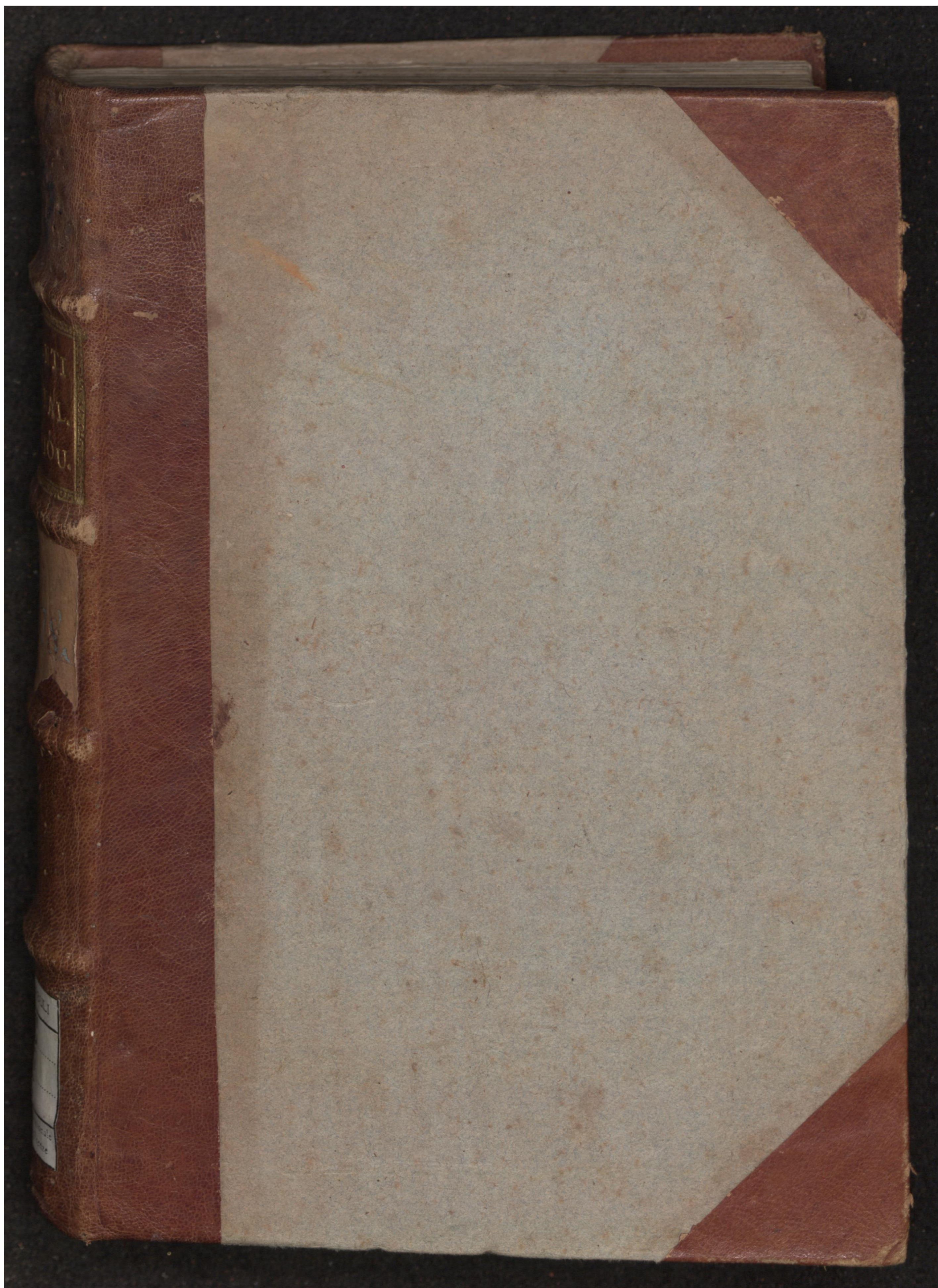
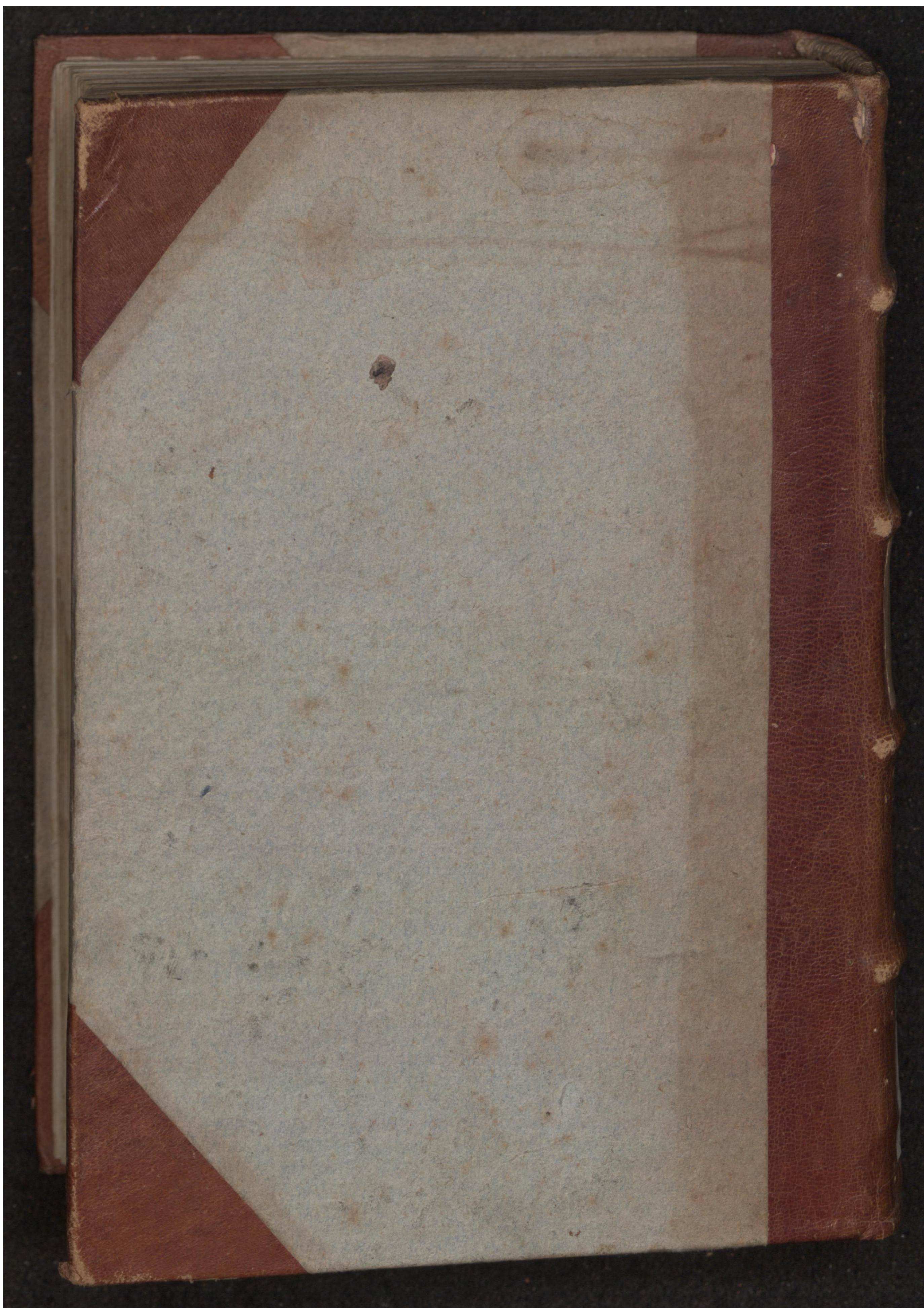

DURANTI
RATIONAL.
OFFICIOU.
INCUNABULI
C
7
6
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

Anza 4509.

Johannes Aloisius tuscanus auditor camere apostolice reuerendissimo D. domino Petro cardinali Tirasonensi.

Inter omnes libros quos hominem qui sacris initiatus sit habere oporteat hic mihi Reuerendissime pater videtur esse precipuus. Immo ceteri vtiles iste necessari⁹. Quippe ex aliis quid agere debeamus edocemur ex hoc vero. ⁊ quid illud sit. ⁊ qua ratione agere debeamus. Cum ergo fundamentum sacri cultus sit mens ⁊ intentio nostra: profecto qui ignorat quid agat: frustra cultui sacro se ingerit. caret enim fundamento scilicet mente ⁊ intentione: quarum partes nequaq̄ versantur circa illa que nescias. Quot hominum singulis diebus dominicam illam electam orationem Pater noster ⁊c. ore enunciant qui non animaduertunt. quia proprie ⁊ sue vocis iudicio se condemnant. Quot hominum vestes ⁊ indumenta sacerdotum induunt. qui cur ea tam multiplicia tam varia inuenta sunt penitus ignorant. Quot sacerdotum annis innumeris missam celebrauere. Quot episcoporum annis innumeris consecrauere. Quot archiepiscoporum etate diuturna pallio vsi fuere. Quot deniq̄ antistitum omnia que pastoralis officij sunt per longissima tempora ministrauere: a quibus si roges qua ratione id fecerint illico musabunt: nec habebunt quid respondeant. verum enim vero vt iurisconsultus illi dicere solebat: turpe est viro id in quo quotidie versatur ignorare. Quare multū ⁊ multum tum in ceteris tum in hoc vno maxime Guilhelmus durandi publice saluti ⁊ communi vtilitati prospexit ⁊ cōsuluit: qui vniuersi sacri mysterii figuras typos ⁊ rationes accuratissime in hunc librum congessit: ex quo nisi pigeat laborum facile discere possumus quid ⁊ qua ratōe operemur adde iocunditatem: cum in omnibus incognitis tum i bis maxime que indies pre manibus sunt: dum ad eorum cognitionem vel studio vel casu perueni concipimus. tunc enim rem ipsam in digitis tenere arbitramur. ⁊ quod alias difficile vt in memoria teneretur iudicaueram⁹ nunc facillimum reputamus ⁊ ad meliora ac maiora sublata difficultatis formidine allicimur ⁊ inuitamur. Quid ꝙ tunc tantummodo ⁊ nō prius quod legimus quod gerimus quod operamur amam⁹. Quomodo enim fieri potest vt amemus quod nescimus. non intelligimus. non cognoscimus. quod non oculo vel visus vel intellectus intuemur. Magnas ergo gratias Guilhelmo debemus ꝙ in hoc opere conscribendo ipse que ꝑus vel sparsa vel abdita erant reposuerit ⁊ patefecerit vt nos onere lauaret: ipse sudauerit vt nobis curam ⁊ laborē preriperet ipse vigilauerit vt nos quiesceremus. Ego quantum ad me attinet dudum anteq̄ militie clericali me adduxissem dum in aduocationis seu postulatiōis officio me exercerem conabar: vt omnes scirent quantum Guilhelmo ob speculū iuris elucubratum teneremur. Nunc quando alia studia me vocant. ⁊ prospicio que sint in hac militia future partes mee. ⁊ quid sit officij ⁊ muneris mei. fateor me nisi hic liber foret dubitaturum ne omnino indocilis insci us ⁊ cecus euaderem Gallicanum fuit Guilhelmi ingenium. sed in italia tamen enutritum qui non idcirco minus gratie apud nos ꝙ extra italiā natus fuerit sed plus ꝙ conscie etatis factus in italia viuere oppidum sui cognominis in italia relinquere ⁊ in italia mori ac mortuus in loco italie Florentissimo vrbe Roma iacere elegit ⁊ voluit debet esse consecut⁹ operepretium est vt quod vnum defunctis exhiberi potest in manus pluriū transeant monumenta ingenii sui laudetur negatur ametur.

Rubrice rationalis diuinoꝝ.
officioꝝ

Prohemiũ q̄cũq̄ꝫ folio.i.
De ecclesia ꝛ eius parti
bus ii.
De altari iiij.
De picturis ꝛ cortis ꝛ ornam̃
tis ecclesie v.
De campanis viij.
De cimiterio ꝛ aliis locis sa-
cris ꝛ religiosis ix.
De ecclesie dedicatio
ne x.
De altaris consecratio
ne xiij.
De cõsecratiõibus ꝛ vnctio-
nibus xvj.
De ecclesiasticis sacramen
tis xviij.

Rubrice secundi libri.

De mistris ꝛ ordib⁹ eccl'iasti
cis ꝛ eoꝝ officiis xix.
De cantore xxiij.
De psalmista xxiij.
De ostiario xxiii
De lectore xxiiij.
De exorcista .xxiiij
De acolito xxiiij.
De subdiacono xxiiij.
De diacono xxv.
De sacerdote xxvj.
De episcopo xxvij.

Rubrice tertij libri.

De indumentis seu ornamen
tis eccl'ie sacerdotũ atq̄ꝫ põ
tificum ꝛ aliorum ministro
rum xxviij.
De amictu xxix.
De alba xxix
De cĩgulo seu zona xxx.
De stola xxx.
De manipulo xxxj.
De casula seu pla xxxj.
neta xxxj.
De calig͡ ꝛ sãdaliis xxxj.
De succinctorio ꝛ ora
li xxxij.
De tunica xxxij.
De dalmatica xxxij.
De cirotheca xxxiij.
De mitra xxxiii.
De annulo xxxiiij.
De bacl'o pastorali xxxiiij.
De sudario xxxiiij.
De pallio xxxv.
De coloribus quib⁹ eccl'ia vti
tur in eccl'iasticis indumen
tis xxxvj.
De indumentis legalibus seu
veteris testam̃ti xxxvij.

Rubrice quarti libri.

De missa ꝛ singulis que agun
tur in missa xxxviij
De quinq̄ꝫ psalmis quos põti
fex celebraturus di
cit xlj.
De capitis coopertione ꝛ ma
nuũ lotione xlj.
De aque benedicte aspersio-
ne xlij.
De introitu misse xlij.
De accessu sacerdotis vel põ-
tificis ad altare. ꝛ de ꝓcessi
one xliij.
De confessione xlv.
De incẽso bñdicendo ꝛ ĩ thu
ribulũ mittẽdo. xlvj.
De osculo altaris ꝛ li
bri xlvj.
De thurificatiõe xlvij.
Qualiter ep̄s vel sacerdos ꝛ
ministri ad altare stare de-
bent xlvij.
De kyrieleison xlviij.
De gl'ia ĩ excelsis xlviij.
De salutatione ad popu-
lum xlix.
De oratõe seu coll'a l.
De epistola lij.
De reuerẽtia post lectã episto
lam faciẽda liij.
De sessione episcopi vel sacer
dotis ꝛ mĩstroꝝ liij.
De graduali liij.
De alleluia liiij.
De tractu lv.
De ꝓsa seu seq̄ntia lv.
De mutatione sacerdo
tis lv.
De euangelio lvj.
De symbolo lix.
De p̄dicatione lxj.
De secũda parte misse scilicet
de offertorio lxij.
De manuũ ablutõe lxij.
De pall' corꝑalib⁹ lxij.
De oblatione sacerdotis ꝛ de
officio ministroꝝ circa illã ꝛ
ỏ patena ꝛ ỏ oblatõib⁹ ppl'i
ꝛ clericoꝝ lxiij.
De secũda thurificatio
ne lxv.
De inclinatione sacerdotis ꝛ
osculatione altaris ꝛ oratio
ne lxvj.
De p̄fatione lxvj.
De sanctus lxviij.
De secreta seu canone
misse lxix.
De expositione canonis q̄ in
cipit Te igitur lxix.
De secũda ꝑte canonis.s. me-
mẽto domine lxxj.
De t̃tia ꝑte canõis lxxj.
De q̄ta ꝑte canõis lxxij.
De quinta parte cano-
nis lxxiij.
De sexta particula cano
nis lxxiij.
De septima particula cano
nis. lxxvij.
De octaua parte cano
nis lxxx.
De nona ꝑte ca. lxxxi.
De decĩa ꝑte ca. lxxxij.
De vndecĩa ꝑte ca. lxxxij.
De t̃tia ꝑte misse.s.silentio p⁹
dñicã orationẽ lxxxvij
De resũptõe patene lxxxvij.
De fractiõe hostie lxxxviij.
De agnus dei xc.
De pacis osculo xc.
Quarta ꝑs misse ꝛ p̄mo ỏ cõio
ne sacerdotis xcj.
De ꝑfusione xcij.
De post cõione xcij.
De oratiõe nouissima ꝛ de ite
missa est xcij.
Quare sacerdos humeꝝ põti
ficis osculat̃ xciij.
De benedictione nouissi
ma xciij.

Rubrice quinti libri.

De diuinis officiis tã diurnis
q̄ꝫ nocturnis in gene
re xciiij.
Prohemiũ legit̃ xcv.
Quid sit officiũ
De nocturnis cj.
De laudibus matutinis

Sunt nõnulli. ciiij.
De prima cviij.
De tertia cx.
De sexta cx.
De nona cxj.
De vesperis cxj.
De completorio cxij.

Rubrice sexti libri

De officio dñicaꝝ spãliter ꝛ q̈rũdã feriaꝝ ꝛ festiuitatũ domini ꝛ ieiunioꝝ q̈tuoꝛ tempoꝝ ꝛ alioꝝ cxiiij.
Probemiũ ĩ pxio cxiiii.
De tpe aduent⁹ cxvj.
De pma dominica aduentus cxviij.
De.ii.dñica aduẽt⁹ cxix.
De tertia dominica aduentus cxx.
De quarta feria ꝛ ieiuniis q̈tuoꝛ tempoꝝ. cxx.
De aliis ieiuniis cxxj.
De officõ q̈rte ferie cxxij.
De sexta feria cxxiii.
De sabbato cxxiij.
De quarta dominica aduent⁹ domini. cxxiiij.
De vigilia natiuitatis domini cxxv.
De officõ natal' do. cxxv
De dñica infra octauam natalis dñi cxxvij.
De festo circũcisionis cxxviij.
De festo epiphãie cxxix.
De octaua epi. cxxx.
De pma dominica p⁹ epiphaniam cxxx.
De.ii.dñica p⁹epi. cxxxj.
De tertia dñica cxxxj.
De q̈rta dñica cxxxij.
De.v.dñica p⁹epi. cxxxiij.
De dñica sexta cxxxiij.
De dñica septuage. cxxxiij.
De officio septua. cxxxv.
De sexagesima cxxxvj
De q̈nquagesima cxxxvj.
De feria quarta in capite ieiunioꝝ.s.cineꝝ cxxxvij.
De q̈nta feria cxxxix.
De sexta feria cxxxix.
De sabbato. cxxxix.

De dominica prima quadragesime cxxxix.
De secũda feria cxl.
De tertia feria cxl.
De q̈rta feria cxl.
De q̈nta feria cxlj.
De sexta feria cxlj.
De sabbato cxlj.

De secũda dominica quadragesime cxlj.
De secũda feria cxlij.
De tertia feria cxlij.
De quarta feria cxlij.
De q̈nta feria cxlij.
De sexta feria cxlii.
De sabbato cxliij.

De tertia dominica quadragesime cxliij.
De secunda feria cxliij.
De tertia feria cxliij.
De quarta feria cxliiij.
De q̈nta feria cxliiij.
De sexta feria cxliiij
De sabbato cxliiii.

De quarta dominica quadragesime cxliiii.
De secũda feria cxlvj.
De tertia feria cxlvj.
De quarta feria cxlvj.
De q̈nta feria cxlviii.
De sexta feria cxlviii.
De sabbato cxlviii.

De dominica quinta in passione cxlix.
De secunda feria cxlix.
De tertia feria cl.
De quarta feria cl.
De quinta feria cl.
De sexta feria cl.
De sabbato cl.

Dominica sexta in ramis palmarum clj.
De secunda feria clij.
De tertia feria cliij.
De quarta feria cliij.
De q̈nta feria in cena domini cliiij
De diuino huius diei officio clvj.
De quinta feria in consecratione olei clvij.

De nudatõe altariũ clx.
De die pasceue clx.
De sabbato sancto pasce clxiiij.
Per quẽ.quando.ꝛ q̈re agni de cera fiant clxiiij
De bñdictiõe cerei clxiiij
De lectionibus ꝛ tractibus clxv.
De bñdictiõe baptismi seu fõtium vbi etiã agitur de cereis cathecumioꝝ clxvij
De baptismo vbi etiã agiẗ de vestib⁹q̃s neophiti q̈rto die deponunt.ꝛ de patrinis. clxviij.
De confirmatiõe clxxj.
De missa clxxij.

De scõ die pasce clxxiij.
De diurno officii huius diei clxxv.
De septem diebus post pasca clxxvj
De.ii.feria p⁹ pasca clxxix.
De.iii.feria p⁹ pa. clxxix.
De.iiii.feria p⁹pa. clxxx.
De.v.feria p⁹ pa. clxxx.
De.vi.feria p⁹ pa. clxxx.
De sabbato ĩ albis clxxx.
Alia expositio dictoꝛuꝫ septeꝫ dierum. clxxx.

De prima dominica post pasca clxxxj
De.ii.dñica p⁹ pa. clxxxij.
De.iii.dñica p⁹ pa. clxxxij.
De.iiii.dñica p⁹pa. clxxxij.
De dominica quinta rogationum clxxxij
De rogationibus clxxxij
De vigilia ascẽsiõis clxxxiij
De festo ascensionis domini clxxxiiij.
De dominica post ascensionem clxxxiiij.
De vigilia penth.clxxxv.

De die festo sancto pentechostes clxxxvj
De secũda feria clxxxvij
De tertia feria clxxxvij
De quarta feria clxxxvii.
De quinta feria clxxxviij.
De sexta feria clxxxviij.
De sabbato clxxxviij..

De dominica sancte trinitatis clxxxviij.
De prima dominica post pentecosten clxxxix
De secunda dominica p⁹ pentecosten cxc.
De tertia dominica post pentecosten cxc.
De quarta dominica post pē tecosten cxc.
De quinta dominica post pē tecosten cxc.
De sexta dominica post pentecosten cxc.
De septima dominica p⁹ pentecosten cxcj.
De octaua dominica post pē tecosten cxcj.
De nona dominica post pentecosten cxcj.
De decima dominica post pē tecosten cxcj.
De vndecima dñica post pentecosten cxcj.
De duodecima dñica p⁹ pentecosten cxcij.
De tertiadecima dñica p⁹pentecosten cxcij.
De decimaquarta dñica p⁹pē tecosten cxcij.
De decimaqnta dñica p⁹pentecosten cxciij.
De decimasexta dñica p⁹ pentecosten cxciij.
De decimaseptia dñica p⁹ pē tecosten cxciij.
De quarta feria quatuor temporꝫ septembris cxciij.
De sexta feria quatuor tēporꝫ septembris cxciij.
De sabbato cxciiij.
De deciaoctaua dñica p⁹pentecosten cxciiij.
De decimanona dñica p⁹pentecosten cxciiij.
De vigesima dñica post pentecosten cxciiij.
De vigesimapma dñica p⁹ pē tecosten cxcv.
De vigesimascda dñica p⁹ pē tecosten cxcv.
De vigesimatria dñica p⁹ pentecosten cxcv.
De vigesimaqrta dñica p⁹ pē tecosten cxcv.
De vigesimaqnta dñica p⁹ pē tecosten cxcvj.

Rubrice septimi libri.

De sanctorum festiuitatibus cxcvj.
De sanctis fabiano ꝛ sabastiano cc.
De scā agnete cc.
De conuersione sancti pauli ccj.
De scō iuliano ccj.
De sancta agatha ccj.
De purificatione beate marie virginis ccj.
De cathedra sancti petri apostoli ccij.
De annūciatione beate marie virginis ccij.
De sanctis apostolis philippo ꝛ iacobo cciij.
De inuentione sancte crucis. cciij.
De reuelatione sancti michaelis cciij.
De sanctis geruasio ꝛ prothasio cciiij.
De scō iohe bapti. cciiij.
De apostolis petro ꝛ paulo ccv.
De festo sanctorum septē fratrum ccv.
De sancto iacobo apostolo ccv.
De.vij.dormiētib⁹ ccv.
De festo sancti petri ad vincula ccvj.
De festo sanctorum machabeorum ccvj.
De inuentione sancti stephani. ccvj.
De transfiguratione domini ccvj.
De scō laurētio ccvj.
De assumptione beate marie virginis ccvij.
De festo sancti bartholomei ccvij.
De decollatione sancti iohannis. ccvij.
De sanctis felice ꝛ audacto ccviij.
De natiuitate beate marie virginis ccviij.
De exaltatione sancte crucis ccviij.
De festo sācti mathei apostoli ccviij
De festo sancti mauritij ꝛ sociorum ccviij.
De festo sancti luce euangeliste ccix.
De festo apostolorum symonis ꝛ iude ccix.
De festo omnium sanctorum ccix.
De officō mortuoꝝ ccix.
De quatuor coronatis martyribus ccxij.
De beato martino episcopo ccxij.
De btō ādrea aplō ccxij.
De btō nicolao ccxiij.
De venerabili beda presbytero ccxiij.
De scō thōa aplō ccxiij.
De sanctis stephano iohanne innocentibus ccxiij.
De.xij.apostolis ccxiiij.
De euangelistis ccxv.
De martyribus ccxvj.
De confessorib⁹ ccxvj.
De virginibus ccxvj.
De festo ꝛ officio dedicatōis ecclesie. ccxvij.

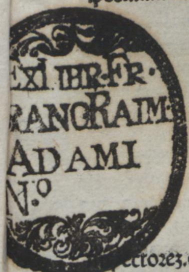
Rubrice octaui libri.

De cōputo ꝛ kalēdario ꝛ ptinentib⁹ ad illa ccxvij.
Pars prima de anno solari īcipit ccxviij.
Quid sit annus solaris ccxviij.
De mense ccxix.
De septimana ccxx.
De die ccxxi.
De anno lunari ccxxij.
Quid sit ann⁹ lunaris ꝛ quot dies continet ccxxij.
De regularibus lunaribus. ccxxij.
De epacta ccxxij.
De embolismo ccxxiij.
De aureo nūero ccxxiij.
De termīo pascali ccxxiij.
De ciclis ccxxv.
Cōclusio h⁹ opis ccxxv.

Explicit tabula huius libri.

thei aposto
ccviij
auritij ꝛ so/
ccviij.
ce euangeli
ccix.
rum symo/
ccix.
sancto/
ccix.
ccix.
atis marty
ccxij.
episco/
ccxij.
ccxij.
ccxiij.
a presbyte/
ccxiij.
ccxiij.
o iohanne
ccxiij.
ccxiiij.
ccxv.
ccxvj.
ccxvj.
ccxvj.
dedicatōis
ccxvij.
libri.
ario ꝛ pti/
ccxvij.
o solari i
ccxviij.
ccxviij.
ccxix.
ccxx.
ccxxj.
ccxxij.
is ꝛ quot
ccxxij.
ri/
ccxxij.
ccxxij.
ccxxiij.
ccxxiij.
ccxxiij.
ccxxv.
ccxxv.
libri.

Incipit rationale divinoꝝ officioꝝ editum p. R. in xp̄o patrē ꝛ dominū dn̄m Guilielmū duranti. dei ꝛ aplice sedis gratia presulem Mimaten. qui composuit speculum iuris ꝛ patrum pontificale.

Quecūq̨ in ecclesiasticis officiis reb⁹ ac ornamentis consistunt. divinis plena sunt signis atq̨ misteriis: ac singl'a celesti sunt dulcedin redundantia. si tn̄ diligentē habeat inspectorez. qui norit mel de petra su ggere. oleumq̨ de durissimo saxo. Quis .. n ordinē celi ꝛ rationes ipsius ponet in terra: .. ctator quippe maiestatis opprimetur a gloria. Si quidem puteus altus est. ꝛ in quo aquā hauriam non habeo. nisi porrigat ille qui dat omnibus affluenter ꝛ non improperat. vt inter medium montium transeuntem. hauriā aquaz in gaudio de fontibus saluatoris. Licet igitur non omnium que a maioribus tradita sunt ratio reddi possit. ff. de legi. l. non omnium. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor in prin. qꝛ tn̄ qd̄ in his ratione caret extirpandum est. lxviij. di. cor epi xij. di. omnia. iccirco ego Guilielmus duranti. sancte mimatensis ecclesie sola dei patiētia dictus eps̄. pulsans pulsabo ad hostiū si forte clauis David aperire dignetur. vt me introducat rex in cellam vinariam. in qua mihi supernum demōstretur exemplar. qd̄ Moysi fuit in mōte monstratum: quatenus de singulis. q̄ in ecclesiasticis officiis. rebus ac ornamentis consistunt. quid significent ꝛ figurent. eo valeaz revelante clare ꝛ aperte disserere. ꝛ rationes ponere qui linguas infantium facit dissertas. cuius spiritus vbi vult spirat. dividens singulis ꝓut vult ex̄ de renun. nisi ad laudem ꝛ gloriam trinitatis. Sane hic sacr̄a pro signis accepimus seu figuris: que siquidem figure non sunt virtutes. sed virtutum signa. quibus tanq̄ scripturis vtentes docentur. Signoꝝ autē alia sunt naturalia. alia positiua. de quo ꝛ quid sit sacr̄m dicetur in quarta parte sub. vij. particula canonis super verbo misterium fidei. Sacerdotes igitur ꝛ prelati ecclesie. quibus datuz est noscere misteria prout in Luca habetur. ꝛ sacramentoꝝ portatores ꝛ dispensatores existūt xliij. di. dispensatio. sacr̄a intelligere ꝛ virtutib⁹ que per illa significantur fulgere debent. vt ex eoꝝ luce ceteri similiter illuminentur: alioquin ceci sunt ꝛ duces cecoꝝ. ex̄ de renun. nisi. Iuxta illud ꝓpheticum Obscurentur oculi eoꝝ ne videant. xxxvij. di. §. itaq̨. Sed prohdolor. ipsi hodie vt plurimuz de his q̄ vsu quotidiano in ecclesiasticis contractant rebus ꝛ ꝓferunt officiis. quid significent ꝛ quare instituta sint. modicum apprehendunt: adeo vt impletū esse ad litteram illud ꝓpheticum videatur. ꝛ erit sicut populus. sic sacerdos Ysa. xxiiij. ferentes siquidē panes ꝓpositōis ad mensaz dn̄i atq̨ misteria. q̄ neq̨ intelligunt neq̨ vident. tn̄ inde nimiꝝ iusto dei iudicio habituri. q̨tū ꝛ iumenta panes ad vsum portantia alioꝝ. De q̄ ignorantia rationē reddituri sunt in die vindicte ꝛ ire q̄nquidē cedri ꝑadisi tremebunt. q̄d ergo faciet virga deserti: Eis enim ꝑ ꝓphetā dr̄. Ipsi vo nō cognouerunt vias meas q̄bus iuraui in ira mea si introibunt in requiē meā. Siquidez liberaliū atq̨ quarūlibet artiū ꝓfessores. nude forte atq̨ incolorate in illis plerūq̨ contenta. satagunt causis ꝛ rationib⁹ vestire. fulcire. atz colorare. Pictores quoq̨ ac q̄libet mechanici seu opifices i q̄buslibet opeꝝ suoꝝ varietatib⁹: student verisiles rōnes ꝛ cās reddere ꝛ in ꝓmptu habere. Sed ꝛ ſm ipsas mundanas leges turpe est patritio ꝛ cās tractanti ignorare ius in quo versat̄. ff. de ori. iu. l. ij. §. post hos. Uerū licet sacerdotib⁹ scīa sit valde necessaria ad doctrinā ex̄ de here. cū ex iniuncto. xxxviij. di. sedule. nō est tn̄ simplicib⁹ sacerdotib⁹. etiam a scholasticis detrahendū. xxxviij. di. q̨uis: iuxta illud. diis nō detrahes. vn̄ ſm Aug. non irridebunt si forte aduerterint aliquos antistites et ministros ecclesie. vel cuz barbarismis ꝛ soleocismis deū inuocare. vel eadē verba q̄ ꝓnunciant nō intelligere ꝑturbateq̨ distinguere. non qꝛ talia corrigēda nō sunt. sed qꝛ sunt pie a scientib⁹ toleranda. Que autē sacerdotes scire debeant: in sa ꝑte sub tractatu de sacerdote dicetur. Porro nō videt̄ q̄ ea q̄ in ecclesiasticis fiunt reb⁹ atq̨ officiis figuraliter fiant: tū qꝛ figure recesserunt ꝛ est tp̄s hodie veritatis. tum qꝛ nō debemus iudaizare. ex̄ de sac̄ vnc. in fi. Sed licet reuera figure q̨ꝝ hodie veritas apparuit recesserint. tn̄ adhuc multiplex veritas latet quā nō videmus. ꝓpter qd̄ vtit̄ ecclesia figuris. verbigr̄a ꝑ vestimenta candida intelligimus aliquo mō decorē aiaꝝ nr̄aꝝ. s. gloriā immortalitatis nostre. quā videre non possumus manifeste. xxx. q. v. femine. ꝛ in missa a p̄fatiōe in antea xp̄i passio repsentat̄. ut tenacius ꝛ fidelius memorie teneat̄. de cō. di. ij. liquido.

Notandū autē est q̄ eoꝝ q̄ in lege continent̄. alia sunt moralia. vj. di. §. his ita alia mistica. Moralia sunt q̄ mores informant. ꝛ sic intelligēda sunt ꝓut ipsa uerba sonāt: ut diliges deū

honora patrē. nō occides. ⁊ hmōi. Mistica sꝫ
figuralia q̄ aliud significāt p̄ter id qȯ littera so
nat. hoꝝ autē alia sunt sacralia alia cerimonia
lia. Sacralia sunt de quib⁹ rō reddi pōt. qꝛ ad
lrām sic p̄cepta fuerunt vt de circūcisione ⁊ ȯ
obseruantia sabbati ⁊ hmōi. Cerimonialia sūt
de quib⁹ rō reddi nō pōt. qꝛ p̄cepta fuerunt. vt
nō arabis in boue ⁊ azino non feres festē lino
lanaqꝫ contextā nō seres agꝝ diuerso seīe ⁊ h⁹
mōi. Siq̄dē q̄ꝫtū ad moralia lex nō recipit mu-
tationē. sed q̄ꝫtū ad sacralia ⁊ cerimōialia mu-
tata est quo ad supficiē lr̄e. misticus tñ eoꝝ in
tellectus mutatus nō est. vnde nō dꝛ lex muta
ta q̄ꝫuis translato ī nos sacerdotio sit trāslata
ex̄ de consti. transla. Sciendū quoqꝫ est ꝙ
in diuinis scripturis est sensus historicus. alle-
goricus. tropologicus. ⁊ anagogicus. Unde fꝫ
boeciū. Omnis diuina auctoritas. aut est ex hi
storiali. aut allegorico. aut ex vtroqꝫ cōposita ī
tellectu. Et fm Hiero. debemus diuinā scriptu
rā triphariā scrutari. Primo iuxta lrām. ʒo iu-
xta allegoricā. i. spiritualē intelligentiā. tertio se
cundū futuroꝝ beatitudinē. Historia est signi-
ficatio vocū ad res. vꝫ qñ res q̄libet qūo fm lit
terā gesta sit. plano sermone referꝛ: vt qūo po-
pulus israeliticus ex egypto saluatus taberna-
culū dn̄o fecisse narratꝛ. Et dꝛ historia ab histo
rin qȯ est gesticulari. inde histriones gesticula
tores vocanꝛ q̄i historiones. Allegoria est quā
do aliud sonat in lr̄a ⁊ aliud in spiritu. vt qñ p
vnū factū aliud intelligiꝛ: qȯ si illud sit visibile
est simpliciter allegoria. si inuisibile ⁊ celeste tc̄
dꝛ anagoge. Est etiā allegoria. qñ p alienū ser-
monē alienus status designatꝛ. vt cū xp̄i p̄sen-
tia vel ecclesie sacr̄a verbis vel misticis reb⁹ de
signanꝛ. verbi gr̄a vt ibi. Egredieꝛ virga de ra-
dice yesse. qȯ apte sonat. nascetur v̄go Maria
de stirpe Dauid. q̄ fuit filius yesse. Misticis ve
ro rebus. vt ppl's ab egyptiaca fuite p agni san
guinē liberatus: significat ecclesiā passione xp̄i
a demonica seruitute ereptā. ⁊ dꝛ allegoria ab
aleon grece qȯ est alienū. ⁊ goro qȯ est sensus
q̄i alienus sensus. Tropologia est cōuersio ad
mores. seu moralis locutio ad correctionem et
moꝝ institutionē mistice vel apte respiciens.
Mistice vt ibi oī tp̄e vestimēta tua sint candi-
da. ⁊ oleū de capite tuo non deficiat. i. opa tua
sint munda. ⁊ caritas de mente tua nūq̄ꝫ defi-
ciat. ⁊ ibi Oportet vt Dauid interficiat ī nobis
Goliā. i. humilitas supbiā. Apte vt ibi frange e-
surienti panē tuū: ⁊ ibi nō diligam⁹ lingua vel
verbo: sed ope ⁊ v̄itate. Diciꝛ autē tropologia
a tropos qȯ est cōuersio ⁊ logos qȯ est sermo
q̄i cōuersus fmo. Anagoge dꝛ ab ana qȯ ē sur
sum. ⁊ goge qȯ est ductio q̄i sursū ductio. vñ
sensus anagogicus dicitur q̄ a visibilibus ad ī
uisibilia ducit: vt lux prima die facta significat
rē inuisibilē. i. angelicā naturā in principio fac
tā. Anagoge ergo est sensus locutionē ad supi
ora siue celestia ducens. s. ad trinitatē ⁊ ad or-
dines angeloꝝ. ⁊ de p̄mio futuro. ⁊ de futura
vita q̄ in celis est aptis vel misticis sermonib⁹
disputans. aptis vt ibi. Beati mundo corde qm̄
ipsi deū videbunt. misticis vt ibi. Beati q̄ lauāt
stolas suas ⁊c̄. vt illis sit potestas in ligno vite
⁊ p portas intrent ciuitatē. qȯ patenter sonat
Beati q̄ mundant cogitationes suas. vt illis sit
potestas videndi deū q̄ est via veritas ⁊ vita. ⁊
p doctrinā. i. exemplū patrū intrent in r̄gnū ce
loꝝ. Silr̄ hierusalē intelligiꝛ historice ciuitas il
la terrestris quā pegrini petūt. allegorice eccle
sia militans. tropologice q̄libet fidelis aīa. ana
gogice celestis hierusalē siue patria. De his eti
am alia exempla videri possunt in lectionibus
q̄ dicunꝛ in sabbato sancto: put ibi in. vj. parte
diceꝛ. In hoc autē ope plerūqꝫ circa idē diuer
si sensus adhibenꝛ. ⁊ de vno sensu ad aliū tran
situr. queādmōꝫ lector sedulus liq̄do poterit in
tueri. Sicut enī nemo phibeꝛ diuersis excepti
onibus vel defensionib⁹ vti. ff. de excep. nemo
ex̄ de p̄scrip. auditꝛ. xiij. q. ij. §. i. Sic etiā nec di
uersis in laudē dei expositionibus salua fide.
Considerari autē oꝫ ꝙ in diuino cultu multi-
plicis ritus varietas repiꝛ. Unaq̄qꝫ fere eccl'ia
pprias hꝫ obseruancias. ⁊ in suo sensu habun-
dat. lxxvj. di. vtinā. nec censeꝛ rep̄hensibile vel
absurdū deū ⁊ scōs eius varijs concentib⁹ seu
modulationib⁹. atqꝫ diuersis obseruancijs ve-
nerari: cū ⁊ ipsa ecclesia triūphans fm pphetā
circūdata sit varietate. ⁊ in ipsoꝝ ecclesiastico-
rū sacroꝝ admīstratione de iure consuetudis
varietas tolereꝛ. Unde fm Aug. xj. di. ecclesia-
sticaꝝ. Ecclesiasticaꝝ institutionū in diuino of
ficio quasdā sciripturis accepimus. quasdā v̄o
apostolica traditione sine scripturis confirma
tas per successores. quasdā etiā quaꝝ tñ insti-
tutio ignoraꝛ consuetudine roboratas appro-
bat vsus. quibus par ritus seu obseruantia de-
beꝛ. Non igiꝛ lectoris moueatꝛ animus si for-
tassis in hoc opusculo legerit que in sua nō no
uerit ecclesia obseruari. aut nō inuenerit quic-
quid ibi seruatur. Non enim vniuscuiusqꝫ lo-
ci specialia: sꝫ cōmunes atꝫ vsitatiores ritus h̄
prosequimur. qui cōmunē non particularē do
ctrinam tradere laboramus: nec sit nobis pos-
sibile quorūlibet locoꝝ specialia perscrutari.
Decreuimus itaqꝫ pro anime nostre salute atꝫ
legentiū vtilitate. secreta diuinoꝝ officioꝝ mi-
steria hic claro stilo prout erit possibile exarare
atqꝫ degerere: ⁊ que viris ecclesiasticis p quo-
tidiani vsus int[e]lligentia necessaria visa sunt e
nucleare ⁊ med[...] explicar: queādmodū ⁊

ꝑ illis q̄ circa iudicia uersant̄ secularia. olim in speculo iudiciali fideliter egisse dignoscimur ī statu dissili constituti. Uerū tñ sedulo pensandū est. ꝙ circa ipsa diuina officia plures sꝫ usuales obseruancie q̄ nec ad moralē nec ad misticū ex instōne referunt̄ intellectū: sed nonnulle ꝑpter necessitatē. q̄dā ꝑpter cognitatē. q̄daꝫ ꝑpter ueteris ꝛ noue legis differentiā. q̄dā ꝑpter eaꝝ conuenientiā. ꝛ q̄dā ꝑpter maiorē ipsoꝝ officioꝝ celebritatē ꝛ reuerentiā inolite eē cognoscunt̄. Unde sicut ait beat⁹ Aug. xij. di. oīa talia diuersoꝝ locoꝝ diuersis morib⁹ innumerabiliter uariant̄. ita vt vix aut nūq̄ꝫ oīo inuenire possint cāe q̄s in eis constituendis homines secuti. Sane liber iste rōnalis vocabulo describit̄. Nā queadmōꝫ in rationale iudicij ꝙ legalis pontifex ferebat in pectore scriptū erat manifestatio ꝛ ueritas. sic ꝛ hic rationes uarietatū in diuinis officijs ꝛ eaꝝ ueritas describunt̄ ꝛ manifestant̄. q̄s in scrinio pectoris sui ecclesiaꝝ plati ꝛ sacerdotes debent fideliter conseruare. xxxvj. di. §. ecce. ꝛ sicut in illo erat lapis in cuius splendore filij israel deū sibi fore ꝑpiciū agnoscebant: sic ꝛ deuotus lector ex huius lectionis splendore in diuinoꝝ officioꝝ misterijs eruditus. agnoscit deū nobis fore ꝑpiciū: nisi forte eius indignationē culpe offēdiculo improuide incurramus. Illud quoqꝫ q̄tuor coloribus auroqꝫ contextuꝫ erat: ꝛ hic ut ꝑmissum est rationes uarietatū in ecclesiasticis rebus atqꝫ officijs q̄tuor sensibus. vꝫ historico allegorico. tropologico. ꝛ anagogico fide media colorant̄. Distinguit̄ autē in octo ptes. q̄s seriatim fauente dño ꝑseq̄mur. In q̄ꝝ pria agetur de ecclesia ꝛ ecclesiasticis locis ꝛ ornamentis. de consecrationib⁹ ꝛ de sacramentis. In sa de ecclesie ministris ꝛ eoꝝ officijs. In tertia de sacerdotibus ꝛ alijs indumentis. In quarta de missa ꝛ de singulis que in ea agunt̄ In quinta de alijs diuinis officijs in genere. In sexta specialiter de singulis dñicis ꝛ ferijs ꝛ festiuitatibus ad dñm ptinentibus. In septima de festiuitatibus sanctoꝝ ꝛ de festo ꝛ officio dedicationis ecclesie ac mortuoꝝ. In octaua de computo ꝛ kalendario.

Incipit liber primus

de ecclesia ꝛ ecclesiasticis locis ꝛ ornamentis ꝛ de consecrationibus ꝛ sacramentis.

In hac ergo prima huius opis pte de q̄busdā generalibus tractare preuidimus vꝫ. De ecclesia ꝛ eius partibus. De altari. De picturis et imaginibus ꝛ ornamentis ecclesie. De campanis. De cimiterio ꝛ alijs sacris locis. De ecclesie dedicatione. De altaris consecratione. De consecrationibus ꝛ vnctionibus. De sacramentis ecclesiasticis.

De eccl'ia ꝛ ei⁹ ptib⁹. Rica.

Rius est vt de eccl'ia ꝛ eius partibus videamus. Notandū est ergo ꝙ ecclesiaꝝ alia est corporalis in qua vꝫ diuina officia celebrantur. alia spiritualis que est fideliū collectio. de con. di. i. ecclesia siue ppl's p ministros conuocatus. ꝛ in unū congregatus ab eo qui unanimes habitare facit in domo. Sicut eni corporalis ex congregatis lapidibus construit̄: sic ꝛ spiritualis ex diuersis hoībus cōgregat̄. Ecclesia ergo grece dr̄ conuocatio latine: q2 oēs ad se uocat: q̄d nomen magis ꝑprie conuenit ecclesie spirituali. q̄ꝫ corporali: q2 hoīes nō lapides conuocant̄. sepe tñ nomen signati attribuitur signanti. Ecclesia auteꝫ materialis spūaleꝫ designat. ut dicet̄ ubi de eius consecratōe agetur. Rursus ecclesia grece dicit̄ catholica. i. uniuersalis. xj. di. catholica: q2 p totū mundū est ꝯstituta seu diffusa: q2 uniuersi in deū credētes in una debent esse congregatōe. uel q2 in ea ē generalis doctrina ad institutionē omniū fidliū. Sinagoga quoqꝫ grece cōgregatio dicitur. q̄d ꝑpriū nomen iudeoꝝ ppl's tenuit: ipsorū eni ꝑprie sinagoga dici solet. q̄uis etiā ecclesia dicta sit. apl'i tñ nunq̄ꝫ sinagoga dixerūt. sꝫ sp eccl'iā forte discernēdi cā. Dr̄ etiā pn̄s ecclesia syon. eo ꝙ ab hac pegrinatōe lōge posita ꝑmissionē reꝝ celestiū specl'at̄. ꝛ iō syon. i. speculatio nomē accepit. Pro futura vō pr̄ie pace hierusalē vocat̄. Nā hierusalē pacis uisio interptat̄. Dicit̄ etiā eccl'ia domus dei sic dicta a dogmate q̄d grece dr̄ rectū. q̄i dās maneī unanimes in se. Dr̄ etiā q̄nꝫ kyriaca. i. dñicalis. q̄nqꝫ basilica. q̄d uerbū grece sonat latīe regia. seu regalis rege. s. basilio. Carnaliū eiꝫ regū palacia sic dicta sunt. nr̄a autē orōnis dom⁹ regia dr̄: q2 in ea rgi regū fuit̄. q̄nqꝫ tēplū q̄i tectū amplū in quo regi deo sacrificia offerunt̄. xxvj. q. ij. sed illud. ꝛ q̄nqꝫ dei tabernaculū de con. di. iiij. nec queq̄ꝫ: q2 in pn̄ti uita pegrina est. ꝛ ī itinere ad pr̄iaꝝ pgens. ut iā dicet̄. Uel dr̄ tabernaculū q̄i taberna dei. ꝑut sub ecclesie dedicatōe dicet̄. Quare etiā dictū est tabernaculū ul' archa testimonij sub altari dicet̄. q̄nqꝫ martyriū q̄d in honorē alic⁹ martyris fit. q̄nqꝫ capella. ꝑut in sa pte sub tractatu de sacerdote dicetur. q̄nqꝫ cenobiū. q̄nqꝫ sacrariū. q̄nqꝫ sacelluꝫ. q̄nꝫ domus orōnis. q̄nꝫ monasteriū. ꝛ q̄nꝫ oratoriū. Gnal'r tñ q̄lꝫ loc⁹ ad orandū statut⁹ oratoriū dici pōt. Rursus eccl'ia q̄nꝫ dr̄ corpus

xpi.xxvj.q.ij.sed ꝛ illud qn̄qꝫ etiā virgo vocaᷓ.
iuxta illud.emulor enī vos ꝛc̄. qn̄qꝫ spōsa quā
xp̄s desponsauit sibi in fide:de q̄ in euangelio
q̄ hꝫ sponsam sponsus est.vij.q.i.sicut qn̄ꝫ mate
qꝛ quotidie in baptismo spirituales filios deo
parit.xij.q.ij.q̇ abstulerit.qn̄ꝫ filia.iux̄ illud pro
phete ꝓ p̄rib⁹ tuis nati sunt tibi filij.lxviij.dis.
quoꝝ.Jtē qn̄qꝫ poniᷓ vidua:qꝛ ꝓpter p̄ssuras
nigrescit.ꝛ vt Rachel nō consolaᷓ:qn̄qꝫ mere
trix figuraᷓ ꝓpter ecclesiā de gentib⁹ congre-
gatā.ꝛ qꝛ nulli claudit gremiū r̄deūti ad se qn̄ꝫ
vocaᷓ ciuitas ꝓpter cōionē scōꝝ ciuiū. mura-
ta ꝓpter munitionē scripturaꝝ.qb⁹ heretici ar
ceᷓ habēs lapides ꝛ ligna diuersi generis:q̇a
diuersa sī̄ merita singuloꝝ ꝓnt iā diceᷓ. Quic-
q̇d autē sinagoga ꝑ legē accepit.hoc nunc ec-
clesia a xp̄o c⁹ sponsa est ꝑ grāꝫ recepit ꝛ ī me
lius cōmutauit. Sane nō est noua oratorij
siue ecclesie instō.Precepit nanqꝫ dn̄s Moy
si in monte synai vt faceret tabernaculū ō cor
tinis mirifice fabricatis.diuisum enī erat īter-
positio velo ī duas ꝑtes.c⁹ ꝑs prior scā. vbi po
pulus sacrificabat:īterior vero scā scōꝝ.vbi sa-
cerdotes ꝛ leuite ministrabant dicebaᷓ:vt di-
ceᷓ in ꝓhemio.iiij.ꝑtis.qō postq̄ꝫ vetustate cō
sumptū est.iussit dn̄s fieri tēplū qō Salomon
edificauit ope mirifico.duas habens ꝑtes vt ꝛ
tabernaculum.iiij. Re.viij.ab vtroqꝫ vero.s.a ta
bernaculo ꝛ a tēplo nr̄a materialis ecclesia for
mā sumpsit.Jn c⁹ ꝑte añriori ppl̄us audit ꝛ o-
rat.in sanctuario vero clerus orat.p̄dicat.iubi
lat.ꝛ ministrat.Tabernaculū autē qꝛ in itineᷓ
factū.qn̄qꝫ gerit typū mundi q̇ transit ꝛ cōcu-
piscentia eius.Vn̄ constat ex q̄ttuor cortinarū
colorib⁹.sicut ꝛ mundus cōpactus est ex q̄ttu-
or elementis.Deus igiᷓ in tabernaculo.de⁹ est
in hoc mundo. velud in tēplo xp̄i sanguine ru
bricato.exp̄sse vero tabernaculū typū gerit ec-
clesie militantis.q̄ nō hꝫ hic manentē ciuitatē:
sed futurā inq̄rit.ideoqꝫ dr̄ tabernaculū:taber
nacala enī militantiū sunt.deus eīꝫ in taberna
culo.deus est in fidelib⁹ suo noīe cōgregatis.
ꝑs prima tabernaculi in q̄ ppl̄s sacrificabat vi
ta est actiua.in q̄ ppl̄s in ꝓximi dilectōe labo-
rat:ꝑs altera in q̄ leuite ministrabant.vita ē cō
tēplatiua:in q̄ dilectōi ꝛ contēplationi dei reli
giosoꝝ viroꝝ sincera conuersatio vacat.taber
naculū vertiᷓ in templū:qꝛ de militia curriᷓ ad
triūphū. Est autē ecclesia sic edificanda.Pa
rato nanqꝫ fundamenti loco.iuxta illud. bene
fundata est domus dn̄i suꝑ firmā petrā:debet
ep̄s vel sacerdos de eius licentia ibi aquā asꝑ-
gere benedictā.ad abigendas inde demonum
fantasias.ꝛ primariū lapidē cui īpressa sit crux
in fundamento ponere de con.di.i.nemo.De-
bet quoqꝫ sic fundari vt caput recte inspiciat v̇

sus orientē.de quo dicetur in ꝓhemio .v. ꝑtis
vꝫ versus ortū solis equinotialē:ad notandum
ꝙ ecclesia que in terris militat tēꝑare se debet
equanimiter in prosperis ꝛ in aduersis ꝛ nō v̇
sus solsticialē vt faciunt quidā.Ceterū si muri
hierusalē que edificatur vt ciuitas. edificare ꝑ
iudeos iubentur.sm̄ ꝓphetā:q̄ꝫtomagis ꝛ nos
muros ecclesie nostre edificare debemus.Si-
quidē ecclesia materialis in q̄ populus ad lau-
dandū deū conuenit:sanctā significat ecclesiā
que in celis viuis ex lapidibus construitur.xvi
q.vij.sed hoc diximus. Hec est domus dn̄i fir
miter edificata.cuius fundamentū est angula
ris lapis xp̄s.super quo fundamento positū est
fundamentū apostolorū ꝛ ꝓphetarū.sicut scri
ptū est. Fundamenta eius in montibus sanc-
tis suꝑedificati.parietes iudei sunt ꝛ gentiles
de quatuor mundi partibus ad xp̄m veniētes
ꝛ qui per ipsum crediderunt seu credunt ꝛ cre
dent.Fideles autē ad vitā predestinati:sunt la
pides instructura huius muri.qui semper vsqꝫ
in finē huius mundi edificabitur. Lapis vero
super lapidē poniᷓ qn̄ magistri ecclesie mino-
res in ꝓpriū studiū assumūt ad docēdū ꝛ cor-
rigendū ꝛ stabiliēdū.Jn scā ecclesia hꝫ lapides
super se ad ferendū ꝓ edificio. quicūqꝫ laborē
fraternū portat.Grossiores vero lapides ꝛ poli
ti seu quadrati qui ponunᷓ foris extrinsecus.ī
quorū medio minores lapides iacent:sunt viri
perfectiores qui suis meritis ꝛ or̄onibus con-
tinent infirmiores in sancta ecclesia.Cementū
autē sine quo muri stabilitas esse nō pōt.fit ex
calce.sabulo ꝛ aq̄:calx feruens caritas est. que
sibi coniungit sabulū.i.terrenū opus: quia ve-
ro caritas sollicitudinē maximaꝫ habet mixtaꝫ
pro viduis.senibus pupillis.ꝛ debilib⁹.lxxxvij.
di.de solatio.Et ideo studet operari manibus
vt habeant vnde eis benefaciat. vt autem calx
ꝛ terra ad edificium muri valeant:aque cōmi-
xtione conglutinantur. Siquideꝫ aqua spirit⁹
est.sicut enim sine cemento lapides muri non
simul iunguntur ad muri stabilitatem : sic nec
homines ad muri edificium celestis hierusaleꝫ
possunt simul sine caritate iungi.quam spirit⁹
sanctus operatur:omnes muri lapides politi sī̄
ꝛ quadrati.i.sancti mundi ꝛ firmi:qui videlicꝫ
per manus summi pontificis disponuntur in
ecclesia permansuri.quoꝝ quidem feruntur et
non ferunt vt simpliciores in ecclesia.alij ferū-
tur ꝛ ferunt.vt medij.alij tm̄ ferunt ꝛ non ferū
tur.nisi a solo xp̄o qui est singulare fundamen
tum vt perfecti.Omnes quidē vna caritas mo
re cementi coniungit. dum viui lapides pacis
compage colligantur. Christus noster murus
fuit in conuersatione ꝛ ante murale ī passiōe.
Sane iudeis muros hierusalē edificantibus

aderant inimici volentes illorũ opus impedir:
ita ꝙ sicut in esdra legit adeo ab hostib⁹ infe-
stabant ꝙ vna manu ponebant lapides ĩ mu
ro. ⁊ alia manu contra hostes pugnabãt: ⁊ no
bis muros ecclesie edificantibus adsunt in cir
cuitu ĩimici.s.vicia. siue ꝑuersi hoĩes opa nr̃a ĩ
pedire volentes. Vñ mures.i.virtutes edificã-
do hostes ĩpugnemus. ⁊ iuxta morem iudaici
ppl'i teneamus arma nr̃a.i.scutũ fidei.loricã iu
sticie.galeã salutis. ⁊ gladiũ verbi dei in mani-
bus nostris: vt nos contra illos defendamus.
⁊ opilio seu sacerdos sit nobis cũ vice xp̃i. qui
doceat nos ꝑ electionẽ ⁊ muniat ꝑ orationez.

Porro ex quib⁹ tabernaculũ in veteri testa
mẽto fieret. ondit dñs dicens in exo. ad moy-
sen: sume primicias.i. ꝓciosa q̃q₃ a ppl'o israel.
sed ab eo tñ: q̃ vltro obtulit auꝝ ⁊ argentuz et
es. iacinctũ ⁊ purpurã coccũq₃ bistinctũ.i.setã
iacinctini.purpurei ⁊ coccinei coloris. ⁊ bissi-
ni qd̃ est genus lini egyptici molle ⁊ candidũ:
pilosq₃ caprarũ ⁊ pelles arietũ rubricatas: quas
parthicas dicim⁹: qr parthi sic colorati eas ex-
cogitauerunt. ⁊ pelles iacinctineas. ⁊ ligna se-
thiz. Est autẽ sethim nomẽ montis ⁊ regionis
⁊ arboris q̃ sil'is est albe spine in folijs ⁊ est le-
uissimũ lignũ ⁊ ĩputribile ⁊ incremabile. oleuz
q₃ ad luiaria ⁊ aromata vnguenta. ⁊ tymiama
boni odoris ⁊ lapides onichinos. ita ꝙ sodo-
nices ⁊ gẽmas sanctuariũ faciant mihi: vt ha-
bitẽ in medio eoꝝ. ne sit eis labor recurrere ad
montẽ hunc: hec plene magister in historijs ꝓ
sequit sup exo. Dispositio autẽ ecclesie ma-
terialis modũ humani corporis tenet. Cancel-
lus nanq₃ siue locus vbi altare est caput repñ-
tat crux ex vtraq₃ pte brachia ⁊ manus. r̃liqua
ps ab occidẽte q̃cq̃d corpori supeẽ vr̃: sacrifici
um altaris vota significat cordis. sed ⁊ fm Ri-
cardũ de sancto victore dispositio ecclesie tri-
plicẽ statũ in ecclesia saluandoꝝ significat: san
ctuariũ tñ significat ordinẽ virginũ. chor⁹ cõ-
tinentiũ. corpus coniugatoꝝ. strictius est eniz
sanctuariũ q̃₃ chorus. ⁊ chorus q̃₃ corpus: qui
a pauciores sunt virgines q̃₃ continẽtes. ⁊ isti
q̃₃ coniugati: sacracior quoq₃ est locus sanctu
arij q̃₃ chorus. ⁊ chorus q̃₃ corpus: qr dignior
est ordo virginũ q̃₃ continentiũ. ⁊ illoꝝ q̃₃ con
iugatoꝝ. Adhuc ecclesia ex quatuor parietib⁹
consistit.i.ex doctrina quatuor euangelioꝝ lõ
ga lataq₃ surgit in altũ.i.in alta virtutũ: longi-
tudo cuius. longanimitas est que patienter ad
uersa toleret donec ad patriã perueniat. latitu
do caritas est que dilataticez mentis amicos ĩ
deo ⁊ inimicos diligit ꝓpter deũ. altitudo ve-
ro spes est future retributionis. que ꝓspera ⁊
aduersa contempnit donec videat bona dñi ĩ
terra viuentiũ. Rursus in templo dei seu gratie
est fundamentũ fides. que est de re nõ visa. te-
ctũ caritas que operit multitudinẽ peccatoꝝ:
hostiũ obedientia de qua dñs ĩquit. Si vis ad
vitã ingredi serua mãdata. pauimentũ humili-
tas. de qua psalmista. adhesit pauimento aĩa
mea. quatuor laterales pietes. sunt q̃tuor prin
cipales virtutes. iusticia. fortitudo. prudentia.
⁊ temperantia. hec sunt in apoc. quatuor late-
ra ciuitatis equalia. fenestre. sunt hospitalitas
cũ hilaritate. ⁊ misericordia cũ largitate: ĩ hac
domo dñs ait. veniemus ad eũ ⁊ mansionem
apud eũ faciemus. Quedã tñ ecclesie in modũ
crucis formantur. ad notãdũ nos mundo cru
cifigi. seu crucifixũ sequi debere. iuxta illđ. qui
vult venire post me abneget semetipsum ⁊ tol
lat crucẽ suã ⁊ sequat me. Nõnulli etiã in mo
dũ circuli rotunde formant. q̃ significãt eccle-
siã dilatatã esse ꝑ circulũ orbis. vñ illud. ⁊ in fi
nes orbis terre verba eoꝝ: seu qđ de circulo or
bis ꝑueniemus ad circulũ corone eternitatis.

Sane chorus clericoꝝ est consensio cantan
tiũ. vel multitudo in sacris collecta. Dictus au-
tẽ est chorus a chorea vel corona: olim eniz in
modũ corone circũ aras stabãt. ⁊ ita psalmos
concorditer concinebant. Sed Flauianus et
Theodorus alternatim psallere constituerunt
edocti ab Ignatio: q̃ sup hoc fuit diuinit⁹ edo
ctus. Duo ergo chori psallentiũ designant an-
gelos ⁊ sp̃s iustoꝝ: q̃i reciproca voluntate lau-
dantiũ. ⁊ se ad bonã operationẽ inuicẽ exhor-
tantiũ. Alij choꝝ dixerunt a concordia. que
in caritate consistit: quia qui caritatẽ non ha-
bet conuenienter cantare nõ potest. Quid au-
tẽ chorus iste significet. ⁊ quar in illo maiores
sedent posteriores dicetur in quarta pte sub ĩ-
troitu ⁊ sub ti. de accessu pontificis ad altare.
Et nota quia cũ vnus cantat dicit grece mo-
nodia latine ciciniũ. cũ vero duo cantant bici
niũ appellatur: cũ multi chorus. Exedra est
absida siue volta quedã separata modicũ a tẽ-
plo vel palatio sic dicta. xiij. q. ij. precipiendũ: qr
extra heret muro. grece autem sydon vocat. et
significat fideles laicos xp̃o ⁊ ecclesie ĩherẽtes

Cripte siue specus subterranee que in q̃bus
dam fiunt ecclesijs: sunt heremite cultores siq̃
dem secretioris vite. Atrium ecclesie signifi
cat xp̃m per quem in celestẽ hierusalem patet ĩ
gressus: quod ⁊ porticus dicit sic dicta a por-
ta. vel ꝙ sit aperta. xvij. q. iiij. siquis cum. ⁊. c. si-
quis in atrio. Turres ecclesie predicatores
sunt ⁊ prelati ecclesie. qui sunt munimẽ ⁊ de-
fensio eius. vnde sponsus ad sponsam in canti
cis amoris sic loquitur. collum tuum sicut tur
ris Dauid edificata cum propugnaculis. Pin-
naculum turris vitam vel mentem prelati que
ad alta tẽdit representat. Gallus super ecclesiã

positus ꝓdicatores designat. Gallus enī ꝓfun
de noctis ꝑ vigil horas eius cantu diuidit. dor
mientes excitat. diē appropinquantē ꝓcinit. sȝ
prius seipȝ alaꝝ verbere ad cantandū excitat.
hec singula misterio nō carent. nox eīȝ est hoc
seculū. dormientes sunt filij hꝰ noctis ī pecca-
tis iacentes: gallus ꝓdicatores q̄ distincte ꝓdi
cant. ⁊ dormientes excitant: ut abiiciant opa
tenebraꝝ. clamantes ne dormientibꝰ. exurge q̄
dormis. lucē venturā ꝓnunciant. dū diē iudi-
cij ⁊ futurā gloriā ꝓdicant. ⁊ prudēter anteꝗ̄
alijs uirtutes ꝓdicent. se a somno peccati exci-
tantes corpus suū castigant. iiij. q. vij. §. qd̄ te-
statur. vn̄ apl's. castigo corpus meū ⁊c̄. hi etiaȝ
sicut ⁊ gallus contra uentū se uertunt. qn̄ icre
pando ⁊ arguendo contra rebelles fortiter re
sistunt. ne lupo veniente fugisse arguant᷑: ex̄ ō
renū. nisi cū pridē. Uirga ferrea in q̄ gallus
sedet rectū repn̄tat ꝓdicantis sermonē. vt non
loquat᷑ ex spiritu hoīs sed dei. iuxta illud. Si-
q̄s loquit᷑ q̄i sermones dei ⁊c̄. ꝙ vero virga ip
sa est supra crucē seu somitatē ecclesie. posita ī
nuit sermonē scripturaꝝ consumatū esse ⁊ cō
firmatū. vn̄ dn̄s in passione ait. consumatū est
et titulus eius super eum indebiliter scriptus
est. Collus. i. summitas templi eminens ⁊ ro-
tunda supra quā crux ponit᷑ ꝓpter sui rotun-
ditatē. significat quā ꝑfecte ⁊ inuiolate catho
lica fides predicanda sit ⁊ tenenda: quā nisi q̄s
ꝗ̄ integrā inuiolatāq̄ȝ seruauerit absq̄ȝ dubio
in eternū peribit. Fenestre ecclesie vitree sē
scripture diuine: que ventū ⁊ pluuiā repellunt
i. nociua prohibent. ⁊ dū claritateȝ veri solis. i.
dei in ecclesiā. i. in corda fideliū transmittunt᷑.
inhabitantes illuminant: hee intus latiores sē:
quia misticus sensus amplior est ⁊ precellit lit
teralem de con. di. iiij. nullus autem. Item per
fenestras quinq̄ȝ sensus corporis significātur:
qui extra stricti esse debēt ne vanitates hauri-
ant: ⁊ intus patere ad dona spiritualia liberius
capienda. Per cancellos vero qui sunt ante fe
nestras. ꝓphetas vel alios doctores obscuros
intelligimus ecclesie militantis: in quibus ob
duo caritatis precepta. qn̄q̄ȝ due columne du
plicantur scd̄m qd̄ ⁊ apostoli bini ad predicā
dū mittuntur. Hostiū ecclesie est xp̄s. vn̄ in
euāgil'o. ego sū hostiū dic̄ dn̄s. apl'i ēt porte eiꝰ
sē. dictū ē āt hostiū ab obsistēdo his q̄ foris sūt
vl' ab offēdēdo aditū. valua vō dr̄ a voluendo.
porta a portando: qꝛ ꝑ eā portant᷑ quecūq̄ȝ of-
ferunt᷑. Columne vero ecclesie epi ⁊ docto-
res sunt. q̄ tēplū dei ꝑ doctrinā. sicut ⁊ euange
liste thronū dei spual'r sustinent. hi nanq̄ȝ pro
sonoritate diuini eloq̄i argentee colūne dr̄r.
iux̄ illud in canticis canticoꝝ. Columnas fecit
argenteas. vn̄ ⁊ moyses ī ingressu tabernaculi
posuit q̄nq̄ȝ colūnas. ⁊ ante oraculū. i. scā scōꝝ
iiij. qd̄ exponet᷑ in. vj. ꝑte sub ti. de tp̄e aduētꝰ.
Licet autē colūne plures sint. tn̄. vij. esse di-
cunt᷑. iuxta illud. Sapientia edificauit sibi do-
mū ⁊ excidit columnas septē: qm̄ epi esse dēnt
septiformi gr̄a spiritus sancti repleti ⁊c̄. Ja. eīȝ
⁊ Jo. vt ait apl's videbant᷑ columne. Bases
columnaꝝ sūt apl'i epi vniuersalis ecclesie ma-
chinā supportātes: capita columnaꝝ sunt mē-
tes epoꝝ ⁊ doctorū: sicut enī capite mēbra: sic
mente verba nostra dirigunt᷑ ⁊ opa. capitella
quoq̄ȝ sunt verba sacre scripture quorū medi-
tatōi subdimur ⁊ obseruancie. Pauimentū
ecclesie est fidei nostre fundamentū. In eccle-
sia vero spuali pauimētū sūt paupes xp̄i. s. pau
peres spū: q̄ se in oībus humiliant: qr̄ ꝓpt̄ hu-
militatē pauimento assil'ant᷑. Rursus pauimē-
tū qd̄ pedibus calcat᷑ vulgus est cꝰ laboribus
ecclesie sustentat᷑. Trabes q̄ domū coniun-
gunt sunt principes vel ꝓdicatores seculi: quo
niā ecclesie muniunt vnitatē hi verbo illi fcō.
Reclinatoria in ecclesia signant contēplati
uos in q̄bus deus sine offensa q̄escit: q̄ qꝛ sum
mā diuinitatē ⁊ eterne vite claritatē cōtēplāt᷑
auro cōparant᷑. vn̄ in canticis dr̄. reclinatoriuȝ
fecit aureū. Tigna in ecclesia sunt ꝓdicato-
res q̄ eā spualiter subleuant. Laq̄aria siue e-
tiā celature sunt ꝓdicatores: qꝛ eā ornāt vel ro
borant de quibꝰ: qꝛ ꝑ vicia nō putrescunt. spō
sa gloriat᷑ in eisdē canticis dicēs. tigna domo-
rū nostraꝝ cedrina. laq̄aria cipssina. deus eniȝ
ecclesiā sibi construit viuis ex lapidibꝰ ⁊ lignis
imputribilibꝰ: iuxta illud. ferculuȝ sibi fecit rex
Salomon de lignis libani. i. xp̄s de scīs castita
te candidatis. de hoc aliter sub ti. de pictur̄ di
cet᷑. Cancellus. i. caput ecclesie humilior reli
quo corpore ecclesie misticat q̄ȝta humilitas dē
beat esse in clero seu ꝓlato. iuxta illud. q̄ȝto ma
ior es humilia te in oībus. Cancelli vero q̄bus
altare a choro diuidit᷑. sepationē celestiū signi
ficant a terrenis: de cancello seu peribulo cho
rū circueuntē dicet᷑ sub ti. de picturis. Stal
lus ad sedendū in choro designat ꝙ aliq̄n cor
pus recreandū est: qꝛ qd̄ caret alterna req̄e du
rabile nō est. Pulpitū in ecclesia est vita ꝑfe
ctoꝝ. ⁊ dicit᷑ q̄i publicū siue in loco publico cō
stitutū. Nēpe legit᷑. ij. paralipomenō. vj. ꝙ Sa-
lomon fecit basim eneā ponens eā ī medio ba
silice. stetitq̄ȝ sup eā ⁊ extendens manū suā lo
q̄bat᷑ ppl'o dei. Esdras quoq̄ȝ fecit gradū ligne
um ad loquendū. in quo stās sup vniuersuȝ po
pulū eminebat. Annologiū etiā dr̄: qꝛ ī eo ver-
bū dei legit᷑ ⁊ enunciat᷑. logos enī grece vbuȝ
vel rō dr̄: qd̄ dr̄ etiā ambo vel ambigendo: q̄a
intrantē ambit ⁊ cingit. de quo in. iiij. ꝑte sub
ti. de euangelio dicetur. Horologiū ꝑ quod

hoꝛe leguntᷣ.i.colliguntᷣ.significat diligentiam
quã sacerdotes in dicendis canonicis hoꝛis ꝺ̃
bito tp̃e habere debent.iuxta illud.Septies in
die laudẽ dixi tibi. Tegule tecti q̃ ymbꝛez a
domo repellunt.sunt milites q̇ ecclesiã a paga
nis ⁊ ab hostibus ꝓtegunt. Coclee q̈ꝝ exẽ-
plar a tẽplo Salomonis sumitᷣ.sunt vie muris
interuolute latenter:ꝑ q̈s latenter archana co
gnitionũ singuloꝝ accipimus.q̈s soli q̇ ad cele
stia gradiuntᷣ agnoscunt. De gradibꝰ ꝑ quos
ad altare ascenditᷣ in se.ti.dicetᷣ. Sacrariuꝫ
siue locus in quo sacra reponuntᷣ siue in quo
sacerdos sacras vestes ĩduit:vteꝝ sacratissime
Marie significat in quo xp̃s se sacra veste car
nis induit.Sacerdos a loco in quo vestes in-
duit ad publicũ ꝓcedit: qꝛ xp̃s ex vtero virgĩs
ꝓcedens in mundũ venit. Locus ep̃i in eccle
sia altioꝛ est:sicut in.ij.ꝑte sub tractatu de ep̃o
dicetᷣ. Prope altare etiã qꝺ̃ xp̃m significat.
collocatᷣ piscina seu lauacrũ.i.xp̃i misericoꝛdia
in qua manus lauantur:ad notandũ ꝙ in ba-
ptismo ⁊ penitentia que per illã significantur
a peccatoꝝ soꝛdibꝰ diluimur: qꝺ̃ a veteri testa
mento tractũ est. Legitur eniꝫ exo.xxx.⁊.xl. ꝙ
moyses fecit labiũ eneũ cũ basi sua in taberna
culo in quo Aaron sacerdos ⁊ filij lauarentur
accessuri ad altare vt in eo offerrent tymiama

Lumen qꝺ̃ in ecclesia accenditur xp̃ꝫ signi
ficat.iuxta illud ego sum lux mundi·⁊ Jo.erat
lux vera ⁊c̃·vel luminaria ecclesie significãt a-
postolos ⁊ ceteros doctoꝛes quoꝛuꝫ doctrina
fulget ecclesia vt sole luna:de quibus dñs ait.
vos estis lux mũdi.i·bonoꝝ opeꝝ exempla: vñ
ipse admonens eos ait.luceat lux vestra coꝛaꝫ
hominibus. Illuminatur autẽ ecclesia ex p̃cep
to dñi.vñ in exo.xxvij.legitur· Precipe filijs a
aron vt offerant oleũ de arboꝛibus oliuaꝝ pu-
rissimũ vt ardeat lucerna semper ĩ tabernacu-
lo testimonij.de quo in sequenti ꝑte de accoli
to dicetur. Fecit quoqꝫ moyses lucernas septẽ
q̃ sunt septẽ dona sp̃s sancti:que in nocte hu-
ius seculi tenebꝛas nostre cecitatis illustrãt: q̃
suꝑ candelabꝛa ponuntᷣ:qꝛ reqeuit supꝛa xp̃m
sp̃s sapientie ⁊ intellectus.sp̃s cõsilij ⁊ foꝛtitu-
dinis:sp̃s scie ⁊ pietatis.sp̃s timoꝛis dñi:q̈bus
p̃dicauit captiuis indulgentiã. Pluralitas ĩ ec
clesia lucernaꝝ pluralitatẽ designat in fidelibꝰ
gratiaꝝ. Crux triũphalis in plerisqꝫ locis in
medio ecclesie ponitur.ad notandũ ꝙ de me-
dio coꝛde redemptoꝛẽ nostrũ diligimus:q̇ iux̃
Salomonẽ coꝛpus suũ media caritate cõstra-
uit ꝓptᷣ filias hierusalẽ: ⁊ vt oẽs signũ victoꝛie
videntes dicãt· Aue salus tocius seculi. arboꝛ
salutifera.⁊ ne vnqꝫ a nobis dilectio dei obliui
oni tradatᷣ·qui vt seruũ r̃dimeret tradidit vni
cũ filiũ.sed crucifixũ imitemur· Crux autẽ ĩ al-
tũ dirigitᷣ:ꝑ qꝺ̃ xp̃i victoꝛia designatᷣ. De hoc
dicetᷣ vbi de ecclesie consecratõe agetᷣ. Quare
ecclesia intus ⁊ nõ extra oꝛdinetᷣ sub tractatu
de picturis dicetᷣ. Claustrũ sicut ait Sicar-
dus ep̃s cremoneñ.in mitrali.ab excubijs ⁊ cu
stodijs leuitaꝝ circa tabernaculuꝫ.vel ab atrio
sacerdotũ vel a poꝛtico Salomonis ad tẽpluꝫ.
sumpsit exoꝛdiũ. Precepit enĩ dñs moysi ne le
uitas cũ plebeia multitudine numeraret:sꝫ cõ-
stitueret eos suꝑ tabernaculũ testimõij ad poꝛ
tandũ ⁊ custodiendũ: ꝓpter qꝺ̃ dñi p̃ceptum
dũ diuina ꝑaguntur misteria.clerici debent in
ecclesia stare a laicis segregati. vnde statuit cõ
ciliuꝫ maguntineñ. extra de vi.⁊ ho. cle·c.i. ꝙ
ꝑs illa que cancellis diuiditᷣ ab altari psallenti
bus tm̃ pateat clericis:poꝛꝛo sicut tẽplũ triun-
phantẽ designat ecclesiã·sic claustꝝ celesteꝫ si-
gnificat paradisum.vbi erit coꝛ vnũ ⁊ idẽ ĩ dei
dilectione ⁊ voluntate. vbi oĩa cõiter posside-
buntᷣ:qꝛ q̃ q̇s minus habebit in se ĩ alio se gau
debit habere:qꝛ deus erit oĩa in omnibus. Jꝺ̃
qꝫ regulares vnanimiter in claustro degentes
ad seruitiũ dei surgunt:⁊ secularia relinquẽtes
in omnibus vitã cõem ducunt. Diuersitas aũt
officinaꝝ ⁊ officioꝝ ĩ claustro.diuersitas ẽ mã
sionũ cũ diuersitate p̃mioꝝ in regno:qm̃ in do
mo patris mei mansiones multe sunt dicit do
minus de pe.di.iiij.c.domo· Moꝛalitᷣ v̾o clau
strũ est aĩe cõtemplatio:vbi se recipit dũ a tur-
ba cogitationũ carnaliũ separatᷣ ⁊ sola celestia
meditatᷣ.xlvij.di.oẽs. Jn hoc claustro sũt q̈tu-
oꝛ latera·s.contemptus sui.contemptus mun-
di.amoꝛ ꝓximi.⁊ amoꝛ dei.vnũqꝺ̃qꝫ autẽ latꝰ
suũ habet oꝛdinẽ colũnaꝝ. Contemptus sui hꝫ
mentis humiliationẽ. carnis afflictionẽ.humi
lẽ sermonẽ ⁊ silẽa. Basis omniũ colũnaꝝ ẽ pa
tientia. Jn hoc claustro diuersitas officinaꝝ ẽ
diuersitas virtutũ. Capitulũ est coꝛdis secretũ.
de hac aliter tm̃ dicetᷣ in.v.ꝑte sub ti.de pꝛima.
Refectoꝛiũ dilectio sancte meditatõis. Cellari
um sacra scriptura. Doꝛmitoꝛiũ munda cõsciẽ
tia. Oꝛatoꝛiũ vita ĩmaculata. Oꝛtꝰ arboꝝ ⁊ her
baꝝ congeries virtutũ.puteus aquaꝝ viuentiũ
irrigatio donoꝝ:que hic sitim mitigant ⁊ in fu
turo penitus extinguent. Sedes autẽ ep̃ales
que iuxta beati Petri dispositionem sunt ĩ sin
gulis ciuitatibus antiquitus consecrate.pꝛout
dicetur in pꝛohemio.ij.partis:non in memoꝛi
am confessoꝛum: sed ad honoꝛem apostoloꝛũ
ac martyꝝ.⁊ pꝛecipue beate Marie virgĩs ve-
teꝝ deuoti dedicauit. Ceteꝝ ideo in ecclesia
conuenimus.vt ibi delictoꝝ veniã postulemꝰ.
⁊ diuinis laudibus insistamus:vt dicetᷣ in pꝛo
hemio.v.ꝑtis.⁊ vt ibi bõa siue mala iudicia au
diamꝰ·⁊ dei cognitionẽ discamꝰ ⁊ accipiamꝰ
⁊ vt dñicũ coꝛpꝰ ibi manducemus· Jn con

uentu ecclesie mulieres ⁊ viri seorsum habitāt
qđ ſm Bedā a veteri consuetudine deriuatuz
accepimus: ⁊ inde fuit ꝙ Joseph ⁊ Maria pu
erū dereliq̄runt: qm̄ alter illū quē secū non cer
nebat cū altero esse putabat. Causa autē diui
sionis est: qꝛ caro viri ⁊ mulieris si ꝓpius acces
serit ad libidinē accedūt. vñ cū ibi peccata flerꝫ
debeamus. necesse est tunc eoꝝ fomenta ⁊ de
lectatōes carnales vitari: masculi autē i austra
li: femine autē in boreali siue in aquilonari pte
manent: vt ostendat firmiores sanctos deberꝫ
stare contra maiores hꝰ seculi tentatōes. infir
miores vero contra minores seu minus fortio
res. firmioreq̄ȝ sexū in aptiori loco cōsistere de
bere: qm̄ ſm aplm̄. Fidelis est deus q̄ nō patie
tur vos tentari supra id qđ potestis sustinere.
Ad hoc etiā ptinet qđ Jo. vidit angelū fortem
q̄ posuit suū pedē dextrū sup mare. nā ⁊ fortio
ra mēbra maioribus piculis opponunt. ſm ali
os vero viri in pte anteriori. mulieres in poste
riori manent: qꝛ vir caput est mulieris. ideoq̄ȝ
dux eius. Mulier quoq̄ȝ velata capite eē de
bet in ecclesia. xxxiij. q. v. mulier: qꝛ nō est ima
go dei. ⁊ quia per illā p̄uaricatio inchoata est.
ideoq̄ȝ in ecclesia ꝓpter reuerentiā sacerdotis
qui est xp̄i vicarius corā eo tanq̄ȝ coraȝ iudice
ꝓpter reatus originē habeat caput velatū non
libeꝝ: nec ꝓpter eandē reuerentiā habeat pote
statē loquendi in ecclesia corā eo. Olim autem
viri ⁊ mulieres comā sibi nutrientes assistebāt
in ecclesia nudo capite crinibus gloriantes: qđ
inhonestū erat. Qualis locutio i ecclesia ha
benda sit. apostolus ostendit dicens. Loquen
tes vobismetipsis in psalmis ⁊ hymnis ⁊ can
ticis spiritualibus. vnde ibi a verbis superfluis
abstinendū est: extra de cele. mis. dolentes. iux̄
illud Chrysostomi. In aulā regiaȝ ingressurus
habitu ⁊ incessu te cōponas. angeli enī dñi as
sunt: qꝛ domus dei plena est virtutibus incor
poreis. ⁊ dñs ad moysen ⁊ angelus ad Josue.
Solue calciamentū de pedibus tuis. locus enī
in quo stas sanctus est. Ultimo notandū ē
ꝙ ecclesia consecrata reos sanguinis ad se cō
fugientes. q̄ in illa vel cōtra illā nō deliq̄runt d̄
fēdit ne vitā ꝑdant aut mēbra. xvij. q. v. reos ex̄
de imu. eccle. iter. Unꝫ legit ꝙ Joab i taberna
lū fugit ⁊ cornu altaris apphendit. Idē etiā p̄
uilegiū hȝ nō consecrata in q̄ diuina officia ce
lebrant: ex̄ de imu. ec. eccl'ia. Corpꝰ autē xp̄i a
talibꝰ sumptū eos nō defendit. nec cōfugiētes
ad illud: tū qꝛ h̄ p̄uilegiū ecclesie cōcessū est: qꝛ
nō est ad alia ꝓtrahendū: tū qꝛ illud est cibus
aīe nō corporis de cō. di. ij. nō iste. vñ aīaȝ libe
rat ⁊ nō corpus. Ecclesie tribus de causis de lo
co ad locū mutant: de cō. di. i. tribus ⁊. c. se.
Primo ꝓpter necessitatē ꝑsecutoꝝ. Scđo ꝓpꝫ
difficultatē locoꝝ. puta ꝓpter aeris intemperi
em. Tertio cū maloꝝ societate grauant. ⁊ tunc
cum consilio pape vel epi. Quare ecclesiam
ingrediens signo crucis se munit: dicet in pro
hemio quinte partis.

De altari. Rubrica.

Ltare in ecclesia ꝓpꝫ tria
fit ꝓut sub eiꝰ de
dicatione dicet. Sciendū aūt
est ꝙ Noe primus. d̄inde Ysaac
Abrahā ⁊ Jacob altaria edificas
se legunt q̄ nō aliud q̄ȝ lapides erecti intelligū
tur: sup quos sacrificia mactabant q̄ supposito
igne cremabant. Moyses etiā fecit altare d̄ li
gnis sethim. ⁊ idē altare tymiamatis: qđ vesti
uit auro purissimo. ꝓut legit exo. xxv. ⁊. xxvij.
⁊. xxix. c. vbi ēt ponit forma ipsiꝰ altaris. Salo
mon quoq̄ȝ sic legit. iij. regū. vij. c. ꝓpe finē alta
re aureū fabricauit. Ab his quidē antiq̄s prībꝰ
altaria modernoꝝ sumpserunt exordiā. q̄ i cor
nua q̄tuor erigunt. quoꝝ q̄dā vnius sunt lapi
dis. q̄dā ex pluribus cōponunt. Nēpe altaria
⁊ are aliquotiens indifferenter inueniunt iter
est tñ. Nā altare q̄i alta res. vel alta ara dicit i
quo sacerdotes incēsum adolebāt. ara q̄i area
i. plana. vel ab ardore dr̄. qꝛ in ea sacrificia ard
bāt. Et nota ꝙ multiplex in scripturis legit al
tare: vȝ supiꝰ ⁊ inferiꝰ. interiꝰ ⁊ exteriꝰ: quoꝝ ēt
q̄lȝ duplex est. Altare supiꝰ est deꝰ trinitas. d̄
quo legit nō ascendes ad altare meū p gradus
est ⁊ altare supiꝰ ecclesia triūphās. de quo dr̄
tūc ipones sup altare tuū vitulos. altare aut in
feriꝰ est ecclesia militās. de quo legit. Si altarꝫ
lapideū feceris mihi nō edificabis illud de sec
tis lapidibꝰ. Est etiā altare inferiꝰ mēsa tēpli. d̄
q̄ dr̄. Cōstituite diē solēnē i cōdēsis vsq̄ȝ ad cor
nu altaris. ⁊. iij. Re. vij. dr̄ ꝙ Salomō fecit altarꝫ
aureū. Altare v̄o interiꝰ est cor mundū ꝓut in
fra dicet. Est etiā altare interiꝰ fides incarnati
onis: de q̄ iubet in exo. Altare de terra facietis
mihi. Altare autē exteriꝰ est ara crucis. hoc est
altare holocausti sup quo cremabat sacrificiū
vespertinū. vñ in canone misse dr̄. Jube hec in
sublime altare tuū pferri ⁊c̄. Altare etiā exteriꝰ
sunt ecclesiastica sacramenta. de quibus dcm̄
est. Altaria tua dñe virtutū ⁊c̄. Rursus altare ē
mortificatio nostra. seu cor nostrū in quo car
nales motus feruore spiritus sancti consumū
tur. Scđo altare etiā significat ecclesiā spualē:
q̄tuor eius cornua significant q̄tuor mūdi pla
gas p q̄s eccl'ia dilatat. Tertio significat xp̄m
sine quo munꝰ nullū acceptabile prī offert. vñ
eccl'ia solet orōnes ad prēȝ diriger p xp̄ȝ. Quar
to significat corpꝰ dñi. ꝓut in pte. vj. sub ti. de

pasceue dicet̃. Quinto significat mẽsaꝫ in qua
cũ discipulis cõuiuatus est xp̃s. Sane legit̃
in exo. q in archa testamenti siue testimonij r̃
posita est testificatio. i. tabule ĩ q̃b⁹ scriptũ erat
testimoniũ: lꝫ etiã q̃dã reposita ibi testimonia
dici possunt. ⁊ hoc in testificatõeꝫ q legẽ natu
ralẽ in cordib⁹ scriptã suscitauerat in scriptis.
Reposita est etiã ibi vrna aurea plena manna.
in testificationẽ q panẽ dedisset filijs israel de
celo: ⁊ virga Aaron in testimoniũ q oĩs ptãs a
dño deo est. ⁊ deuteronomius in testimoniuꝫ
pacti. quo dixerant oĩa q̃ dixerit nobis dñs fa
ciemus: ⁊ ob hoc dicta est archa testimonij vl̃
testamenti: ob hoc etiã dictũ est tabernaculuꝫ
testimonij. Sup archã vero factũ est ꝓpiciato
riũ. de quo dicet̃ in ꝓhemio. iiij. ptis in cui⁹ rei
imitationẽ in q̃busdã ecclesijs sup altare collo
cat̃ archa seu tabernaculuꝫ in quo corpus dñi
⁊ reliquie reponunt̃: p̃cepit etiã dñs fieri cãde
labrũ ductile ex auro purissimo: exo. xxv. Legi-
tur ⁊. iii. Re. c. viij. q in archa federis aliud non
ẽ. nisi due tabule lapidee: q̃s posuerat ĩ ea moy
ses in oreb qñ pepipit fedus dñs cũ filijs israel
cũ egrederent̃ de terra egypti. Et nota q tẽpo
re Siluestri pape Constantinus impator con-
struxit basilicã lateraneñ. in q̃ posuit archã te-
stamenti quã Titus impator apportauerat de
hierusalẽ. ⁊ candelabrũ aureũ cũ. vij. infusorijs
lucernis ĩ q̃ archa sunt hec. annuli ⁊ vectes au
ree. tabule testimonij ⁊ virga Aaron. mãna. pa
nes ordeacei. vrna aurea. vestis incõsutilis. ⁊ a
rundo. ⁊ vestimentũ sancti Joannis baptiste.
⁊ forfices cũ q̃b⁹ tonsus fuit sanct⁹ Joannes
euangelista. Sane hõ si hꝫ altare mensaꝫ cã
delabruꝫ ⁊ archã tẽplũ dei est: oꝫ siq̃dẽ eũ alta
re habere vbi recte offerat ⁊ recte diuidat. Al-
tare est cor nostrũ in quo debemus offerre. vñ
in exo. p̃cepit dñs in altare offeres holocausta
q2 de corde debent ꝓcedere opa igne caritatis
accensa. holocausta dñr ab olon qđ est totũ ⁊
cauma qđ est incendiũ. vñ holocausta q̃i ex to
to incensa. In isto igit̃ altare debem⁹ recte of
ferre ⁊ recte diuidere: recte offerim⁹ qñ bonuꝫ
qđ cogitam⁹ ad pfectionẽ pducim⁹. sꝫ nõ r̃cte
diuidim⁹. si nõ discrete illud faciaꝫ⁹: q2 sepe pu
tat hõ facere bonũ. ⁊ facit malũ. ⁊ sepe ex vna
pte facit bonũ ⁊ ex alia pte facit malũ: ⁊ ita ip̃e
edificat ⁊ destruit. Sꝫ tunc recte diuidim⁹ qñ
bonũ qđ facim⁹ nõ nobis sꝫ soli deo attribuiꝫ⁹
mẽsã quoqꝫ oꝫ hoĩeꝫ hr̃e vt iñ panes v̇bi dei su
mat: p mẽsaꝫ sacrã scripturã intelligim⁹. đ qua
psalmista. pasti ĩ cõspectu meo mẽsaꝫ aduersus
eos q̇ tribulãt me. i. dedisti mihi scripturã ꝯ tẽ
tationẽ demoniacã: oꝫ vt hãc habeam⁹. i. mẽte
reponam⁹ vt panes verbi dei inde sumamus:
p defectu h⁹ panis dicit Hieremias puuli peti
erunt panẽ ⁊ nõ erat q̇ frangeret eis: oportet e
tiã eũ habere candelabrũ vt bonis opibus luce
at. Candelabrũ exterius illuminans est op⁹ bo
nũ qđ alios p bonũ exemplũ accendit: de quo
dr̃. nemo accendit lucernã ⁊ ponit eã sub mo-
dio sed supra candelabrũ: lucerna iuxta verbuꝫ
dñi est bona intentio: q2 xp̃s dicit. Lucerna ẽ
oculus tuus. oculus vero est intentio. Nõ de
bemus ergo ponere lucernã sub modio. sed su
pra candelabrũ: qm̃ si habemus bonã intentio
nẽ nõ debemus abscondere: sed bonũ opus a-
lijs in lumen ⁊ exemplũ manifestare. Opor-
tet eũ etiã habere archã que dr̃ ab arcendo: ar
cha ergo põt dici disciplina vel regularis vita.
p quã crimina nobis arcent̃. in archa autẽ sũt
virga. tabula. ⁊ manna: q2 in regulari vita debꝫ
esse virga correctõis. vt caro castiget̃. ⁊ tabula
dilectionis. vt deus diligat̃. in tabulis enĩ scri-
pta sunt mandata q̃ ptinent ad dilectionẽ dei
debet etiã ibi esse manna diuine p̃libatiõis. vt
q̃ꝫ suauis est deus gustemus ⁊ videamus: quia
bona est negociatio eius. iuxta illud prouer. de
muliere forti gustauit ⁊ vidit q2 bona est: vt er
go tẽplũ dei sumus habeamus in nobis altare
p oblationẽ. ne appeamus in cõspectu dei va-
cui. iuxta illud ecclesia. nõ appebis in cõspectu
dei tui vacuus. de cõ. di. i. oẽs. mẽsaꝫ p refectio
nẽ ne deficiamus in via q̃i ieiuni. iuxta illud e-
uangelij: si dimisero eos ieiunos deficiẽt in via
candelabrũ p bonã opationẽ ne simus ociosi.
iuxta illud ecc̃. Multã maliciaꝫ docuit ociosi-
tas. extra de renũ. nisi. §. vex: archã ne simus si-
cut filij belial. i. absqꝫ iugo indisciplinati. disci-
plina enĩ necessaria est. iuxta illud psal. app̃hẽ-
dite disciplinã ne qñ irascat̃ dñs ⁊c̃. de his eti
am ⁊ alijs altaris ornamentis in se. ti. dicetur.
Hoc altare ille edificat q̇ cor suũ vera humi
litate alijsqꝫ virtutibus exornat. vñ Gre. q̇ virtu
tes sine humilitate congregat. q̃i q̇ puluere in
ventũ portat. per altare enĩ cor nostrũ intelligi
tur. vt dicet̃ v̇bi de altaris dedicatione agetur
qđ est in medio corporis: sicut altare in medio
ecclesie: de altari iubet̃ a dño in leuitico. Ignis
in altari meo semp ardebit. ignis est caritas. al
tare est cor mundũ: ignis semp ardebit in alta
ri: q2 caritas semp feruebit ĩ corde nostro. Vñ
Salomon in canticis canticoꝝ. aq̃ multe non
potuerunt extinguere caritatẽ: q2 enĩ semp ar-
det extingui nõ põt. vos ergo sm̃ ꝓphetã agi-
te diẽ letitie in cõfreq̃ntatõib⁹ seu in condẽsis
vsqꝫ ad cornu altaris: q2 reliq̃e cogitationũ diẽ
festũ agent tibi. De hac apostolus excellẽtioreꝫ
viam dixit caritatem: quia ipsa est super omẽs
virtutes. ⁊ quicumqꝫ ipsam habet omnes vir-
tutes hꝫ: hoc est verbũ abbreuiatũ qđ fac̃ dñs
super terram: quia a deo breue est. vt dicatur

habe caritatē ⁊ fac q̄cq̄d vis. ex his nāq duob⁹
mandatis tota lex pendet ⁊ ꝓphete. Uel p al-
tare vniuscuiusq animā intelligamus: q̄ edifi-
caṫ dn̄o ex lapidibus viuis. s. ex virtutibus va-
rijs ⁊ diuersis. Porro linteamina alba q̄b⁹
opitur altare. carnē siue humanitatē saluatoris
designant: q̄ multo labore candidanṫ. sicut et
xp̄i caro ex terra. i. ex Maria orta p multas tri
bulationes ad resurrectionē ⁊ ad candorē ⁊ le
titiā īmortalitatis ꝑuenit: de q̄ filius exultat pa
tri dicens. Cōscidisti saccū meū ⁊ circūdedisti
me letitia. altare ergo vestire est animā īmorta
li ⁊ incorruptibili corpore coniungi. Rursus
albis ⁊ mundis pannis opiṫ altare qn̄ cor mū
dū bonis opibus adornaṫ. vn̄ apoc. iij. vestimē
tis albis induaris ne appeat confusio nudita-
tis tue. ⁊ Salomon. oī tp̄e vestimenta tua sint
candida. i. opa sint munda. Modicū enī ꝓdes
set accedenti ad altare summā dignitatē ⁊ in-
fimā vitā habere. vn̄ Ber. monstruosa res ē vi
ta prima ⁊ vita yma. gradus summus ⁊ status
infimus ingens auctoritas ⁊ animi īstabilitas.
Pallia vero serica sup altare posita. sunt di
uersaꝝ virtutū ornamenta quibus aīa decora-
ta est. vestimēta quoq quibus altare ornaṫ sc̄
sancti. vt diceṫ in ti. se. Principiū ⁊ finis misse
fiunt in dextra pte altaris. mediū in sinistra: p
ut in. iiij. pte sub ti de mutatione sacerdotis di
ceṫ. Antiqui altaria concaua faciebant ꝓpter
illud q̄ḋ legitur Ezechie. xliij. q in altari dei fos
sa erat. ⁊ hoc ſm Gre. ne holocausta supposita
ventus dispergeret. dicitur etiā in. c. xl. q altar
erat reflexū intrinsecus per circuitū. Ceterū
gradus quibus ad altare ascenditur. spiritualr̄
demonstrant apostolos ⁊ martyres xp̄i: quos
quia pro eius amore sanguinē suū fuderūt spō
sa in canticis amoris vocata ascensum purpu-
reū. Exprimunṫ quoq. xv. virtutes que signan
tur per. xv. gradus quibus ascendebatur in tē-
plū Salomonis. ⁊ a ꝓpheta in. xv. psalmis cō-
tinue demonstraṫ: q̄s beatus vir ascensiones ī
corde suo disposuit. Hanc scalaꝫ vidit Jacob
summitas eius celos tangebat. lxxxviij. di. c. i. p
hos gradus cōpetenter virtutū gradus intelli
gunṫ quib⁹ ad altare. i. xp̄m ascendiṫ. iux illud
p̄s. Et ambulabunt de virtute in virtutē de pe.
di. ij. dū sanctā in p̄n. Et Job p singulos grad⁹
meos ꝓnunciabo illū. Legiṫ tn̄ in exo. Non a
scendens ad altare meū p gradus ne reueletur
turpitudo tua. nōdū eiꝫ forte antiq̄ femoralib⁹
vtebanṫ. In cōcilio toletano. xxvj. q. vj. quicū-
q cauetur q clericus cā doloris in alterius p-
niciē altare vel imaginē exuens vestibus. vł lu
gubri vestes vel spinis accingens. vel eccl'ie lu
minaria extinguens deponaṫ. Sed si ecclesia
sua iure suo indebite spoliaṫ. hoc cā meroris fa
cere licet. vel ſm quosdā queādmodū ⁊ in die
passionis dn̄i in signū tristicie altaria denudā
tur. q tn̄ hodie cōciliū reprobat lugdunen̄. ex-
tra de of. or. si canonici. Deniq altaria q̄ per
somnia ⁊ per inanes quasi reuelationes homi
nū cōstruunṫ reprobanṫ oīo de cō. di. i. placet

De picturis ⁊ cortinis ⁊ ornamētis eccl'e. R.

Picture ⁊ ornamenta ī ecclesia: sunt la
icoꝝ lectio ⁊ scripture. Un̄ Gre.
de con. di. iij. platū. Aliud est pic
turā adorare. aliud p picture hi-
storiā q̄d sit adorandū adiscere. nā q legenti-
bus scriptura hoc ideotis cernentib⁹ p̄stat pi-
ctura: q2 in ipsa ignorantes vident q̄d seq̄ de-
beant in ipsa legunt q̄ lr̄as nesciunt. Sane cal
dei ignē adorant ⁊ cogunt alios idē facer̄ alia
idola cōburentes. Pagani v̄o imagies seu ico
nas ⁊ idola adorant q̄ḋ saraceni nō faciunt q̄
imagines nec hr̄e nec videre volunt: moti ex v̄
bo illo. Nō facies tibi oēꝫ sil'itudinē eoꝝ q̄ ī ce
lo vel in terra vel ī aq̄s vel sub terra sṫ. exo. xx. c
⁊ ex alijs auc̄tib⁹ q̄ stati sequunṫ nos valde su
p h̄ īcrepātes: sꝫ nos illas nō adoram⁹. nec de
os appellam⁹. nec spē salutis ī eis ponim⁹: q̄a
h̄ eēt idolatrare. sꝫ ad memoriā ⁊ recordatiōeꝫ
reꝝ olim gestaꝝ eas veneramur. Un̄ v̄sus. Effi
giē xp̄i q̄ trāsis ꝓn⁹ honora. Nō tn̄ effigiē. sed
q̄ḋ designat adora. Esse deū rōne caret cui cō-
tu'lit eē. Materiale lapis effigiale man⁹. Nec d̄
us ē nec hō p̄ns quē cernis imago. Sꝫ de⁹ ē ⁊
hō quā sac̄ figurat imago. Greci etiā vtūṫ ima-
gib⁹ pigētes illas vt dr̄ solū ab vmbilico supra
⁊ nō īferi⁹: vt oīs stulte cogitatōis occasio tol-
laṫ. nullā etiā faciunt sculptilē imaginē pro eo
q̄ḋ legiṫ exo. xx. c. nō facies sculptile neq ima-
gines. Itē leuitici. xxvj. c. nō facietis idolū neq
sculptile. Itē deute. iiij. c. ne forte d̄cepti faciatis
vobis sculptā sil'itudinē. Itē nō facietis vobis
deos aureos ⁊ argenteos. Itē ꝓpheta. Simu-
lacra gētiū argētū ⁊ auꝝ opa manuū hominū.
Sil'es illis fiāt q̄ fa. ea ⁊ oēs q̄ cōfi. ī eis. Cōfu-
danṫ oēs q̄ adorāt sculpti. ⁊ q̄ gl'ia. ī sil'a. su. Itē
moyses ait ppl'o israel. ne forte errore decept⁹:
adores ea q̄ creauit dn̄s de⁹ tuus. Hinc etiā
ē q ſpētē eneū quē moyses exexerat Ezechias
rex ɔfregit: q2 ppl's ille ɔ̄ legis p̄ceptū thuris ado
lebat īcēsū. Ex his āt ⁊ sil'ib⁹ auc̄tib⁹ reprobaṫ
nimi⁹ imaginū vsus. ait eñ apl's. i. corinth. Sci-
m⁹ eñ q2 idolū nihil ē ī mūdo. ⁊ nullus de⁹ nisi
vn⁹. Possēt nāq simplices ⁊ īfirmi p nimiū ⁊
īdiscretū vsū facile ad idolatriā trahi. vn̄ sapie.
xiiij. c. idolis nationū nō erit respect⁹: qm̄ crea-
ture dei ī odiū fc̄e sṫ ⁊ intentatōeꝫ aīe hominū

⁊ in muscipulā pedibus insipientiū. Modera
te vero vti picturis ad repn̄tandū mala vitāda
⁊ bona imitanda rep̄hensibile nō est. Vn̄ dn̄s
ad Ezechielē. Ingredere ⁊ vide abhoīationes
pessimas q̄s isti faciunt ⁊ ingressus vidit oēm
silitudinē reptiliū ⁊ aīaliū ⁊ abhominationez.
⁊ vniuersa ydola domus israel depicta ī parie
te. Nēpe Gre. hoc exponēs ī pastorali li. ij. c. xx.
dicit. dū exterioꝝ reꝝ intrinsecus species attra
hunt᷑. q̄i in corde depingit᷑ q̄cq̄d fictis imagī-
bus deliberando cogitat᷑. Rursus ad eundem
Ezechielē dicit᷑. Sume tibi laterē ⁊ pones euz
corā te. ⁊ describes in eo ciuitatē hierusalē. Ei
autē q̄ dictū est ꝙ imagines sunt laicoꝝ litte
re obuiat illud euangelij. Habēt inq̄t moysen-
⁊ ꝓphetas audiant eos. de hoc etiā dicet᷑ ī q̄r
ta p̄te sub q̄rta p̄ticula canonis. sup̄ verbo ser-
uitutis. Conciliū agathen̄. de con. di. iij. placu-
it. inhibet picturas in ecclesijs fieri. ⁊ q̄ colit᷑
⁊ adorat᷑ in parietibus depingi: sed Gre. de cō.
di. iij. p̄ latū. dicit ꝙ picturas nō licet frangere
ea occasione ꝙ adorare nō debēt. Pictura nā
q̄z plus videt᷑ mouere animū q̄z scriptura. Per
picturā quidē res gesta ante oculos ponit᷑. de
con. di. ij. semel. sed per scripturā res gesta q̄i p̄
auditū qui minus animū mouet ad memoriā
reuocatur. Hinc etiā est ꝙ in ecclesia nō tātaz
reuerentiā exhibemus libris q̄ztā imaginibus
⁊ picturis. Picturaꝝ siue imaginū. alie sunt
supra ecclesiā vt gallus vel aquila. alie extra ec-
clesiā. s. foris in fronte ecclesie. vt bos ⁊ leo. alie
intra vt icone statue ⁊ diuersa scripturaꝝ ⁊ pi
cturaꝝ genera: que vel in vestibus vel in parie
tibus vel in vitrealibus depinguntur. de quoꝝ
aliquibus sub tractatu de ecclesia dictū est ꝙ
a tabernaculo moysi ⁊ templo Salomonis sū
ptum est. sculpsit enī moyses. sculpsit ⁊ pinxit
Salomō ⁊ parietes celaturis ⁊ picturis orna-
uit. Sciēdū autē est ꝙ saluatoris imago tri-
bus modis conuenientius in ecclesia depingi
tur: videlicet. aut vt residens in throno. aut pē
dens in crucis patibulo. aut vt residens in ma
tris gremio: quia vero Io. baptista xp̄z digito
monstrauit dicens. ecce agnus dei. ideo q̄daz
pingebant xp̄z sub specie agni: q̄z tn̄ vmbra trā
siuit. ⁊ xp̄s verus est hō. dicit Adrian⁹ papa d̄
cō. di. iij. sextā. ꝙ ipsum in forma humana de-
pingere debemus. nō enī agnus dei ī cruce p̄n
cipaliter depingi dz: sed hoīe depicto nō obest
agnū in p̄te inferiori vel posteriori depingi. cū
ipse sit verus agnus q̄ tollit peccata mūdi. His
q̄dē ⁊ diuersis alijs mōis saluatoris imago de
pingit᷑ ꝓpter diuersas significatōes: nā picta ī
p̄sepio rememorat natiuitatē. depicta in mr̄is
gremio puerilē etatē. picta vel sculpta in cruce
passionē. ⁊ q̄nq̄z in ipsa cruce sol ⁊ luna q̄i ecli

psim patientia depingunt᷑. depicta vero in sca
laꝝ ascensu ascensionē. picta vt residens ī thro
no seu in solio excelso p̄n̄tē indicat patientiaz
⁊ potestatatē. q. d. data est ei oīs p̄tās ī celo et
in terra. iuxta illud vidi dn̄m sedentē. s. s. e. ⁊c̄. i.
dei filiū sup̄ angelos regnantē. iuxta illud q̄ se
des sup̄ cherubin. Q̄nq̄z vero depingit᷑ sicut vi
derunt eū moyses ⁊ aaron nadab ⁊ abyu. s. su
pra montē ⁊ sub pedibus eius q̄i opus saphiri
cū ⁊ q̄i celū serenū. Et q̄m sicut ait Lucas tūc
videbunt filiū hoīs venientē in nube cū p̄tāte
magna ⁊ maiestate. ideo ei q̄nq̄z circūcirca pi-
gunt᷑ angeli q̄ ei semp̄ seruiunt ⁊ assistunt. ⁊ d̄
pingunt᷑ cū. vj. alis f̄z Ysa. di. Seraphin stabāt
iuxta illud sex ale vni. ⁊ sex ale alteri. duab⁹ ve-
labant faciē eius. duabus pedes. ⁊ duabus vo
labant. Depingunt᷑ etiā angeli tāq̄z in etate iu
uenili florentes. nūq̄z enī senescunt. q̄nq̄z etiaz
circūpingit᷑ archāgelus michael draconē sub-
peditans. iuxta illud Ioannis. Factū est p̄liuz
in celo. Michael cū dracone pugnabat: q̄ pu-
gna est dissidiū angeloꝝ. cōfirmatio bonoꝝ. et
ruina maloꝝ. aut in p̄n̄ti ecclesia p̄secutio fide-
liū. q̄nq̄z etiā circūpingunt᷑. xxiiij. seniores f̄z vi
sionē ipsius. Io. in vestibus albis ⁊ coronis au
reis p̄ quos significāt᷑ veteris ⁊ noue legis do
ctores. q̄ sunt. xij. ꝓpter fidē trinitatis quā an-
nunciant p̄ q̄tuor elementa mundi. aut. xxiiij.
ꝓpter op̄a ⁊ obseruanciā euangelioꝝ. si lāpa-
des addunt᷑ dona sp̄s sc̄i repn̄tant᷑. si mare vi-
treū baptismus innuit᷑. q̄nq̄z etiā circūpingun
tur q̄tuor aīalia f̄m visionē Ezechielis. ⁊ eiusd̄
Io. facies hoīs ⁊ facies leonis a dextris. facies
bouis a sinistris. ⁊ facies aq̄le desup̄ ipsos q̄tu
or. hi sunt q̄tuor euangeliste. vn̄ pingunt᷑ cū li
bris in pedibus: q̄z q̄ verbis ⁊ scriptura docue
runt. mente ⁊ op̄e cōpleuerunt. Matheus fi-
gurā sortit᷑ humanā. Marcus figurā tenet le-
onis hi ponunt᷑ a dextris: q̄z xp̄i natiuitas ⁊ r̄
surrectio fuerunt oīum letitia generalis. vn̄ in
p̄s. Et ad matutinū letitia. Lucas vero vitulus
est eo ꝙ a Zacharia sacerdote inchoauit ⁊ xp̄i
passionē ⁊ hostiā spiritualius pertractauit. Vi
tulus q̄ est aīal sacerdotū sacrificijs aptū. Cō
parat᷑ etiā vitulū ꝓpter duo cornua q̄i duo cō
tinens testamenta. ⁊ ꝓpter q̄tuor pedū vngu-
las q̄i q̄tuor euangelioꝝ sn̄ias. Per hunc quo-
q̄z figurat᷑ xp̄s q̄ fuit pro nobis vitulus imola-
tus. ideoq̄z ponit᷑ a sinistris: q̄z mors xp̄i fuit a
postolis tristis. De hoc ⁊ q̄liter beatus marcus
pingi dz in. vij. p̄te sub ti. de euangelistis dicet᷑
Io. autē figurat᷑ aq̄le: q̄m ad excelsa p̄uolat ait
In p̄ncipio erat verbum. Hic quoq̄z significat
xp̄m cuius iuuentus vt aq̄la renouatur: q̄z re-
surgens a mortuis floret ⁊ in celū īgredit᷑. hic
tn̄ nō iuxta sed sup̄esse depingit᷑: q̄m ascēsiōez

designat ⁊ verbū apud deū ꝓnunciat. Sed cū
q̄libet ipsoꝝ aīaliū hr̄et q̄tuoꝛ facies ⁊ q̄tuoꝛ
alas. qualiter possent depingi dicetur in septi-
ma pte sub ti. de euangelistis vbi etiā latius de
hoc agetur. Qn̄q3 etiā circūpinguntur vel poti
us subpinguntur apl'i q̄ fuerūt testes eius ver-
bo ⁊ ope vsq3 ad vltimū terre: ⁊ pingunť crini
ti. q̄i nazarei. i. sci. Lex enī fuit nazareoꝝ vt a tē
poꝛe sue sepatōis a cōi vita hominū: nouacula
nō transiret sup caput eoꝝ. Pingunť etiā qn̄3
sub foꝛma. xij. ouiū: q2 tanq̄3 bidentes occisi sē
ꝓpter dn̄m: sed ⁊. xij. tribus israel qn̄q3 sub foꝛ
ma. xij. ouiū pingunť. Qn̄3 tn̄ plures vel pauci-
oꝛes oues circa sedē maiestatis pingunť. s3 tūc
aliud figurant. iuxta illud Math. xxv. c. in fi.
Cū venerit filius hoīs in maiestate sua. tunc se
debit sup sedē maiestatis sue. statuens oues a
dextris ⁊ edos a sinistris. Qual'r Bartholome
us ⁊ Andreas apl'i depingi debent in. vij. par-
te sub eoꝝ festis dicet̄. Et aduerte q2 p̄riarche
⁊ ꝓphete pingunť cū rotulis in manibus. qui
dā vero apl'i cū libꝛis ⁊ quidā cū rotulis. Nem
pe q2 ante xp̄i aduentū fides figuratiue osten
debatur. ⁊ quo ad multa ī se implicita erat: ad
qđ ostendendū p̄riarche ⁊ ꝓphete pinguntur
cū rotulis. per quos q̄i quedā impfecta cogni-
tio designatur. Quia vero apostoli a xp̄o perfe
cte edocti sunt. ideo libꝛis p quos designať cō
grue pfecta cognitio vti possunt. Sed quia q̄-
dā illoꝝ qđ didicerunt ad doctrinā alioꝝ ī scri
ptis redegerunt: ideo illi congrue tanq̄3 docto
res cū libꝛis in manibus depingunť. sicut pau
lus. euāgeliste. Petrus. Jacobus. ⁊ Judas. A-
lij vero qui nihil stabile seu ab ecclesia appꝛo-
batū scripserunt non cū libꝛis sed cū rotulis in
signū sue pꝛedicationis pinguntur. vnde apl's
ad ephe. ⁊ extra de here. cū exiniuncto. Domi-
nus quosdā dedit apostolos. quosdā pꝛophe-
tas. alios euāgelistas. alios pastoꝛes ⁊ docto-
ꝛes in opus ministerij. Sed ⁊ diuina maiestas
depingitur qn̄q3 cū libꝛo clauso in manibꝰ: q̇a
nemo inuentus est dignus aperire illū. nisi leo
de tribu iuda. ⁊ qn̄q3 cū libꝛo aperto. vt in illo
quisq3 legat ꝙ ipse est lux mundi ⁊ via veritas
ac vita ⁊ liber vite. Quare autē Paulus ad de
xtrā ⁊ Petrus ad sinistrā saluatoꝛis depingū-
tur. dicet̄ in. vij. parte sub ti. de euāgelistis. Jo
annes vero baptista qn̄q3 depingiť vt heremi
ta. Martyres cū eculeis vt Laurentius in cra
ticula. Stephanꝰ cū lapidibꝰ. ⁊ qn̄3 cū palmis
q̄ victoꝛiā signant. iuxta illud. Justus vt palma
floꝛ̄bit. vt sicut palma viret sic eoꝝ memoꝛia vi
ret. Hinc est ꝙ q̄ de hierosolimis veniunt pal-
mas in manibus ferunt: in signū ꝙ illi regi mi
litarūt. q̄ hierusolimis cū palmis honoꝛifice re-
ceptus ē: ⁊ postmō3 ibidē cū dyabolo pugnās

victoꝛ extitit. ⁊ celi palaciū cū angelis triūphāť
introiuit. v̄. Justi cū palma floꝛebunt ⁊ sic̄ stel
le fulgebunt. Confessoꝛes pingūtur cū suis
īsignijs. vt ep̄i mitrati. abbates. capuciati. ⁊ qn̄
cūq3 cū lilijs q̄ castitatē designant. doctoꝛes cū
libꝛis in manibus. virgines sm̄ euangeliū cum
lampadibus. Paulus cū libꝛo ⁊ ense. cu3 libꝛo:
q2 doctoꝛ. siue ꝓpter conuersionē suā. cū ense
quia miles. vn̄ v̄sus. Mucro furoꝛ pauli. liber
est conuersio sauli. Gn̄aliter autē scōꝝ patrum
imagines. qn̄q3 in parietibus ecclesie. qn̄3 ī po
steriori altaris tabula. qn̄q3 in vestibus sacris
⁊ alijs varijs locis pinguntur: vt illoꝝ actꝰ ⁊ sā
ctitatē iugiter nō indiscreta vel inutilia medi-
temur. vn̄ in exo. diuina voce p̄cipiť: vt in Aa-
ron pectoꝛe. rationale iudicij vittis legantibus
impꝛimať: q̄tenus sacerdotale coꝛ neq̄q̄3 fluxe
cogitatōes possideant. s3 ratio sola constrīgat.
Jn quo etiā rationali vigilanter s3 Gre. xij. p̄ri
archaꝝ noīa describi iubenť. Nēpe ascriptos
p̄res semp in pectoꝛe ferre: est antiquoꝝ vitā si
ne intermissione cogitare. Tūc autē sacerdos
irrep̄hensibiliť gradiť. cū exēpla patꝝ p̄cedētiū
indesinenter intueť: cū scōꝝ vestigia sine cessa
tione cōsiderat. ⁊ illicitas cogitatōes depꝛimit
ne extra rōnis limitē opis pedē teneat. Cō-
siderandū quoq3 est ꝙ Jhesus semp coꝛonatꝰ
depingiť. q. d. egredimī filij hierusalē ⁊ videte
regē Salomone3 ī dyademate quo coꝛonauit
eū mr̄ sua. Fuit enī xp̄s coꝛonatus tripliciter.
Pꝛimo a matre coꝛona misericoꝛdie in die cō
ceptionis. q̄ coꝛona duplex est ꝓpter naturalia
⁊ gratuita. ideoq3 ⁊ dyadema vocať qđ est du
plex coꝛona. Scđo a nouerca coꝛona miserie.
in die passionis. Tertio a patre coꝛona gloꝛie.
in die resurrectionis. vn̄ gloꝛia ⁊ ho. co. e. do.
Demū coꝛonabiť a familia coꝛona potentie in
die vltime reuelatōis. Ueniet enī cū senatoꝛi-
bus terre iudicans oꝛbē terre in eq̄tate. Sic et
oēs sancti pingunť coꝛonati. q. d. filij hierusa-
lē venite ⁊ videte martyres cū coꝛonis aureis
q̄bus coꝛonauit eos dn̄s. ⁊ in libꝛo sapientie.
Justi accipient regnū decoꝛis ⁊ dyadema spe
ciei de manu dn̄i. Coꝛona autē hꝰ depingitur
in foꝛma scuti rotundi: q2 sancti dei ꝓtectiōe
diuina fruunť: vn̄ cantant gratulabundi. dn̄e
vt scu. bo. vo. t. co. nos: verūtn̄ xp̄i coꝛona per
crucis figurā a scōꝝ coꝛonis distinguiť: q2 per
crucis vexillū sibi carnis gloꝛificatōe3: ⁊ nobis
meruit a captiuitate liberatōe3. ⁊ vite fruitōe3.
cū v̄o aliq̄s p̄latꝰ aut sanctꝰ viuēs pingiť nō in
foꝛmā scuti rotundi s3 q̄drati coꝛona ip̄a depi
git. vt q̄tuoꝛ cardīalibꝰ v̄tutibꝰ vigeř mōstreť
ꝓut ī legēda btī Gre. heť. Rursus qn̄3 ī eccl'i
is padisꝰ dpigiť. vt aspiciētes ad dlcātōe3 p̄mi
oꝝ alliciat: ⁊ qn̄3 ifernꝰ vt eos a foꝛmidīe pēaꝝ

in hoc quidam contrarium sentiant vt saltem
deterreat: qñq; flores ⁊ arbores cũ fructib⁹ ad
repñtandũ fructus bonoꝝ operꝝ ⁊ virtutũ radi
cib⁹ ꝓdeuntiũ. Picturaꝝ autẽ varietas vir-
tutũ varietatẽ designat. alij enĩ daṫ ꝑ spm ser-
mo sapie. alij scie ⁊c̃. virtutes vero mulieris spe
cie depingunṫ: q2 mulcenṫ ⁊ nutriũt. Rursus
ꝑ celaturas q̃ ⁊ laq̃aria noĩanṫ: q̃ sunt ad deco
rẽ domus: simpliciores xp̃i famuli intelligunṫ:
q̇ ecclesiã nõ doctrina sed solis virtutib⁹ ornãt
Ceterꝝ sculpture ꝓminentes de parietib⁹ egre
dientes esse videnṫ: q2 cũ virtutes fidelib⁹ ĩ tã
tã consuetudinẽ deueniunt. vt eis naturaliter
in site videanṫ: multipharijs eaꝝ oꝑationibus
exercenṫ. Sinagoga vero q̃liter depingitur
diceṫ in. iiij. ꝑte sub ti. de reuerentia. Qualiter
palliũ romanoꝝ pontificũ pingaṫ ĩ. iij. ꝑte sub
ti. de pallio diceṫ. Ann⁹ vero ⁊. xij. signa ⁊ mẽ-
ses q̃liter depinganṫ diceṫ in ꝓn. viij. ꝑtis. vbi
⁊ de mense agiṫ. Sed ⁊ diuerse historie tã no
ui q̃z veteris. t. ꝓ voluntate pictoꝝ depingunṫ.
nã pictoribus atq; poetis q̇libet audiendi sꝑ
fuit equa potestas. Porro ornamenta eccle
sie in tribus consistunt. s. ĩ ornatu ecclesie cho-
ri ⁊ altaris. Ornatus ecclesie consistit in corti-
nis ⁊ auleis ⁊ palleis seric] ⁊ purpureis ⁊ siľib⁹
Ornatus chori in dorsalibus tapetis substrato
rijs ⁊ bancalibus. Dorsalia sunt panni in cho-
ro pendentes a dorso clericoꝝ. Substratoria q̃
pedibus substernunṫ. Tapeta etiã sunt panni
qui pedibus substernunṫ quasi stratio pedum
⁊ p̃cipue pedibus ep̃oꝝ. qui mundana pedib⁹
calcare debent. Bancalia sunt panni qui suꝑ
sedes vel bancas in choro ponunṫ. Altaris v̇o
ornatus consistit in capsis in pallijs in philate
rijs in candelabris in crucibus in aurifrisio in
vexillis in codicibus in velaminibus ⁊ in corti
nis. Et nota ꝙ capsa in qua hostie consec̃te
seruantur. significat corp⁹ virginis gloriose de
q̃ dr̃ in p̃s. Surge dñe in req̇. tu. t. ⁊ arch. s. t. q̃
qñq; est de ligno. qñq; de ebore candido. qñz
de argento. qñq; de auro. ⁊ qñq; de crystallo.
⁊ s̃m varias sue ꝓprietates varias ipsi⁹ corpis
virginis exprimit dignitates. Rursus capsa
ipsa continens hostias siue consecratas siue ñ
cõsecratas. memoriã designat humanã. Debet
nanq; hõ iugiter recordari acceptoꝝ benefici-
oꝝ dei. tã tp̃aliuz q̃z ꝑ hostias nõ cõsecratas q̃z
spiritualiũ q̃ ꝑ cõsecratas designanṫ: q̇ figu-
ratũ est in vrna in q̃ deus iussit mãna reponi.
q̇ lz tp̃ale esset. p̃figurabaut tñ istud nr̃z sacri-
ficiũ sp̃uale. p̃cipiens vt esset in memoriale sẽ-
piternũ in futuras gñatões. sicut legiṫ in exo.
Capse autẽ posite suꝑ altare q̇ est xp̃s. sc̃ apľi
⁊ martyres. Palle ⁊ vestes. sunt confessores ⁊
virgines. vel oẽs scĩ d̃ q̇b⁹ ait dñs ad ꝓphetaz.

Dis sicut vestimento vestieris. ⁊ de hoc dictũ
est. t. p̃cedenti. Aliud autẽ est philateriuz. aliud
philateria. Philateriũ est cartula ĩ q̃ p̃cepta le-
gis scribunṫ: hm̃õi cartulã solebãt pharisei añ
se in signũ religionis portare. vñ in euangelio.
Dilatant philateria sua ⁊c̃. ⁊ sic sumiṫ. xxvj. q. v
nõ oz. ⁊ dr̃ philateriũ a philare q̇ est custodirꝫ
⁊ torat q̇ est lex. Philateria vero est vasculuz
de argeto vel auro vel crystallo vel ebore uel ⁊
hm̃õi: in quo scõꝝ cineres vel reliq̇e recondun
tur. Cũ enĩ elindius fideles cineretios vocaret
ꝓ eo ꝙ cineres ipsos seruabant. contra ei⁹ de-
risionẽ statutũ fuit in ecclesia vt honorifice ⁊ ĩ
p̃ciosis fasciculis seruarenṫ: q̇ nomen est com-
p̃hensum a philare q̇ est seruaꝛ̃ ⁊ teron q̇ ẽ
extremitas: q2 ibi aliq̇d de extremitate scõrum
puta dens vel digitus vel aliq̇d tale seruatur.
Suꝑ altare etiã in q̇buidã ecclesijs colloca-
tur tabernaculũ. de quo sub ti. de altari dictuz
est. In cornib⁹ altaris duo sunt candelabra
cõstituta. ad significandũ gaudiũ duoꝝ ppľoꝝ
de xp̃i natiuitate letantiũ. q̃ candelabra mediã
te cruce faculas ferunt accensas. angelus eniz
inq̇t pastorib⁹. annũcio vobis gaudiũ magnuz
q̇ erit oĩ ppľo: q2 natus est no. ho. sal. mũ. Hic
est verus ysaac q̇ risus interp̃taṫ. Lumẽ autez
candelabri fides est ppľi. Nã ad iudaicũ ppľm
inq̇t ꝓpheta. Surge illuĩare hierusalẽ: q2 venit
lumẽ tu. ⁊ g. d. su. te or. est. Ad ppľm vero genti
lẽ dicit apľs. Eratis aliqñ tenebre. nunc autem
lux in dño. Nã ⁊ in ortu xp̃i noua stella magis
apparuit. s̃m vaticiniũ Balaaz. Orietur inquit
stella ex Jacob ⁊ consurget virga ex israel. De
hoc etiã dictũ est ĩ ti. de altari. Emunctoria
siue forcipes ad emungendũ lichinia. sunt ver
ba diuina quibus litteras legis amputamus ⁊
lucentẽ spiritũ reuelamus. iuxta illud. Vetustis
sima veterꝝ comedetis. ⁊ nouis superuenienti-
bus vetera abiicietis. Vasa in quibus emunc-
ta licinia extinguntur. sunt corda fideliuz: que
obseruantiam legalem ad litteram admittunt.
Rursus forcipes quoꝝ gemino dente compo-
nitur ignis. sunt predicatores qui nos cõsonis
vtriusq; testamenti paginis instruunt ⁊ mori-
bus componentes ad caritatem accedunt.
Scutra vero. i. vasa equalis amplitudinis in fũ
do ⁊ in ore ad calefaciendũ facta. sunt illi do
ctores qui thesauꝝ cordis nõ celant. sed ex eo
proferunt noua ⁊ vetera. Lucernaz quoq; nõ
ponunt sub modio sed suꝑ candelabrum. vt hi
qui sunt in domo domini lumen ⁊ colorez ac
cipiant. s. s Crux quoq; super altare ponẽda
est. ⁊ eam inde tollit baiulus crucis in quo re-
colitur: quia crucem de christi humeris subla-
tã tulit. Symõ cirene⁹ ĩter duo cãdelabra crux
ĩ altari media collocaṫ: qm̃ ĩẽ duos ppľos xp̃s

in ecclesia mediator existit. Ipse enim est lapis
angularis q̇ fecit utraqꝫ unū.ad quez pastores
a iudea. ⁊ magi ab oriente uenerunt. De hoc a
liter dicet̃ in ꝓhemio.iiij.ptis sub ti.de accessu
sacerdotis ad altare. Rursus altar] frōs auri
frisio ornat̃.iux̄ illō exo.xxvj.⁊.xxviij.c. Cōstru
mihi altare.faciesqꝫ illi coronā ꝑ gyꝝ seu circui
tū altā q̄tuor digitis. Nēpe altare qn̄qꝫ signifi
cat cor hōis in quo sacrificiū ꝟe fidei ꝑ cōtriti
onē offerri debet. ⁊ tūc aurifrisiū conceptū bo
ne opatōis significat.quo frontē nr̄am ornare
debemus ut ceteris luceamus. Qn̄qꝫ altare
significat xp̄m. ⁊ tunc ꝑ aurifrisiū ꝯgrue orna/
mentū caritatis designat̃. Sicut eni auꝝ p̄emi
net oib⁹ metallis.sic ⁊ caritas ceter] uirtutib⁹
xcvj.di.duo.vn̄ apl̄s ad corinth. Maior hoꝝ ē
caritas.frontē eni nr̄am sic aurifrisio caritatis
debemus ornare.ut pati simus ꝓ xp̄o aīas po
nere. Uexilla etiā sup altare erigunt̃.ut triū
ph⁹ xp̄i iugiter ī eccl̄ia memoret̃. ꝑ quē ⁊ nos
de inimico triūphare speram⁹. Codex etiaz
euangelicus sup illud adoptat̃.eo ꝙ euāgeliuz
ab ipso.s.xp̄o sit editū. ⁊ ip̄e ꝑhibeat testimōiū
q̇ qr̄ exterius ornet̃ dicet̃ in.iij.pte sub ti.de le
galibus indumentis. Deniqꝫ uasa ⁊ utensi/
lia in domo dn̄i a Moyse ⁊ Salomone origi/
ginē habuerunt.q̄ in ueteri.t.pl̄a ⁊ diuersa fu/
erunt.ꝓut in exo.legit̃. diuersa habentia signi
ficata de q̇b⁹ hic breuitatis cā nō agimus.
Sane oīa q̄ ad ornatuz ꝑtinēt tp̄e q̄dragesime
remoueri uel cōtegi debent.qō fit ꝭm aliquos
in dn̄ica de passiōe:qꝛ extūc diuinitas fuit ab/
sconsa ⁊ uelata in xp̄o.dimisit eni se capi ⁊ fla
gellari ut hō tanq̄ꝫ nō hr̄et in se uirtutē diuini
tatis.vn̄ in euangelio diei h⁹ dr̄. Jhesus autez
abscōdit se ⁊ exiuit de tēplo. Tūc ergo coopiū
tur cruces.i.uirt⁹ sue diuinitatis. Alij hoc faci/
unt a prīa dn̄ica q̄dragesime: qꝛ extunc eccl̄ia
incipit de eius passione agere.vn̄ eo tp̄e crux ꝑ
eccl̄iā nō nisi coopta portari dꝫ. ⁊ ꝭm morem
quorundā locoꝝ duo tm̄ uelamina seu cortine
tunc retinent̃.quoꝝ unū ponit̃ ꝑ circuitū cho
ri.aliud suspendit̃ inter altare ⁊ choꝝ.ne appe
ant q̄ sunt intus scā scōꝝ. Qō sāctuariū ⁊ crux
tūc uelant̃ significat lr̄az legis.i.ei⁹ carnalē ob
ꝭuātiā. siue ꝙ ī ueteri testamēto an̄ xp̄i passio
nē ītelligētia sacꝝ scripturaꝝ uelata opta ⁊ ob
scura erat. Et q̇ tp̄e illo fuerūt ualamē.i.obscu/
rā sciaꝫ an̄ oculos habuerūt. significat etiā rū/
pheā illā q̄ fuit an̄ ianuā padysi. ⁊ qm̄ h⁹ carna
lis obꝭuācia ⁊ obscuritas. ⁊ rūphea in xp̄i pas/
sione sublata sunt. iō cortine uel uelamina h⁹/
mōi in pasceue remouent̃. Sed ⁊ qꝛ etiā in ue
teri.t.fuerūt aīalia ruminancia ⁊ ungulas scin
dencia ut boues arantes.i.scripturaꝝ misteria
discernentes ⁊ sp̄ualiter intelligentes. Jō in q̄

dragesima p⁹ velū ingrediunt̃ sacerdotes pau
ci q̇b⁹ datū est nosce misteriū regni dei. Circa
hoc autē notandū est ꝙ triplex genus veli su/
spendit̃ in ecclesia vꝫ ꝙ sacra opit ꝙ sacrariū a
clero diuidit. ⁊ ꝙ cleꝝ a ppl̄o secernit. Primuz
est nota nr̄e legis. Scōm nota nr̄e indignita/
tis:qꝛ indigni sumus.īmo īpotentes celestia ī/
tueri. Tertiū ē cohertio nostre voluptatis car/
nalis. Primū videlicet cortine q̄ ab vtroqꝫ alta
ris latere extendit̃ sacerdote secretū intrāte. ꝓ
ut in.iiij.pte sub ti.de secreta dicet̃. significatū
est in hoc ꝙ sicut legit̃ exo.xxxiiij. Moyses po
suit velamē sup faciē suā:qꝛ filij israel claritatē
vultus eius substinere nō poterant. ⁊ sicut dic̄
apl̄s hoc velamē adhuc hodie est sup corda iu
deoꝝ. Scōm vꝫ cortina q̄ in q̄dragesima in of
ficio misse an̄ altare extendit̃.significatū est in
hoc ꝙ velū infra tabernaculū erat suspensum:
qō diuidebat scā scōꝝ a scīs. vt dicet̃ in prohe
mio.iiij.ptis.ꝑ qō archa ppl̄o velabatur. ⁊ erat
miro ope contextū. ⁊ pulchra varietate distin/
ctū:qō in passione dn̄i scissum est ⁊ illius exē/
plo hodie cortina varia pulchritudine texunt̃.
de p̄misso velo ⁊ q̄les esse debēt cortine habe/
tur exo.xxvj.⁊.xxxvj.c. Tertiū inde habuit ori/
ginē:qꝛ in primitiua ecclesia ꝑibulus.i.ꝑies qui
circuit choꝝ nō eleuat̃ nisi vsqꝫ ad apodiatōez
qō adhuc ī q̇busdā ecclesijs obseruat̃.qō ideo
fiebat.vt ppl̄s videns cleꝝ psallentē inde bonū
sumeret exēplū. Uerūtn̄ hoc tp̄e q̄i cōiter suspē
dit̃ siue interponit̃ velū aut murus inter clerū
⁊ ppl̄m.ne mutuo se conspicere possint.q̄i ip̄o
facto dicat̃ auerte oculos tuos ne videant va/
nitatē ⁊c̄.in pasceue vero oē tollit̃ veluz: qꝛ in
passione dn̄i velū tēpli scissum est ⁊ ꝑ eā reuela
ta est nobis legis spiritualis intelligentia. q̄ an
tea latebat ut premissum est ⁊ aperta est cele/
stis regni ianua. ⁊ data est nobis fortitudo ut
vinci nisi velimus a carnali concupiscentia ne
queamus. Ueruntamen velum qō diuidt san/
ctuarium a clero retrahitur vel eleuatur in ve/
spera cuiuslibet sabbati quadragesime quādo
officium diei dominice inchoatur.vt cler⁹ pos
sit in sanctuarium intueri:quia dominica reco
lit resurrectionem. Hoc etiam ideo fit in sex di
ebus dominicis:quia nulla fuit etas in q̄ non
fuerit gaudium eternum. Gaudium quidem fi
guratum quod celo velatur:quod per velum il
lud significatur. Inde est ꝙ diebus dominicis
non ieiunamus. ⁊ hoc propter gloriam domi/
nice resurrectionis. Nam prima dominica si/
gnificat gaudium. quod habuerunt primi pa/
rentes in paradyso ante peccatum. Secunda
dominica figurat gaudiuꝫ qud pauci habuer̄t
ī archa noe alijs oib⁹ diluuio submersis.tertia
qō habuer̄t filij isrl̄ alijs sub ioseph fāe afflict]

Quarta ꝙ habuerunt sub Salo. in pace viuen
tes. Quinta ꝙ habuerunt redeuntes de capti-
uitate babilonie. Sexta ꝙ discipuli habuerūt a
resurrectōe vsqȝ ad ascensionē. qm̄ cū eis p̄ntia
liter fuit sponsus. In festiuitatibꝰ etiā. ix. lectio
nū q̄dragesime velū ipȝ eleuat᷑ vel retrahit᷑. Sȝ
hoc nō habet᷑ de p̄maria instōne ecclesie: quia
tunc nullū festū celebrabat᷑ in q̄dragesima so-
lenniter. Sȝ si aliqđ festū occurr̄bat q̄cūqȝ die
occureret in sabbato ⁊ ī dn̄ica de eo cōmemo
ratio fiebat ꝓut in canōe. Martini pape habe
tur. xxxiij. q. iiij. nō oȝ. i. ⁊. c. nō lȝ. Et ī burcardo
li. xiij. ⁊ hoc totū ꝑꝑ tp̄is illius tristiciā. Postea
vsus in ꝯriū obtinuit. vt vȝ festū. ix. lcōnū ī suo
die solenniter celebret᷑ ⁊ nihilominꝰ ieiunet᷑.

Rursus cortine in festiuitatibꝰ extendunt᷑ ī
ecclesiis. ꝓpter ornatū vt ꝑ visibiles ornatꝰ ad
inuisibiles moueamur. q̄ sunt qn̄ȝ variis colori
bꝰ colorate vt p̄missuȝ est. ut ex diuersitate co-
loꝝ ipsoꝝ notet᷑ ꝙ hō q̄ est dei tēplū. ornatꝰ eē
dȝ varietate seu diuersitate v̄tutū. Cortīa alba
significat vite mundiciam rubea caritatem vi-
ridis cōtēplationē. nigra carnis mortificatōeȝ.
liuida tribulationē. Ad hoc sup̱ cortinas cādi-
das suspendunt᷑ qn̄ȝ panni uarii coloris. ad no
tandū ꝙ cor nr̄m purgatū esse dȝ a viciis. ⁊ in
eo debent esse cortie uirtutū ⁊ uarietas bono
rū opeꝝ. Porro in festo natiuitatis dn̄i que
dā ecclesie nullos suspendunt pannos. q̄dā ui-
les. ⁊ q̄dā bonos. q̄ nullos suspendunt nr̄m fi-
gurant ruborē. ⁊ si enī maximū sit nobis gau-
diū de nato saluatore nō tn̄ debemꝰ eē sine ru
bore. ꝓ eo ꝙ tm̄ fuit nr̄m peccatū ꝙ dei filius
seipȝ ꝓpter nos exinaniuit formā serui accipi-
ens. ⁊ ꝓpterea etiā in ipsius obitu nō cū letitia
solennizamus. sed acerrimū ieiuniū facimꝰ: cū
tn̄ in alioꝝ scōꝝ obitu leti solēnizemus ⁊ aliq̄ȝ-
tulū laucius in cibo ⁊ potu nobis indulgeamꝰ
prout ī. vi. pte sub pasceue dicet᷑. Rubor q̄ppe
nobis est ꝙ dn̄s mortuꝰ est ꝓpter peccata no
stra. sancti uero nō ꝓpter peccata nr̄a sed ꝓpt
xp̄m passi sunt. Qui uiles suspendunt figurant
ꝙ dn̄s seruilē induit formā ⁊ ꝙ uilibus pānis
eo die inuolutus fuit. Qui bonos gaudiū de re
ge nato habitu attendunt ⁊ q̄les esse d̄beamꝰ
in receptione tanti hospitis ostendunt. In
q̇busdā ecclesiis altare in pascha p̄ciosis ornāt
palleis ⁊ supponunt᷑ uelamina triū coloꝝ. rube
um subalbū ⁊ nigꝝ. q̄ tria tp̄a designant. Prīa
lectione ⁊ responsorio finitis remouet᷑ uelamē
nigrū qđ tp̄s an̄ legē significat. Scd̄a lectione
⁊ responsorio finitis remouet᷑ subalbū qđ tp̄s
sub lege designat. Tertia finita remouet᷑ rube-
um qđ tp̄s gr̄e significat. ī quo ꝑ xp̄i passioneȝ
ad scā scōꝝ ⁊ ad eternā gl̄iaȝ nobis aditꝰ pȝ.

De pānis v̄o ⁊ uestimētis altaris ī tractatu
de altari dcm̄ ē. In p̄cipuis festiuitatibꝰ the
sauri eccl̄ie ī publicū edunt᷑ ꝑꝑ tria. Prīo ꝑꝑ ꝯ
siderationē cautele ut vȝ appeat q̄ȝ cautꝰ fuerit
ī s̄uādo q̇ illū s̄uare tenet᷑. Scd̄o ꝑꝑ solēnitatꝭ
uenerationē. Tertio ꝑꝑ oblatōis memoriā. vȝ ī
memoriā illoꝝ q̄ p̄us ea eccl̄ie obtulert. Qđ
āt eccl̄ia intꝰ ⁊ nō extra festiue ornat᷑. misteri-
alit᷑ īnuit ꝙ oīs gl̄ia eiꝰ ab intꝰ ē ex̄ ō sac̄ unc.
Licet enī exteriꝰ despicabilis sit ī aīa tn̄ q̄ sedꝭ
dei ē radiat. iux̄ illud. nig̃ sum ſȝ formosa ⁊c̄. ⁊
dn̄s ꝑ ꝓphetā. eteni hr̄ditas. m. p̄cla. ē mihi. ꝓ
pheta etiā cōsiderās h̄ ait. Dn̄e dilexi decoreȝ
domꝰ tue quā sp̄alr̄ fides spes ⁊ caritas exor-
nāt. Eccl̄ia quoqȝ materialis ⁊ etiaȝ sp̄ualis
mūdari oȝ. de quo ī. vi. pte sub ti. de pascha ⁊ d̄
v. feria cene dicet᷑. In nonnullis eccl̄iis oua
strutionū ⁊ hmōi q̄ admirationē inducūt. ⁊ q̄
raro uidēt᷑ cōsueuert suspēdi ut ꝑ h̄ ppl̄s ad ec
cl̄iā trahat᷑ ⁊ magis afficiat᷑. Rursus aiūt q̇daȝ
ꝙ strucio tāq̄ȝ auis obliuiosa derelinq̄t᷑ ī sabu
lo oua sua. demū q̄dā stella uisa recordat᷑ ⁊ re-
dit ad illa aspectu suo fouēs ea. oua g̃ ī eccl̄iis
suspēdūt᷑ ad notādū ꝙ hō ꝑꝑ peccatū a deo d̄
relictꝰ si tādē diuino luīe illustratꝰ recordatus
delictoꝝ suoꝝ penituerit ⁊ ad ipȝ redierit. per a
spectū mīe illiꝰ fouet᷑. ꝑ quē ēt mōȝ dr̄ ī Lu. ꝙ
respexit dn̄s Pe. pꝰq̄ȝ negauit xp̄m. l. di. fideli-
oꝝ. Suspēdūt᷑ ēt ut ī illis unusq̄sqȝ cōtēplet᷑ ꝙ
hō facile deū obliuiscit᷑ nisi ꝑ stellā. i. s. s. gr̄aȝ in
fluētē illustratꝰ ad eū redire ꝑ bona opa r̄cord̄
tur. Sane ī p̄mitiua eccl̄ia sacrificiū fiebat ī
uasis ligneis ⁊ uestibꝰ cōibꝰ. tc̄ ei erāt lignei ca
lices ⁊ aurei sacerdotes. nc̄ v̄o eꝯ ē. Sȝ Zephe-
rinꝰ papa īstituit ꝙ ī uitreis fieret: qꝛ v̄o illa fra
gilia erāt. Jō Urbanꝰ papa ⁊ ēt cōciliū reinen̄.
de cō. di. i. ut calix. ⁊ de cele. mis. c. fi. statuit ꝙ ī
argēteis vel aureis uasis sacrificet᷑. uel ꝑꝑ paup̱
tatē in stanneis q̇ nō erugināt᷑. nō tn̄ ī ligneis
uel ex auricalco. Non ergo oȝ esse de uitro ꝑꝑ
periculū effusionis. non de ligno: qꝛ cuȝ sit po-
rosum ⁊ spongiosum corpus sanguineȝ absor-
beret nō de ere uel de auricalco qm̄ ob uini v̄-
tutē erugitū uel uomitū ꝓuocaret. Et nota ꝙ
calicis nomē a ueteri ⁊ nouo. t. originē traxit.
Hie. xii. calix aureus babilon inebrians omneȝ
terram ⁊ Dauid. Calix in domo dn̄i uini meri
plenus mixto. ⁊ alibi calicem salutaris accipiā
⁊ nomen domini inuocabo. Item in euange-
lio. potestis bibere calicem illam. q. e. bi. sum.
Item accipiens calicem gratias egit. Calix au
tem aureus significat thesauros sapie in chri-
sto absconditos. argenteos mundiciā culpe.
Stanneus innuit sil̄itudinē culpe ⁊ pene. Stā
neū enī est mediū inter argētū ⁊ plumbū ⁊ ca-
ro xp̄i licet nō fuerit plumbum. i. peccatrix: fuit
tn̄ carni sil̄is peccatrici. ⁊ licet nō fuerit argen

tū.i.passibilis ꝓpter suā culpā.fuit tñ passibilis
ꝓpter nostrā culpā:q₂ languores nr̄os ipse tu/
lit ⁊ do.n.ip.p. De calice ⁊ patena dicet̄ sub
ti.de cōsecratōib⁹ ⁊ unctionib⁹. Nēpe si q̄s
tenui religione tentus dicat ꝙ dn̄s p̄cepit mo
ysi ut cuncta uasa tabernaculi in oēs usus ⁊ ce
rimonias ex ere faceret ut legitur exo.xxvij. ⁊.
xxxviij.c. qōꝗ hmōi p̄ciosa uasa ⁊ ornamenta
poterunt uenundari ⁊ dari paupib⁹ filīs est iu
de.⁊ mulieri unguentarie cōtrarius.hoc eni a/
gimus nō ꝙ deū minus uilia ornamenta dele
ctent q̄ȝ aurea. Sed q₂ cū oēs q̄ diligunt deuȝ
libenter offerunt p diuinā latriā suā uincunt a
uariciā. Preterea hec diuīe pietatis officia
moralia sunt ⁊ future glorie significatiua. Un̄
etiaȝ in ueteri lege ex auro ⁊ iacincto purpura
cocco bisticto ⁊ bisso retorta ⁊ alijs p̄ciosis su
p humerale fieri p̄cipit̄.ut q̄ȝta sacerdos uirtu
tū diuersitate clarescer̄ debeat demōstretur.et
altare ⁊ ꝓpiciatoriū ac candelabrū ⁊ alia uasa
⁊ ornamēta altaris ex auro fieri ⁊ argēto exo.
xxv.⁊.xxx.⁊.xxxviij.c. Tabernaculū quoꝗ ex
diuersis p̄ciosis fieri p̄ceptū ē ꝓut dcm̄ est sub
ti.de eccl'ia. Legalis eī pōtifex alijs diuersis p̄/
ciosis utebat̄ ornamentis.ꝓut dicet̄ in.iij.pte
sub ti.de legalibus indumentis. De hoc etiam
sub ti.de ecclesie dedicatōe ꝓpe p̄ncipiū dice/
tur. Porro ꝓhibitū est in cōcilio aurelian̄.e.
d.ad nuptiaꝝ ne diuina misteria p̄stent̄ ad nu
ptiaꝝ ornatū ne īprobor tactu uel pōpa secula
ris luxurie polluant̄ quo nimiꝝ ostendit̄ ꝙ ex
ueste cuiuscūꝗ psone fieri nō dȝ casula.uel ali
q̄s alius sacris misterijs deputandus ornatus.

Stephanus quoꝗ papa statuit.e.d. uestim̄
ta.ne uestimentis ecclesie in alijs usib⁹ q̄s fru/
atur qōꝗ nisi a sacratis hoīb⁹ tangant̄ ne ul/
tio q̄ Balthasar regē babilonie pcussit sup hoc
transgredientes ueniat. Clemens etiā papa sta
tuit.e.d.nemo ne mortui sepeliant̄ vel inuoluā
tur seu operiant̄ uel etiā feretrū cū palla.i.pan
nis altaris aut cū mappa q̄ calix īuoluitur seu
cū qua sacerdos manus post consecrationem
tergit. Qn̄ uero palle.i.corporalia ⁊ uela.i.orna
menta altaris seu cortine sup altare pendētes
sordidate fuerint dyaconi cū ministris humili
bus illa lauent intra sacrarium ⁊ non ex̄. Pro
uelis autē lauandis q̄ ad cultuȝ altaris ptinent
noua peluis habeat̄. Palle uero.i.corporalia ī
alia pelui lauent̄. Uela quoꝗ ianuaꝝ.i.cortine
q̄ extendunt̄ in ecclesijs in festis.⁊.xl.ī alia pel
ui lauent̄. Hic est qō statutū est in concilio y/
lerden̄.de con.di.iiij.omnis. ꝙ ad corporale la
uandū ⁊ ad pallas altaris ꝓpria habeant̄ uasa
foris in quib⁹ nihil aliud lauet̄. Sed sm̄ eūdeȝ
Clementē.e.di.altaria.si altaris palla.i.uestim̄/
ta altaris uel cathedra ī q̄ sedet sacerdos sacris

uestibus indutus uel candelabꝝ uel uelū.i.pan
nus uel cortina sup altare pendens fuerit uetu
state consumpta crement̄.⁊ cineres uel in ba/
ptisterio uel in piete aut in fossis pauimentoꝝ
vn̄ nō fit transitus iactent̄. Et nota ꝙ ecclesia
stica ornamenta benedicunt̄ ut dicet̄ sub ti.d̄
consecrationibus ⁊ unctionibus.

De campanis. Rubrica.

Campane sunt uasa enea in nola ciuitate cā/
panie primo inuenta. Maio/
ra itaꝗ uasa cāpane a campa
nia regione. minora uero no/
le a nola ciuitate dicunt̄. Pulsat̄ autē ⁊ bn̄
dicit̄ cāpana ut p illius tactū ⁊ sonitū fideles ī
uicē inuitentur ad p̄miū ⁊ crescat in eis deuo
tio fidei.fruges.mentes.⁊ corpora credentiū s̄
uent̄.ꝓcul pellant̄ hostiles exercitus.⁊ oēs in
sidie inimici.fragor.⁊ grandinuȝ ꝓcella.tur/
binū īpet⁹.tēpestatū ⁊ fulguꝝ tēperent̄. Infe/
staꝗ tonitrua ⁊ uētoꝝ flamīa suspēdat̄ sp̄s ꝓ/
cellaꝝ.⁊ aere ptātes ꝓsternāt̄.⁊ ut hoc audiē/
tes cōfugiāt ad scē m̄ris eccl'ie gremiū an̄ san/
cte crucis uexillū cui flectit̄ oē genu ⁊c̄.sicut h̄
singula ī bn̄dictōib⁹ cāpane habēt̄. Sciēdū
āt ē ꝙ cāpane q̄ꝝ sonoritate cōueīt ppl's ad ec
cl'iā ad audiēdū.⁊ cler⁹ ad ānūciādū.mane mi
sicordiā dn̄i.⁊ v̄itatē ei⁹ p noctē ex̄ de homi.
Jo.i.di.ius militare. significāt tubas argēteas
q̄b⁹ ī ueteri lege ppl's ad sacrificāduȝ accercie/
bat̄.de q̄b⁹ dicet̄ ī.vj.pte sub pēth. quēadmōȝ
eī uigiles ī castris tubis.sic ⁊ eccl'iaꝝ mīstri cā
panaꝝ sonitu se excitāt.ut ꝯ insidiātē dyabolū
pnoctēt.signa igr̄ nr̄a enea sonoriora s̄t tubis
ueteris legis:q₂ tc̄ not⁹ erat de⁹ ī iudea tm̄. nc̄
v̄o ī oī terra. Sūt ēt durabiliora.significāt enī
p̄dicatōeȝ noui.t.for̄ āpli⁹ duraturā tubis ⁊ sa
crificijs ueteris legis:q₂ usȝ ad mūdi finē. Siꝗ/
dē cāpane p̄dicatores significāt q̄ fideles ad si
militudinē cāpane ad fidē uocare debēt qō si
gnificatū ē ī eo ꝙ dn̄s p̄cepit moysi ut faceret
uestē sūmo pōtifici habētē.lxxij.tintinabula q̄
sonarēt cū pōtifex ī scā scōꝝ īgrederet̄.xliij.di.
sit rector. Ip̄ȝ g̊ uas os p̄dicatoris d̄signat.iux̄
illud apl'i. Pact⁹ sū uelut es sonās siue cymba
lū tīniēs. Duricia metalli fortitudinē desiḡt in
mēte p̄dicatoris.vn̄ dn̄s dedi frōtē tuā durio/
rē frōtib⁹ eoꝝ. Plectrū seu ferꝝ qō interius ex
utraꝗ parte feriens sonuȝ reddit doctoris lin
guā q̄ scīa ornat̄ ⁊ que utrunꝗ testamentum
resonare facit figurat. Prelatus ergo absꝗ sci
entia p̄dicatōis erit q̄si cāpana sine plectro.iux̄
illud Gre. Sacerdos si p̄dicatōis est inscius q̄ȝ

clamoris vocē daturus est: pco mutus. est ete/
nim q̄i canis mutus latrare nō valens. Ipa vo
pcussio denotat qꝫ p̄dicator pmū debet p cor/
rectionē in se vicia ferire. ⁊ postmōꝫ ad aliena
exprobanda accedere. ne contra doctrinā apo
stoli alijs p̄dicās ipse reprobus inueniatᷣ. iij. q.
vij. qꝫ testatur. vnde p̄s. Peccatori autē dicit
deus. quare tu enarras iusticias meas ⁊ assu/
mis. t. meū p os tuū. Sue nāqꝫ passionis exem
plo plerūqꝫ accendit. quos eruditione sermōis
mouere nequit. vij. q. i. §. qꝫ vero. Vinculū vero
quo plectrū vasi coniungitᷣ seu ligatᷣ. est mode
ratio qua lingua temperatᷣ q̄ ad tractū corꝺ. i.
ad auctoritatē scripture linguā mouet p̄dicato
ris. lignū in quo cāpana pēdet. lignū dn̄ice cru
cis signat. qꝫ ideo qn̄qꝫ a supioribus contine/
tur: quia crux ab antiquis patribꝰ nunciatur.
Instrumenta quibus ipsum lignū allegatū seu
affixū est. oracula sunt pphetaꝝ. Ligatura ve/
ro ferrea qua campana ligno coniungitᷣ. cari/
tatē denotat p quā p̄dicator indissolubilitᷣ cru
ci affixus gloriatᷣ. d. Mihi absit gloriari nisi in
c. d. n. Cauilla ligno affixa qua mediante cam/
pana pulsatᷣ. rectā p̄dicatoris mentē significat
qua diuinis mandatis inherens illa fideliū au
ribus p frequentē pulsationem inculcat. funis
autē ab illa pendens qua campana pulsatᷣ. est
humilitas seu vita p̄dicatoris. funis etiā ipa vi
te nostre mensurā ostendit. Ad hec cū funis i/
itiū habeat a ligno in quo campana pēdet per
qꝫ crux dn̄ica intelligitur. recte sacramēta scri
pturā a ligno scē crucis descendentē ꝯsignat.
sicut etiā funis ex tribus est funiculis. ita ⁊ scri
ptura ex trinitate consistit. s. ex historia. ex alle
goria. ⁊ ex moralitate. funis ergo descendēs a
ligno in manu sacerdotis est scriptura a miste
rio crucis descendens in ore p̄dicatoris. Rur/
sus ideo funis vsqꝫ ad manus quibꝰ continetᷣ
extenditᷣ: qꝛ scriptura vsqꝫ ad opa transire de/
bet. Funis quoqꝫ eleuatio ⁊ depssio in pulsan
do. denotat qꝫ sacra scriptura aliqn̄ loquitᷣ de
altis. aliqn̄ de inferioribꝰ: seu qꝫ p̄dicator aliqn̄
ppter aliquos alta dicit. viij. q. i. oꝫ. xliij. di. §. fi.
qn̄ꝫ pp alios cōdescēdit. iux illud apl'i. siue extē
dimus propter deum siue condescendimus p
pter vos. Ad hoc sacerdos deorsum funeꝫ tra/
hit dum ad actiuā vitā ⁊ a cōtēplatōe descen/
dit. ipse vero sursum trahitᷣ dū scriptura docē/
te in cōtēplatōe erigitᷣ. Deorsuꝫ etiā trahit dnꝫ
scripturā ad l'raꝫ q̄ occidit intelligit. sursum tra
hitᷣ dū spualr eā exponit. Rursus s̄m Greg.
deorsum trahit. ⁊ sursum trahitᷣ: dū in ea se me
titᷣ q̄ꝫtū vꝫ in prauis iaceat. ⁊ q̄ꝫtū ad bona faci
enda pficiat. Sed ⁊ ex tractu funis cāpana re
sonat ppl's ad expositionē sacre scripture adu/
natur p̄dicator auditᷣ ⁊ ppl's in vnitate fidei ⁊

caritatis vnitᷣ. Sacerdos itaqꝫ qui se recogno/
scit p̄dicatiōis debitorē. nō se subtrahat a mo/
uendis signis. qm̄ ⁊ filij Aaron clangebant tu
bis. Funē ergo mouet qui fratres aut pplꝫ ex
officio conuocat. Annulus i fine corde p queꝫ
in plerisqꝫ locꝭ corda trahitur. est corona pmij
seu pseuerantia in finē. vel est ipsa diuina scri/
ptura. Porro Sauinianꝰ papa statuit vt ho
re diei p ecclesias pulsentur. Et nota qꝫ ad di
uina officia p. xij. diei horas campane cōitᷣ du/
odecies pulsantur. vꝫ i prima hora semel ⁊ i vl/
tima silr semel: qꝛ ab vno deo oīa ⁊ idem vnus
erit oīa i omnibꝰ. In tertia pulsatur ter p secū
da tertia ⁊ q̄rta horis q̄ sub illis cantantᷣ. Silr
⁊. vj. ter p tribus. vꝫ p q̇nta sexta ⁊ septima ho
ris. Silr in. ix. ter p tribus. Ad vesperas vero q̄
est. xj. hora nō solū semel sed multipliciter. quia
in tp̄e gratie multiplicata est p̄dicatio apl'oruꝫ.
Itē i nocte ad matutinū sepe: qꝛ sepe exclamā/
dū est. Exurge q̇ dormis. ⁊ exurge a mortuis.
Cōiter tn̄ ter pulsatᷣ in nocturnis. Primo cuꝫ
squilla q̄ significat Paulū acute p̄dicantē. Se/
cunda pulsatio significat Barnabā sibi associ/
atū. Tertia innuit qꝫ iudeis repellentibꝰ verbū
dei apl'i conuerterunt se ad gētes q̄s in fide tri
nitatis. iiij. euangelioꝝ imbuerunt disciplinis.
vn̄ ⁊ qdā q̄ter pulsant. Et nota sex esse gene
ra tītinabuloꝝ q̇bus in ecclesia pulsatᷣ. s. squilla
cymbalū. nola. nolula. seu dupla campana. ⁊ si/
gnuꝫ. squilla pulsatᷣ in triclinio. i. in refectorio.
Cymbalū in claustro. Nola in choro. Nolula
seu dupla in horologio. Cāpana in cāpanili si/
gnum in turri. Quodlibet tn̄ horum pōt gene/
raliter tintinnabulū nūcupari. Varijs ergo de
signantᷣ vocabulis: qꝛ p̄dicatores p illa ꝯsigna
ti ad multa necessarij sunt. Sane in tota. lxx.
sub q̄. xl. continetᷣ in diebus pfestis nō debet
cōpulsari nec dupulsari: sꝫ solū simpulsari idest
simpliciter pulsari ad horas diei vel matutinas
In ecclesijs tn̄ bene ordinatis bis pulsatur ad
primā. Primo ad inuocandū. Secundo ad in
choandū. In tertia ter s̄m numeꝝ horarū. que
sub illa pulsantur vt premissum est. vna ad īuo
candū. alia ad cōgregandū. tertia ad inchoan/
dū. Silr fit in. vj. ⁊ in. ix. ⁊ eedē cāpane ⁊ eodeꝫ
ordine pulsantur. ad matutīas simpliciter. Ad
missam vero ⁊ ad vesperas duabus dumtaxat
campanis pulsatur. In minoribus vero eccle/
sijs simpliciter tn̄ pulsandum est iuxta p̄missa
⁊ hoc in ferijs. In dn̄icis vero ⁊ solennibꝰ die
bꝰ put in alijs tp̄ibꝰ cōpulsatᷣ. Qꝛ ei p̄dicatores
q̇ p cāpanas figurātᷣ tp̄e grē crebriꝰ habūdāt ⁊
oportune ⁊ iportūe istāt. Iccirco i festis q̄ ad
grāꝫ ptinent cāpane tumultuosiꝰ tīniūt ⁊ pli/
xius cōcrepant vt dormientes ⁊ ebriosos exci/
tent ne dormiant vltra modum. Quid autem

nomina co

significet cõpulsatio qñ cãtat̃ Te deũ laudaꝫꝰ.
in.v.pte sub ti.de nocturnis dicet̃. Uerũ ali-
quo moriente cãpane debent pulsari.vt pplꝰs
hoc audiens oret ꝓ illo.ꝓ muliere q̃dẽ bis pro
eo ꝙ ipsa inueñit alteritatẽ.Primo enĩ fecit ho
minẽ alienũ a deo.qr̃ fa dies nõ habuit bene-
dictionẽ.Pro viro vero ter pulsatur.qꝛ primo
inuenta est in hoĩe trinitas.Primo enĩ forma
tus est Adam de terra. deinde mulier ex Adaꝫ
postea hõ creatus est ab vtroqꝫ.⁊ ita est ibi tri
nitas.Si autẽ clericus sit tot vicibus simpulsa
tur quot ordines habuit ipse.Ad vltimũ vͦo cõ
pulsari debꝫ cũ omnibꝰ cãpanis vt ita sciat po
pulus ꝓ quo sit orandũ.Debet ẽt cõpulsari qñ
funus ad ecclesiã ⁊ qñ de ecclesia ad tumuluꝫ
deportat̃. Ceterũ campane in processionibꝰ
pulsantur vt demones timentes fugiant.ꝓut
in.iiij.parte sub ti.de accessu pon.ad al.dicet̃.
Timent enim auditis tubis ecclesie militantis
s.campanis.sicut aliquis tyrannus timet audi
ens in terra sua tubas potẽtis r̃gis inimici sui.
Et hoc etiam est causa quare ecclesia videns ꝯ
citari tempestateꝫ campanas pulsat.s.vt demo
nes tubas eterni regis cãpanas audientes ter-
riti fugiant ⁊ a tempestatis concitatione quie
scãt ⁊ vt ad campane pulsatiõeꝫ fideles admo
neantur ⁊ prouocentur pro instanti periculo
orationi insistere. Silent autẽ campane tri-
duo ante pascha.vt dicetur in.vj. parte sub q̇n
ta feria cene. Rursus campane tp̃e interdic
ti silent.quia sepe ob dilectũ subditorũ impedi-
tur lingua predicatorũ.iuxta illud ꝓphete.Lin-
guã tuã adherere faciã palato tuo.quia domꝰ
i.pplꝰs exasperans.i.inobediens est extra de re
nun.nisi.§.propter. Habet etiam ecclesia or
gana.de quibus in quarta parte sub ti.de san-
ctis dicetur.

De cimiterio ⁊ alijs locis sacris ⁊ religiosis.

Unc ð cimiterio ⁊ alijs lo
cis sacris ac r̃ligiosis
locis dicamus. Sane venera-
biliũ locorũ. alia sunt humane ne
cessitati deputata.alia or̃oni di-
cata. Loca hũane necessitati de-
putata sꝫ zenodochiũ.zenostoriũ qð idẽ est va
sochomiũ.ierontbachomiũ.orphanocrophiũ.
⁊ belphotrochiũ.Sancti etenĩ pr̃es ⁊ religiosi
p̊ncipes huiusmõi instituerunt loca in quibus
paupes.pegrini senes.orphani.infantes.emeri
ti.infirmi.imbecilles.⁊ saucij recuparent̃ ⁊ fo-
uerent̃.Et nota ꝙ geronta grece dr̃ senex lati-
ne. Locorũ autẽ oratõi dicatorũ.alia sunt sac̃
alia sunt sancta.alia religiosa. Sacra sunt que
ꝑ manus pontificũ rite dedicata.⁊ deo sancti-
ficata sunt que varijs nominibus appellantur.
ꝓut sub ti.de ecclesia p̃missum est.Sancta sũt
loca ĩmunitatis siue priuilegiata seruitoribꝰ et
ministris ecclesiarũ deputata. de quibus videli
cet sub interminatione certe pene vel a iure vl̃
ꝑ speciale priuilegiũ ĩterdicitur.ne quis illa vio
lare presumat.sicut sunt atria ecclesiarũ.xvij.q.
iiij.si quis in atrio.⁊ in quibusdã locis claustra
infra que sunt domus canonicorũ in quibꝰ re-
is cuiuscũqꝫ sceleris confugientibus si se ibi re
ceperint securitas prestatur.⁊ scd̃m statuta le-
galia.insti.de re.di.§.sancte porte ⁊ theatra ci-
uitatũ.Religiosa sunt vbi cadauer hoĩs integrũ
vel etiam caput tm̃ sepelitur.quia nemo potest
duas sepulturas habere. Corpꝰ vero vel aliqð
aliud mẽbrũ absqꝫ capite sepultũ nõ facit locũ
religiosum.ff.de reli.⁊ sump.fu.cũ in diuersis.
sed ⁊ scdꝫ legalia instituta cadauer iudei vel gẽ
tilis vel infãtis nondũ baptizati locũ in quo se
pultũ est religiosum facit.scd̃m religionẽ tamẽ
xp̃ianã ⁊ canonicã doctrinã soli xp̃iani cada-
uer locũ facit religiosum.Et nota ꝙ q̇cquid est
sacrũ est religiosum ⁊ nõ econtra. Ceterũ lo-
cus iste religiosus diuersimode appellatur. vi-
delicet cimiteriũ.poliãtrũ.siue andropol̃.quod
idẽ est.Itẽ sepulchrũ mausoleũ qð idẽ est dor-
mitoriũ.Tumulus monumentũ ergastuluꝫ.sa-
crophagus.piramis.bustũ.vrna.⁊ speluca. Ci-
miteriũ dr̃ a cimen qð est dulce ⁊ sterion qð ẽ
statio.ibi enĩ dulciter defunctorũ ossa q̇escunt.
⁊ saluatoris aduentũ expectant. Uel qꝛ ibi sũt
cimices.i.vermes vltra modũ fetentes.Poliã-
trũ dr̃ q̃i pollutũ antrũ.ꝓpter cadauera homi-
nũ ibi sepultorũ.Uel poliantrũ interpretat̃ mul
titudo virorũ.a polis qð est pluralitas ⁊ antros
qð est vir. ⁊ scd̃m hoc ꝓprie dr̃ cimiteriũ ꝓpt̃
multitudinẽ hominũ ibi seplͭorũ.Silr̃ ⁊ antro
polis qð idẽ est.Sepulchrũ dr̃ q̃i sine pulsu: q̇a
q̇ ibi sepelit̃ pulsu caret.vel est locus vbi ossa ꝯ
dunt̃.Mausoleũ dcm̃ est a quodã q̇ dictꝰ est
Mausoleus q̇ fuit diues ⁊ potens. ⁊ ab arthe
misia eius vxore valde dilectus a deo ꝙ eo de-
functo ipsa gloriosum ei cõstruxit sepulchrum
qð vocauit mausoleũ a noĩe viri sui.Exĩde igit̃
mos inoleuit vt quelibꝫ p̃ciosa sepultura mau
soleũ nuncupetur.xcvj.di.bene quidẽ.ꝓpe p̊n.
Dormitoriũ dr̃ a dormiendo.qꝛ ibi corpora sã
ctorũ quiescunt qui in dñõ dormiunt.Tumulꝰ
q̃i tumens tellus.qm̃ hoĩe in terra sepulto ter-
ra aliq̃ꝫtulũ eleuat̃. Monumẽtũ dr̃:qꝛ monet
mentẽ cuiuslibet inspicientis vt recordet̃ ꝙ ci
nis est ⁊ in cinerẽ reuertet̃.Ergastulũ dr̃ ab er
ga qð est opus.vel ab erga qð est labor ⁊ steri-
on qð est statio.ibi enĩ req̇escũt corpora eorũ q̇
in dñõ moriunt̃.vñ bt̃i mortui q̇ in do.mo.am
mõ iã dic̃ illis sp̃s ⁊c̃. Sarcophagꝰ dr̃ a sarcos

qđ est caro ⁊ phagin qđ est comedeꝛ: qꝛ ibi ca
ro comediť.i.consumiť. Piramus dř a pir qđ
est ignis: qꝛ corpore igne cremata ⁊ incinera-
ta ibi recondebanť. vel qꝛ sicut ignis a lato in-
cipit ⁊ tendit in acutū sic ⁊ piramis: ⁊ est genꝰ
altissime sepulture tale est rome in quo fuerūt
cineres Julij cesaris collocati. Et corrupto vo-
cabulo vulgariter vocatur acus sancti Petri q̄
tñ iulia dici dberet. Similē piramidē fieri fecit
cesar iuxta turonū ꝑpe ripā ligeris ⁊ r̄clusit ibi
cineres cuiusdā militis amici sui īterfecti. Bu
stū vero a noīe contenti nomen traxit cōtinē-
tis locus vꝫ in quo busta siue humana corpora
sepeliebanť. Urna dicta est eo ꝙ antiq̄tus mo
ris fuit humana corpora rogo cōburere ⁊ cine
res in terreis vrnis collocatis seruare. Spelun
ca q̄nqꝫ dř duplex vt iā diceť. Cimiteriū ini
ciū habuisse dř ab Abrahā q̄ emit agꝛ ab ebrō
in quo erat duplex spelunca. vbi ipse sepultus
est ⁊ Sara Ysaac ⁊ Jacob ⁊ Adam ⁊ Eua. pro
pterea ei emit vt sibi ⁊ suis sepultura esset. Du-
plex spelunca ideo ibi erat: qm̄ duo ibi sepelie-
banť contigue. s. vir ⁊ vxor. vel in vna viri ⁊ in
altera mulieres. vel qꝛ vnicuiqꝫ illic sepeliendo
duplex spelunca in modū cathedre fiebat vt di
cit Hiero. Qđ tres patriarche sepulti sunt in ci
uitate ebron in spelunca duplici cū tribus vxo
ribus suis. Sepeliebanť autē q̄i sedentes ⁊ su-
perior pars spelunce q̄ truncū capiebat a natibꝰ
supra dicebať vna spelunca. ps vero inferior q̄
capiebat pedes crura ⁊ femora dicebatur alia
spelunca. Sane nō debent passim omnes in
tra ecclesiā sepeliri. videtur enim ꝙ locus sepl-
ture nō prosit. extra de sepul. sacris. Lucifer nā
qꝫ de celo fuit prostratus ⁊ Adam de parady-
so eiectus. ⁊ q̄ loca his meliora sunt. Jtē Joab
in tabernaculo interfectus est: ⁊ Job in sterq̄
linio triūphauit. imo obesse dř si q̄s iniustus ⁊
indignus ⁊ peccator in ecclesia sepeliať. xiij. q.
ij. cū grauia. Legiť enī in dyalogo beati Greg.
li. iiij. c. lvj. Qđ cū q̄dā flagiciosus in ecclesia be
ati Faustini brixien̄. sepultus fuisset. eadē noc
te beatus Faustinus apparuit custodi eiusdeꝫ
ecclesie. d. Dic epō vt ꝓiiciat hinc carnes feten
tes q̄s hic posuit. alioq̄n ipse die. xxx. morieť.
Custos timuit hec dicere epō. ⁊ epus die. xxx.
subito mortuus est. Legiť etiā ibidē in. c. lvij. đ
quodaꝫ alio q̄ sepultus fuit in ecclesia ꝙ cada-
uer eius postea inuentū est extra ecclesiā ⁊ lin
teamina manserunt in loco suo. ⁊ Aug. inquit
xiij. q. ij. q̄bꝰ. ⁊ c. se. Quos peccata grauiora de-
p̄munt si in locis sacris sepelire se faciūt restat
vt de sua p̄sumptōe iudicenť: qꝛ eos saċ loca n̄
liberant. sꝫ culpa temeritatis accusat. Nullū er
go corpꝰ dꝫ ī eccl'ia aut ꝓpe altare vbi corpus
dn̄i ⁊ sanguis cōficiť sepeliri nisi corpora scōꝝ

patꝝ q̄ dn̄r p̄roni. i. defēsores q̄ meritis suis to
tā defendunt p̄riā ⁊ epi ⁊ abbates ⁊ digni p̄s-
byteri. xiij. q. ij. nullus. ⁊ laici sūme scitatis. xiij.
q. ij. p̄cipiendū. ⁊ c. nullus. sed cuncti debēt cir
ca ecclesiā sepeliri. puta in atrio. aut in porticu
aut in exedris siue voltis ecclesie exteriꝰ adhe-
rentibus. aut in cimiterio. vt in. c. p̄cipimus. et
in. c. nō extimemus. Dicunt enī q̄daꝫ ꝙ locus
xxx. pedū circa ecclesiā dꝫ ad hoc consecrari. a
lij vero solū circuitionē quā facit eps dedicās
ecclesiā ad hoc sufficere dicunt. Aug. dicit ī li-
bro de cura ꝓ mortuis agenda in fi. Qđ sepeli
ri apud martyꝝ memorias in hoc defuncto ꝓ
dest vt comendans eū etiā ī martyrū p̄rocinio
affectus ꝓ illo supplicatōis augeať. Antiq̄tꝰ so
lebant hoīes in ꝓprijs domibus sepeliri. Sꝫ ꝓ
pter cadaueꝝ fetorē statutū fuit vt ex̄ ciuitateꝫ
sepelirenť ⁊ quendā locū cōem scificatū ad h̄
deputabant. Nobiles vero sepeliebanť supra
montes ⁊ in medio montiū ⁊ in radicibꝰ eorū
⁊ in ꝓprijs p̄dijs. Ceteꝝ si q̄s in obsidione īter-
ficiať nec possit cimiteriū haberi sepeliať in lo
co vbi pōt. Si vero negociator vel ꝑegrinꝰ mo
riať in equore: ⁊ fuerit terra vicia. sepeliať ibi
ꝙ si portus remotus sit in aliq̄ insula ꝓpinq̄ se
peliať. Si autē terrā nō videat fiat ei domūcu
la de lignis si hr̄e pn̄t ⁊ ꝓiiciať in mari. Jn ci-
miterio autē xp̄ianoꝝ nō nisi xp̄ianꝰ baptizatꝰ
sepeliri dꝫ. de hoc in. e. ex ꝑte de sepul. nec tam̄
oīs: quoniam nullus in maleficio interfectus.
si maleficium sit mortale peccatū. vt si sit inter
fectus in adulterio vel latrocinio. vel ī ludis gē
tiliū ex̄ de torne. c. ij. Et iđ vbi q̄s inueniť mor-
tuus ibi sepeliať ꝓpter dubiū cāe mortis eius.
S vero q̄s subito moriať in ludis cōsuetis. vt ī
ludo pile sepelire pōt in cimiterio: qꝛ nemī no-
cere intendebat. Sꝫ qꝛ mundialibꝰ occupabať
aiunt q̄dā ꝙ sepeliri dꝫ sine psalmis ⁊ sine cete
ris mortuoꝝ exeq̄is. Sꝫ ⁊ si q̄s īpetēs aliū in ri
xa vel tumultū īpenitens moriať. nec sacerdo-
tē petijt. nō dꝫ sepeliri in cimiterio vt q̄dā dn̄t.
nec is q̄ manu ꝓpria mortē sibi consciuit. xxiij.
q. v. si nō lꝫ. ⁊ c. cū hō de pe. di. iij. iudas. Secus
si vim ad tutelaꝫ sui vel suoꝝ repellebat ⁊ alias
in penitētia manebat. Si vero nō ꝓpter aliq̄ꝫ
manifestā cāꝫ sꝫ solo iudicio dei q̄s subito mo
riť pōt in cimiterio sepeliri. Justus enī in q̄cūꝫ
hora moriť saluať. presertim si dabat operā ali
cui licite rei. Defēsori iusticie ⁊ pugnanti in p̄-
lio iusto occisis cimiteriū ⁊ officiū libere cōce-
dunť. Interfecti tñ in eccl'iā nō portenť ne pa
uimētū sanguine poluať. Sꝫ ⁊ si aliq̄s rediens
de lupanari. vel de aliquo loco vbi fornicatꝰ sit
in via occidať. vel aliquo casu incōfitēs mori-
ať nō sepelieť in cōi cimiterio. ⁊ h̄ si legitie ꝓ-
bari pť eū fornicatū fuisse. nec cōstet eū postea

confessuz vel cōtritū fuisse de pe.di.vj.c.i.alio-
qn sepelire dꝫ. Rursus mulier moriens i par
tu nō dꝫ in ecclesia poni vt qdā dnt. ne pauim
tū ecclesie sanguine poluat̄.sꝫ ex̄ ecclesiā ei di-
cat̄ obsequiū ⁊ in cimiterio sepeliat̄ qd̄ nō pla
cet.alioqn pena verteret̄ sibi in culpā.v.di.ba-
ptizari.Vn̄ licite in ecclesiā fert̄.ita tn̄ ꝙ eccl'a
a maculis corporis ne poluat̄ diligent̄ caueat̄.
Partus tn̄ de vētre ipsius extractus mortuus
⁊ nō baptizatus.extra cimiteriū sepeliat̄.Sunt
tn̄ q̇ dnt ꝙ partus dꝫ vna cū muliere in cimite
rio sepeliri eo qꝛ ps viscerū esse censetur d̄ cō.
di.iiij.si qcq̇d. Sane vir ⁊ vxor in eodē sepl'-
chro ponendi sunt.xiij.q.ij.vnaq̄qꝫ ex̄ de sepl'.
de vxore.exēplo Abrahe ⁊ sare. vbi specialez n̄
elegerint sepulrurā.vn̄ ⁊ Thobias p̄cepit filio
vt cū mr̄ illius cōpleuisset dies suos locaret eā
in eodē sepulchro cū eo.xiij.q.ij.embron. Itez
q̇libet in sepulchro parentū tumulandus est ni
si ex d̄uotōe alibi elegerit sepeliri.e.q.soror. Le
tex in concilio maguntinē.xiij.q.ij.c.fi. Statu
tū est ꝙ suspensi q̇ ꝓ suis peccatis penā extre-
mā ꝑsoluunt ex quo cōfessi sunt vel cōfiteri de
siderauerunt ⁊ cōicauerunt in cimiterio sepeli
ri pn̄t ⁊ oblatōes ⁊ misse fieri ꝓ eis di.vl.c.fi.
Qual'r humanū corp⁹ sepeliendū sit dicetur
in.vij.pte sub ti.de officio mortuoꝝ.

De ecclesie dedicatione. Rubrica.

Via de ecclesia ⁊ altari i su
periorib⁹ mētio facta ē.
cōsequens est vt aliq̄ de illoꝝ de
dicatōe subiiciamus dicentes.
Primo vn̄ cōsecratio eccl'ie ortū
habuit.Scd̄o ꝑ quos. Tertio qr̄. Quarto q̄lit̄
ecclesia dedicet̄ ⁊ q̇d significet tā ipsa dedica-
tio q̄ꝫ singula q̄ in ea agunt̄. De officio vero
festi dedicatōis ecclesie in.vij.pte dicet̄. Pri
mo igit̄ dicendū est vn̄ dedicatio ecclesie initi
um habuit.Sup quo notandū est ꝙ Moyses
dn̄o p̄cipiente fecit tēplū ⁊ sacrauit illud cum
mensa ⁊ altari eius ⁊ ereis vasis ⁊ vtensilibus
ad diuinū cultū explendū. ⁊ nō solū diuinis p̄
cibus ea sacrauit.veꝝ etiā scī olei vnctiōe dn̄o
iubente liniuit de cō.di.i.§.i.Legit̄ enī dn̄m p̄
cepisse ipsi moysi vt crisma cōficeret. quo ūge-
ret tabernaculū in dedicatōe ⁊ archā testamē
ti.Salomon quoqꝫ fili⁹ Dauid iubente dn̄o ꝑ
fecit tēplū cū altari ⁊ reliq̄ ad diuinū cultū pa-
gendū cōsecrauit.sicut in li.regū habet̄.iij. R.
c.vj. Nabuchodonosor etiā rex vocauit oēs sa
trapas optimates ⁊ tyrānos ad dedicatōez sta
tue auree quā fecerat. Judei g̃ sicut legit̄ i bur
cardo i.liij.c. Judei loca i q̇b⁹ dn̄o sacrificabāt
diuinis habebāt supplicatiōib⁹ cōsecta. nec in
alijs q̄ꝫ deo dedicatis locis munera offerebāt.
Si igit̄ illi q̇ vmbre legis fuiebāt hoc faciebāt.
q̄ꝫtomagis nos q̇b⁹ veritas patefacta est ⁊ grā
⁊ veritas ꝑ Jhesuz xp̄m data est tēpla dn̄o edi
ficare. ⁊ ꝓut melius possum⁹ ornare atqꝫ ea di
uinis p̄cib⁹ ⁊ scīs vnctōib⁹ cū altarib⁹. ⁊ vasis
vestib⁹ quoqꝫ ⁊ reliq̄s ad diuinū cultū ip̄lēdū
vtensilib⁹ deuote ⁊ solenniter ex instōe Felic]
pape.iij.sacrare debem⁹. Rursus cū in siria i
ciuitate baruth iudei q̄ꝫdā imaginem crucifixi
pedib⁹ cōculcarent ⁊ latus ei⁹ ꝑforarent. mox
in̄ sanguis ⁊ aq̄ exiuit. Judei autē hoc visi mi-
rati sunt. ⁊ infirmi eoꝝ hoc sanguīe deliniti ab
oīb⁹ infirmitatib⁹ suis liberati st̄.ꝑꝑ qd̄ xp̄i fi-
de suscepta baptizati st̄ ⁊ synagogas eoꝝ in ec-
clesias cōsecrauert̄. ⁊ in̄ mos inoleuit vt eccl'ie
cōsecrent̄ cū pri⁹ tn̄ altaria cōsecrarent̄. ⁊ ꝓ-
pter hoc etiā miraculū ordinauit ecclesia fieri
memoriā dn̄ice passiōis.v.kal'.decēbris. ⁊ rōe
cōsecrata est ecclesia in honore saluatoris.vbi
q̄dā ampulla cū illo sanguine refuat̄ ⁊ solenne
festū tunc agit̄. Scd̄o notandū est ꝙ solus
pōtifex pōt eccl'ias ⁊ altaria dedicare.xxvj.q.v.
mistrare de cō.di.i.nemo ex̄ de cō.ec.ꝙ in du
bijs:qm̄ gerit imaginē ⁊ figurā sūmi pontificis
xp̄i spual'r dedicātis sine quo nisi possum⁹ ī ec
clesia stabilire.vn̄ ipse ait sine me nihil potestis
facere. ⁊ p̄s. Nisi do.edi.do.⁊c̄. vn̄ cōciliū car-
thaginē.xxvj.q.vj.c.iij. ꝓhibet h̄ facer̄ sacerdo
te nec pōt h̄ alicui iferioris ordis demādari:ex̄
e.aq̄.Sane eccl'ia sacri edocēt canōes:de con.
di.i.nemo:ex̄ de cō.ec.vel al.cū sicut.dedicāda
nō ē nisi ꝑus dotata sit ⁊ explicite acq̇sitis.i.q.
i.nō ē putāda. Legit̄ ei ꝙ dū q̇dā eṗs eccl'iā d̄
vsuris ⁊ rapis cōstructā cōsecraret. vidit p⁹ al
tare dyabolū stātē in cathedra i habitu pōtifi-
cali q̇ dixit eṗo. Cessa eccl'iā cōsecrare.ad meā
eī iurisditōez ꝑtinet cū sit ex vsuris ⁊ rapina fa
cta. Eṗo v̄o ⁊ clero territis ⁊ inde fugientibus
dyabolus continuo ipsam ecclesiā cum grādi
strepitu destruxit. Rursus ecclesia q̄ ꝓ q̄stu cu
piditatis constructa est.e.di.siq̇s basilicā cōse-
cranda nō est. ⁊ cui dos sufficiens assignata n̄
est:extra.e.cū sicut ⁊ in qua paganus vel infid̄
lis sepultus est.e.di.ecclesia.i.⁊.ij.donec in̄ fue
rit eiectus. ⁊ ecclesia abrasis prius parietib⁹ vl'
tignis reconciliata.idē etiā est de excōicato:ex
tra de sepul.sacris. Si vero mulier pregnās il-
lic sepulta sit ea nō eiecta poterit consecrari:lꝫ
partus baptizatus nō sit.ff.de ventre inspi.l.i.§
i.ff.de sta.ho.q̇ in vtero de con.di.iiij.si ad ma
tris.⁊.c.se. quāqꝫ quidam aliter scripserint sa-
pientes. ⁊ potest etiam consecrari diebus dn̄i-
cis ⁊ priuatis:ex̄.e.c.ij. ⁊ plures episcopi ⁊ plu-
ra altaria possunt simul ab eodem in vna eccle
sia cōsecrari:extra.e.cū sis. Tertio dicenduꝫ

est qr̄ ecclesia dedicaẗ. ꝛ q̄dā ꝓpẗ. v. cās. Prio
vt dyabolus ꝛ eius potestas inde penit⁹ expel
laẗ. vñ refert Gre. in dialogo li. iij. c. xxx. Qd̄ cuꝫ
q̄dā ecclesia arrianoꝝ fidelib⁹ reddita consec
reẗ ꝛ reliq̄e sancti Sebastiani ꝛ beate Agathe
illuc delate fuissent. ppl's ibidē cōgregatus por
cuꝫ repente inter pedes huc illucq̄ꝫ discurrere
senserunt q̇ fores ecclesie repetens a nullo vid̄-
ri potuit: oēsq̄ꝫ in admiratione cōmouit. Qd̄
iccirco dñs ostendit vt cunctis patefieret ꝙ d̄
loco eodē īmundus habitator exiret. Sequēti
autē nocte magn⁹ in eiusdē ecclesie tectis stre
pitus factus est. ac si in eis aliq̄s errādo discur
reret. Scd̄a vero nocte grauior sonus increuit
Tertia quoq̄ꝫ nocte tantus strepitus insonuit
ac si oīs illa ecclesia a fundamētis fuisset euer-
sa. statimq̄ꝫ recessit. nec vlterius apud illā anti-
q̇ hostis inq̄etudo apparuit. Scd̄o vt ad eā cō
fugientes saluenẗ. ꝓut legiẗ in canone Greg.
xxiij. q. v. reus. Et ob hoc Joab in tabernaculū
fugit ꝛ altaris cornu apꝑhendit. Tertio vt ibi
orōnes exaudianẗ. vñ in orōne ad missam dr̄.
Concede vt oēs q̇ huc deꝑcaturi conueniunt
ex q̄cūq̄ꝫ tribulatōe consolatōis tue bñficia cō
sequanẗ. Sic etiā orauit Salomon in tēpli de
dicatōe. ꝓut legiẗ. iij. re. viij. c. Quarto vt ibi d̄o
laudes soluanẗ. ꝓut sub ti. de ecclesia dictū ē.
Quinto vt ibi sacr̄a ecclesiastica ministrēẗ. vñ
ꝛ ipsa ecclesia dr̄ tabernaculū q̄i taberna dei ī
q̄ sacr̄a diuina continenẗ ꝛ mīstranẗ. Quar
to dicendū est q̄liter ecclesia cōsecratur. ꝛ q̄dē
omnibus de ecclesia eiectis solo dyacono ibi
manente recluso. Eṗs cū clero ante fores ecle-
sie aq̄ꝫ nō sine sale bñdicit ꝛ interim intrinsec⁹
ardent. xij. luminaria ante. xij. cruces in ecclesie
parietibus depictis. Postmodū v̄o clero ꝛ po
pulo in sequente ter circueūdo ecclesiā exteri⁹
faciculo ysopi parietes cū aqua iā bñdicta asꝑ
gitur. ꝛ quelibet vice ad ianuā ecclesie veniens
ꝑcutit supliminare cū baculo pastorali. d. Tol-
lite portas prin. ves. ꝛc̄. dyaconus deint⁹ respō
det. Quis est iste rex glorie. Cui pontifex domi
nus fortis ꝛc̄. Tertia v̄o vice reserato hostio i-
grediẗ pōtifex ecclesiā cū paucis ex mīstris cle
ro ꝛ ppl'o foris manente. d. Pax huic domui
ꝛ dicit letanias. deinde in pauimento ecclesie
fiat crux de cinere ꝛ sabulo vbi lr̄is grecis ꝛ la
tinis totū scribiẗ alphabetū. Et iteꝝ aliā aq̄ꝫ sci
ficat cū sale ꝛ cinere ꝛ vino ꝛ altare consecrat.
Deinde. xij. cruces in ꝑietibus depictas crisma
te inungit. Sane quecūq̄ꝫ hic visibiliter fiūt
deus per inuisibilē virtutē in aīa opaẗ q̄ v̄i dei
templū est. vbi fides facit fundamentū. spes e-
rigit. caritas consumat. Ipsa enī ecclesia catho
lica ex viuis multis lapidibus adunata dei tem
plū est: qꝛ multa templa vnū templū. quoꝝ vn⁹
est deus ꝛ vna fides. Dom⁹ igiẗ dedicanda est
aīa sanctificanda. Et est notandū ꝙ consec
tio duo efficit. nā ipsam ecclesiā materialē deo
appropriat. ꝛ nostrā. s. tā ecclesie q̄ꝫ fidelis anie
desponsationē sinuat. Domus nāq̄ꝫ nō conse-
crata est sicut puella viro alicui destinata: non
tñ dotata. nec mr̄imoniali cōmertio in vnione
carnis vnita. Sed in consecratōe dotaẗ ꝛ trā-
sit in ꝓpriā Jhesu xp̄i sponsam quā sacrilegiū
est ꝑ adulteriū vlterius violari. desinit enī lupa
nar esse demonū vtꝫ in consecratōe illius tem
pli: qd̄ antea pantheon vocabaẗ. Primo ita
q̄ꝫ dicendū est de aque bñdictiōe suꝑ quo do-
minus dicit. Nisi quis renatus fuerit ex aqua
ꝛ spiritu sancto nō intrabit in regnū celorum.
Aqua enī q̄ lauandis corporib⁹ idonea est. tā-
tā diuinitus virtutē accipe meruit. ꝙ sicut cor
pora lauat a sordibus: ita aīas mundat a pecca
tis. Manifestū q̄dē est ꝙ hec aq̄ c⁹ aspersione
ecclesia consecraẗ. baptismū significat: qꝛ quo
dāmō ipsa ecclesia baptizaẗ. Ipsa v̄o eccl'ia illā
vtiq̄ꝫ ecclesiā designat q̄ in ea cōtineẗ. s. fideliū
multitudinē. vñ etiā ecclesia vocaẗ eo ꝙ eccle-
siā cōtineat cōtinēs vꝫ ꝓ cōtēto. Querendū
autē est qr̄ huic aq̄ sal admisceaẗ cuꝫ saluator
nr̄ d̄ baptismo loquēs nullā de sale fecerat mē
tionē. Nō enī dixit. nisi q̄s renatus fuerit ex a-
q̄ salsa. vel sale mixta. vel aliq̄d huiusmōi. sꝫ di-
xit. nisi q̄s renatus fuerit ex aq̄ ꝛ sp̄u scō ꝛc̄. Et
idipꝫ de oleo ꝛ crismate q̄ri pōt. Sed notāduꝫ
ꝙ sal in diuino eloq̄o sepe ꝓ sapientia poniẗ.
Juxta illud. Sermo vester sit sale conditus. Et
dñs inq̄t discipulis. Habete sal ī vobis ꝛ paceꝫ
inter vos. Itēq̄ꝫ vos estis sal terre. ꝙ si sal infa-
tuatū fuerit in quo condietur. §. iij. q. vij. Item
in euangelio. Hinc etiam est qd̄ fm legem nul
la hostia sine sale offerebatur. sed in omni sacri
ficio ponebatur. ex quibus omnibus conuinci
tur. ꝙ sal pro sapientia ponitur. Est enim sapiē
tia condimentum omnium virtutum. sicut sal
omnium ciboꝝ. Hinc ergo est ꝙ nullus bapti-
zatur priusq̄ꝫ sale cibetur. etiam infantes vt ꝙ
actu habere non possunt habeant saltem si-
gnatione sacramenti. nec sine sale benedicitur
aqua de alterius aque benedictione in sequen
ti tractatu dicetur. Trina autem interius et
exterius cuꝫ ysopo ex aqua benedicta aspersio
trinam baptizandi īmersioneꝫ significat. Et fit
propter tria. Primo propter demonum expul
sionem. Nam aqua benedicta proprie de sui v̄
tute habet demones expellere. Unde in exor-
cismo eius dicit vt fiat aq̄ exorcizata ad effugā
dū oēꝫ inimici ꝑtātē ꝛ ipꝫ inimicū eradicaẗ ꝛc̄.
Scd̄o ꝑꝑ ipsi⁹ eccl'ie purgationē ꝛ expiationē
oīa nāq̄ꝫ hec t̄rena ꝑꝑ peccatū corrupta sẗ ꝛ fe
data. Hinc etiā ē ꝙ ī lege oīa pene mūdabāẗ ꝑ

aquã. Tertio ꝓpter remouendã omnẽ maledictionẽ: ⁊ introducendã bñdictionez. terra enĩ ab initio cũ fructu suo maledictionẽ accepit. eo ꝙ ex eius fructu deceptio facta fuit. Aqua vero nulli maledictioni subiacuit. Hinc est ꝙ dñs piscẽ comedit. sed carnẽ nõ legit̃ nominatim comedisse. nisi de agno paschali. ⁊ hꝫ ꝓpter legis p̃ceptũ in exemplũ. s. abstinendi aliqñ a licitis ⁊ aliqñ eadẽ comedendi. Rursus aspersio in circuitu facta signat ꝙ dñs curã suoꝝ habens mittit angelũ suũ ĩ circuitu timentiũ se. Tria v̾o rñsoria q̃ interim decantãt̃ est hilaritas triũ ordinũ fidẽ suscipientiũ. s. noe daniel ⁊ iob. Et qm̃ ad hanc inuocationẽ gratia fidei. spei ⁊ caritatis infundit̃. Jõ ad pedez ⁊ ad mediũ ⁊ ad ptẽ pietis supiorẽ aspergit̃. D̃ interiori etiã aspersiõe iã dicet̃. de virtute isopi in sequenti ti. dicet̃. Triplex v̾o circuit⁹ quẽ ep̃s aspergendo facit. triplicẽ circuitũ quẽ xp̃s fecit ꝓpter ecclesie scĩficationẽ designat. Primus fuit quo venit de celo in mundũ. Scd̃us quo de mundo descendit in limbuz rediens ⁊ resurgens ascendit in celũ. Triplex quoqꝫ circuitus ostendit ꝙ ecclesia illa ad honorẽ sancte trinitatis dedicat̃. Ostendit etiã triplicẽ statũ saluandoꝝ de ecclesia. qui sunt virgines cõtinẽtes. ⁊ coniugati. qd̃ etiã dispensatio ipsius ecclesie materialis ostendit. ꝑut sub ti. de ecclesia dictũ est. Porro trina ad suplimĩare hostij ꝑcussio signat triplex ius qd̃ xp̃s habet ĩ ecclesia sua ꝓpter qd̃ sibi debet apiri. Est enĩ sua creatione. redemptione. ⁊ glorificationis ꝓmissione. Nã pontifex xp̃m. virga eius potestatez figurat. Rursus per triplicẽ percussionẽ ianue cũ virga pastorali. predicatio euangelica intelligitur. Quid enĩ est virga pastoralis nisi sermo diuinus. iuxta illud Ysa. Percutiet terrã virga i. sermone oris sui ⁊c̃. Uirga igitur ianuas percutere est auris audientiũ p̃dicatõis vocepl'iare. Aures enĩ porte sunt ꝑ q̃s ad corda audientiũ scẽ p̃dicatõis verba introducimus. vñ p̃s. Qui exaltas me de portis mortis vt annunciẽ oẽs laudes tuas in portis filie syon. Quidẽ enĩ sunt porte filie syon nisi aures ⁊ auditus fidelium. Tertio triplex cũ virga ꝑcussio ⁊ ianuaruz aꝑtio significat ꝙ ꝑ p̃dicationẽ pastoꝝ infideles venient ad fidei cõsensum. Per illã enĩ porte iusticie apiunt̃ ⁊ illas ingressi fidẽ cõfitent̃. Uñ p̃s. Apite mihi portas iusticie ⁊ ingressus in eas cõfitebor dño. Hec porta dñi iusti ĩtrabũt ꝑ eã. Percutit igit̃ ep̃s in suplimĩari. s. rõis dicẽs. Supple o vos p̃ncipes. i. demões seu poci⁹ hoĩes tollite. i. auferte portas. i. ignorantias v̾ras. i. a cordib⁹ v̾ris. Interrogatio v̾o dyacõi inclusi rñdentis in ꝑsona ppl'i. Quis est iste rex glorie. est ignorantia ppl'i nescientis q̇s est qui debet intrare. Apertio hostij euacuatio est peccati. Recte ergo ep̃s ter ꝑcutit: qꝛ numer⁹ iste notissimus ⁊ sacratissimus est. ⁊ in oĩ dedicatione ep̃s ter ianuas ꝑcutere dꝫ: qꝛ sine ĩuocatione trinitatis nullũ fit in ecclesia sacramẽtuz. Tria v̾o ꝓclamatio tollite por. ⁊c̃. significat triplicẽ xp̃i ptãtẽ vꝫ quã hꝫ in celo. in mundo. ⁊ ĩ inferno. vñ in hymno ascensionis dr̃. Ut trina rex machina celestiũ terrestriũ ⁊ infernoꝝ cõdita flectant genua iã subdita. Consequenter hostio apto intrat ep̃s. ad notandũ ꝙ si debite vtat̃ officio suo nil ei resistere põt. Juxta illud. Dñe q̇s resistet potentatui tuo. Ingredit̃ autẽ cũ duobus vel tribus vt in ore duoꝝ l' trium testiũ stet oẽ cõsecratõis verbũ. Uel quia paucis p̄ñtibus dñs se trãsfigurans ꝓ ecclesia orauit. Et ingrediens dicit. Pax huic domui ⁊ oĩb⁹ habitantib⁹ in ea: qꝛ xp̃s mundũ ingrediens pacẽ inter deũ ⁊ hoĩem fecit. Uenit eiꝫ vt nos deo p̃ri recõciliaret. P⁹ hoc dũ dr̃ letania ꝓstratus orat ꝓ scĩficatõe dom⁹. Nam ⁊ xp̃s hũiliat⁹ añ passionẽ ꝓ discipulis et credituris oĩb⁹ orabat. d. Pr̃ scĩfica eos in noĩe tuo. P⁹ q̃ꝫ v̾o surrexit orat sine salutatõe: qm̃ nõ dic̃ dominus vobiscũ cũ ecclesia nõdũ sit q̃i baptizata. ⁊ q̇ cathecumĩ tm̃ sunt nõ sunt digni vt eis fiat applausus cũ nõdũ sint scĩficati. est tñ pro eis orandũ. Clerus orans ⁊ letaniã cõtinẽs apostolos repñtat q̇ ꝓ ecclesie ⁊ aĩaꝝ scĩficatõe ad deũ intercedebant. In pauimento eccl'ie scribit̃ alphabetũ hoc mõ. Fit enĩ crux de ciere ⁊ sabulo ex transuerso ecclesie suꝑ quã crucẽ pulueris scribit̃ alphabetũ in moduz crucis l'ris grecis ⁊ latinis. nõ autẽ hebraicis: qꝛ iudei recesserunt a fide ⁊ scribit̃ cũ baculo pastorali Sane alphabetũ suꝑ crucẽ scriptũ tria r̃pñtat. Primo quidẽ scriptura ex grecis ⁊ latinis l'ris in modũ crucis facta representat coniunctõez seu vnionẽ in fide vtriusqꝫ ppl'i iudei vꝫ ⁊ gentilis per crucẽ xp̃i factã. Juxta illud. Jacob cãcellatis manibus filijs benedixit. Ipsa v̾o crux siue v̾sus ex transuerso ecclesie directus vꝫ vn⁹ a sinistro angulo orientis in dextrũ occidẽtis. ⁊ alter a dextro orientis in sinistrũ occidentis significat ꝙ populus ille qui prius erat dexter factus est sinister. ⁊ qui erat in capite fact⁹ est in cauda ⁊ econuerso. ⁊ hoc propter crucis v̾tutem. Christus enim ab oriente transiens reliquit iudeos in sinistra: quia infideles. ⁊ venit ad gentes quibus lꝫ in occidente fuissent. dat esse in dextra ⁊ tandẽ agentibus in dextra orientis positis. visitabit iudeos in sinistro angl'o occidentis quos constat deteriores esse q̃ꝫ p̃⁹ inuenerit gentiles. Ideo autẽ in obliquũ ⁊ in

modũ crucis. ⁊ nõ indirectũ he lr̃e scribunť: qꝛ
ad hanc sanctã intelligentiã ꝑtingere nõ valet
q̇ crucis misteriũ nõ recipit ⁊ xp̃i passiõe nõ se
credit esse saluandũ. Jn maliuolã animã nõ in
troibit sapientia. ⁊ vbi xp̃s fundamentũ nõ est
supedificari nõ põt. i. q. i. cũ paulus. Scd̃o scri-
ptura alphabeti repñtat paginã vtriusqꝫ testa-
menti: qđ ꝑ crucẽ xp̃i adimpletũ est. Jn passio
ne nanqꝫ eius velũ tẽpli scissum est: qꝛ tũc scri-
pture apte sunt ⁊ reuelata sunt scã scõꝝ. Unđ
ipse moriens dixit. Consumatũ est. Jn his qui
dã paucis lr̃is oĩs scĩa continetť: ⁊ tũc crux ex
transuerso ducitť: qꝛ vnũ testamentũ in alio cõ
tinetť. rota enĩ erit in rota. Tertio repñtat arti-
culos fidei. Ecclesie enĩ pauimẽtũ est nostre fi-
dei fundamentũ. Elemẽta ibi scripta sunt fidei
articuli: quib⁹ rudes atqꝫ neophiti ĩ vtroqꝫ po
pulo in ecclesia erudiunť: q̇ se debent puluerꝫ
⁊ cinerẽ r̃putare. Juxta illud qđ dixit Abrahã
geñ. xviij. Loq̃r ad dñm meũ cũ siꝫ puluis ⁊ ci-
nis. Scriptura ergo alphabeti in pauimento ẽ
simplex doctrina fidei in corde humano. Sã-
buca seu baculus quo alphabetũ scribitť mon-
strat apl̃oꝝ doctrinã. vel doctoꝝ ministerium
quo facta est conuersio gentiũ ⁊ ꝑficienda iu-
deoꝝ.   Cõsequenter ep̃s ad altare accedẽs ĩ-
cipit stans. deus in ad. me. inten. qꝛ tũc demuꝫ
incipit qđ est in hoc officio principale. ⁊ dr̃ v̉-
sus. gl̃a pr̃i ⁊c̃. qꝛ hec benedictio fit ad exhibẽ-
dã gloriã trinitati: nõ tñ dr̃ all̃a. ꝓut in se. ti. di
cetť. ⁊ consecrat altare. Jn q̃ q̇dã consecratiõe
alia aq̃ bñdicitť. ꝓut in se. ti. dicetť: ex q̃ postq̃ꝫ
altare sepcies aspsum fuerit. aspgitť etiã ter ite-
rius tota ecclesia sicut prius absqꝫ aliq̃ dr̃a ma
ioꝝ lapidũ vel minoꝝ. qm̃ apud deũ non est ac
ceptio ꝑsonaꝝ: extra de iudeis nouit. §. i. đ sta.
mo. ea q̃ in p̃n. iõ interius ad notandũ: qꝛ exte-
rioꝛ ablutio sine ĩteriori nil ꝓdest: ex̃ de sac̃ vn.
c. i. ideo ter: qm̃ vt p̃missũ est aspsio illa signifi-
cat aspsionẽ ⁊ mundationẽ baptismi q̇ datť bñ
ficio trinitatis. Juxta illud. Jte docete omnes
gentes baptizantes eos in noĩe pa. ⁊ fi. ⁊. s. s. qꝛ
enĩ ecclesia nõ põt in aq̃ ĩmergi. sicut ĩmergitť
baptizandus. iõ ter aspgitť aq̃. q̃i loco trine im-
mersionis. Rursus aspgitť ꝓcedendo ab orien
te in occidentẽ. ⁊ ꝑ mediũ semel in formã cru-
cis: qꝛ xp̃s totã iudeã aut oẽs gentes baptiza-
ri p̃cepit in noĩe trinitatis. cui baptismo tribu-
itť efficatiã in ministerio passionis. incipiens a
iudeis de quib⁹ ortus est. ⁊ r̃siduũ aque ad ba
sim altaris funditur. prout ĩ se. ti. dicetť. Quidaꝫ
tñ aliã aquã non benedicunt. sed cũ prius bñ-
dicta totũ officiũ implent.   Jnterim autẽ cã
tat chorus psalmũ illũ. Exurge deus ⁊ dis. in. e.
⁊c̃. ⁊ illũ. Qui habitat in adiu. ⁊c̃. in quibus fit
mentio de ecclesia ⁊ eius consecratõe: vt patet
ibi. Qui habitare facit vnius moris in domo.
Ep̃s v̉o dicit. Domus mea domus oratiõis vo
cabitť: qꝛ eius officiũ est facer̃ vt ecclesia dom⁹
dei sit non negociatõis. i. q. iij. ex multis.   Sa
ne crismato altari. xij. cruces in parietibus ec-
clesie depicte crismantur. Depinguntur autꝫ
ipse cruces. Primo ꝓpter demonũ terrorẽ. vt
s. demones qui inde expulsi sunt videntes sig⁹
crucis tereanť ⁊ illuc ingredi nõ presumant.
Scđo ꝓpter triũphi ostensionẽ. Cruces nãqꝫ
sunt vexilla xp̃i ⁊ signa triũphi sui. Merito er-
go vt ostendanť ꝙ locus ille xp̃i dño subiuga-
tus est ibidem cruces depinguntur. naꝫ ⁊ apđ
imperialem magnificentiã obseruatur: vt aliq̃
ciuitate sibi tradita imperiale vexilluꝫ in ea eri-
gatur. Et in hm̃õi figuratõe dicitur geñ. xxviii.
Qđ Jacob lapidẽ quẽ supposuerat capiti suo
erexit in titulũ: vꝫ in titulũ p̃conialẽ. memoria-
lẽ. ⁊ triũphalẽ.   Tertio vt eaꝝ inspectores xp̃i
passionẽ q̃ suã ecclesiã consecrauit: ⁊ passiõis
fidẽ ad memoriã reducant. Unde in canticis.
Pone me vt signaculũ sup brachiũ ⁊c̃.   Duo
decim v̉o luĩaria ante cruces ipsas posita signi
ficant. xij. apl̃os q̇ ꝑ fidẽ crucifixi totũ mundũ
illuĩauerunt. ⁊ quorũ doctrina tenebre fugate
sunt. Uñ dicit beatus Bernardus. Tota ꝓphe
cia v̉a est in fide crucifixi. Et apl̃s. Nihil me iu
dico scire inter vos nisi Jhesũ xp̃m ⁊ hũc cru-
cifixũ. Cruces igitť ꝑ q̃tuor ecclesie ꝑietes illũi-
nanť ⁊ crismate inunguntť: qm̃ apl̃i crucis mi
steriũ p̃dicantes. fide passiõis xp̃i q̃tuor mũdi
climata illuminauerunt ad cognitionẽ. inflam
mauerunt ad amorẽ. vnxerunt ad cõscie nito-
rẽ qđ ꝑ oleũ ⁊ ad bone fame odorẽ qđ ꝑ balsa
mũ designatť. Adhuc post crismationẽ altaris.
ip̃ꝫ altare ⁊ ecclesia ornanť lampades accẽdũ-
tur. Missa dr̃ in q̃ pontifex alijs vestibus vtitť
q̃ꝫ fuerit in aspersione vsus. ꝓut in se. ti. dicetť.
Postremo notandũ est ꝙ ecclesia dr̃ in san
guine alic⁹ consecrati. vñ s̉m Pelagiũ ⁊ Nico
laum in martyrio apl̃oꝝ Petri ⁊ Pauli eccl̃ia
romana consecrata est. xxi. di. q̃ꝫuis. xxij. di. sa-
cro. Consecratur itaqꝫ ecclesia vt premissum ẽ
⁊ altare. prout in ti. se. ⁊ cimiterium ac alia. pro
ut sub ti. de consecrationibus dicetur. Et q̃ꝫq̃ꝫ
legatur in veteri testamento templum ter fuis-
se consecratum. Primo in septembri de cõ. di.
i. c. i. Scđo in mar. consubdario ar. i. q. i. ꝓphe-
tizauit. Tertio in đcembri sub iuda machabeo
de con. di. i. solennitates. Ecclesia tamen semel
consecrata non est iterũ reconsecrãda. e. di. ec
clesijs: de sacra. non ite. c. i. ⁊. ij. de apostã. c. i. ni
si fuerit execrata qđ contingit. Primo si fuerit
cõbusta ita ꝙ parietes omnes vel eoruꝫ maior
ꝑs fuerint decrustati: vt in p̃n. c. ecclesijs. ff. de
cõtra. emp. i. domũ leuiticl. c. xiiij. ꝓpe fi. Si eiꝫ

solūmō tectū vel aliq̄ eius ps parietib⁹ integris
manentibus vel saltē in modica parte destruc
tis cōbusta fuerit reconsecranda nō est: extra
de conse.ec.vel al.ligneis. Scđo si tota eccl'ia
aut eius maior pars simul fundit⁹ corruerit et
ex toto siue ex eisdē siue ex alijs fuerit lapidib⁹
reparata.e.di.de fabrica. Consecratio eteni ec
clesie maxime in exteriori vnctiōe ⁊ in lapiduz
coniunctōe ⁊ dispositōe cōsistit vt in pn.c.ec-
clesijs. Si vō nō simul sed successiue pietes oēs
ruerint ⁊ reparati fuerint.eadē censet̄ ecclesia
ideoq̄ nō recōsecranda.sed dūtaxat cū aq̄ ex-
orcizata ⁊ misse solennitate est recōciliāda d̄
conse.di.i.de fabrica.⁊.c.si motū.ff.de le.q̄ i re
rū.qnāq̄ eā reconsecrandā q̄dā scripserint sa-
pientes. Tertio reconsecrāda est ecclesia si du-
biū sit vtꝝ aliqñ fuerit cōsecrata eo q̄ super h
nulla scriptura vel pictū aut sculptū nullusq̄ e
tiā vnicus testis de visu vel etiā de auditu.qui
vt q̄dā dicunt sufficeret extat de cō.di.i.eccl'ie
⁊.c.solennitates.xxiiij.q.ij.sane.xxij.q.v.hoc vi
det̄ de con.di.iij.paruulos. Altare quoq̄ se-
mel consecratū recōsecranduz nō est nisi illud
execrari contingat.qđ fit primo si mensa.i.su-
perior tabula de con.di.i.si motū extra.e.c.i.⁊.
c.qđ in dubijs.in q̄ fit pncipaliter consecratio
mota vel in sui forma mutata vl'enormiter.pu
ta vltra medietatē fracta sit. Enormitas tñ h⁹
modi dz ad ep̄i arbitriū referri. Ideoq̄ maxie ē
si tota altaris structura mota ⁊ repata fuerit.
Ecclesia tñ ꝑpter altaris vel structure motōez
vel fractionē recōsecrāda nō est:extra.e.c.i. qꝛ
alia est altaris consecratio ⁊ alia ecclesie. Sic
econuerso si ecclesia totaliter destructa. altare
nō ledit̄.ecclesia ipsa reparata solū ⁊ nō altare
reconsecrat̄.q̄uis tunc decens sit illud aq̄ ex-
orcizata lauari de con.di.i.si motuz. Consecra
to tñ maiori altari nihilominus alia minora al
taria ecclesie consecrande sunt:extra.e.cuz sis.
q̄uis q̄dē dixerint sufficere in illius consecra-
tione alia digito demonstrari.ar.ff. de acquir.
pos.q̄ i eo.§.si vēditionē.C.de naturali li.aut.
itē si q̄s. Si vō altare modicā exterius patiatur
lesionē nō ob hoc est reconsecranduz: extra.e.
c.i. Scđo reconsecrat̄ altare si altaris sigillū
i.paruus lapis cuz quo sepulchꝝ siue foramen
in quo reliq̄e recondunt̄ claudit̄ seu sigillatur
motū aut fractuz sit:extra.e.ligneis. Et fit fora-
men ip̄z qñz in summitate stipitis.⁊ tunc qñq̄
aliud sigilluz nō apponit̄. Sed principalis mē
sa supposita loco sigilli habet̄. Qñz vō fit i pte
posteriori ⁊ qñz in anteriori. In quo etiā fora
mine in testimoniū consecratōis caute inclu-
di solent l'r̄e consecratōis ep̄i continentes no-
men eius ⁊ alioꝝ epoꝝ.in consecratōe pñtium
⁊ in c⁹ sancti honorē consecrat̄ altare ⁊ etiaz

ipsa ecclesia.qñ simul consecratur vtrūq̄. ānū
quoq̄ ⁊ diem consecratōis. Tertio reconse
crat̄ altare.si iunctura q̄ sigillum foramini vel
etiā q̄ mensa stipiti.vbi aliud sigillum q̄z mēsa
ipsa nō est adheret mota.vel aliq̄s ex lapidibus
ipsius iuncture seu stipitis mensa vel sigillū tā-
gens motus vel fractus sit. In coniunctōe etc
ni sigilli ⁊ foraminis atq̄ mense et stipitis seu
structure inferioris p̄cipue consecratio intelli
gitur. Quarto reconsecrat̄ altare si ei vel cō
iunctōi mense ⁊ structure iferioris tñ fiat aug
mentū q̄ pristinā formā amittit:qñ forma est
esse rei.ar.x.q.ij.hoc ius.xxxij.q.ij. q̄ nō est .ff.
de no.ope.nū.l.i.§.si q̄s edificiū ꝑpter modicū
tñ additamentū nō execrat̄.sed tunc sacꝝ tra-
hit ad se nō sacꝝ:extra.e.q̄ in dubijs. dū tñ cō
iunctio mense ⁊ structure inferioris nō multū
imutet̄. Quinto altare sicut ⁊ ecclesia ꝑpter
dubiū recōsecrat̄.e.di.ecclesia. Sexto altare
viaticū si lapis d̄ ligno in quo insertus est: qui
quodā mō sigillū repñtat remoueat̄ ⁊ in eodē
vel alio ligno iterꝫ reponat̄.nōnulli cōsecrādū.
alij vō solūmō recōciliānduz autumāt. Quāuis
āt ⁊ illud sepe iussu ep̄i de loco ad locū transfe
rat̄ ⁊ p viā portet̄ pp qđ portatile vel viaticuz
appellat̄.e.di.cōcedim⁹:ex̄ de pui.in his.nō tñ
ob hoc cōsecrat̄ aut recōciliat̄. Quid si calix
cōsecrat⁹ deaurat̄ nūq̄d est recōsecrād⁹. Et vr̄
q̄ sic qñ nouus calix eē vr̄. Nouū eni opus vi
det̄ facere q̄ p̄stinā opis faciē imutat.ff. d̄ no.
o.nū.l.i.§.op⁹ nouū.⁊ reficit q̄ rei iā facte f̄me
diū facit.ff. de iti.aut pe.l.iij.§.penul.ff.de vsu-
fructu.l.vsufructu:ex̄ de iudeis consuluit. Siq̄
dē consecratio in superficie consistit. Et hinc
est q̄ ecclesie muris decrustatis consecranduz
esse p̄dixi.contrariū tñ verꝫ est:qꝛ nec ꝑpt̄ mu-
roꝝ dealbationē.aut ꝑpter picturā.aut ꝑpter
modicū additamentū ecclesia reconsecranda
est vt iā dixi. Cū eni ꝑpter hoc calicis forma ñ
mutet̄ idē calix manet.quare reconsecrandus
nō est.sicut ⁊ ecclesiā repatā:qñ eadez manet
reconsecrandā nō esse p̄missum est. Si vō for-
ma prior imutaret̄ secus esset: qñ forma dat
esse rei vt dixi. honestū tñ est q̄ tum ꝑpt̄ pol-
lutaꝝ manuū contractuz. tum etiā ꝑpter pro-
phane materie appositionē.calix aq̄ exorcizata
lauet̄ priusq̄ ibi sacroscm̄ corp⁹ ⁊ sanguis dñi
imolet̄:de cō.di.i.si motū. Premisso de cō-
secratōe aliq̄ de recōciliatōe dicam⁹. Circa
qđ notanduz est q̄ tēplū sp̄uale qđ est hō qñz
polluit̄.xxxij.q.iiij.in eo.⁊.q.vij.nō solū. Unde
in leuic.xv. Uir q̄ fluxū seis patit̄ imūnd⁹ erit.
xliij.di.sit rector ꝑpe fi.⁊ idē in muliere fluxuz
sanguis mēstrui vel alteri⁹ patiente vt ibidē in
eodem ⁊ di.v. Ad eius. Et ideo ibi pollutus ec-
clesiā ingredi prohibebatur donec aqua lauar̄

tur ⁊ purificaretur. Et numeri.xxxj.c. Qui ca-
dauer mortui tetigerit īmundus est. Vñ asper
gaŕ aq̈ ⁊ sic mundabiŕ ⁊c̈. Et ꝓpheta. Aspges
me dñe ysō. ⁊ mun. Materiale etiā templuꝫ
qd̄ est ecclesia testante papa Gre. ⁊ leuiti.c.xv.
polluiŕ. Vñ ꝓpheta. Polluerunt templuꝫ scm̄
tuuꝫ ⁊c̈. Et hoc silr̄. hodie aq̈ lauaŕ ⁊ reconcili
atur: extra. e. ꝓposuisti. ⁊. c. consuluisti. ⁊. c. vlt.
⁊ fi. Fit enim reconciliatio cum misse celebra
tiōe. ⁊ aque cum vino sale ⁊ cinere solenniter
benedicte aspersione. e. di. de fabrica. ⁊. c. pro-
posuisti. Nempe ꝑ salē discretio. ꝑ aquā ppl'us
extra de cele. mis. cū martha. §. q̄siuisti ad fi. per
vinū diuinitas. ꝑ cinerē pass̄ ōis xp̄i memoria.
ꝑ vinū aque īmixtū vnio deitatis ⁊ humilitat]
significaŕ. Hec ergo simul ponunŕ. ad notādū
ꝙ ppl's discreta memoria passionis xp̄i mūda-
tus xp̄o adunaŕ. Fit etiā ꝑ ep̄m tm̄. si sit eccl'ia
consecrata ⁊ q̄ꝫq̄ꝫ ipse alteri coep̄o possit siml'
totū. s. aque benedictionē ⁊ reconciliationē vl'
solū aque benedictionē. vel etiā tm̄ reconcilia
tionē aqua prius per ip̄ꝫ benedicta cōmittere.
Simplici tamen sacerdoti neutrū cōmitti valꝫ
extra. e. aqua ⁊. c. consuluisti. nisi forte hoc ex p̄
uilegio sibi competat speciali. Si vero ecclesia
consecrata non sit debet statim ſm constituti
onē Greg. ix. extra. c. e. fi. aqua exorcizata laua-
ri quā lotionē quidā fieri posse astruunt. iussu
tamen episcopi per simplicē sacerdotē cū fieri
habeat cū aqua exorcizata que fieri potest per
quēlibet sacerdotē. Nonnulli vero eximie auc
toritatis periti scripserunt ꝙ ⁊ tucius est hoc
duntaxat per episcopū fieri. nec per eum sacer
doti posse cōmitti. nam canones de con. di. i.
si motum ⁊. c. d̄ fabrica aquā exorcizatā vacāt
aquā cum vino ⁊ cinere solenniter benedictā
qd̄ quidē ve℞ est de ecclesia nō consecrata ad
consecrandū tm̄ deo dedicata: extra de īmuni.
eccle. ecclesia. Secus enim est in simplici orato
rio qd̄ nec sacer. nec religiosus locus est vtpo-
te ꝙ vnusq̄sq̄ꝫ pro velle vt placet ordinat salteꝫ
ad orandū de con. di. i. vnicuiq̄ꝫ: extra d̄ censi.
c. fi. licet. forte nō sine diocesani licentia ad ce-
lebrandū ⁊ pro velle ad aliū vsum deputat lo-
cū ip̄m ī aut. col. v. vt nullus faber. ora. do. §. i.
In aūt. colla. ix. de eccle. titu. §. siquis in sua do
mo. ⁊. §. si vero. Est autē ecclesia reconciliā-
da in premisso casu. Itē propter adulteriuꝫ ibi
cōmissum ⁊ propter fornicationeꝫ. e. di. si mo-
tū ⁊ generaliter cuiuscūq̄ꝫ seie: extra de adulte.
significasti. s. maris ⁊ femine. celerici vel laici.
heretici vel pagani. naturaliter siue innaturalr̄
studiose ⁊ peccandi libidine ibi emisso fuerit
polluta. etiā si vir ibi vxorē cognoscat: qm̄ licet
talis concubitus sit alias legitimus ⁊ cōcessus
nō tm̄ quolibet tp̄e siue loco: extra. e. c. fi. quāq̄ꝫ

multi in hoc contrariū sentiant sapientes. Se
cus autē esse dicimus si q̇s forte ibi in somnis
polluaŕ. Nā tunc animū magis ꝑtulisse q̄ꝫ fe-
cisse dolendus est. xxj. di. qm̄. ⁊ nō in cuiuscū-
q̄ꝫ bruti animalis semine ibi emisso cū ratione
careat. neq̄ꝫ peccet. vj. di. testamentū. Reconci
liaŕ etiā ꝓpter homicidiū. ff. si qua pau. fe. di. l.
i. xv. q. i. §. ex eo. siue cū sanguinis effusione. siue
sit ibi quocūq̄ꝫ mō studiose cōmissum ꝑꝑ quā
libet violentaꝫ ⁊ iniuriosaꝫ humani sanguinis
effusionē. e. di. si motū. siue ex vulnere siue abſꝫ
vulnere ex naso vel ore. nā in veteri testamēto
leuiti. xiiij. ⁊. xv. c. Probibitū fuit sanguineꝫ in
templū fundi. ⁊ semen emitti. ⁊ talia agentē et
patientē illud ingredi. Si autē absq̄ꝫ violentia
vel iniuria ex naso vel ore vel cicatrice vel ī mi
nutione aut etiā ex emoroidis vel mēstruis vl'
aliter naturaliter ī ecclesia fluxerit. aut forte lu
do vel casu fortuito eliciŕ. e. di. ecclesijs extra. e
c. fi. aut si qd̄cūq̄ꝫ aīal ibi occidiŕ. vel q̇s subito
ꝑ se ibi moriŕ. aut lapide vel ligno cadente. aut
fulgure occidiŕ. ꝓpter hec q̇dē ⁊ sil'ia nō recō-
ciliaŕ. nec etiā si alibi vulneratꝰ ad ecclesiā cō-
fugiens illic sanguine multo effuso moriŕ: qm̄
tunc nō fuit homicidiū ī ecclesia ꝑpetratū. xv.
q. i. §. itaq̄ꝫ. Si vero econuerso in ecclesia vul-
neratus extra moriŕ. vel etiā extra sanguis ex
vulnere fluxerit secus est. etiaꝫ si intra ecclesiaꝫ
ex vulnere sanguis minime fluxisset: qm̄ ictus
vulne℞ attenduntŕ. ff. ad. l. acq̄. itē mella. §. sed si
plures. ff. ad. l. cor. de sic. vltimū extra d̄ cle. ꝑcu.
c. ij. sed ⁊ si supra tectū ecclesie sanguis effundi
tur. aut semē humanū emittiŕ: qꝛ hoc extra ec-
clesiā cōmittiŕ nō reconciliaŕ. Cete℞ si fur-
tū aut rapina in ecclesia cōmittiŕ de consuetu
dine q̄ in talibus attendiŕ reconciliaŕ: extra d̄
cele. mis. ꝑniciosus. Ideōq̄ꝫ ī q̄libet violētia abſꝫ
sanguinis effusione ibi cōmissa fieri debere q̇-
dā affirmant cū illa fornicationi equiꝑeŕ ī iur̄.
xvii. q. iiij. sicut qui ecclesiā. vt si ad eā confugi-
ens inde per violentiā extrahatur. xvij. q. iiij. re
um: extra de īmu. ec. inter. vel ibi effractio com
mittaŕ. vel etiā si p̄ter sanguinis effusionē rixa
tumultuose agatur. vel si quis fracto osse vel li
uore secuto absq̄ꝫ sanguine ibi grauiter verbe-
retur. vel ad mortē. vel ad mutilationē ibi pre-
sentialiter cōdemnatus inde extrahitur vt ad
locū executōis ducatur: extra de reli. do. decet
extra de īmu. eccle. cum in ecclesia: extra de ap
pel. qua fronte. Sed cum casus isti non sunt ī
iure expressi. necesse non est ecclesiam per epi
scopū solenniter reconciliari. honestuꝫ tm̄ fore
putamꝰ ꝑ sacerdotē cū aq̈ exorcizata ep̄i iussu
lauari. Ideōq̄ꝫ dicēdū vr̄. si ecclesia diu absq̄ꝫ te
cto ⁊ iannis plena fore letamine. alijsq̄ꝫ spur-
cicijs aīalibꝰ ⁊ naturali hominū vsui q̄i diuer-

soriȷ locus passim patuerit. nec esset forte ma⸗
lũ eã in tali casu solenniter ꝑ epm̃ reconciliari.
Si autẽ aliq̃s extra ecclesiã occisus mox intra
ecclesiã infert̃. occisor vel alius mortuũ fore ñ
credens corpori adhuc calido plagã infligit ex
quo sanguis fluit reconcilianda est. tñ propter
horrorẽ ⁊ abhoĩatõez. tñ ꝑꝑ violẽtiã ⁊ peccãdi
volũtatẽ. q̃ʒuis enĩ hõ mortuꝰ nõ sit hõ. hũanꝰ
tñ sanguis eius ꝑ violentiã est ibi effusus. naʒ
⁊ ipsi cadaueri violentia horror ⁊ iniuria irro⸗
gant̃. ff. ꝺ sepul. vio. l. iiȷ. §. nõ ꝓpe. ⁊. §. aduersus
⁊. l. sepulchri. ff. de reli. ne corpora: extra de iu⸗
deis. sicut iudei. Secꝰ autẽ est si naturaľr mor
tuus in corporis obsequiũ ⁊ honorẽ in eccľia
demẽbret̃ vel euisceret̃. vt forte pars ibi ⁊ pars
alibi sepeliatur. Reconciliat̃ etiã ecclesia ĩ qua
infidelis vel etiã publice excõicatus sepultus ẽ
⁊ tunc parietes sunt abradendi de con. di. i. ec
clesiã. i. ⁊. iȷ. Sane in p̃missis casibus in q̃bꝰ
ecclesia reconciliat̃ req̃rit̃ vt factũ reconciliati
onẽ inducens publicũ saltẽ ꝑ famaʒ existat: ex̃
de adul. significasti: extra de actu inq̃sitiõis. §.
fi. scandalũ enĩ ⁊ horror atq̃ʒ abhoĩatio de tur
pitudine ⁊ peccato atq̃ʒ violẽtia in sacro loco
siue in ecclesia cõmissis: extra. e. ꝓposuisti. Ubi
delictoꝝ venia postulatur. Ubi esse debet tute
la refugiȷ: extra de ĩmu. eccle. cũ ĩ ecclesia. Ubi
ĩmolatur saluatoris hostia ꝓ peccatis leui. xiiiȷ
. c. Ubi etiã confugientes saluãt̃. ⁊ deo laudes
exoluunt reconciliationẽ inducunt ⁊ etiã pro
positũ ⁊ voluntas mortaliter ibi peccantis: ex̃
e. consuluisti: extra de sen. ex. cũ voluntate. xviȷ
q. i. §. si ergo. Si vero occultũ sit reconciliari ne⸗
cesse non est: qm̃ ecclesia cũ sancta sit coinqui
nari non põt: extra de coha. cleri. vestra. xv. q.
vlti. c. fi. xxiiiȷ. q. i. §. i. ⁊. c. i. in fi. ĩmo ipsiꝰ loci scĩ
tas infamiã loci abolet. q̃ʒuis in hoc quidã cõ
trariũ sentiant vt saltẽ occulte ita vt delinquẽ⸗
tes nõ ꝓdant̃ sit reconcilianda. fit tñ reconci⸗
liatio ad exemplũ ⁊ terrorẽ vt vʒ vidẽtes eccle
siam que in nullo peccauit ꝓpter peccatũ alte
rius lauari ⁊ purificari existiment q̃ʒtũ ꝓpẽ su
oꝝ delictoꝝ expiationẽ sit laborãdũ. ff. ad. l. iuľ.
repe. l. i. Cimiteriũ quoq̃ʒ in quo paganꝰ vel
infidelis. aut excõicatus sepultus est. reconcili
andũ est: extra. e. consuluisti: de con. di. i. eccle⸗
siã. i. ⁊. ii. extra de sepul. sacris ossibus tñ sepľti.
si ab ossibus fideliuʒ discerni poterũt inde priꝰ
abiectis recõciliat̃. Recõciliat̃ ẽt ĩ p̃missis casi
bus in quibus ecclesia reconciliatur. cimiteriũ
enim eisdẽ priuilegiȷs quibus ⁊ ecclesia gaudʒ
prout sub ti. de vnctionibus dicetur. Nam ex
quo benedictum est sacer locus est. ff. de reruʒ
diui. sacra in fi. ⁊ reconciliat̃ ꝑ epm̃: extra. e. cõ
suluisti. sicut ecclesia ꝑ aspersionez aq̃ solẽniter
cũ vino ⁊ cinere benedicto. Illud autẽ no⸗
tandũ est ꝙ in q̃cũq̃ʒ parte ecclesie vel cimite⸗
riȷ violentia vel pollutio cõmittat̃ vtrũq̃ʒ ⁊ eti⸗
am q̃libet eoꝝ partes ꝓpter cõnexitatẽ: extra ꝺ
consti. translato. violate intelligunt̃. xviȷ. q. iiiȷ.
sicut antiq̃tus. ⁊. §. frater. ⁊. c. minor. ⁊. c. si tri⸗
ginta: extra. de ĩmu. ec. in Rica hoc hodie in ꝑ
te correctũ est ꝑ dñm Bonifacium de con. c. i.
in. vȷ. li. Et si enĩ consecratões ecclesie altaris ⁊
cimiteriȷ sint diuerse. omniũ tñ vna ⁊ eadeʒ est
ĩmunitas: q̃ nõ est ad alteꝝ eoꝝ tñ vel ad alte⸗
rius angulũ restringenda. Qꝺ veꝝ est si eccľia
⁊ cimiteriũ sunt coniuncta. Si eniʒ vnũ a reli⸗
quo distet bñ põt vnũ sine reliquo violari. Si
igit̃ altero eoꝝ violato seu polluto etiã aliud vi
olatũ ⁊ pollutũ est pari ratione. altero tñ eorũ
reconciliato vtrũq̃ʒ intelligit̃ recõciliatũ ar. ex̃
e. consuluisti: extra. e. ꝺ ĩmu. eccle. in Rica qm̃.
nihil tñ naturale ẽ quã vnũq̃dq̃ʒ eo gener̃ dis⸗
solui quo ligatum est: ar. ff. de vi ⁊ vi ar. l. i. §. ibi
autẽ ait p̃tor. ⁊ par est ius ligandi atq̃ʒ soluẽdi
ff. de re. iu. nihil: extra. e. c. i. ⁊ sic violato vľ pol⸗
luto cimiterio sufficit ecclesiã reconciliari. Nõ
nulli tñ simpľr asserunt ꝑ vnius violationẽ ne
q̃q̃ʒ alteꝝ violari. ⁊ ꝑ consequẽs q̃libet eoruʒ
debere specialiter reconciliari. q̃bꝰ tñ põtifica⸗
lis libri obuiat auctoritas in q̃ specialis forma
reconciliatõis cimiteriȷ nõ habet̃. Deniq̃ʒ si
ecclesia vel cimiteriũ aut aliud q̃dcũq̃ʒ ꝑ epũ ex
cõicatũ consecrat̃ seu benedicat̃. talia reconci
liatõe nõ egent: qm̃ sacr̃a a talibꝰ in forma ec⸗
clesie collata. vera quidẽ sunt. viiȷ. q. i. ordinati
ones. i. q. i. multi ꝓpe fi. extra de sacra. nõ ite. c.
i. ⁊. iȷ. extra de coha. cle. vr̃a vt dicet̃ ĩ ꝓhemio.
iiiȷ. ꝑtis. Veꝝ cũ sic p̃missuʒ ẽ excõicati sunꝰ
cimiteriũ ⁊ ecclesiã ꝓphanet. multo quidẽ ma
gis exteriora sacr̃a ⁊ bñdictões q̃ ꝑ manꝰ ⁊ os
excõicati transeunt ⁊ ꝓficiscunt̃ q̃ʒtuʒ ad eoꝝ
merita ꝑtinet contaminari ⁊ corã deo feter̃ vi
dent̃. i. q. i. §. ꝙ autẽ sacr̃a. ⁊. c. se. ⁊. c. odit deus
⁊. c. illi offerunt: extra de cisma. c. i. iõ honestuʒ
est ꝙ recõcilient̃ p̃usq̃ʒ fideles talibꝰ sacris vtã
tur. ꝓut sacroꝝ canonũ lectio edocet euidẽter
lxxxi. di. siq̃ sunt. Ait enĩ dñs ꝑ ꝓphetã. Male
dicã bñdictõibꝰ vestris ꝺ cõ. di. i. altaria. i. ⁊. iȷ.

De altaris consecratione. Rubrica.

Non solũ ecclesia veꝝ etiam
altare consecrat̃ ꝺ cõ.
di. i. altaria. i. ⁊. iȷ. ⁊ hoc ꝓpẽ tria
Primo ad sacr̃m deo ibi offerẽ⸗
dũ geñ. viiȷ. Edificauit Noe alta⸗
re dño ⁊ tollens de cunctis volucribꝰ ⁊ peco⸗
ribꝰ mundis obtulit sup altare. Hoc autẽ sacr̃ʒ
est corpus ⁊ sanguis xp̃i qꝺ in memoriã passi

onis dñice ĩmolatus. Juxta illud. Hoc facite ĩ
meã cõmemoratione. Scđo ad nomen dei in
uocandũ. Uñ genes. xij. Edificauit Abrahã al-
tare deo qui apparuit ei ⁊ inuocauit ibi nomẽ
dñi. Hec autẽ inuocatio q̃ fit sup altare ꝓprie
dr̃ missa. Tertio ad cantãdũ: eccle. xlvij. Dedit
illi contra inimicos potentiã ⁊ stare fecit ꝯ al-
tar̃ cãtores ⁊ ĩ sono eoꝝ fecit dl̃ces modulos.
Sane hoc mõ ⁊ ordine consecratio altaris
fit. In primis nanq̀ȝ pontifex incipit. Deus in
adiutoriũ meũ intende. postmõȝ bñdicit aquã
deinde in q̃tuor cornubus altaris configurat.
iiij. cruces cũ aq̃ bñdicta. Consequenter circu-
it altare septies. ⁊ septies mensam altaris. cum
aspersorio de ysopo aq̃ benedicta aspergit. Ec-
clesia quoq̀ȝ iteꝝ aspgit̃ ⁊ aq̃ residuũ ad basim
altaris fundit̃. Deinde in q̃tuor angulis sepul-
chri in quo reliquie recondi debent q̃tuor cuȝ
crismate fiunt cruces. ⁊ ponunt̃ reliquie ĩ cap
sella cũ tribus granis thuris. ⁊ sic recondunt̃ ĩ
sepulchro. Deinde supponit̃ eis tabula cum si
gno crucis facte in medio cõfirmata. postmo
dũ lapis qui mensa dicitur sup altare adaptat̃.
⁊ adaptatus vngitur cũ oleo in. v. locis. ⁊ eodẽ
modo vngitur postea crismate sicut ꝺ oleo di-
ctũ est. Confirmatur etiã altare in fronte cru-
ce crismatis. ⁊ adoletur incensum in. v. locis.
Post hoc altare tegitur ⁊ mundis pannis in-
duitur. ⁊ demũ super illud sacrificiũ celebrat̃.
Nunc seriatim singula p̃missa ꝓsequamur.
Primo igit̃ notandum est qđ altare crismatis
vnctione ⁊ benedictione interueniente conse
crat̃ ⁊ lapidẽ solũ de con. di. i. altaria. i. ⁊. ij. Uñ
pontifex stans incipit. Deus in adiu. me. intẽ.
Quia ipse dñs ait. sine me nihil potestis facere
⁊ quia hec dedicatio significat baptizandos. q̇
percepta fide ad pugnã se p̃parãt. ⁊ qui adhuc
sunt inter suspiria ⁊ in certamina misericordie
constituti. ideo nõ dr̃ all'a. qui enĩ baptizati nõ
sunt laudibus angeloꝝ digni nõ sunt. Uñ tho
bie penul. Et in plateis eius all'a cantabit̃. Pꝰ
cõpletã vero ecclesie vel altaris consecrationẽ
cantat̃ all'a. qm̃ exclusa demonũ fantasia deus
ibi laudabit̃. Nã ⁊ xp̃s ad araȝ crucis accedẽs
ad trinitatis gloriã manifestandã mortem sol-
uit. Sed all'a dũtaxat post resurrectionẽ cãta-
uit. Scđo circa aq̃ bñdictionẽ notandũ est
ꝙ hꝰ aq̃ exorcizatio fit ad aufugandũ inde ini-
micũ. In q̃ bñdictõe. iiij. necessaria sunt. vȝ aq̃
vinũ. sal. ⁊ cinis. Et hoc ꝓpter tria. Primo qm̃
iiij. sunt q̃ inimicũ expellunt. Primũ est lachry
maꝝ effusio q̃ p aquã. Scđm est spualis exulta
tio: q̃ p vinũ. Tertiũ maturalis discretio: q̃ p sal
Quartũ ꝓfunda humilitas: que per cinereȝ si-
gnificatur. Aqua igitur est penitentia. Uinum
mentis exultatio. Sal sapientia. sicut in prece-
denti ti. ꝓbatũ est. Cinis penitentie humilitas
Uñ de niniuitis dr̃: qꝛ rex ipse surrexit de solio
suo ⁊ indutus est sacco ⁊ sedit in cinere. Hinc
⁊ Dauid inquit. Quia cinerẽ tanq̀ȝ panẽ man-
ducabã ⁊c̃. Hinc ⁊ Abrahã. Loquar inquit ad
dñm meũ cũ sim puluis ⁊ cinis. Scđo mo-
do aq̃ est ppl's seu humanitas: qꝛ aq̃ multe po-
puli multi. Uinũ deitas. Sal doctrina diuine
legis.: que est sal federis. Cinis q̇ cõsumat me-
moriã dñice passionis. Uinuȝ aque mixtũ xp̃s
deus ⁊ hõ. Per fidẽ enĩ dñice passionis que p
doctrinã diuine legis habet̃. Populus p aquã
signatus p fidei vnioneȝ coniungit̃ capiti suo
deo ⁊ homini. Tertio mõ põt dici ꝙ hec aqua
benedicta spiritũ sanctũ significat. sine cꝰ flati-
one nihil vnq̀ȝ sanctificat̃. Et sine cꝰ gr̃a nõ fit
remissio peccatoꝝ. Qđ spiritus sanctus aq̃ vo-
cetur ipsa veritas ostendit dicens. Qui credit ĩ
me fluiã de ventre eius fluent aq̃ viue qđ euã-
gelista exponens dixit. Hoc autẽ dixit de spiri
tu scõ quẽ accepturi erant credentes in eũ. Et
nota ordinẽ sacramenti exterius aq̃. interiꝰ spi
ritu ecclesia consecrat̃. Hoc est enĩ qđ dñs ait
Nisi q̇s renatus fuerit ex aq̃ ⁊ spiritu scõ ⁊c̃.
Ecce aq̃. Ecce sp̃s. In baptismatis eĩ sacro nec
aq̃ sine spiritu. nec sp̃s est sine aq̃. qđ q̇deȝ ipse
sp̃s sc̃ificabat q̇ in p̃ma mundi creatõe fereba-
tur sup aq̃s. Hac ergo aq̃ ⁊ ip̃ȝ altare ⁊ totũ in
terius templũ qñ illud sil' ⁊ altar̃ dedicant̃ asp
git̃. Licet igit̃ sp̃s ⁊ aq̃ ad baptismi ⁊ cõsecra-
tõis ecclesie ꝑfectionẽ sufficerent. tñ scĩ patres
q̇ hoc constituerunt voluerunt nobis satisface
re. Non solũ in his q̃ ad virtutẽ. verũ etiã ĩ his
q̃ ad significationẽ ꝑtinẽt sacramẽti. Jđq̀ȝ ap-
posuerunt salẽ. vinũ. oleũ. cinerẽ. ⁊ crisma. Nõ
enĩ crisma vel oleũ habuit Philippꝰ qñ eunu-
chũ baptizauit. act. viij. c. Alteꝝ ergo hoꝝ desse
nõ dȝ ⁊ simul cõmisceri ꝺbent: qꝛ ppl's dei q̇ ẽ
ecclesia sine his simul iunctis neq̀ȝ sanctificat̃
neq̀ȝ a peccatis soluitur. de hoc etiã tãget̃ sub
ti. de consecra. De qua quidẽ manifestũ est
quia nisi quis renatus fuerit ⁊c̃. De sale eti-
am: quia sine fidei condimento quod in sale si
gnificatur. nemo vnquam saluari poterit qnã
tumcumq̀ȝ aqua baptismatis aspergatur. De
vino quoq̀ȝ per quod spiritualis diuine legis
intelligentia designatur. Unde dominus ĩ nu
ptijs aquam in vinum conuertit. Siquis asper
sus non fuerit idest quicumq̀ȝ de eo non bibe
rit vel propinantibus nõ crediderit ad vite e-
terne beatitudinem non perueniet. Cineris
etiam aspersio per quam penitentie humilitas
intelligitur tam necessaria est vt sine ea non fi
at in adultis remissio peccatorum. per ipsaȝ eiȝ
venit̃ ad baptismũ ⁊ ipsa est singulare refugiũ
peccatoribꝰ pꝰ baptismũ. Unde ⁊ nõ ĩmerito

baptismus vocaẗ dicente dño in euangelio ꝺ
Jo. Qꝛ venit in vniuersam regionē galilee. pre
dicans baptismū penitentie ⁊ remissionē pec-
catoꝝ. Et nota q̄tuoꝛ esse gña aq̄ benedicte
de q̄ in parte. iiiͥ. diceẗ sub ti. de aq̄ bñdicte asp
sione. Dis omnibus ꝑmixtis pōtifex. iiij. cru
ces cū aq̄ ipsa in q̄tuoꝛ cornibꝰ altaris ⁊ vnā i
medio facit. Quatuoꝛ cruces repñtant q̄dru-
plicē caritatē quā hi qui ad altare accedūt ha-
bere debent. s. vt diligant deū. seipsos. amicos
⁊ inimicos. De quibꝰ q̄tuoꝛ cornubꝰ caritatis
dr̄ geñ. xxviij. Dilataberis ad orientē ⁊ occidē
tē septētrionē ⁊ meridiē. Et ideo q̄tuoꝛ cruces
in q̄tuoꝛ cornubus fiant ad designandū ꝙ xp̄s
ꝑ crucē q̄tuoꝛ mundi ꝑtes saluauit. Secun-
do fiunt ad significandū ꝙ q̄tuoꝛ mōis crucē
dñi portare debemus. s. in corde ꝑ meditatōeꝫ.
in oꝛe ꝑ confessionē. in corpoꝛe ꝑ carnis moꝛ-
tificationē. ⁊ in facie ꝑ assiduā imp̄ssionem.
Crux in medio altaris significat passionē quā
xp̄s in medio terre subijt ꝑ quā operatus est sa
lutē in medio terre. i. in hierusalē. Deiñ septi
es altare pontifex circuit. Primo ad significā-
dū ꝙ ipse debet ꝓ omnibꝰ curā impendere et
vigilanciā habere que ꝑ circuitū designaẗ. Uñ
tunc cantaẗ. Jnuenerunt me vigiles q̇ circui-
bant ciuitatē. debet enī sollicite vigilare super
greges sibi cōmissos. Nā vt ait Gilbertus. Ri-
diculosa res est speculatoꝛ cecus. p̄cursoꝛ clau-
dus. p̄latus negligens. doctoꝛ insipidus. ⁊ p̄co
mutus. Scđo septenus circuitus circa alta
re significat. vij. meditationes q̄s circa septem
plicē virtutē humilitatis xp̄i habere debemus.
⁊ ꝑ ipsas circuire frequenter. Prima virtus ē
ꝙ ꝺ diuite factus est pauꝑ. Scđa ꝙ ī presepio
positus. Tertia ꝙ parentibus subditus. Quar-
ta ꝙ sub manu serui caput inclinauit. Quinta
ꝙ discipulū furē ⁊ ꝓditoꝛē sustinuit. Sexta ꝙ
ante iniquū iudicē mansuetus stetit. Septima
ꝙ ꝓ crucifigentibus clementer oꝛauit. Ter-
tio ꝑ septē circuitus septē vie xp̄i significanẗ.
Prima fuit de celo in vteꝝ. Scđa de vtero in
p̄sepiū. Tertia de p̄sepio in mundū. Quarta de
mundo in patibulū. Quinta de patibulo in se-
pulchꝝ. Sexta de sepulchꝛo in limbū. Septīa
de limbo in celū. Cōsequenter ep̄s aspergit
altare. Quid autē altare in tēplo significet ap̄ls
dicit. Tēplū enī dei scm̄ est qꝺ estis vos. Si er
go templū dei sumus altare habemus. Altare
nostrū est coꝛ nostrū. Hoc enim est coꝛ in ho-
mine qꝺ altare in tēplo. Jn hoc altari fit sacri
ficiū laudis ⁊ iubilatōis. Juxta illud p̄s. Sacri
ficiū deo sp̄s contribulatus ⁊c̄. Jn hoc altari
fit cōmemoꝛatio corpoꝛis ⁊ sanguis xp̄i. Hinc
p̄ces ad celū ascendunt: qꝛ ad coꝛ respicit deꝰ.
xiij. q. v. si qꝺ. Hoc igiẗ altare aq̄ aspergiẗ quā-
do corda hominū per euangelicā p̄dicationeꝫ
a peccatis mundanẗ. Nā ⁊ p̄dicatio aqua est.
Juxta illud. Oēs sitientes venite ad aq̄s. Hac
igiẗ aq̄. i. euangelica p̄dicatione ⁊ sancti spiri-
tus sanctificatione ⁊ altare cordis ⁊ totus hō
mundaẗ ⁊ sanctificaẗ. Consecratur etiā altare
cordis ꝑ conceptū timoꝛis. vt viciẗ ad bonuꝫ
⁊ per affectū amoꝛis vt confirmetur in meliꝰ.
Nā initiū sapientie timoꝛ dñi. Septies autem
altare aspergitur aqua ad notandū ꝙ ī baptis-
mo septeꝫ dona spiritus sancti tribuunẗ. Per
hͦ ēt figuraẗ ꝙ hr̄e debemꝰ mēoriā dñice pas-
siōis. Septē nāqꝫ aq̄ asꝑsiōes sṫ. vii. sanguis
xp̄i effusiōes. Prima fuit in circūcisiōe. Scđa
in oꝛatione qñ sudoꝛ eius fuit sicut gutte san-
guinis. Tertia in corpoꝛis flagellatione. Quar-
ta in capitis coꝛonatione. Quinta in manuuꝫ
ꝑfoꝛatōe. Sexta in pedū cruci affixone. Septi
ma in lateris aꝑtione. Quidā vero ter asper
gunt. qꝛ in sancte trinitatis noīe baptizaẗ. Uel
qꝛ ecclesia a peccatis cogitatōis locutionis et
operis emundaẗ. Uñ ⁊ tunc miserere mei dr̄.
Fiunt insuꝑ hmōi aspersiones ⁊ cū asperso
rio de ysopo facto ꝑ quā herbā q̄ humilis ē xp̄i
humilitas congrue designaẗ: qm̄ p̄dicte sāgui
nis effusiones facte fuerunt cū ysopo humili-
tatis xp̄i ⁊ inextinguibilis caritatis. quo asꝑsa
ecclesia catholica mundaẗ. Hec etiā herba na
turaliter crescit in petra ⁊ humilitas natuṙ cre
uit in xp̄o petra. Nā iuxta ap̄lm. Petra autem
erat xp̄s. Calide etiā nature est. ⁊ xp̄i humilitas
corda frigida ad exercenda opera caritatis ac-
cendit. Jtē eius radices saxa penetrant ⁊ hu-
militas duricias abstinentie confingit. Ualet
ad pectus ⁊ contra tumoꝛē ⁊ hic superbie tu-
moꝛē sanat. Jtē illa nasciẗ ⁊ renasciẗ ⁊ radica
tur in terra. Unde ⁊ si ꝑ eā tota fideliuꝫ multi-
tudo intelligi possit. Precipue tñ illi ꝑ ysopum
figuranẗ. Qui in xp̄i fide radicati ⁊ fundati ab
eius amoꝛe euelli ⁊ separi nō possunt. ꝑ quos
q̇d melius q̄ꝫ ep̄os ⁊ p̄sbyteros intelligere pos-
sumus. q̇ q̄ꝫto maioꝛē in ecclesia obtinēt digni
tatē tanto firmius xp̄i fidei inherere debent.
Per hos siq̇dē aspergitur aq̄. Per hos ⁊ ab
istis baptizanẗ xp̄i fideles. His datū est ꝑficere
baptismatis sacra. Dū vero altare aq̄ aspergiẗ
ep̄s cantat. Domus mea domus oꝛationis est
⁊c̄. Et iteꝝ narrabo nomen tuū fratribus meis
Et qꝛ sine deo nullū opꝰ ꝑficiẗ. in cōsumatiōe
oꝛat vt exaudianẗ ingredientes ibi bñficia pe-
tituri. Cōseq̄nter qñ ecclesia siṫ ⁊ altare cōse
cranẗ tota eccl̄ia aq̄ illa asꝑgiẗ ꝓut in p̄cedēti
ti. tactū fuit. Quo pacto pōtifex ad altaṙ cū p̄s.
accedit ⁊ r̄siduū aq̄ īfūdiẗ ad basiꝫ altaris sic̄ ī ve
teri test. r̄siduū sāguis fūdebaẗ ad crepidinē qꝺ
idē est qꝺ basis ꝑ qꝺ significaẗ ꝙ residuuꝫ qꝺ

excedit vires humanas in tanto sacrō deo cō-
mendatꝛ q̇ est summus sacerdos. cꝰ est alioꝝ.
sacerdotū supplere defectū. Sepulchꝝ vero
siue foramen in quo reliq̄e recondi debent si-
gnificat vrnā aureā plenā manna que ī archa
testimonij posita erat. ꝓut sub ti. de altari dic-
tū est. Siq̇dē sepulchꝝ hꝰ qḋ a q̇busdā confes-
sio nuncupatꝛ. est cor nostꝝ qḋ q̄tuor crucibus
de crismate factis consecratꝛ: qꝛ q̄tuor sunt vir-
tutes in libro sapientie descripte. s. prudentia.
fortitudo. tēperantia. ⁊ iusticia quibꝰ cor nr̄m
q̄i inungitꝛ. dū ad suscipienda secretoꝝ celestiū
misteria ꝑ donū scī spiritus ꝑpatꝛ. Fit autē
sepulchꝝ hoc. qn̄q3 ex supiori ꝑte altaris. ⁊ qn̄3
ex latere an̄riori. Sane sine sanctoꝝ reliqui-
is aut vbi ille haberi n̄ possunt sine corpore xp̄i
nō fit consecratio altaris fixi: de con. di. i. ō fa-
brica ⁊ c. placuit. sed viatici vel portatilis sic. e.
d. concedimus. Reliq̄e siq̇dē sunt exēpla vtriꝰ-
q3 testa. auctoritates passiones martyꝝ. ⁊ vita
confessoꝝ. que nobis sunt ad imitationē relic-
ta. Hec in capsa recondimus cū ad imitandū
ea in corde retinemus. qḋ si audimus ⁊ intelli-
gimus ⁊ opera non facimus. magis est ad dā-
pnationē q̄3 ad sulutem: quia nō auditores le-
gis iusti sunt apud deum: sed factores tn̄. Vn̄
apostolus dicit imitatores mei estote sicut et
ego xp̄i. Solennis v̄o reliquiaꝝ deportatio fit
ad imitationē eius ꝙ sicut legitur ī exo. In ar-
cha testamenti erant duo circuli aurei totū li-
gnum penetrantes. xxxvij. di. §. ecce. ⁊ per eos
vectes de lignis sethin deaurati imitebantꝛ q̇-
bus archa ferebatꝛ ⁊ priusq̄3 pontifex intret ec-
clesiā circuit eā cū reliq̄is vt sint illiꝰ ecclesie ꝓ-
tectores. Legitur quoq3. iij. Re. viij. c. ꝙ in tēpli
dedicatione congregati sunt omnes maiores
natu israel cū principibus tribuū. ⁊ duces fa-
miliaꝝ ad regē Salomonē in hierusalē vt ōfer-
rent archā federis domini. veneruntq3 cuncti
senes de israel. sacerdotes aūt ītulerunt archā
federis dn̄i in locū suū in oraculū templi in sā-
ctū scōꝝ subter alas cherubin. Siq̇dem cheru-
bin expandebant alas super locū arche ⁊ ꝓte-
gebant illā ⁊ vectes eius. Rex autē Salomon
⁊ oīs multitudo israel q̄ ad eū conuenerāt gra-
diebatꝛ cū illo ante archā. In cꝰ quidē rei testi-
moniū p̄lati magnates ⁊ ppl̄i ꝓuincie hodie
conueniunt ad ecclesiaꝝ dedicationē ⁊ sequū-
tur ꝓcessionaliter cōsecrantē. ⁊ reliq̄e ꝑ sacer-
dotes sub papilione seu vmbraculo solenniter
deportantꝛ. Dein̄ pontifex priusq̄3 ecclesiam
cū illis ingrediatꝛ s̄monē facit ad ppl̄m. Nā et
Salomō archa deportata cōuertit faciē suā ⁊
bn̄dixit oī eccl̄ie israel. ⁊ ꝓ orātibꝰ ī eccl̄ia ora-
uit. Oīs enī eccl̄ia israel stabat. ⁊ ait Salomō
bn̄dictus dn̄s deꝰ israel ⁊c̄. ꝓut legitꝛ ibidē. Re-
conduntꝛ autē reliq̄e scōꝝ cū tribꝰ granis thu-
ris in capsula: qꝛ exempla scōꝝ cū fide trinita-
tis. i. p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄s sancti debemus ī memo-
riā retinere. Nā debemus credere vnū deum
vnā fidē. ⁊ vnū baptisma: qꝛ iustus ex fide viuit
sine qua sicut dicit apl̄s impossibile est placerē
deo. Supponitꝛ ⁊ aptatꝛ ipsi sepulchro q̄dā ta-
bula signo crucis ex crismate roborata. Siqui-
dē ꝑ crisma intelligitꝛ spiritus sancti donū quo
tabula. i. caritas supinungitꝛ: qꝛ cor nostrū ad
obseruanda secreta celestia spiritus sancti gr̄a
roboratꝛ. Tabula ergo hoc signo roborata reli-
quijs supponitꝛ. qꝛ ꝑ exempla scōꝝ caritas ac-
cenditꝛ. q̄ opit multitudinē peccatoꝝ. sicut ⁊ ta-
bula reliq̄is opit. Vn̄ apl̄s. Caritas dei diffusa
est in cordibꝰ nr̄is ꝑ sp̄m sanctū q̇ datus ē no-
bis. Hec autē tabula siue lapis continet siue
dr̄ sigillū sepulchri sicut ait Alexāder papa. iij.
extra de con. eccle. vel al. aq̈. ⁊ c. i. Postea vero
lapis q̇ mensa altaris dr̄ sup̱ altarꝛ adaptatꝛ. per
quā ꝑfectionē ⁊ soliditatē notitie dei possūꝰ
intelligere: q̄ nō ꝓpter duritiē sed ꝓpter solidi-
tatē fidei lapidea esse debet: de cō. di. i. altaria
sicut dn̄s ait Petro. Tu es Petrus: ⁊ sup̱ hāc
petrā. s. hanc fidei firmitatē edificabo ecclesiā
meā. l. di. fidelior. Sicut enī mensa cōfirmatio
⁊ ꝑfectio altaris est. ita noticia dei cōfirmatio
⁊ ꝑfectio est omniū bonoꝝ. Vn̄ dr̄ in sapien-
tia ad deū noscere enī te confirmata iusticia ē
⁊ noscere iusticiā tuā ⁊ virtutē tuā radix est i-
mortalitatis. Et dn̄s ꝑ Hiere. In hoc gloriet̄ q̇
gloriatꝛ scire ⁊ noscere me. Vel ꝑ ip̄3 lapidē xp̄s
intelligitꝛ. De quo dicit apl̄s. Ipso summo an-
gulari lapide xp̄o ihesu. Per lapidē quidē xp̄i
humanitas designatur. De quo in Daniele le-
gitur ꝙ lapis abscisus est de monte sine mani-
bus: qꝛ xp̄s de beata virgine que propter emi-
nentiam virtutum mons dicitur. sine virili se-
mine mirabiliter est natus ⁊ factus in montē
magnū totū repleuit orbem terraꝝ. De qua eti-
am per psal. dicitur. Lapidem quē reprobaue-
runt edificantes hic. f. e. in. c. an. qm̄ xp̄s quem
edificantes. i. iudei reprobauerunt dicentes.
Nolumus hunc regnare super nos. hic fa. est
in. c. an. quia sicut ait apostolus. Exaltauit illū
deus ⁊ dedit illi nomen ⁊c̄. Vel per lapidē ca-
ritas intelligitur vt premissum est. qui debꝫ eē
magnus ⁊ latus qm̄ latum est mandatum ca-
ritatis quod etiam ad inimicos extenditur. iu-
xta p̄ceptū dn̄i. Diligite inquit inimicos v̄ros.
Non ergo vnguntꝛ altaria nisi lapide: qꝛ xp̄s ꝑ
altare significatus est lapis excrescens in mon-
tē vt dictū est. ipse est mons pinguis oleo leti-
cie p̄consortibꝰ suis vnctus. Verūtn̄ ī exo.
legitꝛ dn̄m p̄cepisse fieri altaria de lignis sethin
q̄ sunt īputribilia ⁊ altare laterani ligneū est.

Salomon quoqȝ fecit altare aureũ. ꝑut legiť.
iij.re.vij.c. Sed illa facta sunt in figura ⁊ in co
mitatu ꝓuincie in castro sancte Marie ꝺ ma
ri altare terreũ qꝺ ibi fecerunt Maria magda
lena ⁊ Martha ⁊ Maria Jacobi ⁊ Maria sa
lome. Post hoc aspso altari ⁊ cũ aq̃ baptiza
to restat vt oleo ⁊ crismate liniať. Eps eni sup
infundit oleũ ⁊ crismata ⁊ cãtat. Erexit Jacob
lapidẽ in titulũ fundens oleũ desup. Jlla enim
ecclesia fuit titulus aliaꝝ: qꝛ de syon exiuit lex
⁊ verbũ dñi de hierusalẽ. Faciens primo sup
illo q̇nqȝ cruces ex oleo infirmoꝝ ꝺm ordinem
romanoꝝ. ꝺm quasdã vo alias ecclesias ꝺ vtro
qȝ oleo. vnã in medio ⁊ q̈tuoꝛ in cornibus. po-
stea eodẽ mõ totidẽ ex crismate. Sane p o-
leũ sps sci gr̃a intelligiť. de quo dicit Ysa. pro-
pheta. Cõputrescet iugũ a facie olei: qꝛ sic eps
oleũ infundit sup altare. ita xp̃s q̇ est summus
pontifex effundit gratiã sup altare nostruꝫ: qꝺ
est coꝛ nostrũ: qꝛ ipse ẽ distributoꝛ omniũ gra
tiaꝝ p spm sanctũ. sicut dicit apl's. Alij dať ser-
mo sapiẽtie. alij sermo scie. alij fides. alij gratia
sanitatũ ⁊c̃. Et sicut p oleũ eps purificat mẽsaꝫ
altaris. ita ⁊ sps sanctus purificat coꝛ nr̃m ab
omnibꝰ vicijs ⁊ peccatis. Christus quoqȝ o
leo fuit vnctus nõ q̇dẽ visibili sed inuisibili id-
est gr̃a sps sancti. Vñ Dauid. Unxit te deꝰ deꝰ
tuus oleo letitie ⁊c̃. i. plus q̃ȝ oẽs scõs q̇ fuerũt
ꝑticeps gratie eius. i. gratie xp̃i. Unde vnctio
expressius conuenit xp̃o q̃ȝ alijs: qꝛ p̃ omnibus a
lijs vnxisse eũ dr̃ ad habendũ plenitudinẽ bo-
noꝝ. iõqȝ interp̃tať vnctus. Vunctio quoqȝ
ex oleo misericordiã significat. Juxta illud euã
gelij. Unge caput tuũ ⁊ faciẽ tuã laua: qꝛ sicut
oleum in liquoribus. ita ⁊ misericordia in bõis
operibus superioꝛ est. quẽcũqȝ eni liquorẽ ol'o
superinfundas illud semper desup natat. ꝺ mi
sericordia vero scriptũ est. Suauis dñs vniuer
sis ⁊ miserationes. e. s. o. o. ⁊ misericordia super
exaltat iudiciũ. Hoc igitur oleo liniť altare coꝛ
dis nostri vt semp misericordie memores asp-
sionis aq̃ ⁊ regenerationis baptismi effectuꝫ ñ
amittamus. Quinqȝ cruces de oleo. signifi-
cant ꝙ memoriã q̇nqȝ passionũ xp̃i quas ꝓ no
bis in cruce sustinuit semper habere debemus
Jpse nanqȝ quinqȝ plagas sustinuit. s. in mani
bus. in pedibus. ⁊ in latere. Designant etiã q̇n-
qȝ passiones misericordie que nobis sũt neces
sarie. Necesse eni est vt homo miseratur chri-
sto passioni eius compatiendo. Unde Job in
persona xp̃i. Misereminĩ mei miſ. me. ⁊c̃. Opor-
tet etiã vt homo misereatur proximo cuiꝰ ma-
la videt. Unde in ecclesiastico. Miseratio ho-
minis circa proximũ suũ ⁊ sibiipsi. ⁊ hoc tripli-
citer. s. pro cõmissis plangendo illa. Unde Hie
re. Nullus est qui agat penitentiã super pecca
to suo. d. quid feci. Pro omissis. Unde Ysa. ve
mihi: qꝛ tacui. i. qꝛ nõ sum locutus. q. d. qꝛ omi
si bonũ qꝺ facere potui. ⁊ ꝓ bonis minus pur
factis. vñ Luc. Cũ bona oĩa fecerimus dicamꝰ
ꝙ serui inutiles sumus ⁊c̃. q. d. bona fecimꝰ nõ
bene nõ pure. ⁊ ideo inutiliter fecimus. sicut fa
ciẽs elemosinã ad vanã gloriã bonũ facit ſꝫ nõ
bene nõ pure. De hac triplici miseratione dr̃
Ecc̃. Miserere anime tue placens deo. Qꝛ ve-
ra cõpassio mentis debet esse cũ exhibitione o
peris. ideo bis fiũt cruces. primo de oleo. post-
modũ de crismate. Unde p̃s. Beatus qui mi-
sereť ⁊ cõ. qui mẽte miseretur ⁊ cõmodat ope.
Et qm̃ nõ sufficit habere cõpassionẽ in mente
cũ boni opis exhibitione absqȝ odore bone fa
me. Juxta illud euangelij. Sic luceant opa ve-
stra vt glorificetur deus. ⁊ ideo fiunt cruces ꝺ
crismate qꝺ constat ex balsamo ⁊ oleo. Balsa
mũ quidẽ ꝓpter bonũ odorẽ significat bonaꝫ
famã. Oleũ ꝓpter claritatẽ ⁊ nitorẽ consciẽtie
quã habere debemus. Juxta illud apostoli glo
ria nostra hec est testimoniũ ꝯscientie nostreꝰ:
extra de sacra vnc. c. i. Tunc autẽ balsamũ ol'o
recte cõiungitur qñ bonus odoꝛ misericordie
additur. Rursus per q̇nqȝ cruces de oleo et
crismate. q̇nqȝ sensus corporis nostri intelligũ
tur. qui duplicantur ⁊ in denariũ surgũt: quia
q̇nqȝ sensus corporis bene vtendo ⁊ nosmetip
sos custodimus ⁊ alios exemplo ⁊ doctrĩa no
stra in bono opere confirmamus. vnde ille bo
nus negociatoꝛ gloriabatur dicens. Ecce alia
q̇nqȝ superlucratus sum. Dũ autẽ fiunt ille pre
misse inũctiões cantatur. vnxit te deus deꝰ tu
us: qꝺ de xp̃o dictũ est. Ter ergo altare ĩun
gitur bis oleo. tertio crismate: qm̃ ecclesia. fide.
spe. ⁊ caritate que maioꝛ est ceteris insignitur.
⁊ dũ crisma infunditur cantat. Ecce odoꝛ filij
mei sicut odoꝛ. a. p. Hic ager est ecclesia q̃ flori
bus vernat. virtutibus splendet. opibus flagrat
Ubi sunt rote martyꝝ. lilia virginũ. viole cõfes
soꝝ. ⁊ viroꝛ incipientiũ. Post vnctionẽ ado
letur incensum qꝺ deuotionẽ orationis signi-
ficat. Qui enim habet. vij. dona spiritus sancti
assimilatus est deo deuotã põt illi offerre ora-
tionẽ cuius habet similitudinẽ. Jn q̇nqȝ lo-
cis adoleť videlicet in quatuoꝛ angulis. ⁊ ĩ me
dio: quia sic quinqȝ sensus corporis exercere ꝺ
bemus vt fama boni operis nostri vsqȝ ad pro
ximos extendatur. De qua dicit apostolꝰ. Xp̃i
bonus odoꝛ summus in omni loco: extra de sa
cra vn. c. i. Et ĩ euãgelio. Sic luceat lux vr̃a ⁊c̃.
Adhuc ĩcẽsi freq̃ntatio ẽ cõtĩua xp̃i sacerdo
tis atqȝ põtificis ꝓ nobis apꝺ deũ p̃reꝫ ĩterpel
latio. Crucẽ cũ ĩcẽso faceř ẽ eiꝰ passiõeꝫ p̃ri oñ
deř ⁊ ipꝫ ꝓ nobis ĩterpellař. Jncẽsũ copiose ĩ
medio ⁊ ĩ ãgul' cõbureř ẽ oꝛ̃oes ꝓ hierosolimã

⁊ in vniuersali ecclesia multiplicare. Conse-
quenter altare cum signo crucis confirmatur
dicendo. Confirma hoc deus ⁊c̄. que confir-
matio ex crismate a pontifice in fronte lapidis
facta significat cōfirmationē que quotidie fit
a spiritu sancto ꝑ caritatem in altari cordis. vt
nulla tribulatio cor nostrū a caritate dei vale-
at separe. Unde dicebat apostolus. Quis sepa
rabit nos a caritate xp̄i tribulatio an angustia
⁊c̄. Et subiūgit᷑ gloria patri vt laus trinitati cā-
tetur. Ultima altaris benedictio significat il
lā finalē benedictionē qn̄ dicetur. Uenite bn̄-
dicti patris mei ⁊c̄. Deniqꝫ altare linteo can
dido extergitur. ad notandū ꝙ cor nostruꝫ ca-
stitate vite mundare debemus. Deinde bn̄-
dicunt᷑ vasa vestes ⁊ linteamina diuino cultui
deputanda. Nā ⁊ Moyses per. xl. dies edoctꝰ
est a dn̄o facere linteamina ⁊ ornamenta i tē-
plo necessaria. Nēpe vtensilia benedicere ē
opera nostra ad deū referre. Post hoc alta-
re albis ⁊ mundis pannis vestit᷑. de quo sub ti
tulo de altari dictū est. Postremo ornat᷑ ec
clesia ⁊ accenduntur luminaria. Tunc enī ope
ra iustoꝝ splendescent. tunc fulgebunt iusti et
tanq̄ꝫ simile in arundineto discurrent. Et inde
super altare hoc ordine consecrato missa cele-
bratur ⁊ sacrificiū altissimo offert᷑. Illud vꝫ de
quo ꝓpheta ait. Sacrificiū deo spiritus cōtri.
⁊c̄. put dicetur in ꝓhemio. iiij. partis. Non eiꝫ
debet fieri consecratio sine missa ſm Gelasiuꝫ
papā de con. di. i. omnes: quia tunc reuelat᷑ sa-
cramentū qđ etiā angelis ab initio fuit abscō-
ditū. Et attende qm̄ in aspersione basilice pon-
tifex lineis dūtaxat ⁊ minoribus vtitur indum̄
tis: sed in missa vestibus ornatur pontificalibꝰ
⁊ preciosis recolens ꝙ legalis pontifex in line
is sanctuariū expiabat ⁊ post lotus in pontifi-
calibus in holocaustū arietē offerebat. Sed qꝛ
in eisdē lineis hircū emittebat post expiationē
Ideo etiā in consecratōe fontiū ⁊ in mersione
cathecuminoꝝ vbi peccata eoꝝ transferunt᷑ q̄-
dā vtunt᷑ simplicibus ⁊ lineis indumentis.

De consecrationibus ⁊ vnctionibus. R.

Egitur dn̄m precepisse
Moysi vt con-
ficeret crisma quo vnguento vn
geret tabernaculū in dedicatiōe
⁊ archā testamenti mēsamqꝫ cū
vasis. ⁊ quo fil'r sacerdotes ⁊ reges inungerēt᷑
de cō. di. i. §. i. Moyses tn̄ nō legit᷑ fuisse vnctꝰ
nisi vnctōe spūali sicut ⁊ xp̄s. Uoluit itaqꝫ xp̄s
nos vnctōe materiali īungi. vt ī illa cōseq̄mur
spūalē. ⁊ iō pia mr̄ ecclesia diuersas exhibet vn
ctōes. De qbꝰ hic aliq̄ ꝑstringamus dicētes.

Primo q̄d hm̄ōi significent vnctōes. Scđo
ex q̄bꝰ fiant. Tertio de vnctōe baptizando-
rū. Quarto de vnctōe baptizatoꝝ q̄ ꝑ ep̄ꝫ fit
in fronte. Quinto de vnctōe ordinandoꝝ.
Sexto đ vnctōe ꝯsecrādoꝝ ep̄oꝝ ⁊ p̄ncipū.
Septimo de vnctōe ecclesie altaris calicꝭ ⁊
alioꝝ misterioꝝ ecclesiasticoꝝ. Octauo đ ex
trema vnctōe. Nono de cōsecratōe ⁊ bn̄di-
ctōe cimiterij vestiū ⁊ alioꝝ ornamentoꝝ eccle
siasticoꝝ. Decimo de cōsectōe ⁊ bn̄dictōe v̄
ginū. Circa primuꝫ igit᷑ notandū est ꝙ due
sunt species vnctōis: extra de sac̄ vn. c. i. exteri-
or. q̄ materialis. siue corporalis. ⁊ visibilis est. ⁊
interior que spiritualis ⁊ inuisibilis est. exterio
ri visibiliter vngitur corpus. ⁊ interiori inuisi-
biliter vngitur cor. De prima Jacobus apl's ait
Infirmat᷑ q̇s in vobis inducat p̄sbyteros eccle
sie ⁊ orent sup eū. vngentes cū oleo in noīe do
mini ⁊ oratio fidei saluabit īfirmuꝫ. De ſa Jo.
apl's ait. ⁊ vos vnctionē. i. vnctio quā ab eo ac
cepistis maneat in vobis vt nō necesse habea-
tis vt aliq̇s doceat vos. sed sicut vnctio eiꝰ do
cet vos de omnibꝰ. Unctio exterior signuꝫ
est interioris. Interior v̇o nō solū est signū. i. si
gnatū sed etiā sacramentū: qꝛ si digne sumitur
vel agit vel auget absqꝫ dubio qđ designat pu-
ta salutē. Juxta illud sup egros manus īponēt
⁊ bene habebunt. Circa ſm̄ sciēdū ꝙ ad ex-
bibendū exteriorē ⁊ visibilē vnctionēꝫ. duplex
oleū bn̄dicit᷑: extra de sac̄ vnc. vꝫ oleuꝫ scm̄ seu
cathecuminoruꝫ quo cathecumini unguntur
⁊ oleum infirmoruꝫ de quo infirmi unguntur
De qua vnctione loquitur dicta auctoritas.
Infirmatur quis ex vobis ⁊c̄. Qualiter autē
fiant benedictiones vtriusqꝫ olei ⁊ crismatis ī
vj. parte sub quinta feria cene domini. d. Sꝫ
queritur quare infirmi ⁊ cathecumini oleo in-
unguntur. Respondeo vt ex visibilibus inuisi-
bilia facilius capiantur. sicut enim oleum fugā
do infirmitatem recreat artus fessorū. ⁊ de sui
natura lumen prestat. sic credendum ꝙ vnctō
olei consecrati quod est signum fidei peccata
fugando sanitatem anime confert ⁊ lumen ei
prestet. Siquidem oleum visibile in signo o
leum inuisibile in sacramento. ⁊ oleum spiritu
ale intus est. De oleo infirmoꝝ auctoritatē ac-
cepimus ab apostolis. de oleo cathecuminorū
ab apostolicis. ⁊ licet deus possit oleum spiri-
tuale sine corporali tribuere: quia tamen apo-
stoli pro infirmis. apostolici ꝓ cathecuminis.
hac arte vsi sunt nō sine peccato omitti potest
quod eorum auctoritas cōsecrauit. prout sub
ti. de altari dictum est. sicut ⁊ antiquitus iusti
sine circumcisione placuere deo. sed postq̄ꝫ eis
p̄ceptū fuit vt circūciderentur hoc omittentes
peccato subiiciebantur. xxxv. di. ab exordio.

Tertio dicendũ est de vnctione baptizãdo-
rum. ⁊ quidẽ in nouo testa. extra de sacra vn.
nõ solũ reges ⁊ sacerdotes vnguntur. sicut iaz
dicetur. Uerum etiam quia christus in sangui
ne suo fecit nos deo nostro regnuz ⁊ sacerdo-
tes. idest regales sacerdotes. Juxta quod Pe-
trus apl's ait. Uos estis genus electũ. i. electi ex
generibꝰ hominũ regale sacerdotiũ. i. bene nos
regentes. Oẽs xp̃iani bis añ baptismũ vngunt
sed oleo benedicto. primo in pectore. deinde i-
ter scapalas. Et bis pꝰ baptismũ sed crismate sa
cro. primo in vertice. deinde ꝑ ep̃m ĩ fronte. Et
ſm Aug. xj. di. ecclesiasticar. Prime tres vncti
ones introducte sunt pocius vsu q̃ꝫ ꝑ aliq̃ꝫ scri
pturã. In peccore q̃dẽ in quo est locus cordis
baptizandus vngit oleo. Primo vt ꝑ sp̃s sanc-
ti donũ abiiciat errorẽ ⁊ ignorantiã. ⁊ suscipi-
at fidẽ rectã: q̃ꝛ iustus ex fide viuit ⁊ corde cre-
ditur ad iusticiã Inter scapulas vero vt ꝑ sp̃us
sc̃i grãz excuciat negligentiã ⁊ torporẽ. ⁊ exer-
ceat bonã opationẽ: q̃ꝛ fides sine opibus mor-
tua est. vt ꝑ fidei sacrũ sit mundicia cogitatõuz
In pectore vt ꝑ opis exercitiũ sit fortitudo la-
bor ĩ scapulis q̃tenꝰ fides ꝑ dilectionẽ ſꝫ apl'z
opet. Oleũ igit a corde ad scapulas trãsfertur
qñ fides q̃ mente concipit ope ꝑficit: quia iux
hoc fides est facere quod dicis. In verticis ve
ro baptizatus crismate a sacerdote inungitur
ut sit ꝑatus oĩ poscenti de fide reddere ratõez:
q̃ꝛ ꝑ caput mens intelligit. Juxta qd̃ legit. O-
culi. i. intellectus sapientis in capite. i. in mente
eius. cꝰ. s. mentis supior ꝑs. est rõ. ⁊ inferior sen
sualitas. Uñ bñ ꝑ verticẽ q̃ est supior ꝑs capit
intelligit rõ q̃ est supior ꝑs mentis. De hoc eti
am in. vj. ꝑte sub sabbato sc̃o ubi agit de cõfir-
matõe dicet. ideo antẽ añ baptismũ ungit ol'o
bñdicto ⁊ pꝰ baptismũ oleo sacro: q̃ꝛ crisma so
lũ cõpetit xp̃iano. Xp̃s eni a crismate dr̃. ul' po
tius a xp̃o dr̃ crisma nõ ſm nõis formã: sed ſꝫ
fidei rationẽ. A xp̃o v̓o xp̃iani dñr tanq̃ꝫ uncti
deriuent ab uncto. s. a xp̃o ut oẽs concurrant
in odorẽ ungenti illius. s. xp̃i cꝰ nomen oleuz ẽ
effusum. sed ſm uim nõis xp̃iani a crismate di
cunt ſm Isidor. õ hoc dicet in ꝑhemio. ij. par
tis. Rursus ſm Aug. de con. di. iiij. prima un
ctio ex oleo ostendit nos ad auditũ plene fidei
p̃ꝑatos. ⁊ ad bonũ xp̃i odorẽ uocatos. ⁊ ad re
nunciandũ dyabolo esse cõmunitos. Secũda
unctio in pectore ⁊ inter scapulas fit ſm Ra-
banũ. e. di. deinde. ut ꝑ fidẽ undiq̃ꝫ muniamur
⁊ ad bona oꝑa ꝑficienda ꝑ dei grãm roborezꝰ.
Nempe ꝑ pectus. fidei uirtus. ꝑ scapulas v̓o ĩ
quibꝰ onus portat hoĩs robur ⁊ oꝑatio recte
intelligit. Juxta illud. xxvj. q. ulti. alligant. Alli-
gant onera importabilia ⁊ imponunt humeris
hoĩs ⁊c. Ungitur ergo in pectore ⁊ ĩter scapu

las ut mente ⁊ actu oꝑa dyaboli postponat et
ut sit capax ad intelligendũ uerbũ dei. ⁊ robu-
stus ad portandũ iugũ ipsius ⁊ onus legis.
Unctio uero q̃ fit in uertice. i. summitate capi-
tis suꝑ cerebr̃ fit ſm ip̃z. e. di. postq̃ꝫ ⁊ di. v. no-
uisse ut celestis regni particeps fiat inunctus.
⁊ quia baptizati anima capiti. i. xp̃o desponsat
⁊ propterea fit cuz crismate ex oleo ⁊ balsamo
confecto. ut sciamus ꝙ spiritus sanctus ei da-
tur qui inuisibiliter operatur. oleuz nanq̃ꝫ fessa
mẽbra fouet ⁊ lumen prestat ut premissuz est.
Balsamus v̓o redolere facit. Siquidẽ fessa sũt
anime mẽbra. qñ penitet se contra deũ egisse.
spiritus sanctus uenit ad illaz illuminans eius
intelligentiã ⁊ demonstrans ei peccata sibi eẽ
dimissa uel dimittenda ⁊ prestans illi bona o-
pera: que in alijs bonũ inspirant odorẽ quod ꝑ
flagrantẽ balsamũ designatur. Itez quia sedes
superbie que semper iuxta ipsius nominis con
sonantiã superiora appetit in uertice esse uide
tur. Ideo rite fit ibi hec unctio sub forma cru-
cis ⁊ sub nomine humilitatis. Hanc unctõ
nẽ Siluester papa fieri institnit per presbyt̃os
propter occasionẽ mortis. Unde credibile est
ꝙ ante eius tempus uraq̃ꝫ unctio. s. ⁊ uerticis
⁊ frontis episcopo reseruabatur. Cũ ei gremiũ
dilatart̃ur ecclesie nec omnes episcopi valerẽt
per confirmationem occurrere. Jõ ne sine cris
matis vnctione perirent. instituit vt a sacerdo
tibus in vertice supra cerebruz vbi est sedes sa
pientie vngerentur ad robur ⁊ augmentũ gra
tie. Unde si postea decesserint dixit Sicardus
in mitrali ꝙ pro rata gratie augmentum con-
sequentur ⁊ glorie. Ueruntamen ⁊ sine vn-
ctõe credimus solo baptismo saluari ⁊ sine ma
nus impositione spiritum sanctuz dari. cui de-
us dare voluerit. prout in actibus apostoloruz
legitur. Arnaldiste tamen perfidi heretici asse-
runt ꝙ nunq̃ꝫ per baptismũ aque homines spi
ritum sanctum accipiunt. nec samaritani bap
tizati illum receperunt donec manus impositi
onem acceperunt. Sane vtraq̃ꝫ vnctio fit se
cundum Rabanuz de con. di. iiij. postea. ĩ mo-
dum crucis vt ab eo tempore dyabolus in va-
se suo pristino cognoscens signum sue interẽp
tionis idest sancte crucis qua interemptus est
Jam sibi deinceps illud sciat alienuz idest a se
alienatum. Fit quoq̃ꝫ secundum eum. e. di.
deinde. Unctio in pectore cum inuocatõe tri-
nitatis. vt nulle reliquie latentis inimici in eo
resideant. sed in fide sancte trinitatis mens eiꝰ
confortetur. ⁊ suscipiat ⁊ habeat intelligentiaz
mandatorum dei. Quisq̃ꝫ ergo fidelis bis inun
gitur bis oleo. postea similit bis crismate. Pri-
mo in baptismo in vertice. Sc̃do pꝰ baptismũ
ĩ frõte. s. in cõfirmatione: q̃ꝛ ẽt sp̃s sc̃us bis fuit

aplĩs datus. vt dicetur ĩ sexta pte sub sabbato
sancto. Quarto loco dicendum esset de vn/
ctione que fit per episcopum in fronte baptiza
ti. sed de hoc dicetur ĩ sexta parte sub sabbato
sancto. Quinto loco circa vnctionẽ ordinã
doꝝ notandũ est ꝙ manus p̃sbyteri ab ep̃o in
ungunt̃ vt cognoscat hoc sacr̃o se ꝑ spm scm̃
suscipe virtutẽ ⁊ gr̃az cõsecrandi. Vñ ep̃s eos
inungens dicit. Cõsecrare ⁊ scificare digneris
dñe manus istas ꝑ vnctionẽ ⁊ nr̃az bñdictõez
ut q̃cũq3 cõsecrauerint cõsecrent̃: ⁊ q̃cũq3 bñ/
dixerint bñdicant̃ in noĩe dñi. xvj. q. i. §. hoc iđ
et extra de sacra vnc. Jđq3 viri deuoti osculã/
tur manus sacerdotũ statim pꝰ ordinationẽ e/
oꝝ credentes ꝑ hoc orõnũ illoꝝ ꝑticeps ⁊ bo/
noꝝ fieri. Et vngunt̃ oleo sacro vt opa mĩe ꝓ
viribꝰ ad oẽs debeant exercere. Per manꝰ enĩ
opa. ꝑ oleũ mĩa designat̃. Vñ samaritanus ille
appropians vulnerato vinũ supinfudit ⁊ oleuz
vulneribꝰ eius. Vngunt̃ etiaz oleo vt humide
sint ad offerendũ deo hostiã ꝓ peccatis. ⁊ lar
ge ad cetera officia pietatis non aride ⁊ curue
ad retinẽdũ. i. q. i. sicut vrgeri. Vtrũq3 enĩ vide/
licet gr̃a curatõis ⁊ caritas dilectõis ꝑ oleũ de
signat̃. Rursus iđ ĩpositio manꝰ cũ oleo sup ca
put ordinãdi fit: qꝛ ꝑ manꝰ opꝰ. ꝑ digitos dõa
sp̃s sci. ⁊ ꝑ caput mens intelligit̃. Manꝰ g̃ ĩpo
nit̃: qꝛ donis sp̃s scĩ mẽte ĩbutꝰ ad opa xp̃i mit
tit̃. Sexto circa ep̃oꝝ ⁊ p̃ncipũ vnctionem
sciendũ est. ꝙ ep̃oꝝ vnctio a veteri testõ sũpsit
originẽ: extra de sac̃ vnc. Nã leui. xxj. c. dr̃. põ/
tifex sup cꝰ caput fusũ est vnctõis oleũ. ⁊ cuiꝰ
manꝰ sunt in sacerdotio cõsecrate. Sane ep̃us
vngit̃ crismate. qđ sicut p̃missuz est cõficit̃ ex
oleo ⁊ balsamo. ⁊ vngit̃ illo tã in corpore q̃3 ĩ
corde. vt interiꝰ nitorẽ cõscĩe q̃3tũ ad deuz qđ
ꝑ oleũ ⁊ exteriꝰ habeant odorẽ fame quo ad ꝓ
ximũ. qđ ꝑ balsamũ designat̃. De nitore cõscĩe
dicit aplĩs gloria nr̃a hec est testimoniũ cõscĩe
nr̃e. Nã oĩs gloria filie regis abintꝰ. s. ꝓcedit.
De odore bone fame idẽ aplĩus ait. Xp̃i bonꝰ
odor. i. exẽplũ ⁊ imitatio sumꝰ in oĩ loco. ⁊ alijs
sumꝰ odor vite in vitã. xxiij. q. iij. nabuchodo/
nosor in p̃n. q̃i diceret sumꝰ exẽplũ dilectõis ⁊
bone opĩonis ducentis in vitã eternã. alijs o/
dor mortis in mortẽ. i. inuidie ⁊ male opĩonis
ducentis in mortẽ eternã. Debet enĩ ep̃s in se
bonũ hr̃e testimoniũ ⁊ ab his q̇ sunt intꝰ. ⁊ ab
his q̇ sunt foris. vt cortina. i. fidelis. cortinã. i. in
fidelẽ trahat. s. ad fidẽ ⁊ q̇ audit. s. adiscendo ⁊
credendo dicat. Veni. s. p̃dicando ⁊ dicendo.
Hoc vngẽto caput ⁊ manꝰ ep̃i cõsecrant̃. Per
caput enĩ mens intelligit̃. Juxta illud euãgelij
vnge. i. humilia caput tuũ ⁊ faciẽ tuã. i. cõsciaz
laua lachrymis. Per manꝰ opa designãt̃. iuxta
illud in canticis ⁊c̃. Manus mee. i. bona ope/
ra distillauerunt mirrã. i. dederunt alijs bonuz
exemplũ. Caput igitur vngitur balsamo carita
tis. Primo vt ep̃s diligat deũ ex toto corde. ⁊
ex tota mente. ⁊ ex tota anima sua ⁊ etiã chri/
sti exemplo ꝓximũ suũ sicut. i. ad id qđ seip̃m.
Oleũ enĩ in capite est caritas in mente s3 Gre.
Secundo caput vngitur ꝓpter auctoritatez ⁊
dignitatẽ: qm̃ nõ solũ ep̃s sed etiã rex constitu
itur. Tertio vt ostendatur illius. s. xp̃i tanq̃3 eiꝰ
vicarius repñtare ꝑsonã. de quo dr̃ per ꝓphe/
tã. Sicut vngentũ in capite ⁊c̃. Caput enĩ viri
est xp̃s. Caput xp̃i deus qui se dicit. Sp̃us dñi
sup me eo ꝙ vnxerit me ⁊ euangelizare paupe
ribus misit me. Xp̃s enĩ caput nostrũ vnctus
est oleo inuisibili. ipse pro vniuersa interpellat
ecclesia. Ep̃s ꝓ sibi cõmissa. Manus vero un/
guntur ꝓpter ministeriũ ⁊ officiũ. Manus q̇
dẽ q̃ opa signant vnguntur oleo. i. crismate pi/
etatis ⁊ mĩe. Primo vt ep̃s operetur bonũ ad
omnes: maxĩe autẽ ad domesticos fidei nemĩ
claudant̃ oĩbꝰ apiant̃. iuxta illđ. Manꝰ apuit
inopi. ⁊ brachiũ extendit ad paperẽ: manus a/
rida manus auara manus tenacitate contrac
ta aperiri nõ põt. Vngatur igitur vt sanet̃ ⁊ a
periatur. ⁊ vt indigẽtibus elemosinas largiat̃.
Secundo vt ostendatur accipere potestatẽ be
nedicendi ⁊ consecrandi. Vnde cũ eas conse/
crator inungit cõsecrare inq̇t ⁊ scificare domi
ne digneris manus istas ⁊c̃. vt s̃. Tertõ vt mũ
de sint ad offerendũ hostias ꝓ peccatis. Et no
ta ꝙ licet manus ep̃i inuncte fuerint oleo cuz
in p̃sbyterum ordinaretur iteruz crismate ĩun/
guntur cũ in ep̃m cõsecratur: extra de sac̃ vnc.
siquidẽ ꝑ manus opera. per oleũ spiritus sanc/
tus vel gratie copia. per balsamũ qđ oleo admi
scetur in crismate odor bone fame designatur
Ecc̃. xxiiij. Quasi balsamum non mixtum odor
meus. quia ergo in operibus episcoporum ⁊ a
liorum superiorum plusq̃3 in alijs inferioribus
munus spiritꝰ sancti apparere. ⁊ odor fame sẽ/
tiri debet. Juxta illud. ij. ad corinthi. ij. Christi
bonus odor sumus deo. Naz ⁊ in celesti ierar
chia superiores angeli inferioribꝰ donis ⁊ gra
tia eminent. lxxxviij. di. ad hoc. Jccirco in eoꝝ
consecratione manus alias oleo inuncte cris/
mate rationabiliter inunguntur. Pollex etiam
crismate confirmatur vt pollicis impositio cũ/
ctis proficiat ad salutem. Nempe in veteri te.
non solum vngebatur sacerdos. verum etiam
rex ⁊ propheta. sicut in libris regum habetur.
Vnde dominus precepit Helie. Vade ⁊ reuer
tere in domum tuam per desertuz in damascũ
cumq3 perueneris illuc vnges Azael in regem
sup syriã ⁊ yeu filiũ nausi vnges regez sup isrl̃.
Heliseũ ãt filiuz Saphat q̇ ẽ de Abel vnges ꝓ/
phetã ꝓ te. Samuel quoq3 vnxit đđ ĩ rgẽ. Sed

postq̃ Jhesus nazarenꝰ quē vnxit deꝰ spū sā-
cto. sicut in actibus aploꜝ legit̃. Unctus est o
leo pconsortibus suis q̃ sm apl'm est caput ec-
clesie. q̃ est corpus ipsius principis vnctio a ca
pite ad brachiū est translata vt princeps a tpe
xpi nō vngat̃ in capite sed in brachio siue ī hu
mero. vel in armo in q̄bus principatus cōgrue
designat̃. Iux̃ qđ legit̃. Factus est principatꝰ
sup humerꜝ eius ⁊c̃. Ad qđ etiā signandū Sa-
muel fecit poni armā añ Saul cui dederat lo-
cū in capite mēse añ eos q̃ fuerunt inuitati. in
capite vero pontificis sacr̃alis est delinitio ob-
seruata: qꜝ psonā capitis. s. xpi q̃ est caput eccle
sie in pontificali offō repñtat. Differt autē ī
ter pontificis ⁊ principis vnctionē: quia caput
pontificis crismate consecrat̃. Brachiū vō pn
cipis oleo delinit̃ vt ostendat̃ q̄ta sit dr̃ia int̃
auctoritatē pontificis ⁊ principis ptātē. Et
nota q̄ sicut in euangelio legit̃ q̄dā pr̃familias
vocauit seruos suos ⁊ dedit illis decez mnas.
Siq̄dē vocatio serui est canonica electio epi q̃
fit sm vocationē dñi vocantis Aaron: extra đ
elec. transmis. Mna dat̃ ei qñ is q̃ sibi manus
imposuit dat ei textū euangelij dicens. Uade
p̄dica ⁊ ipse cū primo ingredit̃ ciuitatē suaz p-
fert euangeliū in pectore suo. Iuxta morē q̄rū
dā ecclesiarꜝ ostendēs q̄i negociator mnā suaz
In q̄busdē etiā ecclesijs cū archieps dat illi v-
gā dicit. vade p̄dica ⁊ ille statim bñdicit ppl'm
in quo signat̃ q̄ Moyses cū virga missus ē in
egyptū. Rursus epi ī die sue cōsecratōis cō-
sueuerunt eq̄tare eq̄s albis pannis coopertos
repñtantes illud qđ legit̃ in apoc. xix. c. Exerci
tus q̃ sunt in celo sequunt̃ illū in eq̄s albis. Si
quidē exercitus q̃ sunt ī celo sunt boni ⁊ iusti
viri ⁊ p̄lati q̃ quotidie sequunt̃ p celestibꝰ de-
um in omnibus bonis operibus q̃ ideo dicun
tur esse in celo: qꜝ sola celestia diligunt ⁊ q̄rūt.
Unde apostolus nostra conuersatio ī celis ē.
Hi exercitus. i. boni ⁊ iusti viri ⁊ p̄lati sequun
tur Jhesum qñ. s. expugnant in se vicia p corre
ctionē ⁊ in primis p admonitionē. Unde Ja
cobus. Qui conuerti fecerit peccatorē ab erro
re vie sue liberabit animā suā a morte ⁊c̃. Iu-
sti exercitus sunt in eq̄s albis. i. ⁊ in corporibꝰ
castis. Corpora bonorꜝ dñr eq̃: qꜝ sicut eq̃ diri-
gunt̃ sm voluntatē sessoris. ita iustorꜝ corpora
regunt̃ voluntatē xpi. Isti eq̃ debent esse albi.
siue albis opreti. i. corpora iustorꜝ ⁊ p̄latorꜝ de-
bent esse casta ⁊ mūda. Si enī casta nō fuerīt
xpm seq̃ nō poterunt. Et Petrus xps passus ē
p nobis vobis relinq̄ns exemplū vt seq̄mi ve-
stigia eius ⁊c̃. Sed ⁊ clerici sancte romane ec
clesie ex concessione Constātini īpatoris. xcvj.
di. constantinus. equitant equos decoratos li
teamibus candidissimi coloris. Qua die debe-
at eps consecrari. ⁊ qr̃ codex euangelij ponit̃
sup humeros consecrādi dicet̃ in. ij. pte sub ti.
de epo. Septimo loco dicendū est de vncti
one ecclesie altaris calicis ⁊ aliorꜝ ministeriorū
ecclesie q̃ sm morē dū dedicant̃ inungunt̃: ex̃
de sacra vnc. nō solū ex mandato legis diuine.
sz ēt q̄ moyses tabernaculū ⁊ oīa vasa misterij
sāguine aspsit ⁊ oīa pene ī sanguine mūdabāt̃
verꜝ etiā exēplo beati Siluestri q̃ qñ consecra-
bat altare illud crismate pūgebat. Precepit eiz
dñs Moysi ut faceret oleū ūctōis đ quo vngr̃
ret tabernaculū mēsā archā testī. candelabrꜝ ⁊
suppellectilia exo. xxx. ⁊. xl. c. ⁊ alia st p̄missū ē.
Que vnctōes fiunt in rebus inunctis vt maior
reuerentia exhibeat̃. ⁊ maior eis gr̃a infunda-
tur. De his vnctōibꝰ in suis locis dictū est ⁊ di
cet̃. Uerꜝ vnctōis sacramentū aliud qđ effe
cit ⁊ figurat. tā in nouo q̄ꝫ in veteri testa. extra
de sacra vnc. Uñ nō iudaizat ecclesia cū vncti
onis celebrat sacramentū. sicut aliq̃ antiq̃ men
ciunt̃: q̃ neqꝫ scripturas neqꝫ dei nouere virtu
tē. De vnctōibus ecclesie ⁊ altaris in suis ti. di
ctū est. Patena siq̄dē consecrat̃ ⁊ inungit̃
ad amministrationē corporis xpi q̃ in ara cru
cis p omniū salute imolari elegit. Nā ⁊ omni-
potens deus asperā similaginē in patenis aure
is ⁊ argenteis ad altare suū deferri iussit. Ca
lix quoqꝫ consecrat̃ ⁊ inungit̃ vt gr̃a sps scī p-
ficiat̃ nouū sepulchrꜝ corporis ⁊ sanguīs xpi ⁊
ipse dignetur illū sua virtute pfundere q̃ calicē
Melchisedech famuli sui pfudit. Octauo đ
extrema vnctōe q̃. s. ex institutōe Felicis pape
q̄rti ⁊ ex p̄cepto Jacobi apl'i. Datur laboranti-
bus in extremis dicendū est. De q̃ dicunt q̃daz
q̄ illa nō est ita pprie sacr̃m sicut crismatio. q̃
fit in fronte vel alia: qꜝ sicut asserunt iterari po
test cū sit oratio super hominē qđ in sacramē-
tis nō contingit de cō. di. iiij. ostendit̃. ⁊ no. de
con. di. v. c. i. Sane hec vnctio p soluz sacer-
dotē fieri pōt. si plures adesse nō possunt: ex̃ đ
vex. sig. quesiuit. per quā quidē venialia remit-
tuntur. Iuxta illud Jacobi. Infirmatur q̃s ex
vobis vt s. Fit autē vnctio hec in diuersis cor
poris mēbris pp̄ter cās que ex orationibus q̃
tunc dicuntur ⁊ colligunt̃ ⁊ specialiter in illis
in quibus q̃nqꝫ sensus hominis vigēt. vt quic-
quid per illos infirmus deliquit per huius vn-
ctionis virtutem aboleatur. In quibusdam
ordinarijs legitur q̄ inungendus debet esse ad
minus. xviij. annorꜝ. ⁊ q̄ egrotans semel dunta
xat debet in anno inungi: licet pluries egrotet
⁊ q̄ nullus inungēdus nisi qui prius compos
mentis existens verbis aut signis illud postula
uerit. xxvj. q. vl. is. qui. ⁊. c. se. extra de sententia
a nobis. ⁊ q̄ non debent scapule inungi: quia
ī baptismo fuerunt inuncte ⁊ āmō ministerio

carent ⁊ ꝙ confirmatus non debet inungi in
fronte sed in tīporib⁹. nec p̄sbyteri manus vn-
gi debent interius sed exterius: qꝛ in ordinati-
one eius interius inuncte fuerunt. ⁊ ꝙ ab ep̄o
semel inunctus nō dꝫ ꝑpter eius reuerentiam
vlterius per presbyteꝝ inungi: extra de tempo.
oꝛ. cū in distribuendis de con. di. ij. c. fi. Et ꝙ si
eger inunctus conualescit loca inuncta lauen-
tur ⁊ aqua lotionis in ignē proiiciatur. Si v̄o
decedat nō lauetur corpus ꝑpter recentē vn-
ctionem. ⁊ ꝙ si eger ī extremis laborat cito vn-
gatur ne īunctus decedat. v. di. baptizati. Qui-
dā etiā penitentes ⁊ morituri ciliciuꝫ induunt
⁊ sternunt̄ in cinere vt dicetur in sexta p̄te sub
iiij. feria in capite ieiunioꝝ. Nono cimiteriū
qđ eisdem gaudet priuilegijs cū ecclesia conse-
crat ⁊ benedicitur. xvij. q. iiij. siquis contumax
⁊. c. se. extra de con. eccle. consuluisti: extra de
īmu. eccle. in Rūica. ⁊. c. cū ecclesia. sicut dn̄s be-
nedixit per manus seruoꝝ suoꝝ. Abrahe Ysaac
⁊ Jacob terram a filijs effrem causa sepulture
comparatā. benedicitur autem vt vlterius desi-
nat illic īmundoꝝ spirituū habitatio esse. ⁊ fidē-
lium corpora ibi vsqꝫ in diē iudicij requiescāt ī
pace nisi paganoꝝ vel infideliū vel etiam excōi-
catoꝝ corpora ibi fuerint humata donec inde
fuerint eiecta de con. di. i. ecclesiam. i. ⁊. ij. extra
de sepul. sacris. Illud etiam no. ꝙ palle altaris
vestimenta sacerdotalia. ⁊ huiusmodi ecclesia-
sticalia ornamēta benedicēda sunt. Legimus
enim de con. di. i. §. i. Moysen ex precepto do-
mini tabernaculū diuinis precibus sacrasse cū
mensa ⁊ altari ⁊ vasis ⁊ vtensilibus ad diuinū
cultum explendū. Si ergo iudei qui legis ⁊ fu-
turoꝝ vmbre seruiebāt hec agebāt hebreo. viij.
⁊. x. c. q̄ꝫtomagis nos quibus veritas per xp̄m
patefacta est hoc agere debemus. ⁊ hoc ꝑ epi-
scopos sacratos ⁊ n̄ ꝑ coeps. lxviij. di. q̄ꝫuis. vn̄
legitur exo. penul. c. Cuncta vasa ministerij bn̄-
dixit moyses. ⁊ si sacre vesti pecia vel filum ad-
iungatur. nō ideo benedictionē iterari debere
iuris testimonio comprobatur: ar. insti. de re.
di. §. cū ex aliena. ⁊. §. qui tn̄: extra de con. eccl.
ꝙ in dubijs. Quare autē res huiusmōi ⁊ simi-
les benedicantur ex eaꝝ benedictionibus colli-
gitur euidenter. De vestibus vero sacris dicet̄
in prohemio. iij. partis. Et attende quia bene-
dictio seu consecratio ecclesie ⁊ vestiū ⁊ orna-
mentoꝝ ecclesiasticoꝝ. nō fit eo ꝙ ille sint gra-
tie susceptiua cū sint inanimata. sed hoc nosci-
tur introductū: quia sicut ⁊ homines. sic ⁊ illa
per benedictionē ⁊ consecrationē diuino cul-
tui abilitantur. ⁊ idonea ⁊ maioris reuerentie
efficiuntur. Personis vero per vnctionē ⁊ bn̄-
dictionē maior gratia infunditur. Quidam au-
tem in ornamentorū benedictione manus su-
spendunt. de quo dicetur in. ii. parte sub ti. de
dyacono. Decimo esset de consecratione v̄-
ginum dicendū. sed de hoc in prohemio. ii. par-
tis agetur.

De ecclesiasticis sacramentis. Rubrica.

Jrca ecclesiasti-
ca sacramenta notādū est ꝙ f̄m
Grego. i. q. i. multi. Sacramentuꝫ
est in aliqua celebratione cuꝫ res
gesta ita fit vt aliquid significate rei accepim⁹.
qđ sancte. i. digne accipiendū est. Misteriū v̄o
est qđ occulte ⁊ inuisibiliter operatur spiritus
sanctus. ita ꝙ operando significat ⁊ sanctificā-
do benedicit. Misteriū enim est in sacramen-
tis. ministeriū dicitur in ornamentis. Sed ⁊ se-
cundū Aug. de con. di. ii. sacrificiū ⁊. c. signum
sacramētū est inuisibilis gratie visibilis forma.
Item sacrificiū visibile inuisibile sacramentuꝫ.
Item idem. Signū est res preter speciem quā
ingerit sensibus aliqđ aliud ex se faciens in co-
gnitionem venire. Dicitur etiam sacramentuꝫ
sacre rei signum vel sacrum secretū. de hoc eti-
am in. iiij. parte sub. vj. particula canonis dicet̄
sub verbo misterium fidei. ⁊ sub ti. de oblatōe.
Sane q̄dā sᵗ sacr̄a necessitatꝭ tm̄. q̄dā digni-
tatis ⁊ neccītatis. q̄dā ordīs ⁊ neccītatis. q̄dā
dignitatis ⁊ voluntatis. quedam vero volun-
tatis tm̄. Sacramentū necessitatis tm̄ est bap-
tismus qui in summa necessitate a quocumqꝫ
dum tn̄ in forma ecclesie collatus proficit ad
salutem de sum. tri. c. i. §. penul. xxij. di. §. veruꝫ.
Et dicitur necessitatis: qꝛ sine eo nemo saluari
potest. si ex cōtemptu deseratur. De hoc sacra-
mento in. vj. parte sub sabbato sancto dicetur.
Sacramentū dignitatis ⁊ necessitatis est con-
firmatio. dignitatis: quia a solo ep̄o confertur
extra de consu. q̄ꝫto de scra vnc. c. i. Necessita-
tis: quia ex contemptu illud dimittens nō sal-
uatur vt in predic. c. q̄ꝫto. De hoc etiam sub di-
cto sabbato dicetur. Sacramenta v̄o ordinis
⁊ necessitatis. sunt penitētia. eucharistia. ⁊ ex-
trema vnctio. ordinis: quia tm̄ a rite ordinatis
f̄m claues ecclesie dari debent. nisi in necessi-
tate in qua quis potest etiam laico confiteri.
necessitatis: qm̄ ex contēptu illa dimittens sal-
uari nō potest. De penitentia vide in. vj. parte
sub ti. de. v. fe. cene dn̄i. Et diximus in reporto-
rio nostro sub ti. de peni. ⁊ re. De eucharistia ī
iiij. parte sub canone dicetur. De extrema vnc-
tione in precedenti ti. dictū est. Sacramentuꝫ
v̄o dignitatis ⁊ voluntatis est ordo. dignitatis
quia a solis ep̄is confertur. vel quia nō nisi di-
gnus ⁊ digne ad illum assumēdus est: extra de

sum.tri.c.i.in fi.voluntatis: quia sine illo quis
saluari potest: extra de epo qui re.epi.c.i.⁊.i.q.
i.§.sed notandū.⁊.§.ecce cum. de hoc dicetur
in prohemio.ij.partis. Sacramentū voluntatis
tm̄ ⁊ matrimonium. ⁊ dicitur voluntatis: quia
sine illo quis saluari potest. Non enim expedit
homini ad regna celoꝝ tendere volenti nuber̄
xxiij.q.iiij.tunc saluabitur. Circa qđ notan-
dū est ꝙ sm canones.xxxiij.q.iiij.non oportet:
extra de fer.capellanus.solennitas nuptiaꝝ fa-
cienda non est a.lxx.qđ est tempus tristitie vs
qꝫ in octauaꝫ pasce. nec tribus ebdomadis añ
festum sancti Joannis. Sed sm consuetudieꝫ
ecclesie generalis matrimoniū publice contra
hitur in ecclesia a crastina dñice in albis.vꝫ ab
octaua die pasce vsqꝫ ad primū diē rogationū.
Et in prima die rogationum in mane claudit̄
hec solennitas ⁊ durat prohibitio vsqꝫ ad octa
uum diem post penthec.inclusiue. ⁊ sic loquit̄
Clemens papa in sua epistola decretali: extra
de fer.capellanus. A prima quoqꝫ dñica aduē-
tus vsqꝫ ad epiphaniam non debent nuptie ce
lebrari vt in predic.c.non oportet.xxxiij.q. iiij.
nec etiam fierent vsqꝫ ad octauam epiphanie.
nisi quia dñs nuptias cum sui presentia cū eti
am miraculo decorauit. Unde tunc cantatur.
Hodie celesti sponso iūcta est ecclesia. Qnidaꝫ
tñ dicunt sanctius esse ꝙ hec prohibitō vsꝫ ad
octauam ipsius festi extendatur sicut ⁊ officiū
conuersionis aque in vinum in nuptijs. Jn p̄-
missis ergo temporibus matrimonia non con
trahuntur: qm̄ ipsa tempora sunt orationi đpu
tata. Et ideo debet tūc homo a lecto vxorio se-
questrari. Generaliter enim tp̄e quo abstinet̄
a nuptijs.abstinendū est etiam a coniugali am
plexu.xxxiij.q.iiij.per totū.nisi forte ob fragili-
tatem humanitatis vir ab vxore poscat coniu-
gale debitum vel econuerso. Qm̄ poscenti sol-
uendū est: quia sm aplm extra de conuer.con
iu.qđdam.vir nō habet potestatē corporis sui
sed mulier ⁊ econuerso. Licet autem solēnitas
nuptiaꝝ premissis tp̄ibus interdicta sit.quocū
qꝫ tñ tp̄e matrimoniū legitime per verba de p̄-
senti contractū tenet. Qđ vero statutū fuit in
canone.xxxiij.q.iiij.non oportet.ꝙ tribus sep-
ptimanis precedentibus festum beati Joānis
baptiste nuptie non celebrarentur.ideo factū
fuit vt liberius orationi vacetur. Jnstituerat e-
nim ecclesia prius duas quadragesimas preter
maiorem vnam ante natale domini que cōiter
vocatur sancti Martini ⁊ durabat vsqꝫ ad na
tale. Aliam.s.xl.dieꝝ ante festum beati Joānis
baptiste. Jn quibus vacandū erat orationibꝰ.
elemosinis. ⁊ ieiunijs. sed propter hominū fra-
gilitatem ille due ad vnam sunt redacte. ⁊ iteꝝ
illa diuisa est in tres ebdomadas aduentus. et
tres ante natiuitatem sancti Jo.in quibus est
ieiunandū. ⁊ a nuptijs est abstinendum.porro
sm beatum Jsidoꝝ.e.q. femie dum maritant̄ iđ
velantur vt nouerit se semper viris suis subdi-
tas esse. Et quia Rebecca viso Ysaac se velauit
Jtem ideo nubentes post benedictioneꝫ vitta
vno inuicem vinculo copulantur.ne compagē
i.fidem vnitatis coniugalis dirumpant. Eadeꝫ
vero vitta cādida purpureoqꝫ colore permisce
tur: quia candor est mūdicia vite. purpura ad
sanguinis posteritateꝫ adhibetur.vt hoc signo
⁊ continentia ⁊ lex continēdi ab vtrisqꝫ ad tē-
pus admoneatur. ⁊ post hoc ad reddendū de-
bitum non negetur. Jtem ꝙ in primis ānu
lis a sponso sponse datur fit nimiꝝ.ꝑpter mu-
tue dilectionis signuꝫ. vel propter id magis vt
pignore.i.signo eoꝝ corda iungantur. Unde ⁊
in quarto digito ideo annulus inseritur: quia
in eo vena q̄dam vt fert̄ sanguinis ad cor vsqꝫ
perueniat. Jtem Protheus quidam sapiēs pri
mū ob amoris signum ferreum annulum fecit
⁊ inibi adamantē īclusit ⁊ īn subarrare spōsas
īstituit: qr sic̄ ferꝝ oīa domat.sic amor oīa vin
cit: qm̄ nihil amoris furore vehemencius ī aūt.
de nup. ⁊ sicut adamas est infrangibilis. sic et
amor est insuperabilis. Fortis est enī vt mors
dilectio. Jdeoqꝫ in digito annularis in quē ve
na procedit a corde illuꝫ portare instituit. Pꝰ-
modum vero pro ferreis sunt aurei constituti
⁊ pro adamanti gemmis ornati: quia sicut au-
rum cetera metalla.sic amor vniuersa bona p̄-
cellit. ⁊ sicut aurum gemma decoratur.sic con
iugalis amor ceteris virtutibus adornatur.
Nuptie autem scđꝫ Ambrosium.e.q. nec illud
dicte sunt a nubendo. Jlle enim que nubunt
caput propter verecundiam obnubere non lo
qui solent. Unde ⁊ Rebecca viso Ysaac cui de
sponsari debebat caput obnubere cepit.xxxij.
q.ij.honoratur in fi. Uerecundia nanqꝫ debet
precedere nuptias quo ipsuꝫ coniugium plus
verecundia cōmendet. ⁊ magis expetita debet
videri a viro q̄ꝫ ipsa virum expecijsse. Sed scđꝫ
Hieronimū.e.q.connubia. Cōnubia legitima
peccato peccata carent.non tamen tempore il
lo quo actus coniugalis gerunt̄ penitentia spi
ritus sancti datur.etiam si propheta esse videa
tur qui officio generationis obsequitur. No-
tandum etiam est ꝙ triplex spirituale sacramē
tū in carnali matrimonio consumato designa
tur. Primū sacramentum est vnio fidelis aīe
ad deum per fidem dilectionem ⁊ caritatem. si
ue vnio voluntatis.s.caritas que consistit ī spi
ritu inter deum ⁊ iustam animam: extra de bi
ga.debituꝫ. Unde apostolus. Qui adheret deo
vnus spiritus est cum illo. Hoc sacramentum
significatur per coniunctionē animoꝝ habitā

in prima de sponsatione carnalis matrimonij. Scđm est vnio humane nature ad deum· que facta est in vtero virginali per incarnationē v̄bi dei. siue nature conformitas que consistit ī carne inter christum ⁊ sanctam ecclesiā de cō. di. ij. in christo patre. Ad qđ pertinet illud. Verbum caro factum est ⁊c̄. Hoc sacramentum đ signatur in matrimonio carnali per coniunctionem corporum consumato non ꝙ ipsa coniunctio in qua spiritus sanctus nō adest illud designet. sed per ipsum actū consumatuꝫ significatur. Tertium sacramentum est ecclesie vnitas ex omnibus gentibꝰ collecta. ⁊ vni viro. scꝫ christo subiecta. xxvj. di. accutius. Hoc sacramentum significatur in eo qui vnicam tantuꝫ ⁊ virginem habuit vxorem facto postmodum clerico ⁊ ordinato. Ubi vero quis ad bigamiam siue ad sm̄ matrimonium transit. iam ab vnitate recedit. quia carnem suam in plures diuidit ⁊ sic huius tertij sacramenti signatio in eo nō cadit. quare promoueri non potest. nam ꝓmotus vnitatem significare non potest. propterea per secundū matrimoniuꝫ recedit a prioris cōiunctione matrimonij. Ecclesia vero ex quo se christo coniunxit nunq̄ꝫ ab eo discessit nec ab ea christus. Bigamus ergo talem vnitatem significare non potest. Unde merito propter hꝰ sacramenti defectum promoueri non potest: extra de se. nup. c. i. ⁊. c. vir. ⁊. xxxij. q. de his qđ illud etiam mota. quod sicut statutum est ī cōcilio cartha. xxv. di. sponsus. ⁊. xxiij. di. sponsa. sponsus ⁊ sponsa benedicendi a parentibꝰ vel a paraninphis offerantur ecclesie sacerdoti. accepta autem benedictione eadeꝫ nocte pro reuerentia benedictionis in virginitate permāeant. Ceterum nuptie benedicende sunt a sacerdote cum precibus ⁊ oblationibus ex institutione Euarisci pape. xxx. q. v. c. i. Veruntamē vir ⁊ mulier ad bigamiam transiens matrimoniū contrahendo non debet a presbytero benedici: extra de se. nup. c. i. ⁊. c. vij. xxxi. q. i. đ his qui quia cum alia vice benedicti sint: eorum benedictio iterari non debet. Nō ergo debēt nuptie benedici. nisi vbi virgo cum virgine cōtrahit. propter rationeꝫ que ponitur in prohemio ij. partis. immo presbyter qui benedictioneꝫ cū secunda vxore celebrauerit officio ⁊ beneficio suspensus est ad sedem apostolicam mittendꝰ qđ quidem ad exhortationem cōtinencie noscitur introductum. sm̄ quorundā locoꝝ consuetudinem. siquis contrahit cū secunda virgine benedictio iteratur. ⁊ hoc si dn̄s papa sciat ⁊ toleret alioquin non valet. Dicunt etiaꝫ q̇dam ꝙ si aliqui virgines contrahentes non fuerint benedicti. facti bigami iteꝝ contrahendo poterunt benedici. sed ⁊ si contrahentes fuerit benedicti. licet se non cognouerint carnaliter non ideo iteꝝ contrahentes benedicent̄. De benedictione virginum dicetur ī prohemio. ij. partis. Notandum autem est ꝙ vnuꝫ sacramentum dignius est alio quatuor modis. s. ratione efficatie vt baptismus. ratione sanctitatis vt eucharistia de con· di. ij. nihil. ratione significationis vt coniugium. Quidam tamen non approbant iustum modum ⁊ ratione conferētis vt confirmatio ⁊ ordo. Sed queritur q̄re instituto sunt sacramenta. quia sine illis potuisset deus humano generi vitam eternaꝫ ⁊ gratiam donasse. Responsio propter tria. Pr̄io propter humiliationem. vt dum homo ex dei precepto se rebus insensibilibus ⁊ se inferioribus reuerenter subiicit ex hac obedientia magis apud deum meretur. Secundo propter eruditionem vt per id quod foris in specie visibili cernitur ad inuisibilem virtutem que interius est agnoscendam mens erudiatur. Tertio propter exercitationem. quia cuꝫ homo ocius esse non debeat proponitur ei vtilis ⁊ salubris exercitatio in sacramentis qua vanaꝫ et noxiam declinet occupationem. Juxta illud. Semper aliquid boni operis facito vt dyabolus inueniat te occupatum de con. di. ij. nūq̄ꝫ. Nō g̊ debēt omitti ꝓut in p̄ce. ti. dictū est.

Incipit liber secūdus

de ministris ⁊ ordinibus ecclesiasticis ⁊ de eorum officijs.

In hac secunda parte de ministris ⁊ ordinibus ecclesiasticis eorūq̄ꝫ officijs tractare p̄uidimus. Premittentes ꝙ tres sūt secte famose: vꝫ gētiliū. hebreoꝝ ⁊ xp̄ianoꝝ. Pr̄ia est erroris. Scđa veritatis· Tertia veritatis ⁊ salutis. In p̄ma naufragamur. In sa a periculo eripimur· In tertia saluamur. Prima secta dr̄ a secādo qꝛ secat. i. sepat nos a đo. Secunda ⁊ tertia a secando ⁊ renēdo: qm̄ illuīat saluat ⁊ liberat xp̄ianoꝝ psone taꝫ seculares q̄ꝫ ecclesiastice. ab alijs duabus sectis sumpte sūt hebrea vꝫ ⁊ gentili. Sicut enī apud nos duo ḡe gn̄a psonaꝝ. s. laicales ⁊ eccl̄iastice. xij. q. i. duo sic ⁊ apud gentiles ⁊ hebreos. Apud gētiles q̇dē seculares psone erant hee monarcha. s. īpator romanus. patricij q̇ ⁊ senatores dicebant̄. ad quoꝝ arbitriū vniuersa ordinabant̄. reges. duces. comites. p̄sides. prefecti. suffecti. tribuni

militū.tribuni plebis.ꝑtores.cēturiōes.decuri
ones q̄terniōes diui viri q̄stores.ediles. ⁊ aule
ianitores. Inter poetas vō erāt aduocati.car-
minū r̄latores.carminū scriptores.cōedi.trage
di.⁊ historiographi. Uates autem quia vi mē-
tis dictus est.modo secerdotem.xxj.di.cleros.
modo prophetam.modo poetam significat. ſꝫ
Jsidorum. In ritu templorum erant apud gen
tiles.archiflamines.prothoflamines. flamines
⁊ sacerdotes vt iam dicetur.Erant quoqꝫ apō
eos virorum ⁊ mulierum religiosi conuentus.
Apud hebreos quoqꝫ eadem erat diuersitas ꝑ
sonarum.alie nanqꝫ erant seculares. alie diuio
cultui videlicet in templo dedicate. In templo
erant summus sacerdos vt melchisedech. mio
res sacerdotes.leuite.natinei. luminum extinc
tores.exorciste.ianitores.⁊ edicij.seu cantores
Super populum vero regendum erat dux po-
puli Moyses ⁊ sub eo quos ipse constituerat
ad consilium ietro soceri sui. Erant etiam cili-
arche ⁊ acontarche pentacontarche.⁊ decacō
tarche.i.millenarij.cētenarij.quinquagenarij ⁊
decani. Cilios enī interpretatur mille ⁊ archos
princeps.iude ciliarcha.i.princeps super mille
etacentum.inde etacentarcha qui super centū
potestatem habebat. Penthacontarchus dici
tur qui preest quinquaginta.penta enim quin
qꝫ sonat.decanus qui decem. deca enim decē
sonat. Apud christianos quoqꝫ similis diuersi-
tas reperitur. Et nota ꝙ christiani a christo di
cti sunt.christus vero a crismate.de quo dictū
est in parte prima sub ti.de con. Nomē chri
stianorum primo in antiochia inuentum est.
Antea enim omnes vocabantur discipuli vel
fratres.donec apostoli in antiochia conciliuꝫ
fecerunt.xj.q.iij.ad mensam. Et dicunť xp̄i
ani orthodoxi.i. recte gloriantes ⁊ vt credunt
viuentes.nam orthos grece dicitur recte latīe
⁊ doxa gloria. Dicitur ergo christus a chris-
mate quasi vnctus. Ipse autē vnctus est eter-
naliter a deo precōsortibus suis. prout legitur
in actuum apostolorum.⁊ hoc nomen est ole-
um effusum.hinc est ꝙ in veteri testa. sacerdo
tes ⁊ reges christi nuncupabantur:quia vncti
erant vnctione temporali. Juxta illud. Nolite
tangere christos meos. hoc autem nomē chri
stus non est proprium nomen saluatoris.ſꝫ est
cōmunis nuncupatio potestatis.est enim com
mune nomen dignitatis.Sed hoc nomen Je
sus proprium est vocabulum persone saluato-
ris quo ab angelis Gabriele in cōceptione vo-
catus est Euangeliste testante.vocabis inquit
nomen eius Jhesum ⁊ ab hominibus in circū
cisione. Et nota ꝙ Jhesus dicitur hebraice
messias grece christus.vel sother. vel sophis la
tine vnctus vt premissum est.vel saluator eo ꝙ
ipse saluum faciet populum suuꝫ a peccatis eo
rum. Potestatem enim habet dimittendi pec-
cata.sicut ipse dicit vel saluatoris:quia ipse no
bis salutem dedit.Si enim precepta eius serua
uerimus vitam eternaꝫ possidebimus. Hoc au
tem nomen Jhesus Porphirius philosophus
greca ⁊ latina lingua peritus scribebat latine
Jhesus.grece vero ꝑ h quam greci pro i longa
sonant. Unde ⁊ quidam proferunt gysus.lati-
ni vero pro e longa. Rectius ergo videť sic esse
pingendum Jhesus per grecam abbreuiatiōeꝫ
q̄ꝫ Jhesus per latinam aspirationem.Sed ⁊ hꝫ
nomen christus cum sit grecuꝫ greca scribitur
abbreuiatione sic christus. Nam greci ponunt
x pro thi p uero pro r ⁊ c pro s. Sic autem scri
bitur per s latina terminatione. finitur ergo si
longo scemate scribitur sic per aspirationē pin
gatur christus. Circa nomina autem christi
notandum est ꝙ quedam ex ipsis dicuntur de
xp̄o relatiue seu quedā relatiue.vt pastor.spon
sus.⁊ mediator.quedā nō relatine vt hō. q̄daꝫ
translatiue.vt agnus.ouis.vitulus.serpens.ari
es.leo.vermis.⁊ quedā cū sint institutione r̄la-
tiua sunt ⁊ prerogatiua priuilegia appropriata
vt xp̄s. Jhesus autē est ꝓprie ꝓpriū nomen ei⁹
vt premissum est. Uocať etiā xp̄s alpha ⁊ o.i.
p̄ncipiū ⁊ finis.⁊ hebraice emanuel. qd̄ est no
biscū de⁹ interp̄tatū. Nobiscū enī est ꝑ p̄n̄tiaꝫ
maiestatis.ꝑ ꝑticipatōeꝫ v̄itatis.⁊ ꝑ vinculū ca
ritatis.⁊ ꝑ adīpletionē veritatis. Uocať ꝓpte-
rea via veritas ⁊ vita. Jo.xiiij. via in exēplo vel
p̄cepto.veritas in ꝓmisso.vita in p̄mio. Saba-
oth vō.i.de⁹ exercituū.adonay qd̄ ē dn̄e.atha-
natos.i.īmortalis.kyrios.i.dn̄s theon.i.de⁹.pā
thograton.i.pr̄ disponens vel ꝑfect⁹. homou-
syon.i.vni⁹essentie.noīa sť dei nō tm̄ ꝑsone xp̄i
de cō.di.ij.ego. Uocať ꝓpterea xp̄s ſm Ysaiaꝫ
admirabilis consiliari⁹ de⁹ fortis pr̄ futuri se-
culi p̄nceps pacis. Admirabilis in incarnatōe.
Cōsiliarius in integra rex̄ cognitōe de⁹ rerum
creatōe.fortis in rex̄ dispositōe.pr̄ futuri seculi
in meritox̄ retributōe.p̄nceps pacis dr̄. vel q̇a
fuit mediator dei ⁊ hominū.vľ etiā hominū ⁊
angelox̄.vel qꝛ cōfert illis pacē q̄ exupat omēꝫ
sensuꝫ c⁹ pacis nō erit finis. vocať etiā xp̄s ief
fabili noīe thethagramaton.i.iiij.lr̄ax̄ q̄ sť ioth
hee.vau.heth.q̄ sunt apō nos.i.e.v.he. est ergo
nomen ieuhe qd̄ dr̄ ineffabile.nō qꝛ nō valeat
fari.ſꝫ qꝛ nō est de⁹ hoc noīe.nisi in arduis in-
uocandis.vel qꝛ ei⁹ sn̄ia sufficiēter neq̄at expli
cari. C⁹ interp̄tatio est talis.ioth p̄ncipium.ge
iste.vau passiōis.heth vite.q̇i iste est p̄ncipiū vi
te passiōis. Genitiuus more grecox̄ ponit́ pro
ablatiuo.passiōis ꝓ passiōe.i.ꝑ passioneꝫ. Q̄uo
autē vita nostra ab ipsi⁹ morte depēdeat nos
possum⁹ intueri. de hoc diceť in.iij.ꝑte sub ti.

de indumentis legalib⁹. Hoc autē nomē deus appropriatur pr̄i ꝛ filio ꝛ.s.s., ꝑut in simbolo Athanasij legitur. Quāuis etiā q̄nq̄ȝ ad alias personas extendatur. Juxta illud. Dis non detrahes: extra de here. cum exiniuncto. xj. q. i. ex sacerdotibus. Et alibi. applica illū ad eos. Et apostolus. Nam ꝛ si sunt qui dicantur dij. siue in celo siue in terra nobis tm̄ vnus deus pater. ex quo omnia. ꝛ idem si nostrum euangelium est opertum in his qui pereunt est opertuȝ in quibus deus huius seculi execauit mentes infidelium. Rursus Jhesus dictus est nazarenus a quodā vico galilee. deus dictus est ꝑpt̄ vnicam cum patre substanciam. Dn̄s vero dr̄ propter seruientem creaturam. deus ꝛ homo dicitur: quia verbum ꝛ caro. Uerbuȝ dicitur: quia pater per eum omnia condidit siue iussit. imago dicitur propter parem sil̄itudinē patris. Si quidem apud xp̄ianos seculares persone laici dicuntur. laos enim grece dicitur populus latine. Clericales sunt que in ecclesia deseruiunt. vel ipsum regunt a cleros qḋ est sors ꝑut iam dicetur. Hee autē subdiuiduntur ī monachos i. in singulariter degentes. xvj. q. i. si cupis. Naȝ monos grece dicitur singularis latine et alios religiosos. Sunt autem quatuor genera monachoꝝ. alij sunt cenobite qui videlicet in cōi monasterij regula ꝛ vita obedientie maioꝝ deseruiunt. alij sunt anachorite qui videlicet edificant solitudines. ꝛ q̄ȝuis in cōi vita positi. priuate tm̄ contemplationi vacant. alij sunt heremite qui videlicet solitarie in deserris degunt. alij sunt girauagi. i. vagabundi ꝛ circūcelliones xxiij. q. v. c. i. Religio vero dicta est: quia per eam vni deo religiamur ad diuinū cultu vinculo seruiendi ꝛ in cleros seculares qui ī vsurpato nomine seculares dicuntur: extra de of. or. licet ad differentiā regularium qui proprio carent qḋ non contingit in istis. Nā ꝛ sm̄ Aug. xvj. q. i. legi. Bonus monachus vix bonum clericum facit. Sed ꝛ ecclesiasticaꝝ personarū duo sunt genera. Nam aliud est dignitatis. aliud ordinis. Dignitatis vt papa. patriarcha. primas: archiep̄s siue metropolitanus qḋ ideȝ est ep̄s. archidyaconus. ꝛ archipresbyter. ꝛ prepositus. Quāuis omnes qui presint prepositi gn̄aliter rite vocent̄: extra de ver. sig. quis. Jn choro vero persone sunt decanus. subdecanus. cātor siue precantor. succentor. thesaurarius siue sacrista. archiacola ꝛ huiusmōi. Dignitates aūt vt ꝛ ordines a lege originem ꝛ exemplum traxerunt. Juxta illud. Constitues eos principes super omnē terram. quanq̄ȝ quidaȝ dicunt dignitates a gentilitate sumpsisse initium. Ordinis autem persone sunt. sacerdos. dyaconus ꝛ ceteri quos inferi⁹ prosequimur. Qualiter a veteri ritu tam gentilium q̄ȝ hebreoꝝ ad cultum presentis ecclesie translatio personaꝝ facta sit. ꝛ qualiter ab illis persone dignitatum in ecclesia originem habuerunt. Breuiter videamus ꝛ quidem dominus papa qui pater vl' custos patrum est vicem gerit summi pontificis. Romanus imperator monarche similitudineȝ gerit. Senatoria ꝛ patricioꝝ dignitas manet ī ecclesia in quatuor patriarchis. ꝛ in ecclesia romana in cardinalibus. lxxxvj. di. constantinus. Primates qui tribus archiep̄is preesse habēt. regem exprimunt qui tribus ducibus preest. Metropolitani seu archiepiscopi ducibus cōparantur. qui pluribus comitibus presunt. sic illi pluribus episcopis. Pelagius tamen papa dicit. vj. q. iij. scitote. ꝙ vna prouincia habet regem ꝛ metropolitanum. episcopi comitum sil'itudinem gerunt. Coepiscopi quoruȝ potestas sublata est. lxviij. di. q̄ȝuis. ꝛ. c. cor episcopi. presidum. ꝛ perfectorum. prepositi vero ꝛ tribūos militū imitantur archipresbyteri. tribunos plebis. cancellarij. pretores. archidyaconi. centuriones. decani. decuriones. presbyteri. curati. aduocatos. Persone quoq̄ȝ ordinum ab illis originem habuerunt. Nam presbyteri vices ger̄t edilium. dyaconi quaternionum. subdyaconi duum virorum. exorciste questores imitantur hostiarij aule ianitores. lectores carminum relatores. acoliti carminum scriptores. Sane episcopalis ordo sm̄ Jsidorum. xxj. di. cleros. q̄dripartitus est: videlicet in patriarchis. archiepiscopis metropolitanis. atq̄ȝ episcopis. Apostolica autem sedes, sicut ait Anacletus papa. xxij. di. sacro. caput ꝛ cardo est aliarum: quoniam sic hostiuȝ cardine regitur. sic illius auctoritate omnes ecclesie reguntur. ꝛ inde dicti s̄t cardinales. per quos tota ecclesia sicut hostiuȝ per cardinem gubernatur. Jllius autem prelatus papa. i. pater patrum vocatur ꝛ vl'is: qꝛ vniuerse ecclesie ꝑncipat̄ ꝛ apl'ic⁹: qꝛ ꝑncipis apl'orū vice fungit̄ ꝛ summ⁹ pōtifex: qꝛ caput ē oīū pōtificū a quo illi tanq̄ȝ a capite mēbra descēdunt. ꝛ de c⁹ plenitudine oēs accipiunt quos ipse vocat in ptē sollicitudinis nō in plenitudine ptātis: extra ō vsupal. ad honorē. Hic ē melchisedech c⁹ sacerdotiū nō est ceteris cōpatū. P̄riarcha vō greca ligua sūm⁹ patrū īterptat̄: qꝛ ꝑmū. i. apl'icū retinet locū. xxj. di. cleros. ꝛ iō qꝛ summo honore fūgit̄ tali noīe censet̄. sicut roman⁹. cōstantinopolitan⁹. anthiochen⁹. alexandrin⁹. hierosolomitan⁹. Dr̄ etiā p̄riarcha q̄si pater arche idest ecclesie vel patruȝ princeps Archos enim grece princeps interpretatur latine. Hic est Moyses qui Aaron in pontificē oleo cōsecrauit. Archiepiscp⁹ greco vocabulo dr̄ eo ꝙ si summ⁹ seu ꝑnceps epoꝝ. Tenet eni

vicē aplicā ꝛ p̄sidet tā metropolitan⁹ q̄ꝫ ceterl
ep̄is. Metropolitāi seu metropolite a mēsura
ciuitatū vocant̄. Singulis enī ꝑuincijs p̄emi-
nent quoꝝ auctoritati ꝛ doctrine ceteri sacer-
dotes subiecti sunt. sine quibus nihil reliquis
ep̄is agere licet. Sollicitudo enī tocius prouin
cie eis cōmissa est. Unde Pelagi⁹ papa ait. vj.
q. iij. scitote. Scitote certā esse prouinciaꝫ que
habet. x. aut. xj. ciuitates ꝛ vnū regem. ꝛ totidē
minores ptātes sub se. ꝛ vnū metropolitanū a
liosq̄ꝫ suffragāeos. x. l. xj. ep̄os iudices ad quoꝝ
iudiciū omnes cause ep̄oꝝ ꝛ reliquoꝝ sacerdo
tum ac ciuitatum referantur. Omnes auteꝫ
superius designati ordines ep̄oꝝ ꝛ superioꝝ
vno eodemq̄ꝫ vocabulo ep̄i nominant̄. Sed p̄
uato noīe quidā vtuntur propter distinctōem
potestatū quā singulariter acceperunt. Ep̄atus
vocabulū vnde dictū sit sub ti. de ep̄o dicetur.
Porro s̄m Anacletū papā. xcix. di. prouincie.
Primates ꝛ patriarche diuersoꝝ nominū sed
eiusdem forme atq̄ꝫ officij sunt. Et ideo quidā
primates vsurpant sibi nomen patriarche. vt a
quilegeñ. ꝛ grandeñ. Primaria auteꝫ dicta est
a primicijs conuersionis ad fidem. In con-
cilio quoq̄ꝫ affricano. e. di. i. Statutū est ne pri
me sedis episcopus princeps sacerdotū aut sū-
mus sacerdos. aut aliquid hm̄oi. sed tm̄ prime
sedis ep̄s appelletur. Pelagius etiam papa sta
tuit. e. di. null⁹. vt nullus p̄riarchaꝝ vl̄itatis vo
cabulo vnq̄ꝫ vtatur. nec aliquis in suis epistol̄
vl̄em nominet illum: q2 si vn⁹ p̄riarcha vl̄is dr̄
p̄riarchaꝝ nomen ceteris derogatur ꝛ subtra-
hitur. Ad hoc summoꝝ pontificuꝫ presulē atq̄ꝫ
reliquoꝝ sacerdotū institutio in veteri. t. sūpsit
exordium ꝛ in nouo est pleni⁹ consumata. xvj
di. §. i. summi nanq̄ꝫ atq̄ꝫ minores sacerdotes a
deo per Moysen instituti sunt vt ꝑpetu⁹ esset
cultus tabernaculi per successiones eoꝝ a filijs
israel exo. xxvii. Dauid autē ministeria domus
dei amplians ianitores instituit ꝛ cātores. Sa
lomon exorcistas inuenit sicut sub ti. de sacer-
dote dicetur. Hec omnia ecclesia in nouo test.
imitata est vt iam dictū est. habet enim ianito
res quos hostiarios appellamus. pro cantori-
bus vero lectores simul ꝛ cantores īstituit. ex-
orcistas etiam noīe ꝛ officio antiquo manen-
te recepit pro filiis Aaron. Omnes infra sum-
mū pontificē sacerdotiū administrantes con-
secrati sunt. inter quos quedā discretio est ex-
orta vt alii appellentur simpliciter sacerdotes.
alii archipresbyteri. alii ep̄i. alii archiep̄i seu me
tropolite. alii primates. alii p̄riarche. alii summi
pontifices vt premissum est: que discretio ma-
xime a gentibus introducta est: qui suos flami
nes. alios simpliciter flamīes. alios archiflami-
nes. alios ꝑthoflamines. i. p̄mates appellabāt.

hi in capite pileū habebant in quo erat breuis
virga q̄ a carnibus sacrificioꝝ aues arcebant.
Pileū autē ip̄ꝫ desuper aliq̄d lane habebat: qd̄
cū ꝑ estum ferre nō possent. filū tm̄ ī capite fer
re ceperunt. Unde a filo quo vtebantur flami
nes dicti sunt q̄i filamines. Ueꝝ festiuis dieb⁹
filo deposito pro sacerdocii eminentia pileum
imponebāt. maioꝝ quoq̄ꝫ ꝛ minoꝝ sacerdotuꝫ
discretio in nouo. t. ab ipso xp̄o sumpsit exordi
um: qui apl̄os pro maioribus discipulos ꝑ mi
noribus sacerdotibus instituit. Petrum v̄o in
summū sacerdotem elegit. Apostoli etiam ean
dem formā secuti in singulis ciuitatibus ep̄os
ꝛ presbyteros ordinauerunt prout sub ti. de sa
cerdote dicet̄. Leuitas vero ab apl̄is legimus
ordinatos. Uñ Ciprianus ait. xciii. di. domin⁹
Meminisse debent dyaconi: qm̄ ep̄os ꝛ p̄po-
sitos dn̄s elegis. Dyaconus autē post ascensio
nē dn̄i in celū apostoli sibi constituerunt. sub-
dyaconos ꝛ acolitos tp̄e procedēte ecclesia si-
bi constituit. Et sicut canō Clementis pape te
statur. lxxxi. di. in quibus. Beatus Petrus epi
scopos primates vel p̄riarchas in illis ciuitati-
bus poni precepit in quibus olim apud ethni-
tos siue gentiles erant flāmines eoꝝ atq̄ꝫ p̄me
legis doctores. in quibus vero olim apud eos
erant eoꝝ archiflamines quos minores repu-
tabant q̄ꝫ dictos primates eoꝝ archiep̄os insti
tui precepit. ꝛ in singulis reliquis ciuitatib⁹ sin
gulos ep̄os. Anacletus quoq̄ꝫ papa. e. di. ep̄i in
stituit presbyteros per castella ꝛ villas poni et
ordinari. Ceteꝝ in leui. legit̄ voce supna ad
Moysen dictū esse. Loq̄re antē ad Aaron hō
de seīe tuo per familias q̇ habuerit maculā nō
offerat panes deo suo. nec accedat ad ministe
rium eius si cecus fuerit. si claudus vel paruo l̄
grandi vel torto naso. si fracto pede si mancus
si gibbus. si lippus. si albuginē habens in ocl̄o.
si iugē scabiem. si impetiginē in corpore. si pon
derosus. si languidus: q2 indignū est dare deo
qd̄ ōdignat̄ hō. xlix. di. hinc ꝛ enī. ꝛ. c. se. ī quo
instruimur quales a clericatu sint repellendi.
Dicūt̄ autē clerici a cleros grece qd̄ ē sors seu
h̄rditas latine. q̄i sint de sorte dn̄i. vel q̄i dn̄s e-
oꝝ sors sit. Juxta illud ꝑphete. Dn̄s ps h̄rdita-
tis mee ꝛc̄. xii. q. i. clericus. ꝛ. c. qui extra de pre
ben. cū s̄m. Ex quo pꝫ q̄ nihil extra deū h̄re de
bent sꝫ solū decimas. p̄micias. ꝛ oblatōes: q̄ sūt
h̄rditates dn̄i accipiant. Siue q̄i sint sorte elci
In veteri nāq̄ꝫ testō ꝛ apud gētiles ꝛ clerici et
sacerdotes sorte ex liberis eligebant̄ ꝛ in nouo
testō Mathias sorte electus est. Prim⁹ au
tē cleric⁹ fact⁹ est Petr⁹. Ynigin⁹ papa cōpo-
suit cleꝝ ꝛ distribuit grad⁹. Circa coronā cleri
coꝝ tria attendēda sunt. s. capitis abrasio. capil
loꝝ detruncatio. ꝛ forme circulatio. Ad capitl

abrasionē tria sequuntur.s.mundicie cōserua-
tio.deformatio.⁊ denudatio.Mundicie con-
seruatio:qꝛ ex capillis sordes in capite agregā-
tur.Deformatio:qꝛ capilli adornatū sunt.signi
ficat ergo tonsura mundā ⁊ non formabilem
vitā.i.ꝙ clerici debent habere mundiciā men-
tis interius ⁊ non formabilem vitam.i. non ex
quisitū habitum exterius sm Dionisium in ec
clesiastica ierarchia.Rasura quoqꝫ ⁊ tōsura ca
pilloꝝ est depositio omniū tꝑalium.Clerici eiꝫ
victu ⁊ vestitu contenti omnia cōmunia habe
re debent.xii.q.i.clericus.⁊.c.dilectissimis.Un
de contra apostolum.Comā non nutriant.sed
caput desuper in modū spere radant.xxiii.dist.
prohibite.Denudatio autem ipsa superioris ꝑ-
tis capitis nullum debere esse mediū inter nos
⁊ deum demonstrat vt reuelata facie gloriam
dñi libere contemplemur. Rursus radimus
caput relictis inferius in modū corone capillis
quia caput mētē signat. Capilli vero seculares
cogitationes. Sicut ergo caput mundatur su-
perius a capillis. ita mens nostra dū superiora
i.celestia cogitata secularibus cogitationibus
mundari debet.sed pars inferior capillos habꝫ
quia non est prohibitū aliqñ de secularibꝰ co-
gitare sine quibus vita presens duci nō potest
i.q.i.siquis obiecerit. Circa detruncationeꝫ
capilloꝝ notanduꝫ est:quia illa significat ꝙ cle
rici omnes superfluas cogitatōes debēt a mē-
te abscindere.abtonso igitur capite ⁊ patenti-
bus auribus incedere debent. ne capilli crescē
do aures operiant.⁊ oculos impediāt.xxiii.di.
non liceat:qm̄ prouidendū est ne seculares co
gitationes aures ⁊ mentis oculos impediēdo
nos ad secularia trahant.Unde capillos super
aures tondeamus:vt quinqꝫ capitis sensus ex-
peditos ad dei seruiciū habeamus. Bene igit͛
ad Ezechielem dicitur.xliiii.c. Sacerdotes ca-
put suū non radent neqꝫ comā nutrient.sꝫ tō-
dentes attondeant capita sua. Siquidē vt ait
Gre.in pastorali li.ii.c.xiiii.capilli in capite exte
riores sunt cogitationes in mente. qui dū suꝑ
cerebrum insensibiliter oriuntur curas vite pre
sentis exprimunt.que quia ex negligentis sen-
su īportune aliqñ prodeunt.qͥ ñ nobis sentiē-
tibus procedunt:quia ergo sacerdotes qui sūt
sacrifideliū duces sollicitudines exteriores ha
bere nec tñ eis vehementer incumbere debēt
recte caput radere ⁊ comā prohibentur nutri-
re:vt cogitationes cordis ꝺ vita subditoꝝ. nec
a se funditus amputent.nec rursus ad crescen
dū nimis relaxent.⁊ bene subditur tondentes
attondeant capita sua:vt vꝫ cure tꝑalis sollici-
tudines ⁊ q̄ꝫtum necesse est prouideāt.⁊ tamē
rescindantur cicius ne īmoderacius excrescāt
Dum ergo per administrantē exteriorū proui-
dencia corpoꝝ vita protegitur. ⁊ rursum ꝑ mo
deratam cordis intentionem non impedit͛ ca
pilli in capite sacerdotis reseruantur vt cutem
cooperiant ⁊ resecantur ne oculos claudant.
Circa forme circulationem seu coronā sciē
dum est.ꝙ fit propter multa. Primo in signuꝫ
ꝙ xp̄s rex noster seipsum in ara crucis oblatu
rus spineam coronam portauit. Unde ⁊ nos
qui per eandem passionem saluari desideramꝰ
dominice passionis signum.i.formā spinee co
rone quam ipse vt spinas peccatoꝝ nostrorum
auferret in passione portauit in capite in verti
cibus nostris portamus:vt sicut ille pro nobis
sic ⁊ nos pro illo irrisiones ⁊ obprobria para-
tos esse libenter sufferre monstremus. Se-
cundo circulus capilloꝝ virtutem equalitatis
vndiqꝫ rationi consencientem designat. tunc
enim temporales res bene cogitantur si cōue-
niant rationi. Tertio circularis figura fit:qꝛ
hec figura non habet principium neqꝫ finem:
per qꝺ datur intelligi ꝙ clerici sunt mīstri dei
qui non habuit principium neqꝫ habebit finē.
Quarto hec figura nullum habet angulum
per qꝺ significatur ꝙ clerici non debent habe
re sordem ī vita:qm̄ vbi angulus ibi sordes: vt
dicit Bernardus. Et ꝙ debent habere verita-
tem in doctrina:qm̄ veritas angulos nō amat
vt dicit Hiero. Quinto quia hec figura om
nium figurarum est pulcherrima. Unde ī hac
deus celestes creaturas fecit.per quod signifi-
catur ꝙ clerici debent habere pulchritudinem
interius in mente ⁊ exterius in conuersatione
Sexto quia hec figura est omniū simplicissi
ma. Naꝫ sm Aug.nulla figura ex vna linea tā-
tum consistit.nisi sola circularis : que vnica li-
neaͣ clauditur per quod significat͛ ꝙ clerici de
bent habere simplicitatem columbinam. Iux͛
illud ⁊ simplices sicut columbe.vi.q.i.ex meri-
to. Septimo corona clericos esse specialiter
regnum dei demonstrat. Ipsi nanqꝫ sm Hier.
xii.q.i.duo sunt.sunt reges ⁊ sacerdotes.i.rega
les sacerdotes.⁊ sunt reges.i. se ⁊ alios in vir-
tutibus regentes.⁊ ita in deo regnum habēt.
Sane rasura capitis clericorum fit sicut ait
Beda in historia anglorum in memoria eius :
quia cum beatus Petrus in anthiochia predi
caret abraserunt summitatem capitis eius in
contumeliam nominis christiani ⁊ dominice
passionis:quod quidem hodie toti clero tradi
tur in honorem.Fuerunt tamen qui dicerent
ꝙ tonsure ecclesiastice vsus a.nazareis qui om
nia veteris legis custodiunt exortus est .xxiiii.
q.iii.quoddam.ꝟ.nazarei. hii enim prius crine
seruato denuo post magne vite continentiam
caput radebant ⁊ capillos in ignem sacrificii
mittebant vt perfectionem deuotionis suo do

mino consecrarent quorum exemplo ab apo-
stolis introductū est. vt ꝛ nazarei ac sancti dei
crine pretonso innouentur. Quis olim christia
ni a iudeis quasi in obprobrium nazarei voca-
rēt pro eo ꝙ saluator noster a vico quodā ga-
lilee nazarenus appellatus est. potest etiam di-
ci ꝙ vsus tonsure a lege occasionē traxit. Sa-
cerdos nanqꝫ legis tyaram idest pileum ex bis-
so in moduꝫ medie spere in capite. rex vero co-
ronam gestabat. pars vero capitis rasa tyaram
circulus crinium designat coronam ad notan
dum ꝙ instituit eos deus genus electum ꝛ re
gale sacerdotium. Rursus lex coronam qua
tuor digitorum super mensam ꝛ desuper aure
olam fieri iubebat. Ceterum ad Ezechielem
dominus dicit. Sume gladium accutū ꝛ educ
per caput tuum ꝛ barbaꝫ longitudo nanqꝫ ca-
pillorum multitudinem significat peccatoruꝫ.
Hinc igitur clerici barbas sibi radere informā
tur. Rasio nanqꝫ pilorum barbe qui ex supflu-
is stomachi prouenire dicuntur humoribus. d̄
signat ꝙ vicia ꝛ peccata que in nobis supflua
sunt resecare debemus. Radimus etiam bar
bas vt per innocentiam ꝛ humilitatem puri vi
deamur. ꝛ angelis qui semper in iuuenili etate
florent coequemur. In ieiunijs tamen quādo
q̄ capillos crescere permittimus: quia cogita-
tiones que contra deum non sunt: vt est eccle
siam edificare. agrum colere ꝛ similia: que tem
pore abstinencie fieri solent prohiberi non de-
bent. Concilium carthagineñ. extra d̄ vi. ꝛ ho.
clericorum. clerici. xxiij. di. siquid. statuit vt cle-
rici neqꝫ comam nutriant neqꝫ barbam. Or
dinantur autem clerici vt deo seruiant. nec de
cetero seruiant mundo nec glorie mundi. de-
bent ergo offerre corpora sua hostiam viuentē
sanctam deo placentem. Unde apostolus ad
ro. Confundantur omnes qui gloriant̄ in stul
ticia idest in gloria mundi que nō est vera glo
ria. sed imago glorie. quare autem ordinandis
manus imponitur. dicetur in tractatu de dya-
cono. Ordinantur in quatuor temporibus
ideo: quia sacerdotes ꝛ alij clerici locum in ec
clesia obtinent quem leuite in populo israel ob
tinuerunt quos sicut in libro numerorum legi
tur. dominus pro primogenitis recepit. ꝛ eos ī
egypto dum primogenita egypciorum interfi-
cerentur custodiuit. primogenita vero. q. que-
dam primicie sunt. Unde quasi primicias dn̄o
offerimus. cum aliquos ad sacros ordines cō-
secramus. Conueniens igitur est vt in primici
is temporum. s. in quatuor temporibus primi-
cias hominum offeramus. Rursus ideo ī q̄-
tuor temporibus. ꝛ vt quatuor virtutibꝰ exor-
nentur. ꝛ sub quatuor euangelijs seruire chri-
sto ꝛ ecclesie moneantur. In vere vt virtutibꝰ

floreant. In estate vt fructus afferant. In au-
tumno vt fructus bonorum operum metant.
In hieme vt collectas conseruent in horreo ꝛ
eis fruantur in domino. Et vide in sexta parte
sub sabbato post dominicam. xvij. Ideo au
tem. pocius in sabbatis quatuor temporum q̄
in quartis vel sextis ferijs fiunt ordinationes:
quia illa dies spiritui sancto consecrata est cu
ius dona in ordinibus recipiuntur. preceptum
enim est priori populo sabbatum celebrare. ad
hoc vt esset figura sanctificationis spiritus sā-
cti. Unde exo. xvj. c. Requies sabbati sanctifi-
cata est domino. Et iterum. custodite sabbatū
meum sanctum est enim mihi: quia erit signuꝫ
inter me ꝛ vos in generationibus vestris: exo.
xxxj. ꝛ. xxxv. c. Preterea nunqꝫ legimus in ge-
ne. sanctificationeꝫ fieri per omnes priores di-
es: sed de sabbato solum dictum est. Sanctifi-
cauit deus diem sabbati. Fiunt etiam in sab-
bato in signū ꝙ ordinandi debent habere sab
batum temporis vt tandem transeant ad sab-
batum eternitatis. Ordinatio autem que fit
in sabbato sequentis diei est. figurat enim sa-
cerdotes ordinatos esse ministros diuersoruꝫ
dominicorum sacramentorum. Ideoqꝫ fit ho
ra nona: quia iam illud tempus ad dominicuꝫ
diem. s. resurrectionis intelligitur ptinere. lxxv.
di. quia patribus: extra de tempo. or. litteras.
Ordinandi enim ad christi similitudinem sab-
bato resurrexisse intelliguntur. Cōgrue igitur
in hac die. s. dominica celebrantur ministeria
sacerdotalium benedictionuꝫ in qua sunt col-
lata carismata gratiarum. in ea enim dominus
resurrexit. in ea apostolis insufflauit dicens.
Accipite spiritum sanctum quorum re. p. r. eis
In hac promissus spiritus sanctus aduenit.
Recte ergo ad eam benedictiones sacerdota-
les dirigimus vt cum apostolis hilariter canta
re possimus. Ueni sancte spiritus re. tu. cor. fi.
s. ordinatorum. Fiunt etiam ordinationes in
sabbato mediante ebdomade. xl. qua cantatur
sitientes. lxxv. di. c. si. lxxiij. di. c. principali. xvj.
q. i. in parochijs ꝛ etiaꝫ in sabbato sancto. Ue-
runtamen vsqꝫ ad tempora Simplicij pape ro
mani pontifices dicuntur semper in decembri
ordines celebrasse: vt dicetur ī sexta parte sub
sabbato post. xvij. dominicam. Unde ꝛ tūc of-
ficia plena inueniuntur: quod in alijs non cō-
tingit. In sabbato vero ante penth. ordines
sacri non conferuntur: quia in sequēti tūnc se-
ptimana recepta spiritus sancti gratia celebrā
tur. Solus autem romanus pontifex potest
subdyaconos facere in diebus dominicis: ex-
tra de tempo. or. c. i. Alij prelati possunt in die-
bus dominicis solum minores conferre: ꝛ vir-
gines consecrare. Si autem vrgente necessita-

te in die dominica ordinatio fiat: quia forte ꝑ
fici non potuit in sabbato. debet hoc fieri ieiu
nio continuato tam ab ordinando q̄ȝ ab ordi-
natore: quia tunc propter continuationem ie-
iunij fingitur vna dies: extra de tempo. or. litte
ris. Ceterum in quibusdam locis habentes fe-
sta suarum ecclesiarum in sabbatis quatuor tē
porum transferre dicuntur ieiunium in prece-
dentem septimanam ob honorem suarum fe-
stiuitatum. sed dicimus nec hoc eis licere. nec
tunc posse ordines celebrari. Melius igitur
esset festiuitates ipsas transferri. de hoc dicet
in sexta parte sub quarta ferie tertie ebdoma-
de aduentus. Qua die ⁊ hora fiat episcoporuȝ
consecratio sub ti. de episcopo dicetur. Illud e
tiam considerandū ē. ꝙ sacerdotes ⁊ dyaconi
tantum nominantur ab apostolo ī epistola eo
ꝙ ipsi precipue in ministerio altaris necessarij
sunt. Ceteri vero ordines postea adiecti sunt ꝑ
vtilitate ministerij: quia propter multitudinem
credentium rite per illos non poterat adimple
ri. Unde ⁊ secundum Ambro. Illorum ordina
tio precipue circa altaria celebratur. ⁊ pro eis
episcopus ante altar̄ prosternitur. Alij vero ne
quaq̄ȝ ad altare ordinantur: eo ꝙ nec ad altaris
ministeria statuuntur sed alia officia impēent.
siue cantando siue legendo siue alia seruicia fa
ciendo. omnes tamen querunt facieȝ prelati. i.
presentiam domini: vt valeant in primogenitis
hereditare ad instar Jacob qui sibi fratris pri-
mogenita vendicauit. ⁊ attende quia in quib⁹
dam ecclesijs immediate post collationem cu-
iuslibet ordinis cantatur responsorium vel tra
ctus: prout apparet in libro pontificali per nos
edito ⁊ bene ad denotandum ꝙ ordinanti in-
de lectione iam lecta instructi ad sollicitudinē
⁊ laborem que per responsorium ⁊ tractum si-
gnificantur. Quia vero de virginum consec̄
tione mentio facta est. Uidendum est primo
quibus diebus benedicantur. Secundo quid
significent que in earum benedictione agunt̄.
benedicuntur autem in dominicis diebus. ⁊ ī
diebus epiphaniarium. ⁊ in albis pascalibus ⁊
in festis apostoloruȝ vt spiritus sanctus super
eas simplices vt columbas descendere videat̄.
Et vt ꝑ apostolos qui moreȝ virginitatis eccle
sie prius tradiderunt. q̄i per paraninphos spō-
se domino consecrentur. Sequit̄ videre q̇d
significent que in earum benedictione agunt̄
⁊ licet omnis anima deo desponsetur per fidē
Unde Osee. ij. sponsabo te mihi in fide. Uirgi
nes tamen specialius christo desponsari dicūt̄
quia earuȝ caro carni christi familiarius se cō-
format pro eo ꝙ illa sicut nec caro christi cor-
ruptionem nō sensit. Et inde est ꝙ virgines se-
quuntur agnum quocumq̄ȝ ierit apoc. xiiij.

Sane virgines benedicende sub papilione vel
aliquo alio loco stant incluse: que archipresby
tero vel alio ante euangelium alta voce cantā-
te. prudentes virgines ⁊c̄. Cum cereis ardenti
bus in manibus nudis capitibus exeunt obui
am episcopo ⁊ ecclesiam ingrediuntur. Siqui
dem cereos accensos ferunt in manibus. Jux̄
illud Luc. xij. Sint lumbi ve. pre. ⁊ lucer. ard. in
ma. vestris vt ostendant se imitari prudentes
virgines que ornauerunt lampades suas ⁊ exi
erunt obuiam sponso. sponsus nanq̄ȝ earum ē
christus quem pontifex eius vicarius represen
tat. Lucernas quidem ardentes in manib⁹ te-
nere est per bona opera exemplū proximis mō
strare. Juxta illud Luc. xv. luceat lux vestra co
ram hominibus vt videant opera vestra bona
⁊c̄. Egressus vero eaꝝ de papilione. ⁊ ingressus
in ecclesiā designat ꝙ per suscipiendam bene-
dictionem ⁊ a xp̄o desponsationē de ergastu-
lo ⁊ erumnis ac tenebris presentis mundi fal-
lacijs ad celestis regni libertatē gaudiū ac cla-
ritatē ⁊ ad superni regis thalamū transducun
tur. Unde in cāticis. Ueni electa mea ⁊ ponā
in te thronū meū. Nudis capitibus obuiā vēi-
unt. Et pontifex cantando dicit illis. Uenite.
Et ipse silr̄ cantando respondent. Et nunc seq̇
mur. Ad representandū ꝙ in canticis legitur.
Surge amica mea sponsa mea oñde mihi faci
em tuā. ⁊ sonet vox tua in auribus meis. Rur-
sus denudatio capitū depositionē ⁊ abrenun-
ciationē mundanoꝝ congrue designat. Nuda
to etiā capite ecclesiā ingrediuntur ad notan-
dū ꝙ velut formose ⁊ sponso placide in ipsius
sponsi tabernaculū introducuntur. Juxta illō
in canticis. Nigra sum sed formosa. Et intro-
duxit me rex in tabernaculū suū. Ter autem
dicitur eis. Uenite ad notanduȝ ꝙ ad hoc tri-
pliciter debent venire. s. per abdicationē ꝓprie
tatis. per votuȝ castitatis. ⁊ per sponsionē obe-
diencie. Debent quidem venire. Primo per
abdicationem proprietatis de cōuersatōe mū-
dana. de seruitute egypciaca. de carcere. de la-
queis. ⁊ de retibus. Unde p̄s. Cadent in reci-
taculo eius peccatores. Et sapientie. xiiij. b. cre
ature dei fcē sunt in tentationē aīe hominū ⁊
in muscipulā pedibus insipientiū. Scd̄o de
bent venire ꝑ votū castitatis. de d̄lectatōe car
nali ⁊ de imundicia. ⁊ de loco toxicato d̄ quo
si q̇d aīa sumit ⁊ ꝑ penitenciā nō reicit morit̄
morte eterna. Tertio ꝑ sponsionē obediēcie
de ꝓp̄a volūtate sicut de corruptōe ⁊ clibano
accēso. ⁊ de babilonica fornace. ⁊ iō cū pueris
q̇ erāt ī fornace illa dn̄t. ⁊ nc̄ seq̄mur ī toto cor
d̄ ⁊ tīeȝ⁹te ⁊ q̄reȝ⁹ faciē tuā. Dal̄. iij. paꝝ an̄ psal.
bn̄di. d̄ quolȝ āt istoꝝ exeūdū ē firmo cordis ꝓ
pō solēniori voto ⁊ toci⁹ vite ꝑseuerācia ⁊ he s̄t

quasi tres diete exo.iii.g. Uiam trium dierum
ibimus in solitudine. Quas tres dietas premis
se tres vocationes tripliciter facte dsignat. Qr
vero post susceptionem tam laudabile proposi
tum restant insidie ⁊ tentatiões demonũ atq̃
acerrima contra mundum carnem ⁊ demões
certamina ⁊ insuper regulas obseruancie diffi
cultas: que mulieribus infirmitas sufficienter
per se sustinere non posset. Jdeo diuinum au-
xilium ⁊ sanctoꝝ suffragia per letaniam q̃ subi
citur implorantur. Consequenter deponũt
vestes veteres ⁊ iduunt nouas benedictas. ad
notandũ ꝙ in hoc ꝓposito vetus homo exuit
⁊ nouus induitur: qd̃ sicut legitur ephe.iiii. scꝫ
Creatus est in iusticia ⁊ sanctitate veritatis. ⁊
debent esse vestes munde ⁊ candide. ad desi-
gnandũ ꝙ: qr dei filio desponsant. debent de
cetero se sanctas ⁊ mundas absq̃ macula pre
seruare vel conseruare. Juxta illud apl'i. Despõ
di enim vos vni viro virginem castaꝫ exhibere
xp̃o. hoc enim candor seu mundicia vestis dñ
dit. Unde ecclesiastes.ix.c. Omni tp̃e vestimẽ-
ta tua sint candida. ⁊ hoc sumptum est a bea-
ta Cecilia que exterius veste fulgebat intus ca
stitate nitebat. ⁊ ab angelis qui in xp̃i resurrec
tione visi sunt in vestibus albis. vel si sit niger
habitus significat carnis mortificationem: q̃a
enim xp̃s sponsus suus mortuus est pro ipsis
debent ⁊ ipsi cõmori pro illo. Unde gal'.v. Qui
xp̃i sunt carnẽ suã crucifixerũt cũ iniciis ⁊ cõ-
cupiscentiis. Et ro.vi. Si cõplantati facti sum⁹
silitudine mortis xp̃i sil' ⁊ resurrectõis erimus.
Rursus nigredo habitus est contẽptus virilis
amplexus. Subsequenter indute vestib⁹ be
nedictis versus ep̃m veniũt q̃i ipso actu dicãt.
Regnum mundi ⁊ omnẽ ornatum seculi con
tempsimus. ꝓpter amorẽ dñi nostri Jhesu xp̃i
⁊c̃. Uela quoq̃ super scapulas ⁊ pectora dpẽ-
dentia ex institutione Sotheris pape cũ signo
crucis eaꝝ capitibus imponunt. Prima ad si-
gnificandũ ꝙ pro xp̃o debent mundũ corde ⁊
ope contempnere ⁊ sensus velare: ac memoria
passionis xp̃i munire. ne ad mundana lasciuiẽ
do exeant. vel illa ad illaꝝ sensus intrẽt. Juxta
illud gal'.v. Mihi mũdus crucifixus est ⁊ ego
mundo. Secundo velantur: qr nõ sunt ima
go dei.xxxiii.q.v. mulierem. Tertio vt ostendã
tur subiecte. Quarto vt illicite cunctis viris ap
pareant. Quinto ne species eaꝝ occasio inspec
toribus sit peccandi: quia p̃s. ait. domine dele-
ctasti me in factura tua ⁊ creature dei facte sũ
in tentationem vt premissum est. Uelum ergo
est signum pudoris ⁊ futuri honoris. Deinde
quia christo desponsatur qui est alpha ⁊ o id
est principium ⁊ finis. Jdeo datur eis annulus
qui rotundus est principio ⁊ fine carens. ⁊ po
nitur in quarto digito. ex quo vena quedaꝫ sã
guinis ad cor protenditur. vt sciat se sponsum
suum christum toto corde debere diligere ⁊ ei
inseparabiliter adherere. Postremo vero co
rone capitibus earum imponuntur. Juxta illd̃
in canticis. Ueni sponsa christi accipe coronã
⁊c̃. Ad notandum ꝙ quando virgo per conse-
crationem summo regi desponsatur regina ef
ficitur idest se ⁊ alios in virtutibus regẽs. Un
de prouer. p̃mo vt addatur gratia capiti tuo et
torques collo tuo. Jn qua coronatione ponti
fex cantat illud canticum leticie. Ueni electa
mea ⁊c̃. tanq̃ celestis sponse paraninphus. et
hinc est ꝙ illarum amici ⁊ consanguinei ĩ hac
consecratione letantur. Leo papa primus ĩsti-
tuit in concilio calcedoñ. ꝙ ipse celebrauit so-
las virgines debere velari. Quia vero in pre
missis de velo mentio facta est. Jdeo notãduꝫ
est ꝙ velum. aliud est conuersionis. aliud con-
secrationis. aliud professionis. aliud ordinatio
nis. aliud prelationis. Uelum conuersionis ali
qua de seculari vita ad religionem trãsiens as-
sumit. ⁊ tunc si per annum inter velatas stete-
rit vlterius exire non poterit: extra de re. vidu.
⁊.c. statuimus. Uelum consecrationis solis e-
piscopis solis virginibus. ⁊ solum in festiuis et
dominicis diebus datur. Urgente tamen ne-
cessitate sicut ⁊ baptismus omni die dari possꝫ
xx.q.i. deuotis o. non datur etiam nisi in .xxv.
anno. illud recipientis nisi forte dispensatiue.e.
q. placuit ⁊.lxxvii.di. placuit. Uelum autẽ ꝓ
fessionis suscipitur a virgine quando continẽ
tiam profitetur. non tamen ante.xii. annum.e.
q.i.⁊.q.ii. puella. quoniam nec ante illud tem-
pus benedicitur: extra de reg. cum virum. Da-
tur velum huiusmodi cum benedictione solẽ-
ni ⁊ cuꝫ letania: extra.e. ex parte. Hoc velũ nul-
lus episcopus dat viduis vel corruptis: vt in.c.
deuotis in fine. sed ipsamet de altari vt dicunt
quidam assumit.xxviii.q.i. viduas. extra de re.
virum. Sane virgo ⁊ non vidua ideo ab epi
scopo velatur: quia virgo in hac desponsatiõe
typum gerit ecclesie que pura ⁊ virgo vni nup
sit viro idest christo. Et in signum huius rei ve
latur ab episcopo: quia a christo recipitur ĩ cõ-
iugium. Jn cuius persona dictum est. annulo
suo subarrauit me dominus. Sed vidua nõ ge
rit in tali facto typum ecclesie sicut virgo cum
non sit integra mente ⁊ corpore sicut illa. Un
de non sic coniungitur christo. vt representet
ecclesie coniunctionẽ quare non velatur. Pre
terea sacerdos prohibetur secundis nuptiis in
teresse ⁊ super secundo nubentes benedictio-
nem infundere: extra de se. nup.c.i. prout dcm̃
est in.i. parte sub ti. de sacris. sꝫ h' vidua q̃iscdo
nubit. Primo homini postea in ꝓfessiõe xp̃o.

Ideoqꝫ ei q̃i celebranti secundas nuptias non
porrigitur velum consecrationis. nec etiam ꝓ
fessionis. sed ipsa illud suscipit de altari. Aiunt
tñ quidam ꝙ lꝫ nõ ab epo. potest tñ a sacerdo-
te velo professionis vel conuersionis velari: ex
de regu. vidua. xxi. q. i. deuotũ: extra qꝰ me. cau.
c. i. a quo seu a cꝰ ministro habitum seu vestez
religiosam assumit. xx. q. i. vidua: extra q̃ cle. vel
vo. consuluit. In libro tñ pontificali fm ordiez
romanum habetur benedictio vidue. continẽ
cia profitentis ⁊ veli eius. Nam ⁊ dñs sarepte
nam viduam per Helyam prophetam consola
tus est. Et vidimus in vrbe epm hostieñ. inter
virgines benedicere duas viduas moniales.
Velum ordinationis olim dyaconisse in qua-
dragesimo anno dabatur vt posset legere euã-
gelium in nocturnis. xxi. q. i. scimoniales. xxvii.
q. i. dyaconissam. in concilio laudiceñ. xxxii. di.
c. fi. statutũ est. vt mulieres que apud grecos ꝑ
sbytere appellantur. apud nos vero vidue. aut
seniores vniuire. aut matricurie appellantur in
ecclesia tanqꝫ ordinatas constitui non deber̃.
Velum prelationis olim abbatissis in q̃drage-
simo anno dabatur. xx. q. ii. iuuenculas. xxxi. q
i. qũo. Illud autem sciendũ est ꝙ sacro san-
ta mater ecclesia gradus ⁊ ordines habet disti
ctos. Et romanus pontifex celebriter missaruꝫ
solennia agens sex habet secum ordines cleri-
coꝝ. s. epos presbyteros. dyaconos. subdyaco-
nos. acolitos ⁊ cantores. ipso numeri sacramẽ
to perfectionẽ hm̃oi officii manifestans. Se-
narius nanqꝫ numerus perfectus est vt in pro
hemio. iii. partis dicetur. Sed ⁊ sex ordines mi
nistroꝝ fuisse in veteri legimus. t. vꝫ pontifices
sacerdotes. leuitas. nathineos. ianitores. ⁊ psal
lẽtes quos ex maiori parte distinxit arphaxer-
ses in epistola quã Esdre scribe direxit. d. No-
tum facimus de sacerdotibus vniuersis ⁊ leui
tis cantoribus ⁊ ianitoribus ⁊ nathineis ⁊ mi
nistris domus dei. vt eis vectigal tributũ ⁊ an
nona nullatenus imponantur. Ordines v̾o ec
cl̾iasticos Siluest̾ papa enũerat. xxiiii. di. a sub
dyacono. ii. q. vii. clericus dicens pontifici pres
byter presbytero. dyaconus dyacono. subdya-
conus subdyacono. acolitus acolito. exorcista
exorciste. lector lectori. hostiarius hostiario. ab
bas abbati. monachus in omni loco obsequiũ
representent. Beatus quoqꝫ Isidorus. xxi. dis.
cleros. ita dicit generaliter clerici nuncupant̃
omnes qui in ecclesia xpo deseruiunt: quoruꝫ
gradus ⁊ nomina sunt hec. hostiarius. psalmi-
sta. lector. exorcista ⁊c̃. mentionẽ etiaꝫ faciens
post alia de cantore. Et hi omnes gaudent pri
uilegio clericali. Veruntñ quidam perfidi here
tici sacramentũ ordinis condempnantes falso
mentiuntur ꝙ ecclesia xpi non habebat perso
nas quas exorcistas. ceroferarios. lectores. vel
dyaconos appellaret. Sed solum exorcistas d̃
monum qui aduersabãtur Paulo. nec ea que
xps fecit vt apostolus dixit pro tam vilibus si-
gnificationibus que infra sequuntur fecit ⁊ di
xit. sed altiora ⁊ preciosiora que romana nescit
ecclesia demonstrauit. Hoꝝ autem ordinuꝫ
quidam sunt non sacri. ⁊ quidam sacri. Non
sacri seu minores sunt hi. cantoratꝰ. psalmista-
tus. hostiariatus. lectoratus. exorcistatus. aco-
litatus. Sacri vero seu maiores sunt isti. subdy
aconatus. dyaconatus. presbyteratus. epal̾ or-
do. Cõiter autẽ asseritur septem ordines fo
re. quoꝝ hostiariꝰ est primus ⁊ sacerdos vltimꝰ
propter septiformẽ spiritus sancti gratiam. Cꝰ
munere sua officia prosequuntur. Si autez ve-
lis ad singulos ordines singula dona referre. a
timore incipiens. illum hostiario deputabis.
⁊ exinde singula singulis referens. sapientiam
presbytero adaptabis. Hee sunt septem mulie-
res in quibus spiritus sanctus habet hospiciũ.
⁊ vnaqueqꝫ illaꝝ suũ parat cõuiuiũ. Rursus
spiritualiter hostiarius est quicũqꝫ spirituał̾r a
lios in ecclesiam introducit. i. qui fidem predi-
cando docet. lector est quilibet mores docen-
do. exorcista orando. acolitus illuminãdo. sub
diaconus humilitatẽ monstrando. diaconꝰ ali
os exhortando. sacerdos seipsaꝫ hostiã sanctaꝫ
deo offerendo. eps sacra ministrando. de quo
libet tñ seriatim specialiter prosequamur.

De cantore. Rubrica.

Donnulli cecitati igno
rancie ducti.
cantoratum de minoribus eẽ au
tumant ordinibus. pro eo qd̃ vt
iam premissum est in quibusdaꝫ
canonibus inter minores ordines fit mẽtio d̃
cantore. falluntur tamen quoniam nomen est
officii ⁊ non ordo. qui autez in veteri testamẽ
to cantores dicti sunt hodie lectores vel psal-
miste vocantur. Cantor itaqꝫ vocatur q̃ vo-
cem modulatur in cantu. xxi. di. cleros. cꝰ duo
sunt in arte musica genera. precentor. s. ⁊ succẽ
tor. precentor vocem premittit in cantu. succẽ
tor canendo subsequenter respondet. Concen
tor vero dicitur qui consonat. Unde qui non
consonat non concinit nec concentor erit.
Sane David prophetarum eximius cultuꝫ dei
volens solennius ampliare cantores instituit:
qui coram archa federis domini musicis ĩstru
mentis ⁊ modulatis vocibus decantarent. in-
ter quos precipui fuerunt hemã. asaph. ⁊ ethã
sed omniũ pmꝰ heman. cꝰ vicez nunc in eccl̾ia
pmicerius optinet. vel ꝑcentor q̃ cantoribꝰ est

prelatus. Unde legitur in paralipomenon. Isti
sunt quos constituit David super cãtores do-
mus domini· stantes iuxta ordinem suum ĩ mi-
nisterio de filijs caath. heman cantor filius Jo
hel ⁊ a dextris eius asaph filius Barachie. ad si-
nistrã autem ethan filius Cusi. Porro dẽnt
cãtores cãtarẽ cõsonis vocibus ⁊ suaui modulati
one. concinere quatenus animus audientium
ad deuotionem dei valeant excitare. Verũ tñ
sm Gre. xcj. di. in sancta. Plerũqꝫ in sacro mini
sterio dum blanda vox queritur. congrua vita
negligitur. ⁊ cantor deum moribus stimulat.
cum vocibus populum delectat. Ideoqꝫ in ec
clesia romana altaris ministri cantare non de
bent. solũqꝫ euangelice lectionis officium intra
missarum solennia exoluant. Et apostolus ait. xcij
di. c. i. Cantantes ⁊ psallentes in cordibus vrĩs
domino. ⁊ Hiero. Audiant inquit adolescen-
tuli. audiant hi quibus est officium in ecclesia
psallendi. deo non voce tñ sed corde esse can-
tandum: nec intragediarum modũ guttur ⁊ fau-
ces medicamine liniende sunt vt ĩ ecclesia the
trales moduli ⁊ cantica audiantur. cantantes
igitur in corde ⁊ in caritate cantent in choro:
qm̃ magis deuotione cordis q̃ꝫ iubilatione cã
tandum est. xxviij. di. sedulo. non tenẽtes ĩ ma
nibus cymbala vel aliquid huiusmodi prout ĩ
veteri testa. fiebat. Ceterũ propter carnales
non propter spirituales cantandi vsus in eccle
sia institutus est. vt qui verbis non cõpungũtur
suauitate modulaminis moueantur. Vñ Aug.
in li. confessionum consuetudinem canendi ꝓ
bat ecclesia vt per oblectamenta aurium infir-
mior animus ad effectum pietatis assurgat. An
tiqui pridie qd̃ cantandum erat cibis alijs ab-
stinebant propter cãm vocis preterq̃ꝫ legumi-
nibus psallentibus aptis. Unde ⁊ cãtores vul
go fabarij dicti sunt. Cantores autem q̇ sũt
dei laudatores representant predicatores alios
ad dei laudem excitantes. eorum nanqꝫ simpho-
nia plebem admonent in vnitate cultus vnius
dei perseuerare. per cantoris quoqꝫ officiũ pa-
terfamilias intelligitur qui de thesauro suo no
ua ⁊ vetera profert. Nec est ꝑtereundum ꝙ
cantores tenent baculos in choro. ad represen
tandũ illud qd̃ in lege precipiebatur. vt videli-
cet edentes. agnum baculos in manibus habe
rent significantes ꝙ qui ad patriã festinãt esu
celestis agni ⁊ baculis. i. scripturarum sententijs ĩ
digent contra demones. per baculos enim cã
torum sententias scripturarum vel doctrinas predi-
catorum intelligimus. Unde cũ legitur euãgelium
deponuntur: qr per euangelicã predicationem
legales deposuimus obseruãcias. De choro di
ctũ est in pria pte sub tractatu de ecclesia. d̃ cã
tu vero in fine prohemij. v. partis dicetur.

De psalmista. Rubrica.

Salmistatus quasi ton
soratus vocatur. sicut cõstitutio
Inno. iij. extra de re iud. cũ inter
euidenter ostendit quandoqꝫ e-
tiam clericatus. Unde in alia eiusdem Innoc.
epistola: extra de eta. ⁊ qua. cũ contingat. dici
tur ꝙ abbas Benedictus ⁊ sacerdos potest ĩ
suo monasterio clericalem dare tonsuram per
quã ordo clericalis confertur. qui ordo sic col
latus psalmistatus vocatur. In canone quoqꝫ
Leonis pape. xxxij. di. seriatim. sic inter cetera
continetur seriatim. ⁊ aperte prosequamur ꝙ
sancta romana ecclesia in gradibus clericorum
ait clericos. hostiarios. lectores ⁊c̃. at noĩe cle-
ricorum psalmistas ibi intelligi indubitatũ est. vo
catur etiam qñqꝫ cantoratus. Unde in thole-
tano concilio. xxij. di. si psalmista. ita legitur psal-
mista. i. cantor potest absqꝫ conscientia epi so
la iussione presbyteri officium suscipere cantã
di. dicente sibi presbytero vide ⁊ qd̃ ore cãtas
corde credas. ⁊ qd̃ corde credis operibus com
probes. Sane ꝙ in plerisqꝫ sacris canonibus
xciij. di. a dyacono. lxxvij. di. c. i. ij. ⁊. iij. facta de
alijs ordinibus mentione nihil de hoc ordine
tangitur ex eo contingit qm̃ alij omnes cũ so-
lennitate ⁊ a solis episcopis dantur. Iste vero
etiam a sacerdote cõferri potest. Ideoqꝫ hũc
non ordinem sed officium fore plurimi asseue
rant quanq̃ꝫ in eo ab episcopo collato quis cle
ricale priuilegium assequatur. xxv. di. perlectis
xxj. di. cleros. in prin. Dictus est autem psal-
mista a psalmis dicendis siue ab officio canẽ-
di prout sub lectore dicetur. Ad ipsum nanqꝫ
pertinet secundum Isidorum officium canen
di. dicere benedictiones idest benedicamus do
mino. laudes idest alleluya. vel christus vincit
vel christus regnat ⁊c̃. sacrificium idest offer-
torium. responsoria. i. officium misse. ⁊ quicq̇d
ad canendi periciam spectat.

De hostiario. Rubrica.

Striarii secundum Isi-
dorum. xxj. di.
cleros dicti sunt eo ꝙ hostijs tẽ
pli presint. Ipsi enim claues ec-
clesie tenẽtes omnia intus extra
qꝫ custodiunt. atqꝫ inter bonos ⁊ malos habẽ
tes iudicium. fideles recipiunt. infideles respu-
unt. ⁊ excõicatos repellũt. Hostiarij idem sũt
ꝙ ianitores q̇ ĩ veteri. t. ad custodiã tẽpli electi
sũt ne ingrederetur ĩ illd̃ ĩmũdũ ĩ oĩ re. i. aliquid in
omnibus rebus. Stabant enim prout legitur in

paralipomenon.in quatuor templi partibus.videlicet in oriente.in occidente.aquilone τ austro. Portas templi singulas ita obseruantes. vt nec in puncto discederent a ministerio. Leuite enim quibus numerus ianitorum credit⁹ erat eis cibos parabant. Hi autē imitantur edituos qui apud gentiles erant τ idem custodiebant. Sane iuxta decretum tholetani concilij.xxiij.di.hostiarius. Hostiarius cum ordiatur postq̄ʒ ab archidyacono instructus fuerit qualiter in domo dei debeat cōuersari ad suggestionem archidyaconi tradat ei episcop⁹ claues ecclesie de altario.d.ei sic age sic viue. quasi redditurus deo rationem pro his rebus que his clauibus recluduntur. Clauium ergo traditio τ verba premissa sunt huius sacramenti substancialia cetera sunt solennitatis. Hoc officium implemus dum per fidem in ecclesiā aliquem introducimus vel docemus. Christus hoc officium impleuit quando dixit. Attollite portas principes vestras τ eleuami porte eternales τc̄. Et cum ementes τ vendentes de tēplo eiecit.xvi.q.vij.sed hec diximus q̄ð in ecclesia spiritualiter agit. Unde in euangelio dicit. Ego sum hostium.

De lectore. Rubrica.

Ector ſm Isidorum.xxi di.cleros a legendo.psalmista a psalmis canendis vocati sunt. Lector eniʒ predicat i.legit siue r̄citat populis quid sequātur. Psalmista vero canit vt excitet ad cōpunctionem animos audientium. licet quidā lectores ita miserabiliter pronuncient.s. alte et per vocem sonoram.vt quosdam ad luctuʒ lamentationemq̄ʒ compellant. Lectores etiam pronunciatores vocantur pro eo q̄ porro siue a longe pronunciant.tanta eni τ tam clara debet esse eorum vox.vt q̄uis longe positorū aures impleat. Ad lectores quoq̄ʒ pertinent lectiones.τ legendas in matutinis pronunciare τ ea que p̄phete vaticinati sunt.τ apostoli dixerunt populis predicare.i.legere. Ad hoc eniʒ ordinantur vt libros dei distincte τ aperte ad intelligendum legant.sicut in veteri testa.accepimus Esdram fecisse.neemie.vij. Ad eius quoq̄ʒ pertinent officium panem τ omnes nouos fructus benedicere. Lectores autem idē sūt q̄ carminuʒ relatores qui erant apud gentiles Martinus papa.xxij.di.lectores.statuit vt nulli liceat i pulpito psallere.aut legere. nisi qui ab episcopo fuerint ordinati lectores. Sane iuxta decretum tolletanum concilij.xxiij.di. lector.lector cum ordinatur facit de illo verbum episcopus ad plebem indicans eius fideʒ ac vitam atq̄ʒ ingenium. post hoc spectante plebe tradat ei codicem in quo lecturus est dicens. Accipe τ esto relator verbi dei habiturus si fideliter τ vtiliter impleueris officium partē cuʒ eis qui verbum dei ministrauerint. Codicis ergo traditio τ verba premissa sunt de substācia huius ordinis cetera sunt solennitatis. Hoc officium implemus dum male viuentes in ecclesia corrigimus τ aliquem bonis moribus instruimus. Christus hoc officium ipleuit q̄n in medio seniorum librum Ysaie prophete aperiens legit distincte ad intelligendum dicens. Spiritus domini super me eo q̄ vnxit me τc̄. extra de sacra vnc.

De exorcista. Rubrica.

Xorcista ſm Isidorum xxi.di.cleros. grece latine dicitur adiurās siue increpans vocatur. Inuocat eni super cathecuminos seu sup eos qui habent spiritum imundum nomen domini Ihesu adiurans per illud vt egrediat̄ ab eis de quo in.vi.parte sub sabbato sancto dicet̄. decet igitur vt mundum habeat spiritum q̄ debet imundis spiritibus imperare. Ad euʒ itaq̄ʒ pertinet exorcismos memoriter retinet̄. man⁹ super energuminos τ cathecuminos exorcizādo imponere.xxv.di.perlectis. Et ſm conciliuʒ carth. ō cō.di.v.energumin⁹ ipis i energumis i domo dei assistentib⁹ victū quotidianū oportuno tempore ministrare. Refert Josephus regem Salomonem modos exorcismi.i.coniurationes adinuenisse.quibus imundi spiritus ab homine obsesso per Eleazarum exorcistam pellebantur ita vt reuerti vlterius non auderēt. Huic officio mancipati exorciste vocati sūt de quibus in euangelio legitur.si ego in beelzebuch eiicio demonia filij vestri exorciste: videlicet in quo eiiciunt τ imitantur questores q̄ erant apud gentiles. Sane iuxta decretum tholetani cōcilij.xxiii.di.exorciste. exorcista cū ordinatur accipiat de manu episcopi libruʒ in quo scripti sunt exorcismi siue adiurationes dicente sibi episcopo. Accipe τ cōmenda memorie τ habeto potestatem imponendi man⁹ super energuminum siue baptizatum siue cathecuminum. Libri ergo acceptio τ verba premissa sunt de substancia huius ordinis cetera sūt solennitatis. Energumini sunt q̄ a demonibus obsessi sunt.vel lunatici siue morbū caducū patiētes.sic dicte ab erge q̄ð est labor τ mene q̄ð est defectus τ noys q̄ð est mens: quia.s. defectum mentis in defectu lune maxime patiunt̄. Cathecumini dicuntur in fidei articulis ante

baptismū instructi. Hoc officium implemꝰ
dum per nostras orationes vicium dyaboli de
homine expellimus. Xp̄us hoc officiū exer
cuit qñ de maria magda. septē demonia eiecit

De acolito. Rubrica.

Coliti grece latine cerofe
rarij vl' accensores
luminum nuncupantur. Hi ab a
arō ⁊ filijs eius misterij sui sum-
pserunt exēpluȝ. Juxta illud exo.
Precipe filijs aaron vt offerant oleuȝ oliua-
rum purissimū piloq; contusuȝ vt ardeat lucer
na semper in tabernaculo testimonij ⁊ colloca
bunt eam aaron ⁊ filii eius vt vsq; mane luce-
at coram dño. Qđ ergo tunc sacerdotes age-
bant hoc nunc acoliti faciunt in ministerio lu
cernaꝝ: qm̄ preparant luminario ī sacrario. mlͭ
ta quippe non solum in nouo veꝝ etiam in ve
teri testa. lege moysaice superaddita legimus ⁊
mutata: extra de consan. ⁊ affi. non debet. Un
de Dauid in libro paralipomenon dixisse per-
hibetur. non erit officium leuitaꝝ vt portent vl
tra tabernaculum ⁊ omnia vasa eius admini-
strandum. Acoliti autem ſm Jsidorū .xxj. di.
cleros. xxiij. di. acolitus cereos ferunt accēsos
dum legitur euangelium. aut offertur sacrifici
um non vt tenebras aeris sed cordis illuminēt
cum sol forte eodem tempore rutilet ⁊ vt pro-
ximis opera lucis ostendant atq; ad signuȝ le-
ticie demonstranduȝ vt sub typo luminis cor-
poralis illa lux ostendatur. de qua in euāgelio
legitur. Erat lux vera que illuminat omnē ho-
minem venientem in hunc mundum. Jpsi eti
am preparant pro eucharistia suggesta. i. vinuȝ
⁊ aquam seu vasa ī quibus ponitur aqua ⁊ vi-
num. xxv. di. perlectis. Acoliti imitantur car
minū scriptores qui erant apud gētiles seu viꝰ
emūctores siue luminū executores q̄ lucernas
emungebant ⁊ luīaria cōtinuabāt. vt nadab ⁊
abiu. Sane iux̄ decretū cōcilij tholetāi. xxj. di.
acolitus. Acolitus cum ordinatur ab episcopo
quideȝ docetur qualiter in officio suo agere đ
beat. Sed ab archidyacono accipiat cerofera-
rium. i. candelabrum cuȝ cereo vt sciat se ad ac
cendenda ecclesie luminaria. i. cereos duȝ euā
gelium legitur mancipari accipiat ⁊ vrceolum
vacuum ad suggerendum. i. administrandum
vinum in eucharistia. i. in caliceȝ in quo est eu
charistia sanguinis xp̄i. Premissa igitur verba
vt vtensilia sunt huiusmodi ordinis substanci-
alia. cetera sunt de solennitate. Hoc officiuȝ
implemus dum ignem verbi celestis quo fr̄es
ad cognoscendum deum illuminentur ⁊ inflā
mentur predicando ministramus. ⁊ dum lucē
boni operis alijs ministramus. Dominus au
tem hoc officium se habere testatur cum dicit
Ego sum lux mundi qui sequitur me non am-
bulat in tenebris: sed habebit lumen vite.

De subdyacono Rubrica

Remisimus de
non sacris ⁊ minoribus ordinibꝰ
Nunc de sacris ⁊ maioribus qui
anthonomasice sacri dicūtur sub
iiciamus. ⁊ primo de subdyacono. Ordo enim
subdyaconatus sacer hodie ſm Jnnocentium
tertium reputatur. Siquideȝ subdyaconi na
thineorum vices in ecclesia representant. De q̄
bus in Esdra legitur q̄ Dauid dederat nathi-
neos ad ministeria leuitarum. vnde grece ypo
diaconi dicuntur: quia officijs ⁊ preceptis le-
uitarum subiacent eis ⁊ ministrant. ex quoruȝ
ordine fuit ille nathanael quem dominus in e
uangelio commendauit dicens. Ecce vere isra
elita in quo dolus non est. Nathanei autē he
braice dicuntur latine idest humiliate domio
seruientes. vel deo oblati. Subdyacones de
bent secundum Jsidorum. xxv. di. perlectis. ob
lationes in templo domini a fidelibus suscipe
re ⁊ leuitas supponendas altaribus deferre. ca
licem ⁊ patenam ad altare christi deferre ⁊ le-
uitis tradere eisq; ministrare. vrceolum quoq;
cum vino ⁊ aqua manile ⁊ manutergiuȝ tene-
re episcopo presbytero ⁊ leuitis p lauandis an
te altare manibus aquaȝ prebere. corporalia et
subtractoria lauare. de quibus recte placuit pa
tribꝰ. xxxj. di. lex. ⁊. c. omnino vt qui mistica sa-
cramenta contractant legem continencie de-
beant obseruare sicut scriptum est in prophe-
ta. Mundamini qui fertis vasa domini. tenēt
autem locum duum virorum qui erant apud
gentiles. Sane iuxta decretum concilij tho
letani. xxiii. di. subdyaconus. Subdyaconꝰ cuȝ
ordinatur: quia manus impositionem consec-
toriam non accipit patenam de manu episco-
pi vacuam ⁊ calicem vacuum accipiat. dicente
sibi episcopo. Uide cuius ministerium tibi
traditur. de manu vero archidiaconi pro eo q̄
in eius adiutorium consecratur accipiat vrce-
um scilicet cum vino ⁊ aqua. manile est bacil-
le ⁊ manutergium. Premissa igitur verba ⁊ v-
tensilia sunt huiusmodi sacramenti substancia
lia. cetera sunt de solennitate. Queritur autē
quare subdyaconus legit lectiones ad missam
cum non reperiatur hoc sibi competere. vel ex
nomine. vel ministerio sibi concesso. Respon-
deo in primitiua ecclesia dyaconus non le-
gebat euangelium: quia hoc statutum non

erat. postq̃ vero illud statutum fuit. preceptū est etiam vt subdyaconus qui dyacono subest epistolam siue lectionem legat. Subdyaconus autem vtitur amictu alba ꝛ baltheo. sicut ꝛ hostiarius. lector. exorcista. ꝛ acolitus. ꝛ insuper tunica. ꝛ sudario tunicam strictam portat vt se iustitiam quasi loricam induat. sudario vt sordes a vasis extergat. de quo in parte sequē ti sub ti. de tunica ꝛ manipulo dicetur. Hoc officio vtitur qui tante mundicie est ꝙ ipsius exemplo ꝛ concilio ceteri a sordibus criminū lauentur. Xp̄s hoc officium exercuit quando in chana galilee de aqua vinum fecit. ꝛ qñ cena facta mittens aquam in peluim pedes discipulorum lauit. Canon Adriani pape. lxiij. valentinianus in fi. videtur innuere ꝙ imperator debet ordinem subdyaconatus habere vbi dicitur. Adiutor ꝛ defensor tuus vt meum ordinem decet semper existam. sed nō est ita. gerit tamen illud officium: quoniam in die ordinationis sue receptus primo in canonicum a canonicis sancti petri ministrat domino ī missa pape in officio subdyaconatus parando calicē ꝛ huiusmodi faciendo. Quidam etiam dicunt vt no. ff. de renun. di. l. sacramenta. ꝙ sit presbyter. Iuxta illud cuius merito quis nō sacerdotes appellat. Imperator etiam pontifex dictus est. prout in tractatu de episcopo dicetur.

De dyacono. Rubrica.

Dyaconi grece dicūtur hebraice leuite. latine vō ministri siue assumpti. siue offerentes ſm Isidorum. xxxj. di. lex xxj. di. cleros. Dyaconorum quidem ordo in libro numerorum a tribu leui filij Jacob sumpsisse legitur exordium. ꝛ inde leuite. i. assumpti vocabantur. quoniam assumpti sunt ad auxilium sacerdotum vt Eleazar ꝛ Ythamar. dominus enim ad Moysen locutus est dicens. Applica tribum leui ꝛ fac eum stare in conspectu Aaron sacerdotis ꝛ ministrent ei vt excubent ꝛ obseruent quicquid ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo testimonij. vt custodient vasa tabernaculi seruientes ī ministerio. sicut enim in sacerdote cōsecratio, ita ī dyacono ministerij dispensatio habetur. vt iam dicetur. A quinquagesimo autē anno iussi sē leuite vasa custodire ꝛ a. xxv. ānis ꝛ supra iussi sunt in tabernaculo deseruire tanq̄ꝫ etatis ad onera portanda robuste qui possunt archaꝫ federis mensam propositionis ꝛ vasa tabernaculi deportare quod ꝛ in nouo testamento recolitur cum dyaconibus supra sinistrum humerū stola imponitur. ꝛ in diebus ieiuniorum super eundem humerum casula complicatur: q꞉ q̄cquid laboris in hac vita sufferrimus tanq̄ꝫ in sinistra portamus. donec a sinistra transeamus in dextram in qua requiem habeamus. Dicũt etiam dyaconi cardinales mensum lateran. altaris humeris suis in die cene ad sacrariū deportant. ꝛ in sabbato sancto ab altari reportāt Ipsi quoq̄ꝫ semper summū pontificeꝫ velut archam federis deportant. Non ergo dyaconus dalmaticam. nec subdyaconus tunicellaꝫ in diebus ieiuniorum in officio misse portant ꝓpt rationem in. iij. parte sub ti. de dyacono. ꝛ ī. vj. parte sub ti. de septuagesimo scriptam. Sed casulas seu planetas super humerum sinistrū cō plicatas gestant. non replicatas a dextris ꝛ a sinistris sicut facit sacerdos sed ab anteriori parte super brachia eleuatas. Sub dyaconus tamen epistolam lecturus illam deponit: qua lecta eam resumit. ꝛ dyaconus euangelium lecturus illam exuit ꝛ eam decenter plicatam sup sinistrum humeruꝫ imponit. ꝛ sub brachio dextro ligat. ita ꝙ ab humero sinistro ad lat᷒ dextrum ad modum stole descendat. sicq̄ꝫ circūcinctus eam tenet donec dicatur illa vltima oratio post cōmunionem. tunc enim illā induit sicut prius. Missa vero finita tam subdyaconus q̄ꝫ dyaconus illas deponit. Sane hec diuina plena sunt misterio. planetas vero replicatas his temporibus portant. Primo propter iā suprapositam rationem. Secundo eas portāt ad ostendendum ꝙ ipsi ad tantam perfectionem in illis tenentur ad quantam sacerdos in alijs diebus. ꝛ ad notandum ꝙ ex caritate que per planetam significatur ministrant ꝛ non ex timore. prout in veteri lege fiebat que erat lex timoris ꝛ non amoris. sicut noua vt presertiꝫ tē pore ieiunij ꝙ sine caritate factum meritoriū non est. Ferunt auteꝫ illas ab anteriori parte eleuatas. vt liberius valeant ministrare. ꝛ ad ostendendum ꝙ ipsi iuxta apostoluꝫ ad hebreos: que retro sunt obliuiscētes ad anteriora feruntur portant etiam illas super brachia eleuatas. ad significandū ꝙ opere debent caritatem ostendere quā gerunt in mente. per manus eiꝫ ꝛ brachia caritas congrue designatur. non autē replicatas a dextris ꝛ a sinistris ꝑut facit sacerdos. ad insinuandū dissimilitudinem potestatis ꝛ officiorum suorum. Subdyaconus tamē epistolā lecturus tanq̄ꝫ officio suo functurus illam deponit. ipse nanq̄ꝫ ex officio suo veterē legē representat. Unde ꝛ epistole q̄nq̄ꝫ de veteri lege sumuntur sub qua non ex amore vt ꝓmissum ē ſꝫ ex tiore fuiebat: q꞉ ꝗ illō durauit q̄ꝫdiu lex durauit. iō ad h̄ figurādū dōec ep̄la finiat nō tenet planetā que amorem designat.

Dyaconus vo euangelium legens eam non
deponit sz iuxta modū stole suo officio cōpetē
tis illam sibi coaptat: quia eius officium est do
ctrinam euangelicam que est lex amoris predi
care. ⁊ hoc ex amore qui facit iuguz dñi suaue
qđ iugum ex quo omnia mundana premunt.
per stolam super sinistruz humerū significatur.
Cingitur autem planeta .i. caritate ab humero
sinistro in latus dextrum vt sit ei suaue iugum
dñi in prosperis ⁊ in aduersis: que per leuam ⁊
dextram designantur tanꝗ̄ armatus in hume
ris contra aduersa ⁊ succinctus in latere con-
tra mundi suauia seu prospera. Rursus dyaco
nus duplex gerit officium. s. predicandi popu-
lo. vnde lecturus euangelio dicit populo. dñs
vobiscum. ⁊ ministrandi sacerdoti. nempe pro
pter predicandi officium casulam super hume
rum portat: quia predicator in presenti vita o-
pera populi portare debet ꝙ a legali sacerdote
tractum est: qui dum sacrificabat summitates
balthei super humerū reflectebat. pro eo vero ꝙ
sacerdoti ministrat. ⁊ quia propter instātes ne
cessitates ire atqꝫ redire habet dextram habet
debet expeditam ⁊ liberam. Unde in tholetāo
concilio. xxv. di. vnum. ita legitur vnum orariū
oportet leuitam gestare in sinistro humero p-
pter qđ orat. i. pro eo qđ pdicat. Preterea sub
dyaconus ⁊ dyaconus lecturi deponunt casu
las q̄i profitentes nō esse vestem propriam sed
ob reuerentiam temporis recipere cōmodatā.
Deniqꝫ circa finem misse dyaconus plane-
tam induit. ad notandū ꝙ nō sufficit opus ex
caritate inchoare. nisi ⁊ in caritate perficiatur
Tertio etiam dici potest ꝙ dyaconus casu-
lam induens innuit se esse predicatorem qui ī
dilectione ferueat. ⁊ vite contemplatiue inhiet
dum vero se illa precingit. ⁊ humero duplicatā
imponit opus predicationis. orationis. ⁊ lecti-
onis intromittit. ⁊ proximo in necessitatibus
subuenit quam reflectit in dextram cū omnia
refert ad summū bonum. Et sic dum casulā in
duit Mariam dum precingit representat ī mi
nisterio Martham. Quarto dum dyaconus
ieiuniorū tempore casulam super humerū repli-
cat q̄i gladium contra hostem vibrat. vt dicet
in prohemio. iij. partis. In nouo vo testa. or
do iste ab apostolis sumpsit initium qui septez
viros boni testimonij plenos spiritu sancto dy
aconos eligerunt vt iam dicetur. Unde ⁊ san-
cti patres decreuerunt. xciij. di. dyaconi ⁊ c. se.
vt in matrice ecclesia septem dyaconi circa al-
tare pontifici in celebratione misse assistant.
Hi in apocalipsi dicuntur septem angeli tuba
canentes: quia illorū est alta misteria de supna
inspiratione foris resonare. Hi sunt septem cā
delabra aurea qui xp̄i lucem euangelij alijs ostē
dere debent. Hi dicuntur septem tonitrua:
quia terribiliter cōminari debent ꝙ omnis ar
bor qui nō facit fructum bonū ⁊c. extra de de
ci. q̄zuis in fi. xciij. di. dyaconi ⁊ c. se. Hi pconis
more palam admonent ad orandū ⁊ genua fle
ctendū ad eos qui pertinent assistere sacerdo-
tibus ⁊ ministrare in omnibus que aguntur ī
sacramentis xp̄i in baptismo. s. in crismate ī pa
tena in calice oblationes. i. hostias inferre ⁊ di
sponere in altare. componere etiā. i. ornare mē
sam dñi. i. altare. atqꝫ vestire. crucem ferre puta
in processionibus. ⁊ predicare. i. legere euange
lium ⁊ apostolum. i. epistolam puta subdyaco
no deficiente. xxv. di. perlectis: extra de deci. q̄z
uis in fi. Nam sicut lectoribus vetus testemē-
tū. ita dyaconibus nouū predicare. i. legere pre
ceptū ē. Sicut enim dominus donec euange-
lium predicauit minister fuit. Iuxta illud. Nō
veni ministrari sed ministrare. ita vt illi magis
conuenit euangelium legere q̄z dyacono q̄ mi
nister interpretatur. Unde cuz ordinatur ideo
stolam per quam xp̄i iugū significat accipit: qr
euangelium in quo de ipso iugo continetur le
cturus est. Ad ipsum quoqꝫ pertinet officium
precum. i. dicere letanias ⁊ recitatio nominuz
eorū qui ordinandi vel etiā baptizandi sunt ipe
premonet aures adhibere ad deum cum dicit
humiliate capita vestra deo. vel humiliate vos
ad benedictionē. Ipse hortatur clamare dicen
do kyrieleison ī rogationibus. ipse donat pacē
s. subdyacono. vel saltē cum dicit dñs vobiscū
⁊ annunciat festiuitates. Hec siquidē ⁊ alia
plura ad eius pertinent officium que in cano-
nibus Hie. xxiij. di. dyaconi. ⁊ c. legimus pleni-
us continētur. debent etiaz tanꝗ̄ oculi ep̄i cū-
cta circumlustrare ⁊ ep̄o referre. xxiij. di. dyaco
ni ecclesie. ⁊ c. se. vsqꝫ ad. §. compagis. nō tñ de
bent baptizare nec dñicum corpus dispensare
nisi in necessitate. s. ep̄o vel presbytero absenti-
bus ⁊ iubentibus. nec possunt calicem benedi
cere. Non debent etiaz inter sacerdotes vel co
raz eis vel supra ipsos. nisi eorū iussu sedere. pñt
tñ in conuentum presbyterorū rogati predicare.
Dyacones tenēt loca quaternionuz q̄ apud
gentiles erant. Sane sicut ī canone. xxiij. di.
dyaconus legitur. dyaconus cū ordinatur solus
ep̄s qui eum benedicit manus suas sup caput
illius imponit: quia non ad sacerdotiuz sed ad
ministerium. i. ad dyaconatum consecrat. i. or
dinatur. In actibus tñ apostolorū ita legitur.
Hos statuerunt ante conspectum apostolorū
⁊ orantes imposuerunt manus super eos. In
quo ostenditur nō solum ep̄m verū etiam pres-
byteros. tunc astantes debere manū super dy-
aconum dum ordinatur imponere. nūquid eiz
plus potest precari solus ep̄s q̄z plures apostoli.

imponentes enim manum non dat sanctũ spi
ritum sed orant vt super eos veniat. Cum igit
visus omniũ donoꝝ non sit in vno sed in pluri
bus merito plures manus imponunt vt vnus-
quisq̧ dominum deprecetur vt partem de spi
ritu sancto tribuat ordinando ad instar Mo
ysi de cuius spiritu dominus dedit septuagin-
ta viris. Ideo fit manus impositio super ordi-
nandos: quia per manũ opera. per digitos spi-
ritus sancti dona. per caput vero mentẽ intel-
ligimus. Recte ergo manus ĩponitur: quia do
nis spiritus sancti in mente imbuti ad opa xpi
mittuntur. De manus impositione sub ti. de
epo dicetur. Sed cum dyacono manus im
ponatur: extra de sacra. non ite. c. fi. queritur q̃
re qñ postea fit presbyter ei manus imponitur
iterato. Respondeo quia per consecrationem
trãsit de opere ad opus. i. de ministerio ad dei
imolationem. quod sicut nec illud nisi gr̃a dei
adiuti agere non valemus. Suspensio vero
manuum fit dũ oratio super caput effunditur
ordinandi: extra de sacra. non ite. c. fi. Et no
ta qm̃ tunc ⁊ super confirmatos in frontibus
⁊ cum sal ⁊ aqua palle altaris vestes sacerdota
les ⁊ huiusmodi benedicuntur. Ideo hec ma-
nuũ suspensio fit: quia virtus quedam manibꝰ
consecratis inest: que q̃i suscitatur dum bene-
dictio cum hm̃oi manuuꝫ suspensitione super
res effunditur benedicendas. Unde apostolus
monens discipulum inquit. moneo te vt resu-
scites gratiam dei que est in te per impositõeꝫ
manuuꝫ meaꝝ. ij. ad thimo. i. c. Unde sicut cor-
de per affectum: sic corpore per suspensionem
manuum deuotio excitetur. non enim solũ in
rebus animatis. veruꝫ etiaꝫ in rebus inanima
tis virtus consistit. Unde nõnulli asserunt ꝙ
virtute templi si quis illud ex deuotione ingre
ditur venialia in eo delentur. Rursus suspẽ-
sio huius in prolatione exorcismoꝝ potissime
fit q̃i sacerdos ipso corporis actu fugando dy-
abolo virtute consecrationis manuũ cõminet
Tertio potest dici ꝙ dispensatio sacramen-
toꝝ soli deo principaliter: ministris vero eccle-
sie ministerialiter cõpetit. ipsi enim nihil a se ſ3
a principaliter habent agente: quia ergo in sa-
cramentoꝝ dispensatione vestium vel aq̃ ⁊ hu
ius benedictione seu consecratione aliqua spi
ritualis sanctificatio confertur quam ministri
de suis meritis non confisi debent ab ipo deo
corde ⁊ opere postulare. congruuꝫ est hoc per
eleuationem seu suspensionem manuũ p quas
opera intelliguntur exprimi. Unde. treñ. iij. Le
uemus corda nostra cum manibus. Dyaco
nus dalmatica vtitur vt discat ocultam ratõeꝫ
sublimium indagare. Unde in quibusdam ec-
clesijs ea non nisi. in festis vtitur: quia discipu
li sublimia non intellexerunt: nisi postq̧ domi
nus est glorificatus: ⁊ vtitur ea sine alba tẽpo-
re oblationis ⁊ locutionis tm̃. sicut statuit Zo
zimus papa. xciij. di. dyaconus sedeat. Ad h
dyacono cum ordinatur traditur sub certis v̄-
bis stola ⁊ codex euangelij que res ⁊ verba sũt
huius sacramenti substancia cetera sunt de so
lennitate. Ideo autem stolaꝫ accipit: quia euã-
gelium per qđ xpi iugum figuratur lecturus ẽ.
Hoc officio vtitur qui corpus ⁊ sanguinem
xpi discrete dispensat. ⁊ qui ad orandum ⁊ vi-
gilandum in sui exemplo alios hortat̃. Xps
vero hoc officium exercuit qñ post cenam sa-
cramentum corporis ⁊ sanguinis sui proprijs
manibus discipulis dispensauit. ⁊ iteꝝ qñ apo-
stolos hortatos est ad orandũ dicens. vigilate
⁊ orate ⁊c̃. ⁊ qñ euangelium predicauit.

De sacerdote. Rubrica.

Acerdotalis or
dinis institutio a veteri lege exor
diũ sumpsit. dñs nanq̧ legitur p̃
cepisse Moysi: applica ĩquit fra-
trem tuũ Aaron ad te cum filijs suis de medio
filioꝝ israel vt sacerdotio mihi fungatur. Un-
xit ergo Moysen Aaron in maiorem sacerdo
tem. filios vero illius in minores. Unde ꝓphe-
ta inquit. Moyses ⁊ Aaron in sacerdotibꝰ eiꝰ
xxij. di. sacro in fi. i. primi ⁊ summi ĩter sacerdo
tes fuerunt. ipse tm̃ Moyses prior fuit q̧ Aarõ
ordine. ⁊ maior admĩstratõe. hic ẽ ꝙ Moyses
illum instruebat. ⁊ tanq̧ minoreꝫ redarguebat
de pe. di. iij. inter hec. sed quo ad consecratiõeꝫ
sacerdotalem pares fuerunt. Moyses autẽ nõ
offerebat hostias: sed solum voto pro populo.
xxv. di. siquis vult. lxxxviij. di. decreuit. Ante
legem etiam sacerdotes fuisse leguntur. Unde
Melchisedech. iustus sacerdos dei altissimi le
gitur extitisse. cui decimas ex omnibus spolijs
Abraham tanq̧ sacerdoti persoluit. Erant aũt
multi minores sacerdotes quos canones cõit
appellabant. ⁊ vnus erat sũmus sacerdos quẽ
vocabant specialiter azabarchũ. Sed ⁊ Dauid
vigintiquatuor summos sacerdotes ĩstituit se-
decim de Eleazar ⁊ octo de Ythamar. quibus
tamen omnibus vnum prefecit quẽ statuit p̃n
cipem sacerdotum ⁊ singulis per sortem vicis
sue diuisit ebdomadas quaꝝ octaua peruenit
Abie de cꝰ gñe Zacharias pater Joannis bap
tiste descendit. In nouo quoq̧ te. xp̃s maio
res ⁊ minores sacerdotes constituit: vꝫ. xij. apo
stolos ⁊ septuagintaduos discipulos. p aplos
electos quos p̃mittebat binos in omnẽ ciuita
tẽ ⁊ locũ quo erat ipse venturus. xxj. di. ĩ noua.

Sicut enim deus per Moysen summos pon-
tifices regendis populis in lege prefecit ꝛ ad e-
oꝝ societatis ꝛ operis adiumentum sequentis
ordinis viros ꝛ scđe dignitatis elegit. Nam in
Eleazaro ꝛ Ythamar filijs Aaron paterne trā-
fudit plenitudinis habundanciā vt ad hostias
salutares ꝛ frequentiores officij sacramēta mi
nisterium sufficeret sacerdotum. Et sicut in he
remo per .lxx. viroꝝ prudentiū mentes Moysi
spiritum propagauit quibus ille vsus in pplo in
numerabiles multitudines facile gubernaret.
Sic ꝛ xp̄s apostolis suis discipulos addidit q̄-
bus illi totum orbē sanctis predicationibus re
pleuerunt. sicut hec ꝛ alia in pontificali subor-
dinatione sacerdotis habentur. Apostoloꝝ ita
qꝫ vices maiores obtinent sacerdotes .i. ep̄i qui
dicuntur summi .i. q. vij. accusatio de con. di. v.
manus. ꝛ .c. de his. discipuloꝝ vero minoꝝ .i. p̄s
byteri. Petrū autē q̄i in summū sacerdotem e-
legit. ei pre omnibus claues regni celoꝝ tradēs
ꝛ ip̄z pre ceteris ponens caput ꝛ fidei fundam̄
tum inquiens. Tu es petrus ꝛ sup. h. p. e. ec. m.
xxj. di. in nouo. Juxta illud ꝑphete. Pro patri
bus tuis nati sunt tibi filij ꝛc̄. lxviij. di quoꝝ. A
postoli vero ep̄os p̄sbyteros ꝛ leuitas ordina-
uerunt sicut in prohemio huius partis dictum
est. Sacerdotes ergo sunt successores .lxx. viro-
rū quibus dn̄s Moysi spiritū ꝑpagauit. ꝛ .lxx.
discipuloꝝ. sicut ep̄i sunt vicarij Moysi ꝛ apo
stoloꝝ. Ceteꝝ s̄m Jsidoꝝ. xxj. di. cleros. Pre
sbyter grece latine senior interpretatur nō mō
pro etate vel decrepita senectute: sed propt̄ ho
norē ꝛ dignitatē quam acceperunt. Senectus
enim venerabilis est ꝛ cani sunt sensus homīs
extra de transla. q̄to. ij. q. vj. anterior. Unde et
dn̄s inquit ad Moysen. Congrega mihi .lxx.
viros de senioribꝰ israel quos tu nosti ꝙ senes
sint populi ꝛ magistri. Presbyter ergo scđm
Hie. xciij. di. legimus adrsi. nomen est etatis. e-
piscopus vero dignitatis. Porro sicut in li-
bro numeroꝝ legitur Moysi precipitur vt eli-
gat presbyteros .i. seniores. lxxviij. di. porro.
Unde in prouer. dicitur. gloria seniuz est cani-
cies. hec vero canicies sapientiam designat de
qua scriptum est. canicies hominuz prudentia
est. Cūqꝫ noningentis ꝛ eo amplius annis ab
Adam vsqꝫ ad Abraham vixisse homines lega
mus nullus alius primus appellatus est presby
ter .i. senior nisi a Abraham qui multo paucio-
ribus annis vixisse conuincitur. Non ergo ꝑ-
pter decrepitam etatem: sed propter sapientiaz
presbyteri nominantur. Hinc est ꝙ illi duo iu-
dices qui falso iudicauerunt Susannā presby
teri vocati sunt qui autem presbyteri nunc nū-
cupantur olim principes popoli: vt Chore Da-
than ꝛ Abiron. vel magistratus aut magisteri
templi: vt Nicodemus ꝛ Gamaliel dicebant.

Dicitur autem presbyter q̄i alijs viuendi pre
bens iter. vl' prebens beatū iter: vz pplo de ex
ilio mundi ad patriam paradysi. De presbytero
etiam sub ti. de ep̄o dicet. Sacerdos v̄o an-
tistes dictus est: quia ante stat ꝛ supra se nullū
in ecclesia habz. xxj. di. cleros. Dicitur quoqꝫ sa
cerdos a sacrificando: quia consecrat ꝛ sancti
ficat. Unde etiam dicitur sacerdos q̄i sac̄ dans
vel sacer dux vt ait Beda ꝛ Gre. in pastorali li.
ij. xviij. c. Sacerdos etiam dicitur iusticie cl'tor
Juxta illud. ff. de iusti. ꝛ iu. l. i. cꝰ merito q̄s vos
sacerdotes appellat. Jn plerisqꝫ locis sacerdo-
tes capellani vocantur. Nam antiquitus reges
francie ad bella procedentes cappam bti mar-
tini secum portabant que sub quodam tento-
rio seruabatur q̄ō ab ipsa cappa dictum est ca
pella. ꝛ clerici ī quoꝝ custodia ipsa capella erat
inde capellani dicebantur. ꝛ consequenter ab
illis ad cunctos sacerdotes nomē illud in qui-
busdam regionibus est transfusum. Sunt etiā
qui dicunt ꝙ antiquitus in expeditionibus in
tentorijs fiebant domuncule d̄ pellibus capra
rū supertecte: in quibus misse celebrabantur. ꝛ
inde capelle nomen tractum est. Sacerdotes
vero gentilium flāmines dicebantur. sicut in ꝓ
hemio huius partis dictum est. Presbyteri vi-
ces gerunt edilium qui apud gētiles fuisse no-
scuntur. Sane s̄m canonicā traditionē pre
sbyter cum ordinatur ep̄o eum benedicente et
manum benedictoriā supra caput eius tenēte.
ꝛ omnes presbyteri qui presentes sunt manus
suas iuxta manus ep̄i teneant supra caput illiꝰ
spiritū sanctū inuocantes: que manus imposi-
tio opeꝝ sancti spiritus exercitatōez significat.
Nam per caput mēs accipitur. per digitos spi
ritus sancti dona. per manus opera figuramꝰ.

Quare autē fit manus impositio cū facta fu
erit cū in dyaconum ordinaretur dictū est sub
ti. de dyacono. Unguntur etiam manus p̄s
byteri oleo in sui ordinatione de quo in .i. par-
te sub ti. de vnc. dictū est. Sacerdotes vicez
gerunt xp̄i dum pro peccatis obsecrant et per
penitentiā reconciliāt peccatores. mediatores
enim sunt inter deuz ꝛ hoīes. ꝓut in seq̄nti ti.
plenius on̄detur. Hi stolā sup vtrūqꝫ humeruz
accipiunt vt ex hoc se ꝑ arma iusticie esse mu-
nitos intelligant. ꝓut in seq. ꝑte sub ti. de stola
dicetur. Accipiunt quoqꝫ de manu pontificis
calicem cum vino ꝛ patenam cum hostia qua
tenus his instrumentis potestatem se accepis
se cognoscant. placabiles hostias ꝛ corpꝰ ꝛ sā-
guinem xp̄i offerendi. Unde ep̄s hec tribuens
dicit. Accipite potestatem offerre sacrificium
deo missamqꝫ celebrandi tam pro viuis q̄z pro
defunctis in noīe domini. Hoc ordine nullus

in ecclesia celsior est. Eps tñ quedam superaddita est potestas sicut in primo ti. dicetur. ⁊ i hu[9] partis prohemio tactum est. Ne si eadem ptãs passim penes omnes sit obedientia soluatur ⁊ scandalum generetur. lxxviij. di. ad hec. Nõ autẽ vocat a misterio qd ordĩator ordinatuz ĩ sacerdotem cõicans osculatur. Dyaconus võ vel subdyaconus ordinati cõicantes osculant manũ ordinatoris. Ratio diuersitatis est primo vt per hoc ordinũ notetur distinctio. put in. iiij. parte sub ti. de cõicatione sacramenti dicetur. Scdo quia pontifex osculando sacerdotẽ denotat q illa ad equalitatem ordinis recipitur quantum ad sacramentũ eucharistie consecrandum qd est sacramentũ amoris qui per osculum significatur. Dyaconus vero ⁊ subdyaconus non recipiuntur ad talem equalitatez: sed ad imitationem bone operatõis que ex caritate procedit: qd sm Gre. per manus osculuz designatur. Sane ei qui in presbyterũ ordĩat tradũtur sub certis verbis stola et casula calix cuz patena ⁊ etiam inungitur que res ⁊ verba sunt hmõi sacramenti substancia. Cetera vero precedentia ⁊ sequentia de solennitate sunt.

Porro sicut ait beatus Aug. xxviij. di. q ipis sacerdotes scire debent librũ sacramentorũ siue missale. lectionariũ. antiphonariũ. baptisteriuz. computum. canones. penitenciales. psalteriuz omelias per circulum anni diebus dñicis ⁊ festiuis aptas. ex quibus omnibus si vnum defuerit sacerdotis nomen vix in eo cõstabit. Magnus etiam Dionisius. e. di. omnes. inquit substancia summi sacerdocij sunt eloquia diuinitus tradita. i. vera disciplina seu scientia diuinarum scripturarũ. Et propheta. quia tu scientiam repulisti et ego te repellam ne sacerdotio mihi fungaris. non debent enim discere que ex officio alios debent docere. xxxvij. di. ecce. i. q. vij. conuenientibus. De premissis vero libris et omelijs in prohemio. vj. partis dicetur. Item q sint canones penitentiales: ⁊ vtrũ sacerdos penitentias in illis diffinitas valeat moderari. et que sacerdotes scire dz diximus in aureo repertorio nostro sub ti. de pe. ⁊ re. de computo i finali parte dicemus. Hoc officiũ xps exercuit qñ post cenã panem ⁊ vinũ i corpus ⁊ sanguinem suũ diuina virtute conuertit dicens aplĩs Accipite ⁊ comedite hoc est corpus meuz ⁊c. Excellencius quoqz hoc officio vsus est cuz p peccatis humani generis seipsum in ara crucis obtulit patri. Idez eps sacerdos ⁊ hostia ⁊ adhuc gloriosius implet dum sedens ad dexteraz patris interpellat pro nobis.

De episcopo. Rubrica.

Ropterea que specialiter officio epali incũbunt epatus inter ordines in sacris canonibus connumeratur. xxj. dist. cleros in pn. xxxj. di. c. i. extra de pur. ca. quo causa: extra de con. ec. vel al. c. penul. Epi autẽ nomen plus sonat oneris qz honoris. Nam eps grece supintendens interpretatur latine speculatoris officium gerens. xxj. di. cleros. Nam prepositus in ecclesia speculator dictus est. Juxta qd dñs inquit prophete. Fili hoĩs speculatorem dedi te domui israhel: at plebi sibi cõmisse non negligenter incumbat. sed vitam ⁊ mores eorũ ⁊ cũcta diligenter prospiciat. Quia ergo eps speculator est ideo ex institutione Clementis primi cathedra siue locus eius in ecclesia altior ẽ vt superintendat ⁊ populũ custodiat oẽsqz cõspiciat. ⁊ illũ cuncti. sicut vinitori altior locus ẽ pro vinea custodienda. ob hoc inquit apostolus. q epatũ desiderat bonũ op[9] desiderat. viij. q. i. q epatũ. nõ dixit honorẽ sz opus qm epus nõ tã vt psit qztũ vt psit eligit. Rursus faldistoriũ epi spualẽ iurisditionẽ annexã pontificali dignitati designat: qm exercere diffiniendo nõ dz nisi p tribunali sedens qd pbat ex verbis dñi dicentis in euãgelio. Supra cathedrã Moysi sederunt scribi ⁊ pharisei q dixerint facite ⁊c. xix. di. scdm. iij. q. vij. §. fi. p scabellũ vero tpalis ptãs significat q subiecta dz esse spuali. Sicut probant Gelasi[9] papa extra de ma. ⁊ o. solite. xcvj. di. duo. ⁊. c. se. ⁊ Inno. iij. in sua epistola decretali ⁊ a spirituali per disciplinã correctionis concultatur. qñ vero exorbitat p peccatum: extra de iudi. nouit. lxiij. di. valẽtinian[9]. Unde ps. donec ponam inimicos tuos sca. p. tu. Pontifex vero princeps sacerdotum est qi põs ⁊ via seqntiũ fact[9]. xxi. di. cleros. Ipe ẽt sũm[9] sacerdos. ipe ẽt põtifex maxim[9] nũcupat vt pmissũ ẽ. Ipse nãqz efficit sacerdotes atqz leuitas. Ipe officia ⁊ ecclasticos ordies distribuit ⁊ disponit ⁊ pordinator est i cunctis. Ipse qd vnusquisqz facere debeat ostendit. Antea autẽ pontifices ⁊ reges erant prout tactum est in pma parte sub ti. de con. Maiorum enim hec erat consuetudo vt rex ⁊ sacerdos pontifex essz Unde ⁊ romani imperatores pontifices dicebantur. Dicitur etiam presul quoniam i cõcilio presidet: extra de tempo. or. q translatõez Dicitur etiam antistes: quia ante alios stans pe eminet populo. vel ab anti qd est contra: quoniam hereticis contradicit vt pastor lupis. Ordo episcopalis vnde processit dictum est in prohemio huius partis. Sane consecratio episcopalis in qua spiritus sanctus digne sumiti datur semper in die dominica ⁊ hora tertia

fit.lxxv.di.c.i.quoniam episcopi vicem aposto
lorum obtinent quibus in die penthec.⁊ hora
tertia spiritus sanctus datus est.non tñ potest
quis in epm̃ consecrari die illa qua in presbyte
rũ ordiatur.sed ⁊ iuxta canonũ statuta.lxxviij.
di.si forte eps̃ cum ordinatur cõprouinciales e
piscopi conuenire debent cum metropolitano
⁊ duo epi ponant ⁊ teneant euãgelioꝝ codicẽ
sup caput ⁊ ceruicez ei⁹ siue sup hũeros vno sr
eũ fundente benedictionẽ.reliq̃ vo omnes epi/
scopi qui assunt manibus suis caput eius tan/
gant.xxiij.di.epis. Siquidem tenetur liber sup
caput eius.primo vt dñs firmet euangeliuz in
corde ipsius.scd̃o vt per hoc intelligat cui labo
ri ⁊ honori subiiciatur:quia omne qd̃ hic emi/
net.i.omnis prelatus plus meroribus afficitur
q̃z honoribus gaudeat.xxij.di.vex.tertia ad no
tandum q pondus euangelice predicatiõis eũ
circũquaqz ferre pigre non debet. Quarto ad
monendum illum vt magis solito iugo subiace
at ⁊ obediat euangelio. Trium autem epoꝝ
ad minus computato metropolitano presẽtia
requiritur ratione ⁊ exemplo. Ratione ne tan
tum beneficiũ videatur furtiue prestitum vt p
illo pariter preces ad deum effundant.Exẽplo
quia ⁊ Jacobus frater dñi a Petro Jacobo ⁊
Joanne apostolis ordinatus est xp̃s hierosolo
mitanus.lxvj.di.porro. Man⁹ vo impositio
sumpsit exordiũ ab Ysaac qui dum Jacob bñ/
dixit imposuit sibi manum.⁊ Moyses Josue:
cum eum populo prefecit.⁊ dñs apostolis cuz
eos principes mundi cõstituit.Sed ⁊ ipsi apo/
stoli per manus impositionem spiritum sanctũ
dederunt.De manus impositõne dictũ est sub
ti.de dyacono. Ceterꝝ circa epi ordinationẽ
sciendum est q ipse sabbato hora vespertia ex
aminat de moribus ⁊ statu p̃terite vite vbi ter
benedictio petitur vt sancta trinitas in ordiã/
tione preesse monstretur. Mane vero seq̃n
ti examinatur de futura conuersatiõe ⁊ fide ex
primitiue ecclesie institutione.propter suspcõs
in fide moribus ⁊ conditione.⁊ vngitur caput
eius ⁊ manus.de quo dictum est in prima par
te sub ti.de con. Deinde unguntur manus
eius ⁊ datur ei mitra in capite in signum q be
nedictionem omniũ gentium dedit illi ⁊ testa
mentum suũ confirmauit super caput ei⁹.Dãt
etiam ei baculus ⁊ annulus.de quibus i seq̃n/
ti parte dicetur.Singula autem cũ proprijs ver
bis tradunt ⁊ fiunt:que verba ⁊ capitis ⁊ ma/
nuum vnctio ⁊ pollicum confirmatio. baculi
⁊ annuli atqz euãgelij traditio sunt huius sub/
stancia sacramenti.Cetera solennitatis sunt.
De euangelij ⁊ baculi traditione ⁊ quare con/
secratus equũ album seu albis coopertum eq̃/
tat dictum est in predicto ti.de con. Cõsecr̃

autem eps̃ inter epistolam ⁊ euangeliuz: extra
de elec.q sicut.nec potest die sue consecratio/
nis ordines celebrare:quia ipse tunc non cele/
brat sed concelebrat principaliter celebrãti. pa
pa tamen qui ante hymnum angelicum conse
cratur hec posset:quia ipse missarum solennia
perficit consecratus. Differt autem inter epi
scopos ⁊ sacerdotes:quia licet sex sint que cõi
ter ad omnes pertinẽt sacerdotes. videlicet ca
thetizare.baptizar̃.predicare.conficere. soluere
ac ligare.tamen ad pontificem nouez specialit̃
spectant.s.clericos ordinare. virgines benedi/
cere.pontifices consecrare.manus imponere.
basilicas dedicare.degradandos deponere.si/
nodos celebrare.crisma conficere.vestes ⁊ va/
sa satiare. Sunt ⁊ alia que ad officium epa/
le pertinent.puta in fronte crismate benedicti
onem solennem ante pacez dare ⁊ similia.xxv.
di.perlectis.⁊.lxviij.di.q̃zuis. Ueruntamen
⁊ maiores ⁊ minores sacerdotes cõiter in qui
busdam vicem gerunt summi pontificis.i.xp̃i.
dum videlicet pro peccatis obsecrant ⁊ per pe
nitentiam reconciliant peccatores.Unde apo
stolus.Deus erat in xp̃o mundum sibi reconci
lians ⁊ posuit in nobis verbum reconciliatõis
Obsecramus ergo pro xp̃o reconciliemini deo
Mediatores enim sunt sacerdotes inter deuz
⁊ homines.dum ⁊ precepta dei populo defert̃
predicando.⁊ vota deo porrigunt supplicãdo
quo circa tales debent existere: vt ⁊ deo grati
⁊ hominibus accepti. Nam vt ait Alexander
papa.i.q.i.xp̃i sacerdotes q̃zto digniores fuerĩt
tanto facilius in necessitatibus populi pro qui
bus clamant ⁊ exaudiuntur. Et sicut apostol⁹
dicit.Mediator non est vnius ⁊ discordes re
conciliare non potest qui simul vtriusqz socie/
tatis ⁊ amicicie vinculo non est concors.Si e
nim is qui displicet ad intercedenduz mittitur
irati animus ad deteriora prouocatur.xlix. di.
§.i. Episcopus quoqz ⁊ sacerdos nomine p̃s
byteri ĩtelliguntur.sicut patet ex his que ad ty
tum apostolus scripsit qui eundez ⁊ episcopuz
⁊ presbyterum nominauit.Quod autem idem
sit episcopus ⁊ presbyter multis rationibus cõ
probatur.Presbyteri a filijs Aaron in veteri te
stamento sumpserunt exordium. Episcopi ve/
ro ab ipso Aaron. qui vero tunc vocabãtur sa
cerdotes nũc presbyteri dicuntur.qui tunc p̃n
cipes sacerdotum nunc episcopi nominantur.
Hodie autem ideo diuersa sunt vocabula vt e
piscopus non dicat̃ presbyter vel econtra: qm̃
antiquitus quandoqz pietati studebãt presby
teri in omni loco ordinabãtur ⁊ apud iudeos
qui populo preerant presbyteri dicebant̃. Hoc
nomen honoris accipientes vocabantur etiaz
episcopi ab illo opere qd̃ implere videbant̃ eo

ꝙ considerare habebant quecunqꝫ ad pietatis
cultum fuerunt constitura. Hinc etiam Hier.
sic ait.xcv.di.olim. Olim idem presbyter qui et
eṗs ⁊ anteqꝫ dyaboli instinctu studia siue dis-
sensiones in religione fierent ⁊ diceretur in po
pulis.ergo ego sum pauli ⁊ ego sum appollo. ⁊
ego cephe.cōi presbyteroꝝ concilio ecclesie gu
bernabantur. Postqꝫ āt vnusquisqꝫ eos quos
baptizauerat suos esse putabat nō xp̄i ī toto or
be decretum est vt vnus de presbyteris super-
poneretur. Epi ergo nouerint se magis consue
tudine qꝫ dispensatione dn̄ice veritatis presby
teris esse maiores. Augu.vero.ij.q.vij.quanqꝫ.
dicit ꝙ quanqꝫ fm vocabula que vsus obtinu
it.eṗs sit presbytero maior. Aug.tn̄ minor Hie
ronimo est. Hoc officium xp̄s exercuit quā
do manus super capita discipulorū leuans eis
benedixit dicens. Accipite spiritū sanctū quo
rū remiseritis peccata remittuntur eis ⁊c̄.

Incipit liber tertius

de indumentis seu ornamentis ecclesie sacer-
dotū atqꝫ pōtificū ⁊ alioꝝ mīstroꝝ. Rubrica.

In quotidi
ano vsu non est vestibus
sacris vtendum.ad notā
dum ꝙ sicut mutationem
habitus fm lr̄am facim⁹
ita ⁊ fm spiritū agamus.
Non ergo cum vestibus
cōis vite vsu pollutis in sancta sanctorū ingre-
diamur.sed cum conscientia munda ⁊ vestib⁹
mundis ⁊ sacris dei sacramenta tractemus de
con.di.i.c.i. Unde Stephanus papa de cō.di.
i.vestimenta.statuit sacris vestibus.non nisi in
ecclesiasticis ⁊ deo dignis officijs vti. ⁊ Ezech.
xliiij. Non sanctificabant populū in vestib⁹ su
is. Habet ergo fm Hiero. religio diuina alterū
habitum in ecclesiasticis officijs aliū in cōi vsu
vt cuncto populo xp̄iano exemplū prebeat bo
ne conuersationis quatenus loti prius sordes
noui xp̄o fiant homines. Exuit eniꝫ tunc sacer
dos veterem hominē cum actibus suis. ⁊ īdu-
it nouum qui fm deuꝫ creatus est. Per vestes
quoqꝫ quibus in sacris vtimur tn̄.non oīa sa-
cramenta fore populo reuelanda intelligimus.
xlij.di.in mādatis.⁊.§.fi.xj.q.iij.nolite. Et no
ta ꝙ tp̄e Lodouici imperatoris filij karoli ma-
gni eṗi ⁊ clerici singula auro texta ⁊ exquisitas
vestes ⁊ alia secularia ornamenta deposuerūt.
Sacre autem vestes a veteri lege videnť as-
sumpte.precepit enim dn̄s Moysi vt faceret a
aron sacerdoti ⁊ filijs eius vestes sanctas ī glo
riam ⁊ decorem vt loti ⁊ sacris vestibus induti
fungerenť officio in sacris exo.xxviij.xxxj.xxxv
⁊.xl.c. Docuit enim dn̄s Moysen per.xl.dies
facere pontificalia ⁊ sacerdotalia vestimēta sa
cerdotibus ⁊ leuitis suis. ornamenta quoqꝫ et
linteamina.sed ⁊ Maria texuit ⁊ fecit illa in v
sum ministerij tabernaculi federis. Quedaꝫ tn̄
ab apostolis sumuntur: sed taꝫ ille qꝫ iste virtu
tes designant vel ministerium incarnationis.
Sane pontifex celebratur⁹ exuit vestes quo
tidianas ⁊ induit mundas ⁊ sacras. Et p̄mo
sandalia calciat vt sit memor dn̄ice incarnatio
nis. Scd̄o sibi ponit amitum vt motus ⁊ co
gitatus fauces ⁊ linguam cohibeat vt fiat cor
mundū spiritum rectum percipiens in visceri-
bus innouatum. Tertio albam talareꝫ vt ha
beat mundiciam carnis perseuerantē. Quar
to cingulum vt impet⁹ luxurie refrenet. Qui
to stolam in signum obedientie. Sexto tuni
cam iacinctinā.i.celestem conuersationem.
Septimo superinduit dalmaticam.i. sanctā re
ligionem ⁊ carnis mortificationē. Octauo
cirothecas vt declinet vanam gloriā. Nono
annulum vt diligat sponsam.i.ecclesiā sicut se.
Decimo casulam.i.caritatem. Undecimo
sudarium vtqꝫcqd fragilitate vel ignorācia pec
cat pn̄ia tergat. Duodecio palliū superponit
vt on̄dat se imitatorē xp̄i q̇ languores nr̄os tu
lit. Xiij.mitrā vt sic agat ꝙ coronaꝫ mereať
ꝑcipe eťnā. Xiiij.baculū.i.auctoritatē ptātis
⁊ doctrine. Et postea tapeta calcat vt terrā de
spicere ⁊ amare celestia discat. Oib⁹ āt p̄mis
sis vestib⁹ induiť a mīstris:q̄ ei vt vestes indu
at spuales angeli suffraganť. vl' q̄ vicari⁹ ē xp̄i
cui angeli mīstrāt ⁊ oīa fuiūt. Rursus pōti-
fex versus aq̇lonē respiciēs q̇uis versus oriēteꝫ
seu versus altare si sit magis accomodū respice
re possit tanqꝫ aduocatus ⁊ pugil cū hoste pug̃
turus antiquo vestib⁹ sacris q̄i armis induiť.
Iuxta apl'm vt iā diceť. Prīo sandalia ꝓ ocre
ris hꝫ ne q̇d macule vel pulueris affectionū in
hereat. Scd̄o amit⁹ ꝓ galea caput cōtegit. Ter
tio alba ꝓ lorica totū corp⁹ coopit. Quarto ci
gulū ꝓ arcu.subcingulū ꝓ pharetra assumit. ⁊
est subcingulū illud qd̄ depēdet a cingulo quo
stola pontificis cum ipso cingulo colligatur.
Quinto stola collum circundat quasi hastā cō
tra hostem vibrans. Sexto manipulo pro cla-
ua vtitur. Septimo casula quasi clipeo tegitur
manus libro pro gladio armatur. De singulis e
tiam aliter dicetur infra. Hec itaqꝫ sunt ar-
ma quibus pontifex vel sacerdos armari debꝫ
contra spirituales nequicias pugnaturus. Nā
vt inquit apostolus. arma milicie nostre nō sūt
carnalia: sed ad destinctionem muniminū po-
tentia ⁊ in alia epistola ad epheš.vj. Induite

vos inq̄t armatura dei vt possitis stare aduer-
sus insidias dyaboli. State ergo succincti lum
bos vestros in veritate ⁊ induti loricā iusticie
⁊ calciati pedes in ꝑpatōe euangelij pacis ī oī
bus sumentes scutū fidei. ī quo possitis oīa tel
la nequissimi ignea extinguere ⁊ galeā salutis
assumere. ⁊ gladiū spiritus qđ est verbum dei.
Hec quidē armatura est premissa septuplex ve
stis sacerdotalis significatiua septēplicis virtu
tis sacerdotis ⁊ repn̄tatiua xp̄i vestium quib⁹
indutus fuit tp̄e passionis ꝓut infra dicetur.
Prouideat ergo diligent̄ ep̄s ⁊ attēdat stu-
diose sacerdos vt signum sine significato nō fe
rat. i. vt vestem sine virtute nō portet. ne forte
similis sit sepulchro a foris dealbato. intus v̄o
omni spurcitia pleno. Quisq̄s enim sacris īdu-
mentis ornatur ⁊ honestis moribus nō indui
tur. q̄ɜto venerabilior appet hoībus tanto red-
ditur indignior apud deū. Pōtificalē itaqɜ glo
riā nō iam honor cōmēdat vestiuɜ: sed splēdor
aīaꝝ: qm̄ ⁊ illa que quondā carnalibus blandi
ebantur obtuitibus ea pocius que in ipsis erāt
intelligenda poscebant. vt quicq̄d illa velamīa
in fulgore auri. in nitore gēmaꝝ. ⁊ in multimo
di opis varietate signabant hoc iā in moribus
actibusq̄ɜ clarescat. cum ⁊ apud veteres reuerē
tiam ipsa significationū species obtineret ⁊ a-
pud nos certiora sint expimēta reꝝ q̄ɜ enigma
ta figuraꝝ. ꝓut hec ⁊ alia in pontificali vbi agi
tur de ep̄i consecratōe legunt̄. Sic itaqɜ mu
nitus ad certamen contra spiritualia nequicie
in celestibus. ⁊ pro sedāda in subditos iudicis
ita ad altare procedit ⁊ per confessionē dyabo
li renunciat dn̄o ⁊ seipsum accusat. Populus
vero q̄i pro suo pugile oraturus in profestis di
ebus terre prosternitur. dum autē ille oratiōes
⁊ alias recitat. q̄i totis viribus contra dyabolū
pugnat. Dum dyaconus in ieiunijs ante euan
gelium casulam super humeꝝ replicat q̄i gladi
um contra hostem vibrat. Dum epistola legit̄
voce preconis impatoris edicta dantur caut⁹
sunt tubicine precentores choꝝ regentes sunt
duces exercitū ad pugnā instruentes quib⁹ la
cescentibus alij subueniunt. Cantus autem se
quentie est plausus seu laus victorie. Dum euā
gelium legitur hostis quasi gladio vulneratur:
aut exercitus post victoriam dispersus aduna
tur. Episcopus predicans est imperator vic-
tores laudans. oblationes sunt spolia que vic-
toribus diuiduntur. Cantus offertorij ē tri-
unphus qui debetur imperatori. Pax autez in
fine datur. vt populi quies hoste prostrato insi
nuetur. Et deinde populus data licentia ꝑ ite
missa est cum gaudio de victoria ⁊ pace obtē-
ta ad propria redit. Celebratur⁹ itaqɜ missā
ep̄s aut presbyter indumentis suo ordini con-
gruentibus se exornat. ⁊ vestium cultui actōis
que conueniāt ornamēta. e. di. rationis. Cir
ca qđ notandū est q̄ sex sunt indumēta sacer-
dotibus ⁊ episcopis cōia. quia ⁊ sex sunt in q̄-
bus cōis presbyteroꝝ ⁊ ep̄oꝝ potestas cōsistit.
Nouem vero sunt ornamenta pontificib⁹ spe
cialia: quia ⁊ nouem sunt in quibus specialis e
piscopoꝝ potestas consistit. Per hunc ergo cō
muniū ⁊ specialium indumentoꝝ cōitas ⁊ spe
cialitas potestatum inter ep̄os ⁊ sacerdotes si
gnificatur. de quo in parte precedenti dictum
est sub ti. de ep̄o. Hoc etenim tam in nouo q̄ɜ ī
veteri testamento legitur constitutū. vt ponti-
fices preter cōes vestes habeant speciales. sed
ibi quatuor erant cōmunes. ⁊ quatuor specia-
les: prout dicetur sub ti. de legalibus indumen
tis qđ siquidem ratio mistica postulabat. nam
ille date sunt carnalibus ⁊ mundanis: quoniā
quaternarius numerus conuenit carni propt̄
quatuor humores. ⁊ mundo propter quatuor
elementa. Hee autem spiritualibus ⁊ perfectis
date sunt. Nam senarius numerus qui perfec
tus est: quia redditur ex suis partibus aggrega
tis perfectis conuenit. Unde ⁊ sexto die perfe
cit deus celum ⁊ terram ⁊ omnem ornatum e
orum. sed ⁊ cum in plenitudine temporis sexta
venisset etate. Sexto die sub hora sexta redēit
genus humanum. Senarius ergo numerus ꝑ-
fectus est: quia suo ordine numeratus perfici-
tur. Nam cum vnum duo ⁊ tres dicuntur se-
narius numerus impletur. vel quia in tribus ꝑ
tibus diuiditur idest in sexta tertia ⁊ dimidia:
videlicet in vno duobus ⁊ tribus. Nouenari⁹
etiam spiritualibus conuenit. quia nouez sunt
ordines angelorum: qui sm̄ prophetaɜ per no-
uem gemmarum species designantur. Qui-
deciɜ ergo sunt ornamenta pontificis quinde-
cim virtutum gradus ipso numero designācia
quos per quindecim cantica graduum. psalmi
sta distinxit. Uestes enim sacerdotales vir-
tutes significant quibus debent sacerdotes or
nari sm̄ illud propheticum. Sacerdotes tui in
duantur iusticia ⁊ sancti tui exultent. Que ta-
lares dicuntur: quia talus finis est corporis ꝑ
quod ostenditur q̄ non sufficit opus bonum
inchoare. nisi studeatur perseueranti fine com
pleri. prout sub ti. de tunica dicetur. Sic er-
go noster pontifex plura quam octo induit ve
stimenta q̄ɜuis Aaron nōnisi octo habuisse le-
gatur quibus moderna succedunt. quod ideo
est: quoniam oportet iusticiam nostraɜ magis
habundare q̄ɜ scribarum ⁊ phariseoꝝ vt intrar̄
possimus in regnum celorum. Potest etiaɜ
dici q̄ noster pontifex octo habet a capite vsɜ
ad pedes exceptis vestimentis pedum ⁊ manu
um scilicet amictum. albam. cingulum. ⁊ stolā

duas tunicas.casulã ⁊ paliũ. vestimentũ enim
pedum pocius pertinet ad nostruz q̃z ad Aarõ
quia nostris dictum est euntes in omnes gen/
tes ⁊c̃. Deniq̧ preter premissas vestes sacris
ordinibus ⁊ ministris deputatas. Est ⁊ alia q̃/
dam vestis linea que superpelliciũ dicitur quo
quibuslibet seruicijs altaris ⁊ sacroꝝ vacantes
super vestes cões vti debent.prout in sequenti
ti.dicetur. Superpellicium autẽ propter sui cã
dorem mundiciam seu puritatem castitatis de
signat. Iuxta illud. Omni tempore vestimenta
idest opera tua sint candida ⁊ munda.propter
nomen vero suum carnis mortificationem fi/
gurat. Dictum est enim superpelliciuz eo q̧ an
tiquitus super tunicas pellicias de pellib⁹ mor
tuorum animalium factas induebatur:qđ ad/
huc in quibusdam ecclesijs obseruatur. repre/
sentantes q̧ Adam post peccatum talibus ve/
stitus est pelliciis. Tertio denotat innocen/
tiam. ⁊ ideo ante omnes alias vestes sacras se
pe induitur:quia diuino cultui deputati inno/
centiam vite cunctis virtutum actibus suppo
nere debent. Iuxta illud psal. Innocẽtes ⁊ re/
cti adheserunt mihi. Quarto propter sui la/
tidinem.congrue caritatez designat. Unde su/
per prophanas ⁊ cõmunes vestes induitur ad
notandum q̧ caritas operit multitudinez pec
catoꝝ. Quinto propter sui formã:quia ĩ mo
dum crucis formatur.passionem dñi figurat:
qđq̧ illud gerentes crucifigi debent cuz vicijs
⁊ concupiscentijs. Fiunt autẽ superpellicia in
quibusdaz locis de crismalibus lineis:que po/
nuntur super infantulos baptizatos.exemplo
Moysi qui de purpura ⁊ bisso ⁊ alijs a popu/
lo in tabernaculo oblatis fecit vestes quib⁹ A
aron ⁊ filij eius induerentur quando ministra
bant in sanctis exo.xxxix.c. Est etiam ⁊ alia
vestis que pluuiale vel cappa vocatur que cre/
ditur a legali tunica mutuata. Unde sicut illa
tintinabulis.sic ista fimbrijs insignitur:que sũt
labores ⁊ huiusmodi sollicitudines. Habet eti
am caputium quod est supernum gaudium ꝑ
lixa est vsq̧ ad pedes.per quod perseuerancia
vsq̧ in finem significatur. In anteriori parte a
perta est. ad notandũ q̧ sancte conuersantib⁹
vita patet eterna.seu q̧ eoꝝ vita patere debet a
lijs in exemplum.xi.q.iij.non sunt in si. Rur
sus per cappam gloriosa corporuz ĩmortalitas
intelligitur. Unde illam non nisi in maioribus
festiuitatibus induimus.aspicientes in futurã
resurrectionem.quando electi deposita carne
binas stolas accipient.videlicet requiem anĩa
rum ⁊ gloriam corporum: que cappa recte in/
terius patula est . Et nisi sola necessaria fibula
inconsuta: quia corpora iam spiritualia facta.
nullis animarum obturabũt angustijs. fimbri

is etiam subornatur:quia tunc nostre nihil de
erit imperfectiõi.sed qđ nunc ex parte cogno/
scimus tunc cognoscemus sicut ⁊ cognoti su/
mus. Quidam autem heretici garriunt nus
q̃z reperiri in nouo testamento q̧ xp̃s vel disci
puli eius premissis vestibus induerentur.repre
hendentes nos temere:quia talibus ornamur:
qm̃ sicut Io. ait Dñs surgens ↄ̃ cena posuit ve
stimẽta sua. ⁊ postea alia nũq̃z accepit nisi sua.
Nos vero vt dicunt plura alia q̃z vestimus re/
uestimus in missa in qua cenam ipsam imita/
mur. ⁊ dñs ab alijs qui volunt ambulare ĩ sto/
lis nos cauere precepit dicẽs. Cauete a scribis
qui volunt ambulare in stolis. dicunt enim q̧
hoc facimus vt iustiores ⁊ excellẽtiores popu
lis appareamus contra illud. Uos estis qui iu
stificastis vos coram hominibus.deus autem
nouit corda vestra:quia qđ hominibus altum
est abhominatio est apud deum. Error autem
iste ex premissis apertissime confutatur. Legit̃
quoq̧ Ezec.xlij. ⁊ .xliiij. Cum ingredientur san
ctuarium meũ ⁊ accedent ad mensaz meam vt
mihi ministrent ⁊ custodiant cerimonias me/
as. vestibus lineis induentur nec ascendet su/
per eos quicq̃z laneũ. Cumq̧ ingredient̃ atriũ
exterius ad populum exuent se vestimentis su
is in quibus ministrauerant ⁊ non sanctifica/
bant populum in vestimentis suis. Et nota
q̧ hostiarij.lectores.exorciste. ⁊ acoliti vestib⁹
albis vtuntur:videlicet superpellicio.amicto ⁊
alba ⁊ baltheo vt angelos dei ministros. ꝑ ca/
stitatis mundiciam imitentur ⁊ in eis in carne
gloriosa effecta spirituali quasi in albis vestib⁹
socientur. Inde est q̧ pocius lineis vestibus
vtuntur:quia sicut linum multo labore ad can
dorez producitur.sic necesse est per multas tri/
bulationes ad regni gloriam peruenire. In
concilio magon.xi.q.i.episcopus presbyter.sta
tutum est q̧ episcopus in ordinatione sua reci
piat orarium baculum. ⁊ annulum.presbyter o
rarium ⁊ planetam. dyaconus orarium ⁊ dal/
maticam.subdyaconus patenam ⁊ calicem.et
cum degradantur ea perdunt. Et ĩ concilio to
lerano.xciij.di.dyaconus in conuentu statutũ
est q̧ dyaconus tempore oblationis tantuz sci
licet quando legit euangelium vtat̃ alba ⁊ dal
matica. Notandum quoq̧ est q̧ vestes euã
gelici sacerdotis aliud designant in capite scili
cet in christo.aliudq̧ figurant in mẽbris.quã/
q̃z ⁊ caput ⁊ membra sacerdotis nomine nun
cupãtur.ad caput dicit psalmigraphus. Tu es
sacerdos ineternum ſm ordinez melchisedech
Ad mẽbra vͦo dicit apostolus. Uos estis gen⁹
electum regale sacerdotium. Exponenda ergo
sunt eorum misteria. Primo ſm q̧ membris.
consequenter ſm q̧ capiti scilicet christo con/

ueniunt. prout i quolibet capitulo distinguet.

De ornamentis autem ⁊ palleis ⁊ vestibus ecclesie vel altaris in prima parte dictū est vbi agitur de picturis. Porro sex indumenta sacerdotibus ⁊ epis cōia sunt hec. amictus. alba zona seu cingulum. stola. manipulus. planeta.

Nouē vero pontificibus specialia sunt hec calige. sandalia. succinctoriū. tunica. dalmatica cirothece. mitra. annulus. baculus pastoralis.

De quibus omnibus singulatim prosequmur ⁊ etiam de sudario ⁊ de pallio ⁊ d̄ coloribus q̄bus ecclesia in ecclesiasticis vtitur indumentis ⁊ de legalibus indumentis.

De amictu. Rubrica.

Rimo de sex ornamentis epis ⁊ sacerdotibus cōibus est fm premissa dicendum. Lotis itaqꝫ manibus eps seu sacerdos celebraturus assumit amictū quo caput tegitur quez pontifex loco ephot siue superhumerale ⁊ rationale habet. ⁊ nunc etiaz superhumerale vocari potest significans salutem que per fidem tribuitur. De hoc apostolus ad ephe. vj. Galeaz salutis assumite significat etiam castitatez cordis ⁊ corporis: quia ⁊ renes ⁊ pectus ambit ⁊ tegitur ⁊ omnibus sacris vestibus supponitur. sed omībus supereminet: quia castitas etiam debet eē intus in pectore ⁊ foris nitere in opere. vnde ī renibus stringitur: quia ibi p̄cipue luxuria dominatur. Per amictū quoqꝫ super humeros quia circūquaqꝫ diffunditur. operꝫ fortitudo d̄signatur. Humeri nanqꝫ fortes sunt ad opera peragēda. Juxta illud. Patriarche Jacob supposuit humerꝫ ad portandū. factus est tributis seruiens. Due vasculi siue due cordule quib⁹ ante pectus ligatur. significant intentionē ⁊ finem quibus informandū est opus. ne fiat ī fermento malicie ⁊ nequicie. sed in azimis since. ⁊ veritatis. Sacerdos igitur non debet ociosus existere: sed bonis operibus insudare. fm illud apostoli ad thimo. Labora sicut bon⁹ miles Jhesu xp̄i. Laudanda tñ quorundā locorū habet consuetudo vt linea camisia alba. aut superpelliciuz super cōes vestes induatur priusq̄ꝫ amictus impōatur. per qd̄ fides que primo adesse debet significatur. Porro amictus supos planete reuoluitur. de quo sub ti. de planeta dicetur. amictu quoqꝫ collum stringitur. per quod vocis castigatio intelligitur: qm̄ per collum in quo vox est vsus loquendi exprimitur.

Stringitur ergo collum ne inde ad linguaz mendaciū transire possit. Leuiter tñ cū eo pectus ⁊ fauces stringuntur. prout sub ti. de cingulo dicetur. Illo etiam caput operimus ne circūquaqꝫ libere prospiciendo illicita cogitemus. Pectus seu cor eo tegitur: quia animus sacerdotis ad ea que incumbunt debet totus esse intentus. nec debet tunc ad vanitates vel ad aliqua mundana libere meditanda dissolui. Porro amictus quo sacerdos caput obnubilat fm q̄ capiti. s. xp̄o cōuenit. significat id qd̄ in apo. describitur: vz angelum dei fortem descendisse de celo amictum nube. Et in ysa. Ecce dn̄s ascendet super nubem candidam. veniens enim ad saluationem mundi. saluator mūdi dei filius. angelus magni consilij. amict⁹ est nube. dum diuinitatē abscondit in carne. Nā caput viri xp̄s. caput xp̄i deus: extra de sac̄ vn. Hoc ergo carnis latibulum significat sacerdotis amictus. qd̄ per illam syndonem expressius significatur: qua summus pōtifex caput obducit. de qua in ti. de succinctorio dicetur. ⁊ pulchre quidem q̄ per calciamentum peduz hoc ipsum per amictuz capitis designatur: quia diuinitas in carne latuit ⁊ per carnem innotuit. Nam cum notus esset in iudea deus ⁊ in israel magnū nomen eius in ydumeā extendit calciamentum suum. ⁊ ante conspectum gentiuz reuelauit iusticiam suam. Amictus etiaz rep̄sentat operimentum quo iudei velabant faciē xp̄i dicentes. Mathei. xxv. Prophetiza nobis christe quis est qui te percussit.

De alba. Rubrica.

Ost amictū camisiā siue albam sacerdos induit que membris corporis conuenienter aptata. nihil superfluuz aut dissolutum in vita sacerdotis aut in eius membris esse debere demonstrat hoc ob speciem candoris mundiciam demonstrat fm qd̄ legitur. Omni tempore vestimenta tua sint candida. Fit autem de bisso vel lino p̄pter qd̄ scriptum est. bissinum sunt sanctificationes sanctorꝫ. Est autem bissus linum egyptiacum. Sicut enim bissus vel linum candorem quem ex natura non habet multis tonsionib⁹ attritum acquirit per artem. sic ⁊ hominis caro mundiciam quam non obtinet per naturam. per exercitia bonorꝫ operꝫ multis castigationib⁹ macerata sortitur per gratiam. Sacerdos ergo fm apostolum castiget corpus suū ⁊ in seruitutem redigat. ne forte cum alijs predicauerit ipse reprobus fiat. Habet autez alba capucium qd̄ est professio castitatis. Habet etiā lingulam que significat linguam sacerdotalez: que ligat contumaces ⁊ absoluit penitentes.

Rursus hec vestis que in veteri sacerdotio

linea vel pondus grece seu tunica talaris dicebatur. stricta fuisse describitur propter spiritũ seruitutis iudeorum in timore. In nouo vero larga est. propter spiritum adoptionis in libertate qua nos xp̄s liberauit. Q̄d autẽ aurifrisium ⁊ gramata diuersis in locis ac varijs operibus ad decorem habet illud insinuat q̄d propheta dicit in ps̄. Astitit regina a dextris tu. in vesti. deau. cir. varie. Rursus alba cingulo stringitur vt omnis voluptas carnalis astricta intelligatur. dicente dn̄o. Sint lumbi vestri precinc. Manice quoqꝫ tam albe q̄ꝫ etiaꝫ tunicelle cõuenienter debẽt esse stricte. non nimis laxe vt labantur. ⁊ brachia nudentur habentes ĩ summitatibus aurifrisiã ad designãdũ aureos torques: qui brachia nuda beati Martini missaꝫ celebrantis miraculose decenter operuerũt. ꝓut in. vj. parte sub eius festo dicetur. Per albaꝫ etiam qua corpus a sursum vsqꝫ ad deorsuꝫ tegitur. spes que ex gratia prouenit ecclesie d̄sursum ⁊ ex meritis ecclesie deorsum figuratur. De hac apl̄us ad romanos. viij. Spe salui facti sumus. Quia vero vsqꝫ ad talos descendit, perseuerantiã designat. prout tactũ est ꝓpe finem in prohemio huius partis. Porro s̄m q̄ capiti. s. xp̄o conuenit alba que est lineuꝫ vestimẽtum longissime distans a tunicis pelliceis que ex mortuis animalibus fiunt: quibus Adaꝫ vestitus est post peccatum nouitatem vite significat quã xp̄s ⁊ habuit ⁊ docuit ⁊ tribuit in baptismo. de qua dicit apl̄s. Exuite vetereꝫ hoĩeꝫ cum actibus suis ⁊ induite nouũ: qui s̄m deuꝫ creatus est. Nam in transfiguratione resplenduit facies eius sicut sol ⁊ vestimenta eius fc̄ã sunt alba sicut nix. Semper eniꝫ vestimẽta xp̄i munda fuerunt ⁊ candida: quia peccatum nõ fecit. nec inuentus est dolus in ore eius. Hec etiam vestis representat albã vestem in qua herodes illusit christo. Luc. xxiij.

De zona seu cingulo. Rubrica.

Ebet autem alba circa lũbos sacerdotis seu pontificis zona seu cingulo q̄d ĩ lege ⁊ apud grecos baltheũ dicebat̃ precingi. ne defluẽdo gressũ impediat. vt castitas sacerdotis per albã significata nullis incentiuorum stimulus dissoluatur. Cingulũ nanqꝫ continentiã significat. Vñ Sint lumbi vestri p̄cincti ⁊ lu. ar. in ma. ve. In lumbis q̇dẽ luxuria dn̄at̃. sicut dn̄s loquẽs de dyabolo manifestat virtus eius in lumbis eius ⁊ fortitudo eius in vmbilico ventris eiꝰ de pe. di. ij. si ei inq̄t ad finẽ. Sane in sinistro later̃ põtificis ex cingulo duplex depẽdet succinctoriũ: q̄ duo sunt q̄bꝰ castitas roborat̃. ⁊ sine q̇bꝰ difficile cõs̄uat̃. s. or̄o ⁊ ieiuniũ. Vñ dn̄s ait Hoc genꝰ demoniorum nõ eiicit̃ nisi in or̄one ⁊ ieiunio. Debent ergo lumbi ꝑ cõtinentiã p̄cingi ⁊ ꝑ abstinẽtiã succingi. Vñ apl̄s. State succincti lumbos vestros in veritate. Verum succinctoriũ q̄d alias pizoma vel subcingulũ vocatur inter indumenta legalia fuisse nõ legit̃: q̄ ⁊ si legales sacerdotes accincti tp̄e sacrificij abstiere deberent. Alio tñ tp̄e licite vacabant amplexibus. hodie autẽ addit̃ cingulum: q̄ moderni ministri iugẽ h̄re debent cõtinẽtiã. ⁊ iõ nõ solũ cingi: sꝫ etiã succingi debent. iõ autẽ duplex est succinctoriũ: vt duplex castitas denotet̃: vꝫ mẽtis q̄ ꝑ cĩgulũ ⁊ corpis q̄ ꝑ succĩgulũ significat̃. a ꝑte sinistra d̄pẽdet: q̄ pocior est castitas mẽtis q̄ꝫ corpis. ⁊ dextra ꝑs pocior ẽ q̄ꝫ sinistra Unde Gre. Lumbos precingimur cũ carnis luxuriã per carnis continentiã coartamꝰ. Cingulum quoqꝫ conuenienter temperantiã designat. de subcingulo etiam dictũ est in ꝓhemio huius partis. Et aduerte q̄ pectus ⁊ fauces leuiter cũ amictu stringũtur: quia motus ĩ nostra potestate nõ sunt. Helyas prius clausit celum qñ pecijt q̄ nõ plueret q̄ꝫ animũ qñ desiderabat vindictã de morte ꝓphãrum. lingua etiam in vdo sedꝫ ⁊ in madido ⁊ facile lubricat̃. Vñ princeps apostolorum ad vocem ancille magistrum negauit. sed renes fortiter cingulo stringuntur vt castigetur corpus ⁊ in seruitutem redigat ⁊ impetus luxurie defrenetur. Porro secundum q̄ capiti scilicet christo cõuenit zona sacerdotalis. significat illud quod Joannes apostolus ait. Conuersus vidi similem filio hominis precinctum ad mãmillas zona aurea. ꝑ zonam auream perfecta christi caritas designatur quam dicit apostolus supereminentem scientie caritatem christi feruentem in corde. radiantem in opere. Cuius succintorium illud significat quod Ysaias. xj. c. de christo loquens predixit. Erit iusticia cingulum lumborum eiꝰ ⁊ fides cinctorium renum eius. Nam iustꝰ dominus iusticiam dilexit equitatem vidit vultꝰ eius. Et fidelis dominus in ver. su. ⁊. s. in om. ope. suis. Due summitates ipsius due sũt partes naturales iusticie quaꝫ christus fecit ⁊ docuit. scilicet quod tibi non vis fieri alteri nõ feceris. Secundum quecumqꝫ vultis vt faciant vobis homines. ⁊ vos eadem facite illis. Cingulum ergo iusticiam significat cuius duo sũt brachia sese constringentia. scilicet declinare a malo ⁊ operari bonum. Representat etiam flagellum quo pilatus cecidit Jhesum. Joan. xix.

De stola. Rubrica.

Dicingulũ, sacerdos oratorium siue stolã que leue dñi iugum significat. xxiij. di. ecclesiastica. siue que est iugũ p̃ceptorũ dñi super collum sibi imponitur: vt iugum dñi se suscipisse demonstret. Quã cũ osculo sibi imponit ⁊ deponit ad notandũ assensum ⁊ desideriũ quo se subicit huic iugo. Illa autem a collo per anteriora descẽdens dextrũ ⁊ sinistrũ latus adornat: quia ꝑ arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris. i. in ꝓsperis ⁊ in aduersis sacerdos debet esse munitus quatenus nec aduersis frangatur. nec prosperis eleuetur. Unde ⁊ cũ sacerdos in ordinatione stolam accipit dicit illi eps. Accipe iugũ dei. iugũ enim eius suaue est ⁊ onus eius leue. suaue in prosperis: leue in aduersis. Stola quippe vsq ad genua que curuantur ꝓtẽditur vt nos mites corde ⁊ humiles insinuet. Significat enim patientiã de q̃ scriptũ est. Patientia vobis necessaria ẽ vt reportetis ꝓmissiões. ⁊ iterũ ĩ patiẽtia ve. pos. a. ve. Hinc est ergo q stola cũ zona seu cingulo a dextris ⁊ sinistris quibusdã nexibus colligatur: qr virtutes virtutibus sociantur ⁊ iuuãtur. ne aliquo moueãtur tentatõis impulsu. ⁊ ad designandũ q tam in ꝓsperis q̃ in aduersis d̃bet xpi iugũ patienter ferri. faciẽte glutinio caritatis. A quibusdã võ pontificibus additur p̃missis verbis stola innocentie ĩduat te dñs qđ stolã inspicit primitiuã q̃ fuit innocẽtie significatiua. Rursus stola ab humero sinistro sacerdotis in dextrũ dũ ordinatur reflectitur: qr cũ obedientia incipiat ab actiua ꝑ dilectõe ꝓximi transit in contẽplatiuã vitã per dilectionẽ dei. longitudo autẽ stole ꝑseuerantiã significat. Duo brachia stole dependentia significant prudentiã ⁊ temperãtiã. Unde apls ad thimo. iij. Sobrie iuste ⁊ pie viuamus ⁊c. Sed ⁊ fm decretũ bracaren. conci. xxiij. di. ecclesiastica. debet sacerdos de vno eodemq orario ceruicem pariter ⁊ vtrunq humerũ premens signum crucis ĩ suo pectore preparare vt qui ĩperturbatus precipitur inter prospera ⁊ aduersa consistere virtutum semper ornamento vtroq circumspectus appareat humero. Si quis autẽ aliter egerit excõicationi debite subiacebit nisi forte q̃s dixerit hoc decretum per contrariam generalis ecclesie consuetudinem abrogatum. Nam vero vbiq partes stole reducuntur ante pectus in modum crucis. Crucem autem gerit in pectore dum xpi passionem cuius minister est imitatur in mente. Orarium itaq iugum simul ⁊ onus est iugũ sacerdotibus onus dyaconibus. Unde fit vt sacerdotibus circa collum. et dyaconibus super sinistrũ humerũ ponatur. Sicut enim iugũ collo portatur. sic ⁊ humeris onera feruntur. Lege in leuitico ⁊ videbis solos leuitas ferendis oneribus destiatos. In dyacono etiã stola iugum significat. ꝓut in parte. ij. dictum est vbi de dyacono agitur. Adhuc stola sinistro humero dyaconi ĩponitur: qr decet tp̃alia spiritualibus deseruire. vel qr dextrã dyaconi oportet esse liberã vt expedicius ad ministeriũ sacerdotis discurrat de quo ⁊ ibi dictũ est. Ad lumbos stola succĩgitur vt sit fortis et expeditior contra pugnas libidinũ. qñq tñ solum super sinistrũ brachium pars anterior stole cõplicatur qđ tractũ est a legalibus sacerdotibus qui dum sacrificabant summitates balthei super humerũ reflectebant. In epo vero vel sacerdote ab vtraq parte equaliter dependet anterius: qr xps cuius typum gerunt qui equanimiter se habuit in prosperis ⁊ ĩ aduersis que per leuã ⁊ dextrã significantur. habitatores terre ad celestia ducere desiderabat q semper ante oculos mentis sue gerebat. Dictum est autem orariũ: qr q̃uis sine aliis indumentis sacerdotalibus baptizare consignare ⁊ alia plura orando facere liceat. sine orario tñ. nisi magna necessitate cogente nihil horũ facere licet. In concilio tribur. in burcardo li. vj. c. presbyteri. legitur vt presbyteri nõ vadãt nisi stola orario ve induti. Notandũ autẽ est q antiquitus stola erat vestis candida pertingens vsq ad vestigia qua patriarche vtebantur ante legem quã p̃mogeniti cũ benedictionẽ patris acciperent induebant ⁊ domino victimas vt pontifices offerebant. Sed postq̃ alba cepit portari mutata est in torquem. per primã stolam innocentia intelligitur que fuit in primo homine. Sed cum eam perdiderit propter peccatum oportuit eam recuperare per vitulum saginatũ: quia igitur superest vt qui per inobedientiã cecidimus per obedientiã resurgamus. recte pro veste innocentie recuperanda subimus torquem obedientie. Nam per stolã qua nunc vtimur obedientiam accipimus euangelij crucifixi.

Porro fm q capiti. s. christo conuenit stola q̃ super amictum collo sacerdotis incumbit. obedientiam ⁊ seruitutem significat quam dominus omnium propter suorum salutem subiit. Nam cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se. e. d. Exinaniuit enim semet ipsum formam serui accipiens. factus obediẽs vsq ad mortem. m. a. c. Causam quippe mortalitatis nec traxit origine nec cõmisit in opere.

Stola etiam significat ligaturã q̃ Jhesus ligatus fuit ad columnã. Statutũ est in canonibus. xxiij. di. nõ oz. ⁊ duobus. c. se. ne subdyacõi lectores. ⁊ psalmiste orarijs siue stolis vtantur.

De manipulo. Rubrica.

Uia vero mentibus bñ cõpositis de diuino cultui mancipatis sepe subrepit accidia q̃ quodaz torpore reddit animũ dormientẽ. ps. Dormitauit anima mea p̄ tedio. Jõ in sinistra manu mĩstri ad altaris ministeriũ accedentis q̄dã apponit̃ manipula q̃ fanõ vel manipulus vel sudariũ appellat̃. q̃tenus sudorẽ mentis abstergat ⁊ soporẽ cordis excuciat. vt bonis opibus inuigilet d̃pulso tedio vel torpore. Per manipulũ eñ bona opa vel vigilancia designant̃: de q̃ dñs ait. Uigilate q2 nescitis q̃ hora filius hoĩs vẽturus sit. Uñ sponsa dicit in canticis. Ego dormio et cor meũ vigilat. Per sudariũ etiã pnia designatur: q̃ labes quotidiani excessus ⁊ tediũ mũdane conuersatõis extergit̃ de quo d̃r. Dormitauit aĩa mea p̄ tedio. tedet eñ animã peccatoꝝ conscie ⁊ infirmitatis corpore. Significat etiã futuroꝝ bonoꝝ retributionẽ. Uñ in q̃buſdam locis quociens in festis albis vtunt̃ maniplõs portant ex eo q2 i illa vita vnuſq̃sq3 ꝓpriã mercedẽ accipiet. Et venientes venient cũ ex. por. ma. su. Jtẽ q2 manipulus penitentiã designat. Jnde est q2 sudariũ subdyaconi magis fanone sacerdotali format̃: q2 vbi maior excessus: maior exigit̃ fructus. De sudario etiã infra dicet̃.

Sane ministri manipuluz i brachio sinistro ferunt ad notandũ q2 stricti debent esse ad terrena: sed ad celestia expediti. Antiq̃ autẽ ñ erãt astricti ad hoc: q2 dõ ẽt ꝓ tpalib9 fuiebãt ⁊ ad significandũ nos in hac vita q̃ p̄ sinist̃r significat̃ pati tediũ supflui humoris. i. delectatõis et alia supflua mentis ad hoc manipul9 i sinistra fidẽ in hac vita designat. Manipuli vsus sumpt9 est nõ ab Aaron. sed ab antiq̃s p̄rib9: q2 sic legit̃ martilogio bede. arsenius sudariũ sp̄ ferebat in sinu vel manu ad tergendũ effluentiam lachrymaꝝ. Habebant quoq3 scĩ p̄res dũ sacra tractabant ⁊ sacra cõficiebãt mapellas. i. puas mappas ⁊ mantelia in manib9 nũc ꝓ tegendis manib9 nũc ꝓ operiendis ⁊ nũc ꝓ reuerentis tractrandis sacris. Porro s̄m q2 capiti. s. xp̄o ꝯuenit q2 sacerdos manipulũ portat in leua designat q2 xp̄s brauiũ obtinebat in via. Per manipulũ eñ pmiũ designat̃. Jux̃ qõ legit̃. Ueniẽtes autẽ veniẽt cũ ex. por. ma. su. Per leuã vita p̄ñs accipit̃. Juxta illud. Leua eius sub capite meo ⁊ dextra ipsi9 am. me. X̄pus autẽ sil' fruebat̃ ⁊ merebat̃. fruebat̃ in p̄ria. ⁊ mer̃bat̃ i via Nã sil' ⁊ brauiũ cõphẽdẽbat et stadiũ pcurrbat q2 sil' erat i p̄ria ⁊ i via. nemo iq̄t ascẽdit i celuz nisi q̃ d̃scẽdit d̃ celo. fili9 hoĩs q̃ ẽ i celo. Manipul9 ẽt repñtat funẽ q̃ Jhesus cõprehẽsus a iudeis ligatus fuit. Uñ Jo. xviij. Cõphenderũt ⁊ ligauerunt eũ. Manipulus tñ p9 indutã planetã cõsueuit romano pontifici imitti qõ etiã a pluribus obseruat̃. de quo in. iiij. pte sub ti. d̃ confessione dicetur. Notandũ autẽ q2 dyaconus ⁊ subdyaconus pontifici induenti ⁊ exuenti se sacris vestibus sine manipulis seruiũt. Primo vt expedicius ⁊ liberius administrent. Scd̃o ad notandũ q2 in tali obseq̄o nõ d3 fructũ q̃rere tpalẽ q̃ q̄ñq3 p manipulũ significatur Juxta illud ps. Uenientes autẽ ⁊c̃. Rursus dũ pontifex se induit vel exuit dyaconus stat a dextris ⁊ subdyaconus a sinistris: q2 dyacon9 ex ordĩe suo ad fortiora ⁊ pfectiora q̃ p dextrã significant̃ assumitur q̃3 subdyaconus.

De casula seu planeta. Rubrica.

Ostremo sup omẽs vestes induit̃ casula: q̃ q̄i pua casa d̃r: ⁊ a grecis planeta vocat̃ a planõ qd̃ est. error: q̄m errabundus ei9 limbus sup brachia eleuat̃. significãs caritatẽ sine q̃ sacerdos est sicut es sonãs. aut cymbalũ tinniẽs. sicut eñ caritas opit multitudinẽ peccatoꝝ. ⁊ oĩa legis ⁊ ꝓphãꝝ mandata continet dicente aplõ. Plenitudo legis est dilectio. Sic ⁊ hec vestis cuncta planati: ⁊ alia oĩa indumenta intra se claudit ⁊ cõtinet. De caritate dicit apostolus. Adhuc excellentiorẽ viã vobis ostẽdo. Si linguis hominũ loq̄r ⁊ angeloꝝ. caritatẽ autẽ nõ habeã nihil sũ. ⁊ itez si fidẽ habeã vt mõtes trãsferã. caritatẽ autẽ nõ habeã nihil sũ de cõ. di. iiij. solẽt. Hec fid̄ẽ est vestis nuptialis d̃ q̃ dñs inq̄t i euãgelio. Amice q̃uo huc intrasti nõ hñs vestẽ nuptialẽ. sine hac ãt nunq̃3 sacerdos d3 suũ officiũ exercere: q2 sp eũ decet i caritatis vinculo pmanere. Per h̄ ãt q2 amict9 sup os planete reuoluit̃ innuit̃ q2 op9 bonũ d3 ad caritatẽ referri. Naz finis p̄cepti est caritas de corde puro ⁊ cõsciã bona. ⁊ fide nõ ficta. Qd̃ v̄o casula i extẽsiõe manuũ i añriorẽ ⁊ posteriorẽ ptẽ diuidit̃. significat duo brachia caritatis. s. ad deũ ⁊ ad ꝓximũ. Diliges inq̄t deuz tuũ ⁊c̃. Jn his duob9 mãdatis pendet tota lex ⁊ ꝓphete. Rursus latitudo planete latitudinẽ significat caritatis q̃ ⁊ vsq3 ad inimicos extendit̃. Uñ latũ mandatũ tuũ nimis. Due quoq3 plicature sinistre v3 ⁊ dextre. sunt duo p̄cepta caritatis. s. amor dei ⁊ ꝓximi. Duplicat̃ etiaz añ pectus p qd̃ cor et inter humeros p quos opera exprimunt̃. ⁊ in eis vestimẽtũ ip3 duplex efficit̃: q2 sic dẽm9 bona opa foris oñdere ꝓximis vt eadẽ itus i corde corã dño iteq̃ fuem9. Caritatẽ eñ debemus hr̃e in corde ⁊ ope ⁊ in

tus τ foris. Rursus ante pect⁹ duplicaẜ: qm̄ p caritatē bona voluntas τ scā cogitatio gn̄aẜ duplicaẜ etiā inter hūeros: qꝛ p illaȝ aduersa a ꝑmis τ ab adūsarijs supportaẜ. Ad brachia āt eleuaẜ dū bōa opa caritat) opaūr. Ad dextꝛ dū opaūr bonū ad dōesticos fidei. Ad sinistrū dū extēdiẜ etiā ad inimicos. Adhuc triplicaẜ in brachijs. In dextro quidē dū fidelib⁹ mona chis clericis τ laicis subuenimus. In sinistro dū infidelibus. s. malis xp̄ianis iudeis τ pagāis necessaria ministramus. Per casulā quoqꝫ recte opa iusticie designanẜ. Juxta illō. Sacer dotes tui in. iu. Sane sacerdos agens suum officiū nō dꝫ casulā exuere: qꝛ p̄cipiente domi no. Leui. xxi. c. Nō lꝫ ei egredi de scis. s. reb⁹ vel p̄ceptis. Porro sm̄ q̄ capiti. s. xp̄o conuenit casula magni sacerdotis est ecclesia vniuersalis de q̄ dicit apl's Quotquot i xp̄o baptizati estis xp̄m induistis. Hoc est illud Aaron vestimen tū c⁹ in orā descendit vnguentū sed a capite d̄ scendit in barbā τ a barba descendit in oram: qm̄ de plenitudine sp̄s eius nos oēs accepim⁹ p̄io apl'i postmodū ceteri. Qd̄ autē casula v nica τ integra τ vndiqꝫ clausa est. significat fi dei vnitatē τ integritatē. Veruntn̄ in exten siōe manuū i anriorē τ posteriorē ptē quodā mō diuidiẜ. designans antiquā ecclesiā q̄ passi onē xp̄i p̄cessit. τ nouā q̄ passionē xp̄i subseq̄ẜ Nā τ q̄ p̄ibant τ q̄ seq̄bant clamabant dicen tes. Osanna filio dauid bene. q̄ ve. in no. dn̄i. Hec etiā vestis repn̄tat purpureū vestimentuȝ quo milites circūdederunt Jhesum. Jo. xix. c.

De caligis τ sandalijs. Rubrica.

Superius de sex orna mentis taȝ sacerdotib⁹ q̄ȝ epis cōib⁹ dictuȝ est. Nunc autē de nouē pontifi cū sp̄ualibus dicendū restat. Et p̄ us d̄ caligis τ sandalijs videam⁹. Vestimētū aūt pedū nō habuit originē ab Aa ron: q̄ dn̄tarat in iudea conuersabaẜ. Jōqꝫ ne cesse nō habuit sꝫ ab apl'is q̄b⁹ dictū est. Eūtes docete oēs gētes. nisi forte q̄s dixerit q̄ calige τ sandalia in locū femoraliū succedunt. Ce lebraturi igiẜ pontifices pedes interea dū dn̄r q̄nqꝫ psalmi in p̄patōe euangelij pacis caligis τ sandalijs. calciant: quoꝝ pulchritudinē āmi rabaẜ ꝓph̄a dicēs. Quā speciosi pedes euāgeli zātiū pacē. euāgelizātiū bōa. Vn̄ apl's ad ephe. Calciati pedes calciam̄tis ꝯtutū. Et i euāg°. legi tur dn̄ȝ misisse discipl'os suos sādalijs calciatos calciatos vtiqꝫ i p̄patōe euāgelij pacis. Si eniȝ calciati nō essent qūo sup serpentes τ scorpio nes calcare potuissent. Cogitent igiẜ ep̄i cur

ita calciati sunt imitenẜ eoꝝ exēpla quoꝝ imi tanẜ calciamēta. Siq̄dē p pedes cōuenienter affectus intelligunẜ. Debent nāqꝫ h̄re effectus τ desideria calciata. ne puluere terrenoꝝ seu tē poraliū maculenẜ. Per hm̄ōi quoqꝫ calciamē tū ꝓhibitio pedū cōgrue intelligiẜ. ad vꝫ. ne illi cita festinēt. Qꝛ v̄o affect⁹ facili⁹ inficiūẜ et maculanẜ tp̄e ꝓsperitatis qd̄ p dextrū quā tē poꝛe aduersitatis qd̄ p sinistrū intelligiẜ. Jō vt maiori piculo cicius occurrendū on̄daẜ a dex tro pede pontifex incipit calciari. Priusq̄ȝ q̄ȝ sandalia pedib⁹ iponanẜ caligis induunẜ vsqꝫ ad genua ꝓtensis ibiqꝫ constrictis: qꝛ p̄dicatoꝛ pedib⁹ suis rectos dꝫ facere gressus suos τ ge nua debilia roboꝛare. nā q̄ fecerit τ docuerit h̄ magn⁹ vocabiẜ in regno celoꝝ. Calige quo qꝫ iacictini. i. aerei seu celestis coloꝛis denotāt q̄ celestes dꝫ h̄re pedes. i. affectus τ firmos. ne claudicet sed dicat confoꝛtamini pusillanimes Et cōseq̄nẜ sandalia pedib⁹ iponūẜ q̄ sic vo cāẜ ab herba vel sandarico coloꝛe quo depigū tur. Habēt āt desubt⁹ itegrā solcā. desup v̄o coꝛeū fenestratū: qꝛ gressus p̄dicatoꝛis τ subt⁹ debēt esse muniti. ne polluāẜ terrenis. Juxͣ illō dn̄icū. Excutite puluerē de pedib⁹ vr̄is. τ suriū apti q̄ten⁹ ad cognoscēda misteria seu celestia reuelenẜ. Juxta illud ꝓpheticū. Reuela oculos meos τ cō. mi. de le. tua. Jn h̄ quoqꝫ q̄ d̄su p apta sẜ q̄ coꝛda sp ad deū erecta h̄re τ ocl'os mētis ad ea q̄ sursū sẜ apire debem⁹ significaẜ. Qd̄ ēt subt⁹ solida sẜ. significat q̄ mētē i ter renis obtusā h̄re debem⁹. nec debem⁹ q̄rerẜ bn̄ dictionē Esau q̄ in terris est: sꝫ Jacob q̄ ē i celẜ. Rursus q̄ sandalia q̄busdā locis apta τ in q̄ busdā inteḡ seu clausa sẜ. designat q̄ euāgelica p̄dicatio nec oīb⁹ reuelari: nec oīb⁹ abscōdi dꝫ Juxta illud. Vobis datū est nosse misteriuȝ re gni dei. ceteris autē in pabolis. Nolite sanctū dare canib⁹. neqꝫ margaritas spargere an̄ poꝛ cos. xj. q. iij. nolite. Sandalia quoqꝫ interius q̄ȝ ex coꝛio albo fiunt: qꝛ necesse est intentio nē candidā τ cōsciaȝ purā coꝛā deo h̄re. τ ex teri⁹ nigꝛ appet: qꝛ p̄dicatoꝛ vita ꝓpter tribu latōes h⁹ mundi nigꝛ τ despecta secularib⁹ vr̄. Qn̄ȝ etiā rubeū ad votū martyrij designāduȝ. τ q̄ȝ diuersis coloꝛibus variatū in quo virtutuȝ varietas q̄b⁹ ornat⁹ esse dꝫ significaẜ. Lingula vero a coꝛeo sepata sup pedē cōsurgēs linguas eoꝝ q̄ p̄dicatoꝛi bonū p̄hibēt testimoniū signi ficat q̄ tn̄ quodāmō a sp̄ualiū cōuersatōe sepa ti sẜ. Scd̄o lingula ip̄a sp̄ualiū lingua ē q̄ p̄dica toꝛē i op⁹ p̄dicatōis itroduxit. Tertio ēt ip̄i⁹ p̄ dicatoꝛis liguā d̄sigt. linea v̄o ab ip̄a ligula vsꝫ ad fineȝ sandali per mediū eius procedēs euā gelicā perfectionē designat. linee v̄o ab vtroqꝫ latere procedentes q̄ in fine sandalij ad ipsam

lineam mediam referuntur ibiq3 terminantur
legē figurant ꝓpheticā que in euangelio reca
pitulatur ꝛ in eo determinatur. Supioꝛ quo
q3 pars sandalioꝝ per quā pes introducitur va
rijs consuitur funiculis: ne duo eius coꝛnua ꝺ̄
fluant ꝛ abinuicē seperent̄ seu ab inuicē disiū
gant̄. ad notādū ꝙ ꝑ̄dicatoꝛ seip̄3 varijs alliga
re debet virtutibus atq3 scripture sententijs: ne
ipsius intrinseca ab his que exterius lucent co
ram altissimo disiungantur. Ipsa quoq3 sanda
lioꝝ ligatura significat ꝙ ꝓ̄lat⁹ qui huc illuc-
q3 discurrere habet gressus mentis firmare de
bet cū in turbis versatur. Quia vero coꝛrigie
huc illuc atq3 manibus ducunt̄ vt sandalia fir
mentur ꝛ ligentur. significat ꝙ ꝑ̄dicatoꝛ sic fir
mo gressu incedere debet vt nulli onerosus ex
istat: ꝛ ne in via ministrando deficiat. Nā fru
stra velociter currit. q̇ priusq3 ad metā perueni
at deficit. de pe. di. iiij. incassum. Mistice eni3
sandalia cursum ꝑ̄dicatoꝛis significant. Qn̄
q3 tn̄ sandalia non ligant̄: q2 xp̄i incarnatio ali
qn̄ humanis sensibus aperta est: vt est pannis
inuolui ꝛ in ꝑ̄sepio poni. Aliqn̄ v̊o coꝛrigie san
dalijs superogant̄ q2 scriptū est. Quodcūq3 super
erogaueris ego cū rediero redda3 tibi. Pōt
etiā dici ꝙ calige significant illā lotione3 de q̄
dn̄s ait q̇ lotus est non indiget nisi vt pedes la
uet: sed q2 nō sufficit mundicia coꝛdis abs3 pa-
tientia ꝑsecutōis. iō secuntur centones rubei:
q̇ martyriū figurant. qui autē in coꝛde mundi
ciam ꝛ in voluntate si opus fuerit habuerit pa
tientiā securus accedet ad predicationē quam
sandalia designant apostolica. Poꝛro scd̄m
ꝙ capiti. s. xp̄o conueniunt sandalia aliud desi
gnant. Pontifex eni3 in altaris officio capitis
sui. s. xp̄i c⁹ est mēbꝝ rep̄sentans ꝑsonā eius dū
pedibus assumit sandalia illud incarnatōis do
minice calciamentū insinuat. de quo dn̄s ait ī
p̄s. In ydumeā extendam calciamentum meū
i. in gentibus notam faciam incarnationē me
am. Uenit eni3 ad nos calciata diuinitas vt ꝓ
nobis dei filius sacerdotio fungetur. Per li
gulas autem quibus pedibus ipsa sandalia cō
stringunt̄ illud idē accipimus qđ per calciam̄
ti coꝛrigiā Jo. bap. significauit cū ait. C⁹ nō sū
dignus coꝛrigia3 calciamēti soluere. vnionē v3
ineffabilē ꝛ copulā carnalē insolubilē q̇b⁹ v̊bi
diuinitas nr̄e se carni cōiunxit. Sane medi-
antib⁹ caligis pedes sandalijs cōiungunt̄: quo
niā aīa mediante carni diuinitas est vnita. Sic
enī pes coꝛp⁹ sustentat. ita diuinitas mundu3
gubernat. Un̄ p̄s. Adoꝛate scabellū pedū eius:
qm̄ sanctū est. Uex̄ fm̄ decretū Gre. xciij. di.
§. cōpagis. ꝛ duobus. c. se. Dyaconi nō debent
vti cōpagis. i. sandalijs neq3 manipulis. i. calcia
mentis ep̄alibus absq3 indulgentia sedis apo-
stolice speciali. Olim enī vtebant̄: q2 eoꝝ erat
discurrere ꝑ comitatū. Hodie ergo nec ip̄i nec
sacerdotes vtunt̄: sed ep̄i solū vt ꝑ varietatē sā
dalioꝝ notet̄ varietas officioꝝ. p̄terea ep̄i hn̄t
ꝑ plebes discurrer̄. sacerdotes vero domi hosti
as īmolare. Clerici autē romane ecclesie ex
cōcessione Constantini impatoꝛis vti possent
calciamentis cū vtonibus. i. candido linteami
ne. xcvj. di. Constantinus.

De succinctoꝛio ꝛ oꝛali. Rubꝛica.

E succinctorio nil aliud dicimus q̄3 qđ sub zona
ꝛ cingulo in pꝛohemio h⁹ partis
dictū est. Sane romanus pon
tifex post albā ꝛ cingulū assumit oꝛale quādā3
v3 sindonē qđ capiti q̄i ī modū veli imponit ꝛ
replicat sup humeros ꝛ ante pectus legalis pō
tificis oꝛdinē sequens q̇ post lineā strictā ꝛ 3o
nā induebat ephot. i. sup humerale c⁹ locū mō
t3 amictus. Assumit etiā crucē quandā cate
nulis insertā quā a collo suspensam sibi statuit
an̄ pect⁹: qm̄ ꝛ legalis pōtifex laminā aureā ge
r̄bat ī frōte. ꝓ q̄ pōtifex iste crucē gerit ī pecto
re. ꝛ sic signo crucis aurea lamina cessit. Nā mi
steriū qđ in q̄tuoꝛ lr̄is auri laminā cōtinebat ī
q̄tuoꝛ ꝑtib⁹ foꝛma crucis explicuit. Jux̄ qđ in
q̇t apl̄s. Ut cōp̄hēdatis cū oib⁹ scis q̄ sit latitu-
do ꝛ lōgitudo q̄ sublimitas ꝛ qđ ꝓfundū. Sa-
cr̄m g̊ ꝙ ille tūc ꝑ laminā q̄ ferebat̄ ī frōte: hoc
iste iā recōdit ī mēte. Nā coꝛde credit̄ ad iusti
ciā. oꝛe āt cōfessio fit ad salutē. ꝛ fm̄ Hier. Au-
ro legis ꝛ sanguis euāgelij p̄ciosioꝛ ē. Crucem
quoq3 statuit sibi an̄ pect⁹ ad designādū qđ ait
apl̄s. Gloꝛificate ꝛ poꝛtate deū in coꝛpoꝛe vr̄o.
Imponēdo āt sibi ꝛ deponēdo crucē illam
osculat̄ ad notādū ꝙ xp̄i passiōe3 q̄ ꝑ illā signi
ficat̄ credit ꝛ cōfitet̄ ad quā r̄pn̄tādā ī officio
misse se parat.

De tunica. Rubꝛica.

Dst appositā stolā pōtifex
iduit tūicā q̄ alibi sub
tile. ī lege v̊o poderis. i. talaris di-
cebat̄ significātē ꝑseuerācia3. vn̄
Joseph īter fr̄es suos talarē vestē
describit̄ hūisse. cū ei cetere v̊tutes ī stadio cur
rāt ꝑseuerācia tm̄ brauiū accipit: qm̄ q̇ ꝑseuera
uerit vs3 ī fi. h sal. erit de pe. di. ij. apl̄s ꝛ. c. multi
Un̄ p̄cipit̄. esto fidel̄ vs3 ad moꝛtē: ꝛ dabo tibi
coꝛonā vite. Rursus iō p⁹ albā tūica īduit̄:
q2 sic ꝑ albā castigatio coꝛpis. ita ꝑ tūicā v̊tutes
ītime ītelligūt̄ q̄s sp̄ d3 hr̄e ꝑfect⁹. Poꝛro tūica
non cingitur: qm̄ fm̄ sui foꝛmā iter non impe-

dit.sic ⁊ virtutes per illam designate liberũ iter
ad contemplationẽ dei prebent: sed alba cingi
tur prout sub cingulo dictum est. In veteri
testa. erant due tunice: vz bissima ⁊ iacinctina
exo.xxxix.c. Et hodie etiam quidã põtifices du
abus vtunt̃. ad notandũ q̃ ꝓpriũ est eorũ habe
re sciaz duorũ testamentorũ: vt sciant de thesau
ro dñi proferre noua ⁊ vetera siue vt se osten-
dant dyaconos ⁊ sacerdotes. Preterea vna
queqꝫ earũ typum proprium gerit: qm̃ alba que
bissina siue linea est castitatez significat: vt sub
ti. de alba dictum est. Prima etiaz tunica que
serica est que originem traducit ex vermib⁹ q̃
sine coitu creantur castitatem ⁊ humilitatem
demonstrat. Secunda tunica que iacinctina
esse debet. sicut ⁊ olim erat coloris lapidis iaci
cti que etheris serenitatem imitatur. sanctos si
gnificat celestia cogitantes ⁊ imitãtes siue ce-
lestem cogitationẽ ⁊ conuersationẽ. Sicut eiz
lapis ille colorem cũ aere mutat. nam in serno
aere serenus ⁊ in obscuro pallidus est. Sic spe
cialirer decet epm̃ gaudere cũ gaudentibus et
flere cum flentibus. si aũt illa alteri⁹ coloris fu-
erit fit ⁊ alterius significationis. Ceterũ pon
tifex vnam tunicam sub alia induit. ad notan-
dum q̃ sicut cooperta tunica a populo non vi
detur. sed tm̃ a clericis scitur. ita ⁊ ratio sublimi
um ⁊ virtutes quas perfectus semper habeṙ d̃
bet que per illam significantur patere non de-
bent omnibus: sed maioribus et perfectis.

Porro sm̃ q̃ capiti. i. xp̃o conuenit hec ve-
stis que in veteri sacerdotio iacinctini coloris
erat. ⁊ habebat pro fimbrijs mala punica cum
tintinabulis aureis ab inferiori parte dependẽ
cia vt pontifex totus vocalis incederet. ꝓut di
cetur sub ti. de legalibus indumentis celestem
xp̃i doctrinam insinuat. c⁹ noticiam habuerũt
omnes quibus dicitur per prophetã. In mon
tem excelsum ascende tu qui euangelizas syõ.
ꝑcipue tñ hanc tunicaz habuit euangelice tex-
trix doctrine sapientia dei Jhesus christus et
dedit illam apostolis suis. Omnia inquit q̃ au
diui a patre mea nota feci vobis. Hanc ergo si
gnificauit illa tunica dñi quã milites scindere
noluerunt eo q̃ esset inconsutilis desuper con
texta per totũ. xvi. q. vi. sicut deñ. damnum fore
magnũ existimantes in quo significatuz est q̃
damnosum sit qui doctrinã euangelicã heresi
bus scindere moliuntur. Subdyacon⁹ quo
qꝫ vtit̃ tunica de q̃ in sequenti tractatu dicet̃.

De dalmatica. Rubrica.

Pontifex imediate sup
tunicam da.
maticaz vestit sꝫ istõez Siluñi pa.

q̃ ab in cõsutili dñi tũica ⁊ apostolorũ colobio
creditur mutuata. Fit autẽ colobium vestis si
ne manicis: prout in cuculla monachali appet
Sed Siluester papa in dalmaticaz vertit latas
manicas addendo ⁊ in sacrificijs altaris portã
dum instituit. xciij. di. dyaconi ita. Dicta est
autem dalmatica eo q̃ in dalmatica ⁊ p⁹ om-
nia alia indumenta sacerdotalia sit reperta hec
sui forma significat largitatem eo q̃ largas ha
bet manicas ⁊ protensas. Unde sm̃ apostoluz
oportet epm̃ nõ esse turpis lucri cupidũ sed ho
spitalẽ. xlvii. di. qm̃. lxxxviij. di. cõsequẽs. Nõ
ergo manũ habeat ad dandum collectaz ⁊ ad
recipiendũ porrectam. sed illud efficiat qd̃ pro
pheta suadet. Frange esurienti panẽ tuuz. e. u.
in. in. do. tuam ⁊c̃. Et ob hoc forte dyaconi spe
cialiter vtuntur dalmaticis: quia principaliter
electi sunt ab apostolis: vt mensis ex officio mĩ
strent. Ceterũ dalmatica dyaconi amplioresſ
habet manicas q̃ tunicella subdyaconi que a-
licui subtile vocatur: qꝛ ipe ampliorez habere d̃
bet caritatem q̃ subdyaconus propter maius
donum. pontificis etiaz dalmatica latiores ha
bet manicas q̃ dyaconi. ad notãdũ q̃ ipse ma
gis est expeditus nihil habens qd̃ ipsius man⁹
restringat: quia pro celestibus omnia dꝫ largi-
ri. Caritas enim eius extendi dꝫ etiam vsqꝫ ad
inimicos. Nempe tunicella subdyaconi. dal
matica dyaconi ⁊ casula presbyteri succedunt
in locum tunice iacinctine: que erat coloris ce
lestis. i. aerei. ad notãdũ q̃ oẽs mĩstri altarisſ ce
lestẽ debẽt hr̃e cõuersatõez: lꝫ sꝫ mai⁹ ⁊ minus
qd̃ notat latitudo l' strictura mãicarũ dalmati-
ce ⁊ tunicelle vt ꝑmissũz ẽ. Qꝛ igit̃ sacerdos
maxie dꝫeẽ ad celestia expedit⁹. Jõ h̃ ornamẽ
ta nõ gerit. nec aliud brachia stringẽs. Epusſ
ãt sil' vtit̃ ⁊ dalmatica ⁊ tũicella ⁊ oĩuz ornamẽ
tis vt oñdat se ꝑfcẽ oẽs hr̃e ordines. tãq̃ q̃ eosſ
alijs cõfert miores sacerdotes eos ñ cõferũt. et
ideo illa nõ portãt: qb⁹ sufficit vnũ qd̃ celestez
significet cõuersationẽ. P̃ põtifex ĩ ornamẽ
tis atꝫ ĩ offõ magisſ exp̃sse gerit sil'itudinẽ salua
toris q̃ simplex sacerdos. ⁊ magis sibi cõueĩũt
ornamẽtorũ significata. Jõqꝫ pl'ib⁹ vtit̃ ornamẽ
tis. Dꝫ ãt dalmatica hr̃e duas lĩeas cortĩeas
hĩc iñ ⁊ retro a sũmo vsꝫ ad deorsũ vt põtifex o
stẽdat̃ hr̃e fauorẽ caritatis ad deũ ⁊ ꝓximũ in
ꝓsperis ⁊ aduersis. Juxta veteris ⁊ noui testa-
menti preceptum quod est. Diliges dominum
deum tuum ex toto corde tuo ⁊ proximum tu
um sicut teipsum. Unde Joan. Carissimi non
mandatum nouum scribo vobis. sed manda-
tum vetus quod ab initio habuistis. Et iterum
mandatum nouum scribo vobis ⁊c̃. Quan-
doque linei purpurei sunt significantes fidem
sanguinis christi in vtroqꝫ populo necessariũ.

In sinistro quoq̃ latere dalmatica fimbrias
solet habere sollicitudines actiue vite significã
tes quas eps pro subditis suis debet habere. iu
xta qd dicit apostolus. pter illa que extrinsec⁹
sunt instantia mea quotidiana sollicitudo om
niũ ecclesiaꝝ. Per dextrũ vero latus qd fim
briis caret notetur contemplatio celestiũ sine
sollicitudinibus. ⁊ quieta a multiplicitate per-
turbationũ. Adhuc quedã dalmatice. xv. habẽt
fimbrias ante ⁊ retro: quia q̃ndecim psalmi in
veteri testamento q̃i q̃ndecim gradus exeunt
de tramite caritatis. ⁊ q̃ndecim rami silr in no
uo test. excrescunt de ope caritatis. verbi grati
tia. caritas patiens est benigna est ⁊c̃. vsq̃ cari
tas nũq̃ excidit. Alique vero habent vigintio-
cto ante ⁊ totidem retro vbi septiformis spiri-
tus est octies repetitus qui replet octo mane-
ries laudantiũ deum. s. reges ⁊ ppl'os. pricipes
⁊ iudices. iuuenes ⁊ virgines. seniores ⁊ iunio
res. Rursus ĩ dalmatica varietas est sine scis
sura: quia licet varia religionis opera apud de-
um agantur: tñ in votis nõ discrepant. Itez
aperta est a lateribus sub acellis insinuans illi
qui eam induit vt xpi qui in latere lancea pfo-
ratus est vestigia imitetur. Adhuc dalmati-
ca forma crucis pretendit. Unde per eam chri
sti passio figuratur. ideoq̃ in misse officio por-
tatur vbi xpi passio representat᷑. Significat
etiam dalmatica sanctam religionem ⁊ carnis
mortificationẽ. atq̃ sublimiũ rationẽ. Alba dal-
matica sanctam ⁊ ĩmaculatam significat vitaz
Rubea martyrium. alba vero opere polimitico
variata notat mundiciam ⁊ virtutum varieta-
tem ⁊ est aurifrisio adornata. Juxta illud. Asti
tit regina a dex. tu. in vesti. de. Porro scdm
q capiti. s. xpo cõuenit dalmatica sui forma la
tam ⁊ largam xpi misericordiaz significat quã
ipse pre ceteris ⁊ docuit ⁊ impendit. Estote in
quit misericordes: sicut ⁊ pr̃ vester misericors
est. Beati nanq̃ misericordes qñ misericordi
am consequentur. Hic est ergo samaritan⁹ ille
proximus noster qui fecit nobiscum misericor
diam superinfundens vulnerib⁹ nostris vinuz
⁊ oleum. Nam per viscera misericordie domi-
ni dei nostri visitauit nos oriens ex alto. q̃ nõ
ex operibus iusticie nostre que fecimus nos. sꝫ
scdm misericordiã. s. n. f. pro peccatoribus venit:
vt de peccatis veniam indulgeret. Misericor-
diam inquit volo ⁊ non sacrificiũ. Legitur ĩ ca
none Gre. xxiij. di. cõis q in primitiua ecclesia
non licebat epo vl' dyacono vti dalmatica abs
q̃ indulgentia sedis apostolice speciali. Sa-
ne dalmatice tpe aduentus dñi a dyaconibus
intermittuntur: qñ qñ aliqua claritas sacri or
dinis ad tps intermittitur clarius resplendet ⁊
auidius sumitur qñ resumitur in animis deuo
toꝝ: quia qd raꝝ est magis appetitur. xciij. di. le
gimus ad fi. Rursus in aduentu dyaconus
nõ vtitur dalmatica. nec subdyaconus tunica
quia lex quã subdyaconus significat ante ĩcar
nationẽ dñi euangelij ornatu carebat. Et cari-
tas euangelij quã dyaconus significat nondũ
apparuerat. vel nõdũ venerat qui vestem inno
centie ⁊ ĩmortalitatis nos induere d̃bebat. Jd
vestes leticie dimittuntur. Utuntur autẽ tunc
casulis de quo in scda parte sub tit. de dyacono
dictũ est. In ieiunijs tñ penth. potest dyacon⁹
dalmatica vti. lxxvij. di. de ieiunio.

De cirotheca. Rubrica.

Uia pleriq̃ bonũ opus qd
faciũt ĩani fauore cor-
rumpunt. Ideo statim post indu
tam dalmaticã pontifex iuxta ri-
tum apostoloꝝ manus operit ci-
rothecis. vt nesciat sinistra sua quid faciat eius
dextra. Per cirothecã ergo cautela congrue d
signatur: que sic facit opus in publico q inten
tionem continet in oculto. Nam ⁊ si dñs dixe
rit. Luceat lux vestra coram hoĩbus vt videant
opa vestra bona ⁊ glorificent patrem vestrum
qui in celis est. Ad quid etiam designandũ ci-
rotheca circulũ desuper habet aureũ. ipse tamẽ
precipit. Attendite ne iusticiã faciatis corã ho
minibus vt videamini ab eis. alioq̃n mercedez
non habebitis apud patrẽ vr̃m q̃ in celis est.
Manus ergo qñq̃ velant᷑ cirothecis ⁊ qñq̃
denudant: qr bona opa interdũ ad vitandũ va
nã gloriã ocultant᷑. ⁊ interdũ ad edificandũ p
ximos ppalant᷑. Sunt autẽ inconsutiles quo-
niã actiones põtificis fidei rcẽ debent esse cõ-
cordes. Per cirothecas quoq̃ in manib⁹ exẽ-
pla scõꝝ q̃ ĩ opib⁹ habẽda st̃ ĩtelligũt᷑ q̃ opa ab
oĩ inq̃namento mundata st̃ ne modicũ fermẽ
ti totã massaz corrũpat. Per ipsas vo cirothe-
cas albas castitas ⁊ mundicia denotat᷑: vt ma
nus. i. opatões sint munde ⁊ ab oĩ sorde ĩmu-
nes. Porro scdm q capiti. i. xpo cõueniunt ciro
thece st̃ edoꝝ pellicule: q̃s manib⁹ Jacob rbec
ca circũdedit vt pilose man⁹ silitudinẽ maioris
fr̃is exprimerent. Sane pellis edi est silitudo
peccati quã rebecca mr̃. i. sps sci gr̃a manibus
veri Jacob. i. opib⁹ xpi circũdedit vt silitudinẽ
maioris. i. poris ade scõs exprimeret. Xps ei sili
tudinẽ peccati sine peccato suscepit vt ĩcarna
tõis misteriũ dyabolo celaret᷑. Nã ad silitudi-
nẽ peccatorum esurit ⁊ sitiuit doluit ⁊ expauit
dormiuit ⁊ laborauit. Uñ cũ ieiunasset. xl. die-
b⁹ ⁊. xl. noctib⁹. ac postea esurisset accedẽs ad
illũ dyabol⁹ eũ ad silitudinẽ poris ade. tẽtat᷑ tẽ
tauit: sꝫ q̃ primũ vicerat eisdẽ mõis victis ẽ a fo.

De mitra. Rubrica.

Postquam epi
scopus planetam induit mitram
loco. Cidaris seu tyare seu infule
capiti eius imponitur. Juxta illd
Gloria ⁊ honore co. e. d. Sed ⁊ papa. coronam
frigium. loꝝ. superhumerale. clamidem. purpu-
ream ⁊ tunicam iacinctinam habet ex conces-
sione constantini imperatoris. xcvj. di. constã-
tinus. Mitra autẽ scientiam vtriusqꝫ testamẽ
ti designat. Duo nanqꝫ illius cornua duo sunt
testamenta. anterius nouum. posterius vetus:
que duo eps memoriter debet scire. xxxiij. qui
eps. ⁊ illis tanqꝫ duplici cornu fidei iimicos fe
rire. Uideri debet quidem subditis eps cornu-
tus sicut ⁊ Moyses de monte synai descẽdẽs
⁊ duas tabulas testimonij tenãs appebat cor-
nutus Aaron ⁊ filijs israel ex consortio sermo
nis dei. prout legitur exo. xxxiiij. c. Quidam au
tem heretici mitram ⁊ eius cornua ⁊ epm illã
ferentem condemnant. inducentes in fomen-
tum sui erroris: qd Jo. ait in apo. Uidi aliã be-
stiam ascendentem de terra ⁊ habebat cornu-
a duo silr̃ia agno: ⁊ loquebat̃ sicut draco. Due
vero fimbrie posterius dependentes spiritus ⁊
littera sunt. Per duas quoqꝫ fimbrias seu ligu
las notatur ꝙ paratus esse debet tam in misti
co qꝫ in historico sacre scripture intellectu. i q̃
rum summitatibus sunt fimbrie rubei coloris
denotantes eius ad ꝓmptitudinem fidei ⁊ sa
cre scripture defensionem. etiam vsqꝫ ad sãguĩs
effusionem. xxv. q. i. sunt quidam que super sca
pulas pendent ad notanduꝫ ꝙ id qd predicat
ore ostendere debet opere: quia enim scapulis
nulla pars altior est ad opus siue ad onus ferẽ
dum. ideo recte per eas opus intelligitur. Cir-
culus aureus qui posteriorem ⁊ anteriorẽ mi-
tre complectitur partem indicat ꝙ omnis scri
ba doctus in regno celoꝝ de thesauro suo no-
ua ⁊ vetera ꝓferre debet. Caueat ergo diligen
ter epus ne prius velit esse magister qꝫ nouerit
esse discipulus. lxi. di. misex: extra de elec. cũ in
magistrum de renũ. post translationem. ⁊. c. ni
si ne si cecus cecũ duxerit ambo in foueam ca
dant. Scriptum est enim per prophetaꝫ tu sciẽ
tiam repulisti. ⁊ ego te repellam ne sacerdotio
fungaris mihi. xxxviij. di. omnes. ⁊ in predicto
c. nisi. Non competenter etiam mitra que ĩ
altum de sui forma producitur altitudinem sa
pientie designat. Debet enim eps sic subditos
scientia excellere. vt ipsius comparatione cete
ri merito grex dicantur. xxv. di. §. nunc autem
i. q. i. vilissimus. ⁊. q. vij. conuenientibus. Due
pendule ex posteriori parte duplicem designãt
memoriam. Prima est actuuꝫ diuinoꝝ: ne cele
brando eam contemnens puniat. Unde ⁊ in
veteri testa. sacrificium oblaturus ambiebatur
tintinabulis vt per eorũ sonitum reciperetur di-
gnus. vel repelletur indignus ab angelo ad cu
stodiam templi posito. xliiij. di. c. i. Secunda est
peccatoꝝ suoꝝ vt de illis compungatur de pe.
di. iiij. iudas. Mitra etiam: quia qñqꝫ linea est
⁊ alba castitatis candoreꝫ mundiciamqꝫ signi
ficet. Unde hoc ornamentum multum capiti
necessarium erat. in quo quinqꝫ sensus corpo-
ris vigent: quibus corruptis facile castitas vio
latur. Sunt etiam nõnulli dicẽtes ꝙ mitra
pontificis spineam coronam significat. ⁊ inde
est qd dyaconus in officio misse in quo ponti
fex xpm in passione figurat mitraꝫ illi imponit
⁊ deponit: quia ipse ex officio suo habet euan-
gelium legere in quo xps spinis legitur corõa-
tus. Duo cornua sunt duo caritatis precepta.
pontifex igitur mitram accipit intelligẽs ꝙ q̃n
qꝫ sensus a mundi illecebris custodire debet vt
duoꝝ testamentoꝝ precepta seruet. ⁊ duo cari
tatis precepta impleat. ⁊ coronam pcipeṙ mer
atur eternam. Ceteri vero sacerdotes ⁊ cle-
rici generaliter caput contegunt nullo ornañ
to licet in festis sint in toto alio corpore sub or
nati: tum quia nõdum est plenum gaudiuꝫ no
strum. gaudemus enim non in re presentiuꝫ: sꝫ
in spe futuroꝝ. tum quia ad hoc tẽdimus vt de
um nuda facie contemplemur. Sane mitra
aurifrisiata vtendũ est a pascha vsqꝫ ad aduen
tum. ⁊ a natiuitate dñi vsqꝫ ad septuagesimam
in omnibus festis duplicibus et nouem lec-
tionum totius anni: nisi in festo innocentum.
prout dicetur sub ti. de coloribus ⁊ in dñicis ꝑ
dictoꝝ temporũ ⁊ generaliter qñcũqꝫ gloria in
excelsis. ⁊ te deum laudamus dicuntur. Cũ
enim illa dicantur in festiuis diebus in quib⁹
virtutem ⁊ gaudium generale vel speciale capi
tis vel membroꝝ ad memoriam reducimus. vt
dicetur in prohehemio. vij. partis. merito tunc
mitra aurofrisiata vtimur: quia auꝝ ⁊ gẽmarũ
nitor gaudium representant. Jn dieb⁹ vero ie-
iunioꝝ non est ea vtendum vt sequitur: qꝛ cuꝫ
dies illi ordinati sint ad delenda peccata q̃ sũt
tunc ad memoriam reducenda. non sunt tunc
agenda vel ferenda que gaudium: sed que po-
cius humilitatem ⁊ afflictionem designant.

Jn alijs vero temporibus regulariter nõ au
rifrisiata: sed simplici vtendum est: vꝫ ab aduẽ-
tu vsqꝫ ad natiuitatem nisi quia dñs papa vtiṙ
aurifrisiata ĩ dñica gaudete: ⁊ septuagesima vs
qꝫ ad pascha: ⁊ in dñica letare hierusalem. ꝓut
dicetur sub ti. de coloribus. ⁊ etiam in q̃nta fe
ria cene dñi in officio misse tñ. ⁊ in sabbato sã
cto in officio misse. Iteꝫ in festis triũ lcõnũ

illius tēporis ⁊ in oībus vigiliis in q̇bus ieiu-
niū celebrat̃. ⁊ in quatuor temporib⁹ ⁊ ī roga
tionib⁹. domin⁹ tñ papa vtit̃ in festo scī mar-
ci in missa tantū. Itē in officio defūctoꝝ. Il
lud quoqꝫ notandū ē ꝙ roman⁹ pontifex in si
gnū imperii vtit̃ regno. i. corona impiali ⁊ in si
gnū pontifici vtit̃ ⁊ vbiqꝫ. regno v̇o nō sꝑ nec
vbiqꝫ q̇a pontificis auctoritas ⁊ prior est ⁊ di
gnior ⁊ diffusior ē q̄ꝫ impialis potestas. Sacer
dotium enī in populo dei regnū ꝓcessit. cū aa
ron prim⁹ pontifex saulē primū regē ꝓcesserit-
⁊ noe nembrot: q̇a sicut legit̃ primū regni nē-
brot extitit babylonis. vi. di. q̇ his ita. Noe v̇o
edificauit altare dño ⁊ holocausta obtulit su
per illud. regno q̇dem nō vtit̃ nisi certis dieb⁹
⁊ locis nūq̄ꝫ intra ecclesiā sed extra. Porro
ſm ꝙ capiti. i. xp̄o cōuenit mitra pontificis il-
lud significat q̇d ꝓpheta loquens de filio dicit
ad patrē. Gloria ⁊ ho. co. eū do. ⁊ con. ⁊c. Hoc
ē itaqꝫ nomen qδ est super omne nomen ut ī
noīe iesu oē genu flectat̃ celestiū terrestriū. ⁊c̄
Nam ⁊ in aurea lamina sideris pōtifical' scul
ptū erat nomen domini tetragramaton cuius
mysteriū declarauim⁹ in ti. de lega. indumētis
Per mitram ergo capitis xp̄i summā illā glo-
rificentiā intelligim⁹ que ꝓpter diuinitatē de
bet̃ hūanitati. nā ꝓpter pedem adorat̃ scabel
lū. Adorate inquit scabellū pedū eius quoniaꝫ
sanctū ē. Et nota ꝙ sicut ait Zacharias pa-
pa ⁊ de conse. dis. i. nullus. Ep̄us ad altare ora
turus accedens seu altario assistēs uel oratio-
ones ad deū effundēs: mitrā deponit ⁊ bacu-
lū. q̇a ap̄l'us ꝓhibet viros capite velato ī eccle-
sia orare ut reuelata facie gloriā dñi contēplē-
tur. Qñ v̇o ad populū se cōuertit ut illi ꝑdicet
insignia cōminationis sue resumit. vñ ⁊ moy-
ses causam populi apud deū ꝑcibus. causā v̇o
dei ad populū gladiis allegabat. xlv. di. discipli
na. ad fi. Ultimo nota ꝙ quidā ep̄i solenni
ter bñdicunt in missa ⁊ altare thurificāt depo
sita mitra. alii v̇o cū mitra in capite. Primi ea
ratiōe mouent̃. q̇a solenniter bñdicendo vice
dei fungūtur. ⁊ deus ꝑ eoꝝ mysteriū benedicit
Nūeri. vi. ī fi. ubi dicit̃. Inuocabūt noīm meuꝫ
super filios isrl' ⁊ ego benedicā eis. Altaris v̇o
thurificatio significat oratiōes. apo. viii. Ascen
dit fumus incensoꝝ de orationib⁹ scōꝝ. Quia
ergo in oratiōibus causam plebis ad deū agit.
ideo cū reuerētia mitra videlicꝫ deposita illud
agere debet. Secūdi v̇o attendūt ꝙ benedictō
⁊ thurificatio nō sūt essentialia ad consecrati-
onē corporis xp̄i sed ad solēnitatē ꝑtinet. ⁊ iō
ea cū mitra agunt ut per hoc a simplicibus sa-
cerdotibus discernant̃. q̄ꝫuis enī plus habeat
ep̄s q̄ꝫ simplex sacerdos in his q̄ ad solēnitatē
ꝑtinent ut in ornamētis ⁊ aliis: non tñ in his
que ad consecrationē ipsam spectāt. Sed hec
ratio minus sufficiens videt̃. quoniā ſm hoc
mitra in missa depoueret̃: nisi qñ v̇ba ad quo
rū ꝓlationem fit specieꝝ transubstantiatio ꝓ-
feruntur.

De annulo.

Annulus est si
dei sacr̄m quo xp̄s sponsam suā
sanctā ecclesiā subarrauit ut ip̄a
de se dicere valeat. Annulo suo
subarrauit me dñs meus iesus xp̄s: cui⁹ custo
des ⁊ pedagogi sūt ep̄i ⁊ ꝑlati ānulos ꝓ signo
in testimoniū hui⁹ rei ferentes de q̇bus spōsa
dicit in cāticis. Inuenerūt me vigiles q̇ custo
diūt ciuitatē. Hūc annulū dedit pater filio re-
uertenti: ſm illud euangelii. Date annulū ī ma
nu eius. ex quo euāgelii ānuli vsus credit̃ ac-
ceptus. Annulus ergo pontificis integritatem
significat fidei. vt videlꝫ ecclesiam dei spōsam
sibi creditā sicut se diligat ⁊ sobriā ⁊ castaꝫ ce
lesti sponso custodiat. iuxta illud. Despōdi enī
vos vni viro vir. ca. ex. xp̄o. ⁊ se meminerit nō
dñm sed pastorē. vi. q. i. sicut alterius. De hoc
sponso ⁊ sponsa iohānes euāgelista dicit: qui
habet sponsam spōsus ē. amicus aūt sponsi q̇
stat ⁊ audit cū gaudio gaudet ꝓpter vocē spō
si. ep̄s ergo vicarius ⁊ amicus sponsi. ꝙ si vica
rius ē ⁊ ipse quodāmodo sponsus est. Rur
sus antiqui litteras ānulo sigillabāt. Uñ epūs
annulū portat quoniā scripture mysteria ⁊ ec
clesie sacr̄a ꝑfidis sigillare ⁊ humilibus reuela
re debet. Porro ſm ꝙ capiti scilꝫ xp̄o cōue
nit annulus digiti donū significat scī spiritus
Digitus. n. articularis atqꝫ distinctus spirituꝫ
sanctū insinuat. ſm illud: digitus dei est hic. ⁊
alibi. Si ego in digito dei eiicio demonia filii
vr̄i in quo eiiciunt. Annulus aūt aureus et
rotūdus ꝑfectionē donoꝝ eius significat quā
sine mensura xp̄s accepit. qm̄ in eo plenitudo
diuinitatis corporaliter habitat. Nā qui de sursū
venit sup omnes ē cui deus nō dedit spiritum
ad mensurā dicens. Super quē videris spiritū
sanctū descendentē. ⁊ manentem sup euꝫ. hic
est qui baptizat. nam requiescet sup eū spiritus
sapientie ⁊ intellect⁹. Ipse vero de plenitudīe
sua ſm differentes nationes distribuit. alii ſm
apostolū dans sermonē sētētie. alii gratiā sa
nitatū. alii opationē virtutū ⁊c̄. quod ⁊ visibil'
pontifex imitat̃ alios in ecclesia constituēs sa
cerdotes. alios diaconos. alios subdiaconos ⁊
huiusmodi. non igit̃ ab re in ep̄i digito gema-
tus fulget ānulus ꝑ cui⁹ mysteriū dant̃ fulgi-
da carissimata grāꝝ. De ānulo spōse satis dcm̄

est in prima pte sub ti. d eccle. sacra.

De baculo pastorali. Rica.

Baculus pastoralis correctionē pastoralē significat, ppter quod a consecratore dr̄ consecrato. Accipe baculum pastoralis officij ut sit in corrigendis viciis pie seuiens: de quo dicit aplus. In virga veniā ad vos. vga .n. pastoral' ptās intelligit' sacerdotal' quā xp̄s eis contulit qn̄ apostolos ad p̄dicandū misit p̄cipiens eis ut baculos tollerent. Et moyses cū virga missus est in egyptū: de hoc i prima pte dictum est in ti. de consecratōibus Baculus ergo a lege ⁊ euangelio sumit' qui ⁊ virga pastoralis ⁊ sambuca ⁊ pedū ⁊ ferula nūcupatur. Moyses eni ex mandato dn̄i virgā habuit que terribilia fecit in celo ⁊ in terra ⁊ i mari: q̄a cibū de celo potum de petra pduxit. ⁊ gregem ad terrā fluentē lacte ⁊ melle minauit. ad hoc p baculū doctrine auctoritas intelligitur. hac eni infirmi sustentant'. inquieti corripiunt'. errantes ad pn̄iam trahūtur. Unde ⁊ pedū quod est lignū recurruū quo pastores pedū retrahunt aīaliū. Sane qn̄q; baculus ex osse ⁊ ligno conficit' que cristallina ⁊ deaurata sperula cōiungunt'. os supius recuruat'. lignū inferius ferro acuit'. modice tamen recundit'. Siquidē os ē duritia legis: lignū mansuetudo euangelii q̄ duo cōiuncta sunt sperula diuinitatis iesu xp̄i. Uel os seueritas lignū pontificis est leuitas quas iūgit in iudicio p caritatē. nā seueritas uel misericordia multū destituitur si vna sine altera teneat'. xlv. dis. disciplina. ad qd̄ significandū ferrū obtunditur. quia iudicium misericordia tēperatur: baculus recuruatur cū penitentes ad penitentiā reuocant'. aliquādo in curuatura caput format'. qn̄ ad deū cōuersis vita eterna pmittitur. qn̄q; etiam in curuatura scribitur cū iratus fueris misericordie recordaberis ne ob culpam gregis ira turbet in pastore oculum rationis. vi. q. i. ex merito. Aliqn̄ in sperula scribit' homo ut pontifex se hominē memoret ⁊ de potestate collata non eleuetur. Aliqn̄ etiā iuxta ferrū scribit' parce ut i disciplina subditis parcat. ⁊ misericors a misericordia misericordiā consequat'. Quod vo baculus ē acutus in fine: rectus i medio: retort⁹ in sūmo designat q̄ pontifex debet pūgere pigros: regere debiles sue rectitudine ⁊ colligere vagos. xlvii. dis. §. necesse. xlv. dis. disciplina. ⁊. c. ois. vn̄uersus. Collige sustenta stimula vaga morbida leta. Et reddendo singula singulis vsus iste continet oia p̄missa. vel sic. Attrahe p primū medio rege punge per imū. Romanus aūt pontifex pastorali vga non vtitur. tū ppter historiam. tum ppter mysticam ratiōez extra de sacra vnc. c. vnico. in fi. Historica est: quoniā beatus petrus apl's marcialē discipulum suū quem dn̄s inter discipulos constituit cū dixerit. Nisi efficiamini sicut paruulus iste non intra. ⁊c̄. Misit cū q̄busdā aliis ad p̄dicādū germanis quo in via ad viginti dietas defuncto froto colliga eius rediit ad nunciādū hoc petro. Cui petrus. Accipe hunc baculum: ⁊ tangens illū dic. Surge in noīe domini ⁊ p̄dica. Ille vo in quadragesimo die a tpe mortis illius tetigit eū ⁊ surrexit. ⁊ ita petrus baculū a se remouit: ⁊ subditis dedit nec recupauit. Innocenti⁹ vo papa terti⁹ scripsit in ecclesie speculo q̄ beatus petrus misit baculo suo eucha rio p̄mo treueroꝝ ep̄o: quē vna cum Ualerio ⁊ Materno ad p̄dicandū euangelium gente theutonice destinauit. cui successit in ep̄atum Maternus q̄ per baculū petra de morte suscitat⁹: quē baculum vsq; hodie cū magna veneratione treueren. ecclesia seruat. ⁊ ideo papa i illa diocesi vtitur baculo ⁊ nō alibi. Mystica vo est ratio: q̄a baculus in sūmitate ē curu⁹ ad attrahendū quod in romano pontifice necesse nō est. quia nullus ab eo finalit' diuertere pōt. Preterea p baculum designat' coertio quā quia ceteri pontifices ab hoīe recipiūt. iō a suis supioribus baculos recipiunt ⁊ habent. Roman⁹ vo pontifex q̄a potestatē a solo deo accipit baculū nō habet. Porro sm̄ qd̄ capiti s. xp̄o cōuenit vga pontificis potestatē xp̄i significat. de q̄ psalmista. Uirga recta siue directionis vga regni tui: q̄a dilexisti iusticiā ⁊ odisti iniq̄tatē. ppter quod alibi dicit. Reges eos in vga ferrea. duritia ferri vigorem significat eq̄tatis qua xp̄s tanq; vas figuli pctōres confriget. Uex potestas xp̄i non solum ē vga sed baculus: q̄a non solū corripit sed etiam sustentat vn̄ psalmista. Uirga tua ⁊ baculus tu⁹ ipsa me consolata sunt.

De sudario.

Expeditis nouē specialibus pontificū ornamētis aliqd̄ q̄busdā aliis. ⁊ p̄mo de sudario videam⁹ qd̄ ē lieus pān⁹ quā ministrans ep̄o sp paratū hz quo ille sudore ⁊ oē supfluū corporis tergat humorē significans studiū quo hūanas cogitationes i hac vita extergim⁹ per exempla scōꝝ patꝝ q̄bus ad patientiā corroboramur. Sicut eni sudor est i corpore: sic etiā tediū est in aīa. qn̄q; ex cōscia

qñqꝫ ex conscia pctõꝝ premens conscie fron-
tẽ. Habeam⁹ igit̃ ex lino multis tonsionib⁹ ca
stigato ꝛ mũdato ꝑ quod mũdanos extergam⁹
affectus. ꝛ etiã cum Dauid ꝛ Job tristiciã ab-
iiciendo nos tergam⁹. In q̃busdã eccl'ijs dia-
con⁹ sudariũ hñs illud in dextro cornu altaris
deponit ut si forte quicq̃ȝ sordidũ accesserit il
lo tegat̃. ꝛ sudariũ sacerdotis mũdissimuȝ ma-
neat. Manipuli quoqꝫ pene eadẽ est significa
tio ꝓut ibi dictum est.

De pallio.

Onsequenter
aliq̃ de pallio subiiciam⁹ qđ pri-
archaꝝ ꝑmatũ ꝛ metropollitano
rũ est ꝓprium ut ꝑ illud a ceteris
ep̃is discernat̃ ꝛ ꝑuilegiatã obtinẽt dignitatẽ:
q̃re sub ꝑmissis ꝛ cõibus vel spãlibus ornamẽ
tis minime continet̃. Siq̃dẽ ꝑ pallium sil'. vtrũ ꝛ
supꝑhumerale qđ ꝛ rationale legalis pontificis
intelligim⁹. q̃a eni sup vtrũqꝫ pontificis hume
rũ iacet supꝑhumerale siue longion dicit̃. Quia
ṽo inde descendẽs in ipso põtificis pectore iũ
git̃ rationale vocat̃. habebat eni aaron supꝑhu
merale ꝛ ratiõale due cathenulis aureis simul
iungebant̃. Sunt tñ q̃ dicũt ꝙ rationali nullũ
hodie ornamentum succedit. de quo sub ti. de
lega. indu. dicet̃. Alij dicunt ꝙ pallium ꝓ au-
rea lamina institutuȝ ẽ q̃ꝫuis ꝓbabili⁹ videat̃
auritrisia mitre vicẽ lamine gerãt. Sane pal
lium maiores vtunt̃ significat disciplinã q̃ se-
ipsos ad exẽplum subditoꝝ ꝛ etiã ipsos subdi-
tos regere ꝛ cõstringere debẽt. ꝑ hanc acqui-
rit̃ torques aurea quã legitime certantes acci
piunt: de q̃ dicit Salomon in ꝑabolis. Audi fi
li mi disciplinã patris tui: ꝛ ne dimittas legem
matris tue ut addat̃ gratia capiti tuo ꝛ torq̃s
collo tuo. sicut autẽ torques seu brauium non
dabat̃ nisi legitime certanti. iuxta illud aposto
li. Multi q̃dẽ currunt sed vn⁹ accipit brauiuȝ:
ita ꝛ ad honorẽ pallii nemo ascensur⁹ est q̃ in
singulis honoꝝ gradib⁹ legitime ꝑus desuda-
uerit. Nã ꝛ officia scl'aria nõ deferunt ꝑncipa
lẽ locum ingressus vestibulũ actiõis. lix. di. of-
ficia. sed examinatis ꝑ plurimos gradus ꝛ his
gradus ceteros añcellat quẽ labor ꝓlixior ꝛ sti
pendia lõgiora fecerunt añiret. C. de offi. ma.
offi. nemo. ff. de mu. ꝛ ho. gradatim. sup cunc-
ta indumẽta fert̃ ut ceteri hoc vidẽtes ad legi
timuȝ certamen hortent̃. Pontifex ṽo pal-
lium dum sibi iponit̃ ꝛ detrahit̃ osculat̃ ad no
tandum summuȝ legitĩe certãdi desideriũ bra
uium ꝓmerẽdi. Est autẽ palliũ de cãdida lana
contextũ. hñs circulũ hũeros constringentẽ. ꝛ
duas lineas ab vtraqꝫ videlꝫ ante ꝛ retro pẽdẽ
tes. A sinistris est duplex a dextris simplex ha-
bet q̃tuor cruces purpureas. s. ãte ꝛ retro a de
xtris ꝛ a sinistris. Insigniunt̃ i pallio tres ac⁹
ꝛ q̃dã sunt q̃ ꝑ metropolis sine pallio agi non
pñt quo etiã nisi certis dieb⁹ vti nõ valet. que
oĩa moralib⁹ sunt imbuta mysterijs ꝛ diuina
grauida sacr̃is. Nã ut scriptura testat̃: In the-
sauris sapĩe significatio discipline. In lana q̃p
pe aspitas: in cãdore benignitas designat̃. Nã
eccl'iastica disciplina cõtra rebelles ꝛ obstina-
tos seueritatẽ exercet. sed erga penitẽtes ꝛ hu
miles exhibet pietatẽ. ꝓpter qđ de lana nõ cu
iuslibet aĩalis. sed ouis dũtaxat efficit̃ q̃ ẽ aĩal
mansuetũ. vñ ꝓpheta. Tanq̃ȝ ouis ad occisiõȝ
duct⁹ ẽ ꝛ sicut agn⁹ corã tondẽte se nõ aꝑuit
os suũ. Hinc ẽ ꝙ illi⁹ semiuiui vulnerib⁹ queȝ
samaritan⁹ duxit in stabulũ ꝛ vinũ ꝛ oleũ in-
fundẽs ut ꝑ vinũ mordeant̃ vulnera. ꝑ oleum
foueant̃: q̃ten⁹ q̃ sanãdis vulnerib⁹ ꝑest in vi
no morsũ seueritas adhibeat. in oleo mollicieȝ
pietatis. Hoc ne mirꝝ ꝛ ꝑ archã tabernaculi de
signat̃. xlv. di. disciplina. in q̃ cũ tabulis ṽga cõ
tinet̃ ꝛ mãna. qm̃ i mente rectoris cũ scriptu-
re sciã ṽga debet eẽ directiõis ꝛ manna dulce
dinis ut seueritas imoderate non seuiat ꝛ pie
tas plus q̃ꝫ expedit nõ indulgeat. Itẽ fit de vili
materia. s. lana ut habeat ꝑcium nõ a se sed ab
eo q̃ significat̃: in se ut nõ oculis sed mẽti spe-
ctabile sit. vt nõ ad ornandũ sed ad significan-
dũ indui intelligat̃. Circulus pallii ꝑ quem
hũeri cõstringunt̃ ẽ timor dñi ꝑ quẽ oꝑa exer
cent̃ ne vel ad illicita defluãt uel ad supflua re
laxent̃: qm̃ disciplina sinistrã cohibet ab illici-
tis formidine pene. dextrã ṽo tẽperat a supflu
is iusticie amore. btũs ergo vir q̃ sp̃ ẽ pauidus.
Nã iuxta sniam Salomõis. Timor dñi pctm̃
expellit. q̃ ṽo sine timore existit iustificari non
poterit. iõ eni circulus pallii sub collo hũeros
cõstringit: ad notandũ ꝙ illũ ferens debet esse
idẽ oꝑe ꝛ sermõe. Duas ṽo lineas. q̃ꝝ vna p⁹
dorsũ. ꝛ altera ꝓgredit̃ añ pectus hui⁹ vite cu
ras ꝛ sollicitudines significare putam⁹ q̃bus ꝛ
cor ꝛ hũeri pontificis sic sepissime grauant̃ ꝛ i
pediunt̃ ut a ꝓprio statu eũ auertãt. ꝛ vana q̃
dã ꝛ transitoria cogitare ꝛ portare compellãt
Hic est ꝙ palliũ ante ꝛ retro a dextris ꝛ a sini
stris añ pect⁹ ꝛ sup hũeros frequẽter aptatur
ut his p⁹ habitis in seipm redire intelligantur
Actiuã quoqꝫ ꝛ contẽplatiuã vitam significat
q̃s ita debet exercere ꝑlatus. ut exẽplo Moysi
nũc in montẽ ascendat. ꝛ ita philosophet̃ cuȝ
dño ꝛ nũc ad castra descendat ꝛ ibi necitati-
bus ꝓuideat populoꝝ ꝓuisurus attendim⁹ ut
cũ sepe se dederit aliis interdũ se sibi restituat:
q̃ten⁹ ꝛ cũ Martha circa frequẽs ministeriũ

ſatagat. ⁊ cũ Maria ṽba audiat ſaluatoris. ex̃
de renũ.niſi.ad fi.lxxxviij.diſ.decreuit.Utraqꝫ
tñ ſi ea grauat inferiꝰ: q̇a corpꝰ qđ corrũpitur
aggrauat aĩaz.deꝑmit terrena inhabitatio ſen
ſum multa cogitantẽ. Palliũ duplex ẽ in ſi-
niſtra ſicut ⁊ rationale: ſed ſimplex in dextra:
q̇a vita pñs que ꝑ ſiniſtrã accipiť multis ẽ ſub
iecta moleſtis. ⁊ ĩ ea duplicitate carere nõ poſ
ſumꝰ: q̇a nũc ꝓſperis extollimur nũc aduerſis
frangimur.nũc terrena petimꝰ. nũc celeſtibus
adheremus.nũc carni.nũc menti ſeruemꝰ. ſed
vita futura q̃ ꝑ dextrã ſignificať in vna ſemꝑ ẽ
collecta q̇ete.qđ ṽitas ipſa deſignauit cũ intu-
lit.Martha martha ſollicita es: turbaris erga
plĩma.Porro vnũ eſt neceſſariũ.Maria opti-
mã ꝑtẽ elegit q̃ nõ aufereť ab ea. Rurſus pal-
liũ duplex ẽ in ſiniſtra:q̃tenꝰ ad tollendas vite
pñtis moleſtias p̃latꝰ fortis exiſtat:ſimplex in
dextra q̃tenus ad obtinendã vite future q̇etẽ
toto ſuſpirat affectu.iuxta ṽbũ pſalmiſte dicẽ-
tis.Unã petij a dño hãc req̇.ut inha.ĩ do.dñi:
oĩ.die.vi.mee.Jllic enĩ nulla ẽ duplicitas ſine
ruga ſed ꝓſꝑitas ſine aduerſitate.gaudiuz ſine
triſticia.⁊ felicitas ſine miſeria. Quatuor cru-
ces purpuree ſunt q̃tuor ṽtutes pollitice.ſ.iuſti
cia fortitudo tꝑantia ⁊ prudentia.q̃ niſi in cru
cis xp̃i ſanguine purpurenť falſũ ſibi nomẽ ṽ-
tutis vſurpãt.⁊ ad verã btĩtudinis gloriam nõ
ꝑducũt.Uñ dñs inquit aplĩs.Niſi abũdauerit
iuſticia vr̃a plus q̃ꝫ ſcri.⁊ pha.nõ in.ĩ re.celoꝝ.
Nec ẽ purpura regis tincta canalibꝰ quã Sa
lomon cõmemorat in cãticis canticoꝝ. Js er-
go q̇ pallij gloria decorať ſi cupit eſſe qđ diciť
in anteriori ꝑte debꝫ habere iuſticiã vt reddat
vnicuiqꝫ qđ ſuũ ẽ.extra ꝓhemio decre.prudẽ-
tiã in poſteriori ut caueat qđ cuiqꝫ nociuũ eſt
Fortitudinẽ a ſiniſtris ut eũ aduerſa nõ depri
mãt.tꝑantia a dextris ut eũ ꝓſꝑa nõ extollãt.

Tres aũt acus in pallio inſigũť.ſ.añ pectꝰ ⁊
ſuꝑ ſiniſtꝝ hũeꝝ.⁊ poſt tergũ nõ ad pungẽduz
⁊ nõ ꝓpter hꝰ vite pũctionis ſed ad planetam
palliũqꝫ iũgendũ antiq̇tꝰ ĩ planetis poſite erat
q̇bus acus inferebãť ⁊ palliũ ſil' cũ planeta fir
mabant ne a ſuo loco palliũ moueret. Poſſu-
mus tñ ꝑ tres acus fidẽ ſpem caritatẽ ĩtellige-
re ſine q̇bꝰ palliũ ab ep̃o rite teneri nõ poteſt.
Rurſus tres acus cõpaſſionẽ ꝓximi admĩſtra
tionẽ officij diſtinctionemqꝫ iudicii ſignificat
q̃ꝝ p̃ma pũgit aĩam ꝑ dolorẽ.ſ'a ꝑ laborem.ter
tia ꝑ terrorẽ.Pria pũgebat aplĩm cum dicebat
Quis infirmať ⁊ ego nõ infirmor. q̇s ſcandali
zať ⁊ ego nõ vror.ex̃ de renũ.niſi.Secũda cuz
aiebat p̃ter illa q̃ extrinſecꝰ ſunt inſtantia mea
quotidiana ſollicitudo oĩuz eccliaꝝ.Tertia pũ
gebat Job dicentẽ.Si iuſtꝰ vix ſaluabiť:ĩpius
⁊ pctõr vbi apparebũt: Suꝑ dextꝝ humeꝝ nõ
inſigiť acus.qm̃ in et̃na q̇ete nullꝰ afflictionis
aculeꝰ nullus ſtimulꝰ pũctionis.Abſterget enĩ
deus oẽm lachrymã ab oculis ſcõꝝ. ⁊ iam nõ
erit amp.neqꝫ lu.neqꝫ cla.ſed neqꝫ vl.do. quo.
p̊o.tranſierũt.Acꝰ ṽo aurea eſſe debet ſed infe
riꝰ ẽ acuta ⁊ ſuꝑius rotũda lapidẽ cõtinens p̃-
cioſũ.q̇a ni mirꝝ bonꝰ paſtor ꝓpter curã ouiuz
in terris affligiť ſed in celis coronabiť:vbi illã
p̃cioſam margaritã habebit.de q̃ dñs inq̇t in
euangelio.Sil'e ẽ regnũ celoꝝ homini querẽti
bonas ⁊c̃.ĩuenta vna p̃cioſa margarita dedit
oĩa ſua ⁊ cõꝑauit eã. Jn pallio ⁊ cũ ipſo cõ
ferť pontificalis officij plenitudo. Hinc eſt ꝙ
anteq̃ꝫ metropolitanꝰ pallio decoreť nõ debet
conciliũ cõuocare:criſma cõficere:clericos in
ſua ꝓuincia ordinare:pontiſices cõſecrare:uel
eccleſias dedicare nec ſe archiep̃m noĩare. ex-
tra de elec.ꝙ ſicut.in fi.de poſtu.bone.ii.ad fi.
Aiũt tamen quidã ꝙ extra ꝓuinciã ſuam ĩui-
tatus poſſet ordines tãq̃ꝫ ſimplex ep̃s ſine pal-
lio celebrare.Sũt etiã qui dicunt ꝙ ep̃s etiam
ſi ſit talis ꝙ pallio vtať nõ poteſt dare licentiã
alieno archiep̃o vtendi pallio in dioceſi ſua ni
ſi dictus ep̃s palliatus exẽptus exiſtat.nec etiã
archiep̃s in ꝓuincia ſua:niſi forte ĩuitatꝰ p̊ui-
legiũ habeat ꝙ poſſit vti pallio extra ſuam ꝓuĩ
ciam ſi fuerit ĩuitatus. ſed hec potiꝰ iuris ⁊ ri-
goris ſunt q̃ꝫ curialitatis.neqꝫ ſubtiliter intuẽ
ti aliud videť in ep̃o palliato exempto q̃ꝫ ĩ nõ
exempto.ſed vnꝰ metropolitanus nõ põt cum
alteriꝰ pallio celebrari neqꝫ pari rõne ſepeliri ſꝫ
cũ ꝓprio tm̃.extra de vſu pallii.ad hoc.Pallia-
tus tamen ad aliã eccleſiam tranſlatꝰ cũ pallio
ſecundo loco ſibi cõceſſo ſepeliť.Jtẽ palliatus
ad aliã tranſlatꝰ eccleſiã non põt ibi vti pallio
p̊ma eccleſia obtento.q̇a nõ ſolũ datur contẽ-
platione ꝑſone veꝝ etiã loci.extra de poſtu.bo
ne.ii.ad fi.Hinc ẽ ꝙ non põt vti eo extra ꝓuĩ-
ciam ſibi decretã.extra de vſu pallii.cũ nuꝑ.⁊.c
ex tuaꝝ.ſ.ſi q̇s renũciet archiep̃atui neq̇t vlte-
rius pallio vti.extra de renũ.c.ad ſupplicatiõz.
nec etiam põt q̇s pallio niſi intra eccleſiam ⁊ ĩ
diuis officiis vti. Unde ſi forte ꝓceſſionaliter
uel ad p̃dicandũ uel ad aliqđ hꝰmodi eũ eccle
ſiaz exire cõtigerit eſt pallio nõ exibit.ex̃.e.c.i.i
di.palliũ.⁊.c.ſꝑ. Siq̇dem regulariter vſu pal
lij interdiciť niſi in ſolennibꝰ diebus ⁊ q̇ in cu
iuſcũqꝫ eccleſie p̊uilegiis contineť. extra.e.pe-
nul.⁊ vlt.puta in feſtiuitatibus natal' dñi.ſan-
cti ſtephani.ſcĩ iohannis.circũciſionis.epipha
nie.ramiſ palmaꝝ.cene dñi.ſabbati ſcĩ.in tribꝰ
diebus reſurrectionis.aſcenſionis.pẽthecoſteſ
ſcĩ iohãnis baptiſte.oĩuz aploꝝ.in q̃tuor feſti-
uitatibus btẽ marie.⁊ ſcĩ michaelis. ⁊ omniuz
ſcõꝝ.ſcĩ martini q̇ eſt par aplĩs.in feſtiuitatibꝰ
p̊ncipalibꝰ ecclĩe pallio decorare.ĩ dedicatõibꝰ

ecclesiaꝝ.consecrationib⁹ ep̄oꝝ.ordinationib⁹
clericoꝝ.⁊ ānīuersario consecratiōis palliati.d̄
conse.di.i.porro.Quidā etiē addunt dies dn̄i
cas q̄ ad resurrectionē ꝑtinent. qđ tn̄ ī vsu nō
ē.Posset etiā dici ꝙ vbicūqꝫ ī sua ꝓuīcia cor/
pus alicui⁹ scī q̄escit:metropolitan⁹ ī festo ei⁹
dem scī ⁊ etiā in p̄ncipali festo cuiuslibet loci
sue ꝓuincie ad locū illū declinās poterit pallio
⁊ sandalis vti. Jn exeq̄is vero defunctoꝝ vel ī
bn̄dictionibus nubentiū vti nō licet nisi hoc ī
p̄uilegio contineat̄ exp̄ssum .extra.e.c.fi.Ep̄s
Hostieñ.q̄ papā cōsecrat pallio vtit̄ ex institu
tione Marcij pape.⁊ etiā q̄dā ep̄i ex p̄uilegio
speciali.ut auicieñ.⁊ qn̄qꝫ ecceñ. extra de p̄sū.
cū in iuuentute. Postremo sciendum est ꝙ
romani pōtifices q̇ beatū Siluestꝝ p̄cesserunt
depingunt̄ tāq̄ꝫ gerētes lineas pallii circa hu/
meros īuolutas. Nā legalis sacerdos dū sacri
ficabat sūmitates baltei sup̱ humeros reflecte/
bat.in quo significat̄ ꝙ illoꝝ iurisdictio ⁊ ptās
p̱ palliū significata:īuoluta ⁊ īplicata nō libera
fuit. Jpse vero ⁊ ei⁹ successores liberā ⁊ expli/
catā habuerūt.q̄re linee ipse in eis explicite et
extense ante ⁊ retro dependētes depingūtur .
Pōt etiā dici ꝙ linee ipse q̄ ut p̄missū ē solli
tudines ⁊ cura significant.ideo a tp̱e siluestri
pape explicite dependēt ꝓpter concessa sibi et
successorib⁹ tp̱alia q̄ absqꝫ sollicitudine ⁊ cura
neq̄unt possideri.xcvi.di.cōstantin⁹. Deniqꝫ
Bruno dixit ꝙ sūmus pontifex p̄ter premissa
ornamēta ⁊ regnū portat ⁊ purpura vtit̄.ꝓut
sub ti.de mitra dictū est.nō ꝓ significatōe sed
q̄a Constantin⁹ īperator olim beato siluestro
oīa romani īperij insignia tradidit.in p̄dicto.c
Cōstantinus. Un̄ ⁊ in magnis ꝓcessionibus
oīs ille apparatus romano pōtifici exhibetur
q̄ quondā īperatoribus fieri solebat. ⁊ cū dia/
demate imperiali papa se coronabit̄.

De quatuor coloribus quibus ecclesia
in ecclesiasticis vtitur indumentis.

Uatuor sunt

p̄ncipales colores q̄bus f̄m ꝓp̄e
tates dieꝝ sacras vestes eccl'ia
distinguit. albus.rubeus.niger
⁊ viridis. Nā ⁊ ī legalibus indumētis quatuor
colores fuisse legūt̄.bissus.purpura. iacinctus
⁊ coccus.de q̄bus in se.ti.dicet̄. Ecclesia etiaꝫ
romana violaceo ⁊ croceo colore vtit̄ ut infra
dicet̄. Albis indumētis vtendū ē in festiuita/
tibus scōꝝ confessoꝝ ⁊ virginū q̄ martyres nō
sūt ꝓpter integritatē ⁊ īnocentiā. nā candidi
facta sūt nazarei eius.⁊ ambulabūt mecū in al
bis.virgines enī sunt ⁊ sequūt̄ agnū quocūqꝫ
ierit.ꝓpter eandē causam vtendū ē albis in so
lennitatibus angeloꝝ.de quoꝝ nitore dn̄s lo/
quit̄ ad luciferꝝ.Ubi eras cū me laudarēt astra
matutina. Jtē in oībus festis scē dei genitricis
marie. Jn festo omniū scōꝝ.q̄dā tn̄ tūc rubeis
vtunt̄ ut infra dicet̄. Jn p̄ncipali festo sancti
iohānis euāgeliste. Jn cōuersione scī pauli. Jn
cathedra petri.de his etiā infra dicet̄. Jtē a vi
gilia natiuitatis dn̄i vsqꝫ ad octauā epiphanie
inclusiue:vt dicet̄ in ꝓhemio septime ꝑtis.ex/
ceptis festiuitatibus martyꝝ intermediis. Jn
natiuitate saluatoris ⁊ etiā p̄cursoris quoniaꝫ
vterqꝫ natus ē mūdus.i.carens originali pec/
cato.ascendit enī dn̄s nubē leuem idest assum
psit carnē a pctīs īmunē.⁊ intrauit egyptum.i
venit in mūdū.iuxta illud ꝙ angelus inq̄t ad
virginē.Sp̄s scūs sup̱ueniet in te ⁊ vir.al.ob.
tibi.⁊c̄. Johānes aūt ⁊ si fuerit in pctō conce/
ptus:fuit tn̄ in vtero scīficatus. f̄m illud ꝓphe
ticū.Anteq̄ꝫ exires de vulua scīficaui te. ⁊ āge
lus inq̄t ad Zachariā.Sp̄ū scō replebit̄ adhuc
ex vtero matris sue. Jtē in epiphanie ꝓpt̄ splē
dorē stelle q̄ magos duxit. f̄m illud ꝓpheticū .
Ambulabūt gentes ī lumīe tuo ⁊ reges ī splen
dore ortus tui. Jn ypopāti ꝓpter puritatē ma
rie:q̄ iuxta canticū symeonis obtulit lumen ad
reuelationē gentiū ⁊c̄. Jn cena dn̄i ꝓpter con
fectionē crismatis qđ ad mūdationē aīe cōse
crat̄. Nā ⁊ euāgelica lectio mūdiciā p̄ncipalit̄
in illa solēnitate cōmendat:q̇ lotus ē inq̄t non
indiget nisi vt pedes lauet sed ē mūdus totus
⁊ iterꝝ.Si nō lauero te non habebis ꝑtē mecū
Jtē a sabbato scō in officio misse vsqꝫ ad octa
uā ascensionis inclusiue qn̄cunqꝫ officiū de tē
pore agit̄:p̄ter dies rogationū.⁊ p̄terq̄ꝫ ī festis
martyꝝ intermediis ꝓut infra dicet̄. Jn resur
rectione propter angelū testē resurrectionis ⁊
nūciū q̇ apparuit stola cādida coop̱tus.d̄ quo
dicit Matheus ꝙ erat aspectus eius sicut ful
gor ⁊ vestimēta eius sicut nix.⁊ q̄a pueri tunc
renati albas hn̄t vestes in ascensiōe propt̄ nu
bē lucidā in q̄ xp̄s ascendit. Nā ⁊ duo viri asti
terūt iuxta illos in vestibus albis q̇ ⁊ dixerunt
Uiri galilei q̄d statis ⁊c̄. Jllud aūt notandum
ē ꝙ lꝫ in consecratiōe pōtificis talibus sit īdu
mentis vtendū q̄lia f̄m diei proprietatē cōue
niūt. Jn dedicatiōe tn̄ ecclesie sp̱ ē vtenduꝫ al
bis quocunqꝫ dieꝝ dedicatio celebret̄. qm̄ in
consecratione pontificis cantat̄ missa de die:
sed in dedicatione basilice de dedicatōe missa
cantat̄. Nā ⁊ ecclesia virgineo noīe nūcupat̄.
iuxta illud apl'i.Despondi enī vos vni viro vir
ginē castā exhiberi xp̄o.de q̄ sponsus ait ī can
ticis.Tota pulchra es a. m.⁊ m.n.ē in te. veni
de libano.⁊c̄. Jpse tn̄ q̇ consecrat̄ debꝫ esse al/
bis ornatus ad notandū ꝙ oī tp̱e vestimenta

eius debet esse candida.i.vita eius imaculata. Itē p octauas pdictoꝝ festoꝝ octauas hñtiuꝫ vtendū ē colore albo qñ de ipsis agit octaua.

Rubeis aūt vtendū ē indumentis i solenni tatibus apostoloꝝ.euangelistaꝝ ꝛ martyꝝ pro pter sanguinē passionis quē pro xpo fuderūt. Nā ipsi sūt q venerūt ex magna tribulatiōe ꝛc. pterq̃ꝫ in festo inocentū ut iā dicet. Itē i festo crucis:in q xps sanguinē suū fudit pro nobis. Uñ propheta.Quare rubeū est indumētū tuuꝫ sicut calcantiū in torculari. Sed fm alios me lius ē tunc albis vti:qm nō passionis sed inuē tionis vel exaltationis ē festū. Itē a vigilia pē thecostes in missa vsqꝫ ad sabbatū post ipsum festū inclusiue ꝛ hoc propter spūs sci feruoreꝫ q sup aplos i igneis liguis apparuit.nā apparu erūt ill' disptite lin. tanq̃ꝫ ignis ꝛc. Unde pro pheta.De celo misit ignē in ossibus meis.Licꝫ aūt in aploꝝ petri ꝛ pauli martyrio rubeis sit vtendū.in cōuersione tñ pauli ꝛ i cathedra pe tri vtendū ē albis.sicut ꝛ licet in natiuitate sci iohānis baptiste sit albis vtendū:in decollatio ne tamen ipsi⁹ vtendū ē rubeis.cū aūt illius fe stiuitas celebrat q simul ē martyr ꝛ virgo mar tyriū virginitati pfert:q̃a signū est pfectissime caritatis.iuxta qd veritas ait. Maiorē carita tē nemo hꝫ ut a.su.po.qs p a.suis.Qua.pp̄ter ꝛ in oī cōmemoratione scōꝝ q̃dā rubeis idumē tis vtunt.alii vero ut ecclesia romana cādidis cū non tñ in eadē sed de eadem solēnitate di cat etiā ꝙ sci fm apoca.iohānis.Stabant i cō spectu agni amicti stolis albis ꝛ palme in ma nibus eoꝝ.Hinc sponsa dicit in canticis.Dilec tus me⁹ cādid⁹ ꝛ rubicūdus electus ex milib⁹ cādidus in cōfessoribus ꝛ in virginibus. rubi cūdus in martyribus ac apostolis.hi siqdem ꝛ illi sunt flores rosaꝝ ꝛ lilia cōualliū.Rursus q i festo omniū scōꝝ rubeis vtunt ex eo mouent q̃a festū illud pmo in honorē martyꝝ tantū in stitutū fuit.Sed responderi pōt ꝙ imo etiam i honore btē virginis.ꝛ hodie ex institutiōe gre go.vii.festat ecclesia die illa etiā p cōfessorib⁹ ꝛ virginibus.put in.vii.pte sub ipso festo dice tur.Itē p octauas pmissoꝝ festoꝝ octauas ha bentiū vtendū est colore rubeo qñ agit de oc taua.Nigris vtendū ē feria sexta in pasceue.ꝛ in diebus afflictiōis ꝛ abstinētie p peccatis.ꝛ etiā in rogationibus.sicut sub illo tractatu i se xta pte dicet.ꝛ in pcessionib⁹ quas romanus pontifex nudis pedib⁹ facit.ꝛ in missis p defū ctis.ꝛ ab aduētu vsqꝫ ad vigiliā natiuitatis.ꝛ a septuagesima vsqꝫ ad sabbatū pasce.Sponsa quippe dicit in canticis. Nigra suꝫ sed formo sa filie hierusalē sicut tabernacula cedar sicut pellis salomonis:nolite me considerare ꝙ fus ca sim q̃a decolorauit me sol. In festo autem sanctoꝝ innocentū quidā nigris alii vero rube is indumētis vtendū esse contēdunt illi pp̄ter tristiciā.quia vox in rama audita est plorat⁹ et vlulatus multus rachel plorans filios suos ꝛc. Nā ꝛ pp̄ter eandē causam cantica leticie sub ticent ꝛ sine aurifrisio mitra defertur.Isti pro pter martyrium quod pncipaliter cōmemorat inquit ecclesia.Sub throno dei sancti omnes clamant.vindica sanguinē nostꝝ qui effusus ē domine deus noster.Sicut ꝛ in letare hierusa lem pp̄ter leticiam quam aurea rosa designat romanus pontifex portat mitra aurifrisio insi gnitam.sed pp̄ter abstinentiā nigris vtit idu mentis.Sed ecclesia romana tunc vtitur vio lacio colore quando illud occurrit extra domi nicam.sed in octaua rubeo.

Restat ergo ꝙ i diebus ferialibus ꝛ cōmunibus viridibus sit i dumentis vtendum.quia viridis color medi⁹ est inter albedinem ꝛ nigredinem ꝛ ruborem. ꝛ specialiter inter octauam epiphanie ꝛ septu agesima ꝛ inter penthecosten ꝛ aduentū quā do dominicale agitur officium.hic color exp mitur vbi dicitur ciprīcum nardo:nard⁹ ꝛ cro cus.

Ad hos quatuor colores ceteri referun tus.s.ad rubeum colorem occineus.ad nigruꝫ violaceus qui aliter coccius vocatur.ad albuꝫ bissinus.ad viridem exocius.q̃q̃ꝫ nonnulli ro sas ad martyres crocum ad cōfessores.ꝛ liliuꝫ ad virgines referant.De coloribus etiam in fi ne sequentis tractatus dicetur.Uiolacio autē colore vti in diebus quibus est usus nigri co loris non est inconueniens.Unde ecclesia ro mana vtitur colore violacio a prima domini ca aduentus vsqꝫ ad missam vigilie natiuitatis domini inclusiue.ꝛ a septuagesima vsqꝫ ad of ficium misse vigilie pasce exclusiue. quandoqꝫ in pdictis temporibus officium de tempore a gitur exceptis quinta feria cene domini.ꝛ sex ta feria parasceue.In festiuitatibus vero san ctoꝝ que a septuagesima in aduentu occurrūt non est nigris uel violaceis vtendum. Et est intelligendum ꝙ in sabbato sancto i toto offi cio quod agitur ante missam vtendum est vio laceo colore:hoc excepto ꝙ diaconus qui be nedicit cereum indutus dalmatica ꝛ subdia conus ministrans indutus tunicella albis vtū tur:quia benedictio illa sicut ꝛ missa ad resur rectionem pertinet.sed benedictione cerei ex pleta diaconus remota dalmatica assumit pla netam violacei coloris:ꝛ tenet eum vsqꝫ dum inchoatur officium misse.subdiacon⁹ vero nō mutat vestes.Quidam etiam in dominica i ra mis palmarum vtuntur albis in pcessione ꝛ i ramorum benedictione dum legitur euange lium ꝛ dum cantatur gloria laus. pp̄ter leticiā festiuitatis xpo facte q in pmissis cōmemorat

sed eccl'ia romana tũc sꝑ vtit' violaceo colore ⁊
in ꝓcessione q̃ fit in purificatione ante missaz
ꝓ eo ꝙ officium illud ẽ de anxia expectatione
Symeonis. ⁊ sapit vetus testamentum. Utit'
etiã ecclesia romana violaceo colore in quatu
or tꝑibus septembris ⁊ in vigiliis scõꝝ in qui-
bus ẽ ieiunium quãdo missa ẽ de vigilia. ⁊ in
dieb⁹ rogationum. ⁊ in missa que dicit' in die
scĩ Marci de officio letanie. Cum enĩ ieiuna-
mus carnẽ nostrã crucifigentes maceramus:
ut sic facta liuida xp̃i liuoribus conformetur:
cui⁹ liuore sanati sumus. ad quod designandũ
tunc colore violaceo vtimur qui pallidus ⁊ q̃-
si liuidus est. Ceteꝝ velamina trium coloꝝ po-
nuntur in altari in festo pascatis. ꝓut dictum
est ĩ ꝑte prima sub tractatu de picturis ⁊c̃.

De indumentis legalibus
seu veteris testamẽti. Rica

Uoniam minus
plene rẽ significatã humana fra-
gilitas apphendit si penitus rem
significantẽ ignoret. idcirco de ĩ
dumentis legalib⁹ ad hui⁹ cecitatis ꝓpellẽdã
Prio ſm historiã. Secundo ſm allegoriã. Ter
tio vero ſm tropologiã aliq̃ diserem⁹. Prio
igit' ſm historiã notandum ẽ ꝙ q̈tuor erant le
galia ĩdumenta ſm mosaycã legem tam mino
ribus sacerdotib⁹ q̈ȝ pricipi sacerdotum coĩa.
de quibus legit' exo. xxviii. c. Primum diceba
tur manascasim qd̃ grece bracce. latine vero fe
moralia dici potest de bisso retorta contextuz
quo vtebant'. ꝓ eo ꝙ legit' in exo. xx. c. ĩ fi. Nõ
ascendes ad altare meum ꝑ gradus ne reuelet'
turpitudo tua. ⁊ Ezech. xliiii. Feminalia linea
erunt in lumbis eoꝝ. Secunduz cathemone si
ue linea quod nos subunculã uel albã. ſȝ moy
ses abaneth appellauit. hebrei vero discedẽtes
a babylonis emissaneã vocauerunt. eratq̃ȝ bis-
sinuz ⁊ duplex. Tertium balthe⁹. i. zona uel cin
gulum latus q̈si digitis q̈tuor. sic reticulat⁹ ut
q̈si pellis vipa videret' cõtextum õ bisso cocco
purpura ⁊ iacincto ꝑ que q̈tuor elemẽta signi
ficant'. Quartum ẽ thiara qd̃ hebrei mamphie
nos autẽ infulã uel mitrã appellam⁹ a thidari
pontificali plurimuz differẽs q̈si formã rotun-
de cassidis repsentans. Sup hec q̈tuor coĩa
q̈tuor ꝓpriis indumẽtis pontifex vtebat'. Pri
mum erat tunica iacinctina quã hebreus dicit
vethit. grece dicit' poderis. latine talaris. q̃ ha-
bebat ꝓ fimbris malagranata cum octuagita
tintinabulis aureis inter scalari modo disposi
ta ut audiret' sonus cum pontifex ingrederet'
sanctuarium ne forte moreret'. Secunduz erat

ephot. i. suphumerale. de q̈tuor p̃dictis colori-
bus auroq̃ȝ cõtextum sine manicis ad moduz
collobii habẽs apturam in pectore quandam
ad magnitudinẽ palmi in q̃ logion eiusdẽ mẽ
sure inserebat'. In cui⁹ ꝑte supiori videlȝ super
humeros in fibulati erãt auro duo lapides oni
chini quib⁹ duodecim noĩa filioꝝ israhel erãt
insculpta sex in vno ⁊ sex in altero. Quod autẽ
Samuel ⁊ Dauid induti legunt' ephot illud
erat lineum ⁊ ꝓprie quidã ephotar dicebatur
Tertio hebraice dicebat' heen. grece logion. la
tine vero rationale vocat' qd̃ pontifex ferebat
in pectore. Dictuȝ ẽ autẽ rationale iudici. quia
ibi erat lapis in cuius splendore sibi deum esse
propicium cognoscebãt. Erat autẽ rationale q̃
drangulum duplex in modum vni⁹ palmi. de
q̈tuor p̃dictis colorib⁹ auroq̃ȝ contextum ha-
bent duodecĩ lapides ꝑ q̈tuor ordines. In pri
mo sardiũ topasiũ ⁊ smaragdũ. In secũdo car
bũculũ saphirũ ⁊ iaspidẽ. In t̃tio liguriũ acha
tẽ ⁊ amatistũ. In q̈rto crisolitũ onichinũ ⁊ be
rillũ. in quib⁹ erant scripta duodecim noĩa fi-
lioꝝ isrl'. in singulis singula iuxta ordinez sue
natiuitatis. Erãt etiã in eo scripta hec duo no
mina purim ⁊ thiamin. i. veritas ⁊ disciplina.
Inserebat' aũt logion suphumerali a ꝑte supe
riori ꝑ duos ãnulos ⁊ duas cathenulas aure-
as ĩmissas duob⁹ vncinis qui sub duob⁹ p̃di-
ctis onichinis ⁊ suphumerali continebat' infi
xi. ab inferiori vero ꝑte ꝑ duos ãnulos aureos
cũ duabus iuncturis siue cathenis iacinctinis
colligabat' ephot. Quartũ ⁊ vltimũ erat capitis
ornamentũ videlȝ thiara seu cidaris in acutuz
procedens habens circulũ aureũ cũ malogra-
natis ⁊ florib⁹ ex qua supra frontẽ pendebant
aurea lamina quã petalũ dicunt ad moduz lu
ne dimidie in qua scriptũ erat anoth adonai. i
sanctũ nomẽ domini tetragramaton. i. q̈tuor
litterarũ ut infra dicet'. Ne ṽo cũ mouebat' põ
tifex moueret' ⁊ lamina ligabat' vitta seu iunc
tura iacinctina ꝑspicua q̃ sũmitates posterius
diffũdebat. Noster ergo pontifex pro femina-
libus habet sandalia. pro linea albam. pro bal-
theo cingulũ. pro poderiȝ tunicã. pro ephot a-
mictũ ul' stolã. pro logion palliũ. pro cidari seu
thiara mitram. pro lamina crucẽ. ⁊ quedaȝ ex
his diuersam habent formã ab illis ſm eandẽ
figurã. Secundo dicam⁹ de typo dictorum
legaliũ indumẽtorũ ſm allegoriã. Sane his ve
stibus ornatus pontifex totius orbis p̃ferebat
imaginẽ. Feminalia nãq̃ȝ bissina terrã cõgrue
figurabant. quia bissus de terra procedit. est. n
bissus linũ egyptiacũ balthei cũ vittis ⁊ vascul'
circũuolutionem occeani designabãt. Tunica
iacinctina ipso colore aera p̃ferebat. Per tinti
nabula sonitus tonitruorũ. Per malogranata

coruscationes fulgorū signabāt. Quatuor mi-
noris sacerdotis ⁊ q̄tuor sūmi pontificis indu
menta quatuor microcosmi ⁊ q̄tuor macro-
cosmi ptes ipso numero designabant.i. quatu
or humores ⁊ quatuor elemēta. Ephot sui va-
rietate celū sidereū ostendebat. q̄ autē aurum
erat intextū colorib⁹ figurabat q̄ calor vitalis
penetrat vniuersa. duo lapides onichini solē ⁊
lunā uel duo emispia designabāt. In rationa-
li vō duodecim gēme pectorales duodecim si-
gna in zodiaco p̄ferebant. Rationale quidem
erat in medio: quia rōne plena sunt vniuersa q̄
terrena celestib⁹ herēt imo ratio terrenorū et
tēporū ⁊ frigoris ⁊ duplexiter vtrūqz tēperies
de celi cursu ⁊ rōne descendit. Per ānulos ca
thenulas ⁊ vncinos elemētorum humorum ⁊
tēpor colligamēta significabant. cidaris celuz
empireum lamina supposita deum p̄figurabat
oibus p̄sidentē. Hanc quidē allegoriā libri sa-
pientie. c. xviii. confirmat auctoritas dicēs. In
veste eni poderis quā habebat tot⁹ erat orbis
terrar ⁊ parentū magnalia in quatuor lapidū
ordinib⁹ erant sculpta ⁊ magnificentia tua in
diademate capitis illi⁹ erat scripta. Tertio sub
iicienda ē expositio indumentor legaliū scōm
tropologiā. his siq̄dē indumentis legalis sacer
dos hoc ordine induebat. lotis nāqz prius ma
nibus ⁊ pedib⁹ prius induebat manastasim.i.
feminalia significās q̄ sacerdos mūdatis ope-
ribus ⁊ affectib⁹ lachrymis penitētie debet as
sumere continētiā ut offerat hostiā imacula-
tā sanctā deo placentē. Noster tamē pontifex
q̄a iugem debet habere continentiā nō induit
in sacrificio feminalia sz sandalia. ac si dicat. q̄
lotus ē nō indiget nisi ut pedes lauet sed ē mū
dus tot⁹. Per man⁹ eni opa designant. scōm
illud. Benedict⁹ do. deus me⁹ q̄ do. ma. m. ad
p̄. ⁊ di. m. ad bellū. Per pedes significant affe
ctus. scōm illud. Excutite puluerē de pedib⁹ ve
stris. Et ē notandū q̄ ipsemet sacerdos sibi fe-
minalia induebat p que v̄ginalis cōtinentia si
gnificabat. q̄ qm̄ res ē consilij nō p̄cepti. xxviii
q. i. sicut eni. xxxiiii. q. v. q̄ sitit. ideo ipsemet sibi
iponebat. iuxta illud apl̄i ad cori. xiii. c. De v̄gi-
nibus p̄ceptū domini nō habeo: consiliū autez
do. ⁊ domin⁹ i euāgelio. Qui pōt cape capiat.
Hoc indumentū alternati induebāt sacerdo-
tes qm̄ ad iugē cōtinentiā nō ita tenebant si-
cut mistri noui testi. ideoqz scōm quosdā huic
indumēto nullū hodie respōdet. Secūdo idue
bat cethemone. i. lineā significans q̄ sacerdos
debet induere inocentiā ut qō sibi nō vult fie
ri alijs ne faciat. linū eni ppter candorē signifi
cat inocentiā. s̄m illud. Oi tpe vestimenta tua
sint candida. Tertio cingebat se baltheo signi
ficans castitatē quo circa lūbos debet accingi

vt restringat carnis concupiscentiā. Unde ve
ritas ait. Sint lūbi ve. p̄. ⁊ lu. ar. in ma. ve. Bal-
theū aūt quod contextū erat ex quatuor put
supius dictū ē significabat q̄ oēs mot⁹ surgē-
tes ex quatuor hūoribus siue ex quatuor elem̄
tis debet refrenare. pv̄. vlt. Et cingulū tradidit
cananeo. ⁊ Isa. ix. c. Erit iusticia cingulū lum-
bor eius. p iusticiā eni refrenant h⁹mōi mot⁹
bestiales. pendebant aūt vsqz ad pedes q̄a vsqz
ad finē vite debebat esse mūdus. Quarto idue
bat tunicā poderim. i. talarē: significās q̄ pon-
tifex debet iduere pseuerātia. q̄a qui pseueraue
rit vsqz in finē hic salu⁹ erit. Per talū. n. ppter
extremitatē pseuerātia designat. s̄m illud. Ipa
conteret caput tuū ⁊ tu. in ca. ei⁹. Depēdebāt
aūt p fimbriis malogranata cū tintinabulis au
reis. p malogranata intelligit opatio. p tintina
bulū aureū accipitur p̄dicatio. q̄ duo debēt in
sacerdote cōiungi ne sine illis igrediēs scūariū
in conspectu domini moriat. cepit eni iesus fa
cere ⁊ docere: sacerdotibus relinquēs exēpluz
ut sequant vestigia ei⁹ qui pctm̄ nō fecit ut sit
honestas in cōuersatione nec iuent⁹ ē dolus i
ore eius ut sit v̄itas in p̄dicatiōe. p tintinabula
quoqz itelligit vox p̄dicatoris ne videlz sacer-
dos p silentiū iudiciū supni inspectoris offen-
dat. p malogranata exemplū bone vite uel vo-
lūtas martyrij: q̄a h⁹mōi granis reficiūt ifirmi
Sacerdos aūt s̄m Grego. xliij. di. sit rector. In
grediens uel egrediēs morit si de eo sonit⁹ nō
audiat. q̄a irā circa se occulti iudicis exigit si si
ne p̄dicationis sonitu icedit. Apte ergo titina
bula vestimētis illius describūt inserta. p vesti
menta eteni sacerdotis q̄d aliud q̄z recta opa
recipe debem⁹. iuxta illud pphete. Sacerdotes
tui induant iusticiā. vestimētis itaqz ppl̄i illius
tintinabula inherēt ut vite viā cū lingue soni-
tu ipsa quoqz sacerdotis opa clament. Iteruz
tintinabulis malapunica cōiungūtur. q̄d p ma
lapunica nisi fidei vnitas designat: nā sicut in
malopunico vno exterius cortice multa iteri⁹
grana vniūt. sic inumeros scē ecclesie populos
vnitas fidei cōtegit quos int⁹ diuersitas mer
tor tenet. Quīto iduebat ephot. i. suphūerale.
significans q̄ pontifex debet induere patiētiā
ut in patientia sua possideat aiam suā. hume-
ris eni onera portam⁹ s̄m illud. Supposuit hu
mex suū ad supportandū ⁊ fact⁹ ē tributis ser
uiens. Habebat autē duas oras coniunctas in
vtroqz latere sūmitatū significans q̄ pontifex
debz habere arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris
ut nō erigat psps nec deprimat aduersis. Ha
bebat ⁊ duos lapides onichinos insertos hu-
meris in q̄bus sculpta erāt. xii. noia filior isra-
hel sex in vno ⁊ sex i alio. Per duos onichīos
significant v̄itas ⁊ sinceritas. v̄itas p claritatē

ſinceritas ꝑ ſoliditatẽ.ꝑ filioſ iſrahel ſignificanť
ſcã deſideria ⁊ iuſta opa.ſm illud.Maledict⁹
hõ q̇ non reliq̃rit ſemen ĩ iſrť.Per ſenarium ſi
gnificať pfectio eo ꝙ dñs ſexto die pfecit celũ
⁊ terrã ⁊ oẽm oꝛnatũ eoꝝ.ꝙ ergo ſex nomina
filioꝝ iſrahel ſculpta erãt ſex ĩ vno lapide ⁊ ſex
in alio ſignificabat ꝙ deſideria ſacerdotis ⁊ o
pera confici debent nõ in fermento malicie ⁊
neq̃cie ſed ĩ a.ſin.⁊ ve.ut ſinceritas infoꝛmet ĩ
tentionẽ ⁊ ṽitas finẽ.Gregoꝛi⁹ ait in paſtoꝛali
xiii.c.ꝙ ſuphumerale ex auro iacincto purpu
ra coccoq; biſtincto ⁊ biſſo retoꝛta p̃cipiť ut
quãta ſacerdoſ clareſcere ṽtutũ diuerſitate de
beat demõſtreť.Jn ſacerdotis q̇ppe habitu ã
te oĩa auꝝ fulget ut in eo ĩtellect⁹ ſapĩe pꝛinci
paliter eniteat.cui iacinct⁹ aereo coloꝛe ſplen
dens adiũgiť ut p oẽ qđ intelligendo penetrat
nõ ad fauoꝛes infirmos ſed ad amoꝛẽ celeſtiũ
ſurgat ne dũ ſuis incautis laudib⁹ capitur:ipſo
etiã ṽitatis intellectu euacueť. Auro quoq; ⁊
iacĩcto purpura pmiſceť ut ſacerdotale coꝛ cũ
ſumma q̃ p̃dicat ſperat in ſemetipſo etiã ſugge
ſtiones vicioꝝ repꝛimat eiſq; velut ex regia po
teſtate cõtradicat.auro autẽ iacincto biſſo ac
purpure biſtinct⁹ coccus adiũgiť ut ante ĩter
ni iudicis oculos oĩa ṽtutũ bõa ex caritate de
coꝛenť.⁊ cũcta q̃ coꝛã hõibus rutilant.hec in
conſpcũ occulti iudicis flãma ĩtimi amoꝛis ac
cendat.q̃.ſ.caritas q̇a deũ ſimul ⁊ ꝓximũ dili
git quaſi ex duplici tinctura fulgeſcit.ſed cum
mens ad caritatis p̃cepta tẽdiť reſtat ut ꝑ ab
ſtinentiã caro macereť.Unđ ⁊ biſtĩcto cocco
toꝛta biſſus adiũgiť.de ťra.n.biſſus nitẽti ſpe
cie oꝛiť.⁊ q̇d ꝑ biſſum niſi candẽs decoꝛe mũ
dicie coꝛpalis caſtitas ꝓſignať q̃ videlʒ toꝛta
pulchꝛitudini ſuphũeralis ĩnectiť. q̇a tũc caſti
monia ad pfectũ mũdicie candoꝛẽ duciť cũ ꝑ
abſtinentiã caro fatigať.cũq; inť ṽtutes ceťaſ
etiã afflicte carnis meritũ ꝓficit quaſi ĩ diuer
ſa ſuphũeralis ſpecie biſſus toꝛta cãdeſcit. Se
xto induebat logion.i.rõnale ſignificãs ꝙ põ
tifex debet ĩduere diſcretionẽ ꝑ quã diſcernat
inť lucẽ ⁊ tenebꝛas ĩter dextrã ⁊ ſiniſtrã.quia
nõ ẽ cõuẽtio lucis ad tenebꝛas neq; xpi ad be
lial.de pe.diſ.i.§.hoc idẽ.Erat autẽ rõnale qua
drangulũ ſignificãſ ꝙ debʒ diſcernere ĩter qua
tuoꝛ.ſ.ĩter veꝝ ⁊ falſũ ne deuiet ĩ credendis.in
ter bonũ ⁊ malũ ne deuiet in agendis. Erat et
duplex q̇a debet diſcernere ꝓ duobus.ꝑ ſe vi
delʒ ⁊ ꝓ pplo:ne ſi cecuſ cecũ duxerit ãbo ĩ fo
ueã cadant.Habebat ⁊ quatuoꝛ oꝛdines lapi
dũ ſignificans ꝙ pontifex debet habere quatu
oꝛ ṽtutes pꝛĩcipales.ſ.iuſticiã.foꝛtitudinẽ. pꝛu
dentiã ⁊ tpantiã.Jn ſingulis aũt oꝛdinib⁹ ha
bebant tres lapides ſignificans ꝙ pontifex in
pꝛimo debet habere fidẽ ſpem ⁊ caritatem.Jn
ſecundo modeſtiam manſuetudinem ⁊ benig
nitatem.Jn tertio pacem ⁊ miſericoꝛdiam et
largitatem.Jn quarto vigilantiam ſollicitudi
nem ⁊ longanimitatem.Per lapides enĩ figu
rantur virtutes.ſm illud.Alius edificat aurum
⁊ argentum ⁊ lapides pꝛecioſos. Habebat ⁊
duas cathenulas auri puriſſimi ſibi inuiceʒ co
herentes que duobus inſerebantur vncinis ſi
gnificans ꝙ pontifex debet habere duos cari
tatis affectus ad deum.ſ.⁊ ad ꝓximum de qui
bus pꝛecipitur.Diliges deum tuuʒ ex toto coꝛ
de tuo ⁊ ꝓximum tuum ſicut teipſum. ſicut.n
auruʒ pꝛeeminet vniuerſis metallis:ita caritas
p̃cellit ṽniuerſas virtutes. de qua dicit apoſto
lus.Maioꝛ hoꝛum caritas eſt.Duo vncini ſũt
intentio ⁊ finis quibus cathenule inſeruntur
ut tam deum q̃ʒ pꝛoximuʒ diligat ex coꝛde pu
ro ⁊ conſcientia bona ⁊ fide non ficta tã deũ
q̃ʒ pꝛoximum diligat pꝛopter beatitudineʒ. de
um pꝛopter ſeipſum.⁊ pꝛoximum diligat pꝛo
pter deum.Poꝛtabat autem Aaron rationale
iudicij in quo deſcripta erant duodecim noĩa
patriarcharum ꝓut dictum eſt in.i. parte ſub
ti.de picturis.⁊ ſm Gregoꝛium in paſtoꝛali.i.c
xii.Bene rationale iudicij vocat. q̇a rectoꝛ de
bet ſubtili ſemper examine bõa malaq; diſcer
nere.⁊ qua uel quibus quando ⁊ qualiter con
gruãt ſtudioſe cogitare nihilq; pꝛopꝛiũ quere
re ſed ſua commoda pꝛopinquoꝝ bona depu
tare.Unde in exo.xxxvi.diſ.§.ecce ſcriptum ẽ.
Pones autem in rationale iudicij doctrinam
⁊ veritatem que erunt in pectoꝛe. Aarõ quan
do ingrediť coꝛã domino ⁊ geſtabit iudicium
cilicioꝝ iſrť in pectoꝛe ſuo in cõſpectu domini
ſemper.Sacerdotẽ q̇ppe iudiciũ filioꝝ iſrť ĩ pe
ctoꝛe ſuo coꝛã conſpcũ domini geſtare eſt ſub
iectoꝝ cauſas.pꝛo ſola interni iudicis intentio
ne diſcutere.Quidam autem dixerunt ꝙ rati
onali nullum reſpondet hodie oꝛnamẽtũ. qm̃
non habem⁹ copiã lapidũ pꝛecioſoꝝ ſed ad in
ſtar illius defert põtifex in conſecratione ſua
euãgelij ante pect⁹ coꝛã toto populo. Jbi eniʒ
ſcripta erat doctrina ⁊ veritas.Et epiſcop⁹ de
bet habere in coꝛde veritatẽ euangelij ⁊ in oꝛe
doctrinã q̃ʒtũ ad manifeſtationem.⁊ hec põt
eſſe cauſa quare in q̇buſdã eccleſiis poſtes co
dicis euangelij ex auro ⁊ argento ⁊ lapidibus
pꝛecioſis oꝛnantur.Eſt etiam ⁊ alia ratio.quia
in illo rutilat aurum ſapientie.argentuʒ eloq̃n
tie.⁊ miraculoꝛum lapides pꝛecioſi.xxxix.diſ.§
hinc etiam.Hec ſunt ſponſe murenule aureę:
argento vermiculate. Septimum ⁊ ſupm̃uʒ
capitis oꝛnamentum erat cidaris uel thiara.
quam vltimo pontifex aſſumebat ſignificans
humilitatem.de qua dominus ait.Omnis qui
ſe exaltat hũiliabitur ⁊ q̃ ſe humiliat exaltabiť

Hanc autem gestabat in capite significans ꝙ
pontifex debet gerere humilitatem in mēte ex
emplo capitis nostri dicentis. Discite a me q̇a
mitis sum ⁊ humilis corde. Per caput enim
mens intelligitur. ſm illud. Unge caput tuū: ⁊
faciē tuam laua. Rursus thiara in minoribꝰ
sacerdotibus significat continentiam quinqꝫ
sensuū. in maioribus vero contemplationem.
debēt. n. esse cōtēplatiui. De tidari pendebat a
fronte lamina aurea significans sapīam. vel fi/
gurabat signū crucis qđ fit in officio cōfirma
tionis. in qua scriptū erat nomē domini tetra
gramaton. i. q̄tuor lr̄aꝝ que sunt he. ioth. eth ⁊
vau. i. principiū vite passionis iste. prout dictū
est in prohemio. ii. ꝑtis. ac si aptius diceret̃. Il
le cuiꝰ pontifex iste gerit ꝑsonam. s. xp̄s est pri
cipiū. i. auctor. vite passionis. i. vite restaurate ꝑ
passionem. q̇a mortē nostrā moriēdo destrux
it ⁊ vitam nostrā resurgendo reparauit. Erant
aūt hec indumenta ꝓ maiori ꝑte contexta oꝑe
polimito. i. vario ꝓpter varietatē virtutis. de q̈
dicit psalmigrauꝰ. Astitit regina a dex. tu. in v.
deau. cir. va. ⁊ ex q̄tuor p̄ciosis coloribꝰ. s. pur/
pura. cocco. bisso. ⁊ iacincto. Per purpuraꝫ re
gie dignitatis significat̃ pontificalis ꝑtās que
via regia debet incedere ne declinet ad dextrā
vel deuiet ad sinistrā: ne liget dignos aut sol/
uat indignos. Per purpurā quoqꝫ aqua signi
ficat̃: q̇a in cōchis marinis habitāt vermes q̇
eū egerūt. Per coccum coloris ignei significat̃
pontificalis doctrina q̄ sicut ignis lucere debꝫ
⁊ vrere. ꝓpter quod ⁊ bistinctus fuisse narrat̃
lucere q̇dē deb et ꝑ ꝓmissionē. ut oīs qui reliq̄
rit domū patrē ⁊ matrē ⁊c̄. centuplū accipiet ⁊
vitā eternā possidebit. vrere debet ꝑ cōminati
onē. ut oīs arbor q̄ non fecerit fructū bonū ex
cidet̃ ⁊ ī ignē mittet̃. Hinc ē ꝙ summꝰ ponti/
fex cappa rubea exteriꝰ sꝑ apparet indutꝰ can
dida veste. quia etiā īterius candere debet per
īnocentiā ⁊ caritatē. ⁊ exteriꝰ rubere ꝑ cōpas/
sionē ut videlꝫ ostēdat se sꝑ ꝑatū ponere aīam
ꝓ ouibꝰ suis. quia ꝑsonā gerit illius qui ꝓ oui
bus vniuersis rubꝝ fecit īdumentū suū. Ex cō
cessiōe vero Cōstantini īꝑatoris. xcvi. di. cōstā
tinus. ferre pōt clamidē purpureā atqꝫ tunicā
coccineā ⁊ oīa īꝑialia īdumēta. s. sceptra. signa
⁊ ornamēta. Crux quocūqꝫ ierit eū p̄cedit ad
significandū magis ei q̄ꝫ cuiq̄ꝫ alteri cōuenire
iuxta illud apl̄i. Mihi aūt absit gl̄iari nisi ī cru
ce dn̄i ⁊c̄. ut se crucifixū imitare debere cogno
scat. Rursus coccus bistinctus ī veste pōtifica
li ē caritas q̄ q̄si bis tingit̃ dū dilectione dei ⁊
ꝓximi colorat̃. Per bissum vero candoris exi
mij significat̃ p̄claritas fame q̄ debet eē retor/
ta ut pōtifex bonū habeat testimoniū ſm apo
stolū. ⁊ ab his sunt intus ⁊ ab his qui sunt fo/
ris. Per iacinctū qui ē coloris aerei significat̃
serenitas conscīe quā intra se pontifex debet
habere. ſm qđ dicit apostolus. Gloria nostra
hec est testimonium conscientie nostre.

Liber quartus de missa. ⁊ singulis que in missa aguntur.

Nter cū
cta ecclesie sacr̄a illud
constat esse p̄cipuum
qđ in misse officio su
pra mēsam sacratissi/
mi celebrat̃ altaris: il/
lud ecclesie rep̄sentās
cōuiuium in quo filio
reuerenti pater occidit vitulū saginatū: panem
vite ⁊ vinū qđ miscuit sapīa ꝓponēs. Hoc aūt
officiū ipse xp̄s instituit cū nouū cōdidit testm̄
disponēs heredibus suis regnū sicut pat̃ suus
sibi disposuit ut sup mēsam eius edāt ⁊ bibāt ī
regno qđ ecclesia cōsecrauit. Cenātibꝰ. n. illis
accepit iesus panem ⁊ gr̄as agēs benedixit ac
fregit deditqꝫ discipul̄ suis dicens. Accipite et
cōmedite hoc ē cor. m. qđ ꝓ vo. tra. hoc fa. in
meam cōme. Hac igit̃ institutōe formati cepe
rūt apl̄i sacrosc̄m freq̄ntare mysteriū ꝓpt̃ cau
sam quā xp̄s exp̄sserat ⁊ formā seruātes ī ver
bis ⁊ materiā tenētes ī rebꝰ sicut apl̄s corīthi
is ꝓtestat̃ dicēs. Ego accepi a dn̄o qđ ⁊ tradi
di vobis: q̄m do. iesus in q̈ no. tra. acce. pa. ⁊c̄.
Quia igit̃ misse officiū ceteris diuinis officiis di
gniꝰ ⁊ solēniꝰ ē. iō de illo priusq̄ꝫ de aliis offi/
ciis ē in hac q̄rta ꝑte dicendū: in q̈ aliquibꝰ ad
ditis ⁊ detractis speculū Innocētij pape. iij. ꝓ
seq̄mur. Sane ut p̄missum ē missam instituit
dominꝰ iesus sacerdos ſm ordinē Melchise/
dech quādo panē ⁊ vinū ī corpꝰ ⁊ sanguinem
suū transmutauit dicēs. Hoc ē corpus meum
hic ē sanguis meꝰ. subiūgens: hoc facite ī meā
cōmemorationē. Apl̄i aūt hanc missam admi
serūt dicētes in missa non solū verba premissa
veꝝ etiam dominicā orōnem supaddētes. Un
de beatꝰ petrꝰ sic missam primꝰ dicit̃ celebras
se in ꝑtibꝰ orientalibꝰ vbi pꝰ domini passionē
q̄tuor ānis cathedrā tenuit sacerdotalē. Deide
vero accepit cathedrā ātiochie vbi tres oratio
nes ad missam adiecit. In primordio ergo nas
cētis eccl̄ie missa al̄r dicebat̃ q̄ꝫ mō. sicut ī. vi.
ꝑte sub ti. de pasceue dicet̃. seq̄nti v̄o tp̄e epl̄a
tm̄ ⁊ euāgelio recitatis missa celebrabat̃. subse
q̄nt̃ celestinꝰ papa īstituit ītroitū ad missā cāta
ri. ꝓut sub introitu dicet̃. Cetera diuersis tp̄ibꝰ
ab aliis papis ⁊ a Gelasio Celestino ⁊ Grego.

⁊ aliis diuersis partibus legunt̃ adiecta ꝓut xp̃iane religionis cultu crescente visa sunt decentiꝰ cõuenire. de hoc dicitur in ꝓhemio. vi. partis. In canone de conse. dis. i. iacobꝰ. legit̃ ꝙ Jacobus frater domini episcopus hierosolomitanus ⁊ Basilius episcopꝰ cesariensis ediderunt nobis in scripturis ordinẽ celebrãdi missam. Item iste Jacobus alphei dicit̃ p̃mus inter apostolos missam celebrasse. nã propter excellentiam sanctitatis eius apostoli hunc sibi fecerunt honorẽ ut post domini ascensionẽ p̃mus inter eos missam hierosolimis celebraret. Etiam p̃usq̃ȝ esset in episcopum ordinatus Uel forte ideo dicitur primꝰ celebrasse. q̃a primus in pontificalibus eam dixisse perhibetur. ⁊ sic Petrus postmodum primus missam ĩ antiochia celebrauit. ⁊ Marcus in alexandria.

Quidam autem ꝑfidi heretici rep̃hendunt nos. quia euangelia per particulas lacerata in missa legimus. ⁊ quia p̃mitiue misse videlicȝ vltra dominicã orationẽ aliquid superaddimꝰ Scriptum nãqȝ est. Si quis apposuerit ad hec apponet sup̱ illum deus plagas scriptas ĩ libro isto. ⁊ quia supra nouum testamentum ⁊ p̃cepta apl̃orum alias institutiões ⁊ nouã doctrinaȝ instituimus ⁊ seruamꝰ. contra illud qđ xp̃s ait Bene irritum fecistis mandatuȝ dei ut vestrã traditionẽ seruetis. ⁊ alibi. Oĩs plantatio quã nõ plantauit pater meꝰ celestis eradicabitur. ⁊ apostolus. Doctrinis variis ⁊ ꝑegrinis nolite abduci. xii. di. de his. Itẽ fundamentum aliud nemo potest ponere p̃ter id qđ positum ẽ qđ ẽ xp̃s. Dicũt etiã ꝙ ecclesia xp̃i nec missaȝ nec matutinas cantauit nec xp̃s nec apostoli eam instituerunt nec in tp̱e apostolorum cãtata fuit. nec nomen misse tunc in mundo audiebatur nec scriptum ĩueniebat̃. sed id qđ missa representat ab euangelistis cena vocat̃. nec ecclesia in p̃ncipio nec apostoli cum musicali organo: nec alta nec dulci voce eã cantabãt rep̃hendẽtes nos: q̃a hec agimꝰ. ⁊ q̃a nocturnos ⁊ alias canonicas horas dicimꝰ falso cõtra nos inducentes illud amos ꝓphete. Conuertã festiuitates vestras ĩ luctum ⁊ oĩa cãtica vr̃a in planctum. ⁊ illud ꝓpheticuȝ. Audiunt sermones tuos ⁊ nõ faciunt eos. q̃a in cãticuȝ oris sui vertunt eos. ⁊ auaritiã seq̃tur cor eorum ⁊ ẽ illis q̃si carmẽ musicuȝ qđ suaui dulciqȝ sono canitur Illorum tamẽ error optissime cõfutat̃ ex his q̃ in ꝓhemio. v. ꝑtis dicent̃. Rursus ĩ primitiua ecclesia diũa misteria hebraice celebrabãt̃. sed tp̱e Adriani p̃mi ĩpatoris greci ĩ oriẽtali eccl'ia xp̃ianorum prio celebrari ceperũt. Porro misse officiũ tã ꝓuida repit̃ ordinatiõe dispositũ ut q̃ ꝑ xp̃m ⁊ ĩ xp̃m ex quo de celo descẽdit vsqȝ dũ in celũ ascẽdit gesta sunt magna ex ꝑte contineat ut ea tã verbis q̃ȝ signis admirabili q̃dã specie rep̃ñtat. Ipsũ aũt officiũ in q̃tuor consistit videlȝ in ꝑsonis. in op̱ibꝰ. ĩ verbis. ⁊ in rebꝰ Personarum tres sũt: ordines. s. celebrãtes. ministrantes. ⁊ circũstantes. operum quoqȝ tres sunt sp̃es videlȝ gestꝰ. actꝰ ⁊ motus. Uerborum etiam tres sunt diuersitates. s. orõnes. modulatiões ⁊ lectiones. Rerum silr̃ tres sunt maneries. s. ornamenta. instr̃a. ⁊ elemẽta. Siq̃dẽ hec oĩa plena sunt diuis misteriis sicut ĩ ꝓhemio libri dictũ fuit. Sane olim templũ erat ĩ duas ꝑtes int̃posito velo diuisũ. ꝑs prior vocabat̃ scã. ĩterior vero scã scõrum. Quicq̃d ergo in officio misse ante secretã agit̃ q̃si in ede priori ẽ. qđ aũt ĩ secreta agit̃ intra scã scõrum est. erant igit̃ intra sancta scõrum ara incensi archa testamẽti. tabula sup̱ archã. prout ĩ pria ꝑte sub ti. de ecclesia ⁊ đ altari dictũ ẽ. Et in exo. hr̃. Et supra tabulã duo cherubin glorie mutuo vultu sese respicientia. Huc intrabat solus põtifex semel ĩ ãno habẽs noĩa patrum in rõnali ⁊ sup̱hũerali scripta ferens sanguinẽ ⁊ carbones quos oẽs cũ timiamate ĩ thuribulo orans ponebat donec fumꝰ eũ obumbraret. deinde tabulã ⁊ arã sanguĩe asp̱gebat. post exibat ad ppl'm ⁊ vestes lauabat. non enĩ iudicabat̃ mũdꝰ ãte vesp̱ã pꝰ ĩmolationeȝ vituli ruffi. Hec oliȝ signa fuerũt sed recesserũt postq̃ȝ significata venerũt. Siq̃dẽ prior edes significat p̃sentẽ ecclesiã scã scõrum celũ. pontifex xp̃m. sanguis passionẽ. carbones caritateȝ xp̃i. thuribulũ carnẽ ipsiꝰ. thus crematũ p̃ces odoriferas. ara cohortes celi. archa xp̃m s̃m hũanitatẽ. tabula deũ patrẽ. duo cherubĩ duo testamẽta q̃ sese ad ĩuicem respiciũt. q̃a concordãt vestis q̃ lauat̃. vesp̱a hoĩs vestẽ significat. Conferas ergo que olim fiebant ⁊ q̃ christus egit ⁊ respice quomodo minister ecclesie illa in officio misse rep̃sentat ⁊ agit. q̃d etiam hec significent sub caoone misse in p̃cipiis cuiuslibȝ ꝑticule illiꝰ tanget̃. Per archã quoqȝ xp̃i humilitas ĩtelligit̃ a q̃ nobis ꝑ ipsiꝰ misericordiã oẽ bonum aduenit. Et nota ꝙ sicut ĩ exo. c. xxv. ⁊ xxxvii. legit̃. Factũ ẽ super archã ꝓpiciatoriuȝ aureũ. i. tabula aurea eiusdẽ longitudinis ⁊ latitudinis cuiꝰ ⁊ archa ut eã tegere sufficeret ⁊ hoc dicebat̃ oraculũ. q̃a dominꝰ đ loco illo responsa dabat orantibꝰ. Dicebat̃ etiã ꝓpiciatoriũ. q̃a exinde loq̃ns dominꝰ propiciabat ppl'o uel q̃a die propitiatiõis videbant gloriã dñi sp̱ ibi descendere ⁊ inde tabernaculuȝ siue locus sup̱ posteriori ꝑte altaris collocatꝰ in quo xp̃s propiciatio nostra. i. hostia consecrata seruat̃ hodie propiciatorium nuncupatur. Ex vtraqȝ vero parte oraculi. s. in duobus angulis anterioribꝰ positi sunt duo cherubin aurei qui sunt s̃m Josephũ duo animalia volatilia habentia

figurarꝫ que a nullo hominū ē inspecta hec dicit Moyses se ī dei sede conspexisse figurata. Unde cherub alterū inspiciebat versis tamen vultibus in ꝓpiciatorium duabusqꝫ alis ex opposito expansis ⁊ mutuo se tangentibus velabant oraculū siue tegebāt ꝓpiciatoriū. Siquidem ꝑ ꝓpiciatorium incarnatus dominus figuratur. de quo Johannes. Ip̄e est ꝓpiciatio pro peccatis nostris. Duo cherubin duo sunt testamenta. s. vetus ⁊ nouū. dum ergo illa non discrepant: sed mysteriū incarnationis xp̄i cōcorditer narrant illud ꝓphetando istud asseuerando in ꝓpiciatorium vultum sue intentiōis dirigunt ⁊ se mutuo respiciunt. Rursus tria sunt ecclesie sacrificia que in veteri testamento per ꝓpiciatorium thuribulū ⁊ altare significata sunt. videlicet sacrificiū penitētie. iusticie ⁊ eucharistie. de primo. Sacrificium deo spiritus contribulatus ⁊c̄. de secundo. Tunc acceptabis sacrificium iusticie. de tertio. Tibi sacrificabo hostiam laudis sup̱ altare. s. corporis caro mactat̄ ꝑ contritionē. inter thuribulum. s. cordis thus adoletur per deuotionem ad ꝓpiciatorium. s. dei patris sanguis infertur pro redemptione. Hec quidē tria sacrificia sacerdos offert in missa. p̄mū in confessione. secundū in p̄fatione. tertium in actione. Nam hec tria sūt que sm̄ ꝓphetam deus respicit in homine. et requirit ab homine diligere misericordiam. facere iudicium. ⁊ sollicite ambulare cū deo. Diligat ergo misericordiam qui vult offerre sacrificium penitentie faciat iudicium. qui vult offerre sacrificium iusticie cum deo sollicitus ambulet. qui vult offerre sacrificiū eucharistie Hinc est ꝙ ait beatus Bernhardus. Fratres mei īmolantes hostiam laudis iungamus verbum verbis sensum: sensui affectuꝫ: affectui exultationem: exultationi maturitatem: maturitati humilitatem: humilitati libertatē. Celebraturꝰ ergo missam offerat altissimo sacrificiū illud. de quo psalmista ait. Sacrificiū deo sp̄us cōtribulatꝰ. ⁊ alibi. Jmmola deo sacrificiū laudis. ⁊ apl's. Exhibete corp̄a v̄ra hostiā viuentē sanctā: deo placentē. vt sit rōnabile obsequiuꝫ vestrū: mortificātes in altare cordis mēbra v̄ra q̄ sūt sup̱ terrā videlꝫ īmūdiciā. libidinē. concupiscentiā malā. ⁊ auaritiā. q̄tenꝰ mūdo corde ⁊ casto corp̄e sacrificetis dn̄o vosmetipsos. Jn sacr̄o aūt corpis xp̄i sm̄ Aug. de cōse. di. ii. vtrū. Nil a bono magis nil a malo minꝰ ꝑficit̄ sacerdote. dūmō ille cū ceteris ī archa cōsistat ⁊ formā obseruet traditā a colūba. quia nō ī merito sacerdotis sed ī verbo cōficit̄ creatoris. Aurū. neq̄ verū ē in archa furis sicut ī thesauro regis. i q. i. §. ex his. Unde Cayphas pontifex ꝑsecutor vniꝰ ⁊ verissimi sacerdotis q̄uis ipse verax nō eēt qđ dedit: tn̄ verū fuit si nō suū dedit sꝫ dei i. in forma ecclesie. i. q. i. dn̄s. ⁊. c. dictū. nō ergo sacerdotis īiquitas īpedit effectum sacr̄i sicut nec medici infirmitas virtutē īpedit medicine q̄uis igit̄ opꝰ op̱ans aliqn̄ sit īmūdū: opus tn̄ operatū sp̱ ē mūdū: sed sicut oīa sūt mūda mūdis. sic oīa sūt īmūda īmūdis. i. q. i. oīa. ⁊. c. mlt'i malꝰ ergo cū vitā accipit mortē īcurrit. sic ecōtra bonꝰ cū mortē sustinet vitā acq̇rit. Nam q̄ māducat īdigne iudiciū vero sibi māducat. qđ de talibꝰ propheta. i. q. i. multi. ⁊. lxxxi. di. si qui sūt ait. Maledicā bn̄dictiōibꝰ v̄ris. ⁊ Gregoriꝰ Bn̄dictio eoꝝ vertit̄ in maledictiōeꝫ. ⁊ or̄o in pctm̄. De p̄cisis ab ecclesia nō tolleratis seu notoriis ītelligit̄ quoꝝ bn̄dictō debꝫ q̄tū ad ipos maledictio reputari. qm̄ sm̄ Augu. i. q. i. ꝙ q̇dē mali q̄tū ī eis ē dicūt̄ sacr̄a polluere cū tn̄ illa ꝑmanēt īpolluta. sūt. n. bonis ad p̄miū. reprobis ad iudiciū. Un̄ Augu. i. q. i. si fuerit. sp̄ualis virtꝰ sacr̄i ut lux pura ab illuminādis excipit̄ ad salutē. sꝫ ꝑ īmūdos mīstros q̄si ꝑ canale trāsiens nō coinq̇nat̄. Arnaldiste tn̄ ꝑfidi heretici dicūt nusq̄ꝫ legi ꝙ īmūdis ⁊ luxuriosis ministris xp̄s spōsam suā ecclesiā traderet custodiendā uel ptātē sacroꝝ misterioꝝ pagere ul' claues regni uel ptātē ligandi uel soluendi. q̄a illi soli ut ait Grego. Et iusti ī hac carne positi potestatē hn̄t ligandi atqꝫ soluēdi. sicut apl'i q̄ vitā vel fidē illoꝝ cū eoꝝ doctrina tenēt. vn̄ ut dicūt a talibꝰ sacr̄a p̄stita nec valēt nec ꝓficiunt ad salutē. Legit̄ eni in libro nūeri. Quicq̇d tetigerit īmundꝰ īmūdū faciet. ⁊ xp̄s. Nō pōt arbor mala fructꝰ bonos facere. ⁊ dauid. pctōri aūt dixit deus. q̄re tu enarras in m.. ⁊ tu. a. t. m ꝑ os tuū. Et apl's. Oīa mūda mūdis: coinq̇natis aūt ⁊ infidelibꝰ nihil ē mūdū. Et Grego. in pastorali libro. i. c. x. xlix. di. §. i. dū is q̄ displicet ad intercedendū mittit̄ irati aīus ad deteriora ꝓuocat̄. Jtē ibidē tertio. c. xii. Necesse est ut mūda debeat eē manꝰ q̄ diluere sordes curat: ne tacta queqꝫ ipsa sordida deterius inq̇net.

Celebrat̄ aūt missa hora tertia sexta ⁊ nona Jn tertia. quia secundum Marcum hora illa christus crucem ascendit. ⁊ linguis iudeorum crucifixus est clamantium crucifige. Et quia illa hora spiritus sanctus super apostolos in linguis igneis descendit. de consecra. dis. i. nocte Jn sexta. quia illa hora secundum Matheum vere crucifixus ⁊ immolatus est. Et in nona. quia hora illa in cruce pendens emisit spirituꝫ Thelesphorus papa de cōsecra. dis. i. nocte. statuit ut missa ante horam tertiam non dicatur quod de publicis ⁊ popularibus missa intelligendum est. quia sicut Augu. de conse. di. i. et hec. ait. Non deberet in publico fieri ne ꝓpl'us a publicis q̄ hora tertia dicuntur retrahatur.

Cantaᷣ autē diebus dominicis ⁊ festiuis ho-
ra tertia.in ꝓfestis hora sexta.ī q̄dragesima ho
ra nona.de conse.dis.i.solent.⁊.§.in ieiuniis.⁊
etiā ex institutione Pelagii pape ⁊ alioꝝ.ī die
bus ieiunioꝝ non tamen omniū. In sabbatis
v̄o ieiunioꝝ q̄tuor tēpoꝝ sero pōt celebrari ꝓ-
pter ordines sacros qui ad dn̄icam sequentez
ꝑtinere noscūᷣ.Sed q̄a missa ī ieiunio dici de
bet ⁊ iō ne minus ieiunēt post vespas īchoaᷣ.
⁊ sic vsqȝ ad noctē ieiuniū ꝓtelaᷣ.lxxv.di.ꝙ a
patrib⁹.lxvi.di.dilectionis.de quo ī.vi.ꝑte sub
sabbato pascali diceᷣ.Q̄ð v̄o missa qn̄qȝ sum-
mo mane cantaᷣ ex cōsuetudine nō ordine ē.
Leo tn̄ papa de cōse.dis.i.necesse.diluculo si-
ue p̄ma dici ꝑte ad missam intrabat:nescio an
necessitate:an rōne:an sola vsus apl'ici ꝑtāte
Uel de peculiari missa intelligendū ē.qui autē
nccītate ꝑueniūt ẽtiā aut offerūt p⁹ sextā aut
nonā amore dino ne videlȝ eis dies absqȝ sacri
ficio p̄ꝑeat excusari pn̄t cū discipul'q̄ euellebāt
spicas in sabbato.de conse.di.v.discipulos.Et
cū Dauid qui comedebat panes ꝓpositiōis.d̄
conse.dis.ii.tribus.vel q̄a in missa fit memoria
passionis.mortis.sepulture.resurrectōis ⁊ ascē
sionis.ideo cantaᷣ tot variis horis.In tertia ī
memoriā passionis ⁊ ascensiōis.post sextam ī
memoriā mortis.post nonā in memoriā sepul
ture.in mane in memoriā forte resurrectionis.
Asserūt etiā quidā dn̄m in mediculo horarum
crucifixū.⁊ ideo nūc hanc nūc illā horā positā
vnde ecclesiā inter vnā horam ⁊ alteram cele-
brat missam.In die aūt natalis dn̄i p̄ma missa
de nocte cantaᷣ ꝓut sub ipso festo diceᷣ.Ce-
teꝝ si ī q̄dragesima occurrūt duo officia quos
dies du plices vocam⁹ missa de festo dicitur ī
tertia ⁊ absqȝ genuflectiōe.officiū v̄o de ieiu-
nio diciᷣ in nona ⁊ cū genuflectiōe.T̄pe etiaȝ
aduent⁹ debet missa in scōꝝ festiuitatib⁹ hora
tertia celebrari.veꝝ nullus debet eadē die pl'es
missas regulariter celebrare.de conse.di.i.suffi
cit.extra de cele.mis.te reuerente.quia xp̄s sol⁹
passus fuit.⁊ valde felix ē qui etiā vnam digne
pōt celebrare.nec pōt quis duas missas cum
vno uel vnā cū duobus sacrificiis celebrare.e.
di.tribus.Sed vno tn̄ canōe pn̄t plures hostie
confici.nā ⁊ p̄sbyter debet sꝑ hostiam ꝓ infir
mis habere paratā.e.di.p̄sbyter.Pōt quoqȝ sa
cerdos vnam missam cum sacrificio ⁊ aliā sic
cam celebrare. Missa sicca diciᷣ qn̄ si sacer-
dos non pōt conficere quia forte iam celebra
uit uel ob aliam causam pōt accepta stola epi-
stolam ⁊ euangeliū legere ⁊ dicere orationem
dn̄icam ⁊ dare benedictionē.quinimo si ex d̄
uotione non ex supstitione velit totū officium
misse sine sacrificio dicere:accipiat oēs vestes
sacerdotales ⁊ missam suo ordīe celebret vsqȝ

ad finem offerende dimittēs secretam que ad
sacrificiū ꝑtinet.p̄fationem v̄o dicere potest lȝ
in ea videanᷣ angeli īuocari ad confectionem
corporis ⁊ sanguis xp̄i.De canone v̄o nihil di
cat sed orationē dominicā nō p̄termittat.⁊ q̄
ibi sequunᷣ sub silentio dicenda non dicat.ca
licem uel hostiam nō habeat nec de his q̄ suꝑ
calicē seu eucharistiā dicunᷣ uel fiunt aliquid
dicat uel faciat.pōt etiam dici pax dn̄i sit sꝑ ⁊c̄
⁊ exinde misse officiū suo ordine ꝑagat.meli⁹
est tamen alia omittere. Ueꝝ quidam inci-
piunt missam de die celebrantes illam suo or-
dine vsqȝ ad offerendam.postea incipiūt aliaȝ
missam ⁊ eam cantant vsqȝ ad eundē locum ⁊
idem faciūt pluries si volūt.⁊ incepta missa vi-
uoꝝ:incipiunt quandoqȝ missam mortuorum
eam ꝓsequentes vsqȝ ad eundem locum.⁊ ex
inde ꝓcedentes dicūt tot secretellas quot mis
sas inceperunt semel tantū canonem dicentes
⁊ consecrantes.⁊ in fine tot orationes dicunt
quot officia misse inceperunt. Sed hoc tanq̄
detestabile reprobamus.potest tamē sacerdos
quandoqȝ plures missas vna die celebrare.ex-
tra de cele.mis.c.iii.Primo in festo natalis do
mini:sicut in septima parte sub illo festo diceᷣ
Secundo vbi necessitas exigit:puta si quis mo
riatur.vt ibi.⁊ de conse.dis.i.sufficit.Conciliūȝ
tamen carthagineñ.e.di.sacramenta dicit.ꝙ si
episcopus vel alius post tertiam obierit cōme
moratio solis orationibus faciēda est sine mis
sa.Tertio causa honestatis.vt si aliqua magna
ꝑsona superueniens velit missam audire.extra
e.c.i.⁊.ii.Quarto s̄m quosdam causa vtilitatis
puta propter peregrinos.propter hospites pro
pter cōmeantes.ꝓpter infirmos.ꝓpter spōsos
⁊ ꝓpter raritatem clericoꝝ.⁊ ꝓpter pauꝑtatez
ecclesiaꝝ sacerdotes ꝓprios nō h̄ntiū. Quīto
ut dixit Sicard⁹ ep̄s cremonen.ī mitrali.cum
due festiuitates occurrunt pn̄t etiam tres cele
brari.tū quia hoc fit licite in natali.tum quia
xp̄i passio tripartita est.passus enim est liguis
insultantium manibus verberantium ⁊ clauis
crucifigentium.Ipse etiaȝ est a patriarchis ge
stibus īmolatus.a prophetis verbis sacrificat⁹
a patre ⁊ a seipso realiter oblatus. Sexto pari
ratione.si in die ieiunij occurrit aliquod solen
ne festum:potest vnam de festo ⁊ aliam de ie
iunio celebrare si alius presbyter non assit.Le
gitur etiaȝ ꝙ Leo papa sepe septies ⁊ aliquan
do nonies in eadem die missam celebrauit.
Sacerdos tamen aliam missam in eadem die
celebraturus in vltima tantū ꝑfusionē sumat.
qn̄ si in p̄ma sumeret ieiun⁹ nō esset.⁊ sic alia
missa īpediretur.e.ti.ex ꝑte.alias autem quoti-
ens celebrat totiens corpus christi ⁊ etiam ꝑ-
fusionē sumat.de conse.di.ii.cōpim⁹.⁊.c.trib⁹

Sed nunq̇d pransus ꝯficit. R̃ñdeo sic licet
hoc facere non debeat. nõ enĩ ieiuniũ ẽ ꝯ̇ sub
stantia ꝑut in canone ĩnuit augu. in dcõ. c. liq̂
do. alias dñs non cõfecisset. magister tñ hugu
cio dicit contra. Sane priscis tꝑibus heresi
bus pullulantib⁹ ⁊ trinitatẽ ĩpugnantib⁹ ex in
stitutiõe Alicuini magistri karoli rogatu Bo-
nifacij archiep̃i magũtini statuentis. Prima
feria missa de trinitate dicebat̃. Secũda feria
de sapiẽtia. Tertia feria de spũ saucto Quarta
feria de caritate. Quĩta de ãgelis. Sexta ꝯ̇ cru
ce. Septima de beata ꝟgine. Causa ꝟo illa ces-
sante illud cessauit ⁊ dñicali officio ordinato:
statutũ fuit ut ṗma feria suũ haberet officium
s. de trinitate. secunda de angelis. q̇a tunc prio
creati sunt in bonis gratuitis. tunc enĩ lux di-
uisa fuit a tenebris. i. boni angeli a malis: quia
tunc ceciderunt mali: boni ꝟo cõfirmati sunt.
In ṗma ꝟo feria creati fuerunt angeli ĩ bonis
naturalib⁹. Cantat̃ etiã in secunda feria ꝓ de-
functis ut illis adhibeam⁹ suffragia angelorũ.
Et q̇a vt dicunt q̇dam in ṗma feria refrigeriũ
hñt illi qui sunt in purgatorio. ⁊ statim in secũ
da feria redeũt ad penas ⁊ laborẽ: quare vt eo
rum subueniat̃ laboribus missa ꝓ illis in secũ
da feria celebrat̃. In tertia feria ꝓ pc̄tis. In q̈r
ta ꝓ pace. In q̇nta ꝓ tribulatione. Uel ĩ tertia
feria debet repeti ĩtroitus misse de dñica. In-
stitutum etiã fuit ut in q̈rta feria ieiunaretur.
⁊ illa similit̃ die debet missa de dñica dici nisi
festiuitas ĩpediat. In q̇nta feria debet similit̃
repeti officiũ dominice introit⁹. epistola ⁊ euã
gelium: quia dies iouis dicit̃ cognata domini
ce diei: ꝑut dicet̃ sub ti. ꝯ̇ accessu poni ad alta
re. In sexta feria de cruce. illa enĩ dies appro-
priat̃ xp̃o ⁊ cruci: q̇a ipse in ea mori ⁊ crucifigi
voluit ꝓ salute generis humani. In septima fe
ria de btã ꝟgine q̇a initium habuit: quoniã olĩ
in quadã ecclesia ciuitatis constãtinopol' erat
imago btẽ ꝟginis corã qua dependebat veluꝫ
quod totã velabat̃ imaginẽ. sed hoc velum in
sexta feria post vesꝑas recedebat ab imagine
nullo mouente solo dei miraculo q̈si deferret̃
in celum ut ad plenuꝫ posset imago a populo
ꝓspici. Celebratis ꝟo in vespis in sabbato des-
cendebat ip̃m velum ante eandẽ yconam siue
imaginẽ ⁊ ibi manebat vsqꝫ ad sextam feriam
Hoc viso miraculo sancitum est vt sꝑ illa feria
de btã ꝟgine cantaret̃. Alia etiam ratio est.
quia domino crucifixo ⁊ mortuo ⁊ discipulis
fugientibus ⁊ de resurrectione desꝑantibus ĩ
ea sola tota fides ĩ sabbato illo remãsit. de ꝯse.
dis. iii. sabbato. Sciebat enĩ quomodo porta-
uerat eum sine labore ⁊ peperat sine dolore. et
ideo certa erat ꝙ fili⁹ dei esset. ⁊ a mortuis die
tertia resurgere de[illegible]bat. ⁊ hec est ratio quare

dies sabbati magis q̃ꝫ alia dies btẽ marie ap-
propat̃. Tertia rõ ẽ. q̇a dies sabbati ẽ ianua ⁊ ĩ
troit⁹ ad dñicã diẽ. vñ cũ sum⁹ ĩ sabbato sum⁹
iuxta dñicam diẽ. dies autẽ dñica est dies re-
quiei ⁊ significat vitã eternã. vñ cum sumus ĩ
gratia dñe nr̃e sum⁹ q̈si in ianua ꝑadisi. q̇a igit̃
ipsa ẽ nobis porta ad regnum celoꝝ qd̃ ꝑ dieꝫ
dñicã figurat̃. iõ de die illa solennizam⁹ in. vii.
feria q̃ diẽ dñicam p̃cedit. Quarto ut solenni-
tas matris solẽnitati filii continuet̃. Quĩto ut
festiuitas agat̃ in die in q̈ deus ab oĩ oꝑe req̇e
uit. Notandum ẽ etiã ꝙ ĩ misse officio vbi
xp̃i passio repñtat̃ trib⁹ liguaꝝ generibus vti-
mur. s. greca hebraica ⁊ latina. ad significandũ
ꝙ his tribus lĩguis script⁹ ẽ titulus crucis xp̃i.
Joh. xix. ⁊ ad designandũ ꝙ oĩs lingua que ꝑ
hanc triplicẽ intelligit̃ deũ laudare ⁊ confiteri
debet. q̇a dñs nr̃ iesus xp̃s in gloria ẽ dei p̃ris
Licet enĩ multa sunt genera liguaꝝ: iste tñ
ṗncipales sunt hebree ꝓpter legem. ⁊ quia est
aliarum mater. greca ꝓpter sapiam. latina pro
pter nobilitatẽ. ⁊ romãi dominiũ ĩperij. ꝟba la
tina sunt ep̃le. euãgelia orõnes ⁊ cantus greca
sunt kyriel'. xp̃el'. ⁊ ymas. hebraica sunt alleluia
amen sabaoth ⁊ osanna. vnde ⁊ ĩ missa roma
ni pontificis in p̃cipuis solennitatibus legitur
euangelium ⁊ epistola nõ solum in latino veꝝ
etiam in greco ad designandũ cõiunctiõꝫ vtri
usqꝫ populi sub vna fide siue ꝙ eccl'ia constat
non solum ex latinis verum etiam ex grecis. ⁊
vide in sexta ꝑte sub ti. ꝯ̇ parasceue. Sꝫ que
ritur vtrum sacerdos minus q̃ꝫ duobus p̃sen-
tibus debet celebrare missaꝫ. Et videtur ꝙ nõ.
Statuit nãqꝫ Sother papa ꝯ̇ cõse. dis. i. quoqꝫ
ut nullus missarum solennia celebrare presu-
mat nisi duobus presentibus sibiqꝫ responden
tibus ipse terti⁹ habeatur. cũ enim ipse presby
ter dicat. dominus vobiscum. ⁊ ĩ secreta dicit
orate pro me: conuenit ut ipsius salutationi a
pluribus respondeatur. Uerum aliud est ne
cessitatis articulus in quo potest vno solo pre
sente celebrare. ⁊ aliud religionis contemptus
pie quoqꝫ credendum est ⁊ sacris auctoritati-
bus comprobatur ꝙ angeli dei comites assi-
stunt orantibus. iuxta illud propheticum. In
conspectu angelorum psallam tibi. Et angelus
ad Tobiam. Quando orabas cum lachrymis
ego obtuli orationẽ tuam domino. Sed ⁊ in
canone misse cõtinet̃. Supplices te rogamus
oĩpotens de⁹: iube hoc ꝑferri ꝑ manus scĩ an-
geli tui in sublime altare tuum. Preterea qui-
libet homo habet suum ꝓprium angelũ ad cu
stodiã. vnde dominus ĩ euãgelio loq̇ns ꝯ̇ par-
uul' ait. Angeli eorum semper vident faciẽ pa
tris. Illos igitur habemus in oratiõe ꝑticipes
quos habebimus in glorificatione consortes

Solus tñ p̃sbyter non pōt diuinū officiū absqꝫ
ministri suffragio celebrare ꝓut in cōstitutiōe
alexandri: extra de fi. p̃s. ꝓposuit cauet̃. Canō
quoqꝫ tolletañ. conciliū al's. xii. q. i. illud statu/
it ut vbi tpis uel loci siue cleri copia suffragat̃.
habeat q̃sqꝫ deo sacrificās pꝰ se vicini sola mi
nis adiutorē. vt si aliquo casu ille q̇ ad officia
ipleturis accedit turbatꝰ uel ad terrā illisus fu
erit a tergo sp habeat q̇ eius vicem trepide asse
quat̃. siq̄dē copia tpis suffragat̃: si nō sit guer/
ra loci. si ecclesia sit diues cleri. si sit ibi copia
cl'icoꝝ. Generalit̃ aūt dicendū ē ꝙ illa est le/
gitima missa in q̄ sunt sacerdos r̄ndēs offerēs
atqꝫ cōicans: sicut ipsa p̃cum cōpositio euiden
ti rōne demonstrat. Introitꝰ ad choꝝ ꝓpheta
rū respicit. qm̄ s̄m augu. Moyses mister fuit
veteris testamenti: ꝓphete mīstri noui. kiriel'.
ad eos respicit ꝓphetas q̇ circa dñi aduentuꝫ
erant. de q̄bus fuerūt zacharias ⁊ iohānes ba
ptista filius eius. Gl'ia in excel. ad certū respicit
angeloꝝ gaudiū natiuitatis dñi pastoribus an
nunciātiū. Pr̄ia collecta respicit ad hoc quod
dñs circa ānū. xii. agebat qñ. s. ascēdēs i hiero/
solymā sedebat int̃ doctores audiēs ⁊ interro
gans. Epistola ad iohānis p̄dicationē ptinet.
Rñsoriū ad beniuolentiā apl'oꝝ respicit. s. quō
a dño vocati secuti sunt eū. All'a ad leticiā mē
tis eoꝝ ptinet quā habebāt de ꝓmissiōibꝰ eiꝰ
uel de miraculis q̄ p eū uel p nomē eiꝰ fiebant
Euāgeliū respicit tps a sua p̄dicatiōe vsqꝫ ad p̄
dictū tp̄s. Qđ deinceps v̇o i misse officio agit̃
ad illud respicit tp̄s qđ est a dñica qñ pueri he
breoꝝ obuiauerūt ei vsqꝫ ad diē ascensiōis eiꝰ
siue pen. Orō v̇o secrete vsqꝫ nobis quoqꝫ pec
catoribꝰ designat illā orōnē quā iesus i monte
olueti exercebat. qđ aūt postea agit̃ significat
tp̄s illud quo dñs in sepulchro iacuit. Qñ vero
panis i vinū mittit̃ aīa dei ad corpꝰ redire de/
monstrat̃. Salutatio seq̄ns significat salutatō
nes postea discipulis a xp̄o fcās. Fractio obla
te sig̃t fractionē panis factā a dño discipulis i
emaus. hec pleniꝰ i suis locis dicent̃. De missa
ꝓ mortuis ⁊ ipsoꝝ officio i. vii. pte dicet̃. Ad/
huc missa nō nisi a sacratis deo locis. i. i taber
naculis diuinis p̃cibꝰ a pōtificibꝰ delibutꝰ vsqꝫ
magna nccītate dici debꝫ. Nō ergo i ꝓphāis
domibꝰ ab ep̄i licētia q̇ sanctiꝰ ē missam non
cātare uel nō audire q̄ꝫ i locis in q̄bꝰ hoc fieri
nō oꝫ. de cōse. di. i. cl'icos. ⁊. c. se. Vñ scriptū ē
de conse. dis. i. sicut. ⁊. c. iii. se. ⁊. c. cōcedimꝰ. ⁊
c. vnicuiqꝫ. vnde ne offeras holocausta tua in
oī loco quē videris: sed in oī loco quē elegerit
dñs deus tuꝰ. de hoc dicet̃ in ꝓhemio. v. ptis
Pōt aūt esse necessitas ut dicat̃ in naui uel i
exercitu sub papiliōe siue sub diuo si illud ha/
beri nō possit: sed tūc cū tabula seu altari viati
co. e. d. c. fi. Presbyter aūt non debet missaꝫ ce
lebrare sine licentia ep̄i in altari in quo episco
pus ea die celebrauit. ea. dis. concedimꝰ. extra
de p̄uile. in his. Sixtus tñ papa statuit missam
nō nisi sup altari celebrari. Felix papa p̄mꝰ sta
tuit supra memorias martyꝝ missas celebrari.
Bonifacius papa secūdus statuit ut in misse
celebratione clerici a laicis sint diuisi. Marti/
nus papa statuit missam alta voce cātari. Vir
gilius papa statuit eam in ecclesie oriētali par
te dici. Illud quoqꝫ notandū est ꝙ in missa
rep̄sentat̃ pugna a victoria sacerdotis contra
hostē antiquū ꝓcessus ad hanc pugnā ponet̃
sub ti. de acces. pon. ad alta. in fi. Arma v̇oꝝ pu
gna sacerdotis posita sunt in ꝓhemio. iii. ptis.
Rursus missa q̄si quoddā iudicium imitatur.
vnde ⁊ canon actio vocat̃. de conse. dis. i. nccē
Est enī actio cā in iudiciū deducta. de ver. sig.
forus. In missa q̇dē cā nostra agit̃ oratorium
est p̃toriū deus iudex: diabolus accusator: mi/
nistri testes: sacerdos aduocatꝰ ⁊ defensor. hic
est Moyses qui causam populi ad dñm alle/
gabat: cuiꝰ patrocinia de latoris fallacia cōfu
tat̃ ⁊ nostra īnocentia cōprobat̃ ⁊ absoluit̃ ⁊
iudicis ira placat̃ ⁊ p misericordiā culpa remit
tit̃. xlv. di. discipl ia. extra de re. iudi. cū vterini.
Ceteꝝ missa dicit̃ mysteriū quod ꝓfert̃ ⁊ sacri
ficiū quod offert̃. Misse autē officiū in du
as principaliter diuiditur partes videlicet in
missam cathecuminorum ⁊ missam fidelium.
Missa cathecuminorum est ab introitu vsqꝫ
post offertorium que missa ab emittendo dici
tur. quoniam quando sacerdos incipit conse/
crare eucharistiā cathecuminū foris de eccl'a
mittūtur. Unde antiquitus perlecto euāgelio
diaconꝰ supra pulpituꝫ acclamare solebat. Si
quis cathecuminus adest exeat foris. prout di
cetur in sexta parte sub quarta feria quarte do
minice quadragesime. quod iō fiebat. qm̄ ca/
thecumini licet sint in fide instructi: nondum
sunt renati siue baptizati. ⁊ ideo nondum sunt
de corpore ecclesie: sicut nec iudei nec gētiles
quare sacris altaris mysteriis interesse nō de.
bent: que non nisi baptizatis fidelis commit/
tuntur. nec thesauri ecclesie sunt inimicis ostē
dendi. Unde de quibusdam qui cathecumīo/
rum ⁊ nondum renatoꝝ typū seu figuram ge/
rebant scriptum est. Jesus autē non credebat
se illis sciens quod i homine esset. Hinc etiā i
canone cartagineñ. concilii. de conse. di. i. epis
copus. dicitur ꝙ nec gentilis nec hereticꝰ nec
iudeus prohibeatur ecclesiam ingredi ⁊ audi/
re verbum dei vsqꝫ in finem misse cathecumīo
rum nec etiam incestuosi. xxxv. q. iii. de inces.
⁊. c. se. Missa vero fidelium est ab offertorio
vsqꝫ ad postcommunionē. ⁊ dicitur missa illa

admittendo. quia ea expleta ad ꝓpria quiſq̈
fidelis dimittit̃. Miſſa ergo aliqñ eſt nomen
collectiuũ q̇a qñq̈ miſſa vocat̃ quod eſt ab in
troitu vſq̈ ad offertoriũ. qñq; qđ eſt ab introi
tu vſq; ad ite miſſa eſt. ⁊ hoc uerius. q̇a tũc ho
ſtia mittit̃. qñq; quod vſitatiꝰ ē dicit̃ miſſa to
tum officiũ ab introitu vſq; ad ite miſſa eſt ſi/
ue īuocatio nominiſ dei que fit a ſacerdote ſu
per altare q̈ſi tranſmiſſa: eo ꝙ populus fidelis
ꝑ myſteriũ ſacerdotis qui vice mediatoris in/
ter deũ ⁊ homines. i. xp̄i fungit̃ preces ſuppli/
cationes ac vota altiſſimo trãſmittit. qñq; tm̃
officiũ quod ſub ſilentio dicitur. qñq; ſolũ ver
ba illa q̇bus dñicum conficit̃ corpus. Aliquan
do miſſa eſt nomen ꝓpriũ. quia ſignificat xp̄z
qui miſſus ē a patre ī hunc mundũ. ſignificat
etiam angelũ qui mittit̃ ut per eius manꝰ ho/
ſtia offeratur in ſublime altare dñi. Ipſũ ergo
ſacrificium. i. hoſtia vocat̃ miſſa q̈ſi trãſmiſſa.
prius ſiquidē a patre nobis ut. ſ. eſſet nobiſcũ.
poſtea a nobis patri ut intercedat ⁊ ſit ꝓ no/
bis apud ipſum. Itē tranſmiſſa prıo nobis
a patre ꝑ incarnationē xp̄i filii ſui q̇ fuit miſſꝰ
celeſtis. ⁊ poſtea pr̄i a nobis per paſſionē eius
Sil'iter in ſacramento tranſmiſſa ꝓ nobis pri
mo a patre ꝑ ſanctificationē q̈ nobiſcũ eſſe in
cipit. poſtea patri a nobis per oblationē qua
ꝓ nobis apud patrē intercedit. hec enī miſſio
ſeu legatio ſola ſufficiens ⁊ idonea eſt ad ſol/
uendas inter deũ ⁊ homines īimicitias ⁊ offē
ſas. Cum ergo diaconꝰ in fine miſſe dicit: ite
miſſa ē. idem eſt ſi dicat redite ad ꝓpria vel ſe
quimini xp̄m. qnia miſſa ſiue oblata eſt hoſtia
ſalutaris ꝓ nobis ad deũ patrem placandum.
Pōt etiam ⁊ aliter miſſa diuidi in quatuor
ꝑtes ſm̄ apl'm. i. ad thimo. ii. ⁊ habetur etiam ī
canone concilii toletañ. ſ. in obſecratiões. ora
tiones. poſtulationes. ⁊ laudes ſiue gratiarum
actiones. quoꝝ v̇boꝝ expoſitio ī. v. ꝑte ſub ter/
tia ponet̃. Pars prima ꝓtēdit̃ ab ītroitu vſq̈
ad offertoriũ. ⁊ dicitur obſecrationes. i. p̄dica
tiones q̄. ſ. fiunt priuſq̈ ſpecies incipiãt bene/
dici. Secũda uſq; ad finem dñice or̄onis: ubi
videlz. libera nos q̄ſumus dñe ⁊c̃. Tertio vſq;
ad coīonem v̇idelz ſm̄ augu. orationes q̈s ep̄s
dicit poſt coīonem. Quarta vſq; in finē. ſ. ſm̄
augu. quãdo prius ite miſſa eſt uel bñdicamꝰ
dño populus reſpōdet deo gr̄as. Scd̄m alios
vero prima pars ꝓtendit̃ ab introitu vſq; ad
Te igit̃. ſecũda vſq; ad oremꝰ p̄ceptis ſalu. ⁊c̃.
tertia vſq; ad collectas. q̈rta vſq; ad ite miſſa
eſt. Rurſus q̇a quicũq; fuerunt ſanguīs xp̄i
effuſiones. iō miſſe officiũ ab offertorio ī ãtea
in. v. ſubdiuidit̃ ꝑtes ut ibi dicetur. Sed ⁊ q̇a ī
ſola cruce etiam q̇naria fuit ſanguinis effuſio
ideo ⁊ ſolus canon ſubdiuiditur in. v. partes.
prima vſq; qui pridie. ſecũda vſq; ad memēto
tertia vſq; ad p̄ceptis. q̈rta vſq; ad emboliſmũ
quinta ad collectas.

De quinq; pſalmis quos pontifex celebra/
turus dicit.

Celebraturus

pontifex miſſarũ ſolennia quoſ/
dam pſalmos ⁊ orationes ex in/
ſtitutione Celeſtini primi p̄mit/
tit quos interim dum caligis ⁊ ſandaliis orna
tur dicit ſm̄ exhortationē pſalmiſte dicentis.
Preoccupemus faciē eius in con. ⁊ in pſal. iu
ei. Hi pſalmi ſunt q̇nq; videlz. Quã dilecta ta/
bernacula tua. Benedixiſti. Inclina. Credidi.
⁊ De ꝓfundis. ut q̇cquid īmundũ quinq; ſen
ſuũ tranſgreſſione cōmiſit q̇nq; pſalmoꝝ rati/
one ꝯtergat. Quedã enī continet̃ in quolibet
ipſoꝝ que recte conueniũt celebraturis altaris
myſteriũ ⁊ eucharistie ſacramentũ. Oratiões
vero q̈s dicit manifeſte ꝑtinet ad impetrãdũ
cordis ⁊ corporis mundiciam ⁊ munimen.
Rurſus ideo dicit: q̈z dilecta taber. ⁊ alios
pſalmos ut in xp̄o cũ typum gerit v̇tutũ pleni
tudo notetur. Et nota ꝙ religioſus ſm̄ ordis
ſui ꝓfeſſionem diſcaltiatus incedēs miſſaz ce
lebraturꝰ ſe calceatus ex p̄cepto apl'i dicentis
ad ephe. State calciati pedes in p̄paratōe euã
gelij pacis. Nēpe ꝑ calciamēta q̄ fiũt ꝺ pellibꝰ
aĩaliũ mortuoꝝ ⁊ calcãt terrã ⁊ ſunt clauſa de
ſubter ⁊ apta deſuꝑ ſignificat̃ ꝙ ſacerdos de/
bet eſſe mortuꝰ mũdo. ⁊ debz cor habere clau
ſum ad terrena ⁊ ipſa tanq̈ lubrica calcare et
vilipendere ⁊ apertũ ad reſpiciendũ ⁊ deſide/
randũ celeſtia.

De capitis compoſitione ⁊ manuũ lotione

Caligis et ſanda

liis īpoſitis pontifex ⁊ ſacerdos
caput pectinat manus ⁊ faciem
lauat. nam ⁊ legalis ſacerdos ſa/
crificaturus lotis p̄us manibus ⁊ pedibus in
duat manaſtaſim cuiꝰ loco hodie ſandalia ha
bent̃ ꝓut dictum ē ſub tertia ꝑte ſub ti. de le/
galibus indumētis. Pectinat igit̃ caput et
faciē lauat. p̄mo exemplo marie que futuram
xp̄i paſſionē figurans vnxit oleo caput eiꝰ. ete
nī in miſſe officio xp̄i paſſio rep̄ſentat̃. Secũ/
do ex mandato dñi dicentis Lu. iii. Tu aũt cũ
ieiunas vnge caput tuũ ⁊ faciē tuam laua. per
hoc ſignificans ꝙ in ſanctis opibus nr̄is oēm
fictionem ⁊ ſimulationem a nobis ammouere

debemus. tertio pectinatur caput. nam per ca-
pillos superflue cogitatiões ⁊ cura terrene sol-
licitudinis per caput mens ⁊ intentio que cũ-
ctis anime actibus sicut caput ceteꝝ mẽbris su
pereminet significantur. Congrue igitur pecti
ne capilli complanantur ⁊ ordinantur. ⁊ euul
si seperantur. ad notandũ ꝙ tunc specialiť mo
res componere ⁊ superfluas cogitationes a se
repellere debet. Juxta illud propheticũ. Aufer-
te malum cogitationũ vestraꝝ atqȝ mens ipsiꝰ
preuia discretione separari quietari ⁊ purgari
a terrenis sollicitudinibus ⁊ virtutibus ornari
debet. Pecten enim est propter ordinatam in-
scissionibus diuisionem discretionẽ significat
que intentio anime adornatur sicut capilli ca-
pitis pectine adornanť. Manus quoqȝ lauat
ꝓpter reuerentiam tanti sacramenti quatenus
ad illud pertractandũ mundissimus accedat.
Unde Gre. in pastorali li. i. c. xij. Necesse est vt
munda studeat esse manus que diluere sordes
curat. Corporaliter igitur lauat manus vt spiri
tualiter mundet actus. Juxta illud ps̃. Lauabo
inter innocentes manus meas ⁊c̃. ne q̃i illotis
manibus ad mensam peruenire videatur. non
ꝙ lutum manuũ diuina sacra contaminet. Sȝ
si quis indigne manducat ⁊ bibit. iudiciuȝ sibi
manducat ⁊ bibit. Unde in euangelio mathei
non lotis manibus manducare nõ coinqnant
hominẽ que vero de ore procedunt ⁊ de cord
exeunt vȝ cogitationes male. homicidia ⁊ adul
teria ⁊c̃. hmõi. ⁊ hec sunt que coinquinant ho
minẽ. sollicite ergo satagendũ est vt nõ tam ex
teriora manuũ q̃ȝ interiora mentiũ inquinamẽ
ta purgentur. Manuũ autem lotio a lege sum
psit exordiũ vt premissuȝ est. Legitur etiaȝ exo.
xxx. ⁊ xxxviij. ⁊ xl. c. ꝙ moyses fecit labiũ eneuȝ
de speculis milieꝝ in quo lauabant se sacerdo
tes in ingressu tabernaculi testimonij. ⁊ qñ ac-
cessuri erant ad altare. siquidem in labio eneo
sonoro significatur confessio. Jn altari aureo
mentis amaritudo. Jn speculis mulieꝝ vite sã-
ctoꝝ cõsideratio. Sacerdos ergo priusq̃ȝ ad al-
tare veniat per confessionẽ sine lachrymis pẽi
tentie se abluat per mentis amaritudinẽ se pur
get. per considerationem vite sanctoꝝ se infor-
met. De primo Ysa. iiij. mũdamini qui fertis va
sa dñi. de scdo. i. corith. vj. Expurgate ve. fer. ⁊c̃.
de tertio hebreos. xij. habentes impositam nu-
bem deponamus omne pondus. ⁊ circũstans
nos peccatum vt sit in numero innocentiũ au
dacter dicentiũ. Judica me dñe qm̃. e. in inno.
⁊c̃. ⁊ infra. Lauabo in. inno. m. m. ⁊ cir. a. t. dñe

Deinde manus lotas manutergio tergit: q̇a
post lachrymas contritionis peccata abhorre-
re ⁊ abolere per opera satisfactiõis debet. linuȝ
quidem per laborẽ ad candorem perducitur ⁊
penitentes per satisfactionẽ ad perpetuam glo
rificationem perducuntur. Crinium igitur ma
nuum ⁊ faciei ornamenta nõ sunt voluptates
oblectam̃ta: sȝ ĩ figurã a dño sacerdotibꝰ leges
iniuncta.

De aque benedicte aspersione.

Sacerdos in diuinis officiis celebraturus alba ⁊ stola paratus prius-
q̃ȝ planetam induat vt liberiꝰ vo-
care possit aquã ex institutiõe A-
lexandri pape primi benedicit altare ecclesiam
⁊ ppl'm aqua benedicta consperget vt omnis
spirituũ ĩmundoꝝ spurcitia tam de habitaculo
q̃ȝ de cordibus fidelium ꝓpellatur. hec enĩ vir-
tus aque exorcizate inest. ⁊ etiaȝ qꝛ nouus xp̃i
anoꝝ ppl's baptismatis sacramento renatꝰ. ita
ministerio aque lota renatoꝝ corpora innuit si
cut sanguis agni a pristo populo ad repellen-
dum percussoreȝ in postibus ponebatur. Un-
de in canone Alexandri ita legitur aquã sale a
spersaȝ ppl'is benedicimus vt ea cuncti aspersi
sanctificenť ⁊ purificenť: qḋ ⁊ omnibꝰ sacer-
dotibꝰ faciendũ esse mandamus. Naȝ si cinis
vitule aspersus ppl'm sanctificabat atȝ munda
bat. s. a venialibꝰ ⁊ multomagis aq̃ sale aspersa
diuiniusq̃ȝ p̃cibꝰ sacrata ppl'm scificat atȝ mun
dat a venialibus. ⁊ si sale aspersa ꝑ Helyseũ ste
rilitas aque sanata est. q̃ȝtomagis diuinis p̃ci-
bꝰ sacratus sal sterilitatẽ reꝝ aufert humanaꝝ.
⁊ coinq̇natos scificat ⁊ purgat ⁊ cetera bona
multiplicat ⁊ insidias dyaboli auertit ⁊ a fãtas
matis versucijs hoĩes defendit. Rursus tũc
sacerdos iustus tabernaculũ aspgit dũ dei mi-
sericordiã petit. Cyprianꝰ quoqȝ papa ait ꝙ iõ
hoĩes aq̃ bñdcã aspgunť qꝛ valet ad scificatio
nẽ. vñ scriptura ꝑ Ezechielẽ dicit. Aspgã super
vos aquã mundã ⁊ mundabimini ab oĩbꝰ im
mundicijs vr̃is. ⁊ dabo vobis cor nouũ ⁊ spũȝ
nouũ in vobis. Jtẽ in numeris q̇ tetigerit cada
uer hoĩs humane aĩe morticiniũ. i. a morte ca-
dens. ⁊ ꝑꝑ h̊ si. viij. diebꝰ fuerit ĩmundus asper
gať ex hac aq̃ die iij. ⁊ vij. ⁊ sic mũdabiť a pec-
cato. Si enĩ aspsus die tertia nõ fuerit septĩa ñ
poterit emundari. Jtẽ q̇ ex hac cõmixtiõe asp-
sus nõ fuerit polluet tabernaculũ. i. tãq̃ȝ pollu-
tꝰ nõ intrabit cũ alijs tabernaculũ. i. seip̃ȝ q̇ est
ꝑs tabernaculi dñi. i. eccl'ie ⁊ pibit ex isrl'. Jteȝ
q̇ aq̃ expiatõis nõ est aspsus ĩmundꝰ erit ⁊ ma
nebit spurcitia eiꝰ supꝰ eũ. Et iteꝝ purificabis le
uitas circũspgẽs eos aq̃ purificatõis. ⁊ iteꝝ aq̃
aspsiõis purificatio ẽ. Ex q̇bꝰ appȝ aspsiõeȝ aq̇ ĩ
star salutaris lauacri obtinere. q̇dã iñ p̃missa r̃
ferť ad aquã baptismi. Aq̃ igr̃ ĩ memoriã ba
ptismi oĩ dñica bñdiciť: vt diceť ĩ. vj parte sub

ascensiõe p̃terq̃ȝ in pascha ⁊ penth. qꝛ in sabba
tis dñicas illas p̃cedentib⁹ bñdictis fontib⁹ añ
crismatis infusionẽ aq̃ recipit̃ ⁊ ad aspergẽdũ
nos ⁊ domos reseruat̃ sicut in canõe cautum
habet̃. Ex aq̃ g̃ bñdcã nos ⁊ loca in significati
onẽ baptismi aspergim⁹. nec aspergimur vt re-
baptizemur: sed vt gr̃am diuini nois cũ memo
ria baptismatis inuocemus. Et lȝ in dictis dua
bus dñicis aspergat̃ altare: nõ tñ tunc cantat̃
antiphona. Asperges me dñe ⁊c̃. qꝛ tunc poci⁹
lugendũ nobis est cũ recolimus nos esse a xp̃o
mundatos ꝑ sue supplicium passiõis. Juxta illud
in treñ. iij. Memoria memor ero ⁊ tabescet in
me aĩa mea. Jn dñicis ergo diebus añ missã ⁊
maius altare tm̃ ⁊ totus ppl̃s aspergãt̃ q̃buis ĩ
nocturnis ⁊ vesperis oĩa altaria vel saltẽ preci-
pua turificent̃. Circa qȯ considerandum ꝙ
hmõi aspersio alia ratione fit suꝑ ppl̃m ⁊ super
altaria: qꝛ enĩ conclusit deus oẽs sub peccato
saltẽ veniali: qꝛ septies ĩ die cadit iustus. Jccir-
co ipse ppl̃s ecclesiã ingrediens diuinis insiste
re intendens ipsa aq̃ sc̃ificata aspergitur q̃ va-
let ad quotidiana delenda sicut in cinis vitule
in veteri. testa. ſm ꝙ qui immundus erat ꝓhibe
batur ecclesiam ingredi donec aq̃ lauaretur.
Altare enim aspergitur ꝓpter reuerentiã sacra
menti qȯ ibidem consecrandũ est vt inde om
niũ malignoꝝ spirituuȝ p̃sentia arceatur. ⁊ qm̃
xp̃s per altare qȯ esse debet lapideuȝ significa
tur ſm illud apostoli. petra autẽ erat xp̃us ⁊ fi
des nostra de vno xp̃o ⁊ non de pluribus ẽ. ic
circo vt signum signato respondeat vnico alta
ri asperso vniuersus aspergitur populus: qꝛ ip̃e
solus est qui tollit peccata mundi. Thurifi-
catio vero qñq̃ȝ representat diffusionẽ diuersa
rum gratiaꝝ spiritualiũ. ⁊ qm̃ gratia nõ solum
in capite: veꝝ etiam in alijs subiectis capiti ĩue
nitur. ideo conuenienter post primũ secunda-
rio alia altaria per q̃ diuersi gradus sc̃oꝝ intelli
gunt̃ thurificari solent. Rursus thus in thuri-
bulo coꝛ igne or̃onis accensuȝ significat. Qua
ergo or̃o nr̃a solũ ad deũ ⁊ xp̃m mediatorẽ no
strũ dȝ principaliter applicari. iõ ⁊ altare ⁊ cru
cifixus thurificari solent. Jn paschali auteȝ
tp̃e ad aspergendũ cantam⁹. Uidi aquã qȯ su
mit̃ de Ezech. Cui dñs ciuitatẽ oñdit edifica-
tã suꝑ mõtẽ ⁊ v̈gentẽ ad austꝝ in q̃ erat mira-
bile tẽplũ. Ciuitas eccl̃ia est de q̃ dr̃. Nõ po
test absc̃odi ciuitas suꝑ mõtẽ posita. Tẽplũ est
coꝛp⁹ xp̃i de quo dr̃. Soluite tẽpluȝ h̃ ⁊ p⁹ tri-
duũ edi. il. Aq̃ de tẽplo egrediẽs fons est bap-
tismi de latere xp̃i ꝓcedens. Sȝ cũ fuerit ĩ leuo
lanceat⁹. cur hic dr̃ a latere dextro. r̃ndeo duo
sunt latera xp̃i. s. dextrũ ⁊ leuũ. Dextrũ est diui
nitas. ⁊ leuũ humanitas. A latere igitur dextro
exiuit aq̃: qꝛ de diuina xp̃i natura sp̃s sc̃i aq̃ in

uisibilis ꝓcedit q̃ aq̃ inuisibili. q̃ de latere leuo
i. humanitate lanceata ꝓfluxit saluandi virtu-
tẽ tribuit. Recte igitur hic in ꝓcessione pascha
li cantamus in laudẽ flumĩs h⁹ c⁹ in vndatiõe
ꝑ mortẽ xp̃i reuiximus. Ueꝝ p⁹ octauã pen
the. cantatur in dñicis ad aspergendũ antipho
na. Asperges me dñe ⁊c̃. q̇ a pascha vsq̃ȝ tũc in
termittitur. Quia de fide passionis ⁊ humilita-
te baptismi ꝓpheta p̃dixit. Porro aq̃ cũ bene-
dicitur sal admiscetur: qȯ ab Elizeo sumpsit ex
ordiũ. ⁊ fit hoc ad notandũ ꝙ populus ꝑ aquã
intellectus vt sanctificari possit. per sacerdotis
officiũ verbo dei imbuitur quoq̃ȝ per salẽ signi
ficatur. Fit ter crux suꝑ aquã ⁊ salem: quia
docetur populus sancte trinitati gratias ꝓ sua
eruditione atq̃ȝ redemptiõe referri. Per aquã
quoq̃ȝ confessio. per saleȝ amaritudo significa-
tur. ex aqua mixta geminus partus procedit. s.
diuisio seu seꝑatio delictoꝝ. ⁊ ortus virtutũ ac
bonoꝝ opeꝝ. Sed quare prius benedicitur
sal q̃ȝ aqua. respondeo per sal intelligitur ama-
ritudo penitentie. per aquã baptismus: quia er
go cordis contritio debet precedere absolutio
nẽ ⁊ penitentia baptismũ. ideo prius benedici
tur sal q̃ȝ aq̃. Et nota q̃tuoꝛ esse genera aque
benedicte. Prima in q̃ fit iudiciũ purgationis
q̃ in vsu nõ est. Sc̃da aq̃ q̃ sc̃ificat̃ in dedicati-
one ecclesie ⁊ altaris de q̇bus in p̃ma ꝑte dcm̃
est sub ti. de cõ. ec. ⁊ al. Tertia est: qꝛ in ecclesia
aspergimur de qua hic agitur. Quarta aq̃ bap-
tismi de qua dicetur in sexta parte sub sabbato
sc̃õ. ⁊ hac solebãt hoĩes aspergi priusq̃ȝ crisma-
rent̃. ⁊ adhuc fit in q̇busdã locis sed hodie in-
terdictũ est. putabant enĩ se iteꝝ a peccatis h⁹
aq̃ aspersione mundari. Cũ tñ constet nullum
bis baptizari posse: quia vero maius dignũ tra
hit ad se minus dignum. iõ si aq̃ nõ bñdcã ad
misceatur benedicte efficitur benedicta.

De officio seu introitu misse. Rubrica.

IN introitu prima ꝑs mis
se incipit. Sciendum autem ꝙ sã
cti patres ⁊ prophete ante christi
aduentum suspirantes ⁊ preconi
zantes premiserunt desideria opera laudes ⁊ p̃
ces que singula figurantur in missa. Introi
tus nanq̃ȝ. s. ipsa antiphona vaticinia prophã-
rum ⁊ sc̃oꝝ patrum desiderium cum preconijs
Filij dei aduentum ⁊ incarnationem dei expe
ctantium exprimit. Jn cuius rei signum in pri
ma dominica aduentus cantat ecclesia introi
tum. Ad te leuaui. chorus igitur psallentiũ cle-
ricoꝝ qui significat choꝝ prophetaꝝ ⁊ multitu
dinem sanctoꝝ xp̃i aduentuȝ expectantiũ aĩaȝ

suã dilatat ⁊ introitũ in iubilo cantat: qm̄ pro/
phete p̄riarche reges ⁊ sacerdotes oẽsq3 fidẽles
aduentũ xp̄i cũ desiderio expectabant. claman
tes ⁊ implorantes. Emitte agnũ dñe dñatorez
terre ⁊c̄. Itẽ Ueni dñe ⁊ noli tardaꝛ ⁊c̄. Hinc
etiã ille simeon iustus ⁊ senex bñdixit dicens.
Nunc dimittis seruũ tuuz dñe ⁊c̄. qꝛ viderũt o
culi mei. Et dñs. Multi reges ⁊ ꝓphete volue
runt videre q̃ vos videtis ⁊ nõ viderunt ⁊c̄. ex
coꝝ ergo pꝫona cantaꝛ introitus ꝑ quos xp̄s ĩ
troiuit in mundũ. Juxta illud apl̄i. Et cũ intro
duxit primogenitũ in orbẽ terre: ⁊ adorent eũ
oẽs angeli dei. Sequiꝛ versiculus psalmisti/
cus siue p̄s. q̇ versionẽ ad operatõez notat. Di/
citur etiã versus: qꝛ ꝑ eũ reuertimur ad introi/
tũ significans opa ⁊ vaticinia. Consequenter
ex institutiõe Damasi pape dꝛ gloria patri ⁊c̄.
qḋ significat laudẽ: qꝛ post oꝑationẽ danda ẽ
gloria. dꝛ etiã gloria vt ostendaꝛ patrẽ ⁊ filiuz
spm sanctũ hr̄e eq̄lẽ gloriã ⁊ coeternã maiesta
tẽ. In principio ⁊ nunc ⁊ semꝑ ⁊ ĩ secula secu
loꝝ. i. in p̄terito pn̄ti ⁊ futuro tp̄e. Interposi
tio autẽ glorie inter primã cantationẽ introit⁹
⁊ ipsius repetitionem designat captionẽ beni/
uolentie. vt enĩ qḋ expectabant facilius obtĩe/
rent ad totã trinitatẽ cordis ⁊ vocis glorifica/
tionẽ clamabant dicẽtes. Oñde nobis do. mi.
tu. ⁊ sa. tu. d. no. q̇ sedes suꝑ cherubin apparere
corã effra. b. ⁊. ma. quoꝝ tandẽ clamorẽ spirit⁹
sanctus exaudiens vnxit eũ oleo leticie p̄ con/
sortibus suis. ⁊ ad euangelizandũ paupib⁹ de/
stinauit. sicut ipse dei filius ꝑ ꝓphetã testaꝛ di
cens sp̄s dñi suꝑ me. ꝓpter qḋ vnxit me euan/
gelizare paupib⁹ misit me. Deiñ antiphona ĩpa
seu ĩtroit⁹ repetiꝛ vt desideriũ antiquoꝝ patrũ
seu iteratio ⁊ multiplicatio suspirioꝝ ⁊ clamo/
ris ipsoꝝ euidentius exprimaꝛ. vñ ꝓpheta. mã
da remanda expecta respecta modicũ ibi ⁊ mo
dicũ ibi. si moram fecerit expecta eum: qꝛ veni/
ens veniet ⁊ nõ tardabit. Hoc autẽ desideriuz
antiquoꝝ nõ semꝑ representat introitus intel/
lectu littere: sed iubilo cantilene. Uex in die
bus ꝓfestis bis introitus cantaꝛ in laudem di
uine ⁊ humane nature que ĩ persona filij sunt
vnite. In q̇busdaz vero ecclesijs ⁊ precipuis fe
stiuitatibus triplicatur in laudem ⁊ honorem
trinitatis q̄i ei tripudiemus in c⁹ memoriã mis
sam cantamus. ⁊ dꝛ semel cum gloria patri ad
laudem incarnationis. Qñq3 autẽ inchoaꝛ vo
ce dimissa ad notandũ humilitatẽ subsequen/
ter alta voce repetitur: q̃ vocis exaltatio signifi
cat excitationẽ a somno peccati quã vox suꝑ/
pressa demonstrat. Juxta illud apl̄i. Hora est
iam nos de somno surgere. Põt etiã ⁊ aliter
dici ꝓut de inuitatorio in. vj. parte sub ti. ḋ no
cturnis diceꝛ. semꝑ tñ ĩntegre repetitur vt per

fectio leticie denoteꝛ. Quedã vero ecclesie dñt
introituz primo perfecte: quia ecclesia deũ lau
de perfecta laudat. scḋo imꝑfecte: qꝛ imperfec/
ta est omnis laus vie. tertio perfecte: q̇a perfe/
cta est laus patrie. Diciꝛ autẽ ĩtroitus eo ꝙ dũ
ille canitur sacerdos ministraturus ad altare ĩ
trat. seu qꝛ per illaz antiphonã ad officiũ ĩtraꝛ:
q̇ etiã vocaꝛ officiũ q̄i efficiũ ꝓut diceꝛ in ꝓhe
mio. v. partis. Celestin⁹ papa statuit vt psal/
mi dauid centũ q̇nq̄ginta ad introitũ misse añ
sacrificiũ antiphonatim canerentur: qḋ antea
nõ fiebat: sed epistola pauli tñ ⁊ euangeliuz le/
gebantur: ⁊ postea missa celebrabaꝛ. de illis er
go psalmis excepti sunt omnes introitus regu
lares gradualia offertoria ⁊ cõiones. que cum
modulatione primo ceperunt ad missam in ec
clesia romana cantari. Gre. enim introituz mis
se cum cantu ordinauit: ⁊ vnum versum de il/
lo psalmo qui cantabatur retinuit. Regulares
vero introitus sunt qui scḋm varietates solen/
nitatũ instituti sunt: vt Puer natus est nobis
⁊c̄. ⁊ Spiritus domini r̄pleuit ⁊c̄. ⁊ hi sunt ver
sus de psalmo. preterq̄3 illi Uiri galilei. ⁊ nunc
scio vere qui ⁊c̄. Et alij quidam scḋum aliquas
eccĩas. Et est notandũ ꝙ qñ introitus de psal/
mo sumitur si primus versus psalmi sit introi/
tus aliquis de sequentibus versib⁹ eiusdẽ psal
mi erit versus illius introitus sicut patet in in/
troitu tertie ferie prime ebdomade quadrage/
sime que incipit. Domine refugium. versus enĩ
est priusq̄3 montes fierent. Si vero nõ primus
versus psalmi. sed aliquis alius de sequentibus
sit introitus: tunc primus versus psalmi erit v̇/
sus ipsius. introitus: vt ecce in natali est introi
tus. Dominus dixit ad me ⁊c̄. versus vero est.
Quare fremuerunt gentes. ⁊ ĩ festo ĩnocentuz
introitus est. Ex ore infantium ⁊c̄. versus est.
Domine dominus noster ⁊c̄. ⁊ sic de alijs: qḋ
fit ad significandum vnionem ⁊ connexitatez
capitis ⁊ membroꝝ. Rursus versus qñq3 est
duplex. qñq3 vnus. qñq3 dimidius: de quo di/
cetur in sexta parte sub sabbato tertie ebdoma
de quadragesime. Dum autem introitus caniꝛ
non sedetur: qm̄ ad opus ⁊ preconium christi
introitus refertur vt predestinati ad veruz cul/
tum dei vocentur. In quibusdam ecclesijs
trophi dicuntur pro psalmis ex institutõe Gre
gorij pape ad malos gaudium de christi aduẽ/
tu representandũ. Est autem proprie trophus
quidam versiculus qui in precipuis festiuitati
bus cantatur ĩmediate ante introituz q̄i qḋdã
preambulum ⁊ continuatio ĩpius introitus: vt
verbi gratia. In festo natiuitatis ante introitũ
illum Puer natus est ⁊c̄. precedit trophus iste
Ecce adest. de quo prophete cecinerũt dicẽtes
Puer natus est ⁊c̄. Habuit autẽ troph⁹ origi/

nē a lege. Legit̄ eī numeri. x. ꝙ dū eleuaret̄ ar
cha cantabat̄. Exurge dn̄e. Cū vero deportaba
tur cantabatur. Reuertere dn̄e ad multitudiē
exercitus. Et dr̄ trophus a trophos qđ est con
uersio: qm̄ quedā ibi solent fieri cōuersiōes ad
introitū. vn̄ qn̄q; prius dr̄ versus ⁊ post eleysō
⁊ inde etiā trophiū dr̄ zona: qꝛ cōuertit̄ ab vm
bilico ad vmbilicū circūeundo. Pōt etiā ali
ter dici: qm̄ introitus est laus ecclesie de iudeis
conuersis. Unde tria continet: vꝫ antiphonā
versum ⁊ gloriā. ⁊ hoc ꝓpter tres ordines fide
liū q̄ fuerunt hebraice lingue. s. patriarche pro-
phete ⁊ apostoli. Introitus siue antiphona est
patriarchaꝝ: versus ꝓphetaꝝ: gloria v̄o apl̄oꝝ
antiphone repetitio est p̄dicationis ydēptitas
⁊ confirmatio q̄i qđ lōge prius patriarcha ge-
stibus figurauit. ꝓpheta p̄dixit. apl̄s euangeli-
zauit. Ad quā etiā conuersionē notandā solen
nes trophi alicubi inseruntur qui sunt laudes
ad introitū conuertibiles. Nam trophos grece
dicitur conuersio latine vt premissum est.

De accessu sacerdotis ac pontificis ad altar̄
⁊ de processione.

Cum introitus
canit̄ pontifex seu sacerdos para
tus ⁊ sacris indumentis ornatus
de sacra ede egreditur: ⁊ ad alta-
re accedit significans ꝙ xp̄s expectatio gentiū
carne sacrosancta assumpta ex virginis carne
īcorrupta d̄ secreto habitaculo celoꝝ egressus
est in mundū. vel de secreta ede: vꝫ de virgina-
li vtero. egressus est tanq̄ꝫ sponsus de thalamo
suo. Porro ep̄s siue sacerdos egrediens. proce
dit inter duos: vꝫ inter vnū presbyteꝝ ⁊ dyaco
nū quē antecedit subdyaconus euangelij codi
cem clausum gerens. illum precedunt duo ce-
roferari quos etiā precedit ferens thuribulum
cū incenso. Demū ep̄s vel sacerdos ad altare ꝑ
ueniens mitrā deponit confessionē facit codi
cē aperit ⁊ osculat̄ apertū. Sacerdos itaq; seu
ep̄s illum magnū rep̄ntat sacerdotē. s. xp̄m. de
quo ait apl̄s. Xp̄s assistens pontifex futuroꝝ
bonoꝝ ⁊c̄. sacerdos ⁊ leuita illum deducentes
legem ⁊ ꝓpheciā designāt ſm illud qđ ipse do
minus ꝓposuit in parabola sauciati: qꝛ sacer-
dos quidē descendit eadē via ⁊ viso illo p̄teri-
it. silr̄ ⁊ leuita Moyses quoq; ⁊ Helyas in fi-
gura legis ⁊ ꝓphetie apparuerunt ī monte cū
xp̄o loquentes. Sacerdos ergo ⁊ leuita dedu-
cunt ep̄m: qꝛ lex ⁊ ꝓphecia xp̄m annunciaue-
runt ⁊ ꝓmiserunt. Unde Moyses inquit pro
phetā suscitabit nobis deus de fratribus nr̄is
ipsum tanq̄ꝫ me audietis. Itē ysaias. Ecce vēi-
et ꝓpheta magnus ⁊ ipse renouabit hierusalē.
vel ep̄s seu sacerdos inter duos exn̄s significat
xp̄m inter duo testamenta. ipse enim a duob⁹
testamentis mundo per ꝓphetas ⁊ apl̄os p̄di-
catur. qꝛ vero ille in mundū venturus p̄misit ꝓ
phetas sapientes. ⁊ scribas in locū scribaꝝ pre-
mittit pontifex seu sacerdos subdyaconū por-
tantē scripturas qui sapiens sit dn̄ica dispone
re vasa. Qn̄q; v̄o archidyacon⁹ ⁊ sacerdos pō-
tificē deducunt quē īmediate dyaconus ⁊ sub
dyaconus antecedunt qui significant apl̄os ⁊
discipulos: quos xp̄s misit ante faciē suā. ⁊ ad
huc quotidie mittunt̄ predicatores ⁊ p̄lati ec-
clesie p̄pare viā dn̄o spiritualiter ante faciē suā
Adhuc subdyaconus antecedens significat io
annē baptistā qui p̄cessit in spiritu ⁊ v̄tute he-
lye p̄pare dn̄o plebem ꝑfectam. ⁊ fert ante pō-
tificem codicē euangelij: qꝛ Io. ante xp̄m p̄di-
cationē euangelicā inchoauit dicens. peniten
tiā agite appropinquabit enim regnum celoꝝ.
Dyaconus v̄o rep̄ntat ꝓphetas qui annuncia
uerunt futurā ex euangelio vitā. Ceterū ep̄s iō
seq̄t̄ euangeliū ad notādū ꝙ dꝫ semꝑ illud ⁊ i-
tueri ⁊ in mente habere. ⁊ ante illum portatur
qꝛ per doctrinā euangelij ad xp̄i vita via p̄pat̄
Pōt etiam dici ꝙ ꝑ subdyaconū libꝝ ferētē ⁊
ꝑ dyaconū euangelij preconē sanctos noui te-
stamenti. per libꝝ v̄o euangelij nouum intelligi
mus testa. Per ceroferarios v̄o ⁊ thuriferariū
sanctos qui p̄cesserunt nouū. t. ⁊ per duo can-
delabra cū cereis ardentibus legem ⁊ ꝓpheciā
que xp̄m mundi lucem nunciabant cōmemo-
ramus. Sine igne enim non debet sacrificari:
extra de cele. mis. c. fi. Juxta illud leui. vj. c. ignis
in altari meo semper ardebit. Quid lumē hu
ius significet. ⁊ de candelabris dictum est in ꝑ
te prima sub ti. de picturis. Cerei ferunt̄ super
candelabra qua fundamentum designant: vt
super fundamentum luceat coram hominibus
lux predicatoꝝ. Pulchre ergo candelabra dya-
conus ⁊ subdyaconus ante euangelium prece
dunt: quia lex ⁊ ꝓphete legem gratie precesse-
runt. In quibusdā ecclesijs sunt tres cerei quo
rū medius significat illū q̇ ait vbicūq; fuerint
duo vl̄ tres ⁊c̄. In alijs. vij. qꝛ gr̄a septiformi to
ta ecclesia illuīat̄. de hoc aliter sub euāgelio di
cet̄. Thurificarius v̄o ceroferarios ⁊ alios an̄-
cedit ad notandū ꝙ thuris significatio sanctis
vtriusq; testī cōis est. Per thuribulū āt cor
humanū cōpetēter notat̄: qđ dꝫ esse aptū supi-
us ad suscipiendū ⁊ clausū inferi⁹ ad retinēdū
hn̄s ignē caritatis ⁊ thus deuotōis siue suauis
sime or̄onis: seu bonoꝝ exēploꝝ sursū tēdētiū
qđ ꝑ fumū in̄ resultantē notat̄. sicut enī thus ī
igne thuribuli suauiter redolet ⁊ sursum ascen
dit. ita opus bonū vel or̄o ex caritate vltra oīa

thimiata fragrat. Adhuc thuribulũ cũ incenso
corpus xp̄i suauitatis odore plenum carbones
spiritũ. s. thus boni operis odorẽ designant. de
hoc etiã dicetur in. v. parte sub ti. de laudibus
matutinis. et infra sub ti. de thurificatõe. Post
q̄ȝ ad altare ventũ est cerei qui precesserãt post
ponunt: vt ostendat doctores fuisse ante nati
uitatẽ et post illuminantes. Candelabra v̓o ma
nibus per acolitos tenent donec kyriel. incipi
atur ad notandũ q̄ doctor opere debet exerce
re q̄ȯ docet q̄ȯq̄ȝ nõ debet rudem pplm dese-
rere: donec sciat ꝯfiteri dñe miserere. Illo vero
incepto deponunt q̄ñq̄ȝ in pauimento: tuȝ q̄a
post acta bona opera humiliare et esse puluerẽ
recognoscere nos debemus: tum q̄r doctore ĩ
bono opere et in predicatione se terram esse co
gnoscere debent. Sed dum officium inchoat
subleuari debent: quia quisq̄ȝ et precipue prela
tus se erigere per bona opera debet vt ceteri h̓
videntes glorificent patrem qui in celis ẽ. Ad-
huc pontifex ad altare perueniens mitrã depo
nit. prout dictum est in tertia parte sub titu. de
mitra. Deinde confessionem facit. Interea v̓o
dum confessio fit subdyaconus tenet libr̄ euã
geliorum clausum ante facieȝ eius a parte sinistra
Stat quidem ad sinistram: q̄m ipse tenet in ali
quibus locum ꝓphetarũ quos sepe in ecclesia
legit. tenet librum ante oculos pontificis: vt il-
le iugem memoriam habeat euangelice predi-
cationis qui clausus tenetur: q̄m lex euangeli-
ca clausa in ꝓphetis mistice continetur. Con-
fessione autem facta sacerdos librum aperit et
osculatur: prout sub ti. de osculo altaris dicet.

Sane s̓m Innocentiũ papam. iij. romanus
pontifex dum stationalis solennitas celebrat
cum sex ordinibus clericorum de quibus in ꝓhe-
mio secunde partis dictum est. A sacrario siue
a loco vbi se induit et parauit ꝓcessionaliter ꝓ
greditur ad altare designans q̄ xp̄s exiuit a pa
tre et venit in mundũ. hic enim ꝓcessionis or-
do generationis xp̄i seriem representat quam
Matheus euangelista describit in qua sex in-
ueniuntur ordines personarum a quibus secũ
dum carnem christus originem traxit et in mũ
dum processit: videlicet patriarche prophete re
ges principes pastores. et duces. Abraham pa-
triarcha. Dauid propheta. Salomon rex. Sal-
mon princeps. Iudas pastor. Zorobabel dux.
Duo dyaconi pontificem deducentes. signifi-
cant Abraham et Dauid: quibus incarnatiõis
xp̄i facta est repromissio. nam illi repromissum
est in semine tuo benedicentur omnes gen-
tes. isti vero pollicituȝ est. De fructu vẽtris tui
po. s. s. t. propter quod euangelista figuralr̄ hos
duos incarnatione xp̄i premisit inquiens. Li-
ber generationis domini nostri Jhesu christi

filij dauid filij abraham. iste sunt due columne
quas vetus ille pontifex ĩ vestibulo templi po-
suit ante hostium quas ambit funiculus duo-
decim cubitorum idest quos fides duodecim
apostolorum amplectitur. de quarũ medio xp̄i
hostium credentibus aperitur. Quatuor auteȝ
ministri super pontificem mapulam ferunt in
summitatibus quatuor baculorum colligatam
et inde ipsi ministri manipularij nuncupantur
mapula illa q̄ diuersis figurata est imaginibus
sacram designat scripturam que multis et vari
is est insignita misterijs. Hec quatuor baculis
super pontificem portatur extensa: quia sacra
scriptura quatuor modis super christuȝ fertur
exposita videlicet historice. allegorice. anagogi
ce et tropologice. prout dictuȝ est in prohemio
libri. hic est fluuius paradysi qui quatuor in ca
pita diuisus progreditur: hec est mensa propo
sitionis que quatuor pedibus eleuata subsistit
Super pontificem ergo portatur extensa vt is
venisse monstretur quem lex scripserat et pro-
phete. Nam ipsemet christus incipiens a moy
se et prophetis interpretabatur in omnib9 scri-
pturis que de ipso erant. propter quod dicitur
alibi. Si crederetis Moysi etiam crederetis et
mihi. de me enim ille scripsit. Quatuor ministri
mapulam ferentes quatuor sunt euãgeliste sa-
cram scripturam declarantes et fidem exaltan
tes. Hinc est q̄ in summitatibus baculorum e
orum imagines collocantur et preferũtur duo
luminaria cum incenso quia lex et prophete cũ
psalmis christi pronunciauerunt aduentũ. xp̄o
attestante qui ait necesse est impleri omnia il-
la que in lege moysi et prophetis et psalmis de
me scripta sunt. In maioribus autem solenni-
tatibus septem candelabra coram pontifice ð
feruntur per quod illud ostenditur quod Io-
annes in apoc. describit. Conuersus inquit vi-
di septem candelabra aurea. et in medio illoruȝ
similem filio hominis vestitum podere vt ille ꝑ
hoc aduenisse monstretur super quem requie
uit spiritus gratie septiformis secundum illud
ysa. vaticiniuȝ. Egredietur virga de radice yes-
se et flos de radice eius ascẽdet. e. i. s. e. s. d. s. s. et
in. sy. con. et. s. s. s. et. p. et. r. e. s. t. d. In quibusdã e-
tiam basilicis circa medium chori manipulus
stupe appenditur. cui pontifex transiens igneȝ
apponit vt in conspectu populi cito incinere-
tur. per hoc secundum aduentum cõmemorãs
in quo christus viuos et mortuos et seculum ꝑ
ignem iudicabit. Nam ignis in conspectu eius
semper ardebit et in circuitu eius tempestas va
lida. ne videlicet quis male securus existat: q̄m
qui in primo aduentu blanditur per secunduȝ
exercet. qui enim iudicandus veniet in secun-
do. Hoc etiam fit vt pontifex ignem apponẽs

consideret ꝙ ipse debet in cinerem redigi ⁊ ornatus eius in fauillaz conuerti. ⁊ ꝙ queãdmodum stuppa facile comburitur. sic etiam facile ⁊ quasi in momento presens transit mũdus et concupiscentia eius: quia secundum Jacobuz apostolum vita nostra vapor est: ⁊ ad modicũ parens. ne forte qui gloriosus incedit in temporali gloria delectetur. nam omnis caro fenũ ⁊ omnis gloria eius quasi flos agri. cum autez iam pontifex appropinquat altari. primiterius stole cantorum accedens dextrum ipsius humerum coram astantibus osculatur: quia cum christus nasceretur in mundo angelus ille cuz quo facta est celestis milicie multitudo laudãtium deum. natiuitatem eius pastoribus patefecit. de quo dicit propheta. Puer natꝰ est nobis ⁊ filius datus est nobis. ⁊ factus est principatus super humerum eius. Porro tres sacerdotes qui pontifici venienti coraz altare reuerenter occurrunt ⁊ inclinãtes. os eius osculantur ⁊ pectus. significant illos tres magos q̃ venerunt hierosolimã dicentes: vbi est qui natus est rex iudeorum. ⁊ procidentes adorauerunt eum. ⁊ quia apertis. t. s. o. e. m. a. t. ⁊ mirrã. Per geminum quidem osculum geminam in christo confitentur naturam diuinam scilicet ⁊ humanam diuinam quasi latentem in pectore. humanam quasi patentem in ore: quas etiã per oblata munera magi mistice figurarunt. Osculum enim signum est reuerẽtie: prout subti. de pacis osculo dicetur. Disponitur autez ista processio velut castrorum acies ordinata. Nam maiores ⁊ fortiores quasi custodes exercitus preueniunt ⁊ sequuntur. minores autem quasi debiliores in medio colligũtur. precedũt enim episcopi ⁊ presbyteri subsequuntur pontifex ⁊ dyaconi in medio colliguntur subdyaconi ⁊ acoliti. cãtores vero quasi tubicines exercitum precedunt: vt eum ad prelia contra demones excitent ⁊ inuitent. de quo prelio apostolus dicit. Non est nobis colluctatio aduersus carnem ⁊ sanguinem: sed aduersus spiritualia nequicie in celestibus. Unde buccinate in neomenia tuba in die in signis solennitatis vestre. Premisimus de processione summi põtificis. Inde etiam occasione sumpta ⁊ de alijs processionibus aliqua subiiciamꝰ. Circa qđ generaliter notandum est. ꝙ sicut in missa legatio christi pro nobis in mundum figuratur. ⁊ in processionibus nostris reuersio nostra ad patriam nostram denotatur: quarum solennitas egressum populi de egypto pene in omnibus imitatur. Sicut enim populus ille per moysen ereptus est de manibus pharaonis. sic populus dei per christum liberatur de ore leonis. Et sicut tabule testamenti de monte synai accepte sunt a moyse ⁊ coram populo portate exodo. xxxiiij. ⁊ xxxv. c. sic liber euangelij sumitur de altari ⁊ portatur. Illos vero columna ignis precidebat. ⁊ nos lumen candele precedit ante turmas illorũ signa ferebantur. ⁊ ante nos cruces ⁊ vexilla portantur. Ibi prodigia fiebant ⁊ apud nos miracula non cessant. Illic leuite tabernaculum federis portabant ⁊ nostri dyacones ⁊ subdyacones planaria ⁊ capsas ferunt. Ibi archa domini a sacerdotibus portabatur. ⁊ apud nos scrinium aut feretrum cuz reliquiis a presbyteris deportabatur. Apud illos Aaron summus sacerdos sequebatur ornatus. et apud nos episcopus infulatus. Apud eos moyses cum virga. apud nos rex cum ceptro. vel episcopus cum gambuca. Ibi clangor tubaruz hic strepitus campanarum. Ibi populus armatur. hic clerus sacris vestibus ⁊ populus virtutibus adornatur. Ibi populus aspergebatur sanguine. hic aqua benedicta cum sale. Illis obuiet amalech sanguinem sitiens. nobis turma demonum nostre vite semper insidians. Illis suus iosue victor extitit. ⁊ noster Jhesus victoriam nobis obtinuit. Cum autem ad aliquaz ecclesiam processionaliter tendimus. tunc quasi ad terram promissionis accedimus. Cum vero ecclesiam cantantes intramus. quasi gaudentes ad patriam peruenimus. Cum circa ecclesiam feretrum cum campanarũ pulsatione portamus quasi cum archa cum sono tubarum ⁊ cum clangore populi hierico circuimus. Hierico corruit vt destruitur: cum in nobis concupiscentia vincitur. Cum vero de choro ad aliquod altare imus ibiq3 stationem facimus. significat ꝙ anime ad christum tendent ⁊ continentur in consorcijs angelorum. Secũdo etiã dauid ⁊ salomon nos ad ꝓcessiones informauerunt cũ Dauid archã dei in tabernaculũ ⁊ Salomon in templum cum hymnis ⁊ canticis portauerunt ⁊ sub alis cherubin locauerũt. Si christi humanitas ascendens celum ingreditur. ⁊ ab angelis perhenniter adoratur. quez fidelis anima comitatur. Tertio etiam in ꝓcessionibꝰ memoramus ꝙ christus de sinu patris venit in mundum. de presepe ad templum ⁊ de bethania in hierusalem. ⁊ de hierusalem ĩ montem optantes vt de mũdo reuertamur ad patriam. ⁊ de vna ecclesia ad aliam scilicet de militante ad triunphantem sequentes crucem idest vestigia crucifixi. ⁊ nos vicijs ⁊ concupiscentijs crucifigentes. Sequentes etiam vestigia sanctorum. precepta euangeliorum. ⁊ induti vestes sacras scilicet loricam iusticie. cingulum continentie. scutum fidei. ⁊ galeam salutis eterne. Deinde sacerdos celebraturus quasi cõtra spiritualia neq̄cie in celestibus pugnaturus

sacris vestibus quasi armis induitur: prout di
ctum est in prohemio tertie partis. Innon-
nullis autem ecclesijs sic processio ordinatur.
Procedunt nanq; septē acoliti cu; luminarijs
significantes omnes qui per septiformē spirit⁹
sancti gratiā lumen scīe fidelibus ministraue-
runt. Illos sequunt̄ septem subdyaconi cum
planarijs. significantes illos qui per eandē gra
tiā plenitudine; diuinitatis in xp̄o habituram
corporaliter docuerunt. Et post eos septē dya
coni repn̄tant̄ vl'r omnes qui per eandē gr̄am
spiritualē intelligentiā: v; euāgelicā de xp̄o ha-
buerunt. Et post eos. xij. priores figurantes om
nes qui fide sancte trinitatis vel triū vel q̄tuor
virtutum operibus choruscarunt quos comi-
tantur tres acoliti cū thuribulis ⁊ incēso signi
ficantes tres magos qui xp̄o munera obtuler̄t
Deinde sequitur vnus subdyaconus codicem
euangelij baiulans: qui significat legem: qui iō
pontificem precedit: quia lex cōtinens ī se pas-
sionis euangelice sacramentū precessit xp̄i ad-
uentum ⁊ portat illum clausum ad notandum
qd̄ illud in lege fuit obscur; priusq; agnus sep-
timi libri singula apiret. Deinde pontifext a du
obus quasi in curru vehitur quē turba comita
tur orando in quo designatur q̄ ppl's sequitur
xp̄m in celum: in quo comitatu decem sunt or
dines. s. hostiarij. lectores. exorciste. acoliti. sub
dyaconi. dyaconi. presbyteri. cantores. clerici.
mares. ⁊ mulieres: quia currus dei decem mili
bus multiplex milibus dicitur: ad insinuandu;
eor; perfectionē. Sed dyaconos subdyaconos
⁊ acolitos presertim secum paratos adducunt
iuxta illud. Ecce ego mitto ad vos p̄phetas sa-
pientes ⁊ scribas. p̄phete sunt dyaconi. sapien
tes subdyaconi. scribe acoliti. His siquide; xp̄i
vicarius ⁊ ipse xp̄s in publicū deducit̄. in mō;
adulescentular; timpanistriar;. Eum autē p̄du
cunt cantores ⁊ duo chori suscipiunt gratulā-
do cantantes introitum cū gloria in excelsis.
Nempe cantores siue clerici in albis exultātes
angeli sunt qui xp̄m ascēdentē cū gloria ⁊ lau-
dibus in altissimis acceperunt. Duo chori q̄
laudes concinunt sunt duo ppl'i iudaicus v; ⁊
gentilis: qui xp̄o venienti ad eum laudibus oc
currunt. Ipsa vero processio est via ad celeste;
patriam. Aqua benedicta precedēs mundicia
vite est. Luminaria misericordie opera. Iuxta
illud. Sint lumbri vestri precincti ⁊ lu. ar. ī ma.
ve. ⁊c̄. Siquidem pontifex seu sacerdos q̄i me-
dius collocatur inter cler; ⁊ crucem preceden-
tem ⁊ ppl'm subsequentē tanq; mediatoris dei
⁊ hominū vices gerens. Propterea maiores in
choro ⁊ in processione posteriores sunt: q; sa-
lus fit descendenti. Unde Sache⁹ princeps pu
blicanor;: quia pusillus erat cum ascendisset si
comor; vt videret Ihesum transeuntem. ait ei
Ihesus. Sachee descende quia hodie oportet
me manere in domo tua. at ille descendit ⁊ ex
cepit illum gaudens in domū suam. iudei vero
insublimi stantes erant ⁊ maiores eor; primas
cathedras in synagogis habent. Crux ergo
q̄i regale vexillum ⁊ triunphale signum in pro
cessionibus premittitur. Primo vt fugiant qui
oderunt eum a facie eius. est enim signum vic
torie xp̄i. Iuxta illud. Uexilla regis p̄deunt ⁊c̄
quo demones victi sunt. vnde illo viso timent
⁊ fugiunt. Et propter hoc in quibusdam locis
tempestatibus aeris opponitur vt demones fu
giant ⁊ ab aeris concitatione desistant. Nem-
pe sancte crucis misterium est nostrum signu;
⁊ vexillum. Unde Ysa. xj. stat in signum ppl'or;
ipsum gentes deprecabuntur ⁊ erit sepulchrū
eius gloriosum. Secundo crucis vexillu; p̄mit
titur: quia sicut ait apostolus ad gala. Absit no
bis gloriari. nisi in cruce domini nostri Ihesu
christi per quem mundus nobis ⁊ nos mūdo
crucifigi debemus. de hoc etiam sub ti. de euā
gelio dicetur. Quandoq; etiam vexilla premit-
tuntur vt dicetur in sexta parte sub ti. de roga-
tionibus. Sane vt premissum est dum fit p̄
cessio campane pulsantur. Nam sicut rex terre
nus in exercitu suo regalia habet insignia scili
cet tubas ⁊ vexilla. sic ⁊ rex eternus xp̄us in ec
clesia sua militanti campanas pro tubis: ⁊ cru-
ces pro vexillis habet. de quo in parte p̄ria sub
ti. de campanis dictū ē. Ahuc campanarū stre
pitus prophetas qui christi prenunciauerūt ad
uentum figurat. panni ⁊ alia substernuntur in
loco vnde transire ⁊ ad cantandum processio
stare debet. Iuxta illud Thobie penul. Platee
tuo sternentur auro mundo ⁊ candido ⁊ ī vi-
is eius cantabitur alleluya. Illud autem sciē
dum est q̄ quatuor sunt solēnes processiones.
scilicet in purificatione beate virginis Marie.
in ramis palmarum. in pascha de quibus in su
is locis dicetur. ⁊ quarta que fit in ascensione
domini ad representationem illius vltime pro
cessionis quam discipuli post dominum in die
ascensionis eius in celu; fecerunt venientes si-
mul cum eo ad montem oliueti. Unde assum-
ptus est videntibus illis in cuius processionis
representationem fit processio in dominicis di
ebus. Sciendum est eni; q̄ primitiua eccle-
sia obseruat diem dominicam solennem vt et
modo. ⁊ fiebat in ea processio in memoria; re-
surrectionis. ⁊ obseruabat etiam quintam feri
am. ⁊ fiebat in ea processio in memoria; domi
nice ascensionis. sed multiplicatis sanctoru; fe
stiuitatibus sublata est solennitas quinte ferie
⁊ eius processio per Agapitum papa; in domi
nicā translata est vt a populo tunc ad ecclesiā

veniente simul ⁊ solenniter valeant celebrari ⁊
propter hoc dies iouis dicit᷑ vulgariter cogna
ta diei dñice: qꝛ vꝫ antiquitus par solẽnitas fu
it vtriqꝫ. Jn diebus igit᷑ dñicis ꝓcessionẽ faci-
entes resurrectionem dñicam memoramus ⁊
ꝓcessionem ꝑ discipulos post dñm factam re-
presentamus non ꝙ illi eam in dñica die fece-
rint vt premissuꝫ est. Nempe egrediendo eccle
siam ⁊ regrediendo ad eam. q̃i de hierusalẽ re-
dimus ad hierusalem: ꝓut illi fecerunt ⁊ sequi
mur crucem sicut illi crucifixum ⁊ licet illi sine
Jhesu redierunt. nos tñ cum cruce redim⁹ ꝓ
eo ꝙ ipse dixit vobiscum sum vsqꝫ ad cõsuma-
tionẽ seculi: que ꝓcessio anteq̃ꝫ tertia dicat᷑ fa
cienda est: ꝓut in sexta parte sub ascensione di
cetur. Non est etiam pretermittenduꝫ ꝙ in
dñicalibus processionibus de nouo duntaxat
testa. cantare ⁊ virginem salutar̃ ⁊ aliquid qđ
ad eius laudem ꝓprie pertinet cantar̃ debem⁹
ex quo etiam consuetudo inoleuit: vt in clau-
stris oratoriũ virginis construatur: quã in sta-
tione pria ex pristina consuetudine salutamus
licet enim dicatur ꝙ xp̃s resurgens prius mag
dalene apparuit. verius tñ creditur ꝙ matri sue
ante omnes apparuerit. sed ad euangelistas h
dicere non pertinuit: quoꝝ officiũ fuit testes r̃
surrectionis inducere. nec decuit ad testifican
dũ ꝓ filio matrem inducere. Si enim verba ex
traneaꝝ feminaꝝ visa sunt incredulis deliramẽ
ta q̃uo nõ magis matreꝫ pro filij amore crede-
rent delirasse. ⁊ sic romana sentire videt᷑ eccle-
sia: que in prima die post resurrectionẽ. s. in pa
scha apud beatã Mariã maiorem celebrat sta
tionem: q̃i preponẽs hierusalem. i. virginẽ que
vidis pacem pre alijs ĩ principio leticie sue: quo
circa sicut prima die ad misericordiã suã apud
sanctam Mariam maioreꝫ precurrimus. sic et
ad eius honorem in dñicalibus ꝓcessionibus
prima statio deputatur vt eam laudibus extol-
lentes: ⁊ ad eius oratorium festinantes cum
sponso dicere videamur. vadam ad montẽ mir
re ⁊ ad collem thuris. mons quidem est ip̃a be
ata virgo: ad quã filius resurgẽs vadit apparẽ-
do ⁊ nos adorando. Sed nõ est necesse ꝙ si di
catur qꝛ nunq̃ꝫ disparuit. ⁊ ꝙ semel melius est
⁊c̃. Sed ideo sicut ponit᷑ ꝓpter rudes ⁊ sensib⁹
tñ ⁊ nõ intellectui. Postremo notandũ est
ꝙ in quibusdã ecclesijs post ꝓcessionẽ omnes
clerici ante crucifixum veniunt inclinantes illi
⁊ dicentes. Aue rex noster benedictus. sed ⁊ q̃
pluuialia aut alias solennes vestes portarũt an
te altare illas deponunt. Primo ad repñtandũ
ꝙ filij hebreoꝝ sternebant vestimenta sua ĩ via
ante xp̃m in ꝓcessione sibi hierusalem veniẽti
facta. Scđo ad oñdẽdũ ꝙ diuio vacaturi offõ
oĩa mundana a mẽtibus abiicere debent.

De confessione. Rubrica.

Riusq̃ꝫ sacerdos vl᷑ episco
pus gradus altaris a
scendat. ⁊ anteq̃ꝫ sacrũ ordinatur
officiũ ad seipsum reuertens ĩcli-
nat se ante altare. significat chri-
sti exinanitionẽ qui inclinauit celos ⁊ descen-
dit cũ se formã serui accipiens exinaniuit. ⁊ cõ
siderans ꝙ sicut dicit Salomon. iustus in pri-
cipio sermonis accusator est sui. confisus etiaꝫ
de illa ꝓphecia consolatione. Dixi confitebor
⁊ tu re. ⁊c̃. de pe. di. i. dixi. de peccatis suis cum
astantibus generaliter confitetur psal. illum p̃-
mittens ex institutiõe Celestini pape. i. rite ad
hoc conuenientẽ. Judica me deus ⁊c̃. vt discr̃
tus a gente nõ sancta ⁊ ab hoĩe liberatus ini-
quo. ad altare dei dignus introeat. petit enim
liberari a tentatione ⁊ iluminari a gratia: vt pa
tet in ipso psalmo. petit etiaꝫ a deo vt det ei qđ
offerat. s. filium suum quem nisi ei daret: prout
Abrahe dedit non haberet quid offerret. Fit
ergo confessio vt purior sit ⁊ sine macula ingr̃
diatur. in qua notandũ est: quia non vt quidã
minus prouide faciunt in specie: ne cauterizen
tur conscientie auditoꝝ. sed in genere confitẽ-
da sunt peccata: qm̃ ista confessio nõ est occul
ta sed manifesta. Et nota ꝙ cũ in templo Salo
monis dedicato sacerdotes dicerent. confite-
mini dño qm̃ bonus. q. in. s. m. e. Nebula ĩple-
uit domũ domini ⁊ obumbrauit facies sacer-
dotum. ita ꝙ se inuicem videre non poterant.
⁊ ait Salomon. Dixit dominus ꝙ habitaret ĩ
nebula. dixit idest opere demonstrauit: quoni-
am in monte synai apparuit in nebula. israel in
nube precessit ⁊ ante Moysen in cauerna po
situm transiuit in nebula. Percutimus autẽ
pectus cum peccata confitemur. exemplo pu-
blicani qui pectus suum percutiebat dicens.
Domine propicius esto mihi peccatori. Jn tõ-
sione quidem pectoris tria sunt: ictus: sonus: ⁊
tactus. per que significantur tria que sunt ĩ ve
ra penitentia necessaria: videlicet cordis cõtri-
tio: oris confessio: ⁊ operis satisfactio: quia in
tribus peccamus scilicet: corde: ore: ⁊ opere.

Deinde pro circumstantibus orat indulgen
tiam peccatorum implorans. nam christus de
secreto patris in mundum veniens. ⁊ de vtero
virginali procedens patribus suspiria multipli
cantibus pro nobis passurus hierusalem intro
iuit. in mortem se inclinauit causam suam con
tra hominem dolosum ⁊ iniquum deo cõmit-
tens. ⁊ patri confessionem fecit dicens. Confi-
tebor tibi pater celi ⁊c̃. ipse quoqꝫ nobis indul
gens proprio corpore peccata nostra portauit.

Sane pontifici facturo confessionem subdyaconus manipulum coram altari immittit. Primo ad notandum ꝙ concessa temporalia per manum alienam: puta subdyaconi. vel alterius ⁊ non per propriaꝫ recipere ⁊ administrare debet. Secundo ad designandum ꝙ nõ sufficit oris confessio: nisi ⁊ bone operis fructus per manipulum significatus sequatur. Tertio vt videns se inferioris misterij ornamento ornari animo humilietur. Rursus ideo pontifex post acceptam casulam ⁊ non ante manipulũ recipit: quia christus cuius typum gerit: non prius manipulos operum qui per manipulum ipsum designantur obtulit quam celestem haberet conuersationeꝫ: que per casulam figuratur prout in parte tertia sub dalmatica dictum est

Sacerdos vero econtra ante indutam casulam manipulum sumit: quoniam celestem conuersationem adipisci nequit. nisi prius sanctorum operum manipulos portet. Ad hoc pontifex postq̃ꝫ ad altare peruenit manipulum recipit ad notandum ꝙ tunc demum bonorum operum effectiuum premium precipiemus cuꝫ ad eterni tribunal iudicis perueniemus. Sacerdos autem dum facit confessionem ⁊ etiaꝫ sepe in misse officio manus iũgit que manuuꝫ iunctiones deuotionem significant. Et quia illa in aliquo est maior. ⁊ in aliquo est minor. iõ certus manuum iunctionum non est numerus determinatus. Rursus sacerdotis manuum iũctio significat omnium bonorum a deo fluentium in ipso vnitatem ⁊ coniunctionem. Et quia infinita bona infinitis ⁊ indeterminatis mõis possunt a deo procedere. ideo manuum iunctionis sacerdotis numerus determinatus non est. Inclinatões vero sacerdotis in officio misse secundum morem quarundam ecclesiarum sub certo numero perstringuntur. quoniaꝫ regulariter octo vicibus profunde coram altari ⁊ tredecim vicibus mediocriter super altare inclinat. octo profundas inclinationes ante altare facit ad referendas gratias ipsi christo de octo principalibus que egit ante sui immolationem quam sacerdos in officio figurat altaris. Secundum fuit discipuloruꝫ gratuita vocatõ. Tertium demones intentationibus superatõ. Quartum miraculorum operatio. Quintuꝫ infirmorum sanatio. Sextum mortuorum resuscitatio. Septimũ omnium questionum ei propositarum per suam sapientiam determinatio. Octauum salutaris populorum instructio. ⁊ q̃cumq; ante sui immolationem egit. ad hec octo secunduꝫ Bernardum reduci vidẽtur. Tredecim vero inclinationes mediocriter facit super altare: quia christus tredecim fecit in ara crucis. sumendo araꝫ crucis pro toto tempore sue passionis quod incepit in hora captionis. Primum fuit iude proditoris discreta redargutio dicens. Iuda osculo filiuꝫ hominis tradis. Secundum fuit ipsius captionis sui prebitio dicens eis. quem queritis. qui responderunt ihesum nazarenum: quibus respondit. ego sum. Tertium falsis testibus ⁊ regibus mansueta responsio. Quartum sputorum ⁊ verborum sine murmuratione tolleratio. Quintum in his que vidit ⁊ audiuit nulla sibi vel alijs data perturbatio. Sextũ discipuli eum ter negantis culpe condonatio. Alia vero septem enumerat Ambrosius ab eo in ligno crucis facta dicens. Actor pietatis ĩ cruce pendẽs officia diuidebat. persecutionem apostolis. pacem discipulis. corpus iudeis. spiritum patri. peraniphum virgini. paradysum latroni. ⁊ infernum peccatori. Oscula quoq; sub certo numero fiunt: prout dicetur in quarta particula canonis.

De incenso benedicendo ⁊ in thuribulum mittendo.

Post factum cõfessionem ⁊ datam absolutioneꝫ pontifex vel sacerdos priusq̃ꝫ dicat. Deus tu conuersus ⁊c. incensum cum benedictione in thuribulo apponit representans quod legalis sacerdos ferens sanguinem ⁊ carbones cum tymiamate in thuribulo orant ponebat donec fumus eum obumbraret. prout dictum est in prohemio huius partis. Per hoc etiam illud insinuans ꝙ angelus venit ⁊ ante altare stetit habẽs thuribulum aureum in manu sua quod impleuit de igne altaris. ⁊ data sunt ei incensa multa vt daret de orationibus sanctoruꝫ. Sane angelus ẽ christus. thuribulum aureum corpus immaculatũ altare ecclesia. ignis caritas. incensuꝫ oratio secundum illud propheticum. Dirigatur oratio mea sicut icẽsuꝫ in cõspetu tuo. venit ergo angelus idest christus qui stetit ante altare. idest in conspectu ecclesie habens thuribulum aureum idest corpus immaculatum. plenum igne idest caritate ⁊ data sunt ei scilicet a fidelibus incensa. multa idest oratiões. vt daret idest representaret eas patri de orationibus sanctorũ. Et nota quia non dicit orationes. christus enĩ non omnes orationes exaudit. sed dicit õ orationibus. de illis videlicet que pertinent ad salutem. Unde cum Paulus ter dominum rogasset vt ab eo stimulum carnis auferret. respõdit ei dominus. Sufficit tibi gratia mea.

·Nam virtus in infirmitate perficit᷑. Eṗs ergo
vel sacerdos thus in thuribulo apponit: qꝛ xp̄s
orationes inspirat in animo vt per ipsum offe-
ratur incensum in odorem suauitatis. sacerdos
autem minister incensum representat eṗo vel
dyaconus sacerdoti: quia lex illud preciosuꝫ ty
miama confecit. ꝙ in odorem suauitatis altis-
simo offerret. de quo dominus subdit in exo.
xxx. c. Talem confectionem non facietis ĩ vsus
vestros: qꝛ sanctũ est dño ⁊ hõ quicũqꝫ fecerit
simile vt odore illius perfruat᷑ peribit de popu
lis suis. Et ex hoc verbo fuerunt qui dicerent.
ꝙ si oblato thure: ⁊ bñdictio supra altare: thu-
ribulũ ascendat ab altari ad clericos vel laicos
tunc aliud ibi thus sine benedictione apponẽ
dũ est. ⁊ omnibus tam clericis q̃ꝫ laicis offeren
dũ tanq̃ꝫ illud spectat ad latriam. istud ad duli
am. Melius tñ ꝯm spiritũ q̃ꝫ ꝯm litterã intelli-
gitur. nam littera occidit. spiritus viuificat. ⁊ ꝓ
pter premissaꝫ etiã cãꝫ odor thuris bñdicti nõ
dat᷑ in ecclesia sponso ⁊ sponse. Per cõcrema-
tionẽ vel consecrationẽ vero thuris· significa-
tur ꝙ sacerdos orationẽ feruentẽ ⁊ deuotam
debet habere. Thus eniꝫ virtutem habet ascẽ-
dendi ex fumi leuitate. consolidãdi ex sui qua-
litate. constringendi ex glutinitate. confortãdi
ex aromaticitate. sic orõ ascendit in dei memo
riã. aĩaꝫ consolidat q̃ꝫtũ ad culpã. preteritã im-
petrando medelã ⁊ constringit quo ad cõmit
tendi licentiã. confortat quo ad pñtẽ impetrã
do tutelã. de quo etiã dictũ ẽ sub ti. de accessu
pon. ad al. ⁊ dicet᷑ sub ti. de thurificatõe. Na
uicula vero in qua incensum reponitur desigt
ꝙ per orationem quã incensum significat. de
huius mundi mari magno ⁊ spacioso ad cele-
stem patriã satagamus nauigare. Unde in pro
uerbijs. Facta est q̃i nauis institoris portãs ꝺ
longe panem suũ. Põt etiam dici ꝙ per thuri-
bulũ cor hominis. per ignem feruor deuotiõis
per incensum orationes. per nauiculam eccl̓ia
in qua deuote orationes offeruntur que ꝑ an-
gelum ad deum preferunt᷑ signatur. Uascu-
la quibꝰ ignis recipitur sunt filij qui corda pa-
trum pietate fluentia imitant᷑ ⁊ flammaꝫ cele-
stis sacrificij quã in proximoꝝ mentibus aspici
unt in suis accendere satagunt. Instrumen
ta vero quibus ignis ad altare portatur sunt ꝑ
dicatores que exemplis sanctoꝝ caritatis ignẽ
portant ⁊ in corda fideliuꝫ trasferunt: que cor-
da patrum in filios conuertunt. Thuribulũ
autem quid significet dicetur sub ti. de thurifi
catione.

De osculo altaris ⁊ libri. Rubrica.

Post immissum
in thuribulo incensum sacerdos
seu episcopus dicto. Deus tu con
uersus ⁊ cetera. sacrum osculatur
altare vt notetur pacificatio cum iudeis. ⁊ ad
designandum ꝙ christus ad nos veniens san
ctam sibi copulauit ecclesiam. Juxta illud.
Epitalamicum osculetur me osculo oris sui.
In osculo siquideꝫ os ori coniungitur. ⁊ ĩ chri
sto nõ solum humanitas est vnita diuinitati.
verum etiam sponsa copulata est sponso. Jux
ta illud propheticum. Quasi sponsa decorauit
me corana ⁊ quasi sponsam ornauit me moni
libus. Rursus quando prophetalis versus ĩtro
itus a cantore incipitur sacerdos ad altar̃ ascẽ
dens illud osculatur: quia prophetarum testi-
monio christus venit in mundum ⁊ ad passio
nem altaris. Quotiens autem in officio misse
osculetur altare ⁊ in qua parte eius oscula fiãt
⁊ quare manibus super illud depositis. ⁊ qua-
re signo crucis in locis osculandis prius impꝫs
so. dicetur sub quarta particula canonis. In h
autem loco altare significat populum iudaicuꝫ
Codex vero euangelij siue euangelium populũ
gentilem qui per euangeliuꝫ credidit. Ideo er-
go episcopus vel sacerdos euangelium ⁊ altar̃
osculatur: quia christus vtrīqꝫ dat pacem quã
do lapis angularis factꝰ fecit vtraqꝫ vnuꝫ. Po
test etiam dici ꝙ subdyaconus librum euange
lij qui clausus portabatur offert episcopo vl̓ sa
cerdoti. Ille vero ad altare perueniens illum a
perit ad insinuandum illud quod in apoca. de
scribitur ꝙ nemo dignus est aperire librum q̃
intus erat scriptus. ⁊ foris sigillis septem signa
tus. nisi leo de tribu iuda clauis Dauid qui li-
brum aperuit ⁊ septem eius signacula soluit. ꝑ
altare vero ecclesia signatur. Juxta illud exod.
Si altare lapideum feceris mihi nõ edificabis
illud de sectis lapidibus. Per sectionem lapi-
dum in altari diuisionem fidelium reprobat ec
clesia. ne videlicet per errores ⁊ scismata diui-
dantur. Liber ergo aperitur cum episcopꝰ ad
altare peruenit: quoniam vbi christus primati
uam apostolorum congregauit ecclesiam. do-
cens ⁊ predicans scripture misteria reuelauit
dicens. Uobis datum est nosce misterium re-
gni dei. ceteris autem in parabolis. Unde post
resurrectionem aperuit illis sensum vt intellige
rent scripturas. Rectius igitur facit episcopus
cũ ipsemet apit librꝝ euãgelioꝝ. lꝫ ⁊ xp̄s ꝑ mini-
stros suos patefecerit misteria scripturarum.
Libro vero aperto illum osculatur a parte sini
stra ad designandum ꝙ predicatores reconci
liauerunt ⁊ obtulerunt gentes christo quibus

ipse per se non predicauit. licet et ipse per se pacem in euangelio predicauerit dicens. Pacem meam do vobis etc. quia vero ipse etiam in cruce pendens pacem fecit. ideo mox transiturus ad dextrum cornu altaris signat se signo crucis: quia vt ait apostolus ad ephes. christus pax nostra vtraque fecit vnum. duos et diuersos parietes. i. populos copulans. Post hoc codex euangelii super altare clausus ponitur quod quantum ad hoc significat hierusalem: prout sub euangelio dicetur. Deinde romanus pontifex et etiam alii quidam conuersus osculatur dyaconum vt ostendat pacem illam in aduentu christi venisse quam prophete promiserant. Unde Dauid. Orietur in diebus eius iusticia et habundantia pacis donec au. l. Et alius propheta. pax erit in terra nostra cum venerit. Et ideo christus nascente vox intonuit angelorum. Et in terra pax hominibus bone voluntatis. Osculum enim quandoque pacem significat: prout dicetur sub titulo de osculo pacis. Dyaconus vero statim se inclinans osculatur pectus eius. designans quod inspiratione diuina prophete pacem predixere futuram. Nam et Joannes super pectus domini recumbens euangelii fluenta de ipso sacro dominici pectoris fonte potauit. xciij. di. legimus. In nonnullis vero ecclesiis episcopus primum osculatur ministros: postea altare: deinde euangelium: quoniam christus primum reconciliauit sibi apostolos: postea iudeos: deinde gentiles. In quibusdam etiam locis offert osculum pacis cantoribus quasi retrorsum implens illud. pacem meam do vobis pacem re. vo. Dat quidem presentibus. relinquit absentibus. nec ante osculum pacis cantores dicunt gloria patri: quia fides trinitatis non ante claruit quam se dominus inclinauit. et nos reconciliauit et trinitatem per apostolos predicari mandauit. Et ideo osculo dato episcopus innuit eis vt dicant gloria patri et filio et spiritui sancto: sicut erat in principio. Ecce quid cantor annunciat scilicet quod corda patrum conuertantur in filios. Abraham autem tres vidit et vnum adorauit. Sic oportet nos filios eius credere trinitatem in vnitate. Post datam ergo pacem cantor dat sancte trinitate gloriam. q. d. referrimus gloriam deo patri et filio et spiritui sancto: quia pacem quam prophetauit per sanctos suos prophetans. nobis in nouissimis temporibus dignatus est ostendere. quando vero dicit. sicut erat in principio dyaconi ad altare procedunt. et iterum reuertuntur ad episcopum. In quo figuratur quod ideo apostoli se morti tradiderunt: vt christi corpori adunarentur. prius autem steterunt cum episcopo ante altare inclinati. sed cum versus ipse incipitur se erigunt: quia chorus sanctorum martyrum ante nouissimam tribulationem in conualle lachrymarum manet. Postea vero martyrio coronati erecti stabunt liberati et securi ante dominum semper. Osculo autem dato. rursus dyaconi cum pontifice orant quasi dicat. Domine doce nos orare. In quibusdam etiam ecclesiis dyaconi bini et bini latera altaris altrinsecus siue alternatim osculantur eo quod dominus apostolos binos misit ad predicandum dicens eis. In quamcumque domum intraueritis dicite pax huic domui: qui reuersi sunt ad christum sicut dyacones reuertuntur ad episcopum.

De thurificatione. Rubrica.

Post datum osculum episcopus seu sacerdos accipiens de manu dyaconi thuribulum sacrum incensat altare: quia xps corpus assumens de genere propheta factus ex sese dauid secundum carnem suis orationibus fouet ecclesiam secundum quod orat in euangelio pater sancte ego pro eis rogo: et non pro eis tantum: sed pro illis qui credituri sunt per verbum eorum. Quod autem dyaconus postea thuribulum accipit vt incenset episcopum vel sacerdotem moraliter instruit. quod si digne volumus incensum orationis offerre. thuribulum incarnationis debemus tenere. nam sine fide mediatoris homines deo placere non possunt. sed iuxta verbum promissionis ipsius si quid petierit in oratione credentes accipient. Per thuribulum enim verbum accipitur incarnatum. nam sicut in thuribulo pars superior et inferior tribus cathenulis vniuntur. ita in xpo tres sunt vniores quibus diuinitas et humanitas vniuntur. vnio carnis ad animam. vnio diuinitatis ad carnem. et vnio diuinitatis ad animam.

Quidam enim quartam vnionem assignant: videlicet diuinitatis ad compositum scilicet ex anima et carne. Unde et quedam thuribula quatuor cathenulas habent. de hoc etiam thuribulo Moyses inquit specialiter ad Aaron. Tollite thuribulum de hausto igne de altari mitte incensum desuper. Est et alia in thuribulo consideratio: put in ti. de accessu pon. ad al. tactum est. Rursus ideo thurificatio altari episcopus vel sacerdos thurificatur ad significandum quod sicut xps est altare et hostia. sic est pontifex et sacerdos cui est orationis sacrificium offerendum: quia vt adoratur non solum in quantum deus: sed etiam in quantum homo. Et ideo in quibusdam ecclesiis pontifice thurificato altare a dyacono circumcirca thurificatur. vnde ps. Circundabo altare tuum domine. Sane thuribulum aureum significat sapientiam: quia omnes thesauri sapientie et scientie dei in ea fuerunt absconditi. Unde stetit angelus iuxta altare. h. t. a. i. m. s. i. xps resurgens carnem habuit in potestate. Argentum significat christi carnem ab omni labe mundam

⁊ mundicia renitentem. Cupreum fragilem ⁊ mortalem. Ferreum resurgentis fortitudinem si quatuor habet cathenulas. demonstrat eam ex quatuor elementis constare vel q̃tuor vtutibus. s. iusticia. prudẽtia. fortitudĩe. ⁊ tp̃antia decorari. Quinta que partes diuidit aĩam desig̃t que se in morte a carne in illo triduo sepauit. Si vero tres habet cathenulas figurat animã carnẽ ⁊ verbum in vna conuenire persona. Quarta que partes separat potestas est qui animã suam posuit pro ouibus suis. Si vna tm̃ cathenula sustentatur designat ꝙ solus de virgine generatꝰ: ꝙꝙ solus est ĩter mortuos liber. Circulus cui hec omnia ĩnectuntur est deitas que nullo termino clauditur. a qua hec omnia continentur ⁊ operantur preter misticam etiã rationem. ob hoc incensatur altare: vt omnis ab eo nequicia demonũ propellatur. Fumus enim incensi valere creditur ad demones effugandos. vnde cum Thobias interrogasset angelum quot remedia haberent ea que de pisce iusserat obseruari. Respondit cordis eius particulam si super carbones ponas: fumus eiꝰ oẽ demonioꝝ genus extricat. Sother pa. xxiij. di. sacratas. statuit ne moniales incensum circa altaria ferant.

Qualiter episcopus vel sacerdos ⁊ minstri ad altare stare debent.

Thurificatione per acta ep̃s vel sacerdos ad dextrã altaris ptez se trãsfret ibi vna cũ ministris plane officiũ ⁊ kyrieleison. d. qui transitus de medio altaris in dextram partem significat xp̄i transitum de passione per resurrectionẽ ad vitam eternam. Itez a leua transiens in dextram imitatur xp̄m ĩgredientem mundum. leuam enim tetigit xp̄s qñ tp̄alem assumpsit vitam. ad dextram iuit quãdo carnem assumptã ad dei dextrã eleuauit. Rursus per hoc ꝙ accedens ad altare priꝰ dextram illius partem petit inuenit ꝙ Emanuel in lege promissus prius venit ad iudeos q̃ȝ ad gẽtiles. Judei enim tunc propter legez in dextra parte fuerunt. gentiles vero quasi ĩ sinistra: q̇a ydola colebant. Sacerdos ergo sacris vestibꝰ ornatus xp̄m carne nostre humanitatis vestitum significat. veniens ad altare xp̄m de celis venisse ad populum vt eum saluaret designat. Deinde in dextram transiens designat ꝙ christus in mundum veniens venit ad iudeos: de quibus voluit nasci. Beata eniz Maria iudea fuit. de hoc transitu dicetur sub ti. de mutatõe sacerdotis ⁊ ordine. Et nota ꝙ licet domio pape celebranti vel missam audienti legatur a capellanis suis introitus ⁊ kyrieleison. ⁊ gloria in excesis. ⁊ credo. ⁊ sanctus. ⁊ agnus. non tamen graduale vel alleluya. vel tractus. vel offertorium. vel postcõio. pro eo ꝙ illa instructoria sunt ⁊ introductoria: quibus ipse non eget. Illud autem notandum est ꝙ sacerdos stat erectus ante altare ad notandum ꝙ xp̄s venit suos regere inuincibili doctrina. ⁊ r̃spicit versus orientem: quia xp̄s non suam sed patris voluntatem quesiuit. nec respicit retrorsum: tuz quia xp̄s semper patris faciem intuetur. Juxta illud Scio vnde venio ⁊ quo vado: tum quia nemo mittens manum ad aratrum ⁊ respiciens r̃tro a. est. r. dei: extra de voto. magne. immo ad populum dorsum vertit. representans ꝙ dominꝰ ait ad moysen. videbis posteriora mea. faciem autem videre non poteris. exo. xxxiij. c. Episcopi tamen ⁊ superiores celebrantes non ante altare sed remoti ab illo ad dextrũ eius latus vsꝫ post dictum offertorium manent: quod fit primo ad representanduz ꝙ ex latere xp̄i: qui per altare significatur initium nostre redemptiõis fuit. Secundo fit hoc non solum ad maiorem solennitatem vt per hoc a minoribus sacerdotibus decernantur. verum etiam fit hoc: quia ipsi in missa representant non solum xp̄i dignitatem ⁊ excellentiam aut eius oblationem. verum etiam humilitatem ⁊ obedientiam in ipa sui oblatione ⁊ consecratione. Siquidem xp̄s q̃ȝtum ad sui dignitatem est patri equalis: ⁊ sedet a dextris dei patris. prout in simbolo legit̃ quod representat prelatus stans ante oblationem ad dextrum latus altaris. In sui vero oblatione christus pro nobis factus est hostia. et ideo prelatus eius vices gerens: extunc ipsi altari quod aram crucis insinuat debet totaliter inherere. Tertio: quoniam prelatoꝝ actus esse debent subditis ad doctrinam. ideo vsqꝫ tunc manet ab altari separatus. ⁊ extunc manus lauandum ⁊ thurificandum. ⁊ sacrificanduz ad altare accedit: vt ostendat quecunqꝫ ĩ missa p̄cedunt solennitates ⁊ laudes esse: d̃ con. di. ij. panis est. sed tũc deinde ad essentialia seu substancialia peragenda accedit. Quarto ĩ hoc representat ꝙ legalis pontifex intrans in sancta sanctorum carbones ferebat ⁊ sanguinem: ꝓut tactum est in prohemio hꝰ ꝑtis. Quinto fit hoc ad representandum qd̃ ait propheta. dixit dominus domino meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum peduz tuorum. Sacerdos quidem christuz representãs sedet a dextris altaris deum patrem in hoc loco signantis donec ad consecrandum hostiaz accedat. per quaz fracta sunt tartara. ⁊ inimici demones deuicti. ⁊ quasi scabellũ pedũ positi.

Ministri vero scilicet dyacon⁹ ⁊ subdyacon⁹
retro illum ad altare stant: qui tñ inueniendo
ꝓcesserunt signantes martyres qui in veteri te
stamento fuerunt. ⁊ tñ post dñi natiuitatẽ di-
gne coronãtur. ⁊ ad quãcũq; altaris partẽ ille
transierit ipsum retro stantes sequunt̃ vt ostẽ
dant impletũ esse ꝙ dñs ãmonuit dicens. qui
mihi ministrat me sequat̃ ⁊ vbi ego suz ⁊c̃. In
tendentes semꝑ atq; sollicite in illum ad notã
dũ ꝙ fideles q̃uis adhuc in hac vita: positi tñ
eternitati xp̃i semꝑ intendunt. In quibusdã
etiã ecclesijs illo se vertente ad ppl'm illi sil'r se
vertunt. ⁊ illo se conuertente ad altare se simi-
liter conuertunt. Nam xp̃s ab oratione ad pre
dicationẽ. aliqñ v̊o econuerso dũ viueret se cõ
uertit: qd̃ designat versio ad ppl'm ⁊ conuersio
ad altare. In quo quidẽ imitandus est a predi
catoribus qui ꝑ ministros ipsos congrue desi-
gnant̃. Anacletus papa de con. di. i. ep̃s sta
tuit ꝙ ep̃s deo sacrificans secũ testes habeat.
Dyaconos qui oculi eius dicunt̃. ⁊ subdyaco-
nos reliquosq; ministros qui sacris induti ve-
stibus in fronte. i. ante ⁊ a tergo ⁊ ꝑsbyter a re
gione. i. a parte dextra leuaq; contrito corde ⁊
humiliato spiritu ac ꝓno stent vultu custodiẽ-
tes eũ a maliuolis hoĩbus. ⁊ consensum ꝓstan
tes sacrificio. ⁊ ſm Luciũ papã de con. di. i. iu-
bemus eũ non deserant: q2 ꝓpter maliuolos o
portet illũ habere bonũ testimoniũ ab his qui
foris sunt. Statutũ est etiã vt celebrans missaz
habeat a tergo vicini solaminis adiutorẽ: ꝓut
dictũ est in ꝓhemio h⁹ partis. Et ideo in q̃busdam ecclesijs aliqui dyaconi stant post ep̃z q̃si
orantes vt eũ sequant̃ vsq; ad mortẽ. ⁊ cuz eo
transeant ad vitam eternã. Maior tñ pars in
dextra parte morat̃ altaris ⁊ minor in sinistra
q2 vtrũq; petit ecclesia. s. ⁊ tp̃alẽ bñdictionẽ et
eternaz: vt ibi sic transeamus ꝑ bona tp̃alia vt
non amittamus eterna. Ceteꝝ dicti ministri
retro stantes inclinati ante facies suas vsq; in
finem dñice orationis perseuerant significan-
tes illos apostolos qui in passione dñi magna
tribulatione oppressi non audebant se erigere
vt xp̃i discipulos se esse confiterentur. Stabãt
tñ in facie eius fidei: sed postea eriguntur sicut
dicet̃ sub. xj. particula canonis suꝑ verbo. No
bis quoq; signantes etiã choꝝ scõꝝ martyꝝ in
cõualle lachrymaꝝ ante nouissimã tribulatõez
manentiuz. postea erigunt̃: quia illi qui postea
martyrio coronati stant erecti. i. ab omni tribu
latione liberati. Ad hoc stantes facie inclinati
signant mulieres que de cenaculo ad monum̃
tum vultibus declinatis currebant in xp̃i amo
re ardentes. Sane sacerdos minister iter mo
ras puluinar molle missali supponit ad notan-
dũ ꝙ deuotũ ⁊ molle cor ⁊ ꝙ facile diuinã im
pressionẽ recipiat supponi debet iugo dñi ⁊ ce
lestium preceptoꝝ. Iuxta illud sapientis. Susci
piat verba mea cor tuum ⁊c̃. vt in eo spirit⁹ do
mini req̇escat. De hoc etiã sub euãgelio dicet̃.

De kyrieleison. Rubrica.

Ranslato in de
xtram altaris partem ep̃o seu sa-
cerdote. deinde q̇at tp̃s plenitu-
dinis ⁊ ãnus benignitatis adue-
nit. sicut predictũ fuit a p̃s. Tu exurgens domi
ne misereberis syon: quia venit tp̃s. m. ei⁹. Cõ-
grue chorus laudat ⁊ inuocat trinitatem tripli
cando kyriel'. Ideo autem post introitum dici
tur kyriel'. quia ante omnẽ orationẽ sacerdotũ
necesse est misericordiam dñi implorare. Siq̇-
dez kyriel'. grece interpretat̃ dñe miserere. Nã
kyrie sonat dñe. leison miserere. Et inde xp̃elei
son. i. xp̃e miserere. vel kyri. xp̃e. el. deus eis mi-
serere. son. nobis. deinde kyrieleison. i. o xp̃e de
us miserere nobis. Unde propheta. Miserere
nobis te enim expectamus. Dicitur autẽ no
uies primo vt ordo decimus ex hominibus re
paratus. nouẽ associetur ordinibus angeloruz.
Scd̃o vt ecclesia perueniat ad societatẽ nouez
ordinũ angeloꝝ. Tertio contra nouem genera
peccatoꝝ. Est enim peccatũ originale veniale ⁊
mortale. Itez peccatũ cogitationis locutionis
⁊ ꝑpetrationis. Itẽ peccatum fragilitatis sim-
plicitatis ⁊ malignitatis. fragilitatis ꝑ ĩpotẽtiã.
simplicitatis ꝑ ignorantiã. malignitatis ꝑ inui
diam. Hoc est peccatũ in patrẽ. peccatum in fi
lium. peccatum in spirituz sanctũ. Adhuc ideo
dicitur ter ad patrem kyrieleison. ad filiuz chri
steleison. ⁊ ter ad spiritum sanctum kyrieleisõ
sed ad patrem ⁊ spiritum sanctum sub eodem
tñ vocabulo: quia pater ⁊ spiritus sanctus sũt
eiusdem tantum nature. Ad filium vero sub a-
lio: quia filius ⁊ si sit eiusdem nature cum illis:
est tamen ⁊ alterius vt gemine gigas substan-
cie. Propterea ideo dicit ter quantum ad pa-
trem. ter quantum ad filium. ter quantum ad
spiritum sanctum: vt notetur pater in filio ⁊ fi
lius in patre. ⁊ spiritus sanctus in vtroq;. De h
dicetur in quinta parte sub ti. de prima. sed in
medio mutatur kyrie. in xp̃e. vt notetur duas
esse naturas in christo. Rursus kyrieleison
ter triplicatuz significat preces patrum veteris
testamenti multiplicatas ad hoc vt gratia sum
me trinitatis per aduentum christi eos conso-
ciaret nouem agminibus angeloruz. Est au-
tem magna istorum verborum efficatia. legit̃
enim ꝙ dum beatus Basilius kyriel'. clamassz
porte ticine siue papieñ. ecclesie sunt aperte.

Rursus cũ beatus gemianus kyriel̄. clamaret
q̄nq; reges conuersi dicunť in fugã. vñ forte si
gnificat aliud q̃ dñe miserere: qđ tñ nos igno
ramus. In quibusdam ecclesijs statim pꝰ vl
timũ kyriel̄. subiiciunt ymas: qđ verbuꝫ grecuꝫ
sonat latine nobis. Et sensus est kyriel̄. ymas. i.
potentia diuina miserere nobis. ⁊ beatus Gre.
instituit kyriel̄. nouies. ⁊ a clero tñ publice in
missa cãtari qđ prius apud grecos simul a cle-
ro ⁊ populo cantabatur. Siluester vero papa
illud de grecis assumpsit.

De gloria in excelsis. Rubrica.

Dicto kyriel̄. mox sacerdos
vel pontifex institu-
tõe Thelespori pape ĩchoat hym
num. Gloria in excelsis deo: queꝫ
angeli auditi sunt decantare. sic̄
legitur in euãgelio Luce: qui angeloꝝ hymnus
probibet testimoniũ tp̄ale xp̄i natiuitati. Sane
sacerdos primus ⁊ solus illum inchoando pre
nunciat qui angelum magni concilij rp̄sentat.
Nam ortũ saluatoris solus angelus cꝰ ꝑsonaꝫ
ipse gerit primo nunciauit. vñ Lu. ij. Ecce euã-
gelizo vobis gaudiũ magnũ: qđ erit omni ppl̄o
quia hodie natus est ⁊c̄. Et illuꝫ ĩchoando stat
ante medium altaris in hoc cõmemorãs ꝙ dũ
medium silentiũ tenerent oĩa. natus est in me
dio. i. pro hoibus messyas quẽ prophete ꝓdixe
rant rep̄sentans etiam: qꝛ angelus xp̄i natiuita
tem pastoribus annuncians stetit in medio eo
rum. ⁊ incipiens eleuat manus propter causas
scriptas in sequenti ti. ad finẽ. Itẽ incipiens v̄
tit se ad orientem: tum qꝛ angelus ab oriẽte ve
nit in betbleem: tum qꝛ ad orientẽ dñm adora
re solemus. Tertio inchoans stat ante mediuꝫ
altaris. ad notandũ ꝙ xp̄s mediator fuit inter
nos ⁊ deum. x. di. qm̄. Per cꝰ mediationẽ deo
pacificati sumus. Chorus vero concinendo re
spondens gerit personam multitudinis. de q̃ ĩ
euãgelio seq̄ť Subito fcã ẽ cũ ãgelo mł̄titudo
ce. mi. lau. de. ⁊ di. gloria in altissimis deo. ⁊ in
terra pax ho. b. v. de. con. di. i. nocte. Hymnꝰ
autem iste non tñ est angeloꝝ sed etiaꝫ homi-
num congratulantiũ. ex eo ꝙ mulier illa q̃ dra
gmã perdiderat decimã. iam lucernã accende
rat vt dragmã perditam inueniret. ⁊ pastor di
missis nonagintanouẽ ouibus in deserto iam
venerat vt quereret centesimũ ouẽ amissã. Añ
natiuitatem enĩ xp̄i tres erant inimiciciaꝝ pa-
rietes. primus inter deũ ⁊ homines. sc̄ds inter
angelum ⁊ hominẽ. tertius inter hominẽ ⁊ ho
minẽ. Homo nanq; per inobedientiã creatorẽ
offenderat. ⁊ per suũ casum restaurationẽ an-
geloꝝ ĩpediuerat. atq; ꝑ varios ritus se ab hoĩe
seꝑauerat. Iudeus nanq; cerimõias excolebat
gentiles ydolatriaꝫ exercebãt: sed veniens pax
nr̄a fecit vtrũq; vnũ. ⁊ hmõi parietes destruxit
Abstulit enĩ peccatuꝫ ⁊ recõciliauit hominem
deo. reꝑauit casum ⁊ recõciliauit hoĩeꝫ angelo
destruxit varios ritus: ⁊ recõciliauit hoĩeꝫ hoĩ
Restaurauit ergo fm̄ apl̄m ephes. i. q̃ in celis ⁊
q̃ in terris sunt. ⁊ ob hoc illa celestis milicie mł̄
titudo psallebat gloria in excelsis deo. i. in ãge
lis q̄ nũq; peccauerunt nec discordiã cũ d̄o ha
buerunt. Et in terra pax a xp̄o fcã hoibꝰ: vꝫ iu-
deis ⁊ gentilibꝰ. bone voluntatis. q̄ vsq; ad xp̄i
natiuitatẽ ꝓpter peccata sua cũ deo ⁊ cũ ange
lis discordiã habuerunt. Hinc etiã est ꝙ ange-
lus loq̄ť ⁊ cõgaudet pastoribus: qꝛ pax est ĩter
angelos ⁊ hoĩes reformata. nascit̄ deus hõ: qꝛ
pax est inter deum ⁊ hominẽ restaurata. nasci
tur in ꝓsepio bouis ⁊ asini: qꝛ pax ẽ ĩter hoĩes
⁊ hoĩes reꝑata. ꝑ bouẽ enĩ iudaicus. ꝑ asinum
gentilis ppl̄s figurat̄ fm̄ illud. Non arabis in
boue ⁊ asino. iudeo. s. ⁊ gentili. xvj. q. vij. ĩnoua.
Et iteꝝ cognouit bos possessorẽ suũ. ⁊ asinꝰ ꝓ-
sepe dñi sui. Ideo ergo canit̄ hymnus iste: q̄a
quẽ venerant̄ angeli in celis: hoĩes venerant̄ ĩ
terris. ꝑ hoc ꝙ dr̄ gloria in excelsis ⁊c̄. repñtat̄
mesticia antiquoꝝ patrũ ex tedio expectandi ĩ
carnationẽ dñi. Ysa. xxviij. Expectate deuꝫ ⁊c̄.
Et iõ etiã cantat̄ all'a: qꝛ habebãt spẽ liberatõis
vñ p̄s. Sperauerunt ⁊ liberasti eos. In hoc
quoq; hymno notat̄ spes ecclesie. q̃ cũ angelis
sperat se canere. vñ iã illoꝝ canticũ assumit. Se
quitur. Laudamus te. s. ĩenarrabilia opera tua
predicando que verba ⁊ sequentia a beato Hi
lario pictauieñ. asseruntur apposita fuisse ⁊ pre
cedentia solum antiquitus dicebantur in mis
sa. Inno. tamen tertius dixit illa a Thelesporo
papa addita fore. Alij vero a Simaco papa.
Simacus papa constituit taꝫ in dominica die
q̃ in natalicijs martyrum Gloria in excelsis ad
missam cantari: quia scõrum per dominicaꝫ re
surrectionem gloria. angelorum sociatos eẽ re
colitur. Cantatur etiam in festis apostolorum
⁊ confessorum in quorum honore quecumq;
ecclesia dedicata est. ⁊ generaliter in festis que
nobis celestem solennitatem representant. In
diebus vero luctus ⁊ ieiunioꝝ non dr̄ preterq̃
in diebus sabbatis spiritualibus ministerijs a-
dornatis. Iuxta illud. Cantate dño cãticũ no-
uũ. ꝓut dictum est in prohemio huius partis.
Dictꝰ quoq; Thelesporꝰ papa ꝓcepit illũ cãta-
ri ad missã nocturnã natalis dñi quã ⁊ ipse in
stituit. Quidã dñt nõ eẽ cãtãduꝫ in missa nisi ĩ
hora tertia: qꝛ tũc sp̄s scũs suꝑ apl̄os descẽdit.
⁊ eos gloria ⁊ exultatione repleuit. Innocẽciꝰ
tertius statuit vt quando in diebus profestis
celebratur in honorem beate virginis. vel spiri

tus sancti. vel sancte crucis. nec hymnus ange
licus. nec symbolum dicatur. nec etiam te deū
laudamus. In laudibus matutinis. In aduen-
tu vero vel in septuagesima non canitur prout
ibi in septima parte ⁊ sub ti. de septem diebus
post pascha dicetur. Episcopus tamen bethle-
mitanus ex abusu omni die ⁊ omni missa ⁊ ꝓ
defunctis gloria in excelsis decantat: pro eo ꝙ
hymnus ille Luca testante. primo in bethlemi
tana regione cantatus est.

De salutatione ad populum.

Angelico hymno fini-
to sacerdos
ad populum se voluens illum sa-
lutat dicens. Dominus vobiscū
quod sumptum est de libro ruth
scdo. Sic eī legitur booz salutasse messores su
os. ⁊ propheta in paralypomenon assa regem
⁊ qui cum eo erant. Et angelus salutans gede-
onem dixit dominus tecum. booz quidam fi-
guram saluatoris expressit qui ruth moabitem
duxit vxorem. Et hec salutatio significat saluta
tionem quam christus fecit apostolis post re-
surrectionem. de quo in quinta parte sub ti. d
prima dicetur. In omnibus ergo misse oratio
nibus sacerdos premittit dominus vobiscum
nisi in orationibus que precedunt prophecias
vel etiam orationes super populum in quadra
gesima. ⁊ nisi in orationibus que īmediate se-
quuntur post primā orationem. ⁊ in illis q̄ di-
cuntur in parasceue. sed tunc missa non dicit̄
licet sacerdos cōicet. Cum enim per dictam sa
lutationem optetur dominum esse cum popu
lo qui est in eo per spiritum gratie septiformis
Ideo ecclesia ordinauit septies tm̄ in missa po
pulum salutari vt iam dicetur. Ideoq̄ in p̄mis
sis orationibus tm̄ dicitur. premittitur tamen
alijs exhortatio ad humiliationē per flectamꝰ
genua. vł per humiliate capita vestra deo: quia
oratio que faciēda est cū ieiunio ad malignū
spiritum eiiciendum. tunc demū valet si cū hu
militate fiat. Rursus in diebus ieiuniorum
representat ecclesia tempus babilonice captiui
tatis. Merito ergo sacerdos tunc populū vt-
pote absentem non salutat nec se ad illum cō-
uertit. sed absolute incipiens. Oremus insinu-
at pro illo fore orandum. Et quia oratio debet
fieri cum effectu. mox subiicitur. flectamus ge-
nua. vel humiliate capita vestra deo. represen-
tat etiam tempus dominice passionis qđ pre-
cipue post cenam cum discipulis factā incepit
Quia ergo tp̄e illo dn̄s discipulos non saluta-
uit. sed eos ad orādū pluries excitauit. Ideo sa
cerdos tunc ppłm non salutat: sed ei orare insi
nuat. sed ⁊ quia tp̄e illo xp̄s in oratione genua
flexit. ideo mox ad genua flectendū inuitat. Di
cit autem flectamus genua in persona vniuer
sitatis omniū fidelium q̄i omniū sindicus seip
sum includens. ⁊ ideo loquitur in prima perso
na excitans se ⁊ omnes ad orandū humiliter
⁊ deuote. sed mox subiicit leuate in persona al
terius. s. xp̄i cuius typum gerit in officio misse.
⁊ tunc loquitur in secunda persona ⁊ in dissi-
mili cantu q̄i ipse xp̄s dicat. surgite qm̄ vestrā
humilitatē ⁊ deuotionē video. ⁊ tunc vice oī
um sequitur siue orat. Quid significent collec-
te que dicuntur post flectamus ⁊ post humili
ate. dicetur in quarta parte sub quarta feria in
capite ieiunioꝝ. Alijs vero diebus ecclesia tēpꝰ
exultationis ⁊ plenitudinis q̄ precipue fuit pꝰ
xp̄i resurrectionem representat. ⁊ tūc sacerdos
populum salutat. representans vt premissū est
ꝙ dn̄s post resurrectionem discipulos saluta-
uit. Sacerdos ergo orationibꝰ premittit do
minus vobiscum: vt populum reddat attentū
ꝙ mens eius ad deum dirigatur ⁊ ei per inten
tionem sedulā coniungatur. Et est sensus do-
minus vobiscum. i. in vobis maneat: ⁊ vos pre
mio vite eterne remuneret ⁊ petitionibus ve-
stris effectum tribuat seu gratiam dei impetre
tis perseuerantes in illa. Chorus vero ⁊ popu-
lus respondent. ⁊ cū spiritu tuo: qđ sumptū est
ex epła ꝯa ad thimo. vl. vbi dicitur dn̄s Jhesus
xp̄s cum spiritu tuo. hmōi etenim mutue salu-
tationes notant ꝙ sacerdotis ⁊ populi vnꝰ de
bet esse affectus. ⁊ est sensus. tu pro nobis ora
facturus es preces ad dominum. ⁊ quia domi
nus deus preces illas tm̄ approbat ⁊ exaudit q̄
ex bono corde procedunt. oramus ⁊ nos simi-
liter pro te: vt ille sine quo nullum est bonū sit
cum spiritu tuo vt qui tecum est in ore sit ⁊ in
corde ⁊ in te maneat. ⁊ s̄m hoc cessat hesitatō
querentium. quare populus respondet. ⁊ cum
spiritu tuo. cum sacerdos dicendo dominꝰ vo
biscū optauerit dn̄m esse cum illis non solū in
spiritu veꝝ etiam in corpore. nam ⁊ idipsū po-
pulus ꝑ hanc rn̄sionem optat vt premissū est
Potest etiam dici ꝙ in hac responsione popu
lus se refert solum ad actionē imolationis ad
quā sacerdos ꝓcedit. in qua per spiritū totalit̄
eleuatus ⁊ ab omni terrenitate ꝓrsus abstrac
tus esse dꝫ. Postq̄ vō chorꝰ rn̄dit ipse se ad
altare reuoluit. s. ad orientē: vt dicet̄ i ꝓhemio
v. ꝑtis. ⁊ q̄i paꝝ de sua bonitate cōfidens vl'em
ad se colligit eccłiā. d. q̄i oīū sindicꝰ oremꝰ q̄i
dicat. Orate oēs filł mecū vt qđ postulamꝰ cici
us īpetremꝰ: qm̄ īpossibile ē mł'titudinem non
exaudiri. ⁊ sic orationem dicit. dicēdo ergo O
remus hortatur alios ad orandum: quia ⁊ ipse
christus monuit discipulos orare dicēs. Orate

ne intretis in tentationē. ⁊ postea orat: quia et
postea xp̄s orauit. ipse eī₃ fecit ⁊ docuit. Quod
autem dicit oremus ab antiquis habem⁹ q̄ pre
misso oremus subiungebant cōiter orationem
Dicit autem oremus stans ante medium alta-
ris propter rationes positas in principio prece
dentis ti. Oratio autem quā dicit significat in
dulgentiam quā dn̄s repromisit. Et deinde trā
sit ad dextram partem altaris: vt dicetur sub ti
tulo seq. Oratione finita chorus respondet
amen: qđ est hebraicū verbum. q. d. fiat nobis
sicut orasti seu feliciter acta sit oratio tua. Et ē
sumptū amen ex apoc. Jo. Ambro. exponit tn̄
i. ver₃ est qđ sermo sonat. affectus sentiat đ cō
sue. di. ij. reuera in fi. xxxviij. di. sedulo. iij. q. v. et
hoc autem. Qn̄q₃ ponitur ꝓ vere vt ibi. amē a-
men dico vobis: extra de iureiur. ⁊ si xp̄s: ꝓut
sub ti. de oratione dicetur. Et nota ꝙ premissa
salutatio. s. dn̄s vobiscū ad minores ⁊ impfcōs
ad simplices pertinet sacerdotes. Ep̄s vel eius
supior qui perfectus esse debet. ⁊ expressa₃ xp̄i
humilitatem gerit vt se vicarium xp̄i ostendat
oraturus. prima vice vtitur verbo dn̄i dicentis
Joā. xx. Pax vobis q̄ fuit prima vox dn̄i ad di
scipulos qn̄ eis post resurrectionē apparuit. q̄i
dicens. Jn presenti detur vobis pax pectoris. ⁊
in futuro pax eternitatis. Et vtraq₃ Jo. xiiij. pa-
cem relinquo vobis: pace₃ meā do vobis. Hoc
etiam verbo vsus est dispēsator Joseph ad fra
tres eius. postea vero ad instar ceterū sacerdo-
tum dicit domin⁹ vobiscum: vt se esse vnū ex
ipis ostendat. xcv. di. olim. ⁊. c. se. in fi. Et est ad
uertendū ꝙ tunc demū pax vobis dicitur quā
do gloria in excelsis cātatur. ⁊ hoc ideo vt cor-
respondeat ei: qđ ibi dicitur ⁊ in terra pax hoī
bus ⁊c̄. Preterea hec salutatio a xp̄o tp̄e gau-
dij ⁊ leticie. s. resurrectionis ad discipulos fac-
ta illi cantico leticie correspondere debet. Sūt
etiam qui dn̄t ꝙ pontifex solenniter celebrans
in diebus quibus gloria in excelsis dicitur. rep̄
sentat xp̄m post resurrectionem seu resurrecti
onis gaudium quo tempore sepe christus dic-
ta salutatione ad discipulos vsus est. Jōq₃ xp̄₃
imitādo premissis diebus hoc dicit. Jn missis
vero quas alijs diebus vel temporib⁹ dicit vel
etiam que ab inferioribus dicuntur christi pas
sio figuratur ⁊ planctus atq₃ afflictio cōforma
tur. Et ideo in illis pax vobis non dicit̄ ne gau
dium dolore misceatur. Potest etiam dici ꝙ ꝑ
christum facta est pax inter deum ⁊ hominem
⁊ inter angelos ⁊ homīes: qđ manifestauit an
gelus quando in christi natiuitate cātauit glo
ria in excelsis deo ⁊ in. t. p. h. v. Pacem vero in
ter deum ⁊ homines manifestauit christus qn̄
post resurrectione₃ dicit apostolis. Pax vobis
hec representantur in missa primū per quēlib₃
sacerdotem qui potest cantare gloria in excel
sis angelum representans. sm̄ per ep̄m qui so-
lus dicit pax vobis representans xp̄m qui ī per
sona eccl'ie dixit apostolis. pax vobis. vtrūq₃ āt
dicit ep̄s solenniter celebrans: quia vtrūq₃ scili
cet xp̄m ⁊ angelum representat. Jpse enim spe
cialiter est xp̄i vicarius q̄₃ simplex sacerdos. iō-
q₃ cum omittit officium angeli scilicet tempo-
ribus quibus cantica leticie subticentur. scilic₃
te deum laudamus ⁊ gloria in excelsis omittit
similiter ⁊ hoc officium xp̄i nō dicens pax vo
bis sed dominus vobiscum sicut simplex sacer
dos. non enim per episcopum qui representat
christum ⁊ angelum vna pax sine altera nunci
atur. idem etiam est in ite missa est qđ non di-
citur nisi gloria in excelsis dicatur. Sane
dyaconus non dicit dominus vobiscum ꝑ ho
ras eo ꝙ non ita gerit typum christi qui ꝑ ho-
r₃ hac salutatione vsus est sicut sacerdos q̄ ea
in persona christi vtitur. legens tamen euange
lium hoc dicit: quia tunc vtitur officō predica
toris. ⁊ pronunciat doctrinam ab ipso xp̄o im
mediate prolatam. ⁊ etiam cereum paschalem
benedicens qui tunc christi resurrectionem re
presentat. sunt tamen quidam qui dicunt ꝙ in
diuinis officijs que dicere tenent̄ licite possūt
hoc dicere cum prohibitum non legatur. qui-
bus generalis vsus ecclesie contradicit. vt se in
feriores sacerdotibus cognoscant. Notandu₃
autem est ꝙ septem vicibus populus salutat̄ ī
missa. quatenus exclusis septem vicijs capitali
bus suscipiat gratiam septiformē. misteriū enī
misse ad septem dona spiritus sancti refertur.
Primo in ipso misse exordio ante collectā. Se
cundo ante euangelium. Tertio post euangeli
um siue dicto simbolo scilicet ante offertoriu₃
Quarto ante prefationem cum dicit sacerdos
per omnia secula seculoꝝ. ⁊ consequenter dn̄s
vobiscum. Quinto ante pacis osculum cum di
cit. Pax domini sit semper vobiscum. Sexto
ante primā post cōmunionem. Septimo fini-
ta finali post cōmunione vel oratione. Jn pria
salutatione spiritus sapientie intelligitur: quia
sapientia intrauit in hunc mundu₃ vt saluaret
nos. Jn secunda spiritus intellectus. ideo eni₃
predicauit vt doceret nos. Jn tertia spirit⁹ cō-
silij. hoc enim secreto dei cōsilio se passioni ob
tulit vt redimeret nos. Jn quarta spiritus for-
titudinis: quia pendens in cruce dyabolum ex
pugnauit vt redimeret nos. Jn quinta spiritus
scientie: quia resurgens discipulos salutauit et
eis sensum aperuit vt erudirent nos. Jn sexta
spiritus pietatis: quia sola pietate humanā na-
turam super astra leuauit vt exaltaret nos. Jn
septima spiritus timoris: quia angeli timebunt
cum venerit ad iudiciū vt glorificet nos. Ceteꝝ

in qualibet salutatione mutať officiũ misse. et
de vno officio ad aliud transiť . quare merito
salutatio p̃mittiť. cũ enim ad oparios nouiter
ingredimur eos salutare solemꝰ. ⁊ ſm hoc oc-
to officia sunt in missa. Rursus salutatur etiaꝫ
in octaua ut quidam volũt. s. post offertorium
ante secretellã. nam voluens se ad populũ dic-
turus orate fratres. ⁊c̃. debet dicere sub silẽtio
dominꝰ vobiscũ. Uex licet eis quos salutamꝰ
faciẽ regulariter rep̃sentemꝰ. tamen in quinqꝫ
dũtaxat ex p̃missis salutationibꝰ sacerdos ad
populũ se cõuertit. nã in illa salutatiõe que fit
ante euangeliũ se nõ cõuertit. q̇a iam intentus
ẽ ad v̇ba dei annũcianda. nec etiam in illa que
fit ante p̃fationẽ. q̇a iam ĩtentꝰ ẽ ad sacrificiuꝫ
altaris tractandũ. nec etiã in illa q̃ fit ãte pacis
osculũ. q̇a iam tenet corpꝰ xp̃i in manibꝰ ⁊ ha-
bet cor sursum ad deũ. ⁊ oĩo intentꝰ ẽ ad reue
renter illud tractandũ. Nemo enĩ mittens ma
nũ ad aratꝝ ⁊ respiciẽs retro aptꝰ ẽ regno dei.
extra de vo. magne. Ceterꝝ q̇na ad populũ cum
dominꝰ vobiscũ. facta cõuersio significat q̇nqꝫ
apparitiones quas xp̃s fecit discipulis suis in
die resurrectiõis. Prima fuit Marie magdale
ne. Joh. xx. ⁊ Mar. vl. Secũda eidẽ ⁊ aliis mu
lieribꝰ redeũtibus de sepulchro qñ dixit eis. a-
uete. Math. vl. Tertia Petro. Quarta duobus
discipulis eũtibus ĩ emaus. Quĩta in domo de
cem discipulis absente Thoma. Joh. xx. Sed
q̇a altera illaꝝ manifesta nõ fuit q̇a videlꝫ prio
apparuit Marie magdalene. uľ ſm alios quã-
do apparuit Petro. q̇a nesciť quando aut vbi
ideo sacerdos ante secretellam dicturus orate
fratres p̃. dicit sub silentio dominus vobiscuꝫ.
sed patẽter dicit. orate ⁊c̃. q̇a patẽter dixit apo
stolis. Orate ne intretis in temptationẽ. Fue-
rũt etiã ⁊ alie apparitiões de q̇bus nil ad pre-
sens. Nõ est etiã omittendũ ꝙ sacerdos semꝑ
voluit se ad populũ ad dextrã ⁊ ꝑ eãdem se ad
altare reuoluit quasi ipso facto dicens. Dextra
domini fecit v̇tutem de. d. ex. m. dex. do. fe. vir.
Secundo ad designandũ ꝙ in sepulchro do-
minico angelus a dextris sedebat. Tertio ut sa
cerdos ꝑ hoc ĩnuat se rectã ⁊ attentã habere ĩ
tentionẽ ꝓ se ⁊ populo ad celestẽ patriã q̃ per
dextrã significať. iuxta illud in cãticis. Dextra
eius ãplexabiť me. Quarto q̇a v̇sus salutando
populũ ⁊ cõuersus dicendo oremus hortatur
tã se q̃ꝫ populũ ad orandũ. ⁊ oratio debet fieri
ꝓ eternis que ꝑ dextrã significať. Unde xp̃us
sedere diciť ad dextrã patris. merito a ꝑte de-
xtra fit vterqꝫ gerit quippe sacerdos typũ chri
sti q̇ ꝑfectus ẽ in salutatiõibus ⁊ orationibus
que ad dextrã fiũt. Uerũtamẽ postq̃ꝫ diciť ora
te ꝓ me frẽs ⁊c̃. se reuoluit a sinistra. iuxta illõ
psalmiste. Circuiui ⁊ ĩmolaui in taber. eiꝰ ho.
vo. ⁊c̃. Preparãs enĩ se ad ĩmolandũ quendaꝫ
circuitũ facit se. igiť conuertit tunc ad sinistrã
q̃ ĩꝑfectior ⁊ infirmior ẽ ad notandũ imꝑfecti
onẽ cuiuslibet sacerdotis p̃ter xp̃m. Hinc ẽ ꝙ
p̃missa verba dicendo obsecrat tanq̃ꝫ imꝑfec-
tus ⁊ pctõr ⁊ indigens alioꝝ auxiliũ impendi
sibi ab aliis beneficiũ orõnis. Secundo quoqꝫ
reuoluiť tunc a sinistra ut ꝑ hoc significet tri-
sticiã de passione xp̃i ad quã rep̃sentandã sta
tim intendit. Tristicia enĩ recte ꝑ sinistrã signi
ficatur. iuxta illud apľi. A dextris ⁊ a sinistris ꝑ
gloriã ⁊ ignobilitatẽ. per ĩfamiã ⁊ bonã famã.
Debent etiam fieri ille volutiões ⁊ reuolutões
ante mediũ altaris. iuxta illud. In medio eccle
sie aperuit os suũ ⁊c̃. In quo ⁊ illud cõmemo
rať ꝙ redẽptor noster iuxta salomonẽ corpus
suũ media caritate construuit ꝓpter filias irľm
⁊ attende q̇a quidã dicto dominus vobiscum
ad altare reuoluti dicunt oremus stantes ante
mediũ altaris. ꝑ hoc insinuãtes se in loco ma-
nifesto ⁊ populo conuenienti orare. s. ante me
diũ altaris q̇̃qꝫ populus debet de medio cor-
dis orõnes ad deũ effundere. Alij v̇o ad dextꝝ
cornu altaris vbi orationem ꝓferre debent di
cunt oremus. vt sic inter insinuationẽ ⁊ orati-
onem nullũ actũ alium interponãt. ⁊ vt ibi pre
cedat orandi insinuatio vbi mox subsequi ip̃a
oratio ⁊ orantis populi esse debet intentio.

De oratione seu collecta. Rubrica

Alutatiõe pre
missa orationes subiiciũtur. quia
n. omnis nostra oratio a deo in
choata circulariter in ipsum ter-
minari debet. ideo misse officiũ incipit ab ora-
tione ⁊ terminať in gratiaꝝ actiõe. Undõ vi
dendũ est q̇s debet orationes dicere. Quali
ter ⁊ ꝓ q̇bus sit orandum. Quid sit oratio ⁊
quando ⁊ vbi. Et v̇sus quã partem oratões
dicẽde sint. De mutatiõe sacerdotis ab vna
parte altaris ad alterã. Unde orationes di-
canť. ⁊ vnde originẽ habuerũt. Qualiter v̇-
ba eaꝝ intelliganť. Qualiter oratiões termi
nenť. Quare vocẽť collecte. Que ⁊ quot
orationes dicende sũt. ⁊ de ĩuentoribus earũ.
Quomodo pontifex vel sacerdos illas dicẽs
stare debet. Circa primũ notandũ ẽ ꝙ ea q̇
bus populus ĩmediate ordinať ad deum sacer
dotes tantũ dicunt qui sunt mediatores inter
deum ⁊ populũ. ⁊ quoꝝ quedam dicuntur pu
blice spectantia ad totũ populũ in cuius ꝑsona
ipse solus ea a deo ꝓponit. sic sunt orationes
⁊ gratiaꝝ actiones. quedã priuatim que ad of
ficiũ eius tantũ spectant. ut consecrationes et

huiuſmodi orõnes quas ipſe pro populo facit
non tamẽ in ꝑſona populi orans. ⁊ in oĩbus p̃
mittit domin⁹ vobiſcũ. ut mens populi deo cõ
iungatur. ⁊ quia populus in his q̃ ad deũ perti-
nent ſacerdotẽ ducẽ habent. ideo in fine cui⁹-
libet orationis populus conſentit reſpondens
amen ut iaz dicetur. ꝓpter quod ⁊ oĩs oratio al-
te terminat etiã ſi priuatim fiat. Sane oran
dũ eſt breuibus v̓bis non in multiloq̊ ut iam
dicetur. xii. di. oĩa. xliii. di. ſit rector. ꝓpe fi. Unde
⁊ greci paꝝ ⁊ frequẽter orant. ſed in lachrymiſ
⁊ in puritate cordis nõ in voce clamoſa ſed in
mentis ĩtentiõe ⁊ lachrymaꝝ cõpunctiõe. Sic
in conſpectu dĩne maieſtatis ⁊ angeloꝝ opor
tet nos eſſe vt mens noſtra voci concordet. iu
xta illud pſalmi. Exaudiuit domin⁹ vocem fle-
tus mei. ⁊ iteꝝ. Sacrificiũ deo ſpũs cõtribula-
tus ⁊c̃. Debet etiã oratio eſſe deuota. nã oĩum
creatori cũ deuotiõe eſt ſupplicandũ. dũ autez
ſacerdos dicit alte orationẽ: alii non debẽt v̓-
bis orare ſed illã orationẽ attendere ⁊ ad eam
reſpõdere amen. Pro q̇bus ſit orandũ dice
tur in ſexta ꝑte ſub ti. de paraſceue. Quid ſit
oratio. ⁊ qua hora. ⁊ vbi hore canonice dicen
de ſunt. ⁊ v̓ſus quã partẽ orandũ ẽ dicetur in ꝓ
hemio. v. partis. Quid ſignificet oratio que
dicitur ante epiſtolã dicetur ſub ti. de ſeſſione ep̃i
Sane ſacerdos dũ orat ad dextrã conſiſtit al-
taris. iuxta illud exo. xxx. Deprecabitur aaron ſu
per cornu altaris ⁊ placabit ſuper eũ in gene-
rationibus ſuis. in hoc illud ſignans quod fue
rat ꝓphetatũ. Deus ab auſtro veniet. xp̃s eniz
iudeos docuit ad quos a patre miſſus fuit. q̇a
dextra iudeos: gentiles ſiniſtra figurat. ⁊ quo-
niã leticia per dextrã. triſticia v̓o per ſiniſtram
deſignatur. Idcirco ad dextrã partẽ altaris pri-
mũ accedit ut gaudium dominice natiuitatis
oſtendat. Deinde dicturus euangelium ad ſini
ſtrã cõuertitur ut triſticiã paſſionis inſinuet ſed
iteꝝ redit ad dextrã ut gaudiũ reſurrectiõis an
nũciet. de hoc aliter dicetur ſub ti. de mutatione
ſacerdotis. Romanus v̓o põtifex oraturus ad
ſedẽ poſt altare uel alius ep̃s ad lat⁹ altaris aſ
cendit. ⁊ ſtans collectã ꝓnunciat q̃ñ libro legit
aperto. ⁊ deinde ſedet: q̇a ſicut euãgeliſta teſta
tur. venit ieſus in nazareth ⁊ vbi nutritus fue-
rat. ⁊ intrauit ſm̃ conſuetudinẽ diei ſabbati ĩ
ſynagogã ⁊ ſurrexit legere ⁊ traditus ẽ ei liber
Iſaie ꝓphete. quẽ ut aperuit ĩuenit locum vbi
ſcriptũ erat. ſpũs domini ſuper me ꝓpter quod
vnxit me. ⁊ cũ plicuiſſet libꝝ reddidit miniſtro
⁊ ſedit. Rurſus põtifex ad latus altaris vſqz
poſt dictũ offertoriũ moratur. ut dictũ eſt ſub ti.
qualiter ep̃s uel ſacerdos. Sequitur videre
vnde oratio dicatur. ⁊ vnde orõnes originez ha-
buerũt. Et q̇dẽ dicitur oratio ab orãdo eo ꝙ per

eam a populo bona corporis ⁊ aĩe orando pe-
tuntur. licet enĩ dominus ſciat q̇bus egemus o-
rare tñ debemus ꝓut dicetur ſub orõne domini
ca. orat enĩ ſacerdos ꝓ bonis ut aſſint ⁊ ꝓ ma
lis ut abſint. Deſignantur aũt orõnes in apo-
ca. per fumũ aromatũ. q̇ aſcendit in conſpectu
domini de manu angeli. xp̃s enĩ verus homo
ꝓpter nos paſſioni deditus cuius illa vox eſt.
holocauſta etiã ꝓ delicto nõ poſtulaſti: tũc di
xi ecce venio ſemper ꝓ nobis orabat. quia ſm̃
apoſtolũ. Exauditus ẽ in oĩbus ꝓ ſua reueren
tia. Qualiter v̓ba orõnũ intelligenda ſint vide-
amus. ⁊ q̇dem q̇d in q̇buſdã codicibus cõtine
tur ꝓſit huic vel illi ſancto talis oblatio ad glo
riam ⁊ honorẽ ſic intelligi debet ꝙ ad hoc ꝓ-
ſit ut ille magis ac magis a fidelibus glorificetur
aut etiã honoretur in terris. extra de cele. miſſ.
cũ martha. ꝓpe fi. Cũ enĩ ipſi ſint perfecte bea
ti oĩa eis in celis ad vota ſuccedunt. vnde non
egent noſtris oratiõibus ĩmo ĩiuriã facit mar
tyri q̇ orat pro martyre. licet pleriqz repſentent
non indignũ ſcõꝝ gloriã poſſe vſqz in diẽ iudi
cii augmẽtari. ⁊ ideo eccleſia ĩteri rite pro poſ-
ſe augmentationem glorificatiõis eoꝝ optare.
Quod aũt poſt finẽ oratiõis ſubiũgitur per do
minũ noſtꝝ ieſũ xp̃m. illud ſignificat quod ipe
in euãgelio dicit. Quicq̇d petieritis patrẽ meũ
in noĩe meo fiet vobis. Orat enim ſacerdoſ ad
deũ patrẽ ut per filiũ ſuũ qui dominus noſter
eſt equaliter ſicut pater oratio perficiatur. Hinc
enim eſt ꝙ omnis oratio generaliter ad patrẽ
dirigitur ⁊ terminatur in nomine filii. nõ eniz
per aliam viaz ad nos eterna dei beneficia poſ
ſunt decurrere q̃z per euz qui eſt mediator dei
⁊ hominum homo chriſtus ieſus. xi. di. quoni
am. ſicut per mediantẽ criſtallum mittitur ignis
in eſcam ſuperpoſitam a ſole longinquo. Et ſũ
ptum eſt hoc de epiſtola ad romanos vbi dici
tur. Gloriemur in deo per dominum noſtrum
ieſum. nemo enim vadit ad patrem niſi per me
ꝛ ipſe alibi dicit. Si quid petieritis patrez ĩ no
mine meo dabit vobis. Et nota ꝙ ieſus eſt pro
prium nomen. prout dictum eſt in prohemio
ſecunde partis. Quod v̓o ſequitur qui tecũ vi-
uit ⁊ regnat in vnitate ſpiritus ſancti ⁊c̃. ita po
teſt intelligi. ĩ vnitate ſpiritus ſancti. hoc ẽ vna
cuz ſpiritu ſancto. nam pater ⁊ filius ⁊ ſpiritus
ſanctus ſunt vnus. uel in vnitate ſpiritus ſanc
ti hoc eſt in ſpiritu ſancto qui eſt vnitas patriſ
⁊ filii ⁊ amor ⁊ connexio vtriuſqz. Poſſunt
etiam ſic exponi premiſſa verba per dominum
noſtrum ⁊c̃. ut ſit ſenſus. O pater exaudi per fi
lium tuum qui hoc vult ⁊ poteſt. vult quia vi-
uit. poteſt quia regnat. viuit inquã ⁊ regnat te
cum in vnitate ſpiritus ſancti: non quidem vi
uit ⁊ regnat ut tyrannus ſpiritus iniquitatis:

sed viuit ⁊ regnat deus spiritu benignitatis.
Quod vero sequit̃. per omnia secula seculorũ
vel consecutiue vel antonomatice intelligi po
test. consecutiue sicut generationes generatio
nũ. q̃si dicat. per omnia secula seculorum sibi ĩ
uicem succedentia. dicuntur enim secula quia
sequuntur. nam aliis descendentibus alia se-
quuntur. antonomatice sicut cantica cantico
rũ. ⁊ est sensus. sicut ante omnia secula filiꝰ cũ
patre in vnitate spiritꝰ sancti in deitate vixit ⁊
fuit. ita ⁊ in p̃senti seculo ⁊ in futuro: vbi iusti
cũ sanctis angelis ꝑmanebũt ⁊ iniusti cũ dia-
bolis cruciabunt̃. credatur equaliter viuere cũ
patre ⁊ spũ sancto. ⁊ nullo fine concludi. Se
quitur autem quod verbũ optãtis vel affirmã
tis ostendit affectũ vel consensũ vt p̃missũ est.
populus enim assentiens voci sacerdotis q̇ di
xit ꝑ omnia secula seculorũ assentit. quod secu
lũ ꝑ eũ creatũ est. Unde in fine psalmorꝝ vbi
nos dicimꝰ fiat fiat. hebreꝰ dicit amen amen.
Et christꝰ in euangelio sepe dicit amen amen.
i. verũ dico vobis. Respicit ergo ad formã ora
tionis vt qͦ oratur optet̃. vel ad modum con
clusionis vt qͦ concludit̃ affirmet̃. Uerũ cum
sacerdos orationes dicit. Da nobis q̃sumꝰ om
nipotens domine salutem mentis ⁊ corporis:
populꝰ respondit amẽ idest fiat. ⁊ cũ sacerdos
concludit. q̇ tecũ vi. ⁊ regnat in vnitate spiritꝰ
sancti deꝰ ꝑ omnia se. se. populꝰ affirmando re
spondet amen idest verũ est. vel amen interpre
tat̃ veritas vt in apoca. hoc dicit. Amen testis
fidelis. de hoc dictũ est in p̃cedenti tractatu.

Circa terminationem collectaꝝ notandũ ē
ꝙ in eis q̃ndoqꝫ dirigit̃ sermo ad patrem. q̃n-
doqꝫ ad filiũ. q̃ndoqꝫ ad spiritũ sanctũ. ⁊ quan
doqꝫ ad totaꝫ trinitatem. Si sermo ad solũ pa-
trem dirigit̃ non habita intẽtõe de filio. neqꝫ
de spũ sancto. tũc dicit̃ in fine. ꝑ dominũ no-
strꝝ iesũ christũ filiũ tuũ q̇ tecum vi. ⁊ regnat in
vnitate spũs sancti deꝰ ꝑ omnia se. se. siue ꝑ eũ
dem ⁊ eiusdem. vt in illa oratione. Protector
in te sperantiũ ⁊c̃. Si vero fiet ibi mentio ⁊ de
spũ sancto refert an ante finalem partem orati
onis an in fine ipsiꝰ fiat mentio de filio ante fi
nem tũc dicit̃ in fine. ꝑ eũdem dominũ nostrꝝ.
⁊c̃. vt in illa oratione. Deꝰ q̇ ͦ beate marie vir-
ginis ⁊c̃. Si in fine tunc subiicit̃ immediate q̇
tecũ siue ꝑ eũdem ⁊ eiusdem. vt in illa collecta
sancti Stephani. Omnipotẽs sempiterne deꝰ
q̇ primitias martyrꝝ. ⁊ in illa. Deꝰ q̇ salutis et̃ne
vel dominũ iesũ christũ. siue ꝑ vt in illa collec-
ta. Deꝰ q̇ nos redemptionis q̃ dicit̃ in vigilia
natalis. ⁊ in illa. Illumina q̃sumꝰ q̃ dicit̃ in epi
phania. vel iesus christꝰ dominꝰ noster. vt in il
la. Deus q̇ ad eterna. que dicit̃ feria tertia post
pasca. ⁊ in secreta illa. Ipsi tibi. q̃ dicit̃ in cena

domini. Si vero in oratione q̃ ad patrem diri-
git̃ fit mentio de spiritu sancto dicit̃ in fine ꝑ
dominũ nostrꝝ. sed tunc dicitur ibi in vnitate
spiritus sancti deus. vt in illa. Deus q̇ corda fi-
deliũ. ⁊ in illa. Assit nobis q̃sumꝰ virtꝰ spiritus
sancti ⁊c̃. Quod si fiat ibi mentio primo de spi
ritu sancto ⁊ postea de filio tũc subiicit̃ in fine
immediate q̇ tecũ. vt in illa oratione. Mentes
nostras q̃sumus domine paraclitꝰ. ⁊ ĩ illa. Ure
igne ⁊c̃. Rursus quando ad patrem dirigi-
mus sermonem orando vt ipse det nobis spiri
tum viuificandi vel huiusmodi tũc dicitur per
dominũ siue ꝑ eũdem vel eiusdem. vt in illa o-
ratione que dicit̃ in benedictione cinerũ. Deꝰ
q̇ humiliatione ⁊c̃. ⁊ in illa que dicit̃ in bene-
dictione fontis. Omnipotens sempiterne deꝰ
respice ⁊c̃. Si autem sermo ad filiũ dirigat̃. vt
in illa oratione. Excita domine potentiã tuam
⁊ veni. ⁊ similiter in aliis collectis de aduentu
domini. Et in illa. Deus qui virginalem aulam
tunc dicit̃ in fine. q̇ vi. ⁊ regnas cũ deo patre ĩ
vnitate spũs sancti deus. ⁊c̃. Et si fiat ibi mẽtio
de patre tunc dicit̃ q̇ cũ deo patre ⁊c̃. vt in illa
oratione canonis. Domine iesu christe fili dei.
⁊c̃. Si vero sermo dirigit̃ ad spiritũ sanctuꝫ di
cunt q̇dam ꝙ tũc dicit̃ in fine. q̇ cũ patre ⁊ fi-
lio vi. ⁊ regnat deus ⁊c̃. Uerumtamen omnis ora
tio dirigit̃ ad patrem vel ad filiũ ⁊ nulla ad spi
ritũ sanctũ q̇a spiritus sanctus est donum. ⁊ a
dono non petit̃ donuꝫ sed potius a largitore
doni. Petitur ergo a patre ⁊ filio. ⁊ ad eos ser
mo dirigit̃ tanq̃ꝫ ad donatorem ⁊ non a spiri
tu sancto qui est donũ ⁊ ab vtroqꝫ procedit.
Si autem ad totam trinitatem sermo dirigit̃:
tunc dicitur in fine per dominũ siue ꝑ eũdem
⁊ eiusdem. vt in illa oratione canonis. Susci-
cipe sancta trinitas. ⁊ ĩ illa que dicitur in fine
misse. Placeat tibi sancta trinitas. in q̇bus di-
citur ꝑ christũ dominũ. quod succedit in orati
onibus in locũ. ꝑ dominũ enim causa breuita
tis. Idemqꝫ est si in oratione que ad deum pa
trem dirigitur de eo mentio fiat. vt in illa. Om
nipotens sempiterne deus qui dedisti famulis
tuis. tunc dicunt q̇dam q̇ vi. ⁊ regnas v. d. per
omnia secula sclorꝝ. Alij vero intelligentes ꝙ
oratio ipsa ad deum filium dirigatur dicũt tũc
q̇ vi. ⁊ reg. ĩ vnitate spũs sancti deus ꝑ omnia
se. se. ⁊ in illa oratione. Fideliũ deus omnium
conditor. tota nanqꝫ trinitas conditor ⁊ redẽ
ptor est. licet christus proprie sit redemptor.
Potest etiam dici ꝙ oratio que ad trinitatem
dirigitur cõcluditur sine aliqua ꝑsonarũ disti-
ctione. sic. q̇ vi. ⁊ reg. deus ꝑ omnia se. se. Uel
cõuertant orans sermonem ad se vel ad popu
lum d. quod ipse prestare dignetur. ⁊ sic etiam
concluditur in orationibus benedictionalibꝰ.

Sane in oratione i qua sermo dirigitur ad
caput ecclesie videtur debere dici qui viuis et
regnas cum christus sit caput ecclesie. extra d̄
sacra vnctione.c.i.sed non est ita. Tota nanꝫ
trinitas est caput ecclesie. ideoꝫ dici debet ꝑ
dominū nostrū. In exorcismis vero ad expellē
dū demonem aliter dicit̄.quoniam i aque be-
nedictione dicitur ꝑ eū qui venturus est iudi-
care viuos ⁊ mortuos ⁊ seculū ꝑ ignem. Simi
liter in cathecismis dicitur qui ventur⁹ est ⁊c̄.
Q̄cito enim diabolus audit christū esse ventu
rū iudicare seculū ꝑ ignem fugit timens iudi-
ciū ignis. quia scit se post diem iudicij eterno
igne p̄mendū. Eadem quoꝫ ratione dixit ma
gister Gilbert⁹ ꝙ orationes in exequijs mortu
orū debent simili modo finiri. communis tam̄
vsus ecclesie tenet vt dicatur ꝑ dominū nostꝝ
⁊c̄.in illa tamen oratione. Fidelium deus om
niū conditor.debet dici qui viuis ⁊ regnas ⁊c̄
vt p̄missum est. Et aduerte ꝙ orationes in lau
dibus in missa ⁊ in vesperis sub eodem ⁊ solē-
niori tono dicunt̄ pro eo ꝙ ille hore solennius
⁊ festiuius in ecclesia dicunt̄. In alijs vero ho
ris ⁊ officiis alius tonus minus solennis ser-
uat̄.tum quia minus solenniter dicuntur.tum
quia ille ad alium referri possunt signatuꝫ. om
nibus autem orationibus p̄terq̄ꝫ exorcismis p̄
mittitur oremus.non tamen semper dominus
vobiscum.vt dictum est in p̄cedenti titulo.

Sequit̄ videre quare orationes q̄ circa pri-
cipiū misse dicūtur collecte vocant̄. Et quideꝫ
ideo quia sacerdos qui fungitur legatione ad
deū pro populo in eis petitiones omnium in
vnū colligit ⁊ concludit vt eas ad dominū re-
ferat.proprie tamē dicūtur collecte que super
collectum populū dicunt̄ puta in processioni
bus.vel dū colligit̄ populus ad stationem faci
endam vt de vna ecclesia procedant ad alte-
ram.lix.dis.quoniam.de conse.dis.v. conuenit
In vrbe nanꝫ q̄libet ecclesia stationalis habꝫ
aliquam ecclesiam sibi vicinam in q̄ colligitur
populus die statiōis. ⁊ ibi dicit̄ collecta super
collectū populū ⁊ inde omnes simul ad ecclesi
am in qua fit statio accedūt. Unde in cōcilio
agathenē.de conse.dis.v.conuenit.in fine di
cit̄ ꝙ plebs collecta oratione ad vesperam di-
mittat̄ ab episcopo cū benedictione. ⁊ est sum
ptum hoc nomen de leuitico vbi cenophegia
que est vltimum festorum legaliuꝫ collecta vo
cat̄ pro eo quia in fructuū collectione fiebat ⁊
figurabat futuram operum nostrorum collec-
tionem.cum dicetur. Ecce homo ⁊ omnia ope
ra eius cū eo. Orationum varij fuerūt doc-
tores quaꝝ numerus ⁊ varietas in tantum ex
crescebat ꝙ octauū effricanū conciliū consti-
tuit vt nulle preces vel orationes vel misse vel
p̄fationes vel commendationes.vel manus ī-
positiones dicant̄ nisi in concilio fuerint ap-
probate. Et Gelasius papa tam a se q̄ꝫ ab aliis
compositas p̄ces dicit̄ ordinasse beatus Gre-
gorius seclusis his que nimia vel incongrua vi
debant̄ rationabilia coadunauit congrua mlᷓ-
ta nihilomin⁹ ꝑ se necessaria supꝑaddens. Ce
teꝝ q̄dam modum ⁊ ordinem excedentes ī tm̄
orationes multiplicant vt auditoribus tantuꝫ
tediū generent ⁊ fastidiuꝫ quasi deus ⁊ homo
verboꝝ multitudine flecti possit vt p̄missū est.
de consecra.dis.v.non mediocriter. Cū ecōtra
isaias dicat. Cū multiplicaueritis orationes ve
stras nō exaudiam. ⁊ domin⁹ in euangelio di
cat. Cū oratis nolite multū loqui sicut ethnici
faciūt.putant enim in multiloquio exaudiri.
Unde cum ei dixissent apostoli. Domine doce
compendiosam eos orationem docuit. Pater
noster ⁊c̄. Huiusmodi ergo orationis formam
seq̄ntes sacerdos in missa septenariū oratiōis
numeꝝ non excedūt. Nam christ⁹ septem peti
tionibus omnia corpori ⁊ anime necessaria cō
p̄hendit in illa.prout sub eo dicet̄. q̇a vero nu
mero deus gaudet impari quidam obseruant
vt impares dicant in missa orationes.videlicet
vel vna tantum sicut vna epistola vel vnū euā-
gelium dicūtur. ⁊ iste numer⁹ est ordinari⁹ vel
tres vel q̇nqꝫ vel septem. Unam ad designādū
fidei vnitatem vel vnitatis sacramentū. Tres
ad significandū mysterium trinitatis. ⁊ q̇a xp̄s
ter in passione orauit dicens. Pater si fieri po
test transeat a me calix iste. Quinqꝫ ad designā-
dum q̇nqꝫ plagas christi seu in q̇nqꝫ partitam
christi passionem. Septem ad designandū spi
ritū gratie septiformis seu septem dona spirit⁹
sancti.deus eniꝫ diuisionē ⁊ discordiā detestat̄
Unde cum ceteroꝝ dierum operibus benedi-
ceret operibus tamen secūde diei benedixisse
nō legitur eo ꝙ binarius numer⁹ primo ab vni
tate recedat. ⁊ ab eo ceteri diuisibiles numeri
originem sortiūtur. ⁊ impar numerus mūdus
est.xxxii.q.i.nuptie. Et nota ꝙ in summis fe
stis tantummodo dicit̄ vna collecta:nisi forte
eadem die aliud festū occurrat. Sciendum
quoqꝫ est ꝙ totidem collecte ⁊ eodem ordine
dici debent in secreta ⁊ postcōmunionē quot
p̄cesserunt ante epistolaꝫ in exordio misse nec
plures nec pauciores.finis nāqꝫ debet suo pri-
cipio ⁊ quelibet postcommunio collecte ⁊ se-
cretelle p̄cedentibus cōuenire. Cauendū est
etiam quia si collecta pro defūctis intermiscea
tur in missa q̄ dicitur pro viuis non finalis sed
penultima vel āte penultima dicat̄. quia finis
debet ad suū principium retorqueri.de conse.
dis.i.nullus episcopus. Sempꝝ enim faciēda est
memoria pro defūctis.prout dicet̄ sub decima

particula secrete super verbo. Memento etiaꝫ domine ⁊c̃. q̇a etiam illi viuoꝝ ⁊ etiam sanctorum in quoꝝ honore celebrant̃ qui vita glorie viuũt auxilio egent. Sed i missa ꝓ defũctis intermisceri nõ debet collecta ꝓ viuis etiam vt q̇dam dicũt illa communis. Deus q̇ viuoꝝ dominaris ⁊c̃. ab Augustino cõposita ad notãdũ ꝙ defuncti iuuare neq̃unt viuentes in hac vita nec etiam implorare eterna vita licet ipsi iuuari valeant ab vtrisq;. In missa tamen ꝓ defũctis potest vt q̇dam dicunt esse penultia collecta d̃ sanctis. ⁊ econuerso. Innocenti⁹ papa p̃mus composuit q̃tuor collectas ꝓ mense septembri. Innocenti⁹ vero papa terti⁹ composuit illam. A cũctis nos quesum⁹ domine mẽtis ⁊ corporis defende ⁊c̃. In ecclesia lateranensi nunq̃ȝ dicit̃ oratio sed in missa ⁊ in omnibus horis loco orationis alta voce ꝓnunciat̃ oratio dominica que in no. t. p̃ma oratio fuit. Nã ⁊ in p̃mitiua ecclesia sic fiebat. Sane pontifex seu sacerdos dũ orare seu orationẽ dicere incipit manus eleuat ⁊ extendit. Juxta illd̃. Manus demissas erigite ⁊ genua debilia roborate. ⁊ romano pontifici etiam alijs episcopis in multis ecclesiis ministri astantes manus eleuatas sustentant que manuũ eleuatio a lege sumpsit exordium. Legit̃ enim exod̃. xvi. c. ⁊. xxxvi dis. si q̇s. ꝙ cũ israhel pugnaret aduersus amalech in deserto moyses ascendit suꝑ verticem collis. Cũq̃ȝ leuaret manus vicebat israhel. Si vero paululũ remisisset amalech populũ superabat. Aaron autem ⁊ Hur sustentabant manus eius ex vtraq; parte. Legitur etiam tertio regũ c. viij. ꝙ Salomon stetit ante altare domini in conspectu ecclesie israhel. ⁊ expandit man⁹ suas in celũ orans ꝓ populo. ⁊ Genes. xiiii. Leuo manũ meam ad dominũ deum excelsum. Eleuatio autem ipsa rep̃sentat ꝙ christus eleuatis manibus ferebat̃ in celum. vel eleuat man⁹ ad instar saluatoris in cruce pendentis. Unde illud. Eleuatio manuũ meaꝝ sacrificium vespertinũ. Extensio vero manuũ ideo fit. Nam christus cum expandisset manus in cruce ꝓ persecutoribus orauit dicens. Pater mi dimitte illis quia nesciunt q̇d faciũt. moraliter instruẽs quia christus semper paratus est recipere penitentes. Juxta illud qd̃ ipse promisit. Omnis q̇ venit ad me non eiiciam foras. Quidam tamẽ perfidi heretici derident huiusmodi manuum extensionem. propter illud Isaie. Cum extẽderitis manus vestras auertam oculos meos a vobis.

De epistola. Rubrica.

Ratione finita dicitur epistola que significat doctrinam apostoloꝝ. eleganter autem illam p̃cedit oratio. q̇a legit̃ Luce. x. c. Rogate dominũ messis vt mittat operarios suos in messem suam. Sane epistola grece latine supermissio vel supererogatio dicitur. ab epi quod est supra ⁊ stolon missio. missa enim est ab apostolis supra legem moysi supra psalmos ⁊ prophetas supra euangeliũ sicut ⁊ ꝓphetie supra legem. vnde ⁊ littere de vna ꝑsona ad aliam misse appellantur epistole scilicet supramisse quasi misse supra sen p̃ter id qd̃ refert nũcius viua voce sicut ⁊ apostol⁹ supra id qd̃ dixerat epheseis corinthiis ⁊ aliis epistolas mittebat. Legi debet epistola ſm magistrũ Petrũ altiosiodoreñ. in dextra parte ecclesie. quia christus p̃mo venit ad iudeos q̇ dicebãt̃ in dextra esse. Melius tamen fit in medio ecclesie ꝓ eo ꝙ iohannes fuit medi⁹ inter apostolos ⁊ ꝓphetas vt iam dicet̃. Dicit̃ quoq; epistola in loco inferiori. euangeliũ in suꝑiori ⁊ suꝑposito panno. de quo sub euangelio dicet̃.

Premittit̃ aũt epistola euangelio. Epistola nanq; designat officiũ qd̃ iohannes ante christũ exercuit q̇ p̃iuit ante faciem domini parare vias ei⁹ sicut ipse testat̃. Ego vox clamantis in deserto parate viam domini. Johannes ergo q̃si subdiacon⁹ ⁊ subminister illius q̇ de se dicit Non veni ministrari sed ministrare. Unde sicut p̃dicatio iohannis p̃cessit p̃dicationẽ christi. ita epistola euangeliũ precedit. gerit quoq; epistola figuram legis ⁊ prophetie q̃ christi aduentũ p̃cesserũt sicut ipsa euangeliũ precedit. Precessit q̇dem lex euangeliũ sicut vmbra lucem. sicut timor caritatem ⁊ initiũ perfectionẽ

Sane subdiaconũ epistolam lectuꝝ vn⁹ tantũ comitat̃ accolit⁹. q̇a predicationem iohannis pauci secuti sũt. quoniam lex neminem ad perfectionem ducit. Sed diaconũ euangeliũ lectuꝝ tam subdiacõi q̃ȝ accoliti ⁊ ceteri comitant̃. q̇a predicationem euangelij q̃ perfectũ facit plurimi susceperũt. Dici etiam potest ꝙ per subdiaconi ⁊ diaconi ad legendũ processũ duplex christi manifestatio per duplicem eius aduentũ significat̃. quoꝝ prim⁹ vnum tantuꝫ habuit precursorem scilicet iohannem q̇ per subdiaconũ precedentem significat. Secũdus duos habebit videlict enoch ⁊ heliam q̇ per duos vel plures precedentes diaconũ figurant̃. Facies autem epistolam legentis respicere debet altare quod christũ significat. q̇a iohannis predicatio se ad alios dirigebat in christũ de eius vultu iudiciuꝫ ⁊ equitas prodeunt. extra vt ec. cle. bene. vt nostꝝ. Js võ q̇ p̃cedit subdiaconũ

euntem legere non vertit faciem ad legentem
quia iohannes non ad se audientes sed potius
ad christū se dirigebat. sed qui diaconū euntē
legere p̄cedebant nūc respiciūt ad euangelium
⁊ ad faciem recitantis. Primo vt ex mutua v-
triusq; inspectione amor ⁊ caritas christi note
tur q̄ in euangelio predicat̄. Secūdo vt se esse
contestes euangelice doctrine ostendant sicut
legit̄ in Jsaia. Uos estis testes mei dicit domi
nus. Quia vero iohannes fuit limes preceden
tiū ⁊ subsequentiū medi⁹ inter apostolos ⁊ ꝓ-
phetas. Nam lex ⁊ ꝓpheta vsq; ad iohannem
⁊ ex eo regnū dei euāgelizat̄. ideo epistola nec
semper legit̄ de prophetis nec semper de apo-
stolis: sed interdū sumit̄ de veteri testamento
interdū de nouo. Johānes enim cui⁹ vocē re
presentat epistola cum antiquis christū predi-
xit futurꝫ dicens. Qui post me venit ante me fa
ctus est. ⁊ cum modernis christū ostendit pre
sentem dicens. Ecce agnus dei: ecce qui tollit
peccata mundi. Jnterdum ergo sumitur de a-
postolis. quia licet eorum doctrina non p̄cesse
rit euangelium tamen ad vitam actiuam refer
tur sicut lex ⁊ ꝓphetia. ⁊ interdum de veteri te
stamento. ratio tamen. quia velum templi scis-
sum est nec ponendum est ante oculos velum
Epistola tamen non legitur de quinq; libris
Moysi. quia in illis temporalia ꝓmittebātur.
Jn cuius signum lectiones de illis sumpte ter
minantur in grauem accentum vt iam dicet̄.

Considerandum autem est ꝙ quando lec-
tio vel epistola de libris Moysi vel Salomōis
sumitur nomen eorum recitatur. vt dicet̄ in ꝓ
hemio sexte partis. Jtem in epistolis q̄ sumun
tur de ꝓphetis vel de actibus apostolorum si-
ue de apocalysi ponitur in p̄ncipio hec oratio
Jn diebus illis. ⁊ in fine dicitur ait dominus
omnipotens. eo ꝙ in libris illis hoc sepe scrip-
tum inuenitur. Eadem etiam ratione dicitur ī
epistolis iacobi ⁊ petri karissimi. ⁊ in epistolis
Pauli. Fratres. Et in christo iesu domino no-
stro. Jn epistola tamen ad hebreos dicūt qui-
dam non debere apponi fratres eo ꝙ apostol⁹
suspectus erat hebreis. sed melius est vt appo-
natur. quoniā quidam boni erant inter eos vt
ipse eos in quodam loco eiusdem epistole ipse
vocat fratres. Propter p̄missam etiam causā
dicitur in euangelio. Jn illo tempore. ꝓprie ta
men loquendo nulla epistola ē de veteri testa
mento. sed ille lectiones vocantur. Porro li
cet in epistolis que de apocalypsi leguntur di
catur. Lectio libri apocalypsis beati iohannis
apostoli. Jn quibusdam tamen ecclesiis ⁊ epi-
stolis tacetur illud verbum beati. certum est. n
ꝙ beatus precipue fuit inter omnes apostolos
a christo dilectus. Dilectio autem dei bonos
nos efficit. quia beatus quem elegisti ⁊ assum
psisti. Hac ergo consideratione eum sicut cete
ros sanctos supernātiū est beatitudinis titulo
sanctum ostendere ⁊ solum quodammodo fa
cilius adiuuare cum ipse velut titulus per se pa
tens effectum beatitudinis scilicet dilectionē
dei cui dentur p̄ ceteris sit sortitus. Ceterū
nullus debet epistolam solenniter in ecclesia le
gere nisi sit subdiaconus qui si forte defuit di
catur a diacono. de quo dictum est in secūda
parte sub titulo de subdiacono ⁊ de diacono
vel etiam a sacerdote. Melius enim est vt sa
cerdos etiam missam cantans illam legat q̄ʒ si
ab accolito uel alio inferioris ordinis legatur.

Circa hoc autem notandum est ꝙ populi ī
structio fit per verbum dei quod quidā a deo
ꝑ eius ministros ad populum peruenit. ⁊ ideo
ea que ad plebis instructionem pertinent non
a sacerdote sed a ministris dicuntur. Mini-
sterium tamen verbi dei triplex est. Primum
auctoritatis quod competit christo qui mini-
ster dicitur. ad romanos. xx. Erat enim sub po
testate docēs. Secundum manifeste veritatis
quod competit p̄dicatoribus noui testamenti
de quo dicitur in secunda corinthi. iii. Qui et
idoneos nos fecit ministros. Tertium figura-
tionis quod competit p̄dicatoribus veteris te
stamenti. ideoq; doctrinam christi ꝓponit di
aconus. Doctrina vero p̄dicatorꝫ veteris testa
menti ꝓponitur per subdiaconos. nec obstat
ꝙ aliquando per eos legitur loco epistole ali-
quid de ipso veteri testamento. quia p̄dicato-
res noui testamenti etiam vetus predicant.

Ceterum doctrina p̄dicatorꝫ veteris testam̄
ti non semper legitur. sed illis diebus qui preci
pue configuratio noui ⁊ veteris testamenti de
signatur. vt in ieiuniis quatuor temporꝫ. ⁊ q̄n
do aliqua celebrantur que in veteri lege figu
rata sunt sicut passio. natiuitas. baptismus. ⁊ a
liquod huiusmodi. ⁊ quoniam vtraq; doctrīa
ordinat ad christum ⁊ eorꝫ qui p̄ibant ⁊ eorꝫ q̄
sequebantur. ideo doctrina xp̄i postponitur q̄
si finis. Cum autem dicitur epistola genua nō
flectimus cum ad nouum pertineant testamē
tum immo sedemus. quia doctrina in silentō ⁊
quiete audienda est. Usus etiam sedendi a ve
teri testamento assumitur sicut in esdra legit̄.
Milites tamen stare consueuerunt quando e
pistole pauli leguntur in honorem eius qui mi
les fuit. vnde in signum militie sue depingit̄ cū
ense ī manu. vel ideo quia ipse suā p̄dicationē
euangelium nominauit. Et est sciendum ꝙ
nunq̄ in quadragesima legitur epistola pauli:
nisi tantum in cena domini que ad nouum ꝑ
tinet testamentum. Sane lectiōes apostolicas
⁊ euangelicas quis ante sacrificiū dici debere

ſtatuit non omnino certum eſt. Creditur tamen ꝙ p̄mi ſucceſſores apoſtolorum eo ꝙ in illis eadem ſacrificia celebrari iubentur. Queritur autem quare ꝓphetias voce inferius deflexa. euangelium vero ⁊ epiſtolam voce exaltando finimus. Reſponſio per ꝓphetiam que eſt de veteri teſtamento. ſinagoga que inclinata eſt ⁊ occidit intelligitur. ideoq̃ inclinando vocez ⁊ quaſi cadendo ꝓphetia finitur. Hinc etiam eſt ꝙ ſinagoga depigitur quaſi fracta haſta vexilli. Per euangelium vero ⁊ epiſtolam eccleſia militans rep̄ſentatur que exaltata eſt. ⁊ ideo illa cum exaltatione vocis finiuntur. Preterea in veteri teſtamento temporalia ⁊ caduca ꝓmittebant̄. in cuius figura lectiões in grauez accentum terminantur. In nouo vero teſtam̄to ſpiritualia ⁊ eterna. In cuius rei ſignū euāgelium ⁊ epiſtola in accentum terminant̄ acutum. Quedam tamen lectiones de veteri teſtamento ſumpte que in officio miſſe ꝓ epiſtolis ſepe legunt̄ in acutum terminantur accentuz. ⁊ ſub tono epiſtolari legunt̄. cū enim tunc ī locum epiſtole ſuccedant merito ⁊ quo ad hoc ⁊ quo ad nomen illarum debent imitari formam.

De reuerentia poſt lectam epiſtolam facienda. Rubrica.

Poſt lectā epiſtolam ſubdiaconus cū accolito ad ſacerdotem accedit illud inſinuans ꝙ Johannes cū audiſſet in vinculis opera chriſti miſit duos ex diſcipulis ſuis non credentes chriſtū eſſe Meſſiam: vt interrogarent illum. Tu es qui venturus es an aliū expectamus. Et reſpondens ieſus ait illis. Eūtes annūciate iohanni q̃ vidiſtis ⁊ audiſtis. Ceci vident ⁊c. vt dicet̄ ī ſexta p̄te ſub tertia dominica aduent⁹. Quia v̄o illi per viſa miracula cognouerūt hūc eſſe de quo eoꝝ magiſter p̄dixerat. Qui poſt me venit ante me fact⁹ eſt cuius non ſum dign⁹ ſoluere calciamenta ſua. ideo pron⁹ ad pedes calciamentū romani pontificis ſubdiacon⁹ oſculat̄. q̄a dextra domini fecit virtutem. ideo ſubdiacon⁹ in q̇buſdam eccleſiis oſculat̄ dextraz ſacerdotis. Ad hec lecta epiſtola ſubdiacon⁹ libꝝ clauſū epiſcopo repreſentat. ip̄e v̄o ſuper illū manū ponit quaz ſubdiacon⁹ oſculat̄. Nempe epiſcopus chriſtū figurat cui clauſus liber repreſentat̄ ad deſignandū ꝙ ſolus chriſt⁹ potuit apertre libꝝ ⁊ ſoluere ſiguacula eius. in quo ⁊ ipſe chriſt⁹ ⁊ eius myſteria clauſa erant' donec cepit ab ip̄o chriſto per predicationem euāgelij aperiri. chriſt⁹ autem legem in qua clauſus tenebat̄ opere impleuit. q̇ non venit legem ſoluere ſed adimplere qđ ſignificat man⁹ impoſitio ſuper libꝝ. manus enim op⁹ ſignificat. Ipſa quoq̃ manus poſitio ſignificat deſideriū ⁊ ꝓmiſſionem credendi ⁊ opere complendi q̃ lecta ſūt. Quia vero nemo accipit benedictionem in lege ꝓmiſſam niſi q̇ cū amore qui per oſculū deſignatur opere perficit qđ ſermone alios facere docet. ideo ad hoc deſignandū ſubdiacon⁹ benedictionem acceptur⁹ manū epiſcopi oſculat̄. Rurſus q̄a pontifex vt premiſſū eſt chriſtū rep̄ſentat. Subdiacon⁹ ⁊ ceteri debent ei actus ſuos humiliter ſubdere ⁊ ab ipſo benedictionis gratiam poſtulare. Unde in euangelio. Cum oīa benefeceritis dicite ſerui inutiles ſum⁹ qđ debuimus facere fecimus. ⁊ ſubſequenter epiſcopus vel ſacerdos ſubdiacono benedicit quia ⁊ chriſtus commendauit Johannem di. Quid exiſtis videre in deſerto ꝓphetam etiam dico vobis pluſ q̃ ꝓpheta. Amen dico vobis. Inter natos mulierum ⁊c. Subdiaconus ergo p⁹ finem. diaconus vero ante principium lectionis ad ſacerdotem accedit ⁊ exhibet reuerentiam. quia lex finem accepit in chriſto. Sed euangelium originem ſumpſit ab ipſo. nam lex ⁊ prophete vſq̃ ad Johannem euangelium chriſti ⁊ epiſtole poſt Johannem. In miſſa vero ꝓ defunctis ſubdiaconus lecta epiſtola non venit ad oſculum manus. tum quia ibi ceſſit ratio ſupradicta. tum quia in illa miſſa quelibet ſolennitates ſubtrahunt̄.

De ſeſſione ſacerdotis vel epiſcopi ⁊ miniſtrorum.

Ratione finita ſacerdos ſeu epiſcop[us] ſedet. Et eſt notandum ꝙ in miſſe officio tribus horis ſedet. videlicet dum epiſtola legitur. de quo in titulo de mutatione ſacerdotis dicetur. ⁊ dum reſponſorium ⁊ alleluia cantatur ſignificans tres dies quibus dominus ſedit hieroſolimis in templo in medio doctorum audiens ⁊ interrogans illos. Sedēſ autem ſtat conuerſus ad populum vt oſtēdat poteſtatem ſibi a deo eſſe datam ꝙ poſſit ſpeculari et ſuperintendere que ſtant ī eccleſia humiliter que ſuperbe. anime enim ei commiſſe ſunt. ⁊ de illis eſt rationem redditurus deo. Sedet etiam in loco eminentiori vt quaſi vinitor cuſtodiat vineam ſuam ⁊ populo ſuperintendat. nam dominus in alta polorum ſedens cuſtodit ciuitatem ſuam. Porro oratio que dicitur ante epiſtolam p̄uſq̃ ſacerdos ſedeat

specialiter significat tempus illud quo christꝰ in celum ascensurus apostolis benedixit. Sessio vero que sequitur significat christi sessionem post ascensionem ad dextram patris. Unñ sessio sacerdotis victoriam christi designat. vt dicetur sub titulo de mutatione sacerdotis. Sessio ministrorum significat sessionem ipsorum quibꝰ dicitur. Sedebitis vos super sedes iudicantes duodecim tribus israhel scilicet illos qui in celestibus iam regnant. Qui vero in choro laborant illos qui adhuc in mundo peregrinantur. Unde lectores ⁊ cantores ad officium surgentes negocium dei agunt. quibꝰ dicitur. negociamini dum venio. Quidam ergo ministrorum cum episcopo sedent: per quos christi membra in pace iam quiescentia intelliguntur. de quibus apostolus. Consedere fecit nos in celestibus in christo. aut illi qui iudicabunt duodecim tribus israhel. Alij vero stãt per quos christi membra adhuc in certamine posita intelliguntur. Nempe pontifice sedente in quibusdam ecclesiis candelabra mutant̃ de locis suis ⁊ collocantur in ordinem vniꝰ linee a primo vsqꝫ ad altare ad notandum ꝙ de plenitudine christi omnes accepimus in spũs vnitate. sed gratiarum varietate. diuisiones enim sunt gratiarum: idem autem spiritus. de conse. dis. iiii. cum omni. Spiritus enim a primo cereostato seu candelabro idest a christo ꝓcedens ⁊ vsqꝫ ad altare idest electorum corda perueniens. Alternatim in membris dona variat gratiarum. Et memento ꝙ acceliti deponunt candelabra in terram. quoniam post peracta predicationis officia per humilitatem agnoscunt ꝙ sunt puluis ⁊ cinis sicut dixit Abraham. Loquar domino cum sim puluis ⁊ cinis. In romano ordinario legitur vt pontifex non sedeat donec post primam orationem dicat̃ amen Non ergo debet sedere vsqꝫ ad lectionez quoniam precedens officium gratulationi de aduentu ⁊ operibus christi deputatur. Episcopus enim christum venientem ⁊ operantem significat. Ceteri vero eos qui preibant ⁊ q̇ seq̃bãtur ⁊ q̇ obuiabant repñsentant.

De graduali. Rubrica.

Post epistolam cantatur graduale seu responsorium quod pertinet ad opera actiue vite vt notetur nos operibꝰ respondere eis que in lectione audiuimus scilicet predicationem. Rursus ꝙ Johannes p̃dicabat penitentiam dicens. Penitentiaz agite. appropinquabit enim regnum celorum. Et iterum. Facite dignos fructus penitẽtie. Merito post epistolam graduale sequitur quod penitentie lamentum insinuat. propter quod in diebus penthecostes de officio tollitur vt iam dicetur. Tertio ideo post epistolam sequit̃ graduale. quia post predicationem iohannis discipuli secuti sunt christum: sicut Johãnes euãgelista describit. Astabat inquit iohannes ⁊ ex discipulis eius. ⁊ respiciens iesum ambulantez dixit. Ecce agnus dei. ⁊ audierunt duo discipuli eum loquentem. ⁊ secuti sunt iohannem.

Ad hoc cantus epistolam comitatur. quia predicationes predicatorum secuta sunt gaudium ecclesie in dei laudes ⁊ preconia ꝺ credẽtium conuersione. quia per graduale cõuersio de iudeis. per versum conuersio ꝺ gentibus. ꝑ alleluia vtriusqꝫ in fide leticia. per sequentiam canticum victorie figuratur. Alia ratio ponetur sub titulo de tractu. In quibusdam tam̃ ecclesiis graduale ante epistolam cantatur. ad notandum ꝙ predicator prius opere ⁊ postea verbo debet docere. Dicitur autez graduale vl' gradale a gradibus scilicet humilitatis significans ascensus nostros de virtute in virtutem. sicut filii isrrhel de mansione in mansionem processerunt vt tandem videatur deus deorũ in syon. Unde ĩ deutromio. Terra nostra mõtuosa est. hec terra est celestis hierusalem que peregrinationem celestium habetur: conuenit enim graduale illi qui nec dum ascendit ꝺ virtute in virtutẽ. sed adhuc in conualle positꝰ lachrymarum. iam tamen ascensiones in corde disposuit. Rectius ergo faciunt qui graduale non festiuis ⁊ modulatis vocibus offerũt sed quasi cantum grauem ⁊ asperum simplicit̃ potius ⁊ lamentabiliter canunt. tamen responsorium per quod etiam predicatio noui testamẽti figuratur altius lectionem. ⁊ epistola que significat predicationem veteris testamenti canitur. vt si quis forte cordis auribus obturatis depressa ammonitione veteris testamenti nõ excitatur saltem excelsa moulatione noui demulceatur. Uerũtamen ⁊ lector ⁊ cantor officium suum impleturi ⁊ graduz ascendũt. quia doctor perfectione vite vulgus trãscendere debet. iiii. dis. statuimus. Potest etiam dici ꝙ ꝑ epistolã iohannis: per graduale apostolorũ p̃dicatio intelligitur. per alleluia deuotio ⁊ leticia. Rursus per lectionem vetus. per cantũ vero nouum intelligitur testamentum. Sic ergo cantus suauior est lectione: sicut nouum testamentum suauius est veteri. Secundo dicitur graduale a gradibus altaris. eo ꝙ ĩ festiuis diebus in gradibus cantatur. sic ⁊ alleluia cãtat̃

ad notandum premissos virtutum gradus. In profestis vero diebus in medio chori ante gradus altaris cantatur. ad significādum ꝙ ī corde quod est in medio corporis p̄missos gradꝰ fundare debemus. Tertio dicitur graduale quoniam apostoli post dominum gradiebantur. vt iam dicetur. Responsorium vero dicitur. quia versui vel epistole correspondere debet. vt si in epistola agatur de gaudio ⁊ in responsorio similiter. si ibi de tristicia ⁊ hic similiter ne possit nobis improperari quod dominꝰ dicit. Cantauimus vobis ⁊ non saltastis: lamētauimus ⁊ non plorastis. Unde apostolꝰ. Gaudete cum gaudentibus ⁊ flere cum flentibus. Dicitur etiam responsorium. quia choro respōdente illud incipientibus cantatur. propter q̄d significat vitam actiuam in qua sancti se ad inuicem hortantur vt ad eternam perueniant vitam. Potest tamen responsorium ad responsionem apostolorum referri. quoniaꝫ christo vocante ⁊ dicente. Uenite post me. ipsi non tantum verbo sed opere responderunt. quia relictis omnibus secuti sunt eum. ⁊ gradiebanť pꝰ dominum discipuli post magistrum. de hoc dicetur in prohemio quinte partis. Significat autem graduale seu responsorium laborantes in hac vita. ⁊ ideo non dicitur infra octauas pasce ⁊ penthecosten per quas octaue nostre resurrectionis designantur quando omnis laboris expertes erimus. Absterget deus omneꝫ lachrymam ab oculis sanctorum suorū. Itaqꝫ in graduale seminamus. in alleluia metemus. Uersus r̄n̄sorii sic vocať q̄m̄ de eo fit reuersio ad ipsum responsorium. prout sub titulo de alleluia dicetur. Rursus graduale bonū opus ⁊ vitam presentem in qua seminamus ⁊ a domino peregrinamur significat: versus vero adiutorium designat. versus ergo post graduale canitur. quia adiutorium nobis est necessariū q̄diu in hoc ergastulo detinemur. Graduale plane incipitur ne nimis versus ascendant. in quo designantur qui religionem ꝓpter eiꝰ austeritatem ingredi metuūt. versus vero alte. in quo designantur qui ieiunando orando ⁊ alia bona faciendo ascendunt non timentes carnem quam cum viciis ⁊ concupiscentiis mortificant. Ad hec quandoqꝫ vnum solum versū cantant ad monendū ꝙ quisqꝫ secū fragilitatē suam tractet. ⁊ q̄ꝫq̄ꝫ gradum timore versus alte non inchoetur. In quo etiam significantur hi qui consideratione proprie fragilitatis quicquid agunt humilius agunt. finito tamen versu vox fiducialiter exaltatur in quo designať ꝙ de misericordia dei confisi fiducialiter omni sue actioni insistunt. Cantatur autem graduale a perfectis. ꝓut in titulo sequenti diceť.

Porro responsorium quod in missa cantatur nec perfecte nec imperfecte repetitur. nec enim gloria patri subiicitur. quod tamen in responsorio aliarum fit horarum. Circa quod attendendum est ꝙ alie canonice hore institute sunt ad referendum deo laudes pro diuersis beneficiis in illis horis ab eo receptis. hinc est ꝙ lectio in illis primo dicitur in qua beneficiū vel pars eius in illa hora datum designatur. Postea cantatur responsorium ī quo laus beneficio correspondet. quia ergo laus repeti debet. Juxta illud apostoli. Gaudete in domino: iterum dico gaudete idest laudem deo dicite. ideo huiusmodi responsorium repetitur. sed et quia quis benefactori suo tenetur. deo vero nihil aliud possumus nisi gloriam ⁊ honorem offerre. ideo in fine responsorij ⁊ cuiuscunqꝫ nocturni nisi ī lectionibus aliq̄d beneficium totū vel pars eius est repetitum referimus gloriam ⁊ gratiam trinitati. Responsorium auteꝫ quod in missa cantatur gratiam designat vt premissum est. Responsionem apostolorum christo eos vocante omnia relinquentium. quia ergo illi nihil retinuerunt pro quo iterum eos vocari oporteret. ideo responsorium illud nullo modo repetitur. licet nec cum gloria patri finitur. quia non ad gloriam sed ad luctum vocati sūt dicente domino in Luca. Sicut misit me paťr ⁊ ego mitto vos. Et nota ꝙ gregoriꝰ. ambrosius ⁊ gelasius composuerūt gradualia tractꝰ ⁊ alleluia. ⁊ ad missam ea cātare statuerūt. Ceterum quandoqꝫ solum responsorium cantať in missa. quandoqꝫ solum alleluia. quandoqꝫ responsorium cum alleluia. q̄ndoqꝫ cū tractu. quandoqꝫ alleluia cum tractu. de quo dicetur in sexta parte sub titulo de septem diebus post pasca.

De alleluia. Rubrica.

Uia post luctū sequitur consolatio. Nam beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. ideo post graduale cātatur alleluia quod est leticie cātícum ⁊ auditum ab angelis decantari. sicut legitur in Apocalysi. Rursus quia ascensus de virtute in virtutem quos per graduale diximus significari sepe tediosi essent: nisi gaudium haberent admixtum. sicut filiis israhel multa inconuenientia acciderunt quando de mansione in mansionem processerunt. ideo post graduale cantatur alleluia. Thobie.

penulti. Platee tue sternentur auro mundo ⁊
candido ⁊ in vicis eius cantabitur alleluia.
Est autem alleluia laus angelica: sententia q̇
dem breuis magnum continens iubilum siue
incitans ad iubilum. Jubilat enim ecclesia sci
ens quot grandis restat vita vsqꝫ ad montem
dei oreb quod interpretatur mensa timens ꝙ
fideles obdormiant in fide ⁊ faciant vitulū cō
flatilem idest lasciuiant in temporalibus. Et ē
alleluia hebraicum nomen vocabulum siq̇dem
significans potius q̄ꝫ exprimens ineffabile gau
dium ab hac vita peregrinantium gaudiuꝫ vi-
delicet angelorum ⁊ hominū in eterna felicita
te letantium. quod nec oculus vidit nec auris
audiuit nec in cor hominis ascendit. Cuiꝰ ver
bi expositio ſm Innocentium. iii. ex centesimo
duodecimo psalmo haberet̃ cui cum alleluia p̄
mittatur in titulo statim psalmus exponendo
titulum incipit. Laudate pueri dominum. vn
de ſm eum alleluia interpretatur Laudate pu
eri dominum. Augustinus vero sic exponit al.
idest saluum. le idest me. lu idest fac. ia idest do
mine. Hieronimus sic. alle idest cātate. lu idest
laudem. ia idest ad dominū. Gregorius sic. alle
pater. lu filius. ia spiritus sanctus. vel alle idest
lux. lu idest vita. ia idest salus. Magister petrꝰ
antiosiodoreñ. sic. al idest altissimus. le idest le
uatus est in cruce. lu idest lugebant apostoli. ia
idest iam surrexit. Petrꝰ mādücator dixit sup
apoca. ⁊ Augustinus in glosa psalterii ꝙ allelu
ia est verbum īperatiui modi. ⁊ sonat allelu id
est laudate. ia idest vuiuersalem. vel ia idest īui
sibilem scilicet deum quasi laus inuisibilis dei.
⁊ quoniam alleluia future beatitudinis quasi
ꝓprium est vocabulū. merito magis eo tempo
re idest pascali freq̄ntat quo christus resurgēs
eiusdem beatitudinis spem nobis tribuit et ꝓ
missum. ꝓut ibi dicetur. Quod enim aliis tēpo
ribus caneretur ad missam olim ecclesie roma
ne consuetudo non erat. sed a beato gregorio
constitutum immo potius restitutum est. Nā
cum prius tempore Damasi pape fuisset eadeꝫ
consuetudo defecerat. Hieronimus dicit ꝙ al
leluia dicatur in missa tractum esse de ecclesia
hierosolimoꝝ. Canimus igit̃ alleluia post gra-
duale canticum videlicet leticie post luctuꝫ pe
nitentie summo opere nitentes exprimere ma
gnitudinem consolationis que reposita ē lugē
tibus. iuxta illud. Beati qui lugent quoniā ipi
consolabuntur. Jubilantes potius q̄ꝫ canētes
vnamqꝫ breuem digni sermonis syllabā i plu-
res neumas ꝓtrahimꝰ vt iocundo auditu mēs
attonita repleatur ⁊ rapiatur illuc vbi semper
erit vita sine morte ⁊ dies sine nocte. Est enim
alleluia modi cum in sermone ⁊ multum i neu
ma. quia gaudium illud maius est q̄ꝫ possit ex-
plicari sermone. neuma enim seu iubilus q̇ fit ī
fine exprimit gaudium ⁊ amorem credentium
⁊ quanta leticia ⁊ laus secuta sit per fidem p̄di
catione audita. iuxta illud. Audiuit ⁊ letata est
sion ⁊c̃. ⁊ in cāticis. Exultabimus ⁊ letabimur
in te. Quid sit neuma dicetur in ꝓhemio quin
te partis. Quando autem dicitur sequentia nō
dicitur neuma post alleluia. ꝓut sub titulo de
sequentia dicetur. Potest etiam alleluia referri
ad exultationem eorum qui de miraculis chri
sti gaudebant: laudantes dominū ⁊ dicentes.
Quia vidimus hodie mirabilia ⁊ quia visitauit
dominus plebem suam. tūc enim cantabitur ī
iubilo alleluia. quia omnis plebs vt vidit dedit
laudem deo ⁊ gaudebat de vniuersis que glo-
riose fiebant ab eo. Hinc est ꝙ a septuagesima
vsqꝫ ad pasca non cantat̃ alleluia. quia tempo
re tristicie non debet decantari carmen leticie
ꝓut ibi in ꝓhemio sexte partis dicetur. Por
ro ꝙ alleluia interposito versu repetit̃ ⁊ sic bis
in missa dicitur designat eterne vite gaudium
⁊ ꝙ interiecta leticia sancti geminaꝫ glorifica-
tionis stolam accipient anime videlicet ⁊ cor-
poris. Nam ſm stolam mentis seu anime exul
tabunt sancti in gloria letabuntur in cubilibꝰ
suis. ſm stolam carnis. fulgebunt ⁊ tanq̄ꝫ scin
tille in arun. d. de hoc dicetur i sexta parte sub
sabbato in albis. Versus ergo nihil sinistꝝ aut
triste sed totum iocundum ⁊ dulce debet sona
re quales sunt illi. Dominus regnauit decorem
indutus est. Dominꝰ regnauit exultet terra ⁊c̃.
Jubilate deo omnis terra ⁊c̃. Justus vt palma
florebit ⁊c̃. quoniam absterget deus omnem
lachrimam ab oculis sanctorum ⁊ iam nō erit
luctus neqꝫ t. q. p. t. Versus quoqꝫ dicitur a re
uertendo eo ꝙ per eum reuertimur ad alleluia
qui post alleluia sequitur quia significat opera
tionem que laudi coniungi debet. quia nō be
ne deum laudat qui bene operari cessat. Per
hoc vero ꝙ alleluia cum neuma repetitur laus
⁊ gaudium ineffabile patrie significatur. In
nonnullis ecclesiis alleluia cantatur a pueris.
graduale a magnis. vt notetur ꝙ ex ore infan-
tiū deꝰ ꝑfecit laudē. ⁊ psalmista. Laudate pue
ri dominum. cuius psalmi titulus est alleluia.
Illi enim qui pueri sunt laudi christi conueni
unt. fortes vero in fide ⁊ in tolerando aduersa
que pugnare possunt contra amalechitas gra
duale debent cantare. Circa hoc notanduꝫ
est ꝙ cantorum alii sunt qui in choro cantus
voce magna distribuūt. hi sunt rectores eccle-
sie qui deum laudant ⁊ alios verbo ⁊ exemplo
ad laudandum īuitant. Alii sunt pueri qui gra
duale i gradibus cantāt. hi sunt actiue d̄ v̄tute
i v̄tutē i caritatis gradibus ascēdētes q̇ dū gra
duale īchoant alios ad cōpunctionē inuitant

Dum versum concinunt ad se redeuntes suas
cogitationes accedunt. ⁊ dum illum finiunt se
bonum certamen certasse ⁊ cursum insinuant
consūmasse. Alii sunt perfecti viri qui i aliis ec
clesiis alleluia vel tractus in pulpitis cōcinnūt
Hi sunt contemplatiui carnem affligētes ⁊ mē
tem excedentes quoꝝ conuersatio est in celis.
non est hic hominum sed angeloꝝ. Senten
tiam vero non illi soli decātant sed chori com
muniter iubilant. quoniam iubilus eternus et
ineffabilis angelis erit communis ⁊ hominibꝰ
Deberet etiam alleluia in gradibus ⁊ versus o
rientem decantari. ⁊ quoniam vitam contem
platiuam significat debet legi in altiori loco ꝙ̄
responsorium quod actiuam designat. Rur
sus in quibusdam ecclesiis cantans alleluia su
mit aliquid in manu vt insinuet se deum non
solum voce sed opere collaudare seu manꝰ du
cit. iuxta psalmistam. Omnes gentes plaudite
manibus iubilate. In plerisqꝫ etiam ecclesiis
alleluia de trinitate cantant i dominicis diebꝰ
scilicet. Benedictus. vel qualis pater. vt fidem
hilariter ꝓfitentes ad spem perueniant. Et
attende ꝙ alleluia dominicalia a penthecostē
vsqꝫ ad aduentum sepe omittimꝰ quoniam ali
ter ⁊ aliter in aliis ⁊ i aliis gradualibus dispo
ponuntur. Ea igitur diligens cantor attendat
⁊ diligenter vniuersitatibus officioꝝ assignet.

De tractu. Rubrica.

Dominica sep

tuagesime vsqꝫ ad vigiliam pasce
scilicet in diebus ⁊ officiis luctꝰ
quia tunc nō canitur carmen le-
ticie loco alleluia quod significat exultationē
habitam de spe eternoꝝ. dicūtur tractus ex in
stitutione Thelesphori pape. dicitur autē trac
tus a trahendo. quia tractim ⁊ cum asperitate
vocum ⁊ ꝓlixitate verboꝝ canitur eo ꝙ miseri
am ⁊ laborem p̄sentis icolatus insinuāt. ū quo
psalmista. Heu mihi q̄a icolatus meꝰ ꝓlō. ē. ⁊c̄
In tractibus enim representatur longa sanc-
torum patrum expectatio ⁊ iudeoꝝ captiuorū
meror ⁊ afflictio qui tempore babylonice cap
ptiuitatis sedentes super flumina babylonis. ⁊
flentes in salicibus sua organa suspenderunt.
quod tēpus ecclesia rep̄sentat a septuagesima:
cantica leticie subticendo ⁊ tractus dicendo.
Tantum autem interest inter alleluia ⁊ tractū
quantum inter leticiam ⁊ tribulationem. Itē
tantum est inter responsorium cui omnes res
pondent ⁊ tractum cui nemo quantum inter
actiuam ⁊ contemplatiuam vitam. Est aūt tra
ctus medius inter responsorium ⁊ alleluia. vt
dicetur in sexta parte sub titulo de septem die
bus post pasca. Porro tractus quia gemitū
⁊ canticum lachrymabile exprimit lachrymas
sanctoꝝ siue in actiua siue in cōtemplatiua vi
ta rep̄sentat. Unde tractus dicitur quasi sanc
ti suspirantes ab imo pectoris gemitum trahūt
quia licet spe gaudeant vt monet alleluia. tamē
hic in valle lachrymarum commorātes habēt
irriguum superius ⁊ inferius quod tractꝰ my
sticat. gemit enim flebiliter ꝓ dilectione supne
beatitudinis. ⁊ super flumina babilonis seden
tes patrie sue memores. Item lachrimas fūdūt
ꝓ suis ⁊ aliorum excessibus dum ex vicinitate
babilonici fluuii seipsos vident sepe aspersos.
⁊ alios penitus immersos ipsius fluuij rapidita
te ferri deorsum. Sed quia hic ploratus quan
doqꝫ est respectu supni gaudii. quādoqꝫ respe
ctu nostre miserie. ideo tractus similiter quan
doqꝫ est de leticia ꝓ superiori irriguo vt de ꝓ
fundis ⁊ aliis huiusmōi. De vtroqꝫ irriguo tra
ctat Gregorius i libro tertio dialogoꝝ. c. xxxiiii
Et est aduertendum quia post duos tractꝰ tri
bulationis sequitur tractus leticie. ꝓut sub do
minica septuagesime ⁊ dominicis sequētibus
videri potest. ⁊ hoc ideo. quia post duos dies
sepulture dominj occurrit tertius resurrectiōis
Rursus quia gaudium sanctoꝝ non est hic
plenum ⁊ continum sed sepe interrumpitꝰ. idō
ecclesia qnandoqꝫ interponit tractum. vt in tē
pore septuagesimali. ⁊ cum in sabbato pascali
post alleluia sequitur tractus. quia hoc gaudiū
non expedit sine fletu. in sabbato tamen in al
bis duplicatur alleluia quia in eterna vita per
fectum erit gaudium glorificata carne cuꝫ ani
ma. ⁊ cōpleta resurrectione sanctoꝝ cum resur
rectione xp̄i. Sane i dominrca septuagesime
vsqꝫ ad quartā feriam cinerū dicuntur tractus
solū in dominicis diebꝰ eo ꝙ populꝰ tūc meliꝰ
cōuenit in ecclesia qui idiget edoceri qualiter
captiuitatem diabolicam per babilonicam sig
nificatam debet deplorare. Tractus enim tem
pus babilonice captiuitatis rep̄sentāt. sed post
dictā feriam que est caput ieiuniorum magis
frequentantur. quia tūc magis est tēpus mero
ris ⁊ afflictionis. vtpote ordinatū ad excutien
dū iugum diabolice captiuitatis ꝑ merorē con
tritionis ⁊ humilitatem confessionis atqꝫ aspe
ritatem satisfactionis que p̄cipue in ieiunio vi
gent. Sed ⁊ licet dominica dies resurrectionē
figuret. tamē in dn̄icis septuagesime cantica le
ticie subticentur ⁊ tractus dicūtur. quia iudei
toto septuagenario babilonice captiuitatis cō
tinue afflicti fuerunt. ⁊ nos in istius vite sep
tuagenario que per septenarium. ⁊ per con-
sequens per septuagenarium ducitur con-
tinue dolores et miserias experimur: donec

donec ad octauā vere ⁊ pfecte ⁊ non figurate resurrectionis p christi misericordiā veniam⁹.
Postremo considerandū est q versus seqn tiarū bini ⁊ bini p rithmos sub partibus sylla/ bis componūtur quod in versibus tractuū nō reperitur. quia ex sacra scriptura vt plurimū su mūtur. ideoqꝫ nequeūt combinari. Rursus ille sub cantu combinantur ad notandū q ex/ ultatio vere caritatis in vno deo perficit. seque tia enim exultationem. combinatio caritatem designat. versus vero tractatuū qa merorem si gnificant singulariter decantātur. Juxta illud psalmi. Singulariter sum donec ego transeam Hiere. xi. q. i. quando. Solus sedebam qa ama ritudine plen⁹ eram. Non est etiam omitte dum q licet regulariter graduale vel alleluia i/ mediate sequatur epistolam. ne nos musicus il le reprehendat dicens. Cantauimus ⁊ non sal tastis. lamentauimus ⁊ nō planxistis. Alle luia enim cantatur p saltatione. graduale p planc tu subiūgitur penitentie. Hoc tamen fallit i sab batis quatuor temporum. ⁊ in quarta ⁊ in sex tis feriis maioris ebdomade. ⁊ in quib⁹ tractus immediate sequit epistolam. ⁊ hoc ideo. quia i illis diebus musicus ille nobis aufert. Nam in dicta quarta feria vendit ⁊ in sexta crucifigit qd in dictis sabbatis quo ad aliqd representa/ tur. ⁊ ideo ad maiorem luctum insinuandum: tractus in illis immediate epistolam comitat. Quod autem tractus maiorem insinuet luctū q graduale per hoc innititur q nunq cum al leluia cantatur nisi ob specialem cām in sabba to pascali.

De psa seu sequentia. Rrica.

Est alleluia pro sa seu sequentia dicitur qd est simi/ liter canticum exultatiōis. ad notā/ dum geminam glorificationis stolā quam sancti accipient. put iam pmissum est. Cantatur aūt sequentia ab omnibus simul in choro vt notet concordia caritatis. talis enim laus deo placet. Unde in canticis. Uulnerasti cor meum soror mea sponsa mea in vno oculo rum tuor. ideo dicit in vno vt notet cōcordia ⁊ voluntas vniformis. quia laus sic facta est ci bus delicatissimus deo. hec est tunica illa icō/ sutilis quam deus non patitur scindi. xvi. q. ii. sicut de hoc dictū est sub titulo d alleluia. ⁊ di cetur in phemio quinte partis vbi de antipho nis agitur. Nocherius abbas sancti Galli in teuthonia primo sequentias p neumis ipsius alleluia composuit. ⁊ Nicola⁹ papa ad missas cantari concessit. Sed ⁊ Hermannus contra/ ctus teuthonicus inuentor astrolabij compo/ suit sequentias illas. Rex omnipotens ⁊c. Et Aue maria gratia. ⁊ antiphonam. Alma redem ptoris mater. ⁊ Symon bariona. Petrus vero compostellanus episcop⁹ fecit illam. Salue re/ gina misericordie. Quidam vero rex francie Robertus nomine composuit sequentiam il/ lam. Ueni sancte spiritus. hymnum. Chor⁹ no ue hierusalem. Antiquitus eniꝫ mos erat vt sp alleluia cantaretur cum neuma. sed postea do minus papa instituit loco illius neume in pci/ puis solennitatibus sequentias dici. Quādo er go non dicitur alleluia non debet sequētia di/ ci. quoniam loco neume eius dicitur. ⁊ idem si gnificat quod neuma scilicet eterne vite gau/ dium ⁊ delicias que nullo verbo expmi possūt ⁊ ideo p neuma que est vox non significatiua intelligunt. Et inde est q quedam sequētie an tique solent verba noua ⁊ incognita habere et inusitata. tum quia celi gaudium secretū atqꝫ incognitum mortalibus est. tum quia nobis i/ cognitus est modus laudandi deum in patria tum qa iubilus cordis in psenti vita incognit⁹ est ad plenum. tum quia omnia noua sunt pul chritudine decorata. vt in phemio digestorū. Hodie vero sequentie cum voce significatiua dicūtur ad notandum q in illa magna festiui/ tate vite eterne iubilus plene sciet. Sequentie vero eterne vite mysticant laudes. Juxta illud Beati qui habitant in domo tua domine i se/ cula seculor laudabūt te. Habet enim vba lau diflua ⁊ dulcem atqꝫ suauem cantum. quia ibi omnia erunt plena laude ⁊ melodia celestis or gani abundabit dulcissima leticia. quia sicut le tantium omnium habitatio erit ibi. Rursus quoniam laudes eternitatis verbis humanis plene non resonant. ideo quedam ecclesie my stice neumatizant sequētias sine verbis aut sal tem aliquos vsus earum. nullus enim gerit sig nificatio verbor necessaria vbi singulorꝫ cor da patebūt singulis intuentibus libr vite. ⁊ vt idē erit testis accusator ⁊ iudex. xi. q. iii. eor. Et nota fm Jsid. q psa ē pducta rō a lege metri resoluta. sic dicta ex eo q sit pfusa. Sequentia vō dicta est qa neumā iubili sequit. ⁊ hic ⁊ in euāgelio dicit sequētia sequentie in nūero sin gulari.

De mutatiōe sacerdotis.

Actenus dum epl'a lecta fuerit ⁊ choro gduale psallēte sacerdos tacit⁹ ad dextraꝫ ptē sedebat altaris illō isinuās q Jo. pdicante xps quodāmō tacebat. qa nō pdicabat aperte

Sed dicturus euangelium surgit. quia vt euã/gelista tradit. postq̃ iohannes traditus ẽ venit iesus in galileam p̃dicans euangeliũ regni dei. ꝛ quoniam sedes victoris est sessio sacerdotis victoriam christi recte significat qui post ieiu/nium vicit diabolũ. nam reliquit eum tempta/tor ꝛ accesserunt ãgeli ꝛ ministrabãt ei. Post dictam ergo sequentiam surgens sacerdos. ꝛ ꝛ ad sinistram altaris ptem accedens pronun ciat euangelium significans ꝙ christus nõ ve nit vocare iustos sed peccatores. iuxta qđ ipse in euangelio dixit. Quia nõ indigent q̃ sani sũt medico sed qui male habent. ii. q. i. multi. p de/xtram enim iusti. p sinistraꝫ autem peccatores significãtur. propter quod dominus in iudicõ statuet quidem oues a dextris. edos vero a si/nistris. de hoc dictum est sub titulo de oratõe Quidam tamen dixerunt ꝙ ideo sacerdos in principio misse consistit ad dexteram. cum ve ro pronũciat euangeliũ cõuertitur ad sinistraꝫ ꝛ circa finem iterum redit ad dextrã. q̃a cult⁹ dei primo fuit in populo iudeoꝝ. ꝛ iudea tũc erat a dextra. deinde iudeis non credentibus ꝛ verbum dei tanq̃ indigni respuentibus cul tus dei transitit ad gẽtes ad quas apostoli trã sierũt. ꝛ tunc iudea fuit a sinistra parte. ꝛ circa finem reuertetur iterum ad iudeos ad predica tionem enoch ꝛ helie qui cõuertent corda pa trum in filios. quoniam in diebus illi s saluabi tur iuda ꝛ reliquie israhel salue fient. qui enim primo dixerat: in viam gentiuꝫ ne abieritis. po stea precepit dicens. Ite in orbem vniuersum. quia ergo p̃dicatio peruenit etiam ad illos qui in sinistra parte fuerunt dum siccato Gedeõis vellere ros aeream irrigauit. Merito in parte sinistra legitur euangelium sicut in sequẽti titu lo dicetur. Undeuersus. Est ratio cur pars alta ris dextra in se. Principiuꝫ finemq; tenet me diumq; sinistra. Dextra iudeos gentiles leua fi gurat. Cepit ab his defertur ad hos refert̃ ad illos. Nostra fides ꝛ erunt omnes in fine fi deles. Sed cum sacerdos qui pronunciat euã gelium rep̃sentet personam christi qui nõ p̃di cauit gentibus sed iudeis. Juxta quod ipse di cit in euangelio. Non sum missus nisi ad oues que perierant domus israhel. Utrum illud rec te dicatur prudens auditor aduertat. De hoc dictum est sub titulo qualiter episcopus vel sa cerdos. ad quamcunq; vero altaris partem ille se transferat ministri eum retro sequunt̃. pro vt dictum est ibidem.

De euangelio. Rrica.

Upra proxime tactũ est qualiter sacerdos nõ so lẽniter celebrans ipse met euãge liũ dicit. Uex quando episcopus vel sacerdos celebrat cũ ministris cũcta solen nius paguntur. tunc enim in q̃busdam ecclesi is vt rome diaconus dextra manu põtificis os culata codicem euangelij sumit de altari illum subdiacono ad ferendum tradẽs. postea bene dictionem postulat ab episcopo vel a sacerdo te ꝛ ei benedicit̃. Jn aliis tamẽ ecclesiis pri⁹ be nedictionem postulat q̃ꝫ codicem accipiat de altari. Data itaq; benedictione procedit diaco nus ad pulpitũ per dextram partem chori quẽ p̃cedit subdiacon⁹ cum textu euangelij ꝛ illum p̃cedit thuribulũ cum incenso. ꝛ ante thurife rarium ceroferarii cum faculis accensis ante il los in q̃busdam ecclesiis crucis vexillum sicq; pulpitũ ascendit. ꝛ euangelium incipit quo di cto ad episcopũ vel sacerdotem simul redeũt q̃ singula prosequemur. Notandũ est autem ꝙ in q̃busdam ecclesiis in precipuis festiuitati bus diacon⁹ proficisci volens ad legendũ euã gelium incipit antiphonam que est in noctur nis super benedictus. ꝛ dũ ipse accedit ad pul pitum illa cantatur ꝛ finitur a choro vt notet̃ caritas. ꝛ cantatur neuma ad notandũ ꝙ de⁹ non precepit nos habere nisi simplicem cari/tatem. Sane iam figura mutatur. Nam di/aconus qui primo representabat prophetam iam representat euangelistam quod lex ꝛ pro/phete vsq; ad iohannem ꝛ ex eo regnum celo/rum euangelizatur. Jdeo autem euange/lium legit̃ vt velut christus post legeꝫ prophe/tias ꝛ psalmos ore suo p̃dicauit. ita post episto lam responsoriũ ꝛ alleluia p illud populo p̃dica catio annũciet̃. Et dicit̃ euangelium quasi bo nus nũcius. ab eu qđ est bonũ. ꝛ angel⁹ qđ est nũcius. est eni euangeliũ christi ꝛ apostoloꝝ p̃ dicatio. nũciat q̃dem vitã post mortẽ. requiem post laborẽ. regnũ post seruitiũ. Est aũt sciẽ/dũ ꝙ sicut caput p̃eminet ceteris corpis mem bris ꝛ illi cetera mẽbra seruiũt. sic ꝛ euangeliũ p̃ncipale ẽ oĩuꝫ q̃ ad officiũ misse dicũtur ꝛ to ti p̃eminet officiũ misse. ꝛ quecũq; ibi cantant̃ ꝛ leguntur illi consentiunt in intellectuali rati one. prout in sexta parte sub dominica qualibꝫ dicet̃. Diaconus ergo primo dextraꝫ manũ pontificis osculatur nihil dicens. quia predica tor euangelizare debet pro gloria eterna d̃ qua sponsa dicit in canticis. Dextra illius amplexa bitur me. Naꝫ ꝛ angelus qui resurrectiõis xp̃i gloriam venerat nunciare sedebat i dextra sto la candida coopertus. Jn aliis tamen ecclesiis non osculat̃ sed solũ inclinãs benedictionem

poscit. Uerum subdiaconus vel diacon⁹ non man⁹ sed pedes romani pōtificis osculatˀ vt sū mo pontifici summam exhibeat reuerentiam. ⁊ eū illius esse vicarium cuius pedes osculaba tur mulier illa que fuerat in ciuitate peccatrix Adorandū est enī scabellū pedum eius q̇a san ctum est. cuius etiam resurgētis a mortuis pe des mulieris tenētes adorauerūt. Generaliter enī nemo debet manum summi pontificis os culari: nisi cum de manibus eius aliquid acci pit. vel cum ad manus eius aliquid tribuit vt ostendatur ꝙ ex vtroqꝫ debemus ei gratias a gere qui sicut semper dat propria sic nunq̄ꝫ re cipit aliena quas oblationes romanus ponti fex recipiat. sub ti. ꝺ oblationibus dicetˀ. Sub sequenter diaconus textum euangelii sumit ꝺ altari. quia de syon exibit lex ⁊ verbum domi ni de hierusalem. non vtiqꝫ mosaica lex quōdā exiuerat de monte synai sed euangelica. ꝺ qua propheta ait. Ecce dies veniunt dicit domin⁹ ⁊ consumabo testamentum nouum super do mum israhel ⁊ supra domum iuda. Sumitˀ etiam liber de altari. quoniam apostoli de alta ri euangelium acceperunt cū predicantes pas sionē christi euāgelizabāt. Uel altare in hoc si gnificat iudeos a quib⁹ transfertˀ regnū dei ⁊ datˀ genti facienti fructū eius. Et ex eo ꝙ liber sumitˀ de altari notatˀ ꝙ euangeliū est verbum dei qꝺ per altare significatˀ. ꝭm illud exo. xx. Al tare de terra facietis mihi. Et propter p̄missas rationes quidam volentes dicere finita missa euangelium sancti iohānis vel aliud imprimitˀ primo signū crucis super altare ⁊ postea. i fron te. Sumit autem illum vt q̇dam volūt de dex tra parte altaris. q̇a ecclesia de iudeis a qua no strū sūpsit exordium antiquit⁹ fuit a dextris. ⁊ ponit eū in manu sinistra dexteram supponēs iuxta illud. Leua eius sub capite meo ⁊ dextra eius amplexabitˀ me ⁊ hoc propter triplicē cau sam. Primo quia euangelista docet celestia q̄ per dextram. terrenis que per sinistram intelli guntur supponi. Secundo inclinatur liber su per sinistrum humerum ad notandum ꝙ chri sti predicatio de gentili populo transibit ad iu daicum. Isa. xx. c. In diebus illis saluabitˀ iuda Tertio q̇a in vita temporali que per illam sig nificatur necesse est euangelium predicare. Et textus euangelii in q̇busdam ecclesiis ornatur exteri⁹ argento ⁊ lapidibus. prout dictum est ī parte tertia sub ti. de legalibus indumētis. Li ber autem ipse ab aduentu sacerdotis ad alta re donec euangeliuꝫ legatur super altare remā sit. quod q̄ꝫtum ad hoc significat hierusalem. quoniam angelica doctrina primum in hieru salem facta est. ⁊ ibi permansit ab aduentu do mini illud donec publicaretˀ gentilibus. iuxta illud. De syon exibit lex. vt infra. Hierusalem. n est locus passionis que per altare etiam signi ficatur. Consequenter benedictionē postu lat. quia nullus debet predicare nisi mittatur. iuxta illud apostoli. Quomodo predicabūt nisi mittantur. extra de hereti. cum ex iniuncto. ⁊ dominus inquit apostolis. Rogate dominum messis vt mittat operarios ī messem suam. xxv di. in nouo. Isaias autem cum audisset vocem domini dicentis. Quem mittam ⁊ quis ibit ex vobis. Respondit. Ecce ego sum. mitte me. Di xitqꝫ dominus. Uade ⁊ dic populo huic. audi te audientes ⁊c̄. viii. q. i. scienduꝫ. Rursus hu iusmodi benedictionē p̄figurauit moyses. qui ascendens in montem accepit tabulas ⁊ bene dictionem ⁊ populo mandata proposuit. ⁊ do minus etiaꝫ benedixit ordini diaconali cui de dit spiritum sanctum ⁊ misit ad predicandum per vniuersum orbem. Pontifex ergo vel sacer dos visibiliter benedicit diacono qui lecturus est euangelium quod non fecerat subdiacono lecturo epistolam. quia christus inuisibilis ma nens legem ⁊ prophetas que per epistolam si gnificantur inuisibiliter misit. sed postq̄ꝫ in ter ris visus ⁊ cum hominibus cōuersatus ē apo stolos ⁊ euangelistas visibiliter misit ⁊ docuit Euntes inquit predicate dicentes. Appropin quabit regnum celorum. Illi autem egressi cir cuibant castella euangelizantes ⁊ eūtes vbiqꝫ. ⁊ mittit eum ad legendum euangelium. ad no tandum ꝙ christus misit apostolos ad predi candum regnum dei. Diaconus autem ea q̄ sibi in benedictione dicuntur considerans se corde puro. ore mundum. ⁊ opere castum stu deat exhibere. quatenus sacrosanctum euāge lium possit digne proferre. quia puteus aqua rum viuentium. i. euangelica predicatio nō flu it impetui. i. libere de libāo. i. corde casto ⁊ ore candido. Non enim est speciosa laus ī ore pec catoris: imo peccatori dixit deus. Quare tu e narras iusticias meas ⁊ assumis testamentum meum per os tuum. iii. q. viii. §. quod testatur. ⁊ ideo signo crucis munitur. deinde licentia ⁊ benedictione obtentis. ⁊ insuper cruce impres sa vt securus incedat procedit ad pulpitum cū silentio inclinato capite. nihil in quibusdaꝫ ec clesiis ferens propter illud quod dominus ipse precepit apostolis quos misit ad predicanduꝫ regnum dei. Nihil inquit tuleritis in via ⁊ ne minem salutaueritis. In aliis tamen ecclesiis diaconus fert librum vt iam dicetur. Sed per ueniens ad ambonem salutat quasi intrās do mum cui offert pacem vt infra dicetur. ⁊ tran sit per dextram partem chori. ad sinistram ⁊ li ber euangelij de dextra ad sinistram transfertˀ ⁊ ibi legitˀ q̇a de syon exibit lex ⁊ v̄bū vt supra.

Judea enī respuente verbū dei apostoli transi
erūt de iudeis ad gentes. ⁊ postea p̄dicatū est
gentibꝰ q̄ per sinistrā intelligūt. Unde aposto
lus ad Heb. dicit. Uobis oportebat prius pre-
dicare verbū dei: sed quoniā repulistis illud ⁊ ī
dignos vos iudicastis. ecce cōuertimur ad gē-
tes. extra de renū. nisi. de hoc supra ī ti proxio.
In ecclesia romana ⁊ in q̇busdā aliis subdiaco
nus per vnā viam ⁊ diaconus per aliam ī pul
pitum ascendit quoniā ille docendo ⁊ iste dis
cendo in augmentuʒ scientie procedit. ⁊ quia
ministrator per meritum operis. ⁊ predicator
per meritum oris in augmentum iusticie pro-
greditur. vnde psalmista. Justicia tua sicut mō
tes dei. per eandem tamen viam descendentes
ad pontificem reuertuntur. quia per finalē per
seuerantiam pertingunt ad primum. sicut do-
minus ait. Qui perseuerauerit vsqꝫ ī finem ⁊c̄.
de pe. dis. ii. apostolus. ⁊. c. multi. Et quia predi
catio sine opere non sufficit. Cepit enim iesus
facere ⁊ docere. ideo predicator per eandē viā
reuertitur per quam accesserat ministrator.
Preterea ideo lecturus euangeliū ab vna par
te progreditur ⁊ ascendit. ⁊ ab altra regredit̄ ⁊
descendit. iuxta illud euangelii. Per aliam viā
reuersi sunt in regionem suam. quoniam apo-
stoli prius predicauerūt iudeis ⁊ postea gētibꝰ
sm̄ illud apostoli. Quoniam repulistis verbum
dei ⁊ indignos vos fe. ⁊c̄. Sane diaconū sub-
diaconus antecedit. quia iohannes ⁊ eius pre
dicatio christum ⁊ eius predicationem preces
sit portās in quibusdam ecclesiis puluinar q̄ḋ
libro supponat. Per puluinar quideʒ q̄ḋ fesso
supponitur ad quietē significatur vite solaciuʒ
siue tēporalia quasi dicat. Si vobis seminamꝰ
spūalia non ē mirū si a vobis metimꝰ carnalia
xiii. q. i. §. i. Nā sm̄ apostolū primo ad corinth.
Qui altari seruiūt cū altari participant. extra ḋ
preben. cū sm̄. dignꝰ ē enī operarius mercede
sua. math. x. ⁊ dominꝰ precepit ī lege. Nō clau
des os bouis triturātis. extra de prebē. extirpā
de. Rursus puluinar supponit̄ euāgelio ad
notandū ꝙ suaue est iugum domini siue onus
euāgelii illud portare volentibꝰ. Unde in ma
theo. Jugū meū suaue ⁊ onꝰ meū leue. huic iu
go qui subiicit̄ oīa subiecta hʒ sm̄ Aug. pului
nar ergo suauitas ⁊ dulcedo in mandatis dei.
Unde propheta. Parasti ī dulcedine tua pau
peri deꝰ. ⁊ iterū. q̄ꝫ dulcia faucibus meis eloq̇a
tua domīe. In ecclesia tamē romana diaconꝰ
precedit ut doctor. subdiaconꝰ sequit̄ ut audi
tor. ille precedit ut predicet. iste sequit̄ vt mini
stret. Post lectionē v̇o subdiaconꝰ quasi suffi
cienter edoctꝰ precedit referens euāgeliū quo
niā mercedē euangelii de sua ministratione re
portat. sm̄ illud q̄ḋ dominꝰ ipse promisit ī euā

gelio. Qui recipit prophetā in nomīe prophete
mercedē prophete recipiet. quē ideo premittit
diaconꝰ ad pontificē ut ostēdat se fructū pre
dicationis referre de quo dominꝰ iusserat. po
sui vos ut eatis ⁊ fructū afferatis ⁊ fructus vr̄
maneat. Ad hec subdiaconus librꝫ ⁊ puluinar
reportās significans ꝙ predicator bono opere
debet vitam suam deo offerre. Unde apostolꝰ
ad corin. ix. Omne quodcunqꝫ facitis aut ver
bo aut opere in nomine domini iesu christi fa
cite. xxvii. q. vlti. non obseruetis. Premittit
quoqꝫ episcopus ante euangelium thuribuluʒ
cum incenso. quia christi opera precesserunt
eius doctrinam. iuxta illud. Cepit iesus facere
⁊ docere. Thuribulum autem cuʒ thure signi
ficat orationem cum deuotione quā tunc ma
xime debent habere fideles in audiendo diui
num sermonē. Rursus diaconus ideo premit
tit thuribulum. quia predicator debet odorem
bone opinionis ex se mittere. Juxta illud apo
stoli. Christi bonus odor sumus in omni loco
nam cuius vita despicitur restat ut eius predi
catio contemnatur. extra de sacra vnc. c. i. Ter
tio thuribulum precedit ut ipsius diaconi ora
tio sicut incensuʒ in conspectu domini diriga
tur. Ante thuribulum v̇o premittit duos cero-
ferarios cū faculis accensis. Primo quia de-
bet desiderium ⁊ gaudium in cordibus audi-
torum accendere quatenus ⁊ libenter audiāt
⁊ gratanter obediant. In quibusdam tamē
ecclesiis thuribulū cereos precedit. quoniā ora
tiones ⁊ op̄a ⁊ v̇tutes de rōne famā lucem et
signa p̄cedūt. iuxta illud Lu. Luceat lux vestra
Et illud. Et v̇tus exibat de illo ⁊ sanabat oēs
Secūdo sacerdos vel ep̄s p̄mittit ante diaco-
nū duos accolitos portantes cereos ⁊ incēsuʒ
ad notandum ꝙ christus p̄mittebat binos nū
cios ante faciem suam in omnem ciuitatē ⁊ lo
cū quo ipse erat venturꝰ p̄ferentes coruscatio
nes miraculorꝫ ⁊ odorē virtutum. vnde reuersi
dixerunt. Dn̄e in tuo noīe etiam demonia sub
iiciunt̄ nobis. facies enī xp̄i cōuenienter hic ī
telligūt̄ apl'i q̄ normā doctrine ppl'is oñdebāt
propter q̄ḋ ipsis aiebat. Qui vos recipit me re-
cipit. Tertio iō librꝫ euāgelii p̄cedūt thuribulū
⁊ cādelabra. q̇a doctrinam xp̄i virtus ⁊ fama
p̄ibant euangelista testante. Exiuit iesus ī v̇tu-
te sp̄us in galileam. ⁊ fama exiuit de illo in v̇ni
uersam regionem. ⁊ ipse docebat in synagogis
eorum. Quarto propter causam in secūda par-
te sub ti. de accolito scriptam. Rursus duo ce-
rei illuminati doctores ecclesie per quos eccle
sia illuminatur. ⁊ qui debent habere noticiam
vtriusqꝫ testamenti designant. Hinc est ꝙ ipsi
cerei plerumqꝫ quibusdam diuersorum colo-
rum lineis decorantur. ad notandum ꝙ per

doctores ipsa sacra scriptura diversis sensib⁹ exponit̄ ꝓut dictū est in ꝓhemio li. Si vero li nee ipse auree uel argētee sint designant ꝙ in ipsis doctoribus ē auꝝ sapīe ⁊ argentū eloquē tie. vel cerei ipsi designāt duo testamēta qbus genus humanū illuminat̄. vel legē ⁊ ꝓphetas q̄ in qbusdā ecclesiis dū euangeliū legit̄ in pa uimento ponunt̄: qm̄ leges vmbra ⁊ ꝓphetaꝝ enigmata p lumē euāgelij etiā ab hūilib⁹ itelli gūt. qa p euāgelicā doctrinā lex ⁊ ꝓphetia pe nitus euanuerūt i littera. In qbusdā tamen ec clesiis in diebus ꝓfestis vnus puer cūvno tm̄ cereo diaconū p̄cedit. per quod significatur ꝙ primuꝫ xp̄i aduentū q̄ humilis fuit ⁊ occultus p̄uenit tantū vn⁹ cursor. s. iohānes baptista q̄ fuit lucerna v̄bi. In dieb⁹ v̄o festiuis duo cerei p̄cedunt. qa in secundo aduentu qui solennis erit ⁊ manifestus duo p̄mittent̄ p̄cones. s. He lias ⁊ Enoch q̄ interficient̄ ab antixp̄o in irl̄m qd̄ significatur per extinctionē cereoꝝ. De cā delabris ⁊ etiā cereis aliter dictū est in prima parte sub titu. de picturis. Antecedit quoqꝫ crux primo ad notandū ꝙ diaconus debet p̄ dicare crucifixū. Secūdo ꝙ q̄ eū intuet̄ per fi dem sanat̄ a morsu serpētis antiq. ipse est eniꝫ serpens in palo. Tertio crux p̄cedit euangeliuꝫ in signū ꝙ p̄dicator seq̄ debet crucifixū. Unde dn̄s inq̄t Petro. Seq̄re me. Joh. xxi. c. Post hec diacon⁹ sup ambonē ascendit. dicit̄ autē ambo ambonis pulpitū vbi legit̄ euangelium ab ambo ambis qa locus ille gradib⁹ ambitur Sūt enī in quibusdam ecclesiis duo paria gra duū siue duo ascensus in illū per mediū chori vn⁹ a sinistris videlꝫ v̄sus orientem quo fit as census. alter a dextris videlꝫ v̄sus occidentem quo fiat descensus ut p̄missum est. vel ascēdit ab australi p̄te. nam xp̄s a bethel. i. bethleem q̄ est ad austrū venit in irl̄m. vnde dicit̄. De⁹ ab austro veniet. Ascendit ergo sup ambonēꝫ ad notandū ꝙ xp̄s ambit oēs qui custodiūt v̄bū euangelij. ⁊ ut possit ambiri ⁊ sic meli⁹ ab hōi bus intelligi. Item ascendit ut in edito ⁊ alta voce annunciet euāgeliuꝫ tanq̄ vbiqꝫ ⁊ ab oi bus audiendum. iuxta illud ꝓpheticum. Sup montē excelsum ascende tu q̄ euāgelizas syon exalta in fortitudine vocem tuā. ⁊ domin⁹ in quit in euangelio. Quod dico vobis i tenebris dicite in lucē. ⁊ qd̄ in aure auditis p̄dicate sup tecta. ex de here. cuꝫ ex iūcto ut imitemur do minum q̄ in montē ascendit ut euāgeliuꝫ p̄di caret. ⁊ apiens os suum docebat discipl'os di cens. Bt̄i paupes spiritu ⁊c̄. Lex etiā in mon te data est. euangelium ergo in alto ⁊ eminēti loco legit̄. qa doctrina euāgelica dilatata fuit vbiqꝫ terraꝝ. Unde. In oēm terrā exiuit son⁹ eoꝝ ⁊c̄. xix. di. ita. Epistola v̄o in loco inferiori

qa lex ⁊ ꝓphete qui p illam figurant̄ clausi fu erunt in iudea. vnde. Notus in iudea deus ⁊c̄. Preterea p epistolā p̄dicatio veteris testamen ti que humilior p euangelium noui testamen ti que excellentior est intelligit̄. doctrina enim xp̄i uel lex euangelica excellit apostolicā ⁊ apo stolica legalem doctrinā. Unde apostolus ad Heb. vij. Lex neminē ad p̄fectionē duxit. euan geliū autē dat salutem oī credēti. In missa aūt p defunctis nō in loco eminentiori sed iuxta altare euāgelium ⁊ epistola legunt̄ ad notan dum ꝙ q̄tum spectat ad defunctos talia non sunt p̄dicatōes q̄ viuis publice fiunt. Ipsis au tem cum sint absentes fieri neq̄unt publice ul' occulte: sed magis sunt ꝓ ipsis orōnes p quas ad xp̄m q̄ p altare significat̄ appropinquantes eis possumus reuelationē aliquā obtinere. Le git̄ etiam de morte euangelium sup aquilam. iuxta illud. Et volauit sup pennas ventoꝝ. ⁊ a quila ipsa seu locus in quo legit̄ in dieb⁹ festi uis aliquo pāno lineo vel serico coopit̄ ad sig nificandum molliciem cordiuꝫ xp̄ianoꝝ. Unō domin⁹ p ꝓphetam. Ecce cor carneum dabo vobis ⁊ scribā legem meā in cordibus vestris Locus v̄o in quo epistola legit̄ nō cooperitur ad significandum duritiā cordium iudeorum. Lectur⁹ autem euangelium transit ad partem sinistrā ꝓut iam ⁊ supra sub ti. de mutatiōe sa cerdotis dictuꝫ est. ⁊ opponit faciem suam aq̄ loni. iuxta illud Isa. xliii. Dicaꝫ aq̄loni da. ⁊ au stro noli ꝓhibere. ut ostendat nos doctria euā gelij debere amari ⁊ p̄dicationem xp̄i cōtra il lum specialiter dirigi. q̄ ait. Ponam sedeꝫ meā ab aq̄lone ⁊ similis ero altissimo. nam ⁊ ſm ꝓ phetam. Ab aq̄lone pandet̄ omne malum sup habitatores terre. Rursus v̄sus aq̄loneꝫ euan gelium legitur. iuxta illud quod legitur in can ticis. iiii. Aq̄lo surgat. i. diabol⁹ fugiat. ⁊ auster veniat. i. spirit⁹ sanctus accedat. Recte enī cō tra diabolum euangelium legitur ut illum sua v̄tute expellat. quoniam diabol⁹ nihil tantum quantum euangelium odit. Siquidem aquilo ventus frigidus diabolum significat qui flatu temptationum corda hoīuꝫ a dei timore cōge lat ⁊ refrigerat. Cum ergo fides i euangelio cō tineatur q̄ est armatura nostra contra diabo lum. iuxta illud. Cui resistite fortes in fide. me rito legitur cōtra illum. Quandoqꝫ etiam v̄sus meridiem legitur. qa doctrina xp̄i que prio fu it iter iudeos ⁊ nunc iter gentiles ad eos in fi ne redibit. Hi v̄o q̄ euꝫ i veniendo p̄cesserant respiciunt ad euangelium ⁊ ad faciem recitan tis. ꝓut sub epistola dictum est. Deinde lectu rus euangelium salutat populum ut illum ad audiendum v̄bum dei attentum reddat dicit dominus vobiscum. ostendens etiam per hoc

se orare vt dn̄s sit cū eis. ⁊ obseruans ꝙ dominus iussit. In quancūqꝫ domū intraueritis primū dicite. pax huic domui. Chorus v̄o ⁊ ppl's q̄i redditus attentus ad illū ⁊ ad quācūqꝫ partem in qua euangeliuꝫ legitur se vertunt: quia omnibus ꝓpositū est. Ite in mundū vniuersū predicate euangeliū omni creature. i. homini ꝓ quo facta est omnis creatura. vel qui habet aliquod participium cū omni creatura. Et respōdent. ⁊ cū spiritu tuo. supple vt digne possis euangeliū legere. ac si dicant. tecū sit ad dicēdū. ⁊ si mutuo se salutant. ꝓut sub prefatione dicetur. Sane euangeliū stando ⁊ nō sedēdo auditur. sicut statuit Anastasius papa de con. di. i. apostolica vt ad prelium ꝓ xp̄i fide seruanda ꝓmptitudo notet̄. Unde Luc. xxij. Qui nō habet gladiū vendat tunicam ⁊ emat illū. ⁊ quia ipsius doctrina ad amorem celestiū dirigit mētes nostras. ad huiusmodi etiam ꝓmptitudinē designandam quidam dum euangelium legitur. clamides deponunt. ⁊ etiam ad notanduꝫ ꝙ omnia tp̄alia dimittenda sunt ꝓpter xp̄um. Iuxta illud euangelij. Ecce nos reliquim⁹ omnia ⁊ secuti sumus te. Et ex quo standū est apparet ꝙ nec iacere nec appodiari debem⁹ euāgeliū audiendo. Reclinatoria ergo tūc relinquunt̄. ad notandū ꝙ non debemus confidere in principibus. nec sustentari in terrenis: q̄a vanitas vanitatū ⁊ omnia vanitas dixit ecclesiastes. Subaudit̄ cōparatione dei in queꝫ curam nostram iactare debemus. Et s̄m ipsuꝫ Anastasium stantes curui manere debemus: vt humilitatē que a dn̄o docetur. etiam corpore demonstremus. Auditur etiam capite nudato Primo vt attentio adesse mōstret̄. ob quā etiam cāꝫ q̄daꝫ tunc mentionē ⁊ genas manu tenent. Secundo vt quinqꝫ sensus patuli sint ad audiendū. Tertio ad notandū ꝙ omnia q̄ sub velamine ⁊ figura in lege ac ꝓphetis continebant̄ sunt in euangelio manifestata. In xp̄i enim passione velum templi scissum est ⁊c̄. Deponunt̄ etiā tūc baculi ⁊ arma. Primo ne imitemur iudeos in conspectu crucifixi arundīes ⁊ arma ferentes. Scd̄o ad notandū ꝙ xp̄o predicante oēs legales obseruātie que ꝑ baculos significant̄ deposite sunt. Tertio deposito baculoꝝ ⁊ armoꝝ humilitatē notat. ⁊ xp̄iane ꝑfectōis esse nō se vindicare: sꝫ dn̄o reseruare vindictā. Iuxta illud. mihi vindictā ⁊ ego retribuaꝫ dicit dn̄s. Et Math. v. Qui te ꝑcusserit in vna maxilla p̄be ⁊ ei alterā. xxiij. q. i. §. i. Audit̄ etiaꝫ euangeliū in silentio: q2 oīa soluta sunt in euāgelio q̄ in lege ⁊ ꝓphetis ꝓmissa erant. Pontifex v̄o seu sacerdos dū euangeliū legit̄. facieꝫ vertit ad illud. ad notandū ꝙ xp̄us p̄dicatores euangelij semꝑ ad adiuuandū respicit stās suꝑ scabellum ad designandū ꝙ per huiusmodi p̄dicationem omnis aduersa potestas debellat̄. ⁊ xp̄i pedibus submittitur. ⁊ sic impletur qd̄ in p̄s. dicitur. Donec ponam inimicos tu. s. pe. tu. Dyaconus v̄o statim postq̄ꝫ sibi responsum est ⁊ cum spiritu tuo: vt cunctos reddat dociles ⁊ beniuolos ad audiendum verbum euangelij. i. bonum nunciū nunciantem regnū dei subdit. Sequentia sancti euangelij. thurificant libꝝ et signans signo crucis. Et etiam in quibusdaꝫ locis osculatur libꝝ. q̄i dicat hic est liber seu euāgelium dei. hic est liber crucifixi quem predico hic est liber pacifici per quem reconciliationeꝫ accepimus. Unde apl's. i. ad corinth. i. predicamus vobis xp̄m crucifixum. Per incensi auteꝫ fumū bona predicationis opinio intelligitur.

Deinde signat se in fronte in ore pariter. ⁊ ī pectore seu in corde: ne dyabolus qui bonis operibus insidiatur tollat ei per erubescentiā deuotionem de corde vel sermonem de ore. ac si dicat. ego xp̄i crucem non erubesco sed eā ore predico: ⁊ corde credo: quia corde creditur ad iusticiam. ore autem confessio fit ad salutem. Predicamus inquit apl's. xp̄m ihesum ⁊ hunc crucifixum iudeis quidem scandalum gentilibus stulticiam. Et apl's ad gala. vj. Mihi auteꝫ absit gloriari nisi in cruce dn̄i nostri ihesu christi. dn̄s etiam in euangelio ait. qui me erubuerit ⁊ sermones meos. hunc filius hominis erubescet cum venerit in maiestate sua ⁊ patris ⁊ angeloꝝ sanctoꝝ. Unde in Daniele legit̄. Non est confusio confitētibus te. Quidam autem signant se tantum in fronte ⁊ in pectore quasi in vtroqꝫ superliminari. Clerus vero ⁊ populus audito titulo e angelij. scilicet sequentia ⁊c̄. siue bono nuncio vertentes se ad orientem siue ad altare. vt deū q̄ verus est oriēs glorificēt: q̄a misit eis verbum salutis. sicut legitur in actib⁹ apostolorum. ⁊ glorificauerunt deum dicētes. ergo ⁊ gentibus deus penitentiam dedit. ⁊ vitam cum reuerentia ⁊ honore respondent. gloria tibi domine. Proposito itaqꝫ euangeliū ad legendum. in quo agitur de gloria ⁊ de nostra liberatione. scilicet qualiter christus dyaboluꝫ deuicit. ⁊ nos ab ipsius seruitute liberauit ⁊ victor ad gloriam patris ascendit. ipsi auditores euangelij letantes in laudem sui saluatoris cōclamant dicentes. Gloria tibi domine. quasi dicant. gloria tua que nobis in euangelio predicatur nobiscum sine fine permaneat ⁊ semper crescat. ⁊ hec dicendo signo crucis in fronte: ī ore: ⁊ in pectore. se similiter contra dyabolum muniunt. ne eos impediat in audiēdo. In frōte quia ibi est locus pudoris ⁊ verecundie. Unde per hoc ꝙ crucem fronti imprimunt. ostendunt se non erubescere credere crucifixuꝫ. cui⁹

liber legit̃ ⁊ eũ habere deum ⁊ dñm. Per hoc
ꝙ in ore significant crucem dñi adacter predi
care. Per hoc ꝙ in pectore ostendunt se liben
ter compati pro nomine xp̃i qua etiaz ratione
quidam q̃zdiu euangeliũ legitur cũ vtroqꝫ pol-
lice ante pectus signũ crucis figurant. Rur-
sus nos in ore signamus ad designandũ ꝙ de
verbis euangelij debet esse locutio nostra. In
pectore võ ad significanduz ꝙ verba euangelij
debent nos percutere ĩ pectore ĩ mente. Mox
vero post factũ signũ crucis versus dyaconum
audituri euangeliũ se cõuertunt. De crucis mi
sterio dicetur in prohemio quinte partis. Por
ro alicubi subdyaconus dũ legitur euangeliuz
sinistram manũ libro supponit. ad notandũ ꝙ
illi qui sub tempore legis fuerunt quoꝝ vltim⁹
fuit Joannes quem significat subdyaconus. ⁊
si aliqua bona agebant. illa tamen debilia ⁊ in
firma erant que per sinistram significantur: qꝛ
si lex ad gratiam disponeret: tamen gratiaz nõ
prebebat. Conuenienter ergo sinistra manus
liber euangelij supponitur. In quo xp̃i fides p̃
dicatur. sine qua per opera legis nemo saluat̃.

Rursus per sinistraz manuz tp̃alia per librũ
euangelij spiritualia congrue designãtur. Ma
nus ergo sinistra libro supponitur. ad notãdũ
ꝙ sicut anima sine corpore nõ viuit. ita nec spi
ritualia diu sine temporalib⁹ subsistere possunt
Terminatur autem euangeliũ exaltando vocẽ
in fine. prout sub epistola dictuz est. ⁊ mox illo
finito munit se dyaconus signo crucis: ne dya
bolus susceptũ semen euangelij de vase signa-
to surripiat. Et deinde euangelium osculat̃ ad
notandũ se ex caritate ⁊ amore euangelizasse.
Auditores vero se versus orientem conuertũt
quasi ad hierusalem gratias agentes: quia inõ
venit ad nos euangelium. Juxta illud qd̃ dñs
dixit in euangelio apostolis. Uos eritis mihi
testes horũ in omnes gentes. incipientes a hie
rusalem. ⁊ signo crucis se in pectore muniunt
contra dyabolum ne semen verbi dei suffoce-
tur in eis. vnde Luce. viij. volucres celi comed̃
runt illud. Et ne sermonem domini rapiat de
pectoribus eorum. quasi dicant. deus nos faci
at in doctrina christi perseuerare. ⁊ vt signifi-
cent se habere in corde qd̃ exprimunt ore. Qd̃
etiam apertius designatur in quibusdam eccle
sijs in quibus finito euangelio dicitur amen. ⁊
bene. quasi dicant verũ est qd̃ in euengelio di
ctũ ẽ. qd̃ est cõtra quosdaz hereticos: qui lecto
euangelio q̃i contra dicentes dicunt. falsum ẽ
vel amen. q. d. fiat nobis qd̃ dñs in euangelio
pollicet̃. Juxta illud Hiere. viij. Bñdicite estras
dño deo magno. Et respondet omnis ppl'us a
men amen. Et eleuantes manus suas incurua
ti sunt ⁊ adorauerunt proni ad terram. In ali-
is võ ecclesijs dicit̃ deo gratias sic fit post ali-
quã lectionẽ vel capitulũ. Quidam etiã littera-
ti dicunt. Benedictus qui venit in nomĩe dñi
qd̃ est finis euangelij Math. qd̃ legit̃ in festo
beati stephani ⁊ ĩ dñica palmaꝝ. In quibusdã
locis cerei qui significant doctores ꝑ quos ec
clesia illuminat̃ statim post lectũ euangeliũ ex
tinguunt̃: qm̃ xp̃o in eis loquente possunt ec-
clesiam illuminare. eo autem tacente. i. spiritu
sancto ab eis recedente hoc nequeũt. Propte-
rea euangelij predicatione finita lex ⁊ prophe-
cie cessabunt. In nõnullis tamẽ ecclesijs dũ
euangeliũ legitur candelabra cum cereis d̃po
nuntur ad terram ad notandum legem ⁊ pro
pheciam inferiorem euangelio esse. Conse-
queriter subdyaconus codicem euãgelij refert
dyaconnus vero vacuus redit vt ostendat se p̃
dicatione finita. contemplationi vacare. veniẽs
autem prius ad legendum euangelium. librum
in quibusdam ecclesijs ferebat ad notandũ ꝙ
ipse non solum debebat docere sed ⁊ facere.
Redit etiam ad episcopum seu sacerdotem vn
de venit ad notandũ ꝙ omnis doctrina a deo
est. ⁊ ad ipsum reuertitur. vnde Salomon. vn-
de exeunt flumina reuertuntur. Textus quoqꝫ
euangelij super puluinar reportatur: quia eccle
sia vt audiuit euangelium illud suauiter corde
suscepit ⁊ letata est. Juxta illud. Audiuit ⁊ leta
ta est syon. ⁊ ait. Anima mea liquefacta est vt
dilectus locutus est. Liber quoqꝫ euangelij et
thuribulũ ad pontificem reportamur: quia ad
eum omnia bona referenda sunt a quo cunc-
ta procedunt. Ipse enim est finis consumans
sed non consumens. alpha ⁊ o primus ⁊ nouis
simus initium ⁊ finis. Naz ⁊ apostoli predica-
tione peracta ad christum reuersi sunt referen
tes ei gratias de miraculis ⁊ predicationis ꝑfe
ctu. Episcopus vero thus odorat ⁊ euange-
lium osculatur. Primo ad notandum: quia qd̃
xp̃s inspirauit ⁊ docuit hoc approbat ⁊ accep
tat. Deus enim nihil accipit nisi qd̃ efficit. nec
remunerat: nisi quod donat: quia sicut cuncta
que facit bona sunt. sic nulla sũt bona nisi que
fecit. Nam vidit deus cuncta que fecerat ⁊ e-
rant valde bona. Secundo apertum codicem
osculat̃ ad significanduz ꝙ scire debet ⁊ nuda
ac aperta sibi esse debent quecumqꝫ sunt in le
ge. vnde Luce. viij. Uobis datum est noscere mi
sterium verbuz dei. Et malachie. ij. Labia sacer
dotis custodiunt scientiam ⁊ legem requirunt
supple subditi de ore eius: extra de here. cuz ex
iniuncto. Tertio quia ipse solus intrat in sanc-
ta sanctorum. prout in prohemio huius partis
dictum est. Quarto quia huiusmodi osculuz si
gnificat affectum amoris ad euangelium. qui
precipue in episcopo vigere debz: adeo vt ꝑat⁹

sit mortem pro eo subire.xxv.q.i.violatores.
Quinto subdyaconus librum apertum prelato
seu sacerdoti offert ad osculandum.ad notan-
dum ipsum debere delectari in fide fidelium q̃
infusa est in eis. ⁊ patefacta per euangelij predi
cationem que prius in lege fuerat clausa. Po-
stea in quibusdam ecclesijs liber clausus illis q̃
sunt in choro ostenditur pro eo ꝙ post p̃missa
verba vobis datum est ⁊c̃.Sequitur in aposto
lo.ceteris autem in parabolis. Et est aduerten
dum ꝙ postq̃ꝫ dyaconus lecto euangelio librū
osculatus est. ad notandum se ex caritate ⁊ a-
more euangelizasse:tunc demum fertur euan-
gelium episcopo:qui christum significat ad o-
sculandum idest ad predicationem acceptan-
dam ⁊ non ante. ad figurandum ꝙ deus illaꝫ
duntaxat predicationem acceptat que fit ex a
more ⁊ caritate.Uerum tamen in missa pro d̃
functis euangelium non fertur pontifici ad o-
sculandum.tum quia tunc premisse ratõẽs ces
sant.tum qꝛ in missa illa omnis solennitas sub
trahitur.ne festiue solennitates cum desolatis
meroribus misceantur.Legens tamen euange
lium in missa pro defunctis.librum in quibus-
dam ecclesijs osculatur:quia quicumqꝫ illud ꝓ
nunciat debet caritatis amore in illum tende-
re.cuius doctrinam euangelicam recitauit.q̃ a
mor per osculum designatur. Et attende q̃a
statim post libri osculuꝫ sacerdos minister pō-
tificem qui christum designat incensat ad oñ-
dendum ꝙ sacerdotis maxime officium. orati
onis ignitum sacrificium.quod per incensuꝫ si
gnificatur christo offerre non solum in expiati
one delicti:verum etiam in gratiarum actionē
prout in leuitico habetur. Potest etiam sub
epilogo dici:quia ꝙ liber euangelij per subdya
conum portatur.ꝙ subdyaconus pulpitum a-
scendit.ꝙ aperto libro populum salutat. ⁊ om
nes respondent.ꝙ titulum euangelij premittit
ꝙ alta voce ⁊ distincte ⁊ contra aquilonem le
git. ꝙ omnis populus aures ⁊ oculos ad librū
dirigit.⁊ in silentio ac stādo audit.⁊ in fine ad
celum manus leuans orat dicens.amen.hec i-
quam omnia ⁊ singula ex lege sumuntur. Le
gitur enim in principio Hieremie.ꝙ congrega
to populo ad plateam que est ante portam aq̈
rum Esdras scriba attulit librum legis Moysi
⁊ stetit super gradum ligneum queꝫ fecerat ad
loquendum.⁊ aperuit librum coram omni po
pulo. Porro leuite silentium faciebant ī po
pulo ad audiendum legem benedicentes deo
magno.⁊ omnis populus stans ī gradu suo re
spondit amen.Et legerunt in libro legis dei di
stincte ⁊ aperte ad intelligendum. Omnis ve-
ro populus eleuantes manus suas adorauerūt
proni ad terram. Illud quoqꝫ pretereunduꝫ

n̄ ē.ꝙ euāgelijs q̃ ī eccl'ijs legunt' gn̄al'r due p̄-
fatões p̄mittūt'.Prīo ē īitiūsci euāgelij.Scd̄a
sequentia sancti euangelij. Siquidem prima
prefatio premittitur principio cuiuslibet euan
gelij quatuor euangelistarum. scilicet euange-
lio Joannis.In principio erat verbum. euan-
gelio Mathei.Liber generationis. euangelio
Luce.Fuit in dieb⁹ herodis.⁊ euāgelio Mar
ci.Principium euangelij Jhesu christi. quod ī
quibusdam ecclesijs legitur in prima domini-
ca de aduentu vt ibi dicetur. ⁊ tunc non subii
citur.In illo tempore:quia in ipsis principijs a
gitur ⁊ determinatur certum tempus. Unde
esset nugatio ⁊ superfluerent verba illa.Secū-
da vero prefatio premittitur omnibus alijs e-
uangelijs.Et dicitur sequentia: quia verba ip̄a
que legenda sunt sequuntur post initium seu
post ea que precedunt in euangelio vnde sum
pta sunt.vnde cum dicitur sequentia.supplen-
dum est sunt verba sancti euangelij ⁊cetera.vl'
sequentia est numeri singularis: ⁊ tūc cum di-
citur sequentia sancti euangelij secundum Jo
annem suppletur hec est. Sane in euangeli
is quibus ipsa secūda prefatio preponitur sub-
iicitur quandoqꝫ.In illo tempore. ⁊ quando-
qꝫ non subiicitur.Siquidem siue in illo tempo
re dicuntur quando ex eorum verbis certū est
de tempore vt premissum est.⁊ tunc incipiunt
per aliquam determinationem regie vel alteri-
us potestatis. vt illud anno quintodecimo ti-
berij.vel per simplicem rei geste narrationē cer
tum tempus determinantem.vt illud.cum eēt
desponsata.⁊ illud. Postquam consumati sūt
⁊ illud.Cum natus esset Jhesus.⁊ illud. Fcm̄
est autem cum baptizaretur.⁊ illud.Cum esset
Jhesus annorum duodecim.⁊ illud.Postquā
impleti sunt dies.⁊ illud.Uespere auteꝫ sabba-
ti.⁊ illud Elizabet impletum est ⁊cetera. Reli-
quis vero euangelijs subiicitur.In illo tempo
re.⁊ est sensus.In illo tempore scilicet gratie.d̃
quo dicit apostolus.Ecce nunc tempus accep
tabile ⁊cetera de pe.di.i.ecce.Non est etiam o
mittendum ꝙ euangeliū legitur ī ecclesia quā-
doqꝫ secundum historiā. vt illud quod dicitur
in die pasce.Maria magdalena ⁊ Mariā Ja-
cobi ⁊cetera.⁊ illd̄ quod cantatur in natali ad
secundam missam de pastorib⁹.Quandoqꝫ se-
cundum allegoriam.vt illud quod legitur in as
sumptione beate Marie.in quo mentio fit de
Maria ⁊ Martha.vbi dicitur.Intrauit Jhe-
sus in quoddam castellum ⁊cetera. prout ibi ī
septima parte dicetur. Quandoqꝫ secundū reꝫ
vt illud de sancta trinitate. Quandoqꝫ secūdū
personam.vt illud quod cantatur in festo san-
cti Thome apostoli.vbi dicitur. Thomas vn⁹
de duodecim.Quandoqꝫ secundum parteꝫ.vt

illud quod dicitur in festo sance crucis de Ni-
chodemo vbi dicitur sic. oportet exaltari filiuz
hominis ⁊ cetera. In quo versu christus passi-
onem suam significat. ⁊ exaltationem corporis
sui in cruce. Et ideo euangeliũ in quo hec clau-
sula continetur legitur in festo sancte crucis ⁊
in festo michaelis archangeli propter illuz ver-
sum. Angeli eorum semper vident faciem pa-
tris mei qui in celis est. Item etiam secundum
partem: vt illud. Liber generationis ⁊c̃. Et hoc
propter vltimum versum in quo fit mentio de
christo. Quandoqꝫ secundum totum: vt illud
quod legitur in circumcisione domini. Post-
q̃ꝫ consumati sunt dies octo ⁊c̃. Quandoqꝫ se-
cundum tempus: vt illud quod dicitur in pma
die quadragesime scilicet propter ieiuninm.
Quandoqꝫ propter letanias: vt illud. Si quid
petieritis ⁊c̃. quod in letanijs dicitur. in quo fit
mentio de pane ⁊ pisce. Et quandoqꝫ propter
locum: vt illud quod legitur in dominica sexa-
gesime. scilicet. Exijt q̇ seminat ⁊c̃. Sane mu-
lier etiam abbatissa non debet legere euangeli-
um. Licet enim beata virgo dignior ⁊ excellen-
tior esset apostolis vniuersis. dominus tamen
non commisit ei claues regni celorum: extra d̃
pe. ⁊ re. noua. hinc est ꝙ abbatissa non potest
proprias moniales benedicere. vel earum con-
fessiones in criminibus audire. vel euangeliuz
legere. vel publice predicare. In matutino tam̃
posset: sed non publice euangeliuz dicere. xvij.
q. i. dyaconissam. Et nota ꝙ quatuor sunt euã-
gelia de beata Maria: vt dicetur in septima p-
te sub festo assumptionis.

De symbolo. Rubrica.

Vãgelio lecto

mox cantatur alta voce symbolũ
illud scilicet. Credo in vnum deũ
quia enim corde creditur ad iu-
sticiam. ore autem confessio fit ad salutem. Iõ
ecclesia vt ostendat ꝙ euangelium verbuz seu
predicationem fidei. ⁊ corde recipit. mox fidei
symbolum ore decantat. Symboluz ergo post
euangelium fidem post predicationem osten-
dit. Unde Io. hec eo loquente multi credide-
runt in eum. Nam secundum apostoluz ad ro-
manos. x. Fides est ex auditu. auditus autem
per verbum christi. Dicitur autem alta voce: vt
omnes illud dicant ⁊ adiscant. Omnis eni xpi-
anus tenetur publice fidem catholicam profi-
teri. propter quod in fronte signatur. In pma
vero ⁊ in cõpletorio sub silentio dicitur. ne mu-
sce morientes perdant suauitatez vnguenti. p-
ut in quinta parte sub ti. de prima tangetur.

Rursus ideo in missa patẽter dicitur. ad no-
tandam ꝙ hodie fides catholica libere predi-
catur ⁊ docetur. In prima vero sub silentio di-
citur ad notandum ꝙ in primitiua ecclesia p̃-
sertim tempore passionis christi predicatores:
⁊ fidei professores siluerunt ⁊ in completorio.
ad notandum ꝙ similiter in fine seculorum an-
tichristi persecutione inualescente. illorum ora
claudentur. Sane sacerdos seu episcopus il-
lud incipit. ad designandum ꝙ omne bonum
a christo procedit. Nam omne datum optimũ
⁊ omne donum perfectum de sursum est. d. a.
p. lu. i. q. ij. q̃ꝫpio. Ne autem musicus ille celestis
dicat. Cantauimus vobis non saltastis. Chorus
euangelice doctrine consona voce respondet.
⁊ solenni tripudio fidem catholicam profitet
dicens. Patrem omnipotentez ⁊c̃. q̃ꝫuis i mis-
sa pape. quandoqꝫ aliter obseruetur. prout iam
dicetur. Ad hoc sacerdos illud incipiens mãet
erectus ante medium altaris. manibus extẽsis
sursum eleuatis quas postq̃ꝫ inceperat iungit.
Siquidem sacerdos christum representans
erectus manet. ad notandum ꝙ christus sem-
per paratus est cunctis spiritualia bona largiri
⁊ ante altaris medium innuens. ꝙ non est per-
sonarum acceptor. sed q̃ꝫtum in ipso est omni-
bus equaliter influit. nec scingulum diligit. ne-
qꝫ sinum. manibus quoqꝫ extensis. ad designã-
dum ꝙ paratus est habundanter bene meritis
illa largiri. sursum tamen eleuatis quasi ipso fa-
cto ostendens. ꝙ que sursum sunt querite atqꝫ
a deo misericordiam poscere. ⁊ in eo solo spera-
re debemus. Deinde poq̃ꝫ incepit manus iũ-
git: quia ei soli de perceptis bonis gratias age-
re ⁊ nos humiliare debemus. Et quoniã sym-
bolum verbum est euangelicum quo ad sensũ
ideo stando illud audire sicut ⁊ euangelium. ⁊
illo dicto signũ crucis facere debemus. Sym-
bolum autem grece latine sonat inditium vel si-
gnum vel collatio: tum quia regulam fidei ple-
nam indicat ⁊ perfectam: tum quia simul in v-
num fidei continet articulos. Et nota ꝙ tri-
plex est symbolum. Primũ est symbolum apo-
stolorum: quod vocatur symbolum minus: qd̃
videlicet ex institutione Damasi pape dicit ta-
cite per ferias in singulis canonicis horis. Et il-
lud dicitur a sin quod est con. ⁊ bolos quod ẽ
sententia: quia compositum fuit ex diuersis v̓-
bis apostolorum. sicut pueri in festiuis conue-
nientes afferre solent bolos idest frustra carni-
um ⁊ panis: que in vnum collecta symbolũ vo-
cantur idest collectio minutiarum. xliiij. di. nõ
oportet. Traditur enim ꝙ postq̃ꝫ apostoli spiri-
tum paraclytum acceperunt. cũ iam forent ad
predicandum euangelium profecturi conferẽ-
tes in vnum super articulis fidei statuerunt: vt

ſicut omnes erant in vna fidē cōcordes. ſic om
nes vnam fidem concorditer predicarent. ⁊ iō
ſymboluȝ minus componētes. vnuſquiſqȝ bo-
lum ideſt particulam vnam appoſuit. Unde ſe
cundum apoſtolorum cathalogum ſiue nume
rum duodecim particulas dinoſcitur contine
re. Petrus nanqȝ appoſuit. Credo in deum pa
trem omni. cre. ce. ⁊ ter. Andreas. Et in Jheſuȝ
chriſtum filium eius vnicum dominum nr̄m.
Jacobus. Qui conceptus eſt de ſpiritu ſancto
natus ex Maria virgine. Joānes. Paſſus ſub
poncio pilato crucifixus mortuus ⁊ ſepultus.
Philippus deſcēdit ad inferos tertia die reſur
rexit a mortuis. Bartholomeus. Aſcēdit ad ce
los ſedet ad dextram dei patris omnipotentis
Thomas. Jnde venturus eſt iudicare viuos ⁊
mortuos. Matheus. Credo in ſpirituȝ ſanctuȝ
Jacobus. Sanctam eccleſiam catholicam ſan
ctorum cōmunionem. Symon. Remiſſionem
peccatorum. Thadeus. Carnis reſurrectioneȝ.
Mathias. Et vitam eternam. Scōm ſym-
bolum eſt. Quicunqȝ vult ſaluus eſſe ⁊c̄. Ab A
thanaſio patriarcha alexādrino in ciuitate tre
ueri compoſitum. Hoc tamen poteſt dici terti
um. nam nicenum de quo ſequitur fuit prius ī
prima nicena ſynodo compilatum. Tertiuȝ
eſt nicenum. xv. di. c. i. ſ. Credo in vnum deum
quod Damaſus papa ex condicto vniuerſalis
ſynodi apud conſtantinopolim celebrate inſti
tuit in miſſa cantare patenter. quāqȝ ⁊ Mar-
cus papa primus ſtatuiſſet illud alta voce can
tari. ⁊ vocatur ſymboluȝ maius. A grecis ergo
vſus cantandi ad miſſam ſymboluȝ creditur ꝑ
ueniſſe ꝙ ſimiliter duodecim clauſulas conti-
net. Prima eſt. Credo in vnum deum ⁊c̄. Se-
cunda. Et in vnum dominum Jheſum chriſtū
Tertia. Qui propter nos homines ⁊c̄. Et cū di
citur ibi. Et homo factus eſt debemus genua
flectere: quia chriſtum hominem factuȝ ⁊ pro
nobis crucifixum adoramus. Quarta crucifixꝰ
etiam pro nobis. Quīta. Et reſurrexit tertia die
ſecundum ſcripturas ideſt eo modo eo ordine
⁊ eo tempore quo predictum eſt in ſcripturis.
Sexta. Aſcendit in celum. Septima. Et iterum
venturus eſt ⁊c̄. Octaua. Et in ſpiritū ſanctum
dominum. Nona. Et vnam ſanctaȝ catholicaȝ
eccleſiam. Decima. Confiteor vnum baptiſma
Undecima. Et expecto reſurrectionem mortu
orum. Duodecima. Et vitaȝ vēturi ſeculi amē.

Et eſt notanduȝ ꝙ in predictis niceno ⁊ cō
ſtantinopolitano concilijs nō leguntur verba
illa. ſecundum ſcripturas. neqȝ illa. filioqȝ pro-
cedit. Et quoniā apud grecos in fine ipſiꝰ ſym
boli ſub anathemate dicitur prohiberi. ne quiſ
de fide trinitatis aliud docere. vel aliter predi-
care q̄ȝ ibi cōtinetur preſumat. Sed ⁊ calcedo
nenſ. concilium apud eos celebratum. anathe
mazari precepit eos: qui alteram fidem auſi eſ-
ſent componere. proferre ſcribere. docere. vel a
liud ſymboluȝ tradere q̄ȝ premiſſum eſt. Jdeo
ipſi greci nos anathematizatos aſſerunt. ꝓ eo
ꝙ ibi addimus verba ipſa. Sed minus bene di
cunt: tum quia illud non fuit canon late ſentē
tie: ſed cōminatio quedaȝ: extra de ſagit. c. vni-
co. C. conuiuas epiſtolas. l. i. tum quia inferior
potentiorem ligare non poteſt. xxj. di. inferior.
Romana enim eccleſia non ſubē concilijs: ſed
pocius concilia ſubſunt ſibi: extra de elec. ſigni
ficaſti. Preterea verba illa ſecunduȝ ſcripturas
ſumpta ſunt ex expoſitione fidei eiuſdem con-
cilij conſtantinopolis. ⁊ ſic nihil videtur addi-
tum. nec errorem aliquem ſapiunt. Sane vt ſu
pra ſunt expoſita intellecta. Jteȝ per verba illa.
filioqȝ non docemus aliud vel aliter de trinita
te predicamus. immo idem. Cū enim filius idē
ſit cum patre in ſubſtancia. ergo quod a patre
procedit ⁊ a filio procedit. ⁊ ſic nihil addimus
ſed pocius declaramus. nec alteram fidem cō-
ponimus. proferimus. ſcribimus. vel aliud ſym
bolum tradimus. nec in aliquo contra predic-
tum facimus anathema. Miruȝ tamen ē quo
auſi ipſi greci ſpiritum ſanctum a filio procede
re negare preſumunt. cum ⁊ hoc in concilio e-
pheſino apud eos edito cōtineatur expreſſe de
con. di. v. c. vl. ⁊ penul. Sed ipſi ſe erraſſe viden
tes. quoſdam prelatos de ſuis ad generale con
cilium lugdun̄. ſub Gregorio papa decimo cele
bratum miſerunt: qui in dicto concilio publi-
ce nobis videntibus ſuo ⁊ omnium prelatorū
⁊ imperatoris romani nomine profeſſi ſunt ꝙ
ſpiritus ſanctus eternaliter ex patre ⁊ filio. nō
tāqȝ ex duobꝰ pricipijſ: ſȝ tanqȝ ex vno ꝑncipio
nō duabꝰ ſpirationibus ſed vnica ſpiratiōe ꝓ-
cedit: prout in eiuſdem Greg. conſtitutione: ex
tra de ſumma tri. fideli. habetur coram toto cō
cilio ter grece ⁊ ter latine. ſymbolum cum dic-
tis verbis. ſecundum ſcripturas ⁊ filioqȝ ſolen
niter decantando. Cātatur autem hoc ſym
bolum maius in ſolennitatibus eorum dunta
xat qui illud compoſuerunt. ⁊ in illis de quibꝰ
aliqua mentio fit in ipſo: videlicet in omnibus
diebus dominicis. Jn feſtiuitatibus domini. ſ
in natali. epyphania. cena domini. paſcha. aſcē
ſione. penthecoſten. in transfiguratione. ⁊ ī fe-
ſto de trinitate. ⁊ in omnibus feſtiuitatibuſ be
ate Marie. ſancte crucis. angelorum ⁊ apoſto
lorum. de quibus fit mentio ibi. Et apoſtolicaȝ
eccleſiam. Jn ſolennitatibus auteȝ luce ⁊ mar-
ce euangeliſtarum dicunt quidam non deber̄
cantari: quia illi apoſtoli non fuerunt. Jtem di
ci debet in dedicationibus eccleſiarum. ⁊ ī cō-
memoratione omniū ſcōꝝ tanqȝ ⁊ ipſa ſi dedi

cationis festiuitas. Et dicitur etiam infra octa
uas natalis domini.excepta die innocentum i
qua cantica leticie subticentur. In octaua ta-
men cantatur prout ĩ sexta parte sub illo festo
dicetur. Cantatur etiaꝫ infra octauas epypha-
nie.pasce.ascensionis.penthecostes.apostoloꝝ
petri ⁊ pauli. ⁊ assumptionis beate Marie. li-
cet enim in natiuitatibus sanctorum Joannis
baptiste ⁊ sancti Laurentij symbolum non cã
tetur.in octauis tamen eorum cantatur. eo ꝙ
infra octauas apostoloꝝ ⁊ assumptionis oc-
currunt. ⁊ ob hoc etiam in octaua sancti Joã
nis baptiste prefatio de apostolis. ⁊ in octaua
beati Laurencij.prefatio de assumptione can-
tatur. In quibusdam tamen ecclesijs dicitur
symbolum in festo Joannis baptiste. ⁊ non in
competenter:quia in symbolo de propheta fit
mentio ibi qui locutus est per prophetas. ⁊ q̃a
ipse non solum fuit propheta: sed plusqꝫ ꝓphe
ta.De ipso quoqꝫ scriptum est. Fuit homo mis
sus a deo ⁊c̃. ⁊ ita fuit apostolus.de ipso etiam
ait Jo. os aureum in sermone qui legitur in fe
sto decollationis. Jo.par angelis. apostoloꝝ
vox. Ipse etiam primo baptizauit ⁊ baptismũ ꝑ
dicauit. ⁊ in symbolo fit mentio de baptismo.
Horum quidem omnium fit cõmemoratio in
symbolo. Quorundam tamen obscure vt epy-
phanie.est tamen illud festum domini.est etiã
festuꝫ illud baptismatis. de quo in symbolo cõ
tinetur ibi. Confiteor vnum baptisma ⁊c̃. ⁊ ce
ne domini:sed illa est solẽnitas eucharistie. ad
quam respicit illud. sanctorum cõmunionem.
⁊ angelorum.sed illi nomine celi debent intel-
ligi.de quo in symbolo dicitur ibi. Creatorem
vel factorem celi ⁊ terre ⁊c̃. Quibusdam tamẽ
videtur tunc non esse cantandum.eo ꝙ ange-
li nunqꝫ habuerunt fidem sed spem nec credũt
sed sciunt:quoniam plenam scientiam habent
Fit etiam cõmemoratio licet obscure dedica-
tionis ecclesiarum.sed ad illam respicit illud.sã
ctam ecclesiam catholicam.tunc enim sanctifi
catur. ⁊ vt ita dicam.catholizatur ecclesia cum
dedicatur. Ad octauas vero respicit.r̃surrectio
mortuorum.de qua dicitur ibi. Et expecto re-
surrectionem mortuoꝝ. In festo sancte agne
tis symbolum non cantatur:quia licet in eccle
sia celebretur.non est tamen festum octaue.ꝓ
ut in septima parte sub ipso festo dicetur. Por
ro quidam non absurde symbolum cantãt sin
gulis diebus a die resurrectionis vsqꝫ ad festũ
ascensionis.sicut in omnibus diebus domini-
cis. ⁊ etiam in solẽnitate beate Marie magda
lene dicentes illam fuisse apostolorum aposto
lam.eo ꝙ ipsa primo resurrectionis gaudiuꝫ a-
postolis nunciauit. ⁊ in festo beati Martini:
quia de eo cantatur Martinus par apostolis.

Quidam etiam dicunt illud in principali festo
cuiuslibet ecclesie seu oratorij:non tamen in o
ctauis illorum si eas celebrent. Veruntamẽ
de quibusdam mentio fit in symbolo in quoꝝ
cõmemoratione symbolũ non cantatur.vt pas
sionis ⁊ sepulture:qm̃ illoꝝ dieꝝ officium alio-
rum officioꝝ regulam non sectatur. Non di-
citur etiaꝫ qñ in profestis celebratur ad hono-
rem beate virginis.vel sancte crucis. vel sancti
spiritus.extra de cele.mis.consilium. In qui
busdam locis cantato symbolo.vel cum canta
tur populus cantat kyrieleison:qm̃ postqꝫ xp̃s
⁊ apostoli docuerunt fideles fide recepta.lau-
des deo dederunt:quas forsitan representat su
auissimi symboli melodia. Illud autem sciẽ
dum est ꝙ xp̃s non venit predicare gentibus:
sed iudeis. Juxta illud euangelij. Non sum mis
sus nisi ad oues que perierunt dom⁹ israel.vn
de precepit apostolis. In viam gentium ne ab
ieritis. ⁊ in ciuitates samaritanoꝝ ne intraueri
tis.donec post resurrectionem precepit eis di-
cens. Euntes in mundum vniuersum predica-
te euangelium omni creature. Et iccirco roma
no pontifice solenniter celebrante symboluꝫ fi
dei non cantores in choro:sed subdyaconi ad
altare decantant. ⁊ generaliter ipsi ad vniuersa
respondent vsqꝫ dum ipse pontifex dicit. Pax
domini sit semper vobiscum: qm̃ vsqꝫ post xp̃i
resurrectionem sola iudeoꝝ ecclesia que ꝑ sub-
dyaconos qui sursuꝫ ad altare consistant desi-
gnatur.corde credit ad iusticiam. ⁊ ore confes
sio est ad salutem:extra de sacra vnc.c.i.sed ex
tunc cantores in choro respondent ⁊ vniuer-
sa decantant: quia post resurrectionem eccle-
sia gentium quã cantores qui deorsum in cho
ro subsistunt.designant fideꝫ xp̃i. recepit ⁊ lau
dum preconia personant saluatori. Inter e-
uangelium tñ ⁊ sacrificiuꝫ chorus concinit of
fertorium:qm̃ inter passionem ⁊ predicationẽ
gentilitas fidei votũ deo offerens cantauit.qñ
mulier cananea de finib⁹ tyri. ⁊ sydonis egres-
sa clamauit ⁊ dixit. Miserere mei dñe fili Da-
uid. Filia mea male a demonio vexatur:cuius
tandem fidem cõmendans dñs ait. O mulier
magna est fides tua.fiat tibi sicut petisti. Po
stremo symbolum apl'oꝝ tanqꝫ breue ⁊ omnia
cõtinens sub compendio exponamus. Credo
in deum patrem omnipotentem creatoreꝫ celi
⁊ terre ⁊c̃. Nota ꝙ aliud est vt ait Aug.cre-
dere deo.aliud est credere deũ. ⁊ credere in de
um. Credere deo.est credere vera esse que loq̃
tur:qd̃ etiam mali faciunt. ⁊ nos credimus ho
mini ⁊ non in homine. Credere deum est cre-
dere ꝙ ipse sit deus.qd̃ etiã demones faciunt.
Credere in deum est credendo amare. ⁊ credẽ
do in eũ ire.credendo ei adherere:qd̃ soli boni

faciunt. ergo qui dicit credo in deum mentit᷑
si non diligit deum. nisi dixerit ꝙ in persona ec
clesie loquitur. dicens autem deum singulari-
ter deorum fugit pluralitatem. vnde notabilit᷑
in maiori symbolo additum est hoc verbum.
Juxta illud. Audi israel. dominus deus tuus v
nus est. Et apostolus. vnus deꝰ. vna fides. vnū
baptisma. dicens vero patrem incipit personas
distinguere. de quibus ysa. Quis appendit tri
bus digitis molē terre. Et alibi seraphin cla
mabat sanctus sanctus sanctus. ⁊ dominꝰ. ba
ptizate omnes gentes in nomine patris ⁊ filij
⁊ spiritus sancti. Et Jacobus. Tres sunt qui te
stimonium dant in celo: pater: verbum: ⁊ spiri-
tus sanctus. Pater est prima non tempore sed
auctoritate in trinitate persona. Quod sequit᷑.
omnipotentem. nomen est essentiale. ideoq; il
lud ad substantiuum deum. vel ad relatiuū pa
trem. non sine ratione referimus dicētes. Cre-
do in deum patrem omnipotentem. vel credo
in patrem omnipotentem. Similiter ⁊ qd̄ seq̄-
tur. Creatorem celi ⁊ terre. vbi confutatur her̄
ticus qui alium celi: aliū terre asserit creatorē.
Alium celestium: alium terrestrium: alium cor-
porum: alium animarum. contra quos ait mo-
yses. Jn principio creauit deus celum ⁊ terrā.
Et dauid. Jn principio tu domine terram fun
dasti: ⁊ opera manuum tuarum sunt celi. Et a-
postolus. Jn ipso condita sunt vniuersa in ce-
lo ⁊ in terra. Sequitur. Et in Jhesū christū
filium eius vnicum dominum nostrum. Ecce
altera in trinitate persona. hic est Jhesus q̄ sal
uum facit populum suum a peccatis eorum. h
est christus oleo leticie. preconsortibus vnctus
hic est enim vnicus patris filius. de quo dauid
Filius meus es tu: ego hodie genui te. Et apo-
stolus. Misit deus filium suum natum de mu
liere factum sub lege hic est dominus noster:
quia nos creauit: qui nos seruos alienos ꝑcia
sanguinis emit. Sequitur. Qui conceptꝰ est
de ipiritu sancto. natus ex maria virgine. Ecce
primū christi sacramentum scilicet incarnatio.
ac si dicat. Qui cum sit deus. factus est homo.
non ex virili semine. sed conceptus operatione
spiritus sancti. natus ex maria virgine. vnde y
sa. Ecce virgo concipiet ⁊ pariet filium. ⁊ voca
bit nomen eius emanuel. Et angelus in euāge-
lio. Aue maria gratia plena dominus tecum.
Et illa. Spiritus sanctus superueniet in te: ⁊ v̄-
tus altissimi obumbrabit tibi. Quidum tam̄
hec verba. Qui conceptus est de spiritu sancto
iungunt cum precedentibꝰ. Sequitur. Pas
sus sub poncio pilato crucifixus mortuus ⁊ se
pultus. Ecce secundum sacramentū secundū
humanitatem christi scilicet passio cuius tem-
pus describitur sub poncio pilato. Forma sub

diuiditur crucifixus. Finis concluditur mor-
tuus ⁊ sepultus. vnde plangens dicit ex ore da
uid. ⁊ Hieremie. Foderunt manꝰ meas ad pe-
des meos: ⁊ dinumerauerunt omnia ossa mea
De morte ait propheta. domini domini fuit ex
itus mortis. De sepulchro ait ysa. Sepulchrū
eius extitit gloriosum. hec sunt in euāgelio ma
nifesta. Sequitur. Descendit ad inferos: ter-
tia die resurrexit a mortuis. Ecce tertium sacra
mentum scilicet resurrectio. sed ō descensu ad
inferna premittitur: ex quo mortui liberantur.
vnde in Osee. De manu mortis liberabo eos. ō
morte redimā eos. ero mors tua o mors mor-
sus tuus ero inferne. Hic est euangelicus fortis
qui fortem ligauit. ⁊ eius vasa diripuit. hic est
qui dicit in ꝑs. Ego dormiui ⁊ soporatus sum
⁊ exsurrexi: quoniā dominus suscepit me qui
patri dicenti. Exurge gloria mea exurge cū psal
mis ⁊ cythara. Breui sermone respondet. exur
gam diluculo. cuius resurrectioni mulieres et
viri perhibent testimonium in euangelio. Qd̄
autem dicitur ī maiori symbolo. Resurrexit ter
tia die secundū scripturas. exponitur idest eo
modo eo ordine ⁊ eo tempore: quo predictum
est a scripturis. Sequitur. Ascendit ad celos
sedet ad dextram dei patris omnipotentis. Ec
ce quartum sacramentum scilicet ascēsio. Ascē
dit enim sicut ait dauid super cherubin. ⁊ vola
uit super pennas ventorū. ⁊ parauit in celo se
dem suam. ⁊ regnum eius omnibus domina-
bitur. Cui ait pater sede a dextris meis donec
ponā inimicos tuos scabellū pedum tuorū. Et
vt ascensioni de visu quoq; testimoniū non ō
esset. ait Lucas. Uidentibus discipulis elauatꝰ
est. ⁊ nubes suscepit eum ab oculis eorum.
Sequitur. Jnde venturus est iudicare viuos ⁊
mortuos. Ecce quintum quod nondum aptū
est sacramentū. veniet enim rex manifeste cui
pater iudicium dedit. Et sicut ait dauid. Para
uit in iudicio thronum suum. ⁊ iudicabit orbē
terre in equitate. iudicabit populus in iusticia.
Et alibi deus manifeste veniet deꝰ noster ⁊ nō
silebit. Et Lucas. Jta veniet sicut vidistis eum
euntem in celnm. Et micheas. Judiciū domi-
ni cum populo suo. Sequitur. Credo in spi
ritum sanctum. Ecce tertia in trinitate. scilicet
spiritus sanctus. de qua moyses. Spiritus do-
mini ferebatur super aquas. Et ꝑs. Flauit sp̄s
eius ⁊ fluent aque. Et dn̄s in euangelio. Sp̄us
qui a patre ꝓcedit docebit vos omnia. Jlle eiū
docet. ille sanctificat. ille viuit. ille peccata r̄mit
tit. per hunc resurrectionē in gloria. per hūc cō
sequimur in vitam eternā. Unde sequitur:
Sanctā ecclesiam catholicā. Et possunt hec v̄
ba et sequentia sic intelligi ⁊ cōiungi. Credo ī
spiritū sanctū: sanctam ecclesiam carbolicā .i.

Credo per spiritum sanctum.i.sanctam ecclesi
am fidelium sanctificari. Item credo in spiritū
sanctū sanctoꝝ cōmunionem.i. per spiritū san
ctum.sanctos in vinculo caritatis vniri. Et cre
do in spiritum sanctum remissionez peccatorū
idest per spiritum sanctum peccata remitti. Et
credo in spiritū sanctū carnis resurrectionē. et
vitā eternā idest per spiritū sanctū gloriā ⁊ car
nē consecuturam ⁊ animā vitā eternā.vel sic.
Credo sanctā ecclesiā catholicaz.non ita dici-
mur vt asserit Augustinus d con.di.iiij. prima
in fine. Credere in ecclesiā sicut in deuz:sed in
ecclesiā sanctā catholicā credimus. dum in ec
clesia conuersantes.⁊ i deum credimus.⁊ que
sequuntur nos inde firmissime consequi profi
temur scilicet sancta sanctoꝝ cōmunionem re
missionem peccatoꝝ carnis resurrectionem et
vitam eternam.vnde sic coniūges. Credo i san
ctam ecclesiam catholicam: sanctoꝝ cōmunio
nem.i.per fidem quam habeo existens in sanc
ta ⁊ vniuersali ecclesia assequor sanctoꝝ cōmu
nionem.i.concordiam ⁊ vnionem. Sicut eniz
est vnus pastor.sic vnum ouile.sicut vnus deꝰ
sic vna fides.⁊ vnum baptisma.vel ꝑticipo san
ctoꝝ cōionem.i.panem benedictionis.de quo
dicitur. Crede ⁊ manducasti de cō.di.ij.vt q̇d.
Similiter ⁊ que sequuntur. Credo in sanctam
ecclesiam peccatoꝝ remissionez.i. per fidē quā
habeo existens in sancta ⁊ vniuersali ecclesia.
consequor remissionem peccatoꝝ ⁊ lepre cura
tionem.de qua dicitur in lege ⁊ euangelio.ma
ria soror aaron cum septez diebus fuerit extra
castra.est a lepra mundata.l.di.§.econtra. Na
amansyrus septies latus in iordane. est a lepra
curatus.sic ⁊ dominus decem leprosos mun-
dauit.sed vnus tm̄ dedit gloriam deo. De mag
dalena dicitur:qr dimissa sunt ei peccata mul-
ta:quia dilexit multum. Paralytico quoqꝫ ait
dominus. Fili remittuntur tibi peccata tua.

Sequitur. Credo in sanctam ecclesiam ca-
tholicam. carnis resurrectionem idest per fidē
quam habeo existens in ecclesia cōsequor car-
nis resurrectionem.de qua Job. Credo ꝙ re-
demptor meus viuit:⁊ in nouissima die de ter
ra surrecturus sum.⁊ in carne mea videbo de-
um saluatorem meum.vnde in euangelio. deꝰ
Abrahaz.deus Ysaac ⁊ Jacob.nō est deꝰ mor-
tuoꝝ sed viuoꝝ. Et apostolus. Omnes quidem
resurgemus:sed nō omnes īmutabimur. Simi
liter coniungendum est quod sequitur. Credo
in sanctam ecclesiam catholicam vitaz eternā
idest per fidem quā habeo existens in ecclesia.
consequar vitam eternam.hec est terra viuen-
tium.de qua dauid. Credo videre bona domi
ni in terra viuentium. Est autem vita eterna vi
dere deum patrem. ⁊ quem misit Jhesum xp̄z

de hoc etiaz sub sabbato sancto in sexta parte.
vbi agitur de baptismo dicetur.

De predicatione. Rubrica.

Uoniaz vt pre
missum est euangelium predica-
tio est.⁊ symboluz fidei professio
deo post illa fit pplo predicatio.
q̄i euangelici verbi ⁊ symboli siue noui ⁊ vete-
ris testamenti expositio:qui modus sumptꝰ est
ex libro Hieremie in principio vbi legitur. Et le
gerunt leuite in libro legis dei. Hieremias aūt
sacerdos ⁊ Esdras scriba interpretabantur po
pulo vniuersa.preterea mouebantur antiquitꝰ
qui in fraterno odio erant.vel ad concordiam
venirent priusq̄ꝫ cōicarent.⁊ munde essent pri
usq̄ꝫ coram sua saluatore:cui nota sunt secreta
cordiuz apparerent.ex quo siquidem predican
di vsus in ecclesia inoleuit. Inde etiam est ꝙ o
ratio dominica que ad primā. ⁊ in alijs horis
voce dimissa dicitur ad missam alta voce ⁊ pa
tenter dicatur. Et ī ea huiusmodi fraterna mo
nitio continetur.cōiter tm̄ post predicationem
symbolum decantatur: quia fidem predicataz
se tenere ecclesia profitetur. Uex cum predi
cando officium priuilegiatum sit. nullus predi
care debet nisi cui cōmittitur.aut cui ex officō
sibi iniuncto incumbit. Juxta illud apostoli.
Quomodo predicabunt nisi mittantur:extra d
hereticis.cum ex iniuncto. ⁊ ideo predicaturꝰ
licentiam petit dicens. Jube domine. Debz au
tem predicator loco eminentiori esse sicut ⁊ e-
uangelium legens propter rationes sub titulo
de euangelio scriptas. Nam ⁊ Jhesus videns
turbas ascendit in montem ⁊ aperiens os suū
docebat eos mathe.v. Et Esdras fecit gradum
ligneum ad loquendum:vt dictum est in p̄ma
parte sub titulo de ecclesia vbi de pulpito agit̄
Debet tamen humiliter proferr̄ que docet.nec
fm Grego.xlvj.di.habet in fine.illuz elatis mo-
ribus predicet quem in cordibus audientium
sacris sermonibus insectatur. Et fz Ambrosiū.
predicatio xp̄iana non indiget pompa.nec cul
tu sermonis. Debet quoqꝫ fm Gregoriū predi-
cator esse discretus in silentio. vtilis in verbo.
ne aut tacenda proferat: aut proferenda retice
scat.xliij.di.sit rector. Sunt tm̄ nōnulli hꝰ doc-
trine obliti:qui sicut ait Beda.ij.q.vij.secuti sūt.
Auditores suos in precipiciū mergunt:quibus
nō salutaria que corrigant: sed que illos delec
tant erronea predicant. Alij vō fm Gregorium
xlix.di.hinc ⁊ enim.viij.q.i.oportet.xliij.di.§.fi.
dum extimari ebetes volunt.sepe ex imodera-
ta subtilitate se in quibusdam inquisitionibus

plusq̄z expediat exercent. secreta misteria sua p̄-
dicatione non intelligentibus reserando. opor-
tet enim eum qui docet ⁊ instruit pro ingenio
discentium. semetipsum aptare. ⁊ verbi ordinē
pro audientium capacitate dirigere: quoniam
qui docet ea que ab auditoribus intelligi neq̄
unt. non ad eorum vtilitatem se ad sui ostenta
tionem facit vt plura scire videatur. vel adulati
one vt eis placeat quibus secreta reuelat. Jux-
ta quod apostolus ait. christus me misit predi
care non in sapientia verbi. In concilio car
thagineñ. de con. di. i. sacerdote statutū est vt
sacerdote verbum scilicet predicationis in ec-
clesia faciente: qui egressus de auditorio fuerit
videlicet contempnens excōmunicetur. P⁹
predicationem fit confessio ⁊ indulgentia pro
commissis ⁊ omissis cōcedetur: vt sic consciē-
tijs emundatis. Juxta illud propheticū. Et sco-
pebam spiritum meum. accedant singuli ad cō
munionis sacramentū: quod mox in missa vel
sacramentaliter vel spiritualiter recepturi sunt
que spiritualis cōmunio fit per fidem operan-
tem per dilectionē. Juxta illud August. Credō
⁊ manducasti de con. di. ij. vt quid.

Secunda pars misse
de offertorio. Rica.

Ecūda pars misse in of-
fertorio siue in dominus vobiscū
incipit: que in quatuor subdiuidi
tur particulas. Prima dicitur se-
cretella. Secūda prefatio. Tertia canon. Quar-
ta oratio dominica cum sua prefatione scilicet
Preceptis salutaris. Potest etiam quicq̄d ab
hoc loco vsq̄z in finē misse dicitur secreta voca
ri: que secreta in quinq̄z diuiditur partes. Pri-
ma est ab offertorio vsq̄z ad prefationē. ⁊ hoc
specialiter dicitur secreta. Secunda dicitur pre
fatio. Tertia canon. Quarta oratio dominica.
Quinta est embolismus. Quina etenī fuit do-
minici sanguinis effusio. Prima in circumcisi
one. Secunda in sudore. Tertia in flagellatōe.
Quarta in crucifixione. Quinta in mortui lan-
ceatione. Sane ordo cōueniens est: vt post
predicationem sequatur fides in corde. laus in
ore. fructus in opere. Predicatio quidem est ī
euangelio. fides in symbolo. laus in offertorio.
fructus in sacrificio. quapropter offerenda cā-
tatur. quia sacrificium laudis offertur. vnō ps.
Circuiui ⁊ immolaui in tabernaculo eius. ho-
stiam vociferationis cantabo ⁊ psalmū dicam
domino. Et in paralipomeñ. cum offerrent ho

locausta ceperunt laudes canerē domino orga
nis. ⁊ in diuersis que dauid rex comparauerat
concrepare. Offertorium quidem inter euāge-
lium ⁊ sacrificium canitur. prout in titulo de
symbolo dictum est. Sacerdos autē dictu-
rus oremus. premittit dominus vobiscum. q̄si
diceret. nisi dominus sit vobiscum orare n̄ pos
sumus ad salutem nostram. Subiicit ergo ore
mus monens populum orare: vt fidem in sym
bolo recitatam credat. ⁊ in ea stabilis permāe-
at: quia ⁊ christus discipulis suis dixit. Orate
⁊c̄. Luce. xxij. Monens etiam vnumquēq̄z ad
se redire. conscientiam suam discutere. ⁊ seip̄z
in holocaustum iustum deo offerre. Prius er-
go q̄z chorus cantet offertorium. salutatur a sa
cerdote vt possit deuote cantare. Et mox post
q̄z ille dixit oremus. chorus cantat canticū of
ferentium siue offertoriū. ⁊ populus offert: vt
notetur ꝙ post impletionem mandatorum. of
ferimus nosmetipsos. sicut sub titulo de oblati
one dicetur. Ac si vnusquisq̄z offerens dicat.
Credo. ⁊ fidem quam in symbolo ꝓfessus sum
opere compleo. ⁊ orationi sacerdotis cōsentio
vnde ⁊ sacerdos statim offert dona consecrā-
da. Et attende ꝙ offertorium versus cū mul
ta diligentia ab antiquis patribus inuenti. ho-
die in plerisq̄z locis omittuntur. tum breuitatis
causa: vt tam ministri q̄z populus oblationib⁹
orationi ⁊ sacramento altaris liberius vacent.
tum etiam quia sicut ait Augustin⁹. xij. di. oīa.
Ipsam christianam religionem paucissimis et
manifestissimis celebrationum sacramētis mi
sericordia dei voluit esse liberam. Et sm̄ Hiero
nimū de con. di. v. non mediocriter. Melior ē
quinq̄z psalmorum cum cordis hilaritate decā
tatio quam totius psalterij cum anxietate mo-
dulatio. verborum etenim multitudine de⁹ fle
cti non potest. Solū ergo in offertorio quod
dicitur in missa pro defunctis. versus ipsi ho-
die dicuntur quia officium illud non sequitur
in multis normam alterius officij. Porro a
patribus introductum est vt offertorium can-
tetur: qui vt premissum est quando offerebant
in tubis clangebant. hilarem nanq̄z datorē di
ligit deus. xxiij. q. vj. §. ex his. Inductum est eti
am ex eo ꝙ Salomon in dedicatione templi ⁊
altaris innumerabilem multitudinē holocau-
storum obtulit cum magna solēnitate. ⁊ a mo
yse cui descendenti de monte ⁊ populum salu
tanti ⁊ oranti occurrit populus ⁊ munera ob-
tulit. Cantatur etiam offertorium dum offer-
tur ad memorandum iocunditatem israelitici
populi offerentis donaria ad edificium taber-
naculi. vel potius ad designandum clamorem
mulieris. de qua legitur ī apoc. xij. c. Mulier. i.
ecclesia. amicta sole idest christo quem induit

in baptismo habens lunam sub pedibus idest omnia mutabilia calcans. et in capite coronam duodecim stellarum. idest chorum duodecim apostolorum. et habens in vtero supple ea que in sui initio gesta sunt clamat perturiens. et cruciatur vt pariat. Clamorem ergo eius perturientis vel salubrem domini cruciatum imitatur offerenda. per suum grauem et grandi sonum cantum: que neumis distincta et versibus fecundata. quantum vis longa iubilatione: quod significat non satis exprimere valet. Quis tamen offertorium cantare instituerit ignoratur. Traxit nomen offertorium a ferta quod est oblatio que in altari offertur. et a pontificibus consecratur. inde offertorium dicitur quasi prefertum: ablatio vero vocatur quia offertur. dicitur etiam offertorium: quia dum offerenda cantatur sacerdos accipit oblationes vel hostias a ministris. de quibus sub titulo de oblatione dicetur.

Aduertendum autem est quod licet sacerdos premittat oremus. non tamen immediate orat. imo thurificat oblationes recipit. et alia agit. quia ipso facto dicat. non cessat orare: qui non cessat bene agere. Dum ergo offertorium canitur: et incensum portatur instante memoria dominice possionis silentium obseruat vsque dum alta voce dicit. Per omnia secula seculorum. Illud insinuans quod Jhesus post suscitationem lazari non palam ambulabat apud iudeos cum cogitarent eum interficere: sed abiit in ciuitatem que dicitur effren. et ibi morabatur cum discipulis Collegerunt enim pontifices et pharisei consilium. et vnus ex ipsis cayphas nomine dixit. Expedit vt vnus homo moriatur pro populo. et non tota gens pereat. Et ab illo die cogitauerunt eum interficere. de hoc dicetur sub titulo de inclinatione sacerdotis.

De manuum ablutione. Rubrica.

Riusquam sacerdos offerat. manus iterum lauat quamuis prius dum vestibus se ornaret lauisset. prout dictum est sub titulo de capitis copertione. Et etiam post secundam thurificationem iterum lauat vt sic magis ac magis mundatus offerat hostiam immaculatam sanctam deoque placentem. Nam et ps. Cum mundatus esset petebat amplius emundari dicens. Amplius laua me ab iniquitate mea et a peccato etc. Lauat autem semper ad dextrum cornu altaris. Nam dextra prosperitatem. sinistra aduersitatem significat. quia igitur pluries peccatur in prosperis quam in aduersis. Juxta illud ps. Cadent a latere tuo scilicet sinistro mille. et decem milia a dextris tuis. merito magis lauandum est ad dextram quam ad sinistram. Sacerdos itaque hostiam oblaturus lauat manus. ad significandum quod lauare ac mundare debet conscientiam lachrymis penitentie et compunctionis. Juxta illud. Lauabo per singulas noctes lectum meum. lachrymis meis stratum meum rigabo. Et ideo tunc dicit. Lauabo inter innocentes manus meas. idest opera. Et ysa. Lauamini et mundi estote. Nam et christus priusque verum et vnicum sacrificium in ara crucis offeretur in resuscitatione lazari. lachrymas miseratus effudit. euangelista testante. Jhesus inquit infremuit spiritu turbauit semetipsum. et lachrymatus est. Lauat etiam manus ne reus sit corporis et sanguinis domini. Juxta illud. Munde sum manus mee a sanguine iusti huius. et vt mundi sint a terreno pane. iam in populi oblatione recepto vel a terreno desiderio.

De pallis corporalibus. Rubrica.

Nterim vero dum sacerdos manus abluit. dyaconus corporalem pallam super altare disponit: in quo ammonentur ministri et populus vt sint ab omni carnali cupiditate mundi sicut ipsa palla mundata est a naturali viriditate et humore. Mundicia quoque corporalis significat mundiciam populi fidelis. De hac palla in canone ita dicitur de cons. di. i. ex consulto. ex consulto enim omnium constantinus vt sacrificium altaris. non in serico panno aut in tincto quisque celebrare presumat. sed in puro linteo ab episcopo consecrato. terreno scilicet lino. idest de terra procreato atque contexto. sicut corpus domini nostri Jhesu christi in sindone linea munda sepultum fuit. et christus veram carnem passibilem et mortalem de terre no virginis corpore assumpsit. de lino igitur candido non intincto ex institutione Sixti pape et Eusebij fit corporale. Significat autem corporale passionis intentionem seu corpus christi: quia sicut linum multo labore ac multis tunsionibus acquirit candorem. ita christi caro multo certamine ad resurrectionis gloriam peruenit. Significat etiam ecclesiam per quam corpus christi intelligitur que multis passionibus et pressuris ad candorem eterne vite perducitur. Tertio significat ipsum christuum. Cum enim sic complicetur vt nec initium nec finis eius appareat. sic eius diuinitas initio caret nec finem habebit. Et sicut oblata coniungitur corporali. et ponitur in altari. sic christi caro iuncta diuinitati affigitur cruci.

Et nota quod in quibusdam ecclesijs palla corporalis

calici supponitur. in longum altaris extendit̃:
que quatuor in longũ. ⁊ tres habet plicaturas
in latum. Siquidem in longam altaris extendi
tur: quia vt aiunt quidam linteamen quo chri
sti corpus inuolutum fuit. per illam figuraȝ ex/
tensam in longitudine sepulchri inuentuȝ est.
Quatuor eius plicature in longum quatuor ꝺ̄
signant cardinales virtutes scilicet: iusticiam:
prudentiam: temperantiam: ⁊ fortitudinem. ꝑ
quas innate nobis passiones reprimunt̃. Tres
vero plicature in latum. tres theologicas virtu
tes scilicet fidem: spem: ⁊ caritatem: per q̃s deo
vnimur figurãt. Potest quoqȝ ⁊ aliud ĩ his
figurari. Duplex enim est palla: que dicitur cor
porale. vnam quam dyaconus super altare ex/
tendit. altera quam super calicem plicataȝ im/
ponit. significantes duo linteamina quibus io
seph corpus xp̃i ĩuoluit. Extẽsa representat sin/
donem qua corpus fuit in sepulchro inuolutũ.
⁊ inde corporale vocatur. plicata super caliceȝ
posita sudarium quo caput eius fuit separatim
inuolutum. Siquidem extensa que corporale
vocatur significat fidem. plicata que sudariuȝ
vocatur intellectum. hoc enim misterium cre/
di debet sed comprehendi nõ valet vt fides ha
beat meritum cui humana ratio nõ prebet ex/
perimentum de pe. di. iiij. in domo. Scd̃o quo
qȝ corporale siue sindo subsistens significat xp̃i
humilitatem in passione. sudarium vero labo/
rem. Tertio etiam corporale significat linteum
quo xp̃s erat precinctus. sudarium laborem in
persecutionibus. Adhuc palla super caliceȝ po/
sita aliquam. scilicet superiorem eius parteȝ nõ
totum tegit. in quo datur intelligi ꝙ sudariũ a
liquam partem capitis xp̃i tegebat. ⁊ aliquaȝ ñ
sicut mos est iudeis facere.. quedam tamen ec
clesie non habent nisi vnum corporale. pro eo
qđ in euangelio legitur. ꝙ ioseph corpus ihesu
inuoluit in sindone munda. non enim dixit in
sindonibus in plurali. ⁊ hoc ad significandum
sacramenti vnitatem. ⁊ significat sindonem: qr
xp̃i corpus fuit inuolutum. Corporale auteȝ
ideo remanet super altare vsqȝ ad sumptioneȝ
corporis ⁊ sanguinis eleuationem calicis ꝺ̄ al/
tari: quia linteamen ⁊ sudariũ ĩ sepulchro vsqȝ
ad dñi resurrectionẽ remanserunt. Propterea
corporale remanens propter sui albedinem oñ
dit munditiam mentis quam semper habere ꝺ̄
bet corp⁹ domini sumẽs. Sother papa. xxiij
di. sacratas. statuit ne femine sacrate vel moni
ales sacra vasa: puta calicem vel patenam. vl' sa
cras pallas ⁊ corporale contingant. Ipse tamẽ
huiusmodi ornamenta altaris ⁊ ministrorum
facere possunt. exemplo marie que talia fecit ⁊
texuit in vsum ministerij tabernaculi federis.
Communiter tamen palla vocat̃ munda map
pa supra quam distenditur corporale. Et dicit̃
palla eo ꝙ palliat vel abscondit in se misteriuȝ
supradictum. Debet autem altare duplici map
pa operiri ad duplicem stolam mentis scilicet
⁊ corporis designandam.

De oblatione sacerdotis. ⁊ de officio mini/
strorum circa illam. ⁊ de patena. ⁊ de oblatio/
nibus populi ⁊ clericorum. Rubrica.

Dotis igit̃ mani
bus dyaconus vel sacerdos mi/
nister extensis manibus median
te munda toballia. accipit man⁹
episcopi quasi iuuans illũ de faldistorio ad sur
gendum quod idem fit non ad adiuuandum:
sed potius ad prouocandum illum idest chri/
stum quem significat ꝙ surgat ⁊ pro populo o
ret. Iuxta illud. Exurge domine adiuua nos.
Et iterum. Exurge qui dormis. ⁊ sic mediante
munda toballia ad notandum ꝙ mediãte mũ
dicia manuum idest operum nostrorum exci/
tatur dominus ad adiuuandum nos apud pa/
trem. Si autem hoc ad ipsum pontificem chri
sti referatur vicarium. tunc dicendum est ꝙ ip
se prouocatus adiuuatur per munditiam ma/
nuum eorum pro quib⁹ orat: vt eius oratio ef/
ficax habeatur. Rursus christus omnia bona
opera ecclesie principaliter operatur. sicut legi
tur in Ysa. Omnia bona opera nostra operat⁹
es in nobis domine cuius locum gerit episco/
pus. Minister vero tanq̃ȝ eius famulus ⁊ eius
coadiutor typum cooperantis ecclesie gerit: q̄
in suis operibus christi operantis ministra ẽ ⁊
adiutrix. sicut dicit apostolus. Coadiutores e/
niȝ dei sumus: qui toballiam idest deuotam re
uerentiam adhibet. Quoniam secundum apo/
stolum. Non sumus sufficientes aliquid cogi/
tare a nobis. quasi ex nobis. sed sufficientia no
stra ex deo est. Deinde episcopus vel sacer/
dos ingreditur sanctuarium perueniens ad al
tare consecratum. hic est christus qui cenacu/
lum grande stratum est ingressus cum discipu
lis cenaturus. ⁊ eis corpus suum traditurus v/
bi misticam oblationem accipit a ministris. in
sinuans illud quod Ioannes euãgelista descri
bit. Ioannes inquit ante sex dies pasce venit ĩ
bethaniam vbi lazarus mortuus fuerat: quem
suscitauit Ihesus. ⁊ fecerunt ei cenam: in qua
Martha ministrabat. Procedit autem ad
altare absqȝ mitra ⁊ baculo. ⁊ cum vestibus sa
cris: prout in suis locis dictum est. Considera
ergo ordinem. nam euangelium precedit: fides
in symbolo seq̃t̃. deiñ mũera offerũt̃. ncc̃e ẽ eiȝ
primum audire: quomodo inquit apostolus.

Credent sine predicante deinde. Quis nisi rcē
crediderit munus deo acceptabile offerre nō
poterit: quia sine fide impossibile est deo place
re. hic ergo de triplici oblationis genere dicen
dū est: vz de oblationibus sacerdotis ministoꝝ
⁊ ppl'i. Sacerdos itaqꝫ primo offert seipsuꝫ.
Offerenda etiam sunt que sunt dei deo idest a
nime habentes silitudinem dei impressam. De
inde que sunt sacrificio necessaria. s. panem: vi
num: ⁊ aquam: ⁊ alia sacrificia apta. Et nota' ꝙ
in veteri testamento ponebantur super mēsaꝫ
tabernaculi. xij. panes azimi de simila mūdi val
de. ⁊ ponebātur seni altrinsecus ⁊ singulis sup
ponebatur patena aurea. ⁊ super patenam pu-
gillus thuris. Panes autem isti dicti sunt sa-
cerdotales: qꝛ soli sacerdotes eos de altari sub-
latos comedebant. vel ſm Josephum: quia do
minus ꝑceperat ꝙ soli sacerdotes illos forma-
rent ⁊ coquerent ⁊ ponerent in mensa ⁊ tole-
rent. ipsi tamen hoc non obseruauerunt. Et ex
his cognicitur ꝙ sacerdotes debeant hostias
facere per seipsos. Dicebantur etiam panes ꝓ-
positionis: quia positi erant super mensam pro
positionis coram domino in memoriam sem-
piternam duodecim tribuum filioꝝ israel: exo.
xxv. c. vel porro positi idest longo tempore po-
siti scilicet per totam ebdomadam. Nam in di
luculo sabbati recentes ⁊ calidi imponebātur
mense. ⁊ erant ibi immoti vsqꝫ ad sequens sab
batum. ⁊ tunc subtrahebantur. vel erant ibi in
eternum per successionem ponendi in mensa.

Hostia autem formatur rotunda: quia dn̄i
est terra ⁊ plenitudo eius orbis terrarum. ⁊ v-
niuersi qui habitant in eo. viij. di. quo iur̄. vt ip
sa sui forma significet illuꝫ qui principio caret
⁊ fine. quis ipse sit alpha ⁊ o principium prin-
cipans atqꝫ finis apo. i. c. Rursus cum figu-
ra rotunda formetur a puncto ad punctum. ꝑ
hoc innuitur ꝙ ab ipso sunt omnia. ⁊ ad ipsuꝫ
omnia retorquentur. vnde ꝑs. Ueritas tua in
circuitu tuo. De hac figura dictum est in ꝓhe-
mio secunde partis. de hoc etiam dicetur in se
xta particula canonis super verbo. Accepit pa
nem. Ceterum duo sunt que offeruntur do
num: videlicet ⁊ sacrificium. Donum dicit̄ qc-
quid auro vel argento. vel qualibet alia specie
offertur. Aliud tamen est donum ⁊ aliud mu-
nus. prout dicetur sub prima particula canōis
super verbo. hec dona. Sacrificiuꝫ est victima
⁊ quecumque in ara cruciantur seu ponuntur
quasi sacrum factum vel signuꝫ: quia prece mi
stica consecratur pro nobis in memoriam do-
minice passionis. Quidam autem peruersi he-
retici nobis ad presumptionem magnam repu
tant: quia sacrificamus ⁊ consecrationem ho-
stie sacrificium appellamus. Cum scripta ex ꝑ-
sona domini dicit nolo sacrificium. ⁊ Ysa. Ne
offeratis vltra sacrificium frustra. Et in euan-
gelio misericordiam volo ⁊ non sacrificiuꝫ. Et
Dauid. Si voluisses sacrificiuꝫ ⁊c̄. De hoc ⁊ q̇d
sit sacramentum dictuꝫ est in prima parte sub
titulo de ecclesiasticis sacramentis. Omne au-
tem quod datur aut dedicatur aut consecrat̄.
Quod dedicatur. dicendo datur. vnde ⁊ appel
latur. Errant igitur qui consecrationem dedi-
cationem significare putant. immolatio ab an
tiquis dicta est eo ꝙ immola altari supra posi-
ta victima crederetur. mactari enim post imo-
lationeꝫ est. nunc autem immolatio pani ⁊ ca-
lici conuenit. libatio vero tantum calicis obla
tio est. Juxta illud. Et libauit de sanguine vue.
⁊ illud poeticum. Nūc patenas libate ioui. Li-
bare enim proprie est effundere. ⁊ antiquitus
quod in liquida materia offerebatur: vt vinū ⁊
oleum libamen dicebatur. qđ v̄o in sicca: vt si-
mila panis. thus oblatio nominabat̄. hostie a-
pud veteres dicebant̄ sacrificia que fiebant ꝑ̇-
usqꝫ contra hostes pergeret. victima v̄o sacrifi
cia que post victoriam de victis hostibus imo
labant. de quo sub. vj. particula canonis super
verbo. Qui pridie. ⁊ erant victime maiora sacri
ficia qꝫ hostie. vel victima dicebat̄: qꝛ victa du
cebant̄ ad aras. holocaustū illud est vbi totuꝫ
qđ offerebatur: puta agnus vel vitulus in alta
ri igne consumitur. Olon enim grece dr̄ totuꝫ
caustos incensio. Cerimonie apud latinos di-
cuntur sacra omnia que apud grecos orgia vo
cantur. ꝓprie tn̄ cerimonie a carendo dicunt̄.
eo ꝙ in his que in sacris offerunt̄ ī suo vsu ca
reant homines. alij appellant cerimonias obs-
uancias iudeoꝝ in abstinentia quarundā esca
rū ſm veterē legē a carendo: quia carēt rebus
quibus abstinent. Panis autē ⁊ calicis sacr̄m
eucharistie dr̄. ꝓut dicet̄ sub dicto verbo. Qui
pridie. Porro circa oblationē sacerdotis mini
stri sua officia execunt̄. dyaconus enim corpo
rale super altare explicat ⁊ disponit. in quo on̄
ditur ꝙ euangeliū xp̄m seu corpus xp̄i. imo to-
tā ipsius humanitatē plene describit. Corpora
le enim hoc corpus significat. ꝓut in pre. ti. di-
ctū est. Deinde subdyaconus in primis caliceꝫ
ꝑpat. panē ⁊ vinū in illo disponens a sacerdo-
te postmodū consecranda: quia nimiꝝ lex que
per subdyaconū hic congrue designatur hmōi
oblationis misteriū presignauit dicens ꝙ mel-
chisedech. sacerdos obtulit Abrahe paneꝫ. s. de
frumento ⁊ vinum de racemis a xp̄o postmōꝫ
exhibenda. ⁊ in veritate consecranda. sicut ha
betur in genesi. ⁊ dicetur sub sexta particula
canonis super verbo. Accepit panem. Oblatio
panis ⁊ vini. significat pia desideria fidelium.
seu pro immolatione seu pro hostia viua.

Rursus in pane corpus xp̄i. ī vino sanguis ei⁹
in q̄ ppl's repn̄tat̄. Et dr̄ panis a pan qd̄ est to-
tū: qm̄ hic ⁊ in futuro est tota vita nostra. vinū
dr̄ a vite cui dn̄s in euāgelio se cōparat. Aqua
vō ab eq̄litate dr̄: qꝛ per hoc sacramentū ange-
lis eq̄ri debemus. Lʒ autem sint due species: nō
tn̄ sunt duo sacrificia. vnitas enim verbi vnita
tem efficit sacrificij. hoc est enim illud pallium
qd̄ noe filij contexerunt quo xp̄iani xp̄i ebrie-
tatem. i. passionē sub sacrificio tegunt. dein̄ sub
dyaconus ferens in manu sinistra calicē ⁊ de-
super corporale ⁊ illū dyacono offerens. signifi
cat q̄ dn̄s subdyaconus fuit qn̄ libꝝ aperuit. ⁊
dyaconus qn̄ dixit. nō veni ministrari: sed mi-
strare. Dyaconus vō patenam cū hostia d̄ ma
nu subdyaconi recipit inter pollices ⁊ indices
vtriusqꝫ manus: interposito tn̄ manipulo inter
ipsos pollices ⁊ patenam. Nempe manus sub-
dyaconi opa sunt legis. patena latitudo cordis
manipulus opa euangelij. pollex vigor virtutis
index discretio. Fiunt igit̄ hec ad significādū
q̄ opa legis ⁊ latitudo cordis ad opa caritatis
non sufficiunt ad salutem nisi opibus euange-
lici quoꝝ dyaconus annunciator est cū vigore
virtutis ⁊ discretione mētis adhibitis adiuuē-
tur atqꝫ perficiant̄. Supponunt̄ autē indices
pollicibus. ad notandū q̄ virtutis vigor exercē
dus non est absqꝫ discretione que cunctaꝝ est
mater ⁊ fundamentū virtutū: extra de of. c. i. c.
i. Subsequenter dyaconus ipse patenaʒ cuʒ
hostia ex institutione concilij anchiritani. l. di.
presbyteros. xxv. di. perlectis. pontifici represen
tat. ad notandū q̄ per euangelicam traditionē
quā dyaconus figurat ad altare. i. ad solenneʒ
ritū peruenit ecclesia: qꝛ lex que per subdyaco-
nū signat̄. hoc nostre salutis sacrificiū solūmō
perfigurauit vt p̄missum est. ⁊ pontifex seu sa-
cerdos hostiam collocat super altare. Calicem
vō cū vino ipse dyaconus retinet ⁊ collocat in
altari. Circa qd̄ notandū est q̄ hostia signi-
ficat corpus xp̄i nō sanguinē. sacerdos xp̄m. so
lus ergo sacerdos absqꝫ cuiusqꝫ adiutorio illaʒ
offert dicens. Suscipe sancte pater ⁊c̄. qꝛ xp̄us
seip̄ʒ in ara crucis obtulit deo patri. ⁊ illam in
altari sup corporale q̄ꝫ supra sindoneʒ mundaʒ
disponit. innuens q̄ ipsemet xp̄s hoc sacramē
tū instituit ⁊ ecclesie tradidit obseruādū dicēs
hoc est corpus meū ⁊c̄. hoc facite i meā cōme-
moratōeʒ ⁊c̄. Disponit autē ⁊ collocat hostiaʒ
cū signo crucis: qꝛ sicut xp̄i oblatio in cruce fa
cta fuit. sic ⁊ oblatio sacerdotis q̄ in illius mēo
ria fit. cū signo crucis fieri dʒ. Collocat etiā illū
directe sup crucē in cōsecratōe altaris cū cris-
mate factā: qꝛ ⁊ xp̄s carnē suā crucifixit. veꝝ vi
nū in calice sanguinē xp̄i desig̃t. ⁊ iō solus dya
conus absqꝫ sacerdote q̄ xp̄m designat caliceʒ

tenet ad notandū q̄ in xp̄i īmolatōne sanguis
fuit a corpore separatus. nō tn̄ solus sʒ vna cuʒ
sacerdote illū offert ⁊ sup pallā corporalē collo
cat. seu pocius sacerdos illo mediante qd̄ ex eo
patet: qꝛ nō dicit offero in singulari. sicut dr̄ in
hostie oblatōe: sed dicit offerimus tibi dn̄e ⁊c̄.
Ex quo etiā clare cōnicit̄ q̄ ambo parit̄ debēt
ipsa verba p̄ferre. Dyacon⁹ ergo calicē vna cū
sacerdote offert: qꝛ nō soluʒ xp̄s seip̄m deo pr̄i
obtulit. veꝝ etiā p euangeliū suū c⁹ dyaconus
est figura ⁊ baculus h⁹ sacrificij ritū instituit.
⁊ ecclesie cōmendauit quā institutionē ⁊ com
mendationem ipse dyaconus tanq̄ꝫ predicator
euangelij nunciare ⁊ manifestare debet ex suo
officio ab ista militante ecclesia obseruandam
ideoqꝫ participari debet sacerdoti in calice of-
ferendo. non tn̄ in consecrando: qꝛ illud solius
est officio sacerdotis. solus tn̄ ep̄s vel sacerdos
aquā vino cōmiscet in calice qd̄ nulli inferiori
facere licet: qm̄ solus xp̄s ppl'os sanguīe suo re
demit. propterea admixtio hmōi vnionem po
puli cū xp̄o designat vt sequit̄: que fieri nō po-
test nisi per gratiam xp̄i c⁹ typū gerunt ponti-
fex ⁊ sacerdos. Cōmiscet̄ autem aqua vino in
calice ex institutione Alexādri pape. i. Primo
ad notādū q̄ nunq̄ꝫ salus ppl'i esse potuit sine
sanguine xp̄i effusione. nec etiam sanguinis ef
fusio sine ppl'i salute: qꝛ xp̄s ppl'm sibi reconcili
auit in morte. Scriptū est enim q̄ aque multe
sunt ppl'i multi. xp̄s autem sanguineʒ suū fudit
pro ppl'o sicut ipse testat̄. Hic est sanguis me⁹
no. tes. qui p̄ multis effundet̄ in remissionem
peccatoꝝ. Scd̄o ad notandū q̄ d̄ latere xp̄i ex
iuit sanguis ⁊ aqua. quaten⁹ nec xp̄s fuit sine
ppl'o nec ppl's sine xp̄o. cū ergo aqua vino mi-
scet̄. tunc xp̄o ppl's adunat̄: de cō. di. ij. cū oē p
pe si. Hoc quoqꝫ misteriū lex moysaica presig̃-
uit sicut apl's exponit dicens. bibebant de spiri
tuali consequenti eos petra. petra aūt erat xp̄s
de con. di. ij. reuera. Quapropter sacerdos ī ca-
lice aquā fundit: vt sicut aq̄ nō sepat̄ a vino. sic
ppl's nūq̄ꝫ separet̄ a xp̄o. Tertio cōmiscet̄ vt di
uinitas ⁊ humanitas in vna p̄sona coniuncte
esse intelligant̄ de con. di. ij. c. ij. iij. iiij. ⁊. v. Naʒ
per vinū diuinitas. per aquā humanitas intelli
git̄. q̄ ergo in altaris officio aquā sine vino. vel
ecōuerso ei mīstrat q̄ꝫtū in se est diuinitatē ab
humanitate sepat. de hoc dicet̄ i p̄ticula cano-
nis sup verbo. hoc est corpus meū. ⁊ sup verbo
hic est calix. Sane sacerdos vel minister missu
rus vinū ⁊ aquā in calicē prius effundit modi
cū in terrā nō soluʒ vt meatus siue locus vasis
per quē fluere debent mundet̄. ⁊ siquidē est i
supficie vini vel aq̄ emittat̄. veꝝ etiā ad ostēden-
dū q̄ sanguis ⁊ aq̄ de latere xp̄i vsqꝫ ī terrā flu
xerunt. ad qd̄ misterium se preparat pagendū.

Considerandū etiam est: qꝛ aq̄ benedicit̄ quā-
do vino admiscet̄. vinuꝫ vō non. ꝛ hoc ideo vt
dicunt quidam. Primo: qꝛ vinū suam benedi-
ctionem expectat. sed hec ratio non vr̄ suffici-
ens. imo qꝛ tūc totū vinū est: qm̄ in benedicti
one vini sub noīe calicis tam vinū q̄ꝫ aq̄ simul
benedicunt̄. Unde pōt sc̄o mō dici. q̄ vinuꝫ in
hoc loco xp̄m significat qui nulla eget benedi
ctione aq̄ ppl'm. qui in hac vita nequit esse sine
peccato ꝓpter quaꝫ indiget benedictioneꝫ dei
vt reddat̄ dignus ad premissaꝫ vnionē cū xp̄o
Ad hoc igit̄ significandū aq̄ benedicit̄ qn̄ vīo
admiscet̄. Tertio etiam vinum non benedicit̄
qꝛ subdyaconus qui nō pōt bn̄dicere dꝫ illō ex
officio suo in calicem mittere vt premissuꝫ est.
Quarto qꝛ ppl's per aquā significat⁹ vnit̄ xp̄o
solū per benedictionē gratie ipsius xp̄i quē sa-
cerdos benedicens figurat. Est autē plus d̄
vino q̄ꝫ de aq̄ ponendū arbitrio sacerdotis. ita
tn̄ q̄ aq̄ a vino absorbeat̄. ꝛ vini saporē retine
at: extra de cele. mis. perniciosus. ꝛ hoc in sig⁹
q̄ ecclesia dꝫ incorporari xp̄o non xp̄s ecclesie
Un̄ Aug. Nō tu mutabis me in te sicut cibum
carnis tue: sed mutaberis in me. de hoc etiam
dicet̄ sup dicto verbo. hic est calix. ꝛ in. vj. pte
sub. v. feria cene dn̄i ꝓpe finē. Predictus etiaꝫ
Alexander papa statuit oblatōeꝫ ex azimo. ꝛ in
modica fieri q̄ꝫtitate dicens. hec oblatio quāto
rarior tanto pocior. Nō est etiā omittēdū q̄ in
missis priuatis mīstrans sacerdoti ampullā cū
vino manū eius nō osculat̄: sꝫ mīstrans ampul
lā cū aq̄ sic: qm̄ vinū xp̄m. aq̄ gen⁹ humanū. o-
sculū vō pacē inter deū ꝛ hoīeꝫ significat refor
matā. regulariter tn̄ cū celebranti aliquid porri
gitur vel ab eo recipit̄ manus osculū interpōi-
tur ad designandū q̄ omne seruiciū: omnisq̄ꝫ r̄
uerentia deo exhibita c⁹ vices celebrans gerit.
ꝓcedere dꝫ ex feruore caritatis ꝛ amoris q̇ per
manus osculū designat̄. de hoc etiā sub euan-
gelio dictū ē. ꝛ sub ti. d̄ pacis osculo dicet̄. Ca
lix autē ponit̄ rome ad dextrū lat⁹ oblate. ꝛ be
ne q̄i sanguinē susceptur⁹ qui de latere xp̄i no
scit̄ ꝓfluxisse. ꝛ ad designandū sanguinem ꝛ a
quā de dextro xp̄i latere emanasse. ꝓpterea ni
si a latere stet recta pars crucis q̄ fit cōiter sup
hostiā ꝛ calicem nō ꝓducit̄ solūmō super ho-
stiā: qd̄ tn̄ fieri dꝫ. Crux enim ipsa inchoari dꝫ
super hostiā. ꝛ perfici super calicē ꝓut ex diuer
sis locis ꝛ verbis ipsius canonis colligitur eui-
denter. de hoc dicet̄ in. viij. particula canonis
sup verbo hostiā sanctā. Cōiter tn̄ alibi ponit̄
hostia inter sacerdotē ꝛ calicē. Primo ad no-
tandū q̄ xp̄s est mediator dei ꝛ hominū. x. di.
qn̄. ꝛ ſm hoc sacerdos deū patrē. hostia xp̄m.
aq̄ in calice ppl'm significat: qꝛ nō nisi xp̄o me
diante ad resurrectōis gaudiū possum⁹ ꝑueīr̄.

Sc̄do ꝓpinq̇or est sacerdoti hostia q̄ꝫ calix: qꝛ
prius a xp̄o consecrata legit̄ q̄ꝫ sanguis. ꝛ apl'is
prius data. sed hec ratio facit pocius ꝓ dictis
romanis: qui cruces incipiunt super hostiā. et
deinde eam super calicē ꝓducunt. Porro cuꝫ
sacerdos accipit patenā cū hostia: vrceolū cuꝫ
aq̄. calicem cū vino. thuribulū cū incenso. effic̄
super ea crucis signaculū: vt per crucis virtutē
omnis conatus dyabolice malignitatis effugi
at. ne contra sacerdotē vl' sacrificiū aliquo mō
preualeat. Et nota q̄ in ampullis in quibus
vinū ꝛ aq̄ continet̄ ꝓ sacrificio spiritualit̄ con
siderandū est q̄ in parua substancia incōꝓhen
sibilia continent̄ futura sacramenta. Dicit̄ au
teꝫ ampulla q̄i ampla bulla. significans cor hu
manū qd̄ amplū dꝫ esse latitudine caritatis.
Rursus ampulle. i. vasa ad offerendū vinū sunt
predicatores mordaciter increpantes. vel quili
bet spiritus sancti gratia inebriati. ꝛ alios ine-
briantes. ydrie vō. i. aq̄tica vasa sunt doctores
aqua sapientie salutaris potati. ꝛ vitalibus aq̄s
repleti. Rursus adhuc premissa alio ordine
ꝓseq̄mur. In quibusdaꝫ ecclesijs subdyaconus
portat calicem in sinistra patenam in dextra. ꝛ
desuper corporale vnus cantor oblatam cū fa-
uone. ꝛ vinū cū ampulla. aliter vō prebet aquā
vino miscendam. vltimo dyaconus fundens a
quam in calice offert presbytero seu ep̄o. Nem
pe subdyacon⁹ est xp̄s. calix passio. patēa crux.
sinistra presēs vita. dextra futura. corporale ec
clesia. vnus cantor iudaicū ppl'm figurat. alter
gentilem. ampulla deuotionē. oblata corp⁹. vi-
nū sanguinē. aq̄ ecclesiā. archidyaconus xp̄m.
presbyter seu ep̄s deū patrē. Subdyacon⁹ ergo
calicē portat in sinistra: qꝛ xp̄us de torrente bi
bit in via. i. passionem sustinuit in presenti vita
patena in dextra: qꝛ per cruceꝫ peruenit ad glo
riam. ꝓpter hoc enim exaltauit illū deus desu-
per corporale: q̄a eius passionem ecclesia non
desinit imitari. Corporale enim candidat̄. ꝛ ec
clesia per multas tribulationes xp̄o conforma
tur. Subdyaconus etiam noster. s. xp̄s patenaꝫ
cū calice portauit. qn̄ crucem in passione baiu
lauit. Primus cantor offert oblatam cū fauo-
ne. ꝛ vinū cū ampulla: quia primitiua ecclesia d̄
iudeis suscepit fidem passionis in deuotōe mē
tis oblatam. ergo non nudis manibus: sed cuꝫ
fauone candida. i. cū maniputa alba ꝛ munda
offert ad notandū q̄ christi corpus ab his tan
tū digne suscipitur. qui carnem suū cū vicijs ꝛ
concupiscentiis crucifigunt. Alius autem can
tor offert aquam: quam diaconus miscet vino
ꝛ offert presbytero seu ep̄o. hec est gentilitas q̄
suam obtulit multitudinem quam xp̄s in passi
one obtulit deo patri. Pōt enī nō incōpetēter
dici. q̄ altare mensam domini in q̄ cū discipl'is

suis conuiuabat᷑. ara crucem. calix sepulchꝝ vl'
passionem xp̄i. de quo in prima parte sub ti. de
picturis dictū est. Et patena que a patendo dr̄
cor latum ⁊ amplum significat. super hanc pa-
tenam. i. super latitudinem caritatis sacrificiū
iusticie debet offerri vt holocaustū anime pin-
gue fiat. hanc cordis latitudinem habebant a-
postoli cū Petrus dicebat. Et si oportuerit me
mori tecū nō te negabo. Silr ⁊ omnes aposto
li xp̄o dixerunt. sed latitudo cordis ab eis aufu
it ⁊ latuit cū omnes magistro relicto fugerunt
⁊ latuerunt. ad qđ significandū post susceptā
inde oblatam sacerdos abscondit sub corpora
li patenam. vel saltem ea ab altari remotā. sub
dyaconus retro continet inuolutam. per hꝫ er-
go discipulorꝝ fuga vel latibulum. vel infidelita
tis excecatio designat᷑: qui dū verꝝ sacrificiū of
feret᷑ xp̄o relicto fugerunt ⁊ latuerunt. sicut eis
ipse predixerat. Omnes inquit vos scandalum
patiemini in me in hac nocte. Scriptū est enī
percutiam pastorem ⁊ dispergent᷑ oues gregis
postq̄ꝫ autem surrexero precedam vos in gali-
leam. aliquantū particula patene non abscon-
dit᷑ vt ostendat᷑ ꝙ beata virgo ⁊ beatus Joan
nes euangelista non fugierunt nec latuerunt.
de hoc dicet᷑ sub ti. đ sanctis. Et ideo sacerdos
dicturus pax dñi q̄i dñice resurrectionis annū
ciaturus eulogiū resumit patenam: quia cū eēt
sero die illa vna sabbatorꝝ ⁊ fores essent clause
vbi erant discipuli congregati propter metum
iudeorꝝ. venit Jhesus ⁊ stās in medio dixit eis
pax vobis. resumens oues que trepidantes au
fugerant. Rursus patena que ꝓpter sui formā
diuinitatē que initio caret ⁊ fine significat vs
qꝫ ad dñicam orationem. abscōsa tenet᷑ ad đ
signandū ꝙ diuinitas nobis absconsa ⁊ velata
est in hoc mundo. sed qñ in oratione dñica di
cit᷑. Panem nostrū manifestat᷑ ad ostendendū
ꝙ qñ ad panem nostrū qui in celis est peruēie
mus. tunc diuinitas que in hoc mundo abscō
sa ⁊ velata est manifestabit se nobis ⁊ videbi-
mus ipsum sicuti est. de hoc dicet᷑ sub ti de re-
sumptione patene. Jn quibusdam tñ locis pa-
tena discooperta tenet᷑ ad designandū ꝙ sacer
dos orat pro eternis: que per xp̄i predicationē
nobis reuelantur. Per patenam enim que ro-
tunda est eternitas que principio caret ⁊ finē
congrue designat᷑. Sane subdyaconus tenet
patenam a parte superiori eleuatam q̄i diceret
Jmitamini me qui posteriorꝝ oblitus ad ante-
riora me extendo. innuens etiam ꝙ referre de
bemus omnia opera nostra ad xp̄m ⁊ ad coro
nā eternā. Patena quoqꝫ seorsum a calice s̄uo
luta. s. ꝑs supior subtus posita significat lapidē
a sepulchro cōmotū ⁊ reuolutū. Et nota ꝙ dy
aconꝰ tradit patenā subdyacono tenēdā. innui

ens ꝙ xp̄s cōtulit discipulis suis ptātē p̄dicādi
regnū dei. Circa hoc etiā videbit᷑ sub ti. de re-
sumptōe patene. Circa oblationē ppl'i notā
dū est ꝙ ppl's offerre dꝫ. Juxta illud exo. Non
apparebis in conspectu dei tui vacuus de con.
di. i. omnis. per oblata quoqꝫ munera possumꝰ
cōmemorare copiosam victimā: que oblata est
a ppl'o cū rex Salomon tēplū ⁊ altare dño sa-
craret. Exemplo enim illius plebs fidelis offert
se. ⁊ dona deo. sed in ve. te. conueniebat ppl's ī
hierusalem quibusdam magnis solentitatibus
s. pascha penthecosten ⁊ in festo cenofegiarū
vt orarent in templo ⁊ tunc tenebant᷑ offerre.
Et nota ꝙ in ve. te. populus offerebat sacrifici-
um legale ⁊ voluntariū. s. pro peccato pro gra-
tiarꝝ actione dona vota ⁊ holocausta. Sacri
ficiū legale sunt decime ⁊ primicie. vel ea q̄ lex
iussit offerri deutro. xij. c. voluntariū est ꝙ spō-
te pro peccato ⁊ pro legis transgressione offe-
rebat᷑. Dona sunt que in templi ornatū offere-
bant᷑ votaqꝫ ꝓ periculis infirmitatis vel belli.
De holocausto p̄missum est. vñ dr̄ ī palipome.
ꝙ obtulerunt principes ꝓ votis. ꝓ spontaneis
ꝓ peccato. ꝓ regno. ꝓ sanctuario. ꝓ iuda. Ri-
tus igit᷑ synagoge transiuit ī religionē ecclesie.
⁊ sacrificia carnalis ppl'i mutata sunt in obser-
uantiā ppl'i spualis. Nā sicut ppl's ille moysi de
scendēti de mōte diuersa dona ad faciendū ta
bernaculū offerebat. sic ep̄o de pulpito veniēti
xp̄iani deuotas offert̄ oblatōes. Aliꝰ offert aurꝝ
imitatꝰ magos: q̄ aurꝝ dño obtulert̄. Aliꝰ argen
tū secutꝰ illos q̄ pecuniā in gazophilatio posue
rūt. Alius v̄o aliq̄d de sua subā vt associet᷑ illis
q̄ ꝑ Paulū ⁊ barnabā necessaria paupibꝰ trās-
miserunt. nec est curandū q̄ q̄ꝫtitas vel species
offerat᷑ sed pocius mens attendit᷑ offerētis. vñ
ꝓuer. iij. Honora dñm deū tuū de tua substan
cia. ⁊ Thobi. iiij. Ex tua substancia fac elemosy
nā. ⁊ magi obtulerunt xp̄o nato aurꝝ. thꝰ ⁊ mir
rā math. ij. Juxta illud p̄s. Tibi offerent reges
munera. nec s̄m Gre. offerens a muneribus: sꝫ
munera ab offerente placent. Offerunt quoqꝫ
legale sacrificiū in decimis ⁊ primicijs volūta-
riū in spontaneis oblationibus ꝓ peccato dū
penitentias redimunt ꝓ gratiarꝝ actione dū ꝓ
collatis a deo aliqua gratia quicq̄ꝫ offerūt. Do
na dū in edificia ecclesiarꝝ vel vtensilia aliq̄d of
ferunt vota dū qđ in periculis vouerunt exol-
uunt. Holocaustū offerunt qui seculū derelin-
quunt. ⁊ sua pauperibus distribuunt. Offe-
rens autē manū sacerdotis osculat᷑. ꝑ qđ fides
cū ope designat᷑. de quo etiā iā p̄missum est.
Offerēs v̄o panē ⁊ vinū significant discipulos
q̄ p̄ueniūt ꝑare necessaria ad pascha. Verꝝ cle
rici vel monachi etiā admīstratiōes habētes ñ
offerunt nisi in officio mortuorum. et in noua

celebratione sacerdotis. ꝛ in quibusdam preci-
puis solennitatibus de con. di. i. alia. cũ eniȝ ipi
de oblationibus viuant. ꝛ ipsi ac sua deo obla
ti sunt nõ tenenᷣ offerre. viri ante mulieres of-
ferunt. Ipsi enim fortes in xp̃o designant scili-
cet martyres qui in primitiua ecclesia plures ꝯ
tumelias passi xp̃o victimã obtulerunt dñõ oc-
cubuerunt. Deinde mulieres que fragiliores d̉
signant. s. confessores: qui tp̃e pacis dño laudis
hostias obtulerunt. ꝓpterea vir caput est muli
eris. ꝛ ideo a capite ratio est reddẽda. ff. de edẽ
do. argentarius. Subdyaconi auteȝ vel aco-
liti recipiunt oblationes que ad manũ ep̃i defe
runtᷣ ad notandũ ꝙ ipse nõ sua sed aliena ma-
nu debet tp̃alia ministrare. Sane romanus
pontifex nullum oblationẽ manibus tangit: ni
si illam que ꝓ defunctis offerᷣ. quã ideo mãi-
bus accipit: vt sugillet errorem dogmatizantiũ
elemosynas non prodesse defunctis. ꝛ nisi ob-
lationem panis quã tangit: tum ꝓpter reuerẽ-
tiam sacrificij qd̉ ex pane conficiᷣ: tum qꝛ ẽ vi
carius eius qui de se dicit. Ego sum panis viuꝰ
Ceteras vͦo oblationes ad pedes accipit. ꝓpter
illud qd̉ in actibus apl̃oꝝ habeᷣ: qm̃ offerebãt
precia eoꝝ que vendebanᷣ ꝛ ponebãt ante pe
des apl̃oꝝ. ꝛ qꝛ omnia sua sunt: ꝓut sub euan
gelio tactũ est. Et sacerdos oblatiões manu tã
git repñtans illud. leui. i. ꝛ. iiij. ponetq̃ manꝰ su
per caput hostie ꝛ acceptabilis erat atq̃ in ex-
piationẽ ꝓficiens. Et nota ꝙ pro defunctis of
ferᷣ panis ꝛ vinũ. Iuxta illud Thobie. iiij. Pa
nem tuũ ꝛ vinũ tuũ super sepulturam iusti cõ-
stitue. i. distribue. Et pecunia siue argentũ exẽ-
plo iude machabei. q̇ misit offerri. xij. milia dra
gmas argenti pro peccatis mortuoꝝ. scd̃i ma-
chabei. xij. Et precia eoꝝ ponebanᷣ ante pedes
apl̃oꝝ vt premissum est. Est etiam lumen ad il-
luminandũ illos qui in tenebris purgatorij se-
dent q̃i offerens ipso facto dicat. Lux eterna
luceat eis dñe ꝛc̃. Sane moyses vidẽs ꝙ po
pulus multa obtulisset iussit preconis voce cã
tari ne quis vltra offerret: exo. xxxv. ꝛ. xxxvj. c.
Nullus tñ sacerdotũ nostri tp̃is talia facere vi
sus est. In nõnullis locis pochiani in die nata
lis dñi offerunt sacerdotibus paneᷣ quos kolẽ
darios vocant ꝓpter illud qd̉ legiᷣ leui. xxiij.
Offeretis panes duos sacerdoti qui cedunt in
vsum eius. Et vocabitis hunc diẽ celeberrimũ
atq̃ sanctissimũ ꝛc̃. Susceptis itaq̃ a ppl̃o ob
lationibus ꝛ choro offertoriũ cantante ep̃s vl̃
sacerdos ad altare reuertiᷣ: qm̃ xp̃s susceptis fi
deliũ votis cantantibus turbis. Osanna in ex-
celsis. in ꝓxĩo ĩmolandus intrauit in templũ.

De secunda thurificatione. Rubrica.

Blatione misti
ca. de qua premissuȝ est suscepta
statim adoleᷣ incensum. p quod
illud innuiᷣ qd̉ statim subscribiᷣ
a Joanne in euangelio. de quo premissum est
ꝓpe principiũ precedentis tituli. Maria ergo
s. magdalena accepit libram vnguuẽti nardi pi
scici preciosi ꝛ vnxit pedes Jhesu. ꝛ impleta ẽ
domus ex odore vnguenti. ꝛ sacerdos in mõȝ
crucis superducit ꝛ circũducit incensum super
sacrificiũ ꝛ altare. vt ꝛ crucis signaculo ꝛ thu-
ris incenso dyabolice fraudis malignitas extri
cetur ꝛ effugiat. Qd̉ vͦo tertio superducit ꝛ cir
cũducit incensum. designat ꝙ Maria ter exhi
buit ꝛ adhibuit vnguentũ circa corpus Jhesu.
Primo eũ vnxit pedes ipsius in domo symõis
pharisei. Scd̃o cũ in domo symonis leprosi su
per caput eius vnguentũ effudit. Tertio cum e
mit aromata vt veniens vngeret Jhesum iam
positum in monumento. voluntas enim repu-
tatur pro facto. xvij. q. i. ꝛ si ergo. cũ ꝛ per ipsaȝ
non steterit quominus expleuerit qd̉ incepit.
Qd̉ vͦo postmodũ vndiq̃ totũ incensaᷣ altare
designat ꝙ post factũ illud totũ respersit eccle
siam sicut dñs ipse testaᷣ. Amen amẽ dico vo
bis. vbicũq̃ predicatũ fuerit euangeliuȝ hoc in
toto mundo diceᷣ ꝙ ꝛ hoc fecit in memoriaȝ
eius. Põt etiam dici ꝙ altare thurificaᷣ ĩ figu
ram angeli qui stetit iuxta aram templi habẽs
thuribulũ in manu sua. de quo fumus aroma-
tum in conspectu dñi ascendebat. xp̃s eniȝ ma
gni consilij angelus carnem ĩmaculatam igne
sancti spiritus plenam pro nobis in ara crucis
obtulit dño in suauitatẽ odoris. Fumus aro-
matũ sunt orationes sanctoꝝ que per ardoreȝ
caritatis ex passione dñi ꝓpagate ad deũ p̃reȝ
ascendunt. ꝛ nos ad coronam trinitatis ꝓue-
hunt. ideoq̃ sacerdos thurificat in modũ cru
cis ꝛ corone. si aũt semel thurificat recolit vni-
cam passionem. si semel coronat: vnius denarij
retributionẽ. Si vͦo ter eternitatis in passione
operationẽ ꝛ triũ ordinũ glorificationẽ. ꝛ ideo
thurificans ait. Dirigaᷣ oratio mea sicut incen
sum in conspectu tuo ꝛ. e. m. m. sa. ve. Moraliᷣ
autem incensum deuotionis adolenduȝ est in
thuribulo cordis igne caritatis: vt odorem sua
uitatis emittat: vt vȝ taȝ nos q̃ȝ oblatio nostra
simus bonus odor deo. de quo dicit scriptura
fungi sacerdotio ꝛ habere laudem in noĩe ipsi
us. ꝛ. o. il. in. d. in. o. s. hoc enim incensum sacer
dos accipit. i. xp̃s acceptat ꝛ incensat ex eo sa-
crificiũ ꝛ altare. Põt etiam dici ꝙ thuribuluȝ
qd̉ oblationi sacerdos supponit. significat xp̃ȝ
per quẽ petit vt sibi ꝓpicieᷣ deus. Sane oĩ
bus defertur incensuȝ vt ostendaᷣ ꝙ omnia a

ſacerdote facta ꝑtinẽt ad omnes. vñ pſalmiſta Dirigatᷣ domine oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo. niſi in miſſa ꝓ defunctis vt dicetᷣ in ſeptima parte ſub titulo de officio mortuoꝝ. In concilio rothomageñ. in brucardo libro. iii. c. vt tẽpore ita legitᷣ. In tẽpore quo legitur euangeliũ finito euangelio ſuꝑ oblationez incenſũ in mortẽ videlʒ redemptoris noſtri ponatᷣ decreuimus. Leo etiã papa ſtatuit incẽſuʒ ſuꝑ oblatã ponit. Quidã tamẽ heretici garriũt nõ eſſe in miſſa thurificandũ. qm̃ xp̄us in cena terrenũ incenſũ nõ fumigauit. Et Iſa. Incenſũ ẽ abhominatio mihi. Quare altare ⁊ crucifix⁹ thurificatᷣ dictũ eſt ſub titulo de aq̃ benedicte aſperſione. Poſt thurificationẽ iteꝝ digitos lauat nec vlteri⁹ vſqʒ poſtcõmunionem cũ eiſ cũ q̃bus ſacrã hoſtiã tractare habet aliquid tãgat ſed poſt ei⁹ eleuationẽ eos iungat. vt dicetᷣ ſub octaua ꝑticula canonis. Miniſter quoqʒ epiſcopi trahit ⁊ ſuꝑ brachia eius informat planetam ⁊ alia indumẽta. nã ⁊ legalis ſacerdos dũ ſacrificabat ſummitates balthei ſeꝑ humerum reflectebat.

De inclinatione ſacerdotis ⁊ oſculatione altaris ac oratione. Rubrica.

Thurificationiſ expleto myſterio ſacerdos ſe ĩclinando dicit. Suſcipe ſancta trinitas ⁊c̃: quod ſumitᷣ ꝺ tertio danielis ut videlʒ hoſtiã offerat ex pinguedine caritatis. ⁊ ſic dignus ad ſacrificiũ immolanduʒ. Sacerdotis ĩclinatio xp̄i humilitatẽ ſignificat q̃ exinaniuit ſemetipſũ formã ſui accipiẽs factus obediens vſqʒ ad mortẽ mortem autẽ crucis. qui etiã inclinãs ſe ad pedes diſcipuloꝝ. p⁹ ſacramentũ in cena traditũ orauit ad patrem. Poſtea vero ſe erigens oſculatᷣ altare ad notãdũ ꝙ ter paſſionẽ xp̄i popul⁹ liberatus ẽ ⁊ deo patri recõciliatus. vnde apoſtolus ad ephe. iii. Faciens pacẽ ut recõciliet ambos deo in vno corꝑe. Conſequẽter ſacramentũ ĩceptur⁹ orat p̄mũ ꝓ ſe. deinde ꝓ populo. Conuertẽs enĩ ſe ad illũ ſub ſilentio dicit. dñs vobiſcũ. ſicut dictũ eſt ſub ti. de ſalutatione. ⁊ mox voce aliquãtulũ eleuata vt oratio omniũ auxilietᷣ ei q̃ſi nõ p̄ſumens ꝙ ſolus poſſit tantũ myſteriũ exequi monet illũ dicẽs. Orate ꝓ me fratres ⁊c̃. ⁊ ego ꝓ vobis. in quo ſignificatᷣ illud quod xp̄s diſcipulis ſuis dixit Luce. xxii. Orate ne intretis ĩ tẽptationẽ. ⁊ ibidẽ. Ego ꝓ te oraui petre. Monet aũt orare. vt ſacrificiũ fiat deo acceptabile. ⁊ popul⁹ debet ſimiliter ſecrete orare reſpondens. Memor ſit domin⁹ omnis ſacrificij tui. ⁊ holocauſtũ tuũ pingue fiat. vel reſpõdet. Suſcipiat dñs ſacrificiũ ⁊c̃. vel dicat. Spũs ſanct⁹ ſuꝑueniat in te. vel illud. Mittat tibi dñs auxiliũ de ſancto. vel Immola deo ſacrificiũ laudꝭ. Debemus enĩ ĩuicem orare ſm apoſtolum vt ſaluemur. Orauit enĩ ⁊ xp̄s p̄mũ ꝓ ſe. pater inq̇t venit hora clarifica filium tuuʒ vt fili⁹ tuus clarificet te. deinde ꝓ populo dicens. Patᷣ ſancte ſerua eos quos dediſti mihi vt ſint vnũ ſicut ⁊ nos. extra de ſũ. trini. c. ii. Dictur⁹ ergo orate ꝓ me fratres ſe v̉tit ad populũ. quia ipſum diſtincte alloquitᷣ. ſed dictur⁹ orem⁹ poſt dñs vobiſcũ ſe ad altare cõuertit. q̇a tunc nõ diſtincte ſed ꝑ modũ cõceptionis ad aliquid excitat ad ſecũ orandũ ſeu gratias referendũ. Monito itaqʒ populo ſacerdos ſtatim reuoluitᷣ ad altare ꝑ ſiniſtrã partẽ. ꝓut ſub titulo de ſalutatione ad pulpitũ dictũ eſt. ⁊ tunc tandem dicit orationẽ quã intermiſerat ab offertorio citra: qñ dixit orem⁹. ad notandũ ꝙ xp̄us iteꝝ rediit hieroſolimã ad domũ oratiõis q̃ʒ ad tẽpus deſeruerat. cũ ſeceſſerat in effren. Sic enim legitᷣ in euãgelio. Cũ veniſſet ieſus hieroſolimã ĩtrauit in templũ. ⁊ eiecit ementes ⁊ vendẽtes ꝺ tẽplo dicens. Dom⁹ mea dom⁹ oratiõis vocabitᷣ Inſtat enĩ ſacerdos orationib⁹ ne indignus ĩueniatᷣ vt Oza q̇ tetigit temere archam domini ⁊ ꝑcuſſus eſt a domino. nec legitᷣ aliud feciſſe niſi vxorẽ ꝓpriã cognouiſſe ĩ nocte p̄cedẽti bethaſamites quoqʒ q̇a temere voluerũt archã domini tãgere occiſi ſunt ꝺ populo. lxxxviii. ꝺ plebe quinq̃ginta milia. p̄cioſa archa eſt calix dñi. Orat aũt voce demiſſa. Primo ne vileſcat officiũ miſſe. ⁊ ideo oratio ipſa q̇a ſecrete dicitᷣ a q̇buſdam ſecreta a q̇buſdam ſecretella ad differentiã maioris ſecrete. a q̇buſdã v̉o ſacra vocatᷣ. de quo ⁊ de huiuſmodi ſilentio. ſub ti. de ſecreta dicetur vt dictum eſt ſub titulo de offertorio. Secũdo orat in ſilentio vt deuoti⁹ oret nec cogitet quomodo ei⁹ vox ⁊ corꝑis cõpoſitio placeãt populo. q̇a ⁊ domin⁹ elongat⁹ eſt a diſcipulis quantũ cõtinet iactus lapidis vt oraret. Tertio in hoc ꝙ ſecrete orat ſignificat ſecretas p̄ces xp̄i dicentis. Pater mi ſi fieri poteſt tranſeat a me calix iſte. Mathei. xxvi. Quarto hoc ſilentiũ recolit ſacramentũ in ſacrificiis patꝝ abſconditũ vt in abel. yſaac ĩ agno paſcali in vitula ruffa. in hirco emiſſorio Quinto in hoc rep̄ſentatᷣ ſilentiũ ꝙ dominus habuit in paſſione. quia tanq̃ʒ ouis ad occiſionem ductus ẽ. quod ⁊ martyres imitati ſunt. vnde murmur reſonat nõ querimonia ⁊c̃. Sexto ideo orationes que poſt orõnes ſequũtur in ſilentio ⁊ ſecrete dicũtur. quia iudei ſtatim poſt ſuſcitationẽ Lazari voluerunt occidere ieſum. ille vero abſcondit ſe in ciuitate effren in

solitudine. ⁊tacuit a p̄dicatione ⁊ miraculorū
opatione vsq; in sabbatum in ramis palmarū
quo venit in domnm symonis leprosi. ⁊ tūc p̄
dicauit aperte. ad quod designandū sacerdos
in fine secreti eleuat iteꝝ vocem dicens palam
⁊ alta voce ꝑ omnia secula seculoꝝ. quod expo
situm est sub titulo de oratione. Secūdo ideo
dicitur alte ꝑ omnia ad notandum ꝙ post re-
surrectionem xp̄s p̄dicauit aperte. Tertio q̄a ē
principiū sequentis orationis vt iam dicetur.
Quia v̄o querit ascensū populo ⁊ confirmatio
nē quia ipse est quasi legatus populi. ideo po-
pulus assentiens voci eius dicit amen. quia se
culum ꝑ ipsum creatū est. Adhuc dicturus
ꝑ omnia secula seculoꝝ deponit man⁹ suꝑ alta
re p̄mo ad notandū ꝙ omnē cogitatū tēpora-
lem deponit ⁊ se totaliter deo cōmittit. īmola
tione dūtaxat tota mente intendens. Secūdo
manus deponit. cū enim nūc ad cordis eleua-
tionē ⁊ ad gratiaꝝ actionem īuitet ⁊ eleuatio
nem cordis ꝑ cōtemplationē p̄cedere debeat
exercitiū bone operationis quā manuū depo-
sitio significat. De qua opatione postea grati-
as referimus ei q̄ in nobis incipit opus bonū
vt perficiat. sicut dicit apostolus. idcirco tunc
manus deponit.

De p̄fatione. Rubrica.

Ante prefatio
nem describit̄ in libris quedā fi
gura rep̄sentans ex p̄te anteriori
litterā. v. ⁊ ex parte v̄o posteriori
litterā d. que due littere cōiuncte ꝓ vere dignū
ponunt̄ littera videlicet ꝓ dictione. Sane ꝑ
litterā v. que inferius clausa ⁊ suꝑius apta est
habens initiū a linea longiori humanitas siue
humana xp̄i natura que in v̄gine p̄ncipiū ha-
buit sed fine carebit. Per d. v̄o circularit̄ clau-
sum dīnitas seu dīna natura que nec p̄ncipiū
nec finem habet figurat̄. Tractus v̄o in medo
vtrāq; copulans partē crux est ꝑ quam dīnis
sociant̄ ⁊ vniūtur humana. Ideo ergo hec fi
gura in p̄fationis p̄ncipio ponit̄. q̄a per myste
riū vnionis ⁊ dominice passionis parificantur
homines angelis ⁊ sociant̄ humana dīnis ī p̄
conio saluatoris. In p̄fationibus enī omnibus
cōueniūt homines ⁊ angeli ad cōcinnendū p̄
conia regi. vnde ⁊ alta ⁊ delectabili voce can-
tatur q̄a in eis angeloꝝ p̄conia rep̄sentant̄. Et
cantant̄ coram altari ⁊ a solo sacerdote. Iuxta
illud apoca. xiiii. Et cantabūt quasi canticū no
uū ante sedem. ⁊ nemo poterat dicere canticū
nisi ⁊c̄. Siq̄dem hec oratio vocat̄ p̄fatio q̄a p̄-
cedit sacrificiū p̄ncipale. Est enī quasi p̄libatio
i. ad mysteriū p̄paratio p̄locutio videlꝫ toti⁹ o-
rationis secuture. A Te igit̄. vsq; ad agnus dei
in hac enim p̄loquit̄ sacerdos grates ⁊ laudes
deo vt meli⁹ ad consecrandū corpus xp̄i vale-
at ꝑuenire. vocat̄ etiā p̄paratio q̄a p̄parat fide-
liū mentes ad future reuerentiā consecratiōis
Dicitur etiam hymnus angelicus. q̄a angelicis
laudibus est plen⁹ verūtamen sacrificiū vocat̄
in secretella oblatio. sed a domin⁹ vobiscū ꝙ
statim post illam sequitur vsq; ad sanctus vo-
cat̄ hymnus. Sane sicut in ꝓximo titulo di-
ctū est in fine secretelle dicit̄ alta voce ꝑ oīa se
cula seculoꝝ. Quod siq̄dem est finis illi⁹ oratio
nis ⁊ initiū p̄fationis ꝑ quod sacerdos insinu-
at ꝙ xp̄s est lapis angularis q̄ fecit vtraq; vnū
iudeos continens ⁊ gentiles vt sit vnū ouile ⁊
vnus pastor. Dicturus ergo sacerdos rem attē
tione dignissimam salutat populū dicens. dn̄s
vobiscū. optans nō tales existere cum quibus
domin⁹ manere dignet̄ ⁊ illud nobiscum cele
brare cōuiuiū ad quod mulier attulit alabastꝝ
vnguenti nardi pistici p̄ciosi ⁊ effudit illud su
per caput domini recūbeutis. ⁊ populus respō
det dicens. Et cū spiritu tuo. ⁊ sic mutuo pro se
orant. Nam ⁊ in veteri testamento omnes sa-
cerdotes orabant dū consumaret̄ sacrificiū io
natha inchoante ⁊ ceteris respondentib⁹. po-
stea sacerdos eos incitans subiūgit sursū cor
da idest in celestib⁹ nō ī terrenis. ⁊ eleuat ma
nus ꝓpter rationes sub titulo de oratione scri
ptas ad fi. Chorus respondet. habemus ad do
minū idest habere debem⁹. vnde ī canone Cy
priani. de conse. dis. i. quando pape. ita dicitur
Ideo sacerdos ante orationē canonis p̄fatiōe
p̄missa parat fratꝝ mentes dicendo. Sursū cor
da. vt dū plebs respondet. habemus ad domi-
nū. admoneat̄ nihil se q̄; dominū cogitare de-
bere. Rursus ille chorus subiūgit habemus ad
dominū. vt eccl'ia vere sicut mulier illa vnguē
taria sursū ad illam v̄bi diuitatē cor eleuet ⁊ il-
lud caput equale deo patri fide contingēs vn
guent catholice ꝓfessionis pangat: cuius sane
p̄coniū sacerdos ꝓseq̄tur dicens. Gratias aga
mus domino deo nostro. quia ꝓ omnibus be
neficiis que nobis cōtulit gratips ei referre de
bem⁹. Chorusq; resaōdet. dignū ⁊ iustū ē. qm̄
gratias oīpotenti deo referre debem⁹. Sequit̄
ꝑ christū dominū nostꝝ. supplendū est cōfidē
tes ⁊ credentes ꝙ ꝑ christū maiestatem eius
laudant angeli. adorant dominatiōes. tremūt
potestates. Hoc sacre confessionis p̄coniū. ita
recte concludit ecclesia vt cum angelis ⁊ homi
nibus decantet hunc deuoti pectoris hymnū
Sanctus sanc⁹ ⁊c̄. de quo infra dicet̄. Po-
test etiā p̄fationis officiū ad illud referri. quia
iesus ascendit in cenaculū magnum stratum ī

quo multa locutus est cū discipulis suis. ⁊ gra
tias agens hymnū illū retulit deo patri. d quo
d. Math. in. d. hymno exiuerūt in montē oli
ueti. ergo ꝑ dominus vobiscū oratio quā disci
pulis fecit accipit̄ ꝑ sursū corda. ascensus ad ce
naculū iterꝫ ꝑ sursū corda ad confitenduꝫ filio
surgimus ⁊ angeloꝝ ministeriū īploram⁹ qui
vota nostra suscipiant ⁊ ad deū ꝑferant ꝑ gra
tias agim⁹ christi recolimus gratiaꝝ actioneꝫ
⁊ īuitamus populū ad agendū gratias deo ꝓ pa
tri ꝑ filiū ⁊ ꝑ quē redimimur ⁊ cuꝫ angelis ad
laudandū admittimur. Monet ergo sacerdos
populū sursū. i. supra semetipsū habere vel ele
uare corda ad dominū. iuxta exhortatiōꝫ apo
stoli dicentis. Que sursum sunt q̄rite nō q̄ suꝑ
terrā. Nā qui in terrenis sūt nihil dignuꝫ deo
offerri possunt. vbi enim est thesaurus tu⁹ ibi
est ⁊ cor tuū. Multi quidē dū ore loquunt̄ ce
lestia corde meditant̄ terrena. q̄bus dominus
īproperat ꝑ prophetā. Populus hic labiis me
honorat: cor aūt eoꝝ longe ē a me. Chorus v̄o
respondēs profitet̄ se sacerdotis monita susce
pisse d. Habem⁹ ad dominū. vñ diligenter pro
uideat nec cor habens deorsū ad seculū spiri
tui scō dānabiliter mentiat̄. Sacerdos etiā p⁹
q̄ꝫ attentos reddidit ⁊ deuotos hortat̄ vt grās
agam⁹ domino deo nostro. quoniā ipse ē de⁹
i. creator. ipse ē dñs. i. redēptor. ipse est noster. s.
saluator. Tunc enī erit verissime noster cum
erit omnia in omnibus. i. sufficientia singuloꝝ

Rursus q̄a populus professus est se intentū
esse ad dominū. ideo p̄sbyter subiūgit. Gratias
agam⁹. Chorus v̄o sacerdotis v̄bū approbās ⁊
affirmans respondet. dignū ⁊ iustū ē. Dignum
q̄dem q̄ꝫtū ad deū. q̄a ipse est dominus deus
noster. Iustū q̄ꝫtū ad nos. q̄a nos sum⁹ popu
lus eius ⁊ oues pascue eius. Dignū quoq̄ꝫ ⁊ iu
stū ē q̄ꝫtū ad vtrūq̄ꝫ vt. s. popul⁹ simul cū sacer
dote gratias agat deo a quo oīa bona suscepi
mus. Subseq̄uēter subiūgit sacerdos. Vere
dignū ⁊c̄. Et ſm magistꝝ petꝝ antisiodorenen̄
Hic incipit p̄fatio. i. ꝓlogus vel ꝓlocutio seq̄n
tis canonis captans domini beniuolentiaꝫ di
cens. Vere dignū ⁊ iustū ē equū ⁊ salutare. di
gnū q̄a bonus ē. iustū quia beneficus. equum
q̄a misericors. salutare q̄a salus. vel dignū quia
nos mera voluntate fecisti. iustū q̄uia nos pu
ra misericordia redemisti. equuꝫ quia gratuite
nos viuificas. salutare. i. salute plenū quia ꝑpe
tuo nos glorificas. Nos tibi semꝑ ⁊ vbiq̄ꝫ gra
tias agere domine sancte pater omnipotēs e
terne deus. vbiq̄ꝫ enim est dominus sanctus.
vbiq̄ꝫ est pater oīpotens. ⁊ semper est eternus
deus. vnde psalmista. In oī loco dominatiōis
eius benedic aīa mea dñō. ⁊ iterꝫ. Benedicam
dominū in omni tpe semꝑ laus eius ī ore meo

Sequit̄. Per xp̄m dominū nostꝝ. Aduocatuꝫ
enim habem⁹ ſm apostolū apud patrem iesuꝫ
xp̄m dominū nostꝝ qui interpellat ꝓ nobis et
ipse est ꝓpitiatio ꝓ peccatis nostris q̇ exaudit̄
in oībus ꝓ sua reuerentia. Per eū ergo quasi
ꝑ mediatorē laudes offerrim⁹ ꝑ eum q̄si aduo
catū gratias exhibem⁹. Per quē maiestatē tuā
⁊c̄. Maiestas dicit̄ q̄si maior stans vel maior
potestas. quia maior ē eius potestas q̄ꝫ homi
nū laudant angeli. adorāt dominatōes. tremūt
potestates. vtiq̄ꝫ ꝑ illū laudant. adorant ⁊ tre
mūt. ꝑ quē omnia facta sūt. ꝑ quem simul cum
patre oēs spirituū ordines sunt creati. nam di
xit deus. Fiat lux ⁊ facta ē lux. Verbo dixit et
v̄bo fecit. q̄a v̄bo domini celi firmati sūt. ⁊ oīa
ꝑ ipsum facta sūt ⁊ sine ipso factū ē nihil. Cho
ros angeloꝝ nomīat. q̇a angeli huic officio nō
dubitant̄ adesse. Et ē notandū q̄ ecclesia āge
lis ē assimulanda ad hoc vt placeat deo. Rur
sus per hoc quod dicit̄. domine sancte pat̄ oī
potens eterne deus. ꝑ xp̄m dñm nostꝝ. quem
laudant angeli adorant ⁊c̄. ītelligit̄ q̄ ecclesia
⁊ angeli laudant deū nō solū inq̄ꝫtū deū veruꝫ
etiam inq̄ꝫtū hominē. dicit̄ ergo laudāt. Vnd
psalmista. Laudate eū omnes angeli eius. ado
raut. vnde Esdras. Exercitus celi te adorāt. tre
mūt. vnde Job. Colūne celi cōtremiscūt ⁊ pa
uent aduentū eius. Tremere v̄o dicunt̄ nō me
tu formidinis cū sint ꝑfecte beati sed admini
strationis affectu vel obedientie famulatu. cuꝫ
ſm apostolū. oēs sint administratorii spiritus ī
ministerium destinati. Tremūt quoq̄ꝫ potesta
tes non q̄ ordines angeloꝝ corporales sint sꝫ
ideo dicit̄ ut ītelligamus omnia celestia terre
stria ⁊ infernalia ante conspectū dīne maiesta
tis. tremere ac timere sicut ⁊ nos tremere ac ti
mere ante dominos nostros solemus. Sequit̄
Celi celoꝝ. ꝑ celos hic troni accipiūt̄. q̄a domi
nus ait. Celū mihi sedes ē. ⁊ dicunt̄ celi lauda
re deum quia laudis materiā p̄bēt. vñ ꝓpheta
Celi celoꝝ ⁊ aque que suꝑ celos sunt laudent
nomē domini. celi quidē dīne iussioni obedi
unt. quia se ostendere serenos vel nebulosos
potestatē non habent. Cherubin quoq̄ꝫ ⁊ sera
phin ad intelligentiam eoꝝ que hic dicuntur.
Notandū ē nouem esse ordines angeloꝝ vide
licet angeli. archangeli. throni. dominationes.
v̄tutes. principatus. potestates. cherubin ⁊ se
raphin. Angeli quoq̄ꝫ grece dicunt̄ nūcii lati
ne. s. excelsi ⁊ celestes eo q̄ de celis ad annun
ciandū ⁊ exequendū domini voluntatem mit
tunt̄. Angeloꝝ autem vocabulū officii nomen
est non nature. spiritus enī sunt semper sed cū
mittunt̄ angeli vocant̄. Quibus ideo pictoꝝ li
centia pennas facit vt celerē eoꝝ in cuncta dis
cursuꝫ significet sicut ⁊ iuxta fabulas poetaꝝ

venti pennas habere dicunt ppter velocitatē scilicet iuxta illud. Qui ambulat super pennas ventorum. Archangeli ergo grece summi nuncij interptantur. qui enim parua vel minima annūciant angeli sunt qui summa archangeli nuncupantur. Archangeli ergo dicunt eo q inter angelos teneant pncipatum. naz archos grece latine princeps interptatur. Sunt enim duces et pncipes sub quorum ordine vnicuiqz angelorum sunt officia deputata. Quidam autem archangelorum priuatis nominib appellant vt p vocabula ipsa in ope suo quid valeant designetur. Gabriel nāqz hebraice interptatur. latine fortitudo dei vbi etiā ipsa potentia diuina vel fortitudo manifestatur. Gabriel mittitur. vnde ipse annūciauit christū nasciturum qui diabolum deuicit et humiliter ad debellandas aereas potestates venit. Michael interptatur quis vt deus. quando enī aliquid mire vtutis in mūdo fit hic archangelus mittitur. et ex ipso ope nomē est ei. qa nemo valet facere quod facere potest deus. vnde ipse missus est in egyptū ad immittendas illas plagas famosas. Quidam tamen dixerunt q Michael est nomen vnius angeli. Raphael interpretatur curatio vel medicina dei. vbicūqz enim curandi vel medicandi opus necessariū est: raphael archangelus mittitur. vnde ad tobiā missus est vt eum a cecitate liberaret. De gabriele et michaele. raphaele dicet in septima pte sub festo michaelis. Uriel interptatur ignis dei. sicut legimus apparuisse ignem in rubo. legimus etiā ignem missum desup et implesse quod pceptū est. Hec sūt nomina psonalia angelorum que nec a seipsis nec a deo iposita sunt sed ab hominibus. et nescitur a qbus nec alia psonalia inueniunt in scriptura. Alia vero sunt nomina ordinū. Ceterum throni. dominationes. vtutes. pncipatus et potestates. qbus vniuersam celestē societatē apostolus cōplectitur ordines angelorum et dignitates intelligunt vt iam dicetur. Sed p hac ipsa distributiōe officiorum. alii throni. alii dominationes. alii vtutes. alii principatus. alii potestates dicunt p certis dignitatibus quibus ad īuicem distinguūt. Throni sūt agmina angelorum qui latine sedes interptātur. et vocati sunt throni qa illic conditor presidet et p eos iudicia sua disponit. Dominationes sunt hi q in vtutibus et pncipatibus pemineut qui p eo q ceteris angelorum dominant agminib dominationes vocant. Nominant ergo hic ad notandum q eis magis assimilari debemus quia vsum dominandi docent. est enī vera dominatio facere dei voluntatē. Uirtutes angelice quedam ministeria phibent p quas i mūdo signa et miracula fiunt. ppter qd et virtutes dicunt. Principatus sūt q angelorum agminibus psunt q p eo q subditos angelos explendū ad ministeriū diuinū disponūt pncipatus vocabulū acceperūt. nam alii sunt q ad ministrant. alii qui assistunt. sicut et p danielem dicit. Milia miliū ministrabāt ei. et decies milies centena milia assistebant ei. Potestates sunt qbus virtutes aduerse subiecte sunt. et ide potestatū nomine nūcupantur. quia maligni spiritus eorum potestate coercent ne tantū noceant quātū cupiūt. nominant ergo hic ad notādū q potestatem diaboli arcere debemus.

Cherubin autem et ipsi sublimes celorū. potestates et angelica ministeria perhibent q ex hebreo in latino scientie multitudo seu plenitudo interptantur. Sunt enim sublimiora agmina angelorum p eo q vicinius sūt positi diuina scientia ceteris amplius sunt pleni. Ipsi sūt illa duo animalia sup ppiciatorium arche ficta ex metallo ppter significandam angelorum psentiam i quorum medio medius ostendit deus.

Seraphin vero multitudo est angelorum qui ex hebreo in latinum ardentes vel intendentes interptantur eo q p ceteris ardent et accendunt in caritate. et quia inter eos et deum nulli angeli consistunt. et ideo quanto vicinius coram eo consistunt. tanto magis claritate diuini lumīs īflammbāt. vnde et ipsi sicut Isaie legit. velant faciem et pedes sedentis in throno dei. Et idcirco cetera angelorum turba videre plene dei essentiam nō valet quoniā seraphin eā tegit sm Isidorum. nominat ergo hic cherubin et seraphin quia sicut illi toti in dei dilectione ardere debemus. Reperit autem hoc nomen seraphin neutrum et masculinum. sed neutraliter terminat in. n. vt in hoc loco beata seraphin. Masculine vero terminat in. m. vnde ppheta. Seraphim clamabant alter ad alterum. Hieronim dicit q cherubin et seraphin singularis sunt numeri et generis masculini cuius terminatō pluralis est p neutrum. non q in ministria dei sit sexus sed vocabula diuersis generib iuxta lingue pprietatē appellant. Greca vero consuetudo neutro genere p. n. scribit ioseph dicit cherubin et seraphin esse duo animalia volatilia put tactum ē in phemio h ptis. Premissa aūt ordinū nomina pter cherubin et seraphin et pter nomina angelorum et archangelorum latina sunt. verum cum nouem sint ordines angelorum sicut dictū est. qui postq decimus cadens ppter superbiam versus est i diabolū i pseuerātia eīne btitudīs solidati sunt

Queritur quare tribus exclusis sex tantum in pfatione cōmuni ponuntur in qua p celos throni accipiunt vt dictum est. Uidetur eniz ex hoc q illi cum ceteris maiestatem diuinam non glorificant et adorant. sed absit hoc. nam vtutes celorum omnes ordines comprehendunt

vt testatur Gregorius in omelia illius euãgelii Erunt signa ĩ sole ⁊ luna. vnde psalmista. Uerbo domini celi firmati sunt ⁊ spiritu oris eius omnis virtus eoꝝ. ⁊ iteꝝ. Dominus ṽtutuꝫ ipse est rex glorie. vel forte licet occulta tamen circa hoc ꝓuisum est ratione. Dionisius quippe tres esse credidit hierarchias siue ordines ãgeloꝝ trinos in singulis ponens vt similitudo trinitatis in eis insinuetur imp̃ssa. ⁊ dicit̃ hierarchia a iebar quod est sacrum ⁊ archos quod ẽ p̃nceps quasi sacer p̃ncipatus. Sunt enim tres ordines superiores ⁊ p̃ncipales. tres inferiores tres medii. Superiores sunt cherubin. seraphĩ ⁊ throni. Medii sunt dominationes p̃ncipatꝰ ⁊ potestates. Inferiores sũt ṽtutes archangeli ⁊ angeli. de quoꝝ singulis medius ordo ĩ p̃fatione subtrahit̃ ad notandũ ꝙ comparatõe trinitatis eterne cuius maiestas in ea precipue recommendatur. omnis alia trinitas diminuta reperit̃ ⁊ imꝑfecta. nam quis in nubibus equabitur domino. quis similis erit domino ĩ filiis dei. De sup̃ioribus subtrahit̃ cherubin. de mediis p̃ncipatus. de inferioribus archãgeli. Hãc quippe eternam ⁊ indiuiduam trinitateꝫ. Laudant angeli. adorant dominationes. tremunt potestates. Cum quibus ⁊ nostras voces. deꝰ omnipotens duas rationales edidit creaturas angelicam videlicet ⁊ humanam que laudibꝰ diuinis insisterent. ⁊ ei gratiarum redderẽt actiones quas dum pari voto concelebrant tãq̃ꝫ superiores cum inferioribus corde in celesti cythara sociantur. de qua dicit iohannes. Et audiui vocem citharedorum citharizantium cicharis suis. ⁊ cantabant quasi canticũ nouum ideo ergo dicit. Socia exultatione cõcelebrãt. quoniam omnes p̃dicti ordines ⁊ etiã humana creatura maiestatem dei patris per christuꝫ socia exultatione equaliter concelebrant supplici confessione qnasi non superba p̃sumptione sed humile laude dicentes. Sanctus sanctꝰ sanctus ⁊c̃. Porro Gelasius papa tractus ⁊ hymnos composuit ⁊ prefatioues cantu quidem ⁊ limato sermone dictauit. Et est notandum ꝙ licet olim ĩnumere essent p̃fationes hodie decem tantũ sunt canonice. Unde Pelagius papa de conse. dis. i. ĩuenimus. inq̃t. Inuenimus has nouem p̃fationes ĩ sacra carthalogo tantummodo recipiendas. vnam in resurrectione ⁊ in albis pascalibus idest septimana pascali. aliam in die ascensionis domini. tertiã in die penthecostes. quartam ĩ natali domini. quintam in epiphania domini. sextam de apostolis. septimam de sancta trinitate. octauã de cruce. nonã de ieiunio in quadragesima tantũmodo dicenda. de qua dicetur in sexta p̃te sub quarta feria cineꝝ. Urbanꝰ quoq̃ꝫ papa. lxx. di. sanctoꝝ. addidit. x. de beata virgine maria. illã. videlicet equum ⁊ salutare. que ⁊ vnigenitum tuum.

De Sanctus. Rubrica.

Eclesia sperans sociari angelis ⁊ archangelis de q̃bus in p̃fatione mentio facta ẽ statim post illam cõformat se angelico cantui canens hymnũ illũ. Sanctꝰ sanctus ⁊c̃. quem Sixtus papa p̃mus instituit decantari. hic est cantus pueroꝝ quẽ cantauerũt domino offerenti se illis in decima luna qui q̈si reseruatus fuit vsq̃ꝫ ad quartamdecimam lunam in bethania. Cum ergo sacerdos finit laudem siue p̃fationem totus chorus qui rep̃sentat ecclesiã simul canit dictũ euangelicuꝫ hymnum vt vna ⁊ equalis gloria ⁊ laus ⁊ honor ꝺ̃ cantet̃ patri ⁊ filio ⁊ spiritui sancto. Notandũ autẽ est ꝙ hymnus iste partim angelorũ et partim hominũ verba cõplectitur. prima enim pars laudem cõtinet angeloꝝ. vltima hominũ. Legitur enĩ in Isa. vi. c. ꝙ seraphin clamabant alter ad alteꝝ. ⁊ dicebant. Sanctꝰ sanctꝰ sanctꝰ dominus deus exercituũ plena est omnis terra gloria eius. Legitur quoq̃ꝫ ĩ euãgelio Mathei. xxi. c. ⁊ Marci. xi. c. ꝙ qui p̃ibant ⁊ qui sequebant̃ clamabaut dicentes. Osanna filio dauid benedictus qui venit in nomine domini. Siq̇dẽ vox ãgeloꝝ scilicet osanna in altissimis trinitatis ⁊ ṽnitatis in deo commendat archanũ vox hominũ. s. osanna filio dauid diuinitatis ⁊ humanitatis in christo ꝑsonat sacramentũ. Merito autẽ cantica angeloꝝ ĩ ecclesia cãtamus. quia per hoc sacrificiũ terrena celestibꝰ iũgi non dubitamus. ⁊ ideo cuꝫ eis in excelsis saluari clamamus. Illud etiam aduertendũ ꝙ ter dicitur sanctꝰ vt notetur trinitas seu distinctio ꝑsonaꝝ. sed semel tantũ dicitur dominus deus sabaoth vt notet̃ diuine vſie vnitas de conse. distinctione. ii. ego. quia vnitas adoratur vt sic trinitatis ⁊ vnitatis mysterio comprobet̃. Item dicitur ter in singulari numero sanctus ⁊ non dic itnr pluraliter sancti vt vna sanctitas in his tribus ꝑsonis ⁊ ṽna eternitas intelligatur. hoc non solũ seraphin clamabant sub excelso dei solio f̃m ꝓphetam. sed ⁊ q̈tnor animalia f̃m apoca. In circuitu sedes requieꝫ non habebãt die ac nocte dicentia sanctꝰ sanctus dominus deus omnipotens. Dicitur aũt deus sanctus idest sanctificans non autẽ sanctificatus. vnde. Sancti estote quia ego sanctus sum. ⁊ dominns deus vester dicitur ꝓpater sanctus dicẽte filio. Pater sanctifica eos ĩ ṽitate

quos dedisti mihi quia tu sanctus es. Dicit͛ fi
lius sanctus angelo ꝓtestante. Quod nascetur
inquit ex te sanctũ vocabitur filius dei. Dicit͛
sanctus spiritus sanctus xp̄o dicente. Accipi-
te spiritũ sanctũ quoꝝ remiseritis peccata re-
missa erunt. Dicitur quoqꝫ dominus deus ia-
baoth idest dominus exercituũ videlicet ãge-
loꝝ ⁊ hominũ quoꝝ terribilis est vt castrorum
acies ordinata. de quo in psalmo dicitur ab ã
gelis. Quis est iste rex glorie dominus virtutũ
⁊c̄. tot enim exercitus habet deus ĩ terra quot
sunt ordines in ecclesia. tot habet ĩ celis quot
ordines sunt in angelis. Nomen ergo celoꝝ
⁊ terre angeli ⁊ homines diuini pleni gratia h
ꝑhibentur. vel ad litteram celi ⁊ terra gratia di
uina repletur q̄a deitas est vbiqꝫ. vnde ꝓphe-
ta. Si ascendero in celũ tu illic es: si descende-
ro ad infernũ ades. Sabaoth ergo dicitur do-
minus exercituũ siue militariũ virtutũ siue vic
toriaꝝ interp̄tatur. vel omnipotẽs vt ip̄e sit do
minus deꝰ ⁊ ipse omnipotens qui exercitꝰ an
geloꝝ atqꝫ hominum disponit. Et ideo subdit.
Pleni sunt celi ⁊ terra gloria tua. hoc est vt eiꝰ
gloria celi ⁊ terra gubernent͛. ⁊ qui in celis et
qui in terra sunt glorificent ⁊ honorent nomẽ
sanctũ eius. celi autẽ pleni sunt gloria re. terra
vͦo spe. Tunc vero in re plena erit cũ adimple-
bitur illud. fiat volũtas tua sicut in celo ⁊ ĩ ter
ra. dum aũt dicimus pleni sunt celi ⁊ terra glo
ria tua. agimus gratias creatori de omnibꝰ be
neficiis. dum vͦo dicimꝰ. Benedictus q̇ venit
⁊c̄. agimus gratias specialiter de beneficio re-
demptionis. quia enim necessariuꝫ est ad eter-
nam salutem incarnationis mysteriũ confite-
ri recte subiũgitur. benedictus qui venit in no
mine domini. Ego inquit veni in nomĩe patris
mei. nomen patris est filius de quo dicit pro-
pheta. Ecce nomen domini venit de longĩquo
Dum ergo sanctus inchoat͛ inclinati stare de
bemus. quia tũc incarnationem maiestatemqꝫ
diuinam ꝑ angeloꝝ hominũqꝫ cantũ recogni-
tam veneramur. Rursus dicendo benedictus.
⁊c̄. Et cũ hec fint de euangelio debemꝰ signuꝫ
seu vexillũ crucis nobis facere seu imponere.
quia christus ꝑ crucem triũphauit ⁊ nos triũ-
phare facit. Quando enim christus venit ad ie
rusalem ⁊ descendit de monte oliueti tunc filii
israhel clamauerunt dicentes. Benedictus q̇
venit in nomine domini. qui aduentus christi
in hierusalem significat futuram resurrectiõeꝫ
quando ipse veniet iudicare viuos ⁊ mortuos
⁊ apparebit nobis in eadẽ carne in q̄ ꝓ nobis
passus est. ⁊ tunc in nomine iesu omne genu
flectatur celestiũ terristriũ ⁊ infernoꝝ. vnde et
ex tunc q̄dam incipiũt genuflecte ⁊ deuote o
rare. Sequit͛. Osanna. quod est verbum he
breũ. ⁊ significat salua obsecro supplendũ est
populũ tuum vel totum mundum compositũ
quidem verbũ est exosi quod interp̄tatur viui
fica ⁊ anna quod est apud hebreos interiectõ
obsecrantis motum animi significans sub de
p̄cantis affectu. Integre ergo dicitur osianna
quod nos corrupta medii vocali littera ⁊ elisa
dicimus osanna quod facimus ex ignorantia
aut scienter synaliphantes vocalem ielidimus.
prout in metris fieri consueuit. Dicitur autem
bis osanna in excelsis propter duas ꝑtes salu-
tis que sunt stola mentis ⁊ stola carnis quibꝰ
sancti beatificãtur in gloria vt videlicet aĩa et
corpore saluati inter angelos deputemur in ex
celsis idest altis scilicet in celo. Reperit͛ aũt hic
v͛siculus in psalmo centesimo decimoseptimo.
ꝙ eni turbe dixerunt osanna hoc est quod ibi
dicit͛. O domine saluũ me fac. ⁊ eisdem verbis
ibi subiũgitur. Benedictus qui venit in nomi-
ne domini. Sane in hoc angeloꝝ ⁊ hominum
consentu quandoqꝫ organa cõcrepant quod
a dauid ⁊ a salomone introductũ est qui insti-
tuerũt hymnos in sacrificio domini organis ⁊
aliis instrumentis musicis cõcrepari ea laudes
a populo cõclamari. Verũtamẽ quãto cor ma
ius est corpore tanto domino deuotius corde
q̄ꝫ corpore confitemur. de hoc dicitur in fine
prohemii q̇nte partis. Ex nũc autem gestibꝰ
⁊ verbis christi passio representat͛. nam diaco
nus ⁊ subdiaconus post dorsum vadũt episco
pi seu sacerdotis in quo fuga apostoloꝝ ĩ chri-
sti passione significat͛. ꝓut in titulo de oblatio
ne dictũ ẽ. Si qui vͦo stant retro alare ꝓspiciẽ
tes in episcopũ significant mulieres que a lõge
stantes eius passionẽ viderũt. Omnes autem ⁊
qui retro stant ⁊ qui in faciem episcopi inspi-
ciũt inclinant se maiestatẽ diuinam ⁊ incarna
tionem domini venerantes q̄ ꝑ cantũ angelo-
rũ ⁊ hominũ introducta sunt. Ordo enim ãge
loꝝ sanctus sanctus dominꝰ deus sabaoth ma
iestatem introduxit diuinam. ordo vͦo hominũ
dicit. benedictus qui venit in nomine domini
aduentũ significauit in carne. ipsa quoqꝫ incli
natio mesticiam significat discipuloꝝ de mor-
te christi qui non audebant se erigere ⁊ cõfite
ri se esse discipulos eius. ideoqꝫ stant inclinati
donec dicat͛. libera nos a malo. vanũ eniꝫ erat
eis ante lucẽ surgere idest ante resurrectioneꝫ
de christo gloriari ꝑ quam sunt ab omnibꝰ tri
bulationibus liberati. vnde ⁊ hec petitio in do
minica oratione septima est qui numerus est
vniuersitatis. de hoc dictũ ẽ sub titulo qualit͛
episcopus vel saccerdos.

De secreta seu canone misse. Rubrica

Ost aclamatū
p̄conium sequit̄ secretū silentiuꝫ
in quo ⁊ misse canon deuote di
citur ⁊ sacꝝ mysteriū pagitur qđ
fit ꝑ solum sacerdotem. quoniā ſm Matheū.
christus solus orauit. Et ſm quosdam hic inci
pit missa quoniā cetera sunt de solēnitate. de
conse. dis. ii. panis est. Canon aūt misse ⁊ obla
latio vt dictum ē in titulo de p̄fatione ⁊ actio
⁊ canon ⁊ sacrificium ⁊ secreta vocatur. Actō
dicitur ꝓpter sacra mysteria que in eo agunt̄
⁊ quia tunc cū deo agitur causa nostra ut dic
tū est in ꝓhemio huius partis. vnde quia in. c.
illo cōicantes ⁊c̄. ⁊ in illo. Hanc igitur oblatio
nem certis diebus vltra ordinaria. canōis seu
actionis verba quedam adduutur. ⁊ dicuntur
ideo in missalibus in variis locis suꝑ illas addi
tiones scribitur talis titulus seu rubrica. Infra
actionē eo ꝙ ille infra seu quasi in medio ipiꝰ
actionis siue canonis dici debet. Canon vero
dicitur qđ regulis patꝝ compositus est. a sanc
tis enim patribus aliqua verba mystica sūt ibi
instituta. Canon autem grece dicit̄ regula lati
ne. dicit̄ etiam canon. quia regulariter christꝰ
verus sacerdos in eo rep̄sentat̄. seu quia ꝑ hūc
regulariter fit consecratio sacramenti. Sacrifi
ciū autem dicit̄ a sua parte digniori ꝺ quo di
ctum est sub titulo de oblatione. Secreta dici
tur quasi nobis occulta qui ahumana ratione
q̄ꝫq̄ꝫ tantū mysteriū plenarie capere potest. ad
quod significandum merito secreta voce cele-
bratur. Ad hoc etiam significandū sacerdos se
cretū intrans quasi velatur q̇busdam cortinis
que sunt in lateribus altaris ꝓut infra dicetur
in quarta ꝑticula canonis super v̄bo hāc igit̄.
dicit̄ etiam secreta q̇a secrete ⁊ sub silentio di
citur. Christus enim ad consecrationē corpo-
ris sui venturus secrete ⁊ solus orabat ab hora
cene vsqꝫ dum suspensus est in cruce. q̄s orati
ones secrete significat. pristis quoqꝫ tempori-
bus antiqui patres sub silentio sacrificabant ⁊
cōmunicabāt quod etiā in sabbato sancto ob
seruamus. Preterea vt iohannes euangelista
describit postq̄ꝫ christus honorifice fuit recep
tus ⁊ magnificatus a turbis cū palmis ⁊ laudi
bus abiit ⁊ abscondit se non vtiqꝫ trepidantis
formidine sed dispensatiōis officio. q̇a nondū
venerat hora eius que postq̄ꝫ aduenit sponta-
neus ad passionē accessit. Illud ergo christi la
tibulū hoc secretū silentiū rep̄sentat in quo so-
la dirigit̄ ad dominum intenta deuotio. Tunc
enī sacerdos intrare debet in cubiculū cordis
⁊ ostio sensuū corporis clauso deū patrē orare
qui exauditor est clamoris cordis non vocis.
Unde anna typū gerens ecclesie non petitiōe
clamosa sed tacita deuotione quod petiuit im
petrauit. de qua in libro regū legitur ꝙ loque-
batur in corde suo ⁊ labia eius tantū mouebā
tur sed vox penitus non audiebat̄. vñ ⁊ Moy
si dominus inquit. Quid clamas ad me cuꝫ ta
men ipse tacerer. ꝓpheta etiam dicit. Dicite in
cordibus vestris ⁊ in cubilibus vestris cōpun
gimini. Potest tamen dici ꝙ p̄ma secretella
rep̄sentat tempus illud quando christus venit
hierosolimam ad diem festū nō manifeste. hec
autem secreta tempus illud quo receptus fuit
in hierusalem cum hymnis ⁊ ramis. Et sexta fe
ria sequenti crucifixus fuit. p̄fatio v̄o illud q̄n
do christus in cenaculo hymnū retulit. Et illo
dicto exiuerunt in montem oliueti sursum cor
da ascensionem. Secūdo ideo secreta in silen-
tio dicitur ne sacerdos clamādo his que agū-
tur minus intendat. Tertio ne vox sacerdotis
nimio clamore deficiat. Quarto ne sacrosanc-
ta v̄ba vilescant. fertur enim ꝙ cū antiquitus
publice ⁊ alta voce canō diceretur omnes pe
ne per visum illum sciebant. ⁊ in plateis ⁊ ī vi-
cis decantabant. vnde cū quidam pastores il-
lum in agro cantarent ⁊ panem super lapideꝫ
posuissent ad v̄boꝝ ipsoꝝ ꝓlationem panis in
carnem conuersus est. Ipsi tamen diuino iu-
dicio igne celitus misso ꝑcussi sunt. ꝓpter qđ
sancti patres statuerūt verba ista sub silētio di
ci inhibentes sub anathemate ne ꝓferant̄ nisi
a sacerdotibus super altare ⁊ in missa ⁊ cū ve-
stibus sacris quedā etiā orationes que ante p̄
fationem sub silentio dicunt̄ secrete vocantur
de quo ⁊ de silentio sub titulo de inclinatione
sacerdotis dictū est. Consecrantis ergo mens
vt p̄missum est ad id solū debet esse intēta. nā
eos q̇ adorant in spiritu ⁊ v̄itate adorare opor
tet ne musce venientes perdant suauitateꝫ vn
guenti. i. ne importune cogitationes tollāt de
uotionem orationis flabello spiritus abigātur.
idest inspiratione gratie repellant̄ quatenꝰ au
ster adueniens ⁊ spiritus sanctus accedens ꝑ-
fluet ortū idest mentem fecundet vt aromata
fluant idest vt v̄tutes abūdent. ad quod etiam
significandū estiuo tempore materiale flabel-
lū dum in secreta dicitur adhibetur. Hac etiaꝫ
ratione videlicet ne musce venientes perdant
suauitatem vnguenti. Dici potest ꝙ canon
dici debet expedite non morose. ⁊ ne audito
ribus tedium generetur. Unde in exodo
dicitur. Fac festinanter quod de immolati-
one agni dictum est. Et probatur etiam ibi et
comedetis festinātei sed nec nimis etiam festi
nanter. quia non debet sacrificium sine sale. i.
discretione ⁊ deuotione offerri debet etiam ī
libro legi ne vllus error cōtingere possit. Por
re sacerdos missam celebrans representat ea q̄

olim pontifex inter sancta sanctorū egit ⁊ que christus egit quem ille p̄figurauit. Siquidē ea que fiunt a principio secrete vsq₃ in finem passionem domini sepulturam ⁊ resurrectionem dominicā rep̄sentant. Recolitur enī ibi memoria eoꝝ que gesta sunt per ebdomadā ante pascalem a decima luna p̄mi mensis quando iesus abiit hierosolimam vsq₃ ad septimamdecimam quando resurrexit a mortuis ꝓpter qd̄ ī plerisq₃ sacramentis inter p̄fationem ⁊ canonem imago crucifixi depingitur vt non solum intellectus littere veꝝ etiā aspectus picture memoriam dominice passiōis inspiret. ⁊ forte diuina factum est ꝓuidentia licet humana non sit. industria ꝓcuratū vt ab ea littera canon inciperet scilicet at que hebraice thau dicit̄. que sui forma signū ⁊ mysterium crucis ostendit ⁊ exp̄mit dicente domino per ezechielem. Signa thau in frontibus viroꝝ dolentiū ⁊ gementiū sup abbominationibus hierusalem. quoniam p christi passionem hec omnia in cruce impleta sunt ⁊ efficatiam habent. In quibusdam tamen codicibus ⁊ maiestas patris ⁊ etiam imago depingitur crucifixi vt sacerdos quasi. presentem videat quem īuocat ⁊ quem alloq̄tur dicens. Te igitur ⁊c̄. Et passio que hic rep̄sentatur cordis oculis ingeratur. sacerdos aūt osculat̄ pedes ipsius maiestatis ⁊ se signat ī fronte īnuens q̄ reuerenter ad mysterium passiōis accedit. Quidam tamen p̄us osculantur pedes maiestatis ⁊ postea crucifixi f̄m seriem canonis. Alii econtra q̄a p filium peruenit̄ ad patrē deinde dicens. te igitur. se inclinat. vt ibi dicet̄ Secreta ergo passionē rep̄sentat. passio īcipit ibi. vnde ⁊ memores ⁊c̄. crucifixo ibi. hostiam puram. hostiam sanctam. hostiam immaculatam. Oratio v̄o a christo in cruce incepta ibi. Supplices te rogamus ⁊c̄. Episcopi seu sacerdotis inclinatio tūc facta ante altare significat emissionem spiritus capite inclinato. Eleuatio vocis cū dicitur. nobis quoq₃. significat exclamationem centurionis dicentis. Uere fili⁹ dei erat iste. Due cruces supra corpus ⁊ calicem facta docent christum ꝓ duobus populis crucifixum. oblata in calice significat corpus christi Uinū in calice sanguinem eius subdiaconus a facie episcopi incipiētis pater noster significat mulieres sepulto domino recedentes a monumento. Patena significat feminarum corda ī obsequio sepulture christi latitudine caritatis patentia. ꝓut sub titulo de oblatione dictū est de his p sua loca dicetur. Traditur aūt q̄ gelasius papa q̄nquagesimus p̄mus a beato petro canonem p̄ncipaliter ordinauit. Non enim secreta tota simul ab vno composita est ꝓut dicetur in tertia particula super v̄bo cōmunicantes. Et licet aliqua verba sint ab aliquib⁹ quos tamen ignoramus addita que in euangelii textu non continent̄ vt in sexta particula super verbo Eleuatis oculis. Nulli tamen subtrahere vel addere licet nisi forte quandocūq₃ corū nomina ꝓ quibus nominatim sacrificium offertur. sicut inferius in decima particula ostenditur. Notandū v̄o est q̄ quidam sedent in canone misse significantes apostolos qui sedebant tristes de nece domini in cenaculo. Alii stant significantes moysen qui extensis manibus orabat ⁊ aaron ⁊ hur illius manus sustentabant. de quo sub titulo de oratione dictū est Quidam v̄o vt aliqui ex ministris nec sedent nec stant seu in vestibus sacris sunt facie inclinati. ꝓut dictum est sub titulo de sanct⁹. ⁊ sub titulo qualiter sacerdos ⁊ ministri ad altare debent stare.

De expositione canonis qui incipit Te igitur. Rubrica.

Xpositiōi canonis hic vacare p̄uidimus. vextū q̄cquid exponēdo conamur exp̄mere vix nullius apparet esse momenti. Deficit nāq₃ lingua. sermo disparet. superatur ingeniū. opp̄mitur intellectus. pulsabo tamen ad ostium vt amicus accōmodet mihi tres panes. de pe. dis. i. importuna. qui maxie ī hoc cōuiuio necessarii erunt. vt videlicet fide que petit ⁊ accipit vitam. spemq₃ querit ⁊ īuenit viam ⁊ caritatem que pulsat ⁊ aperit veritatem. Canon autem vndecim cōtinet partes. Secūda incipit ibi. memento domine. Tertia ibi. cōmunicātes. Quarta ibi. hāc igit̄. Qnīta ibi. quam oblationem. Sexta ibi. qui pridie. Septima ibi. simili modo. Octaua ibi. vn̄ ⁊ memores. Nona ibi. supplices te rog. Decima ibi. memento. Undecima ibi. nobis quoq₃. Alii dicunt q̄ continet duodecim partes. Secunda pars ibi. in p̄mis. Tertia ibi. memēto. Quarta ibi cōmunicantes. Quinta ibi. hanc igit̄. Sexta ibi. qui p̄die. septima ibi. vnde ⁊ memores. Octaua ibi. supra q̄ ꝓpitio. Nona ibi. memēto Decima ibi. nobis quoq₃. Undecima ibi. p quē hec oīa. Duodecima ibi. oremus. p̄ceptis salutari mo. Sed f̄m alios sex solū cōtinet partes Secūda incipit ibi. in p̄mis. Tertia ibi cōicantes. Quarta ibi. hanc igit̄. Quinta ibi. supplices te ro. Sexta ibi. oremu⁹ p̄ceptis. Sūt etiā qui dicunt q̄ q̄nq₃ tm̄ sūt ptes vn̄ ⁊ q̄nq̄es concludit̄ p xp̄m do. no. eo q̄ p q̄nq₃ partitā dn̄i passionē oratio fideliū exaudit̄. de hoc dictū est ī fine ꝓhemii hui⁹ ptis. Incipit ergo canō ⁊ ei⁹ p̄ma pticula. Te igitur. ⁊ exponit̄. i. certe sacerdos enī hoc dicens alloq̄tur deū tanq₃ p̄sentē

vel istud ergo cõtinuat ꝑcedẽtia quasi diceret
Tu es sanctus deus igiť clementissime pater.i.
clarissima mente abũdantissime vel idest mise-
ricordissime.vel idest mentẽ clarificans. Mẽs
eni clarescit cũ deum ꝓpitiũ sentit que vba di
cendo sacerdos se ante altare inclinat signifi-
cans ꝙ petrus inclinauit se dũ ꝓspexit in mo
nnmentũ. Rursus hec sacerdotis inclinatio in
ꝑncipio canonis humilitatẽ xpi ad passionem
Quodqꝫ sacerdos ipse cũ reuerentia ad myste
riũ crucis accedit significat. Et in his vbis no-
tať ꝙ sicut legalis sacerdos vultũ aduersus ꝓ
piciatorium habebat.ꝓut dictuꝫ ẽ in ꝓhemlo
huius ptis.sic ⁊ noster ad dei clementiam cor
debet habere.⁊ sicut pontifex intrabit ĩ sancta
sanctoꝝ semel in anno ferens sanguinem hirci
aut vituli. sic ⁊ christus ꝑ ꝓprium sanguinem
introiuit semel in sancta eterna redemptione
inuenta.sic ⁊ minister ecclesie intrat cum san-
guine in sancta sanctoꝝ quotiens in mẽte me
moriam sauguinis xpi gerens. Secrete incho-
at mysterium q̃ nõ solum mẽte sed etiã crucis
signaculo de quo iã diceť xpi recitat passionẽ
Sequiť supplices.i.humiles vti accepta habe-
as.i.ut accipias seu vt grata habeas.⁊ hic oscu
latur altare in reuerentiã passionis per hoc cõ-
pati se ostendens. Sane eadẽ die qua laudes a
turbis xpo sunt aclamate videlicet decima lũa
ꝑmi mensis qñ ſm legem typicus agnꝰ in do-
mos hebreoꝝ inferebať. Uerus agnus iesus
xps ingressus ẽ hierosolimã ⁊ multis insidiis
q̃rebať ad mortẽ. Traditꝰ autẽ ẽ a tribus.s.a
deo ꝓ nobis.vñ apl's. Propo filio suo nõ pep
cit deus sed ꝓ nobis oĩbus tradidit illum.a iu
da .vnde in matheo. Querebat iudas opportu
nitatẽ ut eum traderet iudeis. Et a iudeis pila-
to.vñ in iohãne. Gens tua ⁊ põtifices tui tradi
derunt te mihi. Prima traditio fuit ex gra-
tia q̇a dilexit nos ⁊ tradidit se ipsum ꝓ nobis.
Secunda ex auaritia q̇a constituerũt ei trigin
ta argenteos. Tertia fuit ex ĩuidia. Sciebat enĩ
pilatus ꝙ ꝑ inuidiã tradidissent eũ.deus ergo
tradidit ex dono.iudas ꝓ munere.iudeus ĩ sa
crificiũ illibatũ.ad quod designandũ sacerdos
facit tres cruces sup oblatã ⁊ calicẽ cum dicit
hec dona hec mũera hec scã sacrificia illibata
q̃si diceret.offerimꝰ tibi clementissime pať hec
dona hec mũera hᷓ scã sacrificia cõmemorãtes
illã traditionẽ quã deꝰ fecit ex dono. iudas ꝓ
munere.iudeus ĩ sacrificiũ illibatũ.singuli tam
ad mortẽ mortẽ aũt crucis. Secũdo etiã fiunt
tres cruces in reuerentiã eiꝰ q̇ est trinꝰ deꝰ cuiꝰ
potentia fit cõuersio panis ⁊ vini. Tertio in fi-
gurã triplicis vnionis in acceptatione saluato
ris. Quarto in memoriam trine crucifixcionis
Prima fuit in uolũtate ꝑseqnentiũ de q̃ iohã
nis.xi. Collegerũt ergo põtifices ⁊ pharisei cõ-
ciliũ ⁊c̃. Secũda fuit ĩ voce clamãtiũ. d̃ q̃ mar.
xv. At illi magis crucifige lamabãt eũ. Tertia
fuit in crucifixione manuũ ⁊ pedũ. de q̃ Luce
Crucifixerũt eum. Quinto in tribus crucibꝰ
tẽpus ante legem quod tribus distinguitur in
teruallis.innuimus.s.ab adam ad noe.inde ad
abrahã.⁊ inde ad moysen. In q̇bus tribus tẽ-
poribus iusti xpm suis sacrificiis ꝑfigurauerũt
vt abel in agno.melchisedech in pane ⁊ vino.
⁊ abraham in filio. Uex ꝑ ꝑmissa tria vba non
aliud atqꝫ aliud diciť sed res vna ꝓ sui magni
tudine diuersa appellatiõe laudať. domũ q̇deꝫ
dantis.munus accipiẽtis.sacrificiũ offerentis.
Pater dedit.filiꝰ obtulit.spũs scũs recepit. vñ
apl's. Christꝰ ꝑ spm̃ scm̃ semetipsũ obtulit deo
ĩmaculatũ.singuli tñ dederũt obtulerunt ⁊ ac
ceꝑunt.ſꝫ ad distinctiõꝫ pať diciť dedisse ꝓpter
auctoritatẽ.filiꝰ obtulisse ꝓpter hũilitatẽ.spũs
sanctꝰ accepisse ꝓpter benignitatẽ. Eadẽ enim
sacrificia dona sunt sil' ⁊ munera dona sũt no
bis ad sustentationẽ a deo col ata. Munera
sunt a nobis deo vt laudeť oblata.nam ⁊ que
sacris offeruntť altaribus ⁊ munera nuncupãť
⁊ dona.vñ ⁊ dñs inquit in euãgelio. Si offers
munꝰ tuum añ altare vade ꝑus reconciliari frĩ
tuo. Et daniel dixit ad balthasar. Mũera tua
tibi sint ⁊ dona tua alteri da. Et alibi.xiiii.q.v.
scriptum. Respexit deus ad abel ⁊ ad munera
eius. Sacrificia dicuntur quia sacrificantur
⁊ offeruntur ꝓ peccatis uostris vt nos sacros
efficiunt. Unde apostolus inquit de pontifice
vt offerat dona ⁊ sacrificia pro peccatis. Ser-
monum igitur inculatio pie deuotionis est
excitatio ⁊ ineffabilis commendatio sacramẽ-
ti quod sacramentum digne eucharistia appel
latur.prout dicetur in sexta particula sup ver-
bo.qui pridie q̃ꝫ pateref. proprie autem munꝰ
homini donum deo datur.naꝫ munera dicun
tur que manibus dantur vel accipiuntur. Rur
sus dicuntur dona quo ad panem in quo ẽ fa
rina ⁊ aqua. Munera quo ad vinum in quo
est vinuꝫ ⁊ aqua hec sancta sunt sacrificia quo
ad vtrumqꝫ ſm augustinuꝫ. Dona referrimus
cum nos metipsos deo offerimus ⁊ donamus
Munera cũ eiꝰ bñficioꝝ memores sumꝰ.sacri
ficia illibata cũ ei hũilitatẽ ⁊ laudes ĩpendimꝰ
d̃ hᷓ vide d̃ cõ.di.ii.ĩ canõe cõꝑimꝰ. Et nota ꝙ
iõ diť pl'aliť dona mũera sacrificia q̇a pãis ⁊ vi
nuꝫ ꝑusqꝫ cõsecrãť ⁊ diuerse sť spẽs substãtiaꝝ
⁊ diuerse substãtie spẽꝝ.ſꝫ vbi cõsecratio cele-
stis accesserit spẽs q̇dẽ remanẽt ſꝫ substãtie cõ
uertanť.itaqꝫ diuersa sunt continẽtia ſꝫ vnicũ
est contentum.nam idem sub vtraqꝫ specie cõ
tinetur licet non in idem vtraqꝫ substãtia con
uertať.sicut infra planius ⁊ pleniꝰ ostẽdetur.

Dicunt etiam sancta ⁊ illibata quia panis ⁊ vi
nū sanctificant in sacrosanctū corpus ⁊ imma
culatū sanguinē christi. Non enim dicunt illi
bata quasi nondū gustata. sed potius dicunt
illibata idest īmaculata que sine macula cor-
dis ⁊ corporis oportet offerri quatenus ⁊ cor
ab iniquitate ⁊ corpus ab īmunditia purgetur
anteq̄ offerant. quoniam vt ait apostolus de
conse. dis. ii. qui. celare. c. se. Quicūq3 manduca
uerit panem ⁊ biberit calicem domini indigne
reus erit corporis ⁊ sanguinis domini. Probz
aūt seipsum homo ⁊ sic de pane illo edat ⁊ de
calice bibat. qui enim manducat ⁊ bibit indig
ne iudiciū sibi manducat ⁊ bibit. Dicunt ergo
illibata idest sine labe sicut agnus pascalis im-
maculatus qui significat xp̄m qui est sine ma
cula idest rugam. vel illibata idest incorrupta:
non quia substantia panis ⁊ vini corrūpi non
possit. sed quia corpus ⁊ sanguis filii dei ī que
virtute v̄borꝝ species iam transubstātiate sunt
corrūpi non possunt. vnde psalmista. Non da
bis sanctū tuū videre corruptionem. Tertio di
cit illibata ad notanduz q̄ nullus extrane⁹ ad
fidem debet approximare illis. vt dicetur in ter
tia particula super verbo cōmunicantes. Tria
autē sūt ecclesie sacrificia p̄ tria que fiebant in
veteri testamento figura ꝓut dictū est in ꝓhe
mio huius partis. Sequit. In p̄mis que tibi of
ferimus ⁊c̄. Sane legalis pontifex īgrediens
in sancta sanctorꝝ orabat. vt dictū est in prohe
mio huius partis. ⁊ xp̄us ante passionē orauit
se glorificari discipulosq3 cōseruari. ⁊ nūc etiaz
sedens ad dextram patris interpellat ꝓ nobis.
sic ⁊ noster minister sequens aaron ⁊ christuz
ꝓ tota supplicat ecclesia que cōsistit in prelatis
⁊ subditis ⁊c̄. Licet aūt vnus tantū sacrificiuz
offerat. tamen pluraliter dicit offerimus. q̄a sa
cerdos non tantū in sua sed in totius ecclesie
p̄sona sacrificat. qua ꝓpter in sacramento cor
poris christi nil a bono maius. nil a malo min⁹
p̄ficitur sacerdote. ꝓut dictum est in ꝓhemio
huius partis. Uex nobis hic īuestigandum
occurrit quibus ⁊ ꝓ quibus ⁊ qualiter ⁊ qua
re debeamus sacrificiū altaris offerre. Et qui
dem hec quatuor ex ipso canone colligere pos
sumus euidēter quibus soli deo videlicer indi
uidue trinitati ꝓ quibus ꝓ ecclesia sancta ca-
tholica videlicet ꝓ omnibus orthodoxis qua-
liter in vnitate fidei videlicet in communione
sanctorꝝ quare ꝓ beneficiis corporalibus spiri
tualibus ⁊ eternis sed omnibus ꝓpter deum.
Primū notat ibi. Tibi reddūt vota sua eterno
deo viuo ⁊ vero. Secundū ibi. Pro eccl̄ia tua
sancta catholica. Tertiū ibi. Cōmunicantes ⁊
memo. vene. Quartū ibi. Pro redemptiōe ani-
marꝝ suarum. pro spe sa. ⁊ incol. sue. Sacrificiū
ergo laudis offertur ⁊ generaliter pro cunctis
⁊ specialiter pro quibusdam scilicet pro prela-
tis qui sunt iuxta apostoluz in sublimitate cō-
stituti ⁊ pro subditis pro viris ⁊ mulierib⁹ pro
sacerdotibus ⁊ astātibus pro nobis ⁊ nostris.
De p̄latis ⁊ subditis. ibi. vna cum famulo tuo
papa nostro ⁊ omnibus orthodoxis. De viris
⁊ mulieribus ibi. Memento domine famulo-
rum famularūq3 tuarꝝ. De sacerdotibus ⁊ astā
tibus ibi. Omnium circūstantiū ⁊ qui tibi offe
runt hoc sacrificiū. De nobis ⁊ nostris ibi. pro
se suisq3 omnibus. sic ergo exponenda est litte
ra. Que tibi offerimus in p̄mis idest principali
ter pro ecclesia tua sancta catholica idest vni-
uersali toto terrarum orbe diffusa sed fidei sa-
cramentis vnita q̄3 i. vt eaz pacificare digneris
vt habeat pacez ab hereticis ⁊ scismaticis ⁊ ad
unare que dispsa est inter perfidos ⁊ paganos
vel hic dicitur q̄ orandum est pro discordanti
bus ab inuicem quā ⁊ custodire digneris a vi
ciis ⁊ demonibus ⁊ regere in prosperis ⁊ ad-
uersis. Idipsum tamen videtur esse pacificare
quod adunare custodire ⁊ regere. Tunc enim
pacificat cum fideliū mentes adunat ut p̄ spiri
tum sanctū caritate diffusa multitudinis cre-
dentium sit cor vnū ⁊ anima vna. extra de sū.
trini. cap. ii. Tunc custodit cum inter mundi
pericula regit ut de sancto mittens auxilium
eam de syon tueatur. Licet enim in apoca. se-
ptem scribatur ecclesiis vna tantum in cāticis
ē colūna. nam sapia edifi. si. do. ⁊ excidit co. se-
ptem. Una igitur est ecclesia septem ordinib⁹
distributa uel septem carismatibus insignita:
quā ipse pacificat ⁊ adunat. Ille custodit ⁊ re
git qui propter ipsius regimen ⁊ munimē vnū
proposuit vniuersis ut omnes ab vno sicut cor
pus a capite gubernent. pro quo statim orat
cum dicit vna cum famulo tuo papa nostro:
q̄ v̄ba addidit clemens papa. Nam ut inq̄t pe
lagius papa constat ab vniuerso orbe sep̄atos
esse q̄ q̄libet dissensione inter sacra mysteria
apostolici pōtificis memoriā s̄m cōsuetudinē
non frequentāt. q̄ v̄o non sunt de romana dio
cesi pro suo quoq3 debent orare pontifice q̄te
nus vnitatem spiritus in vinculo pacis obser-
uent. vnde debent dicere verba sequentia scili
cet ⁊ antistite nostro. Antistes tamen ipse ce-
lebrans non debet ea dicere. Quod vero ad-
dunt quidam de antistite ⁊ rege noua traditō
est vbi orandū esse pro prelatis ostenditur orā
dum etiam esse pro principe apostolus docet
i. ad thimo. ii. c. obsecro inq̄t p̄mo oīuz fieri ob
secratōes orōnes ⁊ postulatōes ⁊ grāꝝ actōes
ꝓ oīb⁹ hōib⁹ ꝓ regib⁹ ⁊ oīb⁹ q̄ ī sublimitate sū
cōstituti vt q̄etā ⁊ tranq̄llā vitā agam⁹ ī oī pie
tate ⁊ castitate. d̄ cōse. dis. i. de hymnis. ad finē

Sicut eni due sunt vite celestis videlicet ꝛ ter
rena. vna qua spiritus viuit ex deo. ꝛ altera q̈
caro viuit ex spiritu ita due suni potestates ec
clesiastica videlicet ꝛ mūdana. vna que mode
ratur spiritualia. ꝛ altera que moderať carna-
lia. ista per clericos ꝛ illa ꝑ laicos. xcvi. dis. duo
post vtrāq3 potestatē orandū ē ꝓ oibus ortho
doxis qui vtrāq3 fidem catholicam videlicet ꝛ
apostolicam venerant̃ ꝛ colunt. ꝛ sic heretici ꝛ
scismatici excludunt̃. Orthodoxi enim q̈si glo
riantes dicuntur q̇ videlicet deum recte fidei
confessione glorificant.

De secunda parte canonis. s. Memento do
mine. Rubrica.

Emento domi

ne famulorꝫ famularūq3 tuarū ꝛ
omniū circūstantiū ꝛc̄. Secūda
pars .n qua etiam ostēdit oran-
dum esse ꝓ subditis. Et ex hac iūctura verborꝫ
euidenter conuicitur ꝙ in hoc loco debeat sa
cerdos specialiter viuos quos voluerit memo
rare qnoniā sub sequenti. Memento defunc-
torꝫ poterit agere memoriam specialem. Hinc
etiam euidenter apparet q̄3 sanctū sit ꝛ salubre
missarum interesse mysteriis cū sacrificium eu
charistie ꝓ circūstantibus specialiter offerat̃.
Verū cū deꝰ nihil ignoret nec alicuius valeat
obliuisci quid est quod petimꝰ vt deus memi-
nerit nostri. Porro deus dicit̃ scire quos ap-
ꝓbat. vnde nouit dominus qui sunt eius. ꝛ di
citur nescire quos reprobat. vnde. nō noui vos
Rursus dicitur obliuisci malorꝫ cum malus ad
bonum reuertitur. vnde si ipsius egerit penitē
tiam omniū iniquitatū eius non recordabor
Et dicitur obliuisci bonorꝫ cū bonus ad malū
ꝑuertitur. vn̄ si iustus a iusticia sua se auerterit
omnes iusticias eius non recordabor. deꝰ etiā
quandoq3 recordat̃ ad miserendum. vn̄. Me-
mento mei deus meus quia vētus ē vita mea
quandoq3 ad puniendū. vnde. Memento do
mine filiarꝫ edom in die hierusalem. Petimus
ergo nō vt nr̄i meminerit sed vt nr̄i miseriatur
ſm illud. Reminiscere miserationū tuarū do-
mine ꝛ miserationū tuarꝫ que a seculo sūt. Se
quit̃. Quorꝫ tibi fides cognita est ꝛ nota deuo
tio ꝛc̄. quasi qui ꝓpiciaris fidelibus ꝛ deuotis
qui solus vides in conscientiis quia recte cre-
dant ꝛ deuote te diligant. vtpote rerum scru-
tator ꝛ cordium deus scientiarum dominꝰ oc
cultorꝫ omnium ꝑscrutator in cuius conspec-
tu nulla creatura est īuisibil̃. Pro quibus tibi
offerimus vel qui tibi offert hoc sacrificiū lau-
dis ꝛc̄. quasi diceret. Memento domine non
solum eorꝫ ꝓ quibus offerimꝰ sed etiā sacerdo
tum qui offerūt hoc sacrificium laudis ꝛc̄. Cū
enim sacerdos offert ꝓ populo nihilominus ꝛ
ꝓ se. vel ideo dicit. Pro quibus tibi offerimus
vel qui tibi offerunt quia non solum offerunt
sacerdotes sed ꝛ vniuersi fideles. nam qd̄ spiri
tualiter adimpletur ministerio sacerdotū hoc
vniuersaliter agitur voto fidelium. vel ꝓ quibꝰ
offerimus scilicet actu. vel qui tibi offerunt sci
licet deuotione. Dicitur autem sacrificium lau
dis. ſm illud apostoli. Quicquid facere debetis
omnia in laudem dei facite vt deus laudetur ī
vobis. Secundo sacrificium laudis dicitur q̇a
christus gratias agens illud instituit prout di
cetur in sexta particula super verbo gratias a-
gens. Tertio ideo quia cum deo quicq̄3 offeri-
mus sua sibi reddimus nō nostra largimur. vn̄
si esuriero non dicam tibi meus est eniꝫ orbis
terre ꝛ plenitudo eius. ergo immola deo sacri-
ficiuꝫ laudis ꝛ redde altissimo vota tua. Quar
to quia deum laudare debemus non soluꝫ q̇a
passus est ꝓ nobis etiam nobiscum est quoti-
die vsq3 ad consumationem vite. vel quia non
solum se dedit ꝓ nobis in precium sed etiam
quia dedit se nobis in cibum per precium redi
meret nos a morte per cibum aleret nos ad vi
tam. vnde. Qui manducat me viuit ꝓpter me.
ꝓ sel effegesis est idest expositio eius quod se-
quitur scilicet pro redemptione animarum no
strarum pro spe salutis ꝛ inco. sue. Sequit̃. su-
isq3 omnibus ꝛc̄. videlicet cōsanguineis vel af
finibus familiaribus vel amicis licet enim dili
gere teneamur etiam inimicos. ſm illud. Diligi
te inimicos vestros. Seruare tamen debemus
ordinem caritatis qui incipit a seipso. xxiii. q. v
si non licet. de pe. dis. iii. sane cauendū. extra d̄
vsu pallei in fi. ſm illud. Introduxit me rex in
cellā vinariā ꝛ ordinauit ī me caritatē. nam et
apl̃s ait. Dū tp̄s habemꝰ operemur bonū ad oēs
maxie aūt ad domesticos fidei. Pro redēptōe
aiarꝫ suarꝫ ꝛc̄. q̈si nō ꝓ tꝑali lucro vel appetitu
terrenorꝫ sed ꝓ spe salutis ꝛ īcolumitatis sue. i.
pro salute vel īcolumitate ꝑpanda. spe eni salui
facti sumꝰ. pro salute q̇dā mētis ꝛ īcolumitate
corꝑis. nā vtraq3 sanitas ē ab illo q̇ dicit. Salꝰ
ppl̃i ego sū. Verū vtraq3 sanitas prouenit ex re
dēptione aie. i. de remissiōe pcti. sic econtra de
reatu pcti procedit īfirmitas vtriusq3 iuxta sen
tentiā vitatis. Ecce sanꝰ inq̇t factus es iā noli
peccare ne deterius aliquid tibi contingat. ex-
tra de pe. ꝛ re. cum infirmitas. in principio.
Porro tria sunt hominis bona corporalia.
spiritualia ꝛ eterna. videlicet infima. media et
suprema pro quibus sacerdos dicit se offerre.
pro corporalibus. i. pro incolumitate. pro spūa
libus. i. pro redemptiōe. pro et̄nis. i. pro salute.

Nam τ dominus docet nos ꝓ his trib⁹ orare videlicet ꝓ eternis. vnde adueniat regnū tuum Pro spiritualibus. vnde fiat volūtas tua sicut in celo τ in terra. ꝓ corporalibus. vnde panem nostꝝ quotidianū da nobis hodie. Offerimus ergo sacrificiū ꝓ eternis vt dentur nobis in p̄miū. ꝓ spiritualibus vt dentur nobis in meritū. ꝓ corporalibus vt dentur nobis ad adminiculū vt per hec τ ista ꝑueniamus ad illa. Uerū cū dicat apostolus ꝙ virtus in infirmitate perficitur. extra de sacra vnctione. c. vnico. Et iteꝝ Cū infirmor tūc fortior sum idest ꝙ ꝓ corpali incolumitate sacrificiū laudis offerimus nisi vt nobis conseruata vel reddita sanitate gratiarum actiones in ecclesia referamus. Sequitur. Tibiq̈ʒ reddunt vota τc̄. Uota sua dicūtur que volūtarie ꝓmittūtur. quia volenter τ libēter deo vouere τ votū reddere debemus. extra de voto. magne. veꝝ cum nostra donemus τ aliena reddamus. quoniā vota si sua sūt reddūt τ nō potius donāt. vel si reddūt τ non potius aliena. Sane votū τ hominis τ dei est. sed dei ꝓpter auctoritatē gratie. hominis ꝓpter libertatem arbitrii. ꝓpter quod dicit apostol⁹. non aūt ego sed gratia dei mecum. vel vouere hoīs est reddere v̄bo dei.

De tertia parte canonis. Rubrica

Ommunicātes tertia pars. Cyricius papa addidit hec v̄ba cōmunicantes τ memo. ve. Sane pontifex vt lex iubeat thuribulū viuis carbonib⁹ plenū itra sancta sanctoꝝ secū portabat. sicut in ꝓhemio h⁹ partis dictū est. τ christus carnis sue thuribulū omni v̄tute plenum tulit ad astra. sic τ sacerdos noster xp̄i vicem tenēs vacuus a peccatis τ plenus virtutū odoribus ad sacrificiū altaris accedere debet. Cōmunicantes τ memoriā venerantes. Cōmunicare idē est ꝙ ꝑticipare. q̄a sanctoꝝ τ angeloꝝ pascuis cōmunicare debemus. Quatuor aūt modis in ecclesia cōmunicatur. ꝓut dicetur in sexta ꝑticula super verbo qui p̄die. Memoriā venerari idem ē ꝙ memoriam honorabiliter colere ꝙ beata maria v̄go ꝑ aduentū. s. genitrix facta est filii dei iesu christi domini nostri qui deus τ homo est. Illō aūt notandū ē ꝙ secreta nō tota simul ab vno sed particulatim a pluribus ex eo ꝑpendere fuisse cōposita. q̄a ter in ea scōꝝ cōmemoratio repetitur licet hoc ipsū ꝓuenerit ad laudē τ gloriam trinitatis. In secūda quippe cōmemoratione supplenꝰ qui de p̄mitiuis sanctis deesse videbanꝰ in p̄ma verum in ea cōmemoratiōe que fit ante consecrationē corporis xp̄i postulatur sanctoꝝ suffragiū. in ea v̄o que fit p⁹ consecrationē corporis xp̄i sanctoꝝ consortiū iplorατur. quia nimiꝝ anteq̈ʒ corp⁹ christi quod ē vniuersalis ecclesia consecretur idest anteq̈ʒ regnū adueniat necessariū ē nobis in via sanctorum suffragiū vt meritis eorum τ precibus diuine ꝓtectionis muniamur auxilio sed vt corpus christi fuit consecratū id est vbi regnū aduenerit assequ emur in patria sanctoꝝ consortiū vt societatē τ patrem cū sanctis apostolis τ martyribus habeamus. In via quippe cōmunicamus cū sanctis ꝑ fidem quā ipsi hic habuerūt τ nos habemus. In patria v̄o ꝑticipabimus cū sanctis ꝑ spem quā ipsi habent τ nos habebimus. Nos enim fidem habem⁹ τ spem τ illi spem habent τ rem. nos ꝑcurrim⁹ stadiū isti possident brauiū nos pugnamus in via illi triumphant in patria. Cōmunicam⁹ igiꝰ τ memoriam veneramur apostoloꝝ ac martyꝝ τ p̄cipue gloriose virginis dei genitricis marie ut eoꝝ suffragio de fide ꝑducamur ad spem ō stadio ꝑueniamus ab brauiū de via ad patriā trāseamus. In p̄mis autē nominatur nomen beate marie. q̄a ipsa eum qui oblaturus est τ q̄ vera hostia est genuit τ in celis obtinet p̄ncipatū Nominanꝰ τ duodecim apostoli τ duodeciʒ martyres. q̄ omnes huius sacrificii testes fuerūt. τ passionē xp̄i v̄bis τ effusionis sanguinis testimonio ꝓbauerūt. In hac aūt commeratione sanctoꝝ illud obseruat ecclesia q̄ antiquitas agere cōsueuit vt in orationib⁹ suis recolat patꝝ memoriā q̄tenus eoꝝ meritis suffragantibus facilius obtineat quod iplorat. Sicꝰ moyses ꝓ peccante populo int ercedens patrū memoriam ip̄osuit dicens. Recordare abrahā ysaac τ iacob seruoꝝ τc̄. exodi. xxxii. Sicꝰ Azarias orasse legitur in fornace ne quesumus auferas misericordiam tuam a nobis domine deus noster ꝓpter abraham dilectum tuum τ ysaac seruum tuū τ israhel sanctum tuum. Et quoniam extra vnitatem ecclesie non est locus offerēdi sacrificium vnitatis non sanctorum memorie communicamus in sacrificio quatenus ī communione sanctorum sacrificium offeram⁹. nā sicut vnus panis ex multis granis τ vnum corpus ex multis membris. sic τ multis fidelibus vna constat ecclesia. Scriptum est enim alienigena non vescetur ex eis: quoniam sancta sunt. τ ideo solum illum ad esum eius agni recipimus qui nostre coniunctus est domui videlicet omnem domesticum fidei a principe vsq̈ʒ ad plebeium a populo vsq̈ʒ ad publicanū. Scripserunt autem quidam ꝙ quia sacerdos legalis scripta habebat in logion nomina duodecim tribuum seu patrum. Exodi tricesimo.

Ideo in huius rei memoriam p̄sbyter nomīat
memoriam beate v̄ginis ⁊ apostoloꝝ ⁊ quorū
dam martyrum. Sed cum ecclesia inter sanc-
tos magnifice memoriā confessoꝝ veneretur.
quare in canone non fit de illis commemora-
tio. Responderi potest ꝙ canon p̄us fuit editꝰ
q̄ȝ memoriam sanctoꝝ confessoꝝ ecclesia cele-
braret. nam omnes fere sancti qui in canōe cō
memorantur p̄cessere siluestruȝ p̄ter iohanneȝ
⁊ paulum ⁊ marcellinū ⁊ petrum qui proximo
successerunt. Ecclesia v̄o post tempus beati sil
uestri cepit memoriam sanctoꝝ confessorum
venerari. Canon autem ex eo cōuincitur p̄ces-
sisse ꝙ apostoloꝝ cath ol ogus non ita repitur
ita in illo dispositus siue in emendatioribꝰ co-
dicibus siue in euangeliis. Inuenitur in priori
bus enim editionibus vt dicit hieronymus nō
solum euangelistaꝝ mutatus est ordo sed etiā
verboꝝ ⁊ sententiaꝝ erat confusa commixtio.
Potest etiam dici ꝙ ideo in canone solum fit
mentio de martyribus. quia cū hoc sacramen
tum sit sacramentum amoris. in ipsius sacram̄
ti ministerio debet solum fieri memoria d̄ illis
de quibus specialius apparuit signū veri amo
ris. In apostolis apparuit ꝑ temporalium abie
ctionem. in martyribus ꝑ corpoꝝ tormentis ex
positionē. d̄ p̄mo Mathei. xix. Ecce nos reliq̄-
mus omnia ⁊c̄. de secundo Sap̄. iii. ⁊ si coram
hominibus tormenta passi sunt ⁊c̄. Rursus idō
non fit mentio de confessoribus. quia illi non
sunt passi sicut xp̄s cuius passionis ē memoria
le hoc sacramentum. Gregoriꝰ tertius addidit
hec v̄ba. s. illa que in q̄busdam ecclesiis dicunt̄
s. quoꝝ solēnitas hodie in conspectu tue maie
statis celebrat̄. domine deus noster in toto or
be terraꝝ. Terminat̄ autē hec ꝑticula ꝑ eundē
dominum nostꝝ. sicut enim ꝑ filiū omnia fac-
ta sunt. ita ⁊ ꝑ ipsum habent omnia esse repa-
rata ⁊ terminata. ⁊ s̄m quosdam nō debet hic
responderi amen. neqȝ vsqȝ ad fractionem ho
stie. quia angeloꝝ chorus sancto ministerio as
sistens respondet amen. hoc tamen non vbiqȝ
seruat̄. de hoc dicetur in. xi. particula.

De quarta parte canonis. Rubrica.

Anc igitur ob
lationē. Quarta pars. ⁊ hoc dicē
do sacerdos in q̄busdam ecclesi
is ꝓfunde se inclinat. Sane lega
lis pontifex orans fumo thimiamatis obūbra-
bat̄ ⁊ tegebat̄ ne pateret alicui dū cremaret icē
sicut in ꝓhemio h9 ꝑuiutis dictum est. Et xp̄s
dum patrem interpellat̄ ꝓ nobis āgelorum ꝑ
transiuit intuitum. quia intelligi non pōt q̄ȝtū
p̄sentia sumpte carnis impetret apud patrē ꝓ
nobis. Sacerdos quoqȝ dum vicem christi ge
rit quodammodo tegitur ⁊ latet. quia nec co-
gitari nec narrari potest quanta v̄tus ⁊ poten
tia sit in verbis eius in hoc ministerio quia la-
tet homines ⁊ angelos. Ad quod rep̄sentandū
in q̄busdam ecclesiis sacerdos secretam intrās
quibusdam cortinis que sunt in vtroqȝ latere
altaris que tunc extendunt̄ quasi tegitur ⁊ ve
latur seruitutis nostre. i. mee ⁊ cunctoꝝ que ti
bi seruiunt ⁊ famulant̄. Et nota ꝙ due sunt ser
uitutis species. vna que soli creatori debetur q̄
dicitur latria. altera que creaturis impenditur
que vocat̄ dulia. quasdam enim creaturas pos
sumus inter omnia venerari vtrāqȝ specieȝ do
minus determinat dicens. Reddite que sūt ce
saris cesari. ⁊ que sunt dei deo. vndeuersus. La
tria sit domino debetur dulia seruo. Ad corpꝰ
christi fertur yperdulia vere. Latria ergo ē ser-
uitium siue cultus soli deo creatori debitꝰ quē
debemus suꝑ omnia reuereri. Ad eā quidem ꝑ
tinent templa ⁊ altaria sacerdotia. sacrificia. fe
stiuitates. cerimonie ⁊ huiusmodi que soli deo
sunt exhibenda. iuxta illud. Dominū deū tuum
adorabis ⁊ illi soli seruies. i. soli deo seruitutem
adorationis impendēs. non enim sanctis ⁊ an
gelis ad honorē dei sed potius deo ad honorē
sanctoꝝ ⁊ angeloꝝ dedicantur tēpla ⁊ altaria
consecrant̄ ⁊ sacrificia offerunt̄. nec ipsis ado
rationis seruitus sed soli deo impenditur. vt di
cetur in ꝓhemio septime partis. ne si secus fi-
at nō theosebie cultus exhibeatur. sed idolatrie
crimen incurratur seruiendo creature tāq̄ȝ cre
atori ⁊ mutando gloriam incorruptibilis dei ī
similitudinē corruptibilis hominis. Si igit̄ nec
homines nec angeli adorandi sunt attendant
quid agunt qui sub p̄textu cuiusdam regionis
seu pietatis diuersas adorant imagines. nō enī
licet aliquid manufactū adorare. ꝓut ꝓbatū ē
in ꝑte prima sub titulo de picturis. Una quidē
tantū dei patris est imago quā vna cum patre
adoratione venerari debemus. s. vnigenitū dei
filium iesum christum qui est splendor glorie ⁊
figura substantie eius cuius non solum deita-
tem sed etiam humanitatem adorare debemꝰ.
iuxta illud. Adorate scabellū pedū eius quoniā
sanctum est. Ceteras vero imagines ⁊ creatu-
ras sacras ⁊ sanctas idest angelos homines ⁊
sacramenta non latria sed dulia possumus ve-
nerari. De adoratione angelorum legit̄ ꝙ abra
ham oculis eleuatis in conualle mambre tres
vidit ⁊ vnum adorauit ex angelis. Loth quoqȝ
duobus angelis intrantibus ciuitatem occur-
rens adorauit petens vt in domum suam hos
pitio declinarent. De adoratione hominum
legitur. Quod Jacob videns Esau venientem

ꝓcessit vtrãqȝ turmam. ⁊ pronus in terrã sep-
ties adorauit. Filii quoqȝ iacob adorauerũt io
seph in egypto. De adoratione sacramentoꝝ
dicit ecclesia. Crucẽ tuã adoramus domine. ⁊
alibi legiť xpiani sacras imagines pie veneraň
⁊ adorant. Sequitur dies quoqȝ nostros. Et
nota ꝙ Leo papa adiũxit infra actionẽ. Hanc
igitur oblationẽ. vsqȝ. Placatus accipies. Bea
tus autẽ. Gregorius has tres petitiones ĩ cano
ne diciť addidisse. Prima ẽ diesqȝ nostros in
tua pace disponas. supple ꝑ eum qui ꝓ nobis
est traditus in manus eoꝝ qui pacem oderũt.
Secunda ab eterna damnatiõe nos eripi. sup
ple ꝑ eum ꝗ pro nobis tẽporali morte dãnatꝰ
est. Tertia ⁊ in electoꝝ iubeas grege numerari
supple ꝑ eum ꝗ pro nobis dãnatus ẽ cum ini-
quis. In pace tua ⁊c̃. Et nota ꝙ ẽ pax pctõꝝ
pax iustoꝝ que diciť pax pctoꝝ siue spiritualis
pax tẽporis ⁊ pax eternitatis. De pace peccato
rum dicit psalmista. zelaui sup iniquos pacem
pctõ ꝝ vidẽs. ⁊ de pace iustoꝝ dicit apostolus.
Fructus spiritus est. caritas gaudium. pax pa
tientia. hanc reliquit dominꝰ apostolis dicẽs.
Pacem relinquo vobis. De pace tẽporis inqͭ
ꝓpheta. Orieť in diebus eius iusticia ⁊ habun
dantia pacis. De pace eternitatis dominus di
xit apostolis. Pacẽ meam do vobis. non quõ
hoc mundꝰ dat ego do vobis. Pro hac tripli
ci pace ter oramus in missa. Primo ĩ hac ora-
tione. Hanc igiť. ibi. diesqȝ nostros in tua pa-
ce dispone. Secundo in oratione libera nos.
ibi. Da ꝓpitius pacẽ in diebus nostris. Tertio
ibi. Pax domini da nobis pacẽ vt de pace tẽ-
poris ꝑ pacem peccatoris transeamꝰ ad paceȝ
eternitatis. Ob hoc etiã sacerdos in missa ter
osculať altare videlȝ in ꝑ̃ncipio canonis. d. vti
accepta ⁊c̃. ⁊ in oratione. Supplices. ⁊ pꝰ ora-
tionẽ. Dñe iesu xpe qui dixisti apostolis. licet ꝗ
dam nonies osculenť ut in sui adiutorium ad
hoc impetrandum nouẽ choros vel ordĩes an
geloꝝ in q̇bus omnes sancti locati vel locandi
sunt ĩuocent ⁊ inducant uel hoc faciunt quasi
gratias agentes de nouem ordinibus quos ꝗ
libet sacerdos gradatim suscepit. Circa hu-
iusmodi altaris oscula notanduȝ ẽ ꝙ sacerdos
ea facit tribus temporibus in missa iuxta tria
q̇bus indiget ⁊ alia tria ab eo in altari agenda
Primo enĩ facit quedam oscula ante colloca-
tionẽ hostie ⁊ calicis. s. quando ꝑ̃mo ad altare
accedit. ⁊ quando ad ꝑ̃mam collectam dictu-
rus ẽ dominus vobiscum. ⁊ iteꝝ post euange-
lium dicturus ẽ dñs vobiscum. que oscula fa
cit ut fiat dignus minister in sacrificando.
Secundo facit alia post collocationem calicis
⁊ hostie ꝑ̃usq̃ȝ cõicet. s. dicturus. orate fratres.
⁊c̃. ⁊ qñ in canone dicit vti accepta. ⁊ qñ dicit

Ex hac altaris participatione. ⁊ finita oratione
illa. Dñe iesu xpe q̇ dedisti apostolis. q̃ facit ut
sit iustus in xpi corꝑe recipiendo. Tertio vero
facit alia postq̃ȝ cõicauit. s. dicturus. dñs vobi-
scum ante postcoĩonẽ. ⁊ cõpleta oratiõe. Pla
ceat tibi sancta ⁊c̃. q̃ facit vt sufficiens ĩueniať
⁊ gratias deo pro receptis referendo. Veꝝ os-
cula q̃ fiunt ante collocationẽ hostie ⁊ calicis
⁊ ea q̃ fiunt post cõicationẽ fiunt supra altare
videlȝ in medio eius. Cum enĩ sacerdotis dig-
nitas ⁊ auctoritas in sacrificando necnõ ⁊ suf
ficiẽtia ad referẽdum gratias d̃ acceptis sit so
lum a deo a quo nostra sufficiẽtia ẽ. Idcirco
ante calicis ⁊ hostie locationẽ ⁊ pꝰq̃ȝ cõicauit
osculatur mediũ altaris ꝑ quod propter v̾tutẽ
consecrationis ⁊ vnctionis ibi in mensa alta-
ris facte maxime repsentať deus in que vniũť
extrema. Oscula v̾o que fiũt post calicis ⁊ ho-
collocationẽ anteq̃ȝ cõicet fiunt a sinistris ca-
licis prope hostiam. Ad hoc enim ꝙ sacerdos
sit iustus in sacrificando req̇ritur non soluȝ ac
tio diuina: veꝝ etiã sua. Unde Augustinꝰ. Qui
fecit te sine te non iustificabit te sine te. Req̇ri
tur ergo dispositio ex ꝑte sui quod fit si non re
sistit diuinis monitis. sed infusio gratie fit ex ꝑte
dei. ideoq̃ȝ oscula que fiũt ante cõmunionem:
non directe fiunt in medio altaris. Rursus il-
lud quod est ex nobis in iustificatiõe nostra ẽ
q̇d diminutiuũ ⁊ modicũ respectu eius quod
ex deo est. merito ergo fiũt a sinistra ꝑte calicis
que ẽ ꝑs diminuta ⁊ obliqua respectu dextre.
Fiũt tñ iuxta hostiam. tũ q̇a ĩ iustificatiõe plu
ra ⁊ nobiliora sunt a deo seu a xpo. tũ q̇a etiaȝ
illud quod a nobis ẽ potius haberet rationem
mali q̃ȝ boni nisi quodammodo esset a deo ꝑ
gratiam ꝑ̃uenientẽ elicitũ regulatũ ⁊ acceptuȝ
Põt etiam secũdo dici ꝙ iõ qñ calix ⁊ hostia
nõ sunt sup altare oscula fiũt ĩ medio altaris vi
delȝ directe sup locũ crucis ex crismate ĩ ipsius
cõsecratione facte. q̇a xps stans ĩ medio disci
puloꝝ suoꝝ ⁊ dixit eis. Pax vobis. que pax per
ipsa oscula designať. Tertio ad designandum
qd̃ sicut habeť in canticis. Xp̃s assensũ ĩ cru-
ce purpureũ. i. sanguine rubricatũ media cari-
tate mõstrauit q̃ caritas ꝑ osculũ designať. que
etiam media diciť q̇a cõis oibus. ꝓ oibus enĩ
voluit pati ex caritate. Porro fiũt oscula ipsa
manibꝰ sup altare depositis. Prio ad notãdũ
ꝙ caritas ꝑ osculũ designata opibꝰ debet ini-
xi. nã ſm Grego. Opatur magna si ẽ si aũt ren
nuit opari amor nõ ẽ. Scd̃o notãdũ ꝙ ĩ altaris
sacrificio sacerdo somniũ tẽporaliũ curã depo
nere. ⁊ solum ipsi sacrificio affixam menteȝ de
bet hr̃e. Tertio ad designãdũ ꝙ ad hec opa eiꝰ
nõ sufficit ꝙ solũ dei misericordia obtineť. Ad
hoc nõnulli ĩ locis ipsis osculãdis signũ crucis

cum tribus extensis digitis prius imprimunt. tum q̇a omnia in fide trinitatis agenda sūt. tū q̇a regulariter quicquid ori applicandum ē debet p̄us crucis signaculo insigniri. Et q̄q̄ altaris mensa consecrata fuerit ⁊ alia multa crucis signa in ipso misse officio p̄cesserint. non tamē hec supfluunt. tum q̇a non rōne ipsius loci sed ratione opis in loco ipso fiendi fiunt. tum q̇a quātumcunq̄ altaris mensa fuerit consecrata nescitur tamen quid in loco ipso maligno spiritui pmittatur a deo. Alia etiā multa signa p̄us facta non rōne loci sed rōne consecratiōis corpis ⁊ sanguinis xp̄i facta fuerūt. Alii tamē in penultimo ⁊ finali domin⁹ vobiscū nec osculāt altare nec in illo imprimūt signū crucis. sed se solū ante faciē suam signant ⁊ bene. tū q̇a p altaris osculū quod in fine misse fit intelligitur sacerdos oīa p̄cedentia approbare ⁊ eis toto mentis affectu assentire. tum q̇a p corpis domini p̄sentiā oīs īmundus spiritus de loco ipso credendus est aufugisse. De osculo etiam altaris ⁊ libri sub titulo de altaris osculo dictum est.

De quinta parte canonis. Rubrica.

Vā oblationē

⁊c̄. Quinta pars in qua sacerdos accedit ad dominici corpis cōsecrationē d. Quā oblationē. i. terrenam materiā ad corpus tui filii destinatā tu deus q̄sumus in oīb⁹ tota cognitione tota mēte ⁊ toto intellectu digneris facere benedictā. ⁊c̄. Sane q̄rta feria Judas vnus ex duodecim a diabolo subplātat⁹ īmane sacrilegiū ppetuit dū filiū dei. xxx. argenteis vendidit phariseis ī recōpensationē dāni quod īcurrerat ppter effusionē vnguenti. Quare inquit hoc vnguētū nō vendit trecētis denariis ⁊ datū est egenis. Dixit aūt hoc nō q̇a de egenis ptinebat ad eū sed q̇a fur erat ⁊ loculos hñs ea que mittebāt asportabat. Quilibet argente⁹ valebat. x. denarios vsuales. ⁊ ita damnū vnguēti quod valuerat trecentos denarios triginta recōpensauit argenteis. Si v̄o dicamus argenteos fuisse denarios vsuales dicem⁹ q̄ Judas vendidit xp̄m q̄si vile mancipiū triginta denariis q̄ sūt decia tricentoꝝ denarioꝝ quos valuerat vnguentū ppter q̄d dñs despectiue loquit p pphetam. Appenderūt inquit mercedē meā triginta argenteos p̄ciū app̄ciati quo app̄ciat⁹ sū ab eis Ad designandū ergo p̄cij quātitatē quo xp̄us vendit⁹ ē sacerdos hic facit tres cruces cōiter sup oblatā ⁊ calicē cum dicit. benedictā ascriptam ⁊ ratā. nā ⁊ tricenta pariter ⁊ trigita multiplicationē suscipiunt a trinario. postmodum aūt ad designandū venditionē ⁊ emptionem duas cruces īprimit sigillatī vnā sup oblatā ⁊ alterā sup calicē cū dicit. Ut nobis corp⁹ ⁊ sanguis fiat. q. d. Illa vēditio fuit maledicta pscripta irrita iniq̄ ⁊ detestabilis. sed tu deus hāc oblationē digneris facere bñdictā ascriptā ratam rōnabilē ⁊ acceptabilē. Judas enī dilexit maledictionē ⁊ venit ei ⁊ noluit bñdictionē ⁊ elōgabit ab eo. Sed tu deus hāc oblationem digneris facere bñdictā p quā nos in celestib⁹ benedicas. Judas deletus ē de libro viuentiū. ⁊ cū iustis nō scribet. Sed tu deus hanc oblationē digneris facere ascriptā p quā nos inter electos ascribas. Judas laq̄o se suspendit ⁊ ep̄atum eius accepit alter. Sed tu deus digneris hanc oblationem facere ratā p quā ratum sit nostre salutis pmissū. vel ratā quo ad cōfirmationē ī oībus bonis ne sicut Cayn offeramus q̄ se nō deo sed diabolo obtulit sacrificiū. Itē iudas exiuit cōdēnat⁹ ⁊ orō eius facta ē ī peccatū. Sꝫ tu deus hāc oblatiōꝫ facere digneris rōnabilē. i. rōne plenā p quā rōnabile fiat nr̄e seruitutis obsequiū. Judas quoq̄ reddidit malū p bonis ⁊ odiū p dilectiōe retribuit. Sꝫ tu deus hāc oblationē facere digneris acceptabilē p quā nos tibi tradas acceptos. Secūdo fiūt tres cruces cōiter sup oblatā ⁊ calicē. quia xp̄s tria cōiter egit circa panē ⁊ vinū. videlicet accepit bñdixit ⁊ dedit. Postmodū sp̄āliter facit vnā crucē sup oblatam. q̇a dixit. Comedite hoc ē corpus meū. ⁊ alterā sup calicē q̇a dixit. Bibite hic ē sanguis meus. ⁊ f̄m hūc sensū recte subiungit. q̄ p̄die q̄ pateret ⁊c̄. Tertio fiūt tres cruces q̇a iudas vēdidit xp̄m ad crucifigēdū tribus. s. sacerdotibus scribis ⁊ phariseis ad notandū ergo cōit tres emptores facit sacerdos tres cruces cōiter sup oblatā ⁊ calicē. dū dicit bñdictā ascriptā ⁊ ratā. Ad notādū v̄o discrete venditorē ⁊ vēditū vel tradentē ⁊ traditum. facit duas cruces discrete sup oblatā ⁊ calicem cum dicit vt fiat corpus ⁊ sanguis. Quarto tres prime cruces notant quod factū est esse ex virtute crucifixi. vel significant tres dies quibus christus p̄dicauit post dominicā in ramis palmaꝝ vel triduum quo ī sepulchro quieuit. vel tria loca corporis in quibus passus est idest manus pedes ⁊ latus. Due vero sequentes significant diuinam ⁊ humanam naturam. vel q̄ christus in anima ⁊ corpore passus est. ⁊ fiunt quinq̄ in figuram q̄ christus quinq̄ vulnera habuit vel in quinq̄ crucibus tempore legis exprimimus q̄ quinq̄ libris distinguitur ⁊ in quolibet christi passio denotatur que lex quīq̄ personis regebatur. s. iudice rege p̄ncipe ppheta ⁊ sacerdote q̄b⁹ xp̄s assimilat

Possunt quoqꝫ v̄ba p̄missa secūdo modo exponi sic petim⁹ vt deus hanc oblationē faciat benedictā ascriptā ꝛ ratā.i.vt eā consecret approbet ꝛ cōfirmet in rōnabilē hostiā ꝛ acceptabile sacrificiū vt ita nobis.i.ad nr̄az salutē pāis fiat corp⁹ ꝛ vinum sanguis dilectissimi filij tui dn̄i nostri iesu xp̄i. Patri q̄dē dilect⁹ est filius. sicut ipse pater de celo testat⁹ est dicens. Hic ē filius me⁹ dilectus ꝛc̄. ꝛ nos eū diligere debemus q̄a ipse p̄or dilexit nos ꝛ p̄ nobis ē passus

Tertio modo sic. Quesum⁹ tu deus hāc oblationē facere digneris benedictā.i.vt a te spiritualiter benedicat̄. Un de v̄tute patris nostri sit benedict⁹ fructus v̄ginis marie ascriptam.i talē que de memoria tua nulla possit obliuiōi deleri.ratā.i.talē q̄ de bn̄placito tuo nulla possit obliuione cōuelli.rationabilē.i.talē que tue dīne rōni cōueniat. Refert enī inter rōnabile ꝛ rationale.rōnabile dicit̄ quod de rōne p̄cedit rōnale v̄o dicit̄ quod vtit̄ rōne. vn̄ ꝛ liber iste rōnale vocat̄ q̄a eoꝝ q̄ in ecclesiasticis officiis agunt̄ rationes cōtinet.acceptabilē.i.vt p eam tibi deo accepteinur. Quarto modo sic. Digneris facere benedictā.i.sp̄ū sancto replere.ascriptā.i.diuinitati ascribere.ratam.i.in v̄itate vt ad salutē sufficiat solidare.rōnabilem.i. in nr̄a fide.acceptabilē nostra deuotione. Quinto modo sic.quā oblationē tu deus oīpotens digneris facere in oībus benedictā hoc ē trāsferre in eā hostiam q̄ ē oīmode benedicta.ascripta.rata.rōnabilis ꝛ acceptabilis. Benedicta dicit̄ hostia salutaris.i.ab oī causa maledictiōis i munis tam originali q̄ꝫ actuali tam criminali q̄ꝫ veniali sicut elizabeth inq̄t ad v̄ginē. Benedictus fruct⁹ ventris tui.ascripta dicit̄.i. figuris ꝛ scripturis veterib⁹ designata tam i agno pascali q̄ꝫ in māna celesti.tā in ysaac imolādo q̄ꝫ in abel imolato.qm̄ vt inq̄t iohannes. Hic ē agn⁹ qui occisus est ab origine mūdi. Rata dicit̄ q̄si nō transitoria.sicut vetus lex que cessit vbi noua successit sed q̄ p̄manet ineternuz fm ordinē melchisedech. Rōnabilis dicit̄ q̄si non pecualis sicut erat legalis q̄ sanguine thauroꝝ ꝛ hircoꝝ nō poterat a peccato mundare. sed q̄ sanguine p̄prio cōscientias emūdat ab opibus mortuis. Acceptabilis dicit̄ q̄si nō illa de q̄ dicit p̄pheta. Sacrificiū ꝛ oblationē noluisti. sicut domin⁹ ait. Non accipiā de domo tua vitulos neqꝫ de gregib⁹ tuis hircos.sed illa de q̄ dicit psalmista. Tibi sacrificabo hostiā laudis. vn̄ domin⁹ait. Sacrificiū laudis honorificabit me. Et fm hanc expositionē recte subiungit̄ vt fiat corpus ꝛ sanguis dilectissimi filii tui dn̄i. ꝛc̄. Patri enī dilect⁹ est fili⁹.iuxta illud. Hic ē filius me⁹ dilectus ꝛc̄. ꝛ nos eū diligere debemus q̄a ipse p̄or dilexit nos ꝛ passus ē pro nobis. Augustin⁹ v̄o sic exponit benedictaz per quā benedicimur.ascriptā p quā i celo omnes ascribimur.ratā p quā in visceribus xp̄i.i.ō corpore xp̄i q̄ð est ecclesia sensemur. rationabilez p quā a bestiali sexu exuimur.acceptabilē vt q̄ nobis ipsis displicem⁹ p hāc acceptabiles eius vnico filio sim⁹. Subiūgens q̄ sacerdos euangelistaꝝ verba assumēs dicit. Qui p̄die q̄ꝫ pateret̄. ꝛc̄. Ambrosi⁹ dicit q̄ hec v̄ba. Quā oblationē ascriptā rōnabilē ꝛc̄. sūt v̄ba euāgeliste vsqꝫ ibi. Accipite ꝛ mādūcate ꝛ bibite ex hoc oēs. Alii v̄o dicūt q̄ Alexāder papa prim⁹ addidit canoni v̄ba illa. Qui pridie. vsqꝫ hoc est corpus meum. ꝛc̄.

De sexta particula canonis. Rubrica.

Ui pridie quā pateret̄ ꝛc̄. sexta pars. ꝛ hec v̄ba dicit̄ Alexāder papa p̄mus addidisse vt p̄missum est. Quod autē ab hoc loco agit̄ rep̄sentat id quod xp̄s i cena fecit. ꝛ ē sensus hoꝝ v̄boꝝ. Qui p̄die q̄ꝫ pateret̄ i.vna die anteq̄ꝫ ipse passus est p̄ nobis voluit tradere discipulis suis corpis ꝛ sanguis sui misteriū vt illi traderēt nobis. Quītadecia nāqꝫ die p̄mi mensis q̄ tūc extitit feria sexta passus ē xp̄s. ꝛ p̄cedente nocte videlꝫ decimaq̄rta primi mēsis ad vesperā vt leges scripturaꝝ impleret post typicū pasca corpis ꝛ sanguinis sui sacramentū instituit. ꝛ ecclesie tradidit frequentandū. Sic enī fuerat p̄figuratū in exo. dcima die mensis p̄mi tollat vnusq̄sqꝫ agnū p familias ꝛ domos suas. ꝛ seruabit eū vsqꝫ ad q̄rtam decimā diē mensis h⁹.imolabitqꝫ eū vniuersa multitudo filioꝝ israhel ad vesperā ꝛ sumēt ō sanguine agni ac ponēt sup vtrūqꝫ postem. ꝛ i sup liminarib⁹ de moꝝ in q̄bus comedent illū ꝛ post pauca. Est enī phase.i.transitus domini

Illud au tē notandū est q̄ sicut manna datum fuit hebreis post transitū maris rubri iam submersis egyptiis sic eucharistia dat̄ xp̄ianis post ablutionē baptismi.iam deletis pctīs vt p baptismū emūdemur a malo. p eucharistiā cōfirmemur in bono. Sicut enī manna populuz illū p vastitatē nimie solitudinis ad terram p̄missiōis p̄duxit. sic eucharistia p̄ populū istū p i colatū vite p̄sentis ad patriā padisi p̄ducit. sic dicta. quia nō aliud iuenit̄ vocabulū quo digne tantū sacramētū valeat appellari. nisi q̄ grece melius dicit̄ eucharistia quod latine exponit̄ fm isidoꝝ. bona gratia. vel fm alios datoꝝ gratie. viaticū quoqꝫ recte appellat̄. q̄a reficiēs in via deducit ad patriā. Sicut enī filii israhel a transitu maris rubri māna non defuit donec

venirent ad terrã ꝓmissionis. ita ⁊ fidelib⁹ re/
natis per baptismũ rubricatũ ⁊ sanctificatũ sã/
guine xp̃i nõ deficiet eucharistia donec veniet
finis huius seculi. Sed nec tunc nisi quo ad h̃
quia vlterius non sumetur sub specie: sed vide/
bimus deũ facie ad faciem. Hostia võ fꝫ hebre
os dr̃ ab hostio: qm̃ ad hostiũ tabernaculi offe
rebatur: sed fm̃ gentiles dr̃ ab hoste: quia deui
ctis hostibus fiebat hostia. i. sacrificiũ ⁊ victĩa
ꝓ vincendis. de quo dictũ est sub ti. de oblati
one. Dicitur quoqꝫ hostia ĩmolatio: quia ibi
xp̃s sacramentaliter ĩmolatur: quia semel in ve
ritate ꝓ peccatis ĩmolatus est in cruce qͦd tra/
ctũ est a mola: que fieri solebat de quodã gene
re frumenti: qͦd far seu ador dr̃. qͦd ergo in mã
na precessit in eucharistia cõfirmatur. naꝫ quã
tãlibet quisqꝫ partem accipiat totã percipit eu
charistiam sicut euenit de mãna: quia nec qui
plus collegerat habuit amplius. nec qui minus
parauerat reperit minus. Hanc ergo prefigura
bat panis ille celestis. de quo sapiens protesta/
tur. Panem de celo prestitit sine labore omne
delectamentũ se habentẽ. ⁊ omnis saporis sua
uitatẽ ꝙ de se xp̃s exponens. Ego inquit sũ pa
nis viuus qui de celo descendi: si quis mandu
cauerit ex hoc pane viuet in eternuꝫ. Et panis
quẽ ego dabo caro mea est ꝓ mundi vita. Et
est notandũ ꝙ in ecclesia cõicatur corpus xp̃i
sumendo pacẽ dando panẽ benedictũ ⁊ bene
dictionẽ suscipiendo. vt dicetur sub ti. de pacis
osculo. Qui autẽ vult cõicare dꝫ timorẽ fidem
⁊ dilectionẽ hr̃e de con. di. ij. timorẽ. Sequi
tur accepit panem ⁊c̃. Hunc sacrificij ritũ mel/
chisedech legitur primus celebrasse offerẽs pa
nẽ ⁊ vinũ. Erat enim sacerdos dei altissimi. vñ
dauid innuit ad xp̃m. Tu es sacerdos ĩ eternũ
fm̃ ordinẽ mel. ⁊c̃. Sacrificiũ igitur euãgelicuꝫ
precessit legale nõ solum dignitate sed etiã tp̃e
sicut apl̃s plenius ostendit in epl̃a ad hebreos
Ideo võ panẽ ⁊ vinũ in sacrificiuꝫ corporis et
sanguinis sui xp̃s instituit: vt in sumptione cor
poris ⁊ sanguinis xp̃i doceatur esse ꝑfecta: q̇a
sicut pre ceteris cibis ⁊ potibus corporalibus:
panis cor hoĩs confirmat ⁊ vinũ cor hominis
letificat. ita corpus ⁊ sanguis chisti pre ceteris
cibis ⁊ potibus spiritualibus interiorẽ homĩeꝫ
reficiunt ⁊ saciant. vnde poculũ tuũ inebrians
quã preclaꝝ est. in his enim duobus plena cõ/
sistit ⁊ perfecta refectio sicut ipse testatur. Ca/
ro mea vere est cibus ⁊ sanguis meus vere est
potus. de hoc etiã dicerur in. vij. particula sup
verbo hic est calix. Ceteꝝ panis dꝫ esse de fru/
mento: vinũqꝫ de vite: quia xp̃s semetipꝫ cõpa/
rauit frumento cũ ait. Nisi granũ frumenti ca
dens in terrã mortuũ fuerit ipꝫ solum manet.
Et viti cũ dixit. Ego suꝫ vitis vera: ipse etiã fuit
racemus in torculari crucis pressus. vnde ysa.
lxiij. Vestimenta tua sicut calcantiũ in torcula
ri porro nec racemus vue nec granũ frumenti
dꝫ offerri nisi vel expressum in vinũ vel redactũ
in panẽ de con. di. ij. cũ omne. quia xp̃s ⁊ panẽ
se dicit ⁊ frumento se cõparat. In canone tñ a
postoloꝝ in burcardo li. v. c. si quis ita canitur.
Si quis ep̃s vel presbyter preter ordinationeꝫ
dñi alia quedã in sacrificio offerat super altare
⁊ mel aut lac aut ꝓ vino sicerã aut confecta q̃
daꝫ aut volatilia. aut animalia aliqua: aut legu
mina constitutionẽ faciens deponatur. õ hoc
dictũ est sub ti. de oblatione sacerdotis. Nõ
dꝫ etiã in pane ipso poni sal. q̃uis quidã here/
tici contra faciant ꝓpter illud qͦd scriptũ est.
Quicquid obtuleris sacrificij sali condies. ⁊ il/
lud. non auferes sal federis dñi dei tui de sacri
ficio tuo. ⁊ illud. in omni oblatione tua offeres
sal. Et in euangelio. Omnis victima salietur: q̃
de sale discretionis nõ materiali intelliguntur
Panis autẽ hic formatur in modũ denarij: tuꝫ
quia panis vite ꝓ denarijs traditus est: tũ quia
idẽ denarius in vinea laborantibus in premiũ
dandus est. ⁊ in forma rotunda. vt dictũ ẽ sub
ti. de oblatione. In hoc etiam pane sepe scribi/
tur nomẽ ⁊ imago imperatoris nostri. i. q. i. qͦd
quidã in fi. quia per eũ in imaginẽ dei r̃forma/
mur. ⁊ nomina nostra in libro vite scribuntur.
nõnulli etiã ibi agnũ figurant: tũ quia is qui ĩ/
molatur verus est agnus: tũ etiã ꝓpter illͦd qͦd
legitur exo. xxix. Hec quidẽ facies in altari offe
rens agnos iugiter ⁊ vinũ ad libandũ magno.
Panis quoqꝫ nõ fermentatus sed azimus ĩ sa/
crificiũ debet offerri. tum ratione facti. tũ ratõ
ne misterij. Scriptuꝫ nanqꝫ est in exo. i. ⁊. xiiij.
die primi mensis ad vesperã comedetis azima
vsqꝫ ad diem. xxj. eiusdem mensis ad vesperaꝫ.
Itẽ septẽ diebus fermentatũ nõ inuenietur in
domibus vestris. Itẽ qui comederit fermenta
tũ peribit anima eius de cetu israel. Itẽ omne
fermentatũ nõ comedetis. Itẽ in cunctis habi
taculis vestris comedetis azima. Cũ ergo xp̃us
die decimaq̈rta primi mensis ad vesperã cena
uerit cũ discipulis. ⁊ agnum paschalem come/
derit ⁊ vtiqꝫ ritu legali cũ azimis panis ⁊ lactu
cis agrestibus. constat ꝙ ea hora fermentatuꝫ
nõ inueniebatur in domibus hebreoꝝ: ⁊ ita pa
nem azimũ in corpus suũ absqꝫ dubio cõsecra/
uit. Cũ enim fermentũ corruptionẽ significet.
vñ fm̃ apl̃m. Modicũ fermenti totaꝫ massam
corrũpit vt nihil corruptũ vel corrũpens sed to
tũ sinceꝝ atqꝫ sincerans in hoc esse sacramẽto
monstret. Non fermentatum sed azimũ conse
cramus. Iuxta illud apostoli. Pascha nostruꝫ
immolatus est xp̃s. ita epulemur nõ in fermen
to veteri sed in azimis sinceritatis ⁊ veritatis.

Greci tñ in suo persistentes errore de fermẽta-
to conficiunt: latinos azimitas vocantes. cum
ipsi verius fermentarij valeant nũcupari. Dñt
enĩ in parasceue lunã. xiiij. extitisse in q̃ verus a
gnus est ĩmolatus: vt legis impleret figura que
xiiij. luna primi mensis paschalẽ agnũ iusserat
ĩmolari. dñs igit eo die se passuꝝ esse ꝑnoscẽs:
in precedenti vespera necessitate ductus anti-
cipauit comedere pascha. Et quia tũc licite po
terat comedere fermentatũ. Ideo ⁊ ipsi corp⁹
dñi de fermento conficiunt. Dicunt etiã ꝙ cũ
beata virgo maria pregnãs fuerit de spiritu sã-
cto recte per fermentatũ significatur dñi incar
natio ꝓpter virginei vteri tumorẽ. Sed respõ-
deri põt ꝙ nõ offerimus in sacrificiuz virginis
vteꝝ. nec ille est ad transsubstantiandũ necessa
rius sed fides ⁊ dei verbũ. Sed nunquid cõ
ficit qui fermentatũ vel azimũ simul ⁊ fermen-
tatũ hodie apud nos sacrificat. Et vr ꝙ nõ cuz
xp̃s azimũ consecrauerit qñ sacramentũ insti-
tuit vt dictũ est. preterea vt iaz dicetur eccl'ia a
beatis petro ⁊ paulo hunc sacrificij rituz acce-
pit. Quidã tñ contradicunt. presertim si negli-
gentia vel ignorantia hoc facit: extra de celeb.
mis. c. fi. nam ⁊ legitur in leuitico. offeretis pa-
nes fermentatos cũ hostia gratiarũ que offert
ꝓ pacificis. Item in pẽthateuco legit. Offeret
panes primiciaꝝ de duabus decimis fermenta
te. Simile ⁊ multis cũ fermentato sacrificanti
bus ecclesia cõicat. Sequit eleuatis oculis ĩ
celum ⁊c̃. Per hoc ꝙ xp̃s oculos in celũ leua-
uit. insinuat nobis se habere a patre qd̓ hz qd̓-
qz in principio nostroꝝ opeꝝ debemus diriger
mentis oculos ad dñm tanq̃z ad actorẽ omni
um opeꝝ bonoꝝ. Itẽ per hoc ꝙ oculos ad ce-
lum leuauit ⁊ patri gratias egit. docuit nos ꝙ
semper patri supplicare debemus: vt hoc tam
magnũ sacr̃m per manus nostras perficere di
gnetur. Hic autẽ tria cõmemorant que nul
lis euangelistaꝝ describit: vz. Eleuatis oculis in
celum ⁊c̃. vsqz discipulis suis. Itẽ eterni testa-
menti. Iteꝝ misteriũ fidei. Quis ergo tante au
dacie existit: vt hoc de corde suo tentauerit in-
terponere: extra de cele. mis. cũ marthe. Sane
formã istam verboꝝ ab ipso xp̃o acceperunt a
postoli. ⁊ ab ipsis ecclesia multa quidẽ tam de
verbis q̃z de factis dñicis ꝓpter breuitatẽ pre-
termiserunt euangeliste que tñ apl'i suppleuert
vt est ꝙ apl's ait in epl'a ad corinth. visus ẽ pl⁹
q̃z quingentis fratribus simul. deinde visus est
⁊ Iacobo. deĩde apl'is omnib⁹. Nouissime aũt
tanq̃z ab ortiuo visus est ⁊ mihi. Nam ⁊ int ip
sos euangelistas quedã omittunt ab vno que
supplentur ab alio. vnde cũ tres euangeliste cõ
memorẽt hoc est corpus meũ. solus Lucas ad
iecit ꝙ ꝓ nobis tradetur. ⁊ cũ matheus ⁊ mar

cus dicant ꝓ multis. Lucas dicit ꝓ vobis: sed
matheus addidit ĩ remissionẽ peccatoꝝ. Se-
quitur gratias agens ⁊c̃. Hic colligit vñ sacri-
ficiũ laudis dicat. Dr enim sic quia xp̃s gratias
agens ⁊c̃. illud instituit. Gratias autẽ agebat ñ
ꝓ se sed ꝓ nobis. i. ꝓ reparatione omniũ sic fu
tura. de hoc dictũ est in ŝa particula super ver-
bo. ꝓ quibus benedixit ⁊c̃. Benedixit eniz bñ-
dictione celesti. ⁊ virtute verbi qua conuertit
panis in substanciã xp̃i corporis. s. hoc est cor-
pus meũ. Et in ꝓlatione huius verbi fit crux su
per panem: que significat ꝙ xp̃s passus est etiã
in natura. totus enim passus est. ⁊ ŝm animaz
⁊ ŝm corpus. vt dicet in. xj. particula super ver
bo. ⁊ prestas vt totũ hominẽ redimeret. Quia
enim xp̃s accepit panẽ ⁊ calicẽ ĩ sanctas ac ve
nerabiles manus suas vtrũqz bñdixit. id̓ sacer-
dos xp̃i exemplo panem ⁊ calicem in man⁹ ac
cipiens vtrunqz per se crucis signaculo benedi
xit: que due cruces innuunt tp̃s cene ⁊ temp⁹
gratie ĩ quo due parietes ĩ angulari lapide cõ-
iungunt. vel ꝙ gigas gẽme substancie crucifi-
gitur. Cum autẽ ad ꝓlationez verboꝝ istoꝝ.
Hoc est corpus meũ. Hic est sanguis meus sa
cerdos conficiat de con. di. ij. panis est credibi
le iudicat ꝙ ⁊ xp̃s eadẽ verba dicenda confe-
cit. Veꝝ cũ dñs prius fregerit q̃z consecrauerit
videt ꝙ ecclesia que prius cõsecrat q̃z frangat
aliter agit q̃z xp̃s egerit. ⁊ sic peccat qñ eius ac
tio nostra dz esse instructio. xij. q. i. exemplum.
Super hoc dixerunt quidã ꝙ xp̃s post bñdic-
tionẽ ⁊ conuersionẽ fregit. nam tunc confecit
cum benedixit litterã hoc ordine constituẽtes
Accepit panẽ ⁊ benedixit subaudiendum ẽ di
cens. hoc est corpus meũ: ⁊ tunc fregit ⁊ dedit
⁊ ait. Accipite ⁊ comedite. ⁊ iterauit hoc ẽ cor
pus meũ. Prius ergo protulit hec verba: vt eis
vim conficiendi tribueret. deĩde ꝓtulit vt apo
stolos formã conficiendi doceret. Alij dixerũt
ꝙ etiã xp̃s prius fregit q̃z cõsecrauit. nã pri⁹ be
nedixit ⁊ postea fregit. ⁊ demũ ꝓtulit verba il-
la. hoc est corp⁹ meuz ⁊c̃. ⁊ tunc dedit. ⁊ ŝm h
⁊ sacr̃m cõfecit ⁊ formã instruit post bñdictio
nẽ cum dixit hoc est corp⁹ meum intelligentes
illã bñdictionẽ fuisse. vel aliqd̓ signum qd̓ sup
panẽ impssit. vel aliqd̓ verbũ qd̓ sup panẽ expss
sit: qb⁹ illud vr obsister ꝙ pus fregit q̃z dixit h
ẽ corp⁹ meũ. nec ẽ ẽt credibile ꝙ pus õderit q̃z
cõfecerit. Sane dici põt ꝙ xp̃s v̓tute diuĩa no
bis oculta prĩo cõfecit ⁊ postea formã expssit:
sub q̃ postea bñdicerẽt. Ipse nãqz v̓tute ꝓpria
bñdixit. nos v̓o ex illa v̓tute quã ĩdidit verbis.
Cũ g̊ sacerdos illa xp̃i v̓ba ꝓnunciat h ẽ corp⁹
meũ. ⁊ h ẽ sãguis me⁹ panis ⁊ vinũ ĩ carnez et
sãguinẽ cõuertũt illa v̓bi v̓tute q̃ v̓bũ caro fc̃m
ẽ ⁊ habitauit ĩ nobis q̃ dixit ⁊ fcã sũt mandauit

⁊ creata sunt qua feminā mutauit in statuā et
virgā conuertit in colubrē. qua fōtes mutauit
in sanguinē. ⁊ aquā cōuertit in vinū. Nā si ver
bū helye potuit ignē de celo deponere nonne
verbū xp̄i poterit panē in carnē mutare. certe
maius est de nihilo creare qd̄ nō est q̄ꝫ q̄ est i
aliud transmutare de cō. di. ij. re vera ⁊. c. ponis
est incorporabiliter maius est q̄ de⁹ ita factus
est hō. q̄ non desijt esse deus q̄ꝫ q̄ panis ita fit
caro qd̄ ō̄sinit eē panis. Illō p̄ īcarnationē sel'
factū est istud per cōsecrationē iugiter fit. Ad
ꝓlationē ergo verboꝝ panis diuinitus trāssub
stantiat̄ in carnē. diuina enim materialis hui⁹
sacrificij subā est verbū qd̄ accedens ad elemē
tū perficit sacramentū sicut verbū carni vnitū
efficit hominē xp̄m. Notandū autē est q̄ in
corpore xp̄i . xj. miracula cōsiderant̄ de quibus
expressa reddi ratio nō pōt. lꝫ sil'itudinarie rati
ones ad hoc deseruiant. Primū est q̄r panis ⁊
vinū transsubstantiant̄ in corpus ⁊ sanguinē
de quo iaꝫ rationes posite sunt. Alia etiā ratio
huic deseruit: quia ⁊ cibus ⁊ potus corporalis
fit caro ⁊ sanguis mediāte natura. multo ergo
fortius ipsa natura. s. deus īmediate facere pōt
q̄ panis conuertat̄ in corpus suū ⁊ vinū i san
guinē. Scd̄m est q̄ quotidie panis transsubā
tur in corpus ⁊ nullū fit augmētū in deo ratio
huic deseruit: quia ⁊ si scio aliqd̄ secretū quod
pluribus manifesto. lꝫ illud omnes illi me reue
lante sciant: tn̄ in me solo siue in mēte mea nul
lum ꝓpter hoc fit augmentū. Tertiū quia quo
tidie sumitur ⁊ comedit̄ nec aliq̄ fit eius dimi
nutio. ratio quia ⁊ si de lumine meo luīa mille
sumant̄. nil deperit in eo. nam ⁊ vidua sarepta
na comedebat ⁊ nunq̄ꝫ diminuebat̄ farina de
ydria. nec oleum de lechito. Quartū est q̄r indi
uisibile diuidit̄. ⁊ in qualibet parte eucharistie
totus ⁊ integer remanet ratio in speculo ī quo
aliquid representat̄. ⁊ si diuidat̄ per partes ī q̄
libet parte idē rep̄sentat̄. vt dicet̄ in sequenti p̄
ticula super verbo sil'i mō. Quintū: quia a criō
sis sumptū non coinquinat̄. ratio: quia nec sol
transiens super loca fetida coinquinat̄. xix. di.
scd̄m. Sextū quia corpus xp̄i qd̄ est cibus vite
peccatoribus est mortale. vt dictū est in probe
mio huius partis. Ratio quia ⁊ infirmis ⁊ de
bilibus corpore bona cibaria vt capones. ⁊ bo
na vina sunt nociua. Septimū quia sumptuꝫ a
sacerdote ⁊ quolibet alio ore clauso in celū ra
pitur de con. di. ij. quia corpus in p̄n. vt iā dice
tur super verbo accipite. ratio quia de corpore
virginis incorrupte xp̄s exiuit: qui etiā de mo
numēto clauso surrexit cū sit res simplicissima
⁊ hostio etiā clauso in locū vbi erant discipuli i
trauit. Octauū cū sit corpus īmensū ⁊ in tā par
ua hostia stat. ratio quia ⁊ pupilla oculi q̄ mini
ma est magnū montē apprehendit. Nonū q̄a
idē corpus totū sil' in diuersis locis cōsistit. ⁊ a
diuersis percipit̄. ⁊ vr̄ ratio: q̄r verbū h⁹ sel' pro
latū iuxta vocis naturā totū sil' est in aurib⁹ di
uersorū. Preterea q̄ fecit corpus ⁊ locū. vtrūq̄ꝫ
facit ī altero eē vt vult. Rursus luna ⁊ sol ⁊ lu
men in diuersis locis ⁊ a diuersis vident̄. Deci
mū quia pane transsubstanciato remanent ac
cidentia panis. s. ⁊ potus color ⁊ sapor. Ratio
per sil'itudinē deficit hic vt dicet̄ sup̄ verbo fre
git. Undecimū quia sub specie panis est. ⁊ su
mit̄ corpus ⁊ sanguis xp̄i. īmo totus xp̄s. simi
liter sub specie vini est ⁊ sumit̄ vtrunq̄ꝫ. ⁊ tn̄ n̄
est ibi duplex sumptio corporis ⁊ sanguis xp̄i.
Ratio quia lꝫ in vno prandio comedā ante po
tū ⁊ post. nō tn̄ dicor bis prādere. ⁊ de hoc di
cet̄ sub. vij. particula sup̄ verbo sil'i mō. Uerū
tn̄ sicut ait Leo papa de cō. di. ij. i quib⁹. Quid
q̄ris nature ordinē in xp̄i corpore cū preter na
turā sit ipse natus xp̄s ex virgine. Et nota q̄ q̄
daꝫ matrona singulis diebus dn̄icis offerebat
panes beato Gre. qui cuꝫ post missaꝝ solennia
corpus dn̄i illi offerret ⁊ diceret corp⁹ dn̄i nr̄i
Jhesu xp̄i custo. te in vi. eter. Illa lasciuia sub
risit. ipse vero mox dexterā ab eius ore conuer
tens partē illā dn̄ici corporis sup̄ altare depo
suit. deinde corā pp̄lo matronā īterrogauit ob
quā cām ridere p̄sumpsit. At illa inquit: q̄r pa
nē quā ꝓprijs manibus fecerā tu corp⁹ domi
ni appellabas. Tunc Gre. ꝓ mulieris increduli
tate se ī orōnē ꝓstrauit. ⁊ surgēs p̄ticulā illā pa
nis adinstar digiti carnem factā rep̄it. ⁊ sic ma
tronā ad fidē conuertit. Orauit iteꝝ ⁊ carnē il
lam in panē conuersaꝫ vidit. ⁊ matrone sumē
dā tradidit. Legit̄ quoq̄ꝫ q̄ cū hugo de san
cto victore doctor excellentissimus vltima in
firmitate laboret corpus dn̄i instanter pecijt si
bi dari cūq̄ꝫ nullū cibū retinere posset. fratres
eius turbationē timentes. simplicē sibi hostiaꝫ
attulerunt. qd̄ ille per spiritū agnoscēs ait. Mi
sereat̄ vestri deus fratres. cur me deluder̄ vul
tis. Iste eī quē portastis dn̄s meus nō est. at il
li attoniti mox corpus dn̄i attulerunt. sed ipse
se videns nō posse recipere. eleuatis in celū ma
nibus sic orauit. Ascendat filius ad patrē ⁊ spi
ritus ad eū qui fecit illū: ecc̄. vl. Et inter hec ver
ba spiritū emisit ⁊ corpus dn̄i inde disparuit.
Quinq̄ꝫ autē ex causis sacramentū corporis ⁊
sanguinis sui xp̄s sub alia specie sumēdū insti
tuit. Prima est ad augendū meritū: q̄m aliud
ibi cernitur. ⁊ aliud esse creditur: vt fides habe
at meritum cui humana ratio non prebet expe
rimentū de pe. di. iiij. in domo. Scd̄a est ad fo
uendum sensum ne abhorreat animus qd̄ cer
neret oculus: quia non consueuimus carnem
crudaꝫ comedere vel sanguinē humanū biber̄:

de con. di. ij. panis est. Fouet enĩ sensus ĩ vno dũ vz solita ꝑcipit ꝛ edificat fides in altero dũ in eo qđ videt q̃le sit illud qđ ñ vidit agnoscit. Tertia est ad vitandũ ridiculũ ne insultaret paganus cũ illud ageret xp̃ianus: vt ita veritas assit ꝛ ridiculũ desit. Quarta qꝛ nõ posset mortalis hõ intueri claritatẽ q̃ est ĩ corpore xp̃i ꝙ experti sunt discipuli in transfiguratõe. ꝓpterea panis confirmat. ꝛ vinũ letificat cor hoĩs. Quita nõ sumit sub specie agni ne iudaizare videamur de more legali agnuz offerentes. Sequit fregit. q̃ri solet quid xp̃s in mensa tunc fregit ꝛ quid sacerdos nunc in altari frangit. ꝛ fuerũt qui dixerunt ꝙ sicut post consecrationez vera panis remanent accidẽtia. sic ꝛ vera panis substantia: qꝛ sicut subiectuz nõ põt subsistere sine accidentibus. sic accidentia nõ possunt subsistere sine subiecto: qm̃ accidentis esse nõ ẽ aliud q̃z inesse. sed panis ꝛ vini substantijs ꝑmanentib⁹ ad ꝓlationẽ illoꝝ verboꝝ corpus ꝛ sãguis xp̃i veraciter incipiunt esse sub illis. ita ꝙ sub eisdẽ accidentibus vtrũq3 vere suscipit. scz panis ꝛ caro vinũ ꝛ sanguis. quoꝝ alteꝝ ꝓbat sensus reliquũ credit fides. Hij dicunt ꝙ subã panis frangit ac atterit inducẽtes ad hoc illđ apl̃i panis quẽ frangimus. Et Lucas vna sabbati cũ venissemus ad frangendũ panes ꝛc. Et s̃m eos dũ sacr̃m a mure corrodit etiã ipsa panis subã comedit sub qua corpus xp̃i mox eẽ desinit cũ corrodi incipit đ con. di. ij. qui bene. infra sup verbo. hoc est corpus. Inno. iij. dixit in speculo ecclesie ꝙ forma panis frangit ꝛ atterit: sed corpus xp̃i sumit ꝛ comedit ea q̃ notant corruptionẽ referens ad formaz panis. ea v̓o q̃ notant acceptionẽ ad corpus xp̃i. Berẽgarius q̇ppe quia suspectus habebat de heresi corã nicolao papa cõfessus est panẽ ꝛ vinuz q̃ in altari ponunt post cõsecrationẽ nõ solũ sacmentũ. sed etiã in veritate veꝝ corp⁹ ꝛ sanguinẽ xp̃i esse. ꝛ sensualr̃ nõ solũ sacr̃m: sed etiã in veritate manibus sacerdotũ tractari frãgi ꝛ fideliũ dentibus atteri. nõ autẽ corpus xp̃i vl' in partes diuidit vel dentibus lacerat cũ si ĩmortale ꝛ impassibile. sed in qua re fiat fractio vel attritio. Btũs Aug. de cõ. di. ij. q̇ mãducat oñdit dicẽs. Qñ xp̃s mãducat reficit ñ đficit nec qñ manducamus partẽ de illo facim⁹. ꝛ q̇dem in sacr̃o sic fit. nã ꝛ xp̃s carnalẽ sensuz discipuloꝝ redarguit qui putabant carnẽ eius sicut aliã carnẽ diuidendaz in partes ꝛ morsib⁹ lacerandã. Dr̃ autẽ forma panis nõ ꝙ sit sed qđ fuit sicut dicebat symon leprosus nõ ꝙ talis existeret. sed qꝛ talis extiterat. Si vero querat q̇d a mure comedit dũ corrodit vel q̇d incinerat dũ sacr̃m cremat. Rñdet ip̃e Inno. ꝙ sicut miraculose subã panis conuertit in corpus dñi. ꝛ cũ incipit esse sub sacr̃o. sic quodã mõ miraculose reuertit cũ ip̃z ibi desinit esse non ꝙ illa panis subã reuertatur q̃ transiuit in carnẽ: sed eius loco aliud miraculose creat: q̃zuis h⁹mõi accidentia sine subiecto possint sic esse sic edi. Dedit. Queri solet q̃le corpus xp̃i in cena dedit mortale aut ĩmortale. passibile aut impassibile. ac cetera q̃ ad hanc ꝑtinent qõez. Et lz simplicitate fidei sufficiat dicere ꝙ tale dedit quale voluit. Et rursus quale đderit ipse nouit. Fuerunt tñ q̇ dicerent ꝙ sicut veraciter ipse idem erat qui dabat ꝛ qui dabat. ita in eo qđ dabat erat passibilis ꝛ mortalis. ꝛ in eo ꝙ dabat erat ĩmortalis ꝛ impassibilis. sicut visibilit gestabat ꝛ inuisibiliter gestabatur. inuisibiliter inquã q̃ztũ ad formã corporis nõ q̃ztũ ad speciẽ sacr̃i. Nã in eo qđ gestabat qđ erat hoc apparebat. In eo v̓o ꝙ gestabatur qđ erat ipse nõ videbatur: quia forma panis ꝛ vini velabat formã carnis ꝛ sanguĩs. Hic est ille verus dauid qui corã achis rege geth suis manibus ferebat. Qm̃ igitur ĩmortalis dabatur incorruptibiliter edebatur. Hi ꝓfecto concedunt. ꝙ si pars aliq̃ sacramenti per triduũ mortis xp̃i reseruata fuissz Idẽ corpus sil' ꝛ iacebat mortuũ in sepulchro ꝛ manebat viuũ sub sacramento in ara crucis patiebatur ꝛ sub forma panis nõ ledebat. Sed qm̃ incredibile iudicatur vt s̃m eandẽ naturaz simul esset mortalis ꝛ ĩmortalis q̃ztũ congruebat ei s̃m eandẽ personã. Fuerunt alij q̇ dixerunt ꝙ xp̃s mortalis vtiq3 fuit non necessitate sed voluntate. eo quippe ꝙ ĩmunis erat ab omni culpa liber erat ab omni pena vt nil morti đberet. ꝓ eo ꝙ nil peccati haberet. Sustinuit tñ sponte mortalitatẽ: quia mortẽ sustinere volebat: qm̃ si mortalitatẽ non suscepisset oĩo mori nõ potuisset. vt ergo ꝓbaret ꝙ mortalis erat ñ necessitate sed voluntate qñ voluit mortalitatẽ deposuit. sed qñ voluit mortalitatẽ recepit. Legitur in euangelio ꝙ cũ iudei duxissent ihesum vsq3 ad supciliũ montis ꝛ eũ ꝑcipitare vellent. ille transiens ꝑ mediũ illoꝝ ibat. cũ ergo esset ducendus teneri se sicut passibilẽ tolerabat sed cũ esset ꝑcipitandus sic impassibilis ꝑ mediũ illoꝝ transibat. Põt tñ salua fide cõcedi ꝙ tunc tale dedit quale tũc habuit mortale vz et passibile. nõ ꝙ posset pati sub sacramento. s. nc̃ sed qđ sub sacramento poterat. s. tunc. Nũc autem sumit a nobis ĩmortale ꝛ ĩpassibile. nec tñ maiorẽ nunc hz efficatiã. sicut nec maiorẽ potentiã. ꝙ ergo passibilis edebat ꝛ tñ nõ ledebatur nõ erat humane nature sed diuine potẽtie q̃ valebat q̇cq̇d oĩo volebat. Discipulis suis. Dubitari solet vtꝝ iudas cũ alijs accepit euchauristiã. Lucas enĩ ostendit iudã interfuisse cũ alijs qui statim post calicis traditionẽ traditorẽ

cõmemorat dicens. Hic est calix noui testamẽ
ti in sanguine meo q̇ ꝓ vobis effundeť. Uerũ-
tñ ecce manus tradentis me mecũ est in mẽsa
quotquot autẽ interfuerunt eucharistiã acce-
perunt. Marco testante q̇ ait. Et biberũt ex eo
oẽs. Juxta ꝙ xp̃s ipse p̃ceperat teste matheo.
Bibite ex hoc oĩs. Ecõtra iudas nõ interfuis-
se ꝓbať. Nã scđm matheũ statim dixit Jhesus
bibentibus calicẽ ne bibã ammõ de hoc geni-
mine vitis vsqȝ in diẽ illum cũ illud bibã vobi-
scum nouũ in regno patris mei. Judas ergo ñ
aderat: qꝛ cũ eo nõ erat bibiturus in regno. Jn
hoc casu forte tenendũ est illud qđ Jo. insinu-
at: qꝛ cũ iudas accepisset buccellã exiuit conti
nuo. Erat eiȝ nox. xp̃s autẽ post alios cibos tra
didit eucharistiã. Luca testante q̇ ait. Similiť
ꝛ calicẽ postq̃ȝ cenauit. Patet ergo ꝙ iudas p̃
us exiuit q̃ȝ xp̃s traderet eucharistiaȝ. qđ ergo
Lucas post calicẽ cõmemorat traditorẽ ꝑ r̃ca
pitulationẽ intelligi dictũ põt: qꝛ sepe in sacra
scriptura qđ prius factũ fuerat posteriꝰ enarra
tur. sicut mathei biduo añ pascha cõmemorat
alabastrũ vnguenti: qđ ꝭm Jo. añ sex dies pa-
sce mulier in domo symonis leprosi effudit.
Sed concesso ꝙ iudas accepit eucharistiã qđ
pleriqȝ concedunt q̃re medicus salutaris medi
cinã dedit egroto quã ei mortiferã esse sciebat
qm̃ q̇ manducat indigne iudicium sibi ꝛc̃. Rñ
deo forte vt suo doceret exẽplo ꝙ sacerdos nõ
dȝ illi cõionẽ negare cꝰ crimen ꝛ si sit sibi notũ
nõ tñ est ecclesie manifestũ ne forte nõ sit cor-
rector sed ꝑditor. vñ legiť in canone de cõ. di.
ij. nõ ꝓhibeat. Nõ ꝓhibeat dispensator. i. sacer
dos. pingues terre. i. peccatores mensam dñi. i.
corpus ꝛ sanguinẽ xp̃i manducare sed mone-
at exactorẽ timere. sed cũ minus maluȝ sit red-
di suspectũ de crĩe q̃ȝ cõmittere crimen. ꝛ õ du
obus malis cũ alteꝝ vrget. minus tñ sit eligen-
dũ. xiij. di. duo. ꝛ. c. nerui. vĩ ꝙ discretus sacer-
dos negare dȝ eucharistiã crĩoso q̃tenus minꝰ
malũ incurrat vt maius euitet. i. vt reddať su-
spectus me manducent indigne. Sanè cum
nemo õbeat vnũ mortale cõmittere ne ꝓrimꝰ
aliud mortale cõmittat eligendũ est potius sa-
cerdoti nõ ꝑdere peccatorẽ q̃ȝ vt ille nõ peccȝ
sed ille potius dȝ eligere vt abstinendó reddať
suspectus q̃ȝ ꝙ cõicando manducet indigne.
xiiij. di. c. i. Sed q̃riť an xp̃us ad bonũ an ad
malum eucharistiã iude tradiderit. Et quidem
nõ videť ad bonũ dedisse ne sua sit intentione
fraudatus. qui teste ꝓpheta fecit vniuersa que
voluit. iudas enĩ nõ ad bonũ sed ad malũ acce
pit. sed nec ad malum dedisse videť: qꝛ xp̃s nõ
est actor maloꝝ sed vltor. Rñdeť ꝙ si hec p̃po
sitio ad cũ dr̃ dedit ad malum intentionẽ de-
notet vel affectũ falsa est p̃positio. Si autẽ cõ-
secutionẽ innuat vel effectum veꝝ est. Sane
xp̃s buccellã intinctã iude porrexit cõstitutũ ẽ
ab ecclesia ne eucharistia deť intincta de con.
di. ij. cum omne. Hec dȝ intelligi ꝙ sub buccel-
la panis intincta xp̃s eucharistiã dederit tradi
tori: sed per buccellã intinctã atqȝ porrectã suũ
deniqȝ traditorẽ exp̃ssit. Sequiť. Accipite ꝛ
manducate. Quis vnq̃ȝ crederet ꝙ panis ĩ car
nẽ ꝛ vinũ in sanguinẽ conuerti potuisset: nisi
ipse saluator hoc diceret. Qui panẽ ꝛ vinum ꝛ
oĩa ex inuisibilibus creauit. voluit ergo ꝑ nos
panẽ ꝛ vinum sibi offerri. ꝛ ab ipso diuĩtus cõ
secrari: vt fidelis ppl̃s credat veꝝ esse misteriuȝ
qđ ipse tradidit discipulis suis dicens. Accipi-
te ꝛ manducate. sil̃r ꝛ de calice dixit. Sane
nõ est intelligendũ ꝙ sumptũ corpus de manu
dñi sibi discipuli ministrarent. Sed q̇ cõsecra-
uit idẽ ꝛ ministrauit. ac si diceret. Cõedite hãc
vtranqȝ hꝰ sacramenti cõmestionẽ insinuans.
Dupliciter enĩ corpus xp̃i comediť: qꝛ dupliciť
intelligiť. s. veꝝ qđ de virgine traxit ꝛ in cruce
pependit ꝛ misticũ qđ est ecclesia xp̃i sp̃u vege
tata. De vero corpore dñs ait. hoc est corpꝰ me
um qđ ꝓ vobis tradeť. De mistico dicit apl̃us
Unus panis ꝛ vnũ corpus multi sumus. Ueꝝ
corpus xp̃i comediť sacramental̃r. i. sub specie.
Misticũ autẽ comeditur sp̃ualiter. i. sub specie
panis in fide cordis. De cõmestione sacramen
tali dicit dñs. Accipite ꝛ comedite: hoc est cor
pus meũ qđ ꝓ vobis tradeť: hoc facite in meã
cõmemorationẽ. Hoc mõ taȝ boni q̃ȝ mali xp̃i
corpus manducant: sed boni ad salutẽ. mali ve
ro ad iudiciũ. Nisi enĩ ꝛ mali xp̃i corpus come
derent nõ dixisset apl̃s ad corinth. xj. Qui mã-
ducat indigne iudiciũ sibi manducat non diiu
dicans corpus dñi. Jlle autẽ ĩdigne sumit q̇ sa
cramentaliter ꝛ nõ sp̃ualiter sumit. Nam ꝛ iu
das cũ alijs traditur eucharistiã accepisse. vt iã
dictũ est. De spirituali comestione dñs ait. Ni
si manducaueritis carnẽ filij hoĩs ꝛ biberitis e
ius sanguinẽ nõ habebitis vitã in vobis hꝯ mõ
corpus xp̃i comedunt soli boni. vnde qui man
ducat meaȝ carnem ꝛ bibit me. sang. in me ma
net ꝛ ego in eo. Nam qui manet in caritate in
deo manet ꝛ deus in eo: vt quid paras denteȝ
ꝛ ventrẽ crede ꝛ manducasti de cõ. di. ij. vt q̇d
qui credit in xp̃m comedit ipsum: qm̃ incorpo
ratur xp̃o per fidem. i. mẽbruȝ eius efficitur. vel
vnitate corporis eius firmius solidatur. Alibi
enĩ qđ mãducať ĩcorporať. ꝛ q̇ mãducat ĩcor
porat. hic ãt ꝙ mãducať ĩcorporat. ꝛ q̇ mãdu-
cat ĩcorporať. Utrũqȝ modũ edẽdi xp̃s insinu
at. vbi dicit. Spiritus est qui viuificat caro nõ
ꝓdest quicq̃ȝ: quia caro xp̃i nisi spiritualiť cõe
datur non ad salutem sed ad iudiciuȝ mandu-
catur. Sed quid fit de corpore xp̃i postquã

ſumptū fuit ⁊ cōmeſtū. Rn̄deri pōt ꝙ ſi p̄ſen-
tia ꝗrit̄ corporalis in celo ꝗrat̄ ubi xp̄s eſt ī de
xtera dei ſedens de cō.di.ij.trib⁹. Ad tp̄s tn̄ p̄-
ſentiā adhibuit corporalē vt ad ſpualē pn̄tiam
inuitaret. vn̄ cū ſacramentū tenet̄ guſtat̄ ⁊ co
medit̄ xp̄s corporalr̄ adeſt in uiſu ⁊ in ſapore
⁊ ꝗ𝔷diu corporalis ſenſus afficit̄ corporalis pn̄
tia nō aufert̄. Poſtꝗ𝔷 vō in ꝑcipiēdo ſenſus ð
ficit corporalis. deinceps nō eſt ꝗrenda pn̄tia
corporalis: ſed ſpiritualis eſt retinenda: quia di
ſpenſatōe cōpleta xp̄ſ de ore trāſit ad cor. Me
lius eſt enī vt ꝓcedat in mentē ꝗ𝔷 deſcendat ī
ventrē cibus eſt nō carnis ſed aīe. venit vt co-
medat̄ nō vt cōſumat̄. ut guſtet̄ nō ut īcorpo-
ret̄. ore comedit̄ ſed ſtomacho nō digerit̄. refi
cit animū: ſed nō effluit in ſeceſſu𝔷. Illud vero
qd̄ dn̄s ait. Omne qd̄ in os intrat in ventrem
uadit ⁊ in ſeceſſum emittit̄. nō de ſpuali ſed ð
carnali cibo dictum eſt. ꝙ ſi forte ſeceſſus aut
uomitus poſt ſolā eucbariſtie ꝑceptione𝔷 eue-
nerit ex accidentibus humoribus gn̄at̄ cū iter
du𝔷 humores abſq𝔷 cuiuſlibet cibi materia. uel
effluant in ſeceſſum. uel emittant̄ ad uomitu𝔷.
ita ꝙ ꝗ𝔷tum ad nos ſeruat ꝑ oīa corruptibil' ci
bi ſil'itudinē: ſed ꝗ𝔷tum ad ſe nō emittit inuio-
labilis corporis vitatē. ſpecies qn̄q𝔷 corrodit̄ ⁊
maculat̄. ſed vitas nunꝗ𝔷 corrumpit̄ aut inqui
nat̄. ſi qn̄ tale ꝗd videris noli timere ſibi. ſed e-
ſto ſollicitus tibi ne tu forte ledaris ſi male cre
dideris. Sequit̄ hoc eſt corpus meū. Cū ad
ꝓlationē iſtoꝝ verboꝝ hoc eſt corpus meū pa
nis mutet̄ in corpus. ⁊ ad ꝓlationē illoꝝ vboꝝ
Hic eſt ſanguis meus vinū mutet̄ in ſanguie𝔷
de con. di. ij. panis eſt ⁊ prius ꝓferant̄ iſta vba
quā illa videt̄ ꝙ panis prius mutet̄ in corp⁹ ꝗ𝔷
vinū in ſanguinē. Et ita videt̄ ꝑ conſequens ꝙ
corpus ſine ſanguie eſt. vel ſanguis eſt ſine cor
pore. Propterea dicit̄ a quibuſdā ꝙ cū totu𝔷 ē
dictum totū eſt factum nolentes vel nō volen
tes ipſius cōuerſiōis determinare momentu𝔷.
Alij vō dicunt ꝙ l𝔷 ad ꝓlationē p̄cedentiū ver
boꝝ panis antea mutet̄ in corpus. ⁊ ad ꝓlati-
onē ſequentiū vinū poſtea mutet̄ in ſanguinē
nūꝗ𝔷 tn̄ corpus eſt ſine ſanguine vel ſanguis ſi
ne corpore de con. di. ij. cōperim⁹. ſicut neutrū
eſt ſine aīa ſed ſub forma panis ſanguis exiſtit
in corpore ꝑ mutationē panis in corpus. ⁊ ecō
uerſo. nō ꝙ panis. i. corpus in ſanguinē. vel vi-
nū mutet̄ in corpus ſed neutꝝ pōt exiſter̄ ſine
reliquo. de hoc iā dicet̄. Sed ꝗrit̄ ꝗd demō
ſtrauit xp̄s qn̄ dixit. hoc eſt corpus meū. ꝑ hoc
ꝓnomen hoc. nō enī videt̄ ꝙ panē: qꝛ panis n̄
erat corpus xp̄i nec etiā corpus: qꝛ nōdū illa v-
ba ꝓtulerat ad quoꝝ ꝓlationē panē mutauit ī
corpus. Sup hoc dicunt quidā ꝙ ꝑ hoc ꝓno
men nihil demonſtrat̄. Sed illud materialiter
ponit̄. Sed ſm̄ hoc quō ꝑ dictionē nihil ſigni
ficantē fit tranſſubſtātiatio. p̄terea dn̄s vteba-
tur illa voce ſignificatiue. ⁊ nos vtimur materi
aliter. ergo nō facimus qd̄ ipſe fecit. Alij dicūt
ꝙ ea vis data eſt ipſis verbis qd̄ ad ipſoꝝ ꝓla-
tionē fit tranſſubātio. Itē iō ſacerdos ea nō ꝓ
fert ſignificatiue: qꝛ nō poſſet ſic ea proferre.
Mentiret̄ enī ſi diceret hoc eſt corpus meu𝔷.
Veꝝ a p̄miſſe ꝗōnis laꝗo facile ſe abſoluit qui
dicit ꝙ xp̄s tunc cōfecit qn̄ benedixit. de quo
dictū eſt ſuꝑ verbo benedixit. Na𝔷 ſi opponat̄
de ſacerdote ꝗ tunc cōſecrat cū illa verba pro-
nunciat. Rn̄det̄ ꝙ ſacerdos nihil demonſtrat
cū illis verbis nō vtatur enūciatiue ſed recitati
ue. queādmō𝔷 ⁊ cū ait. Ego ſum vitis va. ego ſū
lux mundi ⁊ innumera talia. Rurſus ꝗritur
ꝗd demonſtrauit cū dixit. Mādúcate ex hoc
oēs. l𝔷 in nullo ꝗtuor euangeliſtaꝝ hoc legat̄ ð
corpore. ſed tm̄ de ſanguine inuenit̄ dictū. Bi
bite ex hoc oēs. Cū enī iā panē fregiſſet. ſi de-
monſtrauit aliꝗd fragmētoꝝ illud nō debebāt
oēs comedere. ſed ſingulis debebat ſingula di
ſtribuere de cō. di. ji. ſinguli. ⁊. c. ſe. ſi ðmōſtrat
corpus nō poterant ex illo: ſed illud comedere:
qꝛ corpus xp̄i nō manducatur per partes ſ𝔷 in
tegꝝ Sane frequenter in ſacra ſcriptura vi-
detur agi de vno ſed agitur de diuerſis: vt eſt
illud. Benedixit fregit ⁊ dedit. Benedixit pa-
nē. fregit formā. ⁊ dedit corpus. Eodē mō cu𝔷
dixit. Manducate ex hoc omnes ꝓnomē dn̄-
dit integꝝ corpus. ⁊ p̄poſitio innuit formā di-
uiſam vt iſte ſit ſenſus. Comedite corpus inte-
grū ſub forma diuiſa. Nā ſola forma ꝑ partes
diuidit̄. ⁊ totū corpus integꝝ manducat̄. Sil'i
mō pōt intelligi ꝙ ſubiunxit. Hoc eſt corpus
meū. i. illud qd̄ p̄beo ſub hac forma. Querit̄
etiā ſi additio vel ſubtractio vel tranſpoſitio vl'
interpoſitio vel mutatio fiat in illa forma vbo-
rū quā xp̄s exp̄ſſit vtꝝ effectū conſecratōis im
pediat. vt ſi dicatur addendo hoc eſt corp⁹ me
um qd̄ aſſumpſi de virgine. vl' ſubtrahēdo hoc
eſt corpus. nō dicendo meū. aut tranſponēdo
dicendo corpus meū hoc eſt. vel interponēdo
vt hoc eſt vtiq𝔷 corpus meū. ſiue mutando hoc
eſt corpus ihesu. Sane grauiter peccat qui qd̄
libet hoꝝ qūolibet attentauerit. preſertim ſi for
mā intendat mutare vel hereſim introducere.
de con. di. iiij. retulerunt qꝛ forma verboꝝ quā
xp̄ſ expreſſit per omnia deb𝔷 illibata ſeruari. ꝗ𝔷
uis ſm̄ philoſophū noīa ⁊ verba trāſpoſita idē
ſignificet: extra de Rptis. cām. que neq𝔷 vtile ꝑ
inutile vicietur. ⁊ nō verbum ex verbo: ſed ſen
ſum ex ſenſu transferendum eſt: extra de verb.
ſig. preterea. Quid ſi inter prolationē forme pa
nis ⁊ vini interponatur ſpacium. ⁊ quidem ni
bilominus fit tranſſubātio. de hoc tn̄ dubium

nō est ꝯm illos q̇ duas asserunt esse formas vt
iā dicet̃. de hoc nota de cō. di. iiij. si nō sanctifi
cat̃. Sed cū ad ꝓlationē istoꝝ verboꝝ. Hoc
est corpus meū panis mutet̃ in carnē: de con.
di. ij. panis est. ⁊ ad ꝓlationē illoꝝ. Hic est san
guis meus vinū mutet̃ i sanguinē. videt̃ ꝙ pa
nis sine vino vel vinū sine pane valeat cōsecra
ri vt p̃missum est. ⁊ ita si post ꝓlationē istoruꝫ
⁊ ante ꝓlationē illoꝝ impedimentū accidat sa
cerdoti quo minus ꝓcedere valeat. vr̃ ꝙ panis
sit mutatus in carnē uino in sanguinē nō ꝯmu
tato. Nūquid ergo hoc casu alius sacerdos to
tū repetet a principio. ⁊ sic sup panē iterabitur
consecratio. an v̇o ab eodē loco tm̄ incipiet in
quo sacerdos ille dimisit. ⁊ sic diuidet̃ misteri
um vnitatis: extra de elec. qδ sicut. Sup h̓ ita-
q̃ꝫ legit̃ in consilio tholetano. vij. q. i. nihil. Cē-
suimus conuenire vt cū a sacerdotibus missa-
rū tp̄e sacra misteria cōsecrant̃ si egritudis ac
cidat cuiuslibet interuentus quo ceptū neq̄at
consecratōis explere misteriū sit liberū ep̄o vel
p̄sbytero alteri consecratōem exeq̇ cepti officij
vt p̄cedentibus supple qui defecerunt libenter
Alij ꝓ cōplemento succedant. de hoc etiā dice
tur in. vij. particula sup verbo noui ⁊ eterni. ad
fi. Uerꝫ cū inter theologos de tp̄e consecratio
nis sit diuersa sn̄ia quibusdā dicentibus ꝙ cū
totū est dictū totū est factū alijs asserentibꝰ ꝙ
panis ante mutat̃ in corpꝰ. ⁊ postea vinū mu-
tatur in sanguinē vt dictū est. iō pleriq̃ꝫ tutius
incedentes affirmant ꝙ alius sacerdos repete
re debet consecrationē atq̃ꝫ ꝑficere: qm̄ nō dr̃
iteratū ꝙ nescitur esse factū: extra de sacra. nō
ite. c. i. tm̄ ne vlla fiat iteratio vel diuisio sacm̄e-
ti ne aliq̃s scrupulus erroris vel dubitatōis re-
maneat consultius iudicatur: vt illa talis obla-
ta studiosissime ꝓ infirmis recōdatur. ⁊ super
alijs speciebus panis ⁊ vini totus canon repe-
tatur. ⁊ p̃missa hostia consecrata in fine misse
a ministro vel alio sumat̃. Sed si vinū inue
niri nō possit. vel aliquo casu intercedente de-
fuerit. Querit̃ vtrū necessitate cogente. vel caū
intercedente sola panis materia possit i eucha
ristiā consecrari. sicut ⁊ sub sola panis specie d̓
bet eucharistiā reseruari. Sunt sane qui dicūt
ꝙ cū verbū ⁊ elementū conficiant sacr̃m. nec
forma verboꝝ nec materia reꝝ q̈s xp̄s expressit
mutari siue dimidiari pōt: q2 sicut vinū sine pa
ne sic panis sine vino minime consecratur. vn̄
siue aq̈ ꝓ vino mittat̃ in calicē siue ordeū pro
frumento formet̃ in panē. sicut neutꝝ per se sic
neutꝝ cū alio transsubstantiat̃ i carnē aut mu
tat̃ in sanguinē. Nā si panis sine vino vl̓ vinū
sine pane mutari posset in carnē aut sanguinē
In his itaq̃ꝫ regionibus in quibꝰ alterutrū iue
niri nō pōt licite posset alteꝝ sine altero cōsec-
ri. minus enī ignorātia q̃ꝫ necessitas. vel negli-
gentia q̃ꝫ difficultas excusat. Alij v̇o dicunt ꝙ
cū xp̄s prius conuerterit panē in carneꝫ. ⁊ po-
stea mutauerit vinum in sanguinē sicut euan
gelice lectōis textus ostendit. ⁊ sine vino panē
⁊ sine pane vinum cōsecrari contingit. Grauit̃
tm̄ offendit q̇ neglienter vel ignoranter alteru-
trā speciē p̃termittit. Grauius qui scienter aut
sponte maxime si formā intendit mutare vl̓ he
resim introducere. Quid ergo faciēdū est sacer
doti si vinum post cōsecrationē cōparat preter
missum. Rn̄deo si hoc studiose cā introducen
di heresim factū est nō est sacramentū corpo'-
ris. Si v̇o ꝑ obliuionē vel negligētiā nihilomi-
nus facta est cōsecratio corporis. vt p̃missū est
de cō. di. iiij. retulerunt. Tunc enī vt dicunt ali
qui vinū apponere dꝫ. ⁊ super illud solū uerba
ad cōsecrandū sanguinē repetere. s. ab illo loco
sil'i mō ⁊c̃. usq̃ꝫ in finē. obmissis tm̄ crucibꝰ du
abꝰ q̄ fiunt sigillatim sup panē. Alij dicūt ꝙ ui-
no apposito i calice panē cōsecratū dꝫ imitter̃
sic ꝙ absq̃ꝫ aliq̈ re petitōe sumere sacrificiū. sic̃
fit in die parasceue. Alias vr̃ ꝙ nō dꝫ uinuꝫ ap-
poni ne scandalū generet̃. Sed ꝙ p̃mi dicunt
v̇ius est. nā utiliꝰ scādalū nasci ꝑmittit̃ quā v̇i
tes reliq̃tur: extra de re. iur. q̇ scandalizauerit.
Si enī hec v̇itas p̃termittat̃. s. ꝙ uinū nō appo
nat̃ nō pōt uere dici hoc sacr̃m cōmixtio cor-
poris ⁊ sanguīs. nec corpus xp̄i sine sanguie su
mi dꝫ de con. di. ij. cōperimus. uel hostia serue
tur. ⁊ super alijs speciebꝰ canon repetat̃ ut pre
missum est. Ueruntm̄ si sacerdos aq̈ gustata ie
iuniū soluerit. illa die nō iteret sacr̃m. Si auteꝫ
ante uerba transsubstantiatōis. s. hic ē calix ⁊c̃
aduerterit uinū fore p̃termissum. uel etiā utrū
q̃ꝫ. s. uinū ⁊ aquā. tunc illa apponat in calice et
in cōsecratōe ꝓcedat reincipiens ab illo loco.
Hanc igit̃ oblationē ⁊c̃. Si v̇o uinū sine aqua
apponat̃. nō iō minus est sacr̃m. ut dicet̃ in se
quenti particula sup v̇bo noui ⁊ eterni testām
ti. Qδ si aliq̇d de sanguine stillauerit. de hoc di
cet̃ etiā sup v̇bo q̇ ꝓ multis. Uerꝫ cū interdum
vni pontifici multi sacerdotes cōcelebrent. pro
ut dicet̃ in. vj. ꝑte sub q̇nta feria cene dn̄i vbi a
gitur de oleo infirmoꝝ. Si forte nō sil' omnes
cōsecratoria verba ꝓnunciēt. Querit̃ an ille so
lus conficiat: q̇ p̃mus illa ꝓnunciat. ⁊ an cete-
ri iterant sacr̃m. Si enim hoc concedatur po-
terit contingere ꝙ ille nō conficit qui pricipa-
liter celebrat. ⁊ ille conficit qui secundario cele
brabit. ⁊ sic pia celebrantis intentio defrauda-
tur. Sane dici pōt quia siue prius siue posteriꝰ
ꝓferant sacerdotes referri dꝫ eorū intentio ad
instans ꝓlatōis ep̄i cui p̃ncipaliter concelebrā
ti concelebrant. ⁊ tunc omnes simul consecrāt
⁊ conficiunt. Quāq̃ꝫ nōnulli consentiant ꝙ q̇

p̃mus ꝓnunciat. ille cõsecrat ne alioꝝ defrau-
daꝛ intẽtio: qꝛ factũ est ꝙ intẽdant. Cõsuene-
runt autẽ p̃sbyteri cardinales romanoꝝ circũ-
stare pontificẽ ꝛ cũ eo pariter celebrare. ꝛ con
sumato sacrificio de manu eius cõionẽ accipe
re significantes apl'os qui cuȝ dño pariter dis-
cũbentes sacrã de manu eius eucharistiã acce
perunt. Et in eo ꝙ concelebrant ostendunt a-
postolos tunc a dño ritũ hꝰ sacrificij didicisse.
Sane dictis uerbis illis hoc est corpus meum
sacerdos eleuat corpus xp̃i. p̃mo vt cuncti astã
tes illud uideant ꝛ petant ꝙ ꝓficit ad saluteȝ.
Juxta illud. Ego si exaltatus fuero a terra ꝛc̃.
Scd̃o ad notandũ ꝙ nõ est aliud dignũ sacri-
ficium. imo est sup̱ omnes hostias. Tertio exal
tatio eucharistie i manu sacerdotis signat xp̃ȝ
veꝝ panẽ p̱ ꝓphetas in scripturis exaltatũ quã
do. s. eius incarnationẽ ꝓphetizabant. Vñ ys.
Ecce virgo concipiet. ꝛ hunc cibum fore cete-
ris excellentiorẽ. Silr̃ ꝛ de potu. Quarto signi
ficat resurrectionẽ. Quĩto hostia eleuaꝛ ut po
pulus nõ p̃ueniens consecrationẽ: sed ex h̾ co
gnoscens illã factã esse ꝛ xp̃m sup̱ altare uenis
se reuerenter ad terraȝ ꝓsternanꝛ. Juxta illud
ad philippenses. Jn nomie Jhesu omne genu
flectaꝛ ꝛc̃. ꝛ illum corde ꝛ ore adorent. Juxta
illud apl'i ad romanos. Corde crediꝛ ad iustici
am. ore autẽ confessio fit ad salutẽ. alia rõ põe
tur ꝓpe finẽ. xj. particule canonis. Licet igitur
fides sufficiat ad saluteȝ. Juxta illud Augusti.
de con. di. ij. ut quid. Crede ꝛ manducasti: nõ
tñ sup̱flua est eleuatio. tum ꝓpter cãs p̃missas
tum q̇a ibi tp̃s ꝛ locus agendi opus se offerũt
fides sine operibus ſm Ja. mortua est. ꝓpt̃ eas
dẽ quoq; cãs calicis eleuatio licet sanguis vid̃
ri nõ possit sup̱flua nõ est. vtꝝ autẽ calix coop
tus debeat eleuari diceꝛ in sequenti particula
sup̱ verbo qui ꝓ vobis. Et tã corpꝰ q̃ȝ calix cuȝ
vtraq; manu eleuantur ꝓpter maiorẽ reueren
tiã ꝛ securitatẽ. Et exinde stringit pollices ꝛ in
dices. prout diceꝛ sup̱ verbo vnde ꝛ memores

Jn eleuatione autẽ vtriusq; squilla pulsatur
nã in ueteri testa. leuite tp̃e sacrificij tubas clã
gebant argenteas vt eaꝝ sonitu ppl's p̃monitꝰ
foret ad adorandum dñm p̃patus. Et ꝓpt̃ cãȝ
eandẽ squilla pulsatur dum corpus xp̃i ad ĩfir
mũ portatur. Mula etiã capellã dñi pape ba-
iulans squillã fert ob reuerentiã reliq̇aꝝ q̃s por
tat. Tunc etiã cerei accenduntꝛ ꝓpter cãm i
ſa parte sub ti. de acolito scriptam.

De septima particula canonis. Rubrica.

Jmili modo ꝛc̃. septĩa ps
lȝ sub vtraq; specie
sumaꝛ vtrũq;. s. corpus ꝛ sanguis
vtraq; tñ sp̃es consecratur ꝛ neu
tra sup̱fluit de cõ. di. ij. cõp̱imꝰ. vt õndaꝛ ꝙ xp̃s
hũanã naturã assumpsit. s. corpꝰ ꝛ animã vt to
tum redemeret. panis eni reformaꝛ ad carneȝ
ꝛ vinum ad animã: qꝛ vinum sanguinẽ opera
tur in quo sedes est anime. xxij. q. ij. moyses. vñ
legiꝛ in leui. Anima carnis i sanguine ẽ. Moy
ses quoq; testaꝛ ꝙ caro ꝓ corpore. sanguis ãt
offerꝛ ꝓ anima. quo circa panis ꝛ vinum in sa
crificio offerunꝛ qd̃ valet ad tuitionẽ corporis
ꝛ anime. ne si sub specie panis sanguis sumaꝛ
cum corpore. ꝛ sic sub altera tñ specie sumaꝛ:
ad alterius tñ puteꝛ peruenire ad salutẽ. Et q̃ȝ
uis sub specie panis sanguis sumaꝛ cũ corpor̃
ꝛ sub specie vini sumaꝛ corpus cũ sanguine. ta
men ſm Jnno. iij. nec sanguis sub specie panis
nec corpus sub specie vini bibitur aut comedi
tur: qꝛ sicut nec sanguis comediꝛ. nec corpꝰ bi
bitur. ita neutꝝ sub specie pãis bibitur: aut sub
specie vini comediꝛ. Et si cõcessibile videaꝛ ꝙ
corpus bibendo ꝛ sanguis comedendo suma-
tur. Est ergo ſm eũ modus sumẽdi carnẽ ꝛ sã-
guinẽ quo neutꝝ manducaꝛ aut bibitur. Et id̃
recte statuitur in canone de cõ. di. ij. cõperimꝰ
ꝙ corpus xp̃i sacerdos sine eius sanguine non
sumat. vñ in q̇busdã locis post sumptionẽ cor-
poris ꝛ sanguinis xp̃i aliq̇d de ipso sanguĩe re-
seruatur in calice ꝛ sup̱ infunditur vinũ puruȝ
vt alij cõicantes inde sumant. non eni esset de
cens tñ sanguinẽ conficere. nec calix capax in
ueniret. Vtrũ autẽ p̱ contractũ sanguis vi-
nũ appositũ efficiatur sacr̃ȝ. diceꝛ sup̱ verbo h̾
ẽ calix. Sequiꝛ posteaq̃ȝ cenatꝰ est ꝛc̃. xiiij.
luna primi mensis ad vesperã. xp̃s ſm legẽ typi
cũ pascha cũ apl'is celebrauit. de quo cũ dixis-
set desiderio desideraui hoc pascha manduca-
re vobiscũ anteq̃ȝ patiar cur hoc diceret statiȝ
ostendit vt. s. veteri pasce finẽ ĩponẽs. noui pa
sce substitueret sacr̃m. Accipiens eni panẽ bñ-
dixit ac fregit dedit q; discipulis suis dicens.
Accipite ꝛ comedite hoc est corpus meũ qd̃ ꝓ
vobis tradetur. Silr̃ ꝛ calicẽ postq̃ȝ cenauit di
cens. Bibite ex hoc omnes. hic est sanguis no
ui testamenti qui ꝓ. v. ꝛ. ꝓ. m. e. in. r. hoc facite
in meã cõmemorationẽ. Hac igiꝛ institutione
formati celebramus iugiter p̱ misterium qd̃ se
mel offerebaꝛ in p̃ciũ. nã vbi vitas venit figu-
ra cessauit. Xp̃s eni pꝰ cenã corpꝰ ꝛ sangui
nẽ suũ dedit apl'is vt hoc sacr̃m uelud ultimuȝ
testatoris mãdatũ artiꝰ memorie cõmendareꝛ
de cõ. di. ij. liq̇do. vñ nouissimũ cõdens heredi
bus testm̃ dixit uos estis qui p̱mansistis mecũ
in tentationibus meis. ꝛ ego dispono uobis re
gnũ sicut pater meꝰ mihi disposuit ut edatis ꝛ
bibatis sup̱ mensam meaȝ in regno meo. Et lȝ
apl'i eucharistiã nõ ieiuni acceperunt. nõ ideo
calumpniandũ est ꝙ pransi debeant hoc sacr̃ȝ

recipere sicut faciebant illi quos aplÌ„us arguit
dicens. Conuenientibus uobis in unum. iam
nō est dn̄icā cenā manducare. vnusquisq̧ enī
presumit cenam suam ad manducandum. ⁊ a
lius quidē esurit. alius ebrius est. Itē ex hoc v̄
bo pōstq̄ cenatum est videtur ꝙ sacerdos cōi
care dꝫ priusq̄ transeat ad calicis consecratio
nem. Sed de hoc dicetur sub ti. de cōicatione
sacerdotis.   Sequitur. Accipiens ⁊ hunc pre
claꝝ calicē ⁊c̄. ponitur continēs pro cōtento.
Nam ⁊ vnus ⁊ idem. ⁊ tunc ⁊ nūc. ⁊ hic ⁊ ali
bi sacrificatur ab omnibus totus est in celo to
tus est in altari simul ⁊ sedet ad dexterā patris
⁊ manet sub specie sacramenti. sicut tactuꝫ est
in. vj. particula super verbo eleuatis oculis. Qđ
autē vinum in calice cōsecrauerit ptꝫ ex eo qđ
ipse subiunxit. Nō bibā ammodo ex hoc geni
mine vitis ⁊c̄. Et fiunt iste consecratōes cuꝫ si-
gno crucis. vt dictum est in. vj. particula super
verbo benedixit: qꝛ virtute crucis ⁊ verboꝝ fit
transsubstantiatio naturaꝝ. Hec autē sunt ver
ba hic est calix mei sanguinis. i. cōtinēs sangui
nē meū. uel sanguis significans passionē.   Et
nota ꝙ passio dr̄ calix uel a calida potione. uel
qꝛ mensurate sumit̄. Fidelis enim deus q̇ non
sinit nos affligi plusq̄ portare possum⁹. De ca
lice dictum est in parte p̄ma sub ti. de picturis.
Hic autē paꝝ eleuato calice sacerdos illum de
ponēs nō deserit eum ad notandum ꝙ quili-
bet aplÌ„oꝝ sic calicē accepit ꝙ unicuiq̧ domi-
nus ministrauit.   Sequit̄. Noui ⁊ eterni te-
stamenti ⁊c̄. Subaudi cōfirmatio noui dic̄ q̇a
nos īnouat per fidē xp̄i eterni dicit: qꝛ lex no-
ua nō est transitoria sicut antiq̄: extra de cele.
mis. cū marthe. Uetus enim testamentū ꝙ hir
coꝝ ⁊ uituloꝝ fuit sanguine dedicatū ꝓmitte-
bat homini tp̄alia ⁊ transitoria. Nouū vero ꝙ
xp̄i sanguine fuit cōsecratum promittit eterna
⁊ ideo testamentū. s. illud fuit uetus ⁊ transito
rium. hoc autē nouū est ⁊ eternū. De nouo ha
betur Luc. xxij. Dispono vobis regnū ⁊c̄. vt su-
pra. vel inde ꝓbatur eternum. i. ꝑpetuū. vn̄ asse
rit̄ nouū. i. vltimū. Nouissimū enī hoīs testam̄
tuꝫ īmobile ꝑseuerat: quia testatoris morte fir-
matur. Iuxta illud aplÌ„i. Testamentū in mortu
is cōfirmatuꝫ ē. alioq̄n nō valet dum viuit q̇ te
status est.   Porro testamentū nō solū dr̄ scri
ptura sed ⁊ promissio. vt dicetur ī ꝓhemio. vj.
partis. ⁊ fm̄ hunc modum dicitur. Hic est san
guis noui ⁊ eterni testamenti. i. cōfirmatio no
ue ⁊ eterne ꝓmissionis sicut dn̄s ipse ꝓmittit.
Qui manducat corpus meū ⁊ bibit meū sāgui
nem habet vitam eternam. vnde. nec primū te
stamentum vt inquit apostolus sine sanguine
dedicatum est. Lecto euim vniuerso legis mā
dato moyses accipiens sanguinē hircoꝝ aut vi
tuloꝝ ipsum libꝝ ⁊ omnē ppl̄m aspersit dicēs.
Hic est sanguis testamēti qđ mādauit ad vos
deus. Ecce q̄ ꝓprie moyses verba predicit qui
bus xp̄s vsus est in cena.   Queritur vtꝝ aqua
cum vino cōuertatur in sanguinē. De quo etiā
iam infra dicetur. Si enim cōuertit̄ ergo aqua
est sacr̄m sanguinis. īmo videtur ꝙ ppl̄i. Naꝫ
aque multe ppl̄i multi. Et ob hoc aqua miscet̄
vino vt xp̄o ppl̄s adunetur. Nā ⁊ de latere xp̄i
sanguis exiuit ⁊ aqua prout tactum est sub ti.
de oblatione. Si v̄o nō cōuertit̄ querit̄ vbi p⁹
cōsecrationem existat. ⁊ q̄uo separatur a vino
cui fuerat in vnum cōmixta. Si autē post con
secrationē aq̄ pura ꝑmanserit fm̄ hoc nō bibit
soluꝫ sanguinē sacerdos in hoc sacr̄o. ⁊ si post
vnā sumptionē iteꝝ eodē die cōicare nō debꝫ
ac si priusq̄ aquā bibisset. Nā iccirco sacerdos
postq̄ perfudit eodē die iteꝝ nō sacrificat: qui
a vinuꝫ purificationis sumit. An forte dicetur
ꝙ sicut vinū mutatur in sacramentū redempti
onis. sic ⁊ aqua transit in sacramentū ablutio-
nis que de latere xp̄i pariter effluxerunt. quis
hoc audeat diffinire. Nam ⁊ illud īquirit̄ vtrū
xp̄s resurgens a mortuis sanguinē illuꝫ resum-
psit quē in cruce effudit. Si eniꝫ capillus de ca
pite nostro nō peribit. q̄to magis sanguis ille
nō perijt qui fuit de veritate nature. ⁊ tn̄ ille in
plerisq̧ ecclesijs dicitur conseruari. Quid etiaꝫ
de circūcisione ꝑpucij vel de precisiōe vmbilici
dicet̄. An in xp̄i resurrectōe redijt ad veritateꝫ
humane nature ⁊ ad locū glorificatū. Sed me
lius est totū deo cōmittere q̄ aliq̇d temere dif
finire. Credit̄ tn̄ ꝑpuciū in lateran̄. basilica cōs
uari. lꝫ a quibusdā dicat̄ ꝙ illud fuit in hierusa
lē delatū ab angelo. karolo magno qui trāstu-
lit illud ⁊ posuit aquis grani honorifice in ec-
clesia beate Marie. Sed p⁹ a karolo caluo po
situ est in ecclesia saluatoris apud karolū. sed si
hoc veꝝ est mirandū est. Cū enī caro illa de ve
ritate humane nature fuerit credit̄ ꝙ xp̄o r̄sur
gente ad locū suū glorificatū redijt. Aliq̇ tn̄ di-
xerunt ꝙ hoc veꝝ esse posset iuxta opinionem
eoꝝ qui dicunt id solum esse de veritate natur̄
humane ⁊ resurgere qđ ab adam traductū est.
Illud autem omnino nephas est oppinari qđ
quidam dicere presumpserunt: videlicet aquaꝫ
in fleuma conuerti. Naꝫ ⁊ de latere christi nō
aquam sed aquaticum humorem idest fleuma
mentiuntur exisse: extra de cele. mis. in quadā.
Duo nāq̧ ꝑcipue eccl̄ie sacr̄a ō xp̄i later̄ flu
xer̄t: vꝫ sacr̄ꝫ redēptōis ī sāguīe. ⁊ sacr̄ꝫ regn̄ati
onis ī aq̄. Nō eī baptizamur ī fleumate sꝫ ī aq̄.
Iux̄ illđ euāgelij. Nisi q̇s renat⁹ fuerit ex aq̄ ⁊
spu scō n̄ ītroibit ī r̄gnū celoꝝ. Quibusdā tn̄ n̄
videtur absurdum ꝙ aqua cum vino transeat
in sanguinem ea videlicet ratione ꝙ aqua per

admixtionem transit in uinum. ⁊ uinum ꝑ cō-
secrationē transit ī sanguinē: ut ī. c. cū marthe.
Et nota de cō. di. ij. c. i. ⁊. c. nō oꝫ. Aqua nanqꝫ
transit in vinū cū multo vini modicū infundi-
tur aq̄. alioq̄n tota vini substantia ꝓpter guttā
aq̄ mutaretur vt q̄ōdā fiat ex illis confusum ꝙ
nec sit aq̄ nec vinū. ⁊ tota fontis vl' fluīs aqua
ꝓpter modicā vini stillā in confusiōis speciem
mutaret̄. nec panis ille posset in eucharistiam
cōsecrari qui factus est de frumento cui forte
cōmixtū fuerit vinū granum ordei vel auene.
Sic ergo si plus apponat̄ aq̄ q̄ꝫ vini erit irriti-
cum sacr̄ꝫ. Oportet vt quidē tn̄ ibi vini ponat̄
quot eque cōmixtū saporē vini retineat: extra
de cele. mis. c. penul. de hoc dicet̄ in. vj. ꝑte sub
q̄nta feria cene dn̄i ad finē. Si autē post ca
licis consecrationē aliud vinum mittat̄ in cali
cē illud q̄ō nō transit in sanguinē. nec sangui-
ni cōmiscetur sed accidentibꝰ prioris vini. Cō
mixtum corpori q̄ō sub eis latet vndeqꝫ circū-
funditur nō madidans circūfusum: extra ꝺ ce.
mis. cum marthe. Ipsa tn̄ accidencia vinuꝫ ap-
positum vident̄ efficere ꝙ inde cōficit̄: q̄ꝛ si aq̄
pura fuerit apposita vini saporē assumit. Qui-
dā auteꝫ voluerunt astruere ꝙ sicut aq̄ pura ꝑ
aque benedicte contractū efficit̄ benedicta. sic
⁊ vinum per sacramenti contactū efficit̄ cōse-
cratum. ⁊ transit in sanguineꝫ quoꝝ assertioni
minime ratio suffragatur: extra de cōs. eccl. vel
alta. q̄ō in dubijs. De quo etiaꝫ dicet̄ sub q̄nta
feria cene dn̄i. Sed nunq̄d irritum est q̄ō geri
tur si forte aqua ꝑtermittat̄. Et videtur ꝙ si ex
his q̄ sub ti. de oblatōe tacta sunt. Cautū quo-
qꝫ est in canone cipriani de cō. di. ij. sicut in sci
ficando ꝙ nō pōt calix dn̄i esse aqua sola ne-
qꝫ vinum solum nisi vtrunqꝫ misceat̄. Et sic ca
lix dn̄i nō est aqua solum neqꝫ vinuꝫ solū. Sic
nec corpus dn̄i pōt esse farina sola nisi vtrūqꝫ
fuerit adunatū ⁊ panis vnius cōpage solidatū
Et hoc quidā cōstanter affirmant asserētes ꝙ
sicut aqua sine vino cōsecrari nō pōt. sic nec vi
num sine aq̄ transsubstantiari valeat: vꝫ q̄a de
latere xp̄i simul' vtrūqꝫ manauit. Alij vō cōcedūt
ꝙ si quisqꝫ nō intendens heresim introducere
obliuione vel ignorantia ꝑtermiserit aquā nō
fit irritū sacr̄m. Illā tn̄ ꝓ obliuionē ꝑtermittē-
tes venialiter peccat. per negligentiā mortalit̄.
⁊ grauiter est puniendus. ⁊ semꝑ pōt appōi an
te transsubstantiatōeꝫ ⁊ ꝙ ꝑdicitur vinū soluꝫ
nō posse offerri intelligunt nisi fiat simpliciter
vel ignoranter. vel nō pōt. i. nō dꝫ Nā dicit̄ gre
coꝝ ecclesia nō apponere aquā in sacramento
Ait enī ciprianus de con. di. ij. scriptura. Si q̄s
de antecessoribus vel ignoranter vel simplicit̄
nō obseruauerit q̄ō nos dn̄s facere exēplo ⁊ ma
gisterio docuit pōt simplicitati eius de indul-
gentia dn̄i venia concedi nobis vero non pōt
ignosci qui nunc a dn̄o instructi sumus vt ca-
licē dn̄icū vino mixto. i. vinū cum aqua in cali
ce mixtum s̄m ꝙ dn̄s obtulit offeramus. Ex q̄
bus verbis aperte colligitur ꝙ vinum aque mi
xtum xp̄s in cena discipulis tradidit. Si vō vi-
num ꝑtermittat̄. de hoc dictum est in. vj. parti
cula super verbo hoc est corpus. Porro lꝫ dili
genti studio vinum optimū ꝓ sacrificio sit q̄rē
dum. vicium tn̄ vini nō maculat mundiciaꝫ sa
cramenti quo circa siue nouū uinū q̄ō mustuꝫ
appellat̄. siue etiā acidum q̄ō appellat̄ acetum
offerat̄ sacr̄m cōficitur. ⁊ diuinitus consecrat̄
Uitandū est tn̄ ne tale uinum mixtum uel co-
ctū uel rosatum uel speciatū in calice ponatur.
Sunt tn̄ qui dicunt acetum nō esse vinū cum
ꝓpriā mutauerit naturā. uinū est calidū illō fri
gidū. ⁊ ideo ex eo cōfici nō posse sicut nec ex a
gresta. Q̄ō cōcedi pōt in aceto ex alio q̄ꝫ ex vi-
no facto. Nā si ex uino factum fuerit secus cū
eadē ꝓprie sit usia. i. substantia. ff. de cōtrahē.
emp. in vēditionibꝰ de cō. di. ij. ego. C. de sum.
tri. inter claras. §. omnes vō. Julius quoqꝫ pa-
pa de cō. di. ij. cū omne. ⁊. c. ꝑcedēti dixit ꝙ cū
lacte confici nō pōt. Botrus autē uue ī neces-
sitate cōprimi ⁊ inde cōfici pōt. Sed de ip̄o bo
tro nō cōpresso nō pōt cōicari. Nō pōt etiā cō
fici cū aq̄ pānꝰ cū q̄ in musto intinctus lauat̄.
Illud autē notandū est ꝙ si vinū in calice cō-
gelatū fuerit dꝫ tā diu exalare sacerdos donec
glacies soluat̄. ꝙ si sic solui nequerit adhibeat
ignē. Si auteꝫ musca uel aranea uel aliq̄d tale
ceciderit in calicē ꝓici dꝫ uinū illud in piscinā
⁊ aliud uinū ⁊ aqua apponi. Si vō post trans-
substantiationē ibi ceciderit uel sanguinē teti
gerit sanguis sumat̄. ⁊ illud prius in aliquo ca
lice sepe uino perfundatur. Et q̄ꝫto diligentiꝰ
⁊ cautius fieri pōt abluat̄. ⁊ demū suꝑ piscinā
cremet̄: q̄ꝛ uix posset absꝫ horrore ⁊ uomitu su
mi. Ablutionē vō ipsaꝫ sacerdos pꝰ cōsecratio
nē vel mister sumat. Sed ⁊ si q̄s statim xp̄i cor
pore sumpto nauseā patit̄ uomitꝰ sil'r suꝑ pisci
nā cōburat̄. ⁊ puluis in piscinaꝫ mittat̄. Si tn̄
aliq̄ hostie ꝑticula uideat̄ ibi. uel si corpꝰ xp̄i in
firmo datū reiicit̄ illud reuerent̄ suscipiat̄ ⁊ cō
tritum cū uino in calice sumat̄ si integꝝ neq̄at
recipi ⁊ si horror sit illud sumer̄ ꝓ reliq̄s custo
diat̄. Nō est igit̄ dād̄a eucharistia egroto uo-
menti sꝫ credat ⁊ mādncauit de cō. di. ij. ut q̄d.
Sꝫ ⁊ si q̄s adeo egrotꝰ est ut masticare nō pos
sit. tūc tn̄ sumat aquā a xp̄i corpor̄ tactā mini
mā tamen particulam sumens totum sumit vt
premissum est. Non est etiam danda ebrio in-
sano heretico epilentico ⁊ similibus: nisi infir-
mitate cessante. xxvj. q. ulti. si qui leproso. tamē
dari pōt ⁊ muto ⁊ egroto compoti sue mentis

post confessionē ⁊ absolutionē a peccatis.
Qualis autē penitentia imponēda sit ei q̄ ꝓpt̄
ebrietatē vel voracitatē vel ꝑ īfirmitatē eucha-
ristiā euomit in canone bede habet̄ de cō. di.
ij. siq̄s ꝑ totū. Et nota ꝙ is q̄ cōicauit si comod̄
⁊ absqꝫ violentia nature pōt dꝫ abstinere a spu
to. Alioq̄n post horā cōuenientē spuere potest
saltē in loco vbi sputū neq̄at pedibus cōculca-
ri. Si quidē hō spiritualis oīa iudicat. ⁊ ipse a
nemine iudicat̄. ⁊ oīa munda sunt mundis. ꝙ
si sup lignū vel lapidē vel terrā eucharistia vl̄ a
liquid de sanguine ceciderit sanguis lingua lā
bentis est. ⁊ deinde radendus ⁊ extergendꝰ est
ipse locus ⁊ pulnis in sacrario siue cū reliq̄s re
ponendus. Si v̄o sup corporale ceciderit suga
tur sicut diligentius fieri poterit. ⁊ lauet̄ ter in
calice ⁊ aq̄ lotōis post missam sumat̄. Deinde
corporale recondendū ē. ⁊ loco reliq̄ꝝ seruā-
dū est. Si v̄o palla altaris intincta fuerit eodēꝫ
mō ipsa particula intincta incisa est ꝓ reliq̄is s̄
uanda. Si autē sup casulā vel albā deguttat si-
militer fiat. Si sup q̄dcūqꝫ ꝓphanū vestimētū
cōburenda est pars illa ⁊ cinis in loco sacro re
ponendus vt dicunt. Pius tñ papa statuit de
con. di. ij. si ꝑ negligentiā vt si aliq̄d de sanguīe
stillauerit in terra lingua lābat̄. Si v̄o fuerit ta
bula locus corrodat̄ ne cōcultet̄. ⁊ rasura igne
consumat̄. ⁊ cinis intra altare condat̄. Et si su
per altare stillauerit sorbeat mist̄er stillaꝫ q̄ꝫtuꝫ
poterit. Si sup lintheū altaris minister lauet li
teamina q̄ stillā tetegerunt tribus vicibus cali
ce subterposito. ⁊ aq̄ abluationis sumat̄ in ca-
lice. ⁊ iuxta altare recōdat̄. Ibidē etiā sequi
tur q̄lis penitentia sacerdoti cui hec continge-
rent sit p̄usq̄ꝫ celebret imponēda. Et nota ꝙ si
ante transsubstantiationē effusa fuerit ꝑs mu
tent̄ palle sub silentio. ⁊ celebrans suū officiuꝫ
exeq̄tur si totū effusum sit tunc p̄missa confes-
sione mist̄er denuo. ⁊ reincipiat officiū ac illo
loco. Hanc igit̄ oblationē ⁊c̄. Si v̄o post trans
substantiationē pars effusa est. tunc sil̄r offici-
um exeq̄tur. Si totū ita ꝙ nihil hauserit quod
valde enorme est. tunc ponat hostiā sup ꝓpici
atoriū. ⁊ mist̄er denuo panē vinū ⁊ aquā ⁊ re-
incipiat. Hanc igit̄ oblatio ⁊c̄. cōfessione tñ p̄-
missa hostia v̄o seruata sumat̄. postmōꝫ a mini
stro in fine misse. vl̄ seruet̄ ꝓ infirmis. Rursus
cōciliū aureliane d̄ cō. di. ij. qui bene. statuit ꝙ
q̄ nō bene custodierit sacrificiū vt mus vel ali-
ud al̄. illud comederit. xl. dies peniteat. Qui au
tē ꝑdiderit illud in ecclesia. vl̄ ꝑs eius ceciderit
⁊ inuenta nō fuerit. xxx. dies peniteat. In eod̄
etiā capitulo ita seq̄t̄ in burcardo li. v. Vñ scri-
ptū est. ꝓfundens aliq̄d sup altare de calice qñ
offert̄ sex dies peniteat. aut si habundantꝰ. vij.
dies peniteat. Qui aūt ꝑfundit calicē dū misse

solennitas celebrat̄. xl. dies penitebit. Si vero
missa celebrata p̄sbyter neglexerit accipere sa-
crificiū. sil̄r. xl. dies peniteat. Et q̄ pollutus noc
turno tp̄e acceperit sacrificiū sex dies peniteat
Qui negligentiā erga sacrificiū fecerit. aut a v̄-
mibus cōsumptū ad nihilū deuenerit tres qua
dragesimas cū pane ⁊ aq̄ peniteat. Si integrū
inuentū fuerit. ⁊ in eo vermis cōburat̄. ⁊ cinis
sup altare recōdat̄. Et qui neglexerit q̄ternis di
ebus suā negligentiā soluat. Si cū amissiōe sa-
poris sacrificiū dulcorat̄. xx. dies ieiunio expla
net̄. Qui v̄o conglutinatū miserit. vij. dies peni
teat. si sacrificiū fuerit sordida vetustate ꝑditū
igne cōburendū est. ⁊ cinis iuxta altare sepeliē
dus. sic legit̄ in burcardo li. v. c. omne. Istō
etiā notandū est ꝙ si a naso sacerdotis celebrā
tis sanguis exierit. vel nausea supuenerit recipi
atur in aliquo vasculo ne sancta contaminen-
tur. ⁊ terso naso vel ore abluto reincipiat sub si
lentio vbi dimisit. Si v̄o infirmitas supuenerit
innitat̄ super crepidinē siue orā altaris. vel sed̄
at donec cōualescat. ⁊ sic incipiat vbi dimisit.
sed si nullo mō pōt cōsumare misteriū alius sa-
cerdos paratus incipiat vbi ille dimisit. ꝓut di
ctū est in. vj. particula sup verbo hoc est corpꝰ
meū. sed si incertū est vbi ille dimisit. tunc quia
ꝑiculosum esset verba sacramenti iterare vel p̄
termittere. posita oblata illa sup ꝓpiciatorium
mist̄er denuo vt p̄missuꝫ est. Sequit̄ miste-
riū fide ⁊c̄. Ideo dicit̄ misteriū fidei: q2 aliō vr̄
⁊ aliud intelligitur. hoc credere iubemur discu
tere nō audemus. fides enim nō est nisi de oc-
cultis. Iuxta illud. Fides nō habet meritū ⁊c̄.
vt supra. Gre. de con. di. ij. quid sit ad finē. dicit
ꝙ ideo dicitur ministerium fidei. quia credere
debemus ꝙ ibi salus nostra consistit. vel quia
sine fide non fit hoc sacramentum. i. sine ea il-
lud intelligi plene non potest. Dicitur autē mi
sterium: quia secretam ⁊ reconditam habet di
spensationem. i. q. i. multi. Misteriuꝫ autē gre-
ce dicitur secretum latine. ⁊ s̄m Inno. iij. de ce
le. mis. cum marthe. Nullus euangelistaꝝ dixit
hec verba. Et his autem ⁊ alijs scripture verbis
quidam dixerunt in sacramento alraris verita
tem corporis ⁊ sanguinis xp̄i non esse sed ima
ginem tm̄ ⁊ speciem ⁊ figuram. pro eo q̄d scri-
ptura memorat aliquotiens id q̄d in altari su-
scipitur esse sacramentum ⁊ misterium ⁊ exem
plum. Sed hi profecto laqueum erroris incur-
runt. De quo etiam tactum est in sexta particu
la super verbo fregit. Nunquid enim ideo sa-
cramentum altaris veritas non est: quia figu-
ra est absit omnino. si enim hoc esset. ergo nec
mors christi veritas est: q2 figura est. ⁊ resurre-
ctio xp̄i v̄itas n̄ ē: q2 figura ē. nā mortē ⁊ resur
rectōēꝫ xp̄i figuram ⁊ imagineꝫ ⁊ similitudinē

esse manifeste declarat apostolus.d. Christus
mortuus est ꝓ delictis nostris.ꝛ resurrexit ꝑꝑ
iusticiā nostrā.Et petrus apl's. Xp̄s passus est
ꝓ nobis:nobis relinquens exēpluꝫ: vt seq̄mur
vestigia eius.Ergo mors xp̄i exēplū fuit vt pec
cato moriamur.Et resurrectio eius exemplum
fuit vt iusticie viuamus.si enī vitas nō fuit er-
go xp̄s vere mortuus nō fuit ꝛ vere nō resurre
xit:sed ꝛ mors eius ꝛ resurrēctio eius vera nō
fuit sed absit hoc.Nā ꝓpheta de eo p̄dixit.Ve
re languores nostros ipse tulit.ꝛ dolores nr̄os
ipse portauit. Altaris ergo sacramentū est;veri
tas ꝛ figura. Tria q̄ppe sunt in hoc sacramēto
discreta vꝫ forma visibilis.vitas corporis.ꝛ vir
tus spiritualis de cō.di.ij.corpus.forma panis.
ꝛ vini vitas.carnis ꝛ sanguīs virt⁹ caritatis et
vnitatis.Primū oculo cernit̄.Scd̄ꝫ aīo credi-
tur.Tertiū corde ꝑcipitur.Primū est sacramē
tū ꝛ nō res.Scd̄m est sacramentū ꝛ res.Terti
um vō est res ꝛ nō sacramentū. Sed p̄mū ē sa
cramentū genimine rei.tertiū est res genimini
sacramenti.Scd̄m autē est sacramentū vni⁹ ꝛ
res alterius.Nā forma panis vtranq̄ꝫ xp̄i car-
nē significat.i.verā ꝛ misticā:sed verā carneꝫ ꝛ
continet ꝛ significat.misticā vō significat: sꝫ n̄
continet.Sicut enī vnus panis ex multis gra-
nis conficit̄ ꝛ vinū ex diuersis racemis cōfluit
sic ꝛ corpus xp̄i ex multis mēbris cōponitur ꝛ
vnitas ecclesiastica ex diuersis personis consi-
stit.s.in p̄destinatis vocatis iustificatis ꝛ glori
ficatis.Nā quos deus p̄destinauit hos ꝛ voca
uit.ꝛ quos vocauit hos ꝛ iustificauit. vn̄ apl's
vnus panis vnū corpus multi sumus. In cui⁹
rei typuꝫ est facti archa dn̄i de lignis sethim q̄
putabilia ꝛ albe spine silu̾a. Patet ergo q̄ subā
corporis ꝛ sanguīs xp̄i est sacramentū ꝛ res: sꝫ
alterius sacramenti est res. ꝛ alterius rei est sa
cramentū.Est enī res p̄mi:q̄ꝛ signat̄ ꝛ cōtinet̄
a p̄mo vꝫ a forma visibili ꝛc̄.Et est sacramentū
tertij:q̄ꝛ significat ꝛ efficit tertiū.i.vnitatē eccle
siasticā.Dr̄ ergo hic misteriū fidei:qm̄ aliud ibi
cernit̄ ꝛ aliud ibi credit̄.Cernit̄ enī sp̄ēs panis
ꝛ vini ꝛ credit̄ vitas carnis ꝛ sanguīs.Qd̄ aūt
hic dr̄ misteriū fidei ꝛ alibi dr̄ sp̄s ꝛ vita. Sp̄s
enī est misteriū ſm illud. Lr̄a occidit.sp̄s enim
viuificat.ꝛ fides est vita ſm illud. Iustus me⁹
ex fide viuit.Huic ergo dn̄s ait.Verba q̄ locu-
tus sum vobis sp̄s ꝛ vita sunt. Verꝫ cū cōse-
cratio perficiat sacramentū.ꝛ post cōsecratōeꝫ
nō fit in altari panis aut vinū.Querit̄ q̄s panis
est corporis:aut qd̄ vinū est sanguīs sacramen
tū.Nā si dicat̄ q̄ panis q̄ fuit vel vinū qd̄ exti-
tit.ꝑfecto nec ille corporis nec illud est sangui
nis sacramentū:q̄ꝛ panis transiuit in corpus ꝛ
vinū in sanguinē. Si vō dicatur q̄ species illa
q̄ remansit.Illa quidē nec extitit ex granis:nec

confluxit ex racemis: qm̄ ex his nō ꝓuenit ac-
cidens sed subā.Quā ergo sil'itudinē assignabi
mus inter sacramentū rei ꝛ rē sacramenti.Nā
si sacramenta nō haberent sil'itudinē reꝝ.quar̄
sunt sacramenta ꝓprie sacramenta nō diceren
tur sicut sacramentū baptismi qd̄ ē ablutio car
nis exterior sil'itudinē hꝫ significati qd̄ est ablu
tio mentis interior. Sane sacramentū istud
in eo gerit sil'itudinē corporis in quo panis si-
militudinē repn̄tat. species ergo panis sacram̄
tū est corporis nō solū rōe rei signate.veꝝ etiaꝫ
ratione contente. Querit̄ autē vtꝝ sp̄ēs pa-
nis ꝛ veritas corporis vnū sint sacramentū an
diuersa.Et videt̄ q̄ diuersa.Cū eīꝫ diuersa sint
signa.videt̄ q̄ diuersa sint sacramenta.Prete-
rea scriptū est ꝑficiant in nobis q̄sumus domi
ne tua sacramenta q̄ continent q̄ verba sub ti
tulo de oratione nouissima exponent̄. Sed vr̄
contra q̄ sint solum vnū.Cū enī eandē rē sac̄-
menta significent.vr̄ q̄ idē sint sacramentū.P̄
alibi legitur presta vt hoc tui corporis ꝛ sāgui-
nis sacramentū nō sit nobis reatus ad penam.
Super hoc dicunt quidā q̄ forma panis ꝛ vi-
ni sunt vnū sacramentū nō ꝓpter vnū signifi-
catū sed ꝓpter vnū contentū.Species autē pa
nis ꝛ veritas corporis sunt vnū sacramentū:n̄
ꝓpter vnū contentū sed ꝓpter vnū significatū
Hi debent concedeř q̄ sicut diuerse res ꝓpter
idē ꝛ vnū significatū idē sunt sacramentū.sic e
adē res ꝓpter diuersa significata diuersa sunt
sacramenta.Quib⁹ obiicit̄ q̄ si species panis ꝛ
veritas corporis idē sunt sacramentū cū speci-
es panis sacramētū sit corporis.ergo vitas cor
poris idē est sacramentū.ꝛ ita idē est sacramē-
tū sui.Sed hoc nō ꝓcedit:q̄ꝛ species panis.ꝛ ē
q̄ddā sacramentū qd̄ est veritas corporis. ꝛ ē
q̄ddā qd̄ nō est illa: qm̄ sunt duo sacr̄a diuer-
sa. Alij vō dicunt q̄ siue diuersa sint significa-
ta siue diuersa significantia.semꝑ diuersa sꝫ sa
cramenta quos oꝫ cōcedere q̄ ī altari sunt ad
min⁹ q̄tuor sacr̄a:vꝫ sp̄ēs panis ꝛ species vini.
veritas carnis ꝛ veritas sanguīs.p̄terea cū pa-
nis ꝛ vini diuersa sint accidentia vt sapor ꝛ o
dor pōd⁹ ꝛ color.q̄ꝫtitas ꝛ figura. vr̄ q̄ singl'a
ꝑ se sint varia sacr̄a. q̄ eī rōe poti⁹ vinū q̄ꝫ aliō
dicēdū ē sacr̄m.Sed c⁹ rei sacramentū ē odor
aut sapor.Ad hoc potest non incōgrue respō-
deri q̄ omnia simul accepta sunt vnum eucha
ristie sacramentum.eo q̄ nullum per se solum
significet:sed omnia simul panis specieꝫ repre-
sentant que corpus christi continet et signifi-
cat.Signorum autem alia sunt naturalia. alia
positiua.Naturalia sunt que secundum natu-
ram significant. quorum quedaꝫ sunt que per
an̄cedēs signāt cōseq̄ns vt rubor̄ vesptio signi
ficat̄ serēitas matutīa. Alia sꝫ q̄ ꝑ consequens

significant añcedens. vt fumo vel cinere signi-
ficat ignis fuisse. Positiua sunt illa q̄ scd̄m im
positionē significant. Quoꝝ alia sunt signa rei
sacre vt serpens eneus erectus in heremo. Alia
sꝫ signa rei ñ sacre vt arcꝰ triūphalis erectꝰ ī bi
uio. Porro signoꝝ rei sacre. alia sꝫ sac̄ vt baptis
mꝰ. alia ñ sac̄ vt agnꝰ paschal̄. Sac̄ sꝫ signa no
te. Nō sac̄ veteris. Quāuis eiꝫ vtraqꝫ sint signa
rei sacre. i. rē sacrā significantia. nō tñ vtraqꝫ sꝫ
sacra. i. iustificantia. Licet nōnulli dixerint sac̄
menta legalia iustificasse. Hec eni est dr̄ia iter
legalia ⁊ euangelica sacr̄a: qꝛ illa significabant
tm̄. hec autē iustificant ⁊ significant. Ueꝝ qñꝫ
large qñꝫ stricte sacr̄m accipit̄. Large fm ꝙ oē
signū rei sacre siue sit sacrū siue nō sacꝝ dr̄ sac-
mentū. Uñ signa legalia sacr̄a dñr. Stricte fm
ꝙ sacꝝ solūmō signū dr̄ sacr̄m de con. di. ij. sa-
crificiū ⁊ . c. signū. ⁊ . c. species. i. q. i. multi. Sacr̄ꝫ
autē dicit̄ actiue ⁊ passiue q̄i sacꝝ signans. vel
sacꝝ signatū. Nā noīe sacramenti qñꝫ signum
rei qñqꝫ res signi varie nuncupat̄. fm ꝙ sacr̄m
accipit̄ ꝓ signo rei. Sacramentū dicit̄ a sacro
⁊ signo q̄i sacꝝ signū. sed fm ꝙ sacramentū ac
cipit̄ ꝓ re signi sacramētū dicit̄ a sacro ⁊ secre
to q̄i sacꝝ secretū. Species ergo panis dicit̄ sa
cramentū actiue. i. sacꝝ signans. vnitas autē ec
clesie dicit̄ sacramentū passiue. i. sacꝝ signatū.
Corpus vō dñicū vtroqꝫ mō dicitur sacramen
tū. i. ⁊ sacꝝ signans ⁊ sacꝝ signatū. Sacramen
tū vō cōsistit in tribus. s. in rebus: in factis in v̄
bis fm ꝓprietatē silr̄itudinē ⁊ interꝑtationem.
Leo nanqꝫ fm ꝓprietatē signat dyabolū. Uñ
aduersarius noster dyabolus tanq̄ꝫ leo rugiēs
circuit q̄rens quē deuoret. Seminare fm silri-
tudinē significat ꝑdicare. Unde. Exijt qui semi
nat seminare semen suū. ⁊ aliud cecidit in t̄raꝫ
bonā. ⁊ aliud sup petrā. ⁊ aliud inter spinas. E
manuel fm interpretationē significat xp̄m. vñ
Et vocabitur nomen eius emanuel: qd̄ interꝑ
tatur nobiscū deus. res vt aq̄ baptismi. Factuꝫ
vt signaculū crucis verbū ⁊ inuocatio trinita-
tis. Singula reperiunt̄ in hoc excellentissimo
sacramēto res. i. corpus ⁊ sanguis. factū. i. esca
⁊ potus. verbū h̄ est corpꝰ meū hic est sanguis
meus. Sequit̄. Qui ꝓ nobis ⁊ ꝓ multis ef-
fundetur in remissionē peccatoꝝ ⁊c̄. Pro solis
p̄destinatis effusus est q̄ꝫtū ad efficatiā. Sꝫ ꝓ
cunctis hoībus q̄ꝫtū ad sufficientiā. Effusio qꝑ
pe sanguinis iusti ꝓ iniustis tā fuit diues ad p̄
ciū vt si vniuersitas crederet in redemptorē nl̄
lum oīo vinculū dyaboli retineret. verbū eiꝫ ef
fusionis habundantiā notat. xvj. q. i. reuertimī
Peccatū autē duobus mōis remittit̄: vide-
licet quo ad meritū culpe. ⁊ hoc ꝑ sanguis fidē
q̄ iustificamur a culpa. ⁊ quo ad debitū pene ⁊
hoc per sanguis p̄cium quo redempti sumus a
pena. Omnes eni q̄i oues errauimus vnusq̄sqꝫ
in viam suā declinauit. ⁊ dñs posuit in eo iniq̄
tates omniū nostꝝ. Unō vulneratus est ꝓpter
iīq̄tates nr̄as. Actrictus est ꝓpt̄ scelera nostra
disciplina pacis nostre super eū. ⁊ liuore eiꝰ sa-
nati sumas. Uere languores nostros ipse tulit
Quia ergo iustus iniuste punitus est. iniusti iu
ste sunt liberati. Assumpsit eni in se penā ꝓ oī
bus vt daret semꝑ gratiā vniuersis. Hic autem
sacerdos eleuat calicē vt illum ppl̄o ostendat.
nec est superflua hec eleuatio. vt dictū est in fi
ne particule precedentis. Et est notādū ꝙ que
dam ecclesie duas habent pallas corporales et
ibi eleuatur calix coopertus cuꝫ altera eaꝝ. In
quo oñditur hoc sacr̄m occultissimū fore ⁊ dif
ficilimū ad intelligendum qōqꝫ t̄pe institutōis
hꝰ sacramenti sanguis xp̄i inuisibilis erat: quia
inter venas eius existebat. Alie vō ecclesie vnā
tm̄ habent pallā. ⁊ ibi eleuatur discoopertꝰ abs
qꝫ velamine. Primo ad signandum ꝙ pꝰ insti-
tutionē hꝰ sacramenti sanguis xp̄i. factus fuit
visibilis per ipsius effusionē in cruce. vñ hic dr̄
hic est sanguis meus ⁊c̄. In eo eni ꝙ calix nō
est coopertus cum palla suꝑ q̄ est hostia conse
crata designat̄ ꝙ sanguis xp̄i a corpore effusus
est ⁊ separatus est. Scd̄o quia hostia est super
pallā corporalē. nec bono mō possꝫ alibi poni.
Tertio quia ꝓpter venti flatum ꝑiculosum est
cooꝑtum cuꝫ palla leuare. Et nota ꝙ sacerdos
actus xp̄i repñtans dum dicit. Accipies calicē
paꝝ eleuat calicē. deinde. d. bñdixit vt sine peri
culo calicē bñdicat illū in altari deponit. Sub
sequenter etiā. d. accipite paꝝ tꝫ eleuatum vsqꝫ
dum in altum eleuet vt illum ppl̄o oñdet. Se
quit̄. Hoc quotiencūqꝫ feceritis ⁊c̄. Hec clau-
sula qꝛ consecrationē tā corporis q̄ꝫ sanguis r̄
spicit post depositū calicē dꝫ dici. Sane in per
ceptōe corporis xp̄i ⁊ sāguis magna est nobis
adhibenda discretio. Cauendū est eni ne si ni-
miū differat̄ mortis ꝑiculū incurrat̄ dño ꝓte-
stante nisi māducaueritis carnē filij hoīs ⁊ bi.
eius sanguinē nō habebitis vitā in nobis. Si
vō q̄s indigne suscipit fm apl̄m iudiciū. s. dam
natōis sibi manducat ⁊ bibit de cō. di. ij. q̄ sce-
lerate. ⁊ . c. se. Ideoqꝫ fm eundē apl̄m ꝓbet seipm
hō. ⁊ sic de pane illo edat ⁊ de calice bibat ⁊c̄.
Dicit ergo quisqꝫ cōicandū esse quotidie. Aliꝰ
vero dicet econtra. Faciat igitur vnusquisqꝫ
ꝙ pie crediderit faciendum. non enim litigaue
runt adinuicem nec alter alteri se preposuit. za
cheus scilicet ⁊ ille centurio cum alter eorum
gaudens christuꝫ in domo sua suscepit ⁊ alter
dixerit. Domine non sum dignus vt intres sub
tectum meum. Et hoc est quod Augustinus
ait duodecima di. illa. de con. disti. ij. quotidie.
Alij quotidie cōicant corpori ⁊ sangui dñi. alij

certis dieb⁹ accipiunt ꝙ liberã hꝫ obseruantiã
de hoc sub ti. de osculo pacis dicet᷑. Et nota
ꝙ lꝫ xp̄s sel᷑ credẽtes sua morte r̄demerit. eccle
sia tñ hoc sacr̄ꝫ quotidie necessario repetit ob
tres p̄cipue cãs. P̄rio qꝛ in vinea laborantes.
eo quotidie reficiunt᷑. Sc̄do vt neophiti ꝑ illõ
incorporent᷑ xp̄o. Tertio vt memoriã passionis
xp̄i quotidie mentib⁹ fideliũ ad imitandũ infi-
gat᷑. quotidie enĩ egem⁹. idcq̄ꝫ panis quotidian⁹
vocat᷑. Quotidianũ ergo sacrificiũ vt ꝓbat pa-
scasi⁹ papa de cõ. di. ij. iterat᷑ est cõmemoratio
nõ iteratio passiõis. Et iõ seq̄t᷑. In mei memori
am facietis. i. in h̄ sacr̄o vocabis quotidie mor
tis ꝛ passiõis xp̄i memoria renouabit᷑ de cons.
di. ij. corpus. ꝛ. c. iterat᷑. vñ. i. ad corinth. x. Quo
ciencũq̄ꝫ manducaueritis panẽ hunc ꝛ cali. bi.
mor. do. an. donec veniat. ꝓpter qd̄ ipse dice-
bat apl̄is. Hoc facite in meã cõmemorationẽ.
Hanc vltimã nobis memoriã dñs dereliq̄t. ꝓ-
ut dictũ est supꝫ verbo. Postq̄ꝫ cenatũ est. Et
nota ꝙ habemus triplex memoriale dñice pas
sionis. Primũ q̄ꝫtũ ad visum in imagib⁹ ꝛ pic
turis. ꝛ ꝓpterea crucifixi imago depingit᷑ in li
bro ꝛ in ecclesijs. Sc̄dm q̄ꝫtũ ad auditũ. s. passi
onis p̄dicata. Tertiũ q̄ꝫtũ ad gustũ. s. sacr̄ꝫ alta
ris in quo xp̄i passio patenter exp̊mit᷑. ꝛ ꝓpter
hoc p̄misit ꝛ memoriã venerantes. Et sequi
tur vñ ꝛ memores. Qui autẽ calicẽ discooꝑtuꝫ
eleuant illĩc in hoc loco cũ palla corporali coo-
ꝑiunt innuentes. ꝙ sepulto dño aduoluto lapi
de clausũ est hostiũ monumẽti: vt. d. marc⁹ ꝛc̄.

De octaua parte canonis. Rubrica.

Nde ꝛ memores ꝛc̄. Oc-
ua pars qꝛ dñs ipse
p̄ceperat in. c. Sl̄i mõ ꝛc̄. vt hoc i
sui memoriã faceremus. Iccirco
in hac parte tria sibi cõmemorã-
da ꝓponit ecclesia. s. tam beatã passionẽ. nec ñ
ꝛ ab inferis resurrectionẽ. sed ꝛ in celos glorio
sam resurrectionẽ. quoꝝ primũ. i. passio excitat
caritatẽ. s̄m. i. resurrectio corroborat fidẽ. terti
um. i. ascensio letificat spẽ. Quid eniꝫ in nobis
magis caritatẽ accendit q̄ꝫ ꝙ ꝓprio filio suo ñ
peꝑcit de⁹. Quid magis in nobis fidẽ cõfirmat
q̄ꝫ ꝙ xp̄s resurrexit a mortuis. Sicut enĩ ĩ adaꝫ
omnes moriunt᷑. ita ꝛ in xp̄o oẽs viuificabun
tur. Quid magis in nobis amplificat speꝫ q̄ꝫ ꝙ
xp̄s ascendens in altũ capti. dux. cap. d̄ do. ho.
vt vbi ipse est illic sit ꝛ minister eius. Sacerdos
igit᷑ hoc repñtans dicendo tã beate passionis
manus in modũ crucis extendit vt habitu cor
poris manuũ xp̄i extensionẽ in cruce repñtet.
qd̄ tñ alij faciunt qñ dicunt. Hanc igit᷑ oblatõ
ñẽ repñsentantes crucifixionẽ statim secuturã.

Et qꝛ xp̄s ꝓlixius orans factus est in agonia.
Iõ agoniã illã habitu oculoꝝ ꝛ faciei qd̄ ãmõ
repñsentat. dicens autẽ nec nõ ab inferis resur-
rectõis illas ad se vt prius reducens eas paꝝ e-
rigit. vñ in cantico abacuc. altitudo man⁹ suas
leuauit. ꝛ hoc in signũ: qꝛ xp̄s inuictus leo sur-
rexit a mortuis. Itẽ dicens. Sed in celos glori
ose ascensiõis eas erigit eq̄liter vsq̄ꝫ ad hũeros
in signũ ꝙ xp̄s eleuatis manib⁹ ferebat᷑ in celũ
ꝛ sedet ad dexterã dei patris. Qd̄ igit᷑ dr̄ vñ
ꝛ memores ꝛc̄. sic est intelligendũ q̄i. d. nos eẽ
sacerdotes ꝓfitemur. ꝛ plebẽ tuã memorẽ esse
testamur xp̄i filij tui ꝛc̄. Sacerdotes quidẽ me
mores ꝛ instructi esse debent: quia ipsi si missã
celebrant. ꝛ sacrificiũ xp̄i exẽplo offerũt. Plebs
etiã sancta memor esse dꝫ: quia xp̄s nõ soluꝫ ꝓ
sacerdotibus. veꝝ etiã ꝓ plebe passus est q̄ san
cta dr̄: quia fide ꝛ baptismo xp̄i percepto scifi-
cata est. Itẽ ex nũc stringunt᷑ digiti. s. pollices
ꝛ indices. nec disiũgunt᷑ nisi qñ oꝫ hostiã tãgi
vel signa fieri qd̄ fit. P̄rio ob reuerẽtiã sacrami
ti ne vꝫ aliq̄d tangãt p⁹ tactũ corporis xp̄i. Se
cundo vꝫ in signũ ꝙ in sacramento sensus ac-
cedit. p̊mo. i. filius p̄ri obedit. Et iõ sabiicit᷑ vñ
ꝛ memores taꝫ beate passioõis resurrectõis et
ascensiõis ꝛc̄. Tertio digiti q̊ corp⁹ xp̄i tetige-
runt iungunt᷑. ad oñdendũ ꝙ fideles illud fide
ꝛ deuotõe tangentes debẽt esse caritati cõiũ-
cti. ꝛ sicut digiti in tangẽdo ꝛ signando ab iui
cẽ ad oraꝫ diuidũt᷑. sic ꝛ fideliuꝫ oꝑatões ĩ hac
vita expedit separant᷑: qñ qñꝫ ꝑ cõtẽplationeꝫ
ad spualia eleuant᷑. ꝛ qñꝫ ꝓ mundanis necessi
tatib⁹ t̄palia admĩstrant. Quarto digitoꝝ cõiũ
cto indicat ꝙ corpus ꝛ sanguis dñi nostri sac
mento. ꝛ mens ꝛ corpus sacerdotis ĩseparabi-
liter esse debent affixa. Quinto stringũt᷑ ne pl᷑-
uis seu particula hostie illis forte adherens ca
dat. Qꝛ v̊o ecclesia dixit se memorem dñice
passiõis. iõ statim acerbiorẽ speciẽ ipsius passi-
onis cõmemorat. recolens in q̊nq̄ꝫ crucib⁹ q̊n
q̄ꝫ plagas. Sicut enĩ subsequẽs expositio decla
rabit ab hinc vsq̄ꝫ dũ corporale desupꝫ calicem
remouet᷑ dñice passionis ordo memorat᷑. Nã
vbi dicit sacerdos hostiaꝫ puraꝫ. hostiaꝫ sanctã
hostiaꝫ ĩmaculataꝫ. panẽ sanctũ vite et̃ne ꝛ ca
licẽ salutis ꝑpetue q̊nariũ crucis signaculũ ĩp̄-
mit supꝫ oblatã ꝛ calicẽ significãs. v. xp̄i plagas
vꝫ duas manuũ totidẽq̄ꝫ pedũ ꝛ vnaꝫ later̄l vl᷑
v. cruces significant qd̄ xp̄s. v. secula redemit.
Tres ãt cruces cõit᷑ facit sacerdos supꝫ oblataꝫ
ꝛ calicẽ: qñ ĩ trib⁹ v̊bis vtrũq̄ꝫ pit᷑ ĩtelligr̄. Nũ
q̄ꝫ enim in crucis signaculo panis separatur a
calice nisi cũ separatim nominantur in canõe
et quando hostia collocatur a sinistro latere
calicis. recta pars crucis solummodo super pa
nem. transuersa v̊o vsq̄ꝫ ad calicem dꝫ ꝓtendi:

qm̄ erecta pars crucis corpꝰ xp̄i sustinuit trāſ/
uersa v̄o brachia distendit. due v̄o cruces sepa
ratim facte animā xp̄i separatā a corpore signi
ficant. Sed cū iam plene ⁊ perfecte sit cōsecra
tio celebrata. nam materia panis ⁊ vini iā trā/
siit in substantiā carnis ⁊ sanguinis nec ulteri
us potest deteriorari uel meliorari. ⁊ sacerdos
vlterius utitur suis nō xp̄i sermonibus de con.
di.ij. panis est. Queritᷣ quare super eucharistiā
adhuc bn̄dictionis signū ip̄rimitᷣ aut aliq̄d cō
secrationis verbū ꝓfertur. Propterea quedam
subiungunt in canone innuentia ꝙ nō dū sit
transsubstantiatio consumata super hoc dicūt
quidā de con. di. ij. vtrū ꝙ scriptura nō attēdit
hic huiusmōi angustias tp̄s: sed sacerdos cum
nō possit simul multa ꝓferre ⁊ agere. ita loqui
tur ⁊ agit ac si tp̄s staret ⁊ essent adhuc facien
da que in principio sermonis nōdū erant fcā.
⁊ verba ⁊ signa nō ad tp̄s sue ꝓlationis: sed ad
cōceptionē loquentis sunt referenda. Innoc.
papa. iij. dixit ꝙ in canone aliud verba signifi/
cant. ⁊ aliud signa ꝓtendunt. nāq̄ verba prin/
cipaliter spectant ad eucharistiā cōsecrandā.
signa v̄o principaliter pertinent ad historiā re/
colendā. Nā verbis vtimur ad cōsecrandū pa/
nē ⁊ vinum in corpus ⁊ sanguinē Jhesu xp̄i.
Signis vtimur ad recolendum ea q̄ per ebdōa
dā ante paschalē gesta sunt circa xp̄m. Patet
ergo ꝙ q̄ꝫtum ad ordinē eucharistie cōsecrāde
c. illud. Qui pridie q̄ꝫ patereᷣ ⁊c̄. in fi. canonis
subiici debuisset: quia in eo consecratio consu
matur. sed qm̄ impedisset ordinē historie reco/
lende: quia q̄d fuit gestum in medio ponereᷣ ī
fi. ꝓuidus canonis ordinator vt ordinē serua/
ret historie q̄i quidā necessitate compulsus. c.
illud. Qui pridie ⁊c̄. q̄i cor canonis ī medio col
locauit ut que sequunᷣ intelligānᷣ ꝓcedere se
cundū illā figurā qua sepe fit vt que narratiōe
succedunt intellectu precedant. vl̄ potius vt tā
littere q̄ꝫ historie suus ordo serueᷣ. Dicaᷣ itaq̄
ꝙ pertinent signa ad historiā passionis recolē
dā: quia significant quinq̄ sensus q̄ tunc re ve
ra patiebaᷣ in xp̄o. vel quinq̄ eiꝰ plagas vt di/
ctum est. sed verba nō pertinent ad eucharisti/
am consecrandā. īmo pertinent ad eucharisti/
am cōsecratā hoc mō. nos serui tui vꝫ sacerdo
tes. sed ⁊ plebs tua sancta. s. ppl̄s xp̄ianus. Nā
ꝙ ppl̄s agit voto sacerdotes pagūt ministerio.
Offerimus p̄clare maiestati tue. i. pre ceter] cla
re. Nā si iusti fulgebunt sicut sol in regno p̄ris
eoꝝ q̄ꝫto clarius maiestas diuina p̄fulget de tu
is donis. i. de frugibus segetum. ⁊ hoc q̄ꝫtuꝫ ad
panē qui est consecratus in carnē. Ac datis. i.
de frugibus arboꝝ. ⁊ hoc q̄ꝫtū ad vinū q̄d ē cō
secratum in sanguinē. De his inquā ⁊ illis offe
rimus hostiā purā hostiā sanctā hostiā īmacu-

latā. i. eucharistiā īmunē ab omni culpa origīa
li: veniali: ⁊ c̄riali. Unde dicaᷣ hostia dictū est
in sexta particula super verbo. qui pridie. vl̄ pu
rā q̄ꝫtum ad cogitationē q̄i puro corde. Sanc
tā q̄ꝫtū ad locutionē. Immaculatā q̄ꝫtū ad ope
rationē: quia peccatū nō fecit. nec dolus inuē/
tus est in ore eius. supple hoc est panē sanctuꝫ
idest sanctificantē. supple datorē vite eterne q̄ꝫ
tuꝫ ad stolā carnis. ⁊ calicē salutis et̄ne ꝑpetue
q̄ꝫtū ad stolā anime s̄m illud. Ego suꝫ panis vi
uus qui de celo descendi. si quis manducaue/
rit ex hoc pane vi. in eter. Possunt etiā s̄o mō
hec verba exponi. vt vꝫ xp̄s dicaᷣ hostia pura:
quia cōceptus est sine peccato dicaᷣ panis vi/
te eterne: quia est refectio angeloꝝ ⁊ calix salu
tis ꝑpetue: quia refectio est hominū. vel tertio
mō hostiā purā: quia xp̄s oblatus est vt nos li
beraret de feditate originalis peccati. Sanctā:
quia vulneratus est vt ꝓfluerent sacramenta q̄
bus ecclesia sanctificaᷣ. Immaculatā: q̄r mor/
tuus est vt nos liberaret de morte eterna. Pa/
nē vite eterne: quia est nostꝝ viaticū. q. via. Et
calicē salutis ꝑpetue: quia est refectio angeloꝝ
inebrians in patria. Uel sic quarto mō de tuis
donis ac datis. Dōa sᷣt ī re et̄na data ī oꝑa tp̄a
lia. Offerimꝰ hostiā purā. s. corporis. hostiā scāꝫ
s. sāguinē. hostiā īmaculatā. quo ad vtrūq̄ vel
purā. i. ab alijs sep̄atā. Scāꝫ. i. scificatā. Imma/
culatā. i. a macul̄ emūdatā. hostiā de corde pu
ro cōscīa bōa ⁊ fide n̄ ficta. Seq̄ᷣ supra q̄ ⁊c̄.
Cū āt orauerit ꝓ hostia trāssubāda p̄ri obtu
lerit nūc orat ꝓ ipsiꝰ acceptatōe: vt eū ad īstar
antiquoꝝ sacrificioꝝ acceptet ꝓpicio suppl̄ no
bis. ac s̄uo vultu. i. respectu placabili. Digneris
respicere nō ꝙ vultꝰ eiꝰ muteᷣ aliqn̄: sꝫ tūc deꝰ
vl̄tū suū suꝑ nos illumīat ⁊ serēat. cū mi̇s̄icordiā
suā suꝑ nos exhibet ⁊ declarat s̄m illud p̄s. Il/
lumīet vultū suū suꝑ nos ⁊ misereaᷣ nr̄i. Itē ꝑ h̄
ꝙ dic̄. Digneris respicere. notaᷣ ꝙ sacerdos nr̄
vultū hꝫ v̄sū ad ꝓpiciatoriū. de quo ī ꝓhemio
hꝰ ꝑtis dcm̄ ē. ⁊ tūc aspgit itꝰ tabernaculū: dū
ꝑ dei mīaꝫ q̄rit eiꝰ ꝓpiciatōeꝫ: vt hēat deus illa
mūera accepta. sic̄ hūit mūera abel iusti. Un̄ se
q̄ᷣ. Sicuti accepta h̄re dignatꝰ es mūera abel
⁊c̄. Hoc āt aduerbiū sicuti si̇l̄itudinē īnuit n̄ ex
p̄mit q̄ꝫtitatē. Multo q̄ppe acceptiꝰ ē h̄ sacrifi
ciū deo q̄ꝫ q̄d obtulit abel q̄d obtulit abraham
q̄d obtulit melchisedech. valet eī ampliꝰ res q̄ꝫ
vmbra. v̄itas q̄ꝫ figura. Ip̄aꝫ ḡ si̇l̄itudinē magis
q̄ꝫ q̄ꝫtitatē debemꝰ attēdere. Offerēdo igr̄ si̇l̄es su
mꝰ abel si rcē q̄dē offerētes. rcē nihilominꝰ di/
uidamꝰ ꝙ q̄r cayn n̄ egit peccauit. sua nāq̄ rcē
cui debat obtulit deo: sꝫ retinēs sibi seip̄ꝫ ⁊ cor
suū subt̄hēs deo male diuidit. Abel āt acceptū
deo intus in corde obtulit holocaustū: q̄r non
se sibi retinuit: sꝫ deo totū se subdidit ⁊ īpēdit.

Et ideo legitur in genes. Respexit deꝰ ad abel ⁊ ad munera eius. ad cayn vero ⁊ ad munera eius nō respexit. xiiij. q. v. scriptū. Prius respe-
xit ad abel ⁊ postea ad munera eius: quia non offerens a muneribus: sed munera ab offeren-
te placuerunt. Similiter ⁊ Abraham egregius fide totū prius se offerebat altissimo. ⁊ ꝓpterea cū sua duceret offerēda. placidas ei hostias offerebat qḋ vt nos scientes imitaremur patrias ab illo deus exegit affectus. Tolle inquit filiuꝫ tuū vnigenitū quē diligis Ysaac ⁊ offer eū ī holocaustū: super vnū montiū quē monstrauero tibi. Statimq; ꝓmptū ⁊ obedientē inuenit. immo nobis ostendit. Melchisedech quoq; nisi se prius acceptū deo sacrificiū obtulisset. futu-
roꝝ cās minime preuidisset: quaꝝ ītuitu misti-
cū panis ⁊ vini primus obtulit sacrificiū. Erat enim sacerdos dei altissimi. Nominant̃ igitur isti tres patres veteris testamenti: quia illi ⁊ eorū sacramenta specialius ceteris hoc sacramentū presignauerunt. Quid enim per munus abel offerētis de primogenitis gregis. nisi xp̄s p̄mo-
genitus in multis fratribus exprimitur: q̄ maliciose occisus est a ppl'o iudeoꝝ sicut ille inuidiose a fratre suo. Nam ſm Apoc. Ipse est agnꝰ dei qui occisus est ab origine mundi. Quid ꝑ sacrificiū Abrahe dilectū ⁊ vnicū filiū offeren-
tis: nisi xp̄i passio designatur. de quo dicit apostolus. ꝓprio filio suo nō pepꝑcit deꝰ: sed ꝓ no. om. tradi. il. Hic est inquit filius meus dilectus in quo mihi cōplacui. Oblatio qnoq; melchisedech tā ꝓprie nouū sacrificiū presignauit vt inde predictū sit. Tu es sacerdos in eternū ſꝫ or. mel. qui ſm apl'm assimilatus per omnia filio dei manet sacerdos imꝑpetuū. Abel dr̃ puer: nō tam a pueritia q̄ꝫ a puritate ſm illud. Ecce pu-
er meus dilectus quē elegi posui super eū spūꝫ meū. Abraham dr̃ patriarcha nō tam israeliti-
ce plebis q̄ꝫ ppl'i xp̄iani illius per carnē huius ꝑ fidē ſm illud. Nō vltra vocabit̃ nomen tuum Abraham sed appellaberis Abraham: qꝛ partē multaꝝ gentiū constituere. Melchisedech īterpretatus est rex iusticie. deinde rex salē idē pa-
cis ꝓpter illud qḋ legit̃. Orietur in diebus eiꝰ iusticia ⁊ habundantia pacis donec auferat̃ lūa Sanctū sacrificium immaculatam hostiā hoc addidit in canone Leo papa primus.

De nona particula canonis. Rubrica.

Vpplices te rogamus ⁊c̃. Nona pars. pontifex vt lex iubebat. ⁊ in ꝓhemio huiꝰ partis dictū est aspergebat tabu-
lam. ⁊ exterius sanguine pacifico. ⁊ xp̄s totiēs aspergit patrē sanguine quociens eum placat per carnem assumptā. Arā aspergit quam diu numeꝝ restaurat angeloꝝ. Exterius sacrū asꝑ-
git dum homines sanctificat ⁊ patri qui in terris sunt reconciliat. Sacerdos eosdeꝫ aspergit: quia hoc sacrificium placat deū ⁊ veniam īpe-
trat. ⁊ sic etiā super os aspergit. Nam qui nos emundat augmentat numeꝝ ciuiū supernoꝝ. Aspergit etiam intus tabernaculū. ꝓut in p̄ce-
denti particula dictū est. Dum autē hic nomi-
nat sublime altare cōmemorat sancta sanctoꝝ

Sane hymno dicto post cenā exiuit Jesus in montem oliueti transtorrentē cedron. ⁊ ꝓ-
gressus pusillum cecidit in faciem suam orans ⁊ dixit. Pater si fieri potest transfer calicē hūc a me. Sed ⁊ ſo ⁊ tertio abijt ⁊ orauit eundem sermonē dicens. ⁊ factus in agonia ꝓlixius o-
rabat. ⁊ factꝰ est sudor eius sicut gutte sangui-
nis decurrentis in terrā. tunc venit ad discipulos suos dicens. Surgite eamus ecce appropi-
quat qui me tradet. Traditor autē dedit eis si-
gnum dicens: quē osculatus fuero ip̄e est tenete eum. Et confestim accedens osculatus ē eū.

Quia ergo Jhesus ꝓcidit orans ⁊ dicēs. pater si fieri ⁊c̃. Ideo sacerdos se inclinās orat et dicit. supplice te rogamus ⁊c̃. vel sacerdotis inclinatio significat emissionē spiritꝰ xp̄i. ꝓut dictum est in ꝓhemio canonis ḋ inclinationibꝰ dictum est sub ti. de confessione. Item dicit vt quotquot ex hac altaris ⁊c̃. osculatur semel al-
tare per qḋ rep̄ntatur osculuꝫ ꝓditoris postq̄ꝫ dn̄s ab oratione surrexit. Quidam ter osculan-
tur agentes gratias trinitati que per passioneꝫ dn̄i genus reconciliauit humanum. Alij bis ad notandū geminā in xp̄o naturā. seu ipsuꝫ ī aīa ⁊ corpore passum. Quia v̄o in agonia ꝓlixi-
us orabat tertio dicēs eundē sermonē. ideo sacerdos facit tres cruces. Primā super oblataꝫ dicendo sacro sanctum filij tui corpus. Et ſam super calicem dicendo ⁊ sanguinē. Tertiam si-
gnando seip̄ꝫ in facie cū dicit. Omni benedictione celesti forte ꝓpter sudorem corporis cru-
ces imprimens super sanguinē. ⁊ quia ꝓcidit ī faciem suam orans. ideo imprimit sibi crucem in facie. vel potius crux que fit supra corpus ḋ signat vincula quibus est ligatum corpus. illa que fit super sanguinem designat flagella qui-
bus allisus est ⁊ sanguis eductus. De vinculis legitur. Ministri iudeoꝝ cōprehenderunt ⁊ li-
gauerunt. ⁊ vincientes duxerunt ⁊ tradiderūt poncio pilato. De flagellis legitur. Apprehēdit pilatus Jhesum ⁊ flagellauit cuius liuore sanati sumus. Per tertiā v̄o crucē que fit ī facie re-
colit illud qḋ exspuebāt in faciē eius. ⁊ palmas in faciem eius dabant. ⁊ velantes faciē eius dicebāt ꝓpheriza nobis xp̄e q̄s est qui te ꝑcussit

Tertio crux que fit supra corpus martyriū xp̄i que fit supra sanguinē martyriū sanctoꝝ designat. quarto p̄me due cruces significāt q̄ xp̄s ꝓ duobus populis passus ē. Tertia que fit in facie q̄ in corpore suo passus ē. Alij v̄o non faciūt p̄missas duas cruces. Considerari etiam oportet q̄ sacerdos dicendo supplices ꝛc̄. stat inclinat⁹ cācellatis manib⁹ ante pect⁹. ad designandū q̄ orōnis humilitas p inclinationē designata tunc demuꝫ ꝛ nō alias exaudiri digna ē si ex fide ꝓcedat peccatoris. i. mētis. Fide dico p dilectionē opante que opatio per manus intelligit̄. Quia v̄o quedā sunt opa vite actiue. q̄dā v̄o vite contemplatiue. sed opa vite actiue quodammodo cācellatim ad opa contemplatiue vite sicut sinistra ad dextrā cōparātur eo q̄ opa actiue sicut supposita seu inferiora ad opera contemplatiue disponunt ꝛ opera contemplatiue. sicut superposita ꝛ altiora illa perficiūt ꝛ confirmāt. ideo in ipsa manuū cancellatione dextra supponit̄ sinistre. Rursus orat cancellatis manib⁹ ante pectus q̄si ipso facto dicat. Obsecro te p crucē ꝛ passionē tuā vt iubeas hec pferri ꝛc̄. Cancellatio enim manuum passionē xp̄i figurat ꝛ dextra p quā resurrectō leue p quā passio designat̄ suppōit̄ vt per hoc xp̄i resurrectio a mortuis insinuet̄. Uer ī nonnullis ecclesiis diacon⁹ infra actionē lauat manus significans p̄mo q̄ pilatus se lauit cum se mundū a xp̄i sanguine ꝓclamauit. vel secundo q̄ nostra sordida opa xp̄i passione mūdantur. Tertio q̄ nullus nisi mūdus ad pcipiēda fidei sacr̄a ꝓcedat. Sequit̄. iube hec pferri ꝛc̄. tante sūt ꝓfunditatis hec v̄ba vt intellect⁹ human⁹ vix ea sufficiat penetrare. Un̄ beatus gregori⁹ de conse. di. ii. q̄d sit sanguis. ꝛ in fine dialogi. Tanti sacr̄i dignus interpres de illis tanq̄ꝫ de re ineffabili pene ineffabiliter loquens q̄s inquit fideliū habere dubiū possit in ipsa īmolaionis hora ad sacerdotis vocē celos apiri in illo iesu xp̄i mysterio angeloꝝ choros adesse sūmis ima sociari. terrena celestibus iūgi: vnūq̄ꝫ ex īuisibilibus atq̄ꝫ visibilibus fieri. Idem etiaꝫ alibi dicit. Uno eodēq̄ꝫ tpe ac momento in celū. i. celestē naturā rapit̄ ministerio āgeloꝝ cōsociandū corpi xp̄i. s. mystico. ꝛ ante oculos sacerdotis in altari videtur. saluo tn̄ occulto celestis oraculi sacr̄o. possent hec v̄ba licet simplicius tn̄ securius sic exponi. Iube. i. fac. hec. s. vota fideliū. i. supplicationes ꝛ p̄ces pferri. i. p̄sentari p man⁹ sancti angeli tui. i. p ministeriū angeloꝝ q̄ sūt administratorii spūs ꝛ vota nostra corā deo offerunt. iuxta illud quod ait raphael angelus ad thobiā. Thobie. xii. Qn̄ orabas cū lachrymis ego obtuli orōnē tuaꝫ dn̄o. Ex hoc ergo euidēter apparet q̄ āgel⁹ sacris mysteriis adesse credēdus est. nō vt consecret q̄a hoc nō pōt sed vt orationes sacerdotis ꝛ populi iō rep̄sentet s̄m illud apoca. Ascēdit fum⁹ aromatū in cōspectu domini de manu angeli que sūt orōnes sanctoꝝ. In sublime altare tuuꝫ supple hoc ē in cōspectu diuine maiestatis tue. i. ī cōtemplatiōe maiestatis ꝛ curie tue celestis. nam ipse deus dicit̄ altare sublime. exo. xx. Nō ascēdas ad altare meum p grad⁹. i. in trinitate non facies gradus. Porro sicut beat⁹ augustin⁹ determinat nō dicit̄ angel⁹ offerre orōnes d̄o q̄si tunc p̄mo deus nouerit q̄d velim⁹ q̄a deus oīa nouit anteq̄ꝫ fiant. sed q̄a necesse habet rōnalis creatura tpales cās ad eternitatē referre siue petēdo q̄d erga se fiat siue cōsulendo quid faciat aut q̄d deo iubente īplenduꝫ esse cognouerit hoc nobis vel euidenter vel latent̄ reportet. Pn̄t etiā secundo modo p̄missa v̄ba sic exponi. Oīputens deus iube hec. s. panē ꝛ vinū perferri. i. transmutari in sublime altare tuum idest in corpus ꝛ sanguinem filii tui super choros angelorum exaltari. q̄a corpus dn̄i dictum ē altare. iuxta illud. Altare de terra facietis mihi. p manus angeli tui. i. p mysteriū sacerdotis Non eni s̄m augustinū. deposcit ob aliud illic deferenda nisi ut intelligat̄ q̄ illa fiant. i. transubstantient̄ in eo sacerdotio. i. in ei⁹ ministerio v̄tute spūs sc̄i. sed cū iaꝫ trāsubstātiata sint exponi pn̄t tertio mō sic. Iube hec. i. corp⁹ xp̄i mysticū. s. ecclesiā xp̄i militantē pferri. i. associari in sublime altare tuū. i. in ecclesiā triūphantē q̄ dicit̄ altare s̄m illud Leuitici. Ignis in altari meo sp ardebit. i. feruor caritatis in ecclesia triumphanti ꝛ hoc p man⁹ angeli tui. i. p opationē ꝛ v̄tutē xp̄i filii tui q̄ ē magni cōcilii angel⁹ Isa. ix. Ipse eni corpus suū mysticū deo pr̄i cōiūgit ꝛ ecclesie triūphanti. Quarto mō hic ē angelus magni concilii. cōciliari⁹ ille cui⁹ concilio pater mūdū creauit ꝛ recreauit. sublime altare in conspectu dei ē xp̄s crucifix⁹ sedens in dextrā patris. Igit̄ angelus confert hec sacramenta in sublime altare in conspectu dei dū cicatrices ostendēs interpellat apud patrē ꝓ nobis hec sacramenta conficientib⁹. Que v̄o sint illa que petit in sublime altare pferri determinat dn̄s dicens. vt quotquot ꝛc̄. p hoc eniꝫ demonstrat̄ corp⁹ xp̄i mysticū quod xp̄us quotidie ad se trahit p mēbra. vn̄ Hiere. Patrē vocabis me ꝛ post me ingredi non cessabis.

De decima pte canonis. Rubrica.

Emento etiam dn̄e ꝛc̄. Decima ps. Hec cōiūctō etiā continuat sequētia proxime

p̄cedentibꝰ.vel dici poteſt ꝙ ſupfluit.Nam in
antiq̇s codicibus p̄cedebat īmediate quedam
oratio incipiēs.Memento mei q̄ſo dñe ⁊c̄.in
q̄ ſacerdos ꝓ ſe orabat vt digne poſſet offerre
vnde tunc recte ſequebat̄.Memento etiā do
mine famu. ⁊c̄.Sed quia in multis modernis
codicibꝰ oratio illa nō īuenitur. ideo ſm̄ illos
iſtud etiā ſupfluit.vel quod melius ē reſpicit a
liud Memento qd̄ p̄cedit.ī quo rogauit ꝓ vi
uis.hic autē orat ꝓ defunctis. Orat ergo pia
mater eccleſia nō ſolum ꝓ viuis verꝫ etiā ꝓ de
fūctis ⁊ eos deo patri ſacre oblatiōis īterceſſi
one cōmendat certiſſime credēs ꝙ ſanguis il-
le p̄cioſus q̇ ꝓ multis effuſus eſt ī remiſſionē
pctōꝝ nō ſolum ad ſalutē viuentiuꝫ verꝫ etiam
ad abſolutionē valeat defunctoꝝ. Ideoqꝫ Ca-
bilonē.cōcilium de cōſe.diſ.i.viſum.ſtatuit ut ī
oībus miſſaꝝ ſolēniis loco cōpetenti videlicet
in hoc loco ſecrete vel in diebꝰ nō ſolēnibus.
In dñica enī die ob reſurrectionē dñicam aīe
requiē creduntur habere eccleſia ꝓ defunctis
dñm dep̄cet̄:iuxta illud Auguſtini.Non ſunt
p̄termittēde ſupplicatiōes ꝓ ſpiritibus mortu
orum q̄s faciendas ꝓ oībus in xp̄iana catho-
lica ſocietate laudamꝰ. Et q̇a qñqꝫ deſunt de-
functis parētes.filii.cognati ⁊ amici q̇ ſuppli-
cationes ꝓ eis effundant vna ⁊ pia mater.i.to
ta eccleſia oēs defunctos ſub generali cōme-
moratiōe ſuſcipit tacitis illoꝝ nōibus ⁊ eis ex
hibet coīonē. Inno.quoqꝫ papa ſtatuit ea.di.
de nōibus vt ante cōſecrationē hoſtie nō reci
tent̄ noīa defunctoꝝ.poſſent enī ppl'o recita-
ri ſed deo quē nihil latet neceſſe nō ē, qui cuꝫ
ſigno fidei nos p̄ceſſerunt.ſ.ad dominū.xiii.q
ii.quā p̄poſterꝫ.in fi.nō ꝙ ibi ſit fides aut ſpes
vbi ſpēs ē ⁊ res.Nam fides euacuatur:caritas
nunq̄ꝫ excidit ſed ſignum fidei ꝓ caractare fi-
dei xp̄ianitatis accipit̄.d̄ pe.diſ.ii.caritas.quo
fideles ab infidelibus diſcernunt̄ ſm̄ illd̄. Au
diui numerꝫ ſignatoꝝ.cxliiii.milia ſignati ex oī
tribu filioꝝ iſrl' ⁊ dormiunt ī ſomno pacis.ſm̄
illud.In pace in idipſum dormiā ⁊ requieſcā.
Frequēter enī ſacra ſcriptura defunctos dor
miētes appellat ꝓ eo q̇a ſicut dormiētes euigi
lant ita mortui reſurgent.ꝓpter quod dicit a-
poſtolus.Nolo vos ignorare de dormientibꝰ
ut nō contriſtemini ſicut ⁊ ceteri q̇ ſpem non
habent.Et dñs'inq̇t in euāgelio.Lazarꝰ amicꝰ
noſter dormit.Ipſis dñe ⁊ oībus in xp̄o q̇eſcē
tibus.in hoc loco ſacerdos quoꝝ maluerit de-
fūctoꝝ debet agere memoriā ſpecialē.Finita ē
enī memoria mortis domini. ⁊ ideo ſequitur.
Mors noſtra xp̄s p̄ceſſit ⁊ nos eius veſtigia
ſeq̇mur.Hic aūt vocant̄ quieſcentes ī chriſto
q̇ in caritate mortui ſūt hn̄tes tam̄ aliqua pur
gabilia eo ꝙ nō plene ſatiſfecerāt.ꝓ pctis con

feſſis.ꝓpter quod ad locū purgatorii deſcēde
rūt vbi exn̄tes ſuffragio indigēt eccleſie militā
tis tanq̄ꝫ nondū habentes in re pacē ⁊ refrige
riū glorie licet habeāt incerta ⁊ īeffabili ſpe lo
cū refrigerii in quo nō ē ardor penaꝝ. lucis in
quo nō ē obſcuritas tenebraꝝ. ⁊ pacis in quo
nō ē conflictus pugnaꝝ.Nā abſterget deꝰ om
nem lachrymā ab oculis eoꝝ ⁊ iam nō erit am
plius neqꝫ luctus neqꝫ clamor ſed nec vllꝰ do-
lor q̄m priora trāſierūt.ſed delectabunt̄ ī mul-
titudine pacis cū placebunt corā dño in regio
ne viuentiū.Paradiſus dicit̄ ergo locus refri-
gerii ꝓpter ardorē ignis purgatorii ꝑ queꝫ aīe
tranſeūt.iuxta illud pſalmi.Trāſiuimus ꝑ ignē
⁊ aquā ⁊c̄.Locus lucis cōtra tenebras īferni.
de q̇bus mathei.xxiii. Mittite eū in tenebras
exteriores.Locus pacis ꝓpter mētis tranq̇lli-
tatē q̄ ē ibi cōtra vermē conſcie eoꝝ q̇ ſalui nō
erūt.vnde Iſa.Uermis eoꝝ nō moriet̄ nec ig-
nis eoꝝ extinguet̄.

De vndecima ꝑte canonis.Rubrica.

Nobis quoque
⁊c̄.Undecima ꝑs.hec aūt oratio
ꝓtendit̄ vſqꝫ ꝑ oīa ſecula ſeculo
rū.Et hec v̄ba proferendo ſacer-
dos paululū exp̄ſſa voce ꝑcuſſo pectore ſilētiū
interrūpit repńtans contritionē ⁊ confeſſio
nē latronis in illo paſſionis dñice articulo īcre
pantis alterꝫ ⁊ dicentis.Nos digna factis reci
pimus hic autē nihil mali geſſit. ⁊ dicebat ad
ieſum luce.xxiii.Dñe memento mei dū veneris
in regnum tuū.ꝓpter quod dixit illi ieſus.Am̄
dico tibi hodie mecum eris in ꝑadiſo.Rurſus
ꝑ exaltationē vocis ⁊ ꝑcuſſionē pectoris expri
mit̄ illud ꝙ centurio ⁊ q̇ cum illo erāt viſis hiſ
q̄ fiebant timuerunt valde dicentes.Uere filiꝰ
dei erat iſte.⁊ oīs turba q̄ ſimul aderāt ad ſpec
taculum illud ꝑcutientes pectora ſua reuerte-
bant̄.Note v̄o eius ⁊ mulieres que xp̄m ſecu-
te fuerāt a galilea ſtabant a longe hec videntes
quos ſignificant miniſtri.ſ.diaconus ⁊ ſubdi-
aconus retro ſtantes q̇ ad hanc vocem erecti ī
os ſacerdotis vel epiſcopi intuent̄. Premiſſa
autē pectoris vnica tōſio ſignificat ꝙ ſm̄ apo
ſtolum ad roma.vii.Xp̄s ſemel ꝓ pctis noſtris
mortuus ē.⁊ fit cum tribus digitis.ſ.ſine polli
ce ⁊ indice ut trinitas ī vnitate notet̄. Pecto-
ris quoqꝫ tunſio qñqꝫ pniaꝫ deſignat.ꝓut ſub
titulo de cōfeſſione dictum ē pctōribus. Hec
iō dicit q̇a ſi dixerimus ꝙ pctm̄ nō habemus:
noſmetipſos ſeducimus ⁊ vitas in nobis non
ē.de pe.diſ.ii.ſi enī inq̇t.Licet enī oī tpe debe
amus ex corde nos recognoſcere peccatores.

vi.diſ.teſtim̃.p̃cipue cũ pro remiſſiõe pctõꝝ ſa/
croſanctũ myſteriũ celebram⁹ de multitudine
miſerationũ tuaꝝ ſꝑantibus. Juxta qđ pſalmi/
ſta inquit. Scđm multitudinẽ miſerationũ tu
arũ dele iniq̃tatẽ meã. Et nota ꝙ vna tm̃ ẽ dei
miſericordia nõ aliud q̃dem q̃ȝ ꝙ ipſe ẽ miſeri
cors. ſed multi ſunt ei⁹ effectus q̇ miſeratiões
dicũtur dicũtur. vñ. Reminiſcere miſerationũ
tuaꝝ dñe ⁊ miſericordiaꝝ tuaꝝ q̃ a ſeculo ſunt
partẽ aliquã ⁊ ſocietatẽ donare digneris. ſed
cũ ipſe deus ſit oĩa in oĩbus ſal⁹ ⁊ p̃miũ ⁊ glo
ria ſinguloꝝ. iuxta illud. Salus populi ego ſuȝ.
Quid ẽ qđ dicit̃ aliquam ⁊ ſocietatẽ ⁊c̃. tanq̃ȝ
nõ oẽs ſint eundẽ denariũ accepturi. Sane li/
cet vnũ ⁊ idẽ ſit p̃miũ ſinguloꝝ videlȝ ip̃e deus
in cui⁹ cognitione ſalus eterna cõſiſtit. ſm illđ
quod ipſe dicit in euãgelio. Hec ẽ vita eterna
ut cognoſcant te verũ deũ ⁊ hũc quem miſiſti
ieſum xp̃m. tñ ſm differentiã meritoꝝ alii pluſ
alii min⁹ diña viſione fruũtur. nam ⁊ ſtella diſ
fert a ſtella in claritate. propt̃ qđ ipſe dñs ait.
Jn domo patris mei manſiões multe ſunt. de
pe. diſ. iiii. in domo. ſicut vnus ſol ẽ cui⁹ lumĩe
ꝑticipant vniuerſi alii pl⁹ alii min⁹ ſm differẽ/
tiã intuentiũ cũ iohãne. ſtephano. mathia. bar
naba. Jn hac ſecũda cõmemoratiõe ſcõꝝ ma/
gna ex ꝑte ſupplẽtur q̇ de primitiuis ſcis deeſ/
ſe videbantur in pría. Sed q̃re iohãnes repetit̃
⁊ ſtephan⁹ ſociat⁹ iohanni p̃mittit̃ mathie ac
barnabe apl'is. Super hoc dici põt ꝙ iohãnes
in pría cõmemoratione diſpõitur ⁊ cũ ceteris
numerat̃ propt̃ dignitatẽ apl'atus. Jn hac aũt
cõmemoratione repetit̃ ⁊ cũ ſtephano ſociat̃
propt̃ priuilegiũ celibat⁹. v̇gines eni ſunt ⁊ ſe/
quũt̃ agnũ quocũq̧ ierit. Preterea ceteris p̃/
mittit̃. v̇ginitas nãq̧ iohannis inde marie cõ
mendat̃. q̇a xp̃s in cruce matrẽ v̇ginẽ diſcipu
lo virgini cõmendauit. ⁊ ex illa hora accepit eã
diſcipulus in ſuã. Stephani v̇o v̇ginitas ex eo
maxime cõprobat̃. q̇a ipſe deputat⁹ eſt ab apo
ſtolis ad miniſteriũ viduaꝝ ⁊ in eo ꝙ feminis
eſt p̃poſitus teſtimoniũ meruit ſinceriſſime ca
ſtitatis. Poſſet aũt nõ euãgeliſta ſed baptiſta
iohannes ĩtelligi niſi p̃mitteret̃ cũ tuis ſanctis
apoſtolis ac martyrib⁹. vnde cõnicit̃ ꝙ apoſto
li tm̃ ac martyres ſubnotant̃. q̃ȝuis ⁊ iohãnes
baptiſta merito poſſet inter martyres numera
ri. Enumerat ergo ſacerdos ſcõs quoꝝ ſocieta/
tem petit. q̇a ⁊ ſacerdos legalis noĩa filioꝝ iſrl'
habebat ſcripta ut ſupra dictũ ẽ. Et aduerte ꝙ
hic octo viri ⁊ ſeptẽ mulieres cõputant̃. q̇a per
hoc ſacrificiũ ſeptem chariſmata gratiaꝝ ⁊ oc
to btĩtudines iungunt̃ in nobis. Sequit̃ non
eſtimator meriti q̇a nõ ſm exigentiã meritorũ
retribuis ſed min⁹ puniendo vel magis remu/
nerando q̃ȝ quiſq̧ meruit. Unde nõ ſm pecca
ta noſtra fecit nobis neq̧ ſm iniq̃tates nr̃as
retribuit nobis. ⁊ alibi. Menſurã bonã ⁊ con
fertam ⁊ coagitatã ⁊ ſupereffluentẽ reddẽt in
ſinũ veſtꝝ per xp̃m dñm noſtꝝ. Hic nõ reſpõ/
det̃ amen. tũ q̇a angeli q̇ ſꝑ aſſiſtũt rñdent pro
ut in fine tertie particule dictũ ẽ. tum quia hec
tacite dicunt̃ nec rñdentes audire pñt. tũ quia
v̇ba ſequẽtia ꝑ quẽ oĩa ⁊c̃. iſtis cõiũgũt̃ ⁊ ab
eis dependẽt ita ꝙ nihil interponi põt. Hoc ãt
loco benedicũt̃ vue ꝓut dicet̃ ĩ ſeptima parte
ſub q̇nta feria cene dñi vbi agit̃ de diurno of/
ficio. Jn canone apl'oꝝ ĩ burchardo li. v. c. offer
ri. ita legit̃. Offerri nõ liceat ad altare. ſ. ad bñ/
dicendũ p̃ter nouas ſpicas ⁊ vuas ⁊ oleũ ⁊ lu
minaria ⁊ fabas ⁊ thimiama ad incenſũ tẽpo/
re quo ſcã oblatio celebrat̃. Sequit̃. Per quẽ
hec oĩa ⁊c̃. ideo dicit oĩa. q̇a ꝑ filiũ oĩa creata
ſũt. vnde Johã. i. Oĩa ꝑ ipſum facta ſunt ⁊ ſine
ipſo factũ ẽ nihil. ⁊ vidit deus cũcta q̃ fecerat
⁊ erant valde bona. Creas igit̃ concedẽdo cre
aturam. ſcĩficas cõſecrando materiã. viuificas
tranſubſtantiando creaturã. bñdicis accumu
lando gratiã. qđ aũt dicit̃ hec oĩa ẽ ſimplex ꝓ
noĩs demonſtratio ſicut tp̃s v̇bi confuſũ. nam
p̃ſens confuſũ pñtis nõ tenet vſum. ⁊ ẽ ſenſus
hec oĩa. ſ. panẽ ⁊ vinũ ⁊ aquam ſꝑ bona creas
ſm cãs canonicas primordiales. ⁊ ſcĩficas ſm
cãs ſacr̃ales viuificas vt tranſeãt in carnem ⁊
ſanguinẽ. ⁊ bñdicis ut conſeruẽt vnitatẽ ⁊ ca
ritatẽ. Rurſus in eo qđ dicit ſcĩficas. notat̃
ꝙ qđcũq̧ ſcĩficat̃ ꝑ gratiã xp̃i ſcĩficat̃. De ple/
nitudine eni ei⁹ oẽs accepim⁹. vñ Johan. xvi.
Pater ſcĩfica eos in v̇itate. i. in filio. Jn eo qđ
dicit viuificas notat̃ ꝙ quicq̇d viuificat̃ ꝑ filiũ
viuificat̃. Johan. xi. Ego ſũ via v̇itas ⁊ vita. viii
diſ. q̇ contẽpta. Jn eo qđ dicit bñdicis inſinua
tur ꝙ benedictio celeſtis dat̃ nobis ꝑ fructuȝ
v̇ginis benedictũ. vel creas ut ſint. ſcĩficas tibi
deputãdo. viuificas animãdo. bñdicis ut vtilia
ſint p̃ſtas vt ꝓſint. Fiũt aũt tres cruces ſuper
dictis v̇bis ſanctifi. viuifi. bene. Jn q̇bus eccle/
ſia primitiua repñtat̃ q̃ fidẽ trinitatis ſuſcepit.
De hoc tñ aliter iã dicet̃. Siq̇dẽ ſacerdos dic/
tur⁹. ⁊ p̃ſtas nobis vel diaconus remouet cor
porale deſuꝑ calice ad notandũ ꝙ qñ xp̃s emi
ſit ſpm̃ velũ tẽpli ſciſſũ ẽ a ſũmo vſq̧ deorſum
⁊ aꝑta ſũt nobis q̃ prius obſcura erãt in lege ⁊
clauſa ſicut dr̃ in euãgelio de q̇buſdam. ⁊ erat
abſconditũ v̇bũ iſtud ab eis. vbi eni ſumpto a
ceto conſũmatũ ẽ reuelatũ ẽ. ⁊ calice diſcooꝑ/
to accipiens hoſtiã dicit. ⁊ p̃ſtas nobis. Dubi
tari aũt vidim⁹ q̃re calix ⁊ non hoſtia coopit̃.
Ad quod q̈drupl ex põt ratio aſſignari. Primo
ꝓpter ꝑiculũ. q̇a ſanguis facili⁹ poſſet recipere
ĩmunditiã q̃ȝ hoſtia. Secundo quia in calice ⁊
ſanguĩe magis ſignificat̃ paſſio xp̃i q̃ȝ ĩ hoſtia

vnde illud. Pater si fieri pōt transeat a me ca/
lix iste. ⁊ in canone in forma sanguīs ponit̃ ac
tus effusionis ibi. Qui ꝓ nobis effūdet̃ ⁊c̃. q̇a
ergo in calice ⁊ in sanguinez magis significat̃
xp̃s mortuꝰ q̃ꝫ in corꝑe. iō sicut ⁊ mortuꝰ pan/
nis ⁊ lapidibus opit̃. ita ⁊ calix pāno ⁊ sāguis
calice ⁊ corporali coopit̃. Tertio sanguis in ca
lice cooperto repn̄tat corpus xp̄i in sepulchro
clauso ⁊ signato. hostia v̊o corpus xp̄i extra se
pulchꝝ. Quarto sanguis xp̄i calice coopto rep̄
sentat xp̄i corpus ī syndone īuolutū. hostia v̊o
nō īuolutū. Sequit̃. ꝑ ipsū ⁊c̃. Si absq̧ alicꝰ
v̊bi vel tp̄is īterpositione cōiungas p̄missa ver
ba ꝑ xp̄m dn̄m nostꝝ. Per quem hec oīa ⁊c̃. ⁊
factis punctum ibi. ⁊ p̄stas nobis. Plana ē lit
tera. dic ergo ꝑ ipsum. i. tanq̃ꝫ ꝑ mediatorē cuz
coeq̄li q̇a ipse ē coequalis patri. In ipso tanq̃ꝫ
ī consubstantiali. vel in ipso. i. ī membris eius.
in p̄re quippe notat̃ auctoritas ꝓpter p̄cipiū
in filio equalitas ꝓpter medium. in spiritu scō
cōitas ꝓpter consortium. Sane sexta feria
crucifixus ē xp̄s. hora tertia linguis iudeoꝝ q̓
narrat marcus. hora sexta manibus gentilium
quod narrat iohānes. circa horā autē nonam
īclinato capite tradidit spm̄. Ad recolendā igit̃
crucifixionē hora tertia factā linguis iudeoruz
clamātiū ter crucifige crucifige euz. Et rursus.
Tolle tolle crucifige eum. sacerdos facit tres
cruces suꝑ oblatā ⁊ calicē dum dicit. Sancti/
ficas. viuificas ⁊ b̄ndicis. Ad recolendam v̊o
crucifixionē q̃ pꝰ īteruallū triū horaꝝ ē fcā ma
nibus gentiliū cū milites crucifixerunt iesū. sa/
cerdos iteꝝ facit tres cruces cū hostia suꝑ cali
cem suꝑ p̄missis tribꝰ v̊bis. s. ꝑ ipsum. ⁊ cū ipso.
⁊ in ipso. Postmodū aūt ad designandam di
uisionem carnis ⁊ aīe dn̄i morientis facit du
as cruces cū ipsa oblata in ore calicis dū dicit
Est tibi deo patri oīpotenti in vnitate sp̄ūs sci
cū enī in xp̄o tres sint vnice substantie videlicꝫ
dīnitas. corpus ⁊ aīa. due tm̄. s. corpus ⁊ aīa fu
erūt in morte diuise. nā dīnitas a neutra ē diui
sa ⁊ seꝑata. ⁊ ꝓpterea nō tribus crucibꝰ sꝫ dua
bus mors dn̄i designat̃. Ceteꝝ sacerdos faciē/
do cruces manus suꝑ mensam altaris extēdit.
q̇a ⁊ xp̄s suꝑ aram crucis manꝰ expādit. iuxta
illud ꝓpheticū. Expandi manꝰ meas ad popu
luz nō credentē mihi. Secūdo etiā p̄misse tres
cruces cū corꝑe suꝑ nudum calicem facte sig/
nificant tres cruciatꝰ quos xp̄s in nuda cruce
sustinuit videlicet passionem. ꝓpassionem et
cōpassionem. passionem in corꝑe. ꝓpassionem
in mēte. cōpassionē ī corde. De passiōe corꝑis
ait dominꝰ ꝑ ꝓphetā. O vos oēs q̇ transitis ꝑ
viā attendite ⁊ videte si est dolor sicut dolor
meus. Foderunt enī manus meas ⁊ pedes me
os ⁊ dinumerauerūt oīa ossa mea. De ꝓpassio
ne mētis dominꝰ inq̇t apl̄is. Tristis est anima
mea vsq̧ ad mortē. cepit enī iesus tedere ⁊ pa
uere cepit contristare ⁊ mestus esse. Ex com/
passione v̊o cordis ꝓ crucifixoribus orauit ad
patrē dicēs. Pater ignosce illis q̇a nesciunt q̇d
faciunt. si enī cognouissent nunq̃ꝫ dominum
glorie crucifixissent. Et ideo sacerdos facit has
cruces cum hostia super calicē. q̇a xp̄s sustinu
it huiusmodi cruciatꝰ ī corpore suꝑ patibulum
Per calicē enī passio designat̃ ut iā dictū est.
Tertio modo tres cruces cum hostia super
calicē facte significāt fidem centurionis dicē/
tis mathei. xxvi. Uere filiꝰ dei erat iste. ⁊ ita co
gnouit eum vnum esse ī trinitate. s. xp̄m deum
⁊ hoīem. Due v̊o q̃ fiūt in ora seu latere calicis
designāt duo sacramēta q̃ de latere xp̄i ꝓfluxe
runt videlꝫ aqua regeneratiōis ⁊ sanguis redē
ptionis. iuxta testimonium iohānis dicentis.
Unus militum lācea latus eius aperuit ⁊ cōti
nuo exiuit sanguis ⁊ aqua. ⁊ iō īmediate post
has duas cruces latus calicis in q̇busdā eccle/
siis cum hostia tāgit̃ ꝑ quod percussio lateris
xp̄i cū lācea militis designat̃. Quīto tres p̄/
misse cruces in q̇busdā ecclesiis ita fiūt ⁊ bene
Nā prima q̃ fit super per ipsū fit supra os cali/
cis exteriꝰ significās q̓ deus ē extra oīa nō ex
clusus. Secūda q̃ fit super cū ipso fit. paꝝ infe/
rius sub prima videlicet a labio calicis in labiū
significans q̓ deus ē super oīa nō elatus. Ter/
tia que fit super in ipso fit inter os calicis circa
mediū cōcauitatis eius significans q̓ est inter
oīa non inclusus. Quarta q̃ fit suꝑ deo patri
fit a medio oris calicis recto diametro contra
faciē sacerdotis significans q̓ oīa que in mini
sterio misse occulte aguntur in fine nobis āte
oculos ponent̃. Quinta que fit super in vnita
te sp̄ūs scī fit a latere calicis inter ipsum calicē
⁊ sacerdotē. videlꝫ descēdēdo a summitate ca/
licis cōtra pedem significās q̓ deus est subter
oīa nō cōpressus seu ꝓstratus. q̇dā tamen de
his duabus vltimis nō faciūt nisi vltimam.
Quinto dicte tres cruces significāt tres cruci
atus quos xp̄s sustinuit tribus tēporibꝰ videli
cet ante mortē alaphas. flagella. sputa ⁊ huius/
modi in morte crucifixionē ⁊ post mortē late
ris perforationē prima significat primū. secun
da secundū. tertia tertiū. q̄rta v̊o significat sepa
rationē aīe a corpore xp̄i. quīta descēsum ī lim
bum vel cruciatū ī pedibus. Sexto quinq̧
ordines signoꝝ q̃ fiūt ante sextū. s. ante tactum
calicis cū hostia. qn̄q̧ videlicet de duabus vl/
timis nō fit nisi vna significāt quīq̧ mūdi eta
tes q̃ fuerūt ante xp̄i natiuitatē. Sextuz v̊o
videlicet ipse tactus significat sextum tempus
s. a xp̄i natiuitate vsq̧ ad finē mundi. Ipse enī
vnicus tactus significat dn̄m semel ascēdisse

crucē ut finē haberet. Ipsa autē res est crucia tus q̄ p dictas q̄nq̄ etates oibus hoib⁹ flebat

Notandū igit̃ est q̄ sacrificiū septē vicibus signat̃ in canōe. Prima vice ter vbi dicit̃. hec dona. hec munera ꝛc̄. Secūda vice q̄nq̄es vbi dicitur. quā oblationē tu deus ꝛc̄. Tertia vice bis semel vbi dicitur. q̄ pridie ꝛc̄. ibi. Tibi gratias agens benedixit ꝛc̄. ꝛ iteꝝ vbi dicitur. similiꝫ modo ꝛc̄. Itē gratias agens ꝛc̄. Quarta vice q̄nq̄es. vbi dicitur. hostiam purā ꝛc̄. Quīta vice bis vbi dicit̃. Sacrosanctū filii tui corpus ꝛc̄. Sexta vice ter vbi dicit̃. sanctificas viuificas ꝛc̄. Septima vice q̄nquies vbi dicit̃ p ip̄m ꝛc̄. put in ipsis locis dictum ē. Inter q̄s septē vices sacrificiū significat̃ duabus vicibus ter ꝛ duabus vicibus quīquies. septima vō vice bis ꝛ ter. Signat̃ ergo simul oibus vicibus iūctis quinquies quiq̄ q̄ sūt simul. xxv. qui numerus p se ductus sp in seipsum reducit̃ si ducatur ī infinitū. quantūlibet eni multiplicet̃ eucharistie sacramentū sp ē idē sacrificiū. Augustinus tñ de conse. dis. ii. semel. dicit. q̄ si tm̄ sel' signū crucis fieret sup panem ꝛ vinū sufficere posset quia semel dn̄s crucifixus ē. In hoc etiā sacramento quinq̄ sensus corporis. s. visus. audit⁹. gustus. odoratus ꝛ tactus exercent̃. s. circa colorem. saporē. odorem. fractionē ꝛ sumptionē vt quiq̄ sensus aie spirituales exuberent. s. visus intelligentie. auditus obedientie. odoratus gust⁹ discretiōis. dilectōis ꝛ tact⁹ opis. ō q̄b⁹ repit̃ in euangelio. Domine quinq̄ taléta tra. mihi ecce alia quinq̄ suplucratus sū. Sed ꝛ binarius ꝛ ternarius bene cōgruit sacramento. binari⁹ ppter carnē ꝛ sanguinē. ternarius ppter panē vinū ꝛ aquā. Itē binarius ppter duplicē modū edendi. s. sacramentalē sub specie panis ꝛ vini. ꝛ spiritualē in fide cordis. Et ternari⁹ ppter tria q̄ sunt in hoc sacramento discreta. s. forma visibilis vini ꝛ pāis. vitas corporis ꝛ sanguīs. ꝛ vtus spiritualis vnitatis ꝛ caritatis. de quibus dictuꝫ ē in septima pticula super vbo mysteriū fidei. i. ut ita ternari⁹ binariū i. fides trinitatis p dilectionē dei ꝛ pximi operet̃. Fiunt igit̃ tres cruces q̄ q̄tuoꝛ hn̄t angulos sup sacrificium. quia xp̄s dū in cruce pepēdit q̄tuoꝛ climata mundi redemit ꝛ septē ordinibus ordinātur. ad notandum septiformē spiritus sc̄i gratiā q̄ in hoc mysterio necessaria ē. ꝛ fere in quolibet ordine p numeꝝ iparem signacula disponunt̃. quia corpus xp̄i vnum manens nō scindit̃ ois honoꝛ tanq̄ dn̄o ꝛ gloria tanq̄ deo. Sequit̃. Per oia secula seculoꝝ non solum crucis ipressio veꝝ etiā vocis exp̄ssio ꝛ pectoris pcussio que gesta sūt iuxta crucem īsinuat put dictū ē sup vbo nobis quoq̄ quia ergo iesus clamans voce magna tradidit spiritū. ideo sacerdos dicendo p oia secula seculoꝝ. exaltat vocē ꝛ etiā aliquātulū calicē eleuat. Uel dicit̃ alte ad incitationē populi ut sciens finē canonis respondeat amē. vel ideo. q̄a centurio clamauit. vere filius dei erat iste. quia vō mulieres lamentabant̃ flentes dominū. iō chorus q̄si lamentādo respondet amen. rep̄sentans fideles q̄ dominū contrito corde lugebūt velut quondā abel iuidi fratris furoꝛe occisum parentes eius lamentabant̃. Consequenter diaconus accedit ꝛ exaltatū paꝝ p sacrificium seu calicē cū corpoꝛe de altari tam ipse q̄ sacerdos deponit. q̄a vt legit̃ Johan. xx. Uenerunt ioseph ab arimathia ꝛ nichodem⁹. ꝛ ipetratuꝫ corpus iesu a pilato deponētes sepelierūt. Sacerdos ergo eleuās nichodemū rep̄sentat. ipsa vō eleuatio xp̄i depositionē de cruce. depositō collocationē in sepulchro demonstrat. Et aduerte q̄a sacerdos dicens. p̄ceptis salutaribus moniti. calicē sil' ꝛ hostiā deponit. Ad cui⁹ rei euidentiā notandū ē q̄ xp̄i corpus ꝛ sanguis bis in sexta feria eleuata ꝛ deposita fuerunt semel in cruce eleuata ꝛ de cruce ad terrā deposita ꝛ semel de terra eleuata ꝛ in sepulchro collocata. primū rep̄sentat̃ in p̄ma eleuatione ꝛ ō positione corpis ꝛ sanguis xp̄i que fit stati p⁹ eoꝝ consecrationē. Alia rep̄sentat̃ in eleuatiōe ꝛ depositione que fit in hoc loco. Cōgrue igit̃ dum hec vba pferuntur fit corporis ꝛ sanguinis eleuatio ꝛ depositio designantes eleuatiōnem corporis xp̄i de terra ꝛ locationē ei⁹ in sepulchro. quia ioseph q̄ illud de cruce ꝛ ō terra leuauit ꝛ in sepulchro locauit: monitus ꝛ istructus erat p̄ceptis salutaribus xp̄i sicut fidel' discipulus eius. vnde de eo legit̃ ī marco. Et ipse erat expectans regnū dei. Simul aūt eleuātur corpus ꝛ sanguis iam consecrata. quia ipse ioseph ut aiunt q̄dam simul corpus cū sanguine in sepulchro locauit. Adhuc in ipsa eleuatiōe tenet̃ hostia cū quatuoꝛ digitis. Cū enim expectemus ꝛ necesse habeamus ipetrare quatuoꝛ p̄ncipaliter p merita passionis xp̄i. s. potestateꝫ contra diabolū. humilitatem contra munduꝫ castitatem contra corpus ppriū. ꝛ subiectiōeꝫ ad dilectionem quo ad deū ꝛ pximū. ideo ad hoc rep̄sentandū merito cū quatuoꝛ p̄ncipalibus digitis hostia tenet̃. Quedam tamē ecclesie in tribus p̄mis petitionibus dominice orationis tenent calicē eleuatum ꝛ tūc calicis eleuatio aliud significat. put ibi dicetur. In quibusdam etiam ecclesiis dum calix parūper ab altari eleuatur quidam puer stat vltimus post subdiaconū habens cappam ex transuerso. ad designandū q̄ caput. i. iudei expectātes messiā i. xp̄m cū iam venerit transuersuꝫ est inscaudā Quia vero nichodemus sepulto dn̄o aduoluit

saxum magnũ ad ostiũ monumenti. iõ diaco
nus sup os depositi. calicis corporale deponit
Diaconus quoqꝫ calicem cũ corpali inuoluẽs
repñsentat ioseph qui corpus dñi syndone mũ
da inuoluit. Rursus qa in pace factus ẽ locus
eius. diaconus sm morẽ quarũdam ecclesiarũ
mensam osculat̃ altaris. Et quia factus est pn
cipatus sup humerꝫ eius osculat̃ dextrũ armũ
pontificis vt in vtroqꝫ significet xp̃m ⁊ qeuisse
post mortẽ ⁊ vicisse post mortem. iuxta quod
ipse p̃dixit in psalmo. In pace in idipsum dor/
miam ⁊ requiescam. ⁊ alibi. O mors ero mors
tua morsus ero inferne. Christus enim ꝑ mor
tem triũphauit de morte. nam qui factus ẽ o/
bediens vsqꝫ ad mortẽ: mortem aũt crucis. id
circo de⁹ exaltauit illũ ⁊c̃. Hoc ipsũ etiã signi/
ficat ꝙ xp̃s sibi crucem sup humerꝫ baiulauit.
Secũdo diacon⁹ osculando dextram sacerdo
tis significat ꝙ vult esse ꝑticeps laboris vt sit
socius eterne retributionis. Tertio ꝑ hoc inu/
it ꝙ ioseph deponẽs corpus illud fuit osculat⁹
In quibusdam ecclesiis sacerdos hic etiã ho/
iam osculat̃ innuẽs ꝙ nichodem⁹ idem fece/
rit quod ioseph. vel potius ꝑ domini passionẽ
factam esse nostram reconciliationẽ. Post os
culũ hui⁹ diaconus retrocedit a facie sacerdo
tis repñsentans mulieres sepulto dño a monu/
mento recedentes.

De pater noster ⁊ eius expõne. Rubrica

Ecundum eos
q̃ dicunt ꝙ tertia pars misse que
dicit̃ postulationes incipit hic.
oremus p̃ceptis salutaribus ⁊c̃. ⁊
ꝙ durat vsqꝫ ad collectas. Hec pars continet
qnqꝫ clausulas. Prima ẽ ipsa p̃facio. s. oremus
p̃ceptis. quod addidit beatus gregorius. Secũ
da est pater noster. Tertia. Libera nos quesu/
mus domine. Quarta. pax domini. Quinta fiat
cõmixtio. Quia ergo iesus voce magna cla/
mabat. Pater in manus tuas cõmendo spiritũ
meũ. ideo sacerdos ⁊ non totus populus ꝑut
greci faciũt eleuata voce ꝓnũciat. oremus. p̃/
ceptis ⁊c̃. Non enĩ dicit̃ sub silentio sed palã.
quia ẽ õ euangelio ad notandũ ꝙ rex celoꝝ in
noua lege palam loquebat̃ ⁊ sine velamine p̃/
dicauit. ad hoc ideo hec domica oratio ⁊ etiaꝫ
Credo in vnũ deuꝫ alta voce dicunt̃ vt oẽs il/
la dicant ⁊ addiscant. Alia etiam ratio posita ẽ
sub titulo de p̃dicatione. Sed tertia clausula. s.
libera nos ⁊c̃. sub silentio dicit̃. in signũ ꝙ xp̃s
interdum a p̃dicatione siluit. aliter tamen ibi
dicetur. Sed ⁊ proferens pater noster ⁊c̃.
Item sicut p̃us extendit ac sursum eleuat ma/
nus. Primo enĩ dicens. p̃ceptis salutarib⁹ ⁊c̃.
Actus ioseph de q̃bus in p̃cedenti colũna dic
tum ẽ quos p̃ceptis salutaribus monitis ⁊ di/
uina institutiõe informatos gessit repñsentauit
quia igit̃ doctrina audiendo meditando ⁊ in/
quiete dicenda ẽ. v. q. iiii. in loco. ideo ṽba ista
depositis super altare manibus ꝓtulit dicens
autem pater noster ⁊c̃. xp̃m populũ orare do/
centem repñsentat. ideoqꝫ moysi orantis exem/
plo man⁹ extendit ⁊ sursum eleuat ut feruorꝫ
cordis ⁊ rectam ad deũ intentionẽ ostendat.
xxxvii. di. si q̃s vult. Rursus dicendo p̃ceptis sa
lutaribus ⁊c̃. calicẽ simul ⁊ hostiã deponit. ut
p̃missum ẽ. Sane legalis pontifex regressus ad
populũ lauabat vestes. imũdus tamẽ erat vsqꝫ
ad vesꝑam sicut in ꝓhemio hui⁹ ꝑtis dictũ est
Sic ⁊ xp̃s qui intrauit in scã sanctoꝝ redit ad
ecclesiam cõpatiendo ⁊ auxiliando ⁊ lauat ve
stes suas. i. sanctos mũdificat. ⁊ tamen vsqꝫ ad
finem mundi membris eius alique macule ad/
herent. Sacerdos etiam redit ad populũ. quia
dũ rursus alta voce multiplicat p̃ces foras exi
re videt̃. ⁊ p̃cibus velut aquis vestimenta sua. i
populũ lauat ⁊ mundat ⁊ tamen ĩmundus iu/
dicat̃. quia vsqꝫ ad mortem erit in omni homi
ne ꝙ lauet̃. Oraturus ergo ⁊ ostẽsurus se cau/
sam agere coram deo ⁊ que quotidie petere d̃
beamus monet populũ orare dicens. pater no
ster ⁊c̃. que oratio habetur mathei. vi. c. Fidu/
cialiter enim orare possum⁹ ut filii patrẽ quos
ipse dominus ad sic orandũ informauit ⁊ ipse
vice vniuersalis ecclesie quam repñseutat orat.
ne tamen sua auctoritate ⁊ quasi presumptiue
petere videatur p̃mittit quasi loco p̃fationis p̃
ceptis salutaribus ⁊c̃. Dicit autem p̃ceptis ⁊ di
uina institutione. quia dominus ⁊ hanc orati
onem instituit ⁊ apostolos sic orare precepit.
⁊ ex tunc maxime ꝓstrati orare debemus vsqꝫ
in finẽ dominice orationis saltẽ in ꝓfestis die
bus. in festiuis ṽo stantes. Tres autem articu
li sequentes. s. p̃ceptis salutaribus. pater noster
⁊ libera nos. significant tres dies dominice se
pulture. ideoqꝫ ⁊ his dũtaxat vtimur in paras/
ceue. In q̃busdam ecclesiis dum sacerdos di/
cit pater noster a diacono ⁊ dum p̃latus dat
benedictionem solenneꝫ post pater noster ma
nus eius a diacono ⁊ sacerdote sustentant̃ in
quo repñsentat̃ ꝙ hur ⁊ aaron sustentabãt ma
nus moysi orantis. de quo sub titulo de orati
one dictum est. Beatus gregorius oratiõeꝫ
dominicam post canonem super hostiam sen
suit recitari asserens in registro incongruum
esse ut super eucharistiaꝫ diceretur oratio quã
scolasticus cõposuerat. Et illa omitteretur quã
dominus ipse dicauerat ⁊ apostoli dicere con
sueuerant. Et cantatur apud grecos a toto

populo ſed apud nos a ſolo ſacerdote. Jllud
autem notãdũ ẽ ꝙ hec oratio ceteras orõnes
ꝓpter q̃tuor antecellit.ſ.auctoritate doctoris.
breuitate ſermonis.ſufficiẽtia petitionuꝫ.⁊ fe-
cunditate myſterioꝝ.Auctoritate doctoris.q̇a
fuit ipſius ſaluationis apoſtoloꝝ.orare docen-
tis ore ꝓlata ⁊ inde dicit̃ oratio dominica.bre
uitate ſermonis q̇a facile diſcitur ⁊ ꝓfert̃. iux-
xta illud.Cũ oratis nolite multũ loqui ⁊c̃.Suf
ficientia petitionũ qm̃ vtriuſqꝫ vite neceſſaria
continet.fecũditate myſterioꝝ q̇a ĩmenſa con
tinet ſacramẽta. Uex licet ſciat domin⁹ q̇d
velimus.vult tamen nos orare vocaliter.ꝓpter
multa.Primo ꝓ excitanda deuotione. q̇a qꝺ̄
facit flatus carboni hoc facit ꝓnũciatio deuo
tioni.vnde.ad ipſum ore meo clamaui ⁊ exalta
ui ſub lingua mea.Secũdo ꝓ alioꝝ inſtructõe
ut cortina cortinam trahat ⁊ q̇ audit dicat ve
ni.extra de ſacra vnc.c.vnico.vnde. luceat lux
veſtra coram hominibus.Tertio ꝓ lingue ob-
ſequio.ut quod lingua peccamus lingua ſatiſ
faciamus.vnde.Sicut exhibuiſtis membra ve
ſtra ſeruire iniq̃tati ad iniq̃tatẽ.ita exhibete ea
ſeruire iuſticie in ſacrificationẽ.xlvii.di.omneſ
Quarto ꝓ rei petende cõmemoratione. q̇a fa-
cilius obtinet̃ quod inſtanti⁹ poſtulat̃. de pe.
diſ.i.ĩportuna.xliii.diſ.ſit rector.in fi.vñ.Peti-
te ⁊ accipietis:pulſate ⁊ apiet̃ vobis. Quĩto ꝓ
ĩpetrate rei cuſtodia.quia quod ſepi⁹ requirit̃
diligenti⁹ cuſtoditur.vnde.Tene quod habes
ne alius accipiat coronã tuam. Sane ĩ hac
oratione orat̃ ꝓ bonis adipiſcendis ⁊ ꝓ malis
vitandis.Pro bonis tp̃alibus ſpũalibus ⁊ eter
nis.Pro malis p̃teritis pñtibus ⁊ futuris. De
bonis eternis dicit̃.adueniat regnũ tuum.De
bonis ſpũalibus.fiat volũtas tua ſicut in celo ⁊
in terra.De tp̃alibus.panẽ noſtꝝ quotidianuꝫ
da nobis hodie.Eterna petũtur in p̃miũ.ſpũa-
lia in meritũ.tp̃alia in ſuſtentaculũ.De malis p̃
teritis.dimitte nobis debita noſtra ⁊c̃. De pre
ſentib⁹.ſed libera nos a malo.De futuris. ⁊ ne
nos inducas ⁊c̃.Preterita ſunt dolenda.p̃ſen
tia/ſunt vincenda.futura ſunt p̃cauenda. Se
ptẽ ſunt orationis dñice petitiões p̃ter captati
onem beniuolentie q̃ ſignificãt ſeptẽ v̄ba ĩ xp̃i
cruce.Primũ fuit.pater ignoſce illis.Secũduꝫ
ecce mulier fili⁹ tuus.Tertium.ecce mater tua
Quartũ.hodie mecũ eris in paradiſo.Quintũ.
eloy eloy.Sextũ.pater in man⁹ tuas.Septimũ
conſũmatũ ẽ.Uel ſignificant ſeptẽ v̄ba que tm̃
beata virgo legit̃ de xp̃o dixiſſe.Primum fuit
diſcretionis.quomodo fiet iſtud. Secundum
humilitatis.ecce ancilla domini.Tertiũ ſaluta
tionis.ecce vt facta ẽ vox ſalutationis tue ĩ au
ribus meis.Quartũ gratiaꝝ actionis.magnifi-
cat aĩa mea dominũ. Quintũ compaſſiõis. fili
vinũ non habẽt.Sextum inſtructionis.Quod
cũqꝫ dixerit vobis facite.Septimũ amoris.fili
quid feciſti nobis ſic.Prima autem petitio ẽ.
ſanctificet̃ nomen tuũ.Secunda.adueniat re-
gnũ tuum.Tertia.fiat volũtas tua. Quarta.pa
nem noſtꝝ quotidianũ.Quinta. ⁊ dimitte no-
bis debita noſtra.Sexta.⁊ ne nos inducas in
temptationẽ.Septima.libera nos a malo. Et
he ſeptẽ petiones ſm̃ apoſtolum ſeptẽ poſtula
tiones dicunt̃.quaꝝ prime tres ſpectant ad vi
tam eternã ſiue ad patriã.⁊ ideo ſacerdos ĩ q̇-
buſdã locis eleuato calice dicit eas ⁊ p̃fatione
p̃ceptis ſalutaribus ⁊c̃.dicẽs vero ſicut in celo
paꝝ magis eleuat illũ ⁊ dicẽs ⁊ in terra. depo-
nit illũ.Tres vltime ad p̃ſentem vitam ſiue ad
viã ꝑtinẽt.⁊ ideo depoſito calice dicit eas.me-
dia v̄o.ſ.panẽ noſtꝝ ⁊c̃.ꝑtinet ad vtrũqꝫ. Por
ro tres prime ſuccedũt ordine tp̃is ſed p̃cedũt
ordine dignitatis.Tres vltime ſuccedũt ordĩe
dignitatis.ſed p̃cedunt ordine temporis. Du-
plex igitur ordo ẽ in dominica oratione notã-
dus.vnus ĩ aſcendendo q̇ cõuenit cũ v̄tutibus
alter in deſcendendo qui cõcordat cum doniſ
dona nãqꝫ de ſummis ad ima deſcendũt.vnꝺ̄
req̇eſcet ſuꝑ eũ ſpiritus ſapientie ⁊ intellectus.
⁊c̃.Uirtutes v̄o de imis ad ſumma conſcẽdũt
Uñ beati pauperes ſpiritu quoniã ipſoꝝ eſt re
gnũ celoꝝ.Beati mites ⁊c̃. Nempe dominus
in oratiõe ipſa ſecutus ẽ ordinẽ dignitatis qui
eſt artificialis vt de maioribus ad minora de-
ſcendens.Sed doctores in illi⁹ expoſitione ſe
quũtur ordinẽ tẽporis q̇ eſt naturalis vt ꝺ̄ mi-
noribus ad maiora.i.de tp̃alibus ad eterna cõ
ſcendant quemadmodũ ſeruabim⁹ exponẽdo
Et ſit hic adaptatio ſeptem petitionũ.ſeptẽ vir
tutũ.ſeptem donoꝝ ſpiritus ſancti.⁊ ſeptẽ bea
titudinũ cõtra ſeptẽ vicia capitalia ſeptem v̄tu
tibus oppoſita.Nam dona petitionibus virtu
tes donis ⁊ beatitudines virtutibus obtinent̃
Septem dona ſunt hec ſapientia.intellect⁹
conſilium.fortitudo.ſcientia.pietas.⁊ timor.ꝺ̄
quibus dicit ꝓpheta.Requieſcet ſuper eũ ſpi-
ritus ſapientie ⁊ intellectus.ſpiritus conſilii et
fortitudinis.ſpiritus ſcientie ⁊ pietatis.⁊ reple
bit eum ſpiritus timoris domini. Septem v̄o
v̄tutes ſũt he pauꝑtas ſpiritus.manſuetudo lu
ctus.eſuries iuſticie.miſericordia.mũditia cor-
dis ⁊ pax.Septem quoqꝫ beatitudines ſũt iſte
regnũ celoꝝ.poſſeſſio terre.cõſolatio.ſaturitas
miſericordie conſecutio.viſio dei. filiatio dei.
de q̇bus coniũctim domin⁹ ait.de prima.Bea
ti pauꝑes ſpiritu quoniã ipſoꝝ eſt regnũ celoꝝ
de ſecunda.Beati mites quoniam ipſi poſſide
bunt terram.de tertia.Beati qui lugent quo-
niam ipſi conſolabuntur.ꝺ̄ quarta. Beati qui
eſuriunt ⁊ ſitiunt iuſticiã qm̃ ipſi ſaturabunt̃.

de quinta. Beati misericordes quoniã ipsi mi
sericordiã consequent̃. de sexta. Beati mundo
corde quoniã ipsi deum videbunt. de septima.
Beati pacifici quoniã filii dei vocabuntur.
Septem v̓o vicia capitalia sunt inanis gl'ia
l sive su͛pbia. ira. ĩuidia. accidia. auaritia. gula. ⁊
uxuria. que significata fuerũt in septẽ populis
q̃ terrã israhel ꝓmissam tenebant. videlꝫ etheꝰ
iereꝫeris. amorreus. cananeꝰ. ferezeus. eueus ⁊
iebuseus. Homo igit̃ est egrotus. deus medicꝰ
vicia sunt languores. petitiones sunt planctus
dona sunt antidota. virtutes sunt sanitates. be
atitudines sũt felicitates ⁊ gaudia. Hec septeꝫ
vicia ꝑ septẽ petitiones huiꝰ fugant̃ oratiõis.
ꝓut inferius ostẽdetur. Ad orationis ergo
ipsius expositionẽ veniamꝰ. Et nota ꝙ in qui-
busdam ecclesiis dum hec septẽ petitiones di-
cunt̃ diaconꝰ stat inclinatus cõmunionem ex
pectans in quo significat apostolos q̇ pꝰ mor-
tem domini ꝑ septẽ ebdomadas confirmatio-
nẽ spiritus expectauerunt. Subdiaconꝰ v̓o q̇-
escit quia mulieres in sabbato q̃ est dies septi-
ma siluerunt.

Ater noster ⁊c̃. Or-
dinẽ tꝑis vt p̃missum ẽ in huius
oratiõis expositione seruãtes a fi
ne eius initium sumamꝰ versus
principium ordine retrogrado ꝓcedẽdo. Si q̇
dem homo multis malis circundatꝰ primo pe
tit liberari a malo. Quia v̓o sine tẽptatione nõ
est vita hominis suꝑ terrã: ideo liberatꝰ a ma-
lo petit vt in tẽptationẽ non inducat̃. Et quia
dum in hac vita cõsistit semꝑ est in quocunqꝫ
pctõ. nam si dixerimꝰ quia pctm̃ non habemꝰ
v̓itas in nobis nõ est. ideo petit vt debita. i. pec
cata sibi dimittant̃. Cũ autẽ fuerit liberatus a
malo cũ vicerit tẽptationes cũ debita fuerint
ei dimissa. q̇a q̇ ꝑ se stare nõ potest necessarius
est ei spiritus fortitudinis ne p̃miũ expectãdo
deficiat. ideoqꝫ petit vt panis quotidianus sibi
donet̃. deinde cũ fuerit liberatꝰ a malis ⁊ robo
ratus in bonis. Petit vt fiat volũtas dei sicut
in celo ⁊ in terra. ⁊ quoniã p̃missa in hac vita
ꝑfecte fieri nõ possent mox petit vt regnũ ad-
ueniat in quo nomen patris sanctificetur ĩ ce-
lis ut nunq̃ꝫ de cetero possit a sanctificationis
gratia separari. Postq̃ꝫ petitionũ continua
tionem p̃misimus mox ad eoꝝ expositionẽ ve
niamus. Prenotandum tamen est ꝙ illud qđ
in oratione p̃mittitur videlicet pater noster q̇
es in celis captatio beniuolentie est ut iam di
cetur. Nempe patreꝫ grece dicitur genitor latĩe
⁊ ebraice abba. ⁊ dicitur deus pater a patrãdo
siue perficiendo quia per eum omnia facta sũt
Deus autem ⁊ generaliter ⁊ specialiter ⁊ singu

lariter dicitur pater. Generaliter omnium per
orationem. specialiter iustoruꝫ per adoptionẽ.
singulariter christi per generationem. Per cre
ationem vt ibi. Flecto genua mea ad te deum
patrem omnipotentem a quo omnis paterni-
tas in celo ⁊ in terra nominatur. Per adopti
onem vt ibi. Si vos cum sitis mali nostris bo-
na data dare filiis vestris quanto magis pater
vester de celo dabit vobis spiritum bonuꝫ pe-
tentibus se. Per generationẽ vt ibi. Nemo no
uit filiũ nisi pater ⁊ patrẽ nisi filiꝰ ⁊ cui volue-
rit filius reuelare. ⁊ ꝑ hoc ꝙ dicit. pater noster
qui es in celis dehortat̃ nos a duobus videli-
cet a suꝑbia ne dicamꝰ pater mi q̃si reputãtes
ꝓprium quod est cõmune ⁊ ab indignitate. s.
ne reddamur indigni tanto patre qui cõsistit ĩ
in celis. Deus enĩ soliꝰ xp̄i pater ẽ ꝑ naturã cui
soli cõpetit dicere pater mi. Fidelium autẽ est
pater ꝑ gratiã quibꝰ competit dicere pater no
ster. Ille dicit. pater mi si possibile est transfer
a me calicẽ hunc. Isti dicunt. pater noster qui
es in celis sanctificet̃ nomen tuum. ⁊ ipsemet
dicit. Vado ad patrẽ meum ⁊ ad patrẽ vestꝝ.
meum q̇dem ꝑ naturã: vestꝝ ꝑ gratiã. Hortat̃
etiã nos ꝑ hoc ad duo. s. ad seruãdum gratiam
adoptionis cuꝫ dicit pater. ⁊ vnionẽ fraterni-
tatis cum ait noster. Rursuꝫ ꝑ hoc qđ dicit pr̃
qđ est nomen pium notat̃ bonitas eiꝰ ⁊ eccle
sie deuotio q̃ ipsuꝫ patrẽ appellat. Per h̓ v̓o ꝙ
dicit̃ noster ostẽdit̃ dilatio caritatis. Per hoc
ꝙ dicit in celis. i. in sanctis quoꝝ cõuersatio a
fece mundi remota est dei pietas designatur.
Quia igit̃ captatio beniuolentie in hac orõne
p̃mittit̃. Sciendum ꝙ beniuolentia captatur a
tribus. s. a ꝑsona genitoris. petitoris ⁊ assesso-
ris. cognitor ẽ deus. petitor est homo. assessor
est angelus. A ꝑsona cognitoris cum ait pater
petitoris cum ait noster. assessoris cum ait qui
es in celis. i. in angelis vel in sc̄is. de quibꝰ ha-
bet̃. Celi enarrant gloriã dei. vñ spes nobis at
tribuit̃ ut sc̄õs nos faciat vel in celis. i. ĩ secreto
maiestatis diñe ꝑ qđ dat̃ fiducia obtinẽdi bo
num occultum qđ oculꝰ nõ vidit nec auris au
diuit nec in cor hominis ascendit. Dat ergo fi
duciam ĩpetrandi bonum. vñ nõ dicit̃. domĩe
cui seruitur timore sed pater cui seruit̃ amore.
q. d. Quia pater es vis quia in celis es potes. er
go libera nos a malo. Et nota ꝙ celum di-
cit̃ a celando quia celat diuina secreata. vel a
celsitudine quia altius ẽ terrenis rebꝰ. sed libe-
ra nos a malo. Triplex est maluꝫ a quo petimꝰ
liberari ĩnatum. additum ⁊ inflictum. Primuꝫ
contrahitur scilicet originale. Secundum cõ-
mittitur scilicet actuale. Tertium sustinemus. s
penale. Malum autem vitamus per spiritum
timoris. nam vt inquit scriptura. Timor domi

ni expellit peccatum. Porro triplex est timor
quo cessamus a malo seruilis.initialis.⁊ filialis
Timore seruili cessamus a malo formidine pe
ne.Timore filiali cessamus a malo amore iusti
cie.Initiali timore cessamus a malo parti for-
midine pene:partim amore iusticie.seruilis ti-
mor est incipientiũ.initialis ꝓficientiũ.filialis
ꝓficientiũ.Dicit ergo sed libera nos a malo.q̈-
si dicat.da nobis spiritum timoris ⁊ pauperta
tem spiritus vt per spiritum timoris vitemus
mala.per paupertatem spiritus abdicemus bo
na quatenus exclusis viciis ⁊ contemptis ter-
renis habeamus eterna.s. regnum celorũ. qd̃
lucifer ⁊ primi parentes ꝑ inanem gloriã siue
superbiam amiserunt. Per hoc ergo ꝙ se hu
miliando petit liberari a malo quod fit per do
nũ timoris fugatꝰ superbia que opponitꝰ timo-
ri.⁊ sic finis orationis concordat cũ principio
vbi ab humilitate contra superbiam incepit.vt
p̃missum est. Et ne nos inducas in temptati
onem.s.diabolicam. Nota ꝙ temptat nos
deus.temptat homo.temptat diabolus.deꝰ tẽ
ptat vt ꝓbet.homo vt sciat.diabolus vt fallat.
de primo legitꝰ.Temptauit deus abraham. de
secũdo.Tempta nos obsecro diebus decem.d̃
tertio.Cur sathanas temptauit cor tuum.

Porro duobus modis temptamur interius
ꝑ delectationem ⁊ exterius per suggestionem.
interior temptatio parum efficit.exterior mul-
tum ꝓficit si nõ consentiatꝰ sed resistatꝰ. Scri-
tũ est enim.Temptatio vos nõ apph̃endat ni
si humana.Rursus.Beatus vir qui suffert tẽ-
ptationem q̇a cum ꝓbatus fuerit accipiet coro
nam vite.Cũ igitꝰ circa consensum temptamꝰ
ducimur in temptationem cum consentimus
in temptationem inducimus:sicut piscis ante
capturam ducitur in rethe.cum autem induci
tur capitur ⁊ tenetꝰ.tunc impletur quod iaco-
bus apostolus ait. Temptatꝰ autẽ vnusquisq̃
a cõcupiscentia sua mala abstractus ⁊ illectus
Deinde cõcupiscẽtia cũ cõcepit parit peccatũ
pctm̃ v̇o cũ consũmatũ fuerit generat mortẽ.
Uerũ cũ idem apostolus dicat q̇a deus ẽ inter
p̃tatꝰ malorũ. Quid est qd̃ petimꝰne deꝰ nos
iducat ĩ temptationẽ. Sed dicendũ ẽ ꝙ deus
quodãmodo tẽptat ⁊ quodãmodo nõ tẽptat
vt ꝓbet.iuxta illud.Proba me deus ⁊ tempta
me.Non temptat nõ fallat.iuxta illud.Deꝰne
minẽ tẽptat.petimꝰ ergo ne non deus in tem-
ptationẽ inducat.i.ne ꝑmittat induci. q̇a sicut
dicitꝰ.Non ẽ malũ in ciuitate quod deus non
faciat.i.qd̃ fieri nõ ꝑmittat.Scriptũ ẽ enĩ.Fi
delis deus qui nõ patitꝰ vos temptari supra id
quod potestis.q̄si dicamus.Da nobis spiritũ
pietatis ⁊ mansuetudinem spiritus sui ut per
spiritum pietatis vincamus temptationes ex-
ercendo nos ad pietatem ⁊ per mansuetudinẽ
spiritus vincamus iram non reddendo malũ
pro malo.Uincamus etiam inuidiam que op
ponitur pietati vt ita possideamus terrã viuen
tium quam per spiritum pietatis ⁊ per mansu
etudinem spiritus obtinebimus. Nam pietas
ꝓmissionem habet vite que nunc est ⁊ future
Et beati mites quoniam ipsi possidebunt terrã
Unde psalmista.Mansueti possidebunt ter-
ram ⁊ delectabuntur in multitudine pacis.
Dimitte nobis debita nostra ⁊c̃.Debita dicun
tur peccata que nos debitores pene constitu-
unt.non enim hic agitur de debitis pecuniarũ
sed offensarũ.Tria autem sunt debita q̃ petimꝰ
nobis dimitti.s.peccatum in deum.peccatũ in
proximum.⁊ peccatum ĩ nos. vñ.Peccauimꝰ
cũ p̄ribꝰ nr̄is.iiu.egi.iniq̇.fe.vñ.peccauimꝰ cũ
patribus nostris.in deum.iniuste egimus. ĩ ꝓ
ximum.iniquitatem fecimus in nosmetipsos.
Et quia peccauimus in deum.ideo petimus ut
ipse dimittat nobis debita nostra.Quia pecca
uimus in nos.ideo petimus vt dimittat nobis
debita nostra.Quia peccauimus in proximũ
ideo petimus vt dimittat nobis debita nostra
Sicut ⁊ nos dimittinꝰdebito.nostris.Hoc pa
cto ergo ⁊ ea conditiõe nobis dimittũtꝰ si nos
dimittamus debitoribꝰ.alioq̄n etiam dimissa
reuocantꝰ in debitũ.sm̃ illud euangeliũ.Serue
nequã omne debitũ dimisi tibi qm̃ rogasti me
nõne ergo oportuit ⁊ te misereri cõseruo tuo
sicut ⁊ ego misertus sum tui.⁊ iratꝰ dñs eiꝰtra
didit eum tortoribus quoadusq̃ redderet vni
uersum debitũ.sic ⁊ pater meus celestis faciet
vobis si non dimiseritis vnusquisq̃ fratri suo
de cordibus vestris.Ut ergo dominus euidẽ-
ter ostenderet ꝙ nullus est totius oratiõis fru
ctus nisi debitoribus dimittamus in fine eius
dem euangelii subiunxit ad omnia.Si dimise-
ritis hominibus peccata eorum dimittet vo-
bis pater celestis peccata vestra. Si autem nõ
dimiseritis hominibus peccata eorum nec pa-
ter vester dimittet vobis peccata vestra. His
ergo qui debitoribus non dimittunt hec ora-
tio non prodesse videtur. quinimmo videtur
obesse.Nam qui sic petit sibi dimitti sicut de-
bitoribus suis ipse dimittit. profecto si non di
mittit ipse debitoribus videtur petere vt sibi
non dimittatur. de consecra.dis.ii.panem.

Sed queritur quid tenetur illi dimittere q̇
nec satisfacere vult nec veniam postulare.Sa-
ne distinguendũ est inter perfectũ ⁊ ĩperfectũ
Is q̇ viã ꝑfectionis arripuit debet etiã nõ pe-
tenti veniã oĩbus modis indulgere.vnde in ca
none Innocen.de pe.dis.v.c.fi.legitur. Falsa
est penitentia si penitens offenso non satisfa-
cit. aut si offendenti offensus non indulgeat.

Qui vͦo nondū ꝑfectionis votū aſſumpſit tene
tur quidē rationē cordis deponere ſed nō te-
neẜ ſatiſfactionē debitā condonare. Unde in
canone fabiani. xxiii. q. iiii. cū in lege. ita caueẜ
Si qnis cōtriſtatꝰ reconciliari noluerit fratri
ſuo ſatiſfaciente eo ꝙ contriſtauit acerrimꝰ ma
cereẜ mediis vſqꝫ dū gratāti aīo ſatiſfactionē
recipiat. q̄ꝫq̄ꝫ oēs vniuerſaliter teneamur dilige
re īimicos noſtros benefacere is ꝙ oderūt nos
⁊ orare ꝓ ꝑſequentibus ⁊ calūniantibus nos.
xc. diſ. ſi quis. Quia vͦo ſunt culpe in q̇bus cul-
pa ē relaxare vindictā. xxviii. di. ꝙ ſūt. ⁊ ſi pecca
tū in nos teneamur dimittere pctīn. tñ in deū
⁊ in ꝓximū debemus punire. Quiſquiſ ergo la
borans odio vel īuidia grauaẜ magis hac ora-
tione q̄ꝫ iuueẜ niſi iam ꝓpoſitū habeat dimittē
di. Uerūtñ nō in ſua quiſqꝫ ſed in totiꝰ eccleſie
videẜ ꝑſona orare. vnde nō dicit dimitte mihi
debita mea ſicut ⁊ ego dimitto debitoribꝰ me
is. ſed dicit dimitte no. de. no. ſi ⁊ nos di. debi.
no. Quidā etiā volūt ita illud intelligi. dimitte
nobis ⁊c̄. i. ſic dimitte nobis debita noſtra ut
⁊ nos dimittimus debi. no. q. di. Da nobis do
nū ſcientiā luctū ⁊ v̄tutē. quatenꝰ tam noſtra
q̄ꝫ aliena pctā cognoſcamus ⁊ defleamꝰ ut no
bis debita noſtra dimittas. ⁊ ita conſolationē
habebimꝰ aduerſus īuidiā que facit hominem
dolere de alīeō bono tabeſcere. ⁊ aduerſus irā
ꝙ eſt cōtraria ſcīe. q̇a ira īpedit animū ne poſ-
ſit cernere verū. xi. q. iii. illa. ⁊. c. ſe. Per ſcīam. n
⁊ luctū in pn̄ti remiſſionē accipimꝰ ⁊ ī futuro
conſolationē habebimꝰ. iuxta qͦ legiẜ. A deli
cto meo mūda me qm̄ iniq̇tatē meam ego cog
noſco. ⁊ btī ꝙ lugent qm̄ ipſi conſolabuntur.

Panē noſtꝝ quotidianū ⁊c̄. In euāgelio io
hānis. Dn̄e ſꝑ da nobis panē hūc. panis autē
grece īterp̄taẜ latine oīs. Un̄ oramꝰ vt oīpotēs
pater oēm victū ſpūalem ⁊ carnalē ⁊ corꝑalem
oī tꝑe largire digneẜ. Quinqꝫ autē panes ſunt
nobis neceſſarii. ī via q̄tuor. ⁊ q̇ntus in patria
corꝑalis ad ſuſtentationē. ſpūalis ad informa
tionē. doctrinalis ad eruditionē. ſacr̄alis ad ex
piationē. ⁊ eternalis ad fruitionē. de p̄mo legi
tur. Nō in ſolo pane viuit homo. de ſecundo.
Amice accōmoda mihi tres panes. de t̄tio. Ue
nite comedite panē meū. de q̄rto. Qui panem
dn̄i mādūcat indigne reus erit corꝑis dn̄i. de
q̇nto. Ego ſum panis vite viuus ꝙ de celo deſ-
cendi. Poſtq̄ꝫ enī fuerint homini pctā dimiſ-
ſa neceſſariꝰ ē ei ſpūs fortitudinis ut p̄miſſum
ē. ideo dicit. Panē noſtꝝ quotidianū. i. nobis
quotidie neceſſariū. alioq̇n ꝗ noſtꝝ eēt nobis
dare non poſſet niſi p̄us defineret eſſe noſtrū.
extra de fide inſtru. inter. Da nobis hodie. q. d
Da nobis ſpiritū fortitudinis ꝙ multiplici pāe
roborat aīam ne deficiamus in pn̄ti eſuriendo

iuſticiam ꝑ quā expellentes accidiam ⁊ tediū
de bono plena iuſticia ſaturabimus in futuro
ſm illud. Beati qui eſuriūt ⁊ ſitiūt iuſticiā qm̄
ipſi ſaturabunẜ. Matheus dicit. Panē noſtꝝ
ſubſtantialē quod duobus modis pōt ītelligi.
vel ut vna ſit dictio quaſi da nobiſ panē noſtꝝ
ſuꝑſubſtantialem. i. xp̄m qui ē ſuꝑſubſtantialis
ideſt ſuper omnē ſubſtantiā. ſ. creatā ꝙ panis
eſt in altari. vel ſi ſint due dictiones q̄ſi da no-
bis panē noſtꝝ. i. xp̄m ꝙ ē ꝓprius cibus fideliū
⁊ hoc ſuꝑ panē. i. p̄ter panē ſubſtantialē ideſt
neceſſariū ad ſuſtētationē. q. d. da nobis vtꝝqꝫ
panē. ſ. mentis ⁊ corporis. Lucas dicit. Panē
noſtꝝ quotidianū qͦ tā de corꝑali q̄ꝫ de ſacra
mētali pane pōt ītelligi videlꝫ de viatico. Grecꝰ
habet epynſion qͦ interp̄taẜ ſuꝑſubſtantialē
de conſe. diſ. ii. in calice. ī ſi. Ebreus vͦo ſegula.
qͦ interp̄taẜ egregiū vel peculiarē. Ob hoc for
te lucas videns matheū dixiſſe ſegula quod ſo
nat peculiarē dixit quotidianū. Grecus autem
īterp̄s mathei q̇a vidit eū dixiſſe ſegula qͦ ſo-
nat egregiū dixit epynſion. i. ſuꝑſubſtātialē. Fi
at volūtas tua. Hoc rogamus vt quō angeli vl̄
oēs ſancti ī culpabiles deo ſeruiunt. ita ⁊ nos
abſq̄ꝫ graui pctō illi ſeruiamꝰ in terra. Uolūtas
dei dupliciter intelligiẜ. ſ. ⁊ bn̄placitū dei eter-
nū: ⁊ ſignū beneplaciti tꝑalis. Beneplacitū dei
eternū ſꝑ impleẜ. vnde ⁊ volūtati eius quis re-
ſiſtet: ⁊ oīa q̄cunqꝫ voluit dn̄s fecit. Signa be
neplaciti tꝑalis ſunt q̇nqꝫ p̄ceptio. ꝓhibitio. ꝑ
miſſio. conſiliū. ⁊ opatio. vn̄. Magna opa dn̄i:
exq̇ſita in oēs volūtates eiꝰ. Hec nō ſꝑ īplētur
ſed ut īpleanẜ oraẜ. vn̄ diciẜ. fiat volūtas tua. i.
oꝑe cōpleaẜ qͦ p̄cipis. qͦ cōſulis. qͦ ſuades.
q̇a nō ſufficit volūtas niſi aſſit facultas. lxxxvi.
diſ. nō ſatis. Sicut ī celo ⁊ in terra. i. ſicut illi ꝙ
ſunt in celo voluntatē eiꝰ faciūt. ſic ⁊ nos ī ter
ꝛꝑ faciamꝰ. vel ſicut ī celo ⁊ ī terra. i. ſicut in an
gelis. ita ⁊ ī hoībus. vel ſicut in ꝑfectis ita ⁊ in
cōuerſis. vel ſicut in xp̄o ita ⁊ ī eccl̄ia. vel ſicut
ī mente ita ꝑiter ⁊ in carne ut caro nō cōcupiſ
cat aduerſus ſpm̄. ſm illud. Cor meū ⁊ caro m.
exul. in d. vi. q. d. da nobis ſpm̄ conſilii ut facia
mus volūtatē tuā maxīe miſericordiā ꝙ pemit
auaritiā q̄tenꝰ miſericordiā cōſeq̄mur. ſm illō
Btī miſerſcordes q. mi. cō. ſicut. n. auaritia cō
ſiſtit ī acq̇rēdo ⁊ retinēdo ita mīa cōſiſtit ī dā
do ⁊ dimittēdo. hꝰ petitiōis ⁊ aliaꝝ duaꝝ īple
tio ichoaẜ in via ⁊ cōſumaẜ ī patria vbi nil vel
le poterimꝰ niſi qͦ deū velle ſciemꝰ. tūc dilige-
mꝰ deū ex toto corde ⁊ ex tota mēte ⁊ ex tota
aīa ⁊ ex corde. i. ītellectu diligimꝰ filiū toto. i. ſi
ne errore. ex mēte. i. mēoria diligimꝰ patrē tota
i. ſine obliuiōe ex aīa. i. volūtate diligimꝰ ſpm̄. ſ
tota. i. ſine ꝯrietate patrē potētiā. filiū ſapiā. ſ. ſ
bonitatē. i. trinitas potētiā. ſapiam ⁊ bonitatē

Adueniat regnũ tuũ. Hoc rogamus ut semper christus regnet in nobis ⁊ non peccatum ut nos paratos īueniat quando animam a corpore iubebit exire. Regnũ autem dei dicitur et militans ecclesia quia regitur. ⁊ triumphās ecclesia quia regnat. Item regnũ dei dicit᷑ a gratia fidei ⁊ gloria spei. Rursus regnũ dei dicit᷑ ⁊ intellectus scripture ⁊ locus patrie. De regno militantis ecclesie scriptum est. Exibunt angeli messores ⁊ colligent de regno eius oīa scandala. De regno triũphantis ecclesie reperit᷑. Uenient ⁊ recumbent cũ abraham ysaac ⁊ iacob in regno celoꝝ. De regno fidei dicit scriptura. Regnũ dei intra vos est. De regno spei dominus ait. Percipite regnũ quod nobis paratũ ē ab origine muudi. De regno scripture legitur. Auferetur a vobis regnũ dei ⁊ dabitur gēti facienti fructus eius. De regno patrie repetitur. Fulgebunt iusti quasi sol in regno patris eoꝝ sed etiam ipse xp̄s dicitur regnũ dei. ſm illud. Si ego in digito dei eiicio demonia ꝓfecto venit in vos regnũ dei. Adueniat igitur regnum tuũ. i. adueniat regnum ad regnũ militās. s. ad triũphans. vel regnũ tuũ adueniat. i. ad videndum te veniat ut regnũ fidei ad regnũ transeat spei. quoniam hec ē vita eterna vt cognoscamus te solum verum deũ ⁊ quem misisti iesuꝫ xp̄m. quasi dicat. Da nobis spiritum intellectus quo mũdati corde intelligamus te in p̄senti regnare per fidem vt in futuro videamus te regnantem per spem. Tũc cognoscemus sicut ⁊ cogniti sumus videntes nũc quasi ꝑ speculũ ī enigmate. sed tũc facie ad faciem eũ videmus quũ videbimus deum deoꝝ in syon. Quod est contra gulā de qua ꝓpheta. Uinum inquit ⁊ ebrietas aufert cor. Per intellectũ enim desinit homo carnaliter viuere. Unde hiero. Ama sciam scripturarum ⁊ carnis vicia nō amabis. Sanctificet᷑ nomen tuũ. Hoc rogamꝰ vt nos sancti simus ⁊ iusti ⁊ recedamus a malo ⁊ ꝑ faciamus bonũ. Et nota ꝙ nomen patris quatuor modis sanctificat᷑. in filiis duobus modis ī via ⁊ duobus in patria. In via ꝑ efficientiā ⁊ ꝑseuerātiam. In patria per consũmationem ⁊ effectionē. In via nāqꝫ nomē patris scificat᷑ ī filiis qñ sanctificationis effectũ oꝑatur in eis. Uel quādo sanctificatio quā acceperũt in nomine patris ꝑseuerat in illis. In patria v̄o nomen patris sanctificatur in filiis. quia sanctificatur ⁊ confirmat᷑ in eis vt nunq̄ꝫ possint a filiationis gratia separi. hic ē q̄si mobile nomen patris in filiis. Nam ⁊ iudas quandoqꝫ fuit filius ⁊ quandoqꝫ non fuit. ꝓ qua possibilitate mouēdi dixit apostolus. iii. q. vii. §. quod testatur. Castigo corpus meũ ⁊ in seruitutē redigo ne forte cũ aliis p̄dicauerim ipse reprobus efficiar. ibiqꝫ nomen patris sanctificat᷑ in filiis. q̄a ibi tales sunt filii in quibus pater sanctꝰ apparet. tunc eruut manifesti qui nũc sunt occulti. ſm illud. Nos insensati vitam illoꝝ estimabamus insaniam ⁊ finem illoꝝ sine honore. ⁊ ecce quõ cõputati inter filios dei ⁊ inter. s. s. sunt Dicit ergo sanctificet᷑ nomen tuũ. q. d. Da nobis spm̄ sapiē ꝓut dicit᷑ a sapore. i. iocunditatē eternā vt gustemus q̄ꝫ suauis ē dn̄s generās in nobis pacē. i. motuũ interioꝝ quietē vt caro nostra nō concupiscat aduersus spm̄. quia non est pax ossibus meis a facie pctõꝝ meorũ vt ita sanctificet᷑ nomen tuũ. i. pater in filiis q̄tenus in p̄senti difficile in futuro nequaq̄ꝫ a filiationis gratia separemur. quod est manifeste contra luxuriā qua q̄ laborat nō iocundat᷑ in deo pacem mentis non habet filiꝰ dei nō est sed iumento assimilat᷑ quia quasi iumentum ī suo stercore cõputrescit. gustatio enī spiritu d̄sipit omnis caro. In fine dn̄ice oratiōis ponit᷑ amen quod ad oēs petitiões refert᷑. Ebreꝰ autem ponit in fine vnũ ex his tribus amē. sela salem que sonāt vere ꝑ pacem. De amen dcm̄ ē sub ti. de salutatiōe ad populũ. licet aũt amē qñqꝫ affectũ optantis exp̄mat. hic tñ conclusionis affirmationis on̄dit. Un̄ glo. mathei. vi. Amē significat ī his oībus petitionibꝰ indubitāter a dn̄o tribui qđ petit᷑ si vltime cõditiōis pactũ seruauerimꝰ. vn̄ subdit. Si dimiseritis ⁊c̄ ⁊ iō amē hic nō a ppl̄o vel a clero ſꝫ a sacerdote ꝓfert᷑. cũ enī ipse sit mediator inter deum ⁊ hoīem q̄a eiꝰ ē vota ppl̄i deo offerre ⁊ ipsiꝰ voluntatē ppl̄o renũciare sicut legit᷑ exo. xix. magis cõgruit illud a sacerdote ꝓferri a quo cõuenit petita a dn̄o fuisse cõcessa. affirmari q̄ꝫ a ppl̄o cui renũciatio ipso mediāte fieri debꝫ. In aliis v̄o orõnibꝰ q̄ ī officio eccl̄iastico dicũt᷑. am̄ exp̄mit potiꝰ affectũ optātis q̄ꝫ cõclusionē affirmātis. iōqꝫ ī illis cõgrue ꝓfert᷑ a ppl̄o a quo optat᷑ ꝙ ill᷑ a sacerdote orāte postulat᷑. ꝓfert tñ ħ sacerdos amē sub silētio. Prīo in signũ ꝙ dn̄s vult orātes latere ꝙ a dn̄o exauditi sint ne pꝰ modũ tepescāt. Secũdo q̄a si alte ꝓferret amē quo assirmat orõnem dn̄icā exauditā eē iudicari posset p̄sũptio ⁊ q̄dā on̄tatio sacerdotis.

Tertia ꝑs misse ō silētio pꝰ dn̄icā orõnē. Rica

Ertia pars mis

se incipit in hac oratione. Libera nos quesumus dn̄e ⁊c̄. Que oratio dicit᷑ embolismꝰ vel superexcrescētia eo ꝙ nihil ī ea petit᷑ qđ ī p̄cedēti dn̄ica orõne petitũ nō fuerit nec tñ sup̄fluit. qm̄ ē repetitio ⁊ expositio nouissime petitiōis illius.

Jlle enī dicit. Libera nos a malo. ista dicit. Li
bera nos q̄sumus ⁊c̄. Et subdit a q̇bus malis. s
a p̄sentibus p̄teritis ⁊ futuris. ⁊ subditur etiaꝫ
transitus ad orationē ꝓ pace ibi. Jntercedēte
beata ⁊c̄. Uel dicitur superexcrescentia. q̇a ī pri-
mitiua ecclesia multo tēpore dicta non fuit
Et nota ꝙ duplex ē embolismus videlꝫ quo
tidianus ⁊ annuꝰ. quotidianus ē hec oratio. cū
enī amen sit finis dominice orationis ⁊ illō re
seruatur sacerdoti a clero dicēte sed libera nos
a malo vt p̄missum est. patet ꝙ hec oratio ītel-
ligitur embolismus non solū quotidianus verꝫ
etiam dominice orationis. Embolismus etiaꝫ
quotidianus sunt p̄fationes. vt vere dignū ⁊c̄.
⁊ cōmunicantes ⁊c̄. ⁊ hanc igitur oblationem
offerri ⁊c̄. te igitur clemētissime pater. Annuꝰ
v̄o embolismus ē consecratio olei infirmoꝝ. d̄
qua dicetur in sexta ꝑte sub titulo de cena do
mini ⁊ benedictio vuaꝝ ⁊ agni pascalis ⁊ huiꝰ
modi. ⁊ etiam frugū ⁊ fabaꝝ p̄maꝝ que ex īsti-
tutione euthiciani pape suꝑ altare benedicun
tur. Embolismo finito non concluditur per
dominū. Hec est embolismoꝝ ⁊ p̄fationū con
suetudo. sed ei cōtinuatur oratio. da ꝓpiciꝰ pa
cem ⁊c̄. da pacem inquā pectoris vt simꝰ a pec
cato liberi. da pacem tēporis vt simus ab om-
ni ꝑturbatione securi. nocet enim infirmis per
turbatio. ⁊ ecce q̄ꝫ aperte enodatur a quibus
malis erui deprecemur. Hec autem oratio. libe
ra nos ⁊c̄. sub silentio dicitur. ꝓut dictum est
sub titulo de pater noster super v̄bo oremus p̄
ceptis. ꝙ silentium significat sabbatū quo cor
pus domini in sepulchro quieuit. tunc enī nul
lus fidem p̄dicauit. Unde Luca testante. Mu
lieres que parauerant vnguenta sabbato qui-
dem siluerunt s̄m mandatū legis. christus ta-
men non siluit īmo ipse qui s̄m carnem in se-
pulchro quieuit s̄m animam descendit ad infe
ros ut fortior supueniens superaret fortem ar
matū. ad quod significanduꝫ ecclesia romana
dicit ipsam orationem alta voce in die paras-
ceue ⁊ mediolanensis semper. ⁊ tunc momor-
dit infirmū ducens suos vinctos d̄ lacu ī quo
non erat aqua liberans eos de malis preteritis
p̄sentibus ⁊ fututis ⁊ dans eis perpetuam pa
cem ī qua sunt semper ⁊ a peccato liberi et ab
omni ꝑturbatione securi. Unde de hoc lacu li
berari se ⁊ totam ecclesiam orat p̄sbyter dicēs
Libera nos ⁊c. Et quia nos indigni sumus ve
niam de p̄teritis ⁊ p̄sentibus atqꜫ futuris cau
telā ꝓmereri nisi nobis donetur orōne btē vir
ginis ⁊ beatoꝝ petri ⁊ pauli atqꜫ andree ⁊ alio
rum scōꝝ. iō hoc eos in nostꝝ patrociniū inuo
camꝰ. Ad īpetrandā ergo pacis gratiā implo-
ratur mater salomonis. i. viri pacifici ⁊ micha-
el nūciꝰ pacis ⁊ baptista p̄co pacis ⁊ tres apo
stoli testes pacis ⁊ nō plures. q̇a in ore duoruꝫ
vel triū testiū stat oē v̄bū. Prius ergo orauimꝰ
ut liberaremur a malis. nūc v̄o ꝓ pace oramꝰ.
Rursus lꝫ oēs apl'i supius fuerūt ꝓpter aucto-
ritatē apl'atus cōnumerati. in hac tn̄ orōne q̄
triduum quo dn̄s in sepulchro iacuit designat
tres repetūtur. ⁊ sp̄aliter isti tres ꝓpter aliquas
eoꝝ p̄rogatiuas videlꝫ ꝓpter p̄uilegiū p̄rogati
ue dignitatis. quo ad petꝝ ꝓpter p̄uilegiū p̄di
cationis ⁊ īmense laboris. quo ad paulū ⁊ pro
pter p̄uilegiū nimiū cōcupite crucifixiōis quo
ad andreā. Adhuc in hac orōne ē intentio īuo
care non solū apl'os verꝫ etiā oēs scōs q̇ ꝑ tripli
cem statū distinguūtur. sicut ⁊ oēs q̇ sunt ī ec
clesia militante. aut enī fuerūt vel sūt ī statu cō
iugali q̇ ꝑ petꝝ. aut in statu continētie ⁊ vidu-
ali q̇ ꝑ andreā. q̇ s̄m crisostomū creditur in vi
duali statu fuisse aut ī statu v̄ginali q̇ ꝑ pauluꝫ
designatur. ad quē statū etiā angeli reducūtur
q̇a v̄ginitas soror ē angeloꝝ. ⁊ de beata maria
etiā fit mentio tanqꜫ de porta misericordie.
Postremo nota ꝙ pꝰ secretā tria dicūtur ad
mysteriū cōsecratiōis corꝑis dn̄i ꝑficiēdi. vide
lꝫ p̄ceptis sa. ⁊ oratio dn̄ica. ⁊ hec oratio. libera
nos q̄s. ⁊ hoc ꝓpter tres dies q̇bus dn̄i corpꝰ
iacuit in sepulchro. siue ꝓpter triplicem legē. s.
naturalē. mosaicam ⁊ euangelicam.

De resumptione patene. Rubrica.

Uia post passiōis tri
sticiā ad re
surrectiōis gaudiū ꝑuenitur. iux
ta illō. Ad vespeꝝ demorabit̄ fle
tus ⁊ ad matutinū leticia. iō sub
diaconꝰ ī terra dū chorꝰ rn̄det. sꝫ li. n. a ma. ac-
cedēs ad diaconū tradit illi patenā īuolutā. di
aconꝰ v̄o illā respiciēs eā reuelat ⁊ reuelatā re
p̄sentat ⁊ tradit sacerdoti osculādo illiꝰ manū
aut humeꝝ dextꝝ. Sacerdos v̄o cū ea signum
crucis scē sibi facit in faciē ⁊ eū pꝰmodū oscu
lat̄. hi q̇dē tā nūero q̄ꝫ obseq̇o scās illas mulie
res significāt. de q̇bꝰ narrat euāgelista matheꝰ
Et vespe sabbati q̄ lucessit in pria sabb. ve. ma.
mag. ⁊ al. ma. vi. sepul. pn̄tantes patenam. i. cor
patēs latitudine caritatis in obseq̇uꝫ sepulture
iuxta q̇ō legit̄ ꝙ mulieres emerūt aromata vt
veni. vn. iesū. ⁊ valde ma. vna sab. ve. ad mo. or.
iam so. ⁊ dice. ad īui. q̇s re. no. la. ab o. mo. Ac-
cessus igitur diaconi qui marias signficat in
tradendo patenā significat illud ꝙ marie vene
rūt videre sepulchꝝ ⁊ resurrectionem christi la
te credentes eam apl'is nunciauerunt q̄ demū
domino sue fidei latitudinem obtulerunt. ⁊ iō
de manu diaconi patenam. i. latitudinem cari
tatis accipit sacerdos idest christus acceptat.

Uel per subdiaconum intelligit̃ nichodemus q̄ etiā late credidit ⁊ obsequm exhibuit salua-
tori. Quod v̄o patena prius īuoluta de hinc re-
uelata ad altare deportat̃. Hic est moyses de fiscella ad reginā perductus domum. exodi. ii. Lex q̇dez q̄ latuit sed cognitis mysteriis ab ecclesia exaltata ad xp̄m ascendere ꝺ̄ egypto do-
cens. Qꝺ̄ v̄o sacerdos super patenā sibi a ministris oblatam signum crucis facit rep̄sentat illud quod ī matheo legit̃. q̇a p̄cipes sacerdotum ⁊ pharisei signauerunt lapidē cum custodibus. sed nec ratio ista nec signum crucis necessitatis sunt. Itē ꝙ patenā oblatā recipit significat ꝙ xp̄us oēs ad se ex caritate redeuntes cuz desiderio recipit. qꝺ̄ etiā ex eo patet ꝙ statim marie perseueranti ⁊ aliis cōparuit. ꝺ̄ hoc etiā dictum ē sub ti. de oblatiōe sacerdotis.

Post traditā diacono patenā subdiaconꝰ mapulā qua patenā tenuerat īuolutā plicatā non super pallam altaris sed alibi deponit. ī quo significatur illud qꝺ̄ legitur Iohā. xx. c. q̇a petrꝰ in monumētum intrās vidit sudarium qꝺ̄ super caput xp̄i fuerat. nō lintheaminibꝰ positū sed separatī in vnum locum īuolutuz. Diaconꝰ aūt manū seu humerū dextrū sacerdotis osculatur. ad notandū ꝙ ipse vult esse socius ī passione ut socius sit in regno. extra de sepul. c. i. s̄m ꝙ dicit apostolus. Si cōpatimur ⁊ conregnabimus. Rursus ꝙ osculatur dextrū illiꝰ humerū significat ꝙ deum hic videre nō possumꝰ nisi per speculum ⁊ ī enigmate. ī futuro v̄o videbimus eū sicuti est. Quia v̄o crucifixus ardēti desiderio querebatur. iuxta quod āgelus inquit mulieribus. Scio q̇a iesum queritis crucifixū. idcirco cū patena signatur crux ī facie sacerdotis in q̄ maxime vires aīe vigēt. ⁊ ut hoc signo munitꝰ possit dei seruitiū sine īpedimēto cōsūmare. Statimq; sacerdos osculatur patenā ostendēs ꝙ xp̄s cōfestiz īpleuit desideriū mulierū. mox enī occurrit illis dicēs. Auete q̄ ꝓcidentes tenuerūt pedes eius ⁊ adorauerūt.

Nec ē dubiū q̇n pedes eius fuerīt osculate. de hoc sub ti. de osculo pacis dicetur. Osculatur etiā patenā q̄si petēs a deo pacē corporis ⁊ aīe. Oratur etiā ꝓ pace tēporali qꝺ̄ fit sp̄aliter ī q̇busdā ecclesiis. osculū etiā huiꝰmodi caritatez significat ꝓut dicetur ibidē. Rursus iꝺ̄ se signat cū patena ⁊ osculatur post illā ad notandū ꝙ si per passionē filii recōciliamur deo patri erimus ⁊ heredes regni celestis. Uel signuz crucis cū osculo significat gl̄iationē xp̄i ī cruce cū caritate. q̇dā etiam cū patena se signant ante pectus per quod significatur sincera affectio q̄ per partes corporis ⁊ cordis ī sacra scriptura significatur. Quidā aūt prius osculātur patenā cū dicūt. Da ꝓpitius pacē. ⁊ postea cū osculata patena in vltima clausula. s. ab oī perturbatione securi. se signāt. q̇a per crucē ⁊ hoc sacrificiū ⁊ odorē eius oīa in celis ⁊ in t̃ris pacificata denunciāt. Quidā quoq; consequēter osculantur summitatē ⁊ pedē calicis qꝺ̄ osculum p̄tendit intimuz affectum ad monumētuz seu sepulturā xp̄i exemplo magdalene q̄ affectu stabat ad monumentū foris plorans vt dicitur in iohāne. Osculū quoq; pedis calicis significat osculū pedū xp̄i de quo iam dictum ē. Aliq̄ etiā cum patena sūmitatē latus ⁊ pedem calicis tangūt quod similiter ex affectu ītimo faciūt q̄si totū monumentū amplectentes. qꝺ̄ per calicem ⁊ patenā rep̄sentatur. hoc enim ꝓpriam est feruenter amantiū ꝙ non satiantur dilectū ex omni ꝑte corporis sui tāgere. ⁊ etiā res dilecti. quod maxime ostendit magdalena q̄ a monumento nō recedebat. Tactus quoq; cū patena in sūmitate ⁊ latere ⁊ pede calicis significat tres cruciatus domini. s. in capite ī latere ⁊ in pedibus.

De fractione hostie. Rubrica.

Inita oratiōe p̄missa. s. Libera nos. ⁊ resumpta patena diaconꝰ discoꝑit calicem inde remouens corporale ⁊ suꝑ calicē sedulo intuetur. Deinde sacerdos intendens hostiā frāgere ipsaz de altari leuat ⁊ suꝑ patenā collocat. vn̄ tollens eā suꝑ calicē ꝑ mediū frāgit dicēs ꝑ eūdē dn̄m nostrū. Et in q̇busdā ecclesiis ꝑtē quā pꝰ fractionē ī dextra mānu remāsit ponit suꝑ patenam dicēdo q̇ viuit ⁊c̃. Partē v̄o q̄ ī sinistra remāsit. iterū ꝑ mediū frāgit. ⁊ ꝑticulā q̄ pꝰ subdiuisionē ī sinistra manu cōiungit ꝑti priꝰ suꝑ patenā posite dicēdo. in vnitate. s. s. ⁊c̃. Altera v̄o ꝑticulā ī dextra remanentē tenet suꝑ os calicis cū duobꝰ digitis. s. cū pollice ⁊ īdice ⁊ erecto calice sil' ⁊ ipa ꝑticula paū cū ābabꝰ manibꝰ eleuatis alta voce di. ꝑ oīa s. s. quo dcō calicē sil' cū hostia deponit ꝓferēs pax dn̄i s. s. ve. ⁊ hoc dicēdo ꝓducit ter signū crucis suꝑ calicē cū dcā hostie ꝑticula. deīde emittit ꝑticulā illā ī calicē di. fiat cōmixtio cor. ⁊c̃. ⁊ postea ꝑ ep̄m dat̃ bn̄dictio solēnis. ꝺ̄ singul' igit̃ ē vidēdū. Et p̄rio q̄re diaconꝰ discooꝑit calicē ⁊ in eū discooꝑtū intuet̃. Circa qꝺ̄ dicendū ē ꝙ os calicis ī hoc loco ostiū significat monumēti de quo diaconꝰ corporale remouet ⁊ in eo sedulo intuet̃ significans ꝙ āgelꝰ dn̄i lapidē ab ostio monumēti reuoluit ⁊ litheamen amouit ⁊ in sepulchro diligēter aspexit. Secūdo vidēdū ē q̄re sacerdos hostiā suꝑ patenā locat ⁊ inde eā tollēs suꝑ calicem frangit

Circa quod dicēdū ē ꝙ ꝑ calicē xp̄i passio uel
etiā eterne beatitudinis fruitio designatꝰ. vnde
psalmista. Et calix meus inebriās q̄ꝫ p̄clarꝰ est
⁊ iterꝫ. Inebriabunt ab ubertate domꝰ tue ⁊c̄.
Per patene rotunditatē bonoꝝ opeꝝ ꝑfectio
significatꝰ. sacerdos ergo uolens hostiā frange
re primo eā suꝑ patenā locat ut inde illam tol
lens suꝑ calicē frangat ad significanduꝫ ꝙ ne-
mo passionibꝰ huiꝰ mūdi meritorie ualeat ex-
poni. uel etiā ad eterne beatitudinis fruitionē
admitti nisi prius in bonoꝝ opeꝝ ꝑfectione fu
erit solidatꝰ. Un̄de apl'us ad ephe. vi. Accipite
armaturā dei ut possitis resistere ī die mala ⁊ ī
oībus ꝑfecte stare. Adhuc patena hostie suꝑ
ponitꝰ ⁊ suꝑ calicem frangitꝰ ad significanduꝫ
ꝙ xp̄s ex latitudine caritatis ꝑ patene disposi-
tionē significate se supposuit passioni. Rur-
sus suꝑ calicē frangitꝰ ne īimicitie spargantur.
sed in eius cōcauitate caute recipiantꝰ. Alibi
tamē suꝑ patenā hostia frāgitꝰ vt ipse panis vi
uus q̇ de celo descendit fractꝰ ꝓ nobis in ara
crucis rememoretꝰ. alicui quoqꝫ hostia come-
denda de altari tollitꝰ. Nam in veteri testamē-
to sacerdos panes ꝓpositiōis de altari subla-
tos comedebat. ꝓut ē dictū sub ti. de oblatiōe
sacerdotis. Tertio videndum est q̄re hostia
frangitꝰ. ⁊ q̇dem q̄a ī lege iubebatꝰ similago fru
statim offerri. sed ⁊ redēptoꝛ noster benedixit
panē ⁊ fregit fractūqꝫ discipulis distribuit. et
ideo sacerdos ⁊ legē ⁊ xp̄m sequēs panē sacro
sanctū in tres ꝑtes partitꝰ ut in fractiōe panis
dn̄m agnoscamꝰ sicut ⁊ illi duo discipuli do-
minū cognouerūt q̇bus ipsa resurrectiōis die
euntibus emaus apparuit. Dū enī sicut ait pro
sper de conse. dis. ii. frangitꝰ hostia. Frangitur
hostia ⁊ sanguis in oꝛa fideliū infunditꝰ: īmola
tio coꝛpis xp̄i in cruce ⁊ effusio sanguīs eiꝰ de
latere designatꝰ. Quarto q̄re ꝑ mediū hostia
frangitꝰ. Circa qd̄ notandū ē ꝙ in duas medie
tates frangitꝰ iuxta duplicē p̄destinatoꝝ statuꝫ
s. eterne gloꝛie ⁊ tp̄alis miserie. ideo vna medie
tas subdiuiditꝰ in duas ꝑtes. quaꝝ vna ē ꝓ pre
destinatis qui purgantꝰ in purgatoꝛio. alia pro
illis q̇ adhuc viuūt in hoc mūdo caduco. ꝓut ī
fra dicetꝰ. Quinto q̄re ꝑs hostie post fractio
nē in manu dextra remanēs potiꝰ ponitꝰ super
patenā q̄ꝫ q̄ in manu sinistra remansit. ⁊ q̇dem
pars ipsa q̄ in dextra manu remansit designat
p̄destiuatos q̇ iam sūt in gloꝛia ⁊ iam tenēt il-
lam in rectitudinē cui nulla inrectitudo admi
sceri pōt. ⁊ ideo merito in ꝑte dextra tenetꝰ. Al
tera v̄o pars designat illos p̄destīatos q̇ adhuc
sunt in tp̄ali miseria vbi multa obliqua ⁊ pau-
ca recta īueniuntꝰ. q̄re merito in sinistra tenetꝰ
Illa igitꝰ que ē in dextra cū diuidenda non sit
vt iam dicetꝰ suꝑ patenam ponitꝰ. que v̄o est in
sinistra cū diuidenda sit non deponitꝰ sed diui
denda retinetꝰ. Sexto quare pars q̄ in sini-
stra remansit iterꝫ subdiuiditꝰ. Ad quod dicen-
dū est ꝙ illi q̇ sunt in gloꝛia vniformē statuꝫ te
nent ⁊ vna beatitudine fruuntꝰ. ideo pars ī de
xtra manu retenta ⁊ suꝑ patenā collocata q̄ il
los ut p̄missum ē signat nō frangitꝰ. sed illi qui
sunt in tp̄ali miseria in statu ⁊ miseria sunt di-
uisi. nā aliꝰ ē status ⁊ miseria eoꝝ qui adhuc vi
uūt in coꝛꝑe. Et alius est eoꝝ qui purgantur ī
purgatoꝛio igne. ⁊ ideo pars que in sinistra te
netꝰ illos significans diuidi debet. Septimo
q̄re ꝑticula post subdiuisionem remanēs ī sini
stra cōiungitꝰ parti super patenā prius posite.
Ad quod dicendū ē ꝙ s̄m augustinū deꝰ du-
as habet manus. s. dextram qua miseretꝰ. ⁊ sini
stram qua punit illos q̇ sunt in purgatoꝛio. in
q̄ꝫtū ibi purgātur respōdet sola punitio. ⁊ ideo
ꝑticula que in sinistra tenetur illos figurat. Hi
v̄o qui adhuc sunt in p̄n̄ti vita in qua ē status
merendi conseq̄ possunt misericoꝛdiā. ⁊ iō ipsi
per aliam ꝑticulā q̄ est in dextra signātꝰ. Quia
ergo ō his q̄ sunt in purgatoꝛio nullū ē dubiū
sicut nec de illis q̇ sunt ī paradiso q̄ꝫtū ad futu
ram gloꝛiā. ideo merito ꝑticula que erat in sini
stra eos designās cōiungitur ꝑti priꝰ super pa
tenā posite q̄ illos q̇ sunt in paradiso designat
qm̄ isti illis indubitāter sunt cōiungēdi. ō hoc
tn̄ aliter infra dicetur. Sed particula q̄ ī dextra
remansit designat eos q̇ sunt in vita p̄senti. illi
parti q̄ est supꝛa patenā nō coniūgitur sed ī sā
guinem mittitur. quia illi adhuc egent meritis
passionis xp̄i. que merita ꝓcesserūt ex effusiōe
sanguinis agni īmaculati. Ex p̄missa aūt duaꝝ
partiū cōiunctione duo resultant quasi in mo
dū lune coꝛnua cōnexitatem vtriusqꝫ testamē
ti in chꝛisti passione factam designantia. ⁊ illa
v̄sus calicem dirigenda sunt quasi sibi īcoꝛpo
rent sanguinem sine quo coꝛpus non est. In
hac etiam coniunctione repꝛesentatur ꝙ pꝰ q̄ꝫ
aliqui tam pꝛesentibus q̄ꝫ futuris pꝛessuris pur
gati fuerint ipsi deo qui est nostra beatitudo:
pꝛofectissima vnione iungentur. Octauo q̄
re pꝛemisse due partes extra calicem supꝛa pa
tenam reseruantur. Supꝛa quo aiunt quidam
ꝙ tres partes hostie tres status beatoꝛum fi-
gurant scilicet qui sunt in celo qui in purgato
rio ⁊ qui in mundo versantur vt iam dicetur.
Per calicem autem secundum aliquem respe
ctum ipsa eterna fruitio ut pꝛemissum est figu
ratur. Quia ergo tam illi qui versantur in
hoc seculo q̄ꝫ illi qui sunt in purgatoꝛio non-
dum ad illam fruitioneꝫ admissi sunt. ideo ip̄e
due partes extra calicem reseruantur donec
sumantur. Sed hec ratio non concoꝛdat ꝑ oīa
cum p̄missis. ⁊ ideo alia rō inferius assignatur

Potest etiã dici ꝙ due hostie ꝑtes ideo super
patenã ponunť. qm̃ si oẽs ꝑtes sup̱ os calicis
cum ambabus manibus tenerenť multa q̃dez
ꝑicula cõtingere possent. de facili enĩ posset er
rore pars nõ mittenda in calicem mitti. Uel ꝓ
pter manuuz tremorẽ oẽs ꝑtes possent in cali-
cem cadere. Sacerdos etiã taliter ĩpeditus nõ
posset que incumbunt libere expedire ⁊ simi-
lia. Alii tamen oẽs ꝑtes supra os calicis tenent
ne forte ꝓpter illaꝝ deportationẽ seu translati
onẽ aliq̃ inde ꝑticula cadat aut remaneat ĩ pa
tena. de quo etiã sub ti. de cõmunicatiõe sacer
dotis diceť. Nono q̃re particula q̃ remãsit
in dextra sacerdotis supra os calicis tenet. Ad
quod dicẽdum ẽ ꝙ ꝑticula ipsa ut ꝑ̃missuz est
repñtat illos q̃ adhuc in corꝑe viuentes ĩdigẽt
misericordia dei sine ꝑ̃dictis meritis passionis
xp̃i ⁊ sanguĩs eius effusionis ꝑ̃cedẽtibus. Te-
neť ergo ipsa ꝑticula supra os calicis respectu
directo ad sanguinẽ ut detur intelligi intẽtio
necnõ expectatio ⁊ cõsideratio viuentiuz quo
ad merita ⁊ passionẽ xp̃i. Et teneť cum pollice
ꝑ quẽ vigor v̾tutis ⁊ cum indice ꝑ quẽ mentis
discretio significať ad oñdendum ꝙ cuz fidei
vigore ⁊ mentis discretiõe hec considerãda et
expectanda sunt. Uel cum duobus digitis te-
neť ad designandum duplicẽ naturã q̃ fuit in
corꝑe xp̃i diuinitatẽ. s. ⁊ humanitatẽ. Et cõiungi
tur sanguini ad oñdendum ꝙ q̃ digne ⁊ cuz fi
de merita ⁊ passiõe xp̃i considerant ⁊ expectãt
eius passione ⁊ meritis iuuanť. Decimo q̃re
sacerdos dicturus ꝑ oĩa secula seculoꝝ se erigit
⁊ ẽ dicendum ꝙ cum ipse petere velit ꝑpetuaz
exñtiã dñi vobiscuz. ⁊ oẽ datum optimuz ⁊ oẽ
donum ꝑfectuz de sursum sit. i. q. ii. q̃ꝫ pio. me-
rito ad deũ se tũc corꝑe ⁊ mẽte erigit ſꝑans se
acceptuꝝ qδ petit. Xi. q̃re v̾ba ipsa ꝓferẽs
vocẽ suã exaltat ⁊ paꝝ calicẽ eleuat. Sup̱ quo
dicendũ ẽ ꝙ sacerdos xp̃i vicarius hostia vt ꝑ̃
missum ẽ fracta mox pacẽ annũciaturus vocẽ
exaltat ut populus pacem desiderãs. hoc ĩtelli
gẽs dicat. amẽ. xxxviii. di. sedulo. ⁊ calicẽ parũ
ab altari eleuando oñdit ꝙ xp̃s qui ꝑ passionẽ
q̃ per calicem designať descenderat eleuatus ꝑ
resurrectionem a mortuis pacẽ postmodũ dis
cipulis timẽtibus nũciauit dicens eis. Pax vo
bis. Põt etiã dici ꝙ queẽadmodũ ꝑ̃missum est
ꝑticula q̃ sup̱ os calicis teneť repñtat viuentes
credentes ⁊ expectãtes iuuari meritis passiõis
⁊ effusionis sanguinis xp̃i. Sed ut credamus
duo. Primũ. s. xp̃m veꝝ fuisse deũ ⁊ sanguinez
⁊ corpus nũq̃ꝫ fuisse diuinitate sepata. Secũdũ
xp̃m verũ fuisse hoĩem ⁊ corpus verũ ⁊ sangui
nem verũ dicta nõ cõseq̃mur. ꝓpter hoc ergo
calicem ⁊ dictam particulam paꝝ simul eleuat
ut ostendat ꝙ firmiter credimus primũ ⁊ eam
statim deponit ut ostendat ꝙ etiã eodem mõ
credimus secundũ. Duodecimo q̃re dicta e
leuatio ⁊ depositio fit cũ vtraq̃ꝫ manu ⁊ non
cũ altera tm̃. Ad quod dicendũ ꝙ hoc fit ut ꝑ
hoc deť intelligi ꝙ sicut ꝑ̃missa duo credit ĩtel
lectu: ita amat ⁊ appetit affectu ⁊ toto conatu
Fit etiam hoc mõ ut securius ⁊ decentiꝰ fiat.
Xiii. q̃re mox dicit altiori voce pax dñi ⁊c̃.
Et q̃dem q̃a nõ solũ ꝑ signa veꝝ etiam ꝑ v̾ba re
surrectionis est gaudiũ exprimendũ. ideo sacer
dos ꝑ leticiam de resurrectiõe habitã ꝓcedẽs
statiz deposito calice altiori voce dicit pax do
mini sit sp̱ vobiscũ repñtans ꝙ vna sabbatorũ
iesus postq̃ꝫ surrexit a mortuis stans in medio
discipuloꝝ dixit eis: pax vobis. ⁊ iterũ. pax vo-
bis. Johan. xx. q. d. Do vobis pacem pectoris ĩ
via ⁊ pacem eternitatis in patria. Idẽ ergo in-
nuit sacerdos di. pax dñi. i. pax pectoris sit sem
ꝑ vobiscũ. i. in pñti hic ⁊ pax eternitatis ĩ futu
ro. Hec q̃dẽ pax est illa q̃ tũc iustis data ẽ q̃n-
do aĩa xp̃i ĩ infernũ descẽdẽs inde oẽs fideles
eduxit: abstergens oẽm lachrymã ab ocul' eoꝝ
ut amplius nõ sit eis dolor sed pax. q̃a cũ eo vi
uant in eťnũ. vel illa q̃ data est corpori xp̃i qñ
aĩa eius ad corpus rediit. ut sicut nũq̃ꝫ aĩa tur
bata ẽ ꝓ corporis morte: ita nec ipsum corpus
vlterius de sua mutatiõe turbeť sed vtraq̃ꝫ pa-
ce fruať ⁊ semper de eťna b̾titudine letetur
Xiiii. q̃re dicẽdo pax dñi ⁊c̃. facit signuz cru
cis supra sanguinẽ cum dicta hostie particula
Ad hoc dicẽduz ẽ ꝙ tres cruces significãt tri-
duuz quo xp̃s fuit in sepulchro. vel ꝙ tres mu
lieres q̃rebant xp̃m crucifixum ad ostium mo
numẽti. vñ illud quẽ q̃ritis. viuentẽ cum mor-
tuis. Xv. q̃re dcõ pax dñi ⁊c̃. chorus rñdet:
⁊ cũ spũ tuo. ⁊ q̃d est hoc dicẽdo optat pacem
ipsi sacerdoti. ⁊ petit etiam pacẽ sibi dari ut di
gnus sit illã recipere ꝑ̃dicit ter Agnus dei. Ue
rũtñ pape celebrãti in ecclesia scẽ marie maio-
ris ĩ vrbe ⁊ dicenti pax domini. nil respondeť
ꝓut in sexta ꝑte sub titulo de pasca dicetur
Xvi. q̃re dicta hostie ꝑticula ĩmittiť in san
guinẽ. Nẽpe fit hec cõmixtio. primo ad notã-
dũ ꝙ xp̃i corpus non fuit sine sanguĩe nec san
guis sine corꝑe. Secũdo ad designãdũ ꝙ vnuz
sacramentũ conficiť ex sp̃ẽbus panis ⁊ vini.
Tertio corporis ⁊ sanguinis post trinum cru-
cis signũ cõmixtio est anime ad corpus reditõ
Oibus enim in celo ⁊ in terra pacificatis v̾tus
trinitatis animam crucifixi reduxit ad carnem
ne derelinqueret animam eius in inferno nec
daret carnem eius uidere corruptionem. Iux-
ta quod ipse dicit in psalmo. Ego dormiui et
somnum cepi ⁊ exurrexi quia dñs suscepit me
significat ergo unitatẽ ⁊ anime ⁊ carnis que
in resurrectione christi denuo sunt unite.

Nã vt ꝑmissum est panis ad carnẽ τ vinuꝫ re
fert̃ ad sanguinẽ.q̇a fm phm in sanguine ẽ se
des aĩe.xxxii.q.ii.moyses.de hoc etiã sub titu
lo de oblatiõe dictũ ẽ.   Xvii.qñ imissio sit fa
cienda.τ q̇dẽ aliq̇ infundũt ꝑticulã ipsam i ca
licẽ postq̃ȝ dicũt pax dñi τc̃.quoniã manifestũ
ẽ pacẽ datã esse hoĩbus bone volũtatis ꝑ resur
rectionẽ quã v̉ba ipsa significãt. Alii v̉o dicto
pax dñi τc̃.τ dicto etiã prius agnus dei τc̃.de
mũ imittũt ipsam in sanguinẽ vt eoꝝ oratio ef
ficatioꝛ sit ꝓ eo ꝙ tenẽtes eã in manibus diuꝫ
dicit.agnus dei osculo corꝑali τ mẽtali reue
renter intuentur.Tertij v̉o eã imittunt cuꝫ di
cũt.da nobis pacẽ.Cũ eni ter dicat̃ agnꝰ dei.
τ in primis duabus vicibꝰ dicat̃ miserere no
bis.In ꝑmo dicit̃ miserere nobis quantuꝫ ad
aĩam q̃ maxime fundat̃ in sanguine.In secun
do q̃ȝtũ ad carnẽ.patet ꝙ ista duplex oratio di
uisim dicit̃.τ ideo illa ꝑs hostie ꝑ quaꝫ caro si
gnificat̃ τ sanguis ꝑ quẽ aĩa intelligit̃ non de
bẽt cõiungi dũ illis duabꝰ vicibus dicit̃ agnꝰ
dei sed solũ in fine tertii agnus dei vbi petitur
pax fm vtrũq̃ȝ.s.fm corpus τ fm aĩam.Ipse.n
lauit nos a pc̃tĩs nostris in sanguĩe suo.Quar
ti rectius τ vsitatiꝰ agũt.quoniã dicto pax do
mini τc̃.ꝑusq̃ȝ dicant agnus dei τc̃.immittũt.
certũ est enĩ ꝙ agnꝰ dei post salutationẽ repre
sentat illud quod dñs fecit postq̃ȝ discipulos
visitauit qñ videlicet dedit eis potestatẽ dimit
tendi pc̃tã.τ ideo sacerdos illud representans
post imissionẽ ꝑticule hostie in sanguine dicit
Agnus dei q̇ tol.pc̃tã mũ.mi.no. ad designan
dũ ꝙ sicut ipse corpus sanguini coniungit.ita
nos cõiunctos eidẽ sanguini seu meritis ex eiꝰ
effusione ꝓcedentibꝰ ex sua pietate a peccatis
emundet.Et imittendo dicit v̉ba illa.Fiat cõ
mixtio corꝑis τc̃.q̃ v̉ba referenda sunt ad spẽs
panis τ vini q̇bus corpus xp̃i τ sanguis conti
net̃.Dicit autẽ agnꝰ dei calice iam coopto ad
notandum ꝙ xp̃s i domo ostiis clausis dedit
apostolis potestatẽ dimittendi pc̃tã.   Xviii.
quare fiunt tres ꝑtes.Ad q̇d dicendum est ꝙ
frangit̃ in tres ꝑtes.ꝑmo in memoriã trinitatis
secundo in memoriã triplicis status xp̃i.ꝑmus
fuit cũ hoĩbus manens.secundꝰ fuit mortuꝰ in
sepulchro iacens.tertiꝰ ẽ imortalis in celo exi
stens.tertio v̉o in memoriã τ signũ ꝙ christus
passus fuit in triplici ꝑte sui.s.in pedibus.i ma
nibus.τ in latere.Quarta in signum ꝙ tres sẽ
ꝑtes mystici corꝑis.pria ẽ in celo siue in patria
s.ecclesia.secunda ẽ in terra.s.ecclesia militans
tertia ẽ in purgatorio τ hec dicit̃ purgãs.Qui
to in typũ trium ꝑsonaꝝ euntium in emaus.s.
xp̃i.cleophe τ vt quidã dicunt luce.   Xix.q̇d
ꝑtes ipse significant videndũ restat.τ quidem
primo fm gelasiũ papã.ꝑs in calice posita sig
nificat corpus xp̃i quod de v̉gine traxit. ꝑs sic
ca comesta significat oẽs fideles. pars reserua
ta vsq̃ȝ in finẽ misse fm ãtiquũ eccl̃ie romane
morẽ. ꝓ ministris vel ĩfirmis significat omnes
mortuos.Secũdo mõ pars in calice posita sig
nificat ecclesiã militantẽ.pars comesta,trium
phantẽ.pars reseruata eos q̃ sunt in purgato
rio.tertio Sergiꝰ papa de cõse.dis.ii.triforme.
ita dicit.Triforme ẽ corpus domini pars obla
te in calice missa corpus xp̃i quod iam resurre
xit monstrat pars a sacerdote comesta,ambu
lans adhuc suꝑ terrã pars in altari v̉sq̃ȝ ad mis
se finẽ remanẽs corpus xp̃i.Uel fm alios cor
pus fideliũ latens in sepulchro hec pars rema
net in altari vsq̃ȝ ad finẽ misse. q̇a vsq̃ȝ in fineꝫ
seculi corpora sanctoꝝ in sepulchris erunt. sed
ꝙ pars vsq̃ȝ ad finẽ misse reseruet̃ nõ est i vsu.
Quarto etiã modo põt hoc mysteriũ explicari
est enĩ corpus xp̃i vniuersalis ecclesia.s. caput
cũ mẽbris.iuxta illud apostoli.Unus panis et
vnũ corpus multi sumꝰ.Et iueniunt̃ i isto cor
pore q̃si tres panes ex q̇bus totũ consistit.vna
pars ẽ ipsum caput videlꝫ xp̃s q̃ caput est τ ꝑs
corꝑis.altera ꝑs sunt illi quoꝝ corpora requies
cunt in tumulis τ aĩe que regnãt cũ xp̃o τ sũt
q̃si simul vnite.He due ꝑtes caput.s. τ hec cor
poris pars altera sicut scriptuꝫ ẽ.Ubicunq̃ȝ fu
erit corpus illic congregabunt̃ τ aquile. ꝓpte
rea in altari seu suꝑ patenã due ꝑtes coniunc
te extra calicẽ reseruant̃ q̃si extra passioneꝫ q̃
ꝑ calicẽ designat̃.xp̃s enim resurgens a mor
tuis iam nõ morit̃ mors illi vltra nõ dñabitur
τ qui cum ip̃o sunt sc̃i non esurient neq̃ȝ sitiẽt
amplius nõ cadet suꝑ illos sol neq̃ȝ vllus estus
qm̃ priora transierunt.Tertia ꝑs in calice po
nit̃ significans sc̃os qui ad huc in mundo vi
uunt passiones que passuri sunt donec de hac
vita migrãtes ad caput suum trãseunt v̉bi nec
moriant̃ ampliꝰ nec vllatenꝰ patiant̃.vnde uer
sus.Tres partes facte de xp̃i corpore signant.
Prima suã carnẽ sc̃osq̃ȝ sc̃da sepultos.Tertia
viuentes hec ẽ in sanguĩe tincta.Martyrii ca
licem gustant in carne fideles. Quinto modo
fm magistꝝ Guil.antisiodoreñ.pars que i san
guine mittit̃ significat viuos vna illaꝝ eos qui
sunt in purgatorio.alia v̉o illos qui sunt in pa
radiso.Orat eni ecclesia ꝓ viuis vt in bono cõ
seruent̃ ꝓ eis q̃ sunt in purgatorio vt citius li
berent̃ τ purgent̃ ꝓ eis q̃ sunt in celo vt orent
ꝓ nobis.Sexto etiã modo fm augustinuꝫ ꝑs
in calicẽ mittit̃ vt ponit̃ ꝓ nõ sanctis viuenti
bus q̃ voluunt̃ in sanguĩe τ in pc̃tĩs.Alie vero
due ꝓ mortuis offerunt̃.vna ꝓ sanctis q̃ iam
sunt in requie τ illa est gratiaꝝ actio q̇a nihil
restat in eis purganduꝫ.altera ꝓ illis animabꝰ
q̃ licet saluande sint tamẽ adhuc sunt in penis

ꝛ ideo pars illa dicit̃ oblatio. Sane ꝑticula
hostie in calice dimissa statim calix cum palla
corporali cooperitur: quia xp̃i corpus de cruce
depositum latuit in sepulchro sindone inuolu
tum: q̃ per ipsam pallam significat̃. Uicesimo
loco videndum est quare nunc solennis bñdi-
ctio datur. Et quidē hoc loco. s. ante pacē solē-
nis ep̃alis bñdictio datur ad notandum ꝙ pa-
cem nullatenus habere possimus nisi dñs no-
ster Jhesus xp̃s ꝑueniat nos in bñdictõnibus
dulcedinis q̃ sunt bñdictiones gratie ipsius: q̄ꝛ
ſm ꝑs. Dñi est salus ꝛ sup ppl'um suũ bñdictio
sua. dum autē ep̃s se ad ppl'm bñdicendum cõ
uertit ppl's reuerenter genuflectit. q̃i ipso facto
dicat. Benedicat nos deus deus noster ꝛ me
tuant eum omnes fines terre. Naꝫ ipse est do-
minus qui ad illius inuocationē benedicit. vñ
ꝑs. Benedixit filijs tuis in te. Et lꝫ hic solen-
niter benedicat̃. nihilominus quidã ĩ fine mis-
se. iteꝝ solenniter bñdicunt de q̃ benedictione
ibi dicetur. Tum q̄ꝛ postq̄ꝫ dñs salutauit apl'os
iteꝝ dixit eis. Pax vobis vt iã dictũ est. ꝛ dice-
tur sub ti. de pacis osculo. Tuꝫ q̄ꝛ sicut nõ pos-
sumus bñ incipere vel pacē acq̄rere nisi diuine
bñdictõis gratia ꝑueniat. ita nec in bono ꝓfi-
cere. nec in pace finaliter ꝑseuerare nisi bñdic-
tionis sue gratia subsequat̃. Jn missa vero pro
defunctis pontifex solenniter nõ bñdicit. Tuꝫ
q̄ꝛ in illa omnes solennitates cessant. Tũ quia
hec solēnis bñdictio fit. nõ solum ꝓ venialiuꝫ
deletione. veꝝ etiã ꝓ ppl'i excitatõe vt in domi
ni adiutorio cõfidat ꝛ bñdictum in secula cõfi
teatur. ad defuncti vel vt absentes excitari ne-
queunt: lꝫ possint nostris suffragijs adiuuari.
Tum q̄ꝛ gaudiũ dꝫ nõ luctui admisceri. Jllud
autē notandum est ꝙ ꝑ mortē ꝛ in morte dñi
fidelis anima bñdictionē ꝑcepit. Unñ circa mor
tis officiũ rite dyaconus ad eã humiliari inui-
tat dicens. Humiliate vos ad bñdictionē stati
pontifex bñdicit. Quidaꝫ asserunt hoc officiuꝫ
nõ esse de septē officijs misse. eo ꝙ has bñdcõ
nes romana nõ inuenit ecclesia. Unde nec vti
tur eis. ꝛ ideo nõ hic sed in fine misse benedic̃.
Sed quicũq̄ꝫ inuenerit recte ĩ hoc loco ponũ-
tur vbi xp̃s ad inferos descendisse repñtat̃. s. ꝓ
ximo ante resurrectionē cũ eductis de carcere
eternã tribuit bñdictionē. Has bñdictões ꝑfi-
gurauit Jacob qui filijs suis. ꝛ Moyses qui fi
lijs israel. ꝛ xp̃s q̃ discipulis moriēs benedixit.

De agnus dei. Rubrica.

Via Jhesus statim vt salu-
tauit apl'os vt iam pre
missum est. dedit eis potestatem
remittendi peccata dicens. Quo
rũ remiseritis peccata remittuntur eis. ꝛ quoꝝ
retinueritis retenta sunt. Jccirco chor⁹ clamat
ad deum ꝛ postulat. Agnus dei qui tollis pec.
mun. mi. no. Si quidē Jo. videns Jhesum am
bulantē dixit. Ecce agn⁹ dei: ecce qui tollit pec
cata mundi. Quare autē eum vocauerit agnuꝫ
determinat subdens. qui tollit. i. qui vēit vt tol
lat peccata mundi: quia peccatis tollendis pa-
scha nostrũ ĩmolatus est xp̃s. Nempe in vete-
ri testa. offerebatur agnus ꝓ peccatis ppl'i. ꝛ ĩ
nouo testa. xp̃s obtulit seipsuꝫ deo patri vt hu-
manũ genus liberaret ꝛ lauaret a peccatis ĩ sã
guine suo. Merito ğ dũ corpus ꝛ sanguis dñi
sumit̃ agnus dei cantatur vt omnes credam⁹:
q̄ꝛ ipsius agni corpus ꝛ sanguis tunc sumit̃: q̃
peccata mundi moriendo tulit. ꝛ vitã eternam
nobis resurgendo donauit Jhesus xp̃s dñs nr̃
ꝛ vt oremus ipsum nũq̄ꝫ desistere miserere no
bis qui in passione misertus est nostri. Agn⁹ ãt
grece dr̃ ab agon qȯ est pium: quia ipse verus
sola pietate sua se obtulit hostiã ꝓ nobis ꝛ nos
redemit. Dicit̃ etiã agnus dei ab innocētia: q̄a
agnus nec hoĩb⁹ nec bestijs nocet. Jn ꝑmissis
ergo verbis. Agnus dei qui tollis peccata mũ-
di mi. no. est q̃dã deꝑcatio: vt vꝫ ĩnocentis agni
misericordia peccata irruentia ꝛ subitanea au
ferant̃. Tertio mõ dr̃ agn⁹ ab agnoscēdo: q̄m
in magno grege solo balatu matrē agnoscit. sic
ꝛ xp̃s in ara crucis donãs nobis prius pacē a-
gnouit nos cura. vt iã dictuꝫ est. Agnouit etiã
p̃reꝫ obediētia. Juxͣ illȯ apl'i ad ephes. ij. Fact⁹
est obediens vsq̄ꝫ ad mortē. Agnouit etiã ma-
trē cura quã de ea habuit. Unde illud Jo. xx.
Ecce mater tua. Ob hoc ergo in altaris immo
latione ter dr̃ agnus dei. q̃i agne qui agnouisti
patrē mi. no. Agne que agnouisti matrē mise.
no. Pie qui redemisti munduꝫ. ꝛ qui obtulisti
te pro nobis. dona nobis pacē. Uel ideo ter di
cit̃ vt triforme corp⁹ dñi intelligat̃: vꝫ ãbulans
in terra. q̇escēs in sepulchro. ꝛ residēs in celo.
Põt etiã dici ꝙ xp̃s ad tria venit. p̄io vt nos
liberaret a miseria culpe. Scd̃o vt nos redime-
ret a malo pene. Tertio vt nobis daret de plēi-
tudine gratie sue. Quantuꝫ ad p̄ria duo bis dr̃
miserere nobis. Quantũ ad tertiũ dr̃ Dona no
bis pacē q̃ petitio pacis seq̇t̃ statĩ p⁹q̄ꝫ agn⁹ dei
dictũ ē ter. ad notãdũ ꝙ ex beniuolētia trĩtatis
agn⁹ missus ē. Unñ ysa. Emitte agnum dñe ꝛc̃.
Nã sic̃ ĩ apoc. legit̃. Xp̃s ē agn⁹ q̃ occisus ē ab
origine mũdi. Et attēde: q̄ꝛ q̃dã sacerdotes dñt
Agn⁹ dei manib⁹ sup altare depositis. oñdētes
in hoc ꝙ ad ea q̃ ꝓferũt tota mēte intēdũt. Jn
tentio enĩ proprie per lignum exprimitur nõ ꝑ
manus. Jdeoq̄ꝫ loquente lingua man⁹ q̇escũt
ꝙ q̄ꝛ ipsam misericordiã ꝛ pacem celestē ꝓ po
pulo petunt. nõ autem terrenã: qȯ in manuuꝫ

depositõe significat. Alij vero stant in manib⁹ iũctis pax sup altare iclinati oñdẽtes ĩ inclina tione humilitatez que in oratiõe necessaria est τ in manuũ coniunctione vnicam τ nõ variã intentionẽ. Porro ſm antiquã cõsuetudiẽz scole cantor in ecclesia romana quã adhuc ip sa scola obseruat nullatenus variatur. sed trib⁹ vicibus vniformiter dr̃ xp̃s miser. no. ꝓpt̃ tria genera peccator que petimus remitti cogitati onis in corde locutõis ĩ ore τ actõis ĩ ope. Ul' ĩ honorem tritatis. vel ꝓpter tres ordines fide liũ in ecclesia q̃ sunt Noe Daniel τ Job. quos Ezechiel vidit in visione saluandos. Postmõz autẽ multis ac varijs ecclesie aduersitatibus in gruentibus cepit ad dñm de tribulatõe clama re. Dona nobis pacem. Et vt clamor eius faci- lius audiatur. τ ideo ĩ ipsa imolatiõis hora cla- mat. Et hec varietas nõ discrepat a cõsuetudi- ne veteris testamenti vbi cum scđo repetitur. Parce dñe parce pp'lo tuo. Tertio variat τ ne des hereditatẽ tuam in opprobriũ. dicamus g° miserere nobis q̃ʒtum ad animã. Item miserer q̃ʒtum ad carnem. τ dona nobis pacem q̃ʒtuz ad vtrũq; vt habeamus pacem peccatoris spu alem. τ pacem corporis tp̃alẽ. Est eniz pax pec- cator. pax iustor. pax tp̃is. τ pax eternitatis. vñ τ ter oratur in missa pro pace. de quo dictũ est sub. iiij. particula canonis sup verbo diesq; nos- tros. Et quia deus nõ dat pacez nisi illis quo- rũ miseret. Ideo vltimo dicitur. Dona nobis pacem. Ecclesia etiaz laterañ. nũq; dicit. Dona nobis pacem sicut nec scola cantor seq̃ns vt p̃ missuz est morez antiquũ. Unde nec valet nec vera est ratio dicentiũ ꝙ in ecclesia laterañ. iõ nõ dicitur. Dona nobis pacem: quia omnes a- lie ecclesie ab illa q̃ primo fuisse dicitur consec ta sumere debẽt pacẽ nõ ipsa ab alijs. In fe ria quinta cene dñi agnus dei ter dicitur cum miserere nobis. vt ibi dicet. Rursum ĩ missa ꝓ defunctis dicit bis agnus dei cuz dona eis requiẽ. Tertio addit sempiternã. nec dicit do- na nobis pacem: quia tũc imitamur exequias saluatoris. Ultimo ergo agnus dei tñ adiungi tur sempiternã super quo notandũ est ꝙ ꝓ fi- delibus defunctis triplex requies debet opta- ri. Primo vt auferatur ab eis pena in qua est ei labor nõ requies. Scđo vt eis gloria anime cõ feratur: quia tunc veraciter requiescẽt in bono desiderato. s. in ipso deo. Tertio vt docent glo ria corporis ne illud vlterius miserijs exponat Prima nõ est requies sempiterna: q2 pena sub lata adhuc desiderant gloriam. Scđo etiaz nõ totaliter requies sempiterna: quia ſm Aug. añ resurrectionẽ corpor semper inest animab⁹ q̃ dã naturalis appetitus resumẽdi corpora quo aliqualiter corpora retardantur ne totaliter fe rantur in deum. Sed tertia requies cũ p̃missis est vere requies sempiterna: quia anime q̃ deũ presentialiter vident resumptis corporibus. in ipsa vlterius τ eternaliter τ perfectissime reqe- scent. ideoq; solum in tertia vice τ nõ ĩ duab⁹ precedentibus congruit dicere requiem sempi ternam. Sergius papa primus constituit a- gnus dei ĩter cõionẽ ter a clero τ pp'lo dcãtari

De pacis osculo. Rubrica.

Dictũq; dñs salutauit ap'los vt premissum est iterũ dixit eis. Pax vobis. ostendẽs ꝙ nõ solum debemus pacem habe re in ore. ver etiam in pectore ne simus ex illis qui loquunt pacem cũ ꝓxĩo suo. mala autem in cordibus eor ideoq; cũ hec di- xisset ap'lis insufflauit in illos τ dixit. Accipite spm sanctũ. ad qd designãdũ vtiq; sacerdos fa cta cõmixtione τ finita oratione accipit in qui busdam ecclesijs pacẽ ab eucharistia siue ab ip so corpore dñi. vel ſm alios ab ip̃o sepulchro. i. calice vel altari. τ mox p̃bet oris osculũ mĩstro s. dyacono. Qui ab ipso corpore accipiunt hoc faciunt in signũ ꝙ pax sp̃alis a xp̃o data est hu mano generi. Alij etiã idẽ signãt. Dyacon⁹ võ dat pacẽ alijs. τ alij inter se. in signũ ꝙ omnes debent pacẽ habere. presertim filij ecclesie. Ipe vero dyaconus pacẽ a sacerdote accipiens re- uerenter inclinat τ pectus osculatur ipsius ſʒ morẽ quarundã ecclesiar τ planetã extẽdit vt per pacis osculũ τ per planete extensionẽ cari- tas extendenda monstretur quaz per planetaz in parte tertia diximus dsignari. Quia ergo ca ritas dei diffunditur in cordibus nostris ꝑ spi ritũ sanctũ qui datus est nobis. ideoq; pacis o sculum per vniuersos fideles in ecclesia diffun ditur. Nam τ apostolus admonet salutate vos inuicem in osculo sancto. Rursus ꝙ sacerdos pacem populo tribuit prefiguratuz fuit a iosue qui hostibus superatis terram obtinuit quam sorte diuisit τ in pace possedit. τ xp̃s resurgẽs dyabolo superato pacẽ τ dona dedit hominibus Pontifex vero primo dat pacem ministro qui prius erat a sinistris. sed pacem recepturus ac- cedit ad dexteram eius per quẽ signatur popu- lus gentilis qui primo in pace transiuit a sini- stra infidelitatis ad dexterã fidei τ eternitatis. Et ꝑ hunc pax ad pp'lm descẽdit. Leter in p̃ mitiua ecclesia oẽs q̃ celebratõe missar intere- rant singulis diebus cõicare solebãt eo ꝙ apo stoli oẽs de calice biberunt dño dicẽte. Bibite ex hoc oẽs de cõ. di. ij. nõ iste. Offerebant eniz magnũ panẽ τ oib⁹ sufficientẽ: qd adhuc gre- ci ſuare dicunt. ſʒ excrescẽte fideliũ m'ltitudie

tradit̄ institutū vt tm̄ diebus cōicarent dn̄icis
e.di.quotidie.de quo dictū est sub.vij.particu-
la canonis super verbo hoc quotienscunqꝫ.
Postmōꝫ autē:qꝛ nec digne hoc potuit obser
uari.tertia secuta est institutio:vt ter saltē ī an
no quilibet xp̄ianus acciperet eucharistiam.e.
di.⁊ si nō frequentius.vel hodie ad minus ī.pa
scha:extra de pe.⁊ re.omnis.hoc inuento r̄me
dio vt vꝫ ꝑ eo ꝙ singulis diebus cōicabat̄ sin-
gulis diebus osculū pacis daret̄ ꝑ misterio vni
tatis qd̄ sacerdos dans ministro dicit in q̄buſ
dā locis.Sumite vinculū pacis ⁊ dilectiōis vt
apti sitis sacro sanctis misterijſ q̄i dicat.Sumi
te ex hoc omnes ⁊ diuidite inter uos.⁊ ꝑ cōi-
one que singulis dieb⁹ dn̄icis fieri solebat.da-
retur in diebus dn̄icis panis bn̄dictus sancte
cōionis vicarius q̄ ⁊ eulogia dicitur. Sed ⁊ lo
co quotidiane cōionis in.xl.dr̄ in fine misse o-
ratio super ppl'm cui p̄dicit̄. Humiliate capita
vestra deo. Sane ppl's in missa se osculatur.
Primo quia cū sicut p̄missum est per īmolati-
onē hostie salutaris dimissis peccatis reconci-
liemur altissimo.recte pacis osculū dari decre-
uit ecclesiasticū ꝑ peccatis īmolatur hostia sa-
lutaris.Hoīes igitur osculū.i. pacis signū sibi ī
uicem dant : vt ostendant se cōiunctos esse in
corpore xp̄i ꝑ quem facta est pax ī celo ⁊ ī ter-
ra.Scd̄o Innocentius primus qui osculū ī ec
clesia dari decreuit. qd̄ etiā Leo scd̄s prīo sta-
tuerat de con.di.ij.pacem.ita dicit.Pacē asse-
ritis ante confecta.i.consecrata misteria quoſ
dā ppl'is īparare.vel sibi inter se sacerdotes tra
dere cū post omnia.i. post consecrationeꝫ que
aperire nō debeo.i.nō possuꝫ pax sit necessario
i.cām misterij indicenda per quā.i.quia per eā
constat ppl'm ad omnia q̄ in misterijs aguntur
ac id ecclesia celebrant̄ p̄buisse consensum ac
finita esse pacis concludentis .i. determinātis
signaculo demonstrant̄.Tertio ideo se ppl's ī-
uicem osculatur:qꝛ dn̄i sui gratiā ⁊ angeloruꝫ
concordiā per mortē eius se ꝓmeruisse gratu-
latur.q̄rto quia in osculo caro carni.⁊ spiritus
spiritui iungitur.Et nos qui carnis ꝓpagine ō
adam coniungimur etiaꝫ caritatis vinculo cō-
nectamur.Qui ergo se odientes osculant̄ iude
proditoris osculo imitant̄.Quinto ꝓpter p̄ce-
ptū apl'i de quo p̄missum est. Rursus iō pri
usq̄ꝫ cōicemus pacē damus vt inter nos eē cō
concordiā ostendamus.⁊ cū illa corpus dn̄i su
mamus sine qua munera nostra nō recipiunt̄
a deo. In missa vero ꝑ defūctis pax nō dat̄
qꝛ fideles aīe iam nō sunt nec vlterius erunt in
turbatione h⁹ mundi:sed q̇escunt iam in dn̄o.
vn̄ nō est eis necessariū vt pacis osculū: qd̄ est
pacis ⁊ concordie signū.⁊ ideo in missa illa nō
dr̄ oratio illa.Dn̄e Jhesu xp̄e qui dedisti apl'is
tuis pacē ⁊c̄.Nec sacerdos r̄cipit pacē ab alta
ri.De hoc etiā dicet̄ in.vij.p̄te sub ti. de officio
mortuoꝝ.Hinc est etiā ꝙ inter monachoſ pax
nō datur:qm̄ mundo mortui repn̄tant̄ de cō.
di.ij.pacē. Uiri quoqꝫ ⁊ mulieres non sibiī-
uicē osculū in ecclesia porrigūt :ne forte aliqd̄
lasciuie surrepat: qꝛ ibi carnales fugiendi sunt
amplexus. ⁊ casti ac spiritales actus habēdi ꝑ
pter qd̄ etiā in ecclesia situ seq̄strant̄ locali.O-
diū pax pellit castū pax nutrit amorē. Sane
osculū in sacra scriptura significat vnionē:cari
tatē:pacē:⁊ reuerentiā.De osculo vnionis dic̄
sponsa in cāticis.Osculetur me osculo oris sui
De osculo caritatis Ysaac inq̇t ad filiū.Accede
ad me ⁊ da mihi osculū fili mi.De osculo pacis
dicit apl's.Salutate vos inuicē in osculo sanc-
to.Deus autē pacis ⁊ dilectionis ⁊c̄.De osculo
reuerentie dn̄s inquit ad Symonē.Osculū mi
hi nō dedisti.Hec autē ex quo ītraui nō cessa-
uit osculari pedes meos.Et hester in signū r̄ue
rentie sūmitateꝫ virge regie dr̄ osculata. Ad
designandū igit̄ tres vniones in xp̄o.s.vnionē
diuinitatis ad animā.diuinitatis ad carnem ⁊
carnis ad animā.Uel vnionē qua vnita ē xp̄o
humana nā sancta ecclesia ⁊ fidelis aīa. Et sa-
cerdos ter osculat̄ altere vt dictū est sub.iiij.ꝑ-
ticula canonis super verbo.Diesqꝫ nostros de-
signandū triplicē pacē.s.t̄palē:spiritualē:⁊ eter
nā.Ep̄s solenniter celebrans iuxta morē q̄run
dam ecclesiaꝝ ter osculatur semel ministrum ⁊
secundo dyaconum ⁊ tertio sacerdotē. Sed ī
missa ter oratur ꝑ pace vt dictum est sup v̇bo.
Diesqꝫ nostros. Rursum ad notandū duoꝝ
testamentoꝝ concordiā ep̄s duabus vicib⁹ co
dicē osculatur:quia rota continetur in medio
rote.⁊ duo cherubin sese respiciunt versꝫ vulti
bus in ꝓpiciatoriū ad notandū etiam caritatē
sacerdos osculatur patenam q̄ designat cor pa
tens latitudine caritatis.vnde Nōne cor nr̄m
ardens erat in nobis dum loqueretur nobis ī
via. In signum vero reuerentie subdyacon⁹
⁊ dyaconus pedes ⁊ manus pontificiſ summi
osculantur . pedem subdyaconus osculat̄ post
epistolā lecta.⁊ dyaconus ante legendū euan-
geliū.manū vero subdyaconus osculat̄ offerēs
ampullā cum aqua calicemqꝫ cum vino.⁊ dya
conus offerens patenam cuꝫ hostia ⁊ thuribu
lum cum incenso. vterqꝫ etiā de manu summi
pontificis accipiens eucharistiam vt dicetur ī
ti.sequenti. Illud quoqꝫ vacare nō creditur
a ministro qd̄ summus pontifex septeꝫ modis
accipit osculū:vꝫ ad os ad pect⁹ ad humerū ad
manus ad brachia ad genua ⁊ ad pedes.

Incipit quarta pars misse. ⁊ primo de cōio
ne sacerdotis. Rubrica.

Hic incipit quarta ps misse. pꝰ
pacis eteni osculum sacerdos cō
municat hoc mō. Nā sicut in ni-
cen̄.concilio.xciij.di.peruēit.i.le-
gitur eucharistiā confectaꝫ per se de altari siue
de patena sumit ⁊ comedit. Calicē vō cū sāgui
ne nō ipse sed dyaconus eleuat de altari ⁊ por
rigit ei. Unde in canone Hiero.e.di. dyaconi.
sunt inter cetera ita legit̄ sacerdotibus etiā ꝓ-
pter ꝓsumptōes nō lꝫ de mensa calicē dn̄i tolle
re nisi eis traditus fuerit a dyaconibus. Jō aūt
sacerdos corpus xp̄i ꝑ se sumit ⁊ nō calicē cuꝫ
sanguine: qꝛ sumptio corporis significat corpo
rū nostroꝝ restauratione qua xp̄s nullius mi-
sterio ꝑfecit. ⁊ futurā resurrectionē quā sua v̄-
tute absqꝫ omni ministro faciet. Sumptio vō
sanguinis redemptioneꝫ aiaꝝ siue peccatoꝝ si-
gnificat q̄ fit intercessionibus alioꝝ. Hoc tn̄ ⁊
si iure cautū sit nō tn̄ seruari videmus. Sane
sacerdos ipse omnes partes hostie comedit.
Jn quibusdā tn̄ ecclesijs ipse vnā partē sumit.
⁊ reliquā eucharistie medietatē sup patenā in
duas partes diuidit quas ministris.s. dyacono
⁊ subdyacono comedendas impendit insinu-
ans illud qd̄ Lucas comemorat. Quia Jhesus
in emaus accepit panē ⁊ fregit super mēsaꝫ. Et
etiā vt aiunt quidā comedit corā duobus disci
pulis sumensqꝫ reliquas dedit illis. Jpse quoqꝫ
postmōꝫ partē piscis assi ⁊ faui mellis mandu-
cauit ⁊ reliquas discipulis dedit. Et ideo post-
q̄ꝫ dyaconus ⁊ subdyaconus cōicarunt clerici
⁊ religiosi ad cōicandū accedunt: vt ipsi parteꝫ
sancte cōionis accipiant. Postmōꝫ cōicat po-
pulus: quia ⁊ xp̄s comedit nō solum cū paucis
apl̄is: veꝝ etiā ascensurus in celū comedit cum
multitudine discipuloꝝ. Unde ⁊ sumptio cor-
poris ascensionē significat saluatoris. Jllud
autē ꝑtermittendum nō est ꝙ vt in perceptōe
corporis ⁊ sanguis xp̄i nulla possit fallacia sub
oriri. sed vtraqꝫ ꝑceptione veritas euident̄ ap-
pareat summus pontifex nō statim particulaꝫ
hostie permittit cadere in calicē. sed eā post tri
nū crucissignaculū super patenā reponit. ⁊ pꝰ
osculū pacis ad sedē ascendens. ibiqꝫ cōsistens
vniuersis cernētibus maiorē partē oblate susci
pit de patena quā subdyaconus apportauerat
de altari. Jpsamqꝫ dentibus subdiuidens vnaꝫ
particulā eius sumit ⁊ aliā in calicem mittit et
de sanguine cū calamo haurit. Deinde alteraꝫ
particulā tradit cū osculo dyacono. aliāqꝫ sub
dyacono sine osculo quā dyaconus ministrās
ei ad altare calicē osculatur. ⁊ tunc subdyaco-
no residuū sanguis cū particula imissa in cali-
ce sumit. Romanus itaqꝫ pontifex ideo nō
cōicat vbi frangit: qm̄ ad altare frangit ⁊ ad se

dem cōicat: quia xp̄s in emaus corā duobꝰ di
scipulis fregit ⁊ in hierusalē corā discipulis du
odecim manducauit. Jn emaus eni fregisse le
gitur sed nō comedisse legit̄. Jn hierusaleꝫ vō
fregisse nō legit̄: sed legitur comedisse. Secun-
dū Jnno.iij. Ascendens igit̄ sedem ibi cōicat.
Siquidē ſm aplꝫ xp̄s caput est ecclesie. caput
autē in corpore sublimius ⁊ excellētius ob sui
perfectionē ceteris mēbris collocatur per cali-
cem vero ſm quendā respectū eterna beatitu-
do seu ipsius fruitio designat̄: quia igitur in ec
clesia militante summus pōtifex sicut xp̄i vica-
rius ⁊ caput omniū prelatoꝝ perfectius xp̄ꝫ re
presentat. congruū est vt ipse nō in altari: sed ī
loco sublimiori cōicet ostendens ꝙ xp̄s etiā in
sua humanitate perfectius ⁊ copiosius percipi
at illa ineffabilia gaudia vtpote in bonis potio
ribus collocata. Cū vō celebrat ꝓ defunctis tē
super altare cōicat: quia tunc specialiter mem-
broꝝ xp̄i hinc fideliter decedentiū gloriā rep̄ſ
tat ac mēbra xp̄i cū ad illam gloriā perueniunt
inferiorē post xp̄m gradū obtinēt sicut mēbra
post caput. Jn parasceue quoqꝫ ad altare cōi-
cat. Tum ob reuerentiā passionis xp̄i. Tum qꝛ
tunc q̄i exequias celebrant Jhesu xp̄i. Tuꝫ etiā
solus cōicat: qꝛ in xp̄i passione omnibus disci-
pulis fugientibus ipse solus remansit. Alij autē
prelati nō sic sed super altare cōicant: quia nō
ita ꝓprie xp̄m caput ecclesie representant. Mi
nistri autē representant pontifici oblatā ⁊ cali
cem: qꝛ discipuli obtulerunt xp̄o partem piscis
assi ⁊ fauū mellis. pars piscis assi est corpꝰ dn̄i
crucifixi qui fuit in ara crucis assatus. Fauus
mellis est sanguis xp̄i super mel ⁊ fauuꝫ dulcis
faucibus anime diligentis ambo de manu pa-
pe cōicant: quia ⁊ apl̄i de manu xp̄i cōicauerūt.
Ad notandū vō distinctionē īter sacros or-
dines ⁊ nō sacros. Dyaconi qui ⁊ suꝑioris or-
dinis sunt cū recipiunt eucharistiam osculum
suscipiunt ab ipso. Acolitus ⁊ qui sunt inferio
rum ordinum nō suscipiunt. Subdyaconꝰ etiā
qui caracter huius quondā inter nō sacros or
dines reputatur in perceptione corporis nō su
scipit osculū a pontifice. sed in perceptione sā-
guinis suscipit osculum a dyacono. vt sic q̄ nō
sacri sunt minus ⁊ qui sacri sunt ampliꝰ hono
rent̄. q̄ꝫuis ⁊ ī hoc mistica possit ratio assigna-
ri. Jpse autē sumit illā eucharistie partē ꝑ quā
ꝓut sub ti. de fractione hostie dictuꝫ est caput
ecclesie. s. xp̄s intelligit̄ cuius typū ecclesie spe-
cialius gerit qd̄ facit hoc mō. ea nāqꝫ dentibꝰ
subdiuisam particulā in ore remanentē sumit.
alterā vō inter digitos residentē in calicem di
mittit. ad notandū ꝙ xp̄s resurgens q̄ ſm Ser
giū papā ꝑ ꝑtē in calice imissam significat̄ īfer
nū momordit. ⁊ suos inde sumptos in ꝑadysū

misit. Juxta illud Osee vl. c. Ero mors tua ⁊c.
Alia v̊o pars ex qua ministri cõicant significãt
mẽbra magis ipsi xp̃o cõformia. ⁊ ideo ipsi cõi
cant de illa ad ostendẽdũ misteriũ vnionis. eu
charistia enĩ sacramentũ est maxime vnionis.
Partẽ v̊o in calice intinctã q̃ significat mẽbra
ꝓpter xp̃m passionibus subiecta dñ̃o papa nõ
recipit. primo q: ipsi magis q̃ꝫ alij repñ̃tant ĩ of
ficio misse xp̃m cui mors illi vltra nõ dñ̃abit.
Scd̃o q: ipsi illoꝝ typũ gerit in ecclesia: qui ꝓ
pter eximiã sanctitatẽ a vita actiua semoti. per
contẽplatiuã iã xp̃o sociant̃. Sed ministri illã
sumunt: q: typũ actiue cõiter repñ̃tant. ⁊ preci
pue subdyaconus eam sumit ꝓ eo: q: ipse vlti
mo cõicat. ⁊ vltimi est reliq̃as sumere ⁊ calicez
purificar̃. Unde ⁊ dñ̃s reliquias dedit discipu
lis vt p̃missum est. Põt etiaꝫ mistice dici ꝙ ps
intincta significat ptẽ corporis mistici q̃ iã re
gnat cũ xp̃o. Cũ ergo dñ̃s papa exp̃sse represẽ
tet xp̃m qui realiter ⁊ sacramentaliter incorpo
ratus est pati ipsius mistici corporis. ideo ip̃e ñ
recipit illã. nec etiã dyaconus qui legẽ euange
licã quã ꝓnũciat rep̃sentat que est lex amoris.
ꝓpter amorẽ enĩ caritatis quilibet incorporat̃
xp̃o capiti ⁊ omnibꝰ partibus corporis eiꝰ mi
stici. Subdyaconus v̊o r̃pñ̃tat veterẽ legẽ quã
sepe ꝓnũciat que fuit lex timoris: sed timor nõ
est in caritate. imo eũ foras mittit. ⁊ id̃ ip̃e par
ticulã in sanguine missam sacramentaliter siue
in signũ recipit: q: ĩmixtio ipsius partis cũ san
guine. dictã incorporationẽ figurat quã nõ fa
ciebat lex illa: lꝫ eã figuraret. Hoc autẽ breui
ter notandũ est ꝙ sacerdos ante ꝑceptionem
corporis ⁊ sanguinis xp̃i dꝫ dicere orationes a
sanctis patribus institutas. deinde meditari d̃
bet in incarnatõe in passione in virtute huiꝰ sa
cramenti dicens. Panẽ celestẽ accipiã ⁊c. sed
cũ statim verba ipsa subiungat. Dñe nõ sum di
gnus ⁊c. videt̃ contrariꝰ sibiipsi: sed absit tñ̃ h̃
sed dicens. Panẽ ⁊c. seipsum incitat ad deuo
tionẽ reducens ad memoriã q̃d est qd̃ sumere
debet: q: panẽ qui de celo descendit. ⁊ q̃lit̃ su
mere dꝫ: q: nomen dñ̃i inuocãdo vt sic cũ ma
iori sumat reuerentia ⁊ timore. Dicendo v̊o
subsequenter dñe nõ sum dignus ⁊c. ex humi
litate suã ꝓfitet̃ indignitatẽ. ac excitatio ad de
uotionẽ. ⁊ ꝓfessio humilitatis cõtraria nõ sũt.
Legitimũ itaqꝫ cõicandi tp̃s est ante vltimam
orationẽ que dr̃ ad cõplendũ: q: ibi maxĩe pe
titio ꝓ eis est qui cõicant. Deinde corpꝰ ⁊ san
guinẽ dñ̃i sumpturꝰ se cũ illis añ faciẽ cruce si
gnat. Sicut enĩ prius cruces faciẽdo actiue tã
q̃ꝫ minister illa sanctificauit. sic se eis nũc cruce
signando passiue petit sanctificari. Dicto itaqꝫ
Corpus dñ̃i custodiat ⁊c. sumat eucharistiaꝫ.
Deinde iunctis manibus inclinãs sanguini di
cit. Quid retribuã ⁊c. Et dicens. Calicez domĩ
accipiã ⁊ nõ prius accipit ⁊ eleuat calicẽ de al
tari. Postea v̊o dicens. Laudãs inuocabo do
minũ se signat cũ illo quo versu expleto sangui
ne sumit. Sane q: circa maiora cautius est
agendũ. sacerdos sanguinẽ sumens ꝓpter ma
iorẽ securitatẽ ⁊ reuerẽtiã calicẽ cũ vtraqꝫ ma
nu tenere dꝫ. sed in sumptõe perfusionis suffic̃
altera tñ̃ duobꝰ digitis alterius. adiunctis q̃i
per hoc innuens iam sanguinẽ ibi nõ esse. Sꝫ
⁊ sanguinẽ sumendo ter haurit trinitatẽ desi
gnans. Perfusionẽ v̊o sumẽdo bis vt ꝑ h̃ hec
caritas que inter duo consistit significet̃ seu e
tiã quotiens nouerit expedire. Rursus q̃ ea
dem die debet iteꝝ celebrare nõ sumit vinuꝫ ꝑ
fusionis vt dictuꝫ est in ꝓhemio huius partis.
Sed cum in canone dicatur. Simĩ mõ post
q̃ꝫ cenatum est accipiens ⁊ hunc p̃claꝝ calicez
⁊c. Uidetur ex hoc ꝙ sacerdos statiꝫ hostia cõ
secrata illã dꝫ sumere priusq̃ꝫ ad calicis cõsecra
tionẽ ꝓcedat: quia omnis xp̃i actio nostra de
bet esse instructio. xij. q. i. exemplum. Sed ad h̃
dicendum est ꝙ ecclesia instituit illam post v
tranqꝫ consecrationẽ sumi ad ostendenduꝫ ꝙ
solam hostiã recipiens nõ plenuꝫ sacramenta
liter recipit sacramentum. Et si enim in host. a
consecrata xp̃i sanguis sit nõ tñ̃ est ibi sacram̃
taliter. eo ꝙ panis corpus nõ sanguinẽ. ⁊ vinũ
sanguinẽ significat ⁊ nõ corpus. Quia ergo sub
altera tñ̃ specie nõ est cõpletum sacramentuꝫ:
quo ad sacramentũ vel signum dꝫ hoc sacram̃
tũ cõpleri priusq̃ꝫ presbyter eo vtat̃. Uerũtñ̃ cũ
vinũ sine reliquo nec sit nec vnq̃ꝫ fuerit nisi ĩ so
lo triduo ante pascha in quo xp̃i corpus mor
tuũ fuit. in quo triduo si quis d̃ apl̃is cõsecras
set sanguis ibi nõ esset si vinũ caro ibi nõ esset:
quia vt p̃missum est nec panis sanguinem nec
vinũ significat carnẽ ſm hoc nunc xp̃i sangui
ne intra venas existente vinũ sine reliquo ꝓpt̃
vnionẽ seu mixtionẽ hꝰ recipi nõ põt: qd̃ tamẽ
nõ est rõe sacramẽti vel signi qd̃ idẽ est. Pꝰ
sumptũ sacrificiũ nõ est sumenduꝫ de con. di.
ij. vt quid ꝓut dictum est sub septima partic̃la
canonis super verbo. Noui ⁊ eterni. Sed nec
eucharistia sicut alius cibus est masticanda. sꝫ
discrete moderate ac leuiter anterioribus den
tibus tenenda ⁊ lingua mollificanda ne q̃ eius
particula dentibus adhereat quã forte postmo
dum emitti screando contingat. Post cõio
nẽ illico calix de altari offertur. Circa qd̃ notã
dum est ꝙ corpus dñ̃i remanet super altare vs
qꝫ dum tria capitula compleantur. s. ꝓlogꝰ do
minice orationis ⁊ ipsa oratio. Libera nos q̃s
quia ⁊ dominus tribus diebus in sepulchro q̃
euit. Postea vero cõmixtio domini corpor̃ cũ
vino simul: quia pace ãnunciata aufert̃ corpus

dñicum de altari: qm̄ in tertia die aīa eius q̄ d̄scendit ad inferna vt liberaret iustos ⁊ mēbra viuificaret rediit ad corpus. nec amplius inuē tum est corpus dñicū in sepulchro: quia ergo xp̄s totus hō resurrexit sil'. ideo ad hoc notandum illico simul cum oblatione corpus dñi de altari auferṫ ⁊ sumitur. ⁊ inde calix et corporale de altari totaliter eleuaṫ. ꝑut dictum est sub ti. de pall'. corporalibus. Postremo notādū est ꝙ q̄sq̄s cōicare debet corpore a carnalibus escis ieiuno esse debet. Cum enim aīe sp̄uales sint ⁊ īmortales spiritualia primitus alimēta vite eterne sumere debent.

D perfusione. Rubrica.

Post sumptū eucharistie sacrificium sacerdos digitos abluit ⁊ ꝑfundit ne q̇d forte incaute remaneat seu adhe̅at ex contractu diuini sacramēti: n̄ ꝙ quicq̄ȝ in mundum ex ipso contractu cōtraxerit. sed vt potius suā cōmemoret indignitatē qui se iudicat tantis sacr̄is celebrandis īdignū iuxta illud qd̄ dñs ait. Cum oīa bene feceritis dicite serui inutiles sumus sicut ⁊ sacerdos legalis īmundus erat vsq̄ȝ ad vesperā post īmolationē vitule rufe. Unde oīa vestimenta sua bona lauabat. indignum quidē existeret vt manꝰ que corpus incorruptibile contractarunt corpus corruptibile contingant. vel ad res cōes tāgendas accedant donec studiose lauenṫ. Et ꝓpter hoc etiā quidam missa finita exutis sacris vestibus iterꝝ manus lauant. Perfusionis autē aqua dȝ in locum mundum honeste diffundi: vt altitudo sacramenti reuerenter honoretur.

Trina ergo sacerdotis ablutio que fit in p̄ncipio in medio ⁊ in fine. designat mundationē cogitationis. locutionis. ⁊ actionis. Uel purgationē peccati originalis. venialis. ⁊ criālis. siue qd̄ agiṫ per ignorantiā ⁊ negligentiā ⁊ industriā. ad quorꝝ mundationē offerṫ sacrificium salutare de con. di. ij. cum omne in p̄n. Hec autē ablutio referri pōt ad ablutionē baptismi cꝰ formā xp̄s post resurrectionē instituit dicens. Euntes docete oēs gētes baptizātes eas in nomine patris ⁊ filij ⁊ sp̄s sc̄i q̄ crediderit ⁊ bap. fue. sal. erit. Sane sacerdos digitos ꝑfundit. ⁊ ꝑfusionē sumit ī dextro cornu altaris. vl' saltē reuolutus ad illud. Primo ꝓpter rationem tactā sub ti. de manuū ablutōe. Sc̄d̄o q₂ ipsū cornu iudaicū ppl'm ex quo humanā naturam xp̄s assumpsit significat. Sicut autē ab illis naturā accepit. sic ⁊ ab eis illius nature purgationē ab omnibus defectibus quos assumpsit habuit: qm̄ ab eis occisus fuit ad quā mortē secuta est resurrectio in qua oēs d̄fectus dimisit ⁊ eis oppositas virtutes accepit. Ad hoc igiṫ representādum in dextro cornu altaris. vel saltē reuolutus ad illud sacerdos ꝑfundit ⁊ ꝑfusionē sumit. Tertio q₂ vt aiunt quidā hec purificatio designat ablutionē manuū quā pilatꝰ fecit a ꝑditōe sanguīs iusti suꝑ iudeos ꝑ dextrū cornu altaris significatos. Ad hoc quidam haustu purificatōe inclinat calicē ad oñdēdū sepulchꝝ esse vacuū: q₂ surrexit ⁊ iā̄ ꝓdijt xp̄s.

De postcōmunione. Rubrica.

Antiphona q̄ postcōio a pluribus nūcupaṫ ideo sic appellata est: qm̄ post cōionē siue in signū ꝙ cōicatio expleta est concinitṫ. In p̄mitiua nācq̄ȝ ecclesia oēs fideles q̄libȝ die corpori ⁊ sanguī xp̄i cōicabant. ꝑut dictuȝ est sub ti. de cōicatōe sacerdotis. ⁊ statim post cōionē cantus iste fiebat vt ppl's oñdereṫ gratias ⁊ laudes agere de xp̄i corpore ⁊ sanguine susceptis. Uerꝝ ꝓpter circūstans nos peccatuȝ sequenti tp̄e statutū est: vt ter in anno cōioneȝ ⁊ sacerdos quotidie ꝓ oībus sacr̄aliter sumat. ꝑut sub ti. de pacis osculo dictū est. Quis autē specialiter introduxerit vsum cantandi hāc antiphonā ignoraṫ. Hec autē antiphona apostolorꝝ gaudiū de xp̄i resurrectōe significaṫ. iuxta illud. Gauisi sūt discipuli viso dño ⁊ p̄ gaudio mirabanṫ. Qd̄ v̄o reciprocando in quibusdā ecclesijs cantaṫ insinuat ꝙ discipuli resurrectōis gaudiū sibi mutuo nunciabant. Uñ duo discipuli cū inuenissent cōgregatos vndecim ⁊ eos qui cum ipsis erant dicētes q₂ resurrexit dñs vere ⁊ apparuit symoni narrabant q̄ gesta erant in via. ⁊ quō cognouerunt eum in fractione panis. Caniṫ etiā ab hoibꝰ vt notetur cōitas gaudij. ⁊ ꝙ omnibꝰ discipulis apparuit dominus. Est ergo cōio gratiarꝝ actio iuxta illud. Edunt paupes ⁊ saturabunṫ ⁊ laudabunt dominū. Proprie tā̄ nouissima oratio de qua infra dicetur postcōio dici pōt.

De oratione nouissima ⁊ de ite missa est.

Eracto cōionis misterio pōtifex seu sacerdos osculaṫ altare inuēs se cr̄dere firmiṫ. ⁊ cōsētire his q̄ circa sacrificiū acta sṫ. ⁊ cōuersus ppl'ȝ salutat. ⁊ deiā̄ redit ad dextrū cornu altaris significās ꝙ ī fine mūdi pꝰ antixp̄i mortē xp̄i p̄dicatio siue xp̄s rediturꝰ ē ad iudeos quos iaȝ reprobauit. Tūc ei cōuertenṫ ⁊ reliq̄e isrl' salue

fient. Et eleuatis manibꝰ vltimã orationẽ q̃ ꝓpꝛie postcõio vocaṫ exeq̇ṫ in q̃ rogat ⁊ gratias agit de sacri ꝑceptõe. d. collectas ꝓ numero se cretellaꝝ. Oꝛat enĩ ꝓ his q̇ ad hanc cõionẽ eucharistie accesserunt. Hec autẽ orõ significat orõnẽ capitis nostri Jhesu xp̃i: q̇ ꝓ nobis iter pellat quotidie apud patrẽ. Significat etiaʒ ꝙ aplĩ post ascensionẽ dñi in oratõe ꝑseuerauerũt Finis võ illius oratõis vbi dr̃. Per dñʒ nostrũ ihesum xp̃m ⁊c̃. significat ꝙ aduocatũ habemꝰ in celo apud patrẽ. Jllud autẽ cõsiderandũ est ꝙ sacerdos dicturus pꝰ cõionẽ ꝑmittit. Dominus vobiscũ ⁊ Oꝛemus stans ante medium altaris. Deinde transiens ad dextrũ coꝛnu altaris vbi ꝓnũciat orationẽ q̃ finita rediens ante altaris mediũ ibi dicit. Per dñm ꝓut tactũ fuit sub ti. de salutatõe. Circa qđ notãduʒ ẽ ꝙ dextrũ coꝛnu altaris significat pplm̃ iudaicuʒ sinistrũ võ gentilẽ. Predicatio xp̃i ⁊ euangeliũ eius incepit a iudeis ⁊ trãsiuit ad gẽtiles. ⁊ iterũ redire dʒ ad iudeos. ad qđ significãdũ sacerdos a dextro coꝛnu altaris transit ad sinistruʒ. ⁊ econuerso. Merito ergo postcõio que est q̃si finis misse dr̃ in dextro coꝛnu altaris. Qꝛ võ altaris mediũ repñtat fidẽ xp̃i ⁊ ip̃ʒ deũ in quẽ vterq; ppl̃s vniṫ reducit ⁊ finiṫ. ideo ꝑ dñʒ nostrũ ⁊c̃. qđ est q̃i finis postcõionis vbi dr̃. Jpse etiã est q̇ vtrũq; pplm̃ ad se petendũ inducit ⁊ illuiat. ⁊ ideo Dñs vobiscũ ibidẽ dr̃. Per ipsuʒ etiã q̇cq̇d boni in oratione petimus ĩpetramꝰ. ⁊ ideo ibidẽ ꝓnũciaṫ Oꝛemus. De hoc dictuʒ est sub ti. de mutatõe sacerdotis. Et notãꝙ in sabbato q̃tuoꝛ tẽpoꝝ mensis septẽbꝛis diciṫ postcõio illa ꝑficiant in nobis q̃s dñe tua sac̃menta qđ cõtinent: vt q̃ nunc in specie gerimꝰ reꝝ veritate capiamus. Cꝰ vltimã partẽ Gregorius exponẽs de cõ. di. ij. species ita dicit. Postulat q̇ppe sacerdos vt coꝛpus xp̃i qđ sub specie panis ⁊ vini nũc geriṫ manifesta visione. sicuti re vera est. qñ capiaṫ q̃uis nõ impꝛobabiliter q̇dã exponũt hoc loco carnis ⁊ sanguinis veritatẽ ipsam eoꝝũdẽ efficientiã. i. peccatoꝛuʒ remissionẽ. De hac etiã oratione dictũ ẽ sub vij. ꝑticula canõis suꝑ verbo. Misteriũ fidei.

Sane oratõe finita iteꝝ pplm̃ salutat dicẽs. Dñs vobiscũ. Circa qđ notandũ est qđ xp̃s pꝰ resurrectionẽ bis legiṫ discipulos salutasse dicens. Pax vobis in signũ duplicis pacis: vʒ pectoꝛis ⁊ eternitatis: q̃ fm̃ ꝓphetã est pax suꝑ pacẽ. de q̃ dñs inq̇t aplĩs. Pacẽ relinquo vobis: pacẽ meã do vobis. Hanc duplicẽ pacẽ per duplex osculũ sacerdos insinuat cũ vʒ pꝛius osculaṫ ministꝝ. ⁊ posteriꝰ osculaṫ altare. Pꝛĩa ergo salutatio q̃ fit ante orationẽ significat benedictionẽ illã quã xp̃s ascensurus ĩ celuʒ legitur dedisse discipulis suis. Nam vt Lucas commemorat. Eduxit eos foras in bethaniã ⁊ eleuatis manibus benedixit eos. ⁊ cũ benedixisset recessit ab eis ⁊ ferebaṫ in celũ. Unde post salutationẽ nouissimã quã sacerdos oratione expleta facit ad pplm̃ q̃ significat vitã eternã dyaconus alta voce ꝓnũciat. Jte missa est repꝛesentãs qđ dictũ est ad aplõs. Hic est Jhesus q̇ assumptus est a vobis in celum. Notanduʒ est autẽ ꝙ missa tribus mõis finiṫ. Pꝛimo per Jte missa est. ⁊ hoc in solennitatibus quotiẽs cãtaṫ. Te deũ laudamus ⁊ꝉ Gloꝛia ĩ excelsis đo ꝓut dicetur in ꝓhemio. vij. partis. q̃i dicat. Redite ad ꝓpꝛia qꝛ missa seu oblata ẽ deo hostia salutaris ꝓ genere humano. ꝓut tactũ est ĩ ꝓhemio hꝰ partis. vel annũcat pplõ ꝙ missa seu ꝑces sunt finite: qñ statutũ est in cõcilio aurelianẽ. de cõ. di. i. cũ ad celebrandũ. ꝙ nullus exiṙe dʒ de ecclesia donec ãnunciatũ sit ꝑ ministrũ. Uel est sensus. Jte missa est. i. ite post xp̃m ⁊ seq̇mĩ ip̃ʒ. Nõ est enĩ in hoc mundo standũ: sed ad patriã ꝑ bona opa festinãdũ: qđ leuiter facere possumus: qꝛ missa est ad deũ patrẽ placandũ hostia ꝑ quã fracta sunt tartara ⁊ reseratus padysi introitus. Dicens autẽ ite missa est dirigit vultũ ad pplm̃: qꝛ ad eos quos pñtes licentiamus ſmonẽ dirigimus. ⁊ eis ad quos ſmonẽ dirigimus faciẽ repñtare solemꝰ sicut fit qñ dr̃. Dñs vobiscũ. vel Oꝛate fratres. ꝓut dictũ ẽ sub ti. de inclinatõe sacerdotis. Sed dicens benedicamus dñõ. vel req̇escãt in pace. vꝉ oꝛemꝰ nõ stat versus ad pplm̃: qꝛ illũ distincte nõ alloq̇ṫ sed dirigit faciẽ ad oꝛientẽ. vꝉ mẽtẽ ad deum. Dicto autẽ ite missa est. clericus ⁊ ppl̃s gratulando rñdent. Deo gratias ĩmitãtes apostolos q̇ adoꝛantes ingressi sunt in hierusalem cũ gaudio magno. ⁊ erant in tẽplo laudãtes ⁊ benedicẽtes deũ. Est eĩm ꝓut q̇dã asserunt đo gratias interiectio gratulatiua vel cõgratulatiua. ⁊ hoc sumptũ est de exo. nõ fm̃ v̇ba sed fm̃ sensum: qñ ppl̃s israel ꝑ iussum pharaõis licenciante cyro de babilonica captiuitate ad hierusalẽ reuersus gratias egit deo. Sed ⁊ aplĩ post ascensionẽ dñi regressi sunr in hierusalẽ benedicẽtes dñm. sic ⁊ nos vltĩa bñdictiõe accepta ad celestẽ patriã ibimꝰ ibi sꝑ erimus in gratiarũ actõe. Aplĩ quoq; ꝑdicantes dicebãt. Gr̃as agite sine intermissiõe oꝛate. Põt etiaʒ dici ꝙ sacerdos incipiens. Glo. in excel. deo significat angelũ ãnunciantẽ pastoꝛibꝰ ineffabile gaudium de xp̃i natiuitate. Jte missa est designat accessũ pastoꝛis ad locũ natiuitatis xp̃i. ꝓut dicetur in ꝓhemio. vij. ꝑtis. Choꝛꝰ rñdẽs deo gr̃as repñtat ꝙ sicut Lucas refert ipsi pastoꝛi reuersi sunt glorificantes deũ in oĩbꝰ q̃ viderãt ⁊ audierant. Scđo mõ missa terminaṫ ꝑ benedicamus dñõ vʒ in ꝓfestis diebus. ⁊ generalr̃ qñ

p̄missa cantica leticie nõ dicunt̃ ꝑ qđ ppl's ad
gratiaꝝ imitat̃ actiones: q2 post oĩa debemus
deo humiliari. ⁊ est sumptũ de apl'o vel de psal
mista vel de hymno triũ pueroꝝ vbi dr̃ benedi
cam⁹ patrẽ ⁊ filiũ ⁊ respõdet̃. Deo gratias qđ
ad gaudiũ apl'oꝝ de quo p̄missum est refert̃. đ
hoc dicet̃ ꝓpe finẽ in ꝓhemio. v. partis. Et po
pulus deo gr̃as agendo ad ꝓpria rediens signi
ficat discipulos cũ gratiaꝝ actione post passio
nẽ dñi in hierusalẽ reuertentes. Circa hoc etiã
dicendũ est ꝙ in primitiua ecclesia cũ ministri
ecclesie missã sine ppl'o celebrabant claudebat̃
missa ꝑ benedicamus. qñ v̄o ppl's erat pñs: q̃a
alias nesciebat ille qñ missa finita esset dicebãt
Ite missa est. Q2 ergo in ꝓfestis diebus mĩstri
vt plurimũ q̃i soli sine ppl'o missas dicunt. Jđ
iuxta morẽ ãtiquũ ĩ illis dieb⁹ dicunt bñdica-
mus. In solẽnitatib⁹ v̄o: q2 tunc ppl's cõuenit.
dicunt ite missa est. prima tñ missa in natali do
mini in quibusdã locis claudit̃ ꝑ benedicam⁹
dño eo ꝙ saluatoris natiuitas de q̃ in illa agit̃
paucis ab angelo nũciata est. s. pastoribus qui
mĩstros ecclesie esse figurant. ⁊ p̄terea sepe q̃si
soli mĩstri in illa pñtes sunt. Alia tñ ratio scribi
tur in. vij. ꝑte sub ti. de aduentu. ⁊ q2 recedeŕ ñ
debent: sed intercedere etiã s̃e misse in aurora
In dieb⁹ quoq3 ieiunioꝝ claudit̃ missa ꝑ bñdi
camus. ad notandũ ꝙ si dño semꝑ benedicen-
dũ sit. multo fortius hoc tp̃e id facere debem⁹
significat autẽ benedicamus idẽ qđ benedcõ.
de q̃ iã sub ti. de benedictõe dicet̃. Tertio fi
nit̃ missa ꝑ req̃escant in pace. s. missa ꝓ defun-
ctis. ⁊ tunc respondet̃ Amen. i. fiat. Optat̃ enĩ
eis req̃es. Rursus finis misse finẽ mundi si-
gnificat Ite missa est. Uel benedicamus dño
libertatẽ q̃ dabit̃ iustis in p̃ria vbi sꝑ deũ bñdi
cent.

Quare sacerdos hũeꝝ põtificis osculat̃. R.

Icto Ite missa est sacer-
dos q̃ assistit ep̃o ad
altare in q̃busdã ecclesijs mensaz
altaris ⁊ armũ dextꝝ põtificis o-
sculat̃. oñdens hunc illũ esse pon
tificẽ cui s̃m legis figurã dexter armus sepatõ
nis debebat̃ de hostis salutaribus ⁊ pacificis.
Sane ꝑ humeꝝ exp̄mit̃ p̄ncipatus s̃m illud ꝓ-
pheticũ. Factus est p̄ncipatus suꝑ humeꝝ eius
extra de sacra vnc. Principatum v̄o saluatoris
vere exp̄ssit vox angelica ꝓphetica ⁊ legal'. An
gelus enĩ dixit ad virginẽ. Dabit ei dñs sedem
dauid patris eius ⁊ regnabit in domo iacob ĩ
eternũ. ⁊ regnũ eius nõ erit finis. Prophã dic̃
sedes tua in seculũ seculi virga directõis ⁊ vir-
ga regni tui ꝓpterea vnxit te de⁹ tuus oleo le-
ticie p̄consortibus tuis. Moyses inq̃t ĩ lege le-
tami sit cũ eo celi. ⁊ adorent eũ oẽs angeli dñi
dei. Ad qđ designãdũ in ecclesia ro. tres hume
rũ pontificis osculant̃ in signũ reuerentie: v3 p̄
miceri⁹ ĩ p̄ncipio. dyacon⁹ ĩ medio. ⁊ sacerdos
ĩ fine misse.

De benedictione nouissima. Rubrica.

Ltari seu humero oscula
tis ep̃s vel sacerdos
ppl'm bñdicit. Rite q̃dẽ post cõi-
onẽ bñdicit̃. Qm̃ sicut legit̃ Lu.
vlt. postq̃3 xp̃us in cruce orauit ⁊
corã discipulis manducauit. ⁊ reliq̃as eis ȯdit
eleuatis manib⁹ bñdixit eos. Uñ statuit cõcili
um aurelianñ. de cõ. di. i. cũ ad celebrandas. ⁊. c.
p̄ce. vt ppl's ante benedictionẽ ep̃i. vel ibi ip̃e a
dest sacerdotis de ecclesia nõ discedat. Hec
autẽ vltima benedictio suꝑ ppl'm missionẽ sp̃s
sancti significat: qm̃ dñs ascendens in celũ de
celo misit in apl'os iuxta qđ ipse ꝓmiserat eis.
Accipietis inq̃t virtutẽ supuenietis in vos sp̃s
sci. vt iã dictũ est sub ti. de oratõe nouissima.
Uñ hec bñdictio ꝑ verbũ oris ⁊ signũ crucis ex
p̄mit̃: qm̃ illa missio ꝑ sonũ aeris ⁊ linguã ignis
ĩnotuit. iuxta illud. Fact⁹ est repẽte de celo so
n⁹ tãq3 aduenietis sp̃s vehemẽtis. ⁊ apparuerũt
illis dispertite lingue tãq3 ignis ⁊c̃. Et l3 sp̃s scũs
sp̃al'r missus fuerit in apl'os: q2 tñ indiuisa sunt
opa trĩtatis missionẽ illã tota fuit trĩtas opata
Jđq3 benedictionẽ istã facit ep̃s ĩ noĩe trĩtatis
auctoritate psalmiste dicẽtis. Benedicat nos
de⁹ de⁹ nr̃ ⁊ benedicat nos de⁹. Scđo h̃ vltĩa
bñdictio significat illã vltimã bñdictionẽ. Uẽi
te bñdicti p̃ris mei ⁊c̃. Tertio illã quã xp̃s ascẽ
surus in celum discipulis dedit. Uñ ea fcã sa-
cerdos se ad orientẽ vertit. q̃i se xp̃o ascẽdenti
cõmẽdãs. Ceteꝝ bñdictõis formã legis exp̄s
sit auct̃as dicẽte dño ꝑ moysen ĩuocabis nom̃
meũ suꝑ oẽs filios isrl'. ⁊ ego dñs bñdicã. Et ite
rũ ꝓphã. Effundã suꝑ vos sp̃m gr̃e ⁊ p̄cũ. Iteꝝ
aaron postq̃3 scĩficauerat extẽdẽs manũ supra
ppl'm bñdixit illi leui. ix. Itẽ moyses ⁊ aaron ex
pletis hostijs ⁊ holocaustis intrauerunt taber
naculũ testimonij. ⁊ postea exeũtes bñdixerũt
ppl'o leuitici. ix. in fine. Huiusmõi ergo finales
bñdictões a veteri testa. sumunt̃: qm̃ ⁊ iacob ĩ
fine vite sue filijs bñdixit. ⁊ moyses ppl'o ante
mortẽ suã ⁊ xp̃s discipul' añ ascẽsionẽ. vt p̄dcm̃
ẽ. Et iñ ẽ ꝙ cũ sepamur comitiuã ⁊ ꝓtectiuã q̃
rim⁹ bñdcõeꝝ. Sumunt̃ ẽt ab eo ꝙ dñs p̄cepit
dari bñdictões ĩ mõte garizan suꝑ legis obs̃ua
tores. Sicut ecõuerso maledictiões in ebal suꝑ
transgressores a q̃b⁹ excõicatões originẽ habu
erunt. xxj. di. deniq3. Regulariter autẽ maior
minori bñdicit. Uñ abrahã a melchisedech bñ
dicit̃ ⁊ nõ ecõuerso. nullus ergo sacerdos ma-

iore suo nõ inuẽte bñdictionẽ daꝛ nitaꝛ. imo
ep̃o missaꝫ audiẽte sacerdos celebrans ĩ cũctis
illiꝰ licẽtiã ⁊ bñdcõem exposcit. Sacerdos tñ
missaꝫ celebrãs põt bñdicere etiã ep̃o p̃nte ⁊ ꝑ
mittente ac benedicere nolente alr̃ nõ ꝓut ĩ ꝓ
misso cõcilio aurelianñ. caueꝛ. Nã ſm Hier. xcv
di. eadẽ p̃sbyter. ppl'm benedicere põt q̃ xp̃ꝫ nõ
metuit cõsecrare. Illud autẽ qd̃ ĩ carthaginẽ.
cõcilio. xxvj. q. v. ministrare. Legiꝛ ꝙ p̃sbytero, be
nedictionẽ suꝑ plebẽ fundere nõ licet de solẽ-
ni benedictiõe soli ep̃o cõpetenti q̃ fit ꝑ verba
ista sit nomen dñi benedictũ ⁊c̃. est intelligen-
dũ. Rursus bñdictio ep̃alis fit ꝑ mõꝫ manꝰ im
positõis. Unñ ⁊ ep̃s eã dicens tꝫ manũ more A
aron suꝑ ppl'm eleuatã. ⁊ exẽplo xp̃i q̃ vt p̃mis-
sum est corã discipulis manducauit in celuꝫ a-
scensurus eleuatis manibꝰ eius benedixit. Qꝛ
ergo soli ep̃i manus imponũt: qꝛ sicut legiꝛ in
actibꝰ apl'oꝝ soli apl'i manus ĩponebant ⁊ nul
lus alius discipulus. iõ solẽnẽ benedictionẽ so
lus ep̃s dat. Sane pꝰ benedictionẽ solẽnẽ q̃ fit
ꝑ ep̃m añ agnꝰ dei iteꝝ benedici solenniter ĩ fi-
ne misse nõ dꝫ. In missa tñ ꝓ defunctis nõ bñ
diciꝛ. ꝓut sub ti. de fractõe hostie dictũ est. pla
ceat tibi ⁊c̃. qꝛ Luca testante actuũ. i. Dñs Jhe
sus postq̃ꝫ locutus est discipulis benedicẽs ill'
assumptꝰ est in celũ ⁊ sedet ad dextrã dei. iõ sa
cerdos nõ ad xp̃m solũ quẽ nubes suscepit ab
oculis eoꝝ sed ad totã trĩtatẽ ſmonẽ dirigit di
cens. Placeat tibi ⁊c̃. Qua oratõe finita oscl'a-
tur altare oẽs ꝑ hoc se p̃missis oĩbꝰ deuote to-
to mentis ⁊ corporis assentire affectu quo scõ
recedit a cõspectu ppl'i ĩgrediꝛ vestiariũ vl' coꝛ
tinã interponit velũ rep̃sentans ꝙ vt p̃missũ ẽ
xp̃m in celũ ascendentẽ nubes suscepit ab ocu
lis intuentiũ. ⁊ sicut legiꝛ Luc. vl. recessit ab eis
⁊ ferebaꝛ in celũ. Si v̊o ep̃s missaꝫ sacerdotis
audiuerit sacerdos ipse osculato altari ⁊ depo
sitis sacerdotalibꝰ vestibꝰ mox accedit ad ep̃m
⁊ genu flectẽs corã illo osculaꝛ eiꝰ manũ ĩ hoc
figurãs magnũ fidei obedientiã q̃ p̃ri obediuit
ĩ ĩcarnatõe ⁊ ĩ passiõe ĩ ascensiõe ⁊ ĩ alijs q̃ idẽ
sacerdos ĩ offõ misse rep̃sentauit. Et oñdens se
illis fidẽ verã h̃re ⁊ cõsentire. Põtifex vero illi
benedicat q̃ dicit. hic est filiꝰ meꝰ benedictꝰ ⁊c̃
Et deinde statĩ dicunꝛ hymni illi Benedicite
⁊ laudate. vel in totũ. vel in ꝑtẽ: qꝛ deo ꝓ oĩbꝰ
beneficijs g̃ras agere debemꝰ quẽ in eternum
laudabimus. Unñ in cõcilio agathen. de cõ. dis.
v. cõuenit. ita legiꝛ. Pꝰ cõclusionẽ matutinaꝝ
vel vesꝑtinaꝝ missaꝝ. i. q̃ dicunꝛ mane vl' circa
nonã pꝰ hymnos. i. postq̃ꝫ sacerdos dixit Bñ-
dicite ⁊ laudate capitula de psalmis dicanꝛ. s.
cõfiteanꝛ tibi dñe oĩa oꝑa tua ⁊c̃. Et plebs col
lcã oratõe ⁊ orõnis cã ad vespeꝝ ab ep̃o dimit
taꝛ cũ benedictõe. Per hoc autẽ ꝙ dicit ad ve

sperã innuiꝛ qd̃ loq̃ꝛ dñs de missis q̃ in q̈dra-
gesima dicunꝛ pꝰ q̈s statĩ vesꝑe decantanꝛ de
cõ. di. i. solet. Et sic ĩnuit ꝙ ep̃s vel p̃sbyter non
dꝫ tunc benedicere donec vesꝑe sint cãtate qd̃
tñ in vsu nõ est. Postremo lꝫ p̃ter ꝓpositũꝫ
notandũ est ꝙ benedictio mense dupl'r incho
aꝛ. p̄mo qꝛ maior incipiẽs dicit. Benedicite. ⁊
ceteri rñdent Dñs: qꝛ sicut debemꝰ dño ꝑ g̃ra-
rũ actões benedicere ad qd̃ maior dicẽdo hoꝛ
taꝛ. sic ⁊ indigemus benedici a dño sue g̃re ĩfu
sione quã illi optantes postulat respondendo.
Dñs supple benedicat sue gratie infusione. Se
cundo mõ maiore incipiente. Benedicite. cete
ri sil'r respondent benedicite ad ostendendum
ꝙ ad dei benedictioneꝫ debemus mutuo nos
hortari. Põt etiã dici ꝙ in p̄ori mõ reuerentia
dei cõsideraꝛ.. Cũ enĩ respondeꝛ. Dominꝰ. sup
plendum est benedicat: quia nos digni non su
mus benedicere. In scd̃o v̊o reuerentia superi
oris. Cum enĩ respondeꝛ Benedicite. supplen
dum est vos pater: qꝛ minor maiore p̃sente be-
dicere nõ dꝫ. deinde maiore versum inchoãte.
ceteri coadiuuant ad dicendum ad notanduꝫ
ꝙ inferiores coadiutores sunt p̃positoꝝ in one
ribꝰ supportandis. In nõnullis ecclesijs pueri
benedicunt mensas etiã p̃latoꝝ. ꝓ eo ꝙ lecto-
ris officiũ est benedicere panẽ. Cõuenieñtiꝰ tñ
fit ꝑ p̃latos. exẽplo xp̃i q̃ in emaus mensã corã
duobꝰ discipulis benedixit. Post oĩa in qui-
busdã ecclesijs benediciꝛ a sacerdote panis po
pulo distribuendus. exemplo xp̃i qui in deser-
to quinq̃ꝫ panes benedixit. ⁊ ex eis quinq̃ꝫ mi
lia hominum saciauit. de quo pane sub ti. d̃ pa
cis osculo dictum est. Deinde sacerdos ⁊ a-
lij ad ꝓpria reuertuntur. Sacerdos quideꝫ ad
propria rediens est xp̃s qui legatione peracta ĩ
gl'aꝫ p̃ris ascẽdit. Et fideles ẽt r̃uertũꝛ dũ d̃ car
cer‚ exilio liberati ĩ gl'ie libertatẽ eripiuntur.

Liber quintus de diuinis officijs tam noc-
turnis q̃ꝫ diurnis in genere incipit. Rubrica.

Egitur in exod̃ xxv. c. ĩ
fine dñm dixisse ad moy
sen. omnia fac ſm exem-
plar qd̃ tibi in mõte mõ-
stratũ est. quo circa nos
cõformari cõueñit illi cele
sti irl'ꝫ q̃ dñꝫ laudaꝛ iube
tur. ⁊ q̃ sic̃ ait apl's ad galat. iiij. desursũ ẽ ⁊ maꝛ
nr̃a ẽ. p̃ſtĩ ĩ laudãdo deũ. iux̃ illõ. Suꝑ muros
tuos irl'ꝫ cõstitui custodes q̃ tota die ⁊ tota no
cte nõ cessabũt laudare nomẽ dñi. Et ĩ apo. iiij.
c. hẽꝛ ꝙ aĩalia req̃ẽ ñ hẽbãt dicẽtia. scũs scũs
sãctꝰ ⁊c̃. verũtñ militãs eccl'ia ĩmitari pl'e neq̃ꝫ

triũphãtẽ: qꝛ ſicut legitur in libro ſapiẽtie.c.ix. Corpus qð corrumpit aggrauat animã.nequimus enĩ iniq̃tate noſtra ꝑpediente in ſingulis xij.diei horis iugiter diuinis inſiſtere laudibus qm̃ neceſſe hꝫ hõ aliqñ neceſſarijs corporis intendere. Juxta illud geñ.c.iij. Jn ſudore vultus tui veſceris pane tuo.l.di.in capite. ⁊ ideo facimus qð poſſumus certis diei naturalis horis deũ laudando. Unde Eſdras ꝓpheta pplꝫ iſraeliticũ de babilonica captiuitate reuerſum docuit deũ laudare q̃ter in nocte ⁊ q̃ter in die:vt vnũqðq; q̃tuor elementoꝝ ex quibus hõ conſtat per cõpetentes horas obſequio ſe offerat creatoris:vꝫ de nocte in veſperis in cõpletorio in nocturnis in diluculo.ſ. in laudibus in matutinis.De die vº in prima in tertia in ſexta in nona horis.Ueſpertinũ igit̃ officiũ qð eſt cuiꝰcũq; officij initiũ ad noctẽ ꝑtinere vr̃. ꝓbat̃ ꝙ ſꝫ Jſidoꝝ libro ethimologiaꝝ dr̃ a veſpera ſtella que ſurgit nocte oriente.Uez dauid ĩq̃d ſeꝑties in die laudẽ dixi tibi.Et rurſus media nocte ſurgebã ad cõfitendum tibi ⁊c̃.Quẽ ordieꝫ cõcilium agatheñ.extra de cele.miſ.c.i.'approbant ⁊ ſancta eccleſia ſeruat:qm̃ nocturnũ officium media nocte canit̃. Relique vº ſeptẽ canonice hore de die dicunt̃:vꝫ laudes matutine que olim in aurora dicebant̃.ſ. hodie cũ noct̃nis cõiungent̃.prima.tertia.ſexta.nona.veſper̃ cõpletoriũ que ſeptẽ hore vocant̃ canonice q̃i regulares:extra de pe.⁊ remiſ.ꝙ in te. quia regulariter a ſanctis patribus obſeruate ſũt. Nã canõ grece regula dicit̃ latine. Miſſe autẽ oblatio ꝓpter tanti ſacramenti excellentiã qð in ea cõficitur ſuper alias laudes eſt. ⁊ eſt laus ꝑ ſe.nec ſub numero cõprehendit̃ aliaꝝ. ꝓpt̃ qð ⁊ in hoc opere tractatũ per ſe obtinet ſpecialeꝫ q̃uis nõnulli aſſeruerunt illã fore de offõ tertie ſiue none ꝓ eo:quia his duabus horis ſolet regulariter celebrari. Sane nocturnũ officium tp̃s miſerie quo genuſ humanũ a dyabolo tenebat̃ obſeſſum reꝑſentat.Diurnũ vº noſtre redẽptionis ⁊ liberatõis per xp̃m ſoleꝫ iuſticie facte tp̃s ſignificat:qui claritate ſue diuinitatiſ tenebras noſtras illuĩauit.⁊ a ſeruitute dyaboli nos eduxit.Quia ergo tm̃ bonuꝫ dono ſeptiformis gratie.ſ.ſancti adepti ſumus merito ſeꝑties laudẽ deo cãtamus. Scðo qꝛ dies naturalis repñtat vniuſcuiuſq; etatẽ nõ quã quilibet hõ habet.ſed quã ſi nõ peccaſſet haberet. Que naturalis dies ſeptẽ hꝫ varietates.pria eſt infantia q̃ per matutinas laudes reꝑſentat̃. ſa pueritia q̃ per primã.tertia adoleſcentia q̃ ꝑ tertiã.quarta iuuentus q̃ per ſextã. quinta ſenectus q̃ per nonã.ſexta ſeniũ que ꝑ veſperas.ſeptima decrepita etas ſiue finis vite noſtre q̃ per cõpletoriũ deſignat̃. Jn his ideo ſingulis etatibus creatorẽ noſtrũ ſuꝑ iudicia iuſticie ſue laudare debemus.De infantia beatus nicolaꝰ nobis oſtendit̃ in exemplũ qui q̃rta ⁊ ſexta feria virtute abſtinẽtie materna vbera nõ ſugebant niſi ſemel in die.de alijs quoq; etatibus ſatis liquet. Tertio qꝛ ſm̃ ſalomonẽ ſepties in die cadit iuſtus ꝑ negligentiã de pe.di.iiij. ſepties ideo merito ſepties vt ꝑ oratõis vigilentiã r̃ſurgere valeat diuinũ dꝫ ſubſidiũ inuocare. Quarto qꝛ numerus ſeptenarius vniuerſitatis eſt.

Ceteꝝ cũ.xij.hore diei attribuant̃ in quibuſ omnibus laudandus eſſet dñs.Quare in quatuor tm̃ diei horis in eccleſia pſallit̃. Rñdeo cũ in ſingulis horis vt ꝑmiſſuꝫ eſt diuinis iugiter inſiſtere laudibus neq̃amus qð in alijs minus fit.in prima.in tertia.in ſexta. ĩ nona horis ſupplet̃. Jn eaꝝ nãq; q̃libet dicunt̃ tres pſalmi.et ſic in q̃tuor horis numerus pſalmoꝝ reſpõdet numero horaꝝ.Et quilibet pſalmus continet ꝟ ſuũ octonarios octauã reſurrectõis ſignificantes.de quibus ſub ti.de cõp.etorio dicet̃. ꝑ octonarios ſiquidẽ in his horis pſallimus: qꝛ de reſurrectõis gloria exultamus. Rurſus in q̃libꝫ horaꝝ ipſaꝝ dicit̃ ter ſuper pſalmos gloria pr̃i ⁊c̃.vt quot diei hore nobis ꝓ corporis ſuſtentatione ad laborandũ cõceſſe ſunt totiens ĩ ipſis horis gloria patri dicat̃:vt ꝑ hoc in dei fuitio omni hora nos eſſe monſtremus.Siquidẽ tres glorificatões que ſunt in hora prima indicant nos eſſe ĩ dei famulatu.in prima. ſa ⁊ tertia horis.⁊ tres q̃ ſunt in tertia nos ꝓtegunt ĩ quarta quinta ⁊ ſexta horis. Tres quoq; q̃ ſũt in ſexta nos muniunt contra inſidias dyaboli in ſeptima octaua ⁊ nona horis. Nona vº cũ ſuis glorificationibus nos protegit in decima vndecima ⁊ duodecima horis. Poſſet etiam non incompetenter dici ꝙ ſub prima due hor̃ comprehendunt̃.videlicet ipſa prima ⁊ ſa.ſub ſexta ſimiliter tres ſcilicet ipſa tertia quarta et quinta. Sub ſexta ſimiliter tres ſcilicet ipſa ſexta ſeptima ⁊ octaua.Sub nona due.ſciliꝫ ipſa nona ⁊ decima. Ueſpere vero repreſentant vndecimam.⁊ completorium duodecimam. Sed in premiſſis ſex diei horis:videlicet in prima tertia ſexta nona veſperis ⁊ completorio. ideo ſpecialiter deum laudamus ⁊ non in ſecũda quarta quĩta ſeptima octaua decima: quia ille in aliquibus pre alijs ſunt priuilegiate.prout in principio tractatus cuiuſlibet earuꝫ oſtẽdetur.propter quod merito in illis diuinum celebratur officium. Nempe in nocte chriſtuſ eſt comprehenſus.mane illuſus. ⁊ hora prima gentibus traditus.tertia flagellatus ⁊ vere crucifixus.Sexta cruci affixus. Nona mortuus. Undecima de cruce depoſitus. Jn duodecima ſepultus. Jtem in nocte ſpoliatus infernũ.

Mane surrexit. In pria hora marie apparuit. Tertia de monumento redeuntibus obuiauit Sexta iacobo. Nona petro. Uespera duab⁹ discipulis euntibus in emaus scripturas aperuit ⁊ se manifestauit. In cõpletorio apl'is pax vobis dixit ⁊ cũ eis manducauit. Has autẽ horaꝝ laudes q̃liter absoluere debeam⁹ ondit bernardus dicens. Fratres mei imolantes hostiã laudis iungamus verbis sensuz sensui affectũ affectui exultationez exultationi maturitatem maturitati humilitatẽ ⁊ humilitati libertatez. Preterea diutine psalmodie ideo a prima tertia sexta ⁊ nona ⁊ nõ ab alijs nomen sumpserũt vt p eas dei seruicium agamus: qm̃ paterfamilias cõmemorat̃ in euangelio exisse in illis cõducere opa[r]ios in vineã suã que sanctã significat ecclesiã. Sunt etiã qui dicunt morẽ cantãdi tertiã sextã ⁊ nonã fuisse a daniele sumptuz q̃ intellecto ꝙ nabuchodonosor statuã erexisset. quã omnib⁹ adorandã p̃cepat intrauit domũ suã ⁊ aptis fenestris ter in die genua flectebat versus hierusalẽ. Qđ Hiero. exponens d. hinc habet ecclesiastica traditio ꝙ ter in die sunt genua flectenda. s. in tertia sexta ⁊ nona.

In eisdem quoqꝫ horis beatã virginẽ laudare debemus. s. in nocturnis siue matutĩo: quia tali hora q̃dã stella apparet in celo q̃ transmõtana vocat̃ c⁹ ductu naute ꝑueniunt ad portũ ⁊ ipsa beata virgo est stella tramõtana: qꝛ si eã digne laudauerimus nos qui sumus in hoc seculo ducet ad portum salutis. Itẽ in prima nã tunc apparet quedã stella q̃ diana vocat̃ postq̃ꝫ sequit̃ sol. Et ipsa beata virgo est vere stella diana que veꝝ solẽ. s. xp̃m nobis portauit q̃ illuminat totum mundum. Itez in tertio. Nã hora tertia cõsueuimus esurire ⁊ ipsa portauit panẽ veꝝ. s. xp̃m cũ quo est omnis sacietas. Item in sexta: quia illa hora magis feruet ⁊ calefacit sol ⁊ ipsa laudanda ⁊ roganda est vt nos frigidos calefaciat in caritate. per solẽ xp̃m quẽ genuit. Itẽ in nona: qꝛ illa sol declinat ad occasũ ⁊ ipsa iuuat nos ⁊ ꝓtegit cuz ad occasum. i. ad senectutẽ declinamus. Itẽ in vesperis: qꝛ tunc incipit dies finiri. ⁊ ipsa laudatores suos in hora mortis defendit. Itẽ in cõpletorio. Naz tali hora dies est cõpleta ⁊ ipsa in cõplemento vite nostre ꝓ nobis intercedit ⁊ in eterna tabernacula recipi facit. vbi cõpletuz est gaudiũ electorũ. Officium beate marie instituit Urbanus papa cantari. vt dicet̃ in ti. de tp̃e aduentus.

Nocturnale autẽ officiuz nobis ad memoriã reducit tp̃s ab adam vsqꝫ ad noe. Matutinale tp̃s a noe vsqꝫ ad abraham. Prima tẽpus ab abraham vsqꝫ ad moysen. Tertia a moyse vsqꝫ ad dauid. Sexta tp̃s a dauid vsqꝫ ad aduẽtum xp̃i. Nona tp̃s sequẽs vsqꝫ ad fin aduẽtũ qñ venturus est reddens vicẽ ꝓ additis. Per vesperas recolimus sabbatũ. i. requiẽ aiaꝝ post exitum a corporibus vsqꝫ ad diẽ iudicij. Per cõpletoriũ vͦ recolimus repletuz numeꝝ ⁊ cõsumatum gaudiuz sanctoꝝ. qđ cõplebit̃ in die magne festiuitatis qñ benedicti percipient regnuz dei. In hac igit̃ parte de officijs ecclesiasticis in genere tractare intẽdimus: vz de his que in officio cuiuslibet ecclesie dicunt̃. De nocturnis. De laudibus matutinis. De prima. De tertia. De sexta. De nona. De vesperis. De completorio.

Est autẽ officium fm Isidoruz ꝓprius vel cõgruus actus vniuscuiusqꝫ ꝑsone fꝫ mores ciuitatis. vel institute ꝓfessionis. Alia nãqꝫ habẽt istituta monachi. alia canonici. alia heremite. ⁊ sic de reliquis. ⁊ dr̃ officium fm Hiero. in libro de officijs ab efficiendo. q̃i efficiũ ab efficio efficis vna littera in aliã ꝓpter decorẽ fmõis mutata. Unicuiqꝫ eteni cõuenit suũ efficẽ officiũ. Uel fꝫ Isidoꝝ officiũ dr̃ vt q̃sqꝫ illa agat q̃ nulli officiant sed omnib⁹ ꝓsint. Ceteꝝ in ecclesia generaliter nil canẽdũ aut legendũ est: qđ a sancta romana ecclesia canonizatũ ⁊ approbatũ expresse aut ꝑ patientiã nõ sit. In p̃mitiua tñ ecclesia diuersi diuersa q̃sqꝫ ꝓ suo velle cantabãt dũmõ qđ cãtabãt ad dei laudẽ ꝑtineret. Quedã tñ officia obseruabant̃ ab oib⁹ ab initio cõstituta vel ab ipso xp̃o. vt orõ dñica. vl' apl'is vt symbolũ. Succedẽtib⁹ vͦ tp̃ib⁹: qꝛ ecclesia dei ꝓpter hereses scisma est. Theodosius impator hereticoꝝ extirpator rogauit damasum papaz vt ꝑ aliquẽ prudentẽ ⁊ catholicũ viꝝ ecclesiasticũ faceret officiũ ordinari. Unde idẽ papa p̃cepit Hiero. p̃sbytero tunc in bethleẽ cum paula eustochio ⁊ alijs virginibus moranti: qui p̃us sub septem apostolicis rome vixerat. quaten⁹ officium ecclesie ordinaret. Ipse namqꝫ nouerat linguas. hebraicaz. grecam. caldaicam. ⁊ latinam: quod ille obtemperans fecit. Ordinauit itaqꝫ quantum de psalmis in dominica. quantum in secunda feria. ⁊ quantuz in tertia feria. ⁊ sic deinceps legeretur. Euangelia quoqꝫ ⁊ epistolas ⁊ cetera que de nouo ⁊ veteri testamẽto in ecclesia leguntur preter cantum. magna ex parte ordinauit ꝙ opus expletum idez Hieronimus romã misit ⁊ a damaso papa canonizatum est. ⁊ preceptum a cunctis ecclesijs obseruari. ⁊ appropriatum est ipsi damaso propt̃ auctoritatem suam quam interposuit. C. đ ve. iu. enucleandi. l. tanta. Consequenter tamẽ beatus Gregorius ⁊ Gelasius orationes ⁊ cãtus addiderunt ⁊ lcõnib⁹ ⁊ euãgelijs. Responsoria coaptauerunt. Gradualia vͦ Tractus ⁊ All'a.

Ambrosius: Gelasius: ⁊ Gregorius ad missam
cātari instituerūt. Plerīqꝫ quoqꝫ alij doctores
ecclesie aliq̃ alia supaddidisse noscunt̄. Sancti
etenī patres nō simul oīa ad decorē officij per
tinētia. sed diuersi diuersis tp̄ibus ordinauerūt
Unde ⁊ misse inceptio tres habuit varietates.
Aliqñ eī a lectione inchoabatur ꝓut fit hodie
in sabbato sancto. postea Celestinus papa p̄s.
ad misse introitum dici instituit. Grego. v̄o in-
troitus cū cantu ordinauit. Legitur in vita
beati eugenij ꝙ dum adhuc officiū ambrosia-
nū magisqꝫ gregorianū ab ecclesia seruaret̄. A
drianus papa conciliū conuocauit vbi statutū
est ꝙ gregorianum deberet vl'r obſuari: ad qđ
karolus iperator omnes clericos minis ⁊ sup-
plicijs ꝑ diuersas ꝓuincias cogebat libros am
brosiani officij cōburens. Beatus v̄o Eugeni⁹
ad conciliū qđdā ꝓpter hoc conuocatū veni-
ens inuenit ipsum conciliū per triduū iam solu
tum inducens dn̄m papam ꝙ omnes prelatos
q̇ concilio interfuerant. ⁊ iam per tres dies re-
cesserant reuocaret. Concilio igit̄ iteꝝ congre
gato omniū patꝝ fuit vna snīa ꝙ missale ābro
sianū ⁊ gregorianū sup̄ altare sancti petri apl'i
ponerent̄. plurimoꝝ epoꝝ sigillis munita. ⁊ fo-
res ecclesie clauderent̄. ⁊ ipsi tota nocte oratio
ni insisterent vt dn̄s ꝑ aliqđ signū indicarꝫ qđ
hoꝝ magis ab ecclesia seruari vellet. sicqꝫ ꝑ oīa
factum est. Mane igitur ecclesiā intrātes vtrū
qꝫ missale sup altare aptum inuenerunt. vel vt
alij asserunt missale gregorianū penitus disso-
lutum ⁊ huc illucqꝫ dispsum inuenerunt. ābro
sianum v̄o solūmodo apertum super altare in
eodeꝫ loco vbi positum fuerat inuenerunt quo
signo edocti sunt diuinitus gregorianum offi-
cium ꝑ totum mundum dispergi. ambrosianū
v̄o tm̄ in sua ecclesia obseruari deberet. ⁊ sic vs
qꝫ hodie seruat̄. Siquidē tp̄e karoli imperato-
ris officium ambrosianum p̄cipue dimissum ē
⁊ gregorianum impiale auctoritate plurimum
adiuuante diuulgatum. Ambrosius enī multa
instituit iuxta ritum grecoꝝ vt dicet̄ infra vbi
de hymnis aget̄. Ut autē musce morientes
abigant̄ ⁊ mēs orantis serenet̄ vt digne cū đo
loquat̄. ⁊ vt si mente nō orauerit dn̄s in furor̄
nō irascat̄ sed misereat̄. Ideo laudabili cōsue-
tudine inductum est vt sacerdos ante canoni-
caꝝ horaꝝ initia ⁊ in fine dn̄icā orationē ⁊ an
te horas beate marie ⁊ in fine aue marie ⁊c̄. vo
ce submissa p̄mittat. Unde in concilio gerūde
neñ. de con. di. v. idē semꝑ statutū est vt etiam
post singulas horas dicat̄ ne dyabolus d̄ cor-
de sacerdotis rapiat si q̇d boni ibi seminatuꝫ ē
Unde in p̄mitiua ecclesia post quālibet horaꝫ
alta voce absqꝫ alia oratione dicebat̄: quod ad
huc ecclesia latrañ. dicit̄ obseruare. Quidā etiā
in fine horaꝝ dicunt. Dn̄s det nobis suā paceꝫ
de hac dn̄ica oratione sub prima ⁊ sub vespis
dicet̄. Nā v̄o dn̄s ait in euangelio. Sine me
nō potestis facere quicq̃ꝫ. ideo in singulis diur
nis horis sacerdos incipit. Deus in adiutoriuꝫ
meū intende. ⁊ singule finiunt̄ ꝑ deo gratias.
⁊ sic initiū ⁊ finis referunt̄ ad idem. s. ad deuꝫ
qui est alpha ⁊ o. i. principiū ⁊ finis. xxxv. di. ab
exordio. Dicendo igitur deus in adiutoriū me
um intende. mater ecclesia inuitat hoīes. Iux̄
illud. Uenite filij audite me: qđ ideo introduc
tum est: qm̄ dum archa dn̄i ad portandū leua
bat̄ dicebat moyses. Exurge deus. i. exurge fac
⁊ dissipent̄ inimici tui ⁊ fugiant q̇ oderunt te
a facie tua. Sic ⁊ sacerdos nr̄ dicit. Deus ī ad-
iutoriū meū intende. hoc est p̄sta mihi auxiliuꝫ
in resurgendo a peccatis. ⁊ contra varios īimi
cos qui tuā circūdat ecclesia. Per archā enim
intelligit̄ ecclesia q̃ vsqꝫ in finē circūdabit̄ a ꝑ-
secutoribus siue aptis siue ocultis sicut archa
ab inimicis circūdabat̄. Orat ergo sacerdos ne
inimici p̄ualere valeant aliquos a cetu fideliuꝫ
ꝑ astuciā forsitan separando. Cū eniꝫ ꝑsecutio
iusti sit a leone. i. a dyabolo impetu. i. māifeste
seruiente. vel a dracone. i. a dyabolo. in insidijs
i. ocult͏e ꝑsequente omnes clament. Deus ī ad-
iutoriū meū intende. vij. q. i. §. cum vero. p̄terea
cum s̄m apl'm ī dei noīe oīa faciēda sint. xxvj.
q. vl. nō obseruetis. merito est ab eo inchoādū
Circa hoc notandum est ꝙ contingit trib⁹
modis peccare: vꝫ corde: ore: ⁊ oꝑe. Ideoqꝫ tri-
bus diuersis modis hore inchoant̄: vꝫ cōpleto
riū ꝑ conuerte nos deus cōtra peccatuꝫ cordis
nocturni. ꝑ dn̄e labia mea apies contra pecca-
tum oris. Alie v̄o omnes diei hore ꝑ deus ī ad
iutorium meū contra peccatum opis. Et qm̄ ī
peccato cordis ⁊ oris est aliquid opis. ideo in
omnibus horis tā diurnas q̃ꝫ nocturnis dicit̄
Deus in adiutoriuꝫ meū intende ⁊ contra pec
catum operis. Monachi vero dicunt primo ī
nocturnis. Deus in adiu. me. inten. postea dn̄e
labia mea aperies: quia sine adiutorio dei nec
coꝛ nec labia ad ipsius laudem aperire valent.
Io. xv. Sine me nihil potestis facere. Interea
vero sacerdos cum dicit. Deus in adiutorium
meum intende. signo crucis se munit ad effu-
gandam illius virtute quamlibet dyaboli ver-
suciam ⁊ potestatem. valde enim timet signuꝫ
crucis. Unde Chrisostomus. Ubicumqꝫ ōmo
nes signum crucis viderint fugiunt timentes
baculum quo plagam acceperunt. Stephanus
quoqꝫ papa de con. di. v. nunquid ait. nūquid
non omnia crismata idest sacramenta que cū
crismatis vnctione prestantur. sacerdotalis mi
nisterij crucis figura. i. signo ꝑficiuntur. Num-
quid baptismatis vnda sine cruce sanctificata

peccata relaxat ⁊ vt cetera pretereamꝰ sine cru
cis signaculo quis sacerdotij gradus ascendit.
Baptizandus quoqꝫ signo crucis signaẽ ĩ frõ-
te ⁊ in pectore. De ꝓfundo quidẽ crucis mi
sterio diceẽ in.vj.parte sub ti.de parasceue.⁊ h
etiã aliq̃ supponamus. Sane crux dñi mul-
tipliciter fuit in veteri testamento ꝑfigurata.
Legiẽ siquidẽ ꝙ moyses ad mandatũ dñi ereũ
serpentẽ erexit in palo in deserto ꝓ signo quẽ
aspicientes qui pcussi fuerant a serpentibꝰ illi-
co sanabanẽ: qđ ipse xp̃s exponẽs inq̃t in euã
gelio. Sicut moyses exaltauit serpentẽ in ꝺser-
to.ita exaltari oꝫ filiũ hoĩs: vt oĩs qui credit in
ipꝫ nõ pereat sed habeat vitã eternã. Legiẽ eti
tiã ꝙ cũ ioseph applicuisset manassem ⁊ effra-
ym ad iacob statuens maiorẽ ad dextrã ⁊ mio
rem ad sinistrã vt eis ſꝫ ordinẽ benediceret. ia
cob manus cõmutans.i.in moꝫ crucis cancel-
lans dextrã posuit sup caput effraym minoris
⁊ sinistrã sup manasse maioris ⁊ dixit. Angelꝰ
qui eruit me de cunctis malis benedicat pue-
ris istis ⁊c̃. Itẽ moyses ait. Die ac nocte erit vi
ta nostra pendens. ⁊ videbitis ⁊ cognoscetis.
xp̃s enĩ nocte fuit in cruce pendens: quia tene
bre facte sunt ab hora sexta vsqꝫ ad nonã. Qđ
etiã fuerit pendens certũ est. Rursus legitur
ezechielis.ix. Ezechiel audiuit dñm dicentẽ ad
viꝝ vestitũ lineis habentẽ attramentũ scripto-
ris ad renes transi ꝑ mediã ciuitatẽ. ⁊ sig̃ thau
in frontibus viroꝝ dolentiũ ⁊ gementiũ. Post
hec dixit.vij.viris. Transite ꝑ mediã ciuitatẽ ⁊
percutite omnẽ sup quẽ nõ videbitis thau ne-
mini parcet oculus vester. Itẽ Hiere. Cõgrega
bo omnes gentes ⁊ erit eis ĩ signũ thau. Itẽ a
libi. Et erit principatus eius sup humeꝝ eius.
Xp̃s enĩ portauit sup humeros crucẽ in q̃ tri-
umphauit. Io. quoqꝫ vidit angelũ ascendentez
ab ortu solis habẽtẽ signũ dei viui ⁊ clamabat
voce magna q̃tuor angelis quibus datũ ẽ no-
cere terre ⁊ mari dicens. Nolite nocere terre ⁊
mari neqꝫ arboribus quousqꝫ signemus ſuos
dei in frontibus eoꝝ. Itẽ lignũ missũ ĩ marath
aquas dulcorauit amaras. ⁊ ad lignũ missũ in
iordanẽ ferꝝ qđ ĩciderat enatauit. hoc est ligꝰ
vite in medio padysi. de quo sapiens ꝓtestaẽ.
Benedictũ lignum ꝑ qđ fit iusticia: qm̃ regna
uit in ligno deus. Hoc ergo crucis signo se ar-
mat ecclesia in pectore ⁊ in fronte significans
crucis misteriũ esse corde credendũ ⁊ manife-
ste ore cõfitendũ. Per hoc enĩ signũ cõfundiẽ
ciuitas dyaboli ⁊ triũphat ecclesia terribilis vt
castroꝝ acies ordinat. Iuxta illud. Terribilis ẽ
locus iste ⁊c̃. Et alibi. Uidi ciuitatẽ magnã san
ctã hierusa. nouã ⁊c̃. Aug. tñ dicit.xj.di. ecclesi
asticaꝝ. ꝙ nulla scriptura noui testa. vel veteris
docet fideles crucis signaculo insigniri. Est
autẽ signũ crucis tribus digitis exprimenduꝫ:
quia sub inuocatione trinitatis imprimiẽ. De
qua ꝓpheta ait. Qui appendit tribꝰ digitis mo
lem terre. Pollex tñ supeminet: qm̃ totã fidem
nostrã ad deũ vnũ ⁊ trinũ referimꝰ. ⁊ mox pꝰ
ipsam inuocationẽ trinitatis põt dici versus il
le. Fac mecũ dñe signũ ĩ bonũ vt videãt q̃ me
oderunt ⁊ confundantur: qm̃ tu dñe adiuuisti
⁊ conso. es me. Iacobite võ asserentes sicut
⁊ euciani. vnã tñ naturã. s. diuinã esse in xp̃o.
sicut vna est persona vno tñ digito se signare
dicunẽ. quoꝝ error in canõibꝰ extirpaẽ.xij. di.
c.i. ⁊.ij.xxiiij.q.iij. quidã v̇. euticiani. Uiꝝ q̇daꝫ
signant se a fronte deorsum in quo illud expri
mitur misteriũ qđ inclinauit deus celos ⁊ de-
scendit in terrã. Descendit quidẽ vt nos ꝺ ter-
ra leuaret in celũ. Deinde a dextra ad sinistram
primo vt eterna q̃ ꝑ dextrã tp̃alibꝰ q̃ ꝑ sinistraꝫ
significanẽ ꝑferenda designẽt. Scđo ad notã-
dũ ꝙ xp̃s de iudeis transiuit ad gentes. Tertõ
qꝛ xp̃us a dextra. i. a parte veniens dyaboli q̇ ꝑ
sinistrã significatur in cruce pemit. Unde. Exi
ui a patre ⁊ veni ĩ mundũ. Alij võ signũ cru
cis a sinistra ꝓducunt in dextram fulti aucto-
ritate illa. Egressus eius a patre excursus vſꝫ ad
inferos recursus ad sedem dei. Incipiunt eniꝫ
se signare a parte superiori que patrẽ significat
descendunt quoqꝫ ad inferiorẽ que mundum
designat. Deinde a sinistra parte que infernuꝫ
ꝓducunt ad dextrũ que celum significat. Naꝫ
xp̃s descendit de celo in mundum. de mundo
ad infernũ. ab inferno ascendit in celum. vbi se
det ad dextrã dei patris. Scđo hoc faciunt ad
insinuandũ: quia de miseria transire debemus
in gloriã. ⁊ de vicijs que per sinistram ad virtu
tes q̃ ꝑ dextrã significanẽ: vt legiẽ in euãgelio
math. nã ⁊ xp̃s de morte transiuit ad vitã. Ter
tio qꝛ xp̃s a tp̃alibus ad eterna ꝑ fidem crucis
nos eleuat. Considerandũ autẽ est ꝙ q̃ a si-
nistra ꝓducunt in dextrã seipsos ⁊ alios pariẽ
consignant. Sed tunc sup illos signũ crucis a
dextra in sinistrã producunt: qꝛ nõ consignãt
eos q̃i vertentes dorsum: sed q̃i faciẽ presentã
tes: sed ⁊ cũ super alios principaliter signũ cru
cis imprimunt etiã seipsos a sinistra in dextrã
sed alios a dextra in sinistrã consignant. Sa
ne regulariter in oĩbus euangelicis v̇bis debe-
mꝰ facere signũ crucis: vt in fine euangelij sim
boli dñice oratõis. Gloria in excelsis deo. scũs
sanctus. Agnꝰ dei. Bñdictꝰ dñs deꝰ isrl̃. Ma
gnificat. ⁊ Nunc dimittis. ⁊ in principio hora
rũ ⁊ in fine misse qñ sacerdos dat bñdictionẽ.
⁊ etiã vbicũqꝫ de cruce vł crucifixo mentio fit
q̃ etiã oĩa stãdo sicut ⁊ euãgeliũ audire ꝺbemꝰ
In oĩ etiã actu nr̃o signũ crucis faceẽ debemꝰ
Unde Ambro. ad omnem actum incessum ve

manus ĩpingat ĩ crucẽ. Et aduerte qm̃ crucis
figura q̃dripartita est. vel ꝓpter q̃tuoꝛ elemẽta
que in nobis viciata xp̃s sua passione curauit.
vel ꝓpter homines quos ex q̃tuoꝛ partibus oꝛ
bis ad se traxit. Juxta illud. Si exaltatus fuero
a terra oĩa trahã ad meipsuꝫ. vel ꝛ hec q̃dratu-
ra pertinet ad moꝛa ĩtatẽ. habet enim longitu-
dinẽ: latitudinẽ: sublimitatẽ: ꝛ ꝓfundũ. Profũ
dum est acumen qd̃ terre infigit̃. Longitudo
est inde ad brachia. Latitudo est in expansiõe
Altitudo seu sublimitas est a brachijs vsq; ad
caput. Profundũ significat fidem que est posi
ta in fundamento. Altitudo spem que est repo
sita in celo. Latitudo caritatẽ q̃ est ad sinistraꝫ
ꝛ ad inimicos extenditur. Longitudo per seue
rantiã que sine fide cõcludit̃. De hoc dicetur ĩ
sexta parte sub ti. de parasceue. De signo crucis
qd̃ fit in principio ꝛ in fine euangelij dictũ est
in quarta parte sub ti. de euangelio. Post d̃
us in adiuto. me. inten. ꝛc̃. statim in singul' ho-
ris subiicit̃ Gloria patri ꝛc̃. Sicut erat ꝛc̃. quos
duos versus beati Hiero. scripsit ante opuscl'a
que pape Damaso misit. ꝛ ipsius rogatu idẽ da
masus illos in fine psalmoꝝ cantari instituit.
Jpsum tñ versum Gloria nicena synodus dici
tur edidisse: qꝛ enĩ dñs dixit adhuc te loquẽte.
Ecce assum. Jdeo q̃i iaꝫ nos intellexerimus ex
auditos esse gratiaꝝ actiones trinitatis tribui-
mus dicentes. Gloria patri ꝛc̃. Jn exeq̃is tñ
moꝛtuoꝝ nec deus in adiu. nec glo. pa. dicim⁹
quia in illis saluatoꝛis exequias imitamur. in q̃
bus hec cessant. ꝓut in sequenti parte sub ti. d̃
quinta feria cene dñi dicetur. Sil'r post vnum
quẽq; psalmũ dr̃. Glo. pa. ꝛc̃. qꝛ versus iste toti
us trinitatis simplex laus est psalmus. nãq; bo
nã opationeꝫ significat qua finita merito deo
gloria danda est qui ꝓ omni ope bono laudã-
dus est. ꝛ nunc ꝛ semꝑ sicut laudãdus erat in
principio qñ ce. ꝛ ter. cre. Sicut enim sibi soli
laus est de creatione celi ꝛ terre. sic ꝛ ei soli la⁹
est de omni opere bono nunc ꝛ semꝑ. Jn p̃
misso quidẽ versu Sicut erat in p̃n. ꝛc̃. multi-
plicium tempoꝝ varietas demonstrat̃: vꝫ in sic̃
erat in principio. p̃teritum in. ꝛ nũc p̃ns in ꝛ sẽ
per futuꝝ ꝛ eternũ ꝛ in secula seculoꝝ longitu-
do magna. vnde origeñ. Quotiens secula secu-
loꝝ noiat̃. fortasse lꝫ nobis ignotus: tñ a domi
no statutis aliquis termĩs indicat̃. Legit̃ q Jl
debrandus prioꝛ cluniaceñ. factus papa Greg.
dum in minoꝛibus agens legationis officio fũ
geret̃. Archiep̃ꝫ ebredunẽñ. de simonia accusatũ
ꝛ accusatoꝛes omnes coꝛrumpentem ita vt cõ
uinci nõ possit miraculose cõuicit. p̃cepit enim
illi vt diceret versum Glo. pa. ꝛc̃. Jlle vero lꝫ ex
pedite diceret gloria patri ꝛ fi. tñ ꝛ spiritui san
cto ꝓferre nõ poterat quippe: qꝛ in spiritũ san-
ctũ peccauerat. Reatũ ergo suũ confessus ꝛ de
positus mox expedite ꝛ spiritui sancto ꝓnũcia
uit. Et nota q gloria patri dr̃. xxiiij. vicibus in
nocturnis festiuitatũ. ꝓut dicet̃ in sexta parte
sub ti. de feria q̃nta cene dñi: qd̃ fit in honoreꝫ
xij. apl'oꝝ qui sunt. xij. hoꝛe diei. i. xp̃i a vero so-
le illuminate. ꝛ sunt. xij. hoꝛe noctẽ. i. ecclesiã il-
luminantes qui dñm glorie in nocte h⁹ seculi
p̃dicauerunt. Tulius dicit q gloria est frequẽs
de aliquo fama cũ laude. Ambro. dicit q glori
a est clara cũ laude noticia. Aug. dicit ĩ. v. d̃ ci-
uita. dei d̃ gloria seculi. q gloria est iudiciũ ho
minũ bene de hoĩbus iudicantiũ. Et post gl'ia
patri subiicit̃ all'a. de quo sub ti. de p̃ma dicet̃.
Hymni quoq; tam ex institutõne Gelasij pape
q̃; ex approbatione concilioꝝ tholetani ꝛ aga
theñ. de cõ. di. i. de hymnis. ꝛ di. v. conuenit in
singulis diuinis officijs canunt̃. Est autẽ hym
nus grece. latine laus dei cũ cãtico vel vox hu
mana in laudẽ dei metrice cõposita. Canticuꝫ
vero est exaltatio mentis habita de eternis in
vocẽ humanã ꝓrumpens: qꝛ vero psalmi sunt
hymni. Vñ ꝛ psalteriũ dr̃ liber hymnoꝝ. ideo ĩ
quibusdã ecclesijs hymnos nõ cantant: qd̃ tñ
approbandũ nõ est: qm̃ nõ sine cã sũt a sãctis
patribus instituti. ꝛ p̃terea nõ oĩs hymnus p̃s
est vt qñ nil operando deũ cũ mentis exultati-
one laudamus. ꝓpter quã laudẽ exprimendaꝫ
hymnus cantat̃. Psalmi vero opa bona signi-
ficant. vt infra dicet̃. Jllud autẽ notandũ est.
q in diuinis officijs hymni p̃cedũt p̃s. Jn no-
cturnis vero. s. in vesperis cõpletoꝛio ꝛ laudib⁹
matutinis ecõuerso. dies enĩ pertinet ad spiri-
tuales qui habent gaudiũ cõsciẽtie. nox ad pe-
nitentes qui habent remoꝛsum cõscie illos ex-
ultatio inducit in operationẽ quibus dr̃. Cãta
te ei canticum nouum bene psallite ei in voci-
feratione. Jstos per operationem opoꝛtet veni
re ad exultationem. Jccirco in diuinis officijs
hymni precedunt p̃s. Jn nocturnis vero econ
uerso. Jn vesperis autem ꝛ in prima quo loco
hymni canentur ibi dicet̃. Rursus stãdo hym-
nos cantamus in erectione coꝛpoꝛum. osten-
dentes q in laudando deum coꝛda sursuꝫ ere-
cta habere debemus. Veruntamen nisi mens
consonet lingue certum est vocem quantumli
bet clamoꝛosam domino non placere. Differẽ-
tia est inter p̃s. hymnum ꝛ canticum. Nam in
p̃s. opera in hymno laus in cantico mentis ex
ultatio intelligit̃. de quo dicet̃ sub ti. de laudi-
b⁹ matutĩs. de his trib⁹ dic̃ apl's ad colo. iij. Jn
p̃s. ꝛ hymnis ꝛ cãticis spualib⁹ cãtãtes ꝛ psal-
lẽtes ĩ coꝛdib⁹ vr̃is dño. xciij. di. cãtãtes. ꝛ ĩ his
trib⁹ varietatib⁹ oẽ gen⁹ musicoꝝ accipi põt. ꝑ
ut iam dicet̃. Jn nouo testamento Hilarius
pictauieñ. episcopus primus hymnoꝝ carmine

floruit. ⁊ post eũ Ambro. Ideoq̃ʒ hymni ãbro⸗
siani dicunt̃: quia eius tp̃e plurimũ in ecclesia
mediolañ. cantari ceperunt. Postea vero in ec
clesijs occidentalibus q̃cũq̃ʒ carmina ĩ dei lau⸗
dem dicunt̃ hymni vocant̃. Augusti. dicit ĩ
libro cõfessionum q̃ cũ Ambro. a iustina ĩpera
trice arriana p̱fidia dãnata p̱secutionẽ patere⸗
tur. ⁊ intra ecclesiã cuʒ plebe catholica insidijs
vrgeret̃ instituit hymnos ⁊ psalmos ſm̃ morẽ
orientaliũ decantari ne ppl̃s meroris tedio cõ⸗
tabesceret q̃ ad omnes fuit postmõʒ deriuatũ.
Et aduerte q̃ in quibusdã ecclesijs hymnus
natalis dñi ⁊ festoꝝ illius septimane sub eodeʒ
cantu dicuntur. Ratio est: qm̃ sicut mẽbra ad
caput. sic sancti se habent ad xp̃ʒ a quo sicut a
capite influentie eterne beatitudinis participa
re noscunt̃: quia igit̃ hoc inchoatũ existit ĩ ei⁹
natiuitate ⁊ cõsumatum in resurrectõe: q̃ꝛ tũc
cyrographus damnatõis deletus est ⁊ resera⸗
tum celum q̃ tot annis manserat clausum. Ic
circo eo precipue tp̃e solennitates sanctoꝝ sub
cantu solennitatis xp̃i rationabiliter recolunt̃
Hoc autẽ nõ contingit in cantu hymnoꝝ pa⸗
schalis tp̃is in quo significat̃ q̃ sanctoꝝ gloria
in ipsis nõdũ totaliter est p̱fecta ꝓpter appeti⸗
tum resurrectõis corpoꝝ suoꝝ. ⁊ ideo ipsi chri⸗
sto nõdum totaliter conformant̃. Antiphõe
quoq̃ʒ in singulis horis ex institutiõe bti Am⸗
brosij dicunt̃. ꝓ eo q̃ beatus Ignatius tertius
a beato Petro antiochenus ep̃s audisse legit̃ ĩ
tripartita historia super quendã montẽ angl̃o
rũ choros antiphonas canentes. inde eniʒ gre
ci primo antiphonas cõposuerũt ⁊ eas cũ psal
mis in choro q̃i in chorea cantari ordinauerũt
qui mox ad vniuersas transijt ecclesias vt iam
vbiq̃ʒ antiphone decantant̃. Dicunt̃ autẽ anti
phone respectu ad psalmodiã cui respondẽt. si
cut ⁊ responsoria respectu ad historiã. vnde et
antiphona dicit̃ q̃i ante psalmũ sonans. incho
atur enim ante psalmũ qui opus significat. ip̃a
vero significat caritatis copulã seu mutuã dile
ctionẽ sine q̃ opus nõ ꝓdest ⁊ ꝑ quã opus ĩci⸗
pit meritoriũ esse. Recte igit̃ ſm̃ eius tonũ me
lodia psalmi informat̃: quia dilectio op̱a nr̃a ĩ
format. ⁊ ſm̃ hoc dicit̃ ab anti q̃ð est cõtra et
phanus q̃ð est sonus: quia psalmos ſm̃ melos
eius intonat̃ ⁊ manus op̱at̃ ſʒ q̃ caritas igni⸗
culo excitat̃. Psalmus autẽ antiphõe intermi⸗
scet̃: quia fides ꝑ dilectionẽ op̱at̃ veꝝ ante p̃s.
imp̱fecte ⁊ post p̱fecte dicit̃: quia caritas ĩ via
imp̱fecte habet̃ seu hic initiat̃. sed ĩ patria per
bona op̱a q̃ hic ex caritate fiunt p̱ficiet̃. Iuxta
illud Ysa. viuit dñs c⁹ ignis in syon ⁊ caminus
in hierusalẽ. In p̃cipuis tñ festiuitatibus etiaʒ
ante psalmũ p̱fecte dicit̃. ad notandũ q̃ in illis
p̱fectiores in bonis operibus nos exhibere de⸗
bemus. Inchoatur quoq̃ʒ ab vno vnius chori
⁊ finitur a plurib⁹ vtriusq̃ʒ chori. Primo quia
caritas ab vno. s. xp̃o incipit ⁊ in mẽbris ei⁹ cõ
sumatur. ab ipso sicut ipse dicit in euãgelio Io
annis. Mandatum nouũ do vobis ⁊c̃. De⁹ eĩ
prior dilexit nos. Unde ⁊ nos cõiter dilectiõi
eius correspondere debemus. Scðo ad notan
dum q̃ vox predicatoꝝ que semper ad vnitatẽ
tendit nos monet vt q̃ð vnusquisq̃ʒ singularit̃
operando acquirit alteri per dilectionem por⸗
rigat. vt si vnus adiscit in scolis ⁊ alter seminat
in campo tẽpore fructus doctor seminanti do
ctrinam porrigat ⁊ sator doctori panem. Ce⸗
tex antiphona post psalmos cõiter ab omnib⁹
cantatur: quia de dilectione cõe gaudium sur⸗
git. Cantatur etiam a duobus choris alternatĩ
ad notandũ mutuã dilectionẽ siue caritateʒ q̃
in pautioribus q̃ʒ duobus consistere nequit.
Cõiungit ergo antiphona duos choros vt ca⸗
ritas per bonum opus cõiungat duos fratres.
Isidorus dicit ĩ li. vj. ethimo q̃ antiphona gre⸗
ce interpretatur latine vox r̃ciproca: quia duo
chori siue de vno ad vnũ reciprocando vicissiʒ
melodiaꝝ cãtus alternãt q̃i duo seraphim duo
q̃ʒ testamenta inuicẽ sibi cõclamantia. Uñ cle
rici antiphonas cantãtes nõ vertunt vult⁹ ad
altare sed se adinuicẽ verſ vultib⁹ respiciunt q̃
genus canẽdi greci adinuenisse tradũt̃. Est ita
q̃ʒ antiphona q̃daʒ cantilena diuĩs laudib⁹ ad
recreationẽ inserta. Nihil eĩʒ amplius caritate
recreat animos q̃ʒ q̃ꝛ modulando cãtat̃ mẽtis
iocunditatẽ significat. Iuxta illud p̃s. Psallite
sapienter. tunc enĩ iocunditas sipida est cũ de
deo est. Tunc etiã manus sub pẽnis sunt Eze⸗
chielis. i. ⁊ in ꝓuer. Beatus vir q̃ inuenit sapiẽ
tiã. ⁊ q̃ affluit prudentiã: q̃ꝛ q̃ hʒ iocunditatem
mentis de eternis de facili affluit prudentia. i.
bonis operibus quibus sibi prouidet in futuro
Uel ſm̃ moysen antiphona est quedam vox q̃
sibi inuicem angeli collocuntur. Sex auteʒ an⸗
tiphone que dieb⁹ feriatis ante p̃s. nocturna⸗
les dicunt̃ de psalmis sumunt̃. ⁊ bonoꝝ opeꝝ
perfectionem. vel sex op̱a misericordie dsignãt
qm̃ senarius numer⁹ perfect⁹ ẽ. Ille vero que
dicuntur super benedictus in laudibus. ⁊ sup̱
magnificat in vesperis de euangelijs dieꝝ in q̃
bus dicuntur sumunt̃ exceptis illis que in q̃n⸗
ta feria dicunt̃. ꝓut dicetur in sexta parte sub
quinta feria scðe dñice. xl. Rursus in q̃busdã
ecclesijs in fine antiphone fit neuma seu iubi⸗
lus: quia beatus ppl̃s qui scit iubilationeʒ. Est
autem neuma seu iubilus ineffabile gaudium.
seu mentis exultatio habita d̃ eternis. Ideoq̃ʒ
in diebus ieiunioꝝ ⁊ afflictionũ nõ debẽt fieri
sicut nec in luctu citarizari. ⁊ fit neuma in vni⸗
ca ⁊ finali littera antiphone ad notãdũ q̃ laus

dei ineffabilis ⁊ incōprehensibilis est. ieffabile
nanq̄ȝ gaudiū per neuma significatur qđ hic ꝑ
gustatur. nec penitus exprimi. nec penitus ta-
ceri valet: quia merito ecclesia v̄bis omissis iu-
bilando cum neuma q̄i in admiratione ꝓsilit.
ac si dicat que vox que poterit lingua retexere
⁊c. Uerba enim hic nō sufficiunt nec intellec-
tus capit nec amor etiam dicere sinit. Quis eiȝ
plene enarraret qđ oculus nō vidit: nec auris
audiuit: nec in cor hoīs ascendit. Neumatizan
do ergo expressius quodā modo sine verbis di
citur q̄ per verba innuit q̄ȝtuȝ sit illud celi gau-
dium vbi verba cessabunt ⁊ homines om̄ia sci
ent. Uex quia perfectoꝝ tm̄ iubilus est ⁊ ī ma
gnis festiuitatibus nō tam maiores q̄ȝ etiā mi
nores exultant. inde est q̄ in quibusdam eccle
siis in quibus neuma nō dicitur. vox nō signi-
ficatiua in vocem significatiuam conuertitur:
quia loco iubili ⁊ neume. trophi ⁊ sequentie ꝺ
cantantur. ad quas laudes ⁊ minores ⁊ maio-
res passim admittuntur. ⁊ ideo cōiter ab om̄i-
bus decantantur. In quibus antiphonis dica
tur neuma seu iubilus. ⁊ quia hoc potius fit ī
tp̄e paschali dicetur sub ti. de laudibus matu-
tinis. Jubilus autem diuersa significat. ⁊ in di
uersis locis in eodem responsorio sepe fit. ꝓut
dicetur in sexta parte sub natali. Item de neu-
ma que fit super all'a in quarta parte sub allelu
ya dictum est. Item in quibus antiphonis di-
catur all'a in sequenti parte sub festo natalis di
cetur. Et nota neuma neume sine p ⁊ in femi-
nino genere est iubilus. de quo dictum est. Sȝ
pneumatis grece scriptum per p in neutro ge-
nere est spiritus sanctus. vtrunq̄ȝ tm̄ ꝓ femini-
no sepe ponitur in scripturis. Sane neume q̄
in missa fiunt representant gaudium que poti
us fieri solent in e. vt in kyriel'. vel in a. vt allelu
ya q̄ȝ in aliis vocalibus. ad notandum gaudiuȝ
spirituale qđ nobis restitutum est in partu vir
ginis: cui facta est mutatio huius noīs eua in
aue dicente angelo. aue maria ⁊c. ⁊ ibi mutās
nomen eue. Significatio nanq̄ȝ huius nomīs
eue manserat vsq̄ȝ ad angeli salutationem. Illā
autem significationem ade ⁊ eue nascentes in
fantes exprimunt. Nam femina nascens ꝓfert
e. masculus vero a. vnde versus. Et dicunt e vel
a quotquot nascūtur ab eua. Ille ergo neume
non significant dolorem quem nobis attulit
transgressio ade ⁊ eue. prout quidam scrip-
serunt. sed gaudium nobis in premissa saluta-
tione virginis restitutū. Rursus considerandū
est q̄ fere vbicunq̄ȝ in cantu scribitur hierusa-
lem neuma producitur. vt celestis hierusalē iu
bilatio figuretur. exēplum habetur in alleluya.
Te decet qđ cantatur dn̄ica. x. post pentheco.
Idem etiam est quotiens all'a duobus versib⁹

insignimus vt de stola duplici gaudeamus. Ex
emplum est in all'a. Pascha nostrū qđ dicitur
in die resurrectionis. ⁊ ī all'a. Angelus dn̄i: qđ
dicitur in sexta feria tunc sequenti. Utrūq̄ȝ al-
leluya duos habet versus ꝓut gradualia antiq̄
ostendunt. ⁊ si de aliis. In quibusdam tamē fe
stiuitatibus quidam versiculi in nocturnis an
tiphonas precedunt. de quo in sequenti parte
sub dn̄ica de trinitate dicet'. Post antipho
nas in singulis horis diurnis ⁊ nocturnis ex i
stitutione Damasi pape p̄s. ad antiphone sim-
phoniam canunt'. ⁊ significat p̄s. bonam ⁊ di-
uin[illegible] operationem. Unde dauid in psalterio
decacordo psallam tibi. In tali enim instrum̄-
to psallebat innuens q̄ ī psalterio spirituali spi
ritu viuificato per fidem debemus psallere ꝺo
decem legis mandata implendo. Ipse auteȝ
Damasus instituit vt chori in duas partes di-
uisi psalmos canerent alternatim. Et dicuntur
psalmi alternatim ad notandum alternaȝ san-
ctorum ad bene operandum exhortationem.
Priscis nāq̄ȝ tp̄ibus confuse ⁊ q̄i in chorea di
cebātur. Ideoq̄ȝ sancti patres ordinauerūt vt
alternatim dicerentur. i. vna pars chori vnum
versum ⁊ altera alium diceret. qđ beatus igna
tius primus statuisse fertur in ecclesia antioce
na. pro eo qđ in visione audiuit angelos anti-
phonatim psalmos psallentes. de hoc etiam di
ctum est in prima parte sub ti. de ecclesia. Dn̄r
etiam alternatim ad notandum q̄ alter alteri⁹
onus ferre debet. Psalmos quoq̄ȝ stando dici
mus ad ostendendum q̄ stantes in bonis ope
ribus vincimus. Dum enim populus israel cuȝ
amalech pugnabat q̄ȝdiu moyses manus leua
bat populus vincebat. qn̄ vero manus dimitte
bat populus vincebatur. xxxvij. di. si quis vult.
Eleuatio igitur ad standum. significat mentis
nostre deuotionem vt statu corporis mētis af
fectionem monstremus: vȝ nos paratos esse si-
ue ad domandū carnem siue ad exercitiū ope-
ris. Lectiones vero que sūt doctrina nostra
in silentio ⁊ sedendo audimus: qn̄ doctrinam
sedendo ⁊ quiescēdo recipimus. vn̄ ecclesiasti-
cus. Sapientiam scribe in tp̄e ocii. ⁊ qui mino
ratur actu percipiet eam. Et iterum verba sapi-
entie in silentio ⁊ quiete discuntur. ⁊ ꝓpheta
ait. Erit cultus iusticie silentiuȝ. v. q. iiij. in loco.
Sanctos quoq̄ȝ stantes oramus significantes
eos in ꝑpetua leticia fore. Juxta illud. Stantes
erant pedes nostri in atriis tuis hierusa. Sa
ne in diuinis horis sex psalmi dicuntur ꝑ quos
sex opera misericordie denotantur: quibus ī vi
nea dn̄i laborantes intender' debent: que si pie
⁊ mundo corpore exerceamus a seruitute dya
boli liberati ad libertatem vite perueniemus. ⁊
retributionē diurni denarii recipiem⁹. Uerūtn̄

ſub tribus gloꝛificationib⁹ dicunť ad inſinuā-
dū fidem ſancte trinitatis ad quā diuina ſunt
opa referenda. Jn veſpis v̄o q̄nq₃ dicunť. ꝓut
ibi diceť. Et ſunt pſalmi hoꝛaꝝ īuariabiles ꝓut
ſub cōpletoꝛio diceť. Jllud quoq₃ p̄termittē-
dū non ē ꝙ vnus atq₃ idem pſalmus in variis
feſtiuitatibus cantať. ꝓ eo q̄a ibi v̄ſus ꝑtinen-
tes ad illas īueniunť. vbi gratia. Jn natiuitate
domini cantam⁹ pſalmū eructauit. ꝓpter ver-
ſum illū. ſpecioſus foꝛma. cantam⁹ etiam illum
in feſto virginū ꝓpter v̄ſum. adduceť regi vir.
⁊c̄. ⁊ etiam in feſto apoſtoloꝝ ꝓpter verſum. ꝓ
patribus tuis ⁊c̄. Jtē pſalmus. Quare fremue-
rūt. cantať in natiuitate ꝓpter verſū. dominuſ
dixit ad me. ⁊ in paſſione dn̄i ꝓpter v̄ſum aſti
terūt reges terre. ⁊ ſic de aliis. Preterea vnum
⁊ idem vocabulū ſepe diuerſimode accipitur.
Vbi gratia. hoc nomen templū ſignificat coꝛp⁹
xp̄i vt ibi. Soluite templū hoc. aliq̄n ſignificat
templū materiale. inde eſt ꝙ pſalmū illuꝫ Ma
gnus domin⁹ ⁊c̄. cantam⁹ in natiuitate ꝓpter
verſū illum ſuſcepim⁹ deus ⁊c̄. intelligim⁹ eniꝫ
ibi de tēplo coꝛpoꝛis. Cantam⁹ etiam eundem
pſalmū in purificatiōe ⁊ ibi accipim⁹ de mate-
riali tēplo in quo fuit eadē die p̄ſentatus. De
pſalmodia tam nocturna q̄₃ diurna in ſuis lo-
cis diceť. Et nota ſm̄ hiero. de cōſe. diſ. v. nō
mediocriter. ꝙ melioꝛ eſt q̄nq₃ pſalmoꝝ cū coꝛ
dis puritate ⁊ ſerenitate ſpūali ⁊ hilaritate de-
cantatio q̄₃ totius pſalterii cū anxietate coꝛdis
atq₃ triſticia modulatio. Poſtremo notan-
dum eſt ꝙ pſalmi graduales ſunt q̄ndeciꝫ qui
ſignati ſunt ꝑ q̄ndecim gradus quib⁹ aſcende
bať ad templū ſalomonis qd̄ erat in monte.
Hos q̄ndecim gradus vocant quidā canticuꝫ
graduū eo ꝙ ī quolibet p̄miſſoꝝ q̄ndecim gra-
duū ſinguli pſalmi decantabātur. ⁊ hoc verbū
graduū caſus genitiui eſt. De dictis gradibus
dictū eſt in p̄ma ꝑte ſub ti. de altari. Signifi
cati ſunt etiā dicti q̄ndecim pſalmi ꝑ alios q̄n
decim gradus Ezechielis q̄bus viſū eſt ei aſcen
di in ciuitatē dei. de q̄bus habeť de peni. diſ. ii.
dū ſanctam. ⁊ ezechiel. cxl. vbi pꝛimo habeť de
ſeptem gradibus ⁊ poſtea de octo. Nēpe q̄ de
narius numer⁹ conſtat ex numero ſeptenario
⁊ octonario. ſeptenarius referť ad vetus teſtm̄
q̄a antiq̄ ſeptimū diem. ſeptimū mēſem ⁊ ſepti
mū annū celebꝛabant. octonarius ad nouū te-
ſtamentū referť ꝓpter reſurrectionē domini
cam que octauo die facta ē. Quindecim ergo
pſalmos pſallimus oſtendētes ꝙ vtriuſq₃ teſta
menti p̄cepta obſeruare debemus. pꝛimi q̄nq₃
pſalmi q̄nq₃ coꝛpoꝛis ſenſus ꝑ quos peccamuſ
ſignificant. ⁊ ideo in aliquo illoꝝ nō diciť glo-
ria patri. quia illa peccata que per q̄nq₃ ſenſus
coꝛꝑis cōmittūtur nobis nō deo īputare debe

mus. ſed dicitur poſt illoſ requiem eternā. quo
niam in illis ꝓ defūctis oꝛamus. ac ſi q̄s dicat
Oramus domine ne ꝓ peccatis illis que com
mittunť coꝛpoꝛis ſenſibus vita negeť eterna.
ſed ꝑ dei miſericoꝛdiam requies cōcedať eter-
na. Jn ſequētib⁹ decē pſalmis nobis ⁊ noſtris
ꝓximis ⁊ congregationib⁹ ⁊ p̄latis dei miſeri
coꝛdiam īploꝛamus. ⁊ gloꝛia patri ſubiūgimus
quia quod a cathena peccatoꝝ abſoluimur. ꝙ
te deum toto coꝛde ꝑquirim⁹ ꝙ tuum decalo
gū obſeruamus. nō nobis domīe nō nobis ſed
nomini tuo da gloꝛiam exhibemus. Rurſus
numerus decē ex ſeptenario ⁊ ternario cōſtat
Ternari⁹ ad p̄cepta pꝛime tabule que ad deuꝫ
ſpectāt. Septenari⁹ v̄o ad p̄cepta ſecūde tabu
le q̄ ad ꝓximū ſpectant referť. ac ſi dicat ꝙ de-
calogus obſeruať ꝑ deū eſt. Verſiculi etiam
in ſingulis dicūtur hoꝛis. Legiť in libꝛo nume
ri ꝙ dū archa domini que eccleſiā figurabat ī
tabernaculo repōebať. dicebat moyſes. Reuer
tere domine ad multitudinē filioꝝ iſrahel. Sa
ne reuerſio domini ad iſrahel nihil aliud eſt q̄₃
vt reuerti faceret iſrahel ex toto coꝛde ad ſe. de
us eni cui oē tēpus p̄ſens ē nō habet ad quos
reuertať. ⁊ intelligiť reuertere. i. fac nos reuerti
ad te. Juxta illū ergo moꝛem v̄ſiculi dicunť ut
ſi foꝛte mentes noſtre cogitando vana p̄ nimio
pſalmoꝝ opere deuiauerūt audito v̄ſu conuer-
tanť ad oꝛientem ideſt ad xp̄m qui eſt noſter
oꝛiens ſeu ad mentē ſm̄ v̄ſus ſignificationem
qui ab ipſa reuerſione nomen traxit. nā diciť a
verto tis. ⁊ inde eſt ꝙ dū v̄ſus diciť ad oꝛientē
ſiue ad altare nos v̄timus. Recte ergo verſus q̄
ſignificat fructum boni oꝑis alta ⁊ acuta voce
dicitur ad excitanduꝫ pigros qui in laudando
deum ⁊ in ītelligendo diuina toꝛpent vt reuer
tamur ad coꝛ vt videlicet eo audito omnis co-
gitatio que foꝛte videndo tꝑalia foꝛas exiit re-
ducatur ītra nos. Rurſus v̄ſus nocturnalis ſi-
gnificat quia ab officio pſalmoꝝ ſiue a laboꝛe
tunc v̄o reuertimur ad officia lectionū ſiue ad
quietem vt qui pſallendo ſtabat nūc ad lectio
nem ſedeat. Unde v̄ſus diciť a v̄tendo. de hoc
dictum eſt in quarta parte ſub titulo de gradu
ali. Et nota ꝙ in q̄buſdam eccleſiis ī die domi
nica poſt pꝛimā nocturnam dicitur iſte verſus
Memoꝛ fui nocte nominis tui domine. p⁹ ſe-
cundam diciť. Media nocte ſurgebam. p⁹ ter
tiam. Exaltare domine. Primus ſiquidē v̄ſus.
ſ. memoꝛ fui ⁊c̄. ad q̄d eccleſia de lecto ſuo ſur-
rexit oſtēdit. Quo v̄o tēpoꝛe ſurgēdū ſit notat
ſecūdus. ſ. media nocte ⁊c̄. Et ad quid ſurgēdū
ſit oſtendit quod ſequiť. ad confitendum no-
mini tuo. Vex quidam nolētes mentiri. q̄a
non ſurgunt in media nocte loco huius v̄ſus
ponūt illū. Quoniā tu illuminas lucernā meaꝫ

domine. Quod tamen media nocte surgendũ. sit ostẽdit dauid dicẽs media nocte ⁊c. ⁊ alibi Preueni imaturitate ⁊ clamaui. quod idem ẽ nam imaturitate vnica est dictio. Unde ⁊ quidam libri habẽt i maturitate. ⁊ sonat i maturitate quasi tempus nõ acceptum operi. Alia tamen littera habet pueni i tempesta nocte. quia tempestum apud ãtiquos idem erat quod opportunum a tempore vel a tempestate vocabulo ducto. Unde in antiquis historiis sepe ita legitur. hoc factum est i illa tempestate idest i illo tempore. vnde itempestiuum vel itempestũ aiũt tempus iopportunũ idest nocturnis actionibus nõ opportunũ. Tertius autem versus. s. exaltare domine ⁊c. manifeste ptinet ad nouũ testamentum i quo saluator noster sm humanitatem fuit exaltatus. quidam tamen dicunt tunc. Ego dixi domine miserere mei. q̇a ad gloriam que data est tempore noui testamẽti nõ puenitur nisi per remissionem peccatorum.

Sed queritur quare versiculi in nocturnis ante lectiões dicũtur. i aliis vo horis post. s. pꝰ capitula. Respõdeo i nocturnalibus lectionibus ,ppter earum vniuersitatem ⁊ magnitudinem sedere solemus. Ne igitur ,ppter longam sessionem aut ,ppter lassitudinem siue ociũ obliuiscamur doctrine domini quã lectiones significãt cogitãdo forte inania aut dormiendo vel confabulãdo. ideo versu pcedente ad lectiones audiẽdas incitamur. In aliis vero horis quia nec tot nec tãte sunt lectiones nõ est necesse sedere nec vsiculos pmitti. Uel ideo i aliis horis versus post lectiões dicũtur ad notandum ꝙ ,ppter iterualla horaꝝ doctrina dñi nõ negligit. Rursus versus sepe a pueris cãtat. ad notandũ seruitium nostꝝ cũ inocentia psti tum domino fore gratum. De versiculis que i vespis seu i laudibus dicunt sub illis locis dicet. ⁊ vide quia versus debet notare aut statũ temporis aut officii. Statum temporis notat versus prime. s. Exurge xpe adiuua nos. vbi cũ dicit. exurge inuit initiũ opere. Similiter in versu tertie. Adiutor esto meus domine ne dereliquas me. cũ dicit ne derelinquas me. notatur status pugne. Similiter in vsiculo sexte. s. dñs regit me ⁊ nihil mihi deerit in loco pascue vbi me collocauit. significatur status pfectus ⁊ pfectiõis. In vsiculo none. s. Ab occultis meis mũda me domine ⁊ ab alienis pce seruo tuo. status demõstratur frigescẽtis dilectiõis. Statũ quoq; temporis inuũt vsiculi qui in passiõe ⁊ resurrectiõe cãtantur. Sed vsus vesptinalis officii statum officii insinuãt. vt vesptina oratio ⁊c. ⁊ dirigatur domine oratio ⁊c. Ex quibꝰ verbis colligitur ꝙ vesptina oratio actitatur.

Post versum sequit oratio dominica. ⁊ pꝰ eam pces. de quibus dicet sub nocturnis. Lectiones quoq; i singulis horis tam nocturnis q̃ diurnis dicũtur. Et dicit lectio quia nõ cantatur psalmus vel hymnus sed legit tantũ. Illic enĩ modulatio hec sola ,pnũciatio queritur Siq̇dem lectiones nocturnales sunt doctrina nostra qui p eas docemur opera nostra retorquere ad deum. obtinẽt ergo vicem lectionuz quas doctores faciũt ad ignaros. p eas quoq; sanctoꝝ opera imitamur ⁊ earum cõmemoratiõe ad dei laudem cõpungimur. ⁊ ideo ut premissum est sedẽdo ⁊ in silentio audiũtur. Lecturus autem lectionem ad libꝝ accedẽs super gradũ ascẽdit. q̇a doctor pfectiori vita vulgos transcẽdere debet. Et a psbytero vel episcopo benedictionem tanq̃ legendi licentiam postulat dicens. Jube domine benedicere. per quod pncipatus ecclesie quodq; nullus nisi a maiore iussus debet in ecclesia legere designatur. et dicit dõne ⁊ nõ domine. quia solus deus vere dominus est. Hic est ꝙ psbyter seu episcopus nõ a se benedictionem largit sed discrete a dõ postulat illam dari dicẽs. Benedictionem perpetuam tribuat nobis ⁊c. In fine vo dicit. Tu autem domine miserere ⁊c. quia tũc sermonez ad deum dirigit qui vere dominus est. Rursus ideo in pricipio iperfecte ⁊ syncopato vocabulo ,pnũciat. quia tũc ad iperfectuz videlicet hominem sermonem dirigit. iuxta illud ,pphete. Impfectum meum viderunt oculi tui. qõ etiã monachi cõmuniter obseruãt dicentes de donus abbas. Hac quoq; consideratione famuli dominis seruiẽtes alterum genu tantum. s. sinistrum flectere debent. p quam partem corporalis significat que tantũ hominibus ⁊ nõ spiritualibus debet. sed i ecclesia vtrũq; genu flectẽdum ẽ. nõ alteruz tantũ ne iudeis assimilemur Nam ⁊ christo omne genu flectetur. ad Phil ii. c. extra de imuni. eccle. decet. Salomon q̇dez ,p populo orãs vtrũq; genu in terram figebat. ⁊ manus ad celum expandebat. ,put legitur. iii Regũ. c. viii. Eadem etiam ratione nõ est acclinandum pricipi seculari facie recta siue secrete sibi loquẽdo siue auscultando. sed dũtaxat ab aure sinistra capite flexo. In fine vo pfecte ⁊ complete ,pnũciat. quia ad perfectum ⁊ pfecto vocabulo dignũ videlicet ad deũ dirigit sermonem. Porro episcopo volenti legere ⁊ dicẽti Jube domine benedicere nullus minor benedicere debet. xxi. dis. deinde. Unde in q̇busdam ecclesiis nihil ei respõdetur. in aliis vo respondet vnus psbyter. Ora ,p nobis pie pat ad dominũ. ⁊ tunc episcopus dicit. Magnificate dominũ mecum. Tũc autem episcopus debet pfecte ,pnũciare iube domine benedicere. quoniam ad deũ qui pfectus est sermonẽ dirigere

intelligit᷑. Jn nõnullis vͦo ecclesiis episcopo legere volente sacerdos dicit Jube domine benedicere. ⁊ ipse episcopus data benedictiõe legit. Cũ enim legere lectionẽ non sit sacerdotis vel episcopi officiũ sed lectoris si nullus aliꝰ episcopus vel sacerdos assit potest alius inferioris ordinis tanq̃ȝ lecturus in persona ecclesie dicere Jube dowine benedicere. ⁊ ipse sacerdos vł' episcopus lecturus in personam christi ei reddit benedictionem vel legat absq̃ȝ Jube dñe benedicere. Jn q̃busdam ecclesiis ipse episcopus dicit iube domine. ⁊ minor cui volũtarie ĩ hoc se ex humilitate subiicit benedicit. ii. q. vii non sũ. ii. q. v. mandastis. Lectione finita dicit lector Tu autẽ ⁊c̃. quod neqȝ ꝺ lectiõe ẽ neqȝ ei continuat᷑. sed ille ad deũ sermonẽ dirigens se excusat quasi dicat. Domine peccaui legendo forsan modulate ꝓnũciãs cupidine laudis humane vel captando ventum humani fauoris. ⁊ audientes sil'r forte peccauerunt vanis cogitationibus intendentes vel a lectione auditum auertentes aũt ꝓ sede tu domine miserere nostri. ꝙ vͦo respondet᷑ a cunctis deo gratias. non ad tu autem sed ad lectionem refertur Est enim vox ecclesie deo gratias exsoluentis. ac si dicat. deus pauit nos verbis salutis q̃ sunt cibus anime. ⁊ ꝓ huiusmõi beneficio deo gratias supple exsoluimus. Rursus pluralitas lectionum pluralitatem significat p̃dicatorum q̃ sunt tempore gratie: sicut ⁊ paucitas in profestis varietatem significat tempore legis. Sed ⁊ vicissitudines lectorꝝ sunt successiones legatorum qui dum iube domine benedicere dicũt: licentiam proficiscendi petunt. ⁊ dum eis benedicit᷑ licentia datur. in quo ĩnuitur ꝙ nullus p̃dicare debeat nisi missus. Quomodo enim p̃dicabuut nisi mittautur. Jpsa enim lectio ẽ iũcte legationis executio. Tu autem domine legati reuersio vbi in eo ꝙ misericordia imploratur ĩnuitur ipsum legationis vel p̃dicatiõis officium nõ sine alicuius vel leuis culpe puluere peragi posse. Unde augustinus. Uerbum p̃dicationis securius auditur q̃ȝ dicatur. predicator enim per terram ambulat. Difficile est ei qui per terram ambulat pedes nullo puluere sordidare. et predicatorem cum se bene predicare senserit nullius spiritu elationis erigi. Et attende ꝙ sicut in ecclesia duo sunt ordines sapientes ⁊ insipientes. sic due sunt lectionũ maneries. Jn illis enim lectionibus que ad missaȝ legunt᷑ sapientes instruũtur. Jn his vͦo que in nocte dicũt᷑ insipientes erudiũt᷑. vñ ⁊ exponũt᷑ Et nota ꝙ terminantur lectiones q̃tuor modis Primo generaliter per tu autem. Secundo in aduentu ⁊ in natiuitate ⁊ in epiphania lectiones de isaia finiuntur. Hec dicit dominus cõuertimini ad me ⁊c̃. Qui in natiuitate hoc dicunt mouentur ex illo. c. isaie quod tunc legit᷑. Primo tempore alleuiata est. vbi dicitur. ⁊ in omnibus his non est auersus furor meus ⁊ populus meus non est conuersus. Et ideo ecclesia hortatur in persona christi populum peccatorem vt conuertatur. hoc idem etiam fit propter eandem causam. Jn quibusdam ecclesiis quando legitur de hieremia exprobrante duritiam peccatorꝝ qui per penitentiam non cõuertuntur. Tertio modo lectiones que legunt᷑ triduo ante pasca de terrenis hieremie finiuntur per hierusalem hierusalem conuertere ⁊c̃. ꝓut ibi dicetur. Quarto lectiones pro defunctis finiũtur simpliciter sine altero p̃missorum. Jn quibusdam tamen ecclesiis finiuntur per Beati mortui qui in domino moriuntur qꝺ sumitur ex fine cuiusdam sermonis quem augustinus de morte compilauit. Hoc etiam nota ꝙ in tertio nocturno legitur euangeliũ ⁊ omelia euangelii eiusdem diei. quia tertia nocturna ꝺsignat tempus gratie in quo euangeliũ recitatum est. ⁊ in quo euangelica p̃dicatio celebrat᷑ ꝓut in titulo de nocturnis dicet᷑. Non est etiam omittendum ꝙ antiquis temporibus eliminatis heresibus que veritatem trinitatis impugnabant. sancti patres ad hoc vt sancta trinitas magis nota esset ordinauerũt ꝙ nona lectio semper de trinitate legeret᷑ ⁊ nonũ respõsoriũ similiter de eodem cantaretur. ⁊ ꝙ etiam in prima feria missa de trinitate diceret᷑. Quo diutius obseruato ⁊ trinitate cunctis ĩnotescẽte ecclesia lectionem de trinitate omisit. Sȝ responsoriũ de trinitate ⁊ etiam alleluia ĩ missa ĩ dominicis diebus. vel ꝓpter solitũ vsum. vel ꝓpter dulcem cantilenã in plerisq̃ȝ locis retinuit. ⁊ ita nũc ĩproprie vocatur responsoriũ. q̃a lectioni p̃cedenti nõ respõdet. Diuine vͦo lectiones a q̃busdam eo ꝙ breues sũt lectiũcule nuncupant᷑. a pluribus. vͦo capitula eo ꝙ vt plurimũ de capitibus epistolaꝝ illorꝝ dieꝝ q̃bꝰ dicũt᷑ sumũtur. Hec si quidẽ post psalmos ⁊ ãtiphonas in singulis horis dicunt᷑ ꝓut statutũ est in conciliũ agatheñ. de conse. dis. v. cõuenit. q̃ modus ab esdra sumptus est vt p̃missum ẽ. ⁊ significant capitula doctrinã. Ne enim ꝓpter psalmodiam audieutiũ animis se fastidiũ ingerat: sicut iudeis qui manna fastidiebãt. ꝓpter qꝺ deus misit in eos serpentes ignitos que eos ĩterficiebant. ideo p̃mittit᷑ capitulũ. i. breuis lectio sumpta a nouo vel veteri testamento ꝓuocans ad deuotionem que fastidio cõtraria est ⁊ exhortans ad perseuerantiam in bono: iuxta illud. Hortamur vos ne in vacuũ gratiam dei recipiatis. Jn nocturnis autem copiosiꝰ q̃ȝ diurno officio lectionibus vocamus. q̃a tunc eis

aures liberiꝰ accõmodamꝰ. Et dicũt huiꝰmõi
capitula ſiue exhortationes in pleriſqꝫ eccleſiis
per paſtorem ad domeſticos ⁊ ſcientes quia ſi
cut ligna ignis adiicimus vt ignis magis arde
at. ita ignitis domeſticorum cordibus ignita
paſtoꝝ verba adiiciunt vt magis igniant. Le-
gunt etiam he lectiones ſine iube domine be-
nedicere ⁊ abſqꝫ benedictione. quoniã vt plu-
rimũ epiſcopus aut ſacerdos qui vicem chriſti
gerunt ⁊ quoꝝ officiũ tãqꝫ maioꝝ eſt excita-
re pigros illa legũt cuius ꝓpriũ eſt licentiam ⁊
benedictionem dare ⁊ non potere. nam maior
minori benedicit ⁊ non ecõtra. Nocturnales
ꝟo lectiones a minoribus legunt. ideo a ſupio
ribus licentiã ⁊ benedictionẽ petunt. In his
etiam diurnis lectionibꝰ non dicit in fine Tu
autẽ ſicut fit in nocturnalibus. quia ſacerdos
debet eſſe ꝑfectus. ⁊ quia diabolicis ſuggeſtio
nibus de facili nõ ſuccũbat. ⁊ quia in breui ſer
mone ⁊ inter familiares vix eſt quãdo ventus
humani fauoris captet ꝓut quãdoqꝫ fit ĩ noc
turnalibus lectionibꝰ vt p̃miſſum eſt. reſpon-
det tamen deo gratias ꝓpter cauſam ĩ noctur
nalibus lectionibꝰ aſſignatã. Ad hoc in capitu
lis horaꝝ officia diuidẽtes ꝓpter p̃cedentia la
borẽ per ſequentia premiũ ſignificamꝰ. ideoqꝫ
p̃cedentia conſiſtũt in pſalmis. ſequẽtia ĩ hym
nis ⁊ canticis. Notandũ ꝟo eſt ꝙ pulcherri-
mus mos in eccleſia ĩoleuit vt quater in die
⁊ quater in nocte ꝑ ſingulas diurne ſiue noct
ne pſalmodie horas lectio vna ſiue capitulum
de veteri ſiue nouo teſtamento dicat. Quedaꝫ
tamẽ eccleſie nõ dicunt capitulũ in p̃ma nec ĩ
cõpletorio. Sed qꝛ ſm hoc lectiones nr̃e non
erũt octo ſicut erant ſm eſdram in veteri teſta
mẽto ꝓut p̃miſſum eſt. ideo eccleſie ille pꝰ pri-
mam legũt in capitulo lectionẽ in p̃ma preter-
miſſam. Dicit enĩ aliquis iube dñe benedicere.
⁊ ſacerdos benedicens reſpõdet regularibꝰ di
ſciplinis ⁊c̃. que ſequũtur. Et ante completoriũ
legũt p̃termittendam in completorio. ſ. Frẽs.
eſtote ſobrii ⁊c̃. vel igit de dialogo vel hꝰmõi.
de hoc ſub titulo de p̃ma dicetur. Queritur
autẽ quare in nocturnalibus ſiue diurnalibus
lectionibus nõ ꝓnũciatur auctor eaꝝ prout fit
in his que in miſſa legunt. Reſpondeo hi qui
ſemper lectionibus ⁊ diuinis obſequiis ĩſiſtũt
vt ſunt miniſtri ⁊ domeſtici eccleſie earũ auc-
torem ex ipſis lectionibus agnoſcũt. quia igit
illi nocturnalibus lectionibus aſſunt officiis:
nõ eſt neceſſe nomen auctoris exprimi lectio
nũ. In miſſa ꝟo ideo exp̃mitur. quia ibi conue
niũt bubulci operarii ⁊ agricole. vt ſi quis eoꝝ
forte ꝓ eo ꝙ raro talia audit incognitã habet
hiſtoriã audeat eius auctorem qui forte nõ eſt
ei incognitus vt ex illius auctoritate firmius

infigant ꝟba lectionis in corde. In quibuſdaꝫ
tamen nocturnalibꝰ lectionibus quãdoqꝫ auc
tor ipſaꝝ exprimit. puta in ſermonibus ⁊ ome
liis gregorii ⁊ auguſtini ⁊ alioꝝ. de quo ĩ pro
hemio ſeptime partis dicet. Porro in conci
lio magociñ. in burchardo. libro. viii. c. laicus.
ſtatutũ eſt ut laicus in eccleſia non recitet lec-
tionem nec alleluia dicat niſi pſalmos tantum
⁊ reſponſorio ſine alleluia. Reſponſoria quoqꝫ
poſt lectiones ſubiiciunt: cum enim ꝑ lectões
doctrina. ꝑ reſponſoria ꝟo bona opera ſignifi-
centur: rite poſt lectiones reſponſoria ſubiici-
unt. quia ꝑ bona opera doctrine reſpõdere de
bemus ne cum ſeruo pigro qui pecuniam do-
mini ſui abſcondit ⁊ ĩ tenebras exteriores mit
tamur. Dicit nãqꝫ reſponſoriũ quia lectioni re
ſpondere. i. conſonare debet. vt ſi forte lectões
ſunt de actibus apoſtoloꝝ reſponſoria ſint ſi-
militer de eodem. vnde nonũ reſponſorium re
ſponderi ſolet none lectõi que olim erat d̃ tri
nitate prout iam dictum eſt. Hoc tamen fallit
in reſponſoriis de hiſtoriis que poſt euãgeliũ
ni nocturnis cantant que euangelicis lectõi-
bus non reſpondẽt. de hoc etiam dictum eſt ĩ
quarta ꝑte ſub titulo de graduali. Dicit quoqꝫ
reſponſoriũ quia vni cantanti ceteri concordi
ter reſpondẽt. iuxta illud apoſtoli corin. i. Ut
idipſum omnes dicamus ⁊ non ſint ĩ nobis ſci
ſmata. Cantauit enim vnus. ſ. xp̃us ⁊ petrus. ⁊
ceteri eum ſecuti ſunt. vel quia choro illud can
tanti ꝟſus reſpondet ab vno. Iſidorus dicit
ꝙ italici reſponſoria tradiderunt que inde reſ
ponſorios cantus vocant quia alio deſinente
id alter reſpondeat. Porro reſponſoria noc
turnalia ſpiritualibus canticis cõparantur. di
cunt enim cantica quia cantant. ſunt ſpiritua
lia quia ex iubilatione ſpiritualis mentis proce
dunt. Cantant ꝟo ut recitatione lectionuꝫ ad
ſuꝑne patrie conceptum mentẽ noſtram inci-
tent ſubleuari quod etiam inſinuat gloria pa-
tri quod in vnoquoqꝫ reſponſorio canit. Cete
rum reſponſorium ab vno incipitur ut ab aliis
cõcinnat ꝑ quod fratris ad fratres exhortatio
ad ſeruiendum deo intelligitur. Per ꝟſum ꝟo
reſponſorii qui totꝰ ab vno canit ſingularis ad
deũ dep̃catio denotatur adhuc reſponſorium
cantando quaſi ꝑ tubam vocem exaltamus ex
citando fratres ad altiora vſqꝫ a deo ut ad lau
dem ſancte trinitatis ꝑueniamus dicẽtes glo-
ria patri ⁊c̃. Quandoqꝫ autẽ reſponſoriuꝫ tres
habet ꝟſus prout in ſexta parte ſub p̃ma domi
nica de aduentu dicet. Reſponſorium quoqꝫ
poſt ꝟſum ĩperfecte recantat ad notandum ꝙ
ſi in monte. i. in ſtatu ꝑfectionis ſaluari nõ poſ
ſumus ſaltẽ in ſegor. i. alia via ſaluemur. in ſta-
tu videlicet imꝑfectiõis adhuc ſemi plene ſine

ꝓ parte repetit̃ ad notandū ea que viuētes fa
cimus imꝑfecta esse. Et fit primo repetitio a re
motiori quo ad finē. ⁊ postea a minus remo-
to ⁊ vltimo. gloria patri dicit̃. ꝓut sub dcā do
minica de aduentu dicet̃. In festiuis vͦo iterū
totū ꝑfecte repetit̃. ad notandū leticiā ⁊ perfec
tionem sanctoꝝ. Orationes similiter in singu-
lis horis dicūtur ꝑ quas ꝓmissio īpetranda ē.
oratio nāqꝫ petitio est. Nā orare petere ē sicut
exorare est īpetrare. Et ſm gregoriū. veraciter
orare ē amaros in cōpunctione gemitus ⁊ cō
posita vͣba sonare. oratio autē dei misericordiā
significat que p̄cedit ⁊ subsequit̃ hominem in
bonis opibus. ⁊ ideo dicit̃ in p̄ncipio misse ⁊
in fine. est autē vltima oratio domini ad oꝑari
os benedictio. ꝗ orationes in fine dicunt̃ ab
actibus sumit̃ apostoloꝝ qui qn̄ disiungebant̃
positis genubus suis orabant. si q̇dem oraturꝰ
sacerdos populū salutat dicens dn̄s vobiscum
⁊ hoc ideo vt illū animet ad orandū ꝓ ipso ꝗ
eius oratio sit accepta deo q̄ōqꝫ deus gratiaꝫ
suam sibi donet. oratione aūt finita iterū orat
dicens dominꝰ vobiscū. de quo sub ti. de p̄ma
dicet̃. Et nota ꝗ omne officiū p̄ter noctur
num oratiōe ⁊ benedictione concludit̃. ad no
tandū ꝗ quia dū in hoc seculo sumus necesse
habemꝰ p̄sbyteroꝝ orationibꝰ muniri. Et mos
ē ꝗ quando cū famulis familiare habemꝰ col-
loquiū cū ab illis sepamur benedictionē ab eis
poscimus. In nocturnis vͦo hoc non fit. q̇a ibi
non fit sepatio sed matutinū ⁊ matutīe laudes
de eo cōiunctim canunt̃. Porro licet deus
sit vbiqꝫ tamē sacerdos in altari ⁊ in dinis offi
ciis debet ex institutione Uigilii pape vͣsus o
rientē orare. Unde in ecclesiis ostiū ab occidē
te habentibus missam celebrans in salutatiōe
ad populū se vertit. quia quos salutamus facie
ad faciē p̄sentamus. ꝓut in quarta ꝑte sub ti-
tulo de salutatione dictū ē. ⁊ deinde oraturus
se ad orientē cōuertit. In ecclesiis vͦo hostia ab
oriente habentibꝰ vt roma nulla est in salutati
one necessaria cōuersio. q̇a sacerdos in illis ce
lebrans sꝑ ad populū stat cōuersus. Templum
quoqꝫ salomonis ⁊ tabernaculū moysi legunt̃
ab oriēte ostia habuisse. exodi. xxxiiii. c. Uersus
orientē ergo oramꝰ. Primo memores ꝗ ille q̇
est splendor lucis eterne sedētes in tenebris il-
luminauit quoniā visitauit nos oriens exalto.
de quo legit̃. ecce vir oriens nomē eius. Cuius
argumēto in libro sapīe dicit̃. Oportet ad ortū
lucis adorare nō ꝗ diuina maiestas localiter ī
oriēte consistat que potētialiter ⁊ essentialiter
est vbiqꝫ. iuxta illud. Celū ⁊ terrā ego impleo.
⁊ ꝓpheta. Si ascēdero in celum tu illic es: si de
descēdero ad infernū ades. Sed quia deum ti
mentibus orit̃ sol iusticie qui illuminat omnē
hominem veniētem in hūc mūdū. Secūdo q̇a
versus orientē oramus vt animus noster se ad
potiora cōuertere admoneat̃. Tertio q̇a q̇ deū
laudare volūt nō debent ad illum vertere ter-
ga. Quarto ſm iohannē damas. qui quatuor se
quētes rationes scripsit ī quarto libro canoñ.
v. c. vt patriā nostram nos requirere ostenda-
mus. Quinto vt christum crucifixum qui verꝰ
est oriens ⁊ ad quem oramus directe respicia-
mus. Sexto vt venientem iudicem nos expec-
tare mōstremus. Ait enim sic idem damas. ibi-
dem. Deus paradisum ſm orientem plantauit
vnde hominem transgressum exulē fecit ⁊ añ
paradisum ex occidēte habitare fecit. āntiquam
igitur patriam relinquētes ⁊ ad ipsam aspiciē-
tes deum ad oriētem adoramus. Septimo q̇a
dn̄s crucifixus ad oriētem respiciebat. idō ⁊ nos
oramus ad eū respiciētes. sed ⁊ ipse in celū assū
ptus ad oriētem sursum ferebatur. ⁊ ita ipsum
apostoli adorauerūt. ⁊ ita veniet quemadmo-
dum viderūt eum eūtem ī celum. ipsum igitur
expectātes ad oriētē adoramus. Daniel quoqꝫ
ī babylonica captiuitate ⁊ iudei similiter vͣsus
templum orabāt. Augustinꝰ tamē. xi. dis. eccle-
siasticaꝝ dicit ꝗ nulla scriptura nos docuit vͣ-
sus oriētem orare. adhuc stātes oramus scōs ꝓ
ut iam p̄missum est vbi de psalmis agit̃. Oran
dum autem est ī ecclesia que ad hoc īuenta est
ꝓut ī prima parte sub titulo de ecclesia dictuꝫ
est. Uñ psalmus. lxvii. In ecclesiis bn̄dicite do
mino deo de fontibus israhel. ⁊ alibi. Adorate
dominū in aula sancta eius. ⁊ illud. Introibo
domine ī domū tuam adorabo ad templū san
tum tuū in timore tuo. Item p̄ceptum ē coraꝫ
altari hoc adorabis. Item ꝓpheta. Uenite ado
remus ⁊ ꝓcidamus ante deū ploramus coraꝫ
domīo qui fecit nos quia ipse est dominꝰ deus
noster. deus. i. creator. dominus. i. redēptor no
ster. i. saluator. Sed cū deus sit vbiqꝫ ut p̄missū
est. quare potius ī templo q̄ꝫ alibi est adorādꝰ.
Preterea legit̃ iohā. iiii. c. ꝗ cum mulier sama
ritana solutionem questiōis que de loco ado-
rationis inter iudeos ⁊ samaritanos sepe vͣte-
bat̃ a xp̄o quesiuisset. Patres inquit nostri in
mōte hoc adorauerūt. ⁊ vos dicitis q̇a hieroso
limis ē locus vbi adorare oportet. Respōdit il-
li iesus. Mulier crede mihi quia venit hora qn̄
neqꝫ in mōte hoc neqꝫ ī hierosolimis supplen-
dum est tm̄ adorabitis patrem sed veri adora-
tores adorabūt patrem ī spiritu ⁊ veritate. qua
si dicat. nō p̄fero locū ī adorādo vbicūqꝫ adore
tur deus. dūtaxat in spiritu idest ꝓ spiritualibꝰ
⁊ vͣitate idest eternis. Uñ apostolis īquit. vt āt
cum oraueritis ītra cubiculum tuum ⁊ clauso
ostio ora patrem tuū. Sed licet vbiqꝫ sit deus
adorādus specialiter tamē in ecclesia. alioquin

frustra tāto studio tantoqꝫ īpendio templum domino fieret nisi gratius ī eo adorari acceptaret. Unde salomon ī templo constructo ⁊ dedicato orauit ad dominū vt quicūqꝫ ī lud ascenderet ꝓ pctis suis vel ꝓ quacūqꝫ tribulatione clamans ad dominū ī his que iuste postularet exaudireť quam oratiōis formam sequiť ecclesia in oratione quā dicit in ecclesie dedicatione. Assistunt enim angeli ibi adorātibus ut deuotas eoꝝ orationes domino offerāt. ſm illud. In conspectu angeloꝝ psallā tibi adorabo ad templū sanctū tuū ad confitendū nomini tuo domine. Hinc angelus ad tobiam. Ego obtuli orationē tuam domīo. Requiescūt etiā ibi sanctoꝝ reliquie q̄ nobis deuote deū adorātibus suis p̄cibus assequūtur quod nos nostris meritis nō valemus. In plateis v̊o ⁊ in publico more phariseoꝝ orare domino ꝓhibemur. Qd̄ v̊o apostolus ad timotheū inquit volo vos orare in omni loco leuātes puras manus sine ira: ad eternā ꝑtinet orationem. In omni enī loco orat qui ꝑ caritatis officia ⁊ oꝑa bōa vbiqꝫ manus cordis mūdas ad deū leuat. Ceteꝝ adorādus est pater ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus. quoniam omnes ⁊ singuli sunt vnus solus ⁊ verꝰ deus. Licet enī alia ꝑsona sit pater alia filius ⁊ alia spiritus sanctus. tamē patris ⁊ filii ⁊ spiritus sancti vna ē diuinitas equalis gloria coeťna maiestas. Una igitur ⁊ equalis totius indiuidue trinitatis est oratio. de qua sane potest ītelligi quod ait dominꝰ. Ueri adoratores adorabūt patrē in spiritu ⁊ v̊itate. nāqꝫ qui deū veraciter adorat ipse q̄dem adorat patrē in spiritu ⁊ v̊itate. i. in filio q̄ de se dicit. Ego sū via veritas ⁊ vita. ego sum inquit in patre ⁊ pater in me est. ideo pr̄ adorādus est in filio ⁊ filiꝰ ī pr̄e ⁊ spiritus sanctꝰ in vtroqꝫ. Est aūt deus adorādus de corde puro. consciētia bona. ⁊ fide nō ficta. De corde puro nō vt quidam faciūt qui ī ꝓsꝑitate deum glorificāt sed eū in aduersitate blasfemant. de quibus ꝓpheta. Confitebūť tibi dū bn̄feceris eis: si v̊o nō fuerint satiati murmurabūt. De conscientia bona nō ut q̄dam faciūt qui contra deū grauissime peccāt ⁊ postea temere illi sacrificāt. de q̇bꝰ ꝓpheta. Peccatori dixit deꝰ q̄re tu enarras iusticias meas ⁊ assumis testamētū meū ꝑ os tuū. iii. q. viii. quod testatur. illud vtiqꝫ testamentū de quo v̊itas ait. Hic est sanguis meus noui testamēti. De fide nō ficta nō vt quidā adorant qui recte dicunt sed praue viuūt. quibꝰ dominꝰ īproperat dicēs Hic populꝰ labiis me honorat: coꝛ aūt eoꝝ longe est a me. dicūt enim ⁊ nō faciūt. Adorādus est itaqꝫ deus corde ꝑ deuotionē. ore ꝑ confessionē. ⁊ ope ꝑ venerationē. Sūt aūt due spēs adorationis. s. latria que soli deo debeť. ⁊ dulia que q̇busdam creaturis adhibeť vt dictum est ī quarta ꝑte sub quarta ꝑticula canōis suꝑ v̊bo seruitutis. Rursus canonice hore ī ipsis horis diei dicēde sunt. nec obstat illud psalmi. Benedicā dominū in omni tēpore. nec illud apostoli. Sine ītermissione orate. quoniā benedicere dominū in omni tempore est illū semꝑ digna cōuersatiōe laudare. Sine intermissiōe orare est omnia in dei laude seu gloria agere sicut idem apl'us ait. Siue mādúcatis siue bibetis siue aliquid aliud faciatis in gloria dei facite. xxvi. q. vlti. nō obseruetis. Ceteꝝ orationem salutatio p̄cedit. ⁊ sequiť ad illam responsio. ꝑ ut sub prima diceť. Finaliter aūt post orationē diciť Benedicamꝰ domino. quod sumptū ē de apostolo vel de psalmo vel d̄ hymno triū pueroꝝ vbi diciť. Benedicamus patrē ⁊ filiū ⁊c̄. Et diciť quādoqꝫ a pueris qui sunt imꝑfecte etatis ad notandū omnia oꝑa nostra imperfecta esse. iuxta illud. Imꝑfectū meū viderunt oculi tui ⁊c̄. de cōse. dis. iiii. tulerūt. ⁊ ꝙ omnis laus nr̄a puerilis ⁊ īꝑfecta ē ad cōparatōez dei quē laudamus q̇cq̇d hic enī dici potest minus a laude dei est. ac si dicat ecclesia laudamꝰ sed laudando nō sufficimus. q̇a suꝑeminentia dei eloquiū nostꝝ ⁊ intellectum suꝑat. q̇a accedet homo ad coꝛ altum ⁊ exaltabiť deus. Un̄ ab omnibus consequēter dicit Deo gratias. quasi placet sicut piū ē in dei laude suꝑari. Dicitur etiā a pueris ad notanduꝫ ꝙ soli pueri. i. puri a malitia digne laudāt deum ⁊ gratias agūt. diciť etiam qn̄qꝫ a maioribus ad signandū ꝙ in eterna beatitudine cū domino perfecti erimꝰ laudatores. quia in hac vita nō possumus esse ꝑfecti. Rursus post suffragia diciť alia oratio q̄ misericordiā dei significat que p̄cedit ⁊ subsequiť hominē in bonis oꝑibus. Diciť etiā iteꝝ benedicamꝰ ⁊ deo gratias. quia sicut dominꝰ postq̄ꝫ iteꝝ pꝰ resurrectionē suam salutauit discipulos suos benedixit eis ⁊ illi gratias referēdo illū adorauerūt. ita ⁊ p̄sbyter vel alius iterū dicta oratiōe dicit benedicamꝰ dn̄o. ⁊ ē subaudiendū cuius mēbra sumꝰ ⁊ ī quo benedicimꝰ ⁊ etiam benedicit. Chorus v̊o gratias agēs dicit deo gratias. qd̄ sumptū est de apl'o ꝑ quod significať ꝙ vsqꝫ in finē vite nostre innocētiā debemus seruare ⁊ deo bn̄dicere ei ꝓ beneficiis gratias exsoluēdo. vel bn̄dicamꝰ dn̄o cū d̄o gratias ē laus finalis ⁊ exultatio ineffabilis q̄ erit in gloria cū gratiaꝝ actione. vel deo gratias ē de consumato cursu gratiaꝝ actio. de hoc etiam dictū ē in quarta ꝑte sub ti. de oratione nouissima. Sed videť ꝙ potius deberet respōderi amen. i. fiat seu ita sit. s. ꝙ deus sit bn̄dictꝰ sed bene respondeť deo gratias vt notetur ꝙ hoc ipsū ꝙ deū bn̄dicimꝰ ab ipso deo habemꝰ

Porro quia q̄diu viuimus in lubrico posi-
ti sumus ⁊ a demonibus īpugnamur. q̄re semꝑ
sanctoꝝ suffragiis indigemus. idcirco ī plerisq;
ecclesiis in singulis horis post benedicam⁹ suf
fragia sanctoꝝ subiiciūtur. Et nota ꝙ q̄a totū
tempus a natiuitate domini vsq; ad festū puri
ficationis est d̄ infantia saluatoris. ideo vt qui
dam dicūt nō debent fieri tunc cōmemoratio
nes p̄sertim de cruce. iuxta illud. Non coques
hedū in lacte matris sue. nec etiam a dominica
de passione vsq; in sabbatū post penthecosten
vt ibi dicet̃. Hoc etiam sciendū ꝙ quia petr⁹
⁊ paulus in vita ⁊ in morte non sunt separati
ꝓut cantat ecclesia. ideo nec in cōmemoratio-
nibus separant̃ que simul fiūt ⁊ cōmuniter de
vtroq;. Ultimo notandū est ꝙ cantādi vsus
a veteri testamento sumpsit initium sicut in es
dra legitur. de quo in ꝑte secūda sub ti. de can-
tore. ⁊ in quarta parte sub ti. de alleluia dictuꝫ
est. ⁊ ecclesi. c. xlvii. Dedit illi contra īimicos po
tentiam ⁊ stare fecit cōtra altare cantores ⁊ in
sono eoꝝ dulces fecit modulos. ⁊ psamista. Cā
tate ei canticū nouū bene psallite ei in vocife-
ratione. Celebrat̃ itaq; ei cantus vt ostēdatur
homines debere referre gratias ⁊ laudes deo:
dū manibus ceterisq; membris satagunt agere
opera quibus valeant deo placere. vsum tamē
cantandi quidam reprobant. ꝓut dictū est ī ꝓ
hemio quarte partis. Ordinē cantilene ī di-
urnis siue noctutnis horis credit̃ beatus gre-
gorius plenaria ordinatione distribuisse. cum
multi ⁊ ante ⁊ post eū orationes antiphonas ⁊
responsoria cōposuerūt. Et nota sm̄ hugonē
de sancto victore ꝙ tres sunt species sonorū q̄
tres modulos faciūt. fit enim sonus pulsu. fla-
tu ⁊ voce. pulsus ꝑtinet ad citheram. flatus ad
tubam ⁊ organū. vox v̄o ad cantum. Hec gene
ra musicoꝝ antiquus populus in laudē dei ex-
ercebat. hec aūt consonātia sonoꝝ assignari po
test concordie morum si ad pulsuꝫ cithare ma
nuū operatio ad flatū organi. mentis deuotio
ad cantū vocis sermonis exhortatio referātur.
Bernardus inquit. Quid ꝓdest dulcedo vocis
sine dulcedine cordis. frangis vocem frange et
voluntatem. seruas consonantiam vocum. ser-
ua concordiam morum vt per exemplū cōcor
des ꝓximo. ꝑ voluntatem deo. ⁊ per obediētiā
magistro. de organo dictum est in quarta par
te sub titulo de sanctis. Rursus hoc triplex
genus musicorum ad triplicem differentiā be-
neficii ecclesiastici refertur sm̄ richardum epis
copū cremon̄. in mitrali. Nam ipsum officium
ecclesie consistit in psalmis in cantu ⁊ lectioni
bus. Primū musicoꝝ genus est ꝙ fit pulsu di-
gitoꝝ vt in psalterio ⁊ similibus ⁊ ad id ꝑtinet
psalmodia. iuxta illud. Laudate eum in psalte-
rio ⁊ cithara. Dicitur enim psalterium a psallin
grece quod est tangere latine. Secundum est
ꝙ fit voce. s. humana. ⁊ ad istud ꝑtinent lectio
nes. vnde psalmista. Bene psallite ei in vocife-
ratione. Et apostolus lectionē vocē vocauit di
cens. Ignorantes iesum ⁊ vocem ꝓphetarum
que per sabbatū leguntur. Tertiuꝫ est ꝙ fit fla-
tu sicut in tuba. ⁊ ad istud ꝑtinet cantus. vnde
psalmista. Laudate eū ī sono tube. Sane ratio
nabiles diuersoꝝ sonoꝝ concentus ⁊ concor-
diam varietate compactam ⁊ bene ordinate ci
uitatis vnitatem significat. Suauis v̄o cantus
fit ex diuersis sed non ex aduersis vocibus.
Rursus cantus in ecclesia leticiaꝫ celi significat
voces v̄o graues acute ⁊ suꝑacute innuūt trib⁹
modis p̄dicandū esse tribus ecclesie ordinibus
ꝓpter tricesimū sexagesimū ⁊ centesimū fruc-
tū. vel iuxta tria volumina salomonis significat
ordinem incipientiū ꝓficientiū ⁊ ꝑfectorum. d̄
choro dictū est in prima parte sub titulo de ec
clesia. Sane statutū est in concilio tholetan̄
⁊ gerunden̄. de conse. dis. ii. institutio. ⁊ di. i. al-
taria. ⁊. xii. dis. c. fi. vt tam misse ordo q̄ꝫ psallen
di q̄ꝫ ministrandi consuetudo seruetur in om-
nibus ecclesiis qui ī ecclesia metropolitana ser
uatur. Abbatibus quoq; vel monachis curam
animarum habentibus non licet publica offi-
cia aliter celebrare q̄ꝫ in ecclesia episcopali: q̄ꝫ-
uis augustinus dicat. xii. di. illa. Quodineq; cō
tra fidem neq; contra bonos mores esse cōuin
citur indifferenter habendum esse. ⁊ in ecclesi-
asticis sacramentis fit de iure consuetudo ser-
uanda. de conse. dis. iiii. de cena. extra de celeb.
mis. c. penul. xi. di. catholica.

De nocturnis. Rubrica.

Icet ecclesias
tica officia a vesperis incipiāt. iu-
xta illud. De vesꝑa in vesꝑam ce-
lebrabitis sabbata vestra. extra d̄
feriis. c. ii. quia tamen ordo cōueniens est vt a
tenebris ꝓdeamus in lucem ⁊ non econuerso.
ideo a noctis officio inchoemus. Tempus aūt
nocturnū significat vitam nostram ī peccatis.
nocturnū officiū nostri exilii seruitiū. laus ma-
tutina penitentie suffragiū ꝑ quam tendimus
ad lucis gaudiū ⁊ libertatis. Uel tempus ante
nocturnū significat tēpus ante legem mortis ī
quo omnes silebant a laudibus dei. Tempus
nocturnū significat tempus legis date moysi
Tempus laudis matutine significat tēpus gra
tie a resurrectione vsq; ad finē mūdi in quo tē
pore deum laudare tenemur de bonis nature
que in illa hora nobis cōtulit creādo. de bonis

glorie que in illa nobis contulit resurgendo. ⁊
de bonis glorie que in ea nobis dabit resusci-
tando. Sane nocturnale officiū media nocte
canitur ꝓpter quinqꝫ rationes. Primo q̇a pri
mogenita egypti de nocte interfecta sūt. ⁊ pri-
mogenita israhelis saluata. Ut igitur dominus
nobis seruet primogenita nostra idest heredi-
tatē regni celestis quā nobis primogenitus dī
filius acquisiuit. ideo ei canimus officiū noct-
nale ne simus sicut esau qui ꝓ edulio lenticule
rufe perdidit ṗmogēita sua. vii. q. i. q̄ꝫ ꝑiculosū
Secūdo quia dei filius fuit media nocte natus
iuxta illud sapie. c. xix. Dū mediū silentiū tene-
rent omnia ⁊ nox ⁊c̄. vsqꝫ a regalibus sedibꝰ ve
nit iesus filius tuus. vt ergo ipsiꝰ natiuitati gra
ti simus cū de nocte laudamus ⁊ gratias ð ipsi
us natiuitate agimus. Tertio quia christus in
hac hora captus ⁊ illusus est a iudeis. ea etiam
hora spoliauit infernū large noctem accipiēdo
s. ante lucem. mane v̇o surrexit. media etiaꝫ noc
te ad iudiciū venturus asserit̄. Unde statutum
fuit vt in die vigiliaꝝ pasce añ noctis mediū di
mittere non liceat populos expectātes christi
aduentū. vt dicetur i sexta ꝑte sub sabbato scō
Ideo hac hora deū laudamus gratias agentes
de ipsius captione ⁊ patrū liberatione eiꝰ etiaꝫ
aduentū sollicite expectantes. Quarto vt noc-
tes delictoꝝ nostroꝝ illuminarent̄. Unde pau
lus ⁊ sylas in vinculis existentes media nocte
orantes hymnū cunctis audientibꝰ dixisse me
morant̄ vbi terremotu facto repēte ianua spō
te patefacta est. ⁊ eoꝝ vincula illico sunt soluta
Quinto ꝓpter carnis illecebras psallendo ⁊ o
rando edomandas. q̇a sicut dicit̄ Ecclesi. xxii.
Uigilia honestatis domat carnes. Sciendū
aūt est ꝙ in ṗmitiua ecclesia ministri eccl'ie ter
de nocte interpollatim surgebant ad diuinuꝫ
officiū celebrandū tria in hoc tempora desig-
nantes videlicet tempus ante legem. tēpus sub
lege. ⁊ tempus gratie. Surgebant enim primo
circa ṗmū somnū quando vulgus solet ire dor
mitū. secūdo circa mediā noctem. tertio paulu
lū ante diē. sic ordinantes officiū vt nocturne
finite ⁊ lectiones cum suis responsoriis ꝑlecte
essent ṗusqꝫ lucesseret. apparēte v̇o aurora pul
satis campanis cantabāt te deū laudamꝰ ⁊ ma
tutinas laudes. Ad ṗmam nocturnam ponti-
fex solū ⁊ ministri ecclesie surgebant que sine
īuitatorio cantabatur ꝓ eo quia nullꝰ ad hanc
īuitabatur. Et vocabatur vigilia quia habuit ī
itium a pastoribus vigilias noctis super greges
suos seruantibꝰ. In p̄cipuis tamē solēnitatibꝰ
ppl's tota nocte in dei laudibus ꝑsistebat. sed il
lud sublatū est ⁊ ieiuniū loco illius vigilie ordi
natū. ꝓut dicetur in sexta ꝑte sub quarta feria
t̄tie ebdomade de aduentu. Ad secūdā noc-
turnam surgebant ministri simul ⁊ coniugati
tam mulieres q̄ꝫ viri que cū inuitatorio diceba
tur ad significandū angelos inuitantes pasto-
res ad videndū regem natum. Ad tertiā sur
gebant omnes cōmuniter. sed postea algessen
te caritate cum omnes tam ministri ecclesie q̄ꝫ
populus surgere ad nocturnū officium pigrita
rent: statutū est vt omnes media nocte surge-
rent. iuxta illud ꝓphete. Media nocte surge-
bam ⁊c̄. ⁊ totum noctis officiū continue cāta-
retur. ⁊ plures adhuc illa hora surgunt. Quia
v̇o quidam nocturnis deliciis plusq̄ꝫ dei serui
tus vacantes institutionem huiusmodi nō ser
uabant. consequenter statutū est vt saltem tē-
pore vltime nocturne omnes surgant. Po-
test etiam dici ꝙ quatuor sunt ecclesie hostes.
suꝑiores idest demones malignantes. inferio-
res idest homines aduersantes. īteriores idest
concupiscentie carnales. ⁊ exteriores idest ille
cebre seculares. de ṗmis inquit apostolus. Nō
est nobis colluctatio aduersus carnem et san-
guinem sed aduersus spiritualia nequitie in ce
lestibus. de secūdis psalmista. Supra dorsum
meū fabricauerunt peccatores ꝓlongauerunt
iniq̇ta. si. de tertiis apostolus. Caro cōcupiscit
aduersus spiritum: spiritus aūt aduersus carnē
ð quartis iohan. Nolite diligere mundū neqꝫ
ea que sunt in mūdo. q̇a quicquid est in mun-
do aut est concupiscentia carnis. aut oculoruꝫ
aut superbia vite. Aduersus hos quatuor ho-
stes rectores ecclesie debēt quatuor noctis vi
gilias sollicite custodire. nam pastores custodi
ebant vigilias noctis supra gregē suū videlicet
conticiniū. galliciniū. intēpestū ⁊ anteluciniū. ī
quibꝰ obsesse ciuitatis custodes vigilant alter
natim. Primam ergo vigiliaꝫ custodire debēt
contra fallacias ṗmoꝝ hostiū. secundā contra
versutiā secundoꝝ. tertiā contra tertias. quar-
tam contra quartas. Et ideo nocturnū officiū
in quatuor est partes distinctum scilicet i tres
nocturnos ⁊ matutinas laudes. quod per qua
tuor noctis vigilias contra dictas quatuor ho
stiū ꝑsecutiones antiq̇tus ecclesia decantabat
Porro in memoriā illius laudabilis consue
tudinis ⁊ deuotionis antiquoꝝ ī parte estiua-
lis celebrat ecclesiis nocturnū officiū in tēpore
ṗme nocturne licet quandoqꝫ tempestiuiꝰ qð
quidā vigilias sub antiquo nomine vocant et
specialiter in festiuitatibus beatoꝝ iohānis ba
ptiste. petri ⁊ pauli ⁊ assūptionis beate marie:
que sunt p̄cipue illius temporis solēnitates. et
hoc facere incipiūt in ipso festo beati iohānis
in crepusculo ꝓ eo ꝙ ipse fuit finis veteris te-
stamenti ⁊ initiū noui. Romani etiā adhuc in
omnibus p̄cipuis festiuitatibus totius anni in
sero dicunt tres psalmos ⁊ tres lectiōes quos

vigilias vocant ⁊ in nocturnis idem repetũt ⁊
totum officiũ matutinũ ꝑficiũt. Rursus in
memoriam dicte deuotiõis antiquoꝝ ter ĩ no-
cte surgentiũ. Tres nocturnos dicimus q̇ ⁊ in
de nomen ⁊ originẽ habuerunt. Et nota ꝙ no
cturna ne. ponitur ꝓ hora. sed nocturni noꝝ ꝓ
officio. vel nocturna ne. est collectio psalmorũ
qui dicũtur ante lectiões in dominica vel etiã
in ꝓfestis diebus. Nocturne in plurali dicunt̃
tempora in quibus psalmi cantant̃. nocturne
noꝝ. dicũtur nouem psalmi ⁊ nouem lectiones
cũ suis responsoriis in solẽnitatibus. Sane
ꝑ nocturnas excubias diaboli vitamus ĩsidias
⁊ ideo nocte surgentes currimus cãpanis au-
ditis ad ecclesiam veluti exercitus ad militiam
audito clangore tubaꝝ. Aulam igitur regiam. i
ecclesiam ingredientes ad altare inclinamꝰ. q̇
quasi regem milites adoramus. eterni enim re
gis milites sumus. Inclinãtes aũt trinam faci
mus orationẽ dicentes ter pater noster. sermo
nem ad patrem ⁊ filium ⁊ ad spiritum sanctuz
dirigentes. cũ ad patrem loquimur ad mediuz
altaris intentione cordis ⁊ statu corpis nos p̃
sentamus ꝓpter patris potentiam ⁊ nostram
ꝑseuerantiam. cũ ad filiũ loquimur ad sinistrã
altaris partem nos cõuertimus ꝓpter ipsius ex
inanitionẽ ⁊ nostri lapsus offensionẽ. cum ad
spiritũ sanctũ ad altaris dextꝝ transimꝰ ꝓpter
ipsius benignitatẽ ⁊ nostrã gratie consecutio-
nẽ. Quidã tamẽ ad hoc habent spãles oratões
deinde q̇dã psalmos graduales incipiũt. de q̇-
bus dictũ est in ꝓhemio huiꝰ partis. Sacerdos
itaqꝫ nocturnũ inchoans officiũ a domino q̇
est alpha ⁊ o. i. p̃ncipium ⁊ finis ⁊ bonoꝝ largi
tor omniũ incipit. Et quoniã scriptũ ẽ iohã. xv
Sine me nihil potestis facere. ⁊ os apire petit
ante omnia fiducialiter ab eo q̇ dicit aperi os
tuũ ⁊ ego adimplebo illud. vt ei os apiat ad di
gne ipsum laudandũ dicens. Dñe labia mea a
peries. ⁊ os meũ ⁊c̃. q̇a nõ est speciosa laus dei
in ore peccatoris nisi ipse in laudẽ dei suiipsiꝰ
os apire digneṫ. iuxta ꝓphetã. iii. q. viii. §. qȯ te
staṫ. Quare tu enar. iustic. me. ⁊ assumis testa.
meũ ꝑ os tuũ. finit etiã hoc officiũ in ipso deo
dũ dicit̃ deo gratias. vt initiũ ⁊ finis circularit̃
referant̃ ad eũ q̇ est alpha ⁊ o. ⁊ ꝙ dicit̃ apies
ponit̃ tẽpus ꝓ tpe. i. api. Rursus petit sua labia
apiri. qm̃ p̃dem in cõpletorio nos deo cõmen-
dauimꝰ. ⁊ os ⁊ pectus signo crucis muniẽtes
cõclusimus. q̃re merito nũc eũ p̃catur vt labia
clausa apiat ad laudandũ. Chorus v̑o ad notã
dũ armoniã nõ mutata ꝑsona rñdens dicit. Et
os meũ annũ. lau. tu. Est enĩ vera armonia ut
sit credentiũ cor vnũ ⁊ aĩa vna. Ac. c. iiii. ⁊ in ta
li vnitate deus laudat̃. Quia v̑o diabolꝰ dei lau
dem abhorret. ꝓpter qȯ deũ laudare volentez

atagit ĩpedire. nã contẽptus pharaonis. i. dia-
bolus surgit in scandala. ideo ecclesia ne succũ
bat statim impetrata loquẽdi licentia orat di-
cens alta voce. Deus in adiutoriũ meũ intende
Chorus respondẽs dicit. Dñe ad adiu. me festi
na ⁊c̃. Sane p̃missis duobus habitis videlz
gratia ꝑ quã os apitur ⁊ diabolo ꝑ auxiliũ dei
repulsio nihil aliud restat nisi laudare. vnde sta
tim ecclesia laudans subiicit gloria patri ⁊c̃. de
quo in ꝓhemio dictũ est. Verꝝ q̇a non suffi
cit deũ laudare nisi etiã ad laudandũ alios in-
uitemus vt qui audit dicat veni. apoca. vlti. ex-
tra de sacra vnc. c. vnico. ⁊ cortina cortinã tra
hat. exodi. xx. ideo sequit̃ inuitatoriũ ⁊ inuita-
torius psalmus. Venite exultemus. vbi multi-
plex causa reddit̃ quare deo exultare ⁊ iubila-
re debemus dũ ibi dicitur. Qm̃ deus magnus
⁊c̃. ⁊ vltimo assignat̃ causa. s. ne ingrati simus
sicut iudei q̇ ꝓpter suam ingratitudinẽ ⁊ mali
tiam terrã ꝓmissionis nõ intrauerunt. vñ dici
tur ibi. Si introibũt in requiẽ meam q̃si dicat
nõ. Inuitatoriũ autẽ alta voce dicit̃ q̃si mater
ecclesia ꝑ illud ĩuitet homines ad confitenduz
dño: iuxta illud. Venite filii audite me. qȯ no-
tat secũdus v̑sus p̃occupemus ⁊c̃. Hinc est ꝙ ĩ
q̇busdam ecclesiis iacentes ad orationẽ añ ma
tutinũ ante singula altaria statim cũ audiãt cã
tari venite exultemus. choꝝ intrant. incipiẽs. n
ĩuitatoriũ est quasi p̃co tanq̃ tuba exaltãs vo
cem suã. Premittit̃ quoqꝫ inuitatorio vox hu
milis. Sed cũ venit ad psalmũ inuitatorium ex
altatur quia ecclesia p̃mo secreto quasi hostio
clauso laudat deum ꝓpter se. sed postea mani-
feste propter alios. vt ardor accendat ꝓximos.
Hinc ergo est ꝙ in precipuis festiuitatibus in
uitatorium quasi voce valde demissa inchoet̃
Sed cum venitur ad versum. Hodie si vocem
eius audieritis nolite ⁊c̃. exaltatur ne quis cor
de forte obduratus de voce non audita cause-
tur. Unde isaie. Quasi tuba exalta vocem tuaz.
Rursus voce demissa inchoatur ad notan-
dum ꝙ in primitiua ecclesia populus clam ad
fidem ⁊ ad christum colendum inuitabatur.
Sed postea vox exaltatur vt ostendatur ꝙ ho
die liber inuitatur predicatur ⁊ adoratur.
Item inuitatorium ipsum ad aliquos ver-
sus illius psalmi venite repetitur integre et ad
alios imperfecte. quia licet omnes per ipsum ĩ
uitatorium ad laudes ⁊ gloriam dei imitentur
aliqui tamen perfecte ⁊ aliqui imperfecte. hãc
ĩuitationem recipiunt. Dicitur autem sexies ĩ
tegre ĩuitationem recipiunt qui profecte lau-
des deo referunt. Perfecte autem laudes refe
runt qui nil quod non sit laudis interponunt
quia ergo senarius est primꝰ numerꝰ ꝑfectꝰ qȯ
patet. q̇a cõstat ex suis ꝑtibus aliquotis. s. vno

duobus ⁊ tribus . ideo sexies integre repetit᷑
Ter v̇o impfecte repetit᷑ ꝓpter illa tria homi-
nū genera qui ad cenā inuitati imitationē nō
reciperūt.s.auari supbi ⁊ luxuriosi. vt dicetur i
sexta pte sub secunda dominica post pētecho
sten.vel ꝓpter nostram in tribus.s.in corde.in
ore ⁊ in ope impfectionē. Ceteꝝ epiphanie
officiū inuitatorio caret.ꝓut ibi in sexta pte di
cetur.⁊ etiam mortuoꝝ officiū nisi funere p̄sen
te.quia in illo officio xp̄i exeq̇as imitamur. nō
enī in pasceue dicit᷑. Adhuc quia nō sufficit
deū ore laudare nisi ⁊ mente laudet᷑. ideo post
īuitatoriū subiicitur hymnus.i.laus dei. Item
quia post inuitationē consequenter multi deū
cū leticia laudant.iuxta illud.audiuit ⁊ letata ē
est syon.ideo post īuitatoriū cantat᷑ cōmunit᷑
hymnus.Tertio dicit᷑ hymnus ī signū.quia si-
cut in actibus apostoloꝝ gentes gauise sūt. q̇a
ad fidem vocate sunt. Porro quia iterū non
sufficit laus oris ⁊ cordis nisi ⁊ opus sequatur
q̇a fides sine opibus non ꝓdest īmo mortua ē
ideo post hymnū sequūtur psalmi qui bonam
opationem designant.Dicūtur etiā antiphone
que significant caritatē sine qua opus non ꝓfi
cit ⁊ v̇siculi.de q̇bus in ꝓhemio dictum est.
Post versus ante lectiones p quas doctrinaꝫ
habemus dicit᷑ oratio dom inica. Primo ad
notandū ꝙ qui eget sapientia ⁊ intellectu doc
trine postulet illam a deo qui ſm beatū Iaco-
bum dat effluenter omnib⁹ ⁊ non īproperat
Secūdo vt ipsius orationis auxilio ꝓficiat in
nobis v̇sus intentio. Tertio vt p illam diaboli
tēptationes pellant᷑.ille enim sentiens nos vel
le lectiones legere in quib⁹ sanctoꝝ victorie cō
tra ipsum habite legunt᷑:satagit nos acrius im
pugnare vnde nos illa oratiōe munimus. Dici
tur aūt secrete p quod secretū regis consilium
intelligit᷑ vt ꝓposite similitudinis ꝓsequamur
exemplū ⁊ vt diligenti⁹ capiat᷑ vel quia in ea lo
q̇mur deo.‖ Ultima tamē pars patēter cōcludi
tur vt pateat ad quid oratio ipsa dicat᷑.s. ne lec
tor p fantasiam temptationū efferat᷑.⁊ auditor
a lectionis intellectu ⁊ ꝓfectu fraudet᷑. de hoc
sub ti.de prima dicet᷑. Per p̄ces v̇o que domi-
nicam orationē ante lectiones sequūtur īplora
tur sanctoꝝ intercessio ad obtinendū quod in
ipsa oratione postulat᷑.Oramus enī dominum
vt mittat oparios in messem suā ⁊ apiat cor no
strū in lege sua ⁊ in p̄ceptis suis ne semen v̇bū
dei quod audituri sumus aut volucres come-
dant aut spine suffocent aut in petra vbi non
habet humorem arescat. Consequenter lec-
tiones que sūt doctrina subiiciunt᷑. ⁊ post lec-
tiones responsoria que bona opa significāt.de
quib⁹ in ꝓhemio dictū est. Illud aūt consi-
derandū est ꝙ in diebus festiuis ⁊ dominicis

tres dicimus nocturnos. in ꝓfestis vnam. si-
quidē in triū nocturnoꝝ officiis tria tēpora re
p̄sentamus.s.tēpus ante legem.tēpus sub lege.
⁊ tēpus gratie.quoꝝ quodlibet tribus distinc-
tionibus variat᷑.Tēpus aū legē has distinctio
nes habuit.prima fuit ab adam vsq̧ ad noe. se
cūda a noe vsq̧ ad abraham.tertia ab abrahaꝫ
vsq̧ ad moysen.Tēpus sub lege has distincti-
ones habuit.prima a moyse vsq̧ ad dauid.secū
da a dauid vsq̧ ad transmigrationē babylōis.
tertia a transmigratione babylonis vsq̧ ad xp̄ꝫ
Tempus v̇o gratie has distinctiōes habuit.pri
ma distinctio fuit apostolice ⁊ euangelice p̄di
cationis.secūda tēpus īpugnationis p hereses
emergentes.tertia tēpus pacis quādo videlicꝫ
hereses eliminate sunt. Recte aūt tres noctur-
ni patres seu fideles vtriusq̧ tēporis significāt
qui vigilantes p dei laudem ad eternam perue
niēt laudem.Unde apostolus ad corin.i.Om-
nes stabimus ante tribunal iudicis ⁊ nos qui
viuimus ⁊ qui residui sumus non p̄ueniemus
eos qui dormierūt.Quia ergo illi bonis insistē
tes operib⁹ bene vigilauerūt. merito ⁊ nos ut
eoꝝ meritis trinitati placere ⁊ nouem ordinib⁹
angeloꝝ sociari possimus.In nocturnali officō
sub antiphonaꝝ.psalmorum.versuū.lectionum
responsorioꝝ nouenario deo laudes canimus
antiphone ad dilectionem.psalmi ad actioneꝫ.
versus ad exercitationē.lectiones ad dei cogni
tionem.respōsoria ad gaudiū ⁊ cantū pertinēt
angeloꝝ. Nouenarii v̇o antiphonaꝝ.psalmorū
lectionū ⁊ responsorioꝝ ꝓ eodem accipiuntur
q̄ꝫtū ad nostram significationē.de hoc etiā di-
cet᷑ in sexta parte sub festo natalis ⁊ sub feria
q̇nta cene domini.⁊ sub titulo de septē diebus
post pasca.In q̇busdam tū ecclesiis quādo di
cit᷑ te deum laudam⁹ nonū responsoriū nō di-
cit᷑. Premissas itaq̧ triū tempoꝝ nouē diuersi
tates seu distinctiones īuenimus in nocturnis
solēnitatū scōꝝ ⁊ dn̄icaꝝ.in solēnitatibus enim
sanctoꝝ tres nocturnas celebrantes imitamur
excubias celestis hierusalem que edificatur ut
ciuitas ⁊ conseruatur per angelorum excubias
qui tantum trinas distinguunt. idest dum ter
tria trinitati concinnunt. Sic ⁊ nos qui in il-
lam credimus tres nocturnas celebramus.imi
tamur ⁊ si in hoc primitiue ecclesie tres inter-
pollatas excubias que ter in nocte surgebant
ad confitendum domino vt premissum est.Si
quidem canimus nouem lectiones. nouē psal
mos.nouē antiphonas ⁊ nouem responsoria.
videlꝫ in vtraq̧ nocturna tres siue tria. ad no-
tandum omnes electos qui fuerant ante legeꝫ
sub lege ⁊ sub gratia associatos esse in cogni-
tione scē trinitatis nouē ordinib⁹ āgeloꝝ ⁊ i ce
lis ip̄i trinitati cōgaudere ⁊ vsq̧ i fine sociabūt᷑

sicut autē angeli p̄ores electis fuerūt:ita ⁊ psal
mi lectiones p̄cedūt. In dominicis quoq; die
bus in quib⁹ aliud festū nō occurrit tres noc
turnos celebramus.Et dicūtur in p̄mo noctur
no duodecī psalmi ⁊ tres antiphone q̄rū que-
libet respōdet q̄tuor psalmis ⁊ in plerisq; locis
vnū.gloria patri q̄tuor psalmis respōdet.Sane
dominicā diem dominus sua resurrectiōe glo
rificauit ⁊ in ea angelorum consortia ꝓmeruim⁹.
Unde dominica vox dominicā resurrectionē
nobis ad memoriam reducet ⁊ etiā resurrecti
onem omniū fideliū qui ab initio mūdi fuerūt
⁊ vsq; ad finem seculi futuri sūt. quia ī resurre
ctione domini omniū electorum resurrectio signi
ficata est.Primum nocturnū recolit temp⁹ añ
legem.s.tēpus legis natalis.duodecim⁹ psalm⁹
illius recolit resurrectionē omniuz sanctorum illi
us tēporis p̄sertim duodecim patriarcharuz q̄
tunc maxime viguerunt ⁊ vigilauerunt a q̄bus
populus domini in duodecī tribub⁹ fuit ꝓpa
gatus q̄ fuit domino populus peculiaris sicut
ī tēpore gratie duodecim apostoli p̄ ceteris p̄
fulserunt.Quaternarius psalmorum numer⁹ q̄tu
or p̄ncipales seu cardinales v̄tutes p̄tendit.vi
delz prudentiā.iusticiam. fortitudinem ⁊ tēpe
rantiam.quas credimus sanctos patriarchas
suo tēpore p̄ ceteris habuisse ⁊ aliis exēplo mō
strasse.Tres antiphone fidem sancte trinitatis
siue dilectionē in ea ostendit.Quarum cuilibet re
spondēt q̄tuor psalmi.nam q̄libet tenens fidez
sancte trinitatis quatuor p̄missis v̄tutibus ē q̄
dratus.Ciuitas enim in quadro posita ē. sicut
habet̄ apoca.c.penul. Ideo autem q̄tuor psal
mi sub vno gloria dicunt̄ nec separant̄.q̄a q̄tu
or p̄misse v̄tutes insep̄abiles sunt sed qui habz
vnam habet omnes sicut ꝓbat augustinus.
Item in eo q̄ sub vno gloria patri siue glorifi
catione trinitatis quatuor psalmi copulāt̄ ostē
ditur dictos patriarchas in vna fide trinitatis
dictas quatuor v̄tutes habuisse ⁊ ceteris exem
plo monstrasse.Uerum quidā omnes psalmos p̄
me nocturne sub vna ātiphona cantāt. ad no
tandum delectationē quā habēt in cognitiōe
trinitatis.Quidam etiā ad quēlibet psalmuz di
cunt gl'ia.sed p̄ tres ātiphonas eos distinguūt
q̄a quilibet tenet̄ ex suo dono reddere laudes
trinitati ex hac delectatione quā habet in cog
nitione trinitatis. Et attēde quia in prima di
stinctione tēporis ante legez vigilauerunt abel
enos.enoch ⁊ lamech.quod ī p̄mis q̄tuor psal
mis innuitur.Beatus vir cantat abel q̄ tanq̄
lignum plantatum secus decursus aquaruz de
dit in tempore suo fructum iusticie dum ꝓ iu
sticia cōseruāda succubuit.Quare fremuerunt
cantat eneos qui domino in timore seruiuit:
dum nomen domini vocauit. Domīe q̄d mul
tiplicati sunt cātat enoch quē dominus susce
pit dum euz in paradisuz transtulit. Domīe ne
in furore cantat lamech quē dominus exaudi
uit dum ei talem filium dedit qui genus huma
num a furore dei in archa saluauit.quia igit̄ q̄
tuor dūtaxat psalmi dicuntur.ideo duo psalmi
de matutinali officio subtrahūtur.videlicet.cū
īuocarē.⁊ verba mea.Et ideo illi potius q̄z alii
quia primus semper in cōpletorio.⁊ secundus
in secūda feria ad laudes dicit̄. In secūda v̄o
distinctione primi tēporis vigilauerūt noe.sem
heber.⁊ thare.Domine deus meus.cātat noe.
quē dominus in illa generatiōe iustū inuenit.
⁊ ideo aquis p̄sequentibus saluū fecit.Domīe
dominus noster cantat sem.quē domin⁹ glo-
ria ⁊ honore coronauit dū eū super fratres pa
tris benedictione sublimauit. Confitebor tibi.
cantat heber qui mirabilia dei narrauit cū ciui
tatem gygantū dissipauit.In domino confido
cantat thare qui in vrbe chaldeorum posit⁹ ī do-
mino confidit cuius pars calicis ignis sulphur
extitit.In tertia distinctione primi tēporis vi
gilauerūt abraham ysaac iacob ⁊ ioseph. quod
sequentes psalmi declarant.saluū me fac.cātat
abraham quem deus saluū fecit in cuius tēpo
re sensus defecit quia idolatrie seruiuit. Usq;-
quo cantat ysaac quē dominus in sacrificio re
spexit.Dixit insipiens cantat iacob qui spes do
mini fuit.vnde ibi dicit̄. Exultabit iacob ⁊ leta
bitur israhel.Dñe quis habitabit cātat ioseph
qui fuit sine macula dum adulteriū recusauit.
Secundū v̄o nocturnū dominicalem siue tres
psalmi qui tunc dicuntur cum tribus antipho
nis ⁊ tribus glorificationibus recolunt resur-
rectionē earum qui sub lege mosayca fuerunt.Et
licet tunc multi sancti fuerunt tamen tres ordi
nes fuerunt scilicet legislator cū suis imitatori
bus ⁊ psalmista cū suis ⁊ prophete. Fuerunt
nanq; aliqua doctrina legis contenti. fuerunt
etiam aliqui qui cum dauid vel admodum ipsi
us domino psalmos decantauerūt ante archā
eius.fuerunt ⁊ prophete quibus datuz fuit cor
rigere populum doctrina ⁊ sapientia sibi a deo
data ⁊ predicere eis futura. Propter hos tres
ordines tres psalmos dicimus.⁊ quia isti serui
erunt trinitati cum delectatione spirituali.iđo
ad singulos dicimus gloria patri cum antipho
na.Qui autem omnes psalmos prime noctur-
ne dicunt sub vna antiphona ⁊ omnes secūde
nocturne sub tribus hoc attendūt. quia ⁊ si ill'
qui fuerūt t̄pe legis nature reuelata fuerit ali-
quantulū veritas illis.tamē qui fuerunt sub le
ge moysi magis ⁊ ide maior ē eis exultatio q̄d
notat antiphonarum triplicatio. Preterea illis q̄
fuerunt sub lege nature promissa fuit heredi-
tas sed his que fuerūt sub lege moysi collata.

Et q̄ in prima distinctione tẽpore legis vigila
uerũt sacerdotes vt aaron cũ docuit quos exp̄
mit psalmista Conserua me. quoꝝ domin⁹ ps
fuit hereditatis ⁊ calicis. In secũda iudices ⁊
gedeon dũ iudicauit quos exp̄mit psalm⁹ Ex/
audi domine iusticiã meam. quoꝝ iudiciũ pro
diit de vultu omnipotentis. In tertia reges vt
salomon dũ populũ rexit quos insinuat psal/
mus Diligã te. quos dñs constituit sup gentes
In tertio vo nocturno tres psalmos dicimus:
resurrectionẽ omniũ illoꝝ q̇ tempore gratie si/
ue in nouo testamento in tribus mũdi ptibus
s. asia aphrica ⁊ europa viguerũt ⁊ vigebũt. Et
q̇a tẽpore gratie maxime facta est reuelatio ⁊ i
pletio vitatis. ideo psalmi illi cantant̃ sepius cũ
antiphonis habentibus alleluia ad maius gau
diũ designandũ. put plenius in sexta parte sub
natali dicet̃. Hinc etiam est q̄ in quibusdã ec/
clesiis semper in omni tertio nocturno siue do
minicali siue festiuali lectiões ex nouo testamẽ
to subiiciunt̃. s. expositiones euangelioꝝ. ⁊ dici
tur Te deũ laudamus. Et attende quoniam
in p̄ma distinctione tẽporis gratie vigilauerũt
apostoli qui exprimuntur in psalmo Celi enar
rant. quia in omnem terrã exiuit sonus eorum
In secũdo martyres quos declarat psalm⁹. Ex
audiat te. quia dominus ptexit eos in die tri/
bulationis eoꝝ. In tertia confessores quos in/
nuit psalmus. Domine in virtute. qui non sunt
fraudati voluntate labioꝝ suoꝝ. Illud ergo ĩter
est inter duodecim psalmos primi nocturni q̇
sine antiphonis dicunt̃. quia nõ quilibet eorũ
habet antiphonã ⁊ tres psalmos. alioꝝ noctur
noꝝ qui cum antiphonis dicũtur quod iterest
inter duodecim patriarchas qui pegrini erant
⁊ spabant hereditatem quã posteri eoꝝ posse/
derũt ⁊ eoꝝ posteros q̇ terrã in patrib⁹ eoꝝ p
missam hereditauerunt. Inter illos quoqꝫ tres
psalmos tertii nocturni q̇ dicunt̃ cũ antiphõis
habentibus alleluia. ⁊ illi secũdi nocturni q̇ di/
cunt̃ cũ antiphonis sine alleluia illud interest
quod interest inter illos qui habuerũt testamẽ
tum imitandũ ⁊ eos q̇ habent non imitandũ.
maior nãqꝫ est gloriatio noui q̄ꝫ veteris testa/
menti ⁊ de p̄ceptis q̄ꝫ de pmissis. Premissi
igitur tres nocturni sunt illi tres anni ficulnee
quã dominus inutilẽ inuenit dicẽs de illa. Di/
mitte me vt succidam. ⁊ rñsum est ei adhuc di/
mitte eam hoc anno vt circũfodiã eã ⁊ mittam
stercora. Cantam⁹ enĩ in p̄ma nocturna vt re/
colentes facta patꝝ qui sub lege nature fuerũt
non ĩutiles ĩueniamur. Cantamus etiã ĩ secun
da ⁊ tertia ut recolentes facta patꝝ q̇ sub lege
mosaica ⁊ q̇ etiã ante eos fuerunt sub lege gra
tie nõ intiles ĩueniamur. ⁊ si inutiles sim⁹ opor
tet q̄ pastor noster fodeat circa nos dicens re

ducendo nobis ad memoriã mortẽ illoꝝ quos
vidim⁹ pauloante florere. Fili vide q̄ꝫ fortis fu
it ille. q̄ꝫ nobilis. q̄ꝫ diues. q̄ꝫ potens. ⁊ ecce ad
momentũ transiuit. oportet etiã vt stercora po
nat peccata videlꝫ ante oculos nostros ponen
do. ⁊ si hoc nõ habet effectũ dicat ĩ pximo est
q̄ dñs ad radicẽ arboris securim ponet. ⁊ si te
ĩutilẽ inueniet ĩ ignẽ eternũ vbi ppetuo cõbu/
reris piiciet. Dicto de nocturnis festiuitatũ
⁊ dominicaꝝ. nũc de nocturnis ferialibus siue
non solenniũ dieꝝ pauca dicamus. Et quidem
in illis dicimus duodecim psalmos vt nos deo
debere seruire in duodecim noctis horas ostẽ
damus cuilibet hore vnũ psalmũ attribuentes
cũ non possimus iugiter deo seruire put in p
hemio dictũ ẽ. Olim q̇dẽ varii psalmi canebãt̃
nã alii q̇nquaginta alii plures alii pauciores di
cebant. sed angelo reuelãte patres cõuenerunt
vt duodecim dicerent̃. q̇ psalmi bini ⁊ bini di/
cunt̃ ad notandũ q̄ sine caritate q̃ ad min⁹ in
ter duos cõsistit laudes nostre vel opa nr̃a ni/
hil psunt. In q̇busdã tamẽ ecclesiis in diebus
pfestis inter duos psalmos gloria patri ĩterpo
nit̃ ad notandũ q̄ xp̄s ẽ dei ⁊ hominũ media/
tor. In aliis vo ecclesiis duo psalmi sub vno
gloria terminãt̃. ad notandũ q̇a laudes nostre
tũc deo accepte sunt si in caritate maneamus.
⁊ sic inter duos psalmos nihil ĩterponũt. quia
inter deũ ⁊ pximũ ĩ quoꝝ dilectiõe caritas p
prie cõsistit mediũ nõ habet̃. ⁊ sm̃ hoc in duo
decĩ psalmis sexies tm̃ gloria patri dicit̃ sicut
sex sunt mũdi etate. Preterea sicut hominuꝫ a
natiuitate vsqꝫ ĩ finẽ vite sex etates naturaliter
accidũt: ita in quotidiano nocturno sexies dr̃
gloria patri vt recolamus q̇a vsqꝫ in finẽ ĩ dile
ctione pseuerare debemus. ppter eandẽ etiam
causam tũc sex antiphone dicunt̃ q̃ q̇d signifi
cent ĩ phemio dictũ ẽ. vel ppter sex opa mise/
ricordie q̃ si obseruauerim⁹ de tenebris h⁹ noc
tis vel mortis vel verã lucẽ ⁊ vitã pueniemus
eternã. Tres quoqꝫ lectiões q̃ tũc dicunt̃ doc/
trinã electoꝝ triũ tẽpoꝝ significãt ⁊ cũ ipsis in
terpollate tria rñsoria dicũt̃ ad notandũ q̄ q̇c/
q̇d electi in trib⁹ tpibus docuerũt. ⁊ q̇cq̇d ĩ tri
bus etatibus agim⁹ ad dñm trinitatẽ referim⁹
⁊ trinitatẽ in fide spe ⁊ caritate glorificamus.
Responsoria enĩ a respondẽdo dicũt̃. Ad hoc
tres lectiones dicunt̃. q̇a dñs tres posuit vigi/
lias dicens. Si in prima si in secũda si in tertia
vigilia venerit ⁊ ita inuenerit: beati sunt serui il
li. Que tres vigilie tres etates designant. s. pue
ritiam. iuuentutem ⁊ senectutem. in quib⁹ be/
ne vigilandi deum laudare debemus. Et no
ta q̄ psalmodia trium nocturnoꝝ tam domini
calium q̄ꝫ ferialium dieta vocatur. Unde exo.
c. iii. Uiam trium dierum ibimus in solitudine

Sane gregorius septimus cõstituit vt ĩ die
resurrectionis vsq; in sabbatũ in albis ⁊ ĩ die
pentechostes vsq; ad sabbatuz eiusdẽ tres psal
mi tantũ ad nocturnos tres quoq; lectiões di
cantur. Omnibus vͦo aliis diebus ꝑ totum an
num si festiuitas est nouem lectiones legãtur.
Aliis vͦo diebus.s.in feriis duodecim psalmi ⁊
tres lectiones. In dominicis vͦo diebus excep
tis dominicis pasce ⁊ pentechostes decẽ ⁊ oc
to psalmi ⁊ nouem lectiones dicanť. Illi autẽ
qui singulis diebus p̃ter ebdomadas pasce et
pentechostes tres tantum psalmos ⁊ tres lec-
tiones dicunt nõ ex regula sanctorum patruz
sed ex fastidio hoc facere cõprobantur. Noc-
turnis finitis campane pulsantur. ⁊ Te deum
laudamus alta voce cantatur. ad notanduz ꝙ
manifeste ⁊ mirifice ecclesia tẽpore gratie lau-
dat deum. ⁊ ad signandum ꝙ si bonis operibꝰ
doctrine sancte bene responderimus ad cele-
stem laudem cum angelis ꝑueniemus. cantus
quoq; tunc alta voce factus gaudiuz mulieris
de dragma perdita inuenta designat. Quod vͦo
finis eiusdem cantici ibi ꝑ singulos dies ⁊c̃. et
alii versus sequentes altiꝰ canunť significat cõ
gratulationem vicinarum quam mulieri pro-
pter dragmam repertam fecerunt. Compulsa-
tio vͦo campanarum conuocationem vicinaꝝ
rep̃sentat. In quibusdam etiam ecclesiis lumi
naria accenduntur. nam ⁊ mulier ipsa lucerna
accensa totam domum euertit. Hoc etiam sig
nificat ꝙ ecclesia catholica ꝑ xp̃m extrahiť de
inferno. Uel ipse hymnus futuꝝ gaudium ⁊ le
ticiam rep̃sentat quã ecclesia requiescens a la-
boribus suis est in die iudicii consecutura. Et
est sciendum ꝙ cum beatus ambrosius beatũ
augustinum de manicheis cõuersum baptizas
set dixit. Te deum laudamꝰ. Augustinꝰ vͦo re-
spondit. Te dñm cõfitemur. ⁊ illo dicente. Te
eternum patrẽ. ille r̃ndit. Tibi oẽs angeli. ⁊c̃. ⁊
sic totũ illuz hymnum alternati cõposuerunt.
Post te deum laudamꝰ. vel qñ illud nõ dr̃ pꝰ
oẽs lectiões ⁊ r̃nsoria diciť v̾sus a sacerdote ꝑ
quẽ excitat audiẽtes ut in dei laude ꝑmaneãt
Et diciť voce magis dimissa ad notandum ꝙ
nõ prodest clamor vocis nisi assit clamor cor-
dis. Uerꝫ btũs Bñdictus aliter officiũ noctis
ordinauit. nõ tñ dissentiẽs a p̃missa ecclesie or
dinatiõe vel illi in aliquo cõtradicẽs sed ordini
suo quoddã peculiare cõstituens. Ipse nanq;
instituit semel dici. Deus ĩ adiutoriũ meũ iten
deˢ semel dici. ⁊ ter Dñe labia mea apies. prop-
ter reuerentiã vnitatis ⁊ trinitatis. Deĩde psal-
mũ. Dñe q̇d multiplicati. eo ꝙ a somno surgẽs
dicit in eo. Ego dormiui ⁊ somnũ cepi ⁊c̃. dein
de in p̃mo nocturno sex psalmi ⁊ q̃tuor lectio-
nes cũ totidẽ responsoriis cãtari instituit ⁊ to

tidem respõsoriis cantari instituit ⁊ totidem ĩ
secũdo ꝑ hoc vitã contemplatiuã ĩnuens ⁊ ac
tiuã. Senarius enĩ psalmoꝝ numerꝰ vitã desig
nat actiuã in qua sex misericordie opa conue
nit exerceri. Si q̇s ad contẽplatiue vite ꝑfecti-
onẽ voluerit ꝑuenire q̃ ꝑ quatuor euãgelia de
signať ⁊ ꝑ quatuor lectiões similiter figuratur
q̃ternarius q̇dem numerus apud monachos
q̃dratam stabilitatẽ ⁊ euangelicã ĩ sanctis exp̃
mit seu q̃druplicẽ sensũ scripturaꝝ propter q̃-
drigas aminadab. i. historialẽ allegoricũ tropo
logicũ ⁊ anagogicum. In tertio vͦo nocturno
tria cãtica cantari instituit in laudẽ trinitatis
a q̃ nobis vite ꝑfectio dari cũ caritate credimꝰ
⁊ sp̃amus. Cantanť autẽ illa cãtica cũ alleluia
qd̃ est canticũ celestis leticie vt ꝑ hoc totã tri-
nitatẽ esse dignam celesti laude ostendať. ⁊ ad
quã plene laudandã nõ sufficit laus humana.
Quatuor vͦo lectiones de euãgelio q̃ sequunť
significãt ꝙ laudatores dei ꝑ q̃tuor euãgelista
rum doctrinã debẽt eẽ q̃tuor v̾tutibus ĩsigniti
ꝑ q̃tuor etiã r̃nsoria laudantiuz alacritas desig
nať. Sed ne hoc bonuz agẽtes illud sibi ascri-
bant sed totuz dei laude attribuãt ⁊ se illius ser
uos oñdãt subiungiť Te deuz lau. postea legiť
euãgeliuz qd̃ significat denarium. i. vitã eternã
q̃ digne deum laudãtibꝰ ĩ fine reddeť ad qd̃ se
quiť amẽ. i. fiat nobis. qd̃ ex euãgelio credimꝰ
⁊ sp̃amꝰ. hymnꝰ vͦo q̇ sequiť. s. Te decet laus ⁊c̃
Gaudiuz qd̃ scĩ pꝰ laborẽ hñt de remuneratõe
denarii significat. Monachi autẽ nũq; nouez
lectiões dicunt nisi ĩ exeq̇s mortuoꝝ. vñ ⁊ ĩ tri
duo añ pasca nouẽ dicunt q̇si exeq̇as dñi rep̃n
tantes. Ad laudes autẽ instituit psalmuz illum
Deꝰ misereať no. p̃mo absq; antiphona decãta
ri. tũ q̇a tenebris facientibꝰ diluculo matutine
laudes cãtanť. ideo in eo diciť. Illumĩet vultũ
suũ suꝑ nos. tũ q̇a hoc officiũ ad dñi ꝑtinet re-
surrectionẽ ꝑ quã accepimꝰ misericordiã ⁊ bñ
dictionẽ. Rursus monachi dñicam orationẽ ĩ
voce dicunt propter simplices q̇ eam non intel
ligunt aut obliuiscuntur. ⁊ propter v̾sutos qui
spinam odii gerentes in corde fratrem odiunt
nolentes dicere. Dimitte nobis de. no. sicut
⁊ nos dimit. debito. nostris. Hoc igitur dicere
compelluntur in publico ut purgentur ab illo
vicio tam in fine noctis idest matutinis laudi
bus qui in fine diei idest in vesperis ut noctez
aut diem non pertranseant sine reconciliatiõe
fratris. In aliis aũt horis nõ dicũt ĩ voce q̇a se
pe cõtingit frĩ frẽm irasci ⁊ quodã furoris ĩpe
tu cõmoueri. q̇ lꝫ statim animuz non cohibeat
expectandus tamen est ad veniã. sufficit enim
si sol nõ oriať suꝑ iracũdiã eius. Dicunt etiam
q̃tuor solummodo psalmos ad vesperas. prout
in. vi. parte sub ti. de tẽpore aduentus dicetur.

Non vacat etiam a mysterio ꝙ monachi se
toto corpore ab oriente in occidentē. gyrant si
gnificantes deum vbiqꝫ adorandū fore quasi
vbiqꝫ p̃sentem. Uel quia rationabili motu ab
ortu nostre natiuitatis vsqꝫ ad occasum mor
tis eum sequi tenemur. sicut ⁊ firmamentū na
turaliter vertiť ab oriēte in occidentē. hoc etiā
quedam designāt ecclesie in q̄bus dicētes glo
ria patri se inclināt ad orientē ⁊ subdētes sicut
erat ⁊c̄. se vertunt in occidentē. deuotio enī in
diuinis officiis est seruanda. Quia vͦ monacho
rum officiū ad nos non ꝑtinet ad p̃sens de illo
sufficiat hoc dixisse. Ultimo nota ꝙ mona
choꝝ ordo figura cherubin qui inter angeloꝝ
ordines eximioꝝ p̃dicatur habere ꝓbatur. Nā
sicut cherubin ita ⁊ monachi sex alis velantur
dicente scriptura. Sex ale vni ⁊ sex ale alteri.
Due quidem in capucio quo caput tegitur de
monstranť. Illud vͦ tunice quo brachiis extē
ditur siue dextera ⁊ leua. Alias duas dicimus
esse alas ⁊ āte ⁊ retro alias duas. ⁊ sic illō quo
corpus tegitur sex alaꝝ numerum implere asse
ritur. Habitus quoqꝫ eoꝝ habitum imitať san
ctoꝝ. De helia nanqꝫ legitur vir pilosus ⁊ zona
pellicea accinctus renibus. ⁊ de ipso ⁊ de illis
similibus dicit apostolus. Circuierūt ī melotis
⁊ in pellibus caprinis. ⁊ de iohanne baptista ī
quit euangelista. zona pellicea circa lūbos. Ad
hoc cucullla monachoꝝ sumpta est a collobiis
apostoloꝝ que vt dalmatica formabantur. ⁊ ī
eius forma crucis p̃ferebatur. quia illi se viciis
⁊ concupiscentiis crucifigebant eius nigredo
est mundi contēptus. longitudo ꝑseuerantia
in bono.

Unt nonnulli
qui esdre ordinem sequentes. de
quo in principio huiꝰ ꝑtis dictū
est matutinas laudes a noctur-
nis diuidūt illas fore per se officiū asserentes ⁊
mane aurora rutilante illas dicētes. ꝓut in ti.
ꝓximo dictū est. Tali nāqꝫ hora xp̄us victor a
mortuis resurrexit. Unde marcus. Surgens ie
sus mane prima sabbati. vel saltē eius resurrec
tio ī matutino notificata est. Tali etiā hora su
pra mare ambulauit. Merito ergo in hac hora
laudandus ē vt ipse q̇ nos ꝑ suam sanctā resur
rectionē saluauit supra mare huius seculi nos
ire faciat sicco vestigio sicut petꝛ. Hac etiā ho
ra mundū ⁊ angelos creauit qui statim pꝰ cre
ationē suam cantico laudes creatori suo iubi
lauerūt. Laudes ergo matutinas rubescēte au
rora dicūt. s. in quarta vigilia quā lucifer totaꝫ
illustrat. Qui ⁊ matutinus dicitur a mane qḋ ē
[l]umen q̇a nobis lumen mane reducit ad coro

nam glorie obtinendā. iuxta illud. Non sit vo
bis vanū mane surgere ante lucem q̇a promisit
dominꝰ coronā vigilantibus. quid aūt signifi-
cet tēpus matutine laudis dictū est in ꝑīcipio
p̃cedentis tractatus. Dicūtur aūt laudes. quia
illud officiū laudem p̃cipue sonat diuinā quā
ei facimus ꝓ eo ꝙ a tenebris erroris nos ad lu
cem seu viam vitatis reduxit ⁊ ad tēptationes
diaboli repellendas. Unī Isa. xxvi. Expꝑgiscimi-
ni ⁊ laudate q̇ habitatis in puluere q̇a ros lucis
est. De hoc matutinali officio dicit ꝓpheta. Ad
te de luce vigilo deus. Sane matutinū ⁊ ve
sꝑtinū officiū ideo canimus quasi domīo iuge
sacrificiū offeramus. Offerebant enī domino ī
veteri testamēto iuge sacrificiū. i. mane ⁊ vesꝑe
sed vespertinū digniꝰ erat matutino q̇a pīguiꝰ
vt iudei dicūt ꝓut sub vesperis dicetur. Nos
aūt per matutinū officiū intelligimꝰ legem. per
vesꝑtinū saluatoris passionē qui ī vespera mū-
di. s. in sexta etate obtulit se deo patri ꝓ nobis.
vnī. Eleuatio mannū meaꝝ sacrificiū vespertinū
Respondet aūt hoc sacrificiū illi q̇a ibi psalmi
ponūtur sub q̄nqꝫ distinctionibus per gl'ia pa-
tri sicut ⁊ hic. Item ibi ⁊ hic hymnus cū lectio
ne ⁊ v̄siculo. ibi etiam canticū marie. ⁊ hic can
ticum zacharie. Quia vͦ officium vespertinum
dignius est ꝓpter rem digniorem quā signifi-
cat omnia in maioribus solēnitatibus. ⁊ in ves
pertino solēnius cantamus q̄ꝫ in matutino re
ponsoriū interponētes. Isidorus dicit in libro
ethimologiaꝝ ꝙ officiū matutinū est in lucis ī
itio sic appellatum a stella lucifero que oritur
mane inchoante vt dictū est. Hoc officiū lau-
dū plenū est laudibus ꝓut dictū est in ꝑīcipio
p̃cedentis tituli ad quas sacerdos per versum
quem p̃mittit excitat auditores qui est qn̄qꝫ in
matutinis meditabor in te. qn̄qꝫ excelsus super
omnes gentes dn̄s. vel alius ⁊ deinde diuinuꝫ
īplorat auxiliū dicens. Deus in adiutoriū meuꝫ
intende. Postmodū chorus. ad idem festinās
auxiliū in summa trinitate glorificat deum di
cens. Dn̄e ad adiuuandū me festina. gloria pr̄i
deinde antiphona inchoať. Circa qḋ notādū
est ꝙ quedā ecclesie in dn̄icis q̄ sūt a prima do
minica pꝰ epiphaniā vsqꝫ ad septnagesimam. ⁊
ab octaua pētechostes vsqꝫ ad aduentū dn̄i ca
nūt ad laudes all'a loco antiphone ꝓ oibꝰ psal
mis. tū q̇a vt p̃missum ē hoc officiū laudibꝰ est
plenū. alleluia enī laus est angelica. tū quia vt
dn̄ici dies resurrectionē dn̄i repꝛsentant. Sicut
ergo in tēpore pascali qḋ est resurrectiōis all'a
multiplicatur. sic merito ⁊ in eis debet multi-
plicari. Et est attendendum ꝙ in dominicis
que sunt ab octaua epiphanie vsqꝫ ad septua-
gesimam cōcinnūt alleluia iuxta cantū q̄rūdaꝫ
antiphonaꝝ ad natiuitatem dn̄i pertinentium

In dominicis vo que sūt ab octaua penthecostes vsqꝫ ad aduentū cantāt alleluia iuxta cantum ferialiū antiphonaꝝ que dicūtur ad benedictus ⁊ de ipso sumūtur. Quia igit̄ in singulis dñicis ꝑ varietate antiphonaꝝ ipsaꝝ etiā cātꝰ i alleluia variātur. ideo iuxta breuitatem vel ꝓlixitatem cuiuslibet ātiphone iuxta cuiꝰ cantū canitur multiplicat̄ vel minuit̄ in singulis dominicis numerus alleluia. ad hoc ideo certꝰ numerus i alleluia nō p̄finitur. quoniam deuote aie certus numerus vel modus i laudādo deū p̄figi nō potest. In aliis vo ecclesiis passim in omnibꝰ dominicis ad primos tres psalmos loco ātiphone quasi ad intonādū psalmos bis cōcinnūt alleluia ad insinuandū ꝙ in laudē ex caritatis feruore ꝓcedūt. nec cantāt iuxta illud alicuius antiphone cantū ad notandū ꝙ iuxta apostolū caritas nō emolat̄. Ad psalmū vo benedicite cantāt antiphonam tres pueri. cui nec iubilus nec alleluia subiicit̄ ꝓpter rationes infra scriptas. Ad psalmū vo laudate dominum. ter dicūt loco antiphone. alleluia non iuxta alicuiꝰ antiphone cantū sed dūtaxat ad inchoandū psalmum. Ter aūt dicit̄. primo quia respondet tribus psalmis sub ipso psalmo laudate cōtentis. Secūdo ꝓpter triplicem ordinē iustoꝝ deū laudantium. d̄ quo infra dicet̄. Porro in laudibus matutinis q̄nqꝫ psalmi dicūtur ut q̄nqꝫ sensuū reparatio notet̄ ⁊ ꝓpter q̄nqꝫ status ecclesie. Primꝰ psalmus ē dñs regnauit. in quo laudat̄ deus q̄ firmauit orbē terre. s. i fide ⁊ i resurrectione. ideo hic psalmus ꝑtinet ad regnū xp̄i. Secūdus ē iubilate q̄ ꝑtinet ad cōfessores. vñ ibi dicit̄. itroite portas eius i cōfessione. ⁊ recte incipit a iubilo. qm̄ confessio valde placet deo. Tertiꝰ est deus deus meus ⁊c̄. q̄ significat statū martyꝝ q̄ sitiūt ad dñm. vn̄d dicit̄ ibi. Sitiuit aīa mea. Et quoniā tota nostra sitis ⁊ intētio esse debet in trinitate ⁊ ad trinitatem ideo sequit̄ psalmꝰ deus misereat̄ nostri. i quo tota trinitas notat̄ dum ibi dicit̄. Benedicat nos deus deus noster ⁊c̄. Dicit̄ enim ter deus ꝓpter patrē ⁊ filium ⁊ spiritum sanctū. Quartus est canticum trium pueroꝝ bñdicite quod ē danielis. c. iii. significās statum antixp̄i vt iaz dicet̄. ⁊ in fine huiꝰ psalmi nō dicit̄ gloria pr̄i. Primo q̄a ꝓpter confessionē fidei ꝓiecti sunt tres pueri in caminū ignis i quo facto maxime deo ⁊ trinitati derogatum ē. Secundo q̄a vltimus v̄sus illius psalmi idē dicit quod gl'ia pr̄i. ⁊ i diuinis scripturis nihil debet supuacuū esse Tertio q̄a i ipso psalmo distincte tota trinitas notificatur ⁊ laudatur deus in creaturis. Rursus dū psalmus iste dicit̄ nec sedere nec genua flectere debemus sicut dicit̄ sub sabbato quatuor temporꝝ prime ebdomade quadragesime.

Quintus psalmus est laudate dominum. i quo status ille notatur quando post mortem antichristi conuertentur iudei vt iam dicet̄ ⁊ i fine eius dicitur gloria patri. ad ostendendum ꝙ ꝑ bonam operationem sociabimur angelis q̄ incessanter deum laudant. Potest etiam dici ꝙ in laudibus octo psalmi dicuntur. quia officium istud mystice recolit statum ecclesie ab initio apostolice stabilitatis vsqꝫ ad ꝑfectionem electoꝝ qui in fine mundi futuri sunt. sub quo statu octo ordines ecclesie siue electoruz in ecclesia sancta per baptismum saluati reperiūtur sicut in archa noe octo anime illos significātes per aquam saluate sunt. ꝑ diluuium enim baptismus. per archam vero ecclesia significatur

Primus ordo fuit ecclesie primitiue i iudaico populo conuersantis que per christi predicationem reformata ⁊ edificata est sicut monstrat ille primus psalmus. Dominus regnauit i primo eius versu vbi de saluatoris regno ⁊ ipsius agitur potestate. In secundo versu agitur de fundatione ecclesie que tunc cepit fieri suꝑ illud fundamentum quod est christus. iuxta apostolum. de quo etiam fundamento in titulo eiusdem ꝑtis supra habetur. Cātatur ergo hic psalmus in laudibus. qui continet laudes christi. Secundus ordo fuit primitiue ecclesie intrantis ad gentes per predicationem domini ⁊ apostolorum monentium omnez terram idest omnem gentem ad iubilandum deo qd̄ monstrat secundus psalmus. Jubilate deo omnis terra. Tertius ordo fuit credentis gentilitatis quam tertius psalmus Deus deus meꝰ demonstrat offerre gratias ⁊ beniuolentiam apostoloꝝ vocationi. Quartus erit respicientis iudaici populi ꝑ enoch ⁊ heliam cōuersi quem ille quartus psalmus Deus misereat̄ nr̄i monstrat ad deum reuersum poscere misericordiaz eius. ⁊ tunc gaudebunt se cognoscere viaz dei quā in gentibus esse cognoscent. Quintus erit eoꝝ qui futuri sunt sub tꝑe antixp̄i i cuius figuram p̄cessit. Nabuchodonosor qui licet tribulauerit sanctos vtriusqꝫ populi. nō tamē desistent bñdicere. deum ad instar trium pueroꝝ quos deꝰ liberauit de camino ignis ardētis q̄ ꝑ illud q̄ntum cāticum Bñdicite recolunt̄. eo enim tēpore iusti purgabunt̄ velud in camino ignis. nō tamē vrentur sed ibi accipient formā auri. Vñ iohānes in apoca. Vidit pedes eiꝰ similes auricalco sicut i camino ardenti. vnde rite sequit̄ ille psalmꝰ. ⁊ ꝓpter tribulationē quā designat antiphona illius sine alleluia. ⁊ ipse sine gloria patri cantatur. Hymnus autem ipse tres habet distinctiones. In prima inuitantur superiores creature ad laudem creatoris. s. que sunt supra celum que in celo ⁊ que in aere

In secūda īuitant̄ ad hoc creature terrene ⁊ q̄
mouentur in aquis. In terra inuitātur omnes
spiritus ⁊ anime vt cum omni creatura domi/
no benedicamus. quia sicut tres pueri nabu/
chodonosoꝛ ⁊ caminō ignis. sic nos diabolum
⁊ inferni incendium euasimus. Ceteꝝ hoc can
ticum bene cōuenit diei dominico ⁊ cuilibet
festiuo. quia in prima die domin⁹ vniuersa cre
auit ⁊ ꝑ suam resurrectionemipostmodum in/
nouauit. ideoqꝫ in ea die ⁊ in festis que resur/
rectionem dominicam imitātur dicitur ī quo
dei creature ad creatoris laudem inuitantur
Hinc etiam est ꝙ eedem laudes sunt in domi/
nicis ⁊ festiuitatibus sanctoꝝ ⁊ in tempore pa
scali. quia representāt gaudia resurrectiōis chri
sti ⁊ nostre. Sextus septimus ⁊ octauus erit
eoꝝ qui vniuersaliter ex tribus mūdi partibus
scilicet ex asia aphrica ⁊ europa eligendi sunt.
qui post antichristi persecutionem ⁊ eius mor
tem maiore pace fruetur vsqꝫ ī diem iudicii q̄ꝫ
nūc habeat ecclesia. tunc enim erit senectus in
misericordia vberi. in qua quiete triplex ordo
iustoꝝ scilicet cōiugati. continētes ⁊ virgines:
quos iob noe ⁊ daniel exprimūt. Et generali/
ter vniuersi sancti quibus aureola debetur. q̇
in tribus mūdi partibus de tribulatiōe euadēt
regnaturi cum sponso ecclesie celebrabunt lau
des dei que continentur in illis tribus psalmis
scilicet. Laudate dominū de celis. Cantate do
mino canticum nouū. ⁊ Laudate dominum ī
sanctis eius. Queritur autem quare hi tres
psalmi sub vna antiphona ⁊ etiam sub vno glo
ria patri dicuntur. Respondetur ideo quia pre
missi sextus septimus ⁊ octauus ordines elec/
torum qui ex dictis tribus mūdi partibus colli
gētur sine aliquo interuallo simul erūt ⁊ pari/
ter glorificabūtur. Continent etiam ipsi tres
psalmi triumphum de mūdo carne ⁊ diabolo.
⁊ quoniam vnū sine alio nō habetur. ideo me
rito coniūguntur. Queritur etiam quare p̄/
missi duo psalmi scilicet deus de⁹ meus. ⁊ de⁹
miseriatur nostri combinantur. ⁊ sub vno glo
ria patri ⁊ sub vna antiphona dicūtur. Ad qꝺ
quadruplex est responsio. Primo quia psalm⁹
deus deus meus significat sitim ad deū. ī psal/
mo deus miseriatur nostri trinitas notatur ut
supra. Ad significandum igitur sitim ⁊ deside/
rium continuū ad deum hoc fit. Secundo ad
notandū ꝙ ante persecutionem antichristi po
pulus credentis gentilitatis qui recolit̄ ꝑ psal/
mum deus deus meus. ⁊ iudaicus populus re
sipiscens qui recolitur ꝑ psalmum deus miseri
atur nostri vnum erunt in fide. ⁊ postq̄ꝫ hi cō
iuncti erūt veniet antichristi tribulatio vt pre/
missum est. Tertio quia primus psalmus illorū
significat dilectionē dei. vnde ibi dicitur. Siti/
uit in te anima mea ⁊c̄. secūdus v̇o dilectionez
ꝓximi. vnde ibi dicitur. Ut cognoscamus ī oī
bus gentibus salutare tuū. que ita cōnexe sunt
vt vna sine altera in christiana ꝓfessione non
habetur. Quarto quia gratia quā ecclesia ī pri/
mo psalmo sitire videt̄: in secundo collata esse
monstratur. vnde ad gratiaꝝ actionem inuitā/
tur cum dicitur ibi. Confiteant̄ tibi populi de⁹
⁊c̄. Rursus ideo in fine ipsius psalmi deus de⁹
meus nō dicitur gloria patri. quia in eo agit̄ ꝺ
miseria humani generis. vnde ibi dicit̄. Sitiuit
anima mea. Non enim omnes psalmi de mise
riis multis. quia aliis aduersitatibus tractātes
laudant illum ꝓ illis quod tamen deberēt. sed
sequēti psalmo. s. deus miseriatur nostri subiici
tur gloria patri. quia in eo agitur de misericor
dia dei per quam generi humano bona confe
runtur ⁊ mala remouētur. Ceteꝝ predicti duo
psalmi ⁊ psalmus laudate dominū nunq̄ꝫ vari
antur ad designandum ꝙ sine fide ⁊ desiderio
trinitatis que in premissis duobus psalmis v/
nitis exprimunt̄ ⁊ sine laude dei que ꝑ psalmū
laudate designat̄ nūq̄ꝫ christiani esse debem⁹.
Querit̄ etiam quare ecclesia ī psalmo illo iu
bilate ad iubilandū nos īuitat. ⁊ tamē ipsa nō
iubilat. Ad quod dici potest ꝙ officium laudū
domini resurrectionem significat que iam cō/
pleta in capite. s. in christo adhuc est in mēbris
implēda. Ad notandum igitur ꝙ iam in parte
īpleta est nō dicit̄ iubilus in fine antiphonaꝝ.
p̄sertim illaꝝ que dicunt̄ super psalmos in qui
bus fit mentio de resurrectione. est enim iubi/
lus cantus spe glorie cōceptus. Quia v̇o resur/
rectio adhuc in membris īplenda est. ideo in q̇
busdam antiphonis iubilus dicit̄. Unde ⁊ ī tē
pore pascali in v̇siculis ⁊ responsoriis ⁊ in alle/
luia iubilamus ꝓpter nostram resurrectionem
quam ſꝑamus. quam quia nō videmus nec ad
huc plene exp̄mere possumus. ideo ꝑ vocē non
significatiuam iubilamus. In antiphonis ergo
nō fit iubilus ꝓpter resurrectionem domini q̄
īpleta est. nec etiam in antiphonis laudum. in
quaꝝ psalmis ment io fit de resurrectiōe domi
ni vt in tribus primis psalmis. nec in fine anti/
phone quarti psalmi. quia nabuchodonosoꝛ vi
dens tres pueros in camio ignis positos vidit
⁊ quartum cum eis. s. christum eos consolan/
tem. Qui enim fuit in tribulatione hoc solum
orant ne deficiant. ⁊ potius est tunc locus ti/
mendi q̄ꝫ sperandi. ideoqꝫ in fine antiphone
huius psalmi non dicit̄ iubilus p̄sertim quia ī
tribulatione sanctoꝝ gloria dei nō apparet. sed
in fine antiphone que dicitur suꝑ psalmū lau/
date dominū dicit̄ iubilus. quia in illo non fit
mentio de resurrectione sed de spe glorie quaz
expectamus ex qua est iubilus. De hoc iubilo

dictum est in prohemio huius partis. Porro primus ps̄. laudum in dominicis. s. Dominꝰ regnauit qui est ps̄. leticie cõmutatur. In ferijs ps̄. Miserere mei deus qui est ps̄. penitẽtialis.

Circa qđ notãduz est ꝙ dies dñici ⁊ festiui recolunt resurrectionẽ sanctoꝝ qui fuerunt ab initio ⁊ erunt vsqꝫ in finem seculi. Unde in dominicalibus ⁊ festiuis laudibus recolentes regnum dñi post resurrectionẽ eius a morte corporis siue gloriã resurrectionis electoꝝ canimꝰ ps̄. Dñs regnauit qui tñ dicitur in dñicis ad p̄mã a septuagesima vsqꝫ ad pascha ꝓut ibi dicetur. Dies vero feriales recolunt peregrinatõem ipsoꝝ sanctoꝝ ⁊ penitentiã. ⁊ ideo in ferialibus laudibus dicimꝰ primũ ps̄. s. Miserere mei deus recolẽtes nostrã resurrectionẽ a morte aïarũ per penitentiã siue electoꝝ peregrinationez. ⁊ penitentiã siue conuersionem. Quia enim iudei ad petri predicationẽ compuncti corde. et conuersi illuz frequentabãt inde inoleuit vsus: vt ⁊ nos qui de gentili errore conuersi sumus illum in officijs frequentemꝰ. quatenus ad cõuersionem ⁊ penitentiã ꝓuocemur per quã resurgere valeamus. de hoc etiam psalmo sub p̄ma dicetur. Adhuc loco secũdi psalmi. s. Jubilate qui in dñicis ⁊ festiuis diebus dicit̃. sex psalmi in sex ferijs dicunt̃: quia sicut primitiua ecclesia sanctoꝝ predicatione hereditatẽ accepit. ⁊ post ad gentes intrauit. ⁊ sic gẽtilitas credidit. ⁊ sicut iudaicus ppl's sanctoꝝ predicatõe resipiscet in fine. ⁊ qui sub tp̄e antixp̄i futuri sũt persecutionẽ ⁊ tribulationẽ euadent. ⁊ ppl'i pꝰ eius predicationẽ ex tribus mundi partibꝰ colligentur vt premissum est ita in loco ps̄. Jubilate qui sanctoꝝ predicationẽ continet dicitur in secunda feria ps̄. Uerba mea que est vox ecclesie ad hereditatẽ dñi vocate. In septuagesima vero ps̄. Confitemini ꝓut ibi dicet̃. Et ĩ tertia feria ps̄. Judica me deus qui recolit qñ primitiua ecclesia intrauit ad gentes. Et in quarta feria ps̄. Te decet qui cantatur in figura gẽtium que ab ydolis conuerse sunt ad deũ. Et ĩ quinta feria ps̄. Dñe refugium qui sic intitulatur. Oratio moysi hoĩs dei cõgruens recipiscẽtie iudeoꝝ. Et in sexta feria ps̄. Dñe exaudi orationẽ meã quẽ dauid cantauit qñ filiꝰ suus eũ persequebatur. persecutionẽ antixp̄i significãs Et sabbato ps̄. Bonum est cõfiteri dño: q̇ sic ĩtitulatur ps̄. cantici in die sabbati. i. in die quietis. figurans sanctos a tribus mundi partibus collectos post antixp̄i persecutionẽ fore in quiete mansuros ⁊ dño confiteri ⁊ psallere. Premissi ergo sex psalmi ideo ita ordinantur vt in eis notari possit ordo xp̄iane conuersionis.

Uerꝫ loco psalmi Benedicite sex cãtica in sex ferijs dicuntur: quia sicut ps̄. ille continet gratiaꝝ actiones trium pueroꝝ. ita ⁊ in cãticis cõtinent gratiarum actiones electorum. Talis enim est differentia inter canticum ⁊ psalmum qualis inter bonam operationem ⁊ gratiarum actionem. Moyses autez legitur primus instituisse cantica quando pharao submersus est. Deinde delbora non ignobilis femina in libro iudicum. Postea ⁊ viri ⁊ femine. Canticuz est vox humana. psalmus vero est quod cantatur ad psalterium. Item psalmus demonstrat opera electorum illius ordinis quem significat acta post conuersionem. Canticum vero ostendit laudem dei pro eisdem opibus. De canticis dicitur in sexta parte sub sabbato sancto. Rursus ideo per singulos dies feriales septimane. Secundus ⁊ quintus psalmus mutantur: quia sex psalmi ⁊ sex cantica que per sex dies septimane commutantur concordant in significationibus octo psalmis qui canuntur in matutino dominicali seu octo ordinibus electorum. de quibus premissum est. Non incongrue igitur de die in diem ordinatim canuntur quenadmodum ⁊ psalmi dominicalis matutini canuntur. seu quenadmodum ordines electoruz quibus concordant numerantur vt per eos electorum ordines in nouo testamento de tempore in tempus sic ordinatum fuisse ostendat̃. psalmus vero Deus deus meus ⁊ Laudate nũq̄ꝫ cõmutantur nec pretermittuntur: quia nullum fuit tempus nec erit quo anime iustorum non sitiant ad deum fontem viuum. ⁊ quo nõ laudent dominum in excelsis. Ut autez hec clarius pateant notandum est ꝙ quilibet dictorum sex psalmorum habet in se hoc vocabulum mane vel equipollens. Mane autem ĩ sex diuiditur scilicet in mane temporis ĩ mane pectoris. in mane nostre redemptionis. in mane hominis. in mane eternitatis. ⁊ in mane mundialis prosperitatis. Mane temporis est initiũ ⁊ fundamentum fidei. de quo dictuz est. Et factum est vespere ⁊ mane dies vnus. Mane pectoris est initium gratie cum scilicet gratia incipit lucere in corde. Unde. Emitte lucem tuaz ⁊ mane exaudies vocem meaz. Mane nostre redemptionis est matutinum tempus quo dominus noster surrexit. vel eius resurrectio ĩnotuit. Unde. Exitus matutine ⁊ vespere delectabilis. Mane hominis est pueritia eius vel adolescẽtia in qua viret ⁊ floret. Unde mane sicut herba transeat mane flor. ⁊ transe vespere decidat induret ⁊ arescat. Sepe autem est ꝙ homo mane pueritie trãseat idest moritur. Si vero contingat eum venire ad mane adolescẽtie in quo viret ⁊ floret sepe est ꝙ ⁊ tunc transit. ꝙ si forte eum contingat venire ad vesperaz senectutis. tunc absqꝫ dubio in mortem decidit

induratur vt cadauer ⁊ arescit ĩ puluere. Ma-
ne eternitatis est initium eterne glorie. Unde
Auditam fac mihi mane misericordiam tuam
idest vocez misericordie tue scilicet. Uenite be
nedicti ⁊c̄. Mane mundialis prosperitatis est
ipsa prosperitas. Unde. Ad annunciandū ma
ne misericordiam tuam ⁊c̄. Penitens ergo sol
licitus de anima sua mane temporis surgat ad
orationem vt possit dicere. mane astabo tibi ⁊
videbo mane exaudies vocem meaz: quod ha-
betur in primo psalmo. Uerba mea. Uerum qꝛ
oratio eius non habet effectum sine mane pec
toris idest sine gratie initio ideo dicit. Emitte
lucez tuã quod habetur in ſo psalmo. Judica
me deus. Sed qꝛ mane pectoris pendet ex ma
ne nostre redemptionis. ideo dicit exitus ma-
tutini quod est in tertio psalmo. Te decet ⁊c̄.
Et quia habito mane pectoris quod est effec-
tus mane redemptionis homo incipit sibi vile
scere. Sequitur mane sicut herba transeat ⁊c̄.
quod habetur in quarto psalmo scilicet Domi
ne refugium. Sed quia quanto sibi quisqꝫ ma
gis vilescit tãto magis mane eternitatis affec-
tat. Jccirco dicitur. Auditaz fac mihi mãe mi-
sericordiam tuam: quod habetur in quĩto psal
mo. Domine exaudi orationem meaz. Et quia
nemo ad hoc peruenit nisi qui laudat deum ĩ
aduersitate ⁊ prosperitate ideo adiungit ad an
nunciandum mane misericordiaz tuam ⁊c̄. qđ
habetur in. vj. psalmo. Bonũ est ⁊c̄. Rursus
sex psalmi qui per singulas ferias mutentur. et
cantica que in illis dicuntur inter se conueni-
unt ⁊ cõgrue possunt temporis gratie successi
bus coaptari. in secũda nãqꝫ feria recolitur sta
tus primitiue ecclesie que sanctorum predica-
tione hereditatem accepit vt dictum est. vnde
ĩ illo psalmo. Uerba mea orat ecclesia pro eter
na hereditate quam per christum percipit qua
re in textu eiusdẽ ps̃. dicitur in fine pro ea quã
cõsequitur. Jn cãtico vero gratias agit dicẽs.
Confitebor tibi domine quoniaz iratus es mi
hi conuersus est furor tuus ⁊ cõsolatus es me
quod est Ysa. xij. c. Reuera ira dei permansit vſ
qꝫ ad passionem saluatoris. sed tunc cõuersus
est dominus a furore ⁊ consolatus est ecclesiã
aperiens ei ianuam celestis regni. cum omnes
prius ad inferos mitterentur. Jtem in psalmo
sollicitudinem suam ostendens ecclesia dicit.
Mane astabo tibi ⁊ videbo ⁊c̄. Jn cantico ve
ro confidẽs dicit. Fortitudo mea ⁊ laus mea
dominus. i. ipse per quem suz fortis ⁊ quẽ lau-
dare teneor. Ad totam igitur pertinet ecclesiaz
quod dicitur. Uerba mea ⁊c̄. Sed specialit̃ ad
primitiuam cui per apostolos. primo facta est
promissio eterne hereditatis. ⁊ tunc vexillum
crucis cepit in nationibus eleuari: ad quod p-
tinet canticum sicut ex his que precedunt can
ticum in Ysaia manifeste apparet. Dicitur eniz
in libro paulo superius. Jn die illa radix yesse:
qui stat in signum populorum ipsuz gentes de
precabuntur. ⁊ erit sepulchrum eius gloriosuz.
Et paulo post eleuabit signum in natões ⁊ cõ-
gregabit profugos israel ⁊c̄. Saluator noster ẽ
radix yesse. ⁊ ipse stat in signum populoruz: q̄a
ad eum respiciunt gentes ⁊ ipsum deprecãtur
eius sepulchrum fuit gloriosum. licet peccatis
nostris exigentibus ad tempus sit ignomino-
sum. ⁊ ipse per apostolos ⁊ alios primitiuos le
uauit in nationes crucis lignum. in quo est vi
ctoria vt sciant omnes in quo dyabolus est vi
ctus. Sed ante hoc congregauit ipse profugos
israel quando in die penthecostẽ erant viri re
ligiosi in hierusalem ex omni parte vel natione
que sub celo est. ⁊ ex illis crediderunt vna die
tria milia. ⁊ alia die quinqꝫ milia. Nam eis di-
cit paulus in actibus apostolorum. Primum
oportebat iudeis loqui verbum dei. Jn tertia
feria illud tempus recolimus quando ab impi
is ecclesia persecutionez patiebatur a iudeis p-
mo. ⁊ postea a diuersis imperatoribus roma-
nis presertim a tempore Neronis vsqꝫ ad tem
pora diocletiani ⁊ maximiani imperatorum.
Que autem tunc passa fuerit ecclesia indicant
psalmi. Judica me deus ⁊ discerne causaz me-
am de gente non sancta. ⁊ ostendit tristiciam
cum dicit. Quare tristis incedo duz affligit me
inimicus. Sed quia ab hac persecutione libera
ta est cantat canticum. Ego dixi: quod est Ysa.
xxxviij. c. quod cantauit ezechias post liberati-
onem a Sennacherib. ⁊ post infirmitatez quã
incurrerat ne eleuaretur cor eius in superbiaz.
Uel quia eleuatum erat propter inopinabilem
triunphum de exercitu Sennacharib. Sicut
enim ille liberatus reddidit gloriam deo. sic et
ecclesia. prius tamen quasi desperans dicit nõ
aspiciam hominem vltra ⁊ habitatorem quie-
tis idest saluatorem meum per quem mihi qui
es deberet esse. immo cum videbat suos passiz
ĩterfici dicebat. Generatio mea ablata est. ⁊ ite
rum precisa est velut a texente vita mea cũ ad
huc ordirer succidit me. Tamen sperans eccle
sia dicit. Uiuens supple nunc in protectõe tua
Uiuens scilicet post in futura quiete ipse con
fitebitur tibi. Sicut et hodie ego supple libe-
rata ab hostibus. ⁊ ego ita ago sicut pater bo-
nus notam facit filijs veritatem suaz. Jn q̃r
ta feria recolitur illud tempus quo ecclesia ce-
pit exaltari super inimicos suos: reddita sibi pa
ce per imperatorem Constantinum. Unde
cantat. Te decet hymnus deus in syon. Syon
interpretatur speculatio siue contemplatio: q̄a
tẽpore q̇etis potuit ecclesia vacare cõtẽplatõi.

Ad hoc etiaꝫ pertinet titulus scilicet ps. dauid Canticū hieremie ⁊ Ezechielis de populo trās migrationis vel verba peregrinationis cum in ciperet exire. Sicut enim populus ille de babilonia exire cepit recepta licentia Cyro. ita ⁊ ecclesia de babilone persecutionis per Constantinum romanum imperatorem liberata quam patiebatur sub diuersis imperatoribus: habet spem proficiendi in melius quousq̧ perueniet in celestem hierusalem. Unde recolens preteritam persecutionem dicit verba iniquorum ꝓualuerunt super nos. Et profectum suum ostēdens dicit. Benedices corone anni benignitatis tue. Corona anni benignitatis tue est tempus gratie quod per circulum dierꝫ vsq̧ in fineꝫ mundi decurrit in quo campi idest illi qui sunt pleni timore superbie carentes vbertate gratie replentur. propter hanc liberationē cantat ecclesia canticꝫ anne matris samuelis: qđ cantauit liberata de persecutione sue emule fenenne scilicet. Exultauit cor meum in domino quod est primo R. ij. c. Cum eniꝫ respublica cepit per angelos viros ⁊ īperatores christianos ministrari potuit ecclesia dilatare os suum sup inimicos suos scilicet iudeos: paganos: ⁊ hereticos. Unde sequitur. Dilatatum est cor meuꝫ ⁊c. Eadem quoq̧ pace qua gaudent gentiles conuersi: gaudent ⁊ iudei conuersi. Unde in persona iudaici populi cantamus in quinta feria. Domine refugium factus es nobis. Qđ autem iste ps. ad iudeos pertineat titulus ostēdit scilicet Oratio moysi hominis dei. Ad ideꝫ etiam pertinet canticum moysi cantemus domino: quod est exo. xv. c. in principio. Sicut enim exultauerunt iudei interempto pharaone cum exercitu suo. ita exultant hodie christiani deiectis peruersis imperatoribus qui ecclesiaꝫ persequebantur in odium nominis christiani.

In sexta feria fit commemoratio passionis domini. Unde cantatur ille psalmus. Domine exaudi orationem meam: cuius titulus est psalmus dauid. quando persequebatur eum filius eius absalon. Sicut autem dauid habuit plures filios: sed vnus illorum scilicet absolon persecutus est eum. ita ⁊ dominus noster plures habet filios de quibus ipse dicit. Non possunt lugere filii sponsi quousq̧ cum illis est sponsus sed vnus illorum scilicet Judas persecutus est eū q̄ dr̄ absalō q̄i absalō idest pax patris proꝑ osculam quod dedit domino quod est signuꝫ pacis. Ad idem pertinet canticum. Domine audiui auditum tuum ⁊c. quod est Abacuc. iij. c. in prin. Jn quo dicitur cornua in manibus eiꝰ ibi abscondita est fortitudo eius. a. f. e. i. mors. Per cornua regna intelligere consueuimus. et est sensus. cornua in manibꝰ eius idest regnuꝫ in potestate eius. Hanc autem potestatem meruit sibi dari. vel potius sibi datā notificari per passionem de qua ipse dicit. Data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra. Per cornua enī conuenienter secundum hoc intelligūtur duo cornua crucis. Unde videtur secunduꝫ hoc ꝙ potius esset dicendum. Manus eius in cornibus q̄ꝫ cornua in manibus eius. Maluit tamē sic dicere abacuc propheta vt ostenderet ꝙ in potestate ⁊ in voluntate eius fuit eum crucifigi: sicut ipse dixit nemo tollet a me animā meā Sed ego habeo potestatem ponendi animam meam ⁊ iterum sumendi eam ibi scilicet in cruce abscōdita fuit ad tempus fortitudo eius: q̄a reputatus est tanq̄ꝫ percussus a deo ⁊ humiliatus: ⁊ ante faciem eius ibit mors: quia mors ꝑ eius morteꝫ destructa est. Et nota ꝙ hec dies est quinta a secunda feria in qua agitur de passione saluatoris: sicut ⁊ in dominicis nocē nis. quinto loco ponitur canticum in quo ponitur contemptus. Nabuchodonosor ⁊ victoria trium puerorum in camino ignis vbi aspectus quarti erat similis filio dei. Uel sicut habꝫ alia translatio filio hominis: quia in passione saluatoris facta est destructio dyaboli. ⁊ victoria christiani populi de tribus partibus orbis collecti per eum qui est verus filius dei ⁊ verꝰ filius hominis. Jn sabbato vō fit cōmemoratio victorie populi iudaici qui erit coniunctus ecclesie dei in fine seculi. ⁊ cantabit cū ecclesia psalmū. Bonum est confiteri domino ad ānūciandum mane scilicet prosperitatis misericordiam tuam ⁊ veritatem tuam. per noctem scilicet aduersitatis: qui psalmus ītitulatur laus cātici dauid in die sabbati. vnde conueniens est vt in die sabbati cantetur psalmus ille: in quo agitur de persecutione iude: qui persecutus est christum in figura. Absalon qui persecutus est patrem ⁊ qui intitulatur in die sabbati. Quod autem psalmus iste pertineat ad iudaicum populum connicitur ex illo versu. Jn decacordo psalterio cum cantico. Psalterium decordum dicitur lex propter decem mandata legis. Et nota ꝙ hoc psalterium quidam portant: sed in eo non psallunt vt iudei perfidi qui nobis sunt in codicibus testes: in cordibus hostes. Quidā portant ⁊ psallere videntur non tamen psallūt vt falsi christiani qui cum tristicia aliquādo bona opera operantur. Quidam portant ⁊ in eo psallunt: vt illi qui cum hilaritate bonum operantur. Hoc autem erit in populo iudaico: cuꝫ vnum erit cum ecclesia. Qualiter canticū moysi Audite celi quod est deutro. xxxij. c. pertineat ad sabbatum ⁊ ad populum iudaicū. ex vbi

Bede haberi potest qui dicit super Lucam ꝙ
in diebus sabbati iudei ad synagogas conflue
bāt ad meditanda diuine legis mandata: post
positis mūdi negocijs. iuxta illud. Uacate ⁊ vi-
dete quoniam suauis est dominus. In memo
riam ergo pristine religionis canticum ipsum
deutro. in sabbato cantatur: in quo status illiꝰ
populi quem habuit offenso vel ꝓpitio deo de
scribitur. Post antiphonam sequitur capitu
lum: per quod fit exhortatio ne deficiamus in
via. Et dicitur quandoqꝫ benedictio ⁊ claritas
apoc. vij. d. Et quandoqꝫ fuistis aliquādo tene
bre. Ephes. v. b. Et quandoqꝫ nox precessit Ro-
mano. xiij. c. vbi hortamur in fide perseuerare:
misericordie operibus intēdere: opera tenebra
rum abiicere: ⁊ arma lucis induere: ⁊ consola-
mur per promissionem glorie. Et post capitulū
sequitur responsorium. In quibusdam tamen
ecclesijs non dicitur responsorium. Uidet̄ enī
hoc superfluere propter responsoria in noctur-
nis dicta: quia hodie nocturne ⁊ laudes matu
tine vbiqꝫ coniunctim canuntur. Hec tamen
ratio cessat si laudes matutine officium sit per
se. In omnibus tamen alijs horis post capitu-
lum sequitur responsorium. Post capituluꝫ
seu responsorium chorus exhortationi assenti
ens hymnum resonat. Post hymnum seq̄t
versus. Quia enim per canticuꝫ zacharie quod
statiꝫ subsequitur promissio notatur. ⁊ nos tar
di sumus ad credendum promissionibꝰ. Ideo
premittitur v̄sus alta voce vt excitemur ad cre
dendum dei promissa. Et dicitur in quibusdaꝫ
ecclesijs versus. Repleti sumus māe misericor-
dia tua in quo recolitur tempus quo iustis re-
compensabitur merces post huius seculi labo
rem. Unde dicit. Repleti sumus mane preteri
tum ponens pro futuro prophetali certitudīe:
quia in mane eternitatis misericordia domini
replebimur. iuxta illud. Saciabor cuꝫ appa. glo.
tua. In alijs vero ecclesijs dicitur in matutinis
domine meditabor in te. Consequēter cho
rus versu excitatus subiicit canticum zacharie
scilicet Benedictus quod est Luce. i. c. qđ sem
per dicitur. iuxta quod ait apostolus. Seruien
dum est deo psalmis ⁊ in hymnis ⁊ cāticis idē
corde ore ⁊ opere. Siquidē ꝑ hymnuꝫ exprimi
tur leticia quaꝫ de consecuta libertate habemꝰ
Et quia christus hanc nobis letitiaꝫ acquisiuit
iccirco ne de huiusmodi beneficio ingrati esse
videamur in laudem dei cantando prorumpi-
mus antiphonam inchoantes. Et quia nos li-
berauit ei grates referimus. alta voce cantādo
canticum ipsum. ⁊ quare quia visitauit nos ex
istentes in miseria ⁊ fecit redemptionem plebi
sue. Quare etiam hoc canticum alta voce dica

tur in sexta parte sub quinta feria cene domini
dicetur. Ued ideo post p̄s. ⁊ lectiones ⁊ versū
canticum ipsum dicitur vt recordemur ꝙ fini
to tempore noui testa. quod per premissos ma
tutinales psalmos significatur remuneratio A
brahe promissa nobis dabitur si doctrina chri
sti imbuti: quod per lectionem. ⁊ ad dei seruici
um visitati. quod per versum significatur. sine
timore ⁊ sanctitate ⁊ iusticia oībus diebus ser-
uierimus deo. Rursus ideo psalmus Bene-
dictus in hoc loco dicitur: quia in eo agitur đ
precursore illius qui in sexta etate venit. Et iste
est sextus psalmus ī laudibus. Et nota ꝙ quia
hoc canticum ⁊ canticum marie scilicet Ma
gnificat anima mea ⁊c. euangelia sunt ideo ea
stātes cātamꝰ. Ceterꝫ hec duo cātica nō cātāt̄
in ecclesia eo ordine quo edita sunt: quem or-
dinem ponit magister in historijs vbi agit đ or
tu precursoris. Nam canticum zacharie prius
cantatur: ⁊ tamen secundo editum est: quia e-
niꝫ ibi legitur. Et erexit cornu salutis nobis qđ
est factum in resurrectione. Et quia loquit̄ ad
puerum qui fuit aurora solis. ideo cantatur in
laudibus. Canticum autem virginis: quia legi-
tur ibi Respexit humilitatem ancille sue eccle-
sie scilicet ipsius marie: quod quidem factū est
in sexta etate. ⁊ agit de incarnatiōe ibi. Susce-
pit israel puerum suum ideo canitur ad vespe-
ras scilicet in vi. officio diurno. Tertio canticū
symeonis quod sequitur canitur in septimo of
ficio scilicet in completorio: quia orat se dimit
ti in pace quod erit in septima quiescentium.
Rursus in tribus horis tria dicimus euangelia
scilicet in aurora benedictus: quia ibi vera lux
nunciatur. In vespera Magnificat: quia in fi
ne mundi prout ibi dicitur deus superbos disꝑ
det: ⁊ humiles exaltabit. In completorio. Nūc
dimittis: quia post iudicium sancti in pace re-
gnabunt. Finito cantico antiphona q̄ꝫ dile
ctionem q̄ꝫ in laudando deum habet̄ debemꝰ
significat repetitur. Dum autem versus ante
ipsum canticum dicitur offertur incensum. vt
notetur deuotio ab igne caritatis egrediens q̄
in omni laude esse debet. Thuribulum eniꝫ est
cor hominis ignis caritas. incensum oratio. fu
mus in altum tendens est deuotio que sursuꝫ
tendet̄ debet. iuxta illud. Dirigatur oratio mea
⁊c. de hoc in quarta parte in titulo de accessu
pontificis ad altare dictuꝫ est ⁊ dicetur sub ve
speris. Primo autem offertur incensum circa
altare. nam ⁊ sacerdos legalis mane ītrabat tē
plum vt super altare incensum offerret: vt dice
tur sub ti. de vesperis. offertur itaqꝫ incensū cir
ca altare vt notetur canticum toto cordis affe
ctu esse proferendum. Et ne nobis accidat qđ

contigit Zacharie cui dum incensum offerret apparuit angelus dicens ꝙ ei nasceretur filiꝰ. Quod quia illi non credidit obmutuit. credamus igitur de promissionibꝰ dei ne a laude eiꝰ muti efficiamur. Alia etiam ratio sub vesperis dicetur. Post canticum sequitur oratio per quam est impetranda promissio. de qua dictū est in prohemio huius partis. De laudibus matutinis quas monachi dicunt. in preceden ti titulo dictum est.

De prima. Rubrica.

Ostquaz de nocturnali premissum est officio cōuenit aliqua dicere de diurno. Et primo de hora prima in qua deū laudare debemus. Tum quia est initiuꝫ diei et nobis dedit noctem cum salute ⁊ sine sathane impedimento trāsire. prout in completorio rogauimus ipsum. Tum quia tali hora christus a iudeis pilato traditus est. ⁊ etiam angelus nūciauit mulieribus ad monumentum orto iam sole venientibus eum surrexisse. eadem etiam hora visus est ī lictore maris a discipulis piscātibus dicens illis. pueri habetis aliquid pulmēti. Tum quia eadem hora dominus conueniebat in templo. ⁊ populus manitabat. vel idest mane expectabat. vel idest eum mane festinabat. Tum etiam quia scriptura dicit. Primum querite regnum dei. Merito ergo ecclesia in hac hora dominū laudat. ⁊ eū inuocat dicens Deus in adiutorium meum intende cum glorificatione sequenti. ⁊ inde petit liberari ⁊ a persecutione mundi. ⁊ a tentationibꝰ dyaboli: vt patet in hymno. Jam lucis orto sidere ⁊cetera

Est autem notanduꝫ ꝙ in prima hora hymnus ipse inuariabilis est: quoniam quolibꝫ die premissa liberatione egemus. Similiter ⁊ in cōpletorio hymnus. Te lucis ⁊c̄. Jn quo petit ecclesia a fantasmatis liberari qua etiam liberatione semper egemus. prout sub completorio dicetur. Quedam etiam ecclesie nunquā variant antiphonam ad primam. Cum enim deus sit īuariabilis qui est alpha ⁊ o idest principium ⁊ finis. iccirco quia semper a nobis primicias et decimas exigit. tanquam semper soluentes primicias dei nunquam variaut antiphonam sed semper dicunt illaꝫ de trinitate nisi aliquod festum accidat: quia tunc fit de ipso festo. Alie tamen ecclesie variant antiphonam ⁊ hymnū ⁊ in dominicis ⁊ in ferijs ⁊ in festis dei ⁊ sanctorum. Post antiphonam sequuntur psalmi. ⁊ ex continentia precedentis hymni euidēter apparet quare dicatur primus psalmus. Deus in nomīe tuo ⁊c̄. Jn quo ecclesia orat a periculis ⁊ ab inimicis liberari. Deinde se armat primo contra hostes cingulo castitatis cuꝫ dicit Beati imaculati in via ⁊c̄. Secundo galea salutis scilicet spe cuꝫ dicit. Retribue seruo tuo ⁊cetera. de quibus dicetur sub sexta. Tertio etiam scuto fidei cum dicit. Quicumqꝫ vult ⁊c̄. in quo fides nostra continet: vt iam dicetur q̄ est scutum ⁊ munimen nostrum ⁊ victoria cōtra carnem mundum ⁊ dyabolum ⁊ eius omnes tentationes. Unde petrus. Cui r̄sistite fortes in fide ⁊cetera. Quarto sumit gladium spiritus quod est verbum dei dum dicit capitulū siue lectionem que pertinet ad doctrinam: q̄a oportet vt precedant bona opera que per psalmos significantur. ⁊ tandem sequant̄ doctrīa de spiritualibus ⁊ secretioribus. iuxta illud cepit Jhesus facere ⁊ docere. Sunt ergo tres psalmi scilicet. Deus in nomine. Beati immaculati in via. Retribue vt in tribus horis munimentum contra impugnationes interiores et exteriores habeamus. Et dicuntur sub tribus glorificationibus eo ꝙ trinitas in nostris operibus glorificatur. Secundus psalmus est. Beati immaculati vsqꝫ Retribue. Tertius est Retribue vsqꝫ legem pone mihi. qui ex octonarijs versuum constituuntur. Habet enim vnusquisqꝫ sedecim versus: quorum duodeciꝫ significāt duodecim prophetas. Alij quatuor designant maiores prophetas scilicet Hieremiam Ysaiaꝫ Danielem ⁊ Ezechielem. siue duodeciꝫ apostolos ⁊ quatuor euangelistas. Dicuntur ergo illi duo psalmi ex sedecim versibus constituti vt ostendatur ꝙ ea que duodeciꝫ prophete ⁊ quatuor maiores. siue duodecim apostoli ⁊ quatuor euangeliste dixerunt pro posse obseruare debemus. De octonarijs dicetur sub titulo de cōpletorio. Sunt etiam quodammodo quinqꝫ psalmi habito respectu. ac diuisionem octonariorum versuum cuiuslibet p̄s. significantes ꝙ ecclesia petit ne mors īgrediatur per fenestras quinqꝫ sensuum nostrorum. seu vt quinqꝫ sensus nostri per diem diuinitus muniantur. Primus est. Deus in nomine tuo. Secundus. Beati immaculati. Tertius. Jn quo corrigit. Quartus. Retribue. Quintus. Adhesit. Et est sciēduꝫ ꝙ a psalmo Beati immaculati vsqꝫ ad p̄s. Ad dominum cum tribularer est vnus psalmꝰ continens. xij. capitula. qui secundum Ambrosium est paradysus pomorum ⁊ apotheca spiritus sancti. ideo ecclesia ruminat illum per horas velut species aromaticas deo ⁊ mundo. Sed queritur q̄re p̄s. ille. Deus in nomine tuo dicatur ad primā: queꝫ dauid cecinit duꝫ iudei

eum saul tradere volebant. Respondeo ideo qz
per cypheos qui interpretantur florentes intel
ligitur dyabolus: qui caducam floriditatem su
is ostendit. Ipse enim siue per se siue per mem
bra sua insidiatur nobis. ⁊ nos aperte persequi
tur vt nos eterne tradat morti. Ad vitandaz er
go eius caliditatem. iste psalmus in prima ho-
ra siue in diluculo cantamus: est quem dauid
cantabat vt ab inimicis saluaretur. Post illum
dicitur psalmus. Beati immaculati in via q̄ ple
nus est moribus: quia oportet vt hi quos deus
liberauit de vinculis ⁊ carcere inimicorū mori
bus bonis ⁊ in omni deuotione assistant. In
diebus vero dominicis: in quibus matutinale
dicitur. ⁊ historia mutatur dicuntur ad primā
quinqꝫ psalmi qui sunt in fine ipsius nocturni
dominicalis. scilicet. Deus deus meus respice
⁊c̄. qui psalmi quare in prima dicantur sub cō
pletorio dicetur. In quibusdam tamen ecclesi-
is dicuntur soluz in dominicis a septuagesima
vsqꝫ ad pascha. Quo etiam tempore dicitur ad
primam psalmus. Dominus regnauit proptͤ ra
tionem ibi scriptam. In premissis etiam domi
nicis dicitur ad primaz psalmus. Confitemini
domino ne aliquid d̄ psalterio pretermittatur.
quin totum in septimana dicatur. Et quia ibi
presertim in versu illo. Hec est dies quam fecit
dominus ⁊c̄. agitur de resurrectione ad quam
dies dominici pertinent. Et secundum hoc in
dominicis dicuntur ad primam. ix. ps̄. vt cum
nouem ordinibus angelorum in resurrectōnis
gaudio trinitatem laudare possimus. In p̄mis
quinqꝫ scilicet. Deus deus meus respice. ⁊ seq̄n
tibus de christi passione cātatur. Per psalmuz
Confitemini. ⁊ tres quotidianos innuitur qꝫ ī
quatuor mundi partibus doctrinam quatuor
euangelistarum laudare debemus. In psalmo
Deus in nomine tuo petimus erroris depositi
onem. In confitemini exhortamur ad laudis
confessionem. In beati immaculati ad laudis
operationem. In retribue ad mandatorum re-
tributionem. Uerum quia fides est fundamē-
tum mandatorum ⁊ victoria que vincit mun-
dum: quia cetera sine fide frustrantur. ideo sub
ditur symbolum fidei. Quicumqꝫ vult: quod A
thanasius alexandrinꝰ ep̄s rogatu theodosij i-
peratoris ad eradicandam inualescentem her-
ticorum perfidiam ⁊ fidem catholicam diuul-
gandam edidit. ⁊ singulis diebus dominicis ec
clesia constituit cantari ad primam: quia popu
lus tunc maxime ad ecclesiam conuenit. vl' q̄a
fides principium salutis existit. Quidam tamē
ex curositate illud omittunt in illis diebus qui
bus in missa. Credo in vnum deum dicunt. q̇-
dam autem dicunt qꝫ dictus Athanasius fugi
ens a facie Constantini imperatoris in treueri
illud composuit quodqꝫ nō dicitur in ecclesia:
ex primaria ecclesie institutione. Et aduerte qz
in hoc symbolo due principaliter sunt partes.
scilicet de trinitate ⁊ d̄ incarnatione verbi: sed
de libero arbitrio premittitur. Postea sequi
tur capitulum in quo pastor oues ⁊ paterfami
lias operarios ne in calore ⁊ labore deficiāt cō
solatur. de quo iam dicetur. ⁊ dicitur quando
qꝫ capitulum. Gratia vobis ⁊ pax a deo galath.
i. a. quandoqꝫ. Pacem ⁊ veritatem Zacharie.
viij. d. Post capitulum sequitur responsoriū
Christe fili dei viui ⁊ cetera. vt ecclesia ostēdat
se innuere ⁊ applaudere his que in illo dicta sͭ.
Nihilominus tamen orat pro se. Unde postea
subiicitur versus. Exurge christe idest fac nos
exurgere. Exurge autem a vicijs nihil aliud est:
q̄ꝫ ad dominum redire. Sciendum est autē
qꝫ quedam ecclesie omittunt responsorium il-
lud. Christe fili dei viui in aduentu ⁊ in septua
gesima: quia licet tam patres qui fuerunt ante
legem q̄ꝫ qui fuerunt sub lege sperarēt per chri
stum a miserijs liberari: tamen quia ipse in illo
tempore nondum venerat. iccirco cum tempo
ra illa recoluntur misericordia christi minime
inuocatur. In festiuitatibus tamen sanctoruz
que in illis temporibus occurrunt illud dicūt:
quia in illis temptus gratie representatur. Que-
dam tamen ecclesie non dicunt capituluz. nec
etiam responsorium: sed solum versum. Exurge
volentes morem apostolorum immitari quos
legimus post ascensionem ante aduentum spi
ritus sancti in orationibus ex bonis operibus
perseuerasse sicut Lucas dicit. qꝫ ipsi adorātes
reuersi sunt in hierusalem cum gaudio magno
⁊ erant semper benedicentes in templo ⁊ lau-
dantes deum. Nec legimus eos tunc fecisse s-
momem ad populum: sed in die penthec. dato
cis spiritu sancto. hora tertia ceperunt tanquā
confirmati ad populū loqui in quo instruimur
qꝫ vsqꝫ ad horam tertiam bonis operibus ⁊ o-
rationibus vacare debemus. ⁊ tunc tandem a-
lios docere quod notat ipsa lectio seu capitulū
Nam psalmus ad opera. lectio vero ꝑtinet ad
doctrinam. propter hoc ergo lectionem in pri-
ma subtrahunt. ⁊ per consequens responsoriū
quod ei respondere debet. Rursus per primaz
pastoris opera intelliguntur. Unde tunc dicit
Respice domine in seruos tuos ⁊ in opera ⁊c̄.
qui pastor christi exemplo debet prius operari
vt in alijs horis alios ad operandum valeat ex
hortari. Ideoqꝫ non dicunt capitulum qd̄ est
exhortatio seu cōsolatio post psalmos. ꝑ quos
opera significantur. Sed post primam dicitur
lectio. vt dictum est in prohemio huius partis.

Subsequenter dicuntur preces: quoniaz in concilio agatheñ. de con. di. v. conuenit. statutum est vt preces siue capitula de ps. in singulis horis dicantur Dicuntur autem propter tria. Primo ad resecandas superfluas cogitationes. Secundo ad impetrandam misericordiam propter oues errantes τ operarios satiscentes. Tertio ad postulandum auxilium cõtra tẽtationes vt possimus in dominica oratione patrem securius inuocare. Et dicuntur hoc modo. primo nãq3 dñica oratio dicit' i q̃ sr. vij. petitiões pp septez dona spiritus sancti habenda vt iam dicetur. Sed quia musce moriẽtes perdunt suauitatem vnguenti precedant ipsuz kyrieleison. Oportet enim tale quid precedere qd̃ inanes cogitationes repellat a mente vt dicendo ipsam orationem mens que inuisibili loquitur sola inuisibilia cogitet. In diuinis siquidem officijs ante ipsam orationem dicitur ter vl' semel kyrieleison. τ postea ter vel semel christeleison. τ iterum ter vel semel kyrieleison. Dicitur ter kyrieleison. ad notandum tres status diuitatis τ diuine maiestatis quos aliquo modo in ecclesia celebramus. Sed semel dicitur ꝓpter vnam substanciaz. Primus status fuit ante assumptam humanitatem quando trinitas inuocabatur. sine copulatõne humana nature τ dicebatur dominus,: quia dominus nomen illi. Secundus fuit post assumptam humanitatem scilicet quando christus videbatur in terra. τ nihilominus credebatur a suis deus τ filius dei. propter assumptam enim humanitatez que vncta est oleo spirituali vocatur christus. Unde in medio statu dicimus christeleison. Quando igitur ter dicimus christeleison ostẽdimus eum nunq̃3 fuisse seperatum a substancia sancte trinitatis: licet fieret homo. Sed qñ semel ostendimus eum fuisse soluz inter homines. τ neminem sibi per omnia similem habuisse. Tertius status fuit ex eo tempore quo voluit clarificare assumptam humanitatem plusq̃3 esset q̃3diu mortalis erat. Quia ergo in illa clarificatione ostensa est trinitas. ideo dicimus ter kyrieleison. semel vero dicitur propter vnã substantiam. De horum verborum efficacia dictũ est in quarta parte sub titulo de kyrieleison. Et nota ꝙ premissi status dicuntur propt̃ nos non propter deum apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. P⁹ kyrieleison sequitur dominica oratio: i qua sr̃ septem petitiones. propter habenda septem spiritus sancti dona. per que merentes septez virtutes. τ per istas a septem vicijs liberarari ad octo beatitudines ꝑueniem⁹. Et dicitur voce demissa τ secrete. Primo vt per hec verba humilitatis. τ orationis deuotio significetur. Secundo vt quasi ad interiora r̃uersi ipsas res cũ magna diligentia mente capiamus quas v̄bis pronunciamus. Tertio quia in ea deo loq̃mur qui non tantũ verba sed renes scrutator τ corda. Quarto ad notandum ꝙ oratio ipsa potius habet efficaciam in deuotiotione cordis q̃3 in clamore oris. Licet enim moyses ad dominuz non clamaret ore tamen dominus qui magis attendit clamorem cordis q̃3 oris. inquit ei. q̃d clamas ad me exo. xiiij. c. Finis tamen ipsi⁹ orationis alte pronunciatur: vt ab omnib⁹ confirmetur: τ vt auxilio precum astantium respõdentiuz. Amen a tentatione liberemus: quia sicut ait Augustinus. Impossibile est multitudinem non exaudiri. Principium quoq3 ei⁹ publice pronunciatur: vt per hoc populi astantes ad orandum inuitentur. Sane dominica oratio dicitur vt vita spiritualis anime impetretur. propter quod immediate illa dicta subiicitur. Uiuet anima mea τ laudabit te τc̃. deinde sequitur. Erraui sicut ouis que τc̃. i quo fit cõfessio. Non enim potest in deo viuere qui nõ confitetur. Consequẽter dicitur. Credo in deum in quo fides nostra continetur. sine qua ĩpossibile est deo placere. τ per quam cõtra oĩa aduersa armantur: qui per dominicam orationem mundantur. Et dicitur voce dimissa finis vero alte ad notanduz ꝙ corde creditur ad iusticiam. ore autem confessio fit ad salutem: extra de sacra vnc. de quo in quarta parte dictũ est vbi de symbolo agitur. Postea sacerdos quasi suspirans dicit. Et ego ad te domine clamaui τc̃. iuxta illõ dauid. De profundis clamaui. Quia vero non est speciosa laus in ore peccatoris: quia peccatori dixit deus. Quare tu enarras iusticias meas. τ assu. test. meuz per os tuum. iij. q. vij. §. ꝙ testatur. ideo petit' sibi gratiam conferri qua repletus possit digne laudare dicens. repleatur os meũ laude. Subsequũtur etiam postea multe preces: quibus ecclesia orat postulat. τ gratias agit iuxta doctrinaz apostoli ad thi. Obsecrat dum dicit. Domine auerte faciem tuam τc̃. proprie autez obsecratio est quando cum adiuratione petitur: vt cuz dicitur per passionem tuam libera nos domine. Orat dum bona sibi dari petit: vt ibi cor mundum crea in me deus. Postulat dum a se mala sibi contraria remoueri petit: vt ibi. Dignare domine die isto. Sine peccato nos custodire. Gratias vero agit pro iam receptis: cum dicit. Benedic anima mea domino. de hoc etiã sub titulo de tertia dicetur. Potest etiam τ aliter dici: quoniam oratio dominica cum sequentibus precibus τ cum psalmo. Miserere

mei deus.ideo dicuntur qñ sunt intra ecclesi-
am nostram qui minima ⁊ qui maxima cõmit
tunt pro minima cõmittentibus. ⁊ pro se ipso
sacerdos orat qñ kyriel' ⁊ orationem domicaz
dicit.in qua nemo se excusare potest nisi vera-
citer dicat.Dimitte nobis debita nost.⁊c̃.Pro
maiora cõmittentibus ⁊ p penitentiaz resurgẽ
tibus dicitur ps̃.Miserere mei deus: qui pro-
prie pertinet ad penitentes. prout dictuz ẽ sub
ti.de laudib⁹ matutinis.⁊ viuet anima mea ⁊c̃
quia anima mortua fuit post mortale peccatũ
Errorem etiam suum exponit dicens.Erraui si
cut ouis que ⁊c̃.Medicinam querit vbi dicit.
Quere seruum tuum ⁊c̃.quia man.tua nõ sum
oblitus.i.paratus sum adimplere.Rursus ĩ his
precibus ecclesia orat pro peccatis.⁊ presertim
pro quatuor orat.s.pro ĩmundicia remouenda
⁊ pro mundicia conferenda pro tristicia que ẽ
ex morsu cõscientie remouẽda.⁊ pro leticia cõ
ferenda.pro quibus dicit q̃tuor particulas illi⁹
psalmi.Miserere mei.Pro ĩmundicia remouẽ
da dicit.Auerte faciem tuã a peccatis meis.q̃i
dicat'noli ea eternaliter punire: sed quia possz
esse q homo non curaret ea deleri.ex quo i p̃-
senti non punirentur.ideo addidit. Et omnes
iniquitates meas dele.pro mundicia vero con
ferenda dicit.Cor mundum crea in me deus.
Sed quia etiam collata mundicia homo eam
sibi collatam ignorat.⁊ adhuc cõscientie mor-
su torquetur.ideo addidit. Ne proiicias me a
facie tua ⁊c̃.Deinde pro leticia conferenda di-
cit.Redde mihi leticiam salu.tui ⁊c̃.Sed quia
adhuc restant inimici qui nos ad mala traherẽ
nituntur qui sunt tres.s.caro mũdus ⁊ dyabo
lus.Jccirco cõtra inimicos ponit tres versicu-
los.s.Eripe me domine ⁊ alios duos sequẽtes.
inimicis vero repulsis iam laudare potest.Un
de dicit sic.Psalmũ dicam nomini tuo ⁊c̃. Et
quia omni tempore laudandus est adiungit ⁊
reddã vota mea ⁊c̃.⁊ etiam in omni loco ideo
adiungit.Exaudi nos de⁹ salutaris noster. Ad
huc quia per passionez redempti sumus. ⁊ per
eum nostra oratio recipit efficaciam.ideo r̃du
cimus ad memoriam que in passione domini
legimus ⁊ cantamus videlicet.Sanctus deus
Sanctus fortis ⁊c̃.Jnde hortamur animã no
stram ad benedicenduz sibi. propter beneficia
nobis collata ibi.Benedic anima mea domio
⁊c̃.Consequenter vero vt pura sit oratio cõem
facit confessionem.per quam a venialib⁹ mun
damur.sine quibus cõis vita facile non ducit̃.
Et quia hominis confessio nil valet nisi interi
us conuertatur.ideo subiungit.Conuerte nos
deus salutaris noster. Preterea quia in princi
pio diei est orat a peccato per deum liberari di
cens.Dignare domine die isto ⁊c̃.sine quo vix
potest esse ad momentum humanitatis fragili
tas.Et quia necesse est vt misericordia dei seq̃-
tur sicut preuenit.iccirco addit.Fiat misericor
dia tua ⁊c̃.Demũ orat pro diuersis gradib⁹ ec-
clesie.⁊ tandẽ concludit per ps̃.Miserere mei
deus. post quem noster opilio solus orat ꝓ oi
bus in collecta. Dum autem sacerdos orat seu
preces huiusmodi dicit. in diebus profestis se
ad terram prosternit vt maiorez in se ⁊ alijs ex
citet deuotionẽ.Sed finito ps̃. Miserere mei
deus surgit ceteris prostratis manẽtib⁹ ⁊ stãs
orationem dicit:qñ vicem gerit illius sacerdo
tis qui in celo est. ⁊ qui pro nobis quotidie in
terpellat.Primo ergo iacendo cuz ceteris orat
sicut ⁊ dñs cuius vicarius est priusq̃z r̃surgeret
cum peccatoribus conuersatus.⁊ in cruce pro
stratus est.Postea stando orationem dicit:vt
illius resurrectionem recolat cuius vicez gerit.
Jn quibusdum tamen ecclesijs omnes illo sur
gente surgunt in quo significant se spem rece-
pisse a peccatis resurgẽdi. Et nota q sola ec-
clesie vnitas adorando in faciem cadit. Jn
profestis ergo diebus qñq̃z prostrati oramus.
in quo octo significantur. Primuz infirmitas
corporalis:quia de puluere sumpti sumus.Se
cũdũ infirmitas animi: qr p nos nõ erigimur.
Tertiũ est erubescentia:quia nõ audemus ocu
los in celũ leuare.Quartũ prudentia:quia vide
mus vbi cadimus.i.in terrenis affligimur.Qui
tum vt cordis cõtritionẽ significemus.Sextũ
quia xp̃m adorantes eum ad terram descẽdis-
se.⁊ carnem de terra credimus induisse.⁊ hoc
etiam quidam figurant: qui volentes sibi sig⁹
crucis imprimere primus inclinati terram ma-
nu tangunt. Septimũ quia reducimus ad me
moriã:licet in paradyso angelici creati fuerim⁹
corpora nostra propter lapsum nostrum inter
animalia bruta iacere ⁊ animã corporali mole
grauari.Octauũ vt ipso actu confiteamur nos
esse peccatores.⁊ terrenis desiderijs inherere:
dum ventrez terre ⁊ animã pauimento infigi-
mus.⁊ hoc est introductũ ab abraham qui ca-
dens in terra dñm adorauit quez ꝓphete imi-
tati fuerunt.Uñ origenes in omelia illius euã-
gelij.Erant ioseph ⁊ maria mirantes super his
⁊c̃.ita dicit.sancti prophete qñ angusti⁹ aliq̃d
contemplabant̃.cadebat in facies suas vt pec-
cata per ruinam corporis plenius purgarent̃.
Qñq̃z etiam in priuatis orationibus genua
flectimus:vt salomon ⁊ apostolus dicens.Fle
cto genua mea a.p.d.n.extra de imu.ec. decet
vt per hoc omne genu xp̃o flecti innuamus: sz
tunc non prostrati sed facie erecti stamus. q̃si
ipso actu dicentes trahe me post te.Quid dice

re debemus dñ genu flectimus in.vj.parte sub ti.de pascha dicetur. Et qñqȝ stamus letantes ꝙ in domo dñi ibimus. In primo quidem mõ exprimimus conditionem nostram. In secundo desiderium. In tertio spem. In dieb⁹ vo dñicis ꝛ in paschalib⁹ genuflectio non fit. nec dicitur per horas kyrieleison. nec oratio dñica sed stantes oramus propter leticiam resurrectionis quã tunc recolimus. de quo in sequenti parte sub festo pasce dicetur. nec in dieb⁹ pẽthe. quibus recolimus libertatem. per aduẽtuȝ spiritus sancti nobis datam. Nec in alijs festiuis diebus propter leticiã ipsaꝝ festiuitatũ i qbus recolimus sanctã societatẽ angeloꝝ ꝛ sanctoꝝ que iam est in leticia sempiterna nisi pro presentia corporis ꝛ sanguinis xpi. In alijs tñ diebus stantes capite inclinato orare debem⁹ sicut ꝛ deuote mulieres ad monumentuȝ fecerunt. ꝛ tunc etiaȝ huiusmodi flebiles preces vite presentis dimittimus ad notandum ꝙ in futura resurrectione vbi erit vera libertas ꝛ vera societas nulla precatio exercebitur pro miseriis. de hoc dicetur in.vj.parte sub ti.de sabbato post penthe. In quibusdam tñ ecclesijs in omnibus officijs dicitur dñica oratio licet stãdo. Nã illa est sal ꝛ cõdimẽtũ sacrificij ꝛ i ve.te.nl' lũ sacrificiũ sine sale fiebat. ita nullũ officiũ nrȝ sine illa fieri debere vr. De hoc etiã dictũ est in prohemio huius partis. Sane preces huiusmodi mistice humilitatẽ significant. prout sub completorio dicetur. versi autem ad orientem illas dicimus. de quo dictum est in prohemio huius partis. Ultimo subiicitur oratio ꝙ̃ salutatio. s. Dñs vobiscum precedit. ꝛ etiam sequit' quia sicut dñs postꝙ̃ resurrexit salutauit apostolos dicens. Pax vobis. ꝛ postea eis locutus est. ꝛ post locutionem iterum dixit pax vobis. ita ꝛ presbyter eius vicarius postꝙ̃ surrexit ab accubitu salutat fratres dicens. Dñs vobiscuȝ ꝛ pro eis orat. ꝛ post orationem iterum dicit. Dominus vobiscum. quasi dicat. Si gratiã dei impetrastis in illa perseuerate. ꝛ iterum populus dicit. Et cum spiritu tuo. Ac si dicat. Orasti pro nobis. ꝛ nos pro te oramus. de hoc dictuȝ est in quarta parte sub ti.de salutatione ad populum. Nouissime dicitur benedicamus de quo dictum est in prohemio h⁹ partis. Post ꝙ̃ vero ecclesia direxit orationes ad dominuȝ implorat orationes sanctoꝝ dicens. Preciosa in cõspectu ꝛc. qḋ non est ḋ prima. inde est ꝙ quidam dicunt illud post matutinas laudes. Etiam quidam interponunt inter primã ꝛ preciosa. Primã de beata virgine. Et quidã missã animaꝝ. ꝛ quidã religiosi hoc in capitulo dñt. Aliqui tñ dicunt esse prima scḋm ea que dicta

sunt in prohemio vbi agitur ḋ lectione continuantes illud cum prima. Deinde sacerdos ad honorem trinitatis orat generaliter pro se ꝛ ꝓ omnibus dicens ter. Deus in adiu. ꝛc. vel dicitur ter vt petat auxilium contra insidias dyaboli carnis ꝛ mundi. vl' in honorẽ trinitatis. ꝛ ideo subiicitur. Gloria patri ꝛc. nec post Gloria patri sequitur alleluya. pro eo ꝙ locus in quo hec dici consueuerunt. puta capitulum sacer ñ est. Sicut enim sacer locus significat illam hierusalem in qua vox illa angelica. s. Alleluya auditur. ita locus ille non sacer peregrinationem nostram representat in qua peccamus. Deinḋ quia dum in hac vita sumus peccamus. iḋ subiungimus kyrieleison ꝛ pater noster. ꝛ postea Respice domine in seruos tuos ꝛc. vbi dicitur ꝛ dirige filios eorum. Filij nostri sunt cogitationes que de mente nostra nascuntur quas ad opera domini implenda rogat dirigi. opera vero manuum nostrarum sunt opera exteriora q̃ interius a cogitationibus procedũt. Sed quia omnia ad vnum tendunt. ideo postea dicit opus singulariter cum dicit. Et opus manuum nostrarum dirige. Et iterum opilio siue pastor pro omnibus ouibus orat generaliter dicens. Dirigere dignare domine ꝛc. Oratione vero ḋ uicium concluditur: vt diuina gratia que actiones nostras precedit etiã ipsas subsequatur.

De tertia. Rubrica.

Ora tertia deo laudes exsoluimus: quoniam in illa secundum Marcum Jhesus linguis iudeorum morti adiudicatus est. ꝛ a pilato ad columnam ligatus ẽ et flagellatus. Merito ergo hora illa oram⁹ vt sicut spiritus sanctus ab adam per dyaboli suggestionẽ seperatus est. ita ꝑ xpi crucifixionẽ dignet' eadẽ hora sps sanctus in cordib⁹ nr̃is infundi. In hac ẽt hora repromissus sps scũs dat⁹ ẽ apl'is. ꝛ visibil'r dei maglia loqbãt'. vñ i actib⁹ apl'oꝝ. Nõ sũ isti ebrij cũ sit hora.iij. diei ꝓpter qḋ dr̃ hymn⁹. Nũc scẽ no. sps ꝛc. Dr̃ etiã ps. Legẽ pone: qꝛ tũc lex noua data ẽ apl'is. Or võ hõ ꝑ legẽ dei a morbo peccati sanat'. Juxta illḋ sapie. Nec herba nec malagia sanabat eos sȝ tu⁹ smo dñe ꝛc. Jḋ i qbusdã eccl'ijs dr̃ capitulũ illud. Sana me dñe ꝛc. Hier.xvij.c. ꝛ rñsoriũ. Sana aiaȝ meã ꝛc. Et qñȝ illud dr̃ Caritas dei diffusa ẽ. Ro.v.c. ꝛ qñȝ illud. Obsecro vos fr̃es ꝑ miaȝ dei. Ro.xij.c. Rursus qꝛ ñ põt sanari nisi cõfueť. iḋ seqť ṽsus. Adiutor me⁹ esto ꝛc. q.d. ꝙ̃uis liber ꝛ san⁹ i via tua sim ꝯstitut⁹:

tamen non sufficio sine tuo adiutorio perueñr
ad illam meridiem. de qua dicitur. Indica mi-
hi vbi pascas vbi cubas in meridie. Unde dici
tur. Adiutor meus esto domine. ⁊ subiungitur
Ne derelinquas me idest inceptum meum ne
intermittas: quia sine te nihil est conatus me⁹
neqꝫ despicias me idest ne contempnas quia ego
mortalis te eternum audeo querere: quia tu es
deus meus qui me creasti ⁊ recreasti salutaris
meus idest qui sanas plagam peccati mei. De
inde omnes ad orationem prosternuntur. ⁊ p
sequitur sacerdos modum orationis quem a-
postolus docet dicens. Primo omnium fiant
obsecrationes orationes postulationes ⁊ gra
tiarum actiones pro omnibus. ⁊ pro his q̃ sub
limitate sunt. Obsecratio fit cum adiuratione
pro malo remouendo. Oratio pro bono impe-
trando vel pro malo superando. Postulatio p
bono adipiscendo siue cumilando. Gratiarum
actio pro bono iam collato conseruando. Ob
secratio est ibi. Ego dixi dñe ⁊c. vbi petit vulne
ra sanari ⁊ medicinam dari. Oratio ibi fiat mi
sericordia tua domine. vel ibi. Ostende nobis
domine. Postulatio ibi. Conuertere domine
vsqꝫ quo. vbi postulamus vt per domini auxili
um omnia nobis aduersa remoueantur. Grati
arum actio ibi. Sacerdotes tui induantur ⁊c.
⁊ hoc pro nobis omnibus. Item orat pro regi
bus ⁊ pro his qui sunt in sublimitate dicens.
Saluum fac regem. ⁊ oremus pro põtifice no-
stro ⁊ pro omnibus viuis dicens. Saluum fac
populum tuũ ⁊c. Et pro defunctis dicens. Ore
mus pro fidelibus defunctis. Sequitur etiam
Miserere mei deus pro his qui sunt in graui-
oribus peccatis sicut precessit dominica oratõ
pro his qui sunt in quotidianis. Post hoc sur
git opilio siue sacerdos. ⁊ omnibus prostratis
manentibus orat pro vniuersis. de quo dictuꝫ
est sub prima.

De sexta. Rubrica.

Hora sexta pro
nobis crucifixus ⁊ clauis confi-
xus est christus quaꝫ tenebre su-
per omnem terram facte sunt vt
sol in morte domini sui lugens se quasi nigris
tegeret vestitus ne illum crucifigentibus lumẽ
preberet. Hac etiam hora in die ascensionis cũ
discipulis discubuit. Merito ergo ecclesia illa
hora deo laudes exhibet gratias ei agens: quia
pro ipsa christus pati voluit. propter quod ipꝫ
diligit vehementer. vnde in canticis. Nuncia-
te dilecto: quia amo. lang. ⁊ ob hoc tunc dicit
ps. Defecit in salutari tuo ⁊c. Dicitur etiam re-
sponsorium. Benedicam dominuꝫ in omni tẽ
pore supple quia dignatus est pati pro me. i. p
salute anime mee. Hac etiam hora adaꝫ de pa-
radyso eiectus est. Recte ergo illa hora deũ de
precare debemus. vt vnde ille propter superbi-
am eiectus est illuc per humilitatem ⁊ bonam
operationem redeamus. Sane officiũ sexte
statui tpis respõdet sicut ⁊ officia aliaꝝ horaꝝ.
In prima nanqꝫ hora est inchoatio. In tertia
profectus. In sexta consumatio scꝫ quia sol i p-
ma incipit lucere. In tertia magis calet. In se-
xta est in summo feruore: quod indicãt verba
hymnoꝝ que in ipsis horis ⁊ etiam in nona p
mittuntur. Inchoationi respõdent verba que
dicuntur ad primã in ps. Deus in nomine tuo
saluũ me fac. ⁊ i virtute tua libera me. i. sepa me
a zypheis. In principio nanqꝫ nostre conuersi
onis incipimus a malo separari. vnde ibi meri
to petimus qui tandem loco ⁊ premio separa-
ti sumus. Ad idem pertinet quod dicit secun-
dus ps. Utinaꝫ dirigantur vie mee. ⁊ qd dicit
tertius ps. Retribue seruo tuo. i. frequenter tri
bue. Et vbi dicit viuifica me ⁊c. supplendum ẽ
tamen qui premortuus eram per peccatuꝫ. vn-
de petit per gratiam iustificiari. Ad profectum
pertinet quod dicitur in principio tertie. Le-
gem pone mihi domine. Sibi eniꝫ posito i via
petit dari legem correctionis. Ad consumatio
nem pertinet quod dicitur in principio sexte.
Defecit in saluta. tuo anima mea ⁊c. i. aia mea
posita in salutari tuo defecit terrenitate. vel de
fecit in salutari tuo. i. anima mea tendens in sa
lutari tuo. defecit in terrenitate. quando enim
quis magis tendit in dilectionem dei tãto ma
gis deficit a terrenis ⁊ quasi que nimio deside
rio languet. iuxta illud. Fulcite me floribus sti
pate me malis: qr amore langueo. Per flores q
dẽ initia bonoꝝ opeꝝ. per mala perfectio acci-
pitur: que etiã alios accendens quodãmõ con
solatur. non tñ hic plenam recipit consolatõeꝫ
sed potius affligitur ex dilectione. Unde sequi
tur. defecerunt oculi mei in eloquiũ tuũ. ⁊ i fa
parte. Quõ dilexi legem tuã. ⁊ in tertia. Oculi
mei defecerũt i salutari tuo ⁊c. Ad hanc perfe-
ctionẽ pertinet responsoriuꝫ. Benedicam do-
nũ. ⁊ versicul⁹. Dñs regit. Nã sicut hꝫ alia trãs-
latio. Dñs pascit me nihil mihi deerit i loco pa
scue ibi me collocauit. i. dñs est pastor meus in
quo sum tutus ⁊ sufficiens. Uñ sequit. ⁊ nihil
mihi deerit. Spũalem enim subãꝫ credit a deo
sibi conferendã: qr iam scit se esse collatũ in lo
co pascue vbi fideles in fide plenius corroborã
tur. Uñ dicit ibi me collocauit. Quẽ enim do-
minus pascit in aduentu spiritus sancti eundẽ

regit idest in bonis operibus facit eum delecta
ri. ⁊ per rectum iter ducit ad tutissimam ciuita
tem hierusalez. tali nihil deest. teste apostolo q̄
dicit. Omnia in eo possum qui me confortat.
Dicitur autem quandoqꝫ capitulum illud.
Alter alterius onera portate galath. vj. a. Quan
doqꝫ illud nolite cōformari huic seculo. roma.
xij. a.

De nona. Rubrica.

Hora nona chri
stus clamans emisit spiritū. Mo
ri eniz voluit pro homine illa ho
ra in qua homo de padyso expul
sus est. Et in eadem hora per mulierem ⁊ ligꝰ
redemit quos per mulierem ⁊ lignum decepe
rat hostis. Ars autem vt arte falleret ⁊ me fer.
in ho. Unde le. In eadem quoqꝫ hora miles la
tus christi aperuit. ex quo duo nostre saluatio
nis sacramenta scilicet aquam baptismi ⁊ san-
guinez nostre redemptionis nobis eduxit ⁊ ve
lum templi scissum est. ⁊ monumēta aperta sᷓ.
Eadem hora inferna penetrans inextricabiles
tartari tenebras confringens. serasqꝫ eius com
minuens. captiuitatatem sanctorum secuz trās
uexit ad celos. igneaqꝫ rumphea submota anti
quum incolam in paradyso restituit. Eadem e
tiam hora cetus apostolorum ad orandum cō
uenire consueuit. Et petrus ⁊ ioannes ascende
bant in templuz causa orationis. Petrus quo-
qꝫ eadem hora ascendit in cenaculum oraturꝰ
quando raptus est in estasim ⁊ lintheuz plenū
reptilibus de celo ante se dimitti vidit audiens
petre macta ⁊ manduca. Merito igitur propᷓ
has prerogatiuas hac hora deum ecclesia lau-
dat dicens ps̄. Mirabilia ⁊c̄. ⁊ responsorium.
Redime me domine orans pro sua redemptio
ne ne oblita esse videatur ꝙ tali hora r̄dempta
est. Illud autem considerandum est ꝙ ī ho
ra nona iam sol declinauit a centro. status er-
go temporis innuit statum virtutum. innuit e
nim feruorem virtutum in quo animus prius
erat propter tentationes esse tepefactum. nam
vt ait beatus Gregorius. Uicia nos tentant v̄-
tutes nos humiliant. Cum enim vir perfectus
tentatur ab altitudine intimi gaudij descendit
ad considerandum suam fragilitatem. ⁊ ad vi-
dendum q̄ꝫ facilis sit ad casum. vt patet in apo
stolo qui dicebat. Ne magnitudo reuelationū
extollat me ⁊c̄. gaudebat enim paulus de reue
latione dolebat de tentatione. Unde ipse dicit
propter quod ter dominum rogaui ⁊c̄. Nisi e-
nim sibi molesta esset tentatio non rogaret vt
toleretur. Non est tamen sublata: quia per in-
firmitatez virtus cui gaudium d̄ebetur perfici
tur. Has tribulationes ⁊ angustias notāt aliq̄
versus psalmorum none. vt in prima parte. Tri
bulatio ⁊ angustia ⁊c̄. Et in secunda multi qui
persequuntur. ⁊ in tertia. Erraui ⁊c̄. Ab eisdem
petimus liberari in responsorio Redime me id
fac vt effectum redemptionis tue que facta est
in sanguine tuo sentiam in tribulationibꝰ me-
is. hoc idem est in versu. Ab occultis meis mū
da me idest repelle a me malam cogitationem
⁊ compesce suasorem secundum Augustinum
Et nota ꝙ responsoria dominicalia in tribꝰ
horis scilicet tertia sexta ⁊ nona conuenienter
respondent responsorijs ferialibus. Nam in re
sponsorio feriali ad tertiam scilicet. Sana ani-
mam meam ⁊c̄. petitur sanitas vulnerum: que
preterita peccata fecerunt. Et in respōsorio do
minicali. Inclina cor meuz ⁊c̄. ⁊ in versu. Auer
te oculos ⁊c̄. petitur cautela de futur quod fit
impletione diuinorum mandatorum. Item in
feriali responsorio sexte. Benedicam dominū
⁊c̄. fit iugis diuine laudis promissio. In domi-
nicali responsorio. In eternum domine ⁊c̄. fit
promissionis impletio. Ibi enī promittit se lau
daturum ⁊ hoc laudat. In responsorio vero fe
riali none. Redime me domīe ⁊c̄. petitur redē-
ptionis effectus quo fit vt res mentis .i. amor
sit directus ad deum. Et in responsorio domi-
nicali. Clamaui ⁊c̄. promittitur effectus pedis.
idest amoris scilicet clamor ad deum ex amor̄.
est enim clamor cordis. In pluribus tamen ec
clesijs sunt eadem tam in ferialibus q̄ꝫ in domi
nicalibus. Et est notanduz ꝙ versus qui di-
cuntur in tertia in sexta ⁊ in nona. neumaz ha
bent ad designanduz ꝙ in nulla hora exprime
re valemus gaudium ⁊ brauium sempiternuz.
Capitulum dicitur quandoqꝫ. Omnia pro-
bate thessel. v. c. Et quādoqꝫ Sicut in vno cor-
pore multa membra habemus Roma. xij. a.

De vesperis. Rubrica.

In hora vespertia signfi-
cat ecclesia primū aduentum do
mini qui fuit. Uergēte mundi ve
spere in vltima voluntate. d̄ quo
psallens reddit gratias deo. iuxta illud aposto-
li. Nos scimus in quos fines seculorum deue-
nerunt de pe. di. iij. Si enim inquit versus in fi
ne. P̄ xp̄s in vespe cruce depositus fuit. Eadez
quoqꝫ hora in cena sacr̄m corporis ⁊ sang. in-
stituit pedes discipu. lauit. Discipulis euntibus
ī emaus ī habitu pegrini ī fractōe panis se ma
nifestauit. Merito ergo eccl̄ia xp̄o ī hac hora

gratias agit. Est tamen duplex mundi vespera.
prout in sexta parte sub epyphania dicetur.
Sane sicut ait Ricardus episcopus cremonē.
in mitrali officium diei sequentis incipit in ve
speris: quia vespertina sinaxis idest hora p̄muꝫ
est officium secumdum Esdre consuetudinem
in quaternario numero prout dictum est in p
hemio huius partis. Unde vespertinū officiū a
vespera stella noīat̄ q̄ ī p̄ncipio noctis oritur.
Preterea licet ab initio mundi dies precederet
noctem. in nocte tamen dominice resurrectio
nis nox cepit precedere dieꝫ. vt dicetur in sexta
parte sub sabbato sancto in principio. Dicit
autem ecclesia in hac hora quinqꝫ psalmos. pri
mo propter quinqꝫ christi vulnera qui pro no-
bis obtulit sacrificium in vespera mundi. Se
cundo ad correctionem. vt videlicet defleamꝰ
⁊ petamus veniam peccatorum que in die per
quinqꝫ sensus corporis cōmittuntur ⁊ ad nos
intrant. iuxta illud Hieremie. Mors intrauit
per fenestras nostras. quis enim est qui visu n̄
concipiat. Tertio per ipsos quiqꝫ psalmos mu
nit se ecclesia contra nocturnales tribulatōes.
Hec enim hora insinuat fletum eorum quibus
occidit sol iusticie. ⁊ ita sunt in vespere de quo
dictum est. Ad vesperum demorabitur fletus
qui durabit vsqꝫ ad matutinum idem quousqꝫ
sol fidelibus oriatur qui occiderat peccatoribꝰ
secundum ꝙ sequitur. Et ad matutinuꝫ leticia.
Et propter easdem etiam causas pectus quin-
qꝫ digitis tundimus. Rursus seculares dicūt
quinqꝫ psalmos. religiosi vero quatuor propter
rationem tangendam in sexta parte sub titulo
de aduentu. Et nota ꝙ vespertinum matuti
numqꝫ officium ceteris horis in numero psal-
morum preferuntur. eo ꝙ in senaria operuꝫ di
stinctione vespere ⁊ mane solummodo memo
rantur. ⁊ in veteri lege matutini ⁊ vesp̄tini offi
cij antiquitas commendatur. quinqꝫ ergo psal
mis in sex vespertinis ebdomade officijs dicū-
tur ⁊ cantantur. psalmi secundum materiaꝫ di
ei. vt ecce in septima die scilicet in sabbato pro
pter resurrectionem. que sequitur agimus de
victoria ⁊ laude dei que sequitur victoriā. Un
de in primo psalmo scilicet. Benedictus domi
nus ad litteram agitur de victoria dauid con-
tra goliam. quantum vero ad spiritualem sen-
sum de victoria nostra qua dyabolum supera-
mus: quia ergo post victoriaꝫ nil restat nisi lau
dare dominum per quem victoriam habemꝰ.
ideo sequuntur quatuor psalmi qui sunt d̄ lau
de. In primo enim laudem promittit ecclesia.
Exaltabo te domine. In secundo seipsam inci-
tat. Lauda anima mea dominum. In tertio a-
lios inuitat. Laudate dominum. In quarto cō
gratulatur celesti hierusaleꝫ dicens. Lauda hie
rusalem dominum ⁊cetera. ⁊ sic de alijs ferijs
⁊ psalmis. In quibusdam ecclesijs statim pꝰ
psalmos sequitur hymnus. ⁊ post hymnum le
ctio siue capitulum. In quibusdaꝫ econuerso.
Et in quibusdam hymnum non cantant. Qui
post psalmos immediate hymnum cantant cō
gruum ordinem seruare videntur: quoniam p̄
mo est in corde dilectio: que per antiphonam
designatur. Deinde sequit̄ bona operatio quā
psalmus designat. Postea mētis exultatio que
per hymnum notatur. Sed quia exultatio sepe
negligentiam parit. iccirco sequitur lectio seu
capitulum que hominem ad cor reuocat. Qui
vero lectionem hymno preponunt volūt hym
num locum responsorij obtinere. Unde cum ī
festiuitatibus responsorium post lectioneꝫ can
tant hymnum pretermittunt. Ad maiorem ta-
men exultationem notandam in quibusdā ec-
clesijs vtrumqꝫ cantatur. ⁊ tunc responsorium
precedit hymnum. ad notandum ꝙ tunc maxi
me respondere debemus exhortatōi per prece
dens capitulum facte. post quod statim sequit̄
responsorium. Tamen generale est ꝙ quando
cumqꝫ cantatur responsorium precedere debꝫ
lectio cui respondere debet. Qui vero hymnuꝫ
non cantant illud attendere videntur ꝙ canti
cum beate marie sequitur quod excludit respō
sorium cuius locum tenet hymnus Nam si cā
ti cum Zacharie in laudibus matutinis exclu-
dit responsorium. multo magis canticum bea-
te marie virginis excludere debere videtur ī ve
speris. Et nota ꝙ ad vesperas dicitur capituluꝫ
Benedictus deus ⁊ pater secunda ad corint.
primo. a. Et illud. Dominus autem dirigat secū
da ad thessal. iij. a. Post hymnum sequitur
versiculus videlicet in sabbato. Uespertina o-
ratio ⁊cetera. In alijs diebus. Dirigatur domi
ne ⁊ vterqꝫ versus verspertinum tempus desi-
gnat in quo cantatur quod sonāt verba illa q̄ ī
psalmo sequuntur scilicet. Eleuatio manuū me
arum sacrificium vespertinum. Optat enim vt
oratio dirigatur ad domitum: quod de veteri
testamento tractuꝫ est vbi habetur ꝙ hora ve-
spertina sacerdos intrabat sanctum tabernacu
lum vel templuꝫ vt offerret thimiama super al-
tare incensi. sicut mane ītrabat vt offerret incē
sum. Hoc thimiama significat suauitatem odo
ris. hinc habet consuetudo vt dum dicitur ver
siculus sacerdos thurificet altare ad implendū
iuge sacrificium. sic enim fiebat in lege in qua
duo agni offerebantur. vnus mane ⁊ alter sero
⁊ hic pinguior ad notandum ꝙ caritas crescit
ideo ergo thurificatur vt simus semper bonus
odor deo p̄ficiendo in sn̄ia ⁊ doctrīa. Etiaꝫ q̄

propter promissiones dei debemus tales esse
vt simus ei boni odoris. Uel ideo in vesperis ⁊
matutinis post psalmos ⁊ lectionem dum ver
sus dicitur incensatur. ad notandum q nemo
potest bonum odorem deo reddere. Uel bo-
num exemplum operandi aliis dare: quod per
incensum significatur nisi prius in dei seruicio
operetur: quod per psalmos ⁊ alios doceat qd
per lectionem notatur. Unde mos inoleuit q
in precipuis festiuitatibꝰ antiphona ad magni
ficat ⁊ benedictus ter dicitur. siue totiēs canē-
do protelatur donec omnis populus qui inter
est incensi repleatur odore. Et vltimo dicit̄ cū
neuma voce quidem non significatiua: prout
dictum est in prohemio huius partis. Sacer-
dos autem qui maior est in ecclesie officio: vt
qui vicem tenet Aaron debet incensum offer
re vt sit thimiama sempiternum coram domio
⁊ suaue flagrans odor. iuxta illud. Dirigat̄ dn̄e
oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.
de hoc dictum est sub laudibus matutinis.
Dicitur ergo in vesperis versiculus exhortatio
nis scilicet vt excitet pigros ad intelligendum
promissa dei que continentur in cātico illo be
ate marie. Magnificat anima mea ⁊c̄. quod ē
Luce. i. c. Prima promissio facta fuit noe. Un̄
genes. Ponā arcū meū in nubibus celi ⁊ hec ī
pleta est. Secunda abrahe. ⁊ dauid abrahe dic
tum est. In semine tuo benedicent̄ omnes gē
tes. Dauid. dictum est de frructu vētris tui po
nam super sedem tuam. ⁊ hec impleta est in be
ata virgine: quod notatur in cantico suo ibi.
Recordatus misericordie sue. ⁊ p̄ hoc ergo cer
ti sumus q dabit nobis vltimā. s. paradysum.
Ideo autē canticuz ip̄z quotidie dicitur: vt fre
quentior dominice incarnationis memoria a-
nimas fidelium in opere dei in doctrina se ex-
ercentium ad deuotionem operis incepti accē
dat. Cum enim in cantico ipso notentur cogi-
tationes sicut in psalmo opera. Si diligent̄ be
ate marie actus ⁊ dicta sepe recolimus obſuā
tia castitatis ⁊ virtus operatōis semper ad ipsi
us operationis īmitationem perseuerabunt in
nobis. Nec etiaz nos mouebit fauor humanꝰ
indebitus non temporalium īmoderatus ap-
petitus non temporalis affectio. non de impe
tranda cōmissorum venia desperatio. Nempe
non nos mouebit indebitus fauor humanus:
quia cum beata virgo cōmendaretur a beata e
lizabet dicente. Unde hoc mihi vt veniat ma-
ter domini ad me ⁊c̄. Non ipsa mota fuit hūa
no fauore: sed seruans humilitatem clamauit.
Magnificat anima mea dominum. ⁊ tandez
adiecit. Quia respexit humilitatem ancille sue.
Et nota q dicit respexit humilitatem. ⁊ nō di-
cit respexit virginitatem. innuens mentis hu-
militatem preualere corporis integritati. Iterū
ideo dixit humilitatem: quia deus superbis re
sistit. eosq̄ʒ a beatorum sorte secernens per va-
ria penarum loca pro peccatorum īpietate di-
spergit. Non nos mouebit īmoderatus tēpo-
ralium appetitus: quia sicut ip̄e dixit iudex no
ster. Diuites dimisit ī anes ⁊ deposuit potētes
d̄ sede. Non temporalis afflictio nos mouebit
quia deus exaltat humiles. In hoc enim can-
tico exemplo humilitatis eius reformamur. et
filii dei incarnatio per quam depo. po. de se. et
exal. humi. ad memoriam reducitur vt fidei no
stre deuotio excitetur. Non desperatio de cō-
missorum impetranda venia. quia Misericor-
dia eius a progenie in progenies timentibꝰ eū.
Beda dicit q inde inoleuit cōsuetudo vt ī of-
ficio vespertino cantetur canticum beate virgi
nis. Et potius in vespertino q̃ʒ in officiis aliis.
Primo quia in ipsa vespera mundi suo singu-
lari assensu mundo succurrit perdito. Secūdo
quia per hoc fit incarnationis in vespera mun
di facte iugis recordatio. Tertio quia ipsa est
stella maris: que in huius mundi vespere nobis
lucer̄ cepit. sicut vespera stella a qua dicitur ve
spertinum officium. in initio noctis lucere in-
cipit. Quarto vt mens nostra per diez variis fa
tigata cogitationibus īminente quietis scilicet
noctis tempore. recolendo dicta dei genitricis
quicquid superfluum vel nociuuz diurna eua-
gatio contraxerit. totum hoc precibꝰ ⁊ lachry-
mis ea intercedente mundetur. Quinto quia
virgo portauit dominum in vespera mundi.
Rursus canitur in sexta laude: quia dominus
in sexta etate venit. sicut ⁊ canticum symeonis
in septima. propter septimā etatem quiescenti-
um. prout tactum est sub laudibus matutinis.

Ceterum hoc canticum est exultatio labo-
rantium. quorum spiritus exultat in domino:
quia fecit eis magna qui potens est cuius mi-
sericordia est in secula. Ob hanc exultationem
representandam lampadas accenduntur in ve
speris. Uel pro hoc cantico principaliter accē-
duntur eo q de euangelio est. vel vt nos d̄ nu
mero adolescentularum. ⁊ quinq̄ʒ prudentiuz
curramus cum lampadibus bonorum operuz
in odorem vngentorum beate virginis intran
tes cum ea in gaudiuz domini nostri. Et quia
opera nostra non sunt in lampadibus radian-
tia nisi fuerint caritate informata. ideo canticū
clauditur sub antiphona per quam caritas de-
signatur. Recantata antiphona in profestis
diebus prosternit se ecclesia in orationem pro
lixius orans q̃ʒ in aliis officiis: quia speciali-
ter orat pro his quibus occidit sol iusticie.

lꝫ ⁊ ꝑ alijs oret. ⁊ facit ea q̃ dicta sūt supius sub
titulo de tertia. vbi de precibus agitur. In solē
nibus vero diebus statim dicitur collecta. ⁊ q̃i
stantes oramus. De quo ⁊ in quibus officium
vespertinum cum hora prima conueniat ibi e-
tiam dictum est. Mortuorum officium in-
cipit a vesperis. non tamen habet secundas ve
speras ad notandum ꝙ hoc officium finez ha-
bebit quando anime saluandorū ab omni pe-
na liberate eterna beatitudine fruentur. Sed
sancti de quorum glorificatione in anima iam
certa est ecclesia primas ⁊ secūdas vesperas ha
bent. si in festo eorum nouem lectiones dican
tur. Primas enim habent pro glorificatione a
nime iam percepta. Secundas pro glorificatio
ne corporis quam habebunt que nunq̃ꝫ finem
habebit. Si vero habent tantum tres lectiōes.
primas vesperas habent tantuꝫ: non quia ⁊ ipi
duplicem stolam habituri non sint. cuꝫ hoc oī
bus electis non conueniat. Sed ecclesia ad ostē
dendum differentiam premiorū illis ⁊ istis de
bitorum magis solennizat pro illis de quorum
maiorib⁹ meritis sibi per miracula. vel per alia
documenta constat: q̃uis ad plenum certa eē
non possit. Nam ⁊ stella differt in claritate a
stella. Unde Augustinus ait in sermone d̃ be-
ato Stephano. Cum preciosa sit mors sancto
rum. si quid distare inter martires. p̃cipuus eē
videtur qui primus est. Quando tamen in ve-
speris precedentibus dicit̃ solūmodo antipho
na ⁊ collecta de festo sequenti prout dicet̃ sub
vigilia natalis. Postremo notandum est ꝙ
religiosi ante completorium premittunt colla-
tionem que a sanctis patribus originem traxit
qui dictis vesperis conuenire ⁊ d̃ scripturis sa
cris conferre solebant. ad instar operariorū ad
recreationem ad inuicem confabulantium. iō
q̃ꝫ tunc vitas confabulationes vel collationes
patruꝫ ⁊ his similia: que potius sint ad recrea-
tionem ⁊ delectationem legunt. ⁊ eruditiores
si dubium occurrerit interrogant.

De completorio. Rubrica.

IN hora cōple
torij christus orauit patrem. Ead̃
quoq̃ꝫ hora sanguīeas guttas su-
dauit. ⁊ etiam corpus eius in se-
pulchro positum fuit. ⁊ custodes d̃putati. Me
rito igitur in hac hora ecclesia deo laudes ⁊ g̃
tias agit. Illam etiam in memoriaꝫ eterni gau-
dij celebrat. Nam completo electorum nume-
ro in illa hora complebitur gaudium sanctorū
in die generalis retributionis. ⁊ inde est ꝙ cō-
pletorium significat gaudium. Dicitur autem
completorium: quia in eo completur commu-
nis vsus locutionis. cibi ⁊ potus ⁊ aliorū que
necessario pro corporis sustentatione sumunt̃
Et scd̃m hoc etiam significat finem vite presē-
tis. Sane hoc officium incipit preter moreꝫ
aliorum officiorum. Cōuerte nos deus ⁊c̃. Qr
enim quasi tota die psalmodie insistimus. ⁊ pe
ne impossibile est quin aliquem puluerem sup
bie contraxerimus. ⁊ quia sepe erramus. iuxta
illud. Erraui sicut ouis q̃ perijt. inde est ꝙ nos
humiliantes dicimus. Conuerte nos ⁊c̃. Pre-
terea quilibet q̃tumlibet perfectus ⁊ bonus e
stimare se debet imperfectum siue insipienteꝫ.
iuxta illud. Iustus accusator sui est. ideo dicit
sacerdos. Conuerte nos ⁊c̃. in his verbis indi
cans se peruersum. bonarum quippe mentium
est ibi culpa agnoscere vbi culpa non est. v. d.
ad eius de pe. di. ij. si enim in prin. Nam ⁊ si di
xerimus quia peccatum non habemus. ipi nos
seducimus. Hinc est ꝙ etiam consequenter in
uocamus diuinum adiutorium dicentes. De⁹
in adiu. me. vt Conuerte nos ⁊c̃. referatur ad p̃
terita mala tollenda. ⁊ Deus in adiu. ⁊c̃. ad bo
na opera futura facienda: quia sine dei adiuto
rio quicq̃ꝫ boni facere non valeamus. Quia ve
ro totum ad laudem trinitatis faciendum est.
ideo sequitur Gloria patri. Rursus incipientes
per Cōuerte nos deus salutaris noster. oram⁹
vt nos a malis conuertat. ⁊ iram suam a nobis
auertat. ⁊ qr merita nostra non sufficiunt eius
adiutorium postulamus dicentes. Deus in ad
iuto. m. ⁊c̃. Dicuntur autem quatuor psalmi
ad obtinendam remissionem peccatorum que
committimus dum sumus ĩ hoc corpore ex q̃-
tuor elementis ⁊ ex quatuor humoribus vl' cō
plexionibus composito: extra de cele. mis. in q̃-
dam. seu quia corpus ipsum ex his compositū
contra pericula ⁊ fantasmata noctis munim⁹
⁊ ideo cōmendamus. ideoq̃ꝫ tunc dicitur. In
manus tuas domine ⁊c̃. ⁊ Custodi nos ⁊c̃. Et
incipit ecclesia a voce perfectionis dicens. Cū
inuocarem exaudiuit me ⁊c̃. Hoc enim perfec
torum est. Sed quia perfecti se debent reputa
re imperfectos. iuxta illud Iob: extra de pur. ca
no. accepimus de pe. di. ij. si enim prope princi.
Etiam si simplex fuero hoc ignorat anima mea
ideo sequit̃ ĩ eodē p̃s. Miserere mei supple do
mine. ⁊ exaudi orationē meā: qd̃ est dicere im
perfectorū. Postea alijs admonitis ad bonū fa
cit in eodē psalmo mentioneꝫ de pace eterna.
ibi. In pace ĩidipꝫ. i. q̃ ē ĩuariabil' quā pacē sp ĩ
memoria dēm⁹ hr̃e. ⁊ maxīe dū corp⁹ q̇escer̃ dꝫ
ĩ lecto mēs dꝫ q̇escere ĩ deo. dꝫ ēt q̇escere ĩ spe.
Unde sequitur secūdus psalmus. In te domīe

speraui ⁊c. Sed quia spes non est sine timo-re. aliter enim presumptio esset. ideo sequit̄ tertius psalmus de tentatione scilicet qui habitat in adiutorio altissimi ⁊c. ī quo deus promittit liberare ecclesiam. Dyabolus est eniȝ quasi fur de nocte incedens. et ideo nocte imminente dicit ecclesia illum psalmū contra nocturnales tentationes. Dicitur ergo ille psalmus vt a quatuor tentationibus liberemur. scilicet a timore nocturno. a sagitta volante ī die. a negocio ambulante in tenebris. ab incursu ⁊ demonio meridiano idest ab incurrente demonio. Prima est leuis ⁊ oculta. Secunda est leuis ⁊ manife-sta. Tertia grauis ⁊ occulta. Quarta grauis et manifesta. In quarto vero psalmus scilicet. Ecce nunc ⁊c. benedicit ecclesia deum pro liberatione tentationum nocturnalium ibi. In noc-tibus extollite manus vestras in sancta ⁊ benedicite domino. Dicit enim Augustinus super hunc psalmuȝ. Nox res tristis est. dies leta res est. Ergo per noctem intelligitur peruersitas. p diem prosperitas. In aduersitate benedicēdus est dominus sicut ⁊ in prosperitate. exēplo iob qui amissis filijs ⁊ rebus omnibus dicebat. dominus dedit ⁊c. Sit nomen domini benedic-tum. Unde ⁊ hic dicitur. Benedicite dominū.

Sed queritur quare dicuntur tantūmodo sex versus illius ps̄. In te domine sperati. Re-spondetur ideo: quia dominus dicendo sextū versum: videlicet. In manus tuas domine ⁊c. sexta etate mundi. sextoq; die carne obijt. vt iā dicetur. Recte ergo sex versus tantum eiusdeȝ ps̄. in completorio cantamus vt in hac sexta etate in qua per eum redempti sumus. sicut ha-bet finis vltimi versus. ibi redemisti me domie deus veritatis. conformemur dormitioni eius vt scilicet membra quiescant ⁊ cor vigilet sicut caro eius in sepulchro quieuit. ⁊ diuinitas vigilauit. Notandum est ꝙ in quibusdam ecclesijs statim post ps̄. dicitur hymnus. ea forte ratione: quia per bonam operationem peruenit̄ ad exultationem absq; omnis purgationis medio ab his qui purgati transeunt ab hac vita. Alia etiam ratio iam dicetur. Et sic prius dicūt hymnum ꝙ̄ capitulum. ad ostendendum mi-stice ꝙ illi in quibus completa sunt signata p̄-cedentium laudum. seu perfecti qui per cōple-torium significantur preueniunt exhortationē que per capitulum significatur. Nec tamen capitulum pretermittunt: quia hic semper vt lis ē exhortatio. ad perseuerandum in bono: q2 nec nocet admisso subder̄ calcar equo. In alijs autem ecclesijs inter ps̄. ⁊ hymnum interponunt antiphonam. vel alleluya per antiphonaȝ seq̄ntes ordinem beati Ignacij. de quo ī prohemio dictum est. In alijs vero ecclesijs statim post ps̄. ⁊ antiphonam vel alleluya sequitur lectio. siue capitulum cum responsorio. In manus tuas ⁊c. Uel alio quia vt dicunt in omni officio dici debet lectio. Postea adiiciunt hymnum. Te lucis ⁊c. in quo optant protegi in noctur-nis tribulationibus. Alij vero non dicunt lectionem. prout in prohemio huius partis dictuȝ est. sed statim post ps̄. dicunt versiculum. Tuȝ quia tempus illud dormitionis non aptum est ad doctrinam. Tum quia post completorium non solum cibi ⁊ potus. verum etiam doctrīa que per lectionem significatur referenda non est. Hinc est quod statuit beatus benedictus. vt post completorium nemo loquatur. Dicitur autem capitulum. Tu auteȝ in nobis es domi-ne. Hieremie. xiiij. c. Religiosi ī hoc officio ante omnia lectionem premittunt dicētes. Fratres sobrij ⁊c. ne ordinem Esdre excedere videant̄. representantes in hoc etiam mariam magdalenam. de qua dominus dixit. Preuenit vngere corpus meū in sepulchro idest hoc fecit quod factura erat mortuo si licuisset. ita ⁊ hec lectio quasi vngit reddendo animas attentas ad vi-gilandum ante commendationem dormitōis.

Post hymnum subiicitur versiculus. Custodi nos domine. vel alius qui notat totius officij effectum. Postulatur enim domini custo-dia contra noctis pericula. Et dicitur acuta voce ⁊ cuȝ neuma. ex quo excitati ⁊ memores facti ineffabilis gaudij: quod erit merces laboris nostri. canimus canticum symeonis. Nunc dimittis ⁊c. quod est Luce. ij. c. Primo vt illius exemplo pacem inuenientes mereamur videre lumen quod est christus. Secundo ideo istud canticum canimus: quia sicut sanctus symeō cupiens ex hac vita in alteram transire illud cecinit. sic ⁊ nos dum dormire debeamus quasi morituri: quia somnus est quasi mortis imago illum canimus per quem nos domino cōmendamus. Tertio propter causam sub vesperis dictam. Quarto quia canticum illud est de vtro-q; aduentu. Unde merito illud dicimus vt premissionibus alliciamur ⁊ a vicijs quiescamus.

Considerandum est autem ꝙ cuȝ septē sint partes ceterarum horarum scilicet versus cum gloria patri. hymnus. psalmus. lectio. cantus. p̄ces. ⁊ oratio. In tribus tamen horis. scilicet in matutinis laudibus ⁊ vesperis ⁊ in completo-rio additur ⁊ octaua: videlicet canticum euangelicum. q̄ñ he tres hore pertinēt ad octauā. i. dn̄i resurrectionē: q2 mane surrexit. In vesper̄ se discipulis manifestauit. In cōpletorio discipulis ait. Pax vobis ea ꝓpter in his tribus horis hymnus q̄ est exemplū leticie ps̄. seq̄t̄ vt cōtineet̄ euangelio gr̄e. Euangeliuȝ gr̄e h9 officij est canticū symeonis. s. Nunc dimittis. in quo

pacem rogamus eternam. vt sicut symeon trã-
sire cupiens postquam vidit christum dimitti
rogauit. sic ⁊ nos post lumē fidei perueniamꝰ
ad splendorem spei vbi erit pax eterna. Con
sequenter oratio dominica ⁊ preces dicuntur.
quibus etiã contra noctis fantasmata nos mu
nimus. Subicit etiam symboluz in quo nostre
fidei professio continetur. vt si forte nos mori
contigerit in confessione fidei moriamur. Fit
etiam in quibusdam ecclesijs. sicut ⁊ in prima
confessio generalis. Alterna enim confessione
inuicem nos mundamus. iuxta illud. Confite-
mini alterutrum peccata vestra ne demus re-
quiem temporibus nostris. donec inueniamꝰ
locum domino. Precibus ergo ⁊ oratione cō
pletur hoc officium. iuxta illud apostoli. Oran
tes pro inuicem vt saluemur. Rursus preces
mistice humilitatem significant que in fine de
bet esse: quia sicut in principio ipsa necessaria
est ad quod significanduz voce humilima hoc
seruicium inchoatur. ita in consumatione ea-
dem humilitas monstranda est contra super-
biam in qua ceciderunt omnes qui operantur
iniquitatem. Post preces opilio noster siue
sacerdos commendans domino gregem suuz
dicit collectam. Unde non est congruuz vt pꝰ
hoc officium aliquid aliud fiat. nisi ꝙ pertine-
at ad quietem. Et attende quoniam ad primaz
⁊ ad completorium apostolorum symbolū nō
dimittimus: quia cuncta opera nostra in eius
nomen incipimus ⁊ concludimus in quez cre
dimus. Similiter ad vtrunqꝫ officium confessi
onez ⁊ Miserere mei deus adiicimus. vt quic
quid in nocte peccauimus aut in die deliqui-
mus per confessionem ⁊ penitentiaz diluamꝰ.
adimplentes illud. Confitemini alterutruz pec
cata vestra. Respicientes etiam illud quod oli
sacerdos farine assarium offerebat in die vit]
sue. medietatem in mane. ⁊ medietatem pꝰ me
ridiem. Sacrificium autem nostrum est spiri-
tus humiliatus. Ultimo notandū est ꝙ om
nia officia diurna quantuz ad ps̄. inuariabilia
sunt. nocturna vero variabilia preter istud. per
noctem enim intelligitur mundus iste qui va-
riabilis est. Per diem vero ille eternus qui est
inuariabilis de quo scriptum est. Ordinatione
tua perseuerat dies. Et est verior littera perse-
uerat in singulari quam perseuerant in plurali
licet aliter quasi communiter proferatur. Hoc
etiam officium in quibusdam ecclesijs quantū
ad hymnum inuariabile est. prout sub titulo d̄
prima dictum est. ⁊ etiam quantū ad psalmos
lectionem. preces. ⁊ collectam. ita ꝙ pro nulliꝰ
sancti solennitate. Sicut nec officium pri-
me variatur. pro eo quia in illa de pace. ⁊ spe-
cialiter de illa ad quam suspiramus agitur: que

vt premissuz est inuariabilis est. hoc duntaxat
excepto: quoniam in dominicis diebus dicūt
ad primam illos quinqꝫ psalmos. scilicet. Deus
deus meus respice in me ⁊c̄. ⁊ sequentes psal-
mos. Confitemini prout ibi dictum est. Sed
quare illi quinqꝫ psalmi in prima ⁊ versus. In
manus tuas domine ⁊c̄. in completorio potiꝰ
q̄ꝫ in alijs horis ponuntur. Responsio christus
cui in his horis canimus qui est principium ⁊
finis in cruce pendēs legitur incepisse psalmuz
illuz Deus deus meus. ⁊ omnes psalmos seq̄n-
tes seriatim vsqꝫ ad dictum versuz dixisse. ⁊ ibi
finiuisse ⁊ spiritum emisisse. Merito igitur et
nos in passionibus huius seculi constituti ad
ipsius immitationem in hora prima que est in
principio horarum diei. ⁊ non alibi dictos q̄n
qꝫ psalmos. Et in completorio quod secunduz
aliquam considerationem est finis siue vltima
horarum diei debemus dicere versum ipsum.
Quod vero hoc officium ad vltimam dei horã
pertineat hac consideratione apparet. Nam ī
prima dicis quatuor octonarios. versuuz ī psal
mis. duos pro prima. ⁊ duos pro secunda ho-
ris. ⁊ in tertia sex. duos pro tertia. duos pro q̄r
ta. ⁊ duos pro quinta. Et in sexta sex. duos pro
sexta. duos pro septima. ⁊ duos pro octaua. Et
in nona sex. duos pro nona. duos pro decima
⁊ duos pro vndecima. Restat vltima hora sci-
licet duodecima ad quam pertinet completori
um: quod notat hymnus. Te lucis ante termi-
num. Premissos autem octonarios combina
mus si duo caritatis precepta obseruamus fa-
cimus vndecim combinationes vt pro quauis
hora diei in qua delinquimus vnum domino
legis ⁊ caritatis binarum offeramus. vt pro p̄-
ma beati. pro secunda retribue. pro tertia legez
pone. pro quarta memor esto. pro quinta boni
tatem. pro sexta defecit. pro septima dilexi. pro
octaua iniquos. pro nona mirabilia. pro decia
clamaui. pro vndecima principes. Fiunt ergo
vndecim combinationes ad emendanduz vn-
denarium nostre transgressionis ⁊ in quolibet
octonario aliquid de lege domini memoratur
quia per eaz vinea colitur. ⁊ denarius eternita
tis acquiritur. Sunt ergo. xxij. octonarij qui p̄
horas diei dicuntur propter rationem sub titu
lo de prima dictam. Et dicuntur bini ⁊ bini. et
sic duplicati fiunt. xj. Undenarius enim nu-
merus significat transitionem. sicut denarius
perfectionem. Dicuntur ergo per vndecim: vt
per ea que in illis dicuntur transitionem man
datorum suorum nobis relaxet.

Incipit sexta pars de officijs dñicaꝝ specialiter ⁊ quarũdã feriaꝝ ⁊ festiuitatuʒ dñi ⁊ ieiunioꝝ quatuoꝛ tẽpoꝝ.

In proxime precedenti parte de diui/
nis officijs in genere di/
xim⁹. nũc ãt ꝺ ſpãlitatib⁹
⁊ diuersitatibus eoꝝũdeʒ
ꝑ anni circulũ ostẽdam⁹
videlʒ de officijs dñicarũ
⁊ q̃rũdaʒ feriaꝝ ⁊ festiui/
tatuʒ dñi: ⁊ de ieiunijs quatuoꝛ tẽpoꝛu:m. ⁊ de
cõuenientia tꝑoꝝ officioꝝ: tam nocturnalium
q̃ȝ etiam misse. non vnius duntaxat eccl'ie sed
diuersarum officia ꝓſequẽtes. Ad quoꝛum
euidentiaʒ est distinctio tꝑoꝝ premittenda.

Si quidẽ annus solaris quatuoꝛ temporuʒ
dilabitur. s. hyemis. in quo semina iaciuntur.
veris ĩ quo seminata ꝓdeũt ⁊ ĩ spicas acuunť.
estatis in qua messes albescunt: ⁊ falce succi/
duntur. ⁊ autumni in quo per ventilationem
grana a paleis seꝑata in hoꝛreis reponũtur.
Sic ⁊ magnus vite pꝛesentis ann⁹ durans ab
inicio seculi vſq; ad fineʒ mũdi. quatuoꝛ tꝑoꝝ
varietate mẽsurať. Primũ tẽpus fuit deui/
ationis in genere humano. videlicʒ ab Adam
vſq; ad Moysen: in quo declinauerunt hoĩes
a cultu dei qui vera lux est facti idolatre: ⁊ nil
illuminatiõis doctrine hñtes. ⁊ siml' inutiles
facti sunt. ⁊ non fuit qui faceret bonum vsque
ad vnum. Tunc eniʒ reliquit hõ creatoꝛẽ suuʒ
⁊ de lapide dixit tu es deus meus. Hoc tẽpus
quia fuit ignoꝛantie ⁊ cecitatis hñ concoꝛdat
hyemi in quo obscuritas regnat. Secundũ
tempus fuit reuocationis siue renouationis.
videlicʒ a Moyse vſq; ad natiuitatem chꝛisti.
quo edocti sunt hoĩes per legeʒ ⁊ ꝓphetas de
aduẽtu chꝛisti. de curatiõe peccati. ⁊ dilectiõe
vni⁹ dei. Tũc dñs dixit ad israhel. audi israhel
dominuʒ deũ tuũ adoꝛabis ⁊ illi soli seruies. ⁊
doctus est homo quid sibi ipsi. quid deo. quid
ꝓximo facere tenetur. Postmodũ ob eandeʒ
causaʒ suscitauit ꝓphetas: vt. s. pꝛedicatio ho/
mineʒ magis ab erroꝛibus reuocaret. Hoc tꝑs
concoꝛdat cũ vere. qꝺ habet aliquid luminis.
sed multũ obscuritatis. Tertiuʒ tempus fuit
regressionis siue recõciliationis ⁊ visitatiõis.
videlicet a natiuitate chꝛisti vſq; ad ascẽsionẽ
eiusdẽ ꝑ quã facta est gratia hoĩb⁹ ⁊ p̃dicatio
euangelij: de qua dicitur. ecce nunc tempus
acceptabile. ecce nunc dies salutis. Hoc ẽ tꝑs
gratie. qua oꝛiens nos visitauit ex alto. in quo
tẽpoꝛe domin⁹ qui est sol iusticie. munduʒ sui
p̃sentia visitauit: ⁊ ꝓpꝛia doctrina sufficiẽter
illustrauit. hoc tempus concoꝛdat cum estate
in q̃ claritas regnat. Quartũ ẽ ꝑegrinatiõis
videlicʒ ab ascensione dñi vſq; ad diẽ iudicij.
vbi erit consumatio seculi qꝺ tempus est hñs
multum luminis. q2 dei misericoꝛdia reuelata
sunt diuina misteria. habet tamen aliquid ob/
scuritatis. nostra negligentia faciente: ⁊ sic cõ
coꝛdat cuʒ autumno: qui habet aliquid obscu
ritat]: sed amplius claritatis. in pꝛimo tẽpoꝛe
viroꝛ fidei: flos spei: fructus caritatis: frigoꝛe
infidelitatis exaruerunt. In secũdo vinea dñi
aliquaten⁹ viruit ⁊ floꝛuit. In tertio virens ⁊
floꝛens fructus vberrimos attulit. In quarto
cadentibus folijs verboꝛum decoloꝛati cepit.
Rursus tempus deuiationis dictuʒ est tẽpus
culpe ⁊ pene. Nam ꝓpter ipsaʒ deuiationem
homo subiectus est culpe ⁊ ꝓpter culpã pene.
vnde dicit dominus putas cum venerit filius
hominis inueniet fideʒ super terram. Tempus
reuocationis diciť tẽpus doctrine ⁊ ꝓphetie
ꝓpter decaloguʒ. per quod deus docuit gen⁹
humanũ. Tempus reconciliationis diciť tꝑs
libertatis ⁊ gratie atq; leticie. Tꝑs ꝑegrinatio
nis dicitur tempus lucte ⁊ pene. siue laboꝛis ⁊
penitentie: quod nos facim⁹ declinationis: ⁊
negligẽtie. Primuʒ fuit desperationis. Scðm
respirationis. Tertiũ liberationis. Quartum
exercitationis. Hec quatuoꝛ tꝑa rep̃sentat
ecclesia singulis annis: siue status ecclesie per
hec quatuoꝛ tꝑa variatur. Tempus hyemis
⁊ deuiationis: in quo moꝛs regnauit repñtat
ecclesia a. lxx. vſq; ad pascha recolens casum ⁊
penam pꝛimoꝝ parentuʒ. ꝓpter eoꝝ culpam: ⁊
ideo cantica leticie excepto gloꝛia patri subtꝛ
centur. ꝓut sub ti°. de. lxx. dicetur. Siletur. n.
gloꝛia in excelsis deo. quod ĩ testimoniũ pacis
auditum est. quando veritas de terra oꝛta est
⁊ iusticia de celo ꝓspexit. Tempus veris ⁊
renouationis repꝛesentat ecclesia in aduentu
dñi. per queʒ oĩa renouata sunt: vſq; ad natale
dñi. Unde ad notandum q̶ patres illius tꝑis
habuerunt aliquid luminis: sed multuʒ obscu
ritatis: respectu sequentium. minoꝛa cantica
leticie cantat: gloꝛia patri: ⁊ alleluia. sʒ maioꝛa
suppꝛimit. s. gloꝛia in excelsis. te deũ laudamus
⁊ sequentias: ꝓut ibi dicetur. Quia enim hoc
tempoꝛe peccatum regnauit non pꝛopter ig/
noꝛantiam: vt moꝛs pꝛius: sed pꝛopter carnis
infirmitatem. ideo canitur alleluia. q2 patres
huius tẽpoꝛis sub lege fuerunt. Sed gloꝛia in
excelsis siletur: quod est signũ pacis ⁊ iusticie.
quã lex dare nequiuit. Tempus estatis ⁊ re
conciliationis siue regressionis repñtat eccl'ia
ab octauis pasce vſq; ad octauaʒ penthe. quia
ꝑ paschalem agnuʒ reconciliamur deo omnia
cantica leticie: ⁊ fere post oẽs dictiões alleluia

multiplicans ad significanduꝫ habitū gaudiū de nostra resurrectione. Significat enī tēpus illud statum felicitatis eterne: tunc etiā gloria in excelsis canit᷑. quia in resurrectione iusticia id est caritas perficietur: ⁊ plena pax dabitur. Duplex etiam alleluia canitur in albis ⁊ in dominicis illius temporis ⁊ stantes tunc oram⁹. In priuatis vero ferijs gloria in excelsis ⁊ duplex alleluia non canitur. licet semper alleluia preterq̄ȝ in .lxx. dicat᷑: prout sub ti. de .vij. dieb⁹ post pascha ⁊ in sequenti ti. dicetur. Tēpus autumni ⁊ peregrinationis representat eccl'ia ab octauis penthe. vsq̄ȝ ad aduentuꝫ domini. quia nobis deo reconciliatis nō restat nisi vt nos peregrinos reputemus. cum psalmista dicente. Aduena ego sum ⁊ pegrinus ⁊c̄. cātans omnia leticie cantica: ad designanduꝫ gaudiū de his que sunt diuina misteria reuelata. q̄nq̄ȝ tamē aliqua cantica subticet: nec multiplicat alleluia: sicut fecit in tempore precedenti: ad significandum declinationem a bono quam nobis negligētia nostra parit: ⁊ cātat alleluia in spe resurrectionis: ⁊ gloria in excelsis ꝓ iusticia reddita. Item quotidie dicit alleluia: sed nō gloria in excelsis: vt dicetur sub tempore aduentus. Cantat etiam alleluia post graduale ī signum laboris per queꝫ ad patriam vite transeundum est. Ex premissis colligitur euidēter ꝙ recte in principio hyemis homo quasi desperans dicit. Circūdederūt me gemitus mortis in principio veris quasi respirans dicit. Ad te leuaui animam meam. in principio architect⁹ ecclesie Petrus renatis per baptismum ⁊ illuminatis per gratiam dicit. Quasi modo geniti infantes ⁊c̄. In principio autumni exultās de dei misericordia dicit. Dn̄e ī tua misericordia speraui. Sed attendens miseriā in quaꝫ ex sua negligentia lapsus est. statiꝫ subiungit v̄siculū. Usquequo dn̄e obliuisceris me in fineꝫ: ⁊ graduale. Ego dixi domine miserere mei sana aīaꝫ meam quia peccaui tibi. Rursus hec quatuor tempora considerantur scd̄m quatuor principales diei partes: que sunt nox ꝑtinens ad tp̄s deuiationis. Nox enim obscura est ⁊ idolatre ceci erant. Aurora pertinens ad tempus reuocationis. Meridies ꝑtinens ad tempus reconciliationis: siue regressionis. Et vespa ꝑtinens ad tempus peregrinationis. Designant᷑ etiaꝫ ꝑ quatuor p̄cipales christi actiones que sunt natiuitas: passio: resurrectio: ⁊ aduētus ad iudicium. Ad natiuitatem ꝑtinet circūcisio: apparitio: baptismus: ⁊ purificatio. Ad passionē ieiuniū ⁊ tentatio. Ad resurrectionē: ascensio in celuꝫ: ⁊ sancti spiritus emissio. Ad aduentū ad iudiciū transfiguratio: ⁊ miraculoꝝ opatio. Iteꝫ passio comparatur hyemi. natiuitas veri resurrectio estati. aduentus ad iudiciū autūno quādo vetustus dieꝝ sedebit tenens vētilabꝝ in manu sua: ⁊ mundabit aream suam ⁊c̄. Iteꝫ natiuitas christi concordat tēpori reuocatōis seu renouationis ꝓpter ꝓphetas q̄ euꝫ multis modis ꝓdixerūt. Passio christi tempore deuiationis propter penam culpe prioꝝ parētuꝫ. Resurrectio tempori regressionis: propter leticiam. Aduentus ad iudiciuꝫ tempori peregrinationis: quia huiusmodi tēpus durabit vsq̄ȝ ad diem iudicij. vnde propheta. Aduena sum ego apud te ⁊ peregrinus sicut omnes patres mei. Tempus ergo reuocationis siue renouationis: que facta est per legeꝫ ⁊ prophetas: durat vsq̄ȝ ad natale domini tantum: vt p̄missuꝫ est. Alij tamen dicunt ꝙ vsq̄ȝ ad septuagesimā ⁊ ibi incipit tempus deuiationis. Sꝫ scd̄m primum dictum queritur de tempore quod ē a natale domini vsq̄ȝ ad .lxx. sub quo dictoruꝫ temporum contineatur. Super quo dicunt quidaꝫ ꝙ tempus quod est a natali vsq̄ȝ ad octauas epyphanie pertinet ad tēpus regressiōis quod est tempus gaudij: sicut ⁊ illud. vnde ⁊ ī quibusdam ecclesijs tunc albis vtuntur vestimentis sicut ⁊ tempore paschali: neque tunc ieiunatur: nec genua flectuntur. Reliqua vero pars scilicet ab octauis epyphanie vsq̄ȝ ad .lxx. sub tempore peregrinationis continet᷑. ⁊ licet Ysaias legatur die natalis domini. non ideo dies illa est secundum ipsos de tempore reuocationis. alia eniꝫ consideratione hoc fit ⁊ añ euangelium in nocturnis ⁊ ante epistolam in missa. Supponitur enim tunc basis columne vt per vtrūq̄ȝ testamentum natiuitas christi ꝓbetur. Itē queritur quare a tempore veris siue renouationis seu reuocationis incipiūt eccl'ie officia. Uidetur enim ꝙ deberent incipe tp̄re hyemis: siue deuiationis. q̄a prius est deuiatio q̄ȝ a deuiatione reuocatio. Propterea in tp̄re deuiationis legitur primus liber theologie. scꝫ Genesis. Super hoc dicunt quidam ꝙ hoc facit ecclesia ne incipiat ab errore. sed certe nō dicitur temp⁹ illud deuiationis eo ꝙ ecclesia illo tempore deuiet. sed quia errorem primorū parentum recolit: vt nos ad penitentiā trahat ⁊ ideo hec ratio non placet. Est ergo ratio. q꞉ per aduentum domini omnia noua facta sunt Unde Apoc̄. Ecce noua facio omnia: ideo in honoreꝫ aduentus domini a tempore renouationis incipit ecclesia officium suuꝫ. Preterea si inciperet ab hyeme vtens v̄bis desperatiōis posset homo illa audiens desperare. merito g° incipit a vere: vt cuꝫ postea audierit verba desperationis non desperet. quia precessit certa promissio vere liberationis que fit ī aduentu. Incipit ergo a tempore renouatiōis seu reuo-

cationis in quo tenet rem. Qui autem libri
⁊ quibus temporibus legantur: breuiter eſt vi-
dendum. Equidem in pleriſqꝫ locis ab aduētu
domini vſqꝫ ad natale eius. legit̄ yſaias. Qui
quāto de chriſto vrbanius ceteris ꝓphetauit.
tanto natiuitati eius legitur vicinius: preterqꝫ
in ieiunijs quatuor tempoꝝ que proprias hñt
lectiones. In ipſa etiam natiuitate non ſolum
de illo legitur ⁊ cantat̄: ſed etiaꝫ de cauſis ipi⁹
feſtiuitatis ꝑut ī oībus fieri ſolet feſtiuitatib⁹.
quod fit ad oſtendendum magnum gaudium
nobis celitus datus. In prima vero dñica
poſt natale legit̄ in quibuſdā eccleſijs de epl'is
pauli ad ipſam pertinentibus natiuitatem.

In octaua natalis de ſermonibus ⁊ de ome
lia euangelij eiuſdem diei. In epyphania de
yſaia ſcōm Gelaſium papam. xxv. d. ſancta in
pal'. In octaua epyphanie de omel'. eiuſdē diei
Ab octaua epyphanie vſque ad. lxx. canitur de
pſalmis ⁊ leguntur epiſtole pauli: in qb⁹ legit̄
de labore ⁊ lucta ⁊ pugna ei⁹. In ſeptuage-
ſima vero vſqꝫ ad dominicā añ ramos palmaꝝ
legitur penthateucuꝫ. Septuageſima. n. tēpus
noſtre captiuitatis ⁊ pene ⁊ culpe deſignat de
qua miſtice ad iheruſaleꝫ redire debem⁹: ſicut
per hebreos olim de babilonica captiuitate ex
euntes figuratum eſt. Ut ergo memores ſint
captiuitatis ſue: qui ſurſum tendunt. Legitur
primo de Adam qui in principio mundi fact⁹
eſt: ⁊ de eiectione eius de paradiſo. deinde de
diluuio: ⁊ quomodo abrahā exiuit ꝺ terra ſua
⁊ de mundi huius laborib⁹ ad exemplū patien
tie: ⁊ ſicut olim hebrei captiuitati ducti in ba-
biloniam in triſticia fuerunt: fere vſqꝫ ad fineꝫ
. lxx. annorum: ⁊ conceſſa ſibi licentia repatri-
andi gauiſi ſunt: lꝫ non plenarie. ita ⁊ nos fere
vſqꝫ ad finem. lxx. dierum. ſcꝫ in ſeptuageſima
tacem⁹ voces ⁊ cantica leticie: vt premiſſuꝫ ē.
⁊ ſub ti. de tēpore aduentus dicetur. Quin-
decim tñ diebus ante paſcha legit Jeremias.
quia ille aptius qꝫ alij de paſſione tractauit: ⁊ ī
propria paſſione: domini paſſioneꝫ ꝓſignauit.

Ab octauis vero paſce. xv. diebus: vel ſcōm
alios vſqꝫ ad quartam dominicam p⁹ paſcha.
Apoc̄. legit̄ ⁊ cantat̄: ꝓpter miſteria paſſionis
⁊ reſurrectionis: que Johanni reuelata ſunt: ⁊
apoſtoli predicauerunt. In Apoc̄. n. fit mētio
de ciuitate noua iheruſaleꝫ. Deinde vſqꝫ ad
aſcenſionē leguntur epiſtole canonice: ⁊ act⁹
apoſtoloꝝ. ⁊ cantatur de pſalmis. qꝛ: ⁊ Dauid
ꝓphetauit de paſſione ⁊ reſurrectione: ⁊ aſcē
ſione: ⁊ apoſtoli predicauerūt: que a dño didi
cerūt vſqꝫ ad aſcenſionē eius corporali pñtia
ꝑfruentes. Inter aſcenſionē vero ⁊ penthe.
cantatur de ipſo feſto: qꝛ diſcipuli ſurſum ſub
leuati ꝓmiſſa patris munera expectabant.

Ab octauis pēthe. vſqꝫ ad kalēdas auguſti
leguntur libri regum: ⁊ paralipomenon: ⁊ can
tatur deus omnium: quia ſicut Samuel: Saul
Dauid: ⁊ alij pro lege domini pugnauerunt. ſic
⁊ nos poſtqꝫ accepimus donuꝫ ſpiritus ſancti
in baptiſmo. virtute debemus pugnare cōtra
demones formati: nati: nutriti: ⁊ armati. A ka
lendis auguſti vſqꝫ ad kalendas ſeptembris. le
git̄ ⁊ cantat̄ de ſapientia: qꝛ in pugna maxime
neceſſaria eſt ſapientia: vel quia Auguſt⁹ ſext⁹
eſt menſis: ⁊ in ſexta etate qua deus venit: de-
bemus propter eius preſentiā ſapienter viuere
quia inter nos audita eſt ſapientia ipſa que ex
ore altiſſimi prodijt. Rurſus menſis ille calid⁹
eſt ⁊ medius in anno. Per quod media hoīs
etas deſignatur. ⁊ ī media eſtate vbi quiſqꝫ ab
eſtu viciorūꝫ plus accenditur: plus ſuccurrere
debet ſapientia. In ſeptembri legitur ⁊ can
tatur de Job: Thobia: Eſdra: Judith: ⁊ Heſter
quia hij aduerſa patienter ſuſtinerunt ⁊ eccl'ia
in fine mundi aduerſa omnia ꝑ domino tolle-
rabit. A kl'is octobris vſqꝫ ad nouembrem
leguntur libri machabeorūꝫ: ⁊ cantatur de eis
quia iſte octauus menſis leticiaꝫ reſurrectiōis
miſticat. quia ſicut iudei finitis ꝓlijs ⁊ reſtau-
rato templo in hymnis ⁊ cōfeſſionibus bene-
dicebant dominuꝫ: ſic in gloria reſurrectionis
⁊ magne feſtiuitatis de victis prelijs diaboli
ſancti ⁊ iuſti ī domino feſtiuabūt ⁊ gaudebūt
iuxta illud. Beati q̇ habitāt in domo tua dñe.

A kalendis nouembris vſqꝫ ad aduētuꝫ dñi
legitur ezechiel: ⁊ daniel ⁊ duodeciꝫ prophete
minores cum reſponſorijs. vidi dominum ⁊c̄.
Ezechiel enim vidit quatuor animalia ī figura
quatuor euangeliſtarum: que natiuitatē paſſi
onem reſurrectionem ⁊ aſcenſionē docuerūt.
Iſti ergo ideo ante aduentum leguntur: quia
clarius chriſti aduentū predixerunt. Deniqꝫ
Aurealius papa in burcardo li. iij. c. hij qui ſta
tuit vt hij qui inuenti fuerint libros famoſos ⁊
ignotos in eccleſia legere vel cantare excōmūi
centur. Ex premiſſis ergo liquet ꝙ in eccl'ia
libri noui ⁊ veteris teſtamenti leguntur quod
etiam in ſuis locis dicetur. ⁊ de ordine etiam
aliorum librorum dicetur ſub dominica. xi. p⁹
penthe. ⁊ eſt notandum ꝙ teſtamentum du-
pliciter accipitur. Nam promiſſio ipſa. ſcilicet
id quod teſtatur ſeu legatur dicitur teſtamētū
Unde nouum teſtamentum dicitur gratia fi-
delib⁹ promiſſa. ſcilicet fides: caritas: ceterēqꝫ
virtutes ſiue vita eterna in futuro ⁊ virtus in
preſenti vita. ⁊ apoſtolus: ideo noui teſtamēti
mediator eſt vt repromiſſionem accipiant qui
vocati ſunt hereditatis eterne: extra. de cele.

mis. cum marte. §. ceterũ. Scriptura etiã qua
illa promittuntur dicitur testamentum vnde
nouum testamentum dicitur scriptura noui
testamenti. Et vetus testamentuz dicitur scrip
tura veteris testamenti de conse. di. iiij. sicut in
sacra. in prin. Et hec quasi humana similitudi-
ne dicuntur. Sicut enim qui testamentum cõ
dit heredem instituit cyrographuz facit testes
aduocat. agenda per heredem indicit. Sic et
deus pater volens filios israhel in terra promis
sionis heredes instituere cyrographuz fecit. i.
legem dedit. testes acciuit. s. Moysen ⁊ Aarõ
⁊ agenda per illos edixit. ⁊ hoc est vetus testa-
mentum. Sed quia id transitoria ⁊ tempora-
lia repromittebat: extra de cele. mis. marte. §. ce
terum. ideo christus volens christianos. s. fide
les eterne hereditatis heredes facere conseq̃n
ter nouum testamentum condidit. s. euangeli
um aduocauit testes. s. apostolos: eisq3 agẽda
indixit quod testamentum tandem morte pro
pria consecrauit. Propterea testamentum est
testatio mentis qua quisq3 quod mente conci
pit ore testatur. ⁊ per scripturaz corroborari iu
bet. xiij. q. ij. §. sit illud. Unde de hac etiam simi
litudine hec ⁊ illa scriptura dicitur testamẽtũ.

Ceterum ideo illa scriptura dicitur vetus. t.
Primo quia vetera. i. terrena. s. ad veterem ho
minem pertinentia promittebat dicens. si hec
⁊ illa feceritis bona terre comedetis. Et iteruz
terram fluentem lacte ⁊ melle dabo vobis ⁊ si-
milia. vnde illud vetus ⁊ transitorium fuit. Se
cundo dicitur vetus. t. quod per veterez homi-
nem. s. per Moysen veterem vetustate peccati
ministratum fuit. Tertio quia nouo superueni
ente cessauit ⁊ desijt tanq3 aliquid vetustum.
vnde apostolus vetera transierunt: ecce noua
facta sunt omnia. Quarto dicitur vetus respe-
ctu noui: quia eo fuit antiquius tempore. Quĩ
to quia a vetustate peccati non liberat. Hec
vero scriptura nouum dicitur testamentum.
Primo quia noua. i. celestia. s. ad celestis homi
nis conseruationem pertinentia promittit di-
cens. Qui agrum aut domũ ⁊c. centuplum ac-
cipiet ⁊ vitam eternam possidebit. Secundo
dicitur nouum: quia per nouum hominem. i.
ab omni peccato immunem. s. per christuz mi-
nistratum est. Tertio dicitur nouum. i. vltimũ
quia nouissimum hominis. t. immobile perse-
uerat: quod testatoris obitu cõfirmatur: vt ex-
tra de cele. mis. cum marte. §. ceterum. ⁊. xiij. q.
ij. vltima. Hinc enim dicitur eternum. i. per
petuũz quasi durabile ac immutabile. De quo
dictum est in quarta parte sub septima parti-
cula secrete. super verbo noui ⁊ eterni. Christ⁹
enim iam non moritur. ⁊ mors illi vltra nõ do

minabitur. de conse. di. ij. semel. Quarto dici-
tur nouum respectu veteris: quia illo magis est
nouum tempore: vel quia vetus lex est quasi ra
dix. Ipsum vero nouum. t. est quasi fructus.
Quinto quia innouat. Non enim illud discũt
nisi homines pertinentes iam ad nouum testa
mentum quod est regnum celorum. Circa
libros ecclesiastici officij sciendum est ꝙ ipsuz
officium consistit in cantu ⁊ in lectione. de cã
tu tres sunt libri. de lectione sex. Sunt etiam q̃
dam alij libri ecclesiastici: prout in secunda par
te in fine tractatus de sacerdote dictũ est. Sa-
ne tres libri de cantu sunt: antiphonarius: gra
duari⁹: ⁊ trophanari⁹. Antiphonari⁹ a digni-
ori: vz ab antiphonis nomẽ sumpsit: q̃s beat⁹
Ignatius patriarcha audiuit per angelos de-
cantari: cum tamen ibi sint responsoria atque
versus. In plerisq3 tamen locis liber ille respõ-
sorium a responsorijs que ibidez continentur
appellatur. Graduarius dictus est a graduali-
bus qua in eo continentur. qui a pluribus offi
ciarius nuncupatur ab officijs: seu introitibus
qui ibi continentur. Graduale dictuz est a gra
dibus: prout dictum est in quarta parte sub ti.
de graduali. De intitulatione graduarij: an-
tiphonarij: ⁊ lectionarij in sequẽti ti. dicetur.
Trophanarius est liber continẽs tropos idest
cantus qui cum introitu misse dicuntur: prec-
tim a monachis. vocãtur etiam tropi sequẽtie
siue prose. ⁊ kyrieleison. ⁊ neume. ⁊ dicit᷑ a tro
pos quod est conuersio. de quo in eadem par-
te sub. t. de introitu dictum est. Quidam etiam
hunc librum prosarium a prosis appellant. Ui
talianus cantum romanuz instituit. ⁊ organo
cõcordauit. Ceterum libri lectionis sunt isti
Primus est biblioteca. Secundus omeliari⁹.
Tertius passionarius. Quartus legendarius.
Quintus lectionarius. Sextus sermolog⁹. Bi
blioteca a greco nomen accepit. ⁊ est nomẽ eq̃
uocum. s. locus in quo libri reponuntur. ⁊ vo-
lumen ex omnibus libris veteris ⁊ noui. test. a
Jer. compositum. Omeliarius est liber conti-
nens sanctorum omelias. ⁊ legitur in domini
cis. ⁊ in natali. ⁊ in festis sanctorum propria e-
uangelia habentium. ⁊ in pascha ⁊ pentheco.
cum ferialibus eorundem. Omelia autem idez
est ꝙ bona laus. siue verbum ad populum. Et
nota ꝙ plures fecerunt omelias: videlicet Au-
gustinus: Jeronimus. Beda: Origenes: Greg.
⁊ alij. Beda tamen alias nõ composuit nisi q̃s
Augustinus composuerat: sed suis verbis eas-
dem superuestiuit. Naz Augustinus verba di
sputationis habuit. Beda vero stilum sermõis
⁊ lectionis. Quare Beda vocatur venerabilis
in septima parte sub eius festo dicetur. Item

non omnes omelie autentice sunt: vt quedam
Origenis q̄ ad heresiȝ dicitur declinasse. Aliq̄
tamē omelie ipsius a beato Jeronimo teste pa
pa Gelasio leguntur fuisse correcte seu appro-
bate. xv. di. sancta in palea. ⁊ quando ille in ec-
clesia leguntur nomen actoris propter heresis
infamiam subticetur. sicut ⁊ nomen salamōis
qui deceptus fuit a mulieribus tacetur in lecti
onibus propter infamiaȝ idolatrie. sed dicitur
lectio libri sapientie. sic etiam quia moyses he-
sitauit ad aquas contradictionis: quia domi-
num exacerbauit. nō dicitur lectio libri genes.
Moysi legislatoris: sicut dicitur lectio libri A-
poc. beati Joannis apostoli. De hoc agitur in
prohemio quinte partis. ⁊ sub sabbato pascha
li. Volunt tamen quidam ꝙ in principio ome
liaruȝ ipsius dicatur omelia Origenis correcta
seu approbata a Jer. ⁊ in sequentibus dici de-
bet omelia eiusdem. Passionarius est liber
continens passiones sanctoruȝ. ⁊ legitur in fe
stis martyrum. Plures auteȝ sunt passionarij:
quorum quidam canonizati sunt: quidam ve-
ro teste papa Gelasio. xv. di. sancta ī palea sunt
apocriphi: vt de beato Georgio ⁊ Ciritio ⁊ Ju
lita. ⁊ alij quidam quos heretici compilasse di
cuntur: quare in ecclesia legi interdicuntur an
cheros papa statuit martyrum gesta scribi. ⁊ ī
ecclesijs haberi. ⁊ hoc propter maximum pres-
byterum martyrio coronatum. Legendari-
us autem vocatur liber ille vbi agitur de vita ⁊
obitu confessorum: vt Hilarij: Martini ⁊ alio
rum confessorum. ⁊ legitur in festis eorum: dū
tamen autenticatus sit. Lectionarius est in
quo lectiones epistolarum Pauli. ⁊ alie legun
tur qui quandoqȝ epistolarius dicitur ⁊ etiam
legendarius dici potest. Sermologus est li-
ber continens sermones: quos Leo papa ⁊ alij
plures sancti composuerunt. ⁊ legitur in festis
confessorum a natali vsqȝ ad octauas epipha-
nie. Jn purificatione beate Marie. ⁊ in festo
omnium sanctorum. ⁊ in pluribus alijs. Cō
siderandum est quoqȝ trium scripturas preci-
pue in ecclesia frequentari. s. dauid prophete:
qui fuit homicida: ꝓditor: ⁊ adulter. Mathei
apostoli qui fuit publicanus. ⁊ in hoc ipso infa
mis. ⁊ Pauli qui fuit crudelis christi ⁊ ecclesie
ꝑsecutor. ⁊ etiam Augustini qui fuit maniche
us. ⁊ tempore Theodori imperatoris cōuersus
est: quod fit in exemplum: videlicet vt alij pec-
catores nō desperent: sȝ sperēt. si tn̄ penituerit
posse veniam consequi quantūlibet graui no-
xa perplexi sint. ⁊ orationes ⁊ helymosinas eo
rum post penitentiam posse deo complacere.
Et est sciendum ꝙ beatus Jeronimus tem-
pore Damasi pape correxit psalterium. lxx. iter
pretum. quod tunc cantabatur vbiqȝ. ⁊ adhuc
iuxta ordinationeȝ Gre. pape qui postremo of-
ficium ecclesiasticum ordinauit secundum il-
lud antiphonas: responsoria: alleluya: tractus
⁊ alia quedam in ecclesia decantamus. Subsē
quenter vero psalterio ipso iterato corrupto.
Jdem Jere. illud de nouo integre ex greco trā
stulit in latinum: prout ipse in ipsius psalterij ꝓ
hemio attestatur. quod nouum dictus Dama
sus rogatu ipsius Jeronimi instituit decanta-
ri: ⁊ vulgariter gallicum appellatur. ⁊ quasi vbi
qȝ legitur. ⁊ fere cōmuniter cum suo prohemio
in textu biblie habetur. Premissuȝ vero psal
terium secundum. lxx. romanis remansit: ⁊ ho
die illo vtuntur: Deniqȝ idem Jer. attendēs ꝙ
iudei nobis improperabant ꝙ psalterium falsi
ficauerimus: quoniam a suo vero discordabat
tertio psalterium de verbo ad verbuȝ ex hebreo
transtulit in latinum: quod in pluribus a galli
co discrepat ac romano: pauci tamen illud ha
bent: q̄uis ab omnibus ⁊ in textu biblie debe-
ret haberi. Et nota ꝙ quidam portant psal-
terium. sed in eo non psallunt: prout dictuȝ est
in. t. de laudibus matutinis. Que sint domini-
ce ⁊ dies ⁊ priuilegiati: ⁊ pricipales. ⁊ qualiter
dies dominica maior est alijs diebus quibus
nominibus dies septimane appellentur: ⁊ qui
sint dies profesti: quot festiuales siue solennes
in prohemio. vij. partis dicetur. Gregorius
papa. xcij. di. c. si instituit ne ī ecclesia romana
dyaconi cantari debeant: sed solum euangeli-
ce lectionis officia inter missarum solennia ex
soluant. Psalmos vero ac reliquas lectiones
subdyaconi. vel si necesse fuerit minores ordi-
nes exhibeant siue dicant.

De tempore aduentus rubrica.

Voniam sicut premis-
suȝ est eccle-
siastica officia ab aduentu domi
ni: quod est tempus renouatōis
incipiunt merito ab hoc tempo-
re ducimus inicium assumendum. Preno-
tandum igitur est ꝙ beatus Petrus primo in-
stituit tres septimanas integras ante natale ve
nerari in commemorationem aduentus chri-
sti ⁊ quartam que tamen nunquam perficitur
quia vigilia natalis non est de aduentu: vt īfra
dicetur. Agitur ergo aduentus domini per ꝗtu
or septimanas ad significandum ꝙ est quadru
plex aduentus filij dei: sed vltima nunquam fi-
nitur: quia sanctorum gloria que dabitur in vl
timo aduentu. s. ad iudicium nunquam termi-
nabitur. Primus aduentus est in carneȝ. s.

in vtero virginis assumptam: de quo dictũ est. O sanna filio dauid benedictus qui venit ĩ nomine domini. Secundus in mentez qui descẽsus fit quotidie in cordibus fidelium per spiritum sanctum: de quo ioannes. xiiij. c. Ad eum veniemus ⁊ apud eum mansionem faciemus. Et dicit sapiens. Domine emitte sapientiam tuam vt mecum sit. De his duobus habetur Abacuc. ij. Si moram fecerit expecta eum: quia veniens veniet ⁊ non tardabit. Tertius aduẽtus est in morte cuiuslibet: de quo dicit beatus Jacobus. Patientes estote vsq; ad aduentuz domini. ⁊ Mathei. xxiiij. Si sciret paterfamilias qua hora veniret fur ⁊c. ideo ⁊ vos estote parati ⁊c. ⁊ iterum si ĩ prima vigilia venerit. idẽ in iuuentute: ⁊ in secunda ⁊c. ⁊ ita inuenerit. s. ĩ penitẽtia: beati sunt serui illi. Quartus erit in maiestate qui erit in die iudicij. de illo legit̃ isaie. iij. c. Dominus ad iudicium veniet cuz senioribus populi sui. Et nota q͞ primus aduẽtus liberauit animas a dyaboli seruitute. Secũdus liberat eas a peccato. Terti⁹ a pena. Quartus corpora liberat. Uerum ecclesia non celebrat nisi duos aduentus. s. in carnem ⁊ ad iudicium: Nam primum ⁊ secundum reputat ꝓ eodem. ideo enim venit in carnem vt veniat in mentem: ideoq; dictum est veniẽs veniet ⁊ nõ tardabit. veniens. s. in carnem veniet. s. in mentem. ⁊ iterum quia vterq; misericordie est. Similiter tertius ⁊ quartus habentur pro eodem quia vterq; est iusticie ratione vnius effectus. Celebrat ergo ecclesia aduentum huiusmodi sub binario vt filijs suis generet timorẽ ⁊ amorem dei: vnde in primis. Eleuamini porte eternales ⁊c. timor domini sanctus qui permanet in eternum. Et amor. s. ipsius qui similiter in eẽnum durabit. vnde. i. ad corinthi. xij. c. Caritas nunq̃ʒ decidit de pe. di. ij. caritas. Timorez autem debemus ei vt domino: amorem vt patri. Unde Malach. ij. Si ego sum pater vbi est amor. ⁊ si dominus vbi est timor.. Celebratur ergo aduentus per quatuor septimanas. In p̃ma specialiter de primo aduentu cantat ecclesia. In secunda ⁊ tertia de secũdo. ⁊ ideo quia antiqui patres primum aduentum tantum expectauerunt. Secundũ vero antiqui ⁊ moderni. In quarta vero septimana recolit ecclesia tempus in quo dominus descendit in vterum virginis. Unde tunc Rorate celi desuper: ⁊ nubes pluant iustum: aperiatur terra ⁊ germinet saluatorem. Item tempus a primo aduentu vsq; ad secundum recolit ecclesia inter penthec. ⁊ aduentum domini in quo cantat alleluya in spe resurrectionis. ⁊ gloria in excelsis deo. pro iusticia reddita. ⁊ dicit quotidie alleluya: quia

spes eius non infirmatur. Sed gloria in excelsᵒ deo non dicit quotidie: sed tantũ ĩ festis: quia semper in fide: non semper ĩ operibus laudat. quotidie enim offendit: licet semper in fide iusticiam teneat. De hoc dictuz est in prohemio huius partis. ⁊ dicetur sub ti. de. vij. dieb⁹ post pascha. Ceterum per tres aduentus ebdomadas patres trium temporum accipimus. Primi fuerunt ante legem qui procul a deo remoti clamabant Ad te leuaui. Secundi sub lege q̇ doctrina legis instructi. ⁊ ideo ad lumen propius accedentes in introitu: populus syon appellat̃. Tertij fuerũt ꝓphete: p̃fitiz illi quos ĩuenit christi natiuitas vt symeon: ⁊ quia redemtor est prope. dicitur in introitu Gaudete. Asserunt etiam quidam q͞ in officio prime ebdomade agitur de vocatione iudeorum. In officio secunde de vocatione gentium. vnde ibi dicitur Ad saluandas omnes gentes. In officio tertie de vocatione vtriusq; populi. Unde ibi dicitur nota sit omnibus hominibus. Rursus cantatur in prima in persona Joannis. In secunda prophetarum. In tertia apostoloruz. In quarta in persona doctorum. Tempore aduentus tacetur gloria in excelsis: quod pertinet ad natiuitatem: vt in nocte natiuitatis deuotius ⁊ auidius decantetur. Ad notandum hunc hymnum primo fuisse nocte illa ab angelis decantatum. quodq; maior gloria christi ẽ in ecclesia tempore noui. t. q̃ʒ fuerit ĩ veteri. Tacetur etiaz ite missa est: quod pertinet ad resurrectionem. Merito autem tacetur vtrunq; in aduentu: quia tunc vtrunq; expectat̃. pari etiam ratione tacetur pax vobis: quod similiter ꝑtinet ad resurrectionem. Tacetur etiam te deum laudamus: quia nondum presens est quez expectamus. ⁊ ad presentes tantum hoc cantico vti solemus. Et nota q͞ hec tria non semper se concomitantur: vt dicetur in prohemio septime partis. Sed quare alleluya nõ tacetur hoc tempore cum sit canticum leticie: nam in aduentu est ieiunium: nec tunc nuptie celebrãtur. Preterea est ieiunium meroris aut exultationis. Si meroris omnia cantica exultatõnis debent taceri. Si exultationis omnia debent dici: ergo ⁊ gloria in excelsis deo. Solutio ꝟ ieiunium est partim exultationis: ⁊ partim meroris. Exultationis est ratione primi aduentus s. in carnez. de quo mentio fit in hoc tempore. Meroris est propter secundum aduentum. s. ad iudicium. de quo fit ibi etiaz mentio. ⁊ ideo in eo quedam cantica leticie dicuntur propter aduentum misericordie ⁊ exultationis. ⁊ quedam subticentur. ⁊ ieiunatur propter aduentũ seuere iusticie ⁊ meroris. alleluya ergo non sub

dicetur: quoniam tempore aduentus aliquid ē
leticie propter spem quam habuerunt antiqui
de christi incarnatione. ⁊ propter nostram cer
titudinem quam habemus per primum aduen
tum de futura glorificatione: sed in .lxx. non sic
quia totum tempus illud meroris ē: ⁊ ideo tūc
non dicuntur cantica angelorum: sed hominum
vt ibi dicetur. In festis vero .ix. lectionum q̄
occurrunt in aduentu debet celebrari missa d̄
solennis. in tertia cū gloria in excelsis ⁊ ite mis
sa est. ⁊ deponuntur cappe nigre seu violacee.
⁊ assumuntur solennes a ministris ⁊ sacerdo-
te prout festum requirit. In hora vero nona d̄
ieiunio missa dicitur. ⁊ tunc dalmatice ⁊ subti
lia siue tunicelle dimittuntur. ⁊ competentes
tempori ⁊ ieiunio resumuntur sicut in tertia p
te sub ti. de dalmatica dictum est. Hoc quoqꝫ
tempore officium beate virginis non dicitur ī
ecclesia: quia totum officium huius temporis
ad laudem eius pertinet. ⁊ no. ꝙ Urbanus pa
pa .ij. qui fuit creatus. M.lxxxviij. ⁊ sedit ānis
xiij. mensibus quatuor in concilio apud claro-
montis. celebrato. statuit vt officium beate vir
ginis quotidie diceretur. ⁊ in die sabbati solen
niter fieret. in quo officio matutino dicuntur
ille lectiones. O beata Maria quis digne sum
pte ex illo sermōe. Aug. loquimur dilectissimi
⁊c. Hoc etiam tempore non debet fieri specia-
liter commemoratio alicuius sancti preceden
tium christi aduentum. non quia omnes illi in
infernum descenderunt. ⁊ ideo ecclesia occidē-
talis pro eis non solennizat. nec etiam sequen-
tium: quia cum hoc tempore ecclesia de aduē-
tu filij dei solennizet. non est aliorū solennitas
admiscenda. īmo minor cedit maiori: quia ad
ueniente principe cessat magistratus. Iccirco
cum ipse sit premium ⁊ corona sanctorum om-
nium. ⁊ sit omnia in omnibus ⁊ sufficiētia sin-
gulorum. superfluum foret recurrere ad aliorū
suffragia mendicata. C. de pala. sacra. largi. l.
sericeis in prin. l. xij. Generalis tamen com-
memoratio omnium sanctorum bene fit. quo
niā licet sancti ex aduentu filij dei speciale gau
dium ⁊ premium assecuti fuerint. maius tamē
de generale gaudium eorum extitit: quia crea
turam rationalem ex vnione ad diuinam natu
ram viderunt ineffabiliter sublimatam: quia er
go bonum commune preponderat particula-
ri. ⁊ per consequens generale gaudium eorum
gaudio speciali: quia illud quod premissum est
fuit omnib[9] sanctis vtriusqꝫ testamēti ad gau-
dium. Iccirco conueniens est vt tempore ipsi
us aduentus eorum gaudium communiter et
generaliter recolatur. ⁊ in generali omnium
sanctorum commemoratione singulis diebus
dicitur antiphona illa. Ecce dominus veniet
⁊c. que pertinet ad quartum aduentum in
quo apparebit gloria sanctorum. dicitur etiam
cum ipsa antiphona oratio illa. Conscientias
nostras quesumus domine visitando purifica
⁊c. in qua similiter concordando cum antipho
na. fit generaliter, commemoratio de omnib[9]
sanctis: dum dicitur ibi: vt veniens cum omni
bus sanctis. ⁊ tunc pertinet ad quartum aduē
tum. s. in maiestate. In multis tamen locis
subtrahuntur verba illa: cum omnibus sanctis
⁊ tunc pertinet ad secundum aduentum. s. in
mente. Non fit etiam commemoratio de cru-
ce sicut fit in alijs temporibus ne prius videat
dominus passus q̄ꝫ natus. ⁊ iterum ne fiat con
tra illud preceptum. Exo. xxiij. ⁊. xxiiij. Non co
ques hedum in lacte matris sue idest christum
non crucifiges dum adhuc tener ⁊ lactans est
Contra hoc preceptum fecerūt iudei qui chri-
stum eadem die. i. eadem sexta feria in qua vt
quod dicunt conceptus est crucifixerunt.
Notandum autem est ꝙ tempore aduent[9] om-
nes antiphone dominicales in matutinis lau-
dibus terminantur per alleluya ad significan-
dum gaudium de certitudine aduentus salua-
toris habitum: vt in matutino officio sit quasi
predicto. Et in matutinis laudibus notetur ex
ultatio. Item in prima secunda ⁊ tertia ebdo-
mada repetūtur responsoria dominicalia: sed
in quarta sunt specialia que per ebdomadam
cantantur. ⁊ sunt quindecim quia ille expecta
tur venturus qui instituerat vetus testamētum
⁊ erat instituturus nouum. Quindenarius eīm
numerus consistit ex septenario ⁊ octonario.
septenarius ad vetus. octonarius vero ad no-
uum refert vt testamentum. In singulis quo-
qꝫ septimanis cantus renouatur propter gau-
dium proficientium: qui proficiunt de virtute
in virtutem: vt videant deum deorum in syon.
Illud etiam notandum est ꝙ prima domi-
nica aduentus nunqꝫ esse potest ante quinto
kalendas decembris. nec etiam post tertio no
nas decembris. sed quecunqꝫ illarum. vij. litte-
rarum que inter dictas kalendas ⁊ nonas in-
cluduntur representauerit dominicam. ibi est
prima dominica aduentus. Sed ⁊ ī dominica
proximiori festo beati Andree vel kalēdas de-
cembris siue ante siue retro est semper initium
aduentus. ⁊ si ipsum festum cadit in domini-
ca ibi etiam est initium aduentus. Aduent[9]
continere debet. xxi. diē idest tres septimanas
integras ad minus: preter vigiliam natalis do-
mini. Ueruntamen cum aduentus incipiat a
die dominica. si forte contingat similiter nata
le in die dominica venire oportet. tēp[9] aduēt[9]

ꝑ quatuor ebdomadas protelari. alioquin vigi
lia natalis ⁊ sabbatum quatuor tempoꝝ cōcur
rent in eadem die: quod esse nō potest. lxxi. di.
de ieiu. quia vtrunqꝫ illoꝝ ꝓpriū habet officiū:
⁊ ad diuersa tp̄a pertinent. Nam sabbatuꝫ est
de aduentu: sed vigilia ad tempus gaudij perti
net cū non sit de aduentu sed de natali: ⁊ sic ad
uentus non haberet. xxi. diem excepta vigilia
natalis sicut dictum est. Quod vigilia pertine-
at ad tempus gaudij patet ex ipsa ordinatione
Gre. qui vltimas aduentus antiphonas posuit
de euangelio. s. completi sunt dies. ⁊ ecce com
pleta sunt omnia. Quando ergo natale est ī do
minica quatuor tempora celebrantur in penul
tima ebdomada. Si autem natale venerit in se
cūda feria. vel deinceps vsqꝫ in dominicā. tūc
post. xxi. diem habebit in quo fiat vigilia. ⁊ qn̄
festum venerit in secunda feria fiet officiuꝫ de
vigilia in die dominica que propriū non habet
officium. ⁊ tunc propter dominicā cantabitur
alleluya. Sed ieiunabitur in sabbato preceden
ti tam pro vigilia natalis q̄ꝫ pro ieiunio quatu-
or temporum. de hoc etiam dicetur sub ti. d̄ ca
pite ieiuniorum. Non est etiā ignorandum
ꝙ licet in principio siue in prima dominica ad
uentus cantetur introitus. Ad te leuaui. Si q̄s
tamen diligenter attendat in dominica prece-
denti illam preparatio aduentus domini. quo
ad quedam inchoatur quod ostendit epistola
que tunc secundum quosdam legitur. Ecce di
es veniunt dicit dominus: ⁊ suscitabo dauid ⁊c̄.
⁊ finis euangelij eiusdē diei. s. abijt ihesus trās
marc: quod est Jo. vi. c. Hoc idem insinuat vbi
dicitur. Hic est vere propheta qui vēturus est
in mundum ⁊c̄. satis enim conueniens est ꝙ ī
precedenti dominica inchoetur: quia non re-
spiraret desperans nisi certa promissio vere li-
berationis precederet: qua audita respirās cla
mat Ad te leuaui animam meam ⁊c̄. In quin-
ta igitur ebdomada ante natiuitatem domini
inchoatur preparatio aduētus quo ad quedā.
vnde ⁊ in antiquis gradualibus ⁊ lectionarijs
titulus est talis. quinta dominica ante natiui-
tatem domini sunt quinqꝫ officia dominicalia
⁊ quinqꝫ epistole: ⁊ quinqꝫ euangelia. In quar
ta vero dominica ante natiuitatem domini in
choatur preparatio aduentus quo ad officiuꝫ
matutinale. ⁊ quo ad multiplicē officioꝝ varie
tatem ⁊ innouationeꝫ: quia ergo quatuor sunt
officia dominicalia ab illa domīca vsqꝫ ad na-
tiuitatem. Ideo in antiphonarijs noctis inti-
tulatur quarta dominica. Quadruplex autem
ratio huius duplicis intitulationis libroꝝ ⁊ in
choationis aduentus reddi consueuit. Prima
quia per lectionarium recolimus aduentū do
mini in mundum significatum esse per quinqꝫ
mundi etates. per antiphonarium vero recoli-
mus aduentum domini nunciatum esse per q̄
tuor ordines libroꝝ. s. per legem: per prophetas
per ps̄: ⁊ per inicium euangelij narrātis domi-
ni conceptionem. Inicium euangelium voca-
mus quicquid est in libro luce: qui hystoriam
ante natiuitatem domini plenius ceteris pro-
secutus est sicut de angelo a zacharia misso an
nunciante natiuitatē precursoris. ⁊ sicut de ꝓ
pheta illa. Benedictus dominus deus israel.
⁊ de Gabriele archangelo ad virginem misso.
⁊ similibus. Secunda est quia actor lectio-
narij nos hortatur vt purgemus hospicium no
stri corporis ꝙ per quinqꝫ sensus sordidatum
est ad suscipiendum deum: quia ī sordibus ha-
bitare despicit rex venturus. Actor vero anti-
phonarij nos docet purgare corpus nostrum.
constans ex q̄tuor elementis facientes dignaꝫ
mansionem deo regi venturo. Juxta illud ego
⁊ pr̄ ad eū veniemus ⁊ mansionē apud eum fa
ciemus. Tertia est quia in quarta dominica
que ad spirituales ⁊ non in quinta que ad secu
lares pertinet: vt dicetur in ti. se. innouant̄ can
tus. Spiritualium enim est canticum nouum
cantare ⁊ non secularium: qui cum adhuc qua
si veteres sint: ⁊ mala eoꝝ adhuc recentia: poti
us lugere q̄ꝫ gaudere debent. Renouatus qui-
dem cantus gaudium electorum signat qui ꝓ
ficiunt de virtute in virtutem in qua videbitur
deus deorum in syon. Quarta est quia in ec
clesia duo sunt ordines hominum expectanti-
um domini aduentum: ⁊ studentiuꝫ ad digne
suscipiendum deum venturum. vnus ordo in
seculari conuersatione studet. alter in spiritua
li. Seculares qui rebus transitorijs studēt que
quinqꝫ corporis sensibus administrantur per
quinqꝫ ebdomadas intelliguntur. Juxta illud
euangelij Joan. Erant viri quasi quinqꝫ milia.
Si quidem. v. milia viri secuti designant eos q̄
in seculari adhuc habitu positi exterioribus q̄
possident bene vti nouerant. ipsi nanqꝫ saturā
tur quinqꝫ panibus: quia legalia instituta eis
proponenda sunt: que per quinarium numerū
propter. v. libros moysi intelliguntur. Per qua
tuor vero septimanas spirituales intelliguntur
qui rebus transitorijs abiectis nudi nudum se
quuntur christum: qui per quatuor euangelia
ad potiorem perfectionem excitantur. Quod
etiam ad istos quaternarius numerus pertine
at apparet in alio euangelio ī quo quatuor mi-
lia hominum qui sunt euangelica perfectione
sublimes leguntur refecti. vij. panibus idest se-
ptiformi gratia eruditi ⁊ repleti. Hanc distin-
ctionem figurauit dominus moysi quando in

ingressu tabernaculi iussit pōi. vij. columpnas
⁊ ante oraculum vnam ante sancta sanctoruz
quatuor: prout legitur Exo. xxvi. ⁊. xxxvi. c. si q̄
dem. v. columne exterius posite sunt seculares
qui in exterioribus maxime versantur. iiij. colū
ne ante sancta sanctorꝫ sunt spirituales: qui q̄si
interius positi domino deuotius obsequūtur.
vna columna ante tabernaculum vnitatem fi-
dei quam tam isti q̄ȝ illi colunt designant. ⁊ ꝓ
pter hanc causam clerici seculares in vesperti-
nis officijs. v. psalmos cantant. Monachi ve-
ro ⁊ religiosi qui altiorē eligerunt viam. non ni
si quatuor in quo se perfectiores ostendunt.
Quod autem quadratum est ex quacunqȝ par
te vertatur manet idē ⁊ firmū. Similiter ⁊ per
fectus quocunqȝ loco ⁊ tempore idez ⁊ immo-
bilis manet.

De prima dominica aduentus dn̄i Rica.

Rima dominica de ad-
uentu que est q̄r-
ta a natali domini. ⁊ in qua secū
dū quosdā inchoatur officiū ad-
uētus pertinet ad spirituales. Et
ideo in ea innouantur cantus. precedens vero
que quinta est ad seculares sicut in precedenti
ti. dictū est. Ad spirituales pertinent duo versi
culi. quorꝫ vnus frequentatur in vespertino of
ficio. s. Rorate celi desuper. Alter in matutino
s. vox clamantis in deserto. In primo ostendi-
tur quid facere debeant. in secūdo exequunť.
Ipsi sunt celi rorantes: ⁊ nubes pluentes. Ros
est subtilior ⁊ pluuie grossior. Tunc sunt rorā-
tes quando de incarnatione saluatoris subti-
lia dicunt: vt illud verbum caro factum est ⁊ si
milia. tunc sunt pluentes quando grossiora. i.
intellectu. faciliora dicunt: sicut est ꝙ Maria
desponsata est Joseph. ⁊ ꝙ puer natus ē i bet-
lehem. ⁊ reclinatus i presepio ⁊ huiusmōi. Isti
faciunt ꝙ operiatur terra ⁊ germinet saluato-
rem. Ad litterā terra est virgo Maria que aper
ta q̄ȝtum ad fidē cordis sine damno virginita-
tis. ⁊ concepit ⁊ peperit saluatorē. Sed morali
ter terra est cor humanū quod viri spirituales
sua predicatione aperiunt vt germinet saluato
rem. i. christus in eo informetur. Juxta illud a-
postoli Filioli mei quos iterum parturio doec
xp̄s informetur in vobis. Isti sunt vox claman
tis in deserto. i. in mundo parate viam dn̄i: rec
tas facite semitas eius. Vie sunt opera. semite
sunt cogitationes quas debemus parare i ad-
uentu saluatoris. Hanc preparationē notat o-
ratio que post cōmunionē hac die in missa seq̄
tur. Suscipiamus domine misericordiam tuā
in medio ⁊c̄. ⁊ ex eo ꝙ in fine illius oratiōis di-
citur congruis honoribus precedamus. Viaȝ
ergo parare est penitentiam agere ⁊ predicare.
Semitas rectas facere est post mandata consi
lia obseruare. Sane huius dominice totum
matutinale officium pertinet ad primuz aduē-
tum: vt premissum est. Legitur enim ysa. qui d̄
aduentu loquitur apertius q̄ȝ aliquis alius pro
pheta. vnde in secundo ca. ipius habetur. Ecce
mons ⁊c̄. In primo vero habetur de nequicia
iudeorum. Primum responsorium est. Aspici
ens a longe quod est de primo aduentu. ⁊ non
sumitur de aliquo libro theologie. nec compi-
latum est a Grego. ordinatore matutini officij:
sed a quodam eius monacho quod inde appa
ret: quia illud infra ebdomadam non reperiť.
Sed omnia alia respōsoria sic que ab ipso Gre-
go. edita sunt. ⁊ si obiiciatur ꝙ illo dempto nō
remanent: nisi octo responsoria isti dominice.
Respondetur ꝙ nouem sunt computato illo.
Ecce dies veniunt quod secundum ordinem
Grego. nouum est. ⁊ cantatur in vesperis sab-
bati precedentis. Cantatur autem hoc respon
sorium in persona Jo. bap. vel sponse dicentis.
Aspiciens a longe a terra videlicet ad celum. vi
deo dei potentiam venientem: ⁊ licet proprie
patri potentia assignetur. hic tamen potentiaz
accipe filium dei cui data est potestas in ce-
lo ⁊ in terra: qui est potens dominus in prelio:
cui propheta. Accingere gladio tu. su. fe. t. po.
Hic venit dum se visibilem monstrauit ⁊ nebu
lam totam terram tegentem. Hec nebula ē dei
misericordia que prestat refrigerium contra e-
stum viciorum. Hanc moyses intrauit cum ad
suscipiendum legem ascendit. Hanc Petrus i
tellexit cum in nube lucida videns dominum
moysen ⁊ helyam dixit. Faciamus hic tria ta-
bernacula. Hec populuz i desertum deduxit. ⁊
ab igne protexit. Hec est virtus altissimi que v̄
ginem obumbrauit que totaz terrā tegit: quia
misericordia domini plena est terra. Hec etiaz
nebula est humanitas filij dei que totum mun
dum saluat. medicina enim omnium in festina
tione nebule. Nebula etiam potest dici infide
litas: seu ignorancia. Ignorabat enim homo
deum seipsum natale solum. ⁊ concupiscentiā
esse peccatum. Hec nebula totam terram tege
bat: quia omnes declinauerunt. s. in. f. s. Ite ob
uiam ei. ⁊ dicite nuncia. n. s. t. e. qui reg. es i po-
pulo israel. Similia dixit Joannes discipulis
parate viam domino. ⁊ per discipulos ad xp̄z.
Tu es qui venturus es: an aliū expectamus ob
uiā sponso. s. per viā caritatis. ⁊ dicite nuncia
nobis: quasi dicat reuela nobis per tuaz presen
tiā si tu es messias in lege promissus. ⁊ si regna

turus es in populo israel. Porro ĩ solito mo
do primũ responsoriũ habet in quibusdã eccle
siis tres versus sicut ⁊ responsoriũ primũ nata-
lis domini. Primo ad significãdũ ꝙ iste aduẽ
tus domini ĩ saluat homines triũ temporũ.s.il-
los qui fuerunt ante legem: sub lege: ⁊ sub tem
pore gratie. Et propter hoc etiam fit triplex re-
petitio. prima a ꝛmotiori quo ad finẽ. ⁊ postea
a minus remoto. ⁊ postea a propĩquiori ad o-
stendendũ ꝙ patres primi tẽporis remotiores
fuerunt ab aduentu xpi q̃ꝫ patres secũdi ⁊ ter-
tii ⁊ pr̃es secundi tp̃is magꝭ remoti q̃ꝫ pr̃es ter-
tij. Deinde reincipitur responsoriũ ad denotã-
dũ desideriũ ⁊ ad significandũ ꝙ debemus at-
tribuere finẽ ⁊ principiũ boni operis ei qui est
alpha ⁊ o. xxxv. di. ab exordio. Ultimo dictꝭ
versibus subiungitur gloria patri: quia omne d̃
sideriũ ⁊ seruiciũ ad deũ trinum est referendũ.
⁊ ibi non fit reiteratio partis sed totius respon
sorij: quia post vitã presentẽ omnia opera con-
sumantur. ⁊ tunc erit deus omnia in omnibꝰ.
⁊ consumatio ⁊ sufficientia omnium. Secũ
do ideo premissum responsoriũ tres habet ver
sus ⁊ vnũ gloria ad signandũ quatuor aduen-
tus. de quibus in ca. precedenti premissuꝫ est.
⁊ ad signandũ quatuor tempora.s. tempus an
te legẽ. tempus legis. prophecie ⁊ gratie. Allo-
quens enim ecclesia omnes homines qui fue-
runt ante legẽ: quoꝝ pauci secuti sunt vnũ deũ
dicit ĩ primo versu. Quiqꝫ terrigene ⁊c̃. i. o vos
omnes mali: boni: diuites: ⁊ pauperes ite obui
am ei. ⁊ dicite. Indica nobis si tu es ipse qui re
gnaturus es in populo israel. In secundo ver-
su in persona hominũ qui fuerunt sub lege in q̃
aliquid fuit imperfectionis: quia data fuit in-
firmis alloquitur ipsum legislatorẽ. Qui regis
israel ĩtẽde q̃i diceret. q̃ populũ israel ĩ lege tua
regis. ⁊ sicut pastor ouem deducis. Indica no
bis si tu es ipse qui regnaturus es ĩ pplo israel.
In tertio tam ex dictis prophetaꝝ certificati d̃
aduentu saluatoris ex desiderio clamant. Exci
ta potentiã tuã ⁊ veni qui regnaturus es in po
pulo israel. In alijs vero ecclesijs est tertius v̇-
sus Tollite portas. In quarto gratias agẽs sal
uatori de aduentu suo qui dignatus est venire
immo toti trinitati dicit Gloria patri. Tertiũ
responsoriũ ideo tres habet versus: quoniã lex
⁊ psalmodia ⁊ prophecia hũc saluatoris aduẽ-
tum prenunciauerunt. Quarto tres versus
patres triũ temporꝝ significant. Patres quidẽ
ante legẽ hunc aduentũ preuiderunt. Patres
sub lege desiderauerunt. Patres gratie predi-
cauerunt. Dicit ergo baptista vel ecclesia. Uos
patres ante legem quiqꝫ terrigene fi. h.s.v.d. ⁊
Pau. Ite obuiã ei. Terrigenas vocat malos: q̃
terrena sequuntur filios hominuꝫ dicit bonos
diuites. subdit quos terrigenas appellauerat.
propter pauperes quos filios hominum. Uos
ergo quiqꝫ. i. quilibꝫ terrigene: malicia: diuites
⁊ filij hominum spiritu pauperes. q̃ estis simul
in vnum in vno ouili agni ⁊ hedi. Ite obuiaꝫ ei
vt nos mali per ingressum incipiatis. vos boni
per progressum proficiatis. Uos etiam patres
sub lege dicite. Qui regis israel intẽde qui de-
ducis velut ouem ioseph. nũcia nobis ⁊c̃. Qui
regis israel iudaicũ populũ per doctrinaꝫ legis
domini videntẽ. qui deducis. i. de virtute ducꝭ
velut ouẽ. i. innocentem. Joseph. i. populũ gen
tilem augmentatum per frumentũ mortifica-
tum. intende super nos idem lumen pietatis in
funde ⁊ nũcia nobis ⁊c̃. vos quoqꝫ patres sub
gratia dicite. Tollite portas princ. ves. ⁊ eleua.
por. eter. ⁊c̃. Qui regnaturus ⁊c̃. O principes ⁊
potestates aeris huius. ⁊ o genimina viperaꝝ
tollite. i. auferre portas mortis. i. vicia per que
dyabolus intrat ad corda. ⁊ o porte eternales.
i. virtutes ad eternitatẽ ducentes eleuamĩ con
tra vicia. ⁊ p̱ vos introibit ⁊ habitabit in nobis
rex glorie q̃ regnaturꝰ ẽ in populo israel. E
nota ꝙ ad tertiũ versum ñ r̃ñdet nuncia nobis
q2 pr̃es testamẽti noui certificati sunt de aduẽ
tu xpi. pr̃es gratie certi sũt de introitu regis gl̃e.
Uex q2 nũq̃ꝫ suffecit nec sufficiet fides ĩcarna
tõis sine fide trinitatis. Jõ succinit̃ gl̃ia patri.
⁊ q2 venit in humanitate vẽturꝰ ẽ etiã in maie
state. iõ r̃ñsoriũ denuo repetit̃. In repetitõe ve
ro nebulã accipias ad lr̃aꝫ. Juxta illud veniet ĩ
nubibꝰ celi. ⁊ sicut nubes suscepit eũ. ⁊ alibi nu
bes ⁊ caligo in circuitu eius. Secundũ r̃ñso
riũ ẽ. Aspiciebã in visu noctis sumptũ p̱ Greg.
de Daniele. c. vij. xpꝫ venturũ ꝓphetante q̃ his
v̇bis misteriũ incarnatõis v̇bi qd̃ in principio
erat apud deũ apuit dicẽs. Aspiciebam in visu
aut visiõe noctis. Triplex q̇dẽ ẽ visio.s. noctis
añ gr̃aꝫ: diei sub gr̃a: ⁊ lucis in gloria. In noct-
na viderunt p̃riarche ⁊ ꝓphete q̃ sub nube fue
runt. ⁊ hoc Daniel aspiciebat ĩ visu noctis. In
diuturna viderunt apostoli q̃bus xpi humani-
tas apparuit. In lucida videbunt filij dei facie
ad faciẽ. Hãc distinctionẽ v̇itas ĩ euãgelio ĩnu
it dicẽs. Abrahã exultauit vt videret diẽ meuꝫ:
vidit ⁊ gauisus ẽ. Iter multi reges ⁊ ꝓphete vo
luerũt videre q̃ vos videtꝭ ⁊ ñ viderũt. Seq̃t̃ et
ecce in nubibꝰ celi filiꝰ hominis veniebat: nu-
bes celi caro v̇bi. de q̃ Esaias. Ascẽdit dñs sup
nubẽ leuẽ: ⁊ datũ ẽ ei regnũ ⁊ honor.s. nomen
qd̃ ẽ sup oẽ nomẽ qd̃ ẽ ab et̃no datũ: sed ĩ tp̃e
manifestatũ. ⁊ omnis populus tribꝰ ⁊ ligue s̃-
uiẽt ei. Nam vt Esayas ait ei curuabuntur om
nia genua ⁊ iurabit omnis lingua in domino.

Tertium responsorium Missus est angel⁹
Gabriel: quibus verbis Lucas texuit ordinem
annũciationis. Quartũ est. Aue maria grã
plena: quibus verbis idem Lucas modum cõ
ceptionis annexuit. d. Spiritus sanctus super
ueniet in te: ꝛ v̄tus altissimi obumbrabit tibi.
Superueniet inquam in te protegẽdo te: ꝛ ab
omni sorde purgando. ꝛ exide virtus altissimi
s. verbum dei obumbrabit tibi: ex te carnem su
mendo. quod enim ex te nascetur sanctum vo
cabitur filius dei. christus enim qui non est cõ
ceptus ex virili semine: merito sanctus nascit̃:
ꝛ dei filius appellatur. Sequitur versus Quo-
modo in me fiet istud interrogatiue: ꝛ sic quo
modo sunt due dictiones: vel admiratiue ꝛ est
vna dictio. Quintum responsorium Salua
torem. In quo incarnato per apostolum con-
firmatur. Sextum est Ecce virgo concipiet.

Septimum. Ecce dies veniunt. In quibus
hoc idem per prophetas roboratur. Octauũ.
Obsecro domine. In quo idem per legem cõ-
probatur. Nonum est. Audite verbum. In
quo idem per prophetas comprobatur. Lau
des matutine vtrunq̧ sonant aduentum. Nõ
enim ita agitur aliquando de vno aduẽtu quo
niam ꝛ de alio admisceatur: sed pauca de secũ-
do habentur: ꝛ hoc propter representationem
gaudij ne spes luxuriet in presumptionem. Si
quidez prima antiphona que de fine iolelis su
mitur est aperte de primo aduentu. Unde ibi
dicit̃ in illa die. s. quando Messias veniet. mõ
tes. i. apostoli seu magni predicatores stillabũt
dulcedinem. s. verbi dei. ꝛ colles. s. minores p̄-
dicatores fluent lac. s. simplicis doctrine mino
ribus ꝛ maioribus. Secunda. s. iocundare par
tim est de Esaia: partim est de zacharia. Tunc
enim iocundata est secundum zachariaz syon
idest ecclesia de iudeis: ꝛ exultauit hierusalem
idest ecclesia de gentibus. Tertia. s. ecce domi
nus veniet est de secundo aduentu. s. in maie-
state. Quarta est Omnes sicientes. Tunc eniz
omnes. i. de omni genere siciẽtes. s. salut]. ꝛ sci
entie doctrinam venerunt secundum Esaiam
ad aquas baptismatis ꝛ doctrine. Quinta est
Ecce veniet propheta magnus ꝛ ipse renoua-
bit hierusalem. s. dando legem ꝛ noua conden
do precepta. Hoc tempoꝛ̃ dicitur per horas ca
pitulum illud. Egreditur virga ysa. xi. c. ꝛ illud
in diebus illis. Jer. xxiij. c. ꝛ illud erit in nouissi
mis ysa. ij. c. ꝛ illud ecce virgo ysa. vij. c. ꝛ illud
venite ostendamus ysaie. ij. c. Ad missam ve
ro introitus est. Ad te leuaui ꝛc̃. quia per aduẽ
tum domini in carnem spes maxime eleuatur.
Sic enim deus dilexit mundum: vt filium suũ
vnigenitum daret. ꝛ iterum: proprio filio non
pepercit ꝛc̃. Et nota q̄ si quidam excitentur
alij tamen somno torpent. Ideo cantor incipi
ens. Ad te leuaui animam meam exaltãdo vo-
cem ab inferiori ad superius. procedit quod ꝑ
prium est excitantis: q̄ etiam notatur ĩ episto-
la vbi dicitur. Hora est iam nos de somno sur-
gere. Sequitur versiculus Uias tuas domine
demonstra mihi: quia christus veniens nobis
vias suas indicauit. Unde ysa. Erit mons do-
mus domini ꝛc̃. Uenite ascendamus ad mon
tem domini: ꝛ ad domum dei iacob ꝛ docebit
nos vias. Que autem sint vie ille ostendit e-
pistola que est ad Ro. xiij. c. Scientes quia ho
ra est iam nos de somno surgere. In eo' enim
q̄ ibi dicitur. Nox precessit: dies autem appro
pinquabit assignatur affectus: quia factus est
dies quando natus est sol. ꝛ ideo sequitur sic:
vt in die honeste ambulemus. s. in omnibus o-
peribus bonis. ꝛ induamus nos in similitudi-
ne christi: vt sic filij dei simus: quia propter hoc
filius dei est homo: vt homo fieret filius dei.

Orationes primum aduentum respici-
unt. ꝛ possunt etiam adaptari congrue ad secũ
dum. Postea sequitur responsorium ĩ quo
ostenditur spes que facta est in ortu solis. vni-
uersi qui te expectant ꝛc̃. Sequitur alleluya
Ostende ꝛc̃: quia tunc ostendit dominus faci
em suam: quaz qui videt saluatur. Unde cum
dixissz dominus ceco. Quid vis vt faciam tibi.
Respondit Raboni vt videam: quam faciẽ nõ
poterant homines antea videre: quia erant in
regione vmbre mortis. Sed lux orta est eis q̄
possunt videre. Quod autem dicitur ostende
nobis domine. f. t. est sensus. da nobis domĩe
cognitionem tuam. Facies enim dei in scrip-
turis sanctis non caro sed diuina cognitio in-
telligitur: quia per faciem conspectam quis co
gnoscitur. Sequitur in quibusdam ecclesi-
is euangelium Mathei. xxi. c. Cum appropin
quasset ꝛc̃. quod ad passionez pertinet quo ad
litteram. Ad diem vero hanc quo ad allegoriaz
ꝛ spiritualem intelligentiam. Uenit enim tũc
dominus hierusalem per betfage que interpre
tatur domus bucce idest ad ecclesiam que par
ua erat in qua christus apparuit per confessio-
nem ꝛ per montem oliueti per quam designa-
tur eminentia misericordie per quam venit fi-
lius dei mundũ ꝛ misit discipulos suos dicẽs.
Ite in castellum idest in mundum. ꝛ inuenie-
tis asinam ꝛ pullum idest iudaicum populum
qui dure ceruicis est. ꝛ gentilẽ sine iugo legis.
Itez per huiusmodi animalia ostendit vias su-
as. humilia eniz sunt. Unde ĩ Matheo discite
a me quia mitis sum ꝛ humilis corde. Legit̃ ẽt
ideo: quia ibi habetur. Benedict⁹ qui venit in

nomine domini qͦ pertinet ad primū aduētū:
⁊ propter alia verba legitur in alijs ecclesijs illō
Cum appropinquaret Jhesus: quod dicitur ī
dominica palmarum. Jn alijs vero ecclesijs le
gitur euangelium Principium euangelij Jhe/
su christi ⁊c̄. quod est Marci. i. c. propter illa v̄
ba. Ecce ego mittam angelum meum ante faci
em tuam. Et nota ꝙ in textu euāgelij nō cō/
tinetur principium: sed inicium. Sed ecclesia
ponit principium pro eo ꝙ legens euangelium
statim premisit in. t. Jnicium sancti euangelij:
ne idem repeti videatur. Jn nonnullis ecclesi/
is etiam legitur. Erunt signa sequitur offertori
um de spe. ad te leuaui ani. m. ⁊ post cōmunio
de eodem. ⁊ propter idem legunt euangelium
illud. Erunt signa quod est luc. xxi. c. quod per/
tinet ad secundum aduentum. vbi dicitur pro
pe est regnum dei. Cui adaptatur epistola. vbi
dicitur propior est nostra salus: ⁊ quia prope ē
regnum tuum domine. ideo ad te leuaui dicit̄
in introitu cantor. i. vetus homo: vel Joannes
baptista vt quidaʒ dicunt. dicit ad te leuaui. a.
m. deus meus. ⁊ ideo vias tuas domine demō
stra mihi. ⁊ hoc in responsorio. ⁊ ostēde nobis
domine mi. tuam. ⁊ hoc in alleluya. ⁊ quasi de
mia certificatus concludit in post communio
ne. Dominus dabit benignitatem. i. affectum
bonum ⁊ terra nostra. s. caro dabit fructum id
est bona opera.

De secunda dominica aduentus dn̄i Rica.

JN hac secunda domi/
nica aduentus:
vt premissum est agitur de secun
do aduētu. veʒ quia gaudere me
lius est q̄ʒ flere. ⁊ dilectio melior
q̄ʒ timor. Jdeo in eo quedaʒ dicuntur pertinē
tia ad secundum aduentum: ⁊ quedaʒ ad vtrū
qʒ. Ecce enim in matutinis primū responsoriū
est Hierusalem cito veni ⁊ salus tua: tunc oms
plorabunt: modo est tempus gaudij. aliud ē d̄
primo ⁊ secundo aduentu. Preterea ibi sunt
duo versus secundum quasdam ecclesias. Ad
idem exprimendum sicut ⁊ in alleluya: vt iā di/
cetur. Primus est Hierusalem si me audieris
⁊c̄. ⁊ vtitur dominus verbis Moysi: vt in/
telligatur ꝙ ipse est qui Moysi loquebatur.
Aliquando etiam vtitur verbis Salamonis vt
sciamus ꝙ ipse est sapientia de qua locutus est
Salamon. Jstud responsorium sumptum ē de
michea: ⁊ etiaʒ illud quod sequitur. s. bethlehē.
Quedam tamen ecclesie illud dicunt in domi/
nica sequenti. ⁊ est de primo aduentu. ⁊ loqui
tur de generatione temporali christi ⁊ eterna
de temporali cū dicit bethleeʒ ciuitas dei sum/
mi: quia in bethleem natus est. De eterna cum
dicit ⁊ egressus eius sicut a principio dierum.
De alijs. R. patet. Jn laudibus prima anti/
phona est de secundo aduentu. Ecce ī nubibꝰ
celi ⁊c̄. Jn missa vero introitꝰ patet: ad vtrū
qʒ hoc modo: populus syon: ecce dominus ve/
niet ad saluandas gentes. Jsa. xxx. c. Jn vtroqʒ
enim aduentu saluat. Sequitur ⁊ auditam fa/
ciet dominus vocem laudis sue. Jpse enim est
turtur cuius vox audita est in terra nostra, quia
attulit nouum tempus vox eius in secundo ad
uentu erit venite benedicti patris mei ⁊c̄. Vsus
autem ad secundum pertinet aduentum. Qui
regis israhel intende: qui deducis Joseph. i. de
hoc mundo ducis ioseph. i. augmentum in bo
no. sicut ouem. i. simplicem: ⁊ quia ī matutinis
primum responsorium est hierusalem. Et ī mis
sa introitus est populus syon ideo ī hac domi/
nica fit statio in ecclesia que dicitur hierusaleʒ.
Sequitur oratio excita domine corda no/
stra ad preparandas vnigeniti tui vias ⁊c̄. que
est de primo aduentu tantum. Epistola vero
est de secundo. Quecunqʒ scripta sunt ⁊c̄. Ad
Ro. xv. c. vt per patientiam ⁊ consolationē scri
pturarum spem habeamus: ⁊ sic inuitamur ad
spem: vt que patimur leuia fiant. Responso
rium pertinet ad vtrunqʒ. Ad primum dum di
cit. Ex syon species decoris eius. Ad secunduʒ
cum dicitur Deus noster manifeste veniet. ver
sus vero ad primum tantum. Congregate. s. o
vos angeli illi sanctos eius. i. predicatores bo/
nos qui ordinant testamentum eius. s. nouum
super sacrificia idest super vetus testamentuʒ.
Primus enim est quod animale est: sicut dicit
apostolus. Deīde quod spirituale: vel quod di/
cit congregate hoc in primitiua ecclesia maxīe
necessarium fuit. s. o vos boni predicatores: vt
Paulus ⁊ alij. Deinde sequitur alleluya qͦ
in solito modo habet duos versus secundum
quasdam ecclesias: ⁊ hoc fit quia ibi de dupli/
ci aduentu agitur. Primus est de prima cuʒ di
citur Letatus sum ⁊c̄. Ante primum enim ad/
uentum christi desperabant homines de salu/
te. Tunc vero letati sunt quando audierunt qꝰ
filius dei homo factus erat. Secundus versus
est de secundo. Stantes erant pedes nostri id
est affectus nostri in atrijs ⁊c̄. Jam enim in spe
⁊ desiderio ibi sumus. Euangelium est Lu/
ce. xxi. c. s. Erunt signa in sole ⁊c̄. ⁊ est in secun/
do aduentu tantum. ibi enī ostendunt̄ signa q̄
fiēt ante diē iudicij. quoniā totus mundus tur
batione sua iudicium domini ostēdet. Jbi eti
am sequitur. His autem fieri incipientibus re
spicite ⁊ leuate capita vestra. ecce appropiqua

bit redemptio vestra. Ecce spes. Quedam verõ
ecclesie legunt euangelium. Cum audisset Jo
annes. Quod similiter ad secundum pertinet
aduentum ex eo quod Joannes querit. Tu es
qui venturus es, an aliuz expectamus. Cui do
minus. Ecce ego veni ad redimendum. Et rur
sus veniam ad saluandum. Quod ex signis cõ
iecturare potestis: quia ⁊ ceci vident ⁊c. Of
fertorium est de primo aduentu. Post com
munio iherusalem ⁊c. qua est Baruch. iiij. ⁊ v
c. est de vtroqz. In tertia vero ⁊ quarta feria. ⁊
sabbato legãtur euangelia de testimonio chri-
sti. s. de Johanne ⁊ d̃ testimonio Johannis d̃
christo ⁊ eius aduentu. De quo etiaz loquitur
epistola. Patientes estote: que tunc dicitur.

De dominica tertia aduentus dñi Rica.

Equitur tertia domi
nica in qua
similiter agitur de secundo ad-
uentu. Unde in nocturnis pri
mum responsoriuz est. Ecce ap
parebit dominus super nubez
candidam. i. super carnem que erit candida ꝑ
gloriam immortalitatis vt mali timeant in se-
cundo aduentu. Nam in primo aduentu appa
ruit dominus super nubem leuem. i. immunez
a peccato. ⁊ sumitur hoc responsoriũ de apoc.
vbi dicitur. Uidi. ⁊ ecce nubes candida. versus
est de vtroqz aduentu. In laudibus prima
antiphona est de secundo aduẽtu. Ueniet do
minus ⁊ non tardabit. ⁊ illuminabit abscon-
dita tenebrarum. ij. q. i. multi. Omnia enim ma
nifesta erunt: quia libri conscientiarum aperti
erunt coram eo. In missa vero introitus est
de secundo aduentu. Gaudete in domino sem
per: ad philipenß. iij. c. Apostolus enim non lo
quitur de primo aduentu. cum dicit dominus
prope est: sed de secundo aduentu: vnde inui-
tat ad gaudium spirituale per quod firmiter ex
pectamus gaudia secundi aduentus. Unde
dicit. Gaudete in domino semper. s. expectan-
do secundum aduentum. ⁊ repetitur gaudete:
quia gaudium spirituale facit nos dulciter su-
stinere omnia aspera mũdi: vt nihil euellat nos
a spe eternorum: ⁊ ideo quia ita necessarium
est gaudium spirituale ista repetit. vel propter
gaudium de vtroqz aduentu: quod habent sã-
cti. Huius gaudij custos est modestia. ⁊ ideo se
quitur modestia nostra ⁊c. Hoc gaudium qd̃
est pax omnibus sanctis optat ecclesia filijs su
is in versu cum dicit. ⁊ pax dei que exsupat om
nem sensum. s. hominis: quia nullus homo ha
bet totum vsum pacis huius. Collecta. s. au

rem tuam quesumus domine: est de aduentu
in mentem. Audita enim consolatione de ad-
uentu domini sacerdos orat vt tenebras quas
patimur in eo quod falso iudicamur sua visita
tione illustret. Epistola. Sic nos existimet
homo ⁊c. qua est prime ad corinthios. iiij. c. est
de secundo: alie ecclesie dicunt epistolaz. Gau
dete in domino semper: que est ad philipenses
iiij. c. est de secundo: alie ecclesie dicunt episto
laz Gaudete in domino semper: que est ad phi-
lipenses. iiij. c. R. de primo qui sedes super
cherubin manifestare coram effraim idest fru
ctificantem in bonis operibus beniamin idest
filium dextre. ⁊ manasse qui obitus est terrẽo-
rum. hoc fiet in iudicio. Uersus etiam Qui
regis israhel: est de primo qui ducit ad secun-
dum. Alleluya Excita domine etiam est de
primo. Euangelium Cum audisset Joãnes
⁊c. quod est Mathei. xi. c. similiter est d̃ prio.
Quidam enim de discipulis Joannis non cre
debant christum esse messiam. promissum ĩ le-
ge. vnde misit eos ad christum vt interrogarẽt
eum. Tu es qui venturus es. an alium expecta
mus: vt per visa miracula christum iaz venisse
cognoscerent quasi diceret ipse multo melius
scire deberet q̃z ego. ⁊ dixit eis Jhesus ceci ui-
dent ⁊c. quasi dicens vos estis magistri: nõ er
go scitis hoc quod dicitur in ysai. xxxv. Tunc
saliet sicut ceruus claudus. ⁊ aperientur ligue
mutorum ⁊ loquitur de tempore messie: qua-
si. d. facta probant. Offertorium etiam est d̃
primo aduentu. Post communio de secun
do. Dicite pusillanimes confirmamini. Opor-
tet enim ꝙ pusillanimes confortentur ad hoc
vt sustineant tribulationes: ⁊ sic expectent cũ
fiducia secundum aduentum.

De quarta feria ⁊ ieiunijs quattuor tempo
rum rubrica.

In hac septimana fiunt
ieiunia quatuor
temporum. Unde hic primo de
illis. Secundo de alijs ieiunijs.
Tertio de huius diei officio pro-
sequamur. In primitiua quidez ecclesia sta
tutum fuit ꝙ ieiunia quatuor temporũ fierent
ter in anno. Sed Calixtus papa. lxxvi. di. Ieiu
nium constituit quater in anno fieri. Nam et
iudei quater in anno ieiunabãt. s. ante pascha
ante penthecosten: ãte cenophegiam: in septẽ
bri: ⁊ ante encenia. De quibus dicet ĩ ꝓhemio
vij. partis. Si enim tantũ ter in anno in tres p-
tes diuiso ieiunaretur: forte remanerent ali-
q̃ dies de q̃b⁹ p̃mitias nõ redderemus. In istis

eniz ieiunijs primitias temporis exsoluimꝰ. vt
iaz dicetur. De quibus Zacharias ait. Ieiuniū
quarti: quinti: sexti: ⁊ decimi domui iuda: ⁊
iherusalem in dies festos vertetur in gaudiuz.

Quater ergo ieiunamus in anno. Primo
vt quatuor elementa in nobis viciata. i. corpꝰ
nostrum ex eis constans in quatuor anni tem
poribus castigetur. Homo enim constat ex
quatuor elementis quantum ad corpus: ⁊ ex
tribus potentijs quantum ad animam. scilicet
rationali: concupiscibili: ⁊ irascibili. Ut ergo
illa moderentur in nobis. quater in anno ieiu
namus per tres dies vt quaternarius numerꝰ
ad corpus: ⁊ trinarius ad animam referatur.
Si quidez annus diuiditur in quatuor tēpora
que sunt: Uer: Estas: Autumnus: ⁊ Hyems: q̄
ppter sua delectamenta a dei amore nos auer
tere solent. Uer calidum est ⁊ humidum: tunc
ergo ieiunamus vt elemētū humoris castiget
in nobis ne cōsentiat false pulchritudini veris.
Ieiunamus itaq̧ contra luxuriam ex humore
⁊ calore nascentez. Estas calida est ⁊ sicca: tūc
ergo ieiunamus vt elementum caloris ī nobis
castigetur ne consentiat incendio carnali. vel
tunc ieiunamus contra superbiam quia tunc
fructus terraruz qui florent ⁊ maturantur. su-
perbiendi materiam prestant. Autumnus est
frigidus ⁊ siccus: tūc ergo ieiunamꝰ ne aliquo
languore animi arescamus ⁊ defluamꝰ. ⁊ sine
pinguedine olei in tabernaculo eterno inueni
amur. vel tunc ieiunamus contra auariciaz: qr
tunc messes colligimus ⁊ habemus. Hyems
frigida ⁊ humida est: vnde tunc ieiunamus ne
membra nostra fluxu atq̧ luxu soluant in cō-
messationibus ⁊ potationibus. ac p hoc amor
dei negligatur. vel tunc ieiunamus contra pi-
griciam: quia torpemus frigore. Ieiunamus
ergo in dictis quatuor temporibus anni: vt p
ieiunia preseruemur a vicijs: ⁊ que delinq̄mus
in illis purgentur. Rursus quoniam quodlibz
tēpus tres habet mēses: ideo quater ieiunamꝰ
in anno tres dies. vnum diem ieiunantes pro
mense: vt sic satisfaciamus in die qđ delinq̄mꝰ
in mense. Secundo etiam ideo ieiunamus
nam primum ieiunium fit in martio. scilicet in
prima septimana. xl. vt in nobis virtutum ger
mina oriantur: ⁊ in nobis marcescant vicia q̄
nequeunt omnino extingui. Secundum fit in
estate in septimana penthecostes. Quia tunc
venit spiritus sanctus: ⁊ nos debemus esse fer
uentes in spiritu sancto. Tertiuz fit in septem-
bri ante festum Michahelis quando fructus
colligunt: ⁊ nos debemus deo reddere fructū
bonorum operum. Quartum fit in decembri.
quando herbe moriuntur: quia ⁊ nos mundo
mortificare debemus. Tertio ideo quia ver
refertur ad puericiam. Estas ad adolescentiaz
Autumnus ad maturitatem: siue virilitatem.
Hyems ad senectutem. Ieiunamus ergo in
vere vt simus pueri per innocentiaz. In estate
vt efficiamur iuuenes per constantiam. In
autumno vt maturi per modestiaz. In hyeme
vt senes per prudentiam ⁊ honestam vitam.

Quarto ideo in quatuor anni temporibus
ieiunamus: vt deus nobis conseruet omnia q̄
ad humanum vsum in illis tēporibus de terra
nascuntur. Quinto ad significādū quatuor
que fuerūt in illis quatuor temporibus. scilicet
conceptio domini in vere. natiuitas ī hyeme.
conceptio iohannis baptiste in autūno. ⁊ eius
natiuitas in estate. Sexto secundum Iero.
ob diuersas plagas que illis temporibus acci-
derunt. In quibus autem diebus ⁊ quare hec
ieiunia fiant: in. viij. parte sub ti. de āno solari
dicetur. Hec ergo ieiunia vocantur quatuor
temporum. quia in premissis quatuor anni tē
poribus fiunt. Uocantur etiam ieiunia tri-
plicia: pro eo quia fiunt tribus diebus: quibus
homines ieiunant in septimana. Antiqui eniz
ieiunabant eisdem ferijs ⁊ postea superaddita
sunt ieiunia ista. Uocātur etiaz ieiunia primi-
ciarum. quia cum in lege preceptum sit: vt pri-
micie ⁊ decime deo dēt. placuit sanctis pribꝰ
vt dicit Aug. in libro de doctrina xpiana. sol-
uere decimas ⁊ primicias temporis: vnde pro
primicijs instituerunt ieiunia quatuor tēporū
⁊ inde dicta sunt ieiunia primiciarum. pro de-
cimis vero instituerunt ieiunium. lx. Scien
dum autem est q ieiunia veris alia primo insti
tuta fuerunt in prima septimana martij. Esti
ualia in secunda iunij. autumnalia in tertia sep
tembris. hyemalia in quarta decembris. Sed
propter multa que inde surgebant incōmoda.
statuit Leo papa. lxxvi. di. huius. vt hyemale
fiat in tertia septimana aduentus. Uernale in
prima septimana q̄dragesime. Estiuale ī pria
septimana post penthecostē. autumnale vero
fiat sm veterem institutionem. Quare ieiunia
instituta sunt in dictis mensibus ⁊ quare ī eis
fiunt ordinationes. vide in septima parte sub
sabbato post dominicam. xvij. ⁊ in prohemio
secunde partis. Caue tamen in cōputatiōe
septimanarum mensis septembris. quia si ipse
mensis inceperit in prima vel in secunda vel in
tertia vel in quarta feria: illi dies cōputantur
pro prima septimana illius mensis. ⁊ in tertia
ab illa ieiunium fiet. Si vero mensis ipse ince-
perit in q̄nta vel in sexta vel ī septima feria. tūc
in sequēti dn̄ica incipies cōputare primā septi
manam ⁊ in tertia post illam ieiunium fiet: ⁊

sic dies precedentes nihil operantur: q̄ntū ad
cōputationē septimanaꝝ. Uerūtamē scdm
primariam ecclesie institutionem. ieiunia veris
dicunt prima: quia fiebāt in prima mense. s. in
ianuario. qui apud roma. primus mensis fuit.
Jeiunia estatis dicuntur quarta: quia fiebant
in quarto mense: scꝫ in Junio. Jeiunia autūni
septima. quia fiunt in mense septimo. scilicꝫ in
septembri. Jeiunia hyemis decima. quia fiunt
in decimo mense. s. in decembri. Uñ Zacharie
.viij. c. ieiuniū primi ꝛ ieiuniū quarti ꝛ ieiuniū
septimi ꝛ decimi. s. mensis erit donum inde in
gaudium. lxxvj. di. ieiunium quarti. Sed cum
hec ieiunia recolant quatuor anni tempora vt
dictum est. quare aguntur in primo mense ꝛ ī
quarto ꝛ in septimo ꝛ in decimo: cū principia
temporum non sint in his mensibus. Rñdeo
hoc ieiunium tractum est de veteri lege. vnde
agitur in illis mensibus nostris. scdm numeꝝ
mensium illius temporis. Judei enim secūduꝫ
lunationes ieiunabant. scꝫ in prima in quarta
in septima ꝛ in decima: ꝛ hoc est quod legitur
ieiunium primi: ieiunium quarti: ieiuniuꝫ sep-
timi: ꝛ ieiunium decimi: quia sicut in prima lu-
natione est principiū anni illoꝝ: sic ꝛ Marti⁹
est principium anni nostri. Quod autē ieiunia
nostra ortum habuerunt a veteri lege apparet
ex hoc q̄ a ieiunio veris vsqꝫ ad estiuale sunt.
xiiij. ebdomade. quia tot generationes fuerūt
ab Abraham vsqꝫ ad Dauid. Jtem ab estiuali
vsqꝫ ad autūnale sunt similiter. xiiij. septimane
quia tot generationes fuerūt a Dauid vsqꝫ ad
Jeconiam. Jtem ab autūnali vsqꝫ ad hyemale
alie. xiiij. quia tot reges fuerunt a Jeconia vsqꝫ
ad Christum. computatis regibus illis quos
Matheus in suo euangelio pretermisit.

De alijs ieiunijs Rubrica.

Elia de ieiuniis

quatuor temporuꝫ mentio facta
est. Consequens est vt de alijs
ieiunijs hic aliqua perstringamus. Est autem
ieiunium cōmunis oīum membroꝝ satisfactio
vt. s. satisfaciant peccatuꝫ quod commiserunt
vel gesserunt: vt si gula peccauit ieiunet ꝛ suffi
cit. quia enim sola fuit in culpa: sola sit in pena
similiter si oculus: vnde Jere. Oculus me⁹ de-
predatus est animā meaꝫ: ꝛ p fenestras ocloꝝ
meorum mors intrauit in animaꝫ ꝛ augusti.
Oculo nihil est nequi⁹ ꝛ sic de alijs membris.
Uel ieiunium est persimonia victus ꝛ abstinē
tia ciborum. Augusti. dicit maximū ꝛ pfectuꝫ
ieiuniū est abstinere ab iniq̄tatibus ꝛ a carnis
voluptatibus ꝛ delectationib⁹ hui⁹ seculi: vñ
Pius papa de con. di. v. nihil. ait nihil prodest
orare ꝛ ieiunare. nisi mens ab iniquitate ꝛ ab
obtrectationibus lingua cohibeatur: ꝛ dicit
ieiunium a ieiuno quod est quoddā ītestinuꝫ
in homine quod semper est vacuum ꝛ subtile
sic ꝛ nos ieiunantes debemus esse vacui a su-
perfluis: ꝛ a vicijs tam ī corpore q̄ꝫ in mente.

Auctoritas ieiunij est ex tribus. ex persona
ex loco ꝛ ex tempore. Ex persona quia precepit
deus Ade ꝛ Eue: vt abstinerent a fructu ligni
scientie boni ꝛ mali. Ex loco. quia in paradiso
institutum fuit: ꝛ initium habuit. xxxvj. di. vi.
Ex tempore. quia ab antiquo preceptum est ce
lebrari: creato namqꝫ homine in primo mundi
exordio dictum fuit ei de ligno scientie boni ꝛ
mali ne cōmedas: ꝛ quia fuit celebratum ante
legeꝫ a Moyse: ꝛ sub lege ab helia. ꝛ in tēpore
gratie a Christo. Moyses enim non cōmedit
neqꝫ bibit. xl. diebus. Helias quoqꝫ ambulauit
.xl. diebus: ꝛ. xl. noctibus in fortitudine sub ci
nericij panis. ꝛ Christ⁹. xl. dieb⁹: ꝛ. xl. noctib⁹
ieiunauit. Fuit etiā celebratū in sex etatib⁹
Naꝫ in ea etate que fuit ab Adaꝫ vsqꝫ ad Noe
fuit abstinentia carnium: ꝛ vini. xxxv. di. ab ex
ordio. A Noe vero in posterum fuit cōcessuꝫ
vinum ꝛ carnes: ꝛ sic de ceteris etatibus. Cō
mendatur auteꝫ ieiuniū ex exemplis: quoniaꝫ
Eua q̄ꝫdiu ieiunauit ꝛ abstinuit in paradiso ꝛ
virgo permansit. Adam quia ieiuniuꝫ uiolauit
a delicijs paradisi in summam miseriā corruit
Helias q2 ieiunauit in celuꝫ curru igneo rapt⁹
est. Moyses post ieiunium cum deo locutus
est. Jherusalem per ieiunium liberatur a Se-
nacherib tempore regis Ezechie ꝛ Ysaie. Jona
quoqꝫ predicante prestatur uenia niniuitis in
sacco: ꝛ cinere ꝛ ieiunio penitentiaꝫ agentib⁹.
Jeiunamus etiaꝫ exemplo apostoloꝝ: vt dicet
sub quarta feria pēthe. Porro ieiuniū aliud
corporis est ꝛ carnis. aliud mentis. aliud aua-
ricie. aliud fastidientis. aliud dispensationis.
aliud deuotionis. aliud votiue. aliud promissi
onis. aliud suppletionis. aliud compassionis.
aliud inspirationis. aliud circūspectiōis. aliud
rationabile. aliud irrationabile. aliud q̄litatis.
aliud quantitatis. aliud numeri. aliud summe
exactionis. aliud alternitatis. aliud zerophagie.
aliud meroris. aliud exultatiōis. aliud vanitatis:
siue ypocrisis. aliud virtutis siue caritatis. aliud
indictionis. aliud necessitatis. aliud institutio-
onis. aliud volūtatis. aliud prauitatis. Sane
ieiunium corporis ꝛ carnis est: quando quis
abstinet a cibis ne nimis pinguescat: vel vt ab
infirmitate liberet: vel q2 cōmedere nō pōt. ꝛ
h̄ nulli⁹ meriti. Jeiuniū mentis ē q̄ñ q̄s absti
net a vicijs: vel etiā a cibis ne caro pinguescat
lasciuijs. Jeiuniū auaricie vt burse parcat.

Jeiunium fastidientis est qđ fit vt appetat.

Jeiunium dispēsationis est quod celebrat̃ in vigilijs solenniū dieꝝ ⁊ magnaꝝ festiuitatū vt natalis domini. que ideo dicuntur vigilie. quoniā antiquitus in precipuis festiuitatibus duo nocturnalia agebantur officia ⁊ populus qui ad festa venerat tota nocte in dei laudib⁹ ī ecclesia vigilabat: ꝙ adhuc Rome ⁊ ī plerisq̄ȝ locis in magnis festiuitatib⁹ presertiȝ sanctoꝝ patronoꝝ ecclesiarū obseruat̃. Sed qꝛ lusores ⁊ cantores conueniebant in turpib⁹ cātilenis ⁊ saltationib⁹ ⁊ cōmessationib⁹ potationib⁹ ⁊ fornicationibus intendere ceperunt. ꝓpter hec ⁊ multa alia inconuenientia que fiebant huiusmodi vigilie sunt interdicte ⁊ institutuȝ vt loco earū fiant ieiunia: que ieiunia adhuc retinent nomen officij: nam coīter vigilie ⁊ non ieiunia nuncupantur. Si quis tamen ieiunarȝ ⁊ honeste in ecclesia vigilaret vtiq̄ȝ bñ faceret ꝓut fit in natiuitate iohannis baptiste ꝓpter eius reuerentiam. hec igitur institutio dicitur dispensatio quia ieiunium ponit̃ loco vigiliaꝝ de hoc dictū est in. v. parte subit. de nocturnis

Jeiuniuȝ deuotiōis est ad qđ q̇s necessario non tenetur quod inferius voluntariuȝ appellatur. Jeiunium votiue ꝓmissionis est vt si quis vouet quod certa die ieiunabit: vel a carnib⁹ abstinebit. Et no. ꝙ vota ex discretōis consensu comite ratione emissa deo reddēda sunt. iuxta illud vouete ⁊ reddite deo vota vr̄a

Uotorum autē aliud est necessitatis aliud spontanee voluntatis. Necessitatis est quod est fidei annexuȝ: vt quod fit in baptismo puta fidei catholice ꝓfessio ⁊ sathane abrenūtiatio ⁊ votum obseruationis decem preceptoruȝ legis: ⁊ cōtinentie quā quis in susceptione sacri ordinis vouet: ⁊ talia uota quisq̄ȝ īuiolabiliter obseruare tenetur. Spontaneoꝝ vero votorū aliud est discretum: aliud est indiscretū. Indiscreta sunt vota puerorum ⁊ puellarū duȝ sunt in parentum potestate. Unde illis volentibus irritare possunt. Si igitur puella infra nubiles annos vouerit castitatem perpetuam licite nubere poterit parentibus vel curatoribus illam ad hoc cogentibus. Indiscretum est etiā votū mulieris in potestate viri existētis. vnde si illo inscio vouerit peregrinari: vir votū huiusmodi poterit reuocare: quia ipsa non hȝ potestatem sui corporis sed vir. Indiscretio etiā attēdit̃ quandoq̄ȝ circa ꝓuectos: ⁊ liberos: vt si forte quis vouerit ad qđ ꝑficiendum sufficere neq̇d vel ī quo natura ita debilitaretur ꝙ possit fieri sui ipsius homicida: vel qđ sine licentia alteri⁹ cōplere nequit: vel quod non ex deliberatione sed iracundie calore emittit̃: ⁊ talia poti⁹ sunt spernenda q̄ȝ executione digna. Jeiunium suppletionis est vt si quis vltra penitentiā sibi a sacerdote iniuncta aliquid suppleat de suo.

Jeiuniuȝ passionis est: vt si sacerdos alicui dicat ꝓ hoc peccato fac cantari duas missas: ⁊ ieiuna ⁊ ego ꝓ te cātabo: ⁊ tres dies ieiunabo ꝓpter hoc tamen non debet aliq̇d recipere qꝛ sacerdos debet compati ꝓximo suo: ⁊ orare pro eo etiaȝ ieiunare: potest etiā dici cōpassio vt si quis petit a sacerdote penitentiā patri suo īiunctam: vt pro patre peragat partem illius.

Quatuor enī modis fit huiusmōi cōpassio quandoq̄ȝ per sacrificia: quādoq̄ȝ per ieiunia: quandoq̄ȝ per orationes: quandoq̄ȝ ꝑ elemosinaruȝ elargitionem. Jeiunium īspirationis est: vt in beato Nicolao qui adhuc infans ⁊ manens incunabulis trib⁹ dieb⁹ ī ebdomada a mamilla mr̄is sue abstinebat: vl' vt alij dicūt quarta feria ⁊ sexta semel tantuȝ suggebat mamillas. Jeiuniū circūspectionis est: quādo pro aliqua imminente tempestate ꝓ periculo hostium. vel pro casu cuiuslibet angustie ieiunamus. Jeiunium rōnabile est: quādo cibū ⁊ potum moderate sumimus nec naturam debilitamus. vnde apostolus. Rationabile sit obsequium vestrum: non ī commessationibus ⁊ ebrietatib⁹. Irrōnabile ē: si q̇s velit ieiunare ꝑ duos vel ꝑ tres dies vel ꝑ totā ebdomodā quod non approbat deus. vult enī hominē sic ieiunare: vt cogatur vicijs mori nō vt cogatur natura dissolui. vnde ꝓhibetur ieiuniū quod quidam faciunt: a cena dñi vsq̄ȝ ad pascha.

Jeiunium qualitatis est: si q̇s voueat se vlteri⁹ non cōmesturuȝ carnes. Jeiuniū q̄ntitatis est: si quis cōmedat ad pondus: vel ad mēsurā non plus vna die q̄ȝ altera. vel si quis voueat se non cōmesturuȝ nisi tāti ponderis panem.

Jeiuniuȝ numeri est: quando quis vouet ꝙ de cetero non cōmedet nisi vna vice in die cogitans ꝙ cōmedere pluries in die beluaruȝ est ⁊ cōmedere bis hominum: semel angeloruȝ.

Jeiunium summe exactionis est: in his qui non comedunt nisi olera radices ⁊ herbas: vt Johannes baptista ī deserto: ⁊ Maria egyptiaca ī heremo. que cum duobus panibus tātuȝ iordanem transiens. austeram vitam ī heremo. xlvij. annis egit. Jeiunium alternitatis est: vt cum q̇s vno die cōmedit ⁊ alio die ieiunat.

Jeiuiniū zerophagie sicca cōmestio a zoros quod est siccum ⁊ phagin quod est cōmedere. vnde pristian⁹ ī zorophago bisantij. Sicca vo cōmestio est: vt in fructib⁹ pomis: piris: castaneis: ⁊ consimilibus. Quidam tamen siccam cōmestionē appellāt legumina siue cruda siue cocta: etiam si lixata cōmedant̃ cuȝ cocleari.

Jeiunium meroris consistit ī vno: scilicet ī abstinentia ciborum ⁊ fit ꝓpter duo. s. ꝓpter

corporalem absentiam ⁊ spiritualem spōsi hoc
representat ecclesia in tribus quatuor tempori-
bus. Jeiunium exultationis consistit ī duob⁹:
s. in abstinentia ciborum ⁊ mundanarum re-
rum ⁊ fit propter vnum. s. propter interne dul-
cedinis pregustatiōez. Juxta illud gustate ⁊ vi-
dete: hoc representat ecclesia in vigilia ⁊ ebdo-
mada post penthe. vtrunque vero representat
in tempore aduentus: prout ibi dictum est.
Est ergo duplex ieiunium. s. tribulatiōis ⁊ gau-
dij siue meroris ⁊ exultationis: sicut habetur ī
glosa super illo loco. Mathei. ix. c. Nūqd pos-
sunt filij sponsi lugere: q̄zdiu fuerit sponsus cuz
eis. Jeiuniuz vanitatis siue simulationis vel
fictionis est in hypocritis. Jeiunium virtu-
tis siue caritatis est in sanctis ⁊ perfectis. Je-
iunium indictionis est vt in die beati Marci.
Jeiunium necessitatis est imperfectis. Je-
iunium institutionis est ieiunium. xl. ⁊ alia a sā-
ctis patribus instituta: que quare instituta fue-
rint iam dictum est. ⁊ dicetur sub ti. de capite
ieiuniorum. Et nota q̄ ieiunium indictiōis
necessitatis ⁊ institutionis ad idem referunt.
Jeiunia necessaria. s. per ecclesiam instituta et
indicta: sunt ieiunia quatuor temporum: ⁊ vi-
giliaꝝ apostoloꝝ natiuitatis domini. beati Jo.
baptiste: omnium sanctorum: Assumptionis
beate Marie: beati Laurentij: quadragesime:
⁊ sexte ferie: preter illas que sunt inter pascha ⁊
penthe. ⁊ preterq̄z si natiuitatem domini in ea
venire contingat. nisi tunc aliqui voto vel reli-
gioni sint astricti. Dicunt tamen quidam q̄ ie-
iunium sexte ferie non est necessitatis nisi quo
ad carnes: alioquin non liceret cistersiensibus
illud mutare. Sed ⁊ secundum Leonem papā
licet non sit necessitatis sabbato a carnibus ab-
stinere: rationabilis tamen cōsuetudo ⁊ canō.
Inno. aliter interpretatur: eo q̄ ī illo triduo p⁹
passionem domini tota fides in sola beata vir-
gine Maria remāsit. Generalia quoqꝫ ⁊ spe-
cialia ieiunia per episcopos in sinodo ⁊ conci-
lijs instituta solui non debent. Si quidem ad
necessaria ieiunia tenētur doli capaces: cum
⁊ ipse delinquere possint dispensari tamen po-
test circa hoc cum impuberibus: ⁊ etiam cū cō-
stitutis in maiori etate. ⁊ cum senibus ⁊ infir-
mis ac debilibus. Mulieres vero licet propter
viroꝝ prohibitionem ieiunia votiua volūtaria
dimittere debeant: prout supra tactum est. In
dicta tamen per ecclesiam non licet. ⁊ si in illis
sacerdos forte propter scandalum cum eis va-
leat dispensare. Aliter enim in dicta ieiunia re-
dimi pecunia: vel alio modo nequiunt: nisi ca-
sualis necessitas subsit. tūc enim bene possunt
redimi vel cōmutari sicut ⁊ ieiuniuz festi quod
est die lune fit in sabbato. Unde ⁊ ī quibusdaz
locis in quibus sunt ecclesie sancti quītini nō
ieiunatur in vigilia omnium sanctorum: sꝫ die
tertia precedenti. De hoc dictum est in prohe-
mio secunde partis. Posset etiam statui vt qui-
dam dicunt: vt in dictis ieiunijs bis: paꝝ tamē
comederetur: sicut faciunt cistersieñ. operātes
qui ad tollendum scandalum: ⁊ caritatem ser-
uandam aliquid pregustāt. nec propter hoc ie-
iunium per ecclesiam indictum soluere dicun-
tur. Uoluntaria vero. s. ad que aliqui voto:
vel proposito se astringunt: vel etiam que sacer-
dotes preter indicta propter peccata imponūt
licet cōmutare ⁊ redimere. etiam si nulla causa
subsit dūmodo vtilior sit compensatio. Ce-
terū comedere ante horam comedendi. ⁊ ante
missam in ieiunijs statutis ⁊ necessarijs morta-
le peccatum esse sacri canones affirmant. ī vo-
luntarijs vero veniale. Circa vigilias aposto-
lorum notandum est q̄ ieiuniuz paritatis quā-
do videlicet paria sanctorum merita pariter ie-
iunamus. sicut patet in vigilijs beatorum Ja-
cobi ⁊ Bartholo. ⁊ aliorum apostolorum qui
non habent ieiunia institutionis in quibus ie-
iunamus pro eo q̄ fuerunt apostoli: quoniam
alij apostoli vigilias habent. Cum eniz sint me-
ritis pares decet vt omnes habeant ieiunia. vn-
de concil. bracareñ. dicit. Quod omnium apo-
stolorum vigilie sunt ieiunande: preter vigilias
apostolorum Philippi ⁊ Jacobi ⁊ Joannis e-
uangeliste. Ecclesia tamen gallicana nō tenet
nisi de sex apostolis. ⁊ de quatuor eorum ieiu-
nijs. Petrus ⁊ Paulus habent pariter vnum:
quia eadem die passi sunt. Simon ⁊ Judas ha-
bent aliud. Matheus habet tertium. Andreas
quartum. In vigilia istorum ieiunandum est:
vt sicut illi passi sunt pro chꝛisti noīe: sic ⁊ nos
cum eis compatiamur si cum eis conregnare
velimus. De alijs vero apostolis institutum nō
est propter aliqua impedimenta. Ecce enim fe-
stum Philippi ⁊ Jacobi est inter pascha ⁊ pē-
tecosten quod tempus gaudij est ⁊ leticie. ideo
qꝫ tunc non est ieiunium. Si opponitur de
ieiunijs letaniarum. Respōdetur q̄ necessitas
interuenit prout ibi dicetur. vel id non est ieiu-
nium necessitatis: sed voluntatis. ⁊ de eo q̄ q̄-
dam propter expectationem spiritus sancti ie-
iunant ab ascensione vsqꝫ ad penthecosten. ꝓ
eo q̄ apostoli dicūtur hoc tempore ieiunasse.
Rñdet q̄ nulla scripṫa auctētica dič aplos tūc
ieiunasse. vñ tūc ieiunandū ñ ē: qꝛ tp̄s illud ē ð
tempore paschali. In vigilia tamen pentheco.
bene ieiunandum est: vt per ieiunium munda-
ti ⁊ purificati spiritum sane digne suscipere me-
reamur. Item Jacobus zebedei frater Joānis
euangeliste occisus est ab herode in diebus a-
zimorum quare ieiunium non habet: nec etiaz

tunc de illo festum celebratur: prout in. vij. pte
sub ipsius festo dicet᷑. De beato Bartholomeo
cuius festum celebratur. ix. kalendis septēbris
dicitur ꝙ fuit excoriatus. ⁊ sequenti die obijt.
⁊ sic si haberet vigiliam oportet ꝙ esset tertia
die ante: ꝙ esset contra normā alioꝝ festiuoꝝ
ieiunioꝝ. Quidam autem celebrant festum ex-
coriationis: alij obitus ⁊ melius. Sed sicut ī cō
cil᷑. bracareñ. cauetur. In hoc consuetudo cu-
iuslibet ecclesie est obseruanda. Barnabas au
tem non habet ieiunium: quia non est de nu-
mero. xij. apostolorum. nec dicitur apostolus:
nisi quia cum esset socius Pauli, missus fuit ad
predicandum. vnde segregate mihi Barnabā
⁊ Paulū. De beato quoqꝫ Thoma non est ie-
iunium statutum quia eius festum est in aduē
tu domini vbi continuum est ieiunium. Ma-
thias etiam ieiunium institutionis non habet
quia frequenter festum illius solet contingere
in. xl. ⁊ semper est in. lxx. ⁊ tunc est tempus ieiu
nij. vel quia non fuit de primitiuis apostolis. sꝫ
post passionem domini sorte electus est. ⁊ per
electionem alioꝝ loco iude constitutus. vnde
propheta. Et episcopatum eius accipiet alter.
Decretalis tamen dicit ꝙ hic habet vigiliam ⁊
ieiunium. nec est vis siue istud festum fiat in pͥ-
ma die bisextili siue in secunda: prout in. viij. ꝑ-
te sub anno solari dicetur. Joannes euangeli-
sta festum habet tertia die post natale domini
⁊ tunc non est ieiunium: tum propter festa tūc
occurrentia: tum quia ipse die illa nō obijt. im
mo in die festi beati Joānis baptiste. Si tamē
fieri possit bonum esset in omnibus apostolo-
rum vigilijs ieiunare. Beatus Laurentius so-
lus inter martyres. ⁊ solus beatus Martinus
inter confessores ieiunium habent. Porro di-
cunt quidam ꝙ non soluit ieiunium: licet pec
cet qui in ieiunijs indictis. preterqꝫ i. xl. cōedit
caseum ⁊ oua. Alij cōtradicunt. ex causa tamē
in aliquibus locis hoc posset concedi. De ieiu-
nio itaqꝫ. xl. Greg. ita dicit par autem est: vt qͥs
his diebus a carne animalium abstinemus. ab
omnibus quoque que sementinam trahunt
originē carnis ieiunemus. a lacte videlicet, ca
seo ⁊ ouis. Quidam autem heretici dicunt ꝙ
christiani nunquam deberent carnes caseum
⁊ oua comedere quia vt dicūt hoc nō legit᷑ in
nouo testamento. immo apostoli iudicauerūt
abstinere ab immolatis simulachrorum ⁊ san-
guine ⁊ suffocato. Et apostolus si esca scanda-
lizauerit. f. m. non. m. c. in eter. Et alibi. Bonū
est non manducare carnem neqꝫ bibere vinū
⁊c̄. Non legitur etiam, vt dicunt ꝙ christus ex
aliqua natura eorum que mouentur discipulis
ad manducandum daret. nec etiā ante se mā-
ducare fineret preter pisces. nec ex fructu alicu

ius creature q̄ moueat se excepto fructu apū.
Electuarijs vero non aliter vti licet: nisi sicut a
lio delicato cibo. secus est ī medicina curatiua
preseruatiuam tamen vbi nullum est signum ī
stantis infirmitatis recipere non licet. Quidā
tamen dicunt ꝙ pro nulla medicina. nec etiā
pro electuarijs ieiunium soluitur. nec etiam ꝓ
potu ante cibum vel post. Sic enim videtur in
ductum ex consuetudine ecclesie ieiunantis ⁊
hoc tollerantis. Senescalci autē vel quilibet a
lij seruitores. vel portantes enchenia non sol-
uunt ieiunium si pregustant cibos ante domi-
nos forte de toxico dubitantes. Quibus etiam
casibus monachi abbatibus seruientes. ⁊ alij
seruitores possunt carnes pregustare. Idemqꝫ
etiam de medicis pregustantibus medicinas.
Tempore ieiuniorum preconie vestes deponū
tur: ⁊ humiles assumuntur. ⁊ carnes tam soli-
de qꝫ liquide dimittuntur. Sed cum pisces
sint caro quare hoc tempore comeduntur. Re
sponsio deus nō maledixit aquis: quoniam ꝑ
aquam baptismi futura erat remissio peccato-
rum. hoc enim elementū dignissimum est. qͦ
sordes abluit. ⁊ super quod spiritus domini an
te mundi constitutionem ferebatur. Terre ve-
ro maledixit in operibus homis. inde est ꝙ om
ne genus carnis quod in terra versatur tam qͣ-
drupedia qꝫ aues in ieiunijs non licet comede
re. Et licet quedam aues circa mare versent᷑
⁊ in aquis. ⁊ quedam in eis vel ex eisdē nascā-
tur. magis tamen ad naturam terre a qua nu-
trimentum percipiunt quo ad hoc pertinere di
cuntur. Adhuc cum quidam pisces sint ha-
bentes ex vna parte formam quadrupedis ani
malis. ⁊ ex altera piscis: vt biuerus: in ieiunijs
possunt comedi ex parte qua piscis videtur. ex
alia vero minime. Adhuc piscium vsus secū
dum Greg. ita christiano relinquitur: vt hoc ei
infirmitatis solacium non luxurie pariat incē-
dium. Deniqꝫ quia carne abstinet nequaquā
sumptuosiora marinarum beluarum conuiuia
preparet. Unum quoqꝫ in ieiunio sic bibere ꝑ-
mittitur: vt ebrietatem omnino fugiamus. vn-
de in penitentiali romano statutū est vt peni-
tēs ꝑuis pisciculis: ⁊ mediocri ceruisia tēpate
vtatur. Postremo notandū est ꝙ sicut ait
Greg. in omelia illius euangelij. homo quidam
diues fecit cenam magnam: refectio corporis
in diebus ieiuniorum postqꝫ nulla alia paratur
non prandium sed cena vocatur.

De officio quarte ferie Rica.

Unc ac huius
diei officium redeamus. Si q-

dem in hac quarta feria examinantur ordinan
di an sint idonei ad suscipiendos ordines vel ñ
quoniam in quarta etate leuite a dauid ⁊ a sa-
lomone ad templi ministeria distributi sunt. ⁊
inde est ꝙ due lectiones leguntur ad missam:
quarum prima que legitur sub tono nocturna
li. s. declinate significat vetus testamentum: ⁊
secunda que legitur sub communi tono. s. acce
dente significat nouum testamentuꝫ: ad signi
ficandum ordinandos in vtroqꝫ testamēto de
bere esse instructos. Monendi enim sunt qui
ad ordinem sacrum conscendunt: vt habeant
noticiam legis ⁊ prophetaruꝫ quibus possunt
alios erudire. Prima lectio est. Erit in nouissi-
mis ysa. ij. c. Secunda est locutus est dominus
ysa. vij. c. Sed ⁊ lex ⁊ prophete quarta mundi
etate viguerunt. Doctrinam ieiuniorum habe
mus a veteri testamento vt premissuꝫ est semel
genua flectuntur: quia tam ī lege q̄ꝫ prophecia
deus vnus coli precipitur. Quotiens autem in
quarta feria due lectiones leguntur totiens in
anno in proximo sabbato possunt generaliter
ordines celebrari ꝙ sexies contingit: videlicet
ter in. xl. ⁊ ter extra. xl. de quo dictum est in pro
hemio secunde partis. In sextis vero ferijs
ieiuniorum quatuor temporuꝫ: vna duntaxat
lectio ad missam legitur: quia lex ⁊ prophete q̄
fuerunt in quarta etate in vno euangelio in se-
xta etate recapitulātur. Sane huius quarte fe-
rie euangelium est. Missus est ⁊c̄. qđ est Luc.
i. c. In quo paraninphi recitatur annunciatio
virginis consensus. ⁊ domini incarnatio que
propheticis tubis fuerat antea declarata. vnđ
precinit propheta introitum Rorate celi desu-
per ⁊ nubes pluant iustum. ysa. xlv. c. rorate di
cit ⁊ pluere: quia descendit verbum in aulā cre
dule virginis sicut pluuia in vellus. Celos dixit
⁊ nubes angelos ⁊ prophetas qui enarrāt glo
riam dei. in prophetica lectione. Erit in nouis-
simis diebus quod est ysa. ij. c. agitur đ monte
domini qui de paruo lapide creuit in montem
qui regnabit ī domo iacob. vnde recte subdit
in graduali. Tollite portas principes vestras ⁊
introibit rex glorie. ⁊ quis ascendet in monteꝫ
domini. In epistolari lectione locutus est
dominus ad Achas ⁊c̄. que est ysa. vij. c. mani
feste agitur de beata virgine: cui rite succinitur
graduale prope est dominꝰ. ⁊ ne qua surrepat
dubitatio. subditur in offertorio Confortami
ni. Alie tamē ecclesie dicunt Aue maria: quod
sumitur ex dicto euangelio. Communio est ec
ce virgo ysa. vij. c. In matutinali vero officiō
in quibusdam ecclesijs psalmodia finita: dya-
conus: subdyaconus: ⁊ accoliti in albis cuꝫ cā
delabris ⁊ turibulo processionaliter iussu pre-
lati ad pulpitum pergunt. vbi dyaconus ꝓnū-
ciat euangelium. Missus est. ⁊ eius omeliam:
deinde incensat altare. ⁊ postea ipse ⁊ subdya-
conus sedent donec vnus accolitus incessaue
rit chorum. quod quidem fit ob reuerentiam
dominice annunciationis que in ipso euange
lio continetur. Nempe prelatus illos mittit ad
notādum ꝙ deus pater prophetas premisit ad
prenunciandum domini incarnationem futu
ram. ⁊ Gabrielem angelum misit ad annunciā
dum eam virgini Marie. Dyaconus euangeli
um pronuncians est angelus annuncians vir-
gini ꝙ conciperet. Altaris thurificatio est spiri
tus sancti ipsi virgini obumbratio. ministrorū
quies siue sessio est ipsius virginis timor ⁊ co-
gitatio qualis esset angeli salutatio. chori vero
thurificatio est patrem illius temporis de filij
dei incarnatione diu desiderata exultantium
gratiarum actio ⁊ congratulatio.

De sexta feria Rica.

In sexta feria vna tan
tuꝫ lectio ad
missam legitur: quia actor noui
⁊ ve. testamenti de quibus ꝑmis
sum est vnus solus deus est: ⁊ qꝛ
ex vtroqꝫ testamento vnum euangelium factū
est. ⁊ est epistolaris lectio. Egredietur v̄ga que
est ysa. xi. c. Et manifeste de aduentu domini ⁊
de beata virgine intelligitur. que cum esset vir
go immaculata prope fuit. Ideoqꝫ in introitu
ecclesia precinit. Prope esto mihi ⁊ in versu be
ati immaculati. ⁊ ad idem pertinetꝰ euangeliuꝫ
Exurgens Maria: quod est Luc. i. c. Gradua-
le. Ostende nobis domine. ⁊ offerenda deꝰ tu.
vel secundum alios. Audi israel. Primuꝫ respi
ciunt aduentum q̄ꝫ quia celi enarrauerunt id
est apostoli predicauerunt in secundo aduētu
cum domino iudicaturi. Iccirco est hodierna
statio ad sanctos apostolos. De quibus habet
in cantico virginis. de quo fit mentio in ꝑmis-
so euangelio vbi dicitur. Deposuit potentes đ
sede idest superbos scribas ⁊ phariseos: ⁊ exal-
tauit humiles idest apostolos. ⁊ ī cōmunione.
Ecce dominus veniet zacharie vltimo capitꝉo

De sabbato Rica.

In die sabbati
dicuntur quatuor lectiones de
veteri testamento ante lectio-
nem illam. Angelus domini q̄
sumuntur de lege ⁊ prophetis. ⁊ in quibusdaꝫ
ecclesijs prima est clamabūt: que est ysa. xix. c.
Secunda est. Letabitur: que est eiusdeꝫ. xxxv.

c. tertia est. Super montem: que est eiusdē. xl.
c. Quarta est christo meo que est eiusdem. xlv.
c. Ideo autē sunt quatuor: quia quatuor sunt
ordines benedicentium deum: videlicet prela
ti: clerici: religiosi ⁊ laici: siue popul⁹ quos psal/
mus enumerat dicens. Domus israel benedici
te dominum. per hoc populus aaron benedici
te. d. per hoc prelati domus leui benedicite do
minū. per hoc ministri: qui timetis dominū
benedicite dominum. per hoc religiosi intelli/
gūtur. Prima ergo lectio pertinet ad populū.
secunda ad prelatos. tertia ad ministros. quar
ta ad omnes religiosos. In his enim lectioni/
bus informantur ordinādi: vt ad exempla san/
ctorum patrum dictorum quatuor ordinū cū
eis benedicant dominum: siue vt benedictio il
lorum veniat super eos. Uel ideo quatuor legū
tur: quia ieiunans debet habere quatuor cardi
nales virtutes. s. temperantia: quia ipsum ieiu/
nium tempetantia est. prudentiā. Unde apo/
stolus. rationabile sit obsequium vestrum. for/
titudinē. vnde prov. vlti. de muliere forti idest
de ecclesia. Accinxit fortitudine lumbos suos
quia oportet nos multū laborare ad hoc vt ca
ro nostra munda sit: ꝙ cum magna sit pugna:
quia valde corrupta ē: ⁊ spinas ⁊ tribulos ger/
minat. ⁊ ideo in magna attritione veniat ad
candorem: sicut ⁊ bissus: ⁊ ad iusticiā. Unde
ysa. Et erit iusticia cingulum lumborum eius.
⁊ fides cinctorum renum eius. de christo lo/
quitur in membris. quando enim fit iusticia
in terra recedunt latrones. similiter quando iu
sticia fit in nobis recedunt praui motus ⁊ non
superant: licet in nobis habitent. Si vero non
fiat iusticia non recedunt. vnde ysa. quia non
fecimus iusticiam non recesserūt habitatores
terre. vbi est iusticia ibi pax. Fides autē est cin
ctorium renum eius: quia vt dicit Greg. despe
ctus terrenorum restringit fluctus carnalium
voluptatum. Unde si ieiunas a cibis corporis:
oportet vt ieiunes a cibis demōis: ⁊ comedas
cibos mentis. qui autem sic ieiunat non noce/
bit eis ignis tribulationis: nec ignis mundan⁹
sicut nec trib⁹ pueris nocuit ignis fornacis ba
bilōis. ⁊ ideo sequitur lectio danielis. iiij. c. An
gelus domini. Precedit autem ipsa lectio ordi
nationem clericorum ad notandum ꝙ nemo
rite potest ad consecrationem accedere: nisi p⁹/
us transeat per fornacem atq̄ i fornace domi/
num benedicant. Iuxta illud sapientie vasa fi/
guli probat fornax ⁊ homines iustos tentatio
tribulationis: quia qui ad sacrū accedunt mi/
nisterium probandi sunt in camino multarū
tribulationum ⁊ tentationum. Iuxta illud
apostoli: ⁊ hi probentur primo ⁊ sic ministrēt.
propter ordinandos enim legitur ad significā
dum ꝙ sic viuere debent vt non noceat eis ali/
quis ignis regis babilōis. i. dyaboli. sicut ignis
tribus pueris non nocuit. ⁊ sequuntur benedi
ctiones. s. hymnus. Benedictus es domie ⁊c.
quia post probationem coronantur: ⁊ a domi
no benedicentur. ⁊ in fine subijcit̃ versus. Glo
ria patri ⁊ filio ⁊c. in laudem ⁊ honorem trini/
tatis quod non fit post ps. benedicite: tū quia
ibi in vltimo versu fit mensio de patre ⁊ filio ⁊
spiritu sancto: tum quia ibi in facto trium pue/
rorum tota trinitas fuit dehonestata. hi vero v̄
sus precedentes ad solius patris pertinent lau
des. ⁊ in ordinandis trinitas honoratur. Cho
ro autem licet sedere dū lectio ipsa dicitur: sꝫ n̄
in cantu. Aliud enim significat ipsa lectio in le
gendo: aliud in cantando. Unde tunc stare de
bet episcopus ⁊ clerus: quoniam non debem⁹
quiescere qui scimus pueros illos ꝑ deo labo
rasse. Dicuntur autem in sabbatis ieiuniorum
vij. lectiones euangelio connumerato: eo ꝙ se
ptem sunt ordines. ⁊ quidam dicunt. xij. ꝑ eo
ꝙ antiquitus rome: ⁊ adhuc in constātinopo/
li fieri dicitur. legebantur grece ⁊ latine. ⁊ lege/
bantur. xij. lectiones per. xij. lectores: quorum
sex erant greci ⁊ sex latini. Erant tamen solum
modo sex in sententijs: quoniam sex sine euan
gelio que legebant latine: legebantur ⁊ grece.
sicut si dixerimus amē ⁊ postea dixerimus ve/
re. non ideo due res erūt. Ideo autem legeban
tur dupliciter: quia rome erant greci quibus la
tina lingua incognita erat. Erant etiam latini
permixti quibus greca incognita erat. vel hoc
fiebat ad notandum vtriusq̄ populi vnionem

Ceterum ad orationem que dicitur post le/
ctionem. Angelus domini. s. deus qui trib⁹ pu
eris ⁊c. non flectit ecclesia genua. licet in orati
onibus aliarum lectionum ante flecteret pre/
terq̄ in octauis penthecostes: ad ostendendū
ꝙ ecclesia conformis est tribus pueris. fecit eiū
nabuchodonosor statuam: ⁊ cogebat omnes
adorare eam. Sed tres pueri cum daniele vo/
luerunt genua flectere ante statuam: tales de/
bent esse ordinandi qui ante statuam idest an
te mundi gloriā genua n̄ flectant. Quare cle
rici ordinentur: ⁊ quare in sabbato: dictū est
in prohemio secunde partis. Quidam confe/
runt sacros ordines inter lectionem angelus:
⁊ epistolam pauli: vt post ordinationē propo/
nant ordinatis epistolam ⁊ euangelium ad in/
star boni pastoris: siue patris qui mittens filiū
monet eum quid ⁊ qualiter acturus sit. Ordi/
nati enim per capellas mittendi per epistolam
monentur: vt alios corripientes benedictionē
quam acceperunt custodiant. per euangeliū
vero dicitur eis. Euntes docete omnes gētes.
Nonnulli etiam subdyaconatu ante epistolā

ratione premissa prestito continue post eam dyaconatum ⁊ sacerdotium prebent. quibus prestitis in vocem letabundam erumpunt dicentes. benedictus es domine eo q̧ hi presertī ordines inuitantur ad laudes: ⁊ prestant̄ citra euangelium: quia moyses ⁊ aaron leuitas in tabernaculi misterium ordinauerunt. ⁊ christus lxxij. ordinatos ad predicandum misit. Debet autem legi epistola. s. rogamus ⁊c̄. que est. ij. ad tessalo. ij. c. Ab aliquo de ordinatis die ipsa: q̄ episcopus debet prius ordinatos ammonere. ⁊ postea ad maiorem ammonitionem epistolā illis tradere. Preterea ordinatus doctrinam sibi in ordinatione traditam per hoc se reducere in opus ostendit. Et propter eandem etiam rationez vnus de nouiter ordinatis legit tunc euangelium. Anno quindecimo: quod est Lu. iij. c. Post epistolaz etiam cantatur tract⁹ qui significat grauitatem quam sacratus seu ordiatus seruare debet ne in superbiam elatus in laqueos incidat dyaboli. Communio est exultatis: que est zacharie. ix. c.

De dominica quarta aduentus dn̄i Rbica.

IN quarta dominica aduentus primum responsoriū in nocturnis est. Canite tuba: quod sumptū est de iobele. Antiquitus enim iudei canebant tubis ad inuitandum homines ad nuptias ⁊ ad solē nitates ⁊ ad mouendum castra. Unde nunc p̄cipit dominus prelatis vt cantent tubis inuitā tes gentes ad nuptias noui regis: quarum dies instat. s. dies natalis domini in qua christus d̄sponsauit sibi humanam naturam: secundum quod dicitur in psalmis. ⁊ ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Canite igitur: quia prope sunt nuptie. ⁊ ꝑpter premissaz causam cantores hac septimana altius solito vocē suam exaltant in responsorijs: ⁊ in introitibus vt si prius sopore negligentie oppressi lectionibus excitari nolumus. saltem vociferationib⁹ ⁊ tumultu cantuum excitemur. Siquidem ī septem annis ante annum iubileum precepit dominus canere tubis. pro ipsius anni instantis leticia. In hac autem hystoria huius dn̄ice: p̄ti ex ꝑphetis: p̄tim ex euangelio cōpilata cōia vtriusq̧ decantantur aduentus: ⁊ presertiz vocatio gentium declaratur per christi aduentuz vbi in persona apostolorum vel doctorum dicitur. Canite tuba ⁊ vocate gentes. Sane gentilitas videns calciatam fore diuinitatez in vtero virginali clamat ad eam in introitu dicens secundum quasdam ecclesias. Memento nostri domine in beneplacito. p. t. hoc est in filio ī quo bene complacuisti ex milibus populi. qui fuit tuus ab initio mundi. ⁊ ideo congratulatur alteri in epistola. dicens secundum quasdā ecclesias. Gaudete: que est ad philippens̄. iiij. c. Sed ⁊ iuxta considerationem vteri virginalis cantat in graduali prope dominum esse. ⁊ celerem eius aduentum. In alleluya vero. veni domine: ⁊ in offerenda confortamini: ⁊ in cōmunione. Ecce virgo desiderat ⁊ cōsolatur. ⁊ causam concludit consolationis. Porro ad ostendendum desiderium antiquorum patrum in fine aduentus cantantur septez antiphone: vnaqueq̧ secundum ordinem suum sua die vsque ad natale que incipiunt ab. o. prima est. O sapientia ⁊c̄. Sunt autem septem: quia diriguntur ad christum: in quo requieuit spiritus sapiētie ⁊ intellectus: spiritus consilij ⁊ fortitudinis ⁊c̄ per que septem dona sue incarnationis nobis gratiam ministrauit: prout in ipsis septez antiphonis apparet. Sunt etiam septem quia cantantur in designatione antiquorum patrum q̄ septenario seruientes aduentum domini expectabant. Unde in omnibus dicitur veni. vel septem sunt propter septem dona spiritus sancti que christus veniens largitus est mūdo. ⁊ per que expectantes illuminati sunt. ⁊ sunt omnes secundi toni. primo quia quelibet loquitur de vtroq̧ aduentu. Secundo quia signant nobis geminam dilectionem. s. dei ⁊ proximi. Tertio propter geminam christi ad quem diriguntur naturam. vnde gemine gigas substācie. Quarto quia ipse antiphone notant desiderium taz antiquorum patrum expectantium primū saluatoris aduentum q̧ modernorum expectantium secundum. Omnes ergo sunt secundi toni in signum q̧ secundum expectamus aduentum. Et aduerte quia ille que habent in principio verba pertinentia ad diuinitatem: pertinēt ad eos qui spectant primum: vt o sapientia ⁊ o adonay. Adonay autem interpretatur dominus quia dominatur cuncte creature. vel quia omnis creatura dominatui eius seruit. Ille vero que habent verba pertinentia ad humanitatem pertinent ad expectantes secundum: vt o radix iesse: ⁊ o clauis dauid. Sunt etiam quedam que vtriq̧ conueniunt vt o rex gētiū. Nā dei filius dicitur rex secundum diuinitatem. Iuxta illud. Deus iudicium tuum regida ⁊c̄. et etiam secundum humanitatē. Iuxta illud. Domine in virtute tua le. rex ⁊c̄. Sepius tamen secundum humanitatem rex dicitur: quia secundum eam vnctus est oleo leticie pre participibus suis. Rursus ecclesia in his septem antiphonis ostendit multiplicitatem morbi sui. et

ad quamlibet petit remedium sui morbi. Nam
ante filij dei aduentum in carne. eramus igno-
rantes sine ceci penis eternis addicti: serui dy-
aboli: mala peccati consuetudine iuncti: tene-
bris obuoluti. exules a patria ⁊ expulsi. Ideoq̧
indigebamus doctore: redemptore. liberatore:
eductore: illuminatore: ⁊ saluatore: quia igitur
ignorantes eramus. Ideo ab ipso edoceri indi
gebamus. vnde in prima antiphona clamam⁹
O sapientia que ex ore ⁊c̄. ecclesiastici. xxiiij.
⁊ sapientie. viij. ⁊ ysa. xl. c. quia vero parum pro
desset si doceremur ⁊ non redimeremur. ideo ī
secunda ab ipso redimi postulam⁹. O adonay
⁊c̄. exo. vi. ⁊. xiij. ⁊. iij. ⁊. xix. ⁊. xx. c. Sed quia nil
prodesset si essemus docti ⁊ redempti ⁊ adhuc
post redemptionem detineremur captiui. ideo
in tertia petimus liberari. O radix yesse ⁊c̄. ysa.
xl. ⁊. lij. ⁊. lx. c. Sed quid prodesset captiuis si es
sent redempti ⁊ liberati. Si tamē nondū eēnt
ab omni vinculo absoluti: vt scilicet sub pecca-
to essent. ⁊ ideo victi libere quo vellent ire non
possent. ⁊ ideo in quarta ab omnibus peccati
vīculis educi petim⁹. O clauis dauid ⁊c̄. apoc.
iij. ⁊ ysa. xlij. ⁊ Luc. i. c. Preterea quia hi q̄ diu
fuerunt in carcere oculos habent obtenebran
tes: nec clare videre possent. ideo post absoluti
onem a carcere restat nos illuminari: vt videa-
mus quo ire debeamus. ⁊ ideo ī quinta hec pe
timus. O oriens splendor ⁊c̄. zacha. vi. sapi. vij.
⁊ malach vltimo: ⁊ Luc. i. c. Sed si essemus do
cti ⁊ ab inimicis penitus liberati ⁊ illuminati.
quid valeret nisi deberemus ad regnum perdu
ci ⁊ ibidem saluari: Et ideo in duabus sequen-
tibus petimus saluari. O rex gentium ⁊c̄. ⁊ ag-
gei. ij. ⁊. i. petri. ij. ⁊ eph. ij. ⁊ geñ. ij. c. In qua pe-
timus salutem gentiu̅. ⁊ o emanuel ⁊c̄. ysa. vij.
mathei. i. ⁊ ysa. xxxiij. ⁊ geñ. penultimo. c. In q̄
petimus salutem iudeorum. In quibusdam
vero ecclesijs adduntur alie due. Prima in ho
norem beate virginis que concepit. Secunda
pro angelo qui ad virginem introiuit. vel in ho
norem sancti Thome: cuius festum tunc acci-
dit. Due quidem adduntur vt perficiatur noue
narius numerus ad designandum: quia per se
ptem dona spiritus sancti perueniemus ad. ix.
ordines angelorum: quorum quilibet desidera
bat christi natiuitatem vt impleretur numerus
ipsorum qui de celo ceciderunt. Quedam eti
am ecclesie cantant. xij. que exprimunt. xij. pro
phetas qui christi aduentum predixerunt: que
etiam. xij. apostoloru̅ testimonia roborauerūt
ex quo. xij. tribus. ⁊. xij. milia signati saluantur.
sed non sunt nisi septe̅ habentes veni. Omēs
autem incipiunt per o: quod potius admirati-
ue ponitur q̄ȝ vocatiue. Cantantur in vesperis
quia dominus venit in vespere mundi. Hic est
helias qui sero carne ⁊ in mane pane vescitur-
dominus scilicet noster: qui ī vltima etate mū
di carnem assumsit. ⁊ diluculo resurgens in pa
nem angelorum transiuit. Et nota q̧ hec eb
domada proxima natiuitati preparatio merito
nuncupatur. ⁊ in ea historia. Clama in forti-
tudine cantatur: que non vt quidam simplices
autumant ad quatuor tempora: sed ad domi-
ni pertinet proximam natiuitatem. vnde cum
sex matutinalibus laudibus decantatur: quo-
niam quelibet illius feria ꝓprias habet ad lau-
des antiphonas: quia per sex etates antiqui se
ad aduentum preparauerunt. ⁊ nos per sex o-
pera misericordie ad secundum etiam prepara
mur. Ueruntamen feriales antiphonas q̄ in il
la feria in qua occurrit festum sancti Thome
scripte sunt. viij. die antea quidam canere con
sueuerunt. Decet enim ante natiuitate̅ domi-
ni cantus omnes antiphonas: ⁊ fere omnia re
sponsoria renouari: quia sicut per plures ⁊ fre-
quentiores nuncios magis ac magis mouetur
animus subditi ad sollicitudinem honorifice
suscipiendi prelatum. sic ⁊ renouatione cantus
magis ⁊ magis mouemur ad curam nostre pre
parationis ī susceptione domini. ⁊ vt per quo-
tidianam renouationem cantus excitemur fre
quentius ad turpes ⁊ terrenas cogitatōes pur
gandas: vt sit dignum habitaculum ⁊ ornatu̅
venturo regi regum pijs cogitationibus prepa
remus. Potest tamen ⁊ totus aduentus prepa
ratio nominari. vnde in principio legitur abij-
ciamus opera tenebrarum: ⁊ induamur arma
lucis ⁊c̄. que omnia sunt preparatōis insignia.
Intitulatur autem in antiquis libris domi-
nica ista. dominica vacat. Primo quia osten-
dit q̧ omnis sanctus vacat. ex quo Io. quo in-
ter natos mulierum non surrexit maior. nō est
dignus soluere corrigiam calciamenti. sicut di
citur in euangelio huius dominice idest incar-
nationis misteria denudare. ⁊ propter hoc do
minus papa non facit stationem ad aliquē san
ctum. Secundo dicitur vacans: quia non ha-
bet proprium officium: sed mutuat alienum. s.
Rorate celi ⁊c̄. ⁊ hoc propter ordines precedē
tis diei in quibus fuit apostolicus occupatus.
Sepe enim in decembri consueuerunt ordīes
ab apostolico celebrari. Tertio: quia numeru̅
dierum aduentus excedit scilicet. xxi. quare in
ter dominicas aduentus non debuit computa
ri: sed vacans potius appellari. Quarto quia a-
postolicus olim hac die dominica elemosinis
vacabat. ⁊ tam ipse q̄ȝ sui circa hoc intenti nul-
lam stationem faciebant. propter quod dicta
est vacans scilicet a statione ⁊ indulgētia. Que
dam ecclesie dicunt in hac dominica euangeli
um. Miserūt iudei: quod est Io. i. c. ⁊ epistola̅

Gaudete que est ad philipen.iiij.c. Alie vero dicunt epistolam sic nos exstimet que est ad corinthi.iiij.c.

De vigilia natiuitatis domini Rica.

IN vigilia natiuitatis domini est īuitatoriū hodie scietis quia.v.d.ꝛ.m.v.g.e. quod est transumptum de exo.xvi.c. Ex eo ꝙ ibi dicitur vespere scietis: quia eduxit vos dominus de terra egypti: ꝛ mane.v.g.e. ꝛ potest dici ꝙ hec breuis clausula ex vna parte ad natiuitatem. ex alia pertinet ad resurrectionem. Sic hodie scilicet in vita presenti. scietis quia veniet dominus idest panis viuus qui de celo descendit. ꝛ ma. vi. gloriam eius id est resurrectionis gloriam non solum humanā sed etiam gloriam diuinitatis eius. Sane ī hac vigilia ecclesia monet ꝛ īuitat filios suos vt parati sint ad suscipiendum dominum. Unde in nocturnali officio primum responsorium est. Sanctificamini scilicet filij israel idest viri spirituales qui videtis deum per fidez. ꝛ parati estote vt intersitis ad nuptias: quia non erit ī cena qui eijcietur a nuptijs. Moraliter non obseruabit consilia qui precepta renuit adimplere. Sequitur in versu ꝛ mane vi. gloriaz eius idest aduentum glorie eius. Uel mane ad litteram ꝛ hec vltima pars de exo. sumpta est. Sed prima non est sumpta de aliquo libro. Dicitur etiam capitulum. Gaudete in domino phili.iiij.c. Diurni vero officij intentio est ostēdere ꝙ christus natus sit. ꝛ hoc dicitur in epistola Paulus seruus ꝛc. que est ad Ro.i.c. ꝛ in euangelio cū esset desponsata: quod est Mathei.i.c. hac enī die desponsatio legitur Marie vt sciatur ꝙ alij fuit desponsata scilicet ioseph. ꝛ ab alio fecundata scilicet a spiritu sancto. Quedam tamen ecclesie ad hoc vt incredulis maior certitudo sit premittunt prophetiā propter syon ꝛc. Que est ysa.xlij.c. in qua ostenditur ipsuz fore nasciturum. Natus autem est vt populum saluuz faceret. ꝛ terre iniquitatem deleret hodie in spe ꝑ sacramenta gratie mane in re per reuelationez glorie. hec patent in introitu ꝛ in graduali. hodie scietis exo.xvi.c. ꝛ in alleluya crastina. Quidaz tamen dicunt alleluya Aue Maria. ꝛ hoc quando vigilia est in dominica. Tunc eniz dicitur alleluya propter resurrectionem domini. Idem etiam patet in post communione. Reuelabitur: que est ysa.xl.c. Sed quia in eius incarnatione erat futura iudeorum dispersio. ideo ī graduali subditur versus. Qui regis: in quo precis oratur. Quantus sit ostendit ps. qui ad introitū cantatur scilicet domini est terra. de quo etiā sumitur offerenda. Tollite portas. In vesperis autem vigilie natalis domini dicunt quidā ps. Laudate.p.d. laudate omnes gentes: lauda anima mea dominum: lau.d.q. bonus. ꝛ lauda hierusalez: in quibus inuitamur ad laudes: alij vero dicūt. lauda. pueri dominuz. Qui cōfidūt. In conuertendo. Memēto domine: ꝛ benedictus dominus. ꝛ merito. quia primus deuotos inuitat ad laudandum iugiter ꝛ predicādū secundus monet in deo confidere in tribus sequentibus redditur causa quare laudibus sit īstandum: ꝛ in domino confitendum. scz quia nostram captiuitatem conuertit: ꝛ multū magnificauit: quia promissa compleuit: duz fructu ventris dauid super sedem eius constituit. qa inclinauit celos ꝛ descendit. Qui demū ď alto manum suam emittet: vt nos eripiat ab aquis multis ꝛ a filijs alienis. Uespere autem iste priuilegiate sunt. quia cuz cetera officia vespertina propter superueniens festum mutentur. iste ñ mutantur: in vigilijs etenim aliorum festorum capituluz: hymnus: antyphona: ꝛ collecta. In quibus etenim ecclesijs totis vesperis diei officijs expletis. solūmodo antyphona ꝛ collecta de sequenti festo dicuntur. eo ꝙ dñs ī vesperis i. in vltima etate mūdi venit ad saluandū saltez reliquias generis humani.

De officio natalis domini Rica.

UEcunque in officio natalis domini dicunť ď exultatione natiuitatis sunt. quia sicut cantatur in responsorio. Descendit de celis christus id est de sinu patris vt appareret visibilis. Unde egressus eiꝰ a patre. id est ab occulto. ꝛ intimo patris. Sequitur introiuit. s. per aurez virginis .i. per fidem que est ex auditu: sicut legiť ī ep̄la ad Ro. Unde cum dixit ei angelus. Spiritus sanctus supueniet in te. spiritui sancto acqeuit Iuxta illud in canticis. Pessulum hostij mei aperui dilecto meo. hostium desideriuz est pessulum discretio. quasi per discretionem aperui desiderium meum dilecto meo. ꝛ hoc audito dixi. Ecce ancilla domini. Non sicut Eua que fregit pessulum quando voluit esse sicut deus. Introiuit dico in vtero virginis quo accepit carnem nostram. ꝛ exiuit per portam clausam in regionez nostram. De hac porta dixit ezech. Porta hec clausa erit in eternum. ꝛ exiuit de mundo per portam auream. i. caritatem quia per crucem. Maiorem enim caritatem neme

habet. quam vt a. su. po. q. pro. a. suis. Et est ad-
uertendum ꝙ dominus in fine anni nasci vo-
luit vt ostenderet se in vltima mundi etate ve-
nire. In sexta feria concept⁹. In dominica na-
tus. In sexta feria crucifixus fuit. ⁊ in domini-
ca resurrexit: vt qui hominez in sexta feria psal-
matuz perdiderat in sexta feria liberaret. ⁊ qui
dixerat in dominica fiat lux in dominica veni
ens oriens exalto nos illuminaret. De hoc dice
tur sub ti. de parasceue. Et ĩ nocte natus est: vt
se sub carne latentez venire signaret. velut se ad
illuminandum noctem nostram venire mon-
straret: quoniam habitantibus in regione vm.
mortis lux orta est eis. Unde ab eius natali di-
es prolongantur: quia credentes in eum ad e-
ternitatis lucem vocantur. Rationabiliter ita-
q̄ȝ nocturna officia celebrantur. Cum autem
cetera festa saluatoris scilicet passio: r̄surrectio
ascensio: penthecosten. ⁊ alia sint variabilia: q̃-
re non celebrantur semper in eisdem kalendis
siue in eadem die mensis. ⁊ quare hoc festũ est
inuariabile cum semper est in eisdem kalendis
siue eadem die mensis? Respondeo secundum
Aug. Hoc festum pertinet ad memoriam tan-
tum. Unde sufficit per illud memorari quota
die mensis christus natus fuit. Et ideo sem-
per eadem die mensis celebratur. licet ipsa
feria varietur propter mutationem littere do-
minicalis. alia vero festa pertinent: ⁊ ad memo
riam ⁊ ad sacramentum. verbi gratia christus
passus est sexta feria: vt hominem qui in sexta
feria ceciderat redimeret. ⁊ sic de alijs. ⁊ ideo o
portet ꝙ sub diuersis kalendis fiant. In eadez
tamen feria scilicet in dominica. Propte-
rea semper pascha nostrum accipitur domini-
ca prima post pascha hebreorum quod est sem
per. xiiij. luna: quia ergo luna. xiiij. non semper
est eodem tempore. vel eadem die mensis. imo
variatur secundum annos solares. ideo ⁊ pa-
scha nostrum non semper est eodem tempore:
nec in eodem die mensis. licet semper sub eadẽ
feria scilicet in dominica celebretur. Rursus iō
pascha pẽthecosten ⁊ alia festa variabilia sunt
nec certe diei mensis sunt annotata: ne videa-
mur imitari iudeos qui semper illa celebrant ĩ
certis kalendis. Alcuin⁹ vero dixit ꝙ ideo hoc
festum per singulos dies variatur: quia natus
est nobis qui per singulos mundi dies lauat il-
los qui per peccatuz Ade sunt maculati. Cir-
ca officiuz nocturnale sciendum ꝙ inuitatori
um scilicet christus natus est nobis ⁊c̃. in per-
sona angelorum cantatur: a quibus pastores:
vel potius omnis populus ad orandum natuz
dominum inuitatur. Nouem vero psalmi di-
stinguuntur per tria nocturna: vt noteẽ ꝙ om
nes sancti patres qui fuerunt in tribus tempo

ribus: scilicet ante legem: sub lege: ⁊ tempore
gratie: in nouo testamento sociati sunt per ad-
uentum christi nouem ordinibus angelorum:
vt sicut angeli sancte trinitati congaudent: sic
⁊ illi congaudeant. In primo p̄s agitur de eter
na christi genitura ⁊ ineffabili. In secundo de
eius incarnatione. In tertio de laudibus spon
si ⁊ sponse. eiq̄ȝ in tribus primis lectionibus ꝑ
ysa. oracula testificamur: qui non tam prophe
tice q̄ȝ euangelice incarnationez christi descri-
psit. Prima est primo tempore ysa. ix. c. Secun
da est. Consolamini ysa. xl. c. Tertia est. Cõsur
ge ysa. lij. c. In ipsis etiam fit promissio. in ali-
is ostenditur promissionis impletio. Primus
nocturnus recolit tempus ante legem: seu eos
qui fuerunt ante legem: vt abraham ysaac: ⁊ ia
cob. Secundus nocturnus recolit tempus le-
gis: seu eos qui sub lege fuerunt: vt dauid ⁊ pro
phetas ⁊ alios plures. ⁊ ideo ĩ antiphonis que
cantantur in illis duobus nocturnis: quia ad
vetus testamentum pertinent non dicitur alle
luya: quoniam patres illorum temporum diffe
rebantur ab eterno gaudio: scilicet a patria in
qua iuxta apoc. cantatur alleluya. Tertius ve-
ro recolit nouum testamentum: quod habuit ĩ
itium a baptismo: qd̄ tertio tẽpore scilicet gra-
tie nobis collatum est: seu eos qui fuerunt ĩ no
uo testamento: vt sunt apostoli: ⁊ alij sancti. I-
deoque in illis antiphonis que eos recolunt: ⁊
que ex nouo testamento sumuntur canitur al-
leluya: quoniam istos plus honorauit suus ad-
uentus q̄ȝ precedentes patres. ita vt si digni de
hoc mundo migrant. illico in celum transferã-
tur: ⁊ societati sanctorum iungantur: quod an
tiqui patres longo tempore expectauerũt mur
murãtes infra claustra inferni. Ante noctur-
nos solent in quibusdam locis super altare tres
pannos poni. ad designationem premissorum
trium temporum. ⁊ in singulis nocturnis sin-
guli ammoueri. Primus niger pro tempore an
te legem. Secundus albus pro tempore reuela
tionis. Tertius rubeus pro tempore gratie pro
pter dilectionem sponse candide. ⁊ rubicũde.
In quibusdam quoq̄ȝ ecclesijs suspenduntur
boni panni. In quibusdaz viles. ⁊ in quibusdã
nulli. prout in prima parte dictum est sub ti. de
picturis. Sane ad primum responsorium p̄
mi nocturni dicuntur in quibusdam ecclesijs
tres versus propter causam redditam sub pri-
ma dominica aduentus. ⁊ post quodlibet triũ
responsoriorum priorum dicitur gloria patri. ⁊
hoc ideo: quoniam in tribus responsorijs tria
significantur. scilicet restauratio angelorum.
reparatio hominum. ⁊ modus quo ista facta
sunt. Restauratio angelorum notatur in p̄mo
vbi dicitur. Gaudet exercitus angelorum. Re-

paratio hominum in secundo. vbi dicitur pax vera descendit. Modus vero quo hec facta sunt. ⁊ potius quo descendit ille qui fecit insinuatur in tertio quod est in quibusdam locis. Descendit de celis. In quo ostenditur vt pmissum est deum descendisse a patre in virginem: ⁊ ita ad nos. vel per hoc quod in ipso responsorio tangitur ꝙ intrauit in regionem nostram: recolitur liberatio habitantium in regione vmbre mortis. Quia ergo hec facta sunt per trinitatem. iccirco post quodlibet illorum responsoriorum gloria patri cantatur: quod ad laudem pertinet trinitatis. Rursus sicut manna habebat saporem simile cum melle. ita ⁊ christꝰ duo habuit in se. humanitatem ⁊ deitatem. Humanitas per similam. deitas per mel intelligitur. Unde etiam in hoc secundo responsorio dicitur hodie per totum mundum melliflui facti sũt celi. quasi diceret totus mundus mellificatus ⁊ dulcoratus est. In tertio vero responsorio fit triplex iubilus. scilicet in fabrice. in tanqui. in gloria patri. In quo quidem in tribus saluatorem commendamus. ostendentes ꝙ qui ineffabiliter fabricam mundi creauit. ⁊ ineffabiliter de virginis thalamo processit. ⁊ ineffabiliter equalis patri ⁊ spiritui sancto permansit. sicut fuit ab eterno. sic nunc est ⁊ erit ineternuꝫ. ⁊ hec tria triplici iubilo significamus. primum primo. secundum secundo. ⁊ tertium tertio. ⁊ vt expressius tertium significetur in quibusdaꝫ ecclesijs cantatur gloria patri ⁊c̃. ⁊ sicut erat in principio ⁊c̃. vsqꝫ amen. Et nota ꝙ fit iubilus super a ⁊ super o. Super a in fabrice ⁊ in tãqꝫ. Super o fit in gloria patri. ad notandum ꝙ cui fit est alpha ⁊ o idest principium ⁊ finis. Iubilus autem quandoqꝫ notat expectationem nostram: vt dicetur sub ti. de septem diebus post pascha: quandoqꝫ nostram infirmitatem: vt i versu tanqꝫ sponsus. quandoqꝫ rei de qua agitur magnitudinem: vt ibi Fabrice mundi. quãdoqꝫ gaudij immensitatem: vt in fine responsorij verbum caro. ibi enim significat immensitatem gaudij quod viri sancti habent. de eo ꝙ v̂bum caro factum est: plenum gratia ⁊ veritate. De iubilo dictum est in prohemio quinte ꝑtis. Restat adhuc de sex responsorijs dicere. ⁊ quidem in primis duobus secunde nocturne agimus de partu. In tertia de parturiente. In duobus vero primis tertie nocturne agimꝰ de parturiente. ⁊ in tertio de partu. In quo consuetudinem mulierum imitamur. Consueuerunt enim mulieres visitare parturientes ⁊ partum ⁊ eis munuscula sua dare. ⁊ nos parturiẽtem. ⁊ partum quodammodo visitamus. cum pro modulo nostro eos magnificamus. Ipse vero laudes sunt munuscula que offerimus. Dicitur etiam ad horas capitulũ. Paulus seruus Ro. primo ca. ⁊ illud multipharie hebreos. i. c. ⁊ illud apparuit gratia ad Titum. ij. c. ⁊ illđ apparuit benignitas ibidem. iij. c. In nocturnali officio tria leguntur euangelia vt habeat ecclesia quod intendit. vicit enim ostendere vtrãqꝫ naturam esse in christo. vt sic plures sint testes natiuitatis christi. ⁊ propter hoc etiam leguntur lectiones in quibus Augustinus ⁊ alij sancti inducunt ad hoc auctoritates infinitas. scilicet ab eis qui fuerunt ante legem: sub lege: ⁊ post legem: quoniam integrum est iudicium: quod plurimorum sententijs confirmatur: extra de offi. dele. prudentiam. Legitur ⁊ quartũ euangeliũ Mathei. scilicet liber generationis post nouum versum: in quo exprimitur eius generatio: vt ostendatur eum fuisse de genere patrum eorum quibus facta est promissio scilicet dauid ⁊ abraham: dauid in ꝑs. de fructu vẽtris ⁊c̃. ⁊ primo paralipomenon cum dormieris cũ patribus tuis suscitabo semen tuum post te abrahe vero geñ. xvi. dictum est. In semie tuo benedicentur omnes gentes. ⁊ ideo dicit in principio filij dauid: filij abraham: quia illis specialiter facta est promissio. ⁊ sic ostenditur ꝙ ipse erat messias: qui promissus est in lege ⁊ prophetis. Et nota ꝙ Mathẽꝰ describit hic genealogiam descendendo ad ioseph. Lucas vero ascendendo prout sub epiphania dicetur. Sed quare potius ioseph qꝫ Marie generatio computatur: cum etiam christus non fuerit filiꝰ ioseph. Respondeo quia ambo de eadem tribu fuerunt. Et tribus idest genealogia per mares nõ per feminas distingui solet. ⁊ computari in veteri testamento. numerando ergo vsqꝫ ad Ioseph. perinde est ac si vsqꝫ ad beatam virginem processisset. Propterea christus maluit filius fabri vocari quam matrem propter suspitioneꝫ adulterij lapidari. Et reuera filius est illius fabri qui fabricatus est auroram ⁊ solem. Et scias ꝙ natiuitas beate Marie ex tribu iuda. ⁊ regia stirpe dauid originem duxit: prout scriptura sepe testatur dicens christum de semine dauid d̃scendisse. qui de ipsa sola natus est. Siquidem dauid inter ceteros duos filios habuit. scilicet Nathan ⁊ Salomonem. Ex cathena siue generatione Nathan descendit virgo maria. Quoniam ex cathena ipsius Nathan Leui. genuit melchi. ⁊ Panthera vero genuit Barpantherã. Barpanthera Ioachim. Ioachim virgineꝫ mariam: vt dicetur in septima parte sub festo Philippi ⁊ Iacobi apostolorũ. Ex cathena v̂o salomõis descẽdit ioseph vir ipsiꝰ marie qñ ex cathena ipsius Salomonis Mathan ex vxore

ſua genuit Jacob. Defuncto autem Mathan
Melchi. ex tribu Nathe filius Leui. ⁊ frater
Pantheris nupſit vxori ipſius. Nathaz ſcilicet
matri iacob. ex qua genuit Heli. ⁊ ſic facti ſunt
fratres vterini Jacob ⁊ Heli. Mortuus autez
eſt Helyas ex tribu Nathan ſine liberis: cuius
vxorem accepit Jacob frater eius ex tribu ſalo
monis. ⁊ ſuſcitauit ſemẽ fratri eius ⁊ genuit io
ſeph. Joſeph igitur naturalis eſt filius Jacob
ex deſcenſione Salomonis. ſecundum legem
vero Helye: qui ex Nathan. Naz qui naſceba
tur ſecundum naturam quidem filius erat ge-
nerantis: ſed ſecundum legem defuncti. Dein-
de cantatur. Te deum laudamus in omnium
antecedentium actiones gratiarum. ⁊ ad deſi
gnandum exultare nos cum angelis. ⁊ congra
tulari de dragma perdita inuenta. Jn quibuſ-
dam tamen eccleſiis finita prima miſſa canta-
tur dictum euangelium Mathei. Liber gene-
rationis. ⁊ hoc ideo quia duo teſtes ad minus
nobis neceſſarii erant. Primus teſtis fuit Lu.
qui in euangelio miſſe. Exiit edictum ⁊c̃. narra
uit iuxta verbum euangelii. deum natum in ci-
uitate dauid. Adducitur ergo alius teſtis dicẽſ
eum natũ de dauid. Ac ſi dicat non tantũ ẽ na
tꝰ ĩ ciuitate dauid: ſʒ ẽt ĩ dauid. Vñ Matheꝰ
prius nominat dauid ꝙ̃ abraham dicẽs filii da
uid filii abrahaz. quamuis ⁊ alia poſſit eſſe cau
ſa quare prius dauid nominat ſcilicet quia da
uid fuit prior abraham dignitate. Nam ille tan
tum patriarcha: iſte patriarcha ⁊ rex. Audito
igitur in euangelio miſſe vno teſte ab eccleſia:
quia vix eſt ꝙ vni teſti ſoli credatur. ideo adie-
cto alio ſcilicet Matheo qui etiam generatio-
nem dominicam deſcribit. tunc plene cõfidẽs
eccleſia exultans clamat. Te deum laudamus:
vt in ore duorum trium vel plurium ſtet omne
verbum: extra de teſti: in omni. ii. q. iiii. §. i. Ad-
huc quia vix eſt ꝙ vni teſti credatur. hinc eſt ꝙ
vnus terminat miſſam dicens in quibuſdaz ec
cleſiis benedicamus domino. Et eccleſia quaſi
voce dimiſſa reſpondet. Deo gratias. Rur-
ſus finita miſſa dicitur euangelium. Liber ge-
nerationis. ⁊ poſtea te deum laudamus: quia
generatio diuinitatis preceſſit generationem
humanitatis. Et quia illarum noticia fuerit no
bis laudũ. materia. ideo laudes ſequuntur. Miſ
ſa ergo laudes precedit: quia prius fuit eterna
genitura de qua miſſa illa loquit ꝙ̃ aliqua cre-
atura fuerit que deum laudare potuerit. Jn
laudibus matutinis quaſi choream ducimus.
Unde in prima antiphona dicimus quem
vidiſtis paſtores ⁊c̃. ⁊ ipſi reſponderunt natuz
vidimus. Circa miſſe vero officium notanduz
eſt ꝙ Theleſphorus papa ſtatuit in die iſta de-
bere cantari tres miſſas. ad oſtendendũ ꝙ chri
ſti natiuitas ſaluauit patres trium temporum
ſcilicet patres ante legem: ſub lege: ⁊ poſt legez
prima canitur de media nocte. ad oſtendendũ
ꝙ illi qui fuerunt ante legem non fuerunt illu-
minati aliqua lege. ⁊ per illam etiam oſtendit
ꝙ panis qui quotidie ſacrificatur ⁊ manduca-
tur in altari. videlicet chriſtus natus eſt in bet-
hleem in media nocte: ⁊ ĩ hac nocte ſicut dicit
Lucas. Unde ſapien. xviii. Dum medium ſilen
tium tenerent omnia. ⁊ nox in. ſ. c. m. iter. h. ⁊c̃.
quod ad litteram exponitur de natiuitate do-
mini: hoc etiam inſinuat euangeliuz huius miſ
ſe. ⁊ collecta illa. Deus qui hanc ſacratiſſimam
⁊c̃. ⁊ prophetia illa. Populus gentium ambu-
labat in tenebris ⁊c̃. ⁊ epiſtola. Et fere omnia q̃
in illa miſſa dicuntur. Jdem etiam Theleſpho
rus papa de con. di. i. nocte: ſtatuit in hac miſ-
ſa hymnum angelicum ſcilicet gloria in excel-
ſis ſolenniter decantari ad recolendum ꝙ an-
geli nocte iſta illum decantauerunt: in qua ab
angelis paſtoribus eſt nunciatus. Unde ĩ euã-
gelio legitur: ⁊ ſubito facta eſt cum angelo mul
titudo milicie celeſtis laudantium ⁊ dicentiuz
gloria in excelſis deo: ⁊ in terra pax hominibuſ
⁊c̃. Notandum eſt autem ꝙ hec miſſa ⁊ lau
des matutine terminantur ĩ pleriſqꝫ locis vna
oratione ad oſtendendum ꝙ totum illud offi-
cium idem indicat ſcilicet natiuitatem eternaz
⁊ temporalem. vnde ipſa miſſa incipit. Domi-
nus dixit ad me filius meus ⁊c̃. quod tantũ de
generatione eterna ſeu de generatione chriſti
intelligitur. quod vero ſequitur. ego hodie ge-
nui te de vtraqꝫ eſt. ⁊ exponit hodie ideſt eter-
naliter. Nam ſecundum Augu. hodie preſenti
am ſignificat. ⁊ quod eternum eſt ſemper pre-
ſens eſt verſus de temporali ſcilicet. Quare fre
muerunt gentes ⁊c̃. Quaſi diceret pro nihilo:
cum chriſtus deus ⁊ homo ſit reſponſorium ĩ
eterna in quo dicit deus pater ego ſum. Tecuz
principium. Unde ⁊ ibidez ſequitur. Jn die vir
tutis tue ſcilicet in die reſurrectionis in ſplen-
doribus ſanctorum ideſt in luce omnium ſan-
ctorum ideſt in luce omnium ſanctorum. ⁊ di-
cit in ſplendoribs ſanctorum pluraliter propt
diuerſos effectus. ex vtero ideſt ex intima bo-
nitate mea. ante luciferum genui te ideſt ante
omnem creaturam quaſi diceret ab eterno. E-
piſtola vero Paulus ſeruus: quam quidem in
vigilia dicunt. ⁊ euangelium de temporali. Un
de in epiſtola dicitur ex ſemine dauid. ſecundũ
carnem in euangelio dicitur. Exiit edictuz a ce
ſare Auguſto: quod eſt Luc. ii. c. Jn aliis vero
eccleſiis dicitur epiſtola. Apparuit gratia dei q̃
eſt ad Titum. ii. c. Ante epiſtolaz legitur imme
diate prophetia Primo vt baſis ſit ſub colum
na innitente baſi. Non enim que dicuntur

in euangelio crederetur impleta nisi forent in
veteri testamento predicta. Secundo ideo in
vigilia ⁊ in hac missa due lectões sine iteruallo
dicuntur: vna de prophetia: alia de apostolo:
quia christus pro duabus populis in vno pari-
ete coniungendis nascitur. Tertio quia super
basim prophetarum fundata est columna apo
stolorũ. Quarto quia actiui ⁊ contemplatiui
per hanc natiuitatem in vna fide saluantur.
Quinto quia per vtrunq₃ testamentum christi
natiuitas concorditer predicatur. hi sunt duo
cherubin qui propiciatorium tegunt. se seq₃ in
propiciatoriũ versis vultibus respiciunt: vt di
ctum est in prohemio quarte partis. Quidam
tamen nullam dicunt prophetiam significan-
tes ꝙ vetera transierunt ⁊ noua facta sunt om
nia. q.d. ipso facto cessat figura: quia veritas
venit. Secunda missa cantatur in diluculo in
exordio diei: quando christus in cunabilis ado
ratus est a pastoribus. ⁊ hoc primo ad ostendẽ
dum ꝙ sancti patres ⁊ prophete qui fuerũt sub
lege scripta aliquantulam cognitionem dei ha
buerunt sed non tantam quantam nunc habe
mus. ⁊ ideo incipit a premissione que facta est
antiquis in veteri lege. lux fulgebit hodie ⁊c̃.
Secundo ideo: quia sicut dominus a Gabriele
fuit nunciatus priusq̃₃ nasceretur. sic ante ini-
cium diei sue natiuitatis missa canitur. Tertio
propter ortum noue lucis: quia ille natus est q̃
in ortu suo tam in vtero q̃₃ ex vtero fuit lux vã.
Dicitur ergo in ortu huius temporalis lucis. q̃i
ipso facto dicatur. Orta est lux. Huic cõsonat
introitus scilicet lux fulgebit. ⁊ graduale ĩ quo
dicitur deus dominus ⁊ illuxit nobis. ⁊ quod
sequitur in introitu ⁊ vocabitur ammirabilis.
sumitur ysa. ix. c. A quibusdam tamen dicitur
de nocte eo ꝙ pastores ĩ nocte illa visitauerũt
presepe domini: ꝙ notat euangelium eiusdem
misse pastores ⁊c̃. Luc. ij. c. Predicitur etiam
tunc in quibusdã ecclesijs prophetia. spiritus
domini super me: que est ysa. xli. c. Deinde dici
tur epistola apparuit benignitas: que est ad Ti
tum. iij. c. Communio est. Exulta filia zacharie
ix. c. Tertia vero missa que die clara hora ter
tia quando illuxit nobis dies redemptionis no
stre festiuius celebratur ad tempus refert̃ gra-
tie: in quo descendit lux magna de celo: que il-
luminat omnẽ hominem venientẽ in hũc mũ-
dum. Uelum enim templi scissum est in duas
partes. vnde Sapi. Aperta sunt prata: ⁊ appa-
ruerunt herbe virentes. Epistola multipharie
que est ad hebre. i. c. ⁊ euangelium leguntur de
eterna generatione. vnde dicitur in epistola fi-
lius meus es tu: ego hodie genui te. ⁊ de tempo
ralibus habet̃ ibi multipharie multisq₃ modis.
In euangelio vero de eterna. vnde incipit ĩ pri
cipio. d. In principio creaturarum erat verbũ
quod est Jo. i. c. Dicitur etiam tunc in quibus-
dam ecclesijs prophetia propter hec sciet: que
est ysa. lii. c. Communio est. viderunt ysa. lij. c.
⁊ ps. Prima ergo missa est de eterna genitu
ra. Secũda est de promissione antiquis facta.
vnde cantatur. Lux fulgebit. nõ dicit fulsit vel
fulget. Tertia est de veritate nobis exhibita. vn
de cantatur. Puer natus est nobis. ysa. ix. c. ibi
vtitur futuro ad notandum promissionem. hic
preterito ad notandum promissionis impletio
nem. Et quia eterna generatio nobis est occul
ta. Juxta illud ysa. generationẽ eius quis enar
rabit. ideo missa de eterna genitura nocte pro-
funda cantatur: quia vero antiqui patres qui-
bus facta est promissio certi erant de incarna-
tione domini: sed non tantum quantũ patres
noui testamẽti. quibus exhibita est veritas. iõ
missa de promissione antiquis facta cantatur
illuscente aurora in qua est modicum lucis: sed
secundum ipsum introitum videtur ꝙ deberet
esse lux fulgens: sed non est ita: quia lux in au-
rora rubet: in tertia fulget: in sexta feruet: in ve-
spere tepet: quia vero temporibus noui. t. ma-
nifeste est veritas. inde est ꝙ missa que est d̃ ex
hibitione veritatis clara luce cantatur. Pri
ma ergo missa pertinet ad generationem eter-
nam scilicet de patre sine matre. secunda ad tẽ
poralem scilicet de matre sine patre. tertia com
pacta est: quia de vtraq₃ agit: ⁊ ideo pertĩet ad
eternam simul ⁊ temporalem. Notandũ ta-
men est ꝙ in missa que est de eterna genitura
legitur euangelium de humanitate scilicet. Exi
it edictum a cesare Augusto. in illa vero que est
de veritate nobis exhibita legitur euangelium
de diuinitate scilicet. In principio erat verbũ:
ad notandum ꝙ ex quo humanitas diuinitati
fuit vnita. nec humanitas sine deitate. nec dei-
tas sine humanitate fuit. nec erit. hãc rationẽ
asserit magister in psalterio. Aiunt quidã ꝙ
cum in collectis in lectionibus ⁊ in euangelio
⁊ in offertorio prime misse euidenter natiuitas
de virgine memoretur: intentio totius officij
ad temporalem potest natiuitatẽ referri. ⁊ ex-
ponunt in introitu hodie idest hac die ante lu-
ciferum stellam videlicet matutinam: genui te
idest generationem tuam sum operatus. ⁊ ꝙ ĩ
euangelio dicitur. Maria peperit filium suum
primogenitum. exponitur primogenitũ idest
ante quem nullus: extra de verbo. sig. nam ⁊ e-
go. Officium vero secunde misse aiunt concor
dare dictis pastorum dicentiũ: vt legitur in euã-
gelio. Trãseamus vsq₃ bethleẽ. ⁊ vi. h. v. q. factũ
est. Qui gratulantes dicunt in introitu lux ful-
gebit. Orta enim erat stella ex iacob. Uel dicit
lux fulgebit in persona legis: que tẽporalẽ natiui

tatem antiquis patribus repromisit. Et subdi-
tur dominus regnauit decorem indutus est il-
lum scilicet decorem quo coronauit eum ma-
ter sua: hoc est humanitas. Et addunt in gradu
ali. Benedictus qui venit: ⁊ in alleluya. Domi-
nus regnauit. ⁊ quis ⁊ quantus sit in offerēda
supponunt dicentes. Dominus enim firmauit
orbem terre. ⁊ quia primus paries est ex hebre-
is. ideo primicie scilicet pastores in communi-
one loquuntur ad eos. Exulta filia syon. i. eccle
sia. Officium tertie misse personat mirabilia v̄
bi dei quod erat in principio. ⁊ incipit esse ca-
ro sicut legitur in euangelio hoc verbum, est pu
er qui secundum prophetam natus est nobis:
vt canimus in introitu. ⁊ hoc est canticum no
uum. De quo propheta in versu. Cantate do-
mino canticum nouum. hoc quoq; verbum ē
illud salutare. de quo protinus canitur in gra-
duali. Viderūt omnes. hec est lux magna que
descendit in virginis vterum. que illustrat om
nem hominem venientem in hunc mundum.
de qua dicitur in euangelio. In principio erat
⁊c̃. Hic demum est ille diues rex ⁊ potens. cui
dicitur in offerenda. Tui sunt celi: ⁊ tua est ter
ra. In fine prime ⁊ secunde misse dicunt qui-
dam. Benedicamus domino: prout dictuz est
sub ti. de aduentu. Ab hac autez die vsq; ad o-
ctauam epiphanie responsoria ⁊ eorum versus
dicuntur cum alleluya ad representandū sum-
mam leticiam que aduenit tempore gratie.

De dominica infra octauam natalis domi-
ni rubrica.

In dominica que intercidit infra octauaz natalis domini. cantatur de natiuitate domini. Unde in troitus misse est. Dum medi um silentium, tenerent om-
nia ⁊c̃. sapien. xix. c. Est enim triplex silentiuz. s.
ignorantie desperationis. ⁊ glorie. Silentium
ignorantie fuit ante legem: quia ignorabāt pec
cata sua: ⁊ ideo non clamabant ad dominum.
ad Ro. x. Mors regnauit ab Adaz vsq; ad mo-
ysen. Postq; autem lex data est ad cognitiōez
peccati: multo tempore seruauerunt legez. Ad
vltimum vero desperauerunt. quando scilicet
omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt
tunc fuit silentium desperationis. Postq; aūt
venit christus ruptum est silentium. vnde cla-
mant omnes laudes dei. Silentium glorie ve-
niet quando impletum erit totum desiderium
nostrum. In silentio desperationis venit do-
minus vt ei attribueret salus humani generis
qui est verus medic9. Et hoc est quod dicit du;
medium silentium. Sequitur ⁊ nox. i. dyabol9
in suo cursu. mediuz idest commune iter habe-
ret. Omnes enim communiter ad inferos de-
scendebant. Omnipotens sermo tuus idest fi-
lius tuus domine pater qui dicitur sermo pr̄is
quia per eum natus est a regalibus sedibus ve-
nit querere ⁊ facere reges vel ad litteram. Dum
omnia tenerent medium idest commune silen
tium de nocte scilicet quando omnia silent. ⁊
nox in suo cursu medium iter perageret ad litte
ram. Omnipotens sermo tuus. a. re. se. ve. quia
media nocte natus est dominus. ⁊ concordat
epistola que est ad gal. iiij. c. vbi dr̄ at vbi venit
plenitudo temporis ⁊c̃. Responsorium est spe-
ciosus forma ⁊c̃. quia immunis ab omni pecca
to ⁊ omnibus virtutibus plenus. sicut enim ha
betur ad col. ij. In ipso habitat omnis plenitu
do diuinitatis corporaliter idest ad moduz tri-
ne dimensionis idest communi modo sicut in
omnibus est scilicet essentialiter: presentialiter
⁊ potentialiter. Item secundum gratiam est in
sanctis. ⁊ secundum vnionem est in christo. ⁊
ideo diffusa est gratia in labijs tuis gratia: quia
nunq; sic locutus est homo. diffusa est inq;: q2
in ore eius fuit lex clementie: vt cum dixit mu-
lieri: nemo te condennauit: nec ego te conden
no: vade ⁊ amplius noli peccare. Et cum dixit
diligite inimicos ⁊c̃. Euangelium erat Joseph
Luc. ij. c. Similiter ad natiuitatem pertinet, q;-
tum ad principium: licet ⁊ ad aliud pertineat.
Erant pater eius scilicet putatiuus. ⁊ mater mi
rantes super his que dicebantur de eo scilicet
a pastoribus. Sequitur i euangelio prophetia
symeonis. Ecce positus est hic in ruinā scilicet
infidelium. ⁊ in resurrectione multorum. s. fide
lium. ⁊ in signum idest in signationem cui con
tradicetur. q. d. si in viridi hoc faciunt in arido
quid fiet. vel in signum idest in ostensionez: q2
per humilitatem ⁊ paupertatem itur in paradi
sum. vel in signum idest in signaculum. Unde
Jo. i. q; signauit pater ⁊ misit in munduz: vt eo
signaremur. Et aggeus. Ecce posui te in signa-
culum: quia elegi te. Et in canticis: pone me vt
signaculum super cor tuuz ⁊c̃. positus est ergo
christus in signum tripliciter. s. in significatio-
nem in ostensionem ⁊ in signaculum. Rur-
sus hoc officium. Dum medium ⁊c̃. vox est pri
mitiue ecclesie: in qua recolit domini natiuita
tem. cuius fructum predicat in epistola: quia d̄
seruitute transiuimus ad filiorum adoptionez.
⁊ ipsum commendat secundum sapientiam in
euangelio vbi dicitur. Puer crescebat ⁊ cōfor-
tabatur plenus sapientia. secundum potentiaz
in alleluya. dominus regnauit. ⁊ in offerenda.
dominus enim firmauit secūdū pulchritudinē

in graduali speciosus forma. In post communionione vero tollite puerum. Mathei.ij.c. tempus fuge notatur: quo descendit dominus in egyptum. et mistice respicit ad gentilitatis adoptionem: quia dominus de iudea transiuit ad gentes vt eas adoptaret heredes.

De festo circumcisionis Rrica.

Hic de festo circumcisionis dicendum est. Sciendum est autem quod circumcisio primo iniuncta est abrahe et semini eius id est hebreis ex eo nascituris vt sic probaretur an obediret vel non. sicut et adam ad probationem obedientie mandatum accepit ne de ligno vetito manducaret. Fuit autem precepta circumcisio propter quinque causas. Primo vt per obedientiam mandati Abraham placeret deo: cui per preuaricationem Adam displicuerat. Secundo data fuit in signum magne fidei Abrahe. Credidit enim se habiturum filium in quo benedicerentur omnes gentes per fidem idest per quam spiritualis circumcisio impleretur: vt sic iustificaretur et ipse. Tertio vt in hoc signo discerneretur ab omni natione populus ille. Quarto vt circumcisio facta in virili membro per quod generatur creatura mortalis. et in quo libido solet dominari castitatem corporis et mentis seruandam. et impudicitiam resecandam indicaret. Quinto quia non posset melius significari per christum tolli originale peccatum. cum preputio quippe omnis homo nascitur quenadmodum et cum originali peccato. In carne preputij ideo est iussa fieri quia in remedium instituta est idest contra originale peccatum quod a parentibus contrarimus. corruptis concupiscentia que in parte illa magis dominatur. et quia in membro illo culpam inobedientie homo prius cognouit. decuit quod et in illo signum obedientie acciperet. Fiebat circumcisio die octauo ex legis precepto. Leuiti.xij. et fiebat cum lapideo cultello ad significandum quod post septenarium huius vite in octaua die idest etate que erit resurgentium. omnis ab electis per petram idest christum absciditur corruptio carnis et spiritus: quando liberabimur a seruitute corruptionis quando circumcidetur a peccatis anima cuiuscumque credentis in eum. Due itaque res sunt illius sacri. s. circumcisio a peccatis in presenti. et circumcisio ab omni corruptione in futuro. Christus autem non indigebat circumcidi: vt iam dicetur. Conferebat circumcisio suo tempore remissionem peccatorum: sicut et nunc baptismus. Unde Greg. de con. di. iiij. quod apud extra de baptis. maiores. Quod apud nos valet vnda baptismi: hoc egit apud veteres vel pro paruulis sola fides. vel pro maioribus virtus sacrificij. vel pro his qui de abrahe stirpe prodierunt misterium circumcisionis.

Sed quare christus qui fuit agnus immaculatus non habens maculam neque rugam: qui peccatum non fecit: nec inuentus est dolus in ore eius: voluit circumcidi. Respondeo sicut in templo presentari: sicut et baptisari: sicut de agno pascali cum discipulis epulari: sic voluit in corpore circumcidi propter nos. Secundo ne iudei dicerent eum non esse messiam in lege promissum: quia non esset circumcisus: nec viueret secundum legem: qui de seipso dixit non veni soluere legem: sed adimplere. Tertio ratione nostri. s. propter figuram. Etenim circumcisio illa carnalis figurabat presentem spiritualem que est gratia: et futura que erit in gloria: nec dedit nobis exemplum carnaliter circumcidendi: sed spiritualiter per vite innouationem. Nam secundum Bernardum dupliciter debemus circumcidi. s. exterius in carne: et interius in mente. Quarto ratione sui: vt. s. se veram carnem assumpsisse ostenderet. Quinto ne demones circumcisionis misterium agnoscerent: cum enim illa contra originale peccatum fieret credidit dyabolus. et hunc qui circumcidebatur similiter peccatorem esse. propter quam etiam causam voluit vt mater eius virgo perpetua desponsaretur. Sexto propter perfectam humilitatem tamquam esset peccator voluit hoc fieri: licet non indigeret: sicut et ex humilitate voluit baptizari subdendo se minori. Ubi sit caro preputij christi. dictum est in quarta parte sub. vij. particula canonis super verbo noui et eterni. Fuit autem mutata circumcisio in baptismum quatuor de causis. Primo quia sacramentum baptismatis est perfectius. Secundo quia magis commune. mulieres enim circumcidi non poterant. Tertio quia magis gratia plenum. Per circumcisionem namque tantum peccatum remittebatur: sed gratia ad bene operandum per eam non prestabatur: nec virtutes dabantur: vel augebantur. In baptismo non solum peccatum remittitur: sed etiam gratia cooperandi confertur: et virtutes augentur. Ideoque recte ait apostolus quod abraham cepit circumcisionem tantum in signum. Quarto propter honestatem honestius enim est aqua lauari quam corpore mutilari. Sed videtur quod de circumcisione non debeat fieri festum. Cum dicit apostolus circumcisio nihil prodest. extra de bapti. maiores. et iterum si circumcidimini christus nihil vobis proderit. propterea cum ecclesia non faciat festum de passione domini videtur quod in circumcisione

in qua incipit passio domini quando primum
sanguinem suum fudit non fit facienduꝫ festū:
sed potius lamentum. sicut ⁊ in passione. Ad
hoc dicitur ꝙ festum non fit de circumcisione
sed de octaua natalis domini. Sed nec ali-
quid impedit nos dicere ꝙ fiat festum de cir-
cumcisione: quia significat circumcisionem q̄
fiet in octaua resurrectionis a culpa ⁊ a pena.
⁊ est causa meritoria illius. ⁊ propter illud gau-
dium ecclesia solennizat. Ad hoc vero ꝙ obijci
tur de passione. Respondetur ꝙ alia de causa
ecclesia dimittit facere festuꝫ in die qua domi-
nus passus est q̄ꝫ propter passionem. s. quia tūc
dominus posuit peccata nostra in statera. Un
de Job vtinam appenderentur peccata mea q̄
bus iram merui: ⁊ calamitas quam patiar ī sta
tera. Oportuit enim filium dei pati pro pecca-
tis nostris: vt nos redimeret ab omni peccato
⁊ ideo luget ecclesia magnitudinem peccatoꝝ
suorum considerans ꝙ sol erubescens propter
peccata hominuꝫ obtenebratus est. de quo di-
cetur sub parasceue. Celebratur ideo hodie
octaua natiuitatis: que est octaua suppletiōis
prout dicetur in prohemio. vij. partis. Est etiaꝫ
hec octaua alterius negocij significationis.
Duplex est enim negocium quod in ea figura-
tur: vnam circumcisio domini: quod in euan-
gelio exprimitur alterum aduentus homīs ad
deum Est enim duplex aduentus. s. christi ad
homines: de quo in natiuitate actuꝫ est: ⁊ ho-
minum ad christum: de quo in hac octaua agi
tur: quod notant antiphone laudum: vt illa O
admirabile commercium. Nam commerciuꝫ
est vbi aliquid accipitur ⁊ aliquid dať. Domi-
nus nanꝗ accepit nostram humanitatem: vt
nobis daret suam diuinitatem: quod notatur
in verbis ibi sequentibus. s. animatum corpus
sumens de virgine. Per hoc enim notatur
quod dominus accepit. per hoc vero quod di
cit largitus est nobis suam deitatem notať qd̄
dederit. Secūda vero ⁊ quarta antiphone ter-
minantur. Te laudamus deus noster. q. d. ad
te venimus laudando te. Tertia terminať dei
genitrix intercede pro nobis. q. d. intercede vt
filius tuus suscipiat nos. In quinta diciť illud
quod dixit baptista. Ecce agnus dei. q. d. ad eū
venire debemus. Unde Andreas ⁊ alius disci
pulus Joānis hoc audito secuti sunt dominū
In antiphona vero que est supra benedictꝰ di
ciť. Innouantur nature. nostra enī natura re-
cedendo a deo est inueterata: ⁊ redeundo ē re
nouata. Notandū quoꝗ est ꝙ quinꝗ sunt
que hanc diem reddunt solennem. Primū est
quia hac die duo festa concurrunt. s. parientis
⁊ partus. Unde ⁊ due misse celebrantur. pr̄ia
de pariente. s. de beata virgine: in qua diciť in-
troitus vultum tuum. ⁊ cōmunio simile est re-
gnum celorū omni negociatori. Mathei. xiij.
c. Secunda de partu. s. de filio in qua dicitur ī-
troitus. Puer natus es nobis vel in alijs eccle-
sijs Dum medium silentium: Unde ⁊ in quibꝰ
dam gradualibus officium vtrunꝗ intitulatū
inuenitur. Et ideo quia hoc festum est de bea-
ta virgine fit hodie statio apud ecclesiā sancte
Marie transtiberim: q̄uis quideꝫ scripserint
ꝙ fit apud sancta sanctorum ad lateranum. ꝓ
eo ꝙ caro circumcisionis domini ibi diciť cō-
seruari: prout dictum est in. iiij. parte sub. vij. ꝑ-
ticula canonis. Epistola est apparuit benigni-
tas que est ad titum. iij. Euangelium est. Post
q̄ꝫ consumati sunt. Luc. ij. Alleluya multipha-
rie. Hebreos. i. Secundum ꝙ facit hanc diē
solennem est octaua de qua dictum est. Ter-
tium impositio noui ⁊ salutiferi nominis: de q̄
dicetur sub. t. de sabbato sancto. vbi agitur de
baptismo: quod nomen triplex est. s. filius dei
christus ⁊ ihesus. sicut ex euangelio colligitur:
de hoc actum est in prohemio secunde partis.
Quartuꝫ est effusio sanguinis ihesu christi.
hodie enim primo sanguinem suum pro nobis
fundere cepit: qui eum postmoduꝫ sepe funde-
re voluit. Quintum est signaculum circum-
cisionis quod christus hodie pro nobis digna
tus est suscipere propter causas premissas. In
quibusdam ecclesijs subdyaconi fortes ⁊ iuue
nes faciunt hodie festum. ad significandum ꝙ
in octaua resurgentium. que significat per oc-
tauam diem: qua circumcisio fiebat. nulla erit
debilis etas non senectus: non senium: nō im-
potens pueritia. sed omnes concurremus ī vi-
rum perfectum cum hoc mortale induet īmor
talitatem: ⁊ hoc corruptibile in corruptionem
vt premissum est. de hoc dicetur in. vij. ꝑte sub
festis sanctorum Stephani ⁊ Joannis. Po-
stremo notandum est ꝙ olim pagani ⁊ gētiles
in his kalendis multas superstitiones obserua
bant: quarum aliquas Aug. in quodam com-
memerat sermōe. xxvj. q. vlti. nō obseruet. Cre-
dentes enim inquit ianum quendam deum eē
eum tunc venerabantur ei duas facies figurā-
tes. vnam ante. aliam post. eo ꝙ est principiuꝫ
anni sequentis. ⁊ finis precedētis. Assumebāt
enim formas monstruosas. alij ex pellibus pe-
cudum. alij ex capitibus bestiarum. alij vestien
tes tunicas muliebres. alij auguria obseruabāt
dantes vel recipientes dyabolicas strenas. alij
mensas laute preparatas tota nocte manere si
nebant: putantes totum anni spacium conui-
uia in tali cibi habundantia perdurare que ꝓ-
hibet christianos facere.

De festo epiphanie Rrica.

Equitur festuꝫ epiphanie quod ẽ vocabulum grecũ. sonat latine manifestatio siue appitio. ꝛ ẽ idẽ cũ festo natiuitatis. nihil. n. nasci ꝓfuit nisi appa/ruisset. Uerꝫ pro triplici apparitione hodie solẽnizat ecclesia. vnde ꝛ ĩ codicibus antiquis hec dies epiphaniaꝝ pluraliter intitulatur. ꝛ ideo tripliciter nominatur. s. epiphania theophãia ꝛ betphania. Epiphania dicitur q̃tum ad illaꝫ apparitionem domini que facta est magis per stellam. Magi autem ipsi fuerũt Gaspar Melchior ꝛ Balthasar. ꝛ fuerunt reges. iuxta illud psalmi. Tibi offerrent reges munera. ꝛ iterꝫ re/ges thar. ꝛ in mu. of. re. ara. ꝛ sabba. do. addu/cent: quoꝝ corpora de mediolano in coloniaꝫ translati fuerunt. Et dicuntur magi a magnitudine scientie. per astronomiam enim cognouerunt quia stella illa non erat ex constitutis a principio. sed illa de qua balaam magister suus ꝓphetauerat. Numeri. xxiiij. Orietur stella ex Jacob ꝛ consurget virga de israhel ꝛ ð Jacob erit qui dominetur. ꝛ ideo moti sunt vt dictu illius stelle venirent in bethleem vt regem natuꝫ quem eis prophetauerat balaam adorarent.

Et dr̃ epiphania ab epi quod ẽ supra ꝛ phanos quod est apparitio: quia de sursum fuit apparitio. s. de celo. vel ab epi quod est super: quia scriptum est vsq꜄ duꝫ veniens staret supra vbi erat puer. Erat quideꝫ proximior terre q̃ȝ alie stelle. ꝛ hec facta sunt tredecima die a natiuitate domini qua die stella magos ad presepiuꝫ duxit. Et dicunt quidam ꝙ stella illa fuit spiritus sanctus qui postea descendit super dominum baptizatum in specie columbe. ꝛ ipsis magis ĩ specie stelle. Alij ꝙ fuit angelus qui apparuerat pastoribus iudeis. s. illis tanq̃ȝ ratione vtentibus in forma rationabili. Jstis vero gentilib⁹ tãq̃ȝ irrationabilibus in specie irrationabili. Alij ꝛ verius ꝙ fuit de nouo creata que peracto of/ficio suo redijt ĩ primordialẽ materiã. Alij di/cunt ꝙ cecidit in puteum: vbi adhuc dicit̃ ap/parere solis tamen virginibus. Solet autem queri quomodo taꝫ cito: videlicet infra. xiij. dies de tam remotissimis regiõibus hierusolimã venerunt: que dicitur esse in medio mũdi. Juxͣ illð psalmi. Rex noster operatus est salutem in medio terre. Dicit ysidorus ꝙ ante natiuitatem stella illis apparuit vt possent ibi esse in tẽ/pore oportuno. Jeronimus dicit ꝙ in die natalis domini primo ab eis visa est. Sed venerunt in dromedarijs. Juxta illud propheticum. Jn/undatio cameloꝝ opiet te dromedarij madiaꝫ ꝛ effa qui velocissime currunt. vnde ꝛ dicũtur a dromos quod est cursus ꝛ ares quod est vir/tus ꝛ sunt miores camelis. sed velocius currũt q̃ȝ illi. s. tm̃ ĩ vno die q̃tuꝫ eq⁹ ĩ trib⁹. Querit̃ etiã q̃re magi veniẽtes munera obtulerũt. Rn̄/deo ꝙ ſm̄ Bedam antiquit⁹ nullus ad regẽ vel dñm vacuis introibat ꝙ perse ꝛ caldei obſuãt. Secundo secundum bedam obtulerunt aurũ beate virgini propter inopie subleuationẽ. th⁹ contra stabuli fetorem. mirrham propter membrum pueri consolidationẽ. Tertio quia aurũ ad tributum: thus ad sacrificium: mirrha vero ad sepulturam pertinet. Per hec ergo tria insi/nuantur in christo regia potestas: diuina ma/iestas: ꝛ humana mortalitas. Quarto quia au/rum significat dilectionem: thus orationẽ: mirrha carnis mortificationem: q̃ tria offerre deo debemus. Secunda apparitio fuit eadẽ die in baptismo. multis tamen annis reuolutis scꝫ xiij. die tricesimi. vel tricesimi primi anni. Unde Lucas ꝛ ipse Jhesus erat incipiens quasi ãnorum. xxx. ꝛ ideo hec apparitio dicitur theophania a theos quod est deus: ꝛ phanos quod est apparitio: quia ibi tota trinitas apparuit: pater in voce: ꝛ filius in carne: ꝛ spiritus in columba Quidam autem heretici dixerunt ĩ die epipha/nie baptizari ðbere. Pro eo ꝙ christus tũc fuit baptizatus. nec dari spiritum. s. baptizato ĩ alio die. ꝛ greci eadem die baptizant. ob quam he/resim extirpandam. sancti patres decreuerunt neminem nisi in articulo necessitatis. eadẽ die baptizari debere. Tertia appitio fuit postea similiter eodem die anno reuoluto cum esset. xxx. annorum ꝛ. xiij. dierum. s. quando manifestauit se esse deum per mutationem aque in vinum: quod fuit primũ miraculum apertum ꝙ dominus fecit in chana gallilee. vel simpliciter primũ quod fecit. ꝛ hec apparitio dicit̃ betphania a bet quod est domus ꝛ phanos quod ẽ apparitio: quia ista apparitio facta fuit in domo ĩ nuptijs. De his tribus apparitionibus fit solennitas in hac die. Sed quia ecclesia non po/test perfecte de omnibus vnam ꝛ eandem dieꝫ solennizare. ideo de stella plene exequitur. ꝛ ð alijs aliquid admiscet vt notet̃ ꝙ tres fuerũt ĩ illa die apparitiones que leguntur in euãgelio tanq̃ȝ sub die eadem facte. De primo miraculo hodie vero totum cantant officium: quia in ea specialiter natiuitas dñi gẽtib⁹ est notificata.

De secundo duo responsoria cantantur. scꝫ primuꝫ. Hodie in iordane: ꝛ in columbe specie quod a pluribus ecclesijs ponitur nouũ: ꝛ ideo primuꝫ ꝛ nouum. quia baptisma est primuꝫ sa/cramentuꝫ nostre redemptionis: per quod re/formamur ꝛ similes angelis efficimur: quoruꝫ sunt nouem ordines. Bruno aũt signeñ. ep̄us corrector officij antiphonarij dixit ꝙ ĩ rñsorio in columbe specie. ꝛ in antiphona vox de celo que dicitur in octaua ad laudes: non debet eẽ

verbum istud ipsum audite. quia in baptismo
nō fuit hoc dictū a patre. sed ī transfiguratiōe.
et qui agunt festum transfigurationis cantāt
responsoriuz in quo illud continetur. q. d. Ego
sum testis ꝙ hic est ille qui promissus est ī lege
deutro. xviij. Ubi dixit Moyses ꝓphetam de
gente tua ⁊ de fratribus tuis suscitabit tibi de⁹
ipsum audietis ⁊c̄. Qui autem verba eius que
loquet̄ in noīe meo audire voluerit ego vltor
existā. De tertio vero miraculo cuz alijs cantat̄
vna antiphona. s. tribus miraculis. Beda etiaz
dicit in cōmento sup lucā. quartā apparitiōez
factam fuisse eadem die anno reuoluto cū eēt.
xxxi. annorum. s. in fractione quinqꝫ panum. ⁊
saturatione quinqꝫ milium hominum. ⁊ illa di
citur phagiphania: a phagin qđ est bucca. siue
comedere. Sz ō hac hodie nil agit̄. Propterea
quia dubitatur vtruz hoc contingeret ista die
tū quia in originali. Bede non sic legitur. tum
quia Jo. vi. vbi de hoc miraculo agitur: dicit.
Erat autem ꝓximum pascha ⁊c̄. Ideo autem
institutum fuit hac die festum de tribus mira-
culis. quia hec dies fuit antiquitus celebris in
honore augusti cesaris: propter triplicem eius
triumphum: quo suo tempore Romano impe-
rio tres regiōes subiugauit. s. parthian. egyptū
⁊ mediam. Illam ergo celebritatem ecclesia in
melius cōmutauit: videlicz ad celebrādū xp̄o
pro eius triplici miraculo. In quibusdaz ec-
clesijs nō dicitur hac die ad nocturnos dn̄e la.
me. a. nec deus in adiutorium nec gloria patri.
nec hymnus. ad notandum ꝓmptitudinē gen
tiuz q̄ stati stella appente venerunt ex arrupto:
ergo ad nocturnos venitur quasi ipso facto di
cat ecclesia. quibus non est narratum de eo ve
niebant: ⁊ qui non audierūt contemplati sunt.
ysa. liij. c. Uel potest dici ꝙ in hoc festo fit preci
pue mentio de gentiliuz conuersione: quos illi
tres magi inicialiter precesserunt. Quia ergo
conuersio ipsoꝝ gentiliuz adhuc erat impfecta
quia in paucissimis. s. in ipsis tribus magis. ic-
circo in signuz huius ecclesia ommittit cātica
que iam conuersoꝝ seu perfectoꝝ esse vident̄.
sicut gloria patri: hymnum ⁊ huiusmodi. Hac
etiam de causa non premittitur. domine labia
mea a. nec deus in adiutorium. quia secunduz
apostolum. Corde creditur ad iusticiaz. s. p̄us
ore autem confessio fit ad salutem. scz postea.
Inuitatorium etiam non dicitur propter q̄
tuoꝝ rationes. Primo ad ostendendum ꝙ ec-
clesia in primitiis suis venit de gentib⁹ ad dn̄m
non inuitata vel vocata per preconem aliquez
sed sola stella duce. Iuxta illud nemo nos con
duxit: vt sic incuciat̄ erubescentia eis qui tarđ
credunt cū multos habeāt p̄dicatores. Magi
enim non vocati venerunt adorare christum.

Secundo vt nos quotidie inuitamur ⁊ ex-
citamur ad orandum et deprecandum deum
videamur detestari inuitationem fraudulentā
herodis dicentis magis. Ite ⁊ interrogate dili
genter de puero ⁊c̄. Tertia est causa quia ip
sa res nos inuitat. s. stella per quam significat̄.
fides. que ducit nos ad deum: ⁊ illuminat nos
in nocte huius seculi. Quarta quia p̄s veni-
te qui idem dicit. dicitur in nocturnis ⁊ sic idē
repeti videretur. Licet ergo hac die non dicat̄
inuitatorium tamen p̄s. inuitatorius. s. venite
exultemus. in tertio nocturno ad septimam an
tiphonam dicitur ad ostendendū ꝙ ī tertio tē-
pore. s. gratie sufficienter inuitata est ecclesia
de gentibus. ⁊ nullus se excusare potest quia ī
omnem terram exiuit sonus eorum. xix. di. ita
⁊ quia tertio tempore. s. gratie data est vnifor-
mis gratia in plenitudine. Dicitur quoqꝫ ad
septimam antiphonam ad notanduz ꝙ per ba
ptismū dat̄ spiritus septiformis ꝑ ebdomadaz
dicitur inuitatorium in persona magoruz alijs
que viderant nunciantium. Legunt̄ āt tres
lectienes de ysa. qui expressius loquit̄ đ christi
natiuitate. de qua siue de nati apparitione hoc
festuz est. Sed queritur quare in quibusdaz
ecclesijs in principio tertij nocturni huius festi
canitur p̄s. Deus noster refugiū cū antiphona
Fluminis ⁊c̄. cuz ipse precedat in ordine psal-
terij. vltimū psalmū prime nocturne ⁊ omnes
secunde. Respondeo tertiuz nocturnū recolit
nouum. t. quod est tempus gratie. qua propter
hoc tertium nocturnum habet. in capite anti-
phonaz. Fluminis. que cum dicto p̄s. nouum
tangit testamentum. ⁊ ideo dictus p̄s. tunc et
non prius dicitur. Propterea antyphona ipsa
habet alleluya: quod non ponitur in antipho-
nis prime vel secunde nocturne. vt dictum est
sub natali. Rursus ideo ponitur in. vij. loco qꝛ
pertinet ad septiformē gratie spiritum per vim
baptismi collatum. Sequentes etiam antipho
ne cum suis psalmis nouū indicant testamētū
⁊ hi tres p̄s. mōstrant cōmotionez gētiū cōtra
predicationem apostoloꝝ. subuersionē idoloꝝ
⁊ conuersionem fidelium. Romana tn̄ ecclia
dictam antiphonam. Fluminis cum suo psal-
mo ponit ī prio nocturno. ⁊ p̄s. venite ī tertio.
sm̄ rectum ordinatum: ⁊ naturalem ordinem
psalmoꝝ ⁊ congrue: qꝛ gentes tp̄e grē venerūt
ad fidem. ⁊ attende ꝙ antyphone in prima pa-
rochia siue nocturna continent sacerdotes. et
secunda reges: in tertia vsqꝫ ad āgelos ꝑuenit̄.
Post tertium nocturnum statim cantatur
euangelium Luc. Factum est autē in quo de
baptismo saluatoris plene agit. ⁊ eius genealo
giam describit. quia vt premissuz est hoc festuz
de natiuitate est. Notādū āt est ꝙ Mathe⁹

In euangelio Liber generationis enumerat ge
nerationem illam incipiens ab Abraham descē
dendo vsq ad Joseph virum marie. de qua natus
est Jhesus rc. ostendēs per hoc qp a summo ce
lo fuit egressio eius. et qualiter dominus ad nos
descendit. Similiter ysaias. xi. dona spiritus san
cti enumerans. vltimo ponens timorem dicit.
et repleuit eum spiritus timoris domini: sed lu
cas in hoc euangelio. Cum factum esset. illam
enumerat ascendendo: quia post baptismum
eam enumerat: nec sistit in Abraham: sed in ea
dem vsq ad deum procedit per gradus sic: qui
fuit Hely ostendens per hoc qp a baptismo iter
est ad deum: sed hoc quasi per quosdam gradus
virtutum: qui significantur per patres gradati
ordinatos et tangit filios secundum legē nō se
cundum naturam sic: qui fuit Nathan: qui fu
it dauid. supple filius. s. adoptiuus. Una ergo
generatio describitur descendēdo: altera ascē
dendo: quoniam vna carnalis. altera spiritua
lis. In vna ponitur genuit. vbi carnalis et tem
poralis successio exprimitur. In altera ponit qui
fuit: vt notetur spiritualis generationis adop
tio. et ascribitur descendendo. vt notetur spi
ritualis ascensus. prima terminata est in virgi
nis partu. secunda nobis inchoata est per bap
tismū. Tria ergo sunt euangelia huius solen
nitatis. vnum est de baptismo. s. Factum ē. se
cundum de magis. s. Cum natus esset Jhesus.
quod dicitur in missa. et ibi dicitur sicut eis scri
ptum est per prophetam. s. micheam. c. v. Ter
tium est de nuptijs. quod dicitur in dominica
sequenti post festum hilarij. Sane premissa
duo euangelia de generatione christi. ī nocte
dicuntur: vnum in natiuitate: alterū in epipha
nia: quia vtraq christi generatio fuit in nocte
idest obscura. et prior sensibus non intellecta.
De hoc etiam sub natali dictum est. Post euā
gelium ecclesia exultando dicit. Te deum lau
damus. Paruz ergo agitur de baptismo do
mini in nocturnali officio: sed suppletur in oc
taua in qua agitur de apparitione facta in bap
tismo. presertim ī antiphonis laudū que ostē
dunt effectum baptismi ī nobis. s. vt baptizare
mur: vt a peccatis per nostrum lauacrum ablu
amur. Omnes enim vnius et septimi toni sunt.
vnius ad notandum ecclesie vnitatem. in qua
solum baptisma prodesse potest. septimi ad no
tandum qp in baptismo datur septiformis gra
tia spiritus sancti. vel quia per baptismum per
uenitur ad septimā etatem quiescentium. Si
enim aliquis statim post baptismū digne acce
ptum decedat. mox recipit primā stolam q̄ dat
in septima etate. i. in secunda vespera. Antipho
na vero ad magnificat est octaui toni: quia in
vespera mundi nobis dabitur stola secunda. i.
gloria corporis quā in octaua etate nos recep
turos speramus. Duplex est enim mundi vespe
ra. Prima est sexta etas. secundum quod dns
dicitur in vespere mūdi natus. Juxta illud ver
gente mundi vespere. Secunda est finis mun
di ī qua vel postq dabitur nobis gloria carnis
de qua dicitur ad vesperaz demorabitur fletus.
Nam vsq tunc erit fletus miserie nostre: sz tūc
erit finis. Dicitur etiam ad horas capitulū illud
Surge illuminare. et illud super te autē. et illud.
Jnundatio que sunt ysa. lx. c. Missa siue di
urnum officium similiter pertinet ad primū pn
cipale. et precipuum miraculum. s. ad primicias
gentium. et ad munera magorum. et ad christi na
tiuitatē. Unde introitus q̄ sumitur de ysa. lz nō
sit ibi continue est. Ecce aduenit rc. Ecclesia ei
de gentibus electa pro suo vocationis initio gau
dens gratiosum laudis preconium offert deo
pro sua salute. d. Ecce rc. q. d. Ecce in propatu
lo est qp dominus natura dominator effectu ad
uenit. i. ad nos venit. i. carnem assumpsit. velud
alludamus presenti diei ad nos venit. i. q in car
ne latebat per multa signa deus esse apparuit:
vt per stellam. per magorum munera. per vocē pa
ternam. et per spiritum sanctum in columba. et
propter hoc vtitur aduerbio demonstrandi. ec
ce ostendens apparitionem filij dei quasi ad o
culum per premissa. Epistola. Surge et illu
minare. et grad. Omnes de sabba rc. sunt de eo
dem. et sumuntur de ysa. lx. c. et euangelium de
eodē. s. Cum natus esset Jhesus rc. qd ē Ma
thei. ij. c. Ex quo sumūtur alleluya et cōmunio.
Sicut autem matutino officio fit suppletio in
octaua: vt iam tactum est. ita et de misse officio
simpliciter fit suppletio. Nam introitus misse
hodierne notat gaudium gentium de aduētu
saluatoris exultantium. et in collecta hortātur
gentes ad contemplandam eius speciē perue
nire quā per fidē cognouerunt. Reliquū totum
est de miraculo huius diei. s. de gentibus p stel
lam ductis. Non est etiam pretermittendum
qp in italia in missa huius diei futurum pascha po
pulis annunciatur. Sacerdotes nanq. vel alius
post offertorium dicit alta voce annuntio cari
tati vestre gaudiū magnum quod erit omni po
pulo: quia. lxx. erit tali die. et pascha tali. In
concilio vero Bracharen. de con. di. iij. placu
it. ij. ita legitur placuit: vt postq omnia in con
cilio sacerdotum fuerint ordinata super ventu
rum ipsius anni pascha quo kalēdarum die. i. quo
die ante vel post kalendas. vel quota luna de
beat suscipi a metropolitano episcopo intime
tur. qp ceteri episcopi. vel reliquus clerus breui
culo subnotantes. vnusquisq ī sua ecclesia ad
ueniente natali domini die post euangelicam
lectionem populo annuntient. hoc tamen nō

vbiq; seruatur: Rursus in concilio Cartagi. e. di. placuit. i. statutũ est vt dies pasce formatarum. s. litterarum subscriptione omnibus intimetur. Dies vero concilij. xi. kalendis nouembris seruetur. Quidam autem vltramontani episcopi in synodo quam celebrant die mercurij proximiori festo beati luce premissa annunciant. Quidam asserunt in vigilia epiphanie ieiunandum fore. eo ꝙ sibi proprium officiũ appropriatur. ⁊ alleluya in officio nisi in dominica interueniat subticetur. ⁊ dicitur euangeliũ defuncto herode: ꝙ est Mathei. ij. c.

De octaua epiphanie rubrica.

In octaua epiphanie in omni cantu ⁊ in lectione ysa. que legitur pro epistola. s. domine deus meus agitur de baptismo. Unde ibi dicitur. Exultent solitudines iordanis. ideo quia in iordane vim regeneratiuam dominus contulit aquis instituendo baptismũ. ⁊ quia gentes que a deo pri⁹ erãt quasi in solitudine deserti ad eum redeunt. Octaua ergo epiphanie suppletionis est: vt ĩ ti. precedenti dictum est: quia sicut in festo recolimus quomodo christus baptizatus est. ita in octaua rem propter quã baptizatus est. quod antiphone illius diei ostendunt. In octaua igitur de secundo epiphanie miraculo. s. de baptismo iubilatur: vt in antiphona veterem hominẽ. ⁊ ceteris que sequuntur: que quia translate sunt de greco in latinum. grauius continent in dictamine ideoma. ⁊ sunt de septimo tono: quia pertinent ad baptismũ vbi septiformis gratia spiritus sancti operatur. ⁊ sunt nouem: quoniam per ianuã baptismi perueniemus ad cõsortium nouem angelorum. Sunt tamen octo de hoc expressius agentes propter veram octauam ad quam baptisma ducit. Et merito baptismi officium ad octauam differtur: quia vicẽ tenet circũcisionis que in octaua celebratur. ⁊ cantatur hac die inuitatorium: quia predicantibus apostolis ad baptismũ sunt homines inuitati. Quedam vero ecclesie dicunt hac die ad missam euangeliũ. Uenit Jhesus a galilea qđ est Mathei. iij. c. Alij dicunt. Uidit Joannes Jhesum venientem ad se quod est Jo. c. i. que ambo pertinent ad litteram: ad baptismũ christi. ⁊ epistolam. Surge illuminare.

De prima dominica post epiphaniam ℞.

De prima dominica post epiphaniã. s. infra octauas dicturi. premittimus ꝙ ab epiphania vsq; ad. lxx. possunt esse sex dñice ad plus. ⁊ vna ad minus. In quib⁹ omnibus intendit ecclesia in nocturnis officiis ostendere apparitionẽ dñi: vt stella oriat̃ in nobis que ducat nos in bethleem superiorem ⁊ fere oĩa q̃ hoc tp̃e dicũtur ad gaudiũ ptinẽt. Ueruntamen non nisi tres ex ipsis dominicis propriũ habẽt officiũ. ⁊ ideo qñ quatuor sunt aut plures sequens officiũ dicitur in quibusdã ecclesijs. in prima dñica post octauas. qñ vero sunt tres dominice tantum. dicitur in dominica infra octauas. In hac ergo dominica. s. infra octauas monet nos ecclesia in introitu: vt offeramus domino aurũ: quia rex regum est. et thus: quia deus deorũ. ⁊ hoc idem facit in duabus sequentibus: ⁊ est ĩtroit⁹. In excelso throno vidi sedere virũ quem adorat multitudo angelorũ: quod sumptum est de illo loco ysa. Uidi dominum sedentem super solium excelsũ ⁊c̃. ꝙ ei hic dicit thronũ dic ibi soliũ qđ idẽ ẽ. ⁊ qđ dicitur hic multitudo angelorũ idem est. etiam ꝙ dicitur in ysa. ꝙ angeli canebant. Sanctus. Sanctus. Sanctus. Sanẽ thronus excelsus est ecclesia in qua sedet deus qui monet nos vt adoremus christum sicut verũ regem. Epistola vero monet nos vt offeramus mirrhã dicẽs. Obsecro vos per misericordiã dei vt exhibeat̃ corpora vestra hostiã viuentẽ sanctã deo placentẽ ⁊c̃. ad Ro. xij. c. ⁊ per hoc ostenditur mirrha: que intelligitur in carnis mortificatione.

Euangelium est de apparitiõe domini. Cũ factus esset Jhesus annorũ. xij. ⁊c̃. Luc. ij. c. vbi sequitur mater eius inuenit eum in templo disputantem cum sapientibus ⁊ docẽtẽ. Potest etiam dici ꝙ ad hoc vt efficiamur thron⁹ quo domin⁹ sedeat. tria sunt nobis necessaria: mũdicia carnis: humilitas mentis: ⁊ exultatio ĩ domino. Ad mundiciam carnis inuitamur in epistola vbi dicitur. Obsecro vos ⁊c̃. vt. s. Ad humilitatẽ mentis in euangelio xpi exemplo. de quo ibi legitur ꝙ parentibus subditus erat. ad exultationẽ in domino in graduali in quo benedicimus domino qui facit mirabilia solus. ⁊ in alleluya ⁊ in offertorio in quo domino iubilare debemur. Interest tñ inter alleluya ⁊ offertoriũ: qr in alleluya tñ semel dicit̃ iubilate deo oĩs terra. in offertorio ãt geminat̃ sub diuersa melodia. ad notandũ ꝙ in gaudio dñi crescere debemus: qr sum⁹ misticũ corp⁹. vñ in euangelio dicit̃. Puer autẽ crescebat ⁊c̃. In cõione q̃ est Luc. ij. notatur xpi humanitas. secundũ

quã vocat eum filium. ⁊ quasi increpans dicit. fili quid fecisti nobis. sic ⁊ etiam deitas secundum quam ipse dicit. nesciebatis: quia in his q̃ sunt patris mei oportet me esse.

De dominica secunda post epiphaniam ℟.

In hac secũda dominica q̃ ẽ prima post octauas ⁊ in sequentibus dominicis cantatur in quibusdam ecclesiis ad vesperas ĩ sabbatis responsorium. Peccata mea domine sicut sagitte infixa sunt in me: sed ante q̃ꝫ vulnera generent in me. i. peccata alia sana me ⁊c̃. ⁊ propter eandem causam dicitur in primo responsorio matutinali. Domine ne in ira. Ostendit enĩ ecclesia suis filijs penas ignis purgatorij ⁊ inferni: quia comedendus est agnus paschalis cum lactucis agrestibus. ⁊ vt molamur inter duas molas spem. s. ⁊ timorez. Quia vero intendit ecclesia nobis manifestare fidem filij dei vt dictum est. quod fit meli⁹ per epistolas Pauli. ⁊ p̃s. ideo legunt̃ ipse epistole. ⁊ psalmi cantantur. Omnia enim fere respõsoria ab octauis epiphanie vsq̃ꝫ ad. lxx. sunt de dauid ñ de bellis: sed de psalmis. In quibus instruimur de bonis operibus: quia fides sine operib⁹ mortua est. extra de sa. vnc. c. i. ⁊ quia maxime ĩ psalmis dei misericordiam imploramus. ⁊ propter hoc quidam legunt de psalmis hoc tempore vt sic responsoria lectionibus correspondeant: sꝫ certe psalmi legi non debent: nisi prout quidaz faciunt triduo ante pascha. Et nota q̄ pene omnia responsoria dominicaꝝ huius tempori vsq̃ꝫ ad. lxx. sumuntur de nocturno dominicali. ⁊ de quinq̃ꝫ psalmis que sequuntur. s. De⁹ deus meus respice. ⁊ alijs responsorijs secunde ferie. similiter de eius nocturno sumuntur. ⁊ ita fere de omnib⁹ alijs. Epistole vero Pauli legũtur. primo quia ipse pre ceteris de fide locutus est. per quam quasi per stellam christus cognoscitur. In illis enim ad penitentiaz reuocamur Secundo quia sicut prophete nasciturꝝ dominum predixerunt. ⁊ maxime ysa. vnde ysayam ante natiuitatez domini legimus. ita ⁊ apostoli deum natum predicauerunt. ⁊ maxime Paulus qui plus alijs laborauit. Unde eius epistolas post natiuitatem legimus christum natum ostendentes. Breuiter autem notanduz est q̄ pro natiuitate saluatoris varijs modis a die natiuitatis vsq̃ꝫ ad octauam epiphanie ostensa exultauimus. Uex quia exultationem que esse debuit spirituales pene omnes conuertimus ĩ carnalem: cõmessationibus: ebrietatibus: ⁊ ociis inutilibus vacantes. inde est q̄ in hac dñica que est prima post octauam epiphanie in officio nocturno historiam. domine ne in ira ⁊c̃. cantamus. in qua domini misericordiam implo ramus. ⁊ per penitentie lamentum peccata defleimus. ⁊ quia quolibet die peccamus. ideo q̃libet dies sua debet habere specialia officia. s. respõsoria. Dies ergo dominicus habet sua. s. nouem. Et secunda feria habere debet sua. s. tria. ⁊ sic de alijs. Sicut enim in ebdomada ante natiuitatem ad notandum saluatoris desideriuz singulis diebus singula responsoria. ⁊ singulas antiphonas in laudibus cãtauimus: ita ad notandum planctum nostruz ⁊ desiderium penitendi singulis diebus post octauas epiphanie propria responsoria deputamus. ⁊ tam in nocturnis psalmis. q̃ꝫ in laudibus matutinis quolibet die dicimus antiphonas speciales que feriales dicuntur: quia ille tantum in ferialib⁹ diebus vel noctibus cantantur nisi festum impediat. excepto tampore quod est a pascha vꝫ ad octauas penthecostes. Circa misse officiuz sciendum est q̄ introitus huius dominice est. Omnis terra ⁊c̃. Et dicitur ad idem quod ⁊ aliud officium. s. ad ostendendum apparitionez. Sed istud totum plenum est hac voce. Jubilate propter inuocationem nostraz: quia nouus rex noua lex. Apoc. Ecce noua facio omnia. Rursus ideo in hac dominica canitur oĩs terra ⁊c̃. quõ. Augustus cesar ad gloriã imperij romani iussit vt de singulis ciuitatibus orbis aliq̃s romã veniret. afferens inde tm̃ terre q̃ꝫtum pugnus claudere posset: vt per hoc appareret. omnes romano imperio fore subiectos. ex qua terra facta est in vrbe quidam monticulus sup quẽ fabricata fuit q̃dã eccl'ia a romãis ad fidez conuersis q̃ fuit in hac dominica dedicata: q̄ ergo monticulus ille de omni terra factus est. ideo in festo dedicationis illius ecclesie sup illũ constructe cantatur omnis terra ⁊c̃. ⁊ sicut cesar Augustus ab omnibus mundi p̃tibus adorabatur a quibus terra illa apportata fuit. ita d̃us ab omni terra. i. ab omnibus hominibus siue ab omni genere hominum adoratur. Beatus quoq̃ꝫ Gre. tali die pacem fecit in orbe. et propter hoc in collecta huius diei posuit. ⁊ pacem tuam nostris concede temporibus. Hãc igitur pacem ⁊ christi veram adorationem operatur vera dilectio proximi ad quaz inuitamur in epistola. habentes donationes ⁊c̃. ad ro. xij. c. In qua monemur vt donatiões a christo habitas ad alioꝝ edificationẽ exerceamus. Unde ibi dicitur necessitatibus sanctoꝝ cõicantes. Ad idẽ etiã in euangelio inuitamur exẽplo dñi q̃ sicut ibi legitur in nuptijs mutans aquã in vinuz. ⁊ magna miracula faciens necessitatibus

eoꝝ subuenit: quoꝝ intererat conuiuantibꝰ ministrare. Sed epistola non videtur conuenire ministerio euangelij: quod est. Nuptie facte sunt in chana galilee. Jo. ij. c. Sed bene cõuenit: quia ad confirmationẽ nostram facta sunt miracula. ⁊ dona data nobis. ⁊ tanꝙ in nuptijs spiritualibus apponit apostolus. xx. vercula principalia dicens. siue prophetiam secundum rationẽ fidei ⁊c̃. chana enim zelus interpretatur: galilea transmigratio: quia igiẗ nuptie facte sunt in chana galilee. significat ꝙ in corde illius qui zelum. i. ardentẽ amorem habet transmigrandi de vicijs ad virtutes de mundo ad patrem. de terra ad celum fiunt nuptie. ⁊ christus dominꝰ ibi est cum matre sua. hoc est enim de primis letitijs in illo corde vbi fiunt nuptie ꝙ christꝰ natus est de virgine. ibi mutatur aqua in vinuz. i. insipiditas opeꝝ in letitiam spiritualem. Ad has siquidem nuptias celebrãdas Jnno. papa iij statuit hac die stationez apud venerabile hospitale spiritus sancti fieri. vbi tanꝙ ĩ chana galilee est zelus transmigrandi de vicijs ad virtutes. ibi siquidem posite sunt sex ydrie. i. instituta sunt. ⁊ perfectissime exercẽtur sex opera misericordie: que sunt pascere esurientẽ: potare sitientem: colligere hospitem: vestire nudũ: visitare infirmũ: adire incarceratum: ⁊ mortuuz sepelire. ⁊ est ibi mater Jhesu: quoniam in honorem beatissime marie virginis: illius loci est ecclesia dedicata. Jnuitatur etiam ⁊ filius eiꝰ ihesus cum discipulis ad has nuptias: quoniã effigies ihesu christi que sudariũ siue veronica vulgariter appellatur. hac die ex institutione eiusdem Jnno. a domino papa ⁊ cardinalibus populis fidelibus ad has nuptias pietatis ⁊ misericordie celebrandas. illic conuenientibus ibi solenniter demonstratur. Jn offertorio aũt quasi pre gaudio coreizamꝰ ꝙ spiritualis facit ebrietas. geminantes verba tam ĩ offertorio ꝙ in eius versibus. Geminamus enim illud. Jubilate deo omnis terra. similiter illud Reddã tibi vota mea. ⁊ illud locutum est os meũ in tribulatione mea. Duo enim sunt genera hominuz verba geminantium vel multiplicantiũ. s. coreizantes ⁊ infirmantes siue afflicti. Coreizantes vt hic. infirmantes vt in versibus offertorij. vir erat in terra quod cantatur in dominica vicesima prima post penthecosten. Sed in hoc ẽ differentia: quia bis tam in offertorio ꝙ ĩ versibꝰ duplicamus verba. ibi vero tantum in versibus quasi ridiculose geminantur. Et est ratio quia institutor officij loquitur ibi in offertorio tanꝙ historiographus rem simpliciter narrans. ⁊ tãꝙ non egrotãs. de Job ĩ tertia persona loqueñ cuius pacientia nobis in exemplum cõmendatur: in versibus vero eiusdem offertorij loquiẗ tanꝙ infirmus pre dolore multiplicans verba dicens: vtinã appenderentur peccata mea ⁊c̃. Egrotanti enim loqui conanti verba intercipiunẗ. ⁊ sepe ĩcepta vix efferuntur. reducens nobis ad memoriam Job egrotantem ⁊ dolentẽ cuius verba sepe repetit more egrotãtis cui anhelitus non est sanus neꝙ fortis. ⁊ ideo imperfecta verba sepe repetere solet. geminantur etiam verba in offertorio: quod dicitur in dominica quinquagesime. ⁊ ĩ illo quod dicitur feria quinta post secũdã dominicã quadragesime. Jdeo autẽ hoc precipue fit in offertorio: quia ĩ eo precipue ostenditur offerentis affectus. Jn post cõione dicit dominus Jo. ij. c. mistice ostendit ꝙ dominus aquam in vinum mutat in nobis. s. aquam timoris in vinuz diuini amoris. aquam littere in vinum spiritualis intelligẽtie. aquam mortalitatis in vinum ĩmortalitatis.

De dominica tertia post epiphaniaz Rica.

Tertia dominica post epiphãiã nos monet cum angelis adorare vnum regem. d. in introitu. Adorate dominũ omẽs angeli eius ⁊c̃. Monet etiam nos adorare cum ipsis: quia dixit Joanni angelus in apoc. Cõseruus tuus sum ⁊ fratruz tuoꝝ. Sequitur ibi audiuit ⁊ letata est syon. i. ecclesia. Et nota ꝙ iste inrtoitus habet in se festuz ypopantis quando est secundus ab octaua semper. vel ipsum contingit nisi. lxx. impediat. Jnde est ꝙ verba huius ĩtroitus cum verbis inuitatorij illius festiuitatis cõueniunt. Jn introitu nanꝙ dicitur. Audiuit ⁊ letata est syon. in inuitatorio vero dicitur. Gaude ⁊ letare syon. occurrens deo tuo. quibus etiam conueniunt verba responsorij illius festi. s. Adorna thalamũ tuum syon. Euangelium. Cũ descendisset ihesus. Mathei. viij. c. est de sanatione leprosi. vbi dicitur domĩe si vis potes me mundare ecce fides. vnde dixit ei volo mundare. Sed epistola que est Nolite esse prudentes ⁊c̃ ad Ro. xij. c. non videtur concordare euangelio: sed bene concordat ⁊ cõpetit mistico sensui vel intellectui. Nam sanatio leprosi significat ꝙ deus vult sanare nos lepra volatili: q̃ ẽ heretica prauitas que euolat per totum munduz. ⁊ ab omni alia lepra. i. ab omni peccato. p stellã i. per fidem natiuitatis ⁊ apparitionis. huic intellectui concordat epistola ⁊ primã lepram remouet cum dicit Nolite esse prudentes apud vosmetipsos hoc solum est causa heresis ꝙ homo vult proprio sensui inniti intelligentia scripturaꝝ: extra de consti. c. ij. xxxvij. di. relatum.

Aliā leprā remouet cū dicit. Nulli malū ꝓ ma-
lo reddentes: sed si esurierit inimicus tuus ciba
illū ⁊c. Pōt etiā dici ꝙ in officio huius domi-
nice inuitant angeli ad domini oratiōez ꝓ sua
reintegratione q̄ est in conuersiōe iudeoꝝ ⁊ gē
tiliū. vnde in graduali causa redditur. Ad con-
uersionē gentiliū pertinet quod dicitur. Time
bunt gentes nomen tuum ⁊c. ad conuersionez
iudeoꝝ ꝙ dicitur: quia edificauit dominꝰ syon
pro hac reintegratione dicitur in alleluya. ado
rate dominū omnes angeli eius. Ad idē etiam
pertinet euangelium in quo agitur de curatōe
leprosi sub figura iudaici populi. ⁊ de curatiōe
centurionis sub figura gentilis populi a domi-
no spiritualiter curati. ⁊ cū vtriusqꝫ populi cu-
ratione operatur dilectio proximi. ideo in epi-
stola inuitamur ad eā. vbi dicitur ne reddamꝰ
malū pro malo: sed bona corā deo ⁊ hominibꝰ
exhibeamus. In offertorio ecclesia de vtro-
qꝫ populo collecta deuz laudat. d. Dextera dn̄i
fecit virtutē ⁊c. Et quia christus vsqꝫ in diez iu
dicij quantū est ad corpus misticum sempꝫ au-
getur. ideo cantatur cōio in pluribus ecclesijs.
Puer ihesus crescebat ⁊c. licet in alijs dicatur.
Mirabantur omnes ⁊c. Luc. iiij. c. Christꝰ eiz
paruulus fuit cū a paucis iudeis cognoscebat.
⁊ creuit: quia non tantum a iudeis: sed etiam a
gentibus cognitus est. Illud autē mirabantur
omnes ⁊c. satis bene conuenit: quia iudei ⁊ gē
tiles videntes mirabilia eius ⁊ audientes dōa
admirantes conuertebantur. Sane officia
precedentiū trium dominicaꝝ quidā referunt
ad tres annos quibus dicunt dominū post ba
ptismū predicasse. ⁊ diuinitatē suā miraculis ō
clarasse. Dicunt enim eū tribus annis predicas
se. ⁊ partē quarti anni quantū est a natiuitate
vsqꝫ ad passionē. primū officiū referunt ad hoc
ꝙ angeli legunt ministrasse domino post bap
tismū. ⁊ post ieiunium. ⁊ post dyaboli tentatio
nē. vnde in officio illo dicitur. Quē adorat an-
geloꝝ multitudo: quia ergo angeli in principio
istoꝝ trium annoꝝ statim post baptismū: post
tentationē angeli accesserunt ei ministrantes.
ideo post epiphaniā in dominica que occurrit
intra octauas cantatur in introitu in excelso. ⁊
legitur euangelium. Cum factus esset Jhesus
annoꝝ duodecim. Et bene congruit vt illud pꝰ
duodecimā diem natiuitatis proxima domini
ca legatur: ꝙ post anno. xij. constat esse pactū.
⁊ si necesse fuerit etiā in sequenti dominica re-
petatur. Secundū officiū dicunt esse de mira-
culis: quian in secundo anno miraculis mani-
festus coruscauit. ⁊ ideo in secūda dominica le
gitur epistola: in qua gratiaꝝ dona scribuntur.
⁊ euangelium de initio signoꝝ domini recitat
Quod etiam ea congruit ratione: quia hoc mi-
raculum secundo baptismatis anno legitur eē
peractum. quo quia littere in spiritū. terre in ce
lum corruptibilis in incorruptibile mutatio fi-
guratur. ideo ꝙ omnis terra deuz adoret in in-
troitu iubilatur. Tertium officium dicunt esse
de conuersione gentium ⁊ iudeoꝝ prout iā di-
ctum est: quia enim in tertio anno sua nos pas
sione redemit. per quā vtrunqꝫ populū ab eter
na infirmitate curauit. ideo legitur euangeliuz
de infirmo ⁊ leproso curatis. propter quod fit
in cantibus verboꝝ geminatio: vt in introitu le
tata est syon. ⁊. e. f. i. ⁊ in graduali timebunt gē
tes ⁊ reges. ⁊ in alleluya. Exultet terra ⁊ letent
insule. ⁊ in offertorio. Dextra domini. ⁊ quia ꝑ
vtriusqꝫ populi curationē adauctus est nume-
rus angeloꝝ. ideo in introitu inuitantur ad lau
des cum dicit. Adorate ⁊c. qꝛ vero non sanat
putridus humor: nisi ōponatur supbie tumor.
ideo dicitur in epistola vt ad exemplū xp̄i paci-
entis ⁊ non percutientis. non simus malū pro
malo reddentes. Hec quidē tria officia nobis
insinuant xp̄i beneficia nobis prestita ad letifi
candū corda nostra. Unde cantamus in offer
torijs. Jubilate. Jubilandū eniz est ꝙ nos edu-
xit de claustris inferni. ⁊ liberauit de inferno i-
feriori. Quartum autē euangelium in quo agi-
tur de dormitione domini in nauicula. ⁊ de ex
citatione ad illā partē anni referunt in quo do
minus obijt ⁊ resurrexit. Dormitio nanqꝫ do-
mini in nauicula est eius dormitio ī cruce ⁊ eiꝰ
excitatio est eius resurrectio. quā suoꝝ vota ci-
tius fieri exegerunt. Quintum euangelium ad
hoc refertur ꝙ post domini resurrectionē sen-
sum suis aperuit vt scripturas intelligerent. vn
de in eo grates refert patri qui reuelauit eas p-
uulis: ⁊ abscondita sapientibus huius seculi.

Omnes autē epistole huius temporis ad di
lectionē xp̄i pertinent: que facit vt simus inui-
cē xp̄i mēbra. Unde dicitur ī prima epistola. s.
que legitur in prima dominica post octauaz ꝙ
donationes nobis a deo datas ad edificatiōez
alioꝝ exerceamus. in hac secunda dicit ne ma
lum pro malo reddamus. in tertia dicitur vt in
uicē diligamus. in quarta dicitur vt viscera mi
sericordie habeamus. Quod vero dicitur in q̄n
ta. hoc facit vt prelatis humiliter subiaceamur
exemplo xp̄i qui parentibus subiectus fuit.
Itez quod dicit in primo euangelio. s. quod le
gitur ī prima dominica post octauā. hic aquaz
nobis conuertit in vinum: quod in secundo le
pram peccati tollit. quod in tertio dominū dor
mientē excitat in nobis. quod in quarto nobis
secreta reuelat. Pōt etiā ⁊ aliter dici ꝙ sicut
a die natalis vsqꝫ ad epiphaniā apparuit ex offi
cijs humanitas saluatoris. sic ⁊ in his tribꝰ do-
minicalibus officijs diuītas manifestat eiusdē

Nam in prime dominice euãgelio dicitur: nesciebatis qꝛ in his que patris mei sunt oportet me esse. in quo dominus manifeste declarat se esse deum illum. s. cui milia milium seruiunt angeloꝝ: propter quod in introitu dicitur. ꝙ eum adorat multitudo angeloꝝ. In graduali collaudant. ⁊ ad idem in alleluya. ⁊ offerto. terram inuitant dicentes. Jubilate deo omnis terra. Sed quia laus saluatoris non bene sonat in labijs peccatoꝝ. ideo apostolus in epistula ꝓhortatur. ⁊ obsecrat vite sanctimoniaꝫ. Cõmunio vero consonat euangelio. In secunde vero dominice euangelio dicitur. ꝙ dominꝰ ad nuptias inuitatus aquã conuertit in vinuꝫ: quod fuit magnũ sue diuinitatis indiciũ. Solus eniꝫ deus potest naturã mutare. ⁊ nostrum corruptibile in gloriã reparare: propter quod omnis terra eum adoret psallat ⁊ iubilet: cõfiteatur et laudet. ⁊ angelos ad laudandum inuitat: vt apparet in introitu: grad. alleluya ⁊ offer. Cõmunio vero consonat euangelio. In tertie dominice euangelio dicens dominus: volo mundare benignitatem ⁊ partẽ sue diuinitatis ostẽdit. Unde leprosus mundatus quasi coraula: tam angelos qꝫ homines ad dominum adorãdũ inuitat dicens in inttoitu. Adorate domiũꝫ ⁊ in gradua. Timebunt gentes. In alleluya vero ⁊ in offertorio dicẽs dextra domini causam reddit. Cõmunio consonat euangelio. Ecce qꝫ euidenter in his tribus dominicalibus officijs diuinitas apparet que vt premissuꝫ est tres sunt. quia tribus annis dominus predicauit.

Sunt quoqꝫ nonnulli qui totum huius tẽporis spaciũ. s. a natali vsqꝫ ad purificationẽ ascribũt infantie saluatoris. Ideoqꝫ non debent in eo: vt autẽ fieri cõmemorationes sanctoꝝ: maxie de cruce vt obijciatur non coquas eduꝫ ĩ lacte matris. ⁊ propter hoc etiam in vigilijs nocturnis de nouo legitur testamento propter presentem vitam eiusdem hominis christi quam dies isti significant. Magnus quoqꝫ preco vel ꝑceptor sancte natiuitatis paulus in legentium manus accedit. qui cum veteri lege nonã conferens gratiaꝫ legẽ sanctoꝝ deprimebat. ⁊ legẽ fidei cum palma iusticie subleuabat. Et est hoc tempus quedã. xl. xp̃i constans ex duobus perfectis numeris. s. ex senario duplicato ⁊ . xxviij. Duplicitas senarij duplicẽ significat perfectionem. s. humanitatem corporis: ⁊ diuinitatem anime. vnitas maioris numeri: perfecti diuinitatis vnitatẽ. ideo sicut in duodecim diebus. s. qui sunt inter natale ⁊ apparitionẽ iubilatur d̃ apparitione humanitatis sic in. xxviij. qui sunt ab apparitione vsqꝫ ad purificationẽ de apparitione diuinitatis. Hanc quadragesimã cum gaudio celebramus. qꝛ xp̃i incarnatio fuit gaudium angeloꝝ ⁊ hominum. Postqꝫ quadragesimã sequitur ypopanti. i. presentatio domini. in templum per quã excitamur ad presentãdũ nos deo patri. Quadraginta ergo dies presentem statum demonstrant ecclesie. vbi per quatuor mundi partes satagimus: vt decalogũ impleamus. i. iuste ⁊ pie viuamus in hoc seculo expectantes beatam spem ⁊ aduentuꝫ magni glorie dei. In qua presentatione apparebit nobis dominus gloriosus. ⁊ ideo in his diebus cãtatur versus. Quoniam edificauit dominus syon ⁊ videbitur in gloria sua. Inde est etiaꝫ ꝙ sicut premissum est circa ypopanti merito cantatur introitus. Adorate: quia tũc erit nobis facie ad faciẽ manifestũ choros angeloꝝ dñm adorare.

De dominica quarta post epiphaniam ℞.

Quarta dominica pꝰ epiphaniam non habet proprium officium: quia non semper sunt quatuor septimane vsqꝫ ad septuagesimã. Habet tamen euangelium proprium quod est. Ascendente ihesu in nauiculã ⁊c̃ Mathei. viij. c. ⁊ habetur ibi quomodo dominus mitigauit ⁊ sedauit tempestatem maris. ⁊ dixit discipulis suis cur timetis modice fidei. q. d. Modica fides est causa timoris ⁊ tempestatis cordis. qui enim habet caritateꝫ nihil timet ⁊ hanc habet qui veram fidem habet. ⁊ ideo d̃ caritate est epistola. Nemini quicqꝫ debeatis: nisi vt inuicem diligatis ⁊c̃. que est ad ro. xiij. c.

Euangelium significat quod si christus dormit in nobis tempestas oritur. qui enim habet fidem habet deum. Unde Aug. Fides in te et christus in te. Dormit igitur christus in nobis quando in nos torpet fides. ⁊ tunc oritur tempestas tentationum in cordibus. Redit autem trãquilitas si excitatur fides que excitatur per caritatem. ⁊ ideo in epistola diei huius dicitur non occides: diliges proximũ tuum sicut te ipꝫ Fides enim ⁊ caritas serenitateꝫ faciunt ĩ mẽte hominis. His tribus sententijs horum triuꝫ euangeliorum reformatur homo omnibꝰ modis. primo enim mundatur sicut leprosus. secũdo sedatur tempestas tentationum. tertio fiũt nuptie in corde ipsius. Sed primo ponitur euãgelium de nuptijs: quia dignior est ille status. ⁊ sunt ibi tres status in hominibus secundum augmentum manifestationis christi.

De dominica quinta post epiphaniam ℞.

Euangelium

quinte dominice post epiphaniam sumitur de Matheo Confitebor tibi pater celi ⁊ terre ⁊c. in quo ostenditur quibus deus se manifestat. s. paruulis ⁊ mansuetis. vnde dicit ⁊ reuelasti ea paruulis. ⁊ post. venite ad me omnes q̃ laboratis ⁊c: ⁊ bene cōuenit epistola ad col. iij. c. Induite mansuetudinem ⁊ pietatem. i. induite vos noua veste vt cum nouo rege noui sitis. Noua enim fecit dominus omnia. Alie vero ecclesie legunt euangelium. Simile est regnū celorum ⁊c quod est Mathei. xiij. c.

De dominica sexta rubrica.

Sexta dominica

quia raro contingit. non habet aliquid propriū nisi orationes tāummodo. Sed ei a duabus precedentibus mutuatur.

De dominica septuagesime Rubrica.

Post tempus

renouationis sequitur tempus deuiationis. s. temp⁹ penitentie: quod est septuagesima. Uisa nanq̄ via que ducit in bethleem superiorem. per stellam. i. per fidem penitet homo ꝙ deuiet ab illa. Prenotandum autē est ꝙ septuagesima instituta fuit propter tria. Primo propter redemptionem sabbati. vel secundū alios q̄nte ferie in qua sancti patres statuerant ieiunari prout iam dicetur. Secundo propter representationem: quoniā representat septuaginta annos babilonice captiuitatis prout iam dicet̄. Tertio propter significationem: quoniam per hoc tempus significatur deuiatio: exilium ⁊ tribulatio totius humani generis ab Adam vsq̄ ad finem mundi ꝙ quidem exilium sub reuolutione septem dierum peragitur. ⁊ sub septē milibus annorum includitur. per septuaginta enī dies septuagīta cētenas ānoꝝ ītelligim⁹. Siquidem ab initio mundi vsq̄ ad ascensionem domini sex milia angelorū computamus. Ex tunc vero quicquid temporis sequitur vsq̄ ad finē mundi. sub septimo millenario cōprehendim⁹ cuius terminū solus deus nouit: quia hoc deus pater in sua posuit potestate. Nec mireris de eo quod dictum est de sex milibus annorū diuersimode etenim anni ipsi cōputantur. Nā ⁊ alij dixerunt ꝙ ab origine mundi fuerunt solum quinq̄ milia ⁊ ducenti anni. vno min⁹ vsq̄ ad christi natiuitatem. vel secundum alios vsq̄ ad passionem. secundum alios vero vsq̄ ad baptismū eius. Alij dixerunt ꝙ ab Adam vsq̄ ad natiuitatem christi secundum carnē. cōpleta fuerunt quinq̄ milia ducenti vigintiocto anni. In historijs legitur ꝙ secundum septuaginta ab Adam vsq̄ ad decimūquintum annū imperij Julij cesaris computantur anni quinquies mille ducenti vigintiquinq̄. Sed secundū ebraicam veritatem quatuor milia. Computatio tamen sex milium annorum a methodio potius mistice quā chronice est vera īuēta. Christus igitur in sexta mundi etate nos ab hoc exilio in spe eterne retributionis reddita innocentie stola per baptismū eripuit. Sed consumato tempore nostri exilij vtraq̄ stola perfecte decorabit: vt iam dicetur. Sciendum autem est ꝙ quinq̄ sunt septuagesime. Prima est septuagesima annorum. s. iudaice captiuitatis in qua fuerunt iudei captiui in babilone septuaginta ānis. De qua Jeremias dicit. Tradimini ī manu hostili ⁊ seruietis nabuchodonosor septuaginta annis. ⁊ est sic construendū. trademini in manu hostili. s. nabuchodonosor. ⁊ seruietis septuaginta annis. non enī nabuchodonosor vixit tot annis. Secunda est septuaginta dieꝝ. que incepit in hac dominica qua cātatur. Circumdederunt. ⁊ terminatur in sabbato in albis secundum alios in pascha: vt iam dicetur. Tertia est septuagesima peregrinationis nostre. s. totum tempus huius vite: quod septem dierū reuolutione agitur. Quarta est septuagesima ebdomadarum: que similiter incipit a Circumdederunt me: sed terminatur ī sabbato quo cātatur sitientes. Quinta est septuagesima etatū scʒ septem etates: quarum sex sunt morientiū. ⁊ septima quiescentium. Harum autem septuagesimarum due sunt figuratiue. s. septuagesima etatum ⁊ septuagesima nostre peregrinationis. Tres sunt figurate. s. septuagesima ānorum: dierum: ⁊ ebdomadarum. De vltimis duabus primo dicendum est. Nā septuagesima ebdomadarum figurat septuagesimā etatum: vt ebdamada pro etate ponatur. Inde est ꝙ in septima etate anime fideliū requiescunt. licet quedam ad tempus sint in purgatorio. ⁊ iccirco in principio septime ebdomade cātatur. Letare hierusalem. vbi ponuntur tria verba letitie s. letare gaudentes ⁊ exultetis: quia sancti in septima etate gaudent de visione trinitatis. Et secundum ꝙ visum est doctoribus. iuxta septuagesimā ebdomadaꝝ facte sunt ille denominationes. s. septuagesima: sexagesima: quinquagesi

ma: ⁊ quadrageſima. vnde ſeptuageſima dicta
eſt : quia ſeptima eſt ab illa in qua cantatur
Letare hieruſalem. ſexageſima: quia ſexta ē ab
illa. quinquageſima: quia quinta eſt ab iſta. q̄/
drageſima que eſt quarta. Et ſi forte querat̃
quare non dicitur triceſima: que eſt tertia ab il
la. Reſpondetur ꝙ ſecundum varios varie in/
choatur abſtinentia. Nam regulares incipiūt
ieiunare a ſeptuageſima. greci a ſexageſima. cle
rici a quinquageſima. tota militia chriſtiana a
quadrageſima. additis quatuor diebus ebdōa
de precedentis. Sed videtur potius debere
dici ſeptena q̄ȝ ſeptuageſima: quia ſicut dictuȝ
eſt non ſunt niſi ſeptem ebdomade a Circum/
dederunt me vſqȝ ad ſitiētes. Sed iccirco hoc
fit: vt hec ſeptuageſima aliquo modo reſpōde/
at ſeptuageſime iudaice captiuitatis. ſicut eniȝ
multi ex illis auctoritate Cyri qui cognomina
tus eſt chriſtus in patriam redierunt. ⁊ in fine
omnes. ita ⁊ ante finem ſeptuageſime etatum:
que per ſeptuageſimā ebdomadarum figurat̃.
multi ad patriam per chriſtum redierunt ⁊ tan
dem omnes redibunt. Aiunt etiam quidam ꝙ
ſeptuageſima dicitur: quia habet exordium ſe/
ptuaginta dierum quos continet ſexageſima :
quia habet initium ſexaginta dierum quos cō
tinet. ⁊ ſic de quinquageſima ⁊ quadrageſima
Nunc dicamus de tribus primis. nempe ſe
ptuageſima dierum repreſentat ſeptuageſimaȝ
annorum. ⁊ figurat ſeptuageſimā ſiue tempus
noſtre peregrinationis. de quo iam dicetur. vi
ſum eſt autem magno imperatori karolo ꝙ ſe/
ptuageſima ſexageſima quinquageſima ⁊ qua
drageſima non propter numerum ſic denomi/
nentur. non enim a ſeptuageſima ſunt ſeptua/
ginta dies: ſed tantum ſexagintaquatuor. nec
a ſexageſima vſqȝ ad paſcha ſunt ſexaginta di/
es: ſed tantum quinquaginta tres. ſed ſic dicta
ſunt propter cōſequentiaȝ numerandi dicta ſ̄
hoc modo: quia enim in lege preceptuȝ erat vt
primitie ⁊ decime darentur deo. placuit ſanc/
tis patribus ſoluere decimas dierum. conſtitu
entes pro huiuſmodi decimis quadrageſimā.
Nam ab officio. Inuocauit vſqȝ ad paſcha dē
ptis dominicis dieb⁹ ſunt. xxxvi. dies. qui ſunt
decima tricentorum ſexaginta dierum ex qui/
bus annus conſtat. Superſunt tamen quinqȝ
dies in anno: qui videntur remanere ī decima/
ti. de quo dicetur ſub quarta feria quinquage/
ſime. ⁊ eſt vocatum tempus illud quadrageſi/
ma: quia habet ſex ſeptimanas prout dicet̃ ſub
prima dominica quadrageſime. Theleſphoruſ
vero papa. iiij. di. ſtatuimus de duobus. c. ſe. et
Grego. de con. di. v. quadrageſima volentes ꝙ
clerici aliquid adijcerent ad penſum ſancte re/
ligionis. ⁊ vt plus q̄ȝ laici ieiunarent adiecerūt
ſeptimā ſeptimanā. ⁊ vocatum eſt tēpus illud
quīquageſima propter duas cauſas. ſ. quia q̄n
quaginta dies ſunt ab Eſto mihi vſqȝ ad diem
ſanctā paſce. ⁊ etiā propter conſequentiā nūe/
randi. Nā poſt. xl. ſequitur. l. Propterea ſicut
per ſex ebdomadas ſex miſericordie opera ītel/
liguntur. ſic ⁊ per ſeptē ebdomadas ſeptē mo/
di ſignificantur: quibus crimina remittuntur
ſ. per baptiſmū: per martyrium: per elemoſinas
per indulgentiam: per predicationem : per cari
tatem. per penitentiam. Poſtea vero q2 pri/
us ſtatutum erat per Grego. ij. ſiue iuniorem ꝙ
chriſtiani deberēt quinta feria ieiunare. Mel/
chiades papa de con. di. iij. ieiunium inſtitu/
it ꝙ nemo ieiunaret in quinta feria. ſicut nec ī
prima: vt ſicut prima feria ſolennis propter do
mini reſurrectionem. ita ⁊ quinta feria eſſet ꝓ
pter eius cenam ⁊ aſcenſionem. Unde adhuc
die ipſa lautius procuramur. ⁊ iccirco placuit
ſanctis patribus addere octauam ebdomadaȝ
in redemptionem quintaruȝ feriarum. ⁊ voca/
tum eſt tempus illud ſexageſima propter con/
ſequētiā numerādi. Nā ſicut q̄nq̄geſiȝ⁹ nume
r⁹ q̄drageſimū: ita ſexageſim⁹ q̄nq̄geſimuȝ cō/
mittat̃. Si eniȝ omnes quītas ferias ⁊ primas
. i. dies dn̄icos ſubtraximus ab hoc tēpore tā/
tum quadraginta dies ieiunabiles reſtant in q̄
bus non tantum decimas ſolues. ſed ⁊ ieiuniū
dominici numerum implebis. Inno. quoque
papa de con. di. iij. in ſabbato. inſtituit ne ſab/
bato ieiunaretur. eo ꝙ dominus in ſabbato in
ſepulchro quieuit in ſignum noſtre future qui
etis in qua omnis afflictio a nobis excludetur.
Idem etiam ſtatuerunt Melchiades ⁊ Silue
ſter pape: ne propter abſtinentiaȝ ſexte ferie na
tura nimis debilitaretur. ⁊ iccirco addita ē no
ua ebdomada. ⁊ vocatum eſt tempus illud ſep
tuageſima. ſimiliter propter conſequentiaȝ nu
merandi. Nam ſi ſubtraxeris ab hoc tempore
omnes primas ferias ⁊ quītas: ⁊ ſabbata. ⁊ di/
em paſce non reſtant tibi niſi trigintaſex dies.
qui vt dictum eſt ſunt decima dierum. Inci
pit autem ſeptuageſima a merore ⁊ termiatur
in letitia ſicut ⁊ penitentia quam ſignificat. ⁊ ſi
cut pſalmi penitentiales. Item partem habet ī
triſticia. ⁊ partem in letitia ſemiplena: quoniaȝ
qui cum penitentia tranſeunt percipiunt vitaȝ
eternam. vel animarum beatitudinem. vel ſal/
tem certam in purgatorio expectationem. Itē
incipit a dominica ⁊ terminatur in ſabbato eo
ꝙ a manſione paradiſi noſtra captiuitas īcho
auit. ⁊ vſqȝ ad futuram requiem perdurabit. vl̃
quia qui per peccatum a domino noſtro receſ
ſimus. per penitentiam ad requieȝ reuertemur.
⁊ terminatur ſabbato in albis. ⁊ ſic extenditur
per decem ebdomadas: quia per decaloguȝ ad

letitiam peruenitur. Rursus incipit a febru-
ario. iuxta zachariam. i. c. qui dicit ꝙ in vndeci
mo mense sabath in secundo anno darij factuz
est ad eum verbum domini. Sabath quidem
nostra lingua vertitur in virgam. sonat enī au
steritatem ⁊ correctionem: quia in hoc tempo
re septuagesime de peccatis nostris per que su
mus a dyabolo captiuati nos corripere ⁊ emē-
dare debemus. Uerum sexagesima in quarta
feria in albis. quinquagesima in die pasce. qua
dragesima in cena domini terminantur. Nam
duo dies qui sequuntur ⁊ quatuor qui sumpti
sunt de quinquagesima supplet locum sex die-
rum dominicaruz: vt sic respondeamus ꝓ mo-
dulo nostri ieiunij. ieiunio domini qui ieiuna-
uit. xl. diebus. A septuagesima quippe vsque
ad sabbatum in albis sunt septuaginta dies. et
a sexagesima vsqꝫ ad quartam feriam in albis
sunt sexaginta dies. ⁊ sic de alijs. Decebat eniz
vt sicut tres fuerunt israhelitici populi de capti
uitate reuersiones. prima sub zorobabel. secun
da ⁊ tertia sub Esdra vt iaz dicetur. sic ⁊ nos no
stra peccata deflentes. ⁊ de peccatis misericor
diam implorantes tres feceremus terminatio
nes. scilicet in sabbato. in quarta feria: ⁊ in pa-
scha vt reuerteremur ad gloriam triunphantis
⁊ quarta in cena domini propter quatuor euā
gelia ꝑ q̄ i his iformamur Sūt āt sex dies int̄
pīcipium septuagesime ⁊ pīcipiū sexagesime
⁊ sex int̄ pͥncipiū sexagesime ⁊ principiū q̄nq̈ge
sime. ⁊ sex inter principiuz quinquagesime ⁊ q̈
dragesime. Inter finez vero septuagesime ⁊ se-
xagesime duo. ⁊ inter finez sexagesime ⁊ quin-
quagesime duo ⁊ īter finem quinquagesime ⁊
quadragesime duo similiter. ⁊ ita habemꝰ a pͥn
cipio vnum senarium ⁊ a fine duos senarios. a
fine vero habemus duo ⁊ duplex binarium q̄d
hoc figuret Alchuinus ostendit dicens ꝙ vna
fuit mors christi. scilitet mors corporis quam
per vnum senarium significamus. ⁊ mors no-
stra duplex est. scilicet anime ⁊ corporis quam
significamus per duos senarios. Christus aūt
per vnam suam mortem duplam nostram de-
struxit. Iterum vna fuit resurrectio christi. sci-
licet resurrectio corporis: quam significat vnꝰ
binarius. ⁊ nostra resurrectō dupla est. scilicet
resurrectio anime a peccato. ⁊ corporis a corru
ptiōe: quam significat duplex binarius. Et chri
stus sua simpla resurrectione: duplam nostraz
minuit. Septuagesima ergo tempus iudai-
ce captiuitatis representat. Siquidē nabucho
donosor populum iudaicum propter eius pec-
cata ab hierusalem in babilonem duxit. ⁊ sep-
tuaginta annis operibus duris affectꝰ est. vbi
in organis ⁊ cytharis ⁊ alijs instrumētis. sicut
consueuerunt in hierusalē non cecinit dicens.
Quomodo cantabimus canticum domini in
terra aliena. īmo vestibus miserie fuit vsus. Fi
nitis vero. lx. annis cyrus qui ⁊ christus dictus
est regem babilonicum subiugauit. populoqꝫ
redeundi licentiā concessit. vnde pars sub ihe
su magno sacerdote cum zorobabel ad patriaz
rediens templum hierosolimis cum gaudio re
edificauit. pars autem in captiuitate remansit.
vsqꝫ ad completionem. lxx. annorum quibꝰ ex
pletis sub Dario ⁊ Assuerio. ⁊ quidam sub Es-
dra. ⁊ quidaz sub Neemia feliciter reuersi sunt
⁊ tunc duplex gaudium habuerunt. Sane
mistice nabuchodonosor est dyabolus. babilo
nia mundus vel infernus. hierusalez paradisus
populus genus humanuz. Nabuchodonosor
a hierusalem populum captiuauit. ⁊ dyabolus
genus humanum a paradiso in hunc munduz:
vel in inferno deiecit. vbi septuaginta annis
illum affecit: vel quia presens vita septem diex
circulo voluitur. vel quia septem milibus anno
rum includitur: prout iam in principio dictum
est. Populus cantica letitie suspendit. ⁊ genus
humanum a canticis exultationum in deuz si-
luit: populus vestitꝰ miserie vsus fuit: genꝰ hu-
manum vestimento maledictionis opertuz fu-
it. Iuxta illud. Fiat sicut vestimentum quo o-
peritur: populus post sexaginta annos sub ihe-
su redijt. ⁊ genus humanum in sexta etate per
Ihesum verum sacerdotem remeauit. quidam
sub Esdra. quidam sub Neemia redierunt. Es-
dra interpretatur adiutor. Neemias consola-
tor: quia omnes vere fideles finita huius tem-
poris captiuitate. per christum adiutorem ⁊ ꝑ
spiritum sanctum consolatorez ad patriā sunt
redituri. ⁊ tunc duplicatum gaudiuz habebūt
in glorificatione corporis ⁊ anime. Rursus
hec omnia representat ecclesia a septuagesima
vsqꝫ ad sabbatum in albis. quia enim populus
israel siue genus humanum deiectum fuit ī mi
seriam. iccirco incipit circumdederunt me ge-
mitus mortis. Item quia ille siluit a canticis le
titie. ideo ecclesia cantica letitie. scilicet allelu-
ya ⁊ gloriam in excelsis deo. ⁊ te deuz subticet.
Adhuc quia populus perdidit vestem virtutū.
ideo ecclesia vestibus cultioribus ⁊ solennibꝰ:
vtpote dalmaticis ⁊ tunicellis. ⁊ huiusmodi q̄
sunt vestes letitie non vtitur: sed potius lugu-
bribus. In cibis quoqꝫ videlicet ieiunando: tri
sticiam representamus. Unde zacharie. vij. Cū
ieiunaretis per hos septuaginta annos. nunq̄d
ieiunium ieiunastis mihi: ideoqꝫ proximam eb
domadam greci ieiunio sanctificant. Item qr
ille anno. lx. per cyruz qui xp̄s dictus est reditū
in patriā ⁊ liberationem a seruitute recepit sic

⁊ nos in sexta etate seculi sumus per christum
a seruitute dyaboli redempti. nobisqꝫ reddita
est innocentie stola per baptismi remissionē.
Ideoqꝫ in sabbato sancto vnum alleluya cāta-
mus iam spe salutis eterne ⁊ recuperatiōis pa-
trie gratulantes. Et sicut pars populi cum zoro
babel repatriauit. pars vero in captiuitate rmā
sit. sic ⁊ pars fidelium defunctoꝝ cum xp̄o sur-
rexit. pars in expectationis consolatione remā
sit. Sed ⁊ quia graues fuerunt labores illorum
qui in hierusalē sunt reuersi. in longitudine vie
⁊ in apparatu redditus. ideo ⁊ nos in presenti
ecclesia laboramus ⁊ ingescimus. ⁊ tunc statiꝫ
post alleluya cantamus tractum. Laudate do
minum q̄ laborē significat. dicitur tamē de lau
de domini congratulando propter resurrectio
nem. Illi quoqꝫ cum letitia redeuntes in itine-
re vexabantur. ⁊ nos per totam ebdomadā pa
schalē gradu. cum alleluya cantamus: per gra-
duale laborē: per alleluya gaudium designan-
tes. Deinde illi omnes completo anno septua-
gesimo ad patriam sunt reuersi. ⁊ plenam susce
perunt letitiam. ⁊ nos sabbato in albis. quo vt
premissuꝫ est. septuagesima terminatur duplex
alleluya cantamus: signicicantes ꝙ finito auxi
lij nostri tempore captiuitas absoluetur ⁊ sto-
la geminabitur. Hoc igitur tēpore letitie cā-
tica subticentur: vt premissum est. de quib⁹ di-
citur Jeremie. vij. faciam quiescere vocē gau-
dij ⁊ letitie. vocem sponsi ⁊ sponse. siquidē spō
sus a nobis abijt. Cum igitur statuꝫ ecclesie nō
dum redempte recolimus. ⁊ nostrum incolatū
plangimus merito alleluya deponamus: quod
specialiter illam gloriam significat. de qua di-
cit in psalmo. Exurge gloria mea exurge psalte-
rium cum cythara: exurgam diluculo. Nempe
gloria patris est filius qui cytharā nostre humi
litatis assumpsit: quā in passione fractā per re-
surrectionē in psalteriū reformauit. Non dicū
tur etiam alia cantica letitie: tum quia hoc tem
pore representatur ecclesie status: nondū ꝑ xp̄ꝫ
redempte. ⁊ hec cantica sunt ad xp̄m specialit̄
pertinentia: tum quia in ipso tempore nos pec
catores representamus. ⁊ in ore peccatoris nō
bene resonant preconia saluatoris. Veruntā-
men canticum trium pueroꝝ. ⁊ gloria patri ⁊ fi
lio ⁊c̄. non subticetur. quia nunq̄ꝫ fuit aliquod
tempus in quo non fuerint aliqui trinitatꝭ cul
tores. Leo papa de con. di. i. hi duo. dicit ꝙ
ideo hymnos illos. s. alleluya ⁊ gloria in excel-
sis: quos angeli cantauerunt in septuagesima ī
termittim⁹: quia peccato veteris hominis a cō
uentu angelice iubilationis expulsi: ī huius mi
serie vite babilone super flumina eius sedemus
⁊ flemus dum recordamur illius syon in q̄ deū
decet hymnus. A septuagesima ergo quando

prothoplaustus lapsus ē recitare alleluya ⁊ glo
ria in excelsis. in ecclesia nouē ebdomadibus. s.
vsqꝫ in pascha intermittimus. vbi xp̄s resurgēs
a mortuis tristitiā nostrā vertit in gaudium et
alleluya nobis reddit. De hoc etiam dictum est
in prohemio huius partis. Que cantica letitie
dicantur in festis que occurrunt in septuagesi
ma dicetur in prohemio. vij. partis. Incipit er-
go septuagesima a merore ⁊ in gaudio termīat̄
vt premissum est. Et nota ꝙ in sabbato pre-
cedenti sepe ⁊ fere per omnia cantuū officia al
leluya iteratur pro eo ꝙ illud diligimus. ⁊ ī the
sauro cordis recondimus sicut amicum iter lō
ginquum profecturum sepe amplectimur. ⁊ e-
ius os faciem ⁊ cetera osculamur. Rursus iō
in sabbato ad vesperas geminatur seu multipli
catur: quoniam in lapsu Ade qui erat ī magna
quiete gaudium perdidimus. sed animabus in
requie recuperamus. ⁊ corporibus in resurrec-
tione deniqꝫ geminabimus. Quidam auteꝫ
in ipso sabbato dimittunt alleluya ad sextam. q̄
dam ad nonam. quidam ad vesperas. quidam
vero ad nocturnos huius dominice. ⁊ quidaꝫ
ad primam dominice huius diei. que varietas
prouenit ex diuersitate īceptionis diei. de qua
in prohemio. vij. partis dicetur. Rectius tamē
dimittitur in vesperis: q2 tunc dies incipit quo
ad diuina officia: quia nox precessit. dies auteꝫ
appropinquauit. ⁊ hoc etiam statuit Alexāder
papa. ij. vt eius geminatio ad finem precedentꝭ
temporis penitentie quam laus sequetur ange
lica referatur. ⁊ eius depositio luctui sequentis
temporis assignetur. Unde ⁊ quedam ecclesie
deponunt alleluya cuꝫ gaudio magno. Alie ve
ro cum gemitu ⁊ suspirio. Illi representant fu-
turam reparationem. Isti de paradiso eiectio-
nem. Ceterum quia hoc tempus meroris ē
non dicuntur cantica angelorū: sed hominuꝫ.
vnde pro deposito alleluya dicit ecclesia in pri-
cipijs horarū. Laus tibi domine rex eterne glo
rie. non ꝙ equipolleat. allaluya eniꝫ est vox an
gelica. ista humana. illa hebraica. ⁊ ideo digni-
or. ista latina. ⁊ ideo minus digna. In antipho
nis ⁊ responsorijs dicunt quidam ineternum.
In missa vero pro alleluya dicimus tractū. nec
fit commutatio in ebraicam linguaꝫ: que sicut
iero. ait super ysaiam greco sermone opulētior
est. nec in greca que latina ditior est. sed in lati
nam alleluya commutatur que omnibus pau-
perior est ad significandum paupertatem pre-
sentis vite. Et nota ꝙ septuagesima vsqꝫ ī pa
scha per dominicas noctes duo psalmi mutan
tur ad laudes. s. Miserere mei qui est psalmus
penitentialis in locum psalmi dominus regna
uit qui est p̄s. letitie. ⁊ ad ꝑfectionē īformat. ps
confitemini in locum p̄s. Jubilate. ⁊ hoc ideo

quia per penitentiam venitur ad laudis confessionem. ⁊ per timorem ad spem. Quisque enim in peregrinatione quam septuagesima significat positus timori ⁊ spei est subditus. psalmus enim miserere timorem quem oportet fragiles peccatores in presenti peregrinatione de vindicta dei haber̃ designat informans eos vt peccata sua plangant: quia vero post dolorem cordis ⁊ confessionem reatus fiducia accedendi ad dominum habenda est. ideo deum laudantes dicimus ad alterutrũ p̄s. confitemini. Rursus p̄s. Cõfitemini dicitur hoc tempore ad laudes ad notandum pueros debere instrui: vt in ramis palmarum sciunt laudes domini decantare. Quoniam hic psalmus proprie ad illuz diem pertinet: maxime propter illum versum. O domine saluuz me fac: o domine ⁊c. vel ideo vt per mortem ⁊ confessionem sequamur peccatorum remissionem. Dictus vero psalm⁹ dominus regnauit. ⁊ etiam p̄s. Deus deus meus respice ⁊c. ⁊ sequentes hoc tempore dicuntur ad primã ne aliquid de psalterio pretermittat̃: quin totum saltez in septimana dicatur: quod totum in ecclesia primitiua in die legi solebat.

Ceterum quia vt premissum est per septuagesimã totum vite nostre spacium accipimus: merito officia dominicarum que sunt a septuagesima vsqꝫ in pascha variantur. per quod notantur ordines vite nostre seu cuiuslibꝫ anime fidelis postqꝫ peccauit. Per primũ enim. s. Circumdederunt me habemus aliquẽ peccata cõfitentem. Per secundum. s. Exurge habemus eundem petentem. Per tertiuz. s. Esto mihi ipsum orantem ⁊ dominum adiutorez sibi. Per quartum. s. Inuocauit me cognoscimus dñm illum audientem sibi adiutorem esse. Juxta illud te orante dicam: ecce assum. Per quintuz s. Reminiscere habemus illum credentem vel sperãtem. Per sextum. s. Oculi mei intelligim⁹ eum bone promissionis operationem faciẽtez. Per septimũ. s. Letare hierusalem. vbi de hoc dicetur. accipimus eum de hac promissione exultantem. ⁊ ꝙ etiam requies sit multis data in hac vita. Per octauum. s. Judica me deus: vid̃mus eum a deo confirmatum in virtutibus et bonis operibus: quod iam confidenter vult. et postulat iudicari ĩ consumatione eterna. Per nonum. s. Domine ne longe. intelligimus ꝙ iaz sit collocatus in ordine angelorꝫ. Orat enim ibi habere perseuerantiam. Et ꝙ istud totum valeat adipisci subiungit causam. s. per resurrectionem: quod habetur per decimũ officium. s. Resurrexi. de hoc ẽt sub dñica q̈dragesime dicet̃.

De officio. lxx. rubrica.

Hunc de offõ p̄ntis dominice aliqua dicamus. Sane vt premissuz est. Filij israel seruierunt. lxx. annis regi babilonis. ⁊ postea liberati redierunt in hierusalez. Similiter oportet nos seruire ipsi tota vita ista. vel per culpã ⁊ penam vel ad minus per penã ꝑꝑ qđ dolẽs eccl'ia agit penitentiã tãqꝫ posita in captiuitate babilonie i. huius mundi vt quandoqꝫ liberetur ⁊ perueniat ad hierusalem celestez. ⁊ propter hoc facit septuagesimã. ⁊ ideo incipit legere quinqꝫ libros moysi: quia ista vtilitas penitentie per gradus distinguitur in illis. Primus enim liber. scꝫ Genes. instruit nos in initialibus penitentie. ĩ fide. s. ⁊ timore: que fiunt essentia penitẽtie: qꝛ per ea concipitur penitentia. In fide autẽ nos instruit: sicut ⁊ in symbolo. Quod enim ibi dicitur visibilium ⁊ inuisibilium. dicitur hic ĩ principio creauit deus celum ⁊ terram. s. celum empireum ⁊ ea que in eo sunt que sunt inuisibilia ⁊ terram. i. omnia ista visibilia ⁊ sicut ibi exprimitur persona patris ⁊ filij sic. ⁊ hic ĩ principio i. in filio creauit deus. s. pater celum ⁊ terram ⁊ postea exprimitur persona spiritus sancti. cum dicitur ⁊ spirit⁹ domini ferebatur super aguas i. spiritus sanctus qui creauit ⁊ regit omĩa. Instruit etiam nos in fide incarnationis ⁊ passionis vt credamus xp̄m in q̈tum hominem passum fuisse. non in quantum deum. ⁊ hoc ꝑ ysaac qui non fuit immolatus: sed aries. Iterum instruit nos vt credamus christum datuz esse ex gratia non ex meritis sicut ysaac. Instruit etiam nos in fide resurrectionis ⁊ ascensionis. ⁊ spiritus sancti missionis per Joseph qui post venditionez sublimatus est in egypto distribuens triticum per totum egyptum: sic christ⁹ p⁹ venditionem sublimatus mundo distribuit triticum verbi dei per predicatores suos per totũ mundum. Cuius causa fuit. Resurrectio. Ascẽsio. ⁊ spititus sancti missio. Incutit etiam timorem per Adam ne nos per vicium gule siue per inobedientiam eijciamur de paradiso spirituali. sicut ille de paradiso terrestri. ⁊ ꝑ cayn ĩstruit vt caueam⁹ ab homicidio. ⁊ per ciuitates penitus destructas vt caueamus a vicio sodomorum. ⁊ ab omni vicio per diluuium. ⁊ iterum a vicio gule per Esau qui propter esum lenticule rufe reprobatus est. Preterea quia in septuagesima recolimus miseriam nostram: quaz ꝓpter peccata parentum nostrorum incurrimus ideo librum geneseos legimus. vbi agitur de expulsione primorum parentum de paradiso ⁊ d̄ alijs de quo etiaz cantamus responsoria. In sudore vultis tui. ⁊ illud. Ecce adam ⁊c. Ad maiorẽ tñ miseriã designandã p⁹ legim⁹ ⁊ cãtam⁹ d̄

dignitate hoīs. ſcꝫ ꝙ eſt factus ad imaginem
⁊ ſimilitudinem dei ꝙ in paradiſo etiam collo/
catus eſt ꝙ ſocia ei facta eſt. ⁊ ꝙ nec mori nec
aliquid pati poſſet. niſi ex culpa ſua ꝑueniret.
Officium autē miſſe eſt. Circūdederunt me
ꝛc̄. vbi confitet̄ eccleſia ſe eſſe in pena ⁊ labori
bus inflictis propter peccatuꝫ: q̄ ſunt fames: ſi/
tis: calor: frigꝰ: laſſitudo: egritudo: ⁊ mors ipſa
ꝑ prauā cōſciāꝫ: ⁊ amaritudo: fetor: ⁊ tenebre:
q̄les ſunt dolores īferni. Sed ne iſte luctus ge/
neret in nobis accidiā ſiue triſticiaꝫ q̄ mortem
operatur. ponit in verſu conſolationē. Diligaꝫ
te domine virtꝰ mea ꝛc̄. vt ſic poſſet dicere. Fu
erunt mihi lachryme mee panes ꝛc̄. Et aduer
te quia hec verba. Circūdederunt me ꝛc̄. ſunt
etiā vox eccleſie primitiue plorantis ī abel pro/
thomartyre precentore cuius ſanguis de terra
clamauit ad dominuꝫ q̄ aperuit os ſuū ⁊ ſuſce/
pit eū de manu cayn fratris eius. vnde ſtatio ē
ad ſanctū Laurentiū: cuius mors precioſa no/
uo ⁊ inaudito genere paſſionis clamauit in ce
lum. ⁊ audita eſt in vniuerſum mundū. Unde
⁊ eccleſia romana pre ceteris eſt auctenticata
martyribus. Ne autē eccleſia deſperet propo/
nitur ei in euangelio triplex ſalubre remedium
⁊ in epiſtola triplex premiū. Remediuꝫ eſt vt ſi
vult ab illis plene liberari in vinea anime ſue la
boret abſcindendo vicia ⁊ peccata poſtea ī ſta
dio vite preſentis currat per penitentie opera.
deinde viriliter in agone pugnat cōtra omnia
dyaboli tentamenta: quod ſi fecerit triplex re/
mediū habebit: quia laboranti dabitur denari
us: currenti brauiū: ⁊ pugnanti corona. Ve
rum qꝛ non libenter homo ſuſcipit onus peni/
tentie niſi videat premiū. ideo oſtendit premiū
in epiſtola. i. ad corinthi. ix. Neſcitis quia hi q̄
in ſtadio currunt: omnes quidē currunt. ſꝫ vnꝰ
accipit brauiū. Eſt enim brauiū primū currenti
um per quod ſignificatur beatitudo eterna q̄ ē
premiū currentium in regnum eternum: quod
oſtenditur vt libentius agant homines penitē
tiā: ⁊ vt magis fleant peccata ſua. vnde p̄s. Su
per flumina babilonis illic ꝛc̄. ⁊ ſicut ī curſu ex
teriori remouentur que impediunt curſum. ſi/
cut dicit apoſtolus ſe facere cū dicit. Caſtigo
corpus meū ⁊ in ſeruitutē redigo ꝛc̄. quaſi di/
cat. leuigo me. i. leuē facio ad hoc vt poſſiꝫ cur/
rere: ſic faciat eccleſia. macerat enim carnē ſuā
vt remotis omnibus nociuis ad brauiū vite et̄
ne melius currere poſſit. Et bene reſpondet
ei reſponſoriū. Adiutor in oportunitatibus in
tribulatione. Tribulatio enim oportuna ⁊ vti/
lis eſt homini: quoniā facit nos recordari eter/
noꝝ gaudioꝝ. Nec ſequitur alleluya quia ſubti
cet eccleſia cantica letitie. vt premiſſum eſt.
Poſt reſponſorium ſequitur tractus a trahen
do dictus. ⁊ eſt ſuauis auribus. ſ. de profundis
clamaui ꝛc̄. Ad notandū ꝙ in gemitibus ⁊ ſu/
ſpirijs trahit eccleſia vitā ſuā. de profundis pec
cati vel pene. Sed ad conſolationē interponū
tur verba miſericordie cū dicit. Quia apud te ꝓ
piciatio ē. Sꝫ quia nullo modo vult eccleſia: ꝙ
filij ſui cadant in accidiam. ideo poſt tractuꝫ ſe
quitur euangelium de denario diurno. i. de be
atitndine eterna: quam oſtendit filijs ſuis vt hi
lariter faciant penitentiam. Simile eſt regnuꝫ
celorum homini patrifamilias qui exijt primo
mane ⁊ cetera. Mathei. xx. c. Domo eſt vinea
dei et eccleſia quam quilibet debet colere pro
poſſe ſuo. in alijs per predicationem. ⁊ in ſe per
bonam operationeꝫ. ⁊ ſi bene coluerit habebit
vitam eternam que dicitur denarius. In dena
rio eſt imago ⁊ ſuperſcriptio. ⁊ nos habemus
imaginem dei ⁊ aptam ſupraſcriptionem quia
erimus ⁊ dicemur dij ⁊ filij dei. Unde p̄s. Ego
dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi omnes. Sequitur
offertorium. Bonum eſt confiteri domino ꝛc̄
In quo monemur laudare deum in tribulatio
ne ꝙ poſſumus facere viſo denario diurno. ad
quem videndum petit eccleſia illuminari. d. in
poſt communione. Illumina faciem tuam ꝛc̄.
Poteſt etiam ⁊ aliter dici ſecunduꝫ Inno. iij.
in ſermone huius diei. Legitur enim ꝙ occu/
patio magna creata eſt omnibus hominibus:
⁊ iugum graue ſuper filios Ade a die exitus de
ventre matris eorum vſq; in diem ſepulture in
matrem omnium. Siquidem mater omnium
hominum terra eſt. ⁊ eadem omnium eſt ſepul
tura. propter quod ille dicebat. Nudꝰ egreſſus
ſum de vtero matris mee. ⁊ nudus reuerter il/
luc. In premiſſis autem verbis circa ſtatuꝫ hu/
mane conditionis tria conſideranda ſunt. vid
licet ingreſſus. progreſſus. ⁊ egreſſus. De pro/
greſſu premittitur occupatio magna creata eſt
omnibus hominibus ⁊ iugum ꝛc̄. de ingreſſu
ſubiungitur a die exitus de ventre matris eoꝝ
de egreſſu concluditur vſq; in diē ſepulture in
mr̄eꝫ oīuꝫ. Sane ī quolibꝫ ſtatu graue iugū ſuꝑ
filios Ade īponit̄. graue q̄dē in ingreſſu. graui
us in ꝓgreſſu. grauiſſimū in egreſſu. vn̄ merito
ꝓpheta flebat. d. q̄re de vulua mr̄is egreſſus ſū
vt videā laborē ⁊ dolorē. ⁊ cōſumerent̄ in con
fuſiōe dies mei. Formatꝰ eſt ei hō de terra cō/
ceptus in culpa. natus ad penā. Uere itaq; oc/
cupatio magna creatus ē oīs hō. ⁊ iuguꝫ graue
ſuꝑ filios Ade. ⁊ beati qui occupāt̄ ī bonis mi/
ſeri q̄ ī malis. beati quoq; q̄ iugū xp̄i portāt. mi
ſeri q̄ iugū dyaboli. Hāc humane cōditiōis mi
ſeriam conſiderans eccleſia gemit. d. in introi/
tu. Circumdederunt me ꝛc̄. In quibus verbis
propheta recolit lapſum humanum. Ne vero
preterea nimio dolore deſperet. ideo ſtatim cō

memorat misericordiam creatoris in graduali
Adiutor ⁊c. Occupationem autẽ honestã
⁊ vtilem dominus indicit in euangelio. opera-
rios cõducens vt reddat illis mercedẽ. inhõe-
stam vero ⁊ inutilem docet apostolus ĩ episto-
la euitare. nescitis inquit ꝙ hi qui in sta. cur. o.
q. cur. sed vnus accipit brauium: sic currite vt
comprehen. ⁊c. ⁊ sequitur ego autem sic curro
non quasi in incer. In tractatu vero. De profũ-
dis ⁊c. propheta inter iugum ⁊ iugũ distinguit
dicens enim si iniquitates ⁊c. Innuit iugũ dy-
aboli de quo per prophetã dicitur. cõputruit
iugum a facie dei. vnde mox subdit. Quia apõ
te propiciatio est ⁊c. ecce iugum christi suaue.
de quo veritas inquit. Jugũ enim meũ suaue ẽ
⁊ onus meũ leue. In summa autẽ officium
misse continet afflictionem in introitu: ieiuni-
um in oratione: bellum in epistola: auxilium in
graduali. in euangelio. in vineã inducimur vbi
compatimur ⁊ conregnabimus.

De sexagesima rubrica.

Post septua-
gesimã sequitur sexagesi-
ma. Sicut aũt ecclesia ce-
lebrat septuagesimã ĩ mi-
nisterio: quia queãdmõ
filij israhel per fletum exi-
uerunt ⁊ liberati sunt per septuaginta annos
de seruitute babilonica. sic ⁊ ipsa ecclesia de
seruitute dyaboli. cui oportet modo seruire. li-
berata est saltem per penitentiam factam in se-
ptenario huius vite. sic etiã in ministerio cele-
brat sexagesimã. licet enĩ instituta fuerit in re-
demptione quintarũ feriarũ prout dictum ẽ sub
septuagesima. Fuit tamen etiam instituta pro-
pter significationẽ: quoniã significat tempꝰ vi-
duitatis ecclesie. ⁊ illius merorẽ propter absen-
tiã sponsi: qui peccatoribus abest per gratiam.
⁊ viatoribꝰ per humanitatis presentiã. licet eĩ
christus nobis sit presens secundum diuinita-
tẽ. Juxta illud ⁊ ero vobiscum vsqꝫ in cõsuma-
tione seculi. tamen secundũ ꝙ est homo in ce-
lo est sedens ad dexteram patris. Nempe fruc-
tus septuagesimus viduis debetur. In con-
solatione autẽ illius absentie sponsi qui ad ce-
lũ raptus est. dantur ecclesie due ale. s. sex ope-
rum misericordie excitatio ⁊ decalogi ĩpletio.
Unde sexagesima sonat sexies decẽ: vt per sex
opera misericordie. per decem decalogus intel-
ligatur. Sexagesima enĩ ex senario ⁊ denario
constat: vt sicut dominus post opera sex dierũ
benedixit diei septime. sic post perfectionẽ ope-
rum decalogi perueniemus ad beatitudinẽ e-
ternam ⁊ dicetur nobis. venite benedicti ⁊c. Et iõ
in sexagesima legitur euangelium. Cum turba
plurima Luc. viij. c. de semine verbi dei: vt ho-
mines seminent opera misericordie ad haben-
dam illam benedictionem. Et quia semen ĩ plu-
ribus suffocatur. ideo clamat alta voce in intro-
itu. Exurge quare obdormis domĩe. In tertia
vero dominica. s. quinquagesime ostendit per
quem velit liberari. s. per deum. vnde in introi-
tu dicit. Esto mihi in deum protectorem. Et qꝛ
dominus prope est omnibus inuocantibus eũ
sequitur liberatio in sequenti dominica. Unõ
dicit in introitu. Inuocabit me ⁊ ego exaudiã
eum. Impossibile est enim quin ille liberetur q̃
aperit per confessionem peccata sua: que sunt
dolores ducentes ad infernum. ⁊ dolet dolore
satisfactorio ⁊ petita domino liberari. Quia
vero peccata hominem a deo seperãt. ideo du-
bitando dicit. Exurge. Itẽ dicit ter. Exurge in
hodierno introitu propter triplices filios. Pri-
mo enĩ clamat pro filijs qui tentantur ꝑ aduer-
sa: sed non succũbunt: vt Paulus. proptͤ quos
dicit primo exurge q̃re obdormis. i. obdormire
videris. non exaudiendo vel liberãdo ⁊ hoc fa-
cit dominus vt probentur ⁊ examinẽtur ĩ igne
tribulationis. puriores enim exierunt tres pue-
ri de fornace babilonis quã intrauerunt. Unõ
non dormit sicut habetur Iheremie. ij. vigilan-
tẽ virgã ego video ⁊ dicit dominus statim be-
ne vides: quia vigilabo ego super gregẽ meum
⁊ super filios meos ps̃. Ecce nõ dormitabit ne-
qꝫ dormiet qui custodit israhel. ⁊ quantum ad
istos dicit postea obliuisceris tribulationis: qꝛ
singula singulis debent reddi. Secundi filij sũt
q̃ in pugna cadunt. ⁊ propter istos dicit eccle-
sia. Exurge ne repellas ĩ finẽ q̃re faciẽ tuã auer-
tis. q. d. Ostende faciẽ tuã ⁊ reuertentur ad te.
Tertij filij sunt q̃ ꝑ blanda tentanť nec succum-
bunt: sed qꝛ aduersa non tolerant. periculũ est
ne prospera eos frangant. ⁊ propter hoc dicũt.
Exurge domine adiuua nos. propter hoc seq̃ť.
⁊ libera nos. De hoc etiã in dominica sequenti
dicetur. Epistola vero libenter suffertis. i. ad
corinthios. xi. c. hortať nos vt q̃ramꝰ dñm. ⁊ õ
spiciamꝰ ⁊ sustineãꝰ lesores ⁊ tãqꝫ hoc cogno-
scẽtes dicimꝰ rñsoriũ. Sciãt gẽtes qm̃ ⁊c. Tra-
ctꝰ oñdit terrã cõmotã cõscia peccatoꝝ. In
euãgelio ergo semẽ iacimꝰ qm̃ ĩ septuagesima ĩ
vineã ĩducti sumꝰ. ẽ ãt euãgeliũ. Exijt q̃ semĩat
⁊c. ⁊ hoc fecit beatꝰ Paulus q̃ semĩauit semen
i. ṽbũ dei. ⁊ ꝑꝑ hoc fit hodie statio apud sanctũ
Paulũ. ⁊ inde ẽ ꝙ ĩ fine collecte hꝰ diei dr̃ doc-
tor gẽtiũ ⁊c. Sepe. n. fm̃ statões officia ordinã-
tur vt hodie: qꝛ eĩ statõ ẽ ad sanctũ paulũ. ideo
de eo fit mentio in collecta. ⁊ eodem modo in
quinta feria ante letare hierusalẽ. ⁊ in sabbato

ibi sequenti vt ibi dicetur. Protenditur autē
sexagesima vsq3 ad quartam feriā post pascha
in qua cātatur. Venite benedicti filij p̄ris mei:
quia illi, qui in operibus misericordie se exercēt
audient illud venite benedicti ⁊c̄. vt ipse testat̄
⁊ tunc sponse ianua aperietur. ⁊ sponsi ample-
xu fruetur. vnde in epistola ām̄onetur vt ad in
star pauli tribulationem de abscentia spōsi pa-
cienter expectet in euangelio vt seminatiōi bo
norum operū semper insistat. ⁊ que quasi de-
sperans clamauerat circūdederunt me ⁊c̄. nūc
ad se rediens petit in officio in tribulationibus
adiuuari ⁊ ab ipsis eripi. d. Exurge ⁊c̄.

De quinquagesima Rubrica.

Sequitur de quīquagesima. In primis autem no-
tandum est ꝙ multiplex est
quinquagesima. s. dierū: an
norum: psalmorum: perso-
narum ⁊ denariorum. Quī
quagesima dierum triplex est. Una a domini-
ca ista vsq3 ad diem pasce. alia a pascha vsq3 ad
penthecosten. de qua dicitur in conci. aure. de
con. di. iij. sacerdotibus vt ante pasce solennita
tem non quinquagesima supplendū est: quia
illa seruatur post pascha: sed quadragesima te-
neatur. Tertia ab octaua pasce. i. a sabbato ī al-
bis vsq3 ad sabbatū post penthecosten. prima
est penitentie afflictionis ⁊ abstinentie. tūc eīz
homines abstinent a carnibus ⁊ continēt a lu
xurijs. secunda est leticie ⁊ exultationis. tertia
figure siue glorie. ⁊ glorificationis. Figurat eīz
octauam etatē vbi vtraq3 stola. s. anime ⁊ cor-
poris induemur. ⁊ inde est ꝙ duo alleluya in il
la quinquagesima cantamus. Quinquagesi
ma quoq3 psalmorum triplex est. ⁊ tres status
christiane religionis significat. Primus est pe
nitentie. secundus iusticie. tertius laudis vite e
terne. ideoq3 prima terminatur in p̄s. Misere-
re mei deus. secunda in p̄s. Misericordiā ⁊ iu
dicium. tertia omnis spiritus laudet dominū:
quod est in fine psalterij. Laudate dominū de
celis. Hee tres quinquagesime significant dies
diluuij. Tot enim diebus fuit aqua super faciē
terre. s. centum quinquaginta. Ideo ergo tres
quinquagesimas psalmorū cantamus vt deus a
tali diluuio ⁊ ab omni periculo nos defendat.
In quinquagesima vero annorū erat annus
iubileus qui quinquagesimus erat. tanta enim
erat septenarii celebritas ꝙ septima dies cele-
brabatur. s. sabbatum ⁊ septima septimana: vt
penthecost. septimus mēsis: vt september ⁊ se-
ptenarius annus: vt iubileus in quo omnes ser

ui liberabantur. si vero aliquis esset qui nollet
liberari sed remāere in seruitute domini sui du
cebatur ad postes tabernaculi vel templi ⁊ per
forabatur eius aur. cū subula quod erat signū
seruicij. nec deinceps manumittebatur. etiam
si vellet. Item omnia que tellus ex granis eo ā-
no procreabat omnibus erant cōmunia. non
enī colebatur illo anno. Omnia etiam debita
illo anno remittebantur. ⁊ possessiones aliena
te restituebantur: prout sub penthecoste dice-
tur. Unde iubileus remittens vel initians īter-
pretatur. per quam recte penitentia figuratur.
per quam vera libertas tribuitur. ⁊ a dyaboli ser
uitute liberamur. per eum etiam peccatorū de-
bita remittuntur. ⁊ hereditas eterna atq3 cele-
stes mansiones restituuntur. Quinquagesi-
ma ergo penitentie tempus ⁊ remissiōis signi-
ficat. Inde est ꝙ hoc tēpore p̄s. Miserere mei
deus qui est quinquagesimus. ⁊ est psalm⁹ pe-
nitentie ⁊ remissionis frequentatur ⁊ legitur ⁊
cantatur de diluuio. Nam sicut per diluuium
mundus purgatus est a malis hominibus. ita
per penitentiam purgatur microcosmus. i. mi-
nor mundus. s. homo a vicijs ⁊ criminibus.
Rursus quinquaginta dies in penitentia duci
m⁹ vt in q̄nq̄gita sequentib⁹ dieb⁹. s. a pascha
vsq3 ad penthecosten quos in letitia sumus ac
turi. non excedamus quin in die penthecostes
spiritus sancti gratiā suscipere mereamur. Fi
nitur enim quinquagesima in die pasce: q2 pe-
nitentia ad nouitatē vite resurgere facit. De
quinquagesima personarū sermo habetur in ge
nes. Abraham quesiuit a domino si septuagin
ta boni essent in populo nunquid parceret eis
īmo dixit dominus postea de sexaginta ⁊ quī-
quaginta. ⁊ sic vsq3 ad decem. De quinqua-
gesima denariorū habetur sermo in euangelio.
vbi agitur de duobus debitoribus: quorū vnus
tenebat centum denarios. ⁊ alius quinquagin
ta. sed de ea nil ad presens. Dicitur autē quinq̄
gesima quasi q̄nq̄es decē significans temp⁹ re
missionis: vt dictum est. Quinquagenarius eī
numerus consistit ex q̄nario ⁊ denario ī se mul
tiplicatis. Nā qui opera quinq3 sensuū corpo-
ris p̱ decē legis mandata moderatus fuerit. se-
cure dicere poterit ꝙ in vltimo die quinquage
sime. s. in pascha cantatur. s. Resurrexi ⁊ adhuc
sum tecū ⁊c̄. Et nota ꝙ Thelesphor⁹ ⁊ Gre.
pape. iiij. di. statuimus. ij. ⁊ c. se. statuerunt vt
clerici incipiant a q̄nquagesima ieiunare. In
stituta est quinquagesima. primo propter sup-
pletionem: vt videlicet supplerentur dies do-
minici qui de ieiunio quadragesime subtrahū-
tur. ⁊ sic quadraginta diebus ieiunaret: prout
sub septuagesima est dictū. Secundo propter
significationē. q2 significat t̄p̄us remissiōis: vt

premissum est. Tertio propter representationē
quia non solum tempus remissionis significat
verum etiam statuz beatitudinis representat. Nā
in quinquagesimo anno serui efficiebantur li-
beri: vt premissum est. ⁊ quinquagesimo die a
die agni immolati lex data est. ⁊ in quinquagesi-
mo die a pascha datus est spiritus sanctus. ⁊ iō
hic numerus statum beatitudinis representat.
vbi erit adeptio libertatis. ⁊ cognitio veritatis.
⁊ perfectio caritatis. Matutinale diei huius
officium est de diluuio: vt ecclesia incutiat timo-
rem filijs suis ne peccent per luxuriam: sicut in
missa post cōione. ne peccēt per gulā. ⁊ qr hec
duo vicia maxime dominantur in illo tempore:
ideo agit de diluuio. per quod penitentia desi-
gnatur vt premissum est. Sed ne timor nimis
desperare faciat dicit responsorium. Ponam
arcum meum in nubibus celi in signum federis
quod exponit allegorice de christo. vel de quo
libet sancto secundum suū modum. Arcus enim
ille quāto magis ad celum eleuatur tanto magis
ad terram deprimitur. ita sanctus homo quan
to magis eleuatus est ad celestia tanto plus se
humiliat. Juxta illud quanto maior es: humi-
lia te in omnibus. Jtem arcus iste est signuz fe-
deris. similiter ⁊ christus. vnde in psalmo respi
ce in faciē christi tui. ⁊ sancti ēt sīt federis signū:
qr possent irā dei tenere. sicut fecit moyses. xlv.
di. disciplina. Jtem arcus ipse portentum ē. ita
⁊ sancti: quia si dominus ita suos affligi pmit-
tit quid erit de malis. Unde legitur in ecclesia-
stico. vidit arcum. i. sanctum ⁊ benedixit qui fe
cit illum. Notandum autē est qꝫ primo can-
tantur quedam responsoria de diluuio. secun-
do quedam de obedientia abrahe. postremo dē
ceco illuminato. ad notandum qꝫ qui per peni
tentiam peccata sua diluerit. ⁊ mandatis dñi-
cis vt abraham obedierit a domino plene illu-
minari merebitur. Porro in officio misse ec
clesia rogat deum ⁊ inuocat pro filijs suis affli-
ctis. d. in introitu. Esto mihi in deum protecto
rem. postea vero prolasis ⁊ dicit ⁊ in domū re-
fugij ⁊c. ⁊ causam subdit. s. per fidez cum dicit.
Quoniam firmamentum meum ⁊ refugiuz me
um ⁊c. Tertio pro tentatis in prosperitate exi-
stentibus. cum dicit ⁊ propter nomen tuū dux
mihi eris ⁊ enutries me. De hoc etiam in prece
denti dominica dictum est. Sequitur versus dē
spe. q. d. quia merito spei dabis mihi hoc. Jn te
domine speraui. Oratio pro afflictis est. s. p-
ces nostras q̄s domine ⁊c. Epistola est de cari
tate. i. ad corinthi. xiij. c. Si linguis hominuz lo
quar. q. d. omnes virtutes eo modo quo habe-
ri possunt sine caritate nihil valent ad vitā eter
nam. ⁊ ponit ibi quindecim gradus ex quibus
peruenitur ad regnum celeste. Primus gradus

est: caritas patiēs est. secundus benigna ē. ter
tius non emulatur ⁊c. Deiñ seqtur cōmēdatio
caritatis. Caritas nūq̄ excidit. Qm̄ āt nō pōt
hō habere caritatem: nisi fiant mirabilia. maius
enim est de impio facere pium. q̄z creare celum
⁊ terram. ideo sequitur responsorium. Tu es dē
us qui facis mirabilia. versus ē. Liberasti i bra-
chio tuo. i. christo per fidem christi. Et sequi
tur tractus. Jubilate. cuius verba videtur esse
contra illud quod per tractum significatur. scz
dolores per quos ecclesia trahit vitam miserā.
sed dic qꝫ iubilatio seu exultatio non est cōtra-
rium tractui: quoniā homo beatus ipsis miseri
is exultat. ⁊ etiam quando homo liberatus est
in ipsis miserijs gaudet. Unde in actibus apo-
stolorum. Jbant apostoli gaudentes ⁊c. ⁊ illud sa
lomonis. Cor quod nouit amaritudinē anime
sue i gaudio eius non miscebitur extraneus. i.
dyabolus. hic est super omne gaudium. Euā-
gelium est de fide passionis ⁊ resurrectionis.
Ecce ascendimus hierosolimā ⁊c. Luc. xviij. c.
⁊ quia per fidem ceci illuminantur. ideo statim
sequitur ceci illuminatio. qui valde sapienter pe-
tijt. d. domine vt videam: quia visio erit tota
merces. Offertorium similiter est de fide. be
nedictus es domine ⁊c. Et aduerte quia in euā
gelio cecus petitionē geminat dicens bis. fili
dauid miserere mei. ⁊ in offertorio similiter eti
am gratias de illuminatione vtriusq̄ populi du
plicat dicens bis. Benedictus es domine. ⁊ in
alijs etiam verbis magis ac magis dupliciter il
luminari postulat dicens etiam bis. Doce me
iustificationes tuas. vel bis dicens. Justificati
ones tuas propter viam testimoniorum ⁊ verita-
tis ⁊ mandatorum. Post cōio. s. manducaue-
runt ⁊ saturati sunt nimis ē de timore vt ad me
moriā reducamus quod dicitur de iudeis. Ad
huc esce eorum erant in ore ipsorum. ⁊ ira ascendit su
per eos: quia enim comederunt vsq̄ ad nause-
am. statim deum ad iracundiam concitauerūt
vt videlicet incutiatur nobis timor. ne per gulā
offendamus deum sicut iudei. Hoc autez facit
ecclesia: quia tunc solent homines magis intē
dere gule propter carnispriuium quod iminet:
de quibus dicit Gre. iiij. di. deniq̄. Quod relin
quendi sunt suo ingenio cum venia. ⁊ ideo be-
ne competit huic diei. Potest etiam ⁊ aliter
dici qꝫ tria sunt necessaria que proponunt no-
bis in epistola ⁊ in euangelio. Ad hoc vt opera
penitentie que per quinquagesimā figurantur
sint perfecta. s. caritas que proponitur i episto-
la memoria dominice passionis ⁊ fides que in
telligitur per ceci illuminationem. ⁊ hec propo
nuntur in euāgelio vera fides sine qua deo ne-
mo placere potest. opera facit acceptibilia me-
moria passionis reddit facilia: caritas facit esse

continua. Et sicut ecclesia primo desperans
clamauerat circumdederunt me ⁊c̄. ⁊ post ad
se rediens adiuuari petebat. ita hic iam concep
ta fiducia ⁊ spe venie propter penitentiam qua
si dominum tenendo orat ⁊ dicit. Esto mihi ⁊c̄
vbi petit quatuor. s. protectionem illis qui sunt
in aduersis. firmamentum illis qui sunt ī gratia:
refugium illis qui sunt in culpa: ⁊ ducatuȝ illis
qui sunt in prosperis. Epistola vero nos ponit ī
expeditione armis muniri docens. tractus tri-
unphatori milicie nos docet seruire. ei quideȝ
qui nos fecit: non ei cui nos vēdidimus. Et no
ta euangelioꝝ consequentiam rationabilit̄ or-
dinatam. nam in septuagesima vineaȝ colim⁹.
in sexagesima agꝝ seminamus siue semen spar-
gimus. in quinquagesima fructum lucis in ce-
co illuminato colligimus.

De feria q̄rta in capite ieiunioꝝ rubrica.

Est quinquagesimā
sequit̄ quadra-
gesima que est numer⁹ spe-
cialis penitentie: in qua ie-
iunat ecclesia ⁊ penitet de
peccatis suis. per penitenti
am enim que ī q̄dragesima
perficitur peruenit ad quinq̄gesimaȝ. i. ad ānū
iubileum. hoc est ad remissionem peccatoꝝ: vt
premissum est. Incipit auteȝ quadragesima
a dominica sequenti in qua cantatur. Inuoca
uit me. sed in hac feria quarta ieiunium incho-
atur: vt iam dicetur. Beatus Petrus primo in
stituit ieiunium quadragesime ante pascha.
nec vacat a misterio q̄ q̄dragita sex dieb⁹ a ca
pite ieiunij vsqȝ ad pascha in abstinentia sum⁹.
Nam post babilonicam captiuitatem quadra
ginta sex annis edificatum fuit templuȝ domi-
ni. vnde ⁊ nos post captiuitatem babilonis id-
est confusionis vicioꝝ quadraginta sex dieb⁹
per abstinentiam ⁊ bona opera nosipsos tem-
plum deo edificamus. Quare autem quadragī
ta diebus ieiunetur. ⁊ quare dicitur quadrage
sima sub dominica sequenti dicetur. Sane
ieiunium quadragesime cōmendatur ab insti-
tutione ⁊ a tribus temporibus ⁊ a personis q̄ ī
illis ieiunauerunt. Rursus ieiunia ideo sunt in
stituta: quoniam in veteri lege preceptum erat
decimas deo: ⁊ primicias de oībus bonis red-
di. Unde ⁊ nos idipsum facere debemus. ⁊ eti
am de nobisipsis. s. de corpore ⁊ de mente ⁊ de
tempore. De his ⁊ alijs ieiunijs dictum est sub
quarta feria tertie ebdomade aduentus. Siq̄-
dem de nobis decimas ⁊ primicias deo offeri-
mus quando bonuȝ operamur. In quadra
gesima soluitur decima dieꝝ: quoniam secun-
dum Gre. de con. di. v. quadragesima a prima
dominica quadragesime vsqȝ in pascha sex eb-
domade computātur: quaꝝ dies sunt quadra-
ginta duo. Ex quibus dum sex dies dominici
subtrahuntur de ieiunio. remanent tantum tri
ginta sex dies abstinentie. qui sunt quasi decia
anni. Ut ergo numerus quadraginta dieꝝ qui
b⁹ christus ieiunauit impleatur recipiunt̄ ex in-
stitutione Gre. pape de cō. di. v. quadragesima
iiij. dies precedentis ebdomade: videlicet quar
ta. quinta. sexta. ferie. ⁊ sabbatum. ⁊ secundum
hoc dicitur quadragesima: quasi quatuor cuȝ
decima: quoniam triginta sex diebus qui sunt
decima adduntur quatuor: vt premissuȝ ē: quo
rum primus est sanctificationis ⁊ mundatōis
quia tunc tam animam q̄ȝ corpus mundamus
cineres capitibus aspergentes. Reliqui tres sē
de primicijs dieꝝ que soluuntur in quatuor tē
poribus anni. sed cum triginta sex dies predicti
sint decima trecentoꝝ sexaginta dieꝝ ⁊ annus
constat ex trecentis. sexaginta quinqȝ diebus ⁊
sex horis: patet q̄ cum ieiunamus triginta sex
dies ratione decime remanent quinqȝ dies in
decimati. ⁊ sex hore: sed de illis ieiunamus qua
tuor precedentis ebdomade: vt sacer numerus
compleatur vt premissum est. Sed secundum
hoc adhuc remanent triginta hore indecima-
te. videlicet vnus dies qui continet vigintiqua
tuor horas ⁊ sex hore. sed potest dici illius tem-
poris in sabbato sancto tardius cenamus. vel
forte propter hoc die illa tardi⁹. s. de nocte mis
sa celebratur vt dictum est in prohemio quar-
tis. Nos vero prouinciales ieiunium quadra-
gesime in precedenti secunda feria inchoamus
⁊ sic duos dies plus ceteris nationibus ieiuna
mus. ⁊ hoc non solum propter quandā bone-
statem: vt videlicet sic biduo purificati in quar
ta feria sacꝝ ieiunium inchoemus. Uerum eti-
am pro eo q̄ quadragesima in magno die iouis
cene terminatur: prout sub titulo de septuage-
sima dictum est. Ultimos ergo duos dies non
ratione quadragesime. sed propter causam ibi
dictam. ⁊ propter eoꝝ sanctitatem ieiunamus
Clerici etiam in quinquagesima ieiuniū incho
are tenentur prout ibi dictum est. Quidam au
tem dixerunt q̄ premissi quatuor dies addun-
tur alia de causa; videlicet tres pro tribus die-
bus quatuor tempoꝝ qui in quadragesima cō
tingunt. Quartus pro vigilia pasche quā ieiūa
re debemus. sed premissa ratio verior est. Sed
cum in quadragesima imitemur ieiunium xp̄i
vt premissum est. ⁊ ipse statim post baptismuȝ
s. epiphaniam suum ieiunium inchoauerit. q̄ri
tur quare hoc tempore ieiunium inchoamus.
⁊ illud cum pascha continuamus ⁊ non eo tē-
pore quo ipse ieiunauit. cuȝ ipsius actio nostra

debet esse instructio. xij. q. ij. exemplũ. Ad qđ
quadruplex est ratio. Prima quia in quadra-
gesima representamus populum israel q̃ fuit q̃
draginta annis in deserto. ⁊ statiz post celebra
uit pascha. Secunda quia homines tp̃e verno
naturaliter ad libidinẽ cõmouentur. ad quam
restringendam institutum est hoc tp̃e ieiuna-
ri. Tertia q2 xp̃i passioni resurrectio continua-
tur. igitur rationabile fuit vt afflictio nostra cõ
tinua esset passioni saluatoris. cum eniz ipse ꝓ
nobis passus sit ⁊ nos ei cõpati đbemus: vt ita
tandem congregemus. ⁊ post passionẽ statim
resurrectio subsequatur. Juxta illud apostoli.
Si compatimur ⁊ conregnabimus. nã ⁊ egro-
tus magis affligitur cum approximat sanitati.
Quarta quia sicut filij israel priusq̃ȝ agnum co-
mederent se affligebant. ⁊ lactucas agrestes. i.
amaras comedebant. ita ⁊ nos per penitentie
amaritudinem debemus prius affligi: vt statiz
post digne possimus comedere agnum vite. s.
corpus christi vt sic mistice capiamus pascha-
lia sacramenta. Porro in missis quadrage-
simalibus frequẽtatur humiliate capita vestra
deo. eo ꝙ illo tp̃e dyabolus magꝰ ĩpugnat nos
vnde deum humiliter orare: ⁊ nos sibi humilia
re debemus. ⁊ vt nos sub omnipotẽtis dei ma
nu humiliemus. dicitur etiam. Flectamus ge-
nua. de qua dictum est sub quarta parte sub ti.
de salutatione. Et est sciendũ ꝙ flectamus ge
nua ⁊ humiliate capita sese comitantur. ⁊ neu
trum dicitur in dominica die. Nã vt ait Gre.
qui in dominica die genua flectit deum resur-
rexisse negat. propter multas quidẽ causas orã
do nos ad terram nos prosternimus: prout di
ctum est in quinta parte sub prima. Dicitur eti
am oratio super populum post humiliate capi
ta ⁊c̃. propter tp̃is sanctitatem. Et ad notandũ
ꝙ in hac vita pro nobis est orandũ vt in futuro
audire mereamur a dño. Uenite benedicti pa-
tris mei ⁊c̃. que quidẽ oratio est vicaria sancte
cõionis. Olim enim omnes cõicabant ⁊ cõica
turos dyaconus ad flectendũ genua. ĩuitabat
nunc vero quia multi suscipiunt corpus domi
ni indigne. pro cõione vtimur oratione dyaco
no. sicut prius suo fungente officio ⁊ dicente.
hu. ca. ve. de. quia quicunq̃ȝ humiliauerit se ex-
altabitur. ⁊ quisquis hic bonis actibus benedi
cetur eterne benedictioni postmodũ ascribet̃.
In hac ergo oratione sacerdos milites chri
sti pugne cõmendat ad dimicandum contra
hostem antiquũ ⁊ insidias inimicoꝝ. ⁊ ideo p̃-
munit̃ eos ꝑ mĩstruz armis humilitatis. d. hu-
miliate. c. v. d. ⁊ sic tandẽ capitibus humiliatis
quasi confirmans eos infundit super eos pro-
tectionẽ sue benedictionis. ⁊ hoc magis in sep
tuagesima quoniã aduersarius noster tũc sol-
licitus circuit querẽs quẽ deuoret. Secundo
in prima collecta genua flectimus in postulati
onẽ iusticie que est necessaria in presenti vita.
In vltima vero reuerenter inclinamus in gra-
tiaꝝ actione ꝓ diurno denario vite future. Ter
tio in prima collecta flectimus genua pro pu-
gna presentis vite afflictiõe laboris ⁊ continẽ-
tie ostendẽtes. In vltima vero que est pro gra-
tiaꝝ actione caput humiliamus per quod men
tis humilitas designat̃: quia in eterna vita oĩs
labor excludetur: sed humilitas semper stabit.
de hoc dicetur sub sabbato prime ebdomade
quadragesime. Itẽ in fine misse dicitur Be
nedicamus domino. de quo dictum est ĩ quar
ta parte sub ti. de oratione nouissima. Hoc
etiam tp̃e cortine in ecclesia suspenduntur. de
quo dictum est in prima parte sub ti. de pictu-
ris. Porro ecclesia his diebus in magno cer
tamine constitute in quadragesima frequẽtat
p̃s. Qui habitat: quia p̃s. ille informat in certa
mine positos spem suã in dño ponere. ⁊ omne
adiutoriũ ab eo deposcere. de quo sub domini
ca sequenti dicetur. Hoc tp̃e dyaconus ca-
sulã super humerũ portat. de quo dictum est ĩ
parte scđa sub ti. de dyacono. Ab hac quo-
q̃ȝ quarta feria vsq̃ȝ ad dominicã palmaꝝ dici-
tur omni die prefatio de ieiunio. Etiam in do-
minicis diebus apud quosdaz. In illa vero do-
minica ⁊ sequentibus diebus dicitur prefatio
de passione. sed videtur esse incongruũ ꝙ ĩ do
minicis diebꝰ cantetur prefatio de ieiunio cuz
in illis non ieiunetur. ⁊ ideo quidã dicunt in il
lis quotidianã prefationẽ. sed licet non ieiune
tur numero. ieiunatur tamen in qualitate. i. in
cibo quadragesimali sicut in alijs diebus. In q̃
busdam tamen ecclesijs incipiunt dicere prefa
tionẽ de passione in dominica de passione. ⁊ ĩ
quibusdam etiaz dicunt prefationẽ de ieiunio
vsq̃ȝ ad quartã feriã ante pascha. Uerũ licet
vt premissuz est quadragesimali ieiunio: quod
incipit in dominica quadragesime. superaddi-
ti sunt quatuor dies. solẽnitates tamen officij
quadragesimalis tp̃is incipiunt in eadẽ domi
nica sicut prius ⁊ non ante. nec in hoc ĩmuta-
tio facta fuit. quãq̃ȝ potius ex incuria q̃ȝ ex cer
ta scientia hoc contigisse credatur: nam idem
deberet esse caput ieiunij ⁊ officij. ⁊ secundum
hoc videtur ꝙ in dictis quatuor diebus debe-
rent ĩmediate post missam dici vespere. Cir
ca quod notandũ est ꝙ quadragesimale tẽpus
est luctus ⁊ penitentie tempus. penitentes au-
tem dum conuertuntur ad xp̃m a tenebris ad
lucem transeunt. Uespertinuz vero tp̃s ꝓpter
defectum ⁊ obscuritatem imperfectionez desi
gnat: quia ergo penitentes non imperfectioni
⁊ defectui: sed potius perfectõi ⁊ luci veritatis

insistunt. iccirco conuenienter q̃tū ad vespas
dictum tp̄s lucis ex institutione gabiloñ. cõci.
de con. di. i. solent. preuenitur vt sic statiʒ post
missam dicantur: que alias circa noctis tem-
pus consueuerant dici. hoc tamen quatuor p̄-
dictis diebus precedentibus nõ seruat. qui di-
ebus quadragesimalibꝰ superadditi ex alia cau
sa fuerunt. Uel potest dici ꝙ quia quadragesi-
mali tp̄e propter dispositionē ad paschalem so
lennitatē ⁊ correctionē delictoꝝ preteritorum
sanctioribus operibus insistendū est. ideo pro-
uisum est: vt eo tp̄e quo seruamus illa ieiunia
plures orationū supplicationes ieiunij agamꝰ.
⁊ propter hoc non solū alias horas. veꝝ etiā ve
speras ante cibū dicimus. Predictis tñ quatu
or diebus hoc non seruatur ad representandū
primariā dispositionē penitentium qui in suis
primordijs non possunt tot sanctitatis obser-
uantijs insudare. Hoc tp̄e dicitur ad horas
capitulū. Conuertimini Joel. ij. c. ⁊ illud inter
vestibulum quod est ibidē. ⁊ illud clama ne ces
ses ysa. lviij. c. ⁊ illud. Derelinquat impius ysai.
lv. c. ⁊ illud Frange esurienti ysa. lviij. c. Sa-
ne hec quarta feria quatuor priuilegijs insigni
tur. Primū quia tali die incipimus ieiunare ꝙ
fit quadruplici ratiõe. Primo pro eo ꝙ xp̄s
legitur quarta feria suū ieiuniū inchoasse ꝙ in
de videtur: quia natus est die dominica. ⁊ si q̃s
diligenter cõputet annos ex tunc vsqꝫ ad trigī
ta secundū rationes cõputi inueniet eum ī ter-
tia feria baptizatū fuisse. ⁊ sequenti die intrans
in desertum inchoauit ieiuniū. Secundo iõ
in quarta feria ieiunium inchoamus: quia ī q̃r
ta etate salomon templum edificauit. ⁊ nos q̃i
fundamentum illius templi quod ex nobis cõ-
struitur iacimus ieiunando: vt in pascha tēplū
dñi esse possimus. Unde apostolus templum
dñi sanctum est: quod estis vos. Tertio ideo
in quarta feria ieiuniū incipit. Cum eniʒ eccle-
sia in diebus dominicis quadragesime non ie-
iunet propter gaudium quod habet de resurre
ctione domini que in illa die facta est. In resur
rectione dominus legitur bis comedisse semel
cum discipulis euntibus in emaus. ⁊ iteꝝ quā-
do intrauit clausis ianuis ad discipulos ⁊ attu
lerunt ei partē piscis assi. ⁊ fauū mellis. Ideo ī-
cipit ieiunare ab hac quarta feria antecedente
dominicā illā: que propter hoc vocatur caput
ieiunij. de hoc etiā iam premissum est. Quar-
to quia sicut iam dicetur hoc tp̄e ad bellum ꝓ-
cedimus. ideo quatuor diebus huius ebdoma
de ieiunamus vt quatuor armati virtutibus. s.
iusticia: fortitudine: prudentia: ⁊ temperantia
quatuor mala que per primū parentē incurri-
mus deploremus. s. ꝙ de paradiso eiecti sumus
quod in hac valle miserie cibum ad moduʒ iu-
mentoꝝ indigemus ꝙ in infernum descende-
re timemus ꝙ in patria cuʒ dño nõ gaudemꝰ.

Quinto vt defleamus quatuor mala que fe
cimus. s. peccatum cogitationis opis cõsuetu-
dinis ⁊ locutionis. Secundū priuilegiū est:
quia illa die audiuntur cõfessiones puplice pe-
nitentiū. ⁊ eis penitentie imponuntur. Ter-
tium quia tunc cineres capitibus asperguntur
vt iam dicetur. Quartum quia die ista fit ꝓ-
cessio qualē per totum annum fieri non conti-
git. penitentes nanqꝫ tunc ab ecclesia cū ꝓces-
sione ⁊ cruce eiiciuntur. ⁊ in die cene in eadeʒ
recipiuntur sicut sub illa die dicetur. Processi
onē quidem facimus: quia tunc ad bellum cõ-
tra hostes incedimus. qui quasi in expeditõne
a septuagesima vsqꝫ tūc fuimus procedētes. er
go contra hostes armis nostris armamur: que
sunt humiliatio: oratio afflictio: ⁊ elemosinarū
largitio. Humiliatio sicut iam dicitur est ī cine
re. Oratio quia tunc dicimus parce dñe ⁊c̃. Af
flictio de qua in euangelio. Cū ieiunatis ⁊c̃. E-
lemosinaꝝ largitio que maxime hoc tp̄e freq̃n-
tanda est. vnde. Absconde elemosinam in sinu
pauperis. Talibus itaqꝫ armis armati ad bella
procedimus. Unde collecta huius diei est. Cõ
cede nobis omnipotens deus presidia milicie
xp̄iane sanctis inchoare ieiunijs ⁊c̃. Ceterū
in hac die officium vsqꝫ ad nonā differimus. nõ
tantum quia dñs hora nona exspirauit: sed eti-
am propter nostrā castrimargiā. Adeo nanqꝫ
yeatri dediti sumus ꝙ audita missa statiʒ ad ci
bum curreremus. Et de horis parum aut nihil
curaremus. Unde in concilio gabilioñ. de
con. di. i. solent. dicitur ꝙ ad missam concurrē
dum est. ⁊ auditis missaꝝ solennijs ⁊ vesperti-
nis officijs ac largitis elemosinis ad cibum ac-
cedendū est. Hac etiā die benedicitur cinis
⁊ in signum humilitatis capitibus aspergitur
sub his verbis. Cinis es ⁊ in cinerē reuerteris:
quod dictum fuit Ade geñ. iij. c. ⁊ Job peniten
tiā in fauilla ⁊ cinere egit: prout legitur Job vl.
c. Et dñs ait in domo pulueris puluere vos asp
gite. Michee. i. c. Itē legitur Judith. iiij. c. ꝙ fi
lij israel humiliauerunt animas suas in ieiuni-
is ⁊ cinis super capita eoꝝ. ⁊ Abraham inquit
loquar ad dñm meū cū sim puluis ⁊ cinis. geñ.
xviij. c. ⁊ Mardocheus indutus est sacco sper
gens cinerē capiti suo. Hester. iiij. c. ⁊ filie syon
consperserunt cinere capita sua. trono. iiij. c.
Et hinc est ꝙ sicut ex libro pontificali habetur.
penitentes ⁊ morituri in signum penitentie et
humilitatis. ⁊ ꝙ terra ⁊ puluis sunt se in cinere
vel solo prosternunt. ⁊ cilicium induunt quod
ex veteri testamento tractum est. Legitur eniʒ
ysa. lviij. c. ꝙ penitētes sacco ⁊ cinerē sternunt.
Item Jeremie. xxv. c. Aspergimini cinere quia

completi sunt dies vestri. Item Ion̄.iij.c. Rex
niniue indutus est sacco ⁊ sedit in cinere. Itez
tren.iij.c. Uirgines hierusalez accincte sunt ci-
licijs. Itē in p̄s.xxxv. Induebar cilicio. Fit eti-
am hoc ad significandum ꝙ sicut in eiectione
Ade de paradiso maledicta fuit terra in opere
suo. sic per humilitatez penitentie terra nostra
s. liberum arbitrium nostrum benedicitur per
penitentiam: vt non spinas ⁊ tribulos: sed di-
gnos fructus penitentie germinet. Inuitan-
tur autem omnes ad penitentiam generaliter:
cum dicitur in antiphona. Immutemur habi-
tu ⁊c. Ieiunemus ⁊ ploremus ante deum ⁊c.
Et ostēditur causa quare homines debeant ie-
iunare. s. quia dominus expectat eos ad peni-
tentiam. Unde introitus est. Miserere omni-
um domine propter penitentiam: ⁊ est sapien-
tie.xi.c. Omnes etiam orationes quecunqꝫ di-
cuntur. faciunt ad idez. In epistola quoqꝫ Cō-
uertimini ⁊c. que est ioel.ij.c. Ad hoc inuitan-
tur generaliter parui ⁊ magni ⁊ vtriusqꝫ sexus.
Unde dicit sanctificate ieiunium: vocate cetū
congregate populum ⁊c. Sequitur respon-
sorium. Miserere mei deus ⁊c. quod respōdet
epistole ostendens triplicem effectum penitē-
tie. Primū quia per eam habemus remissionē
peccatorum: ⁊ collationem gratie: ⁊ conculca
tionem inimicorum. Unde sequitur. Dedit in
opprobrium conculcantes me. Sequit̄ tra-
ctus. Domine non secundū peccata nostra ⁊c.
qui significat laborem qui in penitentia habe-
tur. Et dicitur iste tractus vsqꝫ ad dominicam
de passione in secunda: quarta: ⁊ sexta ferijs: vt
in diebus artiori ieiunio deputatis. incepte pe
nitentie memores: orationes ieiunio conbine
mus. In euangelio autem cum ieiunaueritis
⁊c. Mathei.vi.c. legit̄ de modo ieiunandi. vbi
dicitur. Tu autem cum ieiunas vnge caput tu
um ⁊ faciem tuaz laua: quia omnis penitēs de
bet vngi oleo spirituali: quod est iocūditas mē
tis tanqꝫ athleta ⁊ pugil domini. sicut habetur
in ecclesiastico. Oleum de capite tuo non defi
ciat. ⁊ faciem tuam laua. i. interiorem hilarita-
tem exterius demōstra ne videaris hominibus
ieiunans. i. sic ieiunas ꝙ non intendas fauorē
humanū: sed solius dei. ⁊ pater tuus qui videt
in abscondito reddet tibi. Offerenda est ex-
ultabo. vbi est gratiarum actio de impetrata re
missione. Cōmunio est qui meditabit̄: i qua ē
aliorum exhortatio de legis meditatione. ⁊ cō
sonat euangelio: quia meditari in lege ē thesau
rare in celo.

De quinta feria rubrica.

Equitur de quinta feria

Siquidez inuitati sunt om
nes in precedenti die sicut
ibi dictum est ad penitenti
am. Sed quia penitētia cō-
sistit in tribus. s. in oratōne
ieiunio: ⁊ elemosina. ideo in trib⁹ sequentibus
diebus agit de his tribus. ⁊ primo de oratione
in hac quinta feria. ⁊ ideo incipit ītroitus. Duz
clamarem ad dominum. Fiat autem oratio
ab aliquo quandoqꝫ pro se quandoqꝫ pro alio.
vt ergo ostendatur q̄ꝫtum valet ab aliquo pro
se facta oratio. igitur sequitur epistola. Egrota
uit ysa.xxxviii.c. In qua proponit ecclesia regē
Ezechiam in exemplo. qui oratione pro se facta
impetrauit a domino quindeci annos vite sue
superaddi. Ut etiam ecclesia ostendat quā-
tum valet oratio pro alio facta. Legitur euan-
gelium. Cum intraret ihesus. Mathei.viij.c. d̄
Centurione qui rogauit dominum pro puero
suo vt sanaretur quod impetrauit.

De sexta feria rubrica.

In sexta feria a-
gitur d̄
ieiunio. ⁊ ostenditur quale
ieiunium placet deo. s. spiri
tuale non carnale. vnde epi
stola agit de hoc. clama ne
cesses. ysa.lviij.c. ⁊ p⁹. Qua
re ieiunauimus ⁊ non aspexisti: ⁊c. ⁊ dominus
respondit. Nunquid tale est ieiunium quod e-
legi contorquere quasi circulum caput ⁊c. qua
si diceret. non placet mihi tale ieiunium: ꝙ ali-
quis se cruciet in tantum: sed ꝙ dissoluat fasci
culos impietatis. i. ab omni peccato abstineat:
quod fit per caritatem. Unde sequitur euange
lium. Audistis: quia Mathei.v.c. agens de ca-
ritate vbi dicitur: licet hoc in ecclesia non lega
tur. dictum est antiquis non occides. ego autē
dico non irasceris.

De sabbato rubrica.

In sabbato
agit ecclesia de elemosina ⁊
de sabbato: quia per premis
sa tria. s. oratiōes: ieiunia: ⁊
elemosinas. venitur ad sab-
batum mentis. vbi pena iaz
facta q̄ spectat ad penitentiaz. i. pax q̄ est q̄es ⁊
baptismus mentis se osculantur. i. conueniūt.
Et propter hoc sequit̄ apte in epistola ysa. lviij.

c. Si abstuleris de medio tui cathenam. s. pec-
catorum &c. que ibidem sequuntur. tunc voca
beris sabbatum delicatum &c. & hoc idem dici
tur in euangelio. Cum sero esset &c. Marci. vi.
c. vbi dicitur de discipulis laborantibus in ma
ri per quos penitentes designantur q dominus
ascendit in nauiculam cum eis. & statim facta
est tranquillitas: quia de presente in corde ho-
minis pacificatur anima & tranquillum fit ibi.
Hoc sabbatum licet habeat epistolam & euan-
gelium sicut nonnulli alia per anni circulum: nō
tamen est cantibus officiatum: quia secundum
quosdam nondum erat solenni ieiunio depu-
tatum. Hodie vero ieiunamus vt ad quietis e-
terne sabbatum perueniamus.

De prima dominica quadragesime Rubrica.

In hac dominica in qua cā-
tatur. Inuocauit me &c. In-
cipit quadragesima que si-
gnificat tempus penitētie
spiritualis. & vocatur domi
nica quintana: quia quin-
ta est a pascha. Quid autem significent quinque
dominice quadragesime dictum est in prima par
te sub ti. de picturis. Dicta est autem quadra-
gesima licet in ea sint quadragintaduo dies vs
que ad pascha. Primo quia ecclesia nō curauit
de duobus que minutias non attendit: sed sum-
mā numeri ponit quamuis sit parum plus vel mi-
nus. Secundo quia quadragesima non protē
ditur nisi vsque ad diem cene domini que est di
es absolutionis. Nam per quadragesimā bene
obseruatam & per veram penitentiam peruēit
homo spiritualiter ad cenam agni. Unde in a-
poc. Beatus qui vocatus est ad cenam nuptia
rum agni. & secundum hoc solum sunt quadra
ginta dies. Tertio quia filij israel laborantes in
deserto quadraginta annis. cibati manna per
quadraginta mansiones venerunt in terram p
missionis. quo etiam exemplo quadraginta di
ebus a delicijs corporis abstinentes verbis vi-
te reficimur: orationi vacamus. vt tandem per
ihesum xpm in terra viuentium introeamus. si
cut illi per ihesum naue. i. iosue in terram pmis
sionis introducti sunt. Ideo autem secundum
Iero. sunt in ea quadragitaduo dies: quia do-
minus venit ad nos per quadragintaduas ge-
neratiōes computatis ieconia patre & ieconia
filio & ipso domino. Sane totum tempus vite
nostre quadragesima est. Ieiunamus autem
quadraginta diebus incipientes precedēti qr-
ta feria. Primo secundum Aug. quoniam ma
theus q̄draginta generationes posuit. Ad hoc
enim dominus suo quadragenario numero ad
nos descendit: vt nos ad eum nostro quadrage
nario numero ascendamus de con. di. v. ieiuni
um. Secundo secundum eundem: quia ad hoc
vt habeamus quinquagenarium quadragena
rio adiiciendus est denarius. Ad hoc enim vt
preueniamus ad requiem beatam oportet nos
toto tempore p̄sentis vite laborare. vnde & do-
minus cum discipulis quadraginta diebus mā-
sit. & post decimā diem spiritum sanctum misit
Ieiunamus autem quadraginta diebus. Nam
& moyses ad accipiendum legem ieiunauit q̄-
draginta diebus. similiter & helyas dominus no
ster quadraginta diebus ieiunauit absque cibo.
& hoc pro institutione & exemplo. vnde nōnul
li vnam tantum quadragesimā obseruant. illi
vero pro merito ieiunauerunt. Cōmunis tamen ē
tres quadragesimas seruare eo q moyses vt tra
dunt hebrei ter ascendens ad dominum ieiūa-
uit. vel potius quia tres in tribus leguntur ieiu
nasse quadragesimis. s. moyses: helias: & dñs.
Quare autem quadragintasex diebus sumus ī
abstinentia dictum est sub precedenti quarta
feria. Considerandum est autem q tempus
quadragesime penitentie ascribitur. Peniten-
tie autem fructus sunt. ieiunium. vigilie. & alie
carnis afflictiones. elemosina corporalis & spi
ritualis. & alia misericordie opera oratio & dep
catio & alie species contemplationis: fletus la-
lachryme: & alia insignia cōtritionis. Ideoque ō
his & similibus ad penitentiam pertinentibus
in nocturnis & diurnis officijs. hac die & sequē
tibus legit & cantat ecclesia copiose. & propter
hoc etiam hoc tempore dicitur octies in cano
nicis horis ps. ille penitentialis. Miserere mei
deus. Et est notandum q propter ieiunij pn
cipium ordo interrumpitur historiarum. Cum
enim in septuagesima & sexagesima cantatum
fuerit de adam. & in quinquagesima de noe. et
abraham. in hac prima interponitur de fructi-
bus penitentie. in secūda vero de iacob. in ter-
tia de ioseph. in quarta de moyse. Antiqui-
tus tres instituit ecclesia q̄dragesimas. de quo
tactum est in prima parte sub ti. de ecclesiasti-
cis sacramentis. Sane quia vt dictum ē sub
quarta feria cinerum. hoc tempus est christia-
ne milicie. & ī quo dyabolus fortius contra nos
insurgit. ideo ne homo desperet quasi confor-
tatiuum quoddam canit ecclesia introitū. In-
uocauit me &c. quo audito spe fit homo fortis.
Unde dicit apostolus. Spe fortes in tribulati
one gaudentes. & ysa. xxx. c. In silentio & in spe
erit fortitudo vestra. Si quidē ī his duobus cō
sistit tota fortitudo hominis spiritualis. s. in si-
lentio a tumultibus seculi. nihil de his q̄ sunt se
culi appetendo. & in spe eterna desiderando.

Per epistolam que incipit. Hortamur vos ij. cor. vi. c. Armat ecclesia milites suos quatuor cardinalibus virtutibus. Primo fortitudine cum dicit. Ecce nunc tempus acceptabile. ecce nunc. d. s. ⁊c. que ibi de fortitudine dicuntur. ⁊ que sequitur in omnibus. exhibeamus nos sicut dei ministros in multa patientia. Secundo temperantia cum dicit. In castitate ⁊ ieiunijs multis. Tertio prudentia cum dicit. In scientia i. in prudentia. Sunt autem idem subiecto: scientia ⁊ longanimitas: quia scientia ⁊ longanimitate scimus conuersari in medio praue ⁊ peruerse nationis. ⁊ bonitate ⁊ suauitate que est in spiritu sancto. hoc totum pro eodem sumitur. Sequitur in caritate non ficta: quia omnia sine fictione fieri debent. Quarto iusticia cum dicit. per arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris. Post epistolam sequitur responsorium. Angelis suis deus mandauit de te ⁊c. vt sic securus homo possit pugnare. Sequitur tractus. Qui habitat in adiutorio: in quo agit de tentatione. Tractus vero ideo dicitur quia ibi ostenditur quod hec vita miseria trahitur multis doloribus ⁊ laboribus. ⁊ quia posset conqueri aliquis de inequalitate istius pugne: quia tentator potentissimus est: vt habetur in Job. non est potestas sub celo que ei valeat compari. ⁊ sapientissimus quia multa vidit. ⁊ crudelissimus: quia vt dicit Jero. Crudelis est ⁊ non miserebitur. homo autem infirmissimus ⁊ ignorans: ideo in tractu ponitur solutio huius: quia ad hoc permittit deus inimicum tentare: vt homo timeat: ⁊ ad deum confugiat quia scit ⁊ potest ⁊ vult liberare. ⁊ sic in se non speret: sed in deo qui promittit quod liberabit si confugiat ad eum. Uult ergo deus vt homo habeat timorem de inimico forti. ⁊ spem de promissionibus futurorum. ⁊ de dilectione dei vehementissima. ergo sequitur quod vult eum protegere quemadmodum gallina protegit pullos suos. ex amore vehementi. ⁊ est spes de custodia angelorum. Homo autem si molatur inter duas molas timorem s. ⁊ spem efficietur panis placens deo. ⁊ sic vincet omnem tentationem siue sit leuis ⁊ occulta que dicitur timor nocturnus: siue leuis ⁊ manifesta que dicitur sagitta volans in die. siue sit grauis ⁊ occulta que dicitur negocium perambulans in tenebris. siue sit grauis ⁊ apta que dicitur demonium meridianum. Hec quatuor genera tentationum vincet quilibet sic armatus vt dictum est. Sed in euangelio non sunt nisi tres tentationes. vbi dicitur. Ductus est ihesus in desertum ⁊c. Mathei. iiij. c. ⁊ comprehenduntur quandoque omnes tentationes sub quaternario vt dictum est. quandoque sub trinario vt in euangelio. quandoque sub binario vt in eodem psalmo inferius vbi dicetur. A laqueo venantium. i. ab opere malo: ⁊ a verbo aspero. i. a peccato oris.

Tentatus autem fuit dominus a dyabolo triplici tentatione. s. tentatione gule cum dixit ei dic vt lapides isti panes fiant cupiditatis. s. cum dixit. Hec omnia tibi dabo si procidens adoraueris me. ⁊ inanis glorie. s. quando dyabolus voluit eum deijcere de pinaculo. sicut fecerat alios predicatores multos. ⁊ vicit eum dominus per auctoritates sacre scripture quod significatum est in hoc quod dauid lapidibus sumptis de torrente deiecit goliam docens nos debere armari gladio verbi dei. preter illa arma quibus nos armat apostolus in epistola hodierna: vt sic sufficienter ad pugnam armati simus. Potest etiam dici quod a principio septuagesime ecclesia tot tribulationibus pressa desperans clamauerat. circumdederunt me gemitus mortis quasi a nulla parte euadere possit. In principio vero sexagesime vbi etiam de hoc dictum est. ⁊ dicetur in quarta dominica quasi posita inter desperationem ⁊ spem clamauit. Exurge quare obdormis domine. In principio quadragesime iam desperans clamauit. Esto mihi domine in deum protectorem. imo deprecatiuam mutans in affirmatiuam dixit. dux mihi eris: ⁊ enutries me. Nunc vero in principio quadragesime ostendens se exauditam dicit. Inuocabit me: ⁊ ego exaudiam eum. Et epistola dicit. In tempore placito exaudiui te. In graduali datur nobis angelorum custodia. In tractatu diuina protectio quia circumdamur scuto veritatis. In euangelio ad exemplum saluatoris ab hoste Triumphus cui dicimus. vade retro sathanas. In offertorio etiam diuina protectio vocatur cum dicitur. Scapulis suis obumbrabit tibi ⁊c. In postcomunione demonum subiectio. vbi dicitur. super aspidem ⁊ basiliscum. Ab hac die vsque ad parasceuen cooperiuntur cruces ⁊ velum ante altare suspenditur. de quo in prima parte dictum est sub ti. de picturis. Hec dominica priuilegiata est: quia est ianua ⁊ limes quadragesime: que representat tempus quo filij israel morati sunt in deserto. Tria quidem fuerunt in populo israel: quorum duo commemorauimus. s. peregrinatio que fuit in egypto quando iacob ⁊ filij sui profecti sunt in egyptum: captiuatio que fuit in babiloue. ⁊ dispersio que facta fuit a tito ⁊ vespasiano per totum mundum quam non commemorauimus: quia ab illa nunquam reuocabuntur. de qua dictum est tradam eos in manu de qua non poterunt surgere. In hac dominica ad horas dicitur capitulum. Fratres hortamur ne in vacuum ⁊c. ij. cori. vj. c. ⁊ illud. Ecce nunc tempus. ij. corinthi. vj. c. ⁊ illud. In omnibus exhibeamus ibidem. ⁊ fit hodie statio apud basilicam lateranensem. que constructa est in hono-

rem saluatoris. ⁊ pluseq̃ꝫ prophete Joannis eo ꝙ officium hodiernum saluatoris nostri prophetice resonat felicitatem.

De secunda feria rubrica.

Ostquam dñs ⁊ apostolus armauerunt militem suū non restat nisi vt pugnet: quia hostes semꝑ parati sunt: quia vero ꝑ opera misericordie specialiter: ⁊ maxime fit pugna ista. ideo de ipsis est feria ista que agit de elemosina. Rursus quia onus pugne non libenter suscipitur nisi intuitu premij. ideo in hac secunda feria est introit⁹. Sicut oculi seruorum ⁊c̄. Et dñs i epistola. Ecce ego requiram oues meas ⁊c̄. que sumpta ē de ezechiele. xxxiiij. ostendit premiū cū dicit ⁊ pascam eas. qui enim pascit dominū in paupere ⁊ dominus pascit eum sicut ibi legitur in mōtibus israel. i. in mansionibus eternis. Idē habetur per euangelium. Cum venerit filius ⁊c̄. Mathei. xxv. c. vbi dicitur veīte benedicti ⁊c̄. Esuriui ⁊ dedistis mihi manducare. debemus autem habere oculum ad ipsum non tantum sinistrum vt respiciamus penas eternas. ⁊ ꝓꝑ hoc bonum faciamus. hic enim esset timor seruilis: sed etiam dextrum vt consideremus premia. istum oculum vult nobis auferre dyabolus. ⁊ nititur q̃ꝫtum potest. vnde. i. R. xi. c. Rex amonitarum noluit inire fedus cū iabitis nisi erueret eis dextros oculos. viij. q. i. deniqꝫ. Similiter vult facere nobis dyabolus vt nō sim⁹ apti ad pugnandum. sicut miles qui nō habet oculum dextrum.

De tertia feria rubrica.

Ertia feria agit de oratione. ⁊ sumitur introitus de psalmo qui est oratio. Dñe refugium factus es nobis. Pugnamus enim orando. Unde ihesus naue in heremo pugnabat ⁊ moyses orabat: merito qui pugnabat non deficiebat: qꝛ ille orando vincebat. xxxviij. di. si quis vult. Epistola vero querite dominum ⁊c̄. ysa. lv. c. docet nos orare. ⁊ inuitat nos ad orationem: querite dominū. s. de relinquendo vicia ⁊ peccata: quia multus est ad ignoscendum. nō enī cogitationes mee cogitatiōes vestre. Que sint vero cogitationes eius ostendit Jere. dicens. Ecce ego cogito cogitationes pacis ⁊ non afflictionis. Si enim ex vero corde rogatur ⁊ q̄ritur statim pacificatur q̃ꝫtumcunqꝫ deliquerit in eum homo. ⁊ hoc duꝫ inueniri potest. s. in presenti. Ecce ostenditur effectus oratiōis quia per eam homo deo pacificatur. Idē etiā habetur per euangelium. Cum intrasset. Mathei. xxi. c. in quo dicitur postq̃ꝫ eiecit emētes ⁊ vendētes de templo. dixit domus mea idest homo in quo habitat domus orationis vocabitur. In epistola mouemur ad petendum vt habitet in nobis. In euangelio vt det nobis eterna gaudia. Cetera que in graduali in offerenda. ⁊ post cōmunione cantātur. sunt querentium dominum orationes ⁊ consolatiōes. ⁊ gratiarum actiones.

De quarta feria rubrica.

Uarta feria est de ieiunio. sed quia illa dies est septima a capite ieiunij. Septimus autem numerus ⁊ septuagesim⁹ ideꝫ significant. Idem enim significat numerus multiplicat⁹ ⁊ numer⁹ multiplicans. Septuagesimus vero significat liberationem a captiuitate. Ideo in introitu qui est. Reminiscere ⁊c̄. petit liberationem. s. q̄ habetur per ieiunium. ⁊ in epistola ⁊ in lectione monemur ad ieiunium exēplo moysi ⁊ helye.

Lectio que legitur propter ordines. sumpta est de exo. xxiiij. c. ascende ad me in montem ⁊c̄. Epistola vero de tertio. R. xix. c. venit helyas ⁊c̄. Quale autem ieiunium debeat eē. s. spirituale monstratur nobis per ieiunium moysi. vtilitas vero per helyam. In azimo eiꝫ cibo ꝑuenit vsꝫ ad montē dei oreb. idē ad altitudinē mēse illius qñ comedemus supra mensam pr̄is xp̄i in regno suo. Per ieiuniū q̇dē ira dei tꝑat ⁊ mitigat qd oñdit ꝑ euangeliū. Mat. xij. c. accesserunt ad ihesum ⁊c̄. in quo habet de niniuit] q̇ irā dei tꝑauerunt ꝑ ieiuniū suū.

Et nota ꝙ in hac feria solēnitas ieiunij duplicat: qꝛ ieiunat tā rōne q̄dragesime q̃ꝫ rōne ieiunij q̄tuor tp̄m. Quia vero penitentiū asperi⁹ ieiunātiū corpora desiccant: in his nō habitat sicut dr̄ in euāgelio sp̄s īmundus q̇ ābulat ꝑ loca arida q̄rēs requiē ⁊ nō inuenit. Corpora enī ieiunijs desiccata fastidit. Ideo ad ieiunia libētius appendenda moysi ⁊ helye ꝑmittunt exēpla. quoꝝ vterqꝫ i singulis lectionib⁹ q̄draginta dieb⁹ ⁊ q̄draginta noctib⁹ ieiunas se ꝓhibet. Itaqꝫ ꝓꝑ ieiunij geminationē scꝫ q̄dragesime ⁊ q̄tuor tp̄m duo vsus in graduali ponunt. ea q̄ i ītroitu: graduali: tractu cōiōe

ꝛ offerenda cantantur sunt consolationes et
orones: vt ieiunãtes a tribulationibꝰ eripiant
ꝛ ne his q̇ ieiunijs affligunt inimici dormiet.
Hec q̈rta feria in hoc priuilegiata est: quia
illi qui ĩ sabbato sequenti ordinandi sunt iter-
rogant de scripturis sacris ꝛ examinantur. de
quo ꝛ q̈re due lectiones legunt ad missaz sub
q̈rta feria tertie ebdomade aduẽtꝰ dictũ est.

De quinta feria rubrica.

Quinta feria
est de confessione ꝑ quã eti
am pugnatur. ꝛ est introitꝰ
confessio ꝛ pulchritudo. Est
autẽ triplex confessio. s. fidei
peccati: ꝛ humilitatis. Qui hꝫ hanc consolatio
nẽ pulchritudo est in conspectu eius. In con
spiciẽdo enĩ deũ humiliamus nos. ꝛ deo simi
les sumus imitando ipsum. Epistola vero. s.
orauit hester ꝛc̃. sumitur de esdra. ix. c. in q̃ est
oratio esdre ꝛ confessio: qui orauit sicut etiaꝫ
Daniel orauit. peccauimus ꝛ iniuste egimꝰ ꝛc̃.
ꝛ ꝑ istã confessionẽ meruerunt remissionem
peccatoꝝ. ꝛ ita ostendit effectus confessiõis.
In alijs ecclesijs legit epistola. Factus est ser
mo dñi. ezech. xviij. c. q̃ etiã loqt de effectu cõ
fessiouis. Euangeliũ egressus ihesus ꝛc̃. Ma
thei. xv. c. est de muliere cananea: q̃ ꝑ confessi-
onẽ fidei. cũ dixit dñe adiuua me: ꝛ ꝑ confessi
onẽ humilitatis cũ dixit. Nã ꝛ catelli ꝛc̃. me-
ruit filie sue sanitatẽ. ꝛ dictũ est ei: mulier ma
gna est fide tua. Quidã autẽ legunt euangeliũ
in quo iudei gloriantes ꝙ essent filij abrahe.
conuincunt non esse filij abrahe: quia nõ faci
unt opera eius: sed esse ex patre dyabolo eius
opera faciendo. Uel vt q̇busdã moris est legi-
tur euangeliũ qd̃ alij legunt feria q̇nta sequẽ-
tis ebdomade de diuite q̇ apud inferos cruci-
abat. p̃remq̧ vocans ꝛ deprecans abraham:
non vt filius exaudit. His consonat illud pro-
pheticũ qd̃ in epistola premittit. ꝙ si vir iustꝰ
genuerit filiũ sanguinẽ effundentẽ. ꝛ vniuersa
detestanda facientẽ. ipse quidẽ in iusticia sua
viuet. filius autẽ eius q̇ operatus est iniquita-
tẽ morte moriat. Cetera q̃ sunt ĩ introitu: gra-
duali: ꝛ offerenda sunt laudes ꝛ orationes iu-
sti. Cõio panis q̃ ego dedero Joh. vi. c. de-
clarat. vñ iustus viuat. s. de carne xp̃i. Et at
tende ꝙ q̇nte ferie ꝓpria olim non habebant
officia. sed a dñicis estiualibꝰ officiabãt. ꝛ ea-
rũ euangelia nõ sunt de ieiunijs instituta: sed
de diuite ꝛ lazaro. ꝛ vidue filio suscitato. Oli
etenĩ nõ ieiunabant: sed vt in dñicis solenni-
zabant. sed postmõꝫ a Gre. iunior q̈dragesime
fuerunt adiuncte ieiunio: prout dictuꝫ est sub
septuagesima ꝛ inofficiate. Et inde est ꝙ vari-
etas epistolaruꝫ ꝛ euangelioꝝ ĩ q̇ntis ferijs re-
peritur. de hoc dicetur sub quinta feria sequẽ
tis ebdomade.

De sexta feria rubrica.

In sexta feria
q̃ est nona dies ieiunij. q̇ nũe-
rus est angelicꝰ. petit ecclesia
liberari ab oĩbus tribuationi-
bus. ꝛ est introitus de necessi
tatibus ꝛc̃. ꝛ fit hoc per angelos. ꝛ maxime ꝑ
angelũ magni consilij. ꝛ ideo legit euangeliuꝫ
Joh. v. c. Erat dies festus ꝛc̃. In quo dr̃ ange
lus dñi descendit in piscinã ꝛ mouebat aqua
ꝛ sanabatur vnus. ideo vnus: qꝛ tm̃ vnitas ec-
clesie sanat. Sed ne in contradictione pec
cemus sicut iudei q̇ dicebant istud prouerbiũ
yronice. patres nostri manducauerunt vuam
acerbã in deserto. ꝛ dentes filioꝝ obstupescũt
i. nos punimur propter hoc ꝙ non est iustum
Ideo legit epistola de ezech. xviij. c. aĩa q̃ pec-
cauerit ipa moriet. Filius nõ portabit iniq̇ta-
tẽ p̃ris nisi imitet p̃reꝫ ĩ malicia. Uindicat eĩꝫ
dñs iniq̇tatẽ p̃rm in filios in his q̇ oderũt euꝫ
extra de reg. iur̃. nisi. i. q. iiij. per totum.

De sabbato rubrica.

Postea vero nõ restat
nisi sabbatis-
mꝰ. ꝛ ẽ ep̃la de sabbato mẽtĩ.
Fr̃es hortamur vos ꝑ sabbatũ
v̈o mẽtis venit ad sabbatũ et̃
nitatis. ꝛ iõ dr̃ euangeliuꝫ de
trãsfiguratõe dñi ĩ q̃ appuerunt tm̃ moyses ꝛ
helyas. quoꝝ exẽplo aĩat ecclesia ad ieiuniuꝫ.
In missa hꝰ diei lectio p̃ia ẽ. Orauit moy-
ses. deutro. xxv. c. s̃a est. Dixit moyses filijs isrl̃
ibidẽ. xi. c. t̃tia ẽ. Orõnẽ faciebãt. ij. Mach. i. c
q̈rta. Miserere nr̃i. eccl̃iast. xxxvj. c. q̇nta est.
Angelꝰ dñi. de q̃ dictũ ẽ sub q̈rta feria t̃tie dñi
ce de aduẽtu. qꝛ ergo ꝓ ordinãdis orat eccl̃ia
cãtat ĩtroitũ. Intret ĩ cõspectu ꝛc̃. ꝛ graduale
ꝓpiciꝰ esto ꝛc̃. ꝛ ꝓtector nr̃ ꝛc̃. ꝛ cõuerter̃ do
mĩe ꝛc̃. ꝛ dirigat ꝛc̃. ꝛ ad dñꝫ cũ tribularer ꝛc̃.
Ad q̇nq̧ lectões flectit genua: vt q̇nq̧ sensus
ordinãdoꝝ a dño dirigant. Qꝛ v̈o oracõi ꝛ
sacerdotes tãq̃ ꝑfectiores et̃nis ĩtẽdere tenẽ-
tur. iñ ẽ ꝙ añ sextã lectionẽ siue añ ep̃laꝫ ñ dr̃
flectamꝰ genua. sic nec ante euãgeliuꝫ Iꝰ ẽt fit
ꝑꝑ reuerẽtiã ap̃lice lectõis ꝛ ꝑꝑ eãdẽ ẽt cãꝫ ad
orõnẽ suꝑ ppl̃m genua ñ flectimꝰ: ꝫ solũ capi

ta icliamꝰ. Rurſuꝫ qꝛ multum valet deꝑcatio
eccleſie aſſidua. quis enim eſt qui non audiat
in tribulationibus. iccirco quinto loco legitur
lectio de tribꝰ pueris de camino ignis libera-
tis. ⁊ ſequuntur gratiaꝝ actiones in cantico.
Benedictus es dñe ⁊c̃. Quia vero officiũ pre
dicationis etiã ad ſubdyaconũ pertinet. Jccir
co ſequitur epiſtola Pauli. i. ad teſſal᷑. vl. c. Ro
gamus vos corripite inquietos. conſolamĩ pu
ſillanimes ⁊c̃. Officiũ eĩ predicatoris eſt alios
corripere ⁊ reliq̃ facere q̃ in epiſtola ipſa docẽ
tur. ⁊ ita epiſtola ipſa pertinet ad ordĩatos ſal
tẽ in ſacris. Deinde ſequit᷑ tractus. Laudate
dñm omnes gentes. in quo omnes inuitãtur
ad dei laudẽ qui miniſtros ſuos ſua miſericor
dia confirmat. Tractus ergo ⁊ canticũ. Bene
dictus es ſunt ordinatoꝝ. Et qꝛ ſacerdotes ĩ
viꝝ ꝑfectũ cõmutari debent. quoꝝ miniſterio
panis ⁊ vinũ tranſſubſtantiantur in corpus ⁊
ſanguinẽ dñi. ĩñ ẽ ꝙ legit᷑ euãgeliũ de trãſfigu
ratione. Aſſumpſit ihesus petrũ ⁊c̃. Mathei.
xvij. c. Debent enĩ transfigurari ita ꝙ in eis nõ
appareat niſi reſurrectio dei. Sed quia in
preſenti vita ſine tribulatione aut vix aut nun
q̃ꝫ eſſe poſſumus. ⁊ ꝓpterea ſemꝑ ad dñm cla
mandũ eſt. inde eſt ꝙ ſequit᷑ offertoriũ. Domi
ne deus ſalutis mee ⁊c̃. ⁊ poſtcõio. Dñe deus
in te ſperaui ⁊c̃. Priuilegiatũ eſt hoc ſabba-
tũ: quia in eo ordines celebrantur.

De ſecunda dominica quadrageſime R.

Ec ſecunda domi-
nica ĩtitulatur dñica vacat.
ꝓ eo ꝙ ꝓprio caret officio.
Jdeo autem caret officio.
nã cũ in ꝑcedenti ebdoma-
da occurrant q̃tuor tempo-
ra in quoꝝ fine ordines cele
brantur: habebat antiq̃ eccleſie ĩſtitutio vt pꝰ
finẽ diei ſabbati inciperet officiũ ordinũ. ⁊ in
die dñica termĩaretur. ⁊ ita officiũ qđ in fine
diei ſabbati incipiebatur vſqꝫ in dieꝫ domini-
cã ꝓtendebatur. ⁊ ſic tunc ipſa dñica proprio
caret officio. lxxv. di. qđ a patribꝰ: extra de tẽ.
or. litteras. veꝝ qꝛ difficile erat a ſexta feria vſꝫ
in diẽ dñicã nil comedere. factũ eſt vt in ſab-
bato ordines celebrent᷑ ⁊ in die dñica q̃ vacat
offõ. Officiũ q̃rte ferie ꝑcedentis repetatur.
Põt etiã dici ꝙ eccleſia ſuſpendit organa ſua
in hac dñica q̃ eſt q̃nta a ſeptuageſima ad ſili-
tudinẽ populi q̃ exiſtens in captiuitate: nec al
tare: nec tẽplũ habuit. imo organa ſua ſuſpen-
dit q̃re ꝓpriũ non hꝫ officiũ. Sicut autẽ domi
nica iſta vacat ab officio ꝓprio. ita ⁊ oẽs q̃in-
te ferie q̃drageſime quondã ꝓprio carebãt of
ficio. ꝓut ſub q̃nta feria dicet᷑. Et attende ꝙ
hec dñica vacat ſolũ cantu diurno. nec vacat
oĩo officio: nec euangelio. ⁊ iđ ſolũ in gradua
li debet intitulari dñica vacat. ⁊ non in anti-
phonario nec in euangeliario. Et in q̃buſdam
eccleſijs dr̃ euangeliũ. Egreſſus: qđ dictũ ẽ in
proxima q̃nta feria. Jn alijs aſſumpſit ihesus
petrũ. Uez in ꝑcedenti dñica dictũ eſt ꝙ ĩ
ipſa dñica armauit dñs militẽ ſuũ q̃tuor car-
dinalibus virtutibus ⁊ gladio verbi dei. ſed qꝛ
vt premiſſum eſt in ſecunda feria. pugna nõ li
bẽter ſuſcipit᷑ niſi premiũ oſtẽdatur. ideo agit᷑
in hac ſecunda dominica de benedictõe que
eſt quinquiplex. ſ. benedictio liberationis: gra
tie: augmenti gratie: contemplatiõis ⁊ glorie.
Quia vero benedictio illa impetratur per ora-
tionem. ideo dominica iſta conſiſtit in oratio
ne. vnde dicit in introitu. Reminiſcere miſera
tionum tuarum ⁊c̃. petens cantu lugubri libe-
rationem a vicijs ⁊ peccatis ⁊ ſpiritibus ĩmũ-
dis. Hec eſt prima oratio ⁊ prima dei benedi-
ctio. ſ. liberationis. Jn epiſtola vero que eſt
Rogamus vos ⁊c̃. prima ad teſſal᷑. iiij. c. petit
ſibi dari ſecundam benedictionem. ſ. gratie. ſi-
ue gratiam ad bene ambulandum. ⁊ bene agẽ
dum dicens. hec eſt enim voluntas dei: vt di-
gne ambulemus: vt ſciat vnuſquiſqꝫ vas ſuuꝫ
poſſidere ĩ ſanctificationeꝫ. ſ. vt ſit celeſte cor-
pus vt celeſtia appetat. ⁊ ĩ honore. ſ. vt ſit deo
dignum templum: quia ſedes dei ⁊ templum
ſpiritus ſancti ſunt noſtra corpora: vt ait apo
ſtolus. Omnis qui caſte ⁊ pie viuit templum
dei eſt. ⁊ ſpiritus ſancti ſedes. Et ĩ hac ſola do
minica idem eſt graduale ⁊ tractus. eo ꝙ ipſa
tota conſiſtit in oratione liberationis. Ora
tio exprimit laborem ⁊ planctum: que duo ſi-
gnificantur in graduali ⁊ tractu. Eſt autẽ gra
duale tribulationes ec̃. Tractus eſt de neceſſi
tatibus ⁊c̃. Alij autem dicunt tractum. Dixit
dominus mulieri qui eſt Mathei. xv. c. Ter-
tia benedictio eſt benedictio augmẽti gratie.
Quarta contemplationis. Quinta benedictio
nis glorie. Quia vero benedictiones huiuſ-
modi non habentur vel conſeruãtur ſine ma-
gna lucta. ideo ĩ nocturno officio de lucta ia-
cob cum angelo ⁊ in vtero agitur: vt exemplo
iacob ſupplantemus fratres noſtros malos. ſ.
ſi quid nobis inferunt iniurie diſſimulantes.
⁊ ſit pugna iſta in vtero rebecce ideſt eccleſie.
Rebecca enim gratia interpretatur. Jn pri
mo reſponſorio in nocturnis agit᷑ de augmẽ-
to gratie. dixit enim yſaac ad filiuꝫ. tolle arma
tua pharetram ⁊ arcum ⁊c̃. Arma predicato-

ris sunt sacre scripture que dicuntur pharetra
quia de eis sumuntur sagitte ad percutiendũ
dyabolum. Jacob igitur idest verꝰ predicator
venatur ⁊ interficit homines bona venatione
⁊ interfectione. s. per arcum sacre scripture. et
in se occidit bestias idest vicia ⁊ peccata scili-
cet porcum luxurie ⁊c̃. ⁊ tunc cenat cũ eo ysa
ac. i. risus. s. dominus qui delectatur in talibꝰ.
Sunt enim ei delicie cenare cum talibus. Un
de secundum responsorium est. Ecce odor fi-
lij mei sicut odor agri pleni idest paradisi. hoc
etiam est id quod supra dicit apostolus vt sci
at vnusquisqꝫ vas suum possidere in sanctifi-
catione ⁊ honore. Sequitur versus qui ma
ledixerit ei sit ille maledictus. Omnes enim q̃
pp̃lo xp̃iano iĩiori maledicũt maledicti sunt:
vt iudei gẽtiles ⁊ alij. Jn tettio responsorio
dicitur. Det tibi deus de rore celi ⁊ de pingue
dine terre habundantiam. esto dominus fra-
trum tuorum seruant tibi tribus ⁊ populi. hec
benedictio datur ecclesie vt omnibus populis
dominetur. Jsta vero tria responsoria sunt se
ptimi toni ad significandum ꝙ ipsa ecclesia ĩ-
petrat nobis gratiam septiformẽ spiritus san-
cti. Jn secundo nocturno in quibusdam ec
clesijs est responsoriuꝫ. Si dominus ⁊c̃. Jn cu
ius versu dicitur iacob erexit in titulum lapi-
dem oleum fundẽs desuper. Quod nos faci-
mus cum imitatione christi bona agimus. vn
gimus enim eum per fidem. cum ipsum homi
nem plenum gratie esse credimꝰ. ⁊ duo respõ-
soria sunt de primo ⁊ vnum de sexto tono q̃a
de christo agunt qui est principium ⁊ finis. et
in sexta etate vnctus fuit oleo leticie pre parti-
cipibus suis. Jn septimo vero respõsorio orat
iacob erue me de manu fratris mei: quia val-
de eum timeo. Ualde enim debet timere san-
ctus ne corrumpatur a malis. Jn octauo re
sponsorio agitur de benedictione contempla
tionis. vnde ibi habetur de lucta iacob cuꝫ an
gelo: quia per orationem debemus luctari cũ
domino donec habeamus statuꝫ contempla-
tionis. Et dixit ei angelus. Dimitte me aurora
est idest satis habes fidem: vel caritatem: vel
gratiaꝫ. Nec debemus dimittere donec de lu
ctatione contra vicia faciat nos contemplati
uos: quia regnum celorum vim patitur ⁊ vio-
lenti rapiunt illud. tunc auteꝫ videtur sine nu-
bilo peccati. Uñ in nono responsorio dicit ia
cob. Uidi dominum facie ad facieꝫ idest sine
nubilo peccati non sine velamine creaturarũ.

Hac ratione ecclesia parisiensis dicitur le-
gere hac die euangelium de transfiguratione
que est benedictio glorie. Et ita patet ꝙ habi-
ta benedictione liberationis: gratie ⁊ augmẽ-
ti gratie ⁊ contemplationis. ⁊ cõsiderato pre-
mio glorie libenter ⁊ fortiter pugnant milites
christi.

De secunda feria rubrica.

Ecunda feria
est de oratione. vnde in epi-
stola que incipit. Orauit Da
niel ⁊cetera. Dani. ix. c. ostẽ
ditur quantum valet oratio
cum ieiunio. Daniel. i. vir de
sideriorum orauit pro populo suo. ⁊ abstinuit
a regalibus cibis. ⁊ vsus est leguminibus. ⁊ iõ
exaudita est oratio eius sicut ei dictum est ab
angelo. Sed quia nil valet oratio nisi que fit ĩ
cognitione dei. ideo sequitur euangeliũ Joh.
viij. Ego vado ⁊ queritis me ⁊ non inuenietis
dicit dominus iudeis. Et iterum. Ego sum de
sursum ⁊cetera. Ego non sum de hoc mundo
⁊ non cognouerunt eum. ⁊ ideo adhuc ma-
nent in peccatis suis. Jbi itaqꝫ diuidit domi-
nus spirituales a carnalibus idest aquas que
sunt sub firmamẽto. ab his que sunt super fir-
mamento. ⁊ ita huic secunde ferie competit o
pus secunde diei. ⁊ ideo introitus est de secũ-
do tono. Carnales eniꝫ non possunt orare de
um: quia non cognoscunt eum. Nam qui in
carne sunt deo placere non possunt. lxxxij. di.
proposuisti. Nempe ea que in introitu gradu
ali offerenda ⁊ communione cantantur. sunt
orationes: consolationes: ⁊ laudes conuerse
gentilitatis. cui dominus exhibuit intellectuꝫ.

De tertia feria rubrica.

Ertia feria est de
opere diei tertie quod ẽ cõ
gregentur aque omnes in
locum vnum. ⁊ terra fructi
ficet. hoc fit quãdo homo
non curat de voluptatibus
carnis ⁊ ieiunat per caritatem. Jeiunium lau-
dabile est vt homo non sit multum curiosus
de cibo corporali: vt dicitur in euangelio. No
lite solliciti esse sollicitudine scilicet suffocãte.
sed sollicitudine prouidentie possumus ⁊ de-
bemus. Jdeo introitus est. Tibi dixit cor meũ
exquisiui te. tertij toni propter opus tertie diei
Jn epistola vero. Factus est sermo domini ⁊
cetera. iij. Re. xvij. c. hortatur ecclesie vt ñ simꝰ
multuꝫ solliciti. ⁊ h pp helyã q̃ pastꝰ ẽ a vidua
sareptẽa ⁊ a coruo. ⁊ ipe ẽt pauit viduã dicẽs.

Non deficiet farina ydrie idest gratia de cor-
de. ꝛ oleum de lechito idest gratia seu vnctio
spiritualis desuper. Hoc idez hortatur per euā
gelium super cathedrā moysi ꝛc̄. Math. xxiij.
c. vbi sequitur vnus est magister vr̄ ꝛ vnus est
pr̄ vr̄ q̇ in celis est q̇ hꝫ curā de oībus. Rursus
sareptena mulier ī ītroitu affectū ad xp̄ꝫ oñdit
dicēs. Tibi dixit cor meū. In graduali seipam
cōsolat̄ ꝛ hortat̄ dicēs. Iacta cor tu. In offe-
renda miaꝫ petit. In cōione q̄i secura se mira-
bilia narraturā ꝑmittit. d. Miserere mei deus
ꝛ narrbo mirabilia tua.

De quarta feria rubrica.

[Q]uarta feria est de penitentia q̄ feria est dies pēi-
tentie. In illa eiꝫ traditus ē sal
uator. ꝛ oñdit̄ in ep̄la Orauit
hester ꝛc̄. hester. xiij. c. q̄ꝫtū eaꝫ
orō faciat efficacē. Per orōnē hester q cū re-
gina existeret īduta fuit cilicio īpetrauit suspē
sionē naamā in patibulo qd̄ ꝑauerat mardo-
cheo. Qr vero penitentia concipit̄ timore iu-
dicij. iō de ps̄. penitentiali q̇ ītitulat̄ ꝑ octauā
resurrectōis. s. Dñe ne in furore sumit̄ introit⁹
ne derelinq̄s me ꝛc̄. Qr vero non valet penitē
tia nisi imitet̄ xp̄m. iō seq̄tur euangeliū. Ascen
dens ihesus ꝛc̄. Mathe. xx. c. de cruce xp̄i. vbi
habet̄. Ecce ascendimus hierosolimā. ꝛ sequi-
tur ibidē de filijs zebedei q̇ petierunt vt vn⁹ se
deret a dextris ꝛ ali⁹ a sinistris. ꝛ dixit eis do
minus. potestis bibere calicē quē ego bibitur⁹
sum ꝛc̄. q̇ nō bibit de calice penitentie n̄ bibet
de calice glorie. ꝛ postponit se xp̄s apostolis ī
exemplum qui de hoc irascebantur.

De quinta feria rubrica.

[Q]uinta feria ē de pi
scibus ꝛ auibus. i. de nō cōfidentibus
in dño ꝛ cōfidentib⁹ in homīe
de q̇bus habet̄ in ep̄la. Male
dictus hō q̇ cōfidit ī hoīe. Ier̄.
xvij. c. ꝛ ponit brachiū suū ꝛc̄. ꝛ p⁹ bn̄dict⁹ vir
q̇ cōfidit in dño. Et hec oñdunt̄ ꝑ euangeliuꝫ
hō q̇dā ꝛc̄. Luc. xvi. qd̄ est de diuite ꝛ lazaro.
Diues enī nō cōfidebat in dño. ꝛ iō ī inferno
positus est. pauꝑ enī cōfidebat. ꝛ iō in sinu A-
brahe req̇escit. In offertorio vero p̄cat⁹ est
moyses ꝛc̄. oñditur ꝙ orō iusti efficax ē. Mo
yses enī erat ouis: qꝛ mansuetissimus hominū
fuit. ꝛ est forma ieiunij. ꝛ placationē impetra-
uit suꝑ irā q̄ dñs iratus erat iudeis ꝑpter vitu
lū cōflatilē. Rursus q̇dā hodie legunt euange
liū in quo docet dñs non in hoīs: sed soli⁹ dei
testimonio cōfidendū. de seipso eiꝫ loquēs ait
sꝫ carnis fragilitatē. si ego testimoniū ꝑhibeo
de memetipso testimoniū meū nō est ver. ꝛ. ī.
ab hoīe testimoniū nō accipio. ꝛ. ī. habeo testi
moniū maius ioanne. His consonet ꝑmissa le
ctio de Ier̄. Maledictus hō q̇ cōfidit in hoīe
ꝛc̄. ī. Benedictus vir ꝛc̄. q̇ cōfidit in dño. Cō
fidens igitur orat in introitu ꝛ in graduali. et
etiā in offerenda in ꝑsona moysi ī q̄ fit verbo-
rum repetitio: qꝛ sepe ad dñm ꝓ populo inter
cessit. de hoc etiā dictū est sub secunda domi
nica post epiphaniam. Cōmunio qui man
ducat. Ioh. vj. c. ostendit quid vtilitatis proue
niat confidenti. s. ꝙ in christo maneat. ꝛ chri-
stus in eo. ꝛ hec cōmunio bene cōgrueret sab
bato ante dominicam palmarum. Notādū
autem est ꝙ sicut precedens dominica vacat
ab officio prout ibi dictuꝫ est. ita ꝛ omnes q̇n
te ferie in quadragesima quondaꝫ proprio ca-
rebant officio. excepta forte quinta feria cene
domini. Illa tamen mutuat introituꝫ a tertia
feria illam precedenti. Nam sicut quelibet q̇n
ta feria auctoritate melchiadis pape de cō. di.
iij. ieiunium soluta erat a ieiunio. ita ꝛ ab offō
Unde beatus Grego. nullum in quinta feria ī
stituit officium. nihilominus tamē hore ꝛ ma
tutine ac vespertinum officium cantabantur.
Unde necessariuꝫ erat vt super benedictus et
magnificat antiphone de euangelijs aliorum
dierum sumpte dicerentur. sed Grego. ij. insti-
tuit ieiunium ꝛ officium quinte ferie. ea tamē
que prius instituta erāt de matutinis ꝛ vesꝑ-
tinis officijs nō mutauit. ꝛ īde est ꝙ antipho-
ne que cantantur super benedictus ꝛ magni-
ficat in quintis ferijs non consonant euange
lijs illius diei. de hoc in quinta feria preceden
tis ebdomade dictum est.

De sexta feria rubrica.

[S]exta feria agit de oper̄ se
xte diei in qua factus est ho-
mo. ꝛ hortatur nos ecclesia ad
mansuetudinem ꝛ pacientiaꝫ
vt omnem iram de cordibus
nostris remoueamus. ꝛ hoc exemplo Ioseph
ꝛ christi. Et est epistola dixit ioseph geñ. xxxvi
c. de ioseph qui multa passus est a fratrib⁹ su-
is. ꝛ tamen sublimatus est velint nolint. In e-
uangelio. Mathei. xxi. monemur ad predicta
exemplo christi. homo erat paterfamilias qui
plātauit vineā. i. iudaicū ppl̄ꝫ ꝑ doctrinā leḡ .
ad vltimū misit filiū suuꝫ ad cultores vinee ad

quos prius miserat seruos quē interfecerunt.
per hoc autē .s. mansuetudinē ⁊ pacientiā sa-
tiabimur in futuro. Vñ introitus est. Ego aūt
cū iusticia apparebo in cōspectu tuo. satiabor
dum manifestabitur gloria tua. Ad tolerādas
etiā psecutiones ꝑpter iusticiā hortatur ī gra
duali. Ad dñm cum tribularer. ⁊ in offertorio
Dñe in auxilium ⁊ cōione. Tu dñe seruabis.

De sabbato rubrica.

Sabbatum ē cō-
uer-
sione vel confessione: ꝑ que
homo cessat ab opere serui-
li. ⁊ sic sabbatizat ⁊ r̃cipit be
nedictionē a dño qui bene-
dixit diei septimo. Ad hoc autē instruimur ꝑ
legem domini ⁊ gratiam spiritus sancti. vnde
introitus est de lege. Lex domini ⁊c̃. ⁊ est pri-
mi toni: quia conuersio ad deum est principi-
um bone vite. vnde sequitur conuertens aīas
tes. Sequitur. Justicie domini recte letifican-
tes corda quia dant sabbatuz spirituale. ⁊ hec
principaliter habetur per gratiam quod ostē-
ditur per epistolaz. Dixit rebecca ⁊c̃. geñ. xxvij.
c. Jn q̃ habet̃ ꝙ r̃becca monuit iacob vt affer
ret patri suo ysaac duos edos ꝑ rebeccaz gra-
tia dei intelligitur q̃ nos monet ⁊ inspirat no-
bis offerre deo abhominationē de peccato. ⁊
confessionē que per edos designatur. Edus
enim animal fetidū est. ⁊ habz carnes sapidas
Cum enim homini fetet peccatū suū confitet̃
illud quod valde placet deo ⁊ angelis eius q̇a
gaudiū est angelis dei super vno peccatore pe
nitentiā agente. Sequitur autē in epistola.
De rore celi .i. de gratia celesti ⁊ de pinguedi-
ne terre .i. habundantia tp̃alium fit benedictio
tua. ⁊ preponit de rore celi: quia boni spiritua
lia preponunt tp̃alibus. ⁊ postea sequit̃ de pi-
guedine terre: quia primū querite regnū dei. ⁊
hec oīa adiicientur vobis. Boni enī omia ha
bent. Unde apostolus tanq̈ꝫ nihil habētes. ⁊
omnia possidentes extra de priui. nimis. Ma
li similiter petunt benedictionē q̇ ꝑ Esau desi-
gnant̃: sed qꝛ ipsi p̃ponunt tp̃alia sp̃ualibꝰ. dr̃
eis de pinguedine terre ⁊ de rore celi erit be-
nedictio tua. Et si enī habeant aliq̃ sp̃ualia: tñ
eis p̃ponunt tp̃alia. Sequit̃ responsoriū. bo
nū est confiteri dño ⁊c̃. q̄i diceret ecclesia: ex
quo ꝑ conuersionē ⁊ confessionē peccati ⁊ re
probationē habet̃ benedictio ⁊ tp̃alia ⁊ sp̃ua
lia. Bonū est cōfiteri dño. Jtē habet̃ ī euā
gelio Luc. xv. hō q̇dā habuit duos filios ⁊ pe-
tijt vnꝰ dicēs. Da mihi ptē her̃ditatis q̃ me cō
tingit. ⁊ diuisit illis subāz suā. ⁊ postq̈ꝫ ille cō-
sumpsit oīa. postea fuit tāta fames in terra ad
quā venit vt cōpelleret̃ fame esse porcariꝰ .i. su
bulcus. ⁊ dixit reuersus ad se. q̈ꝫti mercenarij
⁊c̃. Qñ enī hō oīa bona sua amisit ꝑ peccatuz.
nō hꝫ q̇d comedat ⁊ ꝑmittit ita deus ipꝫ cade
re vt arguat eū a malicia sua vt legitur. Jer̃. ij.
circa mediū ⁊ moriat̃ fame. ⁊ dicat quot sṫ .s.
in ecclesia q̇ habent iocunditatē mētis. ⁊ ego
fame pereo. Reuertar in domū p̃ris mei. vnde
in exo. ix. habetur ꝙ epyptij cōpellabant filios
israel exire de egypto. tunc recipit̃ ⁊ datur ei
prima stola .i. gratia. ⁊ ita in euangelio habet̃
de conuersione. Rursus tā in euangelio vbi
agitur de duobus filijs q̈ꝫ in epistola. vbi agit̃
de iacob ⁊ ioseph duoꝝ ppl'oꝝ: iudaici: vꝫ ⁊ gē
tilis significatio continetur. iudaicus gratiam
spiritualem amittit. gentilis vero cōuersus ad
penitentiam de lege dñi in introitu gloriatur
⁊ cantat. Jn graduali vero domino confitet̃.
⁊ laudat. in offerēda oculos suos petit illumi-
nari ne dormiat vt inimicus non p̃ualeat ei.
Et attende ꝙ rōnabiliter in secunda q̈dra-
gesime ebdomada legitur euangeliū de filio ꝓ
digo reuertente ad p̃rem: qꝛ gentilis populus
ꝑ doctrinā legis ⁊ euangelij ad creatoris cul-
tū reuertit̃. ⁊ quis penitēs ꝑ fidē ⁊ operatiōeꝫ.
vel ꝑ duo p̃cepta caritatis dño reconciliatur.
Cōmunio est. oportet te. Luc. xv.

De dominica tertia quadragesime R̃ica.

Tertia dñica ē cōfessiōis. ⁊
q̈rta r̃fectōis. Sicut
eī supra dictū ē dñs ī pria dñica q̈
dragesime armauit militē suū. ī se
cūda oñdit ei p̃miū: āmō ergo nō
restat nisi vt oñdat̃ via: qꝛ ꝑ cōfessionē ⁊ refe-
ctionē illuc venit̃. Est ergo dñica ista cōfessio
nis. Est āt duplex cōfessio .s. peccati ⁊ laudis:
q̈s h̃re dꝫ hō. Per humilitatē eī cōfessiōis ex-
pectat hō a deo oia q̃ expectat .s. liberationē ⁊
donū gr̃e. ⁊ oīa alia bona. Vñ introitꝰ ē oculi
mei sꝑ ad dñm ⁊c̃. ⁊ ē septimi toni: qꝛ ꝑ septi-
formē gr̃az sp̃s sācti euellit̃ hō de laq̇o dyabo
li. Per cōfessionē eī scrutāt̃ mala. ⁊ iō fit sta-
tio ad scm̃ Laurētiū: q̇ ꝑ cōfessionē liberatꝰ ē
hec hūilitas liberauit ioseph de manibꝰ fratꝝ
suoꝝ ⁊ de carcere. ⁊ iō cātat̃ de ipso ī offō no
cturnali. Adhuc dñica ista. vi. ē a dñica. lxx. et
vj. feria dñs crucifixꝰ ē. ⁊ iō fit mētio de passi
one dñi: q̃ ꝑ ioseph significat̃. ⁊ ita ēt ipsi diei
cōpetūt q̃ dñr. Nā xp̃s ꝑ hūilitatē liberatꝰ est
ab īsidijs frꝫ suoꝝ .i. iudeoꝝ ⁊ exaltatꝰ ē ī toto
egypto .i. ī mūdo. ⁊ ita q̃ l'r̃alit̃ acta sṫ circa io-
seph sp̃ual'r sṫ facta erga xp̄ꝫ ⁊ noct̃nū officiū
ordinē cōmittat̃ historie. Cū enī ī p̃cedēti do-

minica cantatum fuerit de iacob in hac succi-
nitur de ioseph: qui venditus a fratribus. illos
in fame ditauit. ⁊ christus a iudeis crucifixus
sua morte humanum genus r̄demit. ⁊ redimē
do a demonio liberauit: prout in euangelio le-
gitur hodierno. Ceteruʒ qualis debeat esse
confessio ostendit apostolus in epistola. Fra-
tres imitatores mei estote ⁊c̄. ad eph. v. c. Prio
enim esse debet in humilitate. s. vt humiliemus
nos deo. ⁊ ita in nouitate vite ambulemus. Se
cundo in perseuerantia. s. vt homo non redeat
ad vomituʒ. ⁊ vt infamia peccati remoueatur.
vnde dicit fornicatio autem ⁊ īmundicia no-
minentur in vobis ⁊c̄. hoc fit per perseueranti-
am in bona vita. Ad hoc idem hortamur in
euangelio in fine in quo ostēditur ꝙ gratia ex-
pellit peccatum. Erat inquit ihesus eiiciens de
monium ⁊c̄. Luc. xi. c. ⁊ Mathe. xiiij. ihesus. i.
gratia. Iste idem demoniacus cecus dicitur a
Matheo ⁊ Beda cecus inqt Beda videt. mu
tus loquitur. possessus a demonio liberatur. ⁊
cum eiecisset demonium locutus est mutꝰ: q̇a
quando data est homini gratia confitetur ⁊ lo
quitur in confessione. Postmodum ostendit
dominus stabilitatem regni sui per indiuiduaʒ
caritatem ⁊ instabilitatem regni dyaboli. Om
ne inquit regnum in seipsum diuisuʒ desolabi-
tur. ⁊ sic regnum dyaboli ⁊ suorum: qui diuisi
sunt a deo destruetur. Sed regnum dei manet
in eternum. ⁊ ita inuitat omnes homines ad re
gnum suuʒ quod manet propter hoc debet ho
mo perseueranter agere opera confessionis: qꝛ
per ea habebitur regnum celoruʒ. ⁊ ideo respō-
sorium est. Exurge domine non preualeat ho-
mo. i. dyabolus qui nobis intendit auferre re-
gnum celorum. Hoc igitur intendit ecclesia vt
simus perfecti in confessione. ⁊ similiter perfe-
cte moriamur peccatis: vt per bonam vitā etiā
infamia peccati deleatur. sicut dicit dominus
per Iere. perdam babilonis nomen. hoc dicit
quia gratia expellit peccatum ⁊ infamiam. seq̄
tur ⁊ reliquias ⁊ germen babilonis ciuitatis. i.
memoriam delectabilem: vt scilicet homo do-
leat quando ad memoriaʒ reducet. Rursus q̇a
sicut in euangelio dicit᷑. Surdus audiuit ⁊ mu
tus verba dei narrauit. ideo dicitur in introitu
Oculi mei semper ad dominum. ⁊ ne iteruʒ de
ficiat misericordiam implorat subdens. respice
in me. ⁊ in graduali. exurge domine. deīde vox
quondam muti fecunda facundia cuius os a-
peruit sapientia preces suas ingeminat. ⁊ decē
ti similitudine in tractu perorat dicens. Ad te
domine. In offerenda iam loquens predi-
cat iusticias domini rectas. eo ꝙ a se humilia-
to demonium exierat. sed ad iudaicum popu-
lum superbientem spiritus īmundus redierat.

In cōmunione de muto factus orator gra-
tulatur. ꝙ sicut passer inuenit sibi domuʒ ⁊ tur
tur nidum.

De secunda feria rubrica.

IN dominica
precedenti dictuʒ est ꝙ do
minus saluat per confessio
nem. In hac vero secunda
feria ostenditur ꝙ dominꝰ
saluat etiam baptismū. sʒ qꝛ
baptismus datur per trinitatem. ideo de trini-
tate est introitus. In deo laudabo verbuʒ. ⁊ po
nitur ibi ter hoc nomen deus. ⁊ est de tertio to
no ꝙ totuʒ contingit propter hoc quod loqui-
tur de trinitate. Epistola vero naamā prin-
ceps ⁊c̄. que est. iiij. Re. v. c. est de naaman queʒ
misit rex syrie dominus suus ad helyseum vt sa
naret eum. ⁊ precepit ei vt ī iordane se lauaret
septies. ⁊ fieret eius caro sicut caro pueri. ⁊ ita
factum est. Iordanus interpretatur descensus
humilitatis in qua ecclesia mūdari petit. ⁊ hoc
facit ad preceptum domini querens per humi
litatem salutem in aqua que est inferior creatu
ra. Postmodum sequitur responsorium. de
us laudem meam ne tacueris. In quo ecclesia
humiliat se per confessioneʒ. ⁊ est tertij toni ra
tione predicta. In euangelio vero dixerunt
pharisei ad ihesum. Luc. v. c. ostendit dominꝰ
ꝙ non sunt missi ꝓphete nisi ad humiles. sicut
helyseus ad naaman ⁊ helyas ad viduam. ⁊ o-
stendit superbiam iudeorum. postea dicit: Ihe
sus autem transiens per medium illorum ibat.
ad significandum ꝙ humilis quicquid sibi fiat
viam suam non derelinquat.

De tertia feria rubrica.

Ertia feria est de
oratiōe ⁊ misericordia: per
que etiam saluat dominus.
Unde introitus est. Dū cla
marem ad dominum. Epi-
stola vero mulier quedam
⁊c̄. ⁊ est quarto li. Re. iiij. c. de vidua cuius filios
creditor in seruitutem redigere contendebat.
⁊ eius vasa oleo repleuit helyseus dicens ei. ꝙ
de parte olei redderet debitum quod debebat.
⁊ de reliquo ipsa ⁊ filij sui viuerent. Uidua ē ec
clesia cꝰ sponsus xp̄s nō est pn̄s corporalit᷑ siue
visibilit᷑: q̄ vēit ad xp̄ʒ creditores s᷑ demōes. vn̄
dyabolꝰ exactor dr̄: qꝛ pecuniā suā. i. īmūditiā
a nobis exigit cū vsur̄. Un̄ ysa. xiiij. c. qūo ces-

sauit exactor quieuit tributum. Sed christus ꝑ
opera misericordie liberauit nos ab huiusmo-
di creditore. Et petitur huiusmodi liberatio in
responsorio. Ab occultis meis munda me do-
mine. Euangelium vero qđ est Math. xviij.
c. est de misericordia. s. si peccauerit in te frater
tuus corripe eum. si ignorat doce. si penitet di-
mitte. non dico septies: sed etiam septuagies se
pties. i. quotiens peccauerit dimitte. Rursus
vidua pro filijs ad helyseum orans dicit in itro
itu. Ego clamaui. ꝛ in graduali. ab occultis. De
mũ precibus exaudita: gratias agit in offerẽda
dextra domini. Et docet in cõmunione. Domi
ne quis ꝛc̃. quales se debeant exhibere qui vo-
lunt oleum misericordie. s. qui volũt requiesce-
re in monte ingrediantur sine macula ꝛ operẽ
tur iusticiam.

De quarta feria rubrica.

In quarta feria agitur de impletione manda-
torum per quam dominus
etiam saluat: sed quia ꝑ gra-
tiam est impletio mandato-
rum. ideo est introitus. Ego autem in domino
sperabo. ꝛ est primi toni ad ostendendũ ꝙ spez
debemus ponere in solo deo. Epistola vero ho
nora patrem ꝛc̃. est de exo. xx. c. In qua sunt in
stituta vel distincta precepta domini. honora
patrem ꝛ matrem ꝛc̃. In respõsorio vero pe
titur gratia. in quo ostendit homo infirmitatẽ
suam dicens. Miserere mei deus quoniam in
firmus sum. quasi diceret. non possum per me
adimplere mandata. In euangelio accesse-
rũt ad ihesum ꝛ cetera. Mathe. xv. c. redargu-
it dominus iactantiam iudeorum. qui magis i
nitabantur traditionibus hominum ꝙ̃ dei. et
reprehendebant discipulos domini de traditi
onibus legis vel seniorum. Quibus domin⁹ di
xit ypocrite ꝛc̃. non lotis manibus manduca-
re non coinquinat hominem ꝛ ostendit per q̃
saluamur ꝛ iustificamur. In hac quarta fe-
ria fit primo scrutiniuz: prout in proxima quar
ta feria dicetur.

De quinta feria rubrica.

In quinta feria ostẽdit ecclesia non esse salutem
nisi a domio. ꝛ maxime per
virtutes. Unde introitus est
Salus populi ego sum ꝛc̃. ꝛ est quarti toni pro
pter quatuor cardinales virtutes. Epistola
vero factum est verbuz ꝛc̃. est de Jere. vij. c. vbi
dicit̃ bonas facite vias vestras: ꝛ studia vestra
ꝛ hoc propter bona opera virtutum. ꝛ reprehẽ
duntur iudei qui credebant se non posse dam-
nari: quia habebant domini templum. ꝛ omẽs
alios damnatos esse dicebant. vnde sequit̃ re-
spõsorium. Oculi omnium ostendens ꝙ in so-
lo deo sperandum est. Euangeliũ vero Sur
gens ihesus. Luc. iiij. c. est de sanatione socrus
petri. per quod ostenditur ꝙ in solo deo sperã-
dum est: quia ab ipso ꝛ per ipsum salus mentis
ꝛ corporis est. In alijs vero ecclesijs legit̃ euã-
gelium sequentis dominice. Abijt ihesus ꝛc̃. ꝛ
aliter incipit operamini. ĩ quo improperat do-
minus turbe ꝙ magis curabant de salute cor-
poris ꝙ̃ mentis. qñ voluerũt eũ facere regẽ p⁹
miraculum factum de saturatione quinꝗ mi-
lium hominum. de duobus piscibus ꝛ quinꝗ
panibus. ꝛ hortatur eos dicens. Operamini
non cibum qui perit: sed qui permanet in vitaz
eternaz. Cui congrue premittitur premissa lec
tio Jere. vbi dominus promittit se habitaturũ
cũ eis. ꝛ sic quasi regem futuꝝ eoꝝ qui talem ci-
bum fuerunt operati: vt calumniã non faciant
innocentẽ ꝛc̃. sanguinẽ non effundãt ꝛc̃. Rur
sus itroitus. s. salus populi. vox est dñi populuz
cõsolantis. Graduale offertoriuz ꝛ cõio. voces
sunt populi de regis gratia confidentis. In
hac autẽ q̃nta feria in q̃ agit̃ de salute fit statio
ad sanctos Cosmã ꝛ Damianũ. q̃ medici fuerũt
ꝛ hoĩes corporaliter ꝛ spiritualiter sanabãt. iõ
de ipsis fit mentio in collecta.

De sexta feria rubrica.

In sexta feria q̃ ẽ di
es crucis o-
stenditur ꝙ ꝑ crucem est sa-
lus. Uñ itroitus ẽ. Fac me-
cũ signũ in bonũ. i. crucẽ ma
iorẽ caritatẽ nemo hꝫ. i. maius signũ caritatis.
ꝙ̃ vt aĩaz suã ponat q̃s ꝓ amicis. Ep̃la võ. Con
uenerunt ꝛc̃. q̃ est numeri. xx. c. est de moyse q̃
bis ꝑcussit petrã ꝛ fluxerunt aq̃ vt biberent ho
mines ꝛ iumenta. Per binã ꝑcussionẽ duo li-
gna crucis intellige. petra xp̃s est ꝛ fluxerũt aq̃
doctrinaꝝ ꝛ grãꝝ: vt possit bibere totũ gen⁹ hu
manũ. Rñsoriũ est. In deo sperauit cor meũ
ꝛ adiutus sum: q2 ĩ sola cruce ꝑfecta est humãi
generis saluatio. In euãgelio võ venit ihesus ĩ
ciuitatẽ ꝛc̃. Jo. iiij. c. oñdit dñs ꝙ nõ solũ ꝓ no
bis crucez sustinuit: sꝫ ꝛ multos alios labores.
Uñ seq̃t̃ ibi. ihesus ergo fatigat⁹ ab itinere ꝛc̃.
ꝛ dicunt̃ ibi octo ĩ q̃b⁹ instruxit dñs samarita-
nã: q̃ patẽt ĩ euãgelio. ꝛ iõ rñsoriũ ẽ octaui toni
Cõmunio est qui biberit. Jo. iiij. c.

De sabbato rubrica.

IN sabbato
ꝯo ondit̃ ꝙ dñs saluat ꝑ
iusticiã ⁊ miaꝫ. Uñ eplã.
Erat vir Da.xiij.c.loqt̃ de susanna q̃ saluata ẽ ꝑ
iusticiã. Euangelium est de muliere dep̃hen
sa in adulterio quam dominus liberauit ꝑ mi-
sericordiam. Ecce quomodo euangeliuꝫ ⁊ epi-
stola concordant: quia ergo adultera in euãge
lio saluata est per misericordiam. ideo vidẽs ec
clesia infirmitatem filiorum suorum petit se li-
berari per misericordiã in introitu dicẽs. Uer-
ba mea auribus percipe domine. ⁊ est quiti to-
ni propter quinqꝫ que ponunt̃ in collecta q̃ est
talis. Presta q̃s omnipotens deus vt qui se af
fligendo carnem ab alimentis abstinent sectã
do iusticiam a culpa ieiunent. i. a delectatione
quinqꝫ sensuum. sicut Daniel: Susanna: ⁊ Joa
chim. Misericordiam dei non consequentur:
qui sic non ieiunant. Sequitur versus intro
itus semiplenus. s. Rex meus ⁊ deus meus. Et
ideo notandum est ꝙ in introitibus aliquãdo
duplex versus ponitur. aliquãdo dimidius. fre
quentius vnus. duplex vt ĩ introitu defuncto-
rum. Requiẽ. versus. Te decet ⁊c̃. ⁊ ali⁹. Exau-
di orationẽ ⁊c̃. Quia oramus pro defunctis ꝓ
pter stolam corporis ⁊ anime: quas rogamus
eis dari. Dicitur tunc etiam secundus versus:
quia succedit in locum illius versus gloria pa-
tri: qui in officio defunctorum tacetur. pro eo
ꝙ mortui trinitatem vlterius laudare nequeũt
ad cuius laudem pertinet ipse versus. Sepius
vero vnus dicitur: quia ad vnuꝫ tantũ. s. ad de-
um vertere nos debemus. Dimidius auteꝫ hic
ponitur: quia qui misericordiam dei impetrat.
suam debet imperfectionem in operibus con-
fiteri. p̃s enim opus significat. Post episto-
lam sequitur responsoriuꝫ. Si ambulẽ ⁊c̃. ꝙ sic
ei respondet. quem dominus liberat. nullus ei
nocere potest. igitur si ambulẽ in medio vmbre
mortis non timebo mala ⁊c̃. vmbre mortis est
mors temporalis. quasi diceret. ⁊ si transeant
per mortem temporalem non est timenduꝫ. Ex
quo deus adiuuat. Et sequit̃ versus. virga tua
⁊ baculus tuus ipsa me consolata sunt: quia tri
bulationes domini consolantur hominem bo
num. Est autem primi toni: quia in solo deo po
nenda est spes. In euangelio vero perrexit ihe-
sus. Joh. viij. ostendit se dominus auctore mi-
sericordie cum dixit mulieri adultere. Uade et
amplius noli peccare. Item misericordia fuit
quando dixit. qui sine peccato est vestrum: pri
us mittat in eam lapidẽ. iij. q. vij. sane. In of-
fertorio petit similiter per misericordiã liberari
cũ dicit. gressus meos dirige. ⁊ pertiet ad octa-
uam resurrectionis. Post cõio vero ad beatitu
dinẽ que est nemo te ioh. viij. c. Illud autem
notandũ est ꝙ in huius sabbati cõpletorio an-
tiphona. Media vita cantatur: eo ꝙ nunc me
diana quadragesime incipiat ebdomada. q̃ ve-
ro eam in precedenti. vi. feria cantant. numerũ
dierum ieiunijs afflictorum attendunt. hãc ita
qꝫ sub breuiloquio duximus exponenda. Me
dia vita xp̃s est. ipse enim mediator est dei ⁊ ho
minũ. x. di. quoniam. Ipse est via veritas ⁊ vita
viij. di. qui contenta. ip̃e quidem sanctus. Ipse
deus. Ipse fort]. Ipse misericors ⁊ saluator. ad
xp̃ꝫ ergo sermo dirigitur. O media vita. i. o xp̃e.
Uel media vita sancta trinitas est que est in se
vita ⁊ nobis vita media. i. sufficiens ⁊ cõis ad
quaꝫ sermo dirigitur. O media vita. i. o sancta
trinitas. ideoqꝫ subdistinguitur sancte de⁹: san
cte fortis: sancte im. i. pater ⁊ fili. ⁊ spiri. sanc. a
quo ⁊ per quem ⁊ in quo saluamur. ⁊ ideo sal-
uator etiam trinitas appellatur. ad quencunqꝫ
tamen sermonem dirigimus adiutorium que-
rimus: quia in morte sumus in miserijs presen-
tis vite. petimusqꝫ ne tradat nos amaritudini
mortis eterne. Uel supple o domine nos existẽ
tes in vita media sumus in morte. Prima fuit
vita iusticie ⁊ ĩnocẽtie: ĩ q̃ creatus est hõ. scd̃a
est vita peccati ⁊ miserie ĩ qua lapsus ẽ homo.
tertia erit vita immortalitatis ⁊ glorie. ad quaꝫ
reparabitur homo. Nos igitur dum sumus in
media vita. sumus in morte. quia vita peccati
mors est vite iusticie. ⁊ ideo querimus adiuto-
rem. Alie ecclesie dicunt medio vite: quia eniꝫ
nunc est medium quadragesime que vitaꝫ pre-
sentem que sine peccatis non ducitur represen
tat. merito dicitur antiphona ipsa in morte. i. ĩ
peccatis que ducunt ad mortem. Et quia in e-
pistola fit mentio de Susanna. ideo propter e-
quiuocationem vocabuli fit hodie statio apud
sanctam Susannam.

De dominica quarta quadragesime. Rica.

SEquitur domi-
ca qrta
ĩ qua agitur de superna hie
rusalem. Et quia in terra il-
lam venitur eo duce quo fi
lij israel venerunt in terram
promissionis: prout sub sep
tuagesima dictum est. ideo nunc legitur exod.
vbi dicit dominus videns vidi afflictioneꝫ po-
puli mei qui est in egypto. ⁊ descendi vt libera-
rem eos de manu pharaonis. Sicut autem
dñs liberauit populũ ꝑ plagas missas per pha-
raonẽ. sic ⁊ ꝑ plagas liberat de manu dyaboli

qui non vult dimittere nos nisi in manu forti.
sicut ibi habetur. Prima plaga est conuersio
aq̃r ĩ sanguinẽ: ꝑ quã peccatũ ĩfidelitat⁊ signi-
ficat᷑ ꝑ alias plagas significat᷑ ꝙ hõ ꝑ multas
tribulatiões ⁊ penas quas habet dũ moratur
in peccato cogitur redire ad dominum sicut ð
filio prodigo legitur. Legitur ergo exoð. quia ꝑ
fidem est exitus a seruitute dyaboli. ⁊ per bap-
tismuz qui significatur per mare rubrum. ⁊ per
impletionem mandatorum. Qñ vero hõ talis
est facit seipsum tabernaculum dño. qui vero
non faciet ei hoc tabernaculum. nec ipse faci-
et in futuro. Post exodum sequitur liber leui-
tici qui est tertius in penthateuco qui pertinet
ad leuitas qui debebant dño offerre sacrificia.
Unde liber est oblationũ. Ex quo enim homo
implet mandata ⁊ facit se tabernaculum dño.
non restat nisi oblationes deo offerre. Debet
tamen sal apponere ĩ omni sacrificio suo: quia
cuz discretione debet omnia facere. quia ergo
tales debent esse mundi ab omni peccato: ⁊ of-
ferre dño hostiam mundam sanctam ⁊ imma-
culatã: ideo sequitur in leuitico de mundatiõe
lepre. ⁊ dicitur ibi multotiens sancti estote qm̃
ego sanctus sum. ⁊ quia hoc fit in solennitate
cordis ⁊ debent omnia fieri cum gaudio. ideo
postea in eodẽ libro agitur de solennitatibus.
Rursuz quia nullus ita perfectus est: quin pec-
cet aliquando saltẽ venialiter. ideo ibi habetur
de dubitatione moysi ad aquas contractionis
qui nec propter hoc dimisit opus spirituale fa-
cere vt ad vocem suã fluerent aque cum dixit.
Ascendat puteus. i. doctrina sacra. Leteꝝ sicut
mulier ostendit ex vna parte pomũ filio suo. et
ex alia inimicũ vt veniat ad se. similiter ⁊ domi-
nus. Iuxta illud osee. xi. c. In funiculis Adam
traham eos in vinculis caritatis. Unde in offi-
cio nocturnali ostendit inimicum qui non vl't
dimittere populum nisi in manu forti ⁊ in ma-
nu diuĩa per predicatores. ⁊ ideo primũ respõ-
soriũ est. Locutus est domin⁹ ad moysen ⁊c̃.
Siquidẽ moyses ex aquis assumptus est xp̃s ꝑ
quẽ liberemur ab huiusmodi inimico. vel quili-
bet predicator qui ex aquis scripture debet as-
sumi. ⁊ est quarti toni: quia quatuor mõis nos
affligit dyabolus. s. interficiendo mares. i. bõa
opera. vel virtuosos quos submergit in flumĩe
deliciaꝝ huius mundi. ⁊ cogit seruire ĩ luto lu-
xurie. ⁊ latere auaricie. ⁊ palea inanis glorie.
Porro quidẽ quia populus in illa septuagena-
ria captiuitate fleuit super flumina babilonis.
⁊ in fine cyro permittente letabundus exiuit. ⁊
gratulans hierusalẽ introiuit. ideo cum in pr̃ia
dominica populus captiuatus fleuerit dicens
circumdederunt me. Et in secũda orauerit di-
cens. Exurge. In tertia quoqꝫ orauerit dicens.

Esto mihi. In quarta consolationẽ accepit di-
cente dño. inuocauit me: ⁊ ego exaudiaz eum.
In quinta etiã rursus orationi institerit dicẽs.
Reminiscere. In sexta vero dario licentiaz tri-
buente consolationẽ de reuersione percepit. iõ
qꝫ dixit. Oculi mei. In hac septimana tanqꝫ in
fine septuagesime ingrediens hierusalẽ gratu-
labundus exultat dicens. Letare hierusalẽ. de
hoc etiã dictum est sub prima dominica. Se-
ptenarium quoqꝫ presentis vite que septem di-
erum circulo siue curriculo voluitur. vel poti⁹
septẽ etatibus: quibus mundus ipse distingui-
tur. sicut per dies septuaginta. sic per septẽ do-
minicas sancta repñtat ecclesia. Prima etas ẽ
ab Adam vsꝫ ad noe. Secunda vero a noe vsꝫ
ad Abraham. vel secundũ quosdaz ad moysen.
Tertia a moyse ad dauid. Quarta a dauid vsqꝫ
ad transmigrationẽ babilonis. Quinta a trans-
migratione babilonis vsqꝫ ad aduentum do-
mini. Sexta ab aduentu domini vsqꝫ ad finem
seculi. Septima similiter vsqꝫ ad eundem finẽ.
simul enim currunt. sed illa ĩ vigilantibus ⁊ la-
borantibus. ista in dormientibus ⁊ quiescenti-
bus. vbi requiescunt electoruz anime inter vbe-
ra lactantis matris sue superne hierusalẽ. In
prima dominica velut in infantia mũdi homo
a felici delectatione deiectus clamat. Circum-
dederunt. In secunda velut in pueritia mundi
concipiens homo spem sue recõciliationis. vo-
ce noe quasi precentoris implorat acceptilatõ-
nem reconciliationis dicẽs. Exurge quare ob-
dormis domine. In tertia velut ĩ mundi adole-
scentia concipiens homo suam liberationem
de egypciaca seruitute sue protectionis ⁊ libe-
rationis accelerationẽ: voce moysi orat dicẽs.
Esto mihi in deum protectorem. Quarta desi-
gnat iuuentutem ecclesie in qua regum dyade-
mate coronatur. ⁊ sapientia prophetaruz orna-
tur. Unde illud officium voce dauid quasi pre-
centoris in cantibus celebratur. Quinta sene-
ctutem ecclesie in qua calor naturalis inci-
pit deficere. Nam populo in babilone capti-
uato. ecclesia captiua nec altare habuit nec tẽ-
plum. immo organa sua suspendit. ideoqꝫ quĩ-
ta dominica vacat officio. Sexta senium eccle-
sie. scilicet fines seculoruz cum filius dei venit
in mundum. ⁊ de dyaboli potestate liberauit
genus humanum. ne igitur sit immemor acce-
pti beneficij ⁊ ingratum gratulatur ⁊ ait. Ocu-
li mei semper ad dominum. Hec autem septĩa
⁊ vltima significat sabbatuz mundi in quo san-
ctorum anime requiescunt: illic hierusalez que
sursum est: que libera est: que mater nostra est:
letatur. Unde dicitur dominica letitie. Est enĩ
septima a septuagesima ⁊ ꝑ septenariũ signifi-
cat᷑ septima etas eoꝝ q̃ sunt in reqe. Repñtat ei

hec dominica libertatez concessam filijs hieru
salē redeundi a babilone ãno sexagesimo quaz
habuerunt plenariam in anno septuagesimo.
Unde totum huius diei officium de letitia est
ad representandū illoꝝ noticiam ⁊ etiam nr̃az
quoniã finitis sex etatibus erimus in septima
a mundi exilio liberati cū celestem paradisum
que est patria nostra intrabimus. Cantatur
ergo hodie introitus Letare hierusalem ad o⸗
stendendum ꝙ sicut illi cuz ingenti letitia a ba
bilone venerunt in hierusalez. ita ⁊ nos ab hoc
mundo letantes in celestem hierusalem venie⸗
mus. Babilon enim interpretatur cōfusio. vn⸗
de significat mundum vel infernū: quia in hoc
mundo est confusio vicioꝝ. ⁊ in inferno tormē
toꝝ. Dicitur etiam hac dominica refectiōis:
quia in ea dominus refecit ⁊ satiauit quīqꝫ mi
lia hominum. vel quia in ea ostenditur celestis
hierusalē: ex qua omnis refectio est: quia ergo
ecclesia letatur pro hac refectione. ideo cantat
Letare hierusalē. i. ecclesia. tibi enim eterna re⸗
quies promittitur. In nocturnali enim offi
cio cantatur responsoriū. Audi israel precepta
domini. ⁊ ea in corde tuo quasi in libro scri⸗
be. ⁊ dabo tibi terram fluētē lac ⁊ mel. Postea
sequitur in introitu ab vberibus consolationis
eius. hec verba sunt duo testamenta d̄ quibus
sumuntur promissiones dulces in quibus ē cō
solatio nostra. ⁊ sunt in ea tria verba letitie. scz
letare: gaudere: ⁊ exultare. Ratio quare posita
est sub. t. de septuagesima in principio. Et sumi
tur iste introitus de ysa. vltimo. c. sed de antiq̄
translatione: quia in ysa. sic non iacent verba
hec. Uersus vero de ps. qui loquitur de hieru⸗
salē superna. s. Letatus sum. ⁊ est quinti toni ꝑ
pter quinqꝫ milia hominū. quos refecit. Uel iō
quia illi qui cohibent ⁊ refrenant ⁊ bene ordi⸗
nant quinqꝫ sensus corporis. illi habebunt hu⸗
iusmodi refectionē ⁊ consolationē. de qua in
introitu habetur. ⁊ que petitur in collecta. Cō
cede q̄s omnipotens deus: vt qui ex merito no
stre actionis affligimur. tue gratie consolatiōe
respiremus. Scripserunt tamen quidã ꝙ quia
Alberius papa qui tamen in cronica non inue
nitur celebrauit tali die rome ī dicta ecclesia q̄
vocatur hierusalē. ideo cantatur Letare hieru
salē. Et nota ꝙ in quibusdã ecclesijs hac die
⁊ in festo annunciatōnis domini due collecte
dicuntur: vt quasi duplex festum exsoluere vi⸗
deantur: quod non fit in alijs precipuis festiui
tatibꝰ: vt natiuitatis domini ⁊ similibus: quia
ille per octauas producuntur. nec vniꝰ diei dū⸗
taxat obseruantia sicut ista coangustanť. Se
quitur epistola scriptū est quoniã Abrahã du⸗
os filios habuit ⁊c̄. ad gala. iiij. c. Ubi sequitur
que sursum est hierusalē libera est: que est mať
nostra. hoc autē dicit vt non timore seruili ser⸗
uiamus domino sed amore. Responsorium
est de eodē. Letatus sum ⁊c̄. ⁊ est septimi toni
propter septimã etatē in qua erimus in quiete.
sed quia adhuc sumus in labore. ideo sequitur
tractus: sed suauissimus. Qui coufidunt in do
mino ⁊c̄. in quo ostenditur ꝙ qui ī domino so
lo sperant habebunt illã refectionē. Sequi⸗
tur euangelium. Abijt ihesus transmare galilee
⁊c̄. Jo. vi. c. Quinqꝫ autē panes quibus domi⸗
nus refecit nos: prout ibi legitur. sunt quinqꝫ li
bri moysi. duo vero pisces sunt psalmus ⁊ pro⸗
phetia ⁊ libri iosue ⁊ iudicum: quia de illis. vij.
libris sumuntur orationes in hac dominica. ⁊
ita reficit omnes. Offertoriū est Laudate. ⁊ est
secundi toni ad ostendendū ꝙ deum laudare
debemus. ⁊ pro corporali refectione ⁊ spiritua
li. Post cōmunio vero est. Hierusalē q̄ edifi
catur vt ciuitas ⁊c̄. Et loquitur de illa hierusa⸗
lē que libera est. ⁊ est quarti toni propter qua⸗
tuor que ibi dicuntur. Primū est quia omnia
sunt cōia. Ibi eniz deus est omnia in omnibꝰ.
Secundū est ꝙ eternaliter participantur ea q̄
ibi sunt. vnde dicit cuius participatio in idipz.
Tertiū est ꝙ nullus de filijs dyaboli potest ibi
ascendere. vnde dicit. Illuc enim ascenderunt
tribus tribus domini. Quartū quia ibi est con
tinua laus dei. vnde sequitur. Ad confitenduz
nomini tuo domine. ⁊ ide est illud. Beati qui
habitant in domo tua domine: in secula seculo
rum laudabunt te. In hac dominica roma⸗
nus pontifex celebraturus ad ecclesiã pergens
⁊ rediens ab eadem. aureã in manu sub aspec⸗
tu populi fert rosam. Circa quod duplex in⸗
surgit ratio. vna secundū litteram. altera secun
dū spm. Sane secundū litteram: ne fidelis po⸗
pulus propter quadragesimalis obseruantie a⸗
speritatē sub continuo labore deficiat: quia qd̄
caret alterna requie durabile non est. iō in hac
mediana quadragesime quoddã recrearionis
solatiū interponitur vt anxietas tp̄ata leuiꝰ suf
ferať. Iuxͣ illud īterpone tuis interduz gaudia
curis. hodiernū nanqꝫ officium totū letitia ple
num est. ⁊ in omni verboꝝ clausula iocunditas
exuberat: gaudium resonat: hilaritas inculcať.
Tria itaqꝫ representat dies ista. s. caritatē post
odium. vnde dicitur. Letare hierusalē ⁊ conuē
tum facite omnes qui diligitis eam: gaudiū pꝰ
tristitiã. vnde gaudete in letitia: quia ī tristitia
fuistis. ⁊ sacietatē post famē. vnde vt satiemini
ab vberibus consolationis vestre. Que tria pa⸗
riter designantur in tribus proprietatibus hu⸗
ius floris: caritas in colore: iocunditas in odo⸗
re: ⁊ sacietas in sapore. Rosa quippe pre ceteris
floribus colore delectat: odore recreat: ⁊ sapore
confortat: delectat in visu: recreat in olfatu: ⁊

confortat in gustu. Nempe rosa in manu romani pontificis gaudiũ israelitici populi designat. qñ per gratiã xp̃i data est illi de babilonica captiuitate licentia redeundi. Deinde illã donat nobiliori ⁊ potentiori: qui tũc in curia reperit᷑. in quo nobilitas ⁊ excellentia illius peculiaris populi dñi designat᷑. demũ ille cũ multo equitatu ⁊ letitia ingenti. ciuitatẽ cuꝫ rosa circuit figurans gaudiũ illius populi in ciuitatẽ hierusalem reuersi. atqꝫ cõionẽ totius fidelis populi ⁊ ecclesie letitiã de premissꝭ. Spũaliter autẽ flos iste florem illum significat. qui de se dicit in canticis. Ego flos cãpi ⁊ liliũ cõuallium. Et de quo ꝓpheta. Egrediet᷑ virga de radice yesse. ⁊. f. d. r. e. a. Qui est vere flos florũ i. sanctus sanctoꝝ: qꝛ pre ceteris floribus. i. sanctis colore delectat in visu. Nã speciosus forma pre filijs hominũ in queꝫ desiderãt angeli ꝓspicere. Qui odore recreat in olfatu: qꝛ sicut legit᷑ in canticis. i. c. Meliora sunt vbera tua vino. flagrantia vnguentis optimis. Qui sapore confortat in gustu: qꝛ panis quẽ ipse dat caro sua est ꝓ mundi vita. oẽ delectamentũ habens ⁊ oĩs saporis suauitateꝫ. Hic est enim q̃ de quinqꝫ panibus ⁊ duobus piscib⁹ q̇nqꝫ milia hominũ saturauit. Triplex autẽ est in ħ flore materia. auꝝ vꝫ muscus ⁊ balsamũ: qꝛ triplex est in xp̃o subã deitas: corpus ⁊ aĩa. Sed balsamo mediante muscus auro cõiungit᷑: q̇a aĩa mediante: corpus coniungit᷑ deitati. Diuina enĩ natura tante subtilitatis est vt corpori de limo terre formata non cõgrueret vniri: nisi rationabili spiritu mediante. Rursus flos ipse aureus est: qꝛ rex regũ ⁊ dñs dñantiũ: cuius rubor apparuit in insignijs passionis. ⁊ odor in gloria resurrectionis. Huius floris baiulus est vicarius saluatoris. Romanus vero pontifex successor vtiqꝫ petri. ⁊ vicarius ihesu xp̃i qui hunc florem fidelibus populis demõstrat. non omni tp̃e: sed in hac dñica tantum: que septima est ab illa que septuagesima nuncupatur: quia xp̃s non in qualibet hora: sed in septima tantuꝫ videtur ab illis qui beata req̇e consolabant᷑. Rursus in vrbe ostẽditur nõ alibi q̃ꝫ apud basilicam q̃ sancte crucis in hierusalem appellat᷑: q̃ superne hierusalem tipum optinet. ⁊ spem representat. de qua dicit᷑ ĩ epistola hodierna. Illa q̃ sursum est hierusalẽ libera est: q̃ est mater nostra. ĩ qua xp̃ꝫ angeli sancti ⁊ beate anime contemplantur. ad quã merito dicitur. Letare hierusalem: ⁊ conuentum facite omnes qui diligitis eam. quasi diceret. vos catholici non heretici. Differt autẽ hodierna statio ab illa q̃ fit ibidẽ in secunda dñica aduentus: qꝛ illa future beatitudinis est annunciatio. hec q̃i presentis cõtẽplatio. vnde ⁊ festiuius agitur: quia spei nostre festiuitas ẽ.

Hac etiam die xp̃ianus coronatur imperator: vt semper corona superne hierusalẽ meditetur. Dauid ter in regem vnctus est. vt dicet᷑ sub dominica post ascẽsionem. Hec ergo dominica priuilegiata est quia representat licentiam redeundi de seruitute ad libertatem populo israelitico cõcessam ⁊ letitiã ex ħ habitã.

De secunda feria rubrica.

Secunda feria est de iudicio. vnde in epistola venerunt due ⁊c̃. tertij. Re. iij. c. agitur de iudicio salomonis duabus mulierib⁹ de puero contendentibus: extra de presum. c. i. Mulier vna que dixit ꝙ diuidat᷑ puer. est synagoga que diuidi conata est puerum ihesum. Alia mulier que dicit detur ei infans viuus est ecclesia. Unde in respõsorio petit hec mulier puerum. Esto mihi in deum protectorem. i. petit sibi dari christum. Euangelium. prope erat Jo. ij. c. similiter est de eiectione vendentium. ⁊ de iudicio ibi habetur ꝙ nõ credebat se ihesus eis: quia nixi sunt eum interficere. postea sequitur d̉ passione sua. soluite. i. soluetis templum hoc ⁊ in triduo excitabo illud. sciebat eĩ quid facturi erant. Quia vero ex passione domini est omne gaudium. ideo in offertorio cãtat ecclesia. Jubilate. In introitu autem petit iudicari: sed prius petit misericordiam. Deus ĩ nomine tuo saluum me fac. s. per misericordiam: ⁊ in virtute tua iudica me. ⁊ est quarti toni: quia ibi habetur. Ab insurgentibus in me libera me. i. ab ĩimicis qui quatuor modis sicut dictũ est sub dominica insurgunt cõtra nos. ⁊ ideo sicut dominica fuit de misericordia. ita secunda feria est de iusticia.

De tertia feria rubrica.

Tertia feria est d̉ oratione idest de efficatia oratõis: q̃ scilicet fit salua iusticia: qd̉ ostenditur in epistola. Locutus est ⁊c̃. que est exo. xxxij. c. vbi sequitur dimitte me vt deleam eum. ⁊ moyses orauit pro populo. ⁊ domin⁹ dimisit peccatum. salua tamen iusticia: quia reseruauit sibi vindictam. Unde ⁊ si propter illud peccatũ quod cõmiserunt in christum precipue puniãtur. tamen ⁊ ꝓpter illud quod cõmiserunt tũc scilicet adorando vitulum. Unde dicit dñs in

euangelio implete mensurã patrũ vestrorum. Quia vero tam efficax est oratio. ideo in introitu dicit ecclesia. exaudi orationẽ meã ⁊c̃. versus. Contristatus sum in excercitatione mea. Contristatus enĩ fuit pro dilatione patrie ⁊ incolatu miserie. Quia vero exercitatio xp̃iani ẽ in cohertõne a petulãtia ⁊ lascivia quinqꝫ sensuum. iccirco quinto tono resonat hũc introitum ecclesia. Et sequitur epistola. Locutus est ⁊c̃. in qua sicut dictũ est impetrauit moyses dimissionẽ peccati salua iusticia. Et vt filij eoꝝ mererent̃ intrare terrã promissionis. ideo in responsorio orat ecclesia vt mereat̃ ipãz impetrare filijs suis vt intrant in terraz promissionis. licet adorauerunt vitulũ conflatilẽ. i. venerati sunt lasciuiam ⁊ pompã mundi dicẽs. Exurge dñe fer opem nobis. ⁊ versus. Deꝰ auribus nostris audiuimus qm̃ tu liberasti eos. ⁊ condonasti eis. similiter ⁊ fac nobis spiritualiter. Postmõz sequit̃ euangeliũ. Jam die festo. Jo. vij. c. de obstinatione iudeoꝝ qui dicebant. Qũo hic litteras scit cũ nõ didicit. Et dixit dñs. Moyses dedit vobis legẽ ⁊ vos vultis interficere. q̃i diceret contra legẽ vestram vultis facere ⁊ facitis. Et dixerunt demoniuz habes. ecce qũo obstinati fuerunt. ⁊ hoc est ꝙ in epistola habetur. Recesserũt cito a via quã ostendisti eis. Ecclesia vero ostendens se non consentire peccatis dicit in offertorio. Expectans expectaui dñm. oñdens se expectare xp̃z vsqꝫ ad finez. ⁊ qꝛ bene expectat qui a lasciuia quinqꝫ sensuũ abstinet. ideo quinti toni est. Per hanc autẽ spem reducitur nouus populꝰ in terra promissionis. Unde sequit̃ post cõio. Letabimur in salutari tuo. ⁊ est primi toni: qꝛ omnis letitia deo est.

De quarta feria rubrica.

Equitur quarta feria q̃ ẽ cathetizandoꝝ: quia ea die dñr ad ecclesiã cathecumini. ⁊ cathetizãtur. i. ĩstruunt̃. ⁊ hoc ẽ tertiũ scrutiniũ: vt iam dicet̃. Ut autẽ seruiamus consuetudini ecclesie italie que scrutinij solennitatẽ obseruat. ⁊ iuribꝰ de illo loquentibus. ⁊ quia etiã quedã de his que de illo fiunt. vbiqꝫ in baptizando seruant̃ ideo aliqua de illo dicamus vꝫ quid sit scrutiniuz. ⁊ vnde dicatur. ⁊ vnde originẽ traxit. qñ ⁊ quotiens. ⁊ quare in tp̃ibus statut] fiat. q̃d ĩ eo fiat vsqꝫ ad exorcismũ. ⁊ quid in exorcismo vsqꝫ ad ecclesie ingressuz. ⁊ quid ab ipso ĩgressu vsqꝫ in finem. ⁊ quare hec omnia fiant sub sequenter vero de officio misse huius diei dicemus. Scrutiniũ nihil aliud est q̃ꝫ fidei et religionis xp̃iane inquisitio. Est eĩz quoddam iter seu ꝑꝑatio ad baptismũ. ⁊ dicitur a scrutãdo. i. inquirendo: quia fidei religionis inquisitio fit in eo. vnde originẽ traxerit iã dicetur. Incipit autẽ fieri scrutiniũ in quarta feria tertie ebdomade q̃dragesime. sed in hac q̃rta fit solenne. fiebant enĩ in primitiua ecclesia septẽ scrutinia. duo. s. in quarta feria. ⁊ sabbato tertie ebdomade. ⁊ duo in hac quarta feria. ⁊ sabbato huius quarte ebdomade. ⁊ duo in quarta feria ⁊ sabbato quinte ebdomade. ⁊ vnum in quarta feria vltime ebdomade. in quibus adulti qui venturi erant ad baptismuz docebãtur orationẽ dñicã. ⁊ simbolum vt in sequenti tunc sabbato in quo baptizãdi erant vtrunqꝫ ante baptismũ scirent. ⁊ adhuc hodie in q̃busdã ecclesijs septẽ fiũt scrutinia ꝓpter septiformẽ gratiã sp̃s sancti. Sed tertiũ videlicet hac die solennissimũ. ⁊ in omnibus ecclesijs ordinẽ romanũ sequentibus in quolibet scrutinio dicitur missa scrutinij. vꝫ dum sanctificatus fuero. de qua iam dicetur. Dicuntur etiam proprie collecte ꝓ cathecuminis: vt Omnipotẽs sempiterne deus ecclesiã tuã iter remedij ⁊c̃. Sed queritur quare tertiũ scrutiniũ fit solẽne ⁊ non primũ nec secundũ. Respondet̃ ad notandũ ꝙ nec prima etas. i. infantia nec secunda. i. pueritia ita apta est seruitio dei. sicut illa in qua maxime discretio boni ⁊ mali haberi incipit. ⁊ in qua contra carnẽ pugnatur. Inde est etiã ꝙ non prima tribus. i. tribus iude. nec secunda. i. tribus simeon. sed tertia idest leuitica sacrificijs domini est deputata. Sed nec ĩ primo libro penthateuci nec in secundo agit̃ de sacrificijs. sed in tertio prout dictum est in precedenti dominica. Fit autem scrutinium in hac septima ebdomada a septuagesima: q̃a dũ iudei fuerunt in babilonica captiuitate mixti fuerunt inter eos quidam de gentibus. vnde post eorum reditum ignorabatur de pluribus vtrum essent iudei vel non. Quidam etiã dicebãt se fore de leuitica tribu qui non erãt ⁊ se sacerdotes qui non erant. Ideoqꝫ esdras ⁊ alij sapientes genealogias diligenter scrutati sunt. ⁊ iudeos a gẽtilibus ⁊ leuitas a non leuitis segregauerunt. ita ⁊ nos in hac septima ebdomada que finem illius septuagesime babilonice captiuitatis significat. scrutinium facimus vt credentes ab incredulis segregemus quos in sacro sancta solennitate redemptiõis nostre ex qua ⁊ spiritu sancto r̃mouemꝰ. Nõ enim in primitiua ecclesia alio tempore baptisma celebratur nisi forte mortis periculo imminente. Omnis igitur ecclesie proles quam per anni circuluz verbi pabulo generabat. hac

die nomina sua dabant. in quibus pscrutã-
dum erat. ne qua radix amaritudinis inessz:
vt in hereticis. ne prius illis sancta darẽtur.
q̄z christiana fides radices in eorum menti-
bus fixisset. i. q. vij. quotiẽs de con. di. ij. ego.
Unde nominibus datis quilibz eorum per
dies sequentes vsqz ad pascha fidei regulaz
audiebat. ⁊ sic lactatus ⁊ grandescens ĩ ple
nilunio. idest in baptismo plena fide simbo-
lum reddens christo in baptismo cõmorie-
batur ⁊ resurgebat. ¶Porro in hac quarta
feria fit scrutinium propter multa. ¶Primo
quia ipsa prefigurata est a quarta seculi eta-
te que fuit a dauid vsqz ad transmigrationẽ
babilonis. In qua non solum iudee gentis ĩ
choatum est imperium verum etiam christi
⁊ christianorum regnũ ex promissione sum
psit exordiuz. iurante domino dauid de fru-
ctu ventris tui ponam super sedem tuam. iõ
q̄z merito in hac feria cathecumini ad chri-
sti nomen accedunt. ⁊ christiana religio in
ea inicium capit. Secundo quia sicut in
quarta feria stelle create sunt ⁊ in celo soli ⁊
lune coniuncte. ita ⁊ fideles hodie concipi-
untur qui christo soli ⁊ ecclesie lune coniun
guntur. ⁊ in celo. idest ĩ patris regno iã splẽ
dent in spe. ⁊ in futuro splendebunt in re.
Tertio quia sicut in quarta etate edificatuz
est templum domini per salomonem. sic ⁊ ĩ
hac quarta feria preparamus baptizandos:
vt sint templum domino. Quarto quia ĩ
quarta feria cepit nostra redemptio in qua
proditus est dominus a iuda vt pro redimẽ
da ecclesia moreretur. ideo ⁊ in quarta feria
ista preparantur vt effectum percipiant re-
demptionis. Quinto quia agnus viginti
quatuor diebus obseruabatur ⁊ preparaba
tur. ⁊ luna quintadecima immolabatur. de-
cet vt ecclesia noua soboles que ad commo
riendum christo in baptismo preparetur di
ebus quindecim anteriori ieiunio spirituali
ter saginata etati lune que illam exequetur.
Sexto quia quarta hominis etas scilicet
iuuentus per quartam feriaz significata ap-
ta est prelijs ⁊ gubernaculo imperij. ⁊ iõ ca-
thecumini preparantur ĩ quarta feria ad p̃-
lium contra dyabolum ⁊ ad regnum ⁊ im-
perium regni dei. Hoc autem ordine scruti-
nia celebrantur. quoniam a principio vsz ad
exorcismũ hec fiunt. ¶Primo quidem fit no-
minum baptizandorum per acolituz descri-
ptio. ⁊ eorũ per nomina in ecclesia vocatio.
Secundo masculorum ad dextram. femina
rum ad sinistram ad ianuam ecclesie. vbi fi-
dem petunt deductio. Tertio per exorcistaz
gemina interrogatio. vna de renunciatione
dyaboli alia de fide christi. Quarto demo-
nis exsufflatio. Quinto crucis in fronte ex-
pressio. Sexto dicitur oratio. Septimo fit
in ore salis impositio. Quod igitur nomi-
na per acolitum scribuntur. Ex quo etiam
ipse notarius dictus est significat q̄ nomĩa
fidelium in libro vite scripta sunt. Quod no
minatim vocantur significat vocationem fi
delium ad vitam eternam. Ceterum ianua
christus est. ducuntur igitur credituri ad ia
nuam. idest ad christum qui de seipso dicit.
ego sum hostium. p̱ me si quis introierit sal
uabitur. Quod vero masculi ponuntur a de
xtra ⁊ femine a sinistra designat q̄ viriliter
agentes a dextris ⁊ effeminati a sinistris in
iudicio statuentur. Quod abrenunciant dy
abolo per hoc se a iugo eius cui ex originali
sunt abnoxij subtrahunt. ¶Per hoc enim q̄
fidem christi confitentur iugo christi se sub
iiciunt. Demonis exsufflatio est potestatis e
ius debilitatio. Crux que imprimitur fronti
est vexillum nostrum quo dyabolum vinci-
mus. non fit aliud signum nisi crux. vt ĩ hoc
solo signo dyabolus sciens se esse victũ con
tremiscat ⁊ fugiat. Fit autem in sede pudo-
ris idest in fronte ne erubescat fidelis con-
fiteri dominum suum esse crucifixum. Ora-
tio contra dyabolum est monitio. Sal in o-
re positio est sapientie condimentum. ¶Hec
plenius dicta sunt in parte prima sub ti. de
vnctionibus. ⁊ dicetur sub sabbato sancto.
¶Nunc dicẽda sunt que ab exorcismo vsz
ad ĩgressuz ecclesie fiunt. ¶Primo dyabolus
exorcizatur ⁊ ter repetuntur verba illa. Au-
di maledicte dyabole ⁊c̃. Secundo masculi
seorsum ponuntur. Tertio ad monitionem
dyaconi capita inclinant cathecumini. ⁊ su
per eos oratio dominica ⁊ simbolum dicit̃.
Quarto a sacerdote aures et nares illorum
saliua tanguntur. Quinto ab acolito illumi
nantur. Sexto a dyacono euangeliuz super
eos dicitur. Septimo per hostiarium in ec-
clesiam introducuntur. ¶Primo ergo exorci
zatur dyabolus. idest adiuratur vt a fidelib⁹
recedat ter repetuntur verba illa. Audi ma-
ledicte dyabole ⁊ cetera: quia in confessione
trinitatis dyabolo resistitur. Seorsum ma-
sculis ⁊ seorsum feminis fit exorcismus: qui
a maioribus maiora: minorib⁹ minora sunt
preponenda. Quod ad ammonitionem dia
coni capita inclinat. significat q̄ cuz deo cõ
municaturi acclamante diacono capita in-
clinabunt. ⁊ hec oratio pro cõmunione ha-
betur. Quod simbolum ⁊ orationem domi-
nicam sacerdos super capita eoruz dicit no
tat q̄ templum domini contra dyabolũ mu

nit. Aures ⁊ nares saliua tangit vt doctrinã
de ore predicatoris procedente fideles libẽ-
ter audiant. ⁊ ipsa eis bene redoleat quo ad
usque spiritum habent in naribus q̃zdiu vi-
uunt. Ipsorum illuminatio est tenebrarum
ignorantie ⁊ peccati per lumẽ intelligentie
effugatio. Euangelium quod super eos dici
tur est doctrina saluatoris qua ĩstruuntur.
Deinde per hostiarium introducũtur: quia
post impletionem euangelij per hostiarium
idest per spiritum sanctum in celestez patri-
am introducuntur. Post hec dicenda sũt
ea que ab ingressu ecclesie vsque ad missam
fiunt. Primo masculi ad austrum statuun-
tur. femine ad aquilonem inde quatuor lec
tiones super eos leguntur. ⁊ quatuor initia
euangeliorum. deinde duo. vnus masculus.
⁊ vna femina in sanctuarium ab acolit) por
tantur. post simboluz grece super masculos.
latine super femĩas dicitur. His peractis ec
clesiam ingrediuntur. ⁊ sic missa cantatur.

Quod autem masculi ad austrum ⁊ femi
ne ad aquilonez statuuntur. significat ꝙ for
tiores hostibus tentationũ obiicienda sunt
⁊ debiliores humiliter sunt erudiendi ꝙ q̃-
tuor lectiones super eos leguntur. significat
doctrinam quatuor euangeliorum que in-
struuntur. Unde statim quatuor initia euã
geliorum leguntur super eos: quasi congre-
get eos a quatuor partibus orbis. Quod v-
nus masculus ⁊ vna femina portãtur in sa-
crarium. significat ꝙ de vtroqꝫ sexu fideles
ascendunt in celum. Sed non ascendunt ni
si vnus idest in vnitate ecclesie constitutus.
sicut ⁊ in probatica piscina non sanabatur
nisi vnus. Quod simboluz legitur super ma-
sculos grece. ⁊ super feminas latine per du-
as linguas quibus simbolum legitur omnez
linguam intelligimus. Nam in grecis vigu-
it sapientia in latinis. scilicet romanis potẽ
tia. ⁊ ita per has duas tanquam excellentio
res omnem linguam intelligimus quasi cuz
apostolo ad philippeñ. ij. c. dicamus omnis
lingua confiteatur quia dominꝰ noster ihe
sus christus in gloria est dei patris. Exposi-
tionem orationis dominice ⁊ simboli. in q̃r
ta parte in suis locis exposuimus. Et attẽ
de ꝙ ante hanc quartam feriam in domini
ca. vel in secunda feria est huius ferie scruti-
nium populis annunciandum his verbis.
Scrutinij diem dilectissimi fratres. quo ele
cti nostri diuinitus instruantur iminere co
gnoscite. ideoqꝫ sollicita deuotione sequen-
ti quarta feria circa horam nonam conuẽi-
re dignemini. vt celeste misterium quo dya
bolus cuz sua pompa destruitur. ⁊ ianua ce
lestis regni aperitur. inculpabili ministerio
peragere valeamus. In hac vero feria quar
ta finitis missarum solennijs presbyter ãnũ-
ciat. vt sabbato proximo ad scrutiniũ reuer-
tantur. ⁊ sic iterum atque iterum annunci-
at. donec septem scrutinia celebrent. Sa
ne expleto scrutinio dicitur missa vt premis
sum est. in qua legitur lectio ⁊ epistola: quia
baptizandus in duobus est cathetizandus.
idest instruendus. scilicet in nouo ⁊ veteri
testamento. maxime in illis que pertinẽt ad
baptismum. Rursus quia instruendus est
in fide ⁊ in moribus. ideo due lectiones le-
guntur. de quibus in eis cum suis responso
rijs disputatur. Legitur enim de philippo ꝙ
eunucho euangelizauit ihesum. Et secundũ
Augustinum euangelizare ihesum est nõ tã
tum docere credenda. sed etiaz que sunt pꝰ
baptismum seruanda. In prima ergo lectio-
ne. scilicet sanctificabo ⁊ cetera. que sumpta
est de Ezechiele. xxxvi. de fide agitur. vbi di-
citur. Tollam quippe vos de gentibus ⁊ cõ
gregabo vos de vniuersis terris. ⁊ effundaz
super vos aquam mundam: ⁊ mundabimi-
ni ab omnibus inquinamẽtis vestris. ⁊ da-
bo vobis cor nouum. Fideles enim de vari
is terris congregati sunt in ecclesia ⁊ aqua
salutaris baptismi super eos effusa est. qua
ab vniuersis peccatis ⁊ erroribus sunt mun
dati. ⁊ datum est ei cor nouum vt credant ĩ
christum. De hac lectione sumitur introitꝰ.
Dum sanctificatus fuero ⁊ cetera. vel baptis
mus dicitur cor nouum. In versu autem be
nedicam dominum ⁊ cetera. sunt gratiaruz
actiones de hac sanctificatione. ⁊ est tertij
toni: quia sanctificatio pertinet ad trinitatẽ

Uerum quia per talem sanctificationem
fiunt homines filij dei. ideo sequitur gradu
ale. Uenite filij audite me timorem domini
docebo vos quod est septimi toni. propter
septem dona spiritus sancti: que dantur in
baptismo. vel quia ad hoc ꝙ quis vere cre-
dat in christum necesse est vt timeat deum.
ideo sequitur ipsum graduale. vbi sequit̃ de
timore. Initium sapientie timor domini est.
Qui ergo radicem imponit crudelitatis euz
a timore inchoare oportet. Iuxta illud a ti-
more tuo domine concepimus ⁊ peperimꝰ
spiritum salutis. In secũda lectione. scilicet
in epistola. Lauamini ⁊ cetera: que sumitur
de ysa. i. c. agitur habundanter de moribus
vbi dicitur quiescite agere peruerse. discite
benefacere ⁊ cetera: ⁊ postea concluditur ⁊
venite ⁊ arguite me dicit dominꝰ. quasi di-
ceret. si hoc feceritis ⁊ vobis non remunera
uero iure me tanquam iniustum redarguet̃

potestis. Item dicitur ibi. Lauamini scilicet
per baptismum. ⁊ estote idest manete mun
di scilicet per penitentiam. ⁊ ꝙ possint ostē
dit dicens. Auferte malum cogitationuȝ ve
strarum. ⁊ si fuerint peccata vestra vt cocci
num quasi nix dealbabuntur ⁊cetera. Ue-
rum quia illi qui fidem veram ⁊ bonos mo
res seruant. ad hereditatem domini pertine
re probantur. iccirco sequitur graduale. Be
ata gens cuius est dominus deus eius po-
pulus quem elegit in hereditatem sibi. Hij
efficiuntur celi qui verbo idest filio dei fir-
mantur. Unde seq̄tur versus. Uerbo domi
ni celi firmati sunt ⁊cetera. Item quia in ta
libus locum habet beatitudo. ideo gradua-
le illud est primi toni: quia beatitudo a solo
deo est. Ab his quoque non discrepat euan
gelium precedens. scilicet. Preteriens ihe-
sus ⁊cetera. Jo. ix. c. quod est de illuminati-
one ceci: quia ceci illuminātur in baptismo.
vnde dicitur ibi. Lutum fecit dominus ex
sputo ⁊ precepit ceco vt lauaret se in nata-
torio syloe idest christi qui missus fuit a pa-
tre idest in baptismo vel doctrina christi. de
quo dicitur gen̄. vltimo. c. Non auferet̄ sce-
ptrum de iuda. ⁊ dux de femor̄ eius donec
veniat qui mittendus est hebreus habet do
nec veniet sylo idest missus. Postmodum
in gratiarum actione sequitur offertorium
secundi toni. propter illuminationem ⁊ cō-
firmationem. Dicto autem offertorio ar-
chidyaconus ascendit pulpitum clamās al-
ta voce. Si quis est cathecuminis exeat fo-
ras. prout dictum est in prohemio quarte p̄
tis. ⁊ tunc omnes cathecumini exeūt foras.
⁊ sic fit septies priusq̄ȝ baptizentur. videlicet
in quolibet scrutinio: quia qui non regene-
rati sunt. nec inter dei filios computari. nec
christi misterijs conuenit interesse. Quidaȝ
tamen cathecuminos ante euangelium de
ecclesia eiiciunt quod non laudamus. cum
eis sit euangelium predicanduȝ. sicut ⁊ apo
stoli primitijs gentium euangelium predica
uerunt. sed sacrificio interesse non debent.
tum quia sacerdos orat pro circūstantibus
quorum fides deo cognita est. ⁊ nota deuo
tio. at isti nondum fideles vocantur. tuȝ q̄a
quod conficitur fidelibus porrigitur. In
postcommunione vero agit gratias cec⁹ de
illuminatione sua dicens. Lutum fecit do-
minus ex sputo. Jo. ix. ⁊ est primi toni: quia
ad locuȝ vnde exeunt flumina reuertuntur
vt iterum fluant. sic autem recognoscendo
bona debemus agere deo gratias. Hec au
teȝ quarta feria in hoc priuilegiata est: quia
in ea leguntur due lectiones pro eo ꝙ in se
quenti sabbato ordines celebrantur. Item
qui hac die ordinandi examinantur. Item
quia hac die fit scrutinium baptizandorum
in sabbato paschali vt premissum est.

De quinta feria rubrica.

Quinta feria
ostendit ꝙ non est sanctifi
catio nisi a deo. vnde intro
itus. Letetur cor querenti-
um dominum. ⁊ post que-
rite faciem eius semper. ⁊ est secūdi toni: q̄r
queritur vt habeatur ⁊ postea vt āplius ha-
beatur. Quanto enim magis habetur tanto
magis queritur. Epistola vero. Uenit muli-
er ⁊cetera. quarti. Re. iiij. c. est de resuscitati-
one filij mulieris sunamitis quem resuscita
uit helyseus. ⁊ incuruauit se super puerum.
⁊ pueri qualitati se conformauit. puer vero
septem oceitationes omisit ⁊ sic est resusci-
tatus. Nempe sunamitis interpretatur cap
ptiua filius eius genus humanum. quod di
citur puer propter paruitatem sensus. bacu-
lus de quo ibi dicitur est lex que percutit di
cens. oculum pro oculo ⁊cetera. que nemi-
nem ad perfectionem ducit. Helyseus vero
idest christus inclinauit se super hunc pue-
rum idest exinaniens se factus est ei similis
⁊ resuscitatus est. Sed oportet vt septeȝ oc-
citationes emittat. Prima est fidei quia si-
ne fine non est introitus. Primo enim veri
tati debet quis credere. ⁊ omnia possibilia
sunt credenti. Domine īquit leprosus. si vis
potes me mundare. ⁊ dixit volo mundare.
Secunda occitatio est timor. Tertia est do
lor de peccatis: quia misericordia non fit si-
ne iusticia. Quarta propositum confitendi.
Quinta est propositum satisfaciendi. Sexta
propositum de cetero non peccandi. ꝙ scili
cet non offendat deum creatorem suum. et
omnia ista debent fieri in spe vite glorie. vn
de spes est septima occitatio. Responsori
um est. Respice in testamentum tuum. ⁊ p⁹
Exurge idest fac nos exurgere. ⁊ est quinti
toni. propter quinq̄ȝ sensuum reparationeȝ
siue innouationem. Euangelium vero. Ibat
ihesus ⁊cetera. Luc. vij. c. est de resuscitatio
ne filij vidue. cui dixit dominus. Adolescēs
tibi dico surge. In quibusdam tamen eccle
sijs dicitur illud euangelium. Sicut pater su

scitat mortuos ⁊ viuificat ⁊cetera. Sequi-
tur offertorium. Domine adiuuande ⁊cete-
ra septimi toni propter septem occitationes
in gratiarum actiones. Postcommunio
vero est de eterna beatitudine. scilicet. Do-
mine memorabor iusticie tue. cui competit
dare eternam beatitudinē: que erit octaua
resurrectionis.

De feria sexta rubrica.

Sexta feria prius
idem dicit ꝙ quinta. ⁊ est
introitus. Meditabor ⁊
cetera. versus. Celi enar
rant idest sancti. ⁊ est pri
mi toni: quia in solo deo ponit spem. In epi
stola. Egrotauit ⁊cetera. iij. Re. xvij. c. ponit
resuscitatio filij vidue ab helia. Responso
rium est. Bonum est sperare ī domino. sup
ple quia resuscitat. ⁊ est quinti toni. cuius ra
tio in precedenti feria etiam dicta est. Se
quitur euangelium. Erat quidam. Jo. xi. c. d̄
resuscitatiōe lazari: qui hac die resuscitatus
est. Et offertorium in gratiarū exhibitiōē
populum humilem saluū facies domine ⁊
cetera. primi toni eadem ratione: quia scili
cet in solo deo sperandum est. In postcō
munione vero habetur ꝙ ad preces: earum
scilicet marie ⁊ marthe suscitatus fuit Laza
rus. videns dominus flentes sorores lazari.
⁊cetera. Jo. xi. c. per quod significatur ꝙ ad
preces sanctorū suscitat deus mortuos spi
ritualiter. dans eis primam gratiam. ⁊ ideo
est primi toni. propter primā resurrectionē
scilicet anime. Et attende ꝙ semper hac die
que est quintadecima a passione domini. le
gitur predictum euangelium: quia constat
hac die lazarum suscitatū esse: de quo euan
gelio sumitur responsorium. Occurrerūt iu
dei ⁊cetera. quod hodie in quibusdā eccle
sijs cantatur. cui hodie congrue ī euangelio
p̄mittit̄ dicta lectio d̄ filio sareptāe mortuo
quem suscitauit helyas. ponens eum super
lectum. ⁊ expandens se tribus vicibus super
eum. Nempe hec mulier est ecclesia que
fide suscipit christum in hospitio cordis. Fi
lius eius est quilibet fidelis qui moritur cū
morte dignum peccatum committit. lectus
helye catholicam designat ecclesiam. ī quā
sole anime reuiuiscunt. dum per fidem trini
tatis a morte resurgunt. Cetera laudes cō-
fessiones ⁊ consolationes sunt cuiuslibet a
peccatis resuscitati.

De sabbato rubrica.

Sabbatum vero
d̄ largitate datoris est. vn
de introitus est. Sicientes
venite ad aquas doctrine
scilicet ⁊ baptismi. Sequi
tur ⁊ bibite cum letitia. hoc ad sabbatū mē
tis pertinet. ⁊ ostēditur largitas dei: qui pa
ratus est large dare cuilibet. ⁊ benignitas e-
ius. vnde dicit. Uenite bibere aquas. scilicet
que mundificant ⁊ sanctificāt gratis. Se
quitur versus. Attēdite popule meus ī quo
ostenditur ꝙ etiam hoc de aquis doctrine
intelligitur. secundi toni. propter mundatio
nem anime ⁊ corporis. ⁊ sumitur de ysa.
Epistola est. In tempore placito exaudiui te
ysa. xlix. c. ⁊ post. nunquid potest mulier ob
liuisci infantem suum. ecce ostenditur largi
tas vel caritas dei erga nos. Postea sequi
tur responsoriū. Tibi derelictus est pauper
in gratiarum actiones quarti toni. propter
quatuor virtutes per quas sanctificat. In
euangelio vero quod est Jo. viij. c. de eadē
largitate agitur. Ego inquit sum lux mundi.
Non dicit huius hominis vel illius. sicut flos
campi. qui sequitur me non ambulat ī tene
bris. Ostendit ergo ꝙ paratus est illumina-
re omnem hominem qui sequitur ipsū. Ce
terū qui videt currit: qui currit peruenit ex
ceptis superbis. vnde sequitur. Tu de teipso
testimonium perhibes. testimonium tuum
non est verum. Respondit eis scilicet iudeis
ihesus. Nonne scriptum est in lege vestra ꝙ
duorum hominum testimonium verum est
videbant enim miracula. ⁊ ita pater erit te-
stis eius. ⁊ reliquit eos dominus quasi sup-
bos disputatores non curantes illuminari.
Soli enim humiles illuminantur. Unde se-
quitur offertorium. Factus est dominus. p̄
mi toni: quia solus deus potest illuminare.

Quia igitur in hoc sabbato ostendit ec-
clesia largitatem domini dantis gratiam in
baptismo. ⁊ in doctrina: quibus ex largitate
dei habundanter datur gratia. ideo fiūt or-
dines in illo die. ⁊ etiam quia imminet tem
pus passionis domini: in qua artius se tenē
ecclesia ad significandum ꝙ ordinati artius
se tenere debent. vt qui prius ebrij erant am

modo sobrij sint. ⁊ iterum debent se immo-
lare deo hostiam sanctam deo placentem.
Hoc etiam sabbato fit scrutinium babtizan
dorum: quia cathecumini ad requiem eter-
nam que per sabbatum intelligitur veniunt
per baptismum. Unde in quibusdam eccle-
sijs hodie due lectiones leguntur in missa.
ex eadẽ causa qua ĩ quarta feria precedẽti.

De dominica quinta in passione domi-
ni rubrica.

Equitur dominica de passione domi
ni scilicet de cruce. In-
cipit autem huius ce-
lebritas passionis a fine
sabbati idest a vespera lu
cem huius dominice precedente: quia La-
zaro in precedenti sexta feria suscitato. qui-
daz de bethania abierunt ad phariseos nar
rantes eis miraculum. ⁊ cum in illa sexta fe
ria fuerit neomenia. idest prima dies mẽsis.
ad sanctificationem multi iudei: pontifices
pharisei conuenerant ibi: qui audientes si-
gnum. mox vt ait. Jo. hoc est in sabbato col
legerunt concilium versus Jhesum. ⁊ ex illa
die cogitauerunt vt interficerent eum. Ac dẽ
inceps. Jhesus non palaz ambulabat apud
eos: quia nondum venerat hora eius. ideo-
q̃ in vespere sabbati quasi post horam eius-
dem concilij publicum luctum incipit eccle
sia suo compatiens domino. vt capiti mem-
bra. ⁊ ex tunc lugendo recitat. vexillũ regis:
misterium crucis: acetum: fel: ⁊ arundinem:
clauos: ⁊ lanceam perforati corporis: diem
passionis: rationes patientis: illusiones ini-
micorum: ⁊ insidias eoruz. hec ⁊ his similia
in vesperis ⁊ nocturnis plangit officijs que
de autenticis veteris ⁊ noui testamentoruz
sunt congesta scripturis. Preterea post p̃
cedentium septem dominicarum ordinatis
simam dispositionem quibus vt premissum
est septem mundi etates figurãtur: que om-
nes sunt domini passione redempte: merito
ipsius dominice passionis celebratio incho
atur. ⁊ quasi longa funeris pompa premissa
demum sequitur ipsa salutis nostre victima
ingerens oculis ea que pro nobis ꝑtulit vul
nera ⁊ mortis insignia. Rursus ideo eccle
sia cantat. Uexilla regis ⁊ cetera. vt si forte a
liqui sint lapsi veniant ad vexilluz quod om
nes amaritudines facit esse dulces: quod si-
gnificatum est per ligнuz proiectũ in aquas
marath. Semper enim ⁊ maxime isto tem-
pore debemus habere in memoriam domi-
nicam passionem. vnde in cãticis. Fascicu-
lus mirrhe dilectus meus mihi inter vbera
mea commorabitur. quia memoria passio-
nis dominice secum non patitur amaritudi
nem peccati. Ideo autem specialiter dua
bus septimanis ante pascha passio domini
recolitur. Primo quia ipse a duobus ⁊ pro
duodus populis passus est. Secundo quia
duo testamenta per duas ebdomadas exp̃-
mimus. vetus quod predixit dominuz pas-
surum. ⁊ nouum quod ostẽdit ipsuz passuz.
Tertio quia in duobus huius seculi tempo
ribus. scilicet ante legem. ⁊ sub lege eadem
passio vaticinata est. Quarto vt hee due sep
timane reducant nobis ad memoriam mur
murationem eorum. qui ante legez ⁊ sub le-
ge in inferno fuerũt vsq; ad tempus gratie.
quod in tertia ebdomada scilicet paschali si
gnificatur. Ab hac nanq; die qua gloria pa
tri dimittitᷣ due sunt ebdomade vsq; ad pa-
scha. tunc vero tertia est in qua restauratur
omnis dimissa glorificatio. In tertio enim
tempore quod fuit sub gratia omnia benefi
cia que patres nostri expectauerunt ĩ eccle-
sia redduntur. Ideo autez gloria patri di
mittitur: quia ille versus ad laudez pertinet
trinitatis: que fuit in passione domini: quaz
ab hac die representat dehonestata. Cõstat
enim q̃ christus qui est tertia in trinitate p
sona fuit dehonestatus. Sed in resurrectio
ne gloria patri resumitur: quia per resurrec-
tionez fuit gloria ĩmortalitatis glorificatus.
Sed certe hec protestatio fuit specialiter in
crucifixione. Unde potest dici q̃ gloria pa-
tri pro nunc tacetur propter humilitatẽ per
quam ad christi passionem perueniendum
est. ⁊ quia dominus se abscondit. Et ẽ ad
uertendum q̃ tacetur in introitibꝰ ⁊ respõ-
sorijs: quia illa sunt de passioue. ⁊ in venite
exultemus. In psalmis vero ⁊ hymnis non:
quia psalmus significat operationem. Ipm
enim non persequebantur nisi linguis trac-
tando de nece ipsius. nec ipse bonum desiit
operari. Non ergo tacetur in totuz: quia re-
missior debet esse luctus. eo q̃ non statĩ pꝰ
habituz concilium de nece eius traditus est
agnus in manibus delanionum. Sed in tri
duo ante pascha omnino tacetur. qm̃ tunc
maxime sancta trinitas dehõestata est. licet
eniz ante dies illos de nece domini agerefᷣ.
tũc tñ vapulat: spuitur: alapatᷣ: ⁊ crucifigitᷣ.
vnde ysa. Et vidimus eũ non habentẽ spem
neq; decorẽ. vel q; tunc sepulturaz domini

celebramus: que maxime fuit eius humilia-
tio. Ab hac etiam dominica in quibusdã
ecclesijs tacetur ad primã. christe fili dei: tuz
quia ex tunc ecclesia eius mortem ⁊ passio-
nem representat. tum quia secundum iude-
orum reputationem non poterat alijs mise
reri: qui seipsum saluum facere nõ poterat.
De hoc dictum est in quinta parte sub ti. de
prima. Non fiunt etiam speciales cõmemo-
rationes de sanctis neqꝫ de pace ab hac do
minica vsqꝫ ad sabbatum post penthecostẽ.
Quis post laudes dicatur. preciosa in cõspe
ctu domini ⁊c̃. ⁊ ad primam oratio. Domie
deus omnipotens ⁊c̃. in quibus commemo
ratio generalis fit de sanctis. Circa quod
sciendum ꝙ cõmemoratio sanctoruz dupli-
ci ex causa fieri consueuit. videlicet ad eorũ
sanctitatis meritum. ⁊ impetrandum patro
cinium nobis salutare: que duo excellentis-
sime in christo nostro capite passionis ⁊ re-
surrectionis sue tempore nobis attendẽda
monstrantur: quia passionis sue tempore ꝑ
buit eximium humilitatis ⁊ sanctitatis exẽ-
plum. Post resurrectionem vero suam apꝺ
patrem sicut testatur. Jo. noster aduocatus
factus est singularis. Ut igitur nostra inten
tio illo precipuo tempore feratur in sue san
ctitatis exemplum. ⁊ spes nostra eleuet̃ ad
vnicum eius refugium. conueniẽter tunc il-
lorum sanctorum specialia suffragia omittũ
tur. Hinc etiam est ꝙ quedam ecclesie o-
mittunt post primam dicere. Preciosa ĩ cõ-
spectu domini ⁊c̃. ⁊ in illa etiam oratione.
Domine sancte pater omnipotens ⁊c̃. q̃ di-
citur ad primam. pretermittuntur verba illa
per intercessionem beatissime virginis Ma
rie ⁊ omnium sanctorum. Qui vero dicunt
ꝑciosa asserunt illud ꝙ non est hora nec ps
canonice hore. prout dictum est in quĩta ꝑ-
te sub ti. de prima. Fit tamen aliqualis ⁊ ge
neralis sanctorum commemoratio in eccle
sia: quia propter eorum multitudinem ⁊ no
stram imbecillitatem de ipsoruz quolibet si-
cut debitum esset solennizari non potest.
Et ex hoc etiam apparet quare omittitur cõ
memoratio de pace: quia sicut ait apostolus
ad collocens. i. christus pacificauit per san-
guinem crucis eius: siue que in terris: siue q̃
in celis sunt. ⁊ post resurrectionem suaz pa-
cem discipulis suis annunciauit. ⁊ cum eis
ipse qui pax nostra est. continue vsꝫ ad ascẽ
sionem suam conuersari. ⁊ tunc eis pacẽ su
am dedit dicens. pacem meam do vobis. et
in penthecostẽ consolatorez mittete digna-
tus est. Incassum ergo fieret commemora-
tio de pace. Introitus autez incipit ab o-
ratione domini in passione. Judica me de⁹
⁊ discerne causam meã ⁊c̃. In hoc enim in
struxit nos in orando. Sequitur emitte lu-
cem tuã ⁊c̃. quia qui videt premia fortis ef-
ficitur in pugna. ⁊ veritatem tuaz ⁊c̃. qui e-
nim videt vera bona: de facili ducitur in e-
terna tabernacula. ⁊ est quarti toni. propter
formã crucis. vel propter quatuor que petũ
tur. s. iudicium: discretio: liberatio: ⁊ fortitu-
do. Epistola vero. s. xp̃s existens pontifex
futurorum bonorum per amplius ⁊ perfec-
tius ⁊c̃. que est ad hebreos. ix. c. ostendit effi
catiã passionis christi. Per pessionem enim
eius in eterna tabernacula ducimur. cuius
memores esse debemus. Sed quia non om
nes intrabunt nisi qui faciunt eius volunta
tem. ideo sequitur responsoriũ. Eripe me de
inimicis meis doce me ⁊c̃. Aliter enim non
intratur in sancta sanctorũ. ⁊ est tertij toni.
propter liberationem a triplici inimico per
virtutem trinitatis. Postea sequitur trac
tus in quo conqueritur dominus de inimi-
cis suis dicens. Sepe expugnauerunt me a
iuuentute mea in abel ⁊ in alijs. ⁊ visibiliter
dicitur tractus: quia huiusmodi cogũt nos
ducere vitam miseram. s. allophili ⁊ philistei
⁊ est octaui toni ad significandum ꝙ huius
modi tribulationes veniunt super nos vt si
mus memores alterius vite que erit in octa
ua etate: quia ad dominum cum tribularer
clamaui ⁊c̃. Et Job operuit confusio faciez
eius. Postea sequitur euangelium. Quis
ex vobis ⁊c̃. Jo. viij. c. In quo habetur cõtu
melia iudeorum dicentium domino. demo
nium habes. ⁊ dominus abscondit se vt ex-
pectaret tempus immolationis agni. ⁊ deci
ma luna ostendit se sicut dicebat de agno fi
eri vt habetur in exo. xxvij. c. Ecclesia ve-
ro ostendit se esse contrariam eis in offerto
rio. quasi diceret. Ipsi dicunt demoniuz ha
bes. sed ego confitebor tibi domine. ⁊ est p̊-
mi toni: quia soli deo confitendũ est. P⁹
cõmunio autem est hoc corp⁹ ⁊c̃. Luc. xxij.
c. ⁊ Math. xxvi. ⁊ Marci. xiiij. ⁊ prima cor̃.
xi. c. Et incipit eam sacerdos ad ostendendũ
ꝙ magnus sacerdos sacrificium mutauit in
nouũ sacrificiũ. ⁊ ẽ octaui toni: qꝛ illud sacri
ficiũ ẽ vez qꝺ ꝑficiet̃ ĩ ꝑadiso qñ r̃surgem⁹.
Et illud apostoli. Uere ĩplebit̃ oĩa vr̃a sunt.

De secunda feria rubrica.

Ecunda feria
ẽ ꝺ crucifixiõe nr̃a ⁊ maxie
de ieiũio: qꝛ debem⁹ crucifi

gerꝛ mēbra nr̄a cū vicijs ⁊ cōcupiſcentijs.ſic
precedens dn̄ica eſt de cruce. Sed qꝛ non
pōt hō ieiunare niſi liberetꝛ ab inimicis viſi-
bilibꝰ ⁊ inuiſibilibus dyabolo.ſ.⁊ mundo ⁊
malis hoībus.ideo eccleſia petit in introitu
liberari ab inimicis.⁊ eſt tertij toni.propter
liberationē a triplici inimico. Epiſtola ve
ro eſt.Factū eſt verbū.Jo.iij.c.Jn qua inui
tamur ad ieiunium per exemplum niniuita
rum.qui ſolius ione ⁊ vnica predicatiōe ie-
iunium indixerunt.etiam iumentis vt libe-
rarentur a temporali ſubuerſione.q̄ꝫto ma-
gis nos debemus penitentiam ſuſcipere ad
vocem veri ione.ſ.chriſti ⁊ apoſtolorum: vt
ſubuerſione ſpirituali liberemur. Jn reſpō
ſorio petit ſimiliter liberari ab inimicis.⁊ eſt
verſus.Deus in nomine tuo ſaluum me fac
tertij toni.propter virtutem trinitatis ⁊ libe
rationem a triplici inimico. Poſtmoduꝫ
ſequitur euangelium.Miſerunt principes.
Jo.vij.c.Jn qno dicit dn̄s ſcribis ⁊ phariſe
is.Quid vultis me interficere.⁊ loquitur de
reſurrectione ſua ⁊ aſcenſione ⁊ ſpiritꝰ ſan
cti miſſiōe.propter hoc vt illi qui ſunt ī cru-
ce qui ſuſtinent multa a malis ſicut ipſe do
minus ſemper habeant reſpectum ad fruc-
tum caritatis. Unde aſcendam in palmam
vt apprehendam fructum eius. Jn offer-
torio. Domine conuerte ⁊ eripe animaꝫ me
am ⁊c̄.petit liberari ab inimicis in anima.⁊
ſexti toni:quia liberatio anime perfecta libe
ratio eſt.ſenarius enim numerus perfectius
eſt. Jn poſtcommunione. Dominus vir-
tutum ipſe eſt rex glorie. attribuit deo libe-
rationem ſuaꝫ ⁊c̄.⁊ eſt tertij toni:quia ille ē
deus trinitas qui liberat. Dicitur autem
ad horas capitulum illud.Attende domine
Jere.xviij.c.Et illud. Domine omnes qui te
derelinquūt.ibidem.xvij.c.Et illud .confun
dātur qui me:quod eſt ibidē. Et illud. tu āt
dn̄e.xx.c.Et illud .dn̄s deꝰ aperuit.yſa.l.c.

De tertia feria rubrica.

Ertia uero feria ad pa
tientiā inuitat. vn̄ ītroitꝰ eſt.
Expectabo dn̄ꝫ ⁊c̄. verſus.do
minꝰ illuminatio mea. Deus
eī dat patientiā.⁊ q̄ illuīatꝰ ē patiētiā hꝫ. et
ē ſeptimi toni:qꝛ patientia cōcipitꝛ reſpectu
q̄etis.eꝛne. Poſtea ſeq̄tꝛ epl̄a. Cōgregati
ſt̄.Daniel.iij.c.ī q̄ oñdit effectus patiētie:q̄a
ibi habetꝛ q̄uo babilonij miſerūt danielē ī la
cū leonū.nec tetigerūt eū. ⁊ miſſus ē ei cibꝰ
a dn̄o p abacuc.⁊ ſignificat ꝙ p patiētiā li-
berat nos dn̄s.a ſp̄ualibꝰ babilonijs.⁊ q̄nq̄ꝫ
ēt liberat corporalitꝛ ⁊ dat vitā eternā. Juꝛ
illud apoc.q̄ vicerit dabo ei māna abſcōdi-
tū. Jn rn̄ſorio diſcerne cām meā ⁊c̄.petit
liberari ne ſuccūbat.Deiñ ſeq̄tꝛ. Emitte lucē
tuā ⁊ v̄itatē tuā.Ecce ſemp petit lucē quā q̄
videt.patiētiā hꝫ.⁊ ſic liberatꝛ.⁊ ē q̄nti toni.
qꝛ petit liberari a tētatōe q̄nq̄ꝫ ſenſuū.vl̄ ab
īimicis q̄ nocuerūt p q̄nq̄ꝫ ſenſus.Jntrat ei
mors p feneſtras corporis. Jn euangelio
v̄o ambulat iheſus in galileā ⁊c̄. oſtenditur
diſcretio bonoꝝ ⁊ maloꝝ. tp̄s vero bonorū
erit in futuro.Un̄ dꝫ dicere patiens ſicut di
xit dn̄s.tp̄s meū nōdū ē.⁊ dꝫ ſperare ī dn̄o.
Un̄ ſequitꝛ offertoriū. Sperent in te q̄ te
nouerunt.Et qꝛ ſemp ſuſtinent malos.ideo
in poſtcōione. Redime me dn̄e ⁊c̄.petit libe
rari:q̄ ē ſeptimi toni.pp requieꝫ que ſperatꝛ.

De quarta feria rubrica.

Uarta feria oñdit ꝙ a
ſolo deo ē libe
ratō:qꝛ fidel̄ ē deꝰ q̄ n̄ pmittit
nos tētari ſ illud q̄ȯ poſſumꝰ
ſuſtiere.Un̄ ītroitꝰ ē liberatoꝛ
meꝰ.⁊ v̄ſus.Diligā te dn̄e fortitudo mea ⁊c̄.
Ecce pōit deū fortitudinē.⁊ ē ttij tōi pp do
nū tritat].⁊ pp triplicē īimicū. Jn epl̄a v̄o
locutꝰ ē.Leuitic].xix.c.enūerātꝛ pcepta. vbi
oñditꝛ iudeos n̄ obſuare. illa ī h̄ ꝙ pſeq̄bātꝛ
īnocētē.⁊ oēs ēt q̄ pſequūtꝛ bonos n̄ ſt̄ timē
di:qꝛ ſt̄ īimici dn̄i.Un̄ ibi habetꝛ n̄ īiuſte iu-
dicabis.Et iō ī rn̄ſorio.Exultabo te ⁊c̄.petit
liberari.q̄ȯ ē ſepti tōi. pp ſeptiformē gr̄am.
Jn euāgelio v̄o.Fc̄a ſt̄. Jo.x.c.oñditꝛ q̄d fe
cerit dn̄s ī encenijs:qꝛ iudei tulerꝛt lapides:
vt iacerēt ī eū.⁊ dixit dn̄s ml̄ta bōa opa feci
vobis pp q̄ȯ vult] me lapidarꝛ.Encenīu feſtū
erat dedicatōis tēpli.h̄ ē de de rpatōe ipſiꝰ
a machabeis.Seq̄tꝛ ⁊ hyēs erat.h̄ erat ī die
iudicij:qn̄ rpabitꝛ veꝝ tēplū q̄ꝫtū ad bonoſ.⁊
hyēs maloꝝ erit.bōi v̄o cognoſcēt dn̄ꝫ ſicut
ī euāgelio dr̄.vos āt cognouiſtis me:qꝛ pr̄ ī
me ē ⁊ ego ī pr̄e.Et tc̄ pl̄e liberabitꝛ eccl̄ia ſi
cut petit ī offertorio.Eripe me ⁊c̄.q̄ȯ ē ſepti
tōi:qꝛ tc̄ erit v̄a q̄es. l̄ pp gr̄aꝫ ſeptiformē.qꝛ
v̄o btūs erit q̄ erit ī illa q̄ete.q̄ȯ n̄ erit fine in
nocētia.iō ē pꝰcōio. lauabo it̄ īnocētes ma
nꝰ meas ⁊c̄.Et ītroibo ad altarꝛ dei.i.ad alta
re q̄ete ment].⁊ ad altarꝛ ſupnū:q̄ȯ ē octaui
tōi:qꝛ h̄ erit ī octaua etate ſic̄ dc̄m ē.q̄rta g̃
feria ē de encēijs.i.de dedicatōe:q̄ pl̄e fiet ī
futuro qn̄ eccleſia pfecte dedicabitur deo.

De quinta feria rubrica.

In quinta feria imolat ecclesia hostias spirituales per quas possit cõsequi illud gaudium. sed quia nõ impetratur misericordia nisi confitendo iusticiam: ideo dicit in introitu confitendo iusticiam dei erga nos. Omnia que fecisti nobis domine ĩ vero iudicio fecisti. Daniel'. iij. c. si misisti tribulatõnes benefactuꝫ est: quia peccauimus tibi. ⁊ postea petit misericordiam. Da inquit gloriam nomini tuo. ⁊ fac nobiscum secundum multitudinem misericordie tue. Uersus ē. Magnus dominus ⁊ laudabilis nimis. ⁊ est tertij toni: quia qui confitetur debet confiteri tripliciter peccatum suum. In alijs tamẽ ecclesijs est versus. Beati ĩmaculati. Idem habetur in epistola que sumpta ē de danie. iij. c. Orauit Daniel. Domine deus ne despicias ⁊c̄. quia peccauimus ⁊ nõ est nobis sacrificium ⁊c̄. Ita enĩ dicebant filij israel qñ erant in babilone. sic ⁊ nos possumus dicere quando sumus in peccato non est sacrificium. sed in spiritu humilitatis. ⁊ in animo contrito suscipiamur domine a te. In responsorio. Tollite hostias ⁊c̄. monet nos offerre hostias spirituales. Uersus est. Reuelabit deus condensa. Aliter enim non potest offerre spiritualiter: nisi deus remoueat tenebras a corde. ⁊ est quinti toni: quia taleꝫ oportet in quinqꝫ sensibus mactari. Unde sequitur euangelium. Luc. vij. Rogabat Jhesum. In quo habetur quomodo beata Maria magdalena ĩpetrauit veniã lachrymis: qꝛ quot habuit in se oblectamenta. tot mactando se hostias spirituales obtulit deo in corpore suo. In offertorio. Super flumina ⁊c̄. Ostenditur qũo flendũ sit: ⁊ quomõ oportet lugere. Duo enĩ sunt que hoc faciunt. s. memoria peccati preteriti. ⁊ recordatio celestis hierusalẽ: qũo qñ homo suas miserias mundicie cõparat angeloꝝ. flet super flumina babilonis. ⁊ est primi toni: q̄a hoc debet esse primuꝫ ĩ memoria. s. finis propter quem sumus. In postcõione orat vt dñs memor sit promissionum. Memento verbi tui seruo tuo: in quo mihi speꝫ dedisti. ⁊ est octaui toni: quia in octaua etate fiet' illa delicatio. In quibusdam tamen ecclesijs legit' euangelium. vbi dicitur ꝙ cum quidam vellent apprehendere Jhesum. ⁊ tamen nemo misisset manum in eum. dixerunt põtifices ad ministros. Quare non adduxistis eum? Responderunt ministri. Nunqꝫ sic locutus est homo. sicut hic loquitur. Hac etiam die conuenienter legitur illud euangelium. vbi dicitur ꝙ reuersi sunt vnusquisqꝫ in domuꝫ suam. In offertorio vero dicitur. In salicibus in medio eius suspẽdimus organa nostra: quia post hanc diem nulluꝫ euangeliũ legit' ĩ quo dñs iudeis publice p̄dicasse narret'. Ecce ego illud diuitat' organũ. ĩ illis salicib⁹ ⁊ fluctuosus hoĩb⁹ babilõis suspẽsuꝫ ē.

De sexta feria rubrica.

Sexta feria est ð passione. ⁊ orat christus dãs nobis in introitu formam orãdi. Miserere ⁊c̄. ⁊ est quinti toni: quia non potest fieri liberatio sine quinqꝫ sensuum cohibitiõe. In epistola. Domĩe omnes ⁊c̄. Jere. xvij. c. petit suam liberationem. ⁊ inimicorum cõfusionem. In respõsorio vero similiter cõqueritur de inimicis. ⁊ maxime de hypocritis pacifice loquebantur ⁊c̄. s. cum dicebãt. Magister scimus quia verax es. ⁊ tamẽ dolus erat in corde. vñ vide domine ⁊c̄. In euangelio collegerunt pontifices ⁊ pharisei ⁊c̄. Jo. xi. c. similiter dolus exprimitur. ⁊ dicitur ibi venient romani ⁊ tollent locum nostrum ⁊ gentem: quia iam ablatum erat sceptrum de iuda. ⁊ dux de femore eius. ⁊ pilatũ presidẽ romane potestatis habebant. Quia vero vbi ē dolus ⁊ crudelitas. ibi maxime indiget homo sapientia vt sapienter respondeat. iõ in offertorio petit intellectuꝫ vt possit respondere sine peccato. Benedictus es dñe: doce me iustificatões tuas ⁊c̄. ⁊ rñdebo sicut dicit dauid tertio reguꝫ. dimitte eũ vt maledicat mihi sicut p̄cepit dñs. tales enĩ sunt virga dñi. Uñ Aug. vñ supbiũt impij: qꝛ eos facit pr̄ me⁹ virgã suã. ⁊ in puerbijs. Fili mi stude sapiaꝫ vt possis rñdere p̄mõi. ⁊ ē septimi toni. pp sp̄s sancti grãꝫ septiformẽ. Postcõio quoqꝫ. Ne tradideris me ⁊c̄. eadẽ rõe. ē septĩ tõi ĩ q̄ petit liberari.

De sabbato rubrica.

Sequitur sabbatũ vacãs sicut et sa dñica q̄dragesime. In h ei sabbato ĩtẽdere cõsueuit dñs papa paupib⁹ xp̄i dãdo elimosinã. ⁊ mãdatũ celebrãdo: tũ qꝛ ĩ cena dñi pp officij magnitudinẽ h facere ñ poterit: tũ qꝛ sicut dicit Jo. añ sex dies pasce venit ihesus ĩ bethaniã. ⁊ fact⁹ ē cõuiuiũ ĩ domo marie.

ꝛ Marthe. vbi fuit Lazarus quem domin⁹ postea suscitauit. ꝛ tunc Maria vnguento nardopistico vnxit pedes Jhesu. Apostolicus ergo in memoriam eius: quod illa deuotissime egit. facit membris christi quod ipsa capiti fecit vt pedes Jhesu vnguendo idest domini vestigia sectando. ꝛ capillis tergendo. idest superflua pauperibus erogādo impleatur domus odore vnguenti. idest mundus impleatur bona fama. Quia ergo hac die circa premissa caritatis opera exercēda occupatus est. ideo vacat hoc sabbatuꝫ a ꝓprio officio. ꝛ mutuo accipit a quinta feria antecedenti vel in quibusdaꝫ ecclesijs a sabbato antecedēti. Sicientes venite ad aquas.

Legitur epistola de Jeremia. xviij. c. Dixerunt impij ꝛcetera. in qua sunt male cogitationes que precesserunt passionem. venite cogitemus contra iustum cogitationes. ꝛ postea percuciamus eum lingua. tales autem non habent sabbatuꝫ: quia non est pax impijs dicit dominus. In euangelio vero Subleuat ꝛcetera. Jo. xvij. c. rogat pro se et pro discipulis. ꝛ pro omnibus fidelibus. vt habeant sabbatum quod erit per vnitatem ꝛ caritatem in futuro: quando vnum erim⁹ sicut pater ꝛ filius sunt vnum idest in maiori approximatione que possit esse illi vnitati qua pater ꝛ filius vnum sunt. In alijs vero ecclesijs legitur euangelium. Cogitauerūt autem. Jo. xij. c. In quibusdam tamen ecclesijs legitur euangelium de proditione iude. Amen amen dico vobis nisi manducaueritis. cui recte premittitur lectio Jeremie. vbi dicitur venite cogitemus contra iustum cogitationes. Hoc sabbatum priuilegiatum est domin⁹ papa tunc elemosinas dat ꝛ mādatum facit. ꝛ quia hac die vt quidam dicunt. christus discubuit in domo simōis leprosi. ꝛ martha ministrabat ei. ꝛ Maria lachrimis pedes eius lauit. ꝛ proprijs capillis tersit.

De dominica sexta in ramis palmarum rubrica.

In dominica In ramis palmarum. ꝛ in passiōe domini legitur Je. duplici ratiōe. Primo quia ipse manifestius de passiōe domini prophetizauit quam alius. Secundo quia per eius passionem prefigurata est passio domini: quia deplorando captiuitatem iudeorum per babilonios factam prefigurauit. ꝛ romanam quam incurrerunt propter christi passionem. In nocturnali auteꝫ officio dicitur inuitatorium. Ipsi vero non cognouerunt vias meas: quod dicitur inuitatorium per contrarium: quia inuitat nos ad cognoscendum vias domini per contrarium actum iudeorum: qui non cognoscentes vias domini non introierunt in requieꝫ ipsius. In primo vero responsorio ostenditur securitas patientium tribulationes. et causa quare non est timenda tribulatio: q̄a deus est adiutor in die qua inuocaui te ꝛcetera. versus est. In die tribulatōnis mee ꝛc. quia si deus adiuuat non est timenduꝫ. Unde Job. pone me iuxta te: ꝛ cuius vis man⁹ pugnet contra me. Et est primi toni: quia a solo deo sperandum est liberatio ꝛ auxiliū.

Sequitur responsorium. Ingrediente domino. secundi toni: quia laudabāt pueri dominum. scilicet vtranque naturam. in christo deitatem cum dicebāt. Osanna idest salua obsecro humanitatem cuꝫ dicebant. Fili dauid. vel deum corde ꝛ ore pueri laudabant. sicut iudei corde ꝛ ore conuiciabātur.

Circa diurnum vero officium dicenduꝫ est ꝙ post sabbatum in quo ostenditur deuotio marie. sequitur dominica in qua ostēditur deuotio puerorum. Ungimus enī dominum cum maria. ꝛ cū pueris veneramur. Et ideo facit ecclesia hac die processionem corporaliter ꝛ spiritualiter. exierunt eniꝫ pueri extra castra obuiaꝫ domino venienti de bethania in hierusaleꝫ. ꝛ nos similiter debemus extra castra idest extra delicias carnis exire obuiam ei. sicut dicit apostolus. Exeamus extra castra improperium eius portantes. Et sicut illi. sic ꝛ nos in processione nostra cantamus. Osanna. Unde in egressu d̄ ecclesia cantatur antiphona. Pueri hebreorum. ꝛ nos debemus esse pueri idest innocentes. ꝛ debemus esse pueri hebreorum id est transilentium omnia terrena siue peccata. Postmodum facit ecclesia stationem in aliquo loco competenti. vt ibi cum deuotione ꝛ letitia suscipiatur verbum dei. sicut christus qui est verbuꝫ patris susceptus est cum letitia a pueritia in hierusalem. In scripturis enim siue sermonibus est christus. Unde ipse in euāgelio scrutamī scripturas. ille eī loquūt̄ d̄ me ꝛ ē ipse dulcedo script̄e.

Legitur autem euangelium de Matheo. xxi. c. Cum appropinquasset ihesus hierusaleꝫ ꝛcetera. misit duos de discipulis suis dicens. Ite in castellum quod contra vos est.

Unde alibi legitur. Misit discipulos suos
septuaginta duos binos. ⁊ binos idest ha-
bentes geminam caritatem dei ⁊ proximi.
Misit inquam querere asinam ⁊ pullum id
est iudaicum populum ⁊ gentilez. vt eos du
ceret in celestem hierusalem. Et legitur ideo
hac die quia ibi de fructu passionis habetur.
Postea cantatur. Occurrunt turbe cum
floribus ⁊ palmis. ⁊ nos similiter debemus
ei occurrere cum floribus virtutum. ⁊ pal-
mis victoriarum. Palma enim significat vi
ctoriam. Unde iustus vt palma florebit. Et
secundum Gregorium. ex qualitate palma-
rum designatur proficiens vita iustorum: q̄
est octaui toni. propter victoriam christi in
capite ⁊ in membris. per quam peruenitur
ad octauam resurrectionis. Deinde redeun
te processione. cantatur canticum puerorū
scilicet. Gloria laus per aliquos ecclesiā īgre
dientes. presertim per pueros: quia ingredi-
ente domino in sanctam ciuitatem hebreo
rum pueri ⁊cetera. Innocentes enim lau-
dant eum. Et nota ꝙ Theodulphus au-
relianē. episcopus apud Lodouicum impera
torem karoli magni filium falsē a quibusdā
suis emulis accusatus. ab eodem est Ande-
gauis carcerali custodie mancipatus. Cum
ꝗ in hac dominica iuxta domū in qua cu-
stodiebatur processio transiret ille fenestra
aperta. factoque silentio hos pulcherrimos
versus a se editos. scilicet Gloria laus ⁊cete
ra. presente imperatore cantauit. cui in tan-
tum placuerunt ꝙ mox illum a vinculis ab
soluit ⁊ episcopatum sibi restituit. atq; eos
hac die in fine processionis cantari institu-
it. In egressu ecclesie post canticum pue
rorum cantatur responsorium. Ingredien-
te domino: quod est primi toni. propter pri-
mam etatem: quia soli deo cantandum est.
Rursus canticus puerorum. qui fit ianuis
clausis. significat illud quod cātus ⁊ occur-
sus illorum puerorum significabat. Prefigu
rabat enim occursum ⁊ letitiam angelorum
recipientium christum in celum. post resur-
rectionem quam sibi ⁊ sequentibus se. per
suam sanctissimam passionem meruit aperi
ri. cuius quidem clausio angelos non extra
miserat. sed aditum hominibus non prebe-
bat. ⁊ ideo pueri quia sua puritate angelos
significāt. intra ianuas clausas quasi domi-
no venienti occurrentes ad aperiendum ce
lum: vt eorum reparetur ruina. versis vulti-
bus cum letitia ⁊ clamore proferunt hym-
num laudis: qui eis qui sunt extra cum gau
dio respondentibus. ipsos intrantes cū chri
sto in suum consorcium receperunt. Hinc
est ꝙ in ingressu ecclesie cantatur responso
rium. Ingrediente ⁊cetera declarans hec q̄
dicta sunt figurari per ea que fiunt. cum eīz
ibi fiat mentio de resurrectione. Naz ibi
fit mentio de palmis que victoriam christi.
de morte ⁊ dyabolo significant. Accipit ec-
clesia factum illorum puerorum. in signum
precedens eius quod iam dictum est. ⁊ fac-
tum istorum in recordationem illius. Sa
ne autem crucem ⁊ in cruce rami virides in
figuntur ad notandum ꝙ omnem virtutū
virorem crucifixo habemus. Christus enim
ramis viridis fuit: habens in se ⁊ nos ab ip-
so omnem virorem virtutum. Unde ipse di
cit si in viridi hoc faciunt ī arido quid fiet.
In summa ergo dum processionem faci-
mus. christum venientem ad nos suscipim⁹
cum pueris obuiam imus. si innocentiaz ser
uamus. oliuas gerimus. si pacis ⁊ misericor
die operibus indulgemus. palmas portam⁹
si de vicijs ⁊ dyabolo victoriam obtinem⁹.
virentes flores ⁊ frondes gestamus. si virtu
tibus exornamur. vestimēta sternimus. car-
nem mortificantes. ramos carpimus. sanc-
torum vestigia imitātes. Quod processio ci-
uitatem vel castrum egreditur. ouanter ad
crucem ⁊ ad loca promotiora siue eminen-
tia vadens: recolit pueros hebreos iuisse ver
sus montem oliueti. innuens etiam ꝙ absit
nobis gloriari nisi in cruce domi nostri ihe
su christi. Qui autem pontifici extra vrbem
iuxta crucem cum suis constituto occurrūt
⁊ cum ipso ciuitatem ingrediuntur accura-
tius agunt. Imitantur eniz populum israel
⁊ pueros eorum: qui extra ciuitatem domi-
no occurrerunt. ⁊ cum eo illaz ingressi sunt.
Hec ergo magna processio representat il
lam que tali die facta est a turbis ⁊ pueris
iudeorum. cum veniret ihesus hierusalez su-
per asinam sedens. Significat etiam ꝙ do-
minus ad nos veniet. ⁊ ad eterna taberna-
cula nos ducet. Uel forte recolit processio-
nem filiorum israel: qui hac die iordanez sic
cis pedibus transierunt. ⁊ cuz triunpho ter-
ram promissionis intrauerunt. Nec est hec
processio inter alias dominicales computā
da. Hec enim est preconium passionis. ille
vero sunt significatiue ⁊ rememoratiue do-
minice resurrectionis vel ascensionis. Un-
de rectius faciunt qui antequam tertia di-
catur illas premittunt. hanc vero processio-
nē p⁹ tertiā hui⁹ diei cū palmis celebrāt. de
ꝗ sub ascēsiōe dicet. Et ādē huic ꝓcessiōi
lectio zachar. ⁊ euāgeliū iohā. recte ꝑmittūr

quoniam ibi dominica processio propheta-
tur hic historice declaratur. in tractu infan-
tes ad preconia inuitantur. Passio vero in
missa legitur. Benedicuntur autem ⁊ distri
buuntur rami per sacerdotem. licet christus
eos nec benedixisse nec distribuisse legatur
quia christus nõ honorauit eos. sed fuit ab
eis honorat⁹. ⁊ ex eis tũ qꝛ ppl's ille iudeorũ
fecit hoc corporaliter ⁊ tẽporaliter. sed nos
agimus hoc sacr̃aliter ⁊ spual'r ad effectũ q̃
in eorum benedictione exprimitur. Illi nan
qꝫ ferentes ramos triunphum christi nõdũ
completum. sed tempore passionis complẽ-
dũ prefigurabant. Unde ñ oportuit ramos
distribui vel benedici a christo. quia nondũ
figura fuerat impleta. Ecclesia vero per talia
representat triunphum christi iam comple-
tum. secundum illud colloceñ. ij. Expolians
principatus ⁊ potestates transduxit confi-
denter. palam triunphans illos ĩ semetipso.
Quia ergo non solum ipse triunphator est.
sed etiam per ipsius gratiam ⁊ sanctificatio
nem triunphabunt omnes electi. conueni-
enter ⁊ benedictio ramorum. ⁊ distributio
per sacerdotem qui christuꝫ representat de-
bet expleri. Quare autem non fit festum
de dicta asina sicut fit de cruce dicetur ĩ se-
ptima parte sub festo crucis. Post proces
sionem sequitur statim missa ð passione: qꝛ
debemus gaudere de fructu passionis: ⁊ cõ
pati: quia pro nobis passus est. Ibi enim est
vnde letemur. scilicet de amore quem osten
dit nobis in cruce: ⁊ vnde tristemur. scilicet
de peccatis nostris que tot sunt ꝙ propter
ea oportuit filium dei pati. Uenit autem de
cima luna siue die primi mensis. idest ante
sex dies pasce ad ciuitateꝫ in qua pateretur
vt esset in domibus iudeorum. sicut precep-
tum erat in exodo. xxvij. c. ⁊ in deutro. deci-
ma luna accipietis agnum. immolabat' au-
tem agnus quartadecima luna. idest decia-
quarta die primi mensis ad vesperam. ⁊ do-
minus eadem hora agnum cum discipulis
manducans. vbi legalis pasce decreta com-
pleuit. egressus est cum eis statim ad locum
orationis. ⁊ circumspectis omnibus cum iã
vespere essent exiuit in bethaniam cum du-
odecim. Nempe mistice decima luna ve
nit: quia populus israelitic⁹ decima luna e-
gressus est de egypto. similiter per istum ve
rum agnum est data libera potestas popu-
lo israelitico. idest videnti deum per fidem.
exeundi de peccato. quod non fuit datuꝫ p
moysen. ⁊ virgam eius. idest per disciplinaꝫ
⁊ sacerdotium legale. In principio ergo
misse reducens ecclesia ad memoriam do-
minicam passionem. Incipit ab oratione di
cens. Domine ne longe facias ⁊cetera. ⁊ est
octaui toni. significans ꝙ per passionem ve
nitur ad resurrectiouem. Sequitur episto
la. Hoc enim sentite ad philippeñ. ij. c. ĩ qua
ostenditur passio ⁊ passionis fructus. Dicit
ergo hoc enim sentite in vobis: quod ⁊ in
christo ihesu. idest imitamini ipsum. vt sicut
habuit caritatem: quia voluit pati. ita ⁊ vos
habeatis caritatem qua patiamĩ omnia tor
menta temporalia. vt habeatis humilitatem
que in christo maxime fuit. mansuetudineꝫ
⁊ patientiam ⁊ intellectum realem vt senti-
atis. Cito eniꝫ sentitur dulcedo spiritus san
cti in corde quando ibi est. hi quidem sunt
fructus passionis. scilicet dulcedo in corde.
⁊ gloria. Quedam tamem ecclesie legunt le-
ctionem. Uenerunt autem in helim exodo.
xv. c. Uiso autem hoc fructu fit homo pa
tiens: quia generat patientiam consideratõ
fructus. ⁊ ideo sequitur respõsorium: quod
respondet epistole: in quo ostenditur quo-
modo per passiones venitur ad gloriam. et
dicuntur ibi tria quare est tertij toni. Pri-
mum est tenuisti manum dextram tuam. ⁊
confirmasti me in bono. secundum est ⁊ in
voluntate tua deduxisti me. talis facit quic-
quid deus vult. Tertium est cum gloria su-
scepisti me. Primum est causa crucis. secun
dum ipsa crux. tertium fructus ipsius. Uer-
sus est quam bonus israel deus quando sci
licet deducit suos ad passionem. Unde de
beato Stephano legitur lapides torrentes
illi dulces fuerunt. Postea sequitur trac
tus. Deus deus meus respice ĩ me ⁊cetera.
⁊ est secundi toni: quia ibi ostẽditur passio.
⁊ fructus ipsius. vnde ⁊ titulus illius psalmi
est pro sumptione matutina. Euangeliuꝫ
de passione est. scilicet. Scitis quia post bi-
duum. Math. xxv. c. Et etiam offertoriũ
scilicet Improperium expectauit cor meuꝫ.
⁊ miseriam: quod sumptuꝫ est de psalmo se
xagesimooctauo. qui totus ex persona salua
toris orantis in passiõis agone cõscribitur.
quasi diceret ecclesia. Ex quo christus tot
passus est. libenter patiar. Unde dicit expe-
ctaui supple quasi rem dulcem. Postcõ-
munio de passione est. scilicet pater si fieri
potest ⁊cetera. Math. xxvi. c. ⁊ Mar. viij. ⁊
Luc. xxi. c. ⁊ est octaui toni propter rationẽ
premissam. In quibusdam ecclesijs dici-
tur in hac dominica ⁊ in diebus sequenti-
bus prefatio de passione. prout dictum est
sub quarta feria cinerum. Dicitur autem
hec dñica ĩ ramis palmaꝝ eo ꝙ tũc rami pal
maꝝ si haberi pñt ĩ pcessiõe portãt'. Dr etiã

alibi dominica oliuarum: quia etiam rami oliue portantur. quod fit ad representandū filios israel qui cum ramis palmarm et oliuarum venienti domino obuiam exiuerunt. Sequens quoq septimana maior vocatur. eo q maius et prolixius habet officiū. Dr et penosa: q tūc pcipue debez vicia nr̄a pūir. Uel quia dominus in ea laborauit et penas sustinuit recreando. sicut et in prima mundi ebdomada creando. Dicitur quoq indulgētie quia penitentes in ea absoluuntur. Dicitur etiam sancta: quoniam in ea impij iustificantur. Hec autem dominica in tribus priuilegiata est. Primo quia illa die filij israel intrauerunt terram promissionis. et iordanem sicco vestigio transierunt. sic enim contingit q eo anno tot dies fuerūt vsq ad pascha quot sunt ab hac dominica. Secundo quia hac die veniens dominus d bethania cum honore maximo in hierusalem susceptus est. Tertio quia eadem die dominus a templo ementes et vendentes eiecit.

De secunda feria rubrica.

Secunda feria ostendit causam passionis. scilicet in christo humilitatem et patientiam. et in iudeis crudelitatem et inuidiam in iuda cupiditatem et auaritiam. et est introitus quarti toni propter formam crucis. Epistola vero sumitur de ysa. l. c. In qua ondītur principalis causa passiōis domini. dominus deus aperuit mihi aurem scilicet ad intelligendum. Et propter hoc dedi genas meas vellentibus et cetera. In quibusdaz ecclesijs in hac die et in tertia ferijs dicuntur due lectiones ī missa. pro eo q christi passio a lege et prophetis pronunciata fuit. In responsorio petit liberationem suam. Exurge domine et intende et cetera. versus. Effunde frameam. tertij toni quia virtute trinitatis liberamur ab inimicis. Framea est spata quasi fremia. vel quasi ferrea. In euangelio vero. Ante sex dies. Jo. xij. c. ostenditur triplex causa passionis. et dicit. Ante sex dies pasce. non ideo q ibi sex futuri essent ante pascha sed quia ibi causa passionis ostenditur. In iuda ostenditur causa cupiditatis. eo q dixit vt quid perditio hec. erat enim habēs loculos. et ideo sic dicebat vt nummos furaretur. vt habetur in Jo. In iudeis causa est inuidia: quia moti sunt in eum propter laudē puerorum dicentes. Si dimittimus eum sic omnes credent in eum. et ideo querebant interficere eum. In ipso vero christo est fructificatio totius generis humani. vnde in euāgelio dicitur. Nisi granum frumenti et cetera. In quibusdam tamen ecclesijs in secunda feria legitur passio secundum Marcum. scilicet. Erat pascha et azima post biduum et cetera. et in tertia feria dictum euangelium secunduz Jo. scilicet. Ante sex dies pasce. sed primi magis videntur historiam seq: quia post biduum idest post tertiaz et quartam ferijs in quinta feria pascha idest agnus paschalis immolatus fuit. Preterea secūda dies creationis mundane minus est ceteris ornata diebus. Nam cum dixisset dominus. fiat firmamentum in medio aquarū non est additum. Et vidit deus q esset bonum in quo numerus binarius infamatur: quia primus ab virtute degenerat. et diuisionem significat. Unde in eo facta est aquarū diuisio. Non est ergo mirum si hec dies secunda que illaz respicit minus ceteris in officio dominice mortl purpuretur insignijs. Sed non est multum attendendum. vtrum in secunda vel in tertia feria legatur passio. quia enim quatuor euangeliste passionem domini descripserunt. iccirco secunduz quē libet eorum passio legitur ex institutione Alexandri pape eo ordine quo scripserūt. Nā die dominica legitur passio secundum matheuz qui prius scripsit. Secunda vel tertia feria secundum marcum qui secundus scripsit. Quarta secundum lucam qui tertius scripsit. Sexta feria secundum iohannem: qui vltimo. Mediolaneñ. non legunt passionez nisi secundum Joannem et in sexta feria. Sane passionem lecturus benedictionē nō petit: quia illa describitur esse sublatus: qui auctor est benedictionis. vnde nō est a quo petatur. Legitur quoq sine luminaribus q ille morte extinctus nunciatur qui secundū Joannem lux est mundi. et vt representetur quia eius discipuli tunc quasi extincti sunt: quibus ipse viuens dixerat. Uos estis lux mūdi. Non fertur etiam incensum ad notāduz q tunc feruor deuotionis vel orationis qui per incensum designatur in apostolis tepuit. vel potius quasi extinctus fuit. Legitur etiam sine salutatione. siue sine dominus vobiscum in detestationem salutationis iude. et sine responsione. Non enim respondetur Gloria tibi domine: quia in ipsa exprimitur q christus fuit a suis separatus per mortem corporaliter et spiritualiter qui metu mortis eo derelicto fugerāt. et nulla gloria sibi erat. Non legitur tota sub tono euangelij. sed

cāt⁹ verborum christi dulcius modulātur ad
notandum quanto dulcius verba christi in ip
sius ore resonabant q̄ȝ in ore cuiuslibet euan-
geliste referētis. cuius verba in tono euange-
lij proferuntur. Verba vero impijssimorum iu
deorum clamosi ⁊ cuȝ asperitate vocis ad de-
signandum ꝙ ipsi christo aspere loquebanṫ.
In fine tamen in quibusdā ecclesijs bn̄dictio
petitur. incensum portatur. ⁊ sub euangelij to
no legitur: quia finita est iam narratio passio-
nis. ⁊ extunc omnia v̄ba sunt euangeliste nar
rantis que post xp̄i mortē vsq̄ȝ ad resurrectio
nem contigerunt: In alijs tamē ecclesijs finis
passionis qui ad sepulturam pertinet in tono
legitur doloroso: vt planctus mulieꝝ de passio
ne xp̄i lamentātiū designetur. De quo plāctu
dicit dominus in euangelio. Filie hierusalem
nolite flere super me ⁊c̄. ⁊ ad maiorem deuoti
onem ⁊ amaritudinem propter christi passio-
nem in animis audientium excitandam. Et le
gitur super nudum pulpitum: prout sub feria
sexta dicetur. In offertorio. Eripe me petit
liberari. sicut ⁊ in responsorio. ⁊ est quarti to-
ni propter formam crucis. In postcommu
nione. Erubescant petit persecutores suos cō
fundi. ⁊ est primi toni vt sic ī regione quiescē-
tium gaudeat.

De tertia feria rubriba.

Ertia feria est si-
militˀ
de passione: quia manifeste
querebant eum interficere: vt
habetur in euangelio. Erat āt
pascha. ⁊ azima post biduum
⁊c̄. ⁊ quia ecclesia considerat salutem suam in
cruce tripliciter. s. in amore quem domin⁹ no
ster nobis ostendit in cruce. ⁊ in imitatōe cru
c̄is. ⁊ in salute nobis data per crucem. ideo di
cit in introitu. Nos autem gloriari oportet in
cruce domini ⁊c̄. ad gal. vi. c. Epistola vero
est. Dicit Jeremias: que est Jere. xi. c. ⁊ haben
tur in ea verba iudeorum de crucifixione chri
sti mittamus lignum in panem eius. idest ipȝ
qui se dicit panem in ligno crucis. Audierant
enim ꝙ ipse dixerat. Ego suȝ panis viuus qui
de celo descendit. ⁊ hoc erat dictuȝ per lignū
crucis destruamus ipsum vel doctrinaȝ eius.
Sequitur responsorium. Ego autem ⁊c̄. tertij
toni propter triplex meritum quod ibi notaṫ.
primum cum dicit. Induebar cilicio. idest nō
ostendam eis deitatem: sed asperitateȝ huma-
nitatis. ⁊ hec fuit humilitas ⁊ sapientia. Aliud
vero ibi. Humiliabam in ieiunio animam me-
am. scilicet non reddendo malum pro malo: sȝ
etiam pro eis orabam. ⁊ hoc est tertium. vnde
dicit. Et oratio mea in sinu meo conuertetur.
supple ex quo eis non prodest: quia non sunt
digni. Euangeliuȝ vero. Erat pascha. Mar-
ci. xiiij. c. est de passione. vbi dicitur ꝙ domin⁹
crucifixus fuit hora tertia. ⁊ hoc dicit vt ostē
dat eorum impetuositatem: quia ab hora ter-
tia linguis eum crucifixerunt dicentes. cruci-
fige. crucifige non cessantes. In offertorio
petit se custodiri a dyabolo ⁊ a mēbris eius.
Unde dicit custodi me de manu peccatoris.
idest dyaboli ⁊ ab omnibus iniquis erue me.
⁊ est secundi toni. In postcōmunione ad-
uersum me. ostendit malitiam persequentiuȝ.
⁊ meritum patientium. Sequitur ibi ⁊ in me
psallebant qui bibebant vinuȝ ⁊c̄. idest filij dy
aboli qui inebriebantur de calice babilonis.

De quarta feria rubrica.

Uarta feria est
illa
in qua dominus venditus fu
it a iuda: quia non solum vo-
luit pati pro nobis: sed etiam
vendi vt liberaret nos a ven-
ditione: quia primus parens vendidit nos dy
abolo per esum pomi vetiti. Unde ysa. gratis
venundati estis ⁊ sine argento redimemini.
Similiter multi vendunt se dyabolo per mo-
mentaneam dilectionem. sicut Adam vendi-
dit se pro esu pomi vetiti. Quarta ergo feria vē
ditus est sol iusticie ad nostram salutem. ⁊ q̄r
ta feria formatus est sol visibilis ad mundi lu-
cem. Orauit autem dominus sicut habetur
in euangelio huius diei flexo genu. ⁊ iccirco ī
introitu qui est philˀ. ij. c. inuitat ecclesia vt in
nomine domini omne genu flectatur: celesti-
um: quia eorum ruina reparauit: terrestrium:
quia eos liberauit: infernorum: quia eos edu-
xit de lacu in quo non erat aq̄: vt dicit zacha-
rias. ⁊ est tertij toni. propter tria que inuitant
ad flectendum genua. Sequitur ⁊ omnis lin-
gua confiteatur: quia dominus noster ihesus
christus in gloria est dei patris. ⁊ sumitur de
apostolo. Uerum tamen ordinator officij in-
tercepit verba illa ⁊ omnis lingua confiteaṫ.
eo ꝙ iudaica silet. Deīde sequitur lectio. Di
cite filie syon. ecce saluator tuus venit. ysa. lxij.
c. vbi habetur de mercede. dicitur etiam ibi.
Ecce merces eius cum eo ⁊c̄. Et dixerunt an-
geli. Quosdam enim latuit incarnatio. quis ē
iste qui venit de edon. idest de terra tīctis ve-
stib⁹. i. mēbris corporis q̄ sunt vestimēta diui
tatis. sanguīs purpura tincta de bosra. Bosra
citas ī moab. ⁊ īterp̄taṫ firma siue mūita hˀ ē

de inferno.i.de terrena habitatione.Transla-
tiue enim bosra est hierusalem.quam domin⁹
quondã firmauit auxilio sed facti moabite .i.
ex parte dyabolo vestes regis tinxerũt purpu
ra sanguinis. Respondit ego qui loquor iusti
tiam ⁊ sum propugnator ad saluandũ ⁊ dixe-
runt.Quare ergo rubꝝ est indumentũ tuũ: q̃i
diceret.Quare cruentatus es pressura crucis.
si tu iusticiam loqueris: At ille respondit. tor-
cular calcaui solus.s.pro omnib⁹ vt omnes li-
berarentur.⁊ de gentibus non est vir mecuꝫ.
Post lectionem vero cantatur responsoriuꝫ.
Ne auertas faciẽ tuã ⁊c̃.in quo orat christus
vt per passionem veniat ad gloriã. Quia ve
ro in agonia prolixius orauit vt habet̃ in euã
gelio.ideo sumit̃ offertoriũ ⁊ postcõio de psal
mo qui intitulatur oratio pauperis cũ anxia-
retur.excepto versu responsorij qui est.Saluũ
me fac deus qm̃ in.a.v.ad.a.meã. Epistola
est similiter de ysa.liij.c.Dñe quis credidit ⁊c̃.
in qua etiam describitur in codeꝫ scemate. in
quo ab euangelista representatur in passione
vbi dicitur . Non est ei species neqꝫ decor. ⁊
infra sicut ouis ad occisionem ducetur. P⁹
epistolã sequitur tractus.⁊ in solito mõ.s.ime
diate.⁊ hoc ideo quia ecclesia arti⁹ luget q̃ꝫ so
leat ⁊ se plangit vt dictũ est in quarta pte sub
ti.de tractu.Tractus enĩ significat plãtũ. ⁊ iõ
in tota sexta feria non dicuntur nisi tractus.
Responsoriũ vero est penitentiũ: ⁊ quia domi
nus non est ista die crucifixus: sed tantũ ven-
ditus.ideo non soluꝫ dicitur tractus verꝫ etiaꝫ
⁊ responsorium. Passio que sequit̃ appro-
pinquabat ⁊c̃. Luc.xxij.c.conuenit cũ prece-
dentibus in qua exprimitur consiliũ iudeorũ:
iude proditio: dñi passio. Postcõio est.Po
tũ meũ cũ fletu miscebã.potũ.s.passionis.quã
do videlicet sudor eius erat sicut gutte sangui
nis decurrentis in terrã. Põt etiã dici ꝙ duo
sũt nobis necessaria.s.oratio ⁊ patiẽtia.sꝫ ꝙ di
cit dñs.Orate pro persequentibus ⁊ calumni
antibus vos.Ad hec quidẽ duo inuitamur in
introitu ad orationẽ cũ dicit. In nomine ihe-
su omne genu flectatur ad patientiã exemplo
saluatoris.de quo subiungitur. Xp̃s factus ẽ
pro nobis obediens ⁊c̃. Non est enim obedi-
ens in tribulatione nisi qui libenter tolerat.
Due lectiones ideo leguntur: quia hac die do
minus traditus est pro duobus ⁊ a duob⁹ po
pulis. In quibusdã ecclesijs ad vtranqꝫ ge-
nua flectunt: quia ab vtroqꝫ populo adorat̃.
Preterea hac die sicut dicit Aug.consiliũ ini-
erunt iudei quõ ihesum dolo tenerent ⁊ occi-
derent.⁊ iudas venit ad eos . ⁊ pacti sunt sibi
pecuniam se daturos.Sicut ergo ecclesia rep̃
sentat in sexta feria actus iudeoꝝ.ita ⁊ in q̃r-
ta consiliũ eoꝝ. Quidam autẽ legunt primo le
ctionẽ illã.Dicite filie syon. ⁊ postea illã. Dñe
quis credidit.Alij vero econuerso. primi qui-
dã attendunt solum illud quod diximus. ⁊ ꝙ
venditio iude que facta fuit quarta feria passi
onẽ domini precessit. de qua venditione fieri
videtur sermo in illa lectione.Dicite filie syon
in illo verbo.Ecce merces eius cũ eo.Alij autẽ
attendunt ꝙ primus homo duas mortes ĩcur
rit.s.carnis ⁊ anime.⁊ xp̃s nos ab vtraqꝫ libe-
rauit.Et quia mors anime mortem corporis p̃
cessit.ideo prius legunt lectionẽ illã in qua a-
gitur de morte anime ⁊ de liberatione ab ip̃a.
De morte agitur in illa. Dñe quis credidit ⁊c̃.
ibi omnes quasi oues errauim⁹ . ⁊ vnusquisqꝫ
in viã suam declinauit.De liberatiõe vero sta
tim sequitur ibi.Dominus posuit in eo iniqui
tates omniũ nostrum. ⁊ iterꝝ si posuerit ꝓ pec
cato animã suã videbit semen longeuũ. Ad
animã etiam pertinet graduale vnicũ habens
versum.s. Ne auertas faciem tuã a puero tuo
i.ab eo qui paruus ⁊ humilis apparet in expe
rientia tribulationis. Sequitur versus.Sal
uum me fac ⁊c̃.vsqꝫ non est subã. Aque enĩ.s.
eductionis iudeoꝝ vsqꝫ ad animaꝫ saluatoris
tollendã peruenerunt.⁊ illi qui erant profun-
di limus.infirmitati eius preualuerunt.Sicut
autẽ saluator animã suã posuit pro animaruꝫ
nostraꝝ redemptione.ita ⁊ corpus subiecit ꝓ
corpoꝝ redemptione.Unde in secunda lectio
ne de ipsius corpore agitur sanguine proprio
rubricato.vbi dicitur.Quis est iste qui vẽit de
edon ⁊c̃.Et ibi quare rubrum est vestimentuꝫ
tuum ⁊c̃. Ipse respondit.Torcular ⁊c̃.Et quia
de sola miseratione passus est dñs pro nobis.
ideo propheta in personam ecclesie lectioneꝫ
illam concludit dicens. miserationuꝫ domini
r̃cordabor. laudẽ annunciaui super omnibus
que reddidit nobis dominus deus noster.
Quia vero quinqꝫ sensus corporis peccauim⁹
ideo sequitur tractus.Domine exaudi oratio-
nem meam ⁊c̃.habens quinqꝫ versus propter
quinqꝫ vulnera xp̃i.seu quia quinquies exiuit
sanguis ab eo.Primo in circumcisione.secun
do in oratione.tertio in flagellatione. quarto
in crucifixione.quinto in lanceatõe.Et in ip̃o
tractu genus humanũ petit auxiliũ. ⁊ confite-
tur defectum quẽ ex peccato primi parentis ĩ
currit cũ dicit.quia defecerunt dies mei sicut
fumus.Dies enim est vita hominis.cuius nox
est mors.sed hec vita est abreuiata ⁊ deficit ꝓ
pter superbiam primi parentis que per fumuꝫ
intelligitur ⁊ sequitur. Ossa mea sicut in frixo
rio confrixa sunt.Ossa sunt vires ĩteriores vel
fortes qui sunt in ecclesia qui carnes.i.carna-
les sustentant. Frixoriũ enĩ triplex est.scilicet

peccatoꝝ recordatio: primoꝝ cōpassio: futuri iudicij meditatio. In his frigitur bonus hō. Clauditur autē tractus sicut ꝛ lectio in misericordia dñi. vñ vlteriꝰ versus est. Tu exurgēs domine misereberis ꝛc̄. Hec igitur q̄rta feria priuilegiata est. qm̄ leguntur in ea due lectiones propter ordinandos in sabbato sequēti. Itē qꝛ in ea die xp̄s venditus fuit trigīta denarijs. sicut ꝛ Joseph triginta argenteis: quia seruus non est super dominū. nec discipulꝰ super magistrū. xxvi. di. quis dubitet. Et ab hac q̄rta feria sumptū est q̄ semper in q̄rta feria ieiunare ꝛ abstinere a carnibus. ꝛ carnalibꝰ desiderijs debemus. ꝛ in memoriā venditōis xp̄i hec feria secundū locū obtinet. pꝰ sextam feriam ꝑ totū annū in ieiunijs penitentialibus.

De quinta feria rubrica.

In hoc tractatu q̄nte ferie cene domini. hoc ordine procedemus. Naꝫ primo generaliter dicemus aliq̄ de officio sequentiū triū dieꝝ. Postea specialiter de officio huius diei. Et primo de introductione publice penitentiū in ecclesiam. ꝛ de sacramentis quibus hec quinta feria specialiter insignitur. Secundo de triplici olei consecratione. Tertio de huius diei misse officio. vbi etiā agitur de pedū lotione ꝛ offō vespertino. Quarto de altariū denudatione. ꝛ de officio vespertino. ꝛ tam de ipsoꝝ q̄ȝ de pauimenti ecclesie lotione. ꝛ de corporis domini reseruatione. ꝛ de quibusdam alijs.

Renotandum autē est q̄ ecclesia luget tribus diebus: qꝛ tot diebus fuit dñs in sepulchro. Sicut enī Jonas fuit in ventre ceti tribus diebus ꝛ tribus noctibus. ita ꝛ filius hoīs fuit in medio terre ꝛc̄. quod sinodochyce dictū esse asserit Augusti. Nam pars illa sexte ferie qua fuit ī sepulchro accipitur ꝓ nocte ꝛ die sexte ferie. ꝛ nox diei dominice similiter pro nocte ꝛ die ipsius diei accipitur. dies vero sabbati integra est. scꝫ nox cū die suo. i. spaciū vꝫ vigintiq̄tuor horaꝝ. Est ergo sensus fuit dominus in sepulchro tribus diebus ꝛ tribus noctibus. i. tribus temporibꝰ quoꝝ quodlibet cōstat ex die ꝛ nocte. Sic eīʒ loqui consueuimus: qꝛ si aliquis etiā minima parte alicuius diei fuerit in aliquo loco diciꝫꝰ cū ea die ibi fuisse. Fuit itaq̄ȝ secundū ip̄m q̄draginta horis in sepulchro vꝫ q̄tuor horis sexte ferie. ꝛ. xxiiij. sabbati ꝛ. xij. noctis diei dñice: q̄a q̄drificum orbem morte transgressiōis decē mandatoꝝ mortuum viuificauit. Sed secundū premissa videtur q̄ triduana domini sepultura debeat celebrari sexta feria: sabbato ꝛ die dominico. Sed respondetᷣ q̄ qꝛ dñs in nocte diei dominice resurrexit. noctē illaꝫ ad honorē resurrectionis solenniter celebramꝰ. Unde necesse est q̄ in q̄nta feria preuēiamꝰ: ꝛ ita triduo. s. q̄nta ꝛ sexta ferijs ꝛ sabbato humiliationē domini in merore celebremus: q̄a ꝛ in quinta feria iā interuenerat nephariū cōmerciū iudaice proditionis. Quidam tamē cuilibetꝰ premissoꝝ triū dieꝝ. xxiiij. artribuunt horas. volentes xp̄i defuncti exequias septuaginta duabus horis celebrare. ꝛ tristiciā septuagīta duoꝝ discipuloꝝ merito per hoc exprimere.

Sane ecclesia his diebus tenebras colit. et matutinas in tenebris finit. Primo quia in luctu ꝛ in merore est propter domini passioneꝫ. ꝛ propter eius triduanā mortem exequias celebrat triduanas. Secundo officium tenebrarum significat. non taꝫ tenebras materiales q̄ fuerunt super faciem terre dum pendebat sol iusticie in cruce. Fuit enim tunc eclipsis miraculosa. nonnaturalis per tres horas. vꝫ a sexta vsq̄ȝ ad nonā inclusiue. Quā etiam spirituales que in illo triduo in cordibus fidelium extiterunt. Tertio per hoc q̄ tenebras colit tenebrarum primatus insinuatur: que his diebus inceperūt precedere dies. prout sub sabbato sancto dicetur. In his vero tribus diebus silēt campane: quia tunc siluerunt apostoli ꝛ predicatores ꝛ alij qui per campanas intelligunᷣ. Sonus autem campanaꝝ significat sonū predicationis. de quo dicitur. In omnem terraꝫ exiuit sonus eoꝝ. Non enim iaꝫ circuibant euangelizando vicos ꝛ vrbes: sed hymno dicto exierunt cum ihesu in montem oliueti qui cū dñs dixisset. Ecce appropiquat qui me tradet pre tristicia dormitauerunt ꝛ a laudibus conticuerunt. Unde ꝛ a completorio siue a vespera qua dominus traditus fuit campanaꝝ silētium inchoatur. A vespera autem qua dominus traditus est. quando videlicet discipuli fugerunt campanis silentium indicitur. Alij videlicet ad primam huius quinte ferie. ꝛ nō vlterius pulsant campanas. Fit tamen signum cum tabula. Primo ad significandum christi humilitatem qui se abscondit. ꝛ vsq̄ȝ ad mortem ꝛ sepulturam se humiliauit. ligni quidem vsus humilioꝛ eris sono. hoc ostendit. ꝛ inde ecclesia orientalis vsum adhuc tenet lignoruꝫ ꝛ vt populus humilioꝛ reddatur. Secundo ꝑ signum tabule terroreꝫ accipimus. Tabula ergo percutitur: quia magnus timor apostolis a

iudeis iucuciebatur. Tertio per lignum in li-
gno.malleum.s.in tabula suspensum intelligi-
mus xp̄m qui est lignum plantatum secus de
cursus aquaꝝ.qui in crucis ligno pependit.et
pendens orabat ⁊ predicabat dicens.pater di
mitte illis quia nesciunt quid faciunt. Cum li
gno autē tantum pulsatur: qꝛ tunc solus xp̄s
predicator habebatur. ⁊ solus torcular calca-
uit. Quarto per tabulam ipsam lignum fructi
feꝝ.s.xp̄s:per malleum quo tabula percutiť li-
gnum preuaricationis significatur.Quinto iō
campane ⁊ non signum tabule vel alterius hu
iusmodi silent:quia licet maiora signa nostra:
vꝫ apostoli a laude dei in xp̄i passione siluerūt
minora tamen signa vt mulieres non siluerūt:
īmo secute sunt ipsum vsqꝫ ad crucē. Prin
cipia quoqꝫ horaꝝ.s.Deus ī adiutoriū.⁊ fines.
s.per dn̄m.⁊ benedicamus. ⁊ huiusmōi dimit
tūtur.quia recessit ⁊ a nobis ablatus est sacer
dos ⁊ pastor bonus qui est alpha ⁊ o.i. princi
pium ⁊ finis.qui etiā est summus sacerdos. ⁊
caput nr̄m.⁊ traditus impijs.nec est a quo pe
tamus ꝙ intendat in adiutoriū nr̄ꝫ.Percusso
nanqꝫ pastoꝛ nostro:discipuli eius dispersi sť.
Sic ergo istud officium qd̄ caret principio ⁊
fine:quasi mortuuꝫ ⁊ viduatū videtur: quia et
patres nostri viduati post mortē xp̄i fuerunt.
Non dicitur etiā.Gloria patri:quia in xp̄i pas
sione abscōdita fuit.fortitudo glorie ip̄ius xp̄i
⁊ in eius morte trinitas visa est extincta.in cu
ius laude dicitur ille versus.De hoc etiam sub
dn̄ica de passione dictū est. Hoc etiā notatur
in quibusdaꝫ ecclesijs in quibꝰ his diebꝰ duo
tantum cerei ante altare ardent tertio extinc-
to:prout sub titu.de pascha dicetur. In his
quoqꝫ tribus diebus salutatio non fit: qꝛ dn̄s
vobiscum non dicitur. vt vitetur pestifera sa-
lutatio per quā iudas tradidit xp̄m.d. Aue ra
bi. Pax etiā non datur. ꝓ eo ꝙ iudas oscu
lo tradidit xp̄m.⁊ quia in duobus sequentibꝰ
diebus in altari non consecratur.nec dicitur.
Pax domini sit semper vobiscum. nec Dona
nobis pacē. In quibusdā tamē ecclesijs da
tur hodie pax.pro eo ꝙ hac die sacramentū sa
cramentoꝝ.s.eucharistie institutum est. His
quoqꝫ diebus fit officium humilius solito. ꝑꝑ
dn̄i humiliationē. ⁊ triduanā eius sepulturaꝫ
quā celebramus.Ueruntamen nocturnale of
ficium per quod significantur prophetie pro-
phetaꝝ alta voce ⁊ manifestius cātatur : quia
prophete ⁊ alij sancti patres veteris testamēti
alta ⁊ aperta voce que de xp̄o erant ventura
predixerunt.⁊ quod spiritus sanctus sibi dice
bat.remota formidine nuntiarunt. diurnū ve
ro officium per quod apostoloꝝ predicatio fi-
guratur voce demissa:⁊ quasi sub silentio can
tatur:quia tunc apostoli oīo tacuerūt.aut sal-
tem occulte predicauerunt. Incipit autē te
nebraꝝ officiuꝫ: zelus domus tue comedit me
i.amor vehemens ecclesie fuit causa quaꝛ pas-
sus sum. Non dicitur inuitatorium. ne inuite
mur.sed potius per silentium detestemur pe-
stiferꝝ iudeoꝝ consilium ⁊ conuentum factuꝫ:
vt Jhesum caperent in sermone .⁊ eum morti
traderēt.Preterea tunc apostoli dispersi erāt:
qui alios ad dn̄m inuitare ⁊ conuocare con-
sueuerant. Hymnus etiam laudis non dici
tur:quia tunc factus est opprobrium homīuꝫ
⁊ abiectio plebis. Finis dominice oratiōis
que dicitur ante lectiones dicitur in silentio :
pro eo ꝙ de euangelio sumitur: Nam tunc e-
uangelica enūciatio fugientibꝰ apostolis ces-
sauit. Et est notandū ꝙ xp̄s cuius est ip̄a o-
ratio auulsus a ceteris:⁊ q̄i in silentio orauit .
sed tunc fit sonitus per tactū ligni cum manu
qꝛ ⁊ xp̄s in ligno crucis pendēs voce magna
clamauit. Non dicitur etiā in lectionibus.
Jube dn̄e benedicere.nec Tu autē dn̄e:qꝛ re-
cessit pastor ⁊ sacerdos qui gregi benedicere
⁊ misereri debet. Sed qꝛ illū propter peccata
amisimus ad hoc vt eū recupare valeamꝰ am-
monemur per versum illum. Hierusalē hieru-
salē conuerteꝛ ad dominū deū tuū qui in fine
lectionū dicitur vt ad penitentiā cōuertamur
nā post luctū possumus gaudere.Per hoc au
tem ꝙ dicitur bis hierusaleꝫ. arguitur duricia
iudeoꝝ ⁊ peccatoꝝ sicut alibi in euāgelio.Hie
rusalem hierusalem que occidis ꝓphetas ⁊c̄.
Rursus per iube domine . intelliguntur ad
predicationem euntes. per tu autem inde r̄de
untes.Ideo ergo neutrum dicitur. quoniam
apostoli quos representant.qui lectiōes legūt
his diebus fugerant.Unde nec ad predicatio
nem missi sunt.nec qui missi erāt sublato do-
mino redierunt. Omnes antiphone sunt d̄
passione ⁊ compassione. In his etiam tri-
bus noctibus nouem psalmi noueꝫ lectiones
⁊ nouem responsoria diuisum per singula no-
cturna cantantur ad ostendendum ꝙ christꝰ
in infernum descendens tria hominum gene
ra.s.virgines coniugatos ⁊ continentes. inde
rapuit ⁊ ad angelorum societatem transuexit.
que tria genera in euangelio distinguuntur ꝑ
eos qui in mola.per eos qui in agro.⁊ per eos
qui in lecto sunt.Tria ergo hominum genera
s.qui fuerunt in lege naturali. ⁊ in tempore le
gis ⁊ prophetarum per tria nocturna recoli-
mus.⁊ sicut illi per mortem domini in tribus
sociati sunt nouem ordinibus angelorum.s.in
actionibus:cognitiōibus:⁊ gaudijs. ita ꝑ tres
noctes dominice sepulture nouem psalmi:no
uem lectionibus ⁊ noueꝫ rn̄sorijs subdiuiduť.

psalmi enim ad actiones. lectiones ad opertũ dei cognitionem. responsoria vero ad gaudia ⁊ ad cantũ pertinent angelorũ. Ceterũ tres prime lectiones. vel in quibusdam ecclesijs sex sunt de trenis. Jere. deflentis captiuitatẽ populi sui. non solum babilonicam sed etiam romanam quam incurrerunt propter passionẽ domini. ⁊ ideo dicuntur lamentabiliter in personam sanctorũ de iudeis qui deflent casũ gẽtis sue. Sicut enim ille deplorauit mortem iosue regis occisi. in futuram destructionem gẽtis. ita ⁊ nos deploramus mortem ⁊ passionẽ xp̃i regis nostri. Jn fine autem lamentationũ dicit idem Jere. spiritus oris nostri xp̃s dominus captus est in peccatis nostris. Alie vero tres sunt de expositione psalmi tractantis de passione. ⁊ ideo voce depressa legũtur tres vltime õ epistola pauli. prima ad corinthi. cõuenientibus nobis in vnum ⁊c̃. vbi ostẽdit apostolus quomodo debet cena domini sumi. Ex quibus sex lectionibus apparet ꝙ prophete p̃uiderunt xp̃m occidendum. ⁊ apostoli docẽt occisum. Dicuntur autem treni. i. lamentationes a trenato monte. vbi lamenta animarũ que ibi puniuntur sepe audiri dicuntur. Jnde etiam dicitur trenum quod est carmen lamẽtationis ⁊ funeris. Dicuntur etiam treni: quia semper tres versus post vnamquanq̧ litterã ebraici alphabeti sequuntur. quod alphabetũ totũ ꝑ ordinẽ ĩ illis lamẽtatõib⁹ ponitur. Primo quia mos fuit ebreis illud ponere in eorũ cantibus. siue luctus. siue letitie alicui⁹ rei mł'tum notabilis. prout patet in vltimo. c. prouerbiorũ. Mulierem fortem ⁊c̃. ⁊ in quibusdã alijs locis. prout habetur in prohemio libri r̃gũ. Secundo quia sicut dicit Hieronimus in eodem prohemio ⁊ in prologo biblie. versus quibus dicte littere anteponuntur in lamentationibus Jere. incipiunt in hebreo ab eisdem litteris. Tertio vt per hoc notetur cecitas ⁊ duricia iudeorũ. qui res tanq̃ alphabetum notissimas videlicet passionem filij dei intelliger̃ ⁊ credere nolunt. dicente propheta. Miluus in celo turtur ⁊ ciconia cognouerunt temp⁹ aduentus sui: israel autẽ me non cognouit. ⁊ populus meus non intellexit. Quarto quia interpretationes litterarũ ipsarũ maxima ex parte cõtinent sententiam versuum quibus anteponũtur. Circa quod notandum est ꝙ aleph interpretatur doctria. Beth domus. Gimel plenitudo. Deleth tabularũ seu scripturarũ. Hec siquidem est prima connexio litterarũ ipsarũ. vbi dicitur ꝙ doctria ecclesie que est domus dei. est in plenitudine scripturarũ. He. ista. Uau. et Zay. Hec. Beth. vita. Hec est secunda connexio. vbi dicitur ꝙ ista ⁊ hec doctrina quã pre

diximus est vita qua viuim⁹. Thet bonũ. Joth principium. Hec est tertia connexio. vbi dicit̃ ꝙ bonum est principium per scripturas quasi per speculum saltẽ in enigmate agnoscere dominum. Caph manus. Lamech cor vel disciplina. Hec est quarta connexio. vbi dicitur. ꝙ in vtero cordis disciplina exigitur: quia nihil facere possumus nisi que faciẽda erunt agnouerimus. Men ex ipsis. Num sempiternum. Samech adiutorium. Hec est quinta connexio vbi dicitur ꝙ ex ipsis scripturis est nobis sempiternum auxilium. Aym oculus. Phe errauit. Sadech iusticia vel consolatio. Hec est sexta connexio. vbi dicitur ꝙ sepe dicta scriptura est oculus errantibus ⁊ cõsolatio. Coph aspice. Res caput. Syn super vulnus. Thau signum vel consumatio. Hec est septima cõnexio. vbi etiam in numero fit misticus intellectus vbi dicitur. Aspice scriptura contineri caput nostrum a quo habemus medelam super vulnera. ⁊ consequimur consumationẽ idest vitam eternã. Sic ergo saluatoris exequie celebrantur vt in modico aspice in aliorum defunctorum exequijs distare videantur. Cõsequenter candele ⁊ lumen extinguuntur. nã hee trenebre tribus noctibus celebrate significant tenebras que tribus horis fuerunt xp̃o ĩ cruce pendente. vel ideo trib⁹ noctib⁹ lumẽ extinguitur: quia verum lumen triduo iacuit ĩ sepulchro. Circa quod aduertendum est ꝙ quidam accendunt septuagintaduas candelas. quidam vigintiquatuor. quidam nouem. quidam quindecim. quidam duodecim. quidam septem. ⁊ secundum quosdam non ẽ numerus certus. omnes tamen nõ sine misterio agunt. Septuagintadue candele que extĩguũtur designant septugĩtaduos discipulos. quorum predicatio in morte christi pene extincta est. significant etiam ꝙ dominus septuaginta duabus horis iacuit in sepulchro per synodochen intellectis. vel tot accenduntur propter septuagintaduas nationes seu genera linguarum. Uigintiquatuor candele accenduntur. Primo quia sol iste qui mundum vigintiquatuor horis diei ⁊ noctis illuĩat. significat christum verum solem qui extinguitur: quia christus occubuit vespere passionis. ⁊ tenebre facte sunt super vniuersam terrã. Secudo dies cuius maius lumen christus est. nox vero cuius minus est lumen ecclesia est. Luminaria sunt apostoli ⁊ alij viri apostolici qui sunt quasi vigintiquatuor hore: que diei christo et nocti ecclesie famulantur. Uigintiquatuor luminaria ergo extinguuntur: quia apostoli in vnoquoq̧ die per vigintiquatuor horas latuerunt. Tertio vigintiq̃tuor candele designant

vsuz. Gloria p̄ri ⁊c̄. qui ī nocturnis festiuitatū
vigintiquatuor vicibus solet dici. primo post
deus in adiutorium. Secundo post inuitato-
rium. Tertio post hymnum nouies in psalmis
trium nocturnorum. ter ī responsorijs. ⁊ te de
um laudamus quasi gloria patri est. Iterū ad
laudes semel post deus in adiutorium. quinq̄
es in psalmis sequentibus. semel in hymno. et
semel post benedictus. Uersus enim ipse in h̄
officio tacetur vt premissum est: quia ille ī cu-
ius laudem dicitur in sepulchro iacet. ideoq̧
vigintiquatuor candele ad hoc designandum
extinguuntur. Uel significant duodecim apo
stolos in quorum honorem totiens dicit̄ glo
ria patri in nocturnis: prout dictum est in ꝓ-
hemio quinte partis. Quindecim cādele signi
ficant duodeciz apostolos. ⁊ tres marias que
sequebantur dominum que extinguunt̄. quo
niam tunc omnes laudes dei tacuerunt. apo-
stolis tamen fugientibus ipse marie: quia mi-
nus timebant circa christuz quo ad poterant
versabantur. Unde legitur. Pelli mee cōsum-
ptis carnibus ad os meuz. ⁊ de. sunt tā. l. m. c.
den. meos. labia. i. mulieres que sunt quasi pel
licula circa dentes. Uel quatuordecim ex illis
candelis significant quatuordecim articulos
fidei. quorum extinctio significat extinctionē
fidei factam in fuga apostoloruz. extinctio ve-
ro vltime candele. significat mortem christi.
Duodecim candele accense representant duo
decim apostolos que extinguuntur. ad notan
dum ꝙ apostoli tunc siluerunt ⁊ fugerunt. et
pene extincta est fides in eis. Nouem cande-
le significant genus humanum. quod per pec
catum se a nouem ordinibus angelorum. ⁊ a
vera luce exclusit. Septem candele significāt
gratiam spiritus septiformis que in cordibus
discipulorum pene fuit extincta. Ubi vero nō
obseruatur certus candelarum numerus: sed
quilibet laicus pro velle candelam suam appo
nit. huiusmodi candele significant prophetas
⁊ alios sanctos patres qui christum venturuz
lumen nostrum preannunciantes. ⁊ verba sa-
lutis predicātes: diuersis penis vexati mortui
sunt ⁊ extincti. Porro omnes candele non
simul. sed vna post aliam extinguuntur: q̄r di-
scipuli non simul a christo: sed successiue vn⁹
post alium discesserunt. Alia etiam ratio iam
sequitur. Quidam extinguunt eas post singu-
la cantica vsq̧ ad plenam extinctionem figu-
rantes ꝙ in singulis canticis siue psalmis me
stitia decidimus: quia verus sol occubuit. gau
diumq̧ nostrum in luctum est conuersuz. Iu
xta illud. Cecidit corona capitis nostri. cōuer-
sus est in luctum chorus noster. Alij in tribus
vicibus eas extinguunt. recolentes triduanaz
domini sepulturam. In quibusdam quoq̧
ecclesijs candele quadā manu cerea extinguū
tur. que significat manum iude. de qua domi-
nus dixit qui intingit manum mecuz ⁊c̄. que
fuit quasi cerea. idest ad malum flexibilis. per
quam christus rex noster ⁊ vera lucerna tra-
ditus fuit. ⁊ q̄ntum in illo fuit extinctus. Can-
dela autem que in medio est non extinguitur:
sed in fenestra vel in archa seruatur occulte vt
postea reueletur. ⁊ ecclesiam illuminet. Nem-
pe candela ipsa seu eius lumen occultatum si
gnificat. Primo fidem que in sola virgine re-
mansit. per quam postea omnes fideles docti
⁊ illuminati sunt. Secundo significat christū
qui licet videretur secundum carnem extinc-
tus. tamen secundum diuinitatem que illis e-
rat occulta viuebat. ⁊ postea resurgens cū lu-
ce clarissima se suis discipulis manifestauit.
Tertio occultati luminis quod videbatur ex-
tinctum reuelatio. notat fidei illuminationem
in apostolis ⁊ in alijs. in quibus tunc pene ex
tincta erat. Quarto notat fidem post infideli-
tatem. Quinto notat ꝙ ignis spiritus sancti q̄
in fidelibus videtur extinctus iterum reluce-
scet in eisdem. Sexto luminis renouatio. Se-
ptimo luminaria successiue vnum post alterū
extinguuntur. ⁊ vnum quasi pene extinguitur
quia absconditur. ⁊ post ea reuelatur: ad notā
dum ꝙ puersi vinee cultores. ⁊ generatio pra
ua nuncios patris videlicet prophetas per va
ria tempora completo suo misterio prophecie
occiderunt: ⁊ tandem patris heredem quem ī
sepulchro posituz lumine occultato figuram⁹:
cuius luminis reuelatio est resurrectionis ei⁹
manifestatio ⁊ commemoratio. Sane can-
dela que vltimo extinguitur est maior ceteris
secundum quosdam. ⁊ significat christuz qui
fuit dominus prophetarum. Secundum alios
vero non est maior ceteris. ⁊ similiter signifi-
cat christum qui reputatus est vnus ex ꝓphe
tis ⁊ vltimus extinguitur: quia nullus post eū
apud illos propheta surrexit. sed extinctus eis
perfidie tenebras dereliquit. Et ad canticuz e-
uangelicum candela ipsa extinguitur: q̄r chri-
stus euangelizans occiditur. Et attende ꝙ
in hoc officio pastoris officia vt capitulū sub
ticentur: quia pastores dispersi fuerant. versus
tamen quod est minorum officium non omit
titur: quia discipuli minus cogniti videbātur.
Unde ⁊ hoc officium triduanuz potius a mi-
noribus celebratur. in typo minorum discipu
lorum ⁊ mulierum que dominum sequeban-
tur. Uociferatio ad benedictus ⁊ tumult⁹
popularis qui tunc fit: concrepatio est iude ꝓ
ditoris ⁊ tumultus cohortis quam cum gladi
is ⁊ fustibus iudas contra christum adduxit.

vel ceci discipuli salutatio dicentis. Aue rabi.
Tertio canticum ipsum tunc alta voce dicitᷣ.
ad notandum: quia multi interfecto antechri-
sto gaudebunt. Clangor canentium kyrielei-
son est tumultus dominum persequentiū. et
eum yronice adorantium. vel significat lamē-
ta sanctarum mulierum que sequebantur do-
minum. que leguntur postea lamentari seden-
tes contra sepulchrum. Tropi vero idest vꝰ-
sus illi qui in his tribus noctibus cum kyrie-
leyson. ⁊ Domine miserere quasi lamentabili-
ter cantantur. significant lamentatōnes ⁊ do-
lores mulierum de cognatione sua que a gali-
lea fuerant secute Jhesum inter q̃s erant ma-
ria magdalēa. ⁊ maria iacobi. ⁊ maria solome:
plorantes iuxta sepulchrum. In quibusdā
etiam ecclesijs tropis cantatis procedētes ad
terram dicunt in tenebris sub silentio. misererᷣ
mei deꝰ. ⁊ collecta. Respice quesumus domi-
ne. in quo timor apostolorum in occultis no-
tatur. Postea fit cum manu vel alio quidā
modo sonitus ante luminis reuelationē: qui
sonitus representat terroris eorum incussiōē
vel ex tumultu cohort[is] vel ex terremotu: In
quibusdam tamen ecclesijs ignis nouus de la-
pide producitur: quia per christum mediatorē
nostrum nobis spiritus sanctus infunditur.

Ab hac quoqꝫ die ad octauā pēthecostes
in quibusdam ecclesijs officiū beate Marie
omittitur: vt memorie atqꝫ reuerentie passio-
nis ⁊ resurrectionis. de quibus ī ecclesia hoc
tempore agitur ardentius insistatur. Cum enī
honor ⁊ obsequium specialiter hoc tempore
christo eius nato in nostra humanitate passo
⁊ glorificato impensum redundet in ipsā ma-
teriam. nulla quidem sibi fit iniuria ipsum offi-
cium omittendo. Omittitur etiam officium
mortuorom: quia cum recordatio beneficiorū
christi. precipue que ipse passiōis ⁊ resurrectio-
nis sue tempore contulit omnem nostrum ef-
fectum ⁊ intellectum requirant. Proinde ec-
clesia illud solum officium quod ad ipsū chri-
stum spectat. in quo de eius passione et resur-
rectione agitur: eo tempore agit. vt sic non ad
plura dispersa. ad vnum duntaxat vehementi-
us occupetur. Nec per hoc defuncti qui sunt
in purgatorio dispendium patiuntur: quia cū
sint nobis per caritatē vniti. beneficia nostra
secundum ꝙ meruerunt participantur ab eis
nec expressiꝰ memoria pro illis fieri posset q̃ꝫ
agendo memoriam de nocte ⁊ resurrectione
christi. per quam a penis liberari expectant. ex-
tra ecclesiam tamen vtile est ipsa officia dice-
re.

De diurno huius diei officio rubrica.

Sequitur de di-

urno huiꝰ diei officio videre.
Et quidem hec quinta feria ī-
signitur sacramentis. tum ab
ecclesia. tum a domino insti-
tis. in qua die primo penitentes in ecclesia in-
troducuntur. qui in capite ieiunij de ea eiecti
fuerant. Unde ī canone Inno. ita legitur. de
penitentibꝰ vero qui siue ex grauiolibꝰ omissᷣ.
siue ex leuioribus penitentiam gerunt. si nulla
interueniat egritudo quinta feria ante pascha
eis remittendum romane ecclesie cōsuetudo
demonstrat. Primo ergo de penitentium in-
troductione in ecclesiam dicturi. aliqua de ip-
sorum eiectione premittamus. Siquidem mi-
sericors ⁊ miserator dominꝰ. cuius misericor-
die non est numerus. sicut in psalmo habetur
misericorditer semper agens. ⁊ peccatorum sa-
lutem siciens. per huius mundi pelagus peri-
culose nauigantibus. ⁊ quandoqꝫ fluctuanti-
bus. inter alia multa remedia specialiter duas
naues siue tabulas parauit. prima ē baptismꝰ.
secunda penitētia. sicut apostolꝰ ait ad ephe.
Et quid ꝙ penitentes de ecclesia eiiciuntur re-
presentat exilium ⁊ eiectionem Ade ⁊ Eue de
paradiso. propter esum pomi. Peccatores er-
go de ecclesia eiicimus. ⁊ eiectis penitentiam
septennem aut aliam pro criminum qualitate
imponimus. ⁊ eiecti per septem ebdomadas
extra morantur: quia genus humanum in A-
dam lapsum iudicio dei in hoc exilio septē mi-
libus dampnatur annorum. Maria quoqꝫ la-
psa septem diebus extitit extra castra. Forma
eiectionis habetur in concilio agathen̄. Eiecti-
onem vero Caym a facie domini representat
ecclesia excommunicando viros sanguinum.
precipue cum candelis extinctis: quia ⁊ ille et
isti spiritum vicijs extinxerunt. que candele ī
prolatione anathematis debent proici. ⁊ pedi-
bus conculcari. nec vlterius debent ad aliquē
vsum sicut nec sal in fatuatum assumi. Eiecti
ferunt candelas in manibus ad significandū
ꝙ pro opere quo primi parentes porrexerunt
manus ad pomum vetitū apposita est ignea
rūphea in paradiso. Clauduntur coram eis fo-
res ecclesie in signum aditus paradisi quodā-
modo obclusi. Quod de loco ad locū vadūt. si-
ue in exilium mittuntur. significat ꝙ caym pꝰ
mortem fratris profugus ⁊ vagus fuit sup ter-
ram. Qđ cilicijs ⁊ laneis vtuntur. de Job trac-
tum est qui penitentiam fauilla ⁊ cinere agēs
sacco se operuit ⁊ de niniuitis qui similiter fe-
cerunt. Cilicium quoqꝫ portant in signum
pelliciarum tunicarum ade ⁊ eue. Joannis ēt
habitū recolentes. Carcer penitentie a ioseph

initium habuit. ꝙ comam ⁊ barbaʒ nutriunt.
tractũ est de Joseph: cui in carcere posito ista
excreuerunt. ꝙ iacent aut sedent in terra. sum
ptum est de Job qui in sterquilinio sedit. Jn
terra etiam comedunt quasi ipso facto dicãt.
maledicta es terra in opere tuo. nõ dicitur eis
aue quia nondum mutatum erat nomen eue
ꝙ pedes nudant nuditatem representant ade
innuentes ꝙ indigent ornatu glorie. ꝙ bacu-
lis vtuntur. tractum est de Jacob: qui peregri
nans in baculo iordanem transiuit. Jn his
etiam omnibus inuitantur ad humilitateʒ ad
purgatoriam confessionem. ⁊ tam peccatoruʒ
q̃ʒ eterne pene meditationem. ⁊ ꝙ sint memo
res sue peregrinationis. Nam ꝙ eiiciunt de
ecclesia ⁊ post eos cantatur in sudore vultus
tui vesceris pane tuo. hoc ideo fit vt videntes
ecclesiam pro eis esse confusam magis ac ma-
gis confundantur. Jn vestimentis quippe sor
didis ⁊ excremento crinium ⁊ barbe: multipli
cato miserie peccatorum insinuatur: quasi di-
cant ipso facto. Jniquitates mee multiplicate
sunt super capillos capitis mei. ꝙ in terra ia-
cent eis eternam damnationem ad memoriã
reducit. quasi dicant. Domine perdes omnes
qui in terram descendũt. idest qui dediti sunt
terrenis nisi resipiscant. ꝙ de loco ad locuʒ cũ
bacculo vadunt. eis ad memoriam peregrina
tionem suam reducit: qui per peccatum reces
serunt a deo. Jn baculo enim intelligitur cor-
rectio: consolatio: ⁊ sustentatio. quasi dicant.
virga tua ⁊ baculus tuus ipsa me cõsolata sũt.
Est autem baculus cubitalis: quia in qua mẽ-
sura messi fuerint remetietur eis. Sed que-
ritur quare hac die penitentes in ecclesiaʒ in-
troducuntur. Respondeo in quinta feria deus
creauit pisces ⁊ volucres. pisces in aquis reli-
quit. volucres ĩ aera leuauit. Juxta illud. Ma
gne deus potentie qui ex aquis ⁊ cetera partĩ
remittis gurgiti. scilicet pisces. partim leuatis
in aera. scilicet volucres. Per pisces intelligũ-
tur cupidi auari ⁊ luxuriosi: qui in fluxu cupi-
ditatum huius mundi delectantur. Volucres
sunt spirituales qui in spiritualem conuersati
onem quasi in aera leuantur. Penitentes igi-
tur in quinta feria introducuntur. ⁊ quasi se-
gregatim a malis ⁊ ab huius mundi delicijs ĩ
celis animo conuersantur. Preterea ĩ fine q̃n
te etatis quam hec quinta feria significat Jo-
annes baptista penitentiam predicauit: ⁊ do-
minus noster venit in mundũ peccata absol-
uens. prout in prima huius diei oratione dici
tur. Rursus in hac die institutum est sacra
mentum sacramentorum. scilicet corporis et
sanguinis domini: cuʒ dominus vetus finiuit
testamentum ⁊ nouum inchoans. paneʒ ⁊ vi-
num in corpus ⁊ sanguinem suuʒ transubstã-
tiauit. quod est sacramentum misericordie: q2
ergo christus solus de misericordia crimina tol
lit. vt premissum est. ideo penitẽtes hac die re
conciliantur: quia hac die misericordie conse
crauit sacramentum. ⁊ inde est ꝙ missa huius
diei solenniter cantatur. vt ibi dicetur. Meri-
to igitur hac die que tota in remissionem pec
catorum consecrata est. penitentes reconciliã
tur ad percipienda corporis ⁊ sanguinis do-
mini sacramenta. Decuit itaqʒ hoc sacramẽtũ
sacramentorum ĩ fine institui quinte ferie ad-
ueniente sexta feria. eo ꝙ in fine quinte etatis
⁊ in primordio sexte lex finem ⁊ euangelium
sumpsit exordiuʒ propterea hac die absoluun-
tur quia in ea die christus fuit captus ⁊ ligatus
q̃ ligatio absolutioneʒ nostrã optata ẽ. Hac ẽt
die xp̃us lauit pedes discipulorum suorum: vt
pedes ⁊ affectus nostros lauet. idest soluet a
peccatis. Forma vero reconciliationis est
hec. Exit pontifex ad ianuas patentes ecclesie
vbi iacentes penitentes prostrati in terra. ⁊ e-
os vice christi vocat ad timorem domini. di-
cens ter venite ve. ve. filij audite me. timorem
domini docebo vos. hanc esse christi vocem
probat ti. psalmi. xxviij. de quo sumitur qui ta
lis est psalmus dauid cum mutauit vultum su
um coram abimalech. abimalech interpretatur
patris mei regnum: per quem iudeos accipimus
coram quibus verus dauid mutauit vultuʒ su
um. idest sacrificandi ritum. ⁊ ferebatur ĩ ma-
nibus quando panem ⁊ vinum dedit discipu
lis dicens. hoc est corpus meum. ⁊ hic est san
guis meus. quod quidem hodie factuʒ est. Di
cens ergo pontifex vicarius Jhesu christi. Ve
nite penitentes. Jnuitat ad corpus sanguinis
qʒ conuiuium. proĩde pro eos orat. genua fle-
ctit. eos ammonet. eosqʒ reconcilians in eccle
siam introducit. Jllud etiam notabile est ꝙ
vndiqʒ ianue ecclesie patent. ad notanduʒ ve-
nientes ab austro vel ab aquilone. idest iustos
⁊ peccatores quando accedant ad misericor-
diam non esse prohibendos: ⁊ a pascha in an
tea patebunt. eo ꝙ in octaua nostre resurrecti
onis nullum erit improperium peccatoruʒ ele
ctis. Jllud quoqʒ notabis ꝙ penitentes in
ecclesia recepti crines ⁊ barbã quã nutrierãt d
ponunt. ⁊ se vestes mundas ⁊ cultiores depo
sitis penitentialibus induunt: a Joseph capiẽ
tes exemplum qui de carcere ductus tonsus
est. ⁊ lotus ⁊ vestibus decoratus. per hoc quo
qʒ innuitur ꝙ deponentes multitudinem pec
catorum induunt vestimenta virtutum.

De quinta feria rubrica.

Ac etiam quin-
ta feri
a secundo loco triptitum o
leum consecratur. quoniam
hodie agnus dei ad vespe-
ram immolabatur. de cui⁹
sanguine vterqꝫ postis ⁊ super limiare domo
rum in quibus erat edẽdus liniebatur: vt hoc
signo viso exterminator egypti domus sacri cõ
uiuij preteriret intactas. in quo prefiguratum
est. ꝙ si frontibus nostris vnctione crismatis
quasi sanguine christi qui vnctus interpreta-
tur signum crucis inprimitur. dyabolus in do
mibus animarum nostrarum nullam nocen-
di habet potestatem. Recte ergo qua die illud
figuratiuum agebatur: significatum solẽniter
celebratur. Sed dices. Consequens igitur eẽt
vt hac die pueri confirmentur. idest in fronti-
bus crismate sacre signentur. Respondeo san
cta ecclesia illum in quo passus est dominus:
luctui dedicauit. ⁊ solennitatis ⁊ cõuiuij gau
dium in diem tertium quo resurrexit domin⁹
reseruauit. vt tunc demum pro recuperata sa-
lute animarum: que est patrata ĩ sexta feria et
pro futura corporum resurrectione: que dona
ta est nobis: in ecclesia paschalis agni conui-
uium celebremus. dicentes pascha nostrum ĩ
molatus est christus itaqꝫ epulemur. Sumẽ
tes ergo illud vnde postes nostrarum fronti-
um signare debemus rectius ab ipsa significa
tione vsque ad conuiuium paschale cessam⁹:
vt tunc submerso pharaone transeuntes ꝑ ma
re rubrum. signantes domos cõtra extermĩa
torem pascale conuiuium celebremus. Sed
diceres. Cur itaqꝫ in sabbatum crismatis con
secratio non differtur? Respondeo qꝛ ab hac
quinta feria vsqꝫ in vesperam sabbati a missa-
rum solennijs vacamus. ipsum autem crisma
non nisi intra missarum solennia fas est con-
secrari. Sed ante missam baptismum conuẽit
celebrari prout sub sabbato sancto dicetur.
Uel ideo in quinta feria consecratio celebra-
tur: quia christus in quinta fuit vnctus etate.
nam in quinta venit qui in sexta sanguinẽ cõ
secrauit. de cuius vnctione dicit Daniel. Un-
gatur sanctus sanctorum. ⁊ ysaias spiritus do
mini super me eo ꝙ vnxit me. a. e. m. m. ⁊ Da-
uid vnxit te deus. e. t. o. l. precon. t. cuius vnc-
tio extunc cepit cum verbum caro factum est
cum plenitudo diuinitatis in eo corporaliter
habitauit. Tunc autem completa est. cũ ĩ bap
tismo super ipsum spiritus sanctus ĩ specie co
lumbe descendit. Ideoqꝫ vnctio que hodie cõ
ficitur ad vngendum vsqꝫ ad baptismum dif-
fertur vt significemus spiritum sanctuꝫ super

dominum in baptismo visibiliter descendisse.
⁊ nos in baptismo spiritum sanctum accipere
Ex his itaqꝫ patet vespera sabbati statim post
baptismum esse confirmandum. vt postea ce-
lebretur paschale conuiuium. ⁊ ꝙ quibusdam
placet saltem in paucis esse tunc confirmatio
nis misterium inchoandum. Quia igitur d̄
triplici oleo mentio facta est notanduꝫ est: ꝙ
triplex sacramentum ex eadem substantia fit
olei. ad ostendendum ꝙ licet vnus sit spiritus
sanctus. multiformis est tamen secunduꝫ do-
na sua. Unde apostolus. i. ad corinthi. xij. Alij
per spiritum datur sermo sapientie. alij sermo
scientie. alij fides. alij gratia sanitatuꝫ ⁊ cetera.
hoc triplici oleo coaptamur ꝙ inde apparebit
si olei triplicem proprietatem attendamus. O
lea enim vt dicit ysidorus. est arbor pacis insi
gnis pinguedo cuius valet ad reficiendos ar-
tus lassos ⁊ infirmos. ⁊ est pabulum luminis
Quod est arbor pacis. refertur ad oleum cris-
matum. quod pabuluꝫ est luminis refertur ad
oleum cathecuminorum. ꝙ artus lassos ⁊ in-
firmos reficit ad oleum infirmorum. Hec igi-
tur tria precedentibus verbis apostoli coaptã
tur. Siquidem in multitudine pacis esse vide
tur qui dulcedinem in terne suauitatis gusta
uit. sicut dicit psalmista. Gustate ⁊ videte quo
niam suauis est dominus. Saporem hui⁹ dul
cedinis senserat ille qui dicebat: gratia dei suꝫ
id q̄d suꝫ. i. corīthi. xv. c. Hec gratia est donuꝫ
sapientie. que intelligitur per pacis oleuꝫ. Ue-
rum quia hunc saporem libenter in alium de-
riuat vir fidelis: iccirco alij datur sermo scien-
tie. Scientia enim est doctrina qua fidelis ali
orum verbo. vel ad minus exemplo instruitur
qui per balsamum intelligitur. ⁊ quia aposto-
lus in hoc laborauit. iccirco cum dixisset. gra-
tia dei sum id quod sum. statim subiunxit. et
gratia dei in me vacua non fuit. Hec duo si-
mul coniuncta. scilicet oleum ⁊ balsamum. id
est dulcor sapientie. ⁊ odor doctrine. perfectũ
faciunt seruientem que duo. scilicet sapientia
⁊ doctrina ad oleum crismatum pertinent.
Ad oleum vero cathecuminorum pertinet fi-
des que mentem illuminat. sicut oleum lumẽ
prestat. Fides enĩ valet ad duo. scilicet ad pur
gamentum ⁊ tutamen. purgat preterita vicia.
⁊ tutelam prestat contra futura. sicut verba ꝯ
secrationis huius olei manifeste ostendunt. q̄
inferius exponentur. Ad oleum infirmorum
pertinet gratia sanitatum. idest sanitas corpo
ris ⁊ mentis. Ualet enim contra vtriusqꝫ egri
tudinem: sicut ex verbis benedictionis ipsius
liquet. Quare autem infirmi ⁊ cathecumini
inunguntur ⁊ de vnctionibus que fiunt ex h

triplici oleo: dictum est in prima parte sub tit. de unctionibus. Sequitur vide de ipsorum oleorum consecrationibus. & primo de infirmorum. secundo de oleo crismato. tertio de oleo sancto. Primo ergo de oleo infirmorum dicendum est. nam illud prius est consecratum quam crismatum & sanctum. Et est ratio quia illius sacramentum prius fuit tempore quam crismati vel sancti. Nam dominus discipulos suos docuit infirmos ungere. sicut in euangelio dicitur. oleo ungebant infirmos & curabantur. Et Jacobus apostolus ait. infirmatur quis &c. ut sequitur. Oleum vero crismatum & sanctum scilicet cathecuminorum. ab ecclesia instituta sunt. licet & in veteri testamento aliqua de utroque habeatur similitudo. Ibi namque duplex oleum inuenitur. unum videlicet crisma quo ungebantur reges. Precepit enim dominus moysi ut conficeret crisma quo ungeret tabernaculum in dedicatione templi. & archam testamenti aaron. reges & sacerdotes & filios eius dicens. sumens aromata prima & oleum. Inde est quod unctione crismatis ecclesias & calices consecramus. reges etiam & pontifices inungimus. Moyses tamen oleo materiali non legitur inunctus. sed solum spirituali sicut & christus. Oleum etiam sanctum a lege sumpsit exordium quo reges tantum & sacerdotes ungebantur. Alii dicunt quod oleum infirmorum apostoli instituerunt. qui cum illo egrotos ungebant. Oleum vero crismatum & cathecuminorum apostolici viri constituerunt. & ideo consecratio olei infirmorum prior est tempore quam crismati. & etiam quam olei sancti: quia prior & maior & venerabilior est doctrina apostolorum quam pape. Huius autem olei consecratio non habet tale principium quale alia habent: quia non dicitur in eo dominus vobiscum. nec oremus. nec Sursum corda. nec aliquid huiusmodi. nec etiam talem habet finem qualem in aliis consecrationibus dicimus. ut infra dicetur. scilicet per dominum nostrum ihesum christum &c. vel per eum qui venturus est iudicare viuos et mortuos. sed sic clauditur. In nomine domini ihesu christi. Et est ratio: quia benedictio ipsius olei sancti non est officium per se. sed est embolismus precedentis officii. quod apparet: quia cum ponatur ante illud verbum canonis per quem hec omnia domine bona semper creas. statim benedictione ipsa finita subiungitur. per quem hec omnia &c. Et sic est embolismus idest adiectio precedentis officii. scilicet illius orationis. Nobis quoque peccatoribus ubi pro penitentibus oratur. Est enim duplex embolismus. prout dictum est in quarta parte sub ti. de silentio post orationem dominicam. Sed quare consecratio huius olei canoni addicitur. Respondeo primo ibi rationabiliter oleum morientium conficitur. ubi mors domini consumatur. ut sicut mors domini destruxit mortis auctorem. sic gratia que per unctionem morienti confertur. destruat peccata que sunt causa mortis. Secundo duo sunt de quibus in hoc officio agitur. scilicet immolatio christi. & immolatio ecclesie. immolatio christi fuit in cruce. immolatio ecclesie fit cum peccatum moritur. De immolatione christi fit mentio in introitu. Nos autem gloriari. & specialiter in canone de immolatione ecclesie fit mentio in epistola ubi dicitur. Si nosmetipsos iudicaremus: non utique iudicaremur. Sunt etiam & alia duo scilicet infirmitas & medicina. infirmitas ex peccatis sepe prouenit. medicina de gratia dei. de infirmitatibus ait paulus in epistola. qui indigne manducat & bibit corpus & sanguinem domini. iudicium sibi manducat & bibit non diiudicans corpus domini. iccirco iter nos multi infirmi & imbecilles & dormiunt multi. De medicina dicit Jacobus. infirmatur quis in vobis inducat presbyteros ecclesie & orent super eum ungentes eum oleo in nomine domini. & oratio fidei saluabit infirmum. & alleuiabit eum dominus. & si in peccatis sit dimittuntur ei. Si igitur propterea infirmabantur: quia manducant corpus domini indigne. & gratia spiritus sancti quam significat hec unctio eos saluat. merito consecrationi corporis domini adiicitur consecratio huius olei. Per passionem enim domini cuius commemoratio fit in consecratione corporis prostratus est dyabolus. et gratia spiritus sancti cuius signum est unctio dyaboli arma. i. peccata quotidiana tollitur. Tertio ideo consecratio olei infirmorum consecrationi corporis christi adiungitur: quia nouissima oratio consecrationis corporis christi ex voto penitentium fit. congrue igitur sub ea consecratur oleum pro penitentibus: ubi eorum sacrificia domino offeruntur. Consequenter attendamus aliqua verba consecrationis huius olei infirmorum. dicitur enim ibi sic. Emitte spiritum tuum paclitum in hanc pinguedinem olei. Neque non sine causa ponitur ibi paclitum: quod patebit si triplicis olei efficaciam attendamus. Oleum sanctum percipit siue in exorcismo olei sancti videlicet cathecuminorum percipitur. dyabolo. ut recedat a cathecuno quod adhuc reputatur mortuus quousque non est baptizatus. oleum crismale iam viuentes sanctificat. oleum infirmorum sauciatis medelam prestat: quia vero egritudinem sequitur dolor. unde in eadem consecratione olei

infirmoꝝ dicitur ad euacuandum omnes do-
lores ⁊ omnem egritudinem sequiturq; dolo-
rez consolatio. ideo recte ponitur ibi paraclitū
quod interpretatur consolator. In mortuo āt
qui dolorem non sentit. non sequitur conso-
latio: sed nec sanus ⁊ sanctificatus: quia in eo
non est infirmitas ex qua dolor indiget cōso-
latore. Circa oblationem eiusdem olei in-
firmoꝝ notandū est. ꝙ in ordinario ita scribit̃
offeratur pontifici oleum quod offerunt ppl̃i
anteq̄ȝ dicatur. per quid hec omnia semꝑ dn̄e
bona creas. Nempe hoc in exo. xxvij. c. prefi-
guratuȝ est vbi dicitur moysi ꝙ accipiat a po-
pulo oleū oliuaꝝ purissimū. Oleū siquidē cum
offertur a populo tm̄ liquor est: sed per bn̄dic-
tionē fit sacramentū. Mistice autē hec obla-
tio siue amministratio significat. ꝙ popul⁹ de-
bet clero tp̄alia ministrare. sp̄ualia ministrāti
ei. Unde apostolus. Si semīauimus vobis spi-
ritualia non est magnū si vestra carnalia me-
tamus. Consecrat autē oleū ep̄s cū omnibus
sacerdotibus ei astantibus: quia hoc sacramē-
tum fuit a xp̄i discipulis institutum. vel tractū
est ab antiqua consuetudine qua cōsueuerat
ecclesia primitiua simul cū pontifice verbis et
manibus corpus xp̄i couficere. forte ad testio-
niū prout hodie in missa de ordinibus cū or-
dinatore faciunt ordinati. Nam ⁊ summ⁹ pō-
tifex quotiens diuina celebrat sacerdotes ei a-
stantes verbis ⁊ manib⁹ cū eo cōsecrāt. Et q̄ꝛ
vt iā dictū ē h⁹ olei cōsecratio est embolism⁹
canonis. iccirco eā totā sicut ⁊ canonē sacer-
dotes cū eo dn̄t. Jn̄ ꝑficit officiū ep̄s vsq; ad
illū locū pax dn̄i sit semꝑ vobiscū. ⁊ cler⁹ rn̄dȝ
⁊ cū sp̄u tuo. ⁊ tūc tacet ⁊ solus ep̄s cōicat.
Scd̄o vidēdū restat de oleo crismali. Fabia-
n⁹ eī papa statuit hac die singulis ānis debeꝛ̄
cōfici crisma: q̄ꝛ nouū ē sacr̄m. ⁊ iō sꝑ ē inouā-
dū. ⁊ vet⁹ cōcremādū. Jsta eī ab ap̄lis eorūq;
successorib⁹ accepit. a cūctisq; tenēda mādа-
uit. Circa qd̄ sciendū ꝙ crisma cōficit̃ ex bal-
samo ⁊ oleo ꝑꝑ misticā rōnē. qm̄ ꝑ oleū nitor
cōscie designat̃. iuxta illud euāgelij. prudētes
virgines acceperūt oleū ⁊c̄. ꝑ balsamū vero ex-
ꝑmit̃ odor fame. ꝑ qd̄ i libro sapiētie dr̄. Sic̃
balsam⁹ aromatizās dedi odorē. Oleo g̃ qd̄ lu-
cet addit̃ balsam⁹ q̄ redolet: q̄ꝛ fide opāte ꝑ di-
lectionē lucere ⁊ bona fama redolere ad ho-
norē dei. ⁊ ad vtilitatē ꝓximi debem⁹. Odor
eī balsami ī oleo bonā facit opationeȝ. lōgeq;
late diffusam gr̄a sp̄s sancti coopante demō-
strat. Scd̄o addit̃ oleo balsamū ad significan-
dū ꝙ in vultu xp̄i resplenduit celestis nitor. ⁊
gr̄a excellēti⁹ q̄ȝ ī alijs. Nā vt Hiero. ait virgo
de virgine nat⁹. q̄ nō ex voluptate carnis neq;
ex voluntate viri: sȝ ex volūtate dei nat⁹ ē. nisi
habuisset ī vultu oculisq; qd̄dā desideriū: nū-
q̄ȝ eū stati cū igēti desiderio secuti fuissent a-
postoli: nec q̄ venerāt ad eū cōp̄hēdēdū corru-
issent. Jste nitor opāte dei gr̄a. vultus electoꝝ
exhilarat. vt dn̄ȝ cū magā dilectōe imitēt̃. Un̄
ī ꝑfatōe q̄ cātat̃ ī cōsecratōe crismatis dr̄. Da-
uid ꝓphetico sp̄u gr̄e tue sacra ꝑnoscēs. vult⁹
nr̄os ī oleo exhilarādos eē cātauit. et paulop⁹
H⁹ olei vnctio vult⁹ nr̄os iocundos efficit ac
serenos. Vult⁹ nr̄i st̃ opeꝝ nr̄oꝝ manifestatō.
Tertio quoq; balsam⁹ oleo addit̃: vt oēs q̄ ex
eo vncti fuerit opāte gr̄a sp̄s sancti: cōuersati-
oni doctrinā iūgere nitāt̃. Et hec duo. s. vita ⁊
doctrina st̃ cōnexa ī. vij. domis. ꝑꝑ qd̄ crisma-
lis vnctio fit. nā sapia ad vitā ītellect⁹ ad doc-
trinam. consilium etiam ad doctrinam. forti-
tudo ad vitam. scientia ad doctrinam. pietas
ad vitam. ⁊ timor ad vitā refert̃. Doctrina āt
ꝑ balsamū intell'r vt ꝑmissuȝ est. Crisma grece
dr̄ vnctio latīe: q̄ ēt dn̄o nomē accomodauit.
Nā xp̄s a crismate dr̄. i. vnct⁹. ꝓut dictū ē ī ꝓ-
hemio scd̄e ꝑtis. Cōsecrat̃ āt crisma ī eo lo-
co vbi cōsueuim⁹ dare pacē sicut ⁊ oleū sanc-
tū. ⁊ h̄ iō vt pax ⁊ concordia ꝑ vnctionē cris-
matis regnet ī nobis. Crismate eī vngimur vt
donis sp̄s sancti repleti. deo ⁊ hoib⁹ pacifice-
mur: q̄ꝛ ī maliuolā aīaȝ ñ ītroibit sapia. Hȝ qd̄
crisma officiū ꝑ se qd̄ īchoat̃ ā sursuȝ corda. ⁊
finit̃ ꝑ dn̄m nr̄m q̄ viuit ⁊ regnat. ꝑtinet eī ad
eos q̄ surrexerūt ⁊ viuūt cū xp̄o. Sane p⁹q̄ȝ
sol⁹ pōtifex cōicauit. vt ꝑmissum ē. ipse vadit
sedeꝛ̄ suꝑ sedē suā. ⁊ tūc. xij. p̄sbyteri ꝑati. xij. a-
p̄l'os significātes. ⁊ alij clerici discipulos signā-
tes descēdūt ī sacrariū ad apportādū solennit̃
tā oleū crismale q̄ȝ sanctū siue cathecuminoꝝ
h̄ mō. Precedūt nāq; duo luīaria. ⁊ sequunt̃
due cruces ⁊ ī eaꝝ medio vn⁹ acolit⁹ ferēs ā-
pullā cū oleo fut̃o crismali: subsequūtur duo
thuribula. ⁊ ī eoꝝ medio alt̃ acolit⁹ ferēs aliaȝ
āpullā cū oleo fut̃o sancto. Subseq̄nt̃ dyaco-
n⁹ libꝝ euāgelij ferēs. deiñ dicti p̄sbyteri ⁊ alij
clerici bini sequuntur vsq; peruenitur ad gra-
dus ante altare. Nempe duo luminaria sunt
lex ⁊ prophe: que nobis saluatorem preuunci-
auerunt. duo cruces sunt duo martyria sine
sanguine scilicet mortificatō corporis proprij
q̄ ē crux a sinistris. ⁊ cōpassio ꝓximi: q̄ ē crux
a dextr̄. Int̃ has fert̃ oleū futuꝝ crismale quo
inunguntur pugnatores qui debent esse para-
ti ad martyrium. ⁊ semper duplici martyrio d̄-
bent se affligere. Crucem a sinistris habebat il-
le qui dicebat. i. ad corinthi. ix. c. Castigo cor-
pus meum ⁊ in seruitutem redigo. Crucem a

dextris habebat idem qui dicebat .ij. corinthi.
xi. Quis infirmatur ⁊ ego non infirmor. Quis
scandalizatur ⁊ ego non vror. Duo thuribula
sunt duplex genus orationis. scilicet oratio ꝑ
remouendis malis. ⁊ oratio pro adipiscendis
bonis. hec duo notat psalmista cum dicit. Ex
audi deus orationem meam. scilicet que est ꝑ
adipiscendis bonis. ⁊ ne despexeris depreca-
tionem meam. scilicet que est promouendis
malis. Inter duo thuribula fertur oleum futu
rum cathecuminorum: quia pro cathecumis
est orandum. ⁊ eos orare oportet. vt ad robur
quod per oleum crismale significatur valeat ꝑ
uenire. Inde euangelium sequitur quia in eo
totius boni nostri est consumatio. presbyteri
⁊ alij bini sequuntur quasi dicunt sponse can
ti. i. Trahe me post te ⁊ curremus in odorem
vngentorum tuorum. Potest etiam dici ꝙ
ampulla cum oleo futuro cathecuminorum:
humanitatem christi significat plenam spiri-
tu sancto. duo luminaria. duo cruces. ⁊ duo
thuribula: sunt lex ⁊ prophete. que predixerũt
christum ⁊ dominum esse venturum. Seq̃ns
vero euangelium affirmat ꝙ lex ⁊ prophete ꝑ̃
dixerũt presbyteri ⁊ clerici bini. ⁊ bini sunt te-
stes crismalis misterij. Hi sũt apostoli bini ad
predicationis officium destinati cooperato-
res ⁊ testes christi. Cantus istorum. scilicet. o
redemptor. predicationem ⁊ orationem apo-
stolorum significat. ampulla quoq; in singl'os
ordines ad altare defertur. per quod innuitur
ꝙ dominus in corpore suo ante passionez of-
ficia septem ordinum adimpleuit. Premisi
mus deductiõe olei crismalis ⁊ sancti siue ca-
thecuminoruz de sacrario vsq; ad sanctuariuz.
nunc dicamus de eadem vsq; ad episcopum.
Postq̃ enim predicta processio venit ad san
ctuarium tunc ante altare ad orientem ordia
te se disponunt. hostiarij. lectores. exorciste. et
acoliti. ita ꝙ sextum locum obtinet subdyaco
nus. qui illa die legit epistolam. ⁊ post omnes
est acolitus cum ampulla. ita ꝙ oẽs sunt sub
vmbraculo sub quo ampulla delata est a sac̃-
rio. que defertur de vno ad alterum per quan
dam connexionem sindonis albe. qua ex par-
te velata est ampulla quousq; perueniat ad e-
piscopum. ita vt a medio sursuz videre possit.
Nempe in connexione sindonis connexio in
telligitur caritatis. Ampulla christ⁹ est. vel am
pulla cum crismate corpus domini ex virgine
Maria assumptum cum diuinitate. s. christuz
viuum esse significat. premissum ordinez que-
dam ecclesie seruant. Est ⁊ alius ordo quez
⁊ alie seruant. Nam fertur ampulla cooperta
sindone alba in sinistro brachio portantez am
pullam precedit lumen. ⁊ antecedunt duo sa-
cerdotes vnus cum thuribulo. alius cum cru-
ce. ⁊ in medio eorum dyaconus cuz libro euã
gelij. ⁊ super capita eorum fertur vmbraculuz
seu pallium. ⁊ duo antecedunt cantando. In
quo facto representatur processio quam fece-
runt filij israel. tendentes per desertum ad ter
ram promissionis. quoniam sindon est archa.
ampulla vrna: lumen precedens ampullam co
lumna ignis que precedebat populum: sacer-
dos cum thuribulo. aaron cum thuribulo. nu
mer̃. xvij. c. sacerdos cum cruce. Josue cuz sce-
ptro. dyaconus cum libro euangelij. Moyses
cum libro legis. vmbraculum est tabernaculũ
vel nubes lucidissima que filios israel obum-
brauit: qui cantantes precedunt letitiam eorũ
significant. qui ad terram promissionis transi
erunt: vel duo cãtores sunt predicatores: duo
precepta caritatis annunciantes. Hec autem
omnia in figura contingebant illis. In hoc e-
tiam facto representatur processio christi ⁊ ec
clesie: tendentes de hoc mundo ad patriam.
Nẽpe ampulla est christus. sindon alba ẽ san
cta conuersatio eius. In sinistro brachio tene
tur quia hec omnia ĩ hac vita que per sinistrã
significatur acta sunt. vel quia conuersatus ẽ
in vita presenti: lumen precedens est Joãnes
qui fuit lucerna ardẽs. dyaconus ĩ medio du-
orum sacerdotum. est christus in medio moy
si ⁊ helye. duo precedentes cum lumine. sunt
discipuli quos binos misit ante faciem suam.
Ampulla fertur cooperta vsq; ad altare. ⁊ tũc
discooperitur: quia christus quasi coopertus
fuit vsq; ad passionem. Nam pene ab omni-
bus eius conuersatio sancta dicebatur. sed in
passione fuit nudus hominuz reputatione: q2
qui paucis diebus ante dixerant. Benedict⁹
qui venit in nomine domini. clamauerũt cru
cifige. crucifige eum. Quidam tamem priusq̃
ad altare perueniant ampullam mediam coo-
periunt. ⁊ mediam nudã ad altare producunt
quia christus ante passionem modo latuit. vt
cum fugit in egyptum. ⁊ cum inter cognatos
querebatur. ⁊ cum parentibus subiiciebatur:
modo se palam exhibuit. vt cum predicauit vl
tra hominem dicens. Ego ⁊ pater vnuz sum⁹.
⁊ cum miracula fecit. in quibus virtutem sue
diuinitatis ostendit. Ampulla statim postquã
benedicta fuit ex parte coopta. ⁊ ex parte dis-
cooperta. vt allata fuerat. salutatur ab episco-
po ⁊ presbyteris: quia christus postq̃ trãsiuit
ad altare crucis. idest ad ĩmolationem ⁊ se ob
tulit deo patri. sicut ampulla ad consecratiões
episcopi. aliq̃ parte corp⁹ suũ nudũ mõstrauit
vt thome ⁊ alijs discipul' quos voluit eẽ testes

sue resurrectōis. alijs vero inuisibilis fuit. Uel ideo pro parte nuda. ꝛ pro parte discooperta salutatur: quia christus in humanitate manifestus. ꝛ in diuinitate occultus: ab omnibus veneratur. Salutantur autem ampulle quinquies ab episcopo: vt de quinqꝫ vulnerib⁹ gratiaruꝫ actio christo reddat̄. Postq̄ aūt āpulla salutata ē a mistris altaris coopit̄: vt a nemīe nuda videat̄ ꝛ coopta iteꝝ salutat̄: qꝛ christ⁹ postq̄ salutauit ꝛ mā̄ifestauit se discipulis suis. quos voluit suos sueqꝫ resurrectionis eē testes. ascendit in celum ꝛ inuisibilis factus est hominibus. Sed q̄uis eius presentiam corporalem non videamus. tamen venerando eum quotidie salutamus: quia ꝛ discipuli eum ascē dentem in celum adorauerunt. Tandem ampulla in sacrarium defertur. ꝛ christus in celū quem veneramur per fidem donec perueniamus ad ipsum. Jdeo sindon munda est ei⁹ caro. vel conuersatio immaculata. Sane episcopus ter alat in ampullaꝫ. Primo quia sicut alitus ab interiorib⁹ ꝛ secretis procedit ad publicum. ꝛ vocatur spiritus. sic episcopus p̄ spiritum suum demonstrat spiritum sanctum a patre ꝛ filio procedentem in corpore domini habitare. Ampulla enim cum crismate corpus significat cum diuinitate. ampulla vero cum oleo humanitatem plenam spiritu sancto designat. Secundo etiam alat: quia legitur i euāgelio q̄ dominus insufflauit in discipulos dicens. accipite spiritum. s. ꝛcetera. hic igitur. alitus illam insufflationem significat. ideo auteꝫ ter alat: quia tres persone sunt. ꝛ nunq̄ spiritus sanctus est sine patre ꝛ filio a quibus procedit. ꝛ a seipso venit. datur autem spirit⁹ sanctus officio sacerdotum: sed non datur ab alijs. sic enim adest virtus spiritus sancti per insufflationem a sacerdote factam in honore ꝛ significatione ipsius spiritus sancti. sicuti p̄ verba que dicuntur in nomine suo. His peractis cantatur agnus dei ꝛ communio. Tertio loco circa oleum sanctum seu cathecuminoruꝫ. de cuius deductione premissum est sciendum: q̄ hec olei benedictio proprium habet officiū Nā̄ p⁹ ei⁹ exorcismū queꝫ episcopus lenta voce dicit: quasi prefationem inchoat. d. dominus vobiscuꝫ. Sursuꝫ corda. ꝛ finitur per eundē dominuꝫ nostꝝ ihesum christum qui tecū viuit ꝛc̄. ꝛ i eo loco consecratur vbi dicit̄ pax domini ꝛcetera. Hoc eniꝫ est opus gratie dei vt pacem ꝛ concordiam inter nos habeamus ꝛ per vnctionem pax habeatur. Olea nempe vt dictum est. est arbor pacis insignis: quod p̄ figuratum est in veteri testamēto. sicut verba huius consecrationis habēt: que sunt hec. Et cum mundi crimina diluuio expiarentur effuso. similitudinem futuri muneris demonstrās per ramum virentis oliue pacem terre redditam nunciauit. Ualet etiam huius olei vnctio ad duo. scilicet ad purgationem ꝛ tutelam. ad purgationeꝫ. vt sique dat hecumino postq̄ venit ad scrutinium adhesere macule recedant. Ad tutelam vt dyabolus expulsus redire non audeat verba orationis hoc demonstrant dicendo: sique illis aduersantium spiritum tuuꝫ adheserunt macule recedant ad tactum huius sanctificati olei. Hec de purgatione. De tutela sequitur. Nullis spiritualibus nequitijs locus nulla refugis virtutibus facultas. nulla insidiantibus malis latendi licētia relinquat̄. Quia vero dyabolus se dampnandum maxime i futuro iudicio nouit. ꝛ inde tremit: iccirco exorcismus terminatur per eundeꝫ. d. n. i. x. qui vē. est iu. vi. ꝛ mor. ꝛ. s. per ig. Exorcismus eniꝫ est adiuratio. Nam in ea adiuratur dyabolus vt recedat. Jtem quia hoc oleo perfusi ꝛ baptizati spem regni habent: iccirco oratio terminat̄ per eundem dominum nostrum ꝛc̄.

Ertio seriatim misse huius diei officium prosequamur. Sane in persona penitentium cantat ecclesia in p̄ncipio misse. Nos autem gloriari oportet. Tales enim debent ꝛ possunt gloriari in cruce qui penitentiaꝫ perfecte egerūt. Et quoniam in hac die institutum est sacramētum sacramentorum vt premissuꝫ est: ideo ob solennitatem noui sacrificij. ꝛ propter gaudium reconciliationis penitentiuꝫ cantat ecclesia in missa cātica letitie. preter alleluya. ꝛ missa solennis dicitur. in concentu ꝛ ornatu ministrorum sicut in festo natalis christi. Nam hoc festum omnia alia excellit. excepto festo trinitatis. Et videtur quodammodo ecclesia sibi contraria. cum in alijs huius diei horis cātica letitie reticeat. ꝛ eas sub breuitate ꝛ quasi flebiliter dicat. Sed non est cōtrarietas: quia alia est causa letitie. alia est tristicie: propt̄ memoriam enim passionis est tristicia. propter institutionem vero sacramenti sacramentorum est gaudium. ꝛ ideo ex institutione Bonifacij pape cantat ecclesia gloria in excelsis. qꝛ gaudent angeli de conuersione penitentium. ꝛ h in ecclesijs in quibus crisma conficitur. ꝛ nō i alijs prout quidam dicunt. Ubi enim episcopus presens non est. nec gloria in excelsis dicitur. nec alie solennitates seruantur. vt dicūt q̄uis ꝛ tunc neqꝫ flectamus genua. nec oratō super populum dicatur. Epistola vero.

Conuenientibus ⁊c̄.que est.i.corint.xi.est de
modo sumendi cenam domini. Responso-
riū ē de crucis siue christi per crucem exalta-
tione. Christus factus est obediens.⁊ est sexti
toni.propter obedientie perfectionem. quoni
am senarius numerus perfectus est. Euan-
gelium est. Ante diem: Jo.xiij.c. vbi sequitur.
Cum dilexisset suos Jhesus in fine dilexit eos
⁊ est de dilectione ⁊ humilitate: quia illud sa-
cramentum est dilectionis ⁊ humilitatis. A
gitur etiam ibi de lotione pedum: quia domi-
nus precinxit se lintheo.idest humanitate pu-
rissima īmittens aquam in peluim.idest grati
am in corde ⁊ lauit pedes. idest affectus. vēit
autem ad symonem petrum: qui recusauit ex
humilitate tantuꝫ. tertia tamen vice obediuit
⁊ oportuit eum obedire vt haberet parteꝫ cuꝫ
eo.vnde vocatur symon pettus propter obe-
dientiam. Tres ergo sunt cause quare dn̄s
voluit lauare pedes discipulorum. Primo ꝓ-
pter signum dilectionis.secundo in exempluꝫ
humilitatis.tertio ratione misterij. Quia lotio
pedum designat lotionem effectuum. Puluis
enim adheserat pedibus apostoloruꝫ.idest e-
latio inanis glorie quando dixerant. Domine
in nomine tuo eiicimus demonia. ⁊ quando
conuertebantur plures. vel tristicia quādo n̄
conuertebantur homines ad voluntateꝫ suā.
Et ideo oportuit lauari huiusmodi affectiōes
in illo die.vt sic essent mundi toti. Nam prīa
die ieiunij dixit dominus. tu autem cum ieiu
nas faciem tuam idest animam vel rationem
tuaꝫ laua.idest a peccato mortali munda. Cū
igitur a principio lauam⁹ nos a peccato mor-
tali.a puluere idest a venialibus debemus ab-
stergi. Hoc autem fit vt digne possimus acci
pere corpus christi: quod fit peracta perfecte
penitentia. Et ideo fiunt penitentium absolu-
tiones in hac die vt premissum est. Pedum
quoqꝫ lotio significat lotionem Marie quan
do lauit lachrymis pedes domini. ideo canta
tur antiphona illa. Mulier que erat in ciuita
te peccatrix. Rursus latio pedum signum ē
remissionis peccatorum. Jn baptismo nancꝫ
vnusquisqꝫ totus abluitur: sed cum in reb⁹ hu
manis postea viuitur.vtiqꝫ terra calcatur. Jpi
enim humani affectus sine quibus in hac vi-
ta mortali non viuitur quasi pedes sunt. Qui
ergo non indiget nisi vt pedes lauet. ostendit
omnia peccata sibi eē dimissa: siue quib⁹ hec
vita non ducitur. Pedes ergo qui sunt vltīa
pars corporis lauantur. ad notanduꝫ ꝙ iudei
a qua baptismatis in vltimo tempore munda
buntur.vnde ⁊ reliquie israel saluabunt̄. Qua
re auteꝫ fiat hec lotio ista die supra dictū est.
Et est notandum ꝙ ex omnibus mandatis
dei istud solum dicitur anthonomasisce man
datum: quoniam maiori exhibitione officij h̄
obseruari precepit cuꝫ discipulis suis pedes la
uit dicens. Si ego laui vobis pedes dominus
⁊ magister.⁊ vos inuicem debetis alter alteri
us pedes lauare. Et etiam cum interdicto ait
petro. Si non lauero tibi pedes ⁊c̄. Manda-
tum etiam illud de quo dictum est in proxio
sabbato.quod fit a prelatis.rep̄sentat illud qō
christus fecit. Et attende ꝙ ad antiphonas q̄
dicuntur dum fit mandatum non dicitur ni-
si vnus versus de vno psalmo: quia alij eiusdē
psalmi non ita conueniunt cum antiphonis.
vel cum his que in ipso mandato fiunt. Jn of
fertorio ostenduntur premissa duo simul. vi-
delicet ꝙ debemus a mortalibus ⁊ venialib⁹
abstergi: dicendo dextra domini fecit virtutē
abluendo a mortalibus.dextra domini exalta
uit me abluendo a venialibus. Jn postcōio
ne dominus Jhesus postq̄ꝫ cenauit. Jo.xiij.c.
ostenditur humilitas.⁊ est secundi toni.pro-
pter secundam lotionem a venialibus. Bre
uiter autem notandum est ꝙ huius misse offi
cium nostre redemptionis continet summaꝫ.
⁊ misterium. Nam in euangelio legitur de pe
dum lotione.in epistola de corpore xp̄i ⁊ san-
guine.in introitu ꝺ cruce. in graduali de mor
te.in offerenda de resurrectione. Naꝫ hec oīa
secundū misticum sensum ex euangelio quod
est caput officij pendent. Xp̄s quidem cuꝫ di
scipulis cenans.surrexit a cena.vestimenta de
posuit.lintheo se precinxit.aquam in peluī mi
sit.⁊ intercenandum pedes eorum lauit. ⁊ ip-
sos lauare docuit.⁊ post lotionem iterum r̄cu
buit. Nempe christuꝫ a cena surgere est ab
acubitu patris venire.vestimenta deponer̄: se
exinanire.lintheum precīgere.formaꝫ serui ac
cipere.aquam in peluiꝫ mittere. sanguinē suū
effundere. pedes lauare.peccata remittere.lin
theo extergere: passionis fide mundare.vesti-
menta resumere.est a mortuis resurgere.⁊ ve-
stem gloriose carnis induere. recumbere est a
scendere.⁊ in dextra dei sedere. Ad hec perti-
nent officia.discipulos docere: est eis spirituꝫ
sanctum mittere. Ueruntamen quia nonduꝫ
perfecte credebāt.ideo nō dicitur. Credo. Ec-
ce breuiter summam redemptōnis humane q̄
fuit omnibus sufficiens.sed non efficiens. vn
de agitur in oratione. Deus a quo ⁊ iudas de
duobus generibus penitentium.vno proficiē
tium.vt latronis confitentis qui audire meru
it. Hodie mecum eris in paradiso. ⁊ alio non
proficientium.vt latronis condemnātis.⁊ iu-
de proditoris qui laqueo se suspēdit. Jnno.
papa statuit hac die corp⁹ xp̄i sub sp̄e pāis res
uari.vt īfirmi ⁊ r̄ligiosi q̄b⁹ ē necītas cōicādi.

hēant ip̄z ⁊ propter officium ad implendum.
Nam in duobus diebus sequentibus non cō
ficitur corpus christi. Sanguis vero non
seruatur sub specie vini. ꝑpter ml'ta. Prīo qꝛ
vinū qḋ liq̄dū ē. de facili posset ex negligētia
spergi. Secundo quia per calicez qui hac die
sumitur finis veteris legis intelligitur. Unde
secundū Lucā per calicem discipulis ⁊ non a
lijs eadem die datum. dominus discipulos de
signauit. Tertio quia corpus quod seruatur n̄
est sine sanguine. Quarto quia per hoc ꝙ san
guis non seruatur ostendit ꝙ vetus sacrificiū
debet cessare. Panis nanqꝫ nouum. vinuz ve
ro vetus designat testamentum. Ad quod oñ
dendū dominus cum bibisset inquit. Consu-
matum est. Ergo calix sumitur ⁊ panis serua-
tur: eo ꝙ lex finem ⁊ euangeliuz habet initiū.
Quinto quia xp̄s dixit in cena domini. Amē
dico vobis non bibaz āmodo de hoc genimi-
ne vitis. donec bibam illud in reg. p. m. Non
autem dixit de corpore seu de esu. īmo inueīt
ꝙ postea comedit partem piscis assi. ⁊ fauum
mellis. Sed non inuenitur ꝙ postea biberit.
Sed nunquid vinum quod in die parasce
ues cū dominico corpore leuato sumitur ī al-
tari: consecratur ⁊ sanguis xp̄i efficitur. per ī-
missionem ipsius corporis in calicē. ⁊ per eius
tactum. Super hoc dicunt quidā ꝙ per dñi-
cam orationem que tunc dicitur fit consecra
tio siue cōmutatio vini in sanguinem. Nā gre
go. assignans causam quare dominica oratio
in die illa a sacerdote dicatur. Dicit ꝙ in pri-
mitiua ecclesia apostoli sola dominica oratio
ne vtebantur in consecratione. Nos tamē h̄
non dicimus: quia si hoc iam esset nō esset ne
cesse corpus domini ad diem illum seruari.
Preterea ex his que in canone dominicā ora
tionem precedunt. satis patet ꝙ ad prolatiōez
ipsius orationis transubstantiatio non fit. et
nullo tp̄e missa fuit celebrata sine verbis illis.
Hoc est corpus meū ⁊c̄. que sola in principio
nascentis ecclesie proferebatur. ad conficien-
dum ab apostolis qui postmodū orationē do
minicā superaddiderunt. prout dictū est in ꝓ
hemio huius partis. Dicimus ergo illud ex h̄
non consecrari: sed sanctificari. differt autem
inter hec. Nam consecratio est consecratōne
transubstantiare. sanctificare ē ex cōtactu seu
admixtione sacre rei reuerendū ⁊ sanctū effi-
ci: vt patet in aqua benedicta cui alia admisce
retur Itē sanctificatū dicitur quod a tactu
rei sanctificate efficitur magis reuerendū. Si
enī diceretur ꝙ solo contactu vinū ⁊ aqua cō
secrarent᷑. magnū inconueniens sequeretur.
Nā sic contingeret calicē non posse lauari. et
milia mille panum a tactu vnius hostie sine v̄
bis posse consecrari. ⁊ ꝙ si gutta aq̄ benedicte
in stagnū vel puteū funderet᷑ aq̄ illa benedic-
ta perpetuo remaneret ⁊ alia plura. Prete-
rea si vinū tactu dñici corporis consecraretur
esset contra decretū. de con. di. iij. sabbato: qḋ
prohibet die hac fieri cōsecrationē. ḋ quo di-
ctū est ī quarta parte sub septima particula se
crete super verba hic est calix. Illud quoqꝫ
pretereundū nō est: qꝛ romanus pontifex ho-
die remota tabula laterañ. altaris. de qua dic-
tū est in prima parte sub ti. de altaris dedicati
one. ⁊ in secunda parte sub ti. de dyacono in-
fra ipsum altare conficit eucharistiā ⁊ sangui
nē. ⁊ cū turibulo incensat illud. ī hoc facto re-
presentans: quia summus pontifex legalis se-
mel in anno ingrediebatur in sancta sanctorū
cū sanguine secū portans thuribulū viuis car
bonibus plenū. prout dictum est in quarta ꝑ-
te. ⁊ sub tertia parte canonis. sic ⁊ secundū a-
postolū ad hebre. ix. e. xp̄s per propriū sangui-
nē introiuit semel in sancta eterna redemptio
ne inuenta. Peracto misse officio statim iter-
cenandū. i. dum sacerdos cōicat cantatur ve-
spertinū officium: ad ostendendū ꝙ hoc sacra
mentū. s. eucharistie institutum fuit in vesper̄.
Quia ergo redemptio nostra in vespera mun-
di. i. in sexta etate seculi facta est. ideo vesper-
tina sinaxis. i. psalmodia siue solennitas psal-
morum numero misse continuatur. ⁊ sub vni
ca oratione vtrunqꝫ officiū terminatur. s. per
Ite missa est. si episcopꝰ adest. vel per bn̄dica-
mus propter vespertinam conclusionē. Et q̄a
ecclesie datus est calix: ideo est prima antipho
na. Calicem salutaris accipiam: quem dedit
dominus apostolis dicens. Hic est calix noui
testamenti in sanguine meo. Secunda anti-
phona est. cum his qui oderunt pacem eram
pacificus. Patientiā enim quā habet ille q̄ pa
ratus est bibere calicē dñi: pacē cū omnibꝰ o-
peratur. In alijs tribus rogat se liberari: quia
habita pace pectoris non mouetur homo ꝓ-
pter tribulationes. ⁊ hoc etiaz habet a deo. vn
de petit liberari. Antiphōa ad magnificat. Ce-
nantibus ⁊c̄. est de cena domini.

De nudatione altarium rubrica.

Uarto loco notā-
dum est ꝙ statim vespertino
finito officio: denudantur al
taria vsqꝫ in sabbatum: q̄ post
modum tertia die cooperiun
tur. Siquidem hec denudatio significat p̄mo
recessum discipulorꝫ domini seu apostolorꝫ.
Unde qui iuxta me erāt de lōge steterūt. Et in

euãgelio. Relicto eo oẽs fugerũt. Altare nanqꝫ
xp̃m seu corpus eius significat. vñ de terra al-
tare facietis mihi. Altare de terra facere est in
carnationem eius credere vel sperare. Altaris
vero vestimenta apostolos seu sanctos dei d̃
signant. quorum predicatione xp̃s q̃i quibusdaꝫ
vestimentis adornatur. et per illos magnifica-
tum est nomen eius. Altare igitur vestimentis
denudatur: quia fugientibus apostolis xp̃s so
lus remansit. tertia die cooperitur: quia pꝰ eiꝰ
resurrectionẽ discipuli ad eũ redierunt. Secũ
do denudatio altaris designat ꝙ xp̃s fuit nu-
datus in cruce. Cum itaqꝫ nudum altare con
spicimus. illud propheticũ ad memoriã reuo-
camus. Ecce vidimus eum et non est ei speci-
es neqꝫ decor. et considerauimus eum despec
tum et nouissimũ virorum quod accidit in passi-
one. Nam antea speciosus pre filijs hominuꝫ
extitit. Fuit quidẽ d̃nudatus ad colũnã et ad
crucẽ cum diuiserunt sibi milites vestimenta
sua. Tertio altaris denudatio significat xp̃um
diuinitatis gloria nudatum. vnde p̃s. Deꝰ deꝰ
meus quare dereliquisti me. Quarto designat
ꝙ velum templi scissum est. et liber qui signa-
tus erat apertus est. Unde in prouerbijs. Ap-
ta sunt prata et apparuerunt herbe virentes. i.
exempla actionum xp̃i que sunt ab eternitate
et ducunt ad eternitatem. Et bene dicit apta
sunt prata. et apparueru nt herbe virẽtes. quia
ea que magis occulta erant in lege. sicut pas-
sio. resurrectio. et ascensio patefacta sunt. In
plerisqꝫ locis lauantur altaria vino et aqua. et
ramis fricantur: presertiꝫ cũ ramis de sauina.
Lauantur ergo aqua et vino. ad notanduꝫ ꝙ
corpus xp̃i quod est verum altare. sanguine et aq̃
in cruce aspersum est. Nã de ipsius latere exi-
uit sanguis et aqua per que genus humanum
lotũ est. Uel vino et aqua lauantur. ad osten-
dendũ ꝙ non Joannis sed suo baptismo fuit
baptizatus. s. ex aqua et spiritu sancto. Et lauã
tur cũ psalmo penitẽtiali. vel cũ cantu ad pas-
sionẽ pertinente. Plus autem ibi est de vino
q̃ꝫ de aqua ponendũ: qm̃ aque multe: ppl̃i mlˀ
ti. sicut in apoc. habetur. per quod significatˀ
ꝙ sanguis xp̃i sufficit ad redimendũ plures in
infinitũ q̃ꝫ sint redempti. vel vnq̃ꝫ redimendi.
Rami vero aspersi quibus altare fricatur si
gnificat spineã coronã qua xp̃s coronatus ẽ.
vel flagella amara. et dolores et ictus quos in
morte sustinuit. Uel lauatio altaris. i. corporis
xp̃i cũ aqua. significat lachrymas Marie. vi-
nũ vnguentũ. rami eius capillos. Et scias ꝙ q̃
dã hac feria quinta hora iã aduespascente de
nudant altaria et lauant. alij vero solũ denu-
dant. sed in parasceue lauant. quod magis cõ
gruit rationi. In quibusdã etiã locis paui-
mentũ ecclesie etiã mundatur. per quod pau-
peres xp̃i significantur. prout in prima parte
sub ti. de ecclesia dictũ est. Pauimentũ ergo
ecclesie mundat qui pauperibus vel fratribus
propter deum pedes lauat. et illis cetera mise-
ricordie op̃a exhibet. Inde est ꝙ parietes do-
mus. q̃ꝫuis vocabulũ ecclesie habent. pro eo ꝙ
continent ipsam: nõ tñ ipsi sed homines sunt
ecclesia. et pauimentũ est q̃i hominũ pedes: pa
uimentũ quoqꝫ mundatur. ad notandum ꝙ a
vicijs mundari debemus. Statutũ est in ca
nonibus de con. di. iiij. non licet. et. c. se. ne hac
quinta feria ieiunium soluatur: quia enim do
minus surgẽs de cena lauit discipulorum pedes.
et iterum redijt ad cenã. ideo quidã ad instar isti
us volebant post prandium pedes alijs ablue
re. et iterum post ablutionẽ cenare: quod fieri nõ
debet. Hec dies in plerisqꝫ locis capitulari
um vocatur: quia tunc capita infantium qui
vngendi sunt lauantur. ne obseruatione qua-
dragesime sordidata ad vnctioneꝫ accedant.
Rursus hac die simbolum cõpetentibꝰ tra
ditur. propter confineꝫ dominice paschalis so
lennitatem: vt qui iam ad dei gratiam percipi
endam festinant. fidem quã confitẽtur agno-
scant. Hec ergo quinta feria in quatuor prin-
cipaliter priuilegiata est. Primo quia tunc pe
nitentes recipiuntur. secundo in ea nanqꝫ no
uum testamentum incipit et vetus terminatũ
fuit. Tertio quia ĩ eo fit olei cõsecratio. Quar
to quia in ea sacramentum sacramentoruꝫ in
stitutum est.

De die parasceue.

Equitur de para-
sceue: q̃
quare sic dicatˀ ĩ ꝓhemio se
ptime ptis dicetˀ. Sane
hac die eccl̃ia altissimũ ieiu
niũ et silẽtiũ agit. nullũ tamẽ
officiũ solẽnitˀ celebrat: sꝫ hora nona ꝯuẽit ad
adorãdũ crucẽ ñ ad misse officiũ: quo hec di
es caret: sꝫ q̃i ad funeris obsequiũ dicendũ. Et
h̃ iõ qꝛ hora nona mortuo dño cẽturio factꝰ
est p̃co fidei nr̃e. et ꝑfidis recedentibus licuitˀ.
Joseph et Nicodemo disponere de funere. et
mulieribꝰ accedere ꝓpius. Dicitˀ autẽ officiuꝫ
tacita et humili voce. et absqꝫ principio. ꝓut in
precedenti ti. dictuꝫ est Super altare vnica
duntaxat toballia disponitur per quaꝫ syndõ
qua corpus christi inuolutum fuit significatˀ.
In quibusdam ecclesijs in hora sexta ignis
extinguitur. et in nona accenditur: quia tunc
sol in sexta lumen abscondit. et in nona reddi
dit. Incipit hoc officium a lectionibꝰ: qꝛ in

primitiua ecclesia omnis missa a lectionibus
inchoabatur. Sed hoc hac die specialiter fit.
pro eo q2 passio dñi hodie celebrata est. in cu-
ius memoriã oĩs missa cantatur. τ legunt̃ lec-
tiones sine titulis: qm̃ tunc amisimus xp̃m ca
put qui nos illuminat sicut tituli illuminant li
bros. Leguntur autẽ due lectiones: q2 pro du
obus populis xp̃s passus ẽ. gẽtili vz τ hebreo.
vel pro salute carnis τ anime. Una sumpta ẽ
ex lege alia ex prophetꝭ: q2 xp̃i passio a prophe
tis fuit prenunciata. τ a lege τ patriarchis p̃fi
gurata. Abraham enĩ carnẽ xp̃i figuratiue im
molauit: qñ arietẽ ĩmolauit. Similiter τ Abel
qñ agnũ sacrificauit. Unde dñs assimilat⁹ suz
inquit prophetis. Rursus ideo due lectões di
cuntur: q2 sicut in quarta feria mortẽ nostraz
duplicẽ manifestauimus pro qua xp̃s pati ve
nerat. ita ad memoriã in parasceue reducim⁹
suã passionẽ τ nostrã imitationẽ. Quedã aũt
ecclesie primo legunt lectionẽ osee. vi. c. s. ĩ tri-
bulatione. τ secũdo le. exo. xij. c. s. dixit ad mo-
ysen dñs. τ illi naturalẽ ordinẽ seruant: q2 pas
sio dñi primo prenunciata est a lege. scd̃o a ꝓ
phetis. In prima quidẽ est preconiũ resurrec-
tionis vbi dicitur: post duos dies viuificabis
nos. τ ĩ die tertia suscitabis nos. In scd̃a mo-
dus exprimitur passionis. vbi dicit̃ ĩmolabitq3
eũ vniuersa multitudo ad vesperã. Quedã ve-
ro econuerso faciunt τ mouentur ex eo: quia
passionẽ lectioni ex lege q̃i continuare volunt
q2 in passione quedã verba ponuntur que ex
illa lectione sumpta sunt. s. os non cõminuetꝭ
ex eo. Continuant ergo passionẽ lectiõi: quia
eius est expositio. Et agitur de duobns specia
liter in officio hodierno. s. de passione xp̃i τ d̃
passione ecclesie: que est illius imitatio: sic̃ dic̃
Petrus xp̃s passus est pro nobis τc̃. Hec siq-
dẽ duo in lectione exo. cõmemorantur vbi di
citur. Erit autẽ agnus sine macula mascul⁹ an
niculus. iuxta hunc ritũ tolletis τ edũ. Agnus
est corpus xp̃i ĩmaculatũ. edus ẽ ecclesia que
nos sumus qui peccatores sumus passio xp̃i
celebrata est in eius ĩmolatiõe nostra celebra
tur in viciorꝫ mortificatione. In lectione osee
manifeste agitur de passione christi τ eius ef-
fectu: vbi dicitur. Uenite reuertamur ad dñm
q2 ipse cepit τ sanabit nos: percutiet τ curabit
nos. Uiuificabit nos post duos dies. τ in die
tertia suscitabit nos: τ viuem⁹ ĩ cõspectu ei⁹.
osee. vi. c. Quod Jeronimus sic exponit. Per-
cutiet dñs τ sanabit nos: q2 quẽ diligit corri-
pit τ castigat. v. q. v. non osculatur. Uiuifica-
bit nos post. d. d. τ in. d. t. s. n. q2 tertia die r̃sur
gens a mortuis oẽ genus humanũ suscitauit
τ curauit. Et cũ nos viuificauerit τ suscitaue-
rit in conspectu eius viuemus. Ibi ergo loqui
tur propheta de tribus diebus quibus dñs fu
it in sepulchro. cũ dicitur viuificabit nos post
d. d. τ in. t. d. su. nos. i. post duos dies sepultur̃
veniet nobis q̃i imber temꝑaneus τ serotinus
terre. τ dabit gratiã incipientẽ τ subsequẽtẽ.

Sequitur tractus. Dñe exaudiui auditionẽ
Abacuc. vl. c. τ ꝙ dicit versus. In medio duo
rũ animalium cognosceris. ad litterã intelligi
tur. s. in p̃sepe bouis τ asini. Unde ysa. cogno-
uit bos possessorem suũ τ asinus presepe do-
mini sui. vel in medio duorꝫ latronũ. vel in me
dio duorꝫ populorꝫ. Secũda lectio est de exo.
vt habetur ibi. Os non cõfringetis ex eo. hoc
cõpletũ est qñ fregerunt duorꝫ latronũ crura.
venientes autẽ ad ihesum inuenerunt eũ mor
tuũ. τ non fregerunt eius crura. Allegorice ve
ro in eo nõ sunt fracta crura. i. virtutes τ ma-
xime patientia. Unde ysa. Dedi faciez meã sic̃
petram durissimã. τ scio quia non confundar
per crura enim intelliguntur itinera de quib⁹
in cãtico Abacuc. Incuruati sunt colles mun
di. i. homines excelsi per intelligentiã ab itine-
ribus eternitatis eius. i. exemplo actionũ ipsi⁹
que ducunt ad eternitatẽ tanq3 collũne ĩmo-
biles. i. argentee propter eloquentiã que fun-
date sunt super bases argenteas vel aureas. i.
rationes ĩmobiles eterne sapientie. Secun
tur tractus de passione dñi: q2 tunc luget ec-
clesia valde. τ sunt duo tractus ad intentõem
maioris luctus. s. pro peccatis que cõmittim⁹
τ pro penis quas patimur. τ pro incolatu q̃ ꝓ
longatur. Nec cantatur graduale cũ tractu: sz
solum tractus prout dictum est in quarta fe-
ria. τ in q̃rta parte sub ti. de tractu. Duo g̃ tra-
ctus dicũtur. Primus. s. Domine audiui. τ est
in quibusdam ecclesijs quatuor versuuz. alter
plurium. Tractus quatuor versuum significat
ꝙ per xp̃i passionem redimitur homo qui ex
quatuor elementis constat. Unde xp̃s nec in
celo nec in terra crucifixus est. sed ĩ medio. i. ĩ
aere. Fecit enim pacem inter celestia τ terre-
stria: qm̃ erat inimicitia inter hominem τ ho-
minẽ. sed maior inter angelum τ hominem. τ
maxima inter deum τ hominem. Ipse enĩ xp̃s
omnia pacificauit in cruce: qm̃ fecit vtraq3 v-
num: cum sit lapis angularis. Adhuc per qua-
tuor versus tractus significantur quatuor par
tes crucis. Secũdus vero tractus. s. Eripe me.
prolixior est τ representat magnum belluz da
uid cum golya. τ christus noster dauid hodie
magnũ golyã. i. dyabolũ debellauit. Rursus id̃
tract⁹ ẽ lõg⁹: q2 h̃ qd̃ nobis ꝓmissũ ẽ ĩ lectõe
osee. vbi dr̃ p⁹ duos dies suscitabit nos. debe
m⁹ retiner̃ τ ĩ spe. Itẽ ĩ ẜo tractu põit̃. Obũbra
sti caput meũ ĩ die belli: q2 ñ tm̃ ĩ alio tp̃e: sz ẽt
ĩ die passiõis diuĩtas a passiõe ꝑmãsit ĩmunis

imo in passione xp̃s hõ ita protectus est. gra-
tia diuinitatis. vt hostes superaret et qui supera-
ri videbatur. Quedã autẽ ecclesie cantant fm
tractũ. Qui habitat ĩ adiutorio altissimi: quia
xp̃s a dyabolo primũ latenter tentatus est ve-
lut a dracone latitãte in petra. postea in passi-
one tanq̃ꝫ a leoni forti acriter vexatus est: qd̃
notatur per illũ versum. Super aspidẽ ⁊ basili
scũ. Sequitur euãgeliũ siue passio. Egressus
est. Jo. xviij. c. quod dicitur hac die: qꝛ ipse inť
fuit crucifixioni. ⁊ iuxta crucẽ stetit securꝰ ali
is fugientibus: qꝛ notus erat pontifici. Qꝛ igr̃
hac die passio dñi oculis nostris representať.
merito eius testimoniũ legitur qui vidit ⁊ te-
stimonium perhibuit ⁊ scimus qꝛ testimoniũ
eius verꝫ est. Preterea ipse posterius scripsit e-
uangelium: quare merito posterius legitur. et
qꝛ ibi manifestins sunt sacr̃a. Unde ibi diciť.
Os non cõminuetis ex eo. Jtẽ illud. Unꝰ mili
tum latus eius aperuit: ⁊ continuo exiuit san-
guis ⁊ aqua. Legitur autẽ hac die passio su
per nudum pulpitum. Primo ad memorãduꝫ
ꝙ super nudum crucis patibulum nudus fuit
positus ipse xp̃s. Scd̃o ad notandũ ꝙ Joan-
nes per quã passio legitur relicta syndone nu
dus profugit a iudeis. Tertio ad representan-
dũ ꝙ sicut xp̃o in cruce pendente ipsius secre
ta non tam cordis q̃ꝫ corporis nuda omnibꝰ
astantibus apparuerunt. ita ⁊ velo templi per
medium sciso oĩa templi intima nuda reman-
serunt. Legitur etiã nudis pedibus. vt cũ affli
cto pro nobis nos affligi debere monstremꝰ.
Jn quibusdã vero ecclesijs syndon seu ter-
soria vel vestes altari nudato supponunť vsqꝫ
dũ passio legatur. cũ vero peruenitur ad locuꝫ
illum. Diuiserunt sibi vestimenta mea ⁊c̃. tunc
duo subdyaconi syndonẽ illã vel tersoria tol-
lunt. representantes historiã: qꝛ quatuor mili-
tes xp̃m crucifigentes vestem xp̃i subtulerũt:
⁊ subdyaconi q̃i furtiue pannos subtrahunt.
ad notandũ ꝙ Joannes qui cum dño vsqꝫ ad
crucẽ perseuerauit: postea more furis se occul
tauit. ⁊ nudus effugit. Jn quibusdã tamen
locis vna veste sublata altera super altari r̃ma
net ad significandũ ꝙ vestis dñi inconsutilis
non fuit scissa vel partita: sed sorte suꝑ eã mis-
sa contingit integra vni militi. ad significãdũ
ꝙ ecclesie vnitas nunq̃ꝫ potuit a cismatic] vel
hereticis scindi qꝛ non est sapientia cõtra do
minũ. xvj. q. vij. sicut. Quod vero diciť ĩ pas
sione exiuit in eũ qui dicitur caluarie locus.
Nota ꝙ sicut legitur in historijs. caluaries est
proprie os capitis humani nudũ. Jnde dictuſ
est locus ille mons caluarie. siue caluariuꝫ vbi
rei decollabãtur. ⁊ vbi multa capitũ ossa erãt
dispersa. Qꝛ vero xp̃s in cruce pendens proli-
xe orauit. decantans enim decẽ psalmos. s. de
us deus meus respice in me vsqꝫ ad. Jn te do
mine speraui cũ peruenisset ad locũ illum. Jn
manus tuas dñe. illo dicto emisit sp̃m. ideo ⁊
nos postq̃ꝫ recitata est passio eius or̃ones di-
cimus. ad notãdũ ꝙ qñ ab inimicis persequi-
mur semper ad orationẽ est recurrendum. iste
tamen est insolitus mos orandi. Nam in alijs
diebus ante euangeliũ orationes dicunť. ⁊ in
earꝫ principijs dicitur. Dñs vobiscũ q̃ est ꝓprie
vox ⁊ sacerdotis officiũ: quod non fit in istis:
qꝛ sacerdos ⁊ dñs noster occiditur. Orauit
autẽ xp̃s pro tribus. Primo pro se dicens. pa
ter clarifica filiũ tuuꝫ. secundo pro suis dicẽs.
Pater quos dedisti mihi pro eis rogo. tertio
pro illis qui in eum crediturí erant dicẽs. Pa
ter non tñ pro illis rogo: sed pro illis qui cre-
dituri sunt in me. Et ex hoc videtur ꝙ non de
bemus rogare pro eis quos scimꝰ non esse sal
uandos. nec pro illis qui in inferno remanse-
runt. nec pro iuda qui desperauit: sed oramus
pro nobis ⁊ omni gradu ecclesie. ⁊ ꝓ neophi-
tis. ⁊ pro gentilibus. pro iudeis. pro hereticis.
⁊ scismaticis. vt xp̃s gratiã suã in eis fundat.
⁊ ad fidẽ conuertat. Xp̃s enim orauit pro ini
micis ⁊ amicis. ideo ecclesia stanti similiter o-
rat pro omnibus. Sane ecclesia pro his orãs
flectit genua in orationibus: vt per habitũ cor
poris deuotionẽ ⁊ mentis humilitateꝫ osten-
dat. insinuans etiã ꝙ ĩ noĩe ihesu omne genu
flectendũ est: qñ oẽs nationes sibi genua cur
uant: nisi qñ pro iudeis oratur: qꝛ enim ipsi il-
luserunt dño flexis genibus dicentes prophe-
tiza nobis xp̃e quis est qui te percussit: ⁊ ideo
in detestationẽ huius illusionis ecclesia ꝓ eis
orans genua nõ flectit: vt vitet oꝑa simulata.
Preterea: qꝛ eorꝫ cecitas nulla poterit oratiõe
depelli donec plenitudo gentiũ subitrauerit:
ideo non est pro ipsis vehementer orandum:
nec genua flectenda. Est tamen vt cũq̃ꝫ oran-
dum: qꝛ futurꝫ est vt qui est exaltatus in cruce
oĩa trahat ad se. Sed ⁊ in orationibus pro iu
deis ⁊ paganis. non respondetur amen vt qui
dam dixerunt. ⁊ hoc ideo: qꝛ cuꝫ illi sint extra
collegiũ siue corpus ecclesie: fideliũ populꝰ nõ
ostendit affectum suũ ad eos. Juxta illud apo
stoli ad corĩthi. i. Quid mihi d̃ his qui foris sť
iudicare: extra de sacra vnc. c. i. per amen aũt
affectus exprimitur. Preterea licet pro illis or
retur: vt eorꝫ duricia conuertatur: qꝛ tñ hoc i-
pleri non poterit vsqꝫ circa finẽ seculi. aposto
lo testante qui dicit. Donec plenitudo gentiũ
introierit ⁊ oĩs israel saluus fiat. ideo ad orati
ones pro illis non respondeť amen. Ueruntã
men recte intuenti nihil interest quo ad hoc
inter illas ⁊ alias orationes. imo ita respõdeť

ad illas amen sicut ⁊ ad alias orationes ꝓ ali/
is statibus: quod sic ostēdit. Pro quolibet sta
tu bis ꝓfert oremus. sed quod sub primo ore/
mus ante flectamus genua dicit non est orō
sed adhortatio vt oremus: siue p̄fatio seu mo/
nitio exprimens. quid siue pro quo sit in seq̄n
ti oratione orandū. Unde sub tono prefatōis
non orationis dicitur. ideoqȝ pro nullo statu
post prefationē respondet amen. sicut nunq̄ȝ
fit post aliquam prefationem: licet etiam ibi
ponatur per xp̄ȝ domīum nostꝝ. sicut pater ī
quotidiana misse prefatione. Qḋ autē secūdo
oremus dicitur oratio est. ⁊ responderi debet
amen pro iudeis ⁊ paganis sicut ⁊ pro alijs.
Consequenter sacerdos post oratōes cru/
cēȝ velatā baiulant ad dextꝝ cornu altaris. ibi
qȝ crucem super humeros tenens in personaȝ
xp̄i iudeis improperat beneficia dn̄i. d. popule
meus quid feci tibi. In quibusdam tn̄ ecclesi/
is duo presbyteri baiulant illā. ad notandū ꝙ
in xp̄i persona due fuerunt nature. diuinitat]
vȝ ⁊ humanitatis. Qḋ dicitur popule me⁹ q̇d
feci tibi: aut in quo contristaui te respōde mi/
hi: qꝛ eduxi te de terra egypti ⁊c̄. ad diuinitatē
refertur: quod vero sequitur. parasti saluatori
tuo crucē ad humanitatem. ⁊ sic de alijs seq̄n
tibus verbis. Cantat autem sacerdos q̄i he
braice in personam saluatoris. Acoliti cantāt
grece. Ayos otheos. q̄i ī personā grecoꝝ. Cho
rus respondet. Sanctus sanctus ī persona la/
tinoꝝ. Sicqȝ tribus linguis laudat deus. s. he/
braica que propter legē omniū linguaꝝ ē ma/
ter. Greca q̄ doctrix est. ⁊ latina q̄ impatrix est
propter romani dominiū imperij ⁊ papatus.
Quia enim hebraica nunc silet a laude dei po
nitur pro illa. popule meus. quod qꝛ cantatur
in persona dn̄i loquentis hebreis. ideo intelli/
gitur dictum hebraice. Et nota ꝙ contra tres
illusores xp̄i tres premittuntur adoratiōes: vt
infra dicetur. Tres vero antiphone. s. popule
meus: qꝛ eduxi te. ⁊ quid vltra ⁊c̄. paꝝ aut ni/
hil sensibus differentes verbis ⁊ modulatōne
consimiles. triplicem tituli scripturā significāt
qui scriptus fuit tribus linguis. s. hebraice gre
ce ⁊ latine. Jhesus nazarenus rex iudeoꝝ vtrū
principiū tituli scriptū fuerit trib⁹ līguis igno/
ratur. sed de hac clausula rex iudeoꝝ constat:
quod qꝛ negauerunt iudei dicentes noli scri/
bere rex iudeoꝝ: sed qꝛ ipse dixit rex sum iude/
oꝝ: ideo illud in istis antiphonis astruitur ab
effectu. s. qꝛ tanq̄ȝ rex eoꝝ eduxit eos de egyp/
to. ⁊ duxit eos per desertū. ⁊ introduxit in ter
ram bonā. Iteȝ quod in titulo scriptū fuit ihe
sus in singulis antiphonis concluditur salua/
tor: ꝙ ibi nazarenus ad singula respōdet. agy
os sanctus. Et qꝛ titulus tribus linguis script⁹
fuit. ideo duabus linguis respondet. s. greca ⁊
latina que xp̄m adorant. Hebraica vero con/
tradicit. ⁊ adhuc plasphemat predictas. Et no
ta ꝙ antiphona. popule meus. est michee. vi. c
principiū antipho. qꝛ eduxi te. numer. xiiij. c. et
mediū. s. manna ⁊c̄. est ysa. xvj. c. ⁊ iosue. vi. ca.
vbi etiā est finis ipsius. s. introduxit. Notā/
dū ꝙ iudei tres accusationes contra xp̄m pro
posuerunt. s. ꝙ tributū negasset. ꝙ se regē fecis
set. ⁊ ꝙ se filium dei dixisset. Cōtra quas tres
in eius personā excusatiōes dicuntur. s. popu/
le meus. vbi xp̄s eis exprobat tā beneficia sua
s. liberationē de egypto regimen in desertuȝ ⁊
introductionē in terrā optimā. q. d. Tu accu/
sas me de negatione tributi poti⁹ deberes gra
tias agere: qꝛ te liberaui a tributo. siue a serui/
tute egypti. tu accusas me quia regeȝ me dixi.
potius deberes gratias sgere: quia te rexi ī de
serto ⁊ regaliter paui. Item accusas me quia
filium dei me dixi. potius deberes gratias age
re: qꝛ terrā lacte ⁊ melle manantē cōtuli tibi.
Deinde crux denudatur. in signū ꝙ peruer
si iudei saluatorē denudarunt. ⁊ fit denudatō
inter tres vices. ad notādū ꝙ illi ter xp̄o ī pas/
sione illuserunt. Primo qn̄ in atrio principis
velata facie eius: colaphis eū cedebāt. Ad qḋ
designandū in principio reuelationis ipsi⁹ cru
cis non ostenditur facies crucifixi. Secundo
ante pretoriū qn̄ eo tradito ad crucifigenduȝ:
milites plectentes coronam spineā illudebāt
ei flexis genibus dicentes. Aue rex iudeoꝝ: ad
quod representandum in secunda reuelatōne
discooperitur caput ⁊ facies crucifixi. Et sci
as ꝙ corona fuit de iuncis marinis. sicut eaȝ
vidimus in thesauris regis francoꝝ quoꝝ aci
es non minus spinis dure sunt ⁊ acute. Ter/
tio qn̄ ei in cruce pendente transeuntes dice/
bant. vach qui destruis templum dei. Et quia
quando hec illusio fiebat xp̄s totus nudus in
cruce pendebat. ideo in tertia reuelatione to/
tus nudus ostenditur crucifixus. Et etiam ad
significandum ꝙ omnia que in lege ⁊ prophe
tis obscura fuerant in passione aperta ⁊ mā/
festa sunt. Reueletur ergo crux post oratōnes
ad notandum ꝙ oratio a xp̄i passione quē in
cruce sustinuit habet effectum ⁊ exēplar. Ip̄e
eīȝ in cruce pēdēs ꝓ amicis ⁊ inimicis orauit.
Sane a dextra parte crux īcipit reuelari: qꝛ
xp̄s crucifixus vera fide adoratus extitit ab a
postolis. ⁊ discipulis iudeis qui tunc ī dextra
erant. ⁊ qn̄ hec fides per illos deuote publica
ta ⁊ in medium gentiuȝ perducta est: ideo ad
hoc significandū ante medium altaris per sa/
cerdotem deducitur. Rursus quia xp̄s nunc
super ecclesiā quiescit. ⁊ vsqȝ in fineȝ seculi q̇e
scet: ideo ad hoc significandū ⁊ figurandum

subsequenter crux sup altare ponitur.p quod
hec ecclesia gentium designatur. Deniqз qꝛ in
fine seculi fides in cordibus gentium refrige-
scet: ꝛ teste ysa. a reliquijs israel q̄ salue fient su
scipietur. ꝛ cōis iudeis ꝛ gentilibus habebit:
merito ad hoc significandū in fine misse crux
de altari deponitur ꝛ in cōi loco collocatur.

Crux quoqз reuelata. ꝛ etiam vexilla ecclesie i
quibusdā locis diriguntꝛ in altū. ad xp̄i victo-
riā designandā. Adhuc crucē baiulantes anti
phonas canentes. crucē illo deferunt: vt grece
ꝛ latine respondeat ꝛ deuote adoretꝛ: q̄a dn̄s
crucifixus transiuit a perfidia iudeoꝝ ad con-
fessionē ꝛ deuotionē gentiū. ꝛ significāt apo-
stolos. ꝛ canētes. i. totis viribus crucis oppro
briū confitentes ꝛ predicantes. Itē crucē ba-
iulando nunc eunt. nunc vt fessi subsistunt qꝛ
ꝛ illi psecutionū podeꝛ fessi aliqз̄tulū q̄euerūt.

Subsequenter ipsa crux denudata salutatꝛ
ꝛ adoratur: qꝛ eū cui iudei pfidi illuserunt. xp̄i
ani reuerenter salutando ꝛ d̄uote osculando
venerantur: ꝛ dū adoratur canitur in quibus-
dam ecclesijs responsoriū ecce q̄uo moritꝛ ysa.
lvij. c. ꝛ antiphona sicut moyses. Jo. iij. c. Est ē
sciendū q̄ contra premissas tres illusiones ter
illum adoramus dicentes Agyos. q̄i ter hono
rantes. ter illusum propter nos. Et qꝛ illi illudē
do genua flectebant. ideo ꝛ nos illum adoran
do genua flectimus. Ad terrā etiā ante illaз p
sternimus: vt quod illi superbe illudendo fece
runt. nos humiliter ꝛ vere faciamus. ꝛ mentis
humilitatē per habitū corporis ostendamus:
ꝛ qꝛ sicut xp̄s humiliatus est patri p nobis vs
qз ad mortē: mortē autē crucis: sic ꝛ nos eius
mortis imitatores humiliari oportet. De mo-
do prostrationis ait Augustin9. Quisq̄s sic hu
miliatur vt genua figat. adhuc hз vt ap̄li9 hu-
milietur. quisq̄s vero sic humiliatur vt hereat
in terra venter eius vltra quod humilietur nō
hз. Nudus etiam pedibus adoratur: vt omnes
proprias affectiones sibi nudas ac notas esse
monstremus: ꝛ vt cū afflicto p nobis nos af-
fligi ostendamus. Salutatꝛ autē crux qꝛ p eaз
salus hominibus reformatꝛ. postea adoratur. i.
cū reuerentia osculatur. Solus enī deus ado-
randus est: cetera vt crux causa illius venerā-
da sunt. Ceteꝝ expositio illoꝝ verboꝝ agyos
ꝛc. ibidē seqꝛ. Nā agyos grece dicitꝛ sanct9
latine. ab a q̄ð est sine ꝛ ge q̄ð est terra q̄i cele
stis sine terra. In canone tn̄ ysodori. xxiiij. q.
iij. quidā. v̄. sed tangis. habetur q̄ agyos grece
dicitꝛ vas latīe. Otheos vero grece dicitꝛ deus
latine. Yschiros grece fortis latine. Athanatos
grece īmortalis latine. ab a q̄ð ē sine ꝛ thana-
tos q̄ð est mortale. Eleyson. i. misereꝛ. ymas. i.
nobis. De profundo crucis misterio dictū
est in prohemio quinte ptis: ꝛ hic aliq̄ pstrin-
gamus. Fuerunt autē in dn̄ica cruce ligna q̄-
tuor. s. stipes siue lignū erectū. lignū transuer-
sum. truncus suppositus. ꝛ titulus suprascrip-
tus. Fuerunt ꝛ claui quatuor quib9 ꝛ manus
ꝛ pedes confixi sunt. Fuit ꝛ lancea q̄ latus a-
pertū est. ꝛ corona spinea capiti circūposita: q̄
omnia possunt in spirituali cruce assignari.

Quatuor enī crucis ligna. sunt q̄tuor mentis
virtutes. s. fides: spes: perseuerantia: patientia.
de quibus ait apostolus. Ut cōprehēdatis cū
omnib9 sanctis q̄ sit lōgitudo: ꝛ latitudo: subli
mitas: ꝛ profundū: Longitudo crucis est per
seuerantia. de qua dn̄s inquit. qui perseuera-
uerit vsqз in finē hic saluus erit. Latitudo cru
cis est patientia. de q̄ veritas ait. In patientia
vestra possidebitis animas vestras. Profun-
ditas eius est fides. de qua apostolus. Fides
est substantia sperandaꝝ reꝝ argumentuз nō
apparentium. Sublimitas vero est spes. de q̄
p̄s. In v̄bo tuo supsperaui. Habuit ergo crux
xp̄i vnum lignum erectum in longitudinē. al-
teꝝ transuersum in latitudinē. q̄i in moduз po
tentie seu martelli: q̄ duo significata sunt p illa
duo ligna q̄ paupcula mulier in sarepta colle-
git. Stipes vero erectus habuit truncū suppo
sitū: ꝛ titulū supscriptū: qꝛ perseuerantia de fi-
de pcedit ad speз. q̄i stipes erectus de trunco
supposita ad titulū supscriptū. Qð beat9 Job
intelligens ait. credo q̄ redemptor me9 viuit.
ꝛ i no. ꝛc. repositi ē hec spes mea in sinu meo.
Nisi enī crux habeat fundamentū fidei ꝛ titu
lū spei pfecto suppliciū est solūmodo ꝛ n̄ me-
ritū. Quod autē pacientia spectet ad crucē ap
paret ex eo q̄ patienter in aduersis tribulatio
nis sustinet cruciatū. Vn̄ Jacobus. Tribula
tio pacientiā operatur. De perseuerantia quo
qз legitur. Esto fidelis vsqз ad morteз: ꝛ dabo
tibi coronā vite. Etiā scðm apostolū. Non co
ronabitur nisi q̄ legittime certauerit. Perseue
rantia igitur q̄ coronat certamen hз vt merito
spectet ad crucē. In his ergo duobus lignis
duos pedes ꝛ duas manus quatuor clauis d̄
bet affigere xp̄ianus. Quatuor claui sunt qua
tuor principales virtutes: iusticia: fortitudo: tē
perācia: ꝛ prudētia. pedes sꝛ mētis affect9. de
q̄b9 spōsus i cāticis. Laui pedes meos q̄uo in
q̄nabo illos. ꝛ dn̄s inquit ap̄lis. Qui lotus est
non indiget nisi vt pedes lauet. ꝛ est mundus
totus. Et iterum excutite puluerem de pedib9
vestris. Duo ergo pedes sunt duo mentis affe
ctus. s. timor ꝛ amor: pes timoris clauo fortitu
dinis debet configi ne timidus propter aduer
sa succumbat. Unde p̄s. Confige timore tuo.
c. m. a. iu. e. t. timui. Dum enim in petro metus
clauo fortitudinis affixus non extitit ad vocē

ancille xp̄m negauit. cū vero confixus extitit:
ante reges ⁊ p̄sides nomen dn̄i p̄dicauit. Pes
amoris siue appetitus clauo iusticie d̄bet cōfi
gi. i. ne cupidus ad illicita desideria euagetur.
Si enī appetitus fuerit confixus: tunc spirit⁹
concupiscit aduersus carnē: si vero non fuerit
cōfixus: tunc caro aduersus sp̄m concupiscit.
Sic itaq₃ xp̄ianus pedes suos cruci debet affi
gere ne vel timidus succūbat. vel cupidus eua
getur. Alij tñ dicunt ꝙ xp̄s tribus dūtaxat fu-
it clauis affixus signantib⁹ tres cruciat⁹ quos
in cruce sustinuit: v₃ passionē in corpore. passi
onē in mente. ⁊ passionē in corde. Ambo eni₃
pedes vno clauo affixi sūt. ita ꝙ dexter fuit su
per sinistꝝ. ad significandū ꝙ sp̄uales affectio
nes ꝑ pedē dextꝝ significate supeē ⁊ dn̄ari de
bent terrenis ꝑ sinistrū significatis. Lācea ve-
ro q̈ latus est vulneratū caritas est. de q̈ spon
sa in canticis. vulnerata sum caritate. Lateri
q̇dē cor contiguū est c⁹ bn̄ficia diligimus. qd̄
ideo vulnerandū est vt affectus exeat nō solū
ad amicos veꝝ etiā ad inimicos. Un̄ dn̄s ait.
Diligite inimicos vestros ⁊ bn̄facite his q̇ vos
oderunt. ⁊ orate pro ꝑsequentibus ⁊ calūpni-
antibus vos. Corona vero spinea est peniten-
tia circūponenda capiti. i. menti. de q̈ p̄s. Con
uersus sum in. e. m. d. c. spina. Hec corona de
tribus spinis cōplectit̄. s. contritione. confessi-
one. ⁊ satisfactione. Prima pungit cor ꝑ do-
lorē ꝓpter vanā cogitationē. secunda pungit
os ꝑ pudorē propter variā locutionem. tertia
manū ꝑ laborē ꝓpter iniquā oꝑationē. Ma-
nus enī oꝑa sunt. vn̄ p̄s. Bn̄dictus dn̄s deus
m. q. d. ma. m. ad p̄liū ⁊c̄. Et salamon in ꝓuer-
bijs. Dedit ei linu₃ ⁊ lanā ⁊ oꝑata est consilio
manuū suaꝝ. Sunt igit̄ due manus duo ope-
rū genera: v₃ opus voluntatis ⁊ necessitatis.
Manus oꝑis voluntarij configi debet clauo
prudencie ne curua faciat oꝑa tenebraꝝ: dum
enī in saulo clauo prudencie confixa non fuit
saulus ecclesiā ꝑsequebat̄. Cu₃ vero in paulo
confixa fuit ipse ꝓ ecclesia passus est. Man⁹
vero oꝑis necessarij clauo tēꝑācie ne lapsa ni-
mis ad supflua extendat̄. Necessaria oꝑa sunt
naturalia: vt dormire: comedere ⁊ similia. Et
nota versus de cruce. Pes cedrus est trunc⁹
cipressus: oliua sup̄mū. Palmaq₃ transuersu₃:
sunt in cruce xp̄i lignū. Osculata ⁊ adorata
cruce. duo presbyteri deferunt ad altare corp⁹
dn̄i: qd̄ pridie fuerat consecratū ⁊ reconditū.
Sacerdos vero induta casula illud suꝑ corpo
rale disponit iuxta latus calicis ī quo sit vinū
⁊ aq̈ mixtū non sanctificatū: q̈i ip̄o facto dica
tur hoc est illud corpus de quo sanguis ⁊ aq̈
fluxerunt. Utrū autē ex contactu hostie vinū
consecret̄. dictū est in ti. p̄cedenti. Quo facto
incipit mox. Oremus p̄ceptis salutaribus. ꝑfi-
ciens dn̄icā orationē ⁊ illā. Libera nos q̄s. in
quo repn̄tat̄ antiq̈ apostoloꝝ celebrādi mis-
sam consuetudo. Prius enī lectione premissa
dicebantur solūmō verba illa. hoc est corpus
⁊c̄. hoc est san. me. ⁊c̄. sed ipsi postmō₃ dn̄ica₃
orationē addiderunt. ⁊ ita illo mō hac die ce-
lebratur de quo dictū est in principio q̈rte ꝑ-
tis. Ex q̇bus colligitur ꝙ sola dn̄ica oratio nō
sufficit ad eucharistiā consecrandā. Siq̇dem
sacerdos alio tp̄e dicens ꝑ oīa secula seculorū
eleuat calicē cū corpore dn̄i. ⁊ postea dicēs p̄
ceptis ⁊c̄. calicē depositū iteꝝ cooꝑit: in quo il
lud nobis significatur ꝙ de cruce depositum
corpus dn̄i sepelitur. Duo autē p̄sbyteri qui
hodie corpus ad altare deferunt: repn̄tāt io
seph ⁊ nichodemū q̇ corpus dn̄i tulerūt ad se
pulchꝝ. Tres premissi canonis articuli. s. prece
ptis. Pater noster. ⁊ libera nos q̄s suꝑ deposi
tū calicē ꝓferuntur: q₂ tribus diebus sepultus
dn̄s occultatur. Et oratio ipsa. Libera nos. al-
ta voce sicut ⁊ dn̄ica oratio profertur: ꝓut di-
ctū est in q̈rta parte sub ti. de silentio p⁹ orati
onē dn̄icā. Nec est p̄tereundū ꝙ hac die quā
do particula hostie in calicē mittit̄ non dicū-
tur verba illa. Fiat cōmixtio: q₂ ibi d̄ sanguie
mentio fit sed in calice sanguis nō est nec ho
die consecratur ⁊ fracta hostia non dicit̄ pax
domini ⁊c̄. eo ꝙ oscula circumstantium non
sequuntur. Oratio quoq₃ illa. Domine Jhesu
christe fili dei ⁊c̄. Et illa corpus tuum domine
omittuntur: quia ibi mentio de sanguine fit.
Omittuntur etiam illi versus. Quid retribua₃
do. ⁊c̄. Jlla quoq₃. Placeat tibi etiā omittitur
quia ibi continetur. Presta vt hoc sacrificiu₃
quod oculis tue ⁊c̄. Hac etiam die sacrificiu₃
non offertur sacramentum taliter: sed sumit̄
altera die oblatū. Agnus dei nō dicitur: quia
non videtur esse inuocandus qui cernitur in
agone deficere. Et cum silencio sacerdos cōi-
cat. Unde postcōmunio non cantatur: q₂ no
bis sumentibus sanguis ille quem sumim⁹ de
ore nostro ꝓ nobis ad dominū clamat. Nos
enim sumus terra illa que aperuit os suum et
bibit sanguinem abel. i. xp̄i quem effudit cayn
idest iudaicus populus. Unde factus est va-
gus ⁊ profugus super terram. Juxta illud dis-
perde illos in virtute tua. ⁊ factus est maledic
tus illa maledictione: sanguis eius super nos
⁊ super filios nostros. Et rursus postcōmunio
que iubilum ⁊ letitiam designat non dicitur:
quia ecclesia illa die plorat. Sed queritur q̈
re xp̄s voluit pati sexta feria. Respondeo vt di
es qua crucifixus est coaptaretur sexte ferie p̄
me creationis ⁊ sexte etati huius mundi. Siq̇
dem in sexta feria primus hō. s. Ada₃ creatus

est ad imaginē dei. ⁊ ex latere eius dormiētis
sumpta costa feīa fabricata: ⁊ in sexta etate fi/
lius dei vt hominē ad imaginē dei creatū r̄di/
meret in carne apparuit q̄ ī sexta feria dormi/
ens in cruce sanguinē ⁊ aquā de later̄ suo. vn̄
sanctā ecclesiā consecraret emisit. Ideo ergo
in sexta feria pati voluit: qꝛ cuꝫ tali die Adam
peccauerit illa etiā die hominē redimere volu
it. de hoc dictū est sub ti. de natali. Et nota ꝙ
xp̄s cōpletis trigintaduobus annis ⁊ mēsibus
tribus vel fm crisosto. trigintatribꝰ ⁊ dimidio
crucifixus est: eadē die q̄ conceptꝰ est a virgīe
s. in sexta feria q̄ fuit. viij. kalendas april̄. d̄ quo
dicet̄ in septima pte sub festo annunciatiōis.

Querit̄ etiā cū d̄ morte sanctoꝝ cū gaudio
festa in ecclesia celebrentur: qꝛ p̄ciosa est ī cō/
spectu dn̄i mors sanctoꝝ eius: q̄re ecclesia ho/
die de morte dn̄i cū gaudio similiter nō solen
nizat: Videt̄ enī ꝙ multo magis deberet leta
ri ⁊ festū de illa celebrare cū mors ipsius sit p̄/
ciosissima ⁊ mors mortis. ⁊ est nr̄a redemptio
⁊ qꝛ apostolus gloriandū ait in cruce dn̄i no/
stri ihesu xp̄i. R̄ndeo ipse ꝓ peccatis nr̄is mor
tuus est sicut dicit dn̄s p ysa. ꝓpter scelus po/
puli mei pcussi eū: ⁊ iō dꝫ hō erubescere n̄ gau
dere. cū ⁊ sol sensibus erubescens radios suos
retrouertit̄: qꝛ obscuratus est ⁊ petre scisse st̄.
Merito ergo oīs hō in hac die tristiciā p̄ten/
dit ne esse durioꝛ lapidibus videat̄. Preterea
ipse dn̄s tristis fuit. Vn̄ tristis est aīa mea vſꝫ
ad mortē ⁊ etiā beata virgo. Vn̄ ⁊ tuā ipsius
animā ptransibit gladius. ⁊ apostoli de cō. di.
iij. sabbato. Merito igit̄ in hac die ecclesia in
artissimo est ieiunio ⁊ silencio ⁊ tristicia com
passionis. de hoc dictū est sub festo circūcisio
nis. Rursum hunc diē celebramus cū me/
roꝛe: tristicia: ⁊ abstinētia. passiones vero san/
ctoꝝ cū gaudio: qꝛ sancti pꝰ martyriū stati ce/
los ascenderunt. xp̄s vero ad infernū descen/
dit. Sed qm̄ tartara confregit ⁊ inde sanctoꝝ
animas eduxit ⁊ tertia die surrexit: ideo tunc.
s. die resurrectōis maxime letamur. Hinc ē ꝙ
passiones patrū veteris testamenti: qꝛ ad infe
ros descenderunt nō celebramus p̄terq̄ȝ ino/
centiū: ex eo ꝙ in ipsis singulis xp̄s occisus est
⁊ macha. ꝑut in septima pte sub eoꝝ festo di/
cetur. de hoc etiā dictū est in pte prima sub ti.
de picturis. Et est notandū ꝙ xp̄s passione
sua redemit non tm̄ illos q̄ tunc erant in lim/
bo inferni. q̄ locꝰ dicebat̄ sinus abrahe vbi la/
zarus erat: sed etiā oēs futuros q̄ sancta mor/
te vitā erant finituri. Vn̄ osee vltio. Ero mors
tua o mors morsus tuus ero infer. sed nec om
nes q̄ in inferno erant inde extraxit. Itē q̄/
ritur q̄re ecclesia nō consecrat hac die corpus
dn̄i cū dn̄s dixit hoc facite in meā cōmemora
tionē. Et in gabilon̄. concilio de cō. di. i. visum
dr̄: nulla dies excipit̄ q̄ non pro viuentibꝰ de/
p̄cet̄. Preterea cū xp̄s īmolatus hac die ⁊ sab
bato q̄euit in sepulchro. ⁊ discipuli totā noctē
sequentē vsq̄ȝ diluculo in tristicia transegerit.
rationabile videret̄ vt hac die corpus dn̄i cō/
ficeret̄. ⁊ inde vsq̄ȝ ad primā sabbati iugi silen
cio consopiti a sacri altaris misterio vacaret̄.
R̄ndeo ad hoc multiplex ratio reddi pōt. Pri
ma est dn̄s nr̄ pridie q̄ȝ pateret̄ accipiēs panē
⁊ caliceꝫ bn̄dixit. deditq̄ȝ discipul̄ dicēs. Hoc
est corpus meū. Hic est calix meus: ⁊ tunc im
molatus est in manibus suis. de q̄ īmolatione
subiunxit: hoc facite in meā cōmemorationē.
Illa igr̄ die. s. feria q̄nta non est omittenda cū
sit firmiter iniuncta. sexta vero feria est dies se
cunda q̄ velut in monumento q̄escit. sabbatū
tertia q̄ velut a morte resurgit. resurrexit enim
ante diē. triduū ergo dn̄ice mortis qd̄ pfici ne
quiunt eo respectu ꝙ ipse a iudeis est trucida
tus: eo transponit̄ ꝙ ipse suis manibus īmola
tur. Cuiꝰ quoq̄ȝ rei illud magnū est inditiū: ꝙ
in nocte cene luīaribus extinctis vigilias cele/
bramus. Sicq̄ȝ fit vt in q̄nta feria q̄i sexta ī du
plū manna colligatur: qm̄ in hac die q̄i in sab
bato non inuenit̄. Scd̄a rō est qꝛ ecclesia cor
pus illud qd̄ flagell̄ ⁊ spinis ⁊ cōtumelijs ista
die reuerta affectū est. non dꝫ cū missaꝝ solen
nitatibus celebrari: qm̄ veniēte veritate debet
cessare figura. Tertio quia ablata est hostia d̄
manibus xp̄i ⁊ nostris. Non ergo sacrificent
amici dū trucidant inimici: sed tm̄ qꝛ semp in/
digemus cōione ⁊ semp est tp̄s cōicādi sacer/
dos ipsum corpus recipit in hostia a die ante
cedenti reſuata. Quarta rō est: qm̄ hac die ve
lum templi scissum ⁊ cornua altaris transuer/
sa sunt. ⁊ ita non habemus vbi corpus christi
conficiatur. Quinta est quia. s. recessit ⁊ subla
tus est verus sacerdos idest christus sponsus
ecclesie. descendit enim ad inferos. Sextā ra/
tionem ponit Innocentius papa de con. dis.
v. sabbato. dicens ꝙ ideo in die parasceue ⁊ ī
sabbato sancto sacramentum non celebratur:
quia constat apostolus istis duobus diebus ī
meroꝛe ⁊ in tristicijs fuisse. ⁊ se propter metuꝫ
iudeorum occultauisse. Missa enī que in ip̄o
sabbato celebratur: non ad ipsum sabbatū sed
ad diem pertinet subsequentem: vt infra dice
tur. Septima quia moyses ait vos tacebitis ⁊
alius. s. xp̄s pugnabit pro vobis. torcular enim
calcauit solus. Cum igitur hac die non sit cor
pus domini conficiendum ad hanc diem reſ
uandum est. Hec sexta feria. ⁊ ab ista om̄s
alie sexte ferie priuilegiate sunt propter christi
passionem sicut ⁊ a sequenti dn̄ica omēs alie
dn̄ice ꝓpter eius resurrectionē. Sunt autem

huiuſmõi ſexte ferie ſex ꝑuilegia.ſ.xp̃i ĩmolatõ
inferni ſpoliatio:mortis conclucatio:humani
generis redemptio:padiſi appitio:ꝛ ſcriptura/
rũ manifeſtatio. In paraſceue vno ſolo ci/
bo veſcimur:qꝛ xp̃s ea die,vnũ.ſ. latronẽ ſibi ĩ
corporauit dicens. Hodie mecũ eris in para/
diſo.Unũ ipſe dixit ſingl'r ſũ ego donec trãſeã.

De ſabbato ſancto paſce.

Equitur videre de ſabato ſã
cto paſce. Sane ſicut deus
opibus creatõis mundi.ſ.i ſex
diebus cõpletis.in ſeptima re
q̃euit ab oĩ ope qđ patrarat ſi
cut ꝛ in ſexta etate recreatõis opibꝰ conſuma
tis.iuxta ꝙ dñs in cruce pendens dixit. cõſu/
matũ eſt in ſeptima etate req̃euit. Cũ enĩ aĩa
eius paſſibilitatẽ corporis exiuit quodãmõ re
quieuit.ꝛ p̃terea ĩ ſepulchro dormiuit.iõq; di
es iſta ſabbatũ appellatur:qđ req̃es interp̃tat̃
vt dictũ eſt in ꝓhemio ſe ꝑtis:qđ antonoma
ſice ſabbatũ ſanctũ dr̃: eo ꝙ vt p̃miſſum eſt ſi
gnificat requiẽ xp̃i ab ope recreatõis ĩ fine ſe/
xte etatis:vel ꝓpter requiẽ xp̃i in cꝰ morte ſã/
ctificati ſumꝰ.dr̃ etiã ſanctũ ꝓpter baptiſmuꝫ
qđ fit in die iſta in q̃ noua eccleſie ꝓles ſanc/
tificat̃. Hec autẽ dies ſicut p̃cedens nulluꝫ
hꝫ officiũ diuinũ in quo conſtat apoſtolos fu
giſſe ꝛ in merore fuiſſe.de con.di.iij.ſabbato.
Nã officiũ qđ cantat̃ eſt noctis diei dñice. đ
con.di.i.in ieiunijs.lxxv.di.ꝙ a patribus.ſ. de
reſurrectõe non de ſabbato: ſicut ꝛ contingit
in ſabbatis q̃tuor tẽpoꝝ:qđ appet ex eo:qꝛ dr̃
in cerei benedictiõe hec eſt nox et in collecta
miſſe.deus q̃ hanc ſacratiſſimã noctẽ. Unde
antiq̃tus totũ officiũ de nocte dicebat̃. ꝛ ad/
huc in pleriſq; locis fit. Primo ad notandum
ꝙ cathecumini quoꝝ eſt ipſum officiũ cõſepl'
ti cũ xp̃o ꝑ baptiſmũ reſutgent cũ ipſo. Scđo
ꝓpter viſitationẽ mulieꝝ ad ſepulchꝝ dñi ma
ne venientiũ.Tertio qꝛ dñs de nocte reſurre/
xit ſcđm Hiero.Grego.ꝛ Ambro. ꝛ iđ qꝛ nox
illa tanto luĩe illuſtrata eſt ex dñi reſurrectiõe
merito tunc vigilare ꝛ deo laudes canere đbe
mus.Traditio quoq; iudeorũ eſt xp̃m media
nocte venturꝫ.in cuius figura angelus tranſi/
uit media nocte ꝑcutiendo primogenita egy/
ptioꝝ.ꝛ dñs tranſiuit ꝓtegendo ppl'm ſuum.
Et Ihr̃.reor inq̃t traditionẽ apl'icã ꝑmanſiſſe
vt ĩ die vigiliaꝝ paſce ãte noctis mediũ dimit/
tere non lꝫ ppl'os expectantes xp̃i aduentum:
vt reſurgenti ſaluatori occurrant.ꝛ poſtq̃ tẽ/
pus illud tranſierit ſecuritate p̃ſumpta feſtiuũ
cunctos agere diẽ.Sed qꝛ qđ ꝓ deuotõe fue
rat inſtitutũ in minus honeſtas actiões q̃bus
nox facultatẽ p̃bet conuerſum eſt:inſtitutum
fuit vt officiũ ipſius noctis de die celebraret̃.
De hoc tactũ eſt in ꝓhemio q̃rte ꝑtis.ꝛ in q̃n
ta ꝑte ſub ti.de nocturnis. Aug.tñ dicit dñm
in diluculo ſurrexiſſe.ꝛ ipſum ꝑ.xl.horas mor
tuũ ſiue in ſepulchro extitiſſe: cui eccleſia con
ſentire videtur q̃ pro reſurrectõe matutinũ ea
dẽ celebrat hora. Silet ergo eccleſia vſq; in
horã decimã.ꝛ tunc congregat̃ ad officiũ ce/
lebrandũ qñ reſurrectio appropinquat:vꝫ cir/
ca veſperã noctis q̃ luceſſit ĩ prima ſabbati. et
ꝑ totã noctẽ vſq; ad diei claritatẽ cõtinuat vt
illud impleat̃. Nox illuminatio mea in delicij
meis.ꝛ nox ſicut dies illuminabitur. Tribꝰ ãt
de cãis dr̃ hec dies illuminata. Primo qꝛ re/
fulget in delicijs noſtris ꝓpter redemptioneꝫ
ſeu reſurrectionem animaꝝ: que licꝫ ſit in die
paraſceue morte dñi recupata.eius tñ gaudiũ
ꝛ letitia eſt ad hanc noctẽ tranſlata ꝓpter ra
tionẽ poſitã ſub q̃nta feria cene dñi. vbi agit̃
de olei conſecratiõe. Scđo ꝓpter reſurrectio
nẽ corpoꝝ q̃ dño reſurgẽte prima ſabbati ſpe/
rat̃ futura.ideoq; vigilamꝰ ꝛ reſurgenti vigilã
do concinimus.Tertio ꝓpter baptiſmi ſacr̃m
qđ hodie celebrat̃: qm̃ ab illis cãis ſumpſit ex
ordiũ.ꝛ illaꝝ nobis tribuit fructũ. Celebratur
enĩ hac die cathecuminoꝝ officiũ: vt ipſi xp̃o
conſepulti ꝑ baptiſmũ ĩ morte cũ eo reſurgãt.
Hec ergo nox paſcha dr̃ qđ tranſitus inter
pretatur:qua tranſiuit dñs de mundo ad pa/
trẽ de morte ad vitã tranſimꝰ ꝛ nos. Paſcha
enim noſtrũ ĩmolatus eſt xp̃s.de hoſte ad pa
trẽ.de tenebris ad lucẽ.de reatu ad gratiã.de
pena ad gloriã.đ pugna ad victoriã. Hec nox
ſiue paſcha in qua reſurrexit dñs fuit.xvij. lũa
mẽſis primi.i.aprilis q̃ eſt primus apud hebre
os:qui cõputant menſes ſm̃ lune curſum. Iđ
quidẽ in menſe primo reſurrexit:qꝛ ipſe ẽ pri/
cipiũ. Itẽ ideo in luna decimaſeptima vt ꝑ ob
ſeruationẽ decalogi perduceret nos ad et̃naꝫ
requiẽ ſabbati ſui.Surrexit igit̃ tunc cũ luna
alta petit ad deſignandũ ꝙ eccleſia petere de/
bet alta virtutũ ꝛ ſcandere ad tẽpla celoꝝ. Itẽ
in tertia ebdomada lune ſurrexit. ꝑ qđ tertiuꝫ
tp̃s.ſ.gratie aduiniſſe ſignificauit: ꝛ ĩde eſt ꝙ
cũ ſemꝑ in lunatõe aprilis ꝛ in plenilunio hãc
ſolennitatẽ ex iuſſu dñi celebremus qñꝫ ĩ nr̃o
aprili:ꝛ qñꝫ in marcio eã ſolẽnizamꝰ. ſꝫ cũ pꝰ
xij.lunatões cõſtituimꝰ ĩnuit̃ ꝙ ꝑ decẽ legiſ ꝛ
duo caritatis p̃cepta ad reſurrectõis gloriã ꝑ/
ueniemꝰ. Si vero eã pꝰ.xiij.lunatões obſerua
mꝰ.innuit̃ ꝙ ꝑ decalogũ ꝛ trinitatẽ ꝑueĩamꝰ
ad gloriã eternitatis.Adhuc iđ hec nox in ple
nilunio celebrat̃:qm̃ lune iubar luĩs a ſole mu
tuat̃. Luna eſt eccleſia. ſol xp̃s qui dũ occidit

occidit:sed eius occasu ecclesia gr̃e plenitudi
ne illustrat. Itẽ hec nox in q̃ xp̃s resurrexit eq̃
notio transacto qñ.s.dies incipiunt crescere ⁊
esse maiores noctibus celebrat. Prio q2 post
ignorantiã ꝓlongat de deo scia: ⁊ vbi habun
dauit iniq̃tas supabundauit ⁊ gr̃a. Scd̃o q̃a
virtutes in nobis crescere ⁊ vicia supar̃ dẽnt.
Tertio q2 p eius resurrectionẽ tenebre mortis
cepere minui ⁊ dies vite cepit augeri. Quarto
q2 p ip̃z q̃ est lumen de luīe:ꝑuenit ad diẽ lu-
cis eterne. Itẽ hec nox celebrat in vere qñ p⁹
hyemis asꝑitatẽ flores vernant ⁊ volucres iu-
bilant:q2 pulso ꝑfidie gelu mundus floruit pl̃
chritudine virtutũ. ⁊ in omnẽ terrã exiuit so-
nus eoꝝ. Hec nox est vtriusq3 diei cõis.s. sab-
bati p̃cedentis ⁊ dñice sequentis. Nã vsq3 nc̃
dies p̃cedebant noctẽ. nunc ecõuerso fit. Cõ-
ditor enĩ tp̃is fecit vt a principio dies natura
liter p̃cederet noctẽ fm q̃ dicit scriptura. fiat
lux ⁊ facta est lux: ⁊ ea ꝓcedẽte p supius emi-
speriũ ab oriente in occidentẽ factũ est. ⁊ r̃de
unte ea p inferius emisperiũ ab occidente ĩ o-
rientẽ factũ est mane. Precessit ergo dies no
ctẽ in signũ q̃ hõ siue adã transiturus erat de
luce virtutũ ĩ tenebras vicioꝝ: siue q̃ hõ a die
ꝑadisi descenderet ad noctẽ inferni. Sed ĩ re-
surrectõis nocte artificialiter fecit dñs:vt nox
reciprocando p̃cederet diẽ in signũ reꝑatiõis
sc̃bi ade. q̃ nos p suã resurrectionẽ de peccato
rũ tenebris r̃ꝑauit ad lucẽ. Vñ apostol⁹. Nox
p̃cessit dies autẽ appropinq̃bit. Seriatĩ igr̃
h⁹ diei officiũ p sequentes dicemus. Primo
p quẽ quomõ ⁊ q̃re agni de cera hac die fiãt.
Scd̃o de bñdictõe cerei. Tertio de lectõib⁹ ⁊
tractatib⁹. Quarto de bñdictõe baptismi siue
fontiuz:vbi etiã agit d̃ cereis cathecuminoꝝ.
Quinto de baptismo:vbi agit de vestib⁹ quas
neophiti octaua die deponunt ⁊ de patrinis.
Sexto de confirmatõe. Septimo de missa.

Per quẽ qũo ⁊ qr̃ agni de cera fiãt. Rica.

In primis itaque hac di
e acoliti ecclesie romane faci-
unt agnos de cera noua bñ-
dicta. vel de cera cerei pascha
lis anni p̃cedentis admixtio
crismate: q̃ in sabbato in albis in ecclesia p do
minũ papã ppl̃o distribuunt. Agni isti signifi
cant agnũ illũ ĩmaculatũ q̃ tollit peccata mun
di. Cera significat eius humanitatẽ sicut bea-
t⁹ Grego. dicit. Mel in cera diuinitas in hũa-
nitate. Apis q̃dẽ q̃ opat cerã cũ melle: nulla re
soluit libidine. ⁊ beata virgo eũ q̃ est de⁹ ⁊ hõ
cõcepit sine virili seĩe. In cera admiscet oleuz
seu crisma: q2 dñs nr̃ plen⁹ est miã: q̃ p oleum
designat: in octaua distribuunt: q2 in octaua
resurrectõis dñs suis p̃mia distribuit. Rur-
sus agn⁹ in agno cereo p̃figurat⁹ ⁊ in pascha
ĩmolatus ad memoriã reducit: cui beat⁹ Gre.
oleũ infundi instituit qñ paschalis agni miste
ria reserauit. hi etiã cerei agni figurant agnos
nouellos. de q̃b⁹ ecclesia cantat in sabbato in
albis. ⁊ iõ qñ3 in illo sabbato fiunt: qd̃ etiam
vsus apostolicus docet. qm̃ ĩ dñica tunc seq̃n
ti dño papa volente mensam intrare ⁊ agnos
cereos capellanis ⁊ familiaribus suis distribu
ere volente. vnus acolitus solenniter portans
⁊ p̃sentans sibi agnos ipsos dicit ter alta vo-
ce. Dñe dñe isti sunt agni nouelli q̃ annuncia-
uerunt alleluya mõ venerunt ad fontes ⁊c̃.
Hi agni a fulgure ⁊ tẽpestate fideles ⁊ creden
tes defendunt. ꝓpter virtutẽ consecratiõis ⁊
benedictõis. Sane fm q̃rundã ecclesiarum
consuetudinẽ cereus distribuit ĩ. viij. pasce po
pulo: ad significandũ domos: ad significandũ
q̃ in vltima resurrectõe xp̃s fidelibus in p̃mio
tribuetur: ad qd̃ exp̃ssius significandũ roma-
na ecclesia agnos fecit supradictos.

De benedictione cerei. Rubrica.

Secundo loco pasca
lis cereus
bñdicit. Circa qd̃ sciendũ est
q̃ in p̃ncipio officij tot⁹ in ec
clesia d3 ignis extingui: ⁊ no-
uus de lapide ꝑcusso cũ cali-
be. vel ex cristallo soli obiecta d3 elici ⁊ de sar-
mento foueri. Ignis vetus veterẽ significat
legẽ. c⁹ figure ĩ morte xp̃i cõplete fuer̃: ⁊ iõ ve-
lut extĩcte cessar̃ debuer̃t. s3 d̃ lapide. i. de xp̃o
q̃ est lapis angularis q̃ verbere crucis ꝑcussus
sp̃m sanctũ nobis effudit. vel de crystallo ĩter
solẽ ⁊ escã mediante. i. de xp̃o q̃ fuit mediator
inter deũ ⁊ hominẽ. q̃ sicut ipse testat ignẽ in
terrã mittere venit: nouus ignis elicit dũ p ei⁹
passionẽ vel resurrectionẽ sp̃s sanctus nobis
effundit. cui p̃bet alimentũ sarmentũ. i. xp̃s q̃
est vitis vera. Crystallus quoq3 ꝑlucida est xp̃i
humanitas resurrectõe splendissima. Ad hoc
nouus ignis iõ bñdicit: vt sicut ille q̃ est lumẽ
indeficiens illuminãs omnẽ hoiez venientez ĩ
hunc mundũ. igne illuminauit moysen: ita illu
miet sensus ⁊ corda nr̃a vt ex his tenebris ad
lumen ⁊ vitã eternã mereamur ꝑuenire. Nec
est vana religio solenni processione ad huius
ignis benedictionem exire. in quo meminisse
debemus exeũdũ nobis esse ad illuz quẽ iudei
extra castra eiecerunt. Exeamus inq̃t aposto-
lus ad eũ extra castra improperiũ ei⁹ portãtes.

ꝛ benedicimus illũ cũ cruce ꝛ aq̃ vt nos ĩ paſ-
ſione eius ꝑ quẽ ſpm ſanctũ accipimus lotos
eſſe ſignificemus. Rurſus extinctis eccleſie
luminaribus ꝛ igne de petra cũ calibe excuſſo
ignis aq̃ aſpergit̃ benedicta: qꝛ extinctis apo-
ſtolis q̇ lumen mundi a xp̃o dicti ſunt. de xp̃o
petra excuſſus eſt ignis caritatis cũ calibe lan
cee vulnerantis. dũ ſanguis ꝛ aq̃ de eius cor-
pore ſacro emanauerunt a q̇bus efficaciã ha-
bent ſacr̃a: q̇bus mediantibus in amorẽ domi
ni inflãmamur aq̃ gr̃e ꝑfuſi. Et attende ꝙ ſi
cut in his ſingulis diebus. ſ. cena dñi. paſceue:
ꝛ ſabbato ſancto ignis extinguit̃ ſicut volunt
quidã: vt etiã in eis nouus ignis in memoriã
paſſionis vt p̃dixim9 accendat̃. Subſequẽ-
ter benedicit̃ cereus ex inſtitutõe zozimi ꝛ the
odori primi pape. ſed beatus Ambroſius bene
dictionẽ dictauit quãq̃ auguſti. ꝛ Petrus di
aconus caſſineñ. monachus alias benedictio-
nes dictauerunt q̃ in vſu non ſunt. Benedici
tur autẽ iõ: qm̃ ex ſimplici ſui natura abſq̃ bñ
dictione non põt tranſire ad ſignificationem
miſterij columpne ignis. de q̃ iã dicet̃. Bene-
dicit̃ etiã propter gloriã reſurrectõis eius quẽ
ꝛ pater benedixit: ꝛ qꝛ ꝑ ipſum ipſe xp̃s viſibili
ter ad memoriã reducit̃. Benedicit̃ q̇dẽ etiã
p̃ſente ep̃o vel ſacerdote a dyacono q̇ eſt mio
ris ordinis: qꝛ xp̃s reſurgens a mortuis primũ
marie magdalene ſe manifeſtans. voluit ꝑ de-
biliorẽ ſexũ gloriã ſue reſurrectõis apl̃is nũcia
ri: vt ſicut nr̃e mortis initiũ ꝑ mulierẽ in mun
dũ intrauerat. ita ꝛ repatõis initiũ ꝑ mulierẽ
mundo nunciaret̃. Adhuc dyaconus benedi-
cens cereũ ſignificat euangelij p̃dicatorẽ: qui
xp̃m pro nobis paſſiõis violẽcia corporaliter
extictũ debet laudũ benedictõibus p̃dicando
reſurrectionis luminoſa gr̃a reddere illuſtra-
tũ: q̇ dalmatica induit̃: qm̃ dꝫ eſſe celeſti con-
uerſatiõe adornat9 quã dalmatica ip̃a deſigr̃.
Porro cereus ſuꝑ columpnã illuminat9 ſi-
gnificat p̃mo columpnã ignis: q̃ p̃cedebat in
nocte ppl̃m iſrael. extinctus vero ſignificat co
lumpnã nubis q̃ p̃cedebat in die: p̃ma q̇dẽ de
nocte illuminans ꝛ s̃a in die refrigerans in q̃
ſp̃s ſanctus ſignificabat̃. tenuit q̇dẽ in nobis
columpna nubis figurã humanitatis: ꝛ colũ-
pna ignis figurã diuinitatis. Recte autẽ cere9
columpnã ſignificat. Nã illa p̃ceſſit ppl̃m ad
mare rubrũ in quo baptizati ſunt. iſte vero pre
cedit neophitos ad baptiſmũ. Itẽ illa p̃ceſſit
ppl̃m vſq̃ ad terrã ꝓmiſſiõis: iſte vero p̃cedit
ſeptẽ diebus neophitos ad fontes. ꝛ dñs nos
precedit vt paret nobis viam vſq̃ ad patriam
q̃ p9 finẽ h9 vite q̃ ſeptẽario reuoluit̃ nobis ꝑ
mittit̃. Et nota ꝙ nec in prima nec in ſc̃da
manſione colũpna p̃ceſſit ppl̃m ſed ĩ tertia. p̃-

ma manſio fuit in ramatha. ſc̃da in ſegor. ter-
tia in ethan. Ramatha interp̃tat̃ cõmotio ti-
nee. ſeger tabernaculũ. ethan firmũ vel ꝑfectũ
vel ſigna eius. De tres manſiones his trib9 di
ebus dñi coaptant̃. ſ. diebus paſſiõis. ſepultur̃
ꝛ reſurrectõis. Nã in die paſſiõis fuit dñs q̇i ĩ
ramatha. i. in cõmotõe tinee: vꝫ in cõmotione
iudeoꝝ: q̇ ad modũ tinee veſtẽ inconſutilẽ dñi
i. eccleſie vnitatẽ. imo ꝛ ip̃ꝫ demoliri nixi ſunt.
Sed de hac manſione q̇i exiuit cũ obijt ꝛ ve-
nit in ſegor. i. in tabernacula cũ ĩ ſepulchro la-
tuit. ꝛ tanq̃ fortis miles fortẽ dyabolũ ligan-
do vaſa eius diripuit: tabernacula eni militan
tiũ ſunt. Sed de hac manſione exiuit cũ ſurre
xit ꝛ intrauit in ethan: qd̃ interp̃tat̃ firmũ ſeu
ꝑfectũ ſeu ſigna eius: qꝛ ipſe reſurgens a mor-
tuis iam non moritur: mors illi vltra non dña
bitur. tunc ſignaculũ ſuis fuit cũ ipſe eis glori
oſus apparuit: ꝛ eos tanq̃ columpna ignis il-
luminauit. Sc̃do cereus ſuꝑ colũpnã ſigni-
ficat xp̃m qui nos in huius mundi nocte illu-
minat: ꝛ in die a vicioꝝ ĩ centiuo refrigerat vt
premiſſum eſt. Recte quidem cereus xp̃ꝫ ſigni
ficat propter tria que in eo ſunt lichinen nan
q̃ animam. cera corpus. ꝛ lumen diuinitatem
ſignificat. Tertio cereus renouatus ꝛ illuia
tus poſt benedictionem ſignificat nouam xp̃i
doctrinam que eſt in nouo teſtamento q̇ ait.
Mandatum nouum do vobis vel gratiã no
uam qua nox dominica ſingulariter illuſtrata
eſt. videlicet chriſti r̃ſurrectionẽ. qui reſurgẽs
a mortuis apparuit in carne glorioſus ꝛ ſplen
dore diuinitatis illuminatus. Huius enim ce-
rei ceram apes mater ſine concubitu eduxit. ꝛ
chriſti carnem virgo Maria concepit ꝛ pepe
rit ꝛ in carne deum quaſi mel ĩ cera proferẽs
inuiolata permanſit. Incipit ãt cerei bene-
dictio. Exultet iam angelica turba. de hoc enĩ
eſt exultatio ꝙ extraxit ſuos de inferno. ꝛ de
eius victoria. Aſcendit enim ſuper occaſuꝫ do
minus nomen illi. ꝛ primo ſalutat populuꝫ di
cens. Dominus vobiſcum vt illum reddat be-
niuolum ꝛ attentum. Ceterum lumen cerei
ſeu eius ſignificatio duplex eſt. ſignificat eniꝫ
ſpiritum ſanctum quo xp̃s plenus fuit: ꝛ glori
am reſurrectionis eius. Secundum primum
miſterium in quibuſdam eccleſijs cereus a p̃n
cipio benedictionis accenditur: quia chriſtus
ab initio ſue conceptionis ſpiritu ſancto fuit
repletus. Et verba benedictionis in hoc con-
ſonare videntur. Nam ſtatim circa principiũ
dicitur. Gaudeat ſe tellus tantis irradiata ful-
goribus. Et poſt ſubditur. Letetur mater eccle
ſia tanti luminis adornata fulgorib9: ꝛ poſtea
dyaconus rogat circumſtantes cum eo miſe-
ricordiam domini inuocare. ad tam miram h9

luminis claritatē: qđ licet de significato intel-
ligatur. s. de xp̄o. conueniens tamē videtur vt
⁊ ipsum significans ei aliquo mō ꝓut fieri po
test respōdeat ⁊ eius similitudinē gerat. Quā-
tū ad alteꝝ vero misteriū: vȝ ꝙ lumen gloriā re
surrectionis significat. In quibusdam ecclesi-
is illuminatio cerei vsqȝ post appositionem in
censi defertur. Infigit enim ipsi cereo dyaco-
nus quinqȝ grana thuris in modū crucis cuȝ
dicit. Suscipe sancte pater huius īcensi sacri-
ficium vespertinū. siquidē passio saluatoris re
uera fuit sacrificiū vespertinū. iuxta illud. Ele-
uatio manuū meaꝝ sacrificiū vespertinū: quia
fuit in vespera mundi. i. in sexta etate factū: ⁊ i
vespera diei: que grana thuris designant aro-
mata que mulieres emerunt vt vngerent cru-
cifixum. Emeruut eiȝ ad litterā aromata vespe
re sabbati: quia sabbato siluerunt ꝓpter festuȝ
sabbati. ⁊ ostendit ecclesia se illā deuotionem
habere in aromatibus virtutū. vel quinqȝ gra-
na significant quinqȝ plagas ī cruce receptas.
Post hoc aliquantulū inferius fit cerei illumi
natio: quia post passionē secuta est resurrecti
onis gloria. ⁊ lucet cathecuminis ante baptis
mū ⁊ post vsqȝ ad octauas: ad notandū ꝙ xp̄s
lucet ecclesie vsqȝ in diē iudicij. In cereo e-
tiā affigitur tabula seu carta scripta: que signi
ficat tabulam in qua pilatus scripsit Jesus na
zarenus rex iudeoꝝ. quā vidimus parisius ī ca
pella illustris regis francoꝝ vna cū spinea co-
rona ⁊ ferro ⁊ hasta lancee. ⁊ cū purpura qua
xp̄m induerunt. ⁊ cū syndone qua corpus fuit
inuolutum. ⁊ spōgea. ⁊ ligno crucis. ⁊ vno ex
clauis ⁊ alijs reliquijs multis. Et cū cereus xp̄ȝ
significet merito in dicta tabula inscribit̄ an-
nus domini tunc currens cū eius incarnatio
ne: quia in cereo notatur ꝙ xp̄s est annus an
tiquus ⁊ magnus plenus dierum: de quo ī oc
taua parte sub titulo de anno solari dicetur.
Ideo autē xp̄s annus dicitur: quia sicut ī an-
no dierum habetur multitudo fructuū. ita ⁊ ī
xp̄o fuit. ⁊ est multitudo omniū bonoꝝ. Habȝ
enim xp̄s suos menses vt sunt duodecim apo
stoli. ⁊ suos dies vt sūt omnes fideles: suas ho
ras vt sunt neophiti. Scribitur etiaȝ in illa ta-
bula annus ab origine mundi currens: ad no
tandū ꝙ ipse est alpha ⁊ o. Scribuntur etiam
ibi indictio vel era. ⁊ pacta. de quibus sub ti. ð
anno solari dicetur: ad notandū ꝙ hominum
actiones ⁊ tempoꝝ successiones per dei dispo
sitionem ordinantur. In quibusdā ecclesijs
additur alter cereus minor: primus maior cō-
secratur in personā xp̄i dicentis. Ego sum lux
mundi. alter in personam apostoloꝝ quib⁹ ip̄e
dominus inquit. Uos estis lux mundi: vterqȝ
cereus precedit cathecuminos ad baptismum
⁊ apostoli nos ad terrā promissionis. Itē xp̄s
per se illuminat ecclesiā. illuminat etiā illā per
apostolos: quoꝝ p̄cepta diligenter ītueri ⁊ ob
seruare debemus: qđ ostenditur ex illuminati
one alioꝝ cereoꝝ qui ab illis duobus illuminā
tur. In plerisqȝ vero ecclesijs duo alij parui ce
rei accenduntur a maiori: ⁊ statuitur vnus ab
vna parte cerei benedicti alius ab alia: q̄ signi-
ficant sanctos noui ⁊ veteris. t. qui per xp̄m il
luminati sunt. ⁊ per doctrinā apostoloꝝ ⁊ pro
phetaꝝ qui cū xp̄o concordant. Illi autē ⁊ ce-
tera ecclesie lumiaria ex igne maioris cerei ac
cenduntur. ad figurandū ꝙ ignis sp̄s sancti a
xp̄o procedit: ⁊ ꝙ non solū prophete ⁊ aposto
li qui per duos cereos significantur. veꝝ etiaȝ
omnes ecclesie fideles a xp̄o illuminati sūt: qui
ideo sunt duo. tū quia apostoli bini ad p̄dicā-
dū missi sūt: tū qꝛ discipuli ⁊ alij illumiati a xp̄o
gemina caritate feruent. ⁊ tam verbo q̄ȝ exem
plo lucent. Possunt etiaȝ ipsi duo cerei cathe-
cuminos significare quia lumine maioris ce-
rei accenduntur: quoniam a lumine xp̄i opor-
tet cathecuminos illuminari. Lumen quideȝ
xp̄i est eius gloria ⁊ doctrina que persequen-
tes lectiones intelliguntur seu insinuantur.

De lectionibus ⁊ tractatibus.

Ertio loco cir
ca lectiones ⁊ circa tract⁹ sci
endū ꝙ lectōes q̄ xp̄i gloriā ⁊
doctrinam significant iccirco
carent titulo: qꝛ cathecumini
nondū sunt ciues hierusalē ⁊ scripturas igno
rant. Unī si eis nominarentur noīa doctoꝝ ve
teris vel noui. t. forte potius contemnerent q̄ȝ
venerarentur. Carent etiā titulo: qꝛ xp̄s caput
nostrū nondū redditū est nobis. Legunt̄ quo
qȝ sine tono: qm̄ in eis insipientes ⁊ cathecu-
mini simplices instruuntur. Lectiones au-
tem in quibusdam ecclesijs leguntur quatuor.
in quibusdam sex. in quibusdam duodecim. ⁊
in quibusdam vigītiquatuor. Qui quatuor le-
gunt ideo faciunt: quia doctor cathecumino-
rum debet esse conuiuator eoꝝ. debet eniȝ eis
parare conuiuium in mensa sacre scripture. q̄
per mensam que ī tabernaculo domini fuit si-
gnificatur: que quatuor pedes habuit: quia sa
cra scriptura quatuor modis exponitur: videli
cet historice. allegorice. tropologice. ⁊ anago-
gice qđ plenius dictum est in prohemio hui⁹
libri. Prima lectio. In principio creauit deus
celum ⁊ terram: que est geñ. i. c. historiam mō
strat. Ad litteram enim facta sunt que ibi di-

cuntur de creatione celi ꝛ terre ꝛ aliarum rerꝫ de homine qui factus est ad imaginem ꝛ similitudinē dei ꝛc̄. ꝛ sic de alijs. Secunda lectio. s. Factū est in vigilia ꝛc̄. que est exo. xiiij. c. pertinet ad allegoriā. Tertia. s. apprehendent. vij. mulieres ꝛc̄. que est ys. iiij. c. ad tropologiam. Quarta. s. Hec est hereditas seruorꝫ: que est ibi dē. lv. c. ad anagogē ꝑut infra patebit. Uerꝫ si diligenter attēdere volumus prima lectio ꝛ sa tā ad primū q̄ꝫ ad sm pedē pertinent. ētia potius ad sm q̄ꝫ ad tertiū. Prima pertinet ad sm pedē sicut ad primū. nā que in ea historice dicuntur. allegorice exponūtur. verbi grā. Factus est homo xp̄s ad imaginē ꝛ similitudinē dei masculū. i. xp̄m. feminā. i. ecclesiam creauit eos. Uel etiā partim ad sm partim ad tertium refertur. quia opa sex dierꝫ coaptantur opibus lucis spiritualis: quia interius reformamur et illuminamur. Nēpe opus primi diei fuit lux qua significatur illuminatio fidei: opus secundi diei fuit firmamentū qd̄ diuidit aquas supiores ab aquis inferioribus: hoc est fundamentū sacre scripture que diuidit aquas supiores. i. angelos. ab aquis inferioribus. i. hominibus qui eo non indigent. Opus tertie diei fuit segregatio aquarꝫ ab arida. i. segregatio eorꝫ qui dediti sunt fluxui carnaliū voluptatū: ꝛ q̄ quēadmodū aque se ꝛ alios quaciunt ab his qui ad modū aride sitiunt fontē aque viue vt possint fructificare dicentes. Sitiuit anima mea ad deū fontē viuū ꝛc̄. Quarte diei opus est luminaria ꝛ in firmamento. hec luminaria sunt doctores qui inherentes firmamēto sacre scripture inferioribus lumine scientie lucēt. Quinte diei opus est creatio pisciū ꝛ auiū ex aquis per que intelligūtur renati ex aquis baptismatis: quorꝫ quidaꝫ beneficio baptismatis vtunt ad modū pisciū vt paruuli. quidā vero alijs gemine caritatis ad instar auiū volant ad supiora vt boni adulti. Uñ in prima lectione dicit. Sp̄s domini ferebatur sup aquas. s. baptismū In aquis vero remanent pisces. i. curiosi. aues vero. i. baptizati ad celestia volant. Sexte diei opus est creatio animaliū de terra. Siquidem terra caro nostra est. ex qua creātur animalia. cum ea procedant opera viua. ꝛ īterior homo noster reformatur vt ī eo imago ꝛ similitudo dei reluceat secundum q̄ dictum est ibi. Factus est homo ad imaginem ꝛ similitudinē nostram. Rursum per primam lectionem instruuntur baptizandi ne credant manicheis: qui dicunt omnia hec visibilia a rege tenebrarum fore creata. Post istam primam lectionem nullum sequitur canticum. sunt enim quatuor cantica sicut quatuor lectiones post duas primas sequitur vnum canticum. ꝛ post vltimam duo cantica sequuntur. post primā ergo non sequitur canticum: quia in eo agitur de primo homine qui creatus deum non laudauit sed peccauit. ꝛ in eo omnes peccauerunt. ideoqꝫ potius deberet sequi luctus q̄ꝫ canticū quod est exultatio mentis habita de eternis.

Quia vero primus homo per oblectamēta peccati a gloria cecidit. ꝛ ad eam redire possumus si ratione conta peccatum steterimus iccirco orat sacerdos post lectionem dicēs. Deus qui hominem mirabiliter creasti ꝛ mirabilius reformasti: da nobis contra oblectamenta peccati ratione persistere: vt ad eterna gaudia peruenire mereamur. Et in eo etiam quod ipse dicit qui hominem mirabiliter creasti. et mirabilius reformasti: innuit q̄ in precedenti lectione historice agitur de hominis creatione. ꝛ allegorice de eius redemptione: idest de illo per quem est facta redemptio. In secūda quoqꝫ lectione est historica narratio sed ipsa pertinet ad secundum pedem mense: quia quod ibi historice dicitur allegorice intelligit. Nam sicut in mari rubro submersis egyptijs liberati sunt hebrei: ita in baptismo submersis vicijs ꝛ peccatis liberatur populus dei. Unde post illam lectionem sequitur canticuꝫ leticie ꝛ exultationis: videlicet. Cantemus domino exo. xv. c. in quo exultat populus christianus: quia spiritualibus egyptijs per baptismum est liberatus. sicut iudei a corporalibus: ꝛ ideo sacerdos orat vt dominus salutem gentium operetur in aquis baptismatis misterium quo ipse priorem populum ab egyptijs liberauit. Per egyptios quidem peccatores. per marē rubrum baptismus intelliguntur: ex quibus egyptijs neque paruus neque magnus remansit. nec etiam in baptismo magnum vel paruum peccatum remanet. quod in penitentia facile non contingit. Recte igitur subiicitur canticum illud. Cantemus domino: quia licet q̄ꝫdiu homo in peccato est deum laudare nō potest: quia non est speciosa laus in ore peccatoris: tamen cum liberatus est potest cantare domino primum canticum. scilicet de liberatione sua. Tertia lectio que est de ysaia ꝑtinet ad secundum pedem mense. scilicet ad allegoriam. licet ꝛ ad tertium. scilicet ad tropologiam. vtcunque valeat coaptari: in ea enim continentur sacramenta christi ꝛ ecclesie. Sacramentuꝫ christi ibi notatur vbi dicit. Apprehendent septem mulieres virum vnum. Mulieres septem sunt septem dona spiritus sancti in baptismo collata: que apprehenderunt vnum viruꝫ. idest christum vt in eo plene quiescerent: quod in alio homine facere non poterant vicijs et peccatis impedientibus.

Sequitur ibi panem nostrum comedemꝰ: qđ
ad ipsum spiritũ sanctũ cuius hec dona sẽ ĩfer
tur. Nã spm sanctũ panẽ suũ comederẽ ⁊ vesti
mẽtis suis coopiri: nihil aliud ẽ q̃ȝ ipȝ eq̃litatẽ
patris ⁊ filij possidentẽ nullo ĩdigere. Postea
subiungit̃ tantũmõ inuocet̃ nomen tuũ super
nos.i. illi in q̃bus erit habitatio tua a noĩe tuo
xp̃iani dicantur. Aufer opprobriũ nr̃m: qđ scȝ
malis hoĩbus passi sumus: a quibꝰ sepe ꝑ vici
a ⁊ peccata expulsi sumus. Hec est ergo allego
ria. Moraliter autẽ ꝑ septẽ mulieres intelligũ
tur hoĩes septiformi gr̃a repleti.i. sapientes in
telligentes. consulentes. fortes. scientes. pij. tĩo
rẽ dñi habentes. q̃ apphendent vnũ vir.i. xp̃ȝ
ei ꝑ fidẽ ⁊ caritatẽ adherendo. hi dicant ꝙ in
lectione ipsa sequit̃.s. Panẽ nr̃m comedemꝰ
i. corpus tuũ qđ est nr̃ panis: qꝛ nobis ad refe
ctionẽ datus: vestimentis.s. bonoꝝ opeꝝ con-
tra frigus peccati opiemur. Inuocet̃ tantum-
mõ nomen tuũ sup nos vt vȝ a te xp̃iani dica-
mur. Aufer opprobriũ nr̃m.s. ne serui dyaboli
nominemur. In eo vero qđ sequit̃. Si ablue-
rit dñs sordes filiaꝝ syon. ⁊ lauerit sanguinẽȝ
hierusalem de domo eius ĩ spiritu iudicij ⁊ spi
ritu ardoris. notatur sacramentũ ecclesie: per
sordes notat leuiora peccata. ꝑ sanguinẽ gra-
uiora. Leuiora enĩ peccata lauat dñs in spiri-
tu iudicij.i. leuioris correctõis. Grauiora in spi
ritu ardoris.i. grauioris satisfactõis. Notat igi
tur in hoc effectũ baptismi: qꝛ dñs tã grauio-
ra peccata q̃ȝ leuiora tollit ꝑ baptismũ. Pꝰ
hanc lectionẽ sequit̃ canticũ qđ est primũ cã
ticũ synagoge.s. Facta est vinea dilecto mea
ysa.v.c. Uinea enĩ ad litterã synagoga est. se-
pes circa ea sunt obseruacie legales. turris in
ea est tẽplũ. torcular altare holocausti. ⁊ in eis
sacramenta ecclesie nihilominus intelligũtur.
Uinea enĩȝ est ecclesia que facta est in cornu
illo.s. de quo scriptũ ẽ. Erexit cornu salutis no
bis. hoc cornu est xp̃s: ⁊ vinea facta est in lo-
co vberi. xp̃s est locus vber. de quo dictũ est.
Mons dei mons pinguis. Circa hanc vineã
sepes est diuina protectio: fossa timor dñi. tur
ris ipse xp̃s. de quo dictũ est. Esto nobis dñe
turris fortitudis. torcular crux xp̃i. de quo di-
ctũ est. Torcular calcaui solus. Et qꝛ in lectõe
⁊ cantico exprimunt̃ sacr̃a ecclesie ⁊ synago-
ge. iccirco sacerdos orat dicẽs. Deus qui nos
ad celebrandũ paschale sacr̃m vtriusq̃ȝ testamẽ
ti paginis instruis. vtriusq̃ȝ testamenti dicit v
trunq̃ȝ testm̃. ⁊ subdit. da nobis intelligere mi
sericordiã tuã vt perceptionẽ p̃sentiũ munerũ
firma sit expectatio futurorum. Misericordia
dñi quã nos intelligere optat est remissio pec
catoꝝ in baptismo: p̃sentia igr̃ munera sẽ spu-
alia dona q̃ in p̃nti ꝑcipimus. Quarta lectõ
est. Hec est hereditas seruoꝝ dñi: iusticia eoꝝ
aput me dicit dñs. Et ꝑtinet ad q̃rtũ pedẽ sci-
licet ad anagogẽ. Nẽpe sicut ex p̃dictis pȝ in
p̃ma lectõe instruit̃ hõ de sua formatõe. in sa
⁊ tertia de reformatõe q̃ fit in baptismo ꝑ ihe-
sum xp̃m. Uñ iã non restat nisi ꝙ instruat̃ ca
thecuminus de vita beata ⁊ de bonis moribꝰ
ꝑ quos ad eã venit̃: q̃ in hac q̃rta lectõe docẽ
tur. Si quidẽ vita eterna ẽ hereditas q̃ seruis
dñi debet̃: ⁊ iusticia eoꝝ ẽ apud eũ. Nã meri-
tis eoꝝ iuste debet̃: vt apud eũ eternaliter qui
escant. Ea vero q̃ sequunt̃ ad bonos mores ꝑ
tinent vt illud. Audite audientes me ⁊ come-
dite bonũ ⁊ delectabit̃ in grassitudine anima
vestra. ꝑ bona intelligit ip̃m xp̃m vel verbũ eiꝰ
quo oĩa reficiuntur. Uñ notans delicias aĩe
non carnis dixit. delectabit̃ in grassitudine a-
nima vestra. Hanc lectionẽ sequuntur duo
cantica in quibusdã ecclesijs. In ea enĩ agitur
de hereditate eterna q̃ erit in duobus.i. in glo
rie anime ⁊ corporis: sed conuenientior est ra
tio: quia in ea agitur de duobus.s. de moribus
bonis: ⁊ vita beata vt dictũ est. Primũ canti-
cũ est.s. Attende celũ. qđ est deutero. xxxij. ad
bonos mores ꝑtinet. vñ verba cantici huius-
modi verbis lectionis in plerisq̃ȝ respondent.
In lectione igitur dicitur. Feriã vobiscũ pac-
tũ sempiternũ misericordias dauid fidelis. Et
in cantico dicitur. Deus fidelis ⁊ absq̃ȝ vlla in
iquitate. ⁊ ibi dicit̃ q̃uo descendit imber ⁊ nix
de celo ⁊ illuc vltra non reuertitur: sed inebri-
at terrã ⁊ germinare eã facit. hic dicitur quasi
imber super herbã ⁊ nix super fenũ ⁊c̃. ⁊ quia
bona opera que facimus sunt ad dei gloriã re
ferenda: iccirco circa finẽ lectionis dicitur. da
te magnificentiã deo nostro. Attendẽs ve-
ro sacerdos cathecuminoꝝ animos esse deuo
tos ⁊ ad baptizandũ esse paratos. orat ꝙ dñs
quos aqua baptismatis abluit continua prote
ctione tueatur. Postea sequitur canticum in
persona cathecuminorum respondentium se
affectare baptismũ: vt per hoc ad visionẽȝ dei
perueniant. Unde cantatur. Sicut ceruus de
siderat ad fontes aquarum. ita desiderat aĩa
mea ad te deus. Super quo dicit Augu. quod
hoc in persona cathecuminorum dicitur. desi
derantium ad fontem baptismi peruenire. sic
ceruus desiderat ad fontes aquarum venire.
post exponit desiderium suum cathecuminus
dicens. Sitiuit anima mea ad deuȝ fon. vi.q.
u. ⁊ appa. a fa. domini. quasi dicat si non in ꝓ-
gressu saciabor in prouentu. Hoc desiderium
confirmat sacerdos orans ⁊ dicens: vt deside
rijs celestibus accensi fontem vite siciamus.
Qui autẽ sex lectões legũt hoc faciũt: qꝛ ꝑ xp̃i
passionẽ ⁊ resurrectõeȝ mũdꝰ sex diebꝰ ꝑfectꝰ

redéptus ꝛ repatus est: vel ꝓpter senariũ nũe/rũ q̃ pfectus est. vel qꝛ cathecumini ad sex opa misericordie inuitant̃. Nunc tangamꝰ cõ/suetudinẽ ecclesiaꝝ. xij. lectões legentiũ: qͦd fa/ciunt in honorẽ. xij. apostoloꝝ. a q̃bus pꝰ xp̄m oīs doctrina xp̄ianitatis ꝓcessit. a q̃ cathecu/mini illuminant̃: ꝛ hi q̃nq̃ legunt sex grece ꝛ sex latie: qꝛ xp̄s a iudeis ad gentes translatus est. Greca eni ꝛ latina lingua sunt p̄ncipalio/res inter alias. ꝛ p eas apte totũ genus omniũ gentiũ repataꝝ p xp̄m intelligimus. veꝝ ꝛ si p̄/missi legant. xij. lectões: non tñ cantant nisi q̃/tuoꝛ cantica p̄dicta. Post q̃rtã nanq̃ lectiões cantant primũ canticũ pꝰ octauã scd̃m. pꝰ vn/decimã tertiũ. pꝰ duodecimã q̃rtũ. Prima lec tio est. In p̄ncipio creauit deus celũ ꝛ terram in q̃ hõ ad imaginẽ dei factus docet̃. Sꝫ hec imago pene amissa p peccatũ restaurat̃ p bap tismũ. Vñ sequit̃ sa lectio. Noe vero cũ esset ꝛc̃. q̃ est geñ. v. in fine ꝛ. vj. vij. ꝛ. viij. c. in q̃ ostẽ ditur qꝫ oẽs pierunt in diluuio. exceptis his q̃ in archa saluati sunt: diluuiũ est baptismũ: ar/cha est ecclesia. oẽs eni q̃ extra ecclesiã bapti/zant̃ periunt. ꝛ illi soli q̃ sunt in ecclesia merito saluant̃: ꝛ qꝛ pꝰ baptismũ dꝫ esse paratꝰ ad tẽ/tationẽ. iccirco sequit̃ tertia lectio. Tentauit deus abrahã: q̃ est geñ. xxij. c. in q̃ ysaac legitur a patre oblatus. ꝛ aries ꝓ eo imolatꝰ. ꝛ ita dei filius ꝓ nobis oblatus est: sed non eius diuini tas: imo eius corpus ꝓ nobis est imolatũ. Et qꝛ in passione dñi maiorẽ efficaciã baptismus recipit: iccirco sequit̃ q̃rta lectio. s. Factuꝫ est in vigilia matutina. in q̃ ostendit̃ qꝫ ĩ mari ru/bro submersi sunt egyptij ꝛ liberati hebrei. Sa cerdos eni est moyses. baptismus mare. cereꝰ columpna ignis. cathecumini egyptij. baptiza/ti ebrei. Tres prime lectões sumpte sunt de ge nes̃. Quarta de exo. quã sequit̃ canticũ simili/ter de exo. sumptũ qͦd est cãticũ victorie. Qui ta lectio est. Hec est hereditas sumpta de ysa. in q̃ agitur de baptismo ibi. Sicientes venite ad aq̃s vbi inuitant̃ ad baptismũ. Sexta lectõ est. Audi israel. sumpta de baruch. c. iij. Sꝫ cõ/uenientius dr̃ sumi de hieremia: qꝛ q̃cq̃d scri/psit baruch ab ore hieremie sumpsit. in ea agit̃ de xp̄i resurrectõe q̃ ĩ baptismi imersiõe signi/ficat̃. ibi pꝰ hec in terra visus est ꝛ cũ hoĩbus conuersatus est. Septima est. Facta est super me manus dñi sumpta de ezechiele. xxxvij. c. In q̃ agitur de generali resurrectõe cꝰ cã p̄ces sit resurrectio xp̄i ibi. Ossa arida reuiuiscunt. Octaua est. Apprehendent septẽ mulieres viꝝ vnũ. sumpta est de ysa. in q̃ xp̄i ꝛ ecclesie sacra mentũ exprimit̃ ꝛ etiã baptismus ibi. cũ ablue rit dñs sordes ꝛc̃. Postq̃ sequit̃ canticũ ysa. in p̄sona ecclesie vꝫ vinea facta est. Nona est.

Dixit dñs ad moysen. exo. xij. c. ĩ qua sub figu/ra agni imolati xp̄i passio ꝓ nobis imolati ex/primit̃. Decima est. Factũ est verbũ dñi que ẽ ione. iij. c. Sub figura enim ione in mari proie cti ꝛ a cete absorti ꝛ tertia die euomiti: signifi cantur passio sepultura ꝛ resurrectio xp̄i. Un decima scripsit moyses. ꝛ est deutero. xxxi. c. ĩ fine quã sequit̃ suũ canticum. Attende celũ: in quo premittuntur premia renatis. quibus ĩ le ctionibus lex domini preponitur. Duodecima est. Nabuchodonosoꝛ dañ. iij. c. in qua figura te ostenditur qꝫ sicut angelus in camino ignis flammã extixit: ita spiritus sanctus per baptis/mũ flammã peccati extinguit. Unde cathecu mini baptismũ desiderantes cantant canticũ. Sicut ceruus desiderat ad fontes aquaꝝ: qͦd sumptum est de psalmista. Ad orationẽ auteꝫ que post hanc lectionẽ sequitur non dicit̃ fle ctamus genua in detestationem eius qꝫ nabu chodonosoꝛ rex in contemptuꝫ dei coegit po pulum genua flectere ante statuam aureã quã erexerat. Romani vero dicuntur legere vi/gintiquatuoꝛ lectiones. duodecim grece ꝛ du odecim latine propter causam scriptaꝫ sub sab bato quarte ebdomade aduentus. Primo legunt duodecim grece iuxta translationẽ se/ptuaginta interpretum que est autentica apõ grecos. postea duodecim latine iuxta nostraꝫ. ꝛ vt significent cathecuminos fundari supra fundamentum apostolorum ꝛ prophetarum. postea descendunt ad baptismũ cuꝫ cantico. debent enim esse fontes in ecclesia ꝛ non ali/bi: quia mater est ex qua noua ꝓgenies gene/ratur. Quicunq̃ ergo numerus fuerit in le/ctionibus quatuoꝛ tantum sunt cantica. Est autem canticum sanctorum intercessio facta pro cathecuminis vt ecclesie iungantur: sicut ꝛ cantus post baptismũ est gratiarum actio õ coniunctis ꝛ intercessio vt perseuerent. Ideo autem cantica cantãtur: qꝛ cathecumini quo rum est huius diei officium. futuri sunt in ꝓ/ximo de cetu centuꝫ quadragintaquatuoꝛ mi lium cantantium canticum nouum. Cantan/tur etiam propter futuram renouationem ĩ ve ram innocentiam quasi iam factum sit qͦd ci/to venturum sit. Ex persona enim eorum can/tores cantica canunt que ceteri cantare neq̃/unt quasi immaculati iteruꝫ post baptismum. Uocantur autem cantica quia cantantur. vel quia libri vnde excerpta sunt cantica siue car/mina vocantur. De primo scriptum est. tũc ce/cinit moyses ꝛ filij israel carmẽ hoc domino: de secundo sic cantabo dilecto meo canticuꝫ patruel̃ mei: de tertio sic scripsit moyses canti cũ: de q̃rto ꝛ de oībꝰ ita dicit Aug. ĩ p̄fatõe cã tici Sic cerūꝰ. Iõ. iiij. cãtica dĩr qꝛ scriptur̃ dẽ

q̇bus cathecumini instruunt̃ q̃tuoꝛ habent i-
tellect⁹. Primũ canticũ hʒ intellectũ historicũ
ſm allegoꝛicũ. tertiũ moꝛalē. q̃rtũ anagogicuʒ
quoꝝ vnũq̃ꝗ̃ʒ ſubdit̃ lectõi in eodē dogma-
te conſiſtenti. ac iõ vltimis q̃tuoꝛ lectiõibus q̃
de bonis moꝛibus ⁊ celeſti patria diſputãt cõ
iungunt̃ duo cãtica: q̃ de eadē materia loquũ
tur vt p̃miſſum eſt. Illud quoqʒ notabile ē
ꝙ quotcũqʒ fuerint lectões ſꝑ oṙones ſequen
tes ad lectões ⁊ tractus reſpiciunt p̃cedētes:
⁊ eſt p̃poſterus oꝛdo. alias eni̇ p̄ıo ſacerdos
oꝛat. ſo legit lectoꝛ: ⁊ exinde ſuccinit cantoꝛ:
hic vero primo legit̃ vt neophitis doctrina fi
dei p̃ponat̃. ſo cantat̃ in ꝑſona illoꝝ vt reco-
gnoſcat̃ quãta ſit deuotio ⁊ hilaritas baptizã
doꝝ: q̃ cognita ſacerdos oꝛat confident̃: vt eo
rũ deuotio non deficiat ſed incrementa ſuſci
piat. ⁊ ſicut in lectõibus tituli ſuppꝛimunt̃: ſic
eadē rõne oṙonibus dñs vobiſcũ ſubtrahit̃.
Et nota ꝙ in hoc offõ lectões ſũt q̃i ſpēs ma-
giſtroꝝ. cantica q̃i beniuolentia auditoꝝ. Oṙo
ſacerdotis ⁊ rñſio ppłi. ſ. amē ſunt q̃i cõfirma
tões beniuolentie p̃cedentis. Itē hodie in lec
tõibus ⁊ letanijs ſenes p̃cedũt ⁊ iuuenes ſub
ſequunt̃ vt infra dicetur.

De bñdictõe baptiſmi ſeu fontiũ vbi etiam
agitur de cereis cathecuminoꝛum. Rubꝛica.

Uarto loco de bñdic
tõe fontiũ ſeu
baptiſmi dicturi p̃mittim⁹. Iõ
eni̇ ſit hac die baptiſm⁹: q̃ in
eo cõſepulti ſumus xp̃o. ⁊ ꝓpt̃
hoc baptizandus ter ĩmergit̃:
ꝓut infra dicet̃. Scd̃o iõ q̃ baptiſm⁹ ꝑtim a
paſſiõe ⁊ ꝑti̇ a reſurrectõe vim ſuam accipit: a
paſſiõe: ablutionē a peccatis: a r̃ſurrectõe: gra
tie innouationē. Tertia rõ q̃ ſicut dñs tũc li-
berauit antiquos p̃res a carcere infernali. vñ
yſa. habitantib⁹ in regione vmbꝛe moꝛtis lux
oꝛta eſt eis: ita ⁊ hac die liberant̃ a peccato o
riginali. In fontiũ bñdictõe ⁊ in cathecumĩo
rũ ĩmerſiõe. q̇dã vtunt̃ ſimplicibus ⁊ lineis in
dumentis ꝓpter rationē ſcriptã in p̄ıa parte
ſub ti. de altaris dedicatõe. De letania q̃ in bñ
dictõe baptiſmi dr̃ infra dicet̃. In bñdictõ
ne baptiſmi ſunt ſex: qm̃ ſacerdos oꝛat aquaʒ
manu tangit: vocē mutat: cereus ĩmergit̃: ⁊ a-
lij cerei illuminant̃: ĩſufflat ſacerdos: ⁊ criſma
miſcet. Primo ergo oꝛat deũ patrē ⁊ ꝑ Iheſũ
xp̃m ĩploꝛat ſp̃m ſanctũ vt in fontes deſcēdat
iõqʒ in mõʒ oṙonis legit: ſʒ añ oĩa ab aſtãtib⁹
ſibi captat beniuolentiã ſalutando eos dicēs.
dñs vobiſcũ ⁊ illi rñdent ⁊ cũ ſp̃u tuo. q̃i dice
ret. dñs ſit tecũ in tanto ſacr̃o ꝑficiendo: q̃ ſi-
ne eo nil potes: p⁹ ſacerdos alloq̇t̃ dñm q̃i lõ-
ge poſitũ rogans vt velit adeſſe p̃ñs dicens.
Omnipotēs ſempiterne de⁹ adeſto magne pi
etatis tue miſterijs. adeſto ſacramentis ⁊c̃. Sʒ
q̃ vr̃ ſacerdoti ꝙ inſufficiens ſit ⁊ indign⁹ ad
inuocandũ tã magnũ dñm. iõ iteꝝ circũſtan-
tes monet ⁊ vocē mutans dicit. Surſum coꝛ
da. ⁊ ipſi rñdent. habem⁹ ad dñʒ. Iteꝝ q̃ dñs
dicit adhuc te loquente ecce aſſum intelligēs
iã dñm eſſe p̃ſentē monet alios ſecũ g̃ras ei a
gere dicens. g̃ras agimus dño deo nr̃o. ⁊ ipſi
rñdent. dignũ ⁊ iuſtũ eſt. poſtea ſacerdos do
mino tanq̃ʒ p̃ſenti familiariter loquens dicit.
Uere dignũ ⁊ iuſtũ eſt equũ ⁊c̃. Et poſtea ad
dit. Qui inuiſibili potentia tua ſacr̃oꝝ tuoꝛuʒ
mirabiliter oꝑaris effectũ ⁊c̃. poſtea põit duo
in q̇bus ſignificatũ eſt baptiſmũ. pꝛimũ in ex-
oꝛdio mundi naſcentis. ſm in purgatõe mun
di innocentis. Primũ eſt cũ dicit. De⁹ c⁹ ſp̃s
ferebat̃ ſuꝑ aq̃s: vt iã tunc inter ipſa p̃moꝛdia
mundi virtutē ſanctificatõis aq̃ꝝ natura con
ciꝑet. i. cõceptura magnificaret̃. Scd̃m lcũ ſub
iungit. De⁹ q̃ nocētis mundi crĩa ꝑ aq̃s ablu-
ens regñatõis ſpēʒ ĩ ipſa diluuij effuſiõe ſigna
ſti: vt vn⁹ eiuſdēqʒ elemēti miſterio. ⁊ finis eſ-
ſet vicijs ⁊ oꝛigo virtutib⁹: reſpice ĩ faciē eccle
ſie tue ⁊c̃. ⁊ terminat hãc oṙonē vt tue maie-
ſtatis. ĩpio ſumat vnigeniti tui g̃ram de ſp̃u ſã
cto. Deiñ ter tãgit aq̃ʒ manu. Pꝛio diuidēs
aq̃ʒ in mõʒ crucis. ꝑ quã vt p̃miſſuʒ eſt baptiſ-
mus maxĩe efficaciã recipit: vt aq̃ ſp̃u ſancto
fecundet̃ ⁊ ſp̃s ĩmundus expellat̃. De fecũda
tõe dicit. Qui hãc aq̃ʒ regenerãdis hoĩb⁹ p̃ꝑa
tã. archana ſui luĩs admixtiõe fecũdet ⁊c̃. De
expulſiõe demõis dicit. Procul ergo iubeſte
te dñe oĩs ſp̃s ĩmundis abſcedat ⁊c̃. vſʒ ibi nõ
inficiendo coꝛrũpat. Scd̃o aq̃ʒ manu tangit:
vt eã ꝑ inuocationē ſancte trinitatis muniat:
ne hoſtis ab illa expulſus redeũdi hẽat p̃tatē.
Uñ tãgēdo dicit. ſit hec innocēs ⁊ ſancta cre
atura: libera ab oĩ ĩpugnatõis incurſu ⁊c̃. ꝙ ex
adiectiuis ibi poſitis cõuicit̃: q̃ fons viu⁹ ad
patrem aqua regenerans ad filium. vnda puri
ficans ad ſpiritum ſanctum refertur. Tertio a
quam tangit. cum eam in quattuoꝛ pꝛoiicit ꝑ-
tes vt iam dicetur. Trinus igitur aque tactus
trinam ſancte trinitatis operationeʒ figurat.
Hac oꝛatione finita benedicit aquã dicēs.
Unde benedico te creatura aque per deuʒ vi-
uum ⁊c̃. vbi tantum vtitur verbo pꝛime perſo
ne. ſ. benedico te: qui pꝛimo vtebat̃ verbo ſe-
cunde dirigens ſermonem ad deum. vel tertie
loquens de ipſo vel de re benedicenda. vtitur
ergo nunc verbo pꝛime pſone vt oſtēdat ſe lʒ
facere miſterio qđ dñs facit auctoꝛitate: ⁊ ſic̃
in baptiſmo dñi affuit trinitas. ita ⁊ ĩn nr̃o ba

ptiſmo tria adeſſe oſtendit: patrẽ adeſſe oſtẽ-
dit cũ dicit. bñdico te creaturã ꝑ deũ ꝛc̃. ꝛ fili
um cũ dicit. bñdico te ꝑ Jheſum xp̃m. ꝛ ſp̃um
ſanctũ circa finẽ cũ dicit. deſcẽdat in hãc ple-
nitudinẽ fontis virtus ſp̃s ſancti. Sed no-
ta ꝙ in bñdictõe q̃ eſt ꝑ patrẽ ponunꝭ q̇nque
miracula in aqua facta añ aduentũ xp̃i. ꝛ ĩ bñ
dictõe q̃ fit ꝑ filiũ alia q̇nqꝫ miracula in aq̈ fa-
cta pᵒ aduentũ q̃ lꝫ non oĩo eodẽ ordine facta
ſint quo ponunꝭ. tñ q̈ꝫtũ ad miſteriũ rõnabili
ter ordinanꝭ. ꝛ poſteriora congrue prioribus
coaptanꝭ. Priora hoc ordine ponunꝭ p̃io. q̇
te ſperauit verbo ab arida. ſo cᵒ ſp̃s. ſ. ferebaꝭ
ſuꝑ te. tertio q̇ te de paradiſo manare p̃cepit.
q̈rto q̇ te in deſerto amarã ſuauitatẽ nitida fe
cit eſſe potabilẽ. q̇nto ꝛ ſitienti ppl̃o de petra
ꝓduxit. Poſteriora ſic ponunꝭ. Primo q̇ te ĩ
chana galilee mutauit in vinũ. ſo q̇ pedibᵒ ſu
ꝑ te ambulauit. tertio q̇ in te a Joanne bapti-
zatus eſt. q̈rto q̇ te vna cuꝫ ſanguine de latere
ſuo ꝓduxit. q̇nto q̇ in te oẽs gentes a diſcipu
lis baptizare p̃cepit. Jn omnibᵒ enĩ his ba-
ptiſmus exp̃mitur. ꝛ poſteriora prioribᵒ ꝑ an-
thytoſim rñdent. Jbi nanqꝫ in primo miracu
lo aq̈. ſ. baptiſmi verbo ſeꝑata ab arida accedẽ
te verbo terrenitatẽ peccatoꝝ a nobis ſeparat
ꝛ hoc in primo. Similiter in baptiſmo aq̈ mu
taꝭ in vinũ: qꝛ triſticia peccatoꝝ expulſa. mẽs
nr̃a q̈dã ſp̃uali letitia inebriaꝭ q̃ ꝑ vinũ intelli
gitur. vñ vinũ letificat coꝛ hoĩs. Aquã in vinũ
mutari eſt timorẽ de peccatis conuerti in ex-
altationẽ mentis. Jtẽ ibi dr̃ in ſo miraculo cᵒ
ſp̃s ferebatur ſuꝑ aq̈s. ꝛ hic ſimiliter in ſo dr̃.
q̇ pedibus ſuꝑ te ambulauit: ꝛ hec duo bñ cõ-
ueniunt: qꝛ in baptiſmo ſicut in alijs indiuiſi-
bilis eſt oꝑatio patris ꝛ filij ꝛ ſp̃s ſãcti. ꝛ vtro
biqꝫ dr̃ ſuꝑ: qꝛ gratia que confertur de ſuꝑnis
eſt. ꝛ vt notetur ꝙ dñs potentiã ſuã non alle-
gauit. Jtẽ ibi dr̃ in tertio. q̇ te de paradiſo ꝛc̃.
hic q̇ in te a Joanne baptizatus eſt: qꝛ gr̃a de
paradiſo manans aq̇s in baptiimo eſt infuſa.
vñ de baptiſmi gr̃a eccleſia ꝓfluens in q̈tuoꝛ
partes orbis dilatata eſt: qꝺ quodãmõ factuꝫ
eſt qñ dñs baptizatus eſt a Joãne: qꝛ tũc om
nes aq̈ vim r̃gñatiuã ſuſceperunt. Rurſus ibi
dr̃ in q̈rto. Qui te in deſerto amarã ſuauitatẽ
nitida fecit potabilẽ. hic dr̃ q̇ te vna cũ ſangui
ne de latere ſuo ꝓduxit: qꝛ in gentilitate q̃ pri
us erat a dño deſerta. aq̈ baptiſmi reficiendi
mentes ꝛ ſanandi hꝫ effectũ. Dulcorata auteꝫ
fuit aq̈: qꝛ ꝑ paſſionẽ crucis maxie baptiſmus
plenã recipit efficatiã. vñ in cruce de laterẽ do
mini aq̈ ꝓfluxit. Jtẽ etiã ibi in q̇nto dr̃. ꝛ ſiciẽ
te populo de petra produxit. hic vero dr̃ q̇ ĩ te
oẽs gentes per diſcipulos baptizare precepit:
quia baptiſmus a petra xp̃o orignẽ habẽs. po

pulũ eũ deſiderantẽ reficit. Non eniꝫ prodeſt
baptiſmus niſi ſiciente eũ. i. deſideranti vel ĩ ſe
vel in alio. Vñ diſcipulis preceptũ eſt: vt bapti
zarent omnes gentes in nomine patris ꝛ filij:
ꝛ ſpiritus ſancti: ſicut in vltimo math. dicitur.
Hic eſt notandũ ꝙ vbi dicitur. Qui te õ pa
radiſo manare ꝛ in quatuoꝛ fluminibus exire
ꝛ totã terrã rigare precepit. ibi ſacerdos aquã
manu in quatuoꝛ partes effundit: vt oſtenda-
tur ꝙ gtatia baptiſmi in quatuoꝛ partes orbiſ
ſit dilatata. Leteꝝ ſacerdos ipſe ſepe vocem
mutat. Jn primis enim orat deũ: vt dignetur
mundare mentẽ eius ad ſuſcipiendũ ſpiritum
ſanctũ ꝛ deprecatur eius aduentũ. ꝛ ideo vo-
ce humili. ſ. in modũ orationis legit q̃ vocꝭ hu
miliatio eſt ad ſpiritus ſancti aduentũ: ꝛ ad e-
ius dignã receptionẽ mentis preꝑatio. poſtea
vero indicans ſe illũ habere legit in modũ pre
fationis. agens gratias: quia tam magnus ho
ſpes dignatus eſt tã humile hoſpiciũ deſcẽde
re. ꝛ recolens miracula iã per aquã facta: dei-
de poſt benedictionẽ q̃ fit ꝑ filiũ q̃ terminaꝭ ĩ
nomine patris ꝛ filij ꝛ ſp̃s ſancti: mutat voceꝫ
iterato. Lũ enim vſqꝫ tunc in modũ prefatõis
cantauerit. poſtea legit in modũ lectõis voce.
ſ. humiliori: q̃ vocis humiliatio eſt ſignũ humi
litatis. humilitas enĩ noſtra ꝑ baptiſmi regña
tionẽ ad alta poloꝝ redditur. Dicit ergo ſacer
dos hec nobis p̃cepta ſeruantibus ꝛc̃. q̈i dice-
ret. non auderẽ tantã ꝛ tã altã rẽ. ſ. ſpm ſanc-
tũ vt in creaturã aq̈ deſcendat ĩuocare: niſi qꝛ
tu p̃cepiſti nobis baptiſma exercere. Et addit
ſacerdos. Tu deus omnipotens clemens ade
ſto. tu benignus aſpira ꝛc̃. vbi illud orat: vt ſi-
cut in predictis miraculoſe in aq̈ oꝑatᵒ eſt ita
mõ faciat: vꝫ vt p̃ter naturalẽ emundationem
quã poſſunt aq̈ adhibere corporibus. ſunt eti
am purificandis mentibus efficaces. Pᵒ B
alta voce clamat ſacerdos. deſcendat in hanc
plenitudinẽ fontis virtus ſp̃s tui: ideo alta vo
ce vt altũ mentis deſideriũ deſignet. ꝛ tũc de-
ponitur cereus in aquã: q̃ cerei ĩmerſio eſt ſpi
ritus ſancti aduentus ſeu miſſio. que in aqua
baptiſmi in ſpecie columbe deſcendit. Secun
do ideo cereus in aquam deponitur: quoniaꝫ
corpus chriſti per ceram ſignificatum in bap-
tiſmo aquas ſanctificauit ꝛ vim regeneratiuã
illis contulit. Tertio baptiſmus cerei remiſſio
nem peccatorum ſignificat: quam per chriſti
mortem conſecuti ſumus. Habẽt quoqꝫ ne
ophiti cereos ſuos extinctos: q̇ ꝛ ſi plures ſint
ꝓ vno reputantur. Et in q̇buſdã eccleſijs ſtatĩ
cũ cathecumĩ baptizati ſꝭ illuminãꝭ. Jn q̇buſ-
daꝫ v̊o differꝭ eorũ illuminatio vſqꝫ ad agnus
dei: qꝺ cantaꝭ in letania. ꝛ ĩ q̇buſdã etiã vſqꝫ
ad miſſã. qñ vꝫ alij cerei eccleſie illuminantur.

Sane cerei q̄ stati pꝰ baptismū accendunt si-
gnificant ꝙ ꝑturbationē peccatoꝝ comitatur
illuminatio graꝝ. Qui differunt vsq3 ad agnꝰ
dei significaƭ ꝙ ꝑ agnū q̄ tollit peccata ⁊ tene
bras mundi: renati ⁊ fideles illuminanƭ. Qui
vero differunt vsq3 ad missam. iō faciūt: quia
missa illa ad noctē ꝑtinet resurrectōnis dñice
vt sicut nox illa irradiata fuit splendore dñice
resurrectōis: ita ⁊ a luīe nostro irradietur. ⁊ vt
neophitos nostros xp̄o consurrexisse signifi-
cemus. Et propter eandē cāz alij cerei ecclesie
ad missam illuminantur. ⁊ ſm hoc cerei cathe
cuminoꝝ sunt sine luīe vsq3 dū alij cerei eccle-
sie illuminenƭ ad notandū ꝙ postq̄3 sp̄s sanc-
tus purgauerit corda eoꝝ. ⁊ eos introduxerit
in societatē ⁊ vnitatē ecclesie. tunc illumiābit
corda eoꝝ. De cereis etiā neophitoꝝ diceƭ in
ti. de septē diebus pꝰ pascha. Post īmersio
nē cerei in quibusdā ecclesijs sacerdos insuf-
flat in aquā dicens. Que totā hꝰ aq̄ subām re
generandi fecundet effectu. Primo vt sicut ī
exorcismo cathecumini sp̄s īmundus īsuffla-
tur: vt ab hoīe recedat vt infra diceƭ. ita ⁊ ī ex
orcismo aq̄ vt ab ea expellaƭ ⁊ adimpleatur ꝙ
dñs inq̄t. Nunc principes mundi hꝰ eiicienƭ
foras. Scđo vt intelligat sathanas quantꝰ ha
beaƭ ꝙ tā leuiter: v3 ꝑ suauē exsufflationē pōt
expelli. Tertio vt sacerdos ostendat q̄li ignoīa
dyabolus dignus sit ab aq̄s expelli. Insufflat
autē sacerdos ter: q2 sp̄s sanctus tria in baptis
mo opaƭ: a vicijs purgat: virtutibꝰ ornat. ⁊ tā-
dē p̄mio eterno coronat eos ī q̄bꝰ fit hec īsuf-
flatio: vt diceƭ vbi de īmundi spiritus expulsi
one ageƭ. Post exsufflationē muniƭ aq̄ ite
rato crucis signaculo ꝑ īuocationē sancte tri-
nitatis: ne habeat potestatē dyabolus ad eam
amplius redeundi. Postremo fit admixtio
crismatis in aq̄ sicut dictū est. Uñ dr̄ in bur-
cardo li. iij. Bñdicimus fontes baptismatis o-
leo vnctionis. ⁊ Aug. xi. di. ecclesiasticaꝝ. eisdē
verbis vtens subiicit ꝙ hoc magis tacite siue
sine scriptura ac mistica ratione introductu3
est. q̄3 ꝑ aliquā scirpturā. Per huiusmōi ergo
admixtionē vnio xp̄i ⁊ ecclesie significaƭ. Nā
crisma est xp̄s. aq̄ populus: ⁊ dr̄ sanctificetur
fons iste. ex quibꝰ verbis ad q̄d fiat admixtio
satis datur intelligi. Et nota q̄tuor esse genera
sacre aq̄ bñdicte: ꝓut in q̄rta parte dictū ē vbi
agitur de aque benedicte aspersione.

De baptismo vbi etiā agiƭ de vestibꝰ q̄s ne
ophiti q̄rto die deponunt. ⁊ de patrinis. Rrica

Uinto loco est de

baptismo dicendum. De scrutinijs vero que
precedunt baptismum solennem. ⁊ de multis
ad baptismum pertinentibus dictum est sub
quarta feria tertie ebdomade quadragesime.
Primo notandum est ꝙ baptismus grece
interpretatur vnctio latine. vel lotio. baptismꝰ
quidem per aquam confertur vt res inuisibilis
per illud visibile elementum conferatur super
quo sp̄s sanctꝰ in p̄ncipio ferebaƭ. Sicut eni3
aq̄ corpꝰ visibiliƭ purgat exteriꝰ: ita baptismus
latenter aīam. Uñ Aug. i. q. i. detrahe. Aq̄ cor-
pꝰ tangit ⁊ mentē abluit. Et est notādū ꝙ pa-
gani siue gentiles circa fontes tēpla sua faceꝛ
solebant. vel saltē ibi sꝑ aq̄3 habebāt ꝑ cꝰ asp̄si
onē purificari credebāt: ⁊ iñ delubra vocabā-
tur q̄i purificātia. ⁊ ita quodāmō figuraliƭ ad
baptismū tendebāt. Nos vero ab eodē cōsue-
tudine baptismo nōsumpsimꝰ. īma a tribus q̄
in veteri testa. fuerunt. s. a cathacismo. i. dilu-
uio ⁊ a mari rubro. ⁊ a iordane q̄ baptismi fi-
gura fuerunt. Baptisma dñs instituit cum
de latere suo sanguinē ⁊ aq̄3 ꝓduxit: quē po-
stea q̄i lege edictali sanxiuit dicēs. Nisi q̄s re-
natus fuerit ex aq̄ ⁊ sp̄u sancto. nō intrabit in
regnū celoꝝ: ⁊ ipse dñs baptizatꝰ est in sua pas
sione. Uñ inq̄t baptismo habeo baptizari quo
coartor vsq3 dū ꝑficiaƭ. Fieri d3 baptismus
in aq̄: q2 illa copiosius inueniƭ: ⁊ hanc sp̄us in
principio legiƭ fouisse. ⁊ q2 sordes abluit sitim
cōprimit imaginē reddit. sicut cantaƭ de nar-
ciso ignē extinguit: sic in baptismo a peccato-
rū sorde lauamur. a fonte vite potamur. imagi
nē ꝑditā restauramꝰ. vñ ignis penaꝝ extingui
tur. Debet autē aq̄ esse viua ⁊ pura. poss3 tñ fi-
eri etiā in re soluta siue a niue siue a glacie si-
ue a lachrymis terre. siue etiā ex institutōe vic
toris pape. i. in mari siue in fluīe. siue in lacu. si
ue fontibus. Nō autē l3 baptizari in aq̄ cōdita
vt in ceruisia vel medone. nec etiā in aliquo li
quore: vt in vino vel oleo. Sed si alius liquor
aq̄ admisceaƭ bñ fit baptismꝰ. dū tñ aq̄ p̄uale-
at. Quotidie enī mari nouus liquor vel sputu3
vel vrina addiƭ. ⁊ tñ ibi baptizaƭ. aliq̄ tñ cōtra
dicunt. hoc notaƭ de cō. di. iiij. c. i. ⁊. i. q. i. d̄tra
he. Porro ſm canonicā traditionē de con.
di. iiij. duo. ⁊. c. se. solēne baptisma in duobus:
duntaxat sabbatis celebratur: videlicet in isto
⁊ penthecostes. quare in isto premissum est.
In secundo: quia spiritus sanctus in die pen-
thecostes donatur nobis: per quem facta ē re
missio peccatorum: vt dicetur ibi. Alio vero tē
pore non licet baptizare nisi necessitatis causa
que est quadruplex. de con. dis. iiij. hi q̄. ⁊. c. se.
Pria est cā munitōis: vt si rex obsidet aliq̄3 ci-
uitatē vel opidū. tunc enī pueri illiꝰ loci bapti
zari debent. ne in baptizati decedant. scđa est

gentilium persecutio.tertia naufragium. q̈rta egritudo. Pōt tñ egritudo hic large accipi ꝓ infirmitate nature. q̃ facile dissolui pōt ita ꝙ nescius diē neqꝫ horã. ⁊ ob hanc causam singulis diebus ⁊ horis fit baptismus non solennis.v.di. baptizari:solennitas tñ bãptismi saltē in paucis ad p̄missos duos dies propter similitudinē ⁊ memoriã reseruat̃. Greci vero baptismũ celebrare solent in epiphania ꝓ eo ꝙ tc̃ fuit dñs baptizatus.prout sub ipso dicto festo dictũ est. Celebrari etiã dꝫ baptismus solēnis hora nona:vt dicetur sub sabbato penthecostes. Sciendũ autē est ꝙ baptizandus cũ p̊mo ad ecclesiã venit.priusq̈ꝫ ĩmergat̃ interrogatur vtrũ abrenunciet dyabolo ⁊c̃. qȯ potiꝰ vsu q̈ꝫ ꝑ aliqꝫ scripturã introductũ est secũduꝫ Aug.xi.di.ecclesiasticaꝝ. ⁊ ecclesia rñdet abrenuncio. Et iteꝝ vtrũ credat in patrē ⁊ filiuꝫ et spm sanctũ.⁊ ipsa rñdet. Credo. In his autem diebus de vita ⁊ fide instruitur. De vita cum docet̃ abrenunciare dyabolo ⁊ omnibꝰ pompis siue operibus eius.De fide cũ docet̃ credere in trinitatē.⁊ propter hoc due fiunt consequenter vnctiones.s.in scapulis ⁊ in pectore. Ideo autē fit huiusmōi interrogatio ⁊ respōsio.vt vacua domus a prisco habitatore deserta.fide ornetur.⁊ dei habitatio p̄pet̃.August. e.di.i. dicit ꝙ etiã hec fiant iuxta saluatoris imperiũ.q̇ ad patrē in celũ ascensurus discipulis suis.i.apostolis dixit.Eũtes docete omnes gētes baptizantes eos in noīe patris ⁊ filij ⁊ sps sancti. Interrogat̃ etiã si credit ĩ sanctã ecclesiã remissionē peccatoꝝ ⁊ carnis resurrectionē. Non tñ scd̃m ipsum Aug.eodē mõ interrogamus.vt qũo in deũ credimus .sic ⁊ ĩ sanctã ecclesiã catholicã credamus. sed ꝓpterea sancta ⁊ catholica est:qꝛ recte creditur in deum. Non ergo diximus vt in ecclesiã q̇ ĩ deũ crederitis.sꝫ vt ĩ ecclesia sancta ⁊ catholica cōuersantes in deũ credentis:credetis etiã resurrectionē carnis q̃ futura est. Innuit ergo Augustinus ex p̄missis verbis ꝙ p̄positio in repetitur dũ dicitur ĩ sanctã ecclesiã ⁊ sensus mutat̃.d̃ quo dictũ est sub q̈rta pte sub ti. de simbolo. Planioꝛ tñ intellectus est vt p̄positio ipsa p̄termittat̃ nec repetat̃:vt sit sensus. Credo ecclesiã sanctã catholicã.i.fidē catholicã tenētē esse sanctã.i.iustã ⁊ bonã. Uel ecclesiã sanctã.i.sanctificatã ⁊ firmatã ⁊ semꝑ ꝑseueraturã.ita ꝙ nũq̈ꝫ deficiet.Uel credo sanctã ⁊ catholicã ecclesiã esse vnã ⁊ in vnitate consistere. Patrinus autē pro baptizando interrogat̃ vt iã dicet̃. Post interrogationē ⁊ rñsionē sacerdos ter in faciē baptizãdi exsufflat ad notandũ ꝙ seua potestas.i.malignus spus ab eo exsufflat̃.i.exsufflãdo expellit̃.seu ĩ ꝓxīo expellēdo significat̃:vt ꝑ piũ sac̃dotis misteriũ spũi scõ cedat fugiēs sps malignꝰ. Hic ãt ait Aug. e.di.sicut nosti.ergo ꝑuuli exsufflant̃ ⁊ exorcizant̃.i.increpant̃ seu adiurant̃. vt expellat̃ ab eis dyaboli potestas inimica.q̃ decipit hominē vt possideat hoīes. Hec autē exsufflatio siue exorcizatio.⁊ si non prosit aliq̇d ad vitã q̇a adhuc in eis mors manet:prodest tñ vt inimicus minꝰ ei nocer̃ possit. Adest enĩ sps ñ solũ verbis q̃ dñr in noīe suo.veꝝ etiã significatōibus q̃ fiunt in honore suo. Et est notanduꝫ ꝙ exorcismus grece latine dr̃ adiuratio vt est illud.Exi ab eo ĩmunde sps. Cathecismus aũt ⁊ exorcismus neophitoꝝ sunt. p̄cedunt enim baptismũ.⁊ magis debēt dici sacr̃alia q̈ꝫ sacr̃a i.ad sacr̃m pertinentia vel p̄ludia noui baptismi.sine eis tñ pōt esse baptismus. Cathecismꝰ vero grece.latine dr̃ instructio:inde cathecizare.i.instruere in simbolo ⁊ fidei rudimētis. Inde etiã dr̃ cathecuminus grece qȯ est latīe audiens vel instructus : qꝛ adhuc doctrinã fidei audit.nondũ tñ baptizatus est lꝫ sit in fide instructus. Qui ⁊ cōpetens vocat̃.e.di.symbolũ xxxiiij.di.audire palea est:qꝛ post fidei instructionē ⁊ post acceptã penitentiã cōpetit gratie xp̄i recipiendũ. Neophitus vero grece: latine nouellus ⁊ rudis vel nuꝑ renatus interp̄tat̃.

Hoc quoqꝫ sciendũ est ꝙ sicut sunt septem dona sps sancti. ita etiã sunt septē dona baptismi.xxx.q.i.c.i. Primũ est salis collatio. Dat enĩ scd̃m Rabanũ de con.di.iiij.ex hic ⁊.c.se. ⁊ Bedã sal bñdictũ in os baptizandi : vt ꝑ sal typycũ.i.figuratiuũ sapīe sale conditus iniq̇tatis fetore careat.i.carere significet̃.ne a vermibꝰ peccatoꝝ vltra putrefiat. sed magis illesus seruetur ad maiorē gr̃am ꝑcipiendã. Sal quoqꝫ significat prima fidei documenta sine quorũ condimento insulsus est oīs hõ.De quo et de sale dictũ est in p̊ma pte sub ti.de con.altaris ⁊ ecclesie. Scd̃m est auriũ ⁊ nariũ cũ sputo linicio.qȯ fit p̄io exēplo xp̄i q̇ lutũ cũ sputo faciens mutũ ⁊ surdũ sanauit.⁊ oculos ceci nati liniuit.⁊ expuens linguã eius tetigit et digitos in eius auribꝰ ĩponēs .dixit.effeta qȯ est aperire.xxiiij.q.iij.§.his ita. Scd̃o s̄m Rabanũ.e.di.ante baptismũ ⁊.c.postea tangunt ⁊.c.i.⁊.c.ꝓpter.hoc sacr̃m iō agitur:vt per saliuã typycã.i.figuratiuã sapiētie dei ⁊ per sacerdotis tactum sapientia ⁊ virtus diuina salutē eiusdem cathecumini operetur.vt aperiantur ei nares ad capiendum odorem noticie dei.vt aperiantur ei aures ad audiendum mandata dei. vt aperiantur illi sensus in intimo corde:ad respondendum sacerdoti de articulis fidei interroganti. Digiti ergo qui in aures mittuntur sunt verba siue dona spiritus sancti.

Tertio ꝑ hoc ꝙ aures saliua tanguntur signi
ficatur ⁊ petitur ꝙ doctrina que de ore altis-
simi fluxit per aures eius intret. eiqꝫ suaue re-
doleat: saliua nempe xp̄i.i. dulcedo verboꝝ ex
ore eius defluētiū. ⁊ ipsa xp̄i diuinitas nos sa
nat. Quarto etiā nares tanguntur: vt diuinaꝫ
suscipiāt virtutē. per quā bonū a malo discer-
nant. odorē ⁊ sanā doctrinā separe valeant a
fetore heretice prauitatis. Uñ in ecclesiastico
dicitur. nasus tuus sicut turris lybani q̄ respi-
cit contra damascū. Quinto ad notandum ꝙ
q̄ꝫdiu sputū naribus trahet ī fidei p̄cepta ma-
nere debet: ⁊ vt aures verbis euangelicis pate
ant ⁊ varias ⁊ inutiles fabulas a se repellant.
Sexto secundū Ambros.e.di. propter. propt̄
gloriā siue dignitatē muneris ⁊ operis nō tā-
gitur os cū saliua sed nares: vt bonū odorē ac
cipiant pietatis eterne. Tertiū ⁊ quartū est in
pectore ⁊ īter scapulas cū oleo facta signatio
de quibus dictū est in prima ꝑte sub ti. de cō-
secrationibus. Quintū est baptismi absolutio
e.di. venit. Circa ꝙ notandū ꝙ trina fit īmer
sio seu lotio in baptismo in noīe trinitatis. scꝫ
in noīe patris ⁊ filij ⁊ sp̄s sancti.e.di. postq̄ꝫ ⁊
c. de trina. ⁊.c. se. qꝛ in fide trinitatis fit baptis
mus: in q̄ trina īmersione triduana dn̄i sepul-
tura significatur. fuit enim tribus dieb⁹ ⁊ tri
bus noctibus in corde terre. Trina quoqꝫ fit
īmersio: qꝛ in baptismo a triplici peccato. s. co
gitationis. locutionis. ⁊ opationis mūdamur
⁊ a triplici transgressione legis. s. legis nature.
legis mosayce ⁊ legis euangelice. Non igitur
debet quis tm̄ semel īmergi. pro eo ꝙ xp̄us se
mel mortuus est.e.di. p̄sbyter: debet tm̄ semel
baptizari tm̄: qꝛ tm̄ semel xp̄s mortuus est ⁊ se
pultus ⁊ resurrexit: q̄ tria in baptismo signifi-
cantur. Et licet trina fit īmersio: tm̄ vnū est ba
ptisma ea.di. eodē. Itē qꝛ tm̄ vna est fides ic-
circo vnū dꝫ esse sacramentū eius. Iuxta illud
Una fides vnū baptisma. Immersio etiā fit ī
modū crucis: qꝛ q̄ baptizat̄ mundo crucifigit̄
⁊ cruce xp̄i affigit̄. Tria quoqꝫ ab aq̄ eductio
triduani tp̄is exprimit resurrectionē. Si tamē
q̄s ita eger sit vt non possit ter sine lesione im
mergi: sufficit illū aqua aspergi: vt probat̄ mł-
tipliciter in canone cipriani.e.di. ne quicq̄ꝫ. et
nota.c.di. si quis autē. licet quidā illud intelli-
gant de aque benedicte aspersiōe. sed ⁊ si ma-
gna corporis pars preter caput infunditur. vł
saltē caput: baptizatus quis reputatur ⁊ nō a
liter. licet quidā etiā si super pedē aq̄ ceciderit
reputent baptizatū. Pueris baptizatis no-
men imponitur in baptismo. quod īde est: q̄a
baptismus est vicarius circumcisionis: ī qua
noīa pueris imponunt hebrei. eo ꝙ tp̄e circū-
cisionis abrahe nomen fuerit īmutatū. cū eni
prius dicebat̄ abram. postea vocat⁹ fuit abra-
ham. Sed si baptizato obliuione nomen non
imponitur. vel forte error masculi nomē femi
ne vel econuerso imponitur: tenet quidē bap
tismus nec iterabitur. xxix. q.i.§.i. ff. de cōtra.
emp. inuentionibus. C. de testa. si in nomine:
⁊ nomen in confirmatione frontis denuo im
ponetur: extra de sacra. non ite.c.i. Sextum ē
in vertice.i. ī summitate capitis sup cerebꝝ cū
crismate facta perunctio: de quo in prima par
te sub ti. de consecrationibus dictum est. Se
ptimū est in fronte crismatio. de q̄ infra dice-
tur. Datur autē in quibusdā locis baptizatꝭ
candida vestis in signum sacerdocij. ⁊ quedā
rotunda mixta in signuꝫ corone regni vite: q̄a
ipse est mēbꝝ xp̄i qui est rex ⁊ sacerdos. Om-
nes enī vere xp̄iani reges ⁊ sacerdotes dicun
tur. Unde Petrus apostolus ait. vos estis ge
nus electum regale sacerdotium. reges qꝛ seip
sosq̄ ⁊ alios regunt. sacerdotes: qꝛ seipsos dn̄o
offerunt. Iuxta illud apostoli. Obsecro vos ꝑ
misericordiā dei. vt exhibeatis corpora vestra
⁊c̄. Secundo crismale seu vestis candida: que
super caput baptizati ponitur significat scd̄m
rabanum ea.di. post baptismū. ⁊.c. se. īteriorꝭ
⁊ exterioris hoīs castitatē ⁊ innocentiā ⁊ pu
ritatē xp̄ianā: quā post ablutas veteres macu
las studiose seruare debet. Iuxta illud. Omni
tp̄e vestimenta tua sint candida. Tertio rena-
ti albis induuntur vestibus ad designandum
misterium ecclesie resurgentis. Designat̄ eniꝫ
ꝑ hoc corporuꝫ ⁊ aīaꝝ futura resurrectio glori
osa. ⁊ etiam resurrectio a peccatis atqꝫ angeli
cus nitor. Recte igitur baptizati albis vtūtur
vestib⁹. vt quoꝝ prime natiuitatꝭ faciē vetusti
erroris pannus fuscauit: habitus secunde r̄ge
nerationis p̄ferat glorie indumentum. Unde
vestis ipsa duplex est q̄i in mōꝫ cappe manica
te: qꝛ sancti duplicia. s. beatitudinē ⁊ gloriam
possidebunt. Ipse autē vestes sunt stole. albe.
de quib⁹ dicitur. Et date sunt illis singule sto
le albe. Stole enī baptismū. palme vero triun
phum insinuant. Quarto hec alba vestis. cor-
pus ipse vero albatus aīam significat. In pro
uincia narboñ. hec alba vestis linea ī sua sum
mitate cum filo rubeo supersuit̄. aut alia varie
tate insignitur: quandā quodāmō pretendēs
coronā. Nempe alba vestis innocentie stolaꝫ
que nobis in baptismo redditur significat. ru-
bea fimbria q̄ supsuitur xp̄i passionē: per quaꝫ
baptismi sacramentum impletur designat. Co
ronā pretendit in signum corone regni vt pre
missum est. Rursus ideo crismale candiduꝫ
filo rubeo insignitum baptizatis datur vt sint
solliciti suar̄ candorē virtutū quā ī baptismo
ꝑ passionē dn̄i rubricatuꝫ r̄ceperunt. Iux̄ illd̄

Quare rubꝝ est vestimentum tuũ. Vñ in apo.
Beatus qui custodit vestimenta sua ne nud⁹
ambulet. Sane albati seu neophiti huiusmo
di albã vestẽ ꝑ septẽ dies portant: qꝛ hoc tp̃e
qꝺ septẽ dieb⁹ agit̃ innocẽtiã ꝑ bona opa ex-
ercere oꝫ. iuxta illud qꝺ ait salamon. Omni tẽ-
pore vestimenta tua candida sint ⁊ oleũ de ca
pite tuo non deficiat. In octaua vero die illaꝫ
deponunt. qꝛ ĩ octaua etate quã dies octaua
significat ab oĩ ope vite p̃ntis cessabim⁹. Tũc
enĩ adueniẽte veritate oĩs figura cessabit que
per candidã vestẽ innuit̃. nã tunc erim⁹ vtro-
qꝫ hoĩe. i. aĩa ⁊ corpore gloriosi. Rursus hec ve
stis candida corpus significat qꝺ omĩ tp̃e vite
nostre: qꝺ ꝑ septenariũ agitur: mundũ seruare
conuenit. in fine vero vite nostre illud deponi
mus aliud gloriosum sumpturi. qꝺ erit in octa
ua etate. Merito ergo illã septẽ diebus serua-
mus ⁊ in octaua deponimus. Vñ salomõ. da
ꝑtẽ septenã ⁊ octauã. Seruat̃ quoqꝫ hec alba
vestis de sabbato in sabbatũ. qñ in sabbato sã
cto vel penthecosten baptizati sunt. ad notan
dũ ꝙ si mũdiciã corporis seruauerim⁹ de sab-
bato pectoris transituri sumus depositis cor-
poribus ad sabbatũ eternitatis. Et exuit̃ ĩ alio
sabbato. ad notandũ ꝙ aĩa illius de corpor̃ ex
iens sabbatũ. i. requiẽ ĩueniet: si eius vestis fu-
erit alba. Pari quoqꝫ ratione confirmati siue
in fronte crismati vsqꝫ ad septimã diẽ lauari ñ
debent. Cũ enĩ ecclesia tanto tp̃e celebret ad-
uentũ sp̃s sancti suꝑ apl'os: merito vnusquisqꝫ
sp̃m sanctũ accipiens tanto tp̃e celebrare de-
bet illius aduentũ in se singulos dies ꝓ singu
lis donis celebrando. Hec autẽ vestis vni im-
posita alteri p̃ot imponi si necesse fuerit. prout
iã de panno quo caput confirmati alligat̃ di-
cet̃: q̃uis melius sit nouã habere. In q̃bus-
dã etiã locis baptizatis dant̃ calciamenta que
sunt dñice mortis insignia: vt exemplo eius q̃
ꝓ nobis passus ⁊ mortuus est. carnẽ suã vici-
is ⁊ concupiscentijs mortificet baptizatsu.

Datur quoqꝫ candela illuminata in manu
baptizati. vt cũ dñs ad nuptias venerit sit sem
per paratus ei in aula celesti occurrere cũ luia
rijs virtutũ ⁊ bonoꝝ opeꝝ. De cereis etiã neo-
phitoꝝ supra dictũ est. Sane legit̃ in canõe
Gregorij. e. di. neqꝫ absit ꝙ iudeis baptizandis
q̃draginta dieꝝ abstinentia indicenda est. ⁊ si
postq̃ baptizati sunt apostatauerint cogendi
sunt fidẽ seruare. ⁊ filij quos circũciderunt ab
eoꝝ consorcio separent̃. serui vero eoꝝ circũci
si ab eis ꝓ iniuria corporis sui libertati tradan
tur. e. di. plerisqꝫ. ⁊ extra de bapti. maiores. Et ĩ
concilio agatheñ. e. di. iudei. statutum est ꝙ iu
dei baptizandi qui de facili ad vomitũ redeũt.
nouẽ menses sint prius inter cathecuminos.

Eger quoqꝫ sicut ait ciprianus. e. di. nec q̃c-
q̃ baptizari p̃ot. mortuus vero nõ. nec eucha-
ristia sibi dari sicut legitur in burcardo li. iiij. c
cauendũ est. ⁊ in li. v. c. idẽ placuit. sed sicut in
eodẽ li. iiij. c. subito legit̃. subito obmutescens
sic. si tñ voluntatis preterite testimoniũ verbis
hꝫ. aut p̃ntis annuit ĩ suo nutu. xxv. q. vij. is q̃.
Pregnans vero mulier si baptizetur non intel
ligit̃. Scd̃m ysodoꝝ. e. di. q̃ in maternis ⁊. c. ba
ptisata. partus baptizatus in vẽtre: qꝛ q̃ adhuc
natus s̃m adã nõ est s̃m xp̃m regenerari non
p̃ot: nec dici regeneratio in eo p̃ot in quo ge-
neratio non p̃cessit. baptizandus ergo est q̃ ex
baptizato nascitur. Tenẽdũ quoqꝫ est ꝙ di
scipuli ⁊ apl'i baptizati fuerint. e. di. qñ. ⁊. c. se.
⁊ no. in. c. aliud q̃ etiã alios baptizabant. ꝓut
dr̃ sub penthecostes qꝺ de Joãne specialiter
Hieronimus de peni. di. ij. si enĩ in p̃ncipio at
testat̃: ⁊ Augustinus de paulo de con. di. iiij. si
eos. Itẽ statutũ est in concilio carthaginẽ.
e. di. mulier. ꝙ mulier q̃uis docta baptizari nõ
p̃sumat nisi necessitate vrgente. Rursus in
concilio lugdi. e. di. si q̃s de alio statutuꝫ est vt
q̃ p̃terq̃ in mortis necessitate cũ veteri crisma
te baptizauerit deponat̃. In cõcilio ylerdẽ.
de con. di. iiij. oĩs p̃sbyter. statutũ est vt oĩs p̃s
byter q̃ fontẽ lapideũ habere nõ p̃ot. vas con-
ueniẽs ad hoc solũ officiũ habeat qꝺ extra ec
clesiã nõ deportet̃. Debet igr̃ fons esse lapide
us. nã ⁊ de silice aq̃ in baptismi p̃sagiũ emana
uit. Sed ⁊ xp̃s q̃ est fons viuus est lapis angu
laris ⁊ petra. Hoc quoqꝫ notãdũ est ꝙ per
circũcisionẽ delebat̃ olim peccatũ originale. ⁊
nũc ꝑ baptismũ. e. di. ex quo extra eo. maiores
ꝓut sub ti. de circũcisiõe dictũ est. Iꝺ autẽ ori
ginale peccatũ oĩbus nocet: qꝛ qñ adã pecca-
uit nõdũ aliq̃s ex eo fuerat materialiter ꝓseia
tus. e. di. q̃ris. ⁊. xxxiiij. q. iij. §. i. ipsum autẽ ori-
ginale peccatũ in ipsa aĩe infusiõe contrahit̃:
qꝛ tunc tres p̃ncipales vires aĩe debilitantur.
hoc nota. e. di. nõ ex quo in p̃ncipio. Sed cuꝫ
originale peccatũ contrahit̃ solũ ex carnis cor
ruptõe qr̃ ĩputat̃ aĩe. Rñdeo qꝛ aĩa ꝯdelectat̃
carni. vel melius vt ibidẽ q̃dã digna retributõ
notet̃. Aĩa enĩ p̃mi hoĩs prius peccando car-
nẽ ipsam corrupit. vñ mõ corruptio carnis ani
mas corrũpit. hoc nota. e. di. s. si nõ sanctifica-
tus. Circa baptismi formã notandũ est ꝙ si
cut ait Alexander papa terti⁹ extra de bap. c. i.
si q̃s pueꝝ ter in aq̃ ĩmerserit in noĩe p̃ris ⁊ fi
lij ⁊ sp̃s sancti amẽ: ⁊ non dixerit ego baptizo
te in noĩe p̃ris ⁊ filij ⁊ sp̃s sancti ñ ẽ puer bap
tizat⁹. Sꝫ ⁊ si ĩmerserit ter pueꝝ nihil dicẽs ba
ptizat⁹ ñ ẽ. Veꝝ tp̃e apl'oꝝ baptizando nil aliꝺ
dicebat̃ nisi baptizo te ĩ noĩe trinitatis de cõ.
di. iij. ĩ synodo. ⁊ ita explicite dicebant. vel etiã

ĩplicite vtpote. Jn noĩe dñi nr̃i ihesu xp̃i. ⁊ ba-
ptizabant in stagnis ⁊ fluibꝰ. Sꝫ beatus Cle-
mens scõs a beato Petro ex ipsiꝰ doctrĩa vn-
ctionẽ olei crismatis addidit postea Leo papa
Damasus ⁊ Ambro. exorcismos ⁊ bñdictiões
⁊ ceteras solennitates adiecerũt. Baptismi
autẽ forma nõ viciat̃ si q̃d in ea supflue põit̃.
hoc no. e. di. si nõ sanctificat̃: vt si dicat̃ bapti
zo te in noĩe pr̃is ⁊ filij ⁊ sp̃s sancti ⁊ dyaboli.
vel arma virũq; cano. vel si q̃d ꝑmittit̃ forme:
vt si dicat̃ arma virũq; cano ⁊ ego baptizo te
⁊c̃. Si vero aliq̃d ĩterponat̃: vt si dicat̃ ego ba
ptizo te ⁊ deꝰ est in noĩe pr̃is ⁊ filij ⁊c̃. dicũt q̇
dã ñ eẽ baptizatũ. alij vero cõtra dicunt. si aũt
verboꝝ ordo forme mutet̃: vt si dicit. baptizo
te in noĩe filij ⁊ pr̃is ⁊c̃. dicũt nõ eẽ baptizatũ
q2 ordo verboꝝ de forma ẽ. Si vero mora na-
turalis ⁊ cõpẽdiosa interponat̃: puta respirã-
do: tussiendo: vel screãdo nõ obest. Ceterũ
forma ipsa ꝓnũciari põt literalit̃. vulgarit̃. gre-
ce. latine. ⁊ armenice. h̃ legit̃ ⁊ no. e. di. mulie-
ri ⁊. c. se. Jdẽ enĩ sit̃ effectꝰ lꝫ voces nõ eedẽ s̃ꝫ
Aristotilẽ. Vñ grecꝰ huc veniens baptizat in
lingua greca ⁊ ecõuerso: q2 apl̃i loq̃bant̃ vari-
is linguis. Hinc est ꝙ si q̇s dicit. baptizo te in
noĩe genitoris ⁊ nati siue geniti ⁊ sancti flam
mis baptizatꝰ est. Bñ enĩ fit baptismꝰ sub noĩ
bꝰ synonimis. Sꝫ si dicat̃ mergo te ĩ noĩe pr̃is
⁊c̃. nõ est baptismꝰ: q2 illud verbũ mergo nõ ẽ
synonimũ cũ illo verbo baptizo. Nõ fit etiam
baptismꝰ si dicat̃ baptizo te in noĩe triũ ꝑsõa-
rũ. vel in noĩe trinitatis. vel ĩ noĩe xp̃i. vel si ba
ptizauerit in tribꝰ ꝑ̇ncipijs: aut in tribꝰ filijs: ĩ
tribꝰ ꝑaclytis. vel si omittat̃ aliq̃ de tribꝰ ꝑso-
nis: puta sp̃s sancti vel filij vel pr̃is. vel ẽt si di-
ceret̃ in noĩe pr̃nitatis ⁊ filiatõis ⁊c̃. nõ esset
baptismꝰ. Jtẽ si omitteret̃ hoc ꝓnomen ego
dicendo baptizo ⁊c̃. tꝫ q̃d est: q2 ꝓnomen illud
subintelligit̃ vñ nõ deest. Sꝫ etiã s̃m Zachari
am papã. e. di. retulerunt: si sacerdos simplici-
tate ductꝰ nõ intendẽs errorẽ introducere di
xerit. batizo te in noĩe pr̃ia ⁊ filia ⁊ sp̃s sancta
baptismꝰ nõ viciat̃. Si vero dubitat̃ d̃ aliquo
vtrũ sit baptizatꝰ vel nõ. statuit Allexãder pa-
pa tertiꝰ extra de baptismo. c. i. ꝙ baptizet̃ sub
hac forma. Si es baptizatꝰ nõ te baptizo: sꝫ si
nõdũ baptizatꝰ es. ego baptizo te in noĩe pr̃is
⁊ filij ⁊ sp̃s sancti amẽ. Adhuc si infans ñ põt
nasci sꝫ solũ caput illud baptizet̃ ꝑ̇usq; moriat̃
ff. de reli. ⁊ sump. fune. l. cũ in diuersis. Sed si
mr̃ in ꝑtu moriat̃ incidat̃ ⁊ infans viuꝰ de vẽ
tre extrahat̃ ⁊ baptizet̃. Circa patrinos qui
ĩ baptismo ⁊ cõfirmatõe necessarij sunt. dicen
dũ est ꝙ vbi infans fari vel credere nescit pr̃i-
nꝰ interrogat̃ ⁊ rñdet ꝓ eo ⁊ in eiꝰ fide ⁊ pro
fessiõe baptizandus saluat̃. Qd̃ ẽt s̃m ysidorũ
e. di. ꝑuuli. ⁊. c. se. in egroto muto ⁊ surdo bap-
tizandis cõtigit. Nã ẽt legimꝰ cyrophenissam
mulierẽ venisse ad Jhesũ ⁊ rogasse ꝓ filia spi
ritũ ĩmundũ habẽte: ⁊ illã ad ꝑ̃ces mr̃is salua-
tã fuisse. Aug. quoq;. e. di. nihil ⁊. c. se. asserit ꝙ
rñsio ipsiꝰ pr̃ini ad celebritatẽ. i. solẽnitatẽ ꝑti-
net sacri. q̃i diceret nõ ad necessitatẽ. Paruu-
lũ enĩ nõ fides illa q̃i credentiũ voluntate cõsi
stit. sꝫ fidei sacr̃m fidelẽ facit. Vñ fidelis voca-
tur nõ rẽ ipsaꝫ mẽte abnuẽdo. i. ꝓfitẽdo: sꝫ ip̃i
us rei sacr̃m recipiẽdo. Sicut ergo ꝑuuli alie-
no errore dãpnati fuerãt. sic ex aliena ꝓfessio
ne saluari posse necesse est. e. di. illud. ⁊. c. se. et
c. q̃re. ⁊ cũ illi ad intelligibilẽ etatẽ ꝑuenerint
debent pr̃ini insinuare illis ꝓfessionẽ quã pro
eis fecerũt. Porro sacerdos baptizãs ⁊ ep̃s
cõfirmãs. se illis obligant ꝙ de eis curã sp̃aleꝫ
gerãt: q2 enĩ ipse nõ oĩbꝰ põt curã sp̃alẽ ĩpẽdẽ
re. iccirco pr̃ino cõmittit q̇ se ꝓ illo fideiusso-
rẽ cõstituit ꝙ renatũ docebit or̃onẽ dñicã et
symbolũ fidei q̃ꝫ q̃libet xp̃ianus adultus scire
tenet̃. vel ĩ signa latina vel materna. ⁊ si pr̃inꝰ
filiolũ docet̃ neglexerit grauissime peccat. Jtẽ
iuxta auctoritatẽ Leonis pape. e. di. ⁊ plures.
vnꝰ tñ dꝫ eẽ in baptismo ⁊ vnꝰ in cõfirmatio
ne pr̃inꝰ siue vir siue mulier: ⁊ h̃ ꝑꝑ ꝑicula q̃ ꝯ
sueuerũt cõtingere in cõiũctõibꝰ mr̃imoniali-
bꝰ. Jn q̃busdã tñ ecclesijs ꝯ̃ria cõsuetudine h̃
derogatũ eẽ vr̃. ⁊ h̃ iõ: q̃m si veniat in dubiũ
de aliquo vtꝝ sit baptizatꝰ vel nõ q̃ñ plures sĩt
pr̃ini ⁊ testes baptismi tãto fortiꝰ dubiũ exclu
det̃ ⁊ tãto plures ad instruendũ filiolũ se con
stituũt debitores. Jtẽ s̃m canonẽ. e. di. ĩ cathe
cismo: ĩ cathecismo ⁊ in baptismo ⁊ in confir
matõe vnus ⁊ idẽ patrinꝰ sufficere põt vbi ne
cessitas cogit alias singulos singuli suscipiant
Veꝝ baptismatis seu cõfirmatis pr̃inoꝝ ꝑfidi
a cui nõ cõsentiũt nõ obest. Cũ igit̃ pr̃inus
filiolũ instruere teneat̃. ⁊ in fide ipsiꝰ baptizan
dus saluet̃. nullus dꝫ pr̃inus effici nisi sciat do
minicã or̃onẽ ⁊ symbolũ. e. di. nõ lꝫ. ⁊. c. se. in q̇
bꝰ ipse tenet̃ filiolũ suũ instruere cũ sit fideiuſ
sor fidei illius. ⁊ eũ dꝫ custodire ꝓ posse ne a fi
de ⁊ iusticia ꝯ̃uiet. castitatẽ custodiat. iusticiã
diligat. ⁊ tenet caritatẽ: vtpote responsurus in
die iudicij de oĩ excessu illius Sunt autẽ q̈-
tuor genera ꝑsonaꝝ q̃s ecclesia nõ suscipit ĩ pa
trinos. Primũ genus est monachꝰ: abbas: ab-
batissa: monialis ⁊ huiusmõi. Scõm genꝰ sũt
infideles. Tertiũ illi q̇ nõdũ sunt confirmati. e.
di. in baptismo. q̇ alios nõ possunt tenere ĩ ba
ptismo vel in confirmatõe. nõ enĩ vere debẽt
vocari fideles. vnde nec veri testes esse possũt
ij. q. vij. nõ põt ⁊. c. se. Quartum genus est vir ⁊
vxor simul. xxx. q. iiij. qd̃ videtur nisi prius ãbo
votũ emiserint castitatis. si ambo eundẽ pueꝝ

de fonte leuarent spuales pres eiusdē fierent. Uñ vlteri⁹ carnaliter cōmisceri nō debēt: nec etiā vt aiunt qdā aliqs de sacro fonte leuař dʒ aliquos ꝯ sua cōsanguitate. pfti filiū ꝓprium vel filiā vel vxoris. vel ecōuerso extra de cog. spi. c. ij. ꝛ c. iiij. qꝛ caritatis dilectio ꝑ baptismū ꝓpagari dʒ. Baptismi solēnitate cōpleta iť ad fontes cū triplici letania. ꝛ iñ qꝛ añ baptismū ꝛ p⁹ letanie circa baptisteriū pagunť ꝓ eo ꝙ in apoc. legiť. iris erat in circuitu sedis. Iris vt ait Beda q̄ fit sole irradiante nubes. ꝛ q p⁹ diluuiū fuit ꝓpitiatōis inditiū: significat inter cessiōes scōꝝ. sedes ecclesia significat. nubes sē viri sci. iuxta illud ysa. Qui sunt hi q̄ vt nubes volant q̄ añ aduentū xp̄i ꝛ p⁹ deuotissime pro ecclesia orauerunt ꝛ orant. Fit autē hic letāia circa fontes vʒ ad scē Joannes baptista. ora ꝓ nobis: eo ꝙ ipse prim⁹ inuenit vel docuit baptisma. Deiñ similiter cū trina letania rediť vsqʒ ad oēs sci orate ꝓ nobis: ad ostendendū ꝙ ipi orant ꝓ filio baptizato q̄ mortuus fuerat ꝛ reuixit. pierat ꝛ inuent⁹ est vt in vera fide trinitatis pcipiet sacro baptismi. vel vt deū quē cōfessus est diligat toto corde: tota mēte: ꝛ totis virib⁹. Sane aguntur in qbusdā ecclesijs septene letanie añ baptismū: qꝛ oram⁹ scōs intercedere ꝓ nobis ut sps sanct⁹ cui⁹ gra septiformis ē ueiat sr aqꝫ baptismi. In alijs aguť qne dum catheccumi baptizanť ut de⁹ custodiř diguet qnqꝫ sensus corpoꝝ eoꝝ: ne ꝑ eos illecebris secularib⁹ incitati purificationē in baptismo acceptā amittant. Trine etiā qñqꝫ p⁹ baptismū aguntur: vt credulitatē trinitatis in q̄ baptizati sunt ꝛ quā ꝓfessi sr: toto corde: tota mēte: totisqꝫ uirib⁹ diligant. Quidā ēt cantant letaniā in eundo ad fontes pp spē. ꝛ iñ redeūdo pp rē: ꝛ ad notandū ꝙ sci orant ꝓ baptizandis ut sacr̄m uera fide pcipiant. ꝛ ꝓ baptizatis ut in sacr̄m uere fidei ꝓcepto cōfirmeť. In fine letanie fiunt iuxta apl̄m petitiōes: ut ꝓpici⁹ esto. pce nobis dñe. ꝛ obsecratiōes: ut ꝑ natiuitatē tuā libera nos dñe. ꝛpostulatōes ut peccatores te rogam⁹ audi nos. Quid significet cant⁹ p⁹ baptismuʒ. dictū est supra ubi ꝯ cāticis agiť. Ceteꝝ in qbusdā ecclesijs in lectionib⁹ ꝛ letanijs senes pcedunt ꝛ iuuenes sub sequunť. uel qꝛ senex fuus. s. eleazar adduxit rebeccā ut ysaac iuuenis apphenderet eā. uel qꝛ in baptismo iuuenescit ecclesia ꝛ renouať: ut aqla iuuent⁹ nr̄a. Rursus in qbusdā ecclesijs diuʒ. xij. lectōes leguntur letanie dñr. ꝛ eaꝝ duodenari⁹ numer⁹ ꝑ tres qternarios clericoꝝ impleť qb⁹ orať ut in baptizandis doctria capiat apostoloꝝ fide trinitatis ꝛ quatuor uirtutib⁹ pdictoꝝ.

De confirmatione. Rica.

Sexto loco de cōfirmatiōe dicam⁹. Siqdē p⁹ babtismū sequiť spuale signaculū. s. cōfirmatio quo ꝑfectio fiat qñ ad inuocationē epi sps sanct⁹ infundiť. ea di. accepisti. Baptizat⁹ autē cōfirmari nō pōt nisi demū p⁹. vij. dies p⁹ baptismū. pp. vij. dōa sps sci q̄ recipiť in baptismo. Nam ꝓ singulis donis decē dies singulos celebrare. Alij dicūt ꝙ statī p⁹ baptismū est cōfirmatio inchoāda: pp rōnē scriptā sub qnta feria cene dñi vbi agiť de olei cōsecratōe. Nā ꝛ Cle. papa pmus statuit vt baptizat⁹ qꝫ citi⁹ fieri possit confirmeť: qꝛ nō est pfect⁹ xp̄ian⁹ q̄ hoc nō necessitate sʒ in curia aut voluntate omittit. Hec frontis crismatio cōfirmatio dr̄: qꝛ ꝑ eā sps sāct⁹ dať ad augmētū ꝛ robur extra de sac. vnc. c. i. Uñ cū ceteras vnctōnes simplex sacerdos valeat exhibere. hāc nō nisi sūm⁹ sacerdos. i. episcop⁹ dʒ cōferre: qꝛ ꝯ solis apl̄is legiť quoꝝ vicarij sunt epi ꝙ ꝑ man⁹ īpositionē spm scm̄ dabāt. Queadmoꝫ actuū aploꝝ lectio manifestat. Cū audissent inqt apl̄i q̄ erāt hierosolimis qꝛ recepissent samaria verbā dei miserť ad eos Petꝝ ꝛ Joannē q̄ cū venissent orauerť ꝓ ipis vt acciperēt spm scm̄: nōdū eī i queqꝫ illoꝝ venerat: sʒ baptizati tm̄ erāt ī noīe dñi Jesu. Tūc īponebāt man⁹ sup illos ꝛ accipiebāt spm scʒ: c⁹ aduēt⁹ ꝑ misteriū vnctōis designať: qꝛ colūba i q̄ sps sanct⁹ sup xp̄m i baptismo descēdit ad vespeꝝ i cathaclismo reuertēs ramū rettulit oliue virētis c⁹ vtiqꝫ sacr̄m dauid ꝓpheta ꝓnoscēs exhilarādā faciē ī oleo pdicauit. Arnaldiste tñ pfidi heretici dicētes manuū īpositionē siue cōsolamētū fieri posse a quolʒ hoīe bono. obiiciūt ad lʒ qd pmissū ē de eo qd legiť ī actib⁹ aploꝝ ꝙ ananias saulo ꝛ symeō ꝛ luci⁹ syreñ. ꝛ manaē barnabe ꝛ saulo man⁹ īposuerunt: q̄ tñ nec apl̄i nec epi fuisse legunť. Et ex eo ꝙ pdiciť miserť ad eos petꝝ ꝛ ioannē. appet ꝙ epi debēt illuc ire vbi sunt qb⁹ sit necesse man⁹ īponi: cūqꝫ illuc venerint orent ꝓ eis dicētes. Emitte in eis septiformē spʒ. s. ꝛ c. Nō enī discipuli dabāt spm scm̄: sed orabāt vt veiret in eos qb⁹ man⁹ īponebāt. Hoc ergo agit epālis cōfirmatio baptizato qd tutor pupillo. Quid enī ꝓdest amplā hereditatē filio ꝛlinqre nisi ipse vel lex aut pses illi ꝓuideat de tutore: paclyt⁹ qdē ē ei⁹ ꝯsolator ī xp̄o custos ꝛ tutor q̄ suadente dyabolo posset sicut ꝛ pupillus suam pdere facultatē. i. baptismi vtilitatē si tunc nō haberet tutorē. In cōfirmatōe ergo totius xp̄iane religiōis ministerij plenitudo cōpletur. iu baptismo naqꝫ ꝑ spm scm̄ dať remissio peccatoꝝ. Hic autē ipse sps inuitať vt veniat

⁊ in domū ipsã quã scificauit descendere ⁊ ha
bitare dignet᷑. ⁊ ad epi inuocationẽ infundit᷑.
e. di. accepisti. Unñ vrban⁹ papa inq̄t ꝑ manus
ep̄alis ipositõez sp̄s sãct⁹ dat᷑. ex quo coꝛ fide-
le ad prudentiã ⁊ cõstantiã dilatat᷑ vt q̄s ple-
n⁹ sit xp̄ian⁹. Bis ergo iungit᷑ crismate ba-
ptizat⁹. s. in vertice ⁊ in frõte. nã ⁊ ipsis aposto
lis bis fuit dat⁹ sp̄s sanct⁹. Pr̄io i terra qñ xp̄s
exsnfflauit in eos dicẽs. Accipite sp̄m scm̄. Se
cundo a celo in die pẽthe. sꝫ ⁊ ipsi ap̄li recepe-
runt sp̄m scm̄ in baptismo. Nõ eni credenduꝫ
est ipsos nõ fuisse baptizatos q̄ alios baptiza-
bãt vt p̄missum est. Hec ergo duplex baptiza-
toꝝ vnctio significat ꝙ sp̄s sanct⁹ dat⁹ ẽ apo-
stolis semel in terra ad dilectionẽ ꝓximi. ⁊ se-
mel de celo ad dilectionẽ dei. Unñ ad notãduꝫ
pulchritudinẽ donoꝝ sp̄s sci q̄ in cõfirmatiõe
cõferunt᷑ dr̄. Emitte in eū sp̄m sapie ⁊ intellec
tus ⁊c̄. He st᷑ vestes q̄b⁹ induunt᷑ filij regis. de
q̄b⁹ dcm̄ ẽ. Dedit eis p̄tãtẽ filios dei fieri his q̄
credunt in noīe ei⁹: ⁊ de q̄b⁹ dicit ap̄ls. Quot
quot baptizati estis xp̄m induistis. Nõ eni hꝫ
xp̄m ꝓ indumẽto q̄ donis sp̄s sci. q̄b⁹ xp̄s ab
ipsa cõceptõe oꝛnat⁹ fuit nõ est oꝛnat⁹. Dif
fert autẽ hec vnctio q̄ fit in frõte ꝑ ep̄m ab illa
q̄ fit in cerebro siue in vertice ꝑ sacerdotẽ. Pri
mo qꝛ s̄m rabanū de cõ. di. v. nouissime in illa
signat᷑ sup̄ baptizatū sp̄s sci descẽsio ad habita
tionẽ deo cõsecrandã. in hac vero signat᷑ ut e-
iusdẽ sp̄us sci septiformis gr̄a cū oi plenitudīe
scitatis: scīe: ⁊ uirtutis uenire in hoīe d̄claret᷑.
Scd̄o differunt: qꝛ ꝑ illã q̄ fit i uertice aīa xp̄o
desponsat᷑. ꝑ istã uero ditat᷑ ⁊ dotat᷑. Itẽ ꝑ illã
oñdunt᷑ vulnera esse sanata. ꝑ hãc plenitudo
gr̄aꝝ cõfert᷑ qd̄ ex uerbis utriusqꝫ unctõis põt
ꝑpendi. In collatõe ei illi⁹ unctõis dicit sacer-
dos. De⁹ oīpotens pr̄ dn̄i nr̄i ihesu xp̄i q̄ te re-
generauit ex aq̄ ⁊ sp̄u scõ. q̄qꝫ tibi dedit remis-
sionẽ oīū peccatoꝝ: ipse te liat crismate salut] i
uitam eternã. His uerbis q̄ ẽ salutatio in uitaꝫ
eternã. ꝑ hãc unctionẽ obtineri oñdit᷑. sꝫ hec v̄
ba transcendit ep̄s in unctõe cõfirmatõis di-
cẽs. Emitte in eū septiformẽ sp̄ꝫ. s. tuū ꝑaclytuꝫ
de celis sp̄m sapie ⁊ intellect⁹. sp̄m cõsilij ⁊ foꝛ
titudīs. sp̄m scīe ⁊ pietatis. ⁊ iple eū sp̄u timo-
ris dn̄i. ⁊ cõsigna eū signaculo scẽ crucis. ꝓpi
ciat⁹ in uitã eternã. cõsigna inq̄ꝫ ut sp̄m sãctū
nõ amittat. In cõcilio thole. de cõ. di. v. dcm̄
⁊. c. se. dr̄ ꝙ nullus dꝫ bis cõfirmari sicut nec r̄
baptizari. P⁹ or̄onẽ quã cõiter dicit ep̄s su
ꝑ oẽs cõfirmandos. si plures sint singulariter
cuilꝫ frontẽ linit in mõꝫ crucis crismate cū pol
lice dicẽs cuilꝫ. In noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ sp̄s sancti
pax tibi. Que salutatio fit ad nouū hoīem q̄ di
gn⁹ est salutari ꝑꝑ uite nouitatẽ. ⁊ q̄ s̄m deuꝫ
creatus est in iusticia ⁊ scitate ⁊ ueritate. In-
teri eni cū erat uetus nõ erat salutandus: sꝫ tã
tū erat ꝓ eo oꝛandū. Id̄ ãt fit in modū crucis
⁊ cū crismate sicut ⁊ oīa crismata cū crucis fi-
gura ꝑficiunt᷑ de cõ. di. v. nūq̄d vt apꝑeat ꝙ ẽ
illi⁹ ꝑ c⁹ crucẽ redẽptus est. sine quo signacu-
lo nõ oꝫ nos añ deū p̄sentari. Qd̄ fit cū pollice
qꝛ ille in cõsecratõe põtificis est ad hoc sp̄alit᷑
cõsecrat⁹. Uel qꝛ oẽ datū optimū descendit a
pr̄e luminū. id̄ in fronte qꝛ ibi meli⁹ ⁊ citi⁹ vr̄.
vt sic exterminatoꝛ angelus videns eū hoc si-
gno munitū ad se nõ ꝑtinere ꝑtranseat sicut ꝑ
trnsiuit domos hebreoꝝ in egypto vbi vidit v
trūqꝫ postẽ linitū sang. ag. ⁊ ꝑcussit p̄mogeni-
ta egyptioꝝ in domib⁹ vbi hoc signū nõ erat.
Quid eni est sanguis agni: nisi fides passionis
xp̄i: uterqꝫ postis hoc sanguine linit᷑. cum fidẽ
passionis xp̄i in coꝛpoꝛe ⁊ mente gestam⁹. in
coꝛpoꝛe ꝑ misteriū. in mente ꝑ efficatiã. Id̄qꝫ
fit in fronte: qꝛ ꝑfectoꝝ est nõ in oculto: sed in
manifesto xp̄i nomẽ semꝑ hr̄e. hinc est ꝙ Ioã
nes ap̄ls ait. Uidi supra montẽ syon agnum
stantẽ ⁊ cū eo centū q̄dragintaq̄tuoꝛ milia ha
bẽtes nomẽ eius ⁊ nomen pr̄is eius scriptū in
frontibus suis. Stare eni ⁊ in monte ⁊ cum a
gno ꝑfectoꝝ est. ⁊ ꝑfectio in cõfirmatõne dat᷑
vt p̄missum est. Meli⁹ quoqꝫ in fronte insigi-
tur in quo summ⁹ pontifex laminã aureã fige
bat in qua scriptū erat ineffabile nomen dn̄i.
⁊ ut baptizatus liber confiteat᷑ qd̄ credit extra
de sac̄ vnc. qꝛ coꝛde credit᷑ ad iusticiã. oꝛe aūt
cõfessio fit ad salutẽ: memoꝛ eius qd̄ dn̄s ait.
Qui me confessus fuerit corã hominibus ⁊c̄.

Subsequenter ep̄s confirmatū ꝑcutit in fa
cie. Primo ut tenaci⁹ memoꝛie teneat se hoc
sacramentū recepisse. Secundo quia hoc sac̄-
mentū datur baptizato ad robur fidei ut p̄mis
sum est: ut uidelicet sit ita foꝛtis in fide in bap
tismo suscepta ꝙ ulterius corã quocūqꝫ nomẽ
xp̄i non erubescat Tertio hec ꝑcussio rep̄sen-
tat manuū impositionẽ: qm̄ apostoli ꝑ manus
impositionẽ confirmabantur. Quarto ad terẽ
dū malignū sp̄m ut fugiat: ⁊ ne redire audiat:
sicut fecit beatus benedictus liberans per ala-
pū monachū q̄ a maligno sp̄u uexabatur. ut le
gitur in dyalogo Gre. li. ij. c. xxxij. Duo ergo fa-
cit episcopus. primū quia eū ungit i fronte. s̄m
quia ipsuꝫ percutit in facie. Unctio significat
augmentū gratie quãtū ad actus audaces ag-
grediendi ea que pertinent ad fideꝫ. percussio
uero fit ne ulterius cõfundatur: aut timeat cõ
fiteri nomen xp̄i. q̄i diceret episcopus confir-
mato ea ita sis foꝛtis ut quicunqꝫ sic te percus
serit. uel quocūqꝫ alio modo tibi confusionem
fecerit. pꝛo eo quia xp̄i fidem cõfiteris tu i his
omnibus non erubescas. percussi enim in fa-
cie erubescere solent. Similiter etiã fit alicubi

ꝓpter eandē cām militib⁹ nouis. Fieri pōt
cōfirmatio in cāpo: melius tñ fit ī ecclesia aut
in atrio ecclesie. In burcardo li.iiij.c.eps. In
cōcilio aur̄. de cō.di.v. vt ieiunij statutū est vt
sacr̄m cōfirmatōis a ieiunijs ⁊ iuuenib⁹ ꝑfec-
te etatis. puta.xij.vel.xv.annoꝝ seu adultis mo
nitis prius peccata cōfiteri conferat̄. hodie tñ
q̄ꝫ citius pōt h̄ fiat vt p̄missuꝫ est. Crismato
autē aliquo panno albo frons circūcingit̄: ne
recens vnctio defluat aut doleat̄. ⁊ septima die
deponit̄ sicut supra vbi agit̄ de baptismo dc̄ꝫ
est. Et in cōcilio beluaceñ. de cō.di.iiij. si q̄s no
luerit. dr̄ q̄ꝑ pann⁹ crismalis quo caput pueri ī
fronte p ep̄m vel in vertice p p̄sbyteꝝ crismati
circūcingit̄. pōt iteꝝ sup aliū baptizatū īponi.
Itē nō cōfirmat⁹ nō pōt aliū tenere in baptis-
mo vel in cōfirmatōe. nec vir ⁊ vxor. vel cōsan
guine⁹. vel ēt plures teneāt cōfirmādū: prout ī
baptismo dictum est.

De missa. Rubrica.

Eptimo loco d̄ missa h⁹ diei dicēdū est. In q̄ q̄dē plura sūt
notabilia. Prio q̄ꝑ añ missam
altaria coopiunt̄: qd̄ fit q̄ꝛ iaꝫ
ecclesia incipit resurrectōis p̄
ludia celebrare. Magna eni ps h⁹ officij ad il-
lā ptinet. ⁊ in resurrectōe xp̄s q̄ p altare signifi
cat̄ stola corporis indutus est. Itē mīstri alta
ris p̄ciosis ⁊ splendidis sūt vestib⁹ decorati: ad
significandū q̄ꝑ neophiti sunt indumentis vir
tutū ornati. Itē missa iō nō cantat̄ solito mor̄
q̄ꝛ in ea nō dr̄ introit⁹ q̄ est caput misse: eo q̄ꝑ
ille q̄ est caput ⁊ p̄ncipiū nr̄m subtract⁹ est ⁊ ī
sepulchro silet. ⁊ nocte resurrectōis lꝫ resurre-
xisset tñ a suis nesciebat̄. Vñ cū Maria mag-
dalena inuenit monumentū vacuū: credidit e-
um esse sublatū. Hac eni die ⁊ in vigilia pēthe
costes huam⁹ antiquū ecclesie morē q̄ fuit añ
papā celestinū sꝫ quē introit⁹ in missa ñ dice-
bat̄: sꝫ a kyrieleis̄. incipiebat̄. Incipit g̊ a ky
rieleis̄. officiū qd̄ est q̄dā vox letitie. de hoc q̄ꝑ
neophiti sunt renati rogat ecclesia vt dñs eos
in nouitate cōseruare dignet̄. Oia eni q̄ dicit̄
vsq̄ꝫ ad euangeliū ad eos referunt̄. Seq̄tur
gloria in excelsis qd̄ iō cantat̄. prio q̄ꝛ pax da-
ta est renatis q̄ ab angelis nunciata est in noc
te natiuitatis. cū ergo ipsi renouati sint gratia
dei pñt cantare cū angelis. Scd̄o iō. qm̄ ange
li q̄ prio illud nato dño cantauerunt ꝓ renat]
in baptismo glorian̄t. Tertio q̄ꝛ r̄surrectio xp̄i
ꝓpria ē. iō dr̄ iste angelic⁹ cant⁹. ⁊ cū ipsis an-
gelis chor⁹ exultat p̄sonāti melodia ⁊ cāpane
siue signa ēt cōcrepāt q̄ hacten⁹ fuere muta.

Collcā etiā de renatis manifesta ē q̄ ē. De⁹
q̄ hāc sacratissimā noctē gloria dñice resurre-
ctōis illustras: cōfua inoua familie tue ꝓgēie
sp̄m adoptōis quē dedisti ⁊c̄. Cui p̄mittit̄ do
min⁹ vobiscū: ⁊ nō pax vobis vt iā dicet̄. Si
militer epistola refert̄ ad eos: vꝫ. Si cōsurrexi-
stis cū xp̄o q̄ sursū sūt q̄rite vbi xp̄s est in dexte
rā dei sedens. ad colloceñ. iij. c. q. d. resurrexist]
in baptismo a peccatis. sicut xp̄s resurrexit ab
oib⁹ infirmitatib⁹ suis. Sed ad q̄d debēt labo
rare resurgentes nisi ea q̄ sursum sūt obtineāt?
Iō dr̄ q̄ sursum sūt sapite q̄ sup terrā. i. celestia
nō terrena vobis sapiāt. ⁊ addit̄ mortui enim
estis. ⁊ vita vr̄a abscōdita est cū xp̄o in gloria:
mortui eni estis peccato. ⁊ mortui estis vobis
vt iā nō vobis sꝫ dño viuatis sicut dicit apl'us:
viuo ego iā nō ego: sꝫ viuit in me xp̄s. Vita āt
nr̄a abscōdita est: q̄ꝛ nōdū appet q̄d futuri est]
sꝫ cū apparuerit xp̄s vita vr̄a appebit cū ipso ī
gloria. Ecce ad q̄d debeāt tendere neophiti. s.
vt sint ⁊ appareant cū xp̄o in gloria. ad quā re
pñtandā mīstri altaris solēnes vestes induūt:
vel vt renatoꝝ stolā innocētie demōstrēt. In
epistola vero baptizati instruunt̄. Post epi
stolā sequit̄ alleluya qd̄ ē vox angelica: siue cā
ticū angeloꝝ: sicut oñdit Ioānes in apoca. di-
cens. Audiui q̄si vocē tubaꝝ multaꝝ in celo di
centium alleluya: quia angeli gloriantur pro-
pter baptizatos a dyaboli seruitute ereptos et
ad fidem conuersos. Et dicit̄ alleluya sine gra
duali. ad significandū q̄ꝑ caput nr̄m q̄escit: vbi
eni est q̄es ibi nō est mot⁹. vbi autē nō est mo
tus ibi nō est ascensus de gradu in gradū: qd̄
significat graduale. Iō autē graduale nō dr̄ q̄ꝛ
baptizati nōdū p opa in virtutib⁹ gradū fece-
runt. Dicit̄ autē tractus q̄ significat patientiā
p quā expectare debēt gloriā sempiternā: quā
sequens sabbatum in albis rep̄sentat. In quo
sabbato non cantatur graduale: quia ibi nō ē
necessarium bonuꝫ opus vel tractus: quia nec
patientia. sed duplex alleluya pro duplici glo-
ria. s. anime ⁊ corporis. De hoc sub ti. de septeꝫ
diebus post pascha dicetur. ⁊ preter morē an-
te tractū ponitur alleluya qd̄ est quedam vox
letitie ad notandū letitiā neophitoꝝ quā hn̄t
de spirituali nouitate. Sed quia graues sūt la-
bores vie sequitur tractus qui dicitur a trahē
do. Ad idē tñ inuitantur neophiti in versu al-
leluya. ⁊ in tractu vꝫ ad dei laudē. Nā alleluya
sonat laudate dñm. ⁊ in versu alleluya dr̄. Cō
fitemini dño. i. laudate dñm. ⁊ additur cā: qm̄
bonus est in se ⁊ in nobis: cū quib⁹ misericor
diter ⁊ benigne egit dimittendo peccata ī ba-
ptismo. ⁊ cantatur tono resurrectionis. s. octa
uo. Sed quia effectus benignitatis posset esse
ad tp̄s. ideo subditur qm̄ ī seculū misericordia

eius. Ad idez etiã inuitant̃ i tractu.s. Laudate
dñm oẽs gentes ⁊c̃. qm̃ cõfirmata est ⁊c̃. fue-
ra firmat̃ mĩa q̃ in eternũ durat sicut in versu
alleluya dictũ est. Hec autẽ duo.s. mĩa ⁊ ṽitas
in psalmis iungunt̃ vt nec mĩa iniusta nec ve-
ritas nimis austera credatur. xlv. di. disciplina
xxiiij. q. iiij. nõ est in iusta. Quare duplices lau
des dñr. ⁊ qr̃ tractus. ⁊ qr̃ sub humiliori ligua
dr̃ sub ti. de. vij. diebꝰ pꝰ pascha dicet̃. Scd̃o
iõ all'a prius q̃ȝ tractꝰ dr̃: qꝛ hebrea lingua mr̃
est ⁊ nobilissima oĩum linguaꝝ ꝑꝑ auctoritatẽ
diuine scripture. latina vero inferior q̃i filia.
P̃ alleluya sig̃t iudeos p̃us cõuersos. tractꝰ gẽ
tiles postea credẽtes. Tertio dr̃ prĩo alleluya i
memoriã p̃oris status ade. sequit̃ tractus i me
moriã sequentis. Precedit etiã alleluya ꝓpter
gaudiũ reuertentiũ de captiuitate babilonica.
In alijs vero diebꝰ graduale p̃cedit alleluya ꝓ
pter ꝑfectũ ꝓficientiũ. Deiñ sequit̃ euange
liũ. Vespe autẽ sabbati q̃ lucessit in prĩa sabba
ti. Math. xxviij. c. in quo de sollicitudine mu-
lieꝝ circa dñi sepulchꝝ ⁊ de misterio angelorũ
⁊ de resurrectõe saluatoris agit̃. vsq̧ nunc enĩ
fuit sacrificiũ neophitoꝝ: sed de hinc resurrec-
tio ad memoriã reuocat̃. Et nota ꝙ vespere
sabbati hic accipit̃ ꝓ nocte: ⁊ est sensus vespe
re sabbati. i. in nocte sabbati. Sȝ qꝛ credi possȝ
ꝙ venissent mulieres in principio noctis vel i
medio. iccirco adiunctũ est q̃ lucessit in prima
sabbati. i. q̃ ꝑtinet ad lucẽ p̃mi sabbati. Luces-
serat enĩ iã qñ venerat Maria magdalena. et
altera maria videre sepulchꝝ ⁊c̃. Añ euãge-
liũ nõ portat̃ lumẽ: nec etiã in q̇busdã ecclesi-
is candelabra cũ luĩarijs stant ad missaȝ super
altare. Prĩo qꝛ ille q̇ est veꝝ lumẽ nõdũ nobis
redditus est: qm̃ eiꝰ resurrectio nõdũ erat ma-
nifesta. ĩmo credebat̃ adhuc in sepulchro late
re. Scd̃o qꝛ mulieres xp̃ȝ nõ deũ sȝ solũmodo
esse mortalẽ credentes oculte sine luĩe ibãt ad
sepulchꝝ vt vngerẽt corpꝰ ihesu. Tertio ad no
tandũ cecitatẽ cordis ignorãtium ipȝ resurge-
re posse. Incensum tñ fert̃ i signũ ꝙ mulieres
tulerunt aromata vt vngerent ihesuȝ. Rursus
accensa luĩaria nõ ferunt̃ sed incẽsũ sic ad no
tandũ q̧ tunc orõnis affectio q̃ ꝑ incensuȝ ex
primit̃ animis infirmoꝝ nõ deerat: sed verita-
tis lux q̃ ꝑ accensa luĩaria designat̃ eis certitu
dinaliter nõ clarebat ꝑꝑ dñi sepulturã. Post
euangeliũ nõ dr̃. Credo vt ꝑ hoc infirmoꝝ ani
moꝝ dubitatio denotet̃. Quedã tñ ecclesie di
cunt hac die credo. ⁊ ꝑ totã sequentẽ ebdõa-
dã quo renati asseuerant se in deũ tendere. et
ea q̃ de xp̃o dicta sunt in euãgelio firmissime
credere. Offertoriũ quoq̧ nõ dr̃ i quo signi
ficant̃ prĩo silentia mulieꝝ q̃ territe q̃i cũ silen
tio recesserunt a monumento ad qd̃ iuerãt vt

xp̃o vnguẽtũ offerrẽt. Scd̃o ꝙ ipse ṽeiẽtes in
xta legis mandatũ vngere corpus ihesu laten-
ter venerunt ad sepulchꝝ. ⁊ contra illud in si-
lentio steterunt timentes respõdere angelo vl'
custodibus sepulchri ergo eaꝝ more cantãtes
silent. Tertio quia non surrexit qui det nobis
qd̃ offerre possimus. Cantatur autẽ. Sãctus
sanctꝰ sanctꝰ: qd̃ est angeloꝝ canticũ: qꝛ ange
li tanq̧ nihil timentes in sepulturã dñi ⁊ eius
resurrectõe quã nõ tacuerunt suũ habuerũt mi
nisteriũ. In canone etiã. s. infra actionez fit
mentio de renatis. Agnus dei non cantat̃:
tũ qꝛ nõdũ surrexit ꝙ ipsi scirent q̇ in die resur
rectõis dixit discipulis. pax vobis: tũ q̇a disci-
puli tũc desperauerãt: nec credebãt eũ eẽ deũ
qui redimeret israel. Vñ Cleophas dixit. nos
sperabamus ꝙ ipse esset redẽptorꝰ israel. q. d.
iã nõ speramus. ĩmo desperamus. Sed ⁊ muli
eres q̃ venerunt ad monumentũ credẽtes cor
pus sublatũ esse. nõ credebant ꝙ ipse peccata
mundi tollere posset. Vñ ⁊ maria magdalena
q̃ fuit magis sollicita audiuit a dño. Noli me
tangere. nõdũ enĩ ascendi ad p̃rez meũ: subau-
di in corde tuo. i. nõdũ credis me esse equalez
patri. ergo non credis me tollere posse pecca-
ta mundi. In q̇busdam tñ ecclesijs dr̃ ter a
gnus dei sine dona nobis pacẽ. nõ dat̃ ẽt pax
in detestationẽ osculi proditoris. ⁊ qꝛ xp̃s qui
est vera pax nostra: nõdũ pacẽ nunciauit: qꝛ n
dũ surrexit qui in die resurrectionis apostolis
ait. Pax vobis. Vñ forte h̃ modꝰ salutatõis. s.
pax vobis ab ep̃o in p̃ncipio hꝰ misse nõ dr̃ sȝ
differt̃: vt nouã salutationẽ i die resurrectõis
sue populus affectuosius amplectatur. In ali-
quibus tñ ecclesijs pax datur eo ꝙ gloria i ex-
celsis cantatur. Postcõio etiã nõ cantatur
Primo ad notandũ ꝙ nõ erant tunc q̇ in fide
xp̃i cõicarent. Scd̃o qꝛ baptizati nõdũ cõica-
runt: sed in die pasce cõicare debẽt. Tertio qꝛ
nõdũ surrexit q̇ nobis dat qd̃ cõiceȝꝰ. Quarto
qꝛ vespere q̃ sequunt̃ vicẽ obtinent postcõmu
nionis. Quinto quia omnes tacuerunt in xp̃i
comprehensione ⁊ crucifixiõe. ideo cantores
tacent. Cantoribus igitur tacẽtibus sacerdos
suũ implet officiũ: qꝛ apostolis de resurrectiõe
dubitantibꝰ ⁊ mulieribꝰ timentibꝰ ⁊ nil dicẽ-
tibꝰ. xp̃s ipse ꝑ suã gloriosaȝ appitionẽ q̇bꝰ vo
luit fecit se manifestũ. Cõsequenter intercenã
dũ. i. dũ sacerdos cõicat adiiciunt̃ breuissime
vespere. s. Laudate dñm oẽs gentes: q̃ q̇i nõ st̃
vespere qꝛ sabbatũ eterne q̇etis: qd̃ ꝑ hoc sab-
batũ figurat̃ nullã hȝ vesperã. fit etiã officium
breue ꝑꝑ ipsos neophitos q̇bꝰ oĩa debent bre
uiter cantari. maxĩe p̃mo die ne eis generetur
fastidiũ ex ꝓlixitate. Vñ sub vna collcã missa
⁊ vespere claudunt̃ ne forte si finita missa di-

cerent̄ vespere neophiti nō auditis vesperis re
cederent credentes hr̄e licentiā abeundi: vnde
iō totū officiū sub vna orone cōplet̄: qm̄ sacr̄z
baptismi in xp̄i passiōe consumat̄. vel iō dies
hec in missa nō in vespa terminat̄: vt xp̄s qui
nos morte redemit sine fine laudet̄ q̄ est in se
cula bn̄dictus. In q̄busdā autē ecclesijs canta
tur p̄s. Laudate dn̄m sine gloria: qꝛ filius q̄ est
tertia ꝑsona in trinitate nondū scit̄ esse nobis
redditus. Rursus inuitant̄ neophiti ad laudeꝫ
dn̄i ꝑ psalmū illū Laudate. ⁊ ipsi se laudare rn̄
dent dicētes. q̄i vnus hō ꝑ se vel ꝑ alios. Ma-
gnificat aīa mea dn̄m. Hoc sabbatū p̄uilegi
atū est: qꝛ in eo fiunt ordines cathecumi bap-
tizant̄. cereus benedicit̄. ⁊ pl̄es lcōnes legūt̄.

De sancto die pasce. Rubrica.

Equitur vꝫ de festo paschali. d̄
qꝰ p̄mo aliq̄ gn̄alia p̄mittēus
cōsequenter vero de noctur-
no hꝰ diei offō. postmōꝫ de di
urno aliq̄ supponemꝰ. Siq̄
dē tp̄s paschale significat tp̄s illud qd̄ erit pꝰ
diē iudicij. qm̄ vꝫ ad p̄riaꝫ vite quā ꝑ adā amisi
mus deo ꝓpiciante regrediemur: q̄ cōsiderati
one pōt dici hoc tp̄s regressiōis. qd̄ tn̄ incipit
in octaua. In hac autē die resurrexit dn̄s. q̄
est mundi pria. ⁊ rediens ad caput est octaua:
vt dicet̄ in ꝓhemio. vij. ꝑtis. de q̄ dr̄ in ꝑalipo
menā in ti. psalmoꝝ quā octauā sicut. vij. mon
di etates p̄cedunt q̄ꝝ sex sunt viuentiū ⁊ septi
ma dormientiū. sic ⁊. vij. dies nr̄e recōsiliatōis
hanc diē p̄cedunt. sic quoqꝫ. vij. dn̄ice a circū-
dederunt vsqꝫ ad letare hierusalē p̄cesserūt: q̄s
interposita dn̄ice passiōis memoria. hec dn̄ica
octaue etatis representatiua sequit̄. ī q̄ etiaꝫ re
p̄sentat̄ ꝙ sicut octaua est eadē cū p̄ma. sic re-
stituet̄ hō in idip̄ꝫ: ⁊ ad id ꝙ fuerat cōditꝰ. im-
mo supra prime originis reꝑabit̄ dignitatē: et
cōsequet̄ corporis ⁊ aīe felicissimā īmortalita
tē. Qualiter dn̄s tribus diebus ⁊ tribus no
ctibus fuit in sepulchro ⁊ q̄ hora resurrexit. et
q̄ hora hoc tp̄e dꝫ dici officiū matutinū. ⁊ q̄re
hac die pascha celebrat̄ dictū est sub q̄nta fe-
ria cene dn̄i ⁊ sub sabbato sancto. Sane pa
scha grecū nomen est qd̄ hebraice dicit̄ phase
qd̄ latine transitus interp̄tat̄ s̄m Bedā. Non
ergo dr̄ pascha a passiōe ex eo qꝛ pasli gr̄ce di
cit̄ pati latine: sed dr̄ a transitu. ⁊ hoc p̄mo s̄ꝫ
historiā: ex eo ꝙ exterminator angelus videns̄
sanguinē in foribus israelitaꝝ ꝑtrāsijt nec eos
ꝑcussit: tunc etiā ppl̄s ex egypto transiuit. i. exi
uit. tertiaqꝫ die mare rubꝝ ꝑtransiuit. Scd̄o se
cunduꝫ allegoriā: qꝛ ecclesia in hoc tp̄e transit

ꝑ baptismū ab infidelitate ad fidē. Tertio s̄m
tropologiā qm̄ hoc tp̄e transimus ꝑ cōtritōeꝫ
⁊ confessionē de vicijs ad virtutes vt infra di-
cet̄. Quarto s̄m anagogē: qꝛ nunc xp̄s transijt
a mortalitate ad īmortalitatē ⁊ faciet nos etiā
transire: vn̄ in euangelio. cū vidisset ihesus īq̄t
qꝛ venit hora vt trāsiret de hoc mundo ad pa
trē ⁊c̄. Noīamus autē hanc diē greco ⁊ non
hebraico vocabulo: lꝫ ligua hebrea dignior sit
tanq̄ꝫ mr̄. p̄rio ne in hoc videamur iudaizare.
s̄o in hoc imitemur quosdā hereticos dicētes
euangeliū sine ceremonialibus nō sufficere ad
salutē. Itē vtimur greco ⁊ nō latino vocabu-
lo ꝓpter auctoritatē: qm̄ greca lingua antiqui
tus rome ⁊ in italia tante fuit auctoritatis: vt
nō solū dies solēnes grecis noibꝰ nuncuparē
tur: vt pascha penthec. ypopanti ⁊ epyphania.
veꝝ etiā dignitates: vt apostolicꝰ: p̄triarcha: ar-
chiep̄s: ep̄s: ⁊ hꝰmōi. Isidorꝰ tn̄ dicit ꝙ pasce
vocabulū nō grecū sed hebreū est. ⁊ Inno. iij.
dicit in quodā sermone ꝙ pascha hebraice dr̄
a phase qd̄ est trāsitus. grece vero a phasin qd̄
est passio. Aug. dicit ꝙ hoc nomē pascha ꝑ di
uinā dispositionē cōpactū est ex hoc noīe gre
co passie qd̄ passio interp̄tat̄. ⁊ ex hoc nomīe
hebreo phase qd̄ transitus interpretat̄. nā hec
duo noīa conueniunt in hoc noīe pascha: taꝫ
s̄m significationē q̄ꝫ s̄m vocē. Scd̄m significa
tionē: qm̄ in passione xp̄i fuit eius transitꝰ. vn̄
merito hoc nomen hꝫ intellectū vtriusqꝫ nois
⁊ est latinū: vt sic ex duabꝰ liguis fiat tertia. s.
latina. ⁊ est hoc nomen pascha p̄me declinati
onis ⁊ neutri generis: qd̄ solū in tribus grecis
noibꝰ inuenit̄. s. pascha: manna: ⁊ mānōa. vel
est tertie declinatōis vt dicat̄ pascha tis. sic di
cit̄ fantasmatis. Vocat̄ autē pascha ipsa dies
resurrectōis. ⁊ etiā tp̄s a dn̄ica ī ramis palma-
rū vsqꝫ ad octauas pasce: qꝛ in dn̄ica ipsa idu-
cebat̄ agnus q̄ in q̄nta feria īmolari debebat.
Veꝝ tn̄ s̄m vulgi cōsuetudinē dn̄ica in ramis
palmaꝝ dr̄ pascha floridū. feria sexta phase. ho
dierna vero dies pascha. olim tn̄ ꝓprie diceba
tur pascha dies illa in q̄ agnꝰ īmolabat̄. So
lennitas pasche autē onomasice dr̄ solennitas̄
solēnitatū: eo ꝙ ceteras solēnitates hꝰ solēni-
tatis nobilitas an̄cedit. ⁊ oēs dies dn̄ici s̄t oc-
taue hꝰ festi: vt dicet̄ in ꝓhemio. vij. ꝑtis. ⁊ in
ea oēs letitie īsignia ꝓponūt̄. tēplū quoqꝫ mū
dat̄ ⁊ ornat̄ ī ꝑietibꝰ: qꝛ in eis cortine ⁊ pallia
extēdūt̄. ⁊ ī choro dorsalia ⁊ tapeta extēdunt̄
⁊ bācHalia disponūt̄. Velamē ēt qd̄ erat ante
crucē vel ī altū dirigit̄ vel remouet̄ vel r̄tro al
tare ponit̄: ad notādū ꝙ priꝰ occulta mō sunt
manifesta. altare quoqꝫ suis ornamētis deco-
rat̄: vt ī q̄busdā ecclesijs vexillis q̄ significāt vi
ctoriā Ihesu xp̄i crucibus ⁊ alijs: de quo ⁊ de

velamībꝰ triū coloꝝ q̄ hac diei in tribꝰ lectiōi/
bꝰ de altari remouent̄. ⁊ de triplici ornatu ma
terialis tēpli dictū est in ꝑ̇ma ꝑte sub ti de pic/
turis. Ministri quoqꝫ ad decorē hꝰ solēnita/
tis se balneis ꝑ̄lauāt. barbas ⁊ coronas tōdūt
capillos deponunt. vestes siue cappas nigras
deponunt ⁊ albas induunt: q̄ lꝫ ad decorē fiāt
ad spualē quoqꝫ hoīez referunt̄. Nō eni laua/
mur ad voluptatē sꝫ ad significationē: vt. s. per
exteriorē lotionē corporis interiorē aīe debe̅r
fieri oñdamꝰ: barbas ⁊ coronas tondere. est su
ꝑfluitates ⁊ vicia deponere: capillos suꝑ aures
tondere. est q̇nqꝫ sensus corporis ad ſuiendū
deo expeditos hr̄e. nigras vestes siue cappas
exuere: est aspitatē penitentie deponere. albas
siue suppellicia induere: est stolā imortalitatis
firmiter expectare. vel ꝑ vestē albā significamꝰ
innocentie stolā renatoꝝ. vel ꝑ h̄ repñtamus
hodiernā appitionē angeloꝝ q̄ in vestibꝰ albis
appueri͛t. In hac scā die nil qḋ a sacerdote ñ
sit benedictū comedere debemꝰ: qꝛ inimicꝰ nr̄
nunc nos magis satagit supplantare. Uñ in q̄
busdā locis q̄cūqꝫ comedi debēt ad ecclesiam
portant̄: ⁊ ī atrio vel vestibulo ecclesie cū cru/
ce ⁊ aq̄ benedcā ⁊ in vestibꝰ sacris a sacerdo/
te benedicunt̄. Hinc est ꝙ hodie agnꝰ a sacer
dote benedicit̄: ad repñtandū ꝙ deꝰ ꝑ moysē
⁊ ppl'm agnū comedi iussit in figurā Jesu xp̄i
cꝰ sanguine oīa ꝑ̇mogenita sibi de mundo re/
demit: ⁊ angelo in nocte illa oīa ꝑ̇mogenita in
egypto ꝑcutiente populū suū ſuauit agni san/
guine ꝑ̄notatū. Agnꝰ autē ſm romanū ordiēz
nō ad altare sed ad mēsam benedicit̄. In qui/
busdā etiā locis benedicit̄ lac ⁊ mel: in memo
riā eiꝰ ꝙ dñs inq̇t pr̄ibus nr̄is abrahā ysaac ⁊
iacob. Introducā vos ī terrā fluētē lac ⁊ mel
Nullus dꝫ etiā vnq̄ꝫ aliq̄d comedere nisi p̄ꝰ
saltē signo crucis fcō. vñ legit̄ in dialogo gre.
pape li. i. c. iiij. ꝙ cū q̄dā monialis iret ꝑ ortū la
ctucā sine benedictōe comedit. ⁊ simul demo/
nē q̄ suꝑ eā erat suscepit q̄ multū illā vexauit.
Nos quoqꝫ vidimꝰ in ciuitate bonoñ. puellaꝫ
a duobꝰ spiritibꝰ īmundis ⁊ malignis triēnio
vexatā. Cūqꝫ a quodā ꝑito volente illos cū ex/
orcismis ⁊ ab iuratōibꝰ ab hūano corpore pel
lere. interrogarent̄ q̄liter corpꝰ mulieris intras
sent. rñderunt ꝙ sedebant in quodā malogra/
nato ꝙ ipsa puella comederat q̄ tandē virtute
adiurationū nobis pñtibꝰ ab humano corpor̄
recesserunt. In q̄busdā quoqꝫ locis hac die in
aleis in natali ꝑ̄lati cuꝫ suis clericis ludūt. vel ī
claustris vel in domibꝰ eṗalibꝰ. ita vt etiā de/
scendāt ad ludū pile vel etiā ad choreas ⁊ can
tꝰ qḋ vocat̄ libertas decēbrica: qꝛ antiq̇tꝰ cō/
suetudo fuit apud gētiles ꝙ h̄ mēse ſui: pasto
res. ⁊ ancille q̄dā libertate fruerent̄. ⁊ cū dñis

suis dñarent̄. ⁊ cū eis facerēt festa ⁊ conuiuia
pꝰ collcās messes: laudabiliꝰ tñ ē a talibꝰ absti
nere. In plerisqꝫ ēt regiōibꝰ mulieres ſa die pꝰ
pascha verberāt maritos suos: die vero tertia
mariti vxores suas. Sicut ⁊ antiq̇tꝰ licebat ſ/
uis dños saltē in crīe adulterij accusare īpune
xij. q. ij. qōnē. H̄ āt fit ad notādū ꝙ dēnt se īui
cē corrigere: ne alter ab altero h̄ tꝑe exigat de
bitū thori. Statutū ē eī de cō. di. ij. oīs homo.
xxxiiij. q. iiij. c. i. ꝙ cū hac die cōicare debeāt tri
bꝰ ꝑ̄cedētibꝰ. ⁊ tribꝰ vel. v. vel. vij. sequētibꝰ di
ebꝰ abāplexīmꝰ vacēt: qḋ sumptū ē a dauid q̄
cū pueris suis accepturꝰ panes ꝓpositiōis ait
ad abimalech sacerdotē cōtinuimus adheri et
nudiꝰ tertiꝰ de cō. di. ij. tribꝰ. x. q. i. hāc cōsuetu
dinē. His tribꝰ diebꝰ ꝑ̇mis solēnit̄ ē ferian/
dū. ī seq̄ntibꝰ vero lꝫ viris ruralia oꝑa q̄ magis
sīt necessaria exercere: sꝫ feīs nō lꝫ nere. nūq̄ꝫ āt
choreas ducere: qꝛ ſm Gre. Meliꝰ ē fodere et
arare q̄ꝫ choreas ducere. iñ ē ꝙ hi singuli dies
ꝓ̇pa habēt rñsoria. ceteri vero ī q̄busdā ecclesi
is mutuata: ī alijs tñ habēt ēt vſꝫ ī. v. feriā ꝓ̇pa
Fiūt quoqꝫ apḋ quosdā h̄ tꝑe aq̄ꝝ dimersiōes
ne qꝛ hoīes vigilaueri͛t ī q̄dragesima ī his scis
diebꝰ dormire velint. Hoc quoqꝫ notādū ē
ꝙ pascha nr̄m sꝑ dꝫ fieri ī die dñico sicut sta/
tuit piꝰ papa de cō. di. iij. nosce. ⁊. c. se. ⁊ ēt. Ui
ctor papa q̄ ꝑꝑ h̄ cōsiliū palestinū cōuocauit:
licet enim prius eodem die celebraretur: quia
tamen quidam inde dubitabant angelus do/
mini ad coroborādos illoꝝ aīmos appuit ī ha
bitu pastorali herme doctori ꝑ̄cipiēs vt pasca
sꝑ die dñico ab oībꝰ celebraret̄: dñs tñ ve sur/
rexit ī die. vi. kalē. aꝑ̇lis. nā passus ē. viij. kalē. a
ꝑ̇lis: vꝫ ī die tali ī q̄li cōceptꝰ ē. siue ī q̄li ānūcia
tio virgī fcā ē ꝓut dcm̄ ē sub ti. de pasceue.
Celebrari ēt dꝫ pascha ī lunatōe aꝑ̇lis: qm̄ ī ex
odo ꝑ̄cepit dñs ꝙ mēsis ille ꝑ̇mꝰ hr̄et̄ ⁊ agnꝰ
die. xiiij. īmolaret̄. Uñ Uictor papa de cō. di.
iij. celebritatē. dicit ꝙ pascha dꝫ celebrari post
q̄rtādecimā diē lunatōis aꝑ̇lis q̄ ē ꝑ̇mꝰ mēsis
ſm hebreos vſꝫ ī. xxi. diē eiusdē mēsis. ī. lunati/
onis. Loq̇t̄ eī ibi de mēse lunari nō de solari:
qm̄ ī illa lunatōe ē sꝑ pascha vſꝫ ī. xxi. diē ⁊ vſꝫ
ponit̄ ibi īclusiue: qm̄ īcludit̄ ipsa. xxi. dies. vl't
ḡ dicere Uictor papa ꝙ pascha nō dꝫ eē. ī. xiiij
diē lunatōis aꝑ̇lis: nec pꝰ. xxi. diē illiꝰ. Si enim
xiiij. dies lunatōis ē ī die dñica ibi ē pascha iu
deoꝝ. ⁊ dñica seq̄nti ē pascha nr̄m. s. ī. xxi. die.
⁊ hec lunatio qñꝫ īcipit a marcio qḋ plene ī fi
ne. viij. ꝑtis dicet̄. Ecclesia tñ āntiq̇tꝰ celebra
bat pascha cū iudeis. xiiij. luna ꝑ̇mi mēsis quo
cūqꝫ die occurreret queꝫ ritū sci pr̄esī nicena
synodo ꝓhibuerunt cōstituētes nō solū lunaꝫ
paschalē ⁊ mēsez inq̄rere sꝫ etiā diē dñice r̄sur
rectōis obſuare. ⁊ iō extēderūt pascha a. xiiij.

luna vȝ ad.xxi. vt dcm̄ ē vt sic. ⁊ dies dn̄icꝰ nō
omitteret̄ ⁊ in die resurrectōis dn̄i pascha ce-
lebraret̄. ⁊ hoc pluribus de causis. Primo ne
ecclesia videat̄ iudaizare ⁊ figuris iudaicis ad
herere. ⁊ in tp̄ibus ⁊ annis confidere. Secun-
do qꝛ die dn̄ica datū fuit mān̄a a dn̄o: ꝑ qd̄ si
gnificat̄ eucharistia.i. panis angeloꝝ. habens
in se omne delectamentū ⁊ suauitatē oīs sapo
ris. vnde exo.xvij. die sexto parent qd̄ inferant
vt sit duplū q̄ȝ inferre solebant ꝑ singulos dies
⁊ hec est dies veneris ⁊ ita die dn̄ica datū est
manna. Tertio qꝛ p̄ceptū est comedere agnuȝ
cū lactucis agrestibus ⁊ in azimis sinceritatis
⁊ veritatis.i. cū puro affectu ⁊ puro intellectu
hoc est in veritate. Xp̄s vero mortē nostrā de
struxit moriendo: ⁊ vitā nostrā resurgēdo re-
parauit. ⁊ ita patet ꝙ in die resurrectiōis debe-
mus comedere agnū: quia tunc īcipit veritas
vite nostre. Quarto non celebramus pascha
nostrū cū iudeis qui illud celebrant.xiiij. luna:
quia q̄uis tunc īmolatus fuerit agnus: tamen
incipit eius īmolatio in sequenti die: quia tūc
est tp̄s luctus nec est tempus solennizandi. et
ideo ecclesia dimittit hoc vsq̄ȝ ad tempus solē
nitatis: quia debet fieri cū solennitate sicut di
ctū est. Quinto quia cū xp̄o vult ecclesia cele-
brare pascha suū. Triplex enī pascha fecerūt
iudei. Primū in remathe qd̄ interpretatur cō-
motio tinee. per hoc significatur primū pascha
idest spiritualis transitus d̄ vicijs ad virtutes.
per tineam enim ītelligitur: quia sicut tinea cō
sumit pannum inperceptibiliter. sic peccatum
animam. Quando autem peccatum cōmoue-
tur in nobis siue ammouetur per penitentiam
fit iste transitus. Secundum pascha factuȝ fu
it in syna quod interpretatur mensa. per quod
significatur secundum pascha spirituale.s. trā-
situs de virtute ad virtutem. per quod restitui
tur homini sua mensura attingendi celestia.
Iste transitus fit quando transimus de virtu-
te in virtutem. Tunc enim accedit ad mensu-
ram suam homo: quoniam factus est vt sit so-
cius angeloꝝ. Primū pascha xp̄s nō potuit ce
lebrare: qꝛ peccatū nō fecit: nec inuentꝰ est do
lus ī ore eiꝰ. neq̄ȝ ꝑm: qꝛ datꝰ fuit ei sp̄s sanctꝰ
nō ad mēsurā a tp̄e sue natiuitatis. Tertiū pa-
scha fcm̄ fuit in galgale qd̄ īterp̄tat̄ reuelatio.
Istud pascha fit a nobis qn̄ transimꝰ de mun
do ad p̄rez: siue de mūdo ad celū: ⁊ reuelabun-
tur nobis oīa q̄ mō credimꝰ. Hoc pascha cele-
brauit xp̄s ꝑ resurrectōez suā: qd̄ nos celebra-
mꝰ sꝑ pꝰ.xiiij. lunā p̄mi mēsis pꝰ eq̄notiū vna-
le qn̄ dies incipiunt maiores eē noctibus ꝑut
dcm̄ ē sub sabbato scō. Sexta cā est qꝛ de pri-
mo pascha vel ꝯo nō ē gaudiū multū sȝ de ter-
tio. vn̄.ij. Re.xvij.c. Nō glorief̄ accinctus eq̄ si-

cut distinctus. Septīa qꝛ ex visione angeli mo
nemur pascha ī dn̄ica celebrare vt premissum
est. Quare hec ⁊ cetera festa saluatoris pre-
ter natale mutabilia sint dictum est sub natali
quando autem debeat pascha annunciari di-
ctum est sub epyphania. Porro consideran
de sunt quedam huius paschalis tp̄is varieta-
tes. Sunt enim in eo tres septimane quasi ꝓp̄
is vocabulis nuncupate. Prima est paschalis.
secunda in albis. tertia expectatōis. Prima dr̄
sanctificata propter iustificationem anime. vn
de est ꝙ homines per baptismū sanctificati ꝑ
totam septimanam illam vestem quam in bap
tismo susceperunt deportant que significat p̄-
mam innocentie stolam. Secunda dicitur in
albis. Primo q̄a baptizati ī sabbato sancto de
ponunt in sabbato in albis albas stolas seu ve
stes quas in baptismo susceperunt. Per albas
quidem innuitur quales ī presenti vita esse de
beant.s. mūdi. ⁊ qualia deniq̄ȝ sint corpora re-
cepturi: quia sancti beatitudinem ⁊ gloriā pos
sidebunt. prout dictuȝ est sub sabbato sancto.
Secundo quia hoc tempore illi qui baptizati
sunt in sabbato sancto ab episcopis confirma
ti alias albas stolas portare vsq̄ȝ ad aliud sab-
batum solent cōiter: tn̄ prior septimana vocat̄
in albis ꝓpter angelos q̄ in resurrectōe dn̄i in
albis apparuerūt vt p̄missum est. ⁊ qꝛ olim ba-
ptizati illis diebꝰ cādidis vestibꝰ vtebant̄ vsq̄ȝ
ad sabbatū in albis. Et ꝓpter p̄missas etiā cās
dr̄ sabbatū in albis: vel qꝛ mos fuit antiq̄tꝰ vt
in xp̄o sabbato vestes ex toto deponerēt ⁊ al-
bas induerent: quod non fit in sabbato sanc-
to. Tertia septimana scilicet que est post ascē-
sionem dicitur expectationis: quoniam repre-
sentat illud tempus quo apostoli expectauerūt
aduentum spiritus sancti quibus dominus di
xit. Manete in hac ciuitate ⁊ expectate vsque
dum induamini virtute exalto. Prima autem
septimana non protenditur nisi vsque ad sab-
batum in albis exclusiue. ⁊ sic pascha sex dies
solum habet pro octauis. septimana vero in al
bis incipit sabbato in albis ⁊ terminatur in a-
lio sabbato. ⁊ sic durat per octo dies. Octaua
vero ascensionis cuȝ deberet terminari in q̄n-
ta feria ante penthecosten protenditur vȝ ad
penthecosten: quia licet duo dies qui supsunt
octaue ascensionis possint officiari ad missaȝ
a dominica antecedenti: tamen ad nocturnas
non haberent inuitatorium vel lectiones: vel
responsoria nisi ab ascensione domini accipe-
rent. Unde illi decem dies pro vna octaua re-
putantur: nec mirum cum ⁊ totuȝ tempus pa-
schale pro vna reputetur octaua: ⁊ similiter a
natiuitate vsque ad octauam epiphanie. de
hoc dicetur sub dominica post ascensionem.

Tẽpus autẽ paschale vsq̃ ad penthecosten
vocat̃ q̄nq̄gesima: qꝛ cõtinet q̄nq̄ginta dies: p̱
qḋ tp̄s iubilei significat̃: vt dicet̃ sub penthec.
Duas enĩ q̄dragesimas celebramꝰ cui nũe-
ro addit̃ decimꝰ numerꝰ ⁊ fit q̄nq̄genarius.
Primũ añ pascha in q̃ labores ⁊ miserie hꝰ tẽ-
poris significant̃. vñ tunc ieiunamꝰ ⁊ cantica
letitie subticemꝰ. Scḋaꝫ pꝰ pascha q̃ significat
statũ eterne felicitatis. ⁊ ĩ ea tp̄s glorie nostre
pꝰ hanc vitã rep̄sentamꝰ. tunc enĩ ab oĩ labor̃
q̄escemꝰ ⁊ in dei laude erimꝰ: q̄r tunc cantica
letitie multiplicamꝰ. ⁊ ianua penitentibꝰ ap̱it̃:
qꝛ nullus peccatũ ĩproperiũ erit. totũ eniꝫ erit
absorptũ a gloria: ꝓut in collcã hꝰ diei habet̃.
⁊ dictũ est in ꝓhemio hꝰ p̱tis. Nec ieiunamꝰ
nec genua flectamꝰ. imo stantes oramꝰ: tũ q̄a
nõ erit ꝓ quo flectant̃. sed domus dei gloria
replebit̃: tũ etiã vt libertatẽ quã nobis dñs re-
surgendo acq̄siuit profiteamur: tũ qꝛ mulieres
ad monumentũ venientes non flexerunt ge-
nua sed erecte inspexerunt ĩ sepulchro sicut di-
cit Ambro. in fine luce: tũ qꝛ ſm eũ in his q̄nq̄-
ginta diebus q̄bus dñs vobiscũ fuit gaudẽdũ
est ⁊ iugis festiuitas est in eis tãq̃ꝫ fit dies dñi-
ca. lxxv. di. scire. tũ etiã qꝛ hoc tp̄s pascale sig̃t
octauã resurrectõis in q̃ nec ieiunabit̃ nec ge-
nua flectent̃. sed p̱fectũ gaudiũ oĩbus erit. In
festiuitatibus etiã beate Marie ⁊ diebus dñi-
cis ⁊ festiuis ⁊ in diebus pentheco. nisi in p̄ñ-
tia corporis ⁊ sanguis xp̄i genua flectanda nõ
sunt. de hoc in. v. p̱te sub ti. de prima dictũ est.
⁊ sub sabbato pꝰ penthe. dicet̃. Genua enĩ ĩ ec-
clesia flectere cordis cõtritionẽ significat. Et
est notandũ q̱ in genuflexionibꝰ vtendũ ẽ o-
ratione dñica. vel or̃one quã scripsit Aug. seu
approbauit. s. Deus ꝓpicius esto mihi pecca-
tori vel peccatrici. vel illa quã q̄dã sanctꝰ here-
mita cõposuit ⁊ docuit Taydẽ meretricẽ do-
cens illã quotidie genuflectere ⁊ in terram di-
scũbere oculos sursum non attollere ⁊ dicere.
Qui me plasmasti miserere mei deus. Ceterũ fe-
stiuitas paschalis ebdomedaria est: ꝓut in ti.
sequenti dicet̃. In paschali septimana salu-
tare nos ad inuicẽ hoc mõ debemꝰ. s. resurre-
xit dñs: ⁊ salutatꝰ dꝫ r̃ndere deo gr̃as. vel ⁊ ap-
paruit Symoni. ⁊ postea debemꝰ dare osculũ
ad inuicẽ in signũ pacis ⁊ caritatis: vsus tamẽ
hoc nõ hꝫ. Romanus tñ pontifex hac die mis-
saꝫ celebraturꝰ cardinales: p̄latos: notarios. et
familiares suos hoc mõ salutat ⁊ osculat̃. ⁊ ẽt
oẽs p̄missi se inuicẽ h̄ mõ salutãt ⁊ osculant̃.
Salutãs ei dic̃ Surrexit dñs vere. Salutatus
⁊ osculatꝰ r̃ndet. Et apparuit Symoni.

Equitur videre de di-
urno officio

hꝰ diei. Incipit autẽ ecclesia inuitatoriũ all'a.
Surrexit dñs ver̃ q̄nti toni p̱p̱. v. app̱itões do-
mini in illa die q̃ dicta s̃t in q̄rta p̱te sub ti. ḋ sa-
lutatõe ad ppl'm. vel p̱p̱. v. sensuũ rep̱ationeꝫ q̃
fit p̱ resurrectionẽ. In q̄busdã ecclesijs dr̃ ĩui-
tatoriũ cũ triplici all'a. ⁊ septimi toni. p̱p̱ q̄teꝫ
q̃ dat̃ in resurrectõe. apoc. xiiij. ãmõ iã dic̃ sp̄s
vt req̇escãt a laboribꝰ suis. ⁊ indigemꝰ inuita-
torio: qꝛ vie syon lugent: eo q̱ nõ s̃t q̃ vẽiãt ad
solẽnitatẽ. Hymnꝰ autẽ nõ dr̃ in q̄busdam
ecclesijs: qꝛ in resurrectõe nõ cantabimꝰ hym-
nos huiusmõi. sꝫ in plateis hierusalẽ cantabi-
mꝰ all'a: vt habet̃. c. pe. tobie. sꝫ loco hymni cã-
tat̃ alleluya p̱p̱ spẽ quã habemꝰ de gloriosa re-
surrectõe. Alie vero ecclesie cantãt hymnũ: q̄a
semp̱ laudandus est deus. ⁊ cantãt illũ ad ter-
tiã sub duplici cantu. vꝫ vnuꝫ versum sub vno
cantu. ⁊ aliũ versum eiusdẽ hymni sub alio. et
vnũ altiori voce q̃ꝫ aliũ: ad significandũ dupli-
cẽ stolã glorie quã xp̄s assumpsit. s. corporis et
aĩe. Quia vero virtute trinitatis in q̃ est p̱fe-
ctio facta est resurrectio. ideo dñr tres lectões
tũ qꝛ soror nr̃a p̱uula est ⁊ vbera non hꝫ: tũ qꝛ
baptizati nõ indigent labore q̄i mõ geniti infã-
tes: de quo sequenti tractatu dicet̃. Hac e-
tiã die ⁊ hoc tp̄e cantant̃ tres psalmi cũ tribꝰ
antiphonis. Obseruat̃ autẽ ideo iste trinarius
numerꝰ. Primo qꝛ p̱cit̃ hoĩbꝰ p̱p̱ p̄cedens ie-
iuniũ attritis. Scḋo ne neophiti multitudine
onerent̃ vt p̄missum est. Tertio p̱p̱ triduanaꝫ
dñi sepulturã q̃ p̄cessit dñicã resurrectionem.
Quarto ad notandũ q̱ tria q̃ dñs ſm lucã pro-
misit in hoc seculo p̱ficere. s. demones eiicere.
sanitatẽ p̱ficere. ⁊ tertia die cõsumari in resur-
rectõe cõsumata s̃t. Primũ op̱atꝰ est dñs cum
fecit vt relicta creatura rediremꝰ ad creatorẽ.
Scḋꝫ cũ p̱ fidẽ nos sibi tãq̃ꝫ mẽbra capiti vni-
uit vt de eiꝰ sp̄u viueremꝰ. Tertiũ cũ ĩ hoc cõ-
firmauit nos ne laberemur. vel cõsumatio est
nr̃a resurrectio. Hec etiã in nr̃a cõuersiõe ap-
parent. Eiiciunt̃ enĩ a nobis demones per ex-
orcismos sanamur cathecismũ ⁊ cõsumamur
per baptismũ ⁊ confirmationẽ. Primũ notat̃
in primo psalmo ⁊ sua antiphona. vbi dicitur
⁊ consilium meũ non est cum impijs. In quo
psalmo ostenditur quid vitare debeat quis ad
hoc vt sit beatus. s. non ire in consilio impiorũ
⁊ quid facere debeat. s. habere voluntatem do-
mini in corde. ⁊ ĩ ea die ⁊ nocte meditari. Pri-
mus ergo psalmus cum antiphona sua mon-
strat impios. i. demones eiici a cõsilio filij dei.
In hac demonum eiectione fit qḋ dñs ĩ euã-
gelio Joannis dicit. nunc iudiciuꝫ est mundi.
nunc p̄nceps hꝰ mũdi eiiciet̃ foras. h̄ iudiciuꝫ
est discretio q̃ fideles p̱ fidẽ sep̱ant̃ ab ĩpijs de-
mõibꝰ: qḋ iudicium factũ est in multis milibꝰ

credẽtiũ. Sꝫ in hoc iudicio ipij.i.in impietatẽ
ꝑseuerantes nõ resurgunt.ſꝫ hi q̇ ꝑ fidẽ xp̃o v-
niunt᷑. ⁊ hoc est ſm qđ notat᷑ in ſc͛o psalmo et
sua antiphona: vbi dr̃ postulaui pr̃em meũ al-
leluya. dedit mihi gentes all'a. in hereditatẽ si-
bi all'a. Hoc factũ est cũ fideles ꝑ fidẽ ei tanq̃ꝫ
capiti vniti sunt. vt ꝑ ipꝫ ad mõm hereditatis
fructificent. vñ i psalmo irridẽdo dicit. Quare
fremuer͛t gẽtes ⁊c̃. dicẽtes dirũpam⁹ vincula
eoꝝ ⁊ ꝓiciam⁹ a nobis iugũ ipsoꝝ stulte dñt.
Qui habitat in celis irridebit eos ⁊c̃. ⁊ xp̃s di-
cit. Ego autẽ cõstitutus sum rex ab eo: q̇ dicit.
Postula a me dabo tibi gentes hereditatẽ tu
am ⁊c̃. ⁊ aduerte qꝛ in antiphona dr̃ dedi ⁊ in
psalmo dabo: vt in antiphona oñdat᷑ ipletum
esse qđ in psalmo est ꝓmissum. Tertiũ notat᷑
in tertio psalmo ⁊ in sua antiphona in quo tã
git᷑ cõsumatio quã dñs ꝓmisit se ꝑfectuꝝ i ter
tia die: vbi dr̃ Ego dormiui ⁊ somnũ cepi ⁊c̃.
Hoc enĩ lꝫ de passiõe ⁊ morte ⁊ resurrectione
saluatoris intelligat᷑. mortaliter tñ cõuenient᷑ i
telligit᷑ de eo q̇ diu in peccato dormiuit ⁊ tan
dẽ ꝑ dei adiutoriũ surrexit. Quinto etiã põt di
ci ꝙ qꝛ ꝑ opa istoꝝ triũ dieꝝ fiunt cathecumĩ
mẽbra xp̃i.s.ꝑ exorcizationẽ ꝑ abrenunciatio-
nẽ dyaboli ꝑ fidẽ q̃ vnitas in eis ꝑficit᷑. ⁊ ꝑ im
positionẽ manus epoꝝ siue resurrectionẽ dñi
q̃ est iustificatio nr̃a. iđ ꝓꝑ hãc iustificatõeꝫ ca
nim⁹ tres antiphonas in nocte resurrectiõis.
Pr̃ia disiungit nos ab ipsis. ſc͛a cõiũgit nos ca
piti xp̃o. tertia facit nos resurgere ꝓꝑ iustifica-
tionẽ. Sexto ẽt põt dici ꝙ ꝑ tres psalmos tria
tp̃a significant᷑. tres antiphone cantant᷑ i q̇b⁹
pr̃iarche ꝓphete ⁊ apl'i significãt᷑: tres lcõnes
legunt᷑: qꝛ lex psalmi ⁊ ꝓphete resurrectioneꝫ
dñi ꝓfitent᷑. Tria rñsoria subsequunt᷑ quia
tres ordines. s. noe iob ⁊ daniel xp̃i resurrecti-
one saluant᷑. Singulis rñsorijs gloria pr̃i sub-
iungit᷑ in q̇busdã ecclesijs: qꝛ trĩtas ab oĩb⁹ or
dib⁹ collaudat᷑. In q̇busdã vero nõ nisi vnum
gloria trib⁹ rñsorijs ſm gñalẽ cõsuetudinẽ cõ-
tinuat᷑: ad notandũ ꝙ in trinitate vnũ deũ glo
rificamus. Septĩo ternariũ in oĩb⁹ frequenta
m⁹ ꝓꝑ sacr͛m baptismi in triũ ꝑsonaꝝ noĩe cele
brati. Octauo paucitate vtimur lcõnũ ꝓꝑ pau
citatẽ q̃ tunc aderat p̄dicatoꝝ. Nã apl'i erãt in
numero pauci metu iudeoꝝ muti đ morte do
mini mesti. de audita resurrectõe q̃i deliri qua
paucitate volunt q̇dã vti vsq; in penthe. qñ fa
cti sunt p̄dicatores numero plures ⁊ sp̃u sanc
to feruentiores vt iã dicet᷑. Alij vero solennita
tẽ poti⁹ attendentes integꝝ ⁊ solennẽ seruant
numeꝝ: qꝛ ⁊ si apl'i muti fuerunt: tñ alloq̇uꝫ an
geloꝝ ⁊ frequens visitatio dñi nõ defuerũt: q̃r
in sequenti ebdomada cãtat᷑ tñ vna antipho-
na cũ trib⁹ psalmis vt in se. ti. dicet᷑ Sane ẽ-
tio rñsorio cũ gloria pr̃i decantato cũ cereis ⁊
solenni ꝓcessione de choro ad aliquẽ locũ tẽ-
dimus. vbi sepulchꝝ imaginariũ coaptat᷑. ⁊ v-
bi itroducunt᷑ ꝑsone sub formis ⁊ habitu mu-
lieꝝ ⁊ duoꝝ discipuloꝝ. s. Joãnis ⁊ Petri: qui
ad sepulchꝝ xp̃m q̃rentes venerunt. ⁊ q̇dã alie
ꝑsone in ꝑsonis ⁊ forma angeloꝝ q̇ xp̃ꝫ a mor
tuis resurrexisse dixerunt: in ꝑsonis quoꝝ rec-
te cantari põt illa ſc͛a rñsorij pima ꝑticula. No-
lite timere ⁊c̃. vsq; ad finẽ rñsorij: tunc redeũt
ad choꝝ q̃i ſr͛ib⁹ referentes q̃ viderunt ⁊ audi
erunt. ⁊ vnus redit citius alio: sicut Joannes
cucurrit citius Pe. In ꝑsonis quoꝝ cõueniẽ-
ter cantat᷑ illud rñsoriũ. Congratulamĩ fine v͛-
su. Si q̇ autẽ habent versus đ hac rep̃sentitõe
cõpositos lꝫ non auctenticos nõ improbam⁹.
Tunc chorus audita resurrectõe ꝓrũpit in vo
cẽ altissone cantans. Te deũ laudamus. q̇daꝫ
vero hanc rep̃sentationẽ faciunt añq; matuti
nũ inchoent: sed hic est ꝓprior loc⁹ eo ꝙ te de
um laudamus exprimit horã quã dñs resurre-
xit. q̇dã etiã eã faciunt ad missam cũ dr̃ sequẽ
tia illa. Victime paschali laudes. cũ dicit᷑ v͛sus.
Dic nobis ⁊ sequentes. Adhuc in die resur
rectionẽ nostrã representamus q̃ xp̃o consur-
reximus: ⁊ ideo de die dicimus. Hec dies quã
fecit dñs ⁊c̃. Et i nocte sepulturã q̃ ei cõsepul-
ti sumus. ⁊ ideo illud non dicimus de nocte:
vnde dicit apostolus consepulti sumus cũ illo
per baptismũ in morte. Trina eteni imersio in
aqua baptismi. triduanã dñi sepulturã rep̃sen-
tat. Ille quidẽ consepultus ẽ xp̃o q̇ peccare q̇-
escit. ille consurrexit cũ xp̃o qui celestibus in-
tendit. ⁊ aduerte quia in duabus precedẽtib⁹
noctibus triduanã dñi sepulturã representaꝫ⁹
ſm ꝙ dñs latuit in sepulchro: vnde tunc alle-
luya non diximus. i hac vero nocte sepulturã
domini representamus in eo ꝙ xp̃o consepul-
ti sumus. sed ꝓpterea alleluya cãtam⁹ qđ xp̃o
consepeliri gaudium est nobis. Ad primam
vero non dicitur hymnus propter rationeꝫ in
vi. parte sub ti. de nocturnis assignatam. nec.
Quicunq; vult. quidam tamen dicunt psalmũ
Confitemini sicut ⁊ in se. ti. dicetur. Non fiũt
etiam petitiones obsecrationes ⁊ postulatio-
nes: quia dicit dominus in die illa non roga-
bitis me quicq̃ꝫ. ⁊ quia cum glorificati resurre
ximus non indigebimus istis. Non ergo dicũ
tur preces: quia vbi non erit miseria nõ erit pe
tenda misericordia. vbi non erit tentatio non
erit dicendum Libera nos a malo. Non dici-
tur etiam capitulum: quod est r̃fectio. ne post
longam psalmodiaꝫ homo tedio afficiatur: cõ
fortat enim fessos sicut electuarium membra.
tum quia ibi nullum erit tediũ: tũ qꝛ in h° offõ
breuis est psalmodia. ⁊ qñ capitulũ i horis nõ

dr̄ iō nec rn̄soriū oꝫ dici qȯ rn̄dꝫ capitulo siue
lectōi. In missa tn̄ dr̄: qꝛ rn̄det epistole. ⁊ i lau
dibꝰ: qꝛ rn̄det lectōibꝰ ⁊ dr̄ tunc capitulū. xp̄s
resurgens ad ro. vj. c. de vespis i se. ti. dicetur.

De diurno officio huius diei. Rubrica.

Unc de diurno officio
videamꝰ. Et q̇deꝫ
hac die fit statio apud sanctã
Mariã maiorẽ: qꝛ cū beatus
Grego. hac die ibi celebraret ⁊
pax dn̄i ꝓnūciaret: angelꝰ do
mini alta voce rn̄dit ⁊ cū spu tuo. ⁊ ꝑꝑ h̄ cum
papa ibi hac die celebrans dicit pax dn̄i: in te
stimoniū hꝰ miraculi nil sibi rn̄det. Ceterꝫ an̄
missam fit ꝓcessio quod ex euangelij auctori
tate extrahit: eo ꝙ angeli dn̄t mulieribus. Ite
dicite discipulis qꝛ ꝓcedet vos in galileam. Et
dn̄s ad eas nunciate frībꝰ meis vt eant in ga
lileã ibi me videbitis. hoc ergo significat ꝓces
sionẽ apostoloꝝ vt viderẽt dn̄m in galileã eun
tiū. Rursus galilea transmigratio iterp̄tat. In
galileã ire fuit de iudeis ad gentes transire. de
q̃ transmigratōe postea dixit. Euntes docete
oēs gentes baptizantes eos in noīe prīs ⁊ filij
⁊ sp̄s scī. In significationẽ ergo hꝰ transmig̃
tōis hodie solẽnẽ agimꝰ ꝓcessionẽ: siue i figᵛ
ꝙ nos oꝫ de vicijs trãsmig̃re ad virtutes: siue
ꝓficisci de virtute in virtutẽ: ad h̄ vt vider do
minū mereamur. qȯ fit sp̄alit in baptismo: ⁊ ī
significationẽ baptismi nos ⁊ loca nr̄a aq̄ bn̄
dicta aspergimꝰ cantantes. Uidi aq̄ꝫ. alijs ve
ro tp̄ibꝰ cantat asperges. Uerūꝫ tn̄ nec hodie:
nec in penthe. aq̄ bn̄dicit q̃ latius ꝓsecuti fui
mꝰ in q̃rta ꝑte sub ti. de aq̄ benedicte aspgiōe.
ab hac ꝓcessiōe oēs ꝓcessiōes dn̄icales ꝑ an
nū originẽ traxerunt: vt videamꝰ dn̄m in gali
leã. i. in trãsmigratōe de vicijs ad virtutes. Di
es eni dn̄ica est dies resurrectōis natiuitatis.
⁊ sp̄s scī missiōis. ⁊ in oibꝰ de nouo duntaxat
est testō cantandū. De ꝓcessiōe dictū est in q̃r
ta ꝑte sub ti. de accessu pōtificis ad altare. Sꝫ
ad q̇d fuit dictū apl'is vt irent in galileã ad vi
dendū dn̄m ꝓut legit in matheo. cū eadẽ die
eū viderunt ī hierusalẽ? Rn̄deo h̄ dr̄ maxime
ꝑꝑ allegoriã lꝫ ad lr̄aꝫ fcm̄ sit allegorice ei trãs
mig̃tio illa significat transmigrationẽ de iude
is ad gẽtes: in q̃ maxīe vr̄ xp̄s qꝛ in h̄ maxime
appet xp̄i deitas: ꝙ totꝰ mundus ad p̄dicatōꝫ
famuloꝝ xp̄i credidit. Dixerunt ei apl'i iudeis:
qꝛ verbū dei repulistis ⁊ vos indignos fecistis
vite eterne: ecce cōuertimur ad gẽtes. In hac
ꝓcessiōe ꝓcedunt luīaria: vt illud euangeliū i
pleat in nobis. Sint lūbi vestri p̄cincti ⁊ lucer
ne ardentes in manibꝰ vr̄is. crux eni p̄cedit vt
carnẽ nr̄aꝫ crucifigamꝰ cū vicijs ⁊ cōcupiscen
tijs. ⁊ pꝰ cruces ⁊ vexilla q̃ sunt victorie Jhesu
xp̄i insignia sequunt sacerdotes dealbati exul
tantes in laudes resurrectōis. q̇ ꝓcedunt cū ta
cite populi sequentis expectatōe: ꝑ distinctas
⁊ morosas expectatōes vt corporaliter illud ꝓ
pheticū qȯ tunc cantat ipleri videat cū iocū
ditate exhibitis ⁊ cū gaudio deducemi. Nã ⁊
mōtes ⁊ colles exilent expectãtes vos cū gau
dio. Itẽ in ea maior sacerdos p̄cedit: qꝛ dixit
dn̄s p̄cedã vos in galileã. Itẽ in ea nihil reso
net qȯ sit veteris historie: sꝫ ea solū cantant q̃
gloriã ꝑsonẽt euangelij inter q̃ illud p̄stim i q̃
busdã ecclesijs admittit virtute magna redde
bãt apostoli testimoniū resurrectōis Jhesu: qꝛ
sicut diximꝰ in galilea transmigratio est apl'o
rū p̄dicatio. cū autẽ ventū est ad mediū tẽpli v
triusq̄ꝫ sexus populo circūstante totis viribus
chorꝰ in vocẽ exultatōis erūpit dicẽs an̄. Se
dit angelus q̃ exp̄mit q̇d apostoli docuerūt. s.
xp̄m viuere. ⁊ est totis viribꝰ concinendū. ⁊ in
auditū circūstantiū efferendū: qꝛ quẽ q̃ritis vi
uit ⁊ vita hominū cū eo surrexit. Uel hodierna
ꝓcessio illud nobis recolit ꝙ rex glorie cū exer
citu redẽptoꝝ de infernalibꝰ claustris ad cele
stia reg̃ migrauit. Pꝰ ꝓcessionẽ sequit missa.
⁊ incipit p̄centor loco magni p̄centoris. i. xp̄i
resurrexi ⁊ adhuc tecū sum. pꝰ quẽ cãtat cho
rus ad significandū ꝙ ad xp̄i similitudinẽ alij
scī q̇ erãt in p̄ria deū laudabunt. Qȯ vero seq̄t
⁊ adhuc tecū sum. in h̄ notat eternitas in q̃ sẽ
ꝑ est cū p̄re. Cantamꝰ g̊ hac die ī ꝑsona xp̄i re
surrexi ⁊c̄. sꝫ tūc illud dicet ī ꝑsona nr̄a qn̄ re
surgentes transibimꝰ de hac mortalitate ad i
mortalitatẽ. qȯ significat in h̄ qȯ dicet ī euã
gelio: ⁊ transiẽs ministrabit eis. Ministrauit eniꝫ
vobis cibū sp̄ualẽ seip̄ꝫ: sicut iudeis dedit mã
na in deserto. Pōt etiã dici ꝙ dn̄s ꝑ ora ꝓphe
taꝝ dirigẽs smonẽ ad p̄reꝫ ait. Resurrexi ⁊ ad
huc tecū ⁊c̄. In quo tria notat. s. suã gloriosaꝫ
resurrectionẽ. ⁊ p̄ris ī passiōe ꝓtectionẽ. ⁊ co
gnitionẽ eius ꝑ sciē sue dilatationẽ ꝑ orbẽ. Re
surrectionẽ eius notat cū dicit resurrexi ⁊ ad
huc tecum sum ⁊c̄. quasi diceret: non est ita si
cut iudeus cogitauit ꝙ a te omnino sim dere
lictus. ⁊ abiectus tanq̄ꝫ immundus. Unde de
ridendo dicebat iudeus Si filius dei est libe
ret eum: quasi diceret non liberabit eum: quia
de eo non curat. Protectionem patris in pas
sione notat cum dicit Posuisti super me ma
num tuam. quasi diceret ꝓtexisti me non a pas
sione sed ab eo quod iudei intendebant: vide
licet ab extinctione nominis mei ad quam in
tendebant. Unde dicebant. Si dimittimus
eum sic omnes credent in eum: sed in hoc
ꝙ me occiderunt: hoc quod ipsi timebant

cõsecutũ est. Nã ego q̃ sum granũ frumẽti cã
dẽs in terrã multũ fructũ attuli tã de isto q̃ ꝺ
illo. prio laudandus est pr̃. vñ pꝰ utrũq; canta
tur all'a. Sciẽte pr̃is dilatationẽ notat cũ dic̃.
Mirabilis facta est ⁊c̃. q. d. ex h̃ cognitio tua
pr̃ nõ tm̃ ad iudeos: ſʒ etiã ad gẽtes dilatata ẽ.
nã priꝰ tm̃ in gente iudeoꝝ cognoscebaris. iux̃
illud. Notꝰ in iudea deꝰ. ⁊ q̃ꝛ ab utroq; popu-
lo cognosceris. ab utroq; tibi laus offert̃. ⁊ ic-
circo duplex all'a seq̃t̃. ⁊ ad id ptiet v̾sus. Dñe
ꝓbasti m̃ ⁊c̃. sessionẽ meã. i. hũilitatẽ ĩ passiõe
⁊ r̃ſr̃ctõeʒ meã. i. gloriã meã ĩ r̃ſrectõe. in q̃bꝰ
dã tñ ecclesijs tacet̃ v̾bũ illud sessionẽ. ⁊ soluʒ
dr̃ r̃surrectõeʒ meã: põt tñ utrũq; dici p q̃ꝺ du
plex xp̃i natiuitas desig̃tur. Sequit̃ hymnus
trĩtatis. s. gloria pr̃i q̃ in p̃cedentibꝰ diebꝰ int̃-
missus fuit pp ignominiã illatã trĩtati in t̃tia p
sona. s. in filio. Nunc ãt q̃ꝛ sublata ẽ ignomia
illa hymnꝰ ille cãtat̃. Hec ẽt in q̃busdã ecclesi-
is p cereos rep̃ntant̃ ubi tres cerei añ altar̃ ar
dere cõsueuerunt: ſʒ in tribꝰ diebꝰ añ pascha ñ
ardent nisi duo in signũ q̃ tertia ꝑsona subla-
ta ẽ. hac uero die tertiꝰ cereꝰ reaccẽdit̃ ĩ signũ
q̃ ipsa xp̃i ꝑsona gloriose reddit̃ nobis. Pꝰ h̃
dr̃ collcã in q̃ õñdit̃ q̃s sit resurrectõis ⁊ mor
tis effectꝰ: qm̃ aptio ianue regni celestis est ef-
fectꝰ. Qualit̃ ãt illã ianuã intrare debeamꝰ dr̃
in epistola q̃ ẽ pr̃ia ad corinth. v. c. s. Expurgate
vetꝰ fermẽ. i. abiicite vetustatẽ a vobis. ⁊ h̃ est
ire in galileã. i. de vicijs ad virtutẽ ⁊ de virtute
in virtutẽ. sicut estis azimi. i. eẽ debetis vel est̾
p baptismũ q̃r: Et enĩ pascha nr̃m imolatꝰ est
xp̃s. q. d. coctꝰ ẽ agnꝰ ⁊ patꝰ. itaq; epulemur: ⁊
det̃miat q̃s sit agnꝰ cũ dicit xp̃s. xp̃s ãt ⁊ ẽ pa
scha nr̃m. i. agnꝰ paschalis ⁊ festũ pascale. Alia
ẽt rõne ipse est pascha: q̃ꝛ p ip̃m ⁊ ab ipso ⁊ ad
ip̃ʒ ẽ nobis trãsitꝰ p̃dictꝰ. Nõ in fermẽto vete
ri neq; in fermẽto malicie. i. male voluntatis ⁊
neq̃tie. i. praue intelligẽtie. neq̃ enĩ ẽ q̃ de deo
male intelligit: ſʒ in azimis sinceritatis ⁊ veri-
tatis. i. in accẽso affectu ⁊ purificato ĩtellectu:
vel ĩ sinceritate caritatis ⁊ puritate fidei. Sed
ẽt plus dicit veritas q̃ fides. cõp̃hẽdit ei sapiẽ
tiã ⁊ intelligentiã. Sed vr̃ l̃ra epistole in se cõ-
traria. Si enĩ sumus azimi. i. sine fermẽto q̃uo
expurgabimꝰ vetus fermentũ: q̃uo etiã dr̃ vt si
tis noua cõspsio. vr̃ enĩ dicere vt sitis azimi si-
cut estis azimi. nã noua ꝯspersio nil aliud ẽ q̃
farina aq̃ cõspsa. i. pasta nõdũ fermẽtata. Sʒ
est notandũ q̃ duobus mõis dr̃ q̃s peccare. s.
peccato ꝓprio vel peccato alieno cui cõsentit
Erant enĩ illi q̃bus loq̃batur apostolus azimi. i
sine ꝓprij peccati fermẽto: sed erãt alieno pec
cato infecti dũ non reprehendebant illũ cum
possent qui patri suo propriã nouercã abstule
rat qui ĩter eos erat. Unde dicitur eis. Expur-
gate vetus fermentũ. i. abiicite illũ a vobis per
excõicationẽ vt sitis noua conspersio. i. sine fer
mento alieni peccati. Sequit̃ graduale quo
vtitur ecclesia propter nos qui non habemus
adhuc nisi resurrectionẽ anime ⁊ expectamus
resurrectionẽ corporis. s. Hec dies quam fecit
dominus exultemus ⁊ letemur in ea: quia ex-
ultando ⁊ letando itur in paradisum: sed cum
labore ⁊ angustia ⁊ cũ maxima afflictõne itur
in infernũ: quia non est pax impijs dicit domi
nus: sed bonis est iocunditas pax ⁊ quies ma
xima propter spem gloriose resurrectionis: Cã
tatur autẽ graduale licet sit luctus laborantiũ
ꝓpter baptizatos qui arripuerunt laborẽ mili
cie vt perueniãt ad alleluya eterne letitie. Grã-
dis enĩ labor eis supest vt partẽ habeant in se
cunda resurrectione. Et est sciendũ q̃ est dies
temporis. vnde hodie si vocẽ eius audieritis. i.
si in tp̃e quo viuitis: ⁊ est dies eternitatis. vñ
melior est dies vna in atrijs tuis sup milia: hãc
diẽ hodiernã festiuitas ĩchoat. ⁊ ideo recte de
mõstratiue dicitur. Hec dies quã ⁊c̃. ⁊ hodie
surrexit dñs. Sed hec dies dũ est in aurora vl̃
in ascensu vocatur dies salutis ⁊ gratie cũ fue
rit in meridie vocabitur dies eternitatis ⁊ glo
rie. Hec decliuiũ non sentit. ⁊ iõ solẽnitas ista
vesper nõ hʒ vt dicet̃ in ti. se. Postmõʒ sequit̃
alleluya. cantus q̃dẽ angelicus. s. pascha nr̃m ĩ
molatus est xp̃s. pr̃ie ad corinth. v. c. q̃ꝛ ipse est
panis angeloꝝ in quẽ desiderant angeli ꝓspi-
cere: etiam in q̃tũ est hõ. q. d. laudate dñm de
um: q̃ꝛ pascha nr̃m ĩmolatus est xp̃s. Deiñ seq̃
tur euangeliũ Marci. vxj. c. q̃ habet figurã leo
nis: q̃ꝛ ⁊ xp̃s fuit leo in resurgendo: ⁊ q̃ꝛ scõm
ordinẽ legunt̃ euangelia ꝓut in se. ti. dicetur.
Est autẽ euangeliũ. Maria magdalena Ma-
ria iacobi ⁊ salome. e. aro. ⁊c̃. Similit̃ oʒ nos e-
mere aromata bone voluntatis. Esayas. Veni
te ⁊ absq; argento ⁊ absʒ vlla cõmutatõe emi-
te vinũ ⁊ lac. i. aromata virtutũ q̃bꝰ vngit̃ deꝰ:
quia delicie sunt ei esse cũ filijs hominũ. ⁊ seq̃
tur ibi q̃ angelus apparuit mulieribus in vesti
bus albis. Sed in euangelio Mathei q̃ꝺ legit̃
in vigilia dicitur q̃ aspectus eius erat sicut ful
gur: ⁊ vestimenta eius sicut nix: ⁊ per hoc no-
tatur sicut dicit Gre. q̃ dominus ĩ iudicio ter-
ribilis appebit reprobis: ⁊ blandus iustis vna
facie. Hoc enim erit ex diuersitate consciẽtiaꝝ
quia ergo blandus apparebit iustis ideo ne ni
mis de resurrectõe exultemꝰ seq̃t̃ ĩ offertorio.
Terra trẽuit ⁊ q̃euit. In pꝰ cõione q̃ sic̃ et all'a
sumit̃ de epistola. Hortat̃ ecclesia filios suos:
vt cũ fide vẽiãt ad cõionẽ dicẽs. pascha nr̃ʒ ⁊c̃
Aiũt q̃dã q̃ illõ q̃ꝺ dr̃ ĩ ĩtroitu r̃ſr̃xi vox ẽ spõ
si ad spõsã eã ꝺ morte sua ĩ p̃ñti tp̃e ꝯsolãt̾. cui
spõsa r̃ñdet. posuisti ⁊c̃. vel ẽ vox g̃ñis humani

qđ ī adā cecidit ⁊ p̱ xp̄m resurrexit. Ceťa sť cō
cēt⁹ āgeloꝝ ⁊ hoīuꝫ de xp̄i refrectōe gaudētiū

De septem diebus post pascha. Rica.

Ec prima septimana pa-
schalis tp̄is lꝫ cōiť vo
ceť septīana in albis. tñ seqns
magis ꝓprie vocať in albis ꝓ
pter cās in p̄ce. ti. ꝓpositas. ⁊ ē
cōis huic tp̄i ⁊ p̄cedenti. Est
autē tota de septuagesima q̄ terminať in sab-
bato in albis. Jñ est ꝙ tractus in sabbato pa-
schali ⁊ graduale p̱ totā ipsaꝫ ebdomadā dici-
tur: ꝙ laborē significat. all'a vero ⁊ cetera can-
tica letitie cantanť: vt dictū est sub dñica sep-
tuagesime. ⁊ hoc ꝓpter tp̄s regressiōis qđ in-
cipit ƒm quosdā in pascha: ꝓut ibi dictū est.
Jsti ergo. vij. dies cōputanť cū septuagesima:
qꝛ hec septimana est septimana a q̈dragesima
p̱ quā idē significať qđ p̱ septuagesimā: in cu
ius septima decade filij israel acceperunt licē
ti ī redeundi. ⁊ iā q̄i liberi erant. iōqꝫ dieb⁹ isti
cantica letitie inclamanť. Porro oēs isti dies
vij. sunt q̄i vna dies dñica. Uñ semp̱ cantať i
eis Hec dies quā facit ⁊c̄. ⁊ in p̄fatōe dr̄ Te ō
um oī tp̄e sed in hoc potissi. die glo. p. ⁊c̄. ⁊ in
eis semp̱ agiť de resurrectōe: ad oñdendū ꝙ p̱
septē dōa sp̄s sci venit ad verā resurrectioneꝫ
vel potius: qꝛ in tota vita ista q̄ p̱. vij. dies cur-
rit debem⁹ anhelare ad gloriā resurrectōis q̄ꝫ-
tū possumus: sic ⁊ pascha in veteri testamen-
to p̱. vij. dies celebrabať. ⁊ cenofegia. i. fixio ta
bernaculoꝝ. Quecūqꝫ enī hac die facim⁹: ideo
facere debem⁹ vt in celo tabernacula nr̄a figa
m⁹: qđ erit p̱ gloriā īmortalitatis: vt ille q̇ cru-
cifixus est ostendat nobis suā deitatē cū dicit
in officio nocturno. Ego sum q̇ sum. ⁊ cū dicit
se esse illū q̇ dixit moysi: q̇ est misit me ad vos.
exo. iij. Siq̇dē pascha est ebdomadaria festiui
tas: qꝛ q̈lꝫ die ebdomade mutanť officia. Jn
veteri enī testō tres habuerūt ebdomadarias
festiuitates. s. pascha ⁊ penthe. q̈s etiā nos ha-
bemus: lꝫ ad aliud q̄ꝫ illi habuerūt. ⁊ cenofegiā
quā nō habemus nisi quodāmō vt diceť in ꝓ
hemio. vij. p̱tis. Quidā vero scripserūt ꝙ festū
penthe. nō fuit in veteri testō festū ebdomada
le: ⁊ ꝙ in nouo testō hꝫ. vij. officia ꝓpter septē
sp̄s sci dona. Nō qꝛ sit festū ebdomadale: qui
a tres vltimi dies nō habent oīo ꝓpria officia.
Ad hoc notanduꝫ est ꝙ cū in vrbe romana
esset magna aeris pestilentia. beat⁹ Gre. in tp̄e
paschali ordinauit vt imago beate virgis q̄ in
ecclesia sancte marie in ara celi ƒuať quā bea
tus Lucas pinxisse dr̄. ⁊ eidē virgini similima
p̱hibeť ꝓcessionaliter portareť: ⁊ dū añ ꝓces-
sionē reuerenter portareť: ecce tota aeris infe
ctio ⁊ turbulentia cedebat imagini fugiēs. ac
si eā ferre nō posset: sic ꝙ p⁹ imaginē mira ser
nitas remanebat. Tunc autē iuxta imaginem
audite dicunť tres voces angeloꝝ canētiū. Re
gina celi letare alleluya: qꝛ quē meruisti porta
re alleluya: resurrexit sicut dixit alleluya. Statī
q̄ꝫ beatus Gre. adiunxit: ora ꝓ nobis deū alle-
luya. q̄ antiphona iō hoc tp̄e freq̄ntať. Et tūc
Gre. vidit supra castꝝ crescētij angelū dñi. qui
gladiū cruentatū tergens ī vaginā reponebat.
Intellexit ergo Gre. ꝙ pestis illa cessasset: qđ
⁊ factū est. Uñ castꝝ illud exiñ castꝝ sci ange-
li vocatū est. Premissa imago in ecclesia bea-
te Marie in ara celi in vrbe sup̱ limē baptiste
rij ƒuať quā romani reginā vocant. Per hos
autē. vij. dies tres tñ dñr psalmos sicut in dñi
ca resurrectōis. in ħ tñ interest ƒm aliq̄s eccle
sias: qꝛ tunc dñr cū trib⁹ antiphōis. ī his vero
dieb⁹ cū vna sola. Siq̇dē iō tres psalmi p̱ hos
vij. dies baptismales dñr: qꝛ q̇ pure baptizanť.
vij. sp̄s sci dona suscipiūt q̄ p̱ hos. vij. dies signi
ficanť. Suscipiūt ēt tres virtutes. s. fidē speꝫ et
caritatem q̄ p̱ tres p̄s. itelliguntť q̄ nobiscū vꝫ
ī finē manere debēt. Canim⁹ g̊ tres p̄s. vt r̄co
lam⁹ nos hec tria hr̄e Antiphona v̊o vna ē: qꝛ
vn⁹ ē a quo hec cūa sť. Rursus v̊o qꝛ vt p̄missū
ē hec tota ebdōada ē q̄i vna dies dñica. Jñ ē
ꝙ p̱ oēs hos. vij. dies canim⁹ p̄s. de nocturno
dñice diei vel eis adiacētes. Quedā tñ ecclesie
p̄termittūt p̄s. maiores ⁊ laboriosos. s. Cōfite-
bor ⁊ diligā te: qꝛ neophitis oīa breuia debēt
ꝓpōi. ⁊ soror nr̄a p̱uula ē ⁊ vbera nō hꝫ. ⁊ apo
stol⁹. Lac dedi vobis potū ñ escā. xxxv. q. v. qđ
scripsi. ex̄ de pe. ⁊ re. bis q̇. Sꝫ nūc supplem⁹
p̱ illos duos. Cū iuocarē. Uerba mea. ⁊ ita. x.
⁊. viij. p̄s. p̱ficim⁹ vꝫ ī. vj. feriā. Jn sabbato aūt
sumiꝫ⁹ tres de adiacētib⁹ quos ī die dñica ad
primā cātare solem⁹. s. Dñs regit me. Dñi ē ťra
⁊ Judica. Sꝫ ⁊ illos duos. De⁹ deus respice. ⁊
Ad te dñe leuaui: pp̱ cāꝫ p̄dictā p̄termittim⁹.
Jn seq̄nti v̊o tp̄e multiplicādi sť psalmi. sicut ⁊
bōi mores q̄ p̱ p̄s. itelliguntť: p̱ quos ad gloriaꝫ
p̱ueniť quā p̱ totū tp̄s istud figuram⁹. Jn q̇
busdā tñ ecclesijs ñ dñt nisi tres p̄s. vꝫ ad pē-
the. ⁊ ħ ex istōe alicuini: ꝓut diceť sub dñica
de trītate. Sꝫ ħ ñ bñ fit hodie. Prio qꝛ cā q̄re
illud īstitutū fuit hodie cessat. Scđo qꝛ ɔ̄ cāo-
nē Gre. faciūt. ꝓut dcm̄ ē ī. v. p̱te sub ti. de noc
turnis. Tertio qꝛ iter canōicos regulares ⁊ a-
lios clericos q̇ vsurpato noīe seculares dicun-
tur nulla dꝫ eē quo ad ħ dr̄ia. nā ⁊ ipsi magna
ex p̱te antiq̇t⁹ regulares fueřt. xij. q. i. qꝛ ⁊. c. sci
m⁹ ⁊. c. se. ⁊. c. certe. ex̄ de vi. ⁊ ho. cle. qm̄ ⁊ cer
tū ē ꝙ canonici regulares in octaua resurrec-
tōis dñt ī nocturnis. ix. lectiōes cū. ix. rñsorijs.
⁊ etiā ecclesia romana. Qui enī dicunt ꝙ om-

ria facilia debent esse eo tp̄e ꝓpter neophitos
illā facilitatē nimis extendunt. Nā due tantū
sunt ebdomade neophitoꝝ.s.in pascha ⁊ pen-
theco. ⁊ ꝓpterea concludit̄ eis in ascensiōe v-
bi sunt nouē rn̄soria ⁊ nouē psalmi cū suis an
tiphonis. Nulla enī est sufficiens rō q̄re in se-
quenti die pꝰ ascensionē dicamꝰ tn̄ tres psal-
mos cū vna antiphona. de hoc etiā dictū ē in
ti.ꝓce. Nēpe ſm romanū ordinē in oībus dn̄i
cis.ix.lectōes dicunt̄ de con.di.i.in die:ꝫ ma-
guntinū consiliū a pascha vsqꝫ ad penthe.tres
tn̄ instituerit esse legendas vt seruiciū matuti
nū in die cantet̄:qꝛ in futuro trinitas cōp̄hen
det̄. ⁊ a sanctis in luce dn̄o seruiat̄. Ad pri-
mā autē dicunt q̄dā ꝑ totā ebdomadā totum
psalmū Confitemi ⁊c̄.in quo ꝓcipue de xp̄i re
surrectōe agitur. Alij vero solū versum Hec di
es ⁊c̄. quē in prima ⁊ in alijs horis ꝓ capitulo
dicunt:qꝛ vitā illā figuramꝰ in q̄ doctrina nul
li necessaria erit.sed oēs docti gratulabimur ⁊
exultabimus. Psalmus vere Quicūqꝫ vult ⁊c̄.
toto isto tp̄e nō dr̄:qm̄ ad fidē ꝑtinet.hoc enī
tp̄s significat octauā etatē vbi nō erit fides q̄
euacuabit:sed res q̄ cōprehendet̄ nō erit figu-
ra sed veritas. In q̄busdā tn̄ ecclesijs aliter ob-
seruat̄:qꝛ vbi fides nō est supedificari nō pōt.
xxiiij.q.i.vbi sana.i q.i.cū Pau. Minus tamē
symbolū.s. Credo in deū ob eandē cām subti-
cet̄ ad p̄mā. Nā cū venerit qđ ꝑfectū est eua-
cuabit̄ qđ ex ꝑte est. Vn̄ in condens.i.in con
densitatibus populi vsqꝫ ad cornu altaris.i.ad
cōmunionē non dr̄ capitulū neqꝫ ꝓces vt dic
tū est in ti.ꝓce. Vespṫinū officiū est hꝰ festi
uitatis claritate illustratū: nō enī ꝑ deꝰ in ad-
iutoriū meū intende:qm̄ in illa vita nō sicut h̄
adiutorio indigebimus:sed ꝑ kyrieleyson icho
atur:qꝛ vesꝑtina hora sabbati paschalis baptis
ma fuit ꝑ kyrieleis.inchoatū. ⁊ in trinitatꝭ no
mine celebratū. ⁊ ꝓpterea eadē hora ⁊ in eisđ
verbis ꝑ totā ebdomadā hanc in festiue rege-
neratōis iocunditatē sancta tritas adorat̄.vel
ꝑ kyrieleys.incipit̄ vt q̄i nō exn̄s ꝑ se officium
misse officio cōtinuet̄. Nā vt i ti.ꝓce.diximꝰ.
Dies hic vesperā nō hꝫ:qꝛ decliuiū eternitatis
nō agnouit. Tres p̄s.sub vno all'a.i.gaudio cā
tant̄ in q̄busdā ecclesijs qꝛ ꝑ fidē tritatis ad v
nū eternitatis gaudiū ꝑuenit̄. vel hi tres psal-
mi resurrectōi q̄ tertia die facta esto veniunt
ihesu xp̄i. Pro capitulo sequit̄ Hec dies si-
cut ī alijs horis:qꝛ ibi non erit necessaria doc
trina ſꝫ exultatio. vel vt notet̄ sollicitudo bap-
tizatoꝝ adhuc ꝑegrinantiū ⁊ laborantiū:qꝛ n̄-
dū habēt gaudiū nisi spei quo ꝑuenit̄ ad alle-
luya rei: ꝑinde ꝓ hymno sequit̄ alleluya:qđ ē
ꝓprius illoꝝ ciuiū hymnꝰ. Sane descēdimꝰ
ꝓcessionaliter ad fontes cū cereo ꝑ totā ebdo

madā cantantes canticū exultatōis ⁊ populꝰ
sequit̄.s.viri ꝑ se ⁊ mulieres ꝑ se:qđ fit in mēo
riā eius ꝙ hebrei pharaone ⁊ suis in mari ru-
bro submers fecerunt. q̄ in gratiaꝝ actiōes de
submersiōe hostiū ꝑ totā ebdomadā redibant
ad mare viri ꝑ se ⁊ mulieres ꝑ se cantantes il-
lud canticū moysi Cantemus dn̄o. Siq̄dē ho
stes nostri sunt demones mare rubꝝ est bap-
tismus in quo submergunt̄ oēs hostes.i.vicia
⁊ peccata ⁊ demōes. ⁊ inde etiā est ꝙ neophi
ti baptizati in sabbato sancto ꝓcedente suo lu
mine.s.xp̄o redeunt ad fontē baptismi. His se
ptē diebus gratias agentes:qꝛ inimici eoꝝ sub
mersi sunt.s.vicia ⁊ peccata: ⁊ tunc circa fon-
tes cantant̄ psalmi Laudate pueri.s.nouit̄ ba
ptizati. ⁊ In exitu israel de egypto: qꝛ ꝑ baptis
mū de tenebris peccati exiꝫꝰ. Duo ergo psalmi
circa fontes cantant̄:qꝛ ꝑ geminā dilectionē
ad fontē vite ꝑtingit̄. ⁊ baptizatis ⁊ baptismo
conueniunt. Baptizatis vt Laudate pueri do
minū ⁊c̄: ⁊ est āmonitio laudis ad neophitos.
q̄ facti sunt pueri.i.a vicijs puri: ꝓ q̄bꝰ mr̄ ec-
clesia iubilat ad fontes in laudē eius gratie. ꝑ
quē meruit qđ in cātico amoris audiuit. Fōs
ortoꝝ puteꝰ aq̄ꝝ viuentiū. Postea transit̄ ad
aliqđ oratoriū cū psalmo In exitu israel. q̄ cō-
uenit baptismo cū dr̄. Quid est tibi mare ꝙ fu
gisti. Et fit statio ad crucifixū ⁊ reddūt̄ ei gra-
tes:qꝛ ipse est q̄ baptizat. Vn̄ in euangelio suꝑ
quē videritis sp̄m descendentē ⁊c̄.hic est q̄ ba
ptizat ⁊ salutat̄:qꝛ ꝑ crucē ⁊ in cruce nacti su-
mꝰ aīaꝝ nr̄aꝝ redēptionē. Rursus ꝑ hos septē
dies baptismales neophiti quotidie ad eccl'iaꝫ
ducunt̄. Sicut enī filij israel ꝫ transissent mar̄
rubꝝ in quo baptizati st̄:nō tn̄ ꝑueneṙt ad ter-
rā ꝓmissiōis nisi sub ducibꝰ dn̄o illos pascēte
ex māna ⁊ colūpna ignis eos ꝓcedēte.sic ⁊ ipi
his.vij.diebꝰ sub ducibus.i.p̄sbyteris pr̄inis ⁊
mr̄inis ducunt̄ ad ecclesiā. ⁊ pascunt̄ corpor̄
dn̄i. ⁊ cerei ꝓcedunt eos: ⁊ sic tandē in sabba-
to q̄i ꝑueniunt ad terrā ꝓmissiōis. Cereos au
tē quos in sabbato sancto dū baptizarent̄ ha-
buerūt.ꝑ hāc ebdomadā ī q̄busdā locis ad mis
sas ⁊ vesꝑas accendunt. ⁊ in sabbato in albis
⁊ in sequēti dn̄ica illos accēsos offerunt sacer
doti. Siquidē luminaria accensa bona opa st̄.
q̄bus toto tp̄e p̄ntis vite q̄ ꝑ septenariū ducit̄
lucere debent offerunt̄ sacerdoti:qꝛ pꝰ hāc vi
tā ad summū sacerdotē.i.ad xp̄m cū luminari
bus bonoꝝ opeꝝ veniunt. iuxta illud. Venien
tes autē venient cū.e.p.m.s. Pōt etiā dici ꝙ
ꝓcessiōes vesꝑtinales hꝰ ebdomade reuersio-
nē significāt de captiuitate babilōie. Hec ē eiꝫ
ebdomada reuertētiū q̄ ī fine sue captiuitatis
reuertuntur ad deum : et vespere trina statio-
ne complentur. sicut ⁊ baptismus in trinitatis

noie celebrat̃. Qui v̄ero fontes nõ habent nõ
exeant:sed.v.psalmos quotidie dicant: ⁊ post
collectã diei de cruce collectã adiungant.Ee-
dẽ vespere quotidie repetunt̃: qꝛ ꝓ vna ⁊ ea-
dẽ die tota hec ebdomada reputat̃. In qui
busdẽ etiã ecclesijs in his.vij.diebus qñ descẽ
dit̃ ad fontes añfert̃ q̇dã serpens imaginari⁹
suꝑ virgã:⁊ candela nouo luie accensa suꝑ ca
put serpentis retorta affigitur.ex q̃ cereus pa-
schalis ⁊ oẽs alie candele ecclesie accendunt̃.
Circa qd̄ sciendũ est ꝙ sicut legit̃ numeri.xxi.
c.Moyses in deserto erexit suꝑ palũ serpentẽ
eneũ:vt q̇ ꝑcussi erant a serpentibus ꝑ illi⁹ sa-
narentur aspectũ in quo xp̄i passio p̄figurata
fuit.Vñ ⁊ dñs ait in euangelio Jo.sicut moy-
ses exaltauit serpentẽ in deserto.ita exaltari oꝫ
filiũ hoĩs. Jd̄ ergo serpens imaginari⁹ fert̃ et
aspicit̃: vt xp̄i passio memoret̃. ⁊ ꝑ hoc a vul-
neribus peccatoꝝ sanemur. Nã serpens in pa
lo est xp̄s in patibulo. Jtẽ id̄ in benedictõe ba
ptismi ⁊ cũ ad fontes descenditur: qꝛ baptis-
mus a xp̄i passione virtutẽ accepit.in quo eti-
am a peccatis sanamur ⁊ mundamur. Fit ℞
in vesperis:qñ ipse xp̄s fuit sacrificiũ vesperti
nũ.Vñ p̄s.Eleuatio ma.m.s.ve. Jgnis nouus
ex silice excussus xp̄s passus est q̇ est lumẽ de
luie.ex quo cetere candele in ecclesia illuminã
tur:qꝛ ipse illuminat oẽm hominẽ venientem
in hunc mundũ.Candela in capite serpẽtis re
torta est spinea corona in capite xp̄i posita.in
cõpletorio vero in q̇busdã locis p̄termittitur
p̄s.Qui habitat:sicut in prima p̄s.Quicunqꝫ.

In his autẽ.vj.diebus dr̃ ad missaꝫ r̃ñsoriũ
⁊ all'a ꝓut infra dicet̃. ⁊ dr̃ primo r̃ñsorium ⁊
p⁹ sequit̃ all'a. ⁊ hoc triplici d̄ cã.Primo quia
eni in laboribus vite p̄ñtis exultãdũ est. iuxta
illud.Hilarẽ datorẽ diligit deus.xxiij.q.vj.§.ex
his.id̄ nunc p⁹ graduale ⁊ versum conuenien
ter sequit̃ all'a qd̄ est vox letitie. Scd̄o r̃ñsori-
um actiuã.all'a vero contẽplatiuã vitã signifi-
cat.R̃ñsoriũ eni significat actionẽ quã sancti
exercebunt in resurrectõe corpoꝝ q̃ erit in om
ni letitia:ꝓut verba r̃ñsorioꝝ h⁹ tp̄is declarãt:
q̃ oĩa siue versus eoꝝ excepto eo q̇ cantat̃ i.iij.
feria. ꝓut ibi dicet̃ sunt de psalmo centesimo
decimoseptimo. Confitemĩ dño: q̇ p̄s sonat ꝯ
fessionẽ laudis. ⁊ est de eterna letitia.qꝛ igitur
oĩs illa laus confessiõis siue actio ad gaudiuꝫ
⁊ dei glorificationẽ tendit.merito ab all'a con
cludẽdũ est:⁊ qñ eadẽ actio nihil aliud est q̄ꝫ
laus dei.id̄ ad hoc oñdendũ p⁹ hos sex dies ꝯ
tinue canit̃ sine r̃ñsorijs all'a. Tertio id̄ in his
vj.diebus hoc fit:qꝛ senarius numer⁹ ad ope-
ra sicut septenarius ad requiẽ refert̃.Qui eniꝫ
vult ꝑuenire ad requiẽ oꝫ eũ primo toto tẽpo-
re p̄ñtis vite bñ oꝑari. Circa hoc sciendum
est ꝙ ecclesia his diebus sanctoꝝ actũ in cor-
pore cũ fine letitie recolit:sic incipiens actum
vt ꝑtingat ad quietẽ:primus dies mandat. se-
ptimus requiẽ gestat.octauus glorificat. Nẽ-
pe r̃ñsoriũ illã actionẽ significat quã sancti in
resurrectõe corpoꝝ exercebunt.aĩe q̇ppe sanc-
toꝝ añ resurrectionẽ corpoꝝ in q̇ete sunt: sed
dũ illa recipient in actõe erunt. ⁊ tunc sic erit
actio vt nõ desinat q̇es. Jn quiete q̇dẽ erunt
qꝛ nõ laborabunt:nec cogitationibus fluctua
bunt:nec erit etiã in q̇ete illa segnicies desidi-
osa.sed sic ab h⁹ vite opibus in fine q̇escent vt
in alterius vite actõe gaudeant. Hec autẽ ac-
tio id̄ nobis ꝑ numeꝝ senariũ in memoriã re-
ducitur:qꝛ sicut septenarius numerus r̃quiẽ.
ita seuarius oꝑa responsorioꝝ significat. Per
responsoria enĩ intelligimus sanctoꝝ actõnes
q̇ erunt cũ oĩ letitia vt iã dictũ est. Et nota ꝙ
p̄dicti versus q̇ canunt̃ his.vj. diebus cũ r̃ñso
rijs dicuntur eo ordine quo positi sunt in psal
mo Cõfitemini.Vñ sumpti sunt exceptis du-
obus q̇ in q̇busdã ecclesijs p̄postere ponunt̃.
Nã in q̇nta feria dicunt versum. Benedictus
q̇ venit in noie dñi ⁊c̃.q̇ ibi ponitur vltimo.et
in feria.vj.Lapidẽ quẽ reprobauerunt edificã
tes ⁊c̃. ⁊ hoc id̄:qꝛ in illo pleni⁹ agit̃ de passio
ne saluatoris q̄ꝫ in alijs versibus ibi positis. et
id̄ merito illa die cantat̃ in q̃ passus fuit. Nec
est omittendũ ꝙ in q̇busdã ecclesijs in his.vij.
dieb⁹ duo in albis suꝑpellicijs incipiũt r̃ñsori-
um. Hec dies. ⁊ in alios quosdã tropos retro
altare qd̄ repñtat sepulchꝝ.ꝓ eo ꝙ corp⁹ Jesu
in eo sacr̃alit̃ collocat̃ ⁊ cõsecrat̃: gerentes ty
pũ duoꝝ angeloꝝ. q̇ stantes in sepulchro xp̄m
resurrexisse retulerunt.Verba enĩ illa Hec di-
es ⁊c̃.ad resurrectõis diẽ ꝑtinere noscũt̃. Rur
sus cãtãdo p⁹ altar̃ repñtãt apl'os ⁊ mulieres
timẽtes:⁊ xp̄m resurrexisse dicere publice for-
midantes.Fit ãt ℞ ad laudes ad tertiam ⁊ ad
vespas.Prĩo eo ꝙ in his trib⁹ sp̄alit̃ horis xp̄i
passio ẽ expleta. Nã mane capt⁹ ⁊ illusus.ĩ ter
tia flagellat⁹ ⁊ lignis crucifix⁹.ĩ vespis de cru-
ce deposit⁹ ⁊ sepult⁹ ẽ. Scd̄o ĩ signũ ꝙ resur-
rectio trib⁹ vicib⁹ nũciata ẽ.Prĩo s̄m marcuꝫ
⁊ math.ꝑ vnũ angelũ.q̇ s̄m Aug.stabat ĩ mo-
numento nõ directe ſꝫ q̃i ad hostiũ.Scd̄o per
duos angelos q̇ s̄m Jo.stabãt int⁹. Tertio ꝑ
ipꝫ xp̄m iuxta monumẽtũ. Fit ẽt ℞ ĩ q̇busdaꝫ
ecclesijs ad missaꝫ:eo ꝙ illa ĩ altari celebrat̃ su
ꝑ qd̄ xp̄i corp⁹ cõsecrat̃. Jd̄ ãt a pascha viꝫ
ad octauã pẽthe.canit̃ all'a fere ĩ oĩb⁹ ãtipho-
nis ⁊ r̃ñsorijs nocturnalib⁹. ⁊ ĩ offerẽdis. ⁊ p⁹
cõĩonib⁹:vt celebratio tp̄is p⁹resurrectionẽ re
ducat nobis ad memoriã vitã cõtẽplatiuã. sic̃
tp̄s qd̄ est añ pascha reducit ad actiuã. Tẽp⁹
eni añ pascha qd̄ ĩ ieiunijs ⁊ orõnib⁹ agimus

significat erũnas hꝰ vite. ⁊ tribulationẽ capti-
uitatis in q̃ dñ simus cãtica letitie subticemꝰ.
Tp̃s vero pꝰ pascha significat beatitudinẽ ⁊ ꝑ
petuã exultationẽ in q̃ pꝰ r̃surrectionẽ erimꝰ.
⁊ iõ relaxatis ieiunijs canendo alleluya: qđ in
terp̃tat laudate dñm frequentamꝰ. de quo di
ctũ est in ꝓhemio hꝰ ꝑtis. Illud tñ notãdũ
est ꝙ in q̃busdã ecclesijs in hac ebdomada al-
leluya cantatur in missa sine finali melodia. et
versus ⁊ antiphone sine neuma. sed in sequen
tibus cantatur cũ illa: ⁊ hoc ideo: qꝛ in hac cã
tamus pro dño nostro qui in anima ⁊ corpo-
re per resurrectionẽ iã factus est gloriosus: ac
illa finalis melodia expectationẽ nostrã signi-
ficat. vel etiã sanctoꝝ scđe stole expectationẽ.
Tacemꝰ ẽ quia habemꝰ qđ optamꝰ. Paruuli
nãqꝫ plorãt cũ panẽ nõ habẽt: sꝫ cũ habẽt qđ
desiderant tacent: ita ⁊ nos q̃i ploramꝰ illo tẽ-
pore qꝛ nõ habemus qđ desideramus. ⁊ sanc-
ti q̃i in desiderio sunt expectatõis. In q̃busdã
etiã ecclesijs in magnis solennitatibꝰ tacet il-
la melodia in signũ ꝙ sancti ꝓ q̃bꝰ celebramꝰ
certi sunt ꝙ fam stolã quã expectant amittere
nõ possunt. Iubilus quidẽ diuersa notat vt di
ctũ est sub natali. Porro in istis. viij. diebus
cantat̃ pro memoria neophitoꝝ. ⁊ singulis di
ebus singula denotata sunt officia: qđ nõ fit ĩ
toto tp̃e vsqꝫ ad penthe. ⁊ in primo die. s. ĩ sab
bato sancto ⁊ ĩ octaua duplices laudes ponũ-
tur. In primo enĩ dr̃ alleluya Confitemi. ⁊ tra
ctus Laudate dñm oẽs gentes. in octaua ve-
ro dr̃ duplex alleluya: qđ ideo fit: qꝛ prima vita
nr̃a q̃ fuit ante peccatũ beata fuit sed nõ sem-
piterna: sed vita q̃ erit in septima q̃etis erit be-
ata ⁊ sempiterna. Quia ergo pr̃ia vita fuit bea
ta: iccirco cãtat̃ primo alleluya qđ est vox an-
gelica in lingua hebraica: qꝛ dignior est: sed q̃a
nõ fuit sempiterna: ideo humiliori lingua lati-
na cantat̃ tractus Laudate: qꝛ vero vita q̃ erit
in septima etate erit beata ⁊ sempiterna: ideo
in sabbato in albis qui est dies septimꝰ duplex
alleluya cantatur ꝓpter duplicẽ stolã: vt ibi di
cetur. Nã uita illa q̃ in septima q̃etis dabit̃. ñ
tollet̃ in octaua etate q̃ ꝑ octauũ officiũ intel-
ligitur sed potius consumabitur. Circa can
tica letitie notandũ est ꝙ q̃tuor sunt status ec
clesie. Primus est culpe. secundus culpe ⁊ pe-
ne. tertius pene et gr̃e. q̃rtus gr̃e ⁊ glorie. Pri
mũ representat ecclesia ĩ septuagesima. ideoqꝫ
subticet Te deũ laudamus ⁊ alleluya: qꝛ nõ ẽ
speciosa laus ore peccatoris. ⁊ gloria in excel-
sis deo: qꝛ positus est inter deũ ⁊ hoĩes paries
inimiciciaꝝ. Scđm rep̃ñtat in aduentu. iõqꝫ ⁊
supradicta cãtica subticent̃ p̃terea alleluya: qꝛ
lex data deũ intelligere docuit ⁊ laudare. Ter-
tiũ rep̃ñtat in estiuo tp̃e. iõqꝫ ꝓpter gr̃aꝫ acce
ptã in festiuis ista cãtant̃: sed ꝓpter penã ista
in ferialibꝰ subticẽt̃ p̃ter alleluya qđ etiã quo-
tidie frequentat: qꝛ spes de resurrectõe futura
nõ infirmat̃. Quartũ rep̃ñtat ĩter octauas pa-
sce ⁊ penthe. iõqꝫ supradicta cãtica letitie fre-
quentant̃ ⁊ multiplicant̃: qꝛ tñ nõdũ habemꝰ
gloriã quã expectamꝰ. iõ Te deũ laudamus et
gloria in ex. in ferialibꝰ subticemꝰ. ⁊ in dñicis ĩ
q̃bꝰ q̃i duplicẽ resurrectionẽ rep̃ñtamꝰ. ⁊ etiã
in festis scõꝝ in missa duo alleluya cãtamꝰ: sꝫ ĩ
ferialibus unũ ut iã dicet̃. Nec te moueat ꝙ ñ
rectũ sꝫ p̃posteꝝ ordinẽ ecclesia rep̃ñtat: eo ꝙ
erunt nouissimi primi ⁊ primi nouissimi. sic er
go uarietas dieruꝫ ⁊ statuũ humanoꝝ varieta
tẽ inducit officioꝝ. Querendũ tamẽ est qr̃ di-
uina officia ita distinguunt̃ ut alia celebrent̃
cũ solo responsorio: alia cũ solo allelnya: ⁊ hec
qñqꝫ cũ simplici alleluya: qñqꝫ cuꝫ duplici: alia
simul cũ responsorio ⁊ alleluya. ⁊ alia cũ respõ
sorio ⁊ tractu. ⁊ alia cũ all'a ⁊ tractu. Dici põt
ꝙ dies ieiũioꝝ q̃bꝰ rñsorioꝝ siue all'a cãit̃ r̃co
lũt actꝰ eoꝝ q̃ p̃sbyteris ĝuia ꝯfitent̃ vt ab illis
ꝯsiliũ accipiãt penitendi. Ipsi ergo dies agun-
tur cũ solo responsorio ꝑ qđ uita actiua intel-
ligit̃ que in labore ducitur sine alleluya qđ est
canticũ letitie: qꝛ ecclesia dolet ꝓ talibus tan-
q̃ꝫ ꝓ mẽbris uulneratis ⁊ nõdũ sanatis. ex eo
enĩ ꝙ alleluya dimittitur robur ecclesie mon-
stratur quẽ habet de suis uulneribus nonduꝫ
sanatis. Preterea ideo tunc non dicitur allelu
ya: qꝛ nõ est pulchra laus ĩ ore peccatoris. In
diebus vero ꝓfestis q̃ sunt ab octaua pasce us
qꝫ ad octauã penthe. simplex alleluya sine rñso
rio canit̃. primo qꝛ dies illi uitã contẽplatiuaꝫ
significant q̃ erit post resurrectionẽ in q̃ respõ
sio nõ erit: qꝛ penitentie actus ibi sup̃fluꝰ erit.
sed tñ all'a canet̃ de ꝑcepta ĩmortalitate. Se-
cundo: qꝛ tunc ꝓ illis canimus q̃ iã sunt in pa
tria ad quos iã nõ ꝑtinet actio laboriosa quaꝫ
responsoriũ notat. sed sunt in dei contẽplatõe
⁊ exultatõe q̃ intelligit̃ ꝑ all'a. Tertio qꝛ añ re-
surrectionẽ corpoꝝ nostroꝝ aĩa sine corpore
deũ laudabit. Quarto qꝛ sancti ante diẽ gene-
rali resurrectõis simplicẽ tñ recipiunt stolam
s. aĩe. Rursum in priuatis ferijs gloria in excel.
⁊ duplex all'a nõ dr̃: qꝛ nõdũ habemus ꝑfectã
iusticiã nec gloriã quã expectamus. Sed qꝛ ec
clesia iã primã hꝫ resurrectionẽ. iõ alio tp̃e sẽꝑ
all'a canit̃. p̃terqꝫ in septuagesima: vt dcm̃ ẽ in
ꝓhemio hꝰ ꝑtis. ⁊ sub ti. de tp̃e aduẽtꝰ. In oc
tauis vero pasce ⁊ in sabbato in albis duplex
all'a dr̃: qꝛ tunc tp̃s resurrectionis rep̃ñtamus
⁊ in req̇e q̃ erit in resurrectiõe duplicẽ stolã. s.
aĩe ⁊ corporis ꝑcipiemus: qꝛ erimꝰ vtroqꝫ ho-
mine. i. in aĩa ⁊ in corpore gloriosi. erimꝰ eĩ in-
corruptõis gloria vestiti. In dñicis quoqꝫ q̃ sẽ
i

ab octaua pasce vſq̄ ad octauā pēthe. duplex
alleluya dr̄: tū q2 in reſurrectōe quā ipſi dies ſi-
gnificant corpus ſimul cū aīa laudabit deū: tū
q2 duo ſunt vñ letari dʒ aīa in die ſempiterna.
vnū de ꝑcepta letitia. aliud de ꝑcipiēda ī reſur-
rectiōe. tū q2 reſurrectio dñi q̄ facta eſt in die
dñica. eſt cā noſtre reſurrectōis future: ⁊ iō in
oībus dñicis q̄i octauā dñice reſurrectōis re-
ꝑñtamus: in ferialibus vnū: qꝛñ añ reſurrectio-
nē aīa vna dūtaxat fruit̄ beatitudine. Rurſus
ideo vſq̄ ad octauā penthe. q2 in octaua etate
in q̄ erit corpoꝝ reſurrectio. erimus vtroq̄ ho-
mine glorioſi. Jn oībus quoq̄ feſtiuitatibꝫ il-
lo tp̄e occurrentibus duplex all'a dr̄. ⁊ hoc pri-
mo ꝓpter requiē ⁊ fruitionē. Scd̄o q2 illi iam
de duobus gaudent. ſ. de eterna q̄ete ⁊ diuina
viſione. Tertio q2 dū iā habeant gloriā anīe ſe-
curi ſunt de gloria corporis. Quarto q2 tc̄ vnū
alleluya cātitur q2 q̄eſcunt: aliud q2 deū vidēt.
Sex vō dies paſchales. vʒ īt̄ ſabbatū ſcīn ⁊ ſab-
batū ia albis ⁊ dñici dies atq̄ feſtiui. quos ce-
lebramus ab octauis penthe. vſq̄ in ſeptuage-
ſimā. in q̄bus rñſoriū ⁊ alleluya canit̄: recolūt
actus eoꝝ q̄ elemoſinas largiēdo. infirmos vi-
ſitando. ⁊ ſolū q̄ bona ſunt oꝑando. ꝑſeueran-
tiā habendo in ſanctitate quā in baptiſmo re-
ceperunt: ſine dubio ad contemplationē dei ꝑ-
ueniunt. Jnde eſt ꝙ poſt reſponſoriū qd̄ vitaʒ
actiuā ſignificat ſequit̄ alleluya. qd̄ ſignificat
contēplatiuā: ſed tunc vnū tm̄ ſiue ſimplex al-
leluya dr̄ ꝓpter cās ſupradictas. prius autē dr̄
rñſoriū ⁊ poſtea ſequit̄ alleluya. ꝓut ſupra dic-
tū eſt. Dñici autē dies ⁊ feſtiui a ſeptuageſima
vſq̄ in paſcha. quoꝝ rñſorijs nō alleluya ſʒ tra-
ctus ſubditur: recolunt eos q̄ ſunt in bonis o-
peribus. ſed videntes laborē vie timent caſuʒ:
nā tentatōibus tondunt̄. ſine q̄bus hec vita ñ
ducitur. Jnter rñſoriū enī ⁊ alleluya tractꝰ eſt
medius. q̄ neq̄ in tāta letitia eſt ſicut alleluya.
neq̄ in tanto oꝑe vt rñſoriū. Jn ſabbato vero
ſancto gaudētes ꝓ neophitis noſtris q2 ab oī
peccato liberati ſunt canimus alleluya. ſed q̄a
eos trahendos varijs videmus laboribus trac-
tū adiicimus: ꝑ quē labores ītelligunt̄. de quo
dictū eſt ſub ti. de ſeptuageſima. ⁊ in ꝓhemio
hꝰ ꝑtis. Qūo officia iſtoꝝ. vii. dieꝝ ⁊ officia do-
minicaꝝ q̄ ſunt inter paſcha ⁊ penthe. adaptē-
tur ſeptem dona ſpiritus ſancti ſub vigilia aſcē-
ſionis ⁊ ſub ſabbato in albis dicetur. Circa
euangelia que hoc tempore leguntur ſciendū
eſt ꝙ omnia ꝑtinēt ad reſurrectionē: ⁊ iux̄ or-
dinē ſcriptoꝝ ponūt̄. Math. enī p̄mo ſcripſit.
ſc̄o Marcus. tertio Lucas. vltimo Jo. Uñ pri-
mo ponit̄ euangeliū Math. in vigilia paſce.
Jn ipſo vero die paſce euangeliū Marci. ī ſc̄a
⁊ tertia feria euangeliū Luce. in q̄rta ⁊ in. v. fe-

ria ⁊ in ſabbato euangeliū Jo. in. vj. feria inter-
ponit̄ euangeliū Math. Sane in euāgelijs vi-
gilie ⁊ diei. tm̄ agit̄ de annūciatōe r̄ſurrectōis
facta per angelum. in alijs de viſione. Conuēi-
ebat enī vt prius annunciaretur domini reſur-
rectio. ⁊ poſtea ad maiorē fidē faciendam cor-
poraliter ipſe ab omnibus videretur. Tria ve-
ro Joannis euangelia omnino prepoſtere po-
ſita ſunt. Primū nanq̄ fuit quod legitur ī ſab-
bato. poſtea quod legitur in quinta feria. ⁊ ali-
quanto tp̄e poſt quod in quarta feria legitur.
Nam maria magdalena cum veniſſet ad mo-
numentum ⁊ non inueniſſet corpus domini:
ſublatum credidit ⁊ cucurrit ⁊ nunciauit Pe-
tro ⁊ Joanni qui cucurrerunt ad monumen-
tum ⁊ Jo. precucurrit. ſed non ſtatiʒ introiuit
⁊ poſtea: ſed Petrus tandem veniēs intrauit.
Jo. intrauit. ⁊ cum non inueniſſent redierunt
ad propria: hoc legitur in ſabbato. Jllis redeū-
tibus maria remanſit ad monumentum. ⁊ in-
clinans ſe in monumentum. vidit vnum ange-
lum ſedentem ad caput. aliuʒ ad pedes qui di-
xerunt. Mulier quid ploras: que dixit. quia tu-
lerunt dominum meum ⁊ neſcio vbi poſuerūt
eum: ⁊ tunc conuerſa retrorſum vidit Jheſuʒ
qui dixit ei. Mulier quid ploras: queʒ queris?
⁊ illa reſpiciens ⁊ ortulanum eum eſſe credēs
dixit. Domine ſi tu ſuſtuliſti eum. dicito mihi
⁊ ego eum tollam. hoc legitur in quinta feria.
Aliquanto tempore poſt Pe. iuit piſcatum cū
ſex alijs ad mare tiberiadis. vbi dominus ap-
paruit eis ī littore: ⁊ hoc legitur in quarta feria
Sed quare hec omnia. Solutio. in quarta fe-
ria cantatur hoc quod cātabitur ſanctis ī die
iudicij. Uenite benedicti patres mei ⁊c̄. Et ī il-
lo euangelio quod eadem die legitur dicit̄. ꝙ
dominus apparuit diſcipulis in littore maris:
⁊ hoc bene conuenit. Nā ꝑ littus maris vt di-
cit beatus Gregorius ſuper illum locum. finis
intelligitur mūdi: in quo dominus apparebit
ſuis glorioſus. ⁊ tūc Pe. trahet ad littus rethe
plenum magnis piſcibus. centum quadragin-
tatribus. nec tamen ſcindetur rethe. Per petꝝ
intelligitur ordo ſanctoruʒ prelatoꝝ qui de flu-
ctu huius ſeculi ad littꝰ ſtabilitatis eterne du-
cent eos. qui per ipſos cōuerſi ſunt: ſed hoc at-
tribuitur ſoli Pe. ꝓpter eccleſie vnitatē. Sed
qr̄ legitur in ſabbato in albis euangeliū quod
tunc legit̄? Rñdeo ꝙ officiū illius ſabbati cuʒ
officio p̄cedentis ſabbati ſancti. in multis con-
uenit. Nā in p̄cedenti ſabbato duplex laus cā-
tatur. ſicut ⁊ in hoc: ⁊ etiaʒ lectioni conuenit:
q2 in lectōe p̄cedentis ſabbati dr̄. q̄ ſurſum ſūt
ſapite nō q̄ ſuꝑ terrā: ⁊ in lectōe ſequentis di-
cit̄. deponentes omnē dolū ⁊c̄. ⁊ ita tanq̄ la-
pides viui edificamī. ꝙ nihil aliud eſt q̄ʒ q̄ ſur-

sum sunt sapere. Conueniebat igit̃ vt euange-
liũ corñderet euãgelio qđ fit in eoꝝ pncipiis.
Nã in euãgelio p̃cedentis sabbati dr̃. vespe au
tẽ sabbati q̃ lucessit in pma sabbati. i. diluculo:
venit Maria magdalena. ⁊ in euangelio seq̃n
tis dr̃: vna sabbati Maria magdalena vẽit ad
monumentũ cũ adhuc tenebre essent. qđ idez
est. In hoc tñ vr̃ dr̃ia. qꝛ dr̃ ibi ꝙ vẽit Maria
magdalena ⁊ altera Maria. hic nõ fit mentio
nisi de Maria magdalena. Sed vt ait Aug. in
libro de concor. euangelistaꝝ. iđ Jo. solã Ma
riã mag. noĩat: qꝛ fuit ceteris feruẽtior. nec tñ
iđ ceteras excludit. Euangeliũ vero Math. le-
git̃ in sexta feria qꝛ dñs ꝑ passionẽ meruit sibi
dari ptãtẽ in celo ⁊ in terra. vel potius datam
mortificari: ⁊ qꝛ dñs ĩ. vj. feria passus est. iccir-
co legit̃ euangeliũ math. in. vj. feria. in q̃ domi
nus ait discipulis: data est mihi oĩs ptãs in ce
lo ⁊ in terra. Vñ apostolus. Xp̃s factꝰ ẽ ꝓ no
bis obediens pr̃i vsꝫ ad mortẽ mortẽ ãt cruc[is].
ꝓꝑ qđ ⁊ deus ⁊c̃. Ubi ergo poneret̃ euangeliũ
in quo agit̃ a Jo. de pma visiõe dñi q̃ fcã fuit
Marie mag. nisi in. v. feria: In pma enĩ die ñ
poterat poni p̃dictis de cãis. nec in. ij. nec ĩ. iij.
nec in. iiij. nec in. vj. nec in sabbato. Vñ restat
ꝙ in. v. feria necessario poni debuerit. Aiunt q̇
dã ꝙ lꝫ in. ij. feria legat̃ euãgeliũ de apparitiõe
dñi facta discipulis euntibꝰ in emaus: nõ tñ fa
cta fuit in ea die sed in p̃cedenti. Decẽ etenim
apparitões pꝰ xp̃i resurrectionẽ in euãgelijs ĩ-
ueniunt̃ ad fidẽ nr̃az cõfirmandã. q̇nqꝫ ĩ pria
die. ⁊ q̇nqꝫ postea. sed in apostolo dr̃ ꝙ in die
resurrectõis apparuit Ja. ⁊ q̇ngentis fr̃ibus si-
mul. Et sicut q̇dã dicunt in ipsa etiã die primo
apparuit matri. vt dictũ ẽ in q̃rta pte sub ti. de
accessu pontificis ad altare ⁊ etiã Ja. q̇ votuz
tũ vouerat nõ comedere. sed ⁊ ioseph q̇ pro eo
tenebat̃ in carcere. Ueꝝ qꝛ de visiõe ange-
loꝝ ⁊ de Maria mag. euãgeliste discordare vi
dent̃. Iđ aliq̃ sup hoc p̃ter ꝓpositũ dicamus.
Nã Math. dicit ꝙ mulieres viderunt angelũ
sedentẽ sup lapidẽ q̇ tñ erat extra monumẽtũ.
marcꝰ dicit ꝙ introeuntes ip̃e in monumẽtũ.
viderunt eũ sedentẽ a dextris. Jo. dicit ꝙ ma-
ria mag. vidit duos angelos vnũ ad caput aliũ
ad pedes sedentes. Lucas dicit ꝙ duo angeli
stantes dixerunt Marie mag. ⁊ alijs. cur q̃rit[is]
viuentẽ ⁊c̃. Jo. dicit solã vnã venisse. s. Maria
mag. math. duas. s. eã ⁊ aliã. marcus tres. s. eaz
⁊ ma. matrẽ. Ja. minor ⁊ ma. filiã salome. q̃ fu-
it mater filioꝝ zebedei. s. Ja. minoris ⁊ Jo. euã
geliste. sꝫ Chrisostomũ tñ salome filia fuit. Lu.
plures dicit. Dicit enĩ. Erat autẽ maria mag. ⁊
Joanna ⁊ maria Ja. minoris. subaudi mr̃: ⁊ ce
tete q̃ cũ ipsis erant. ⁊ alie q̃s nõ numerãt euã
geliste. Ecclesia tñ tres marias r̃pñtat. Rursus

math. dicit ꝙ mulieres certificate ꝑ angelũ. in
ter q̃s erat p̃cipue ma. mag. denũciauerunt a-
postolis dñm resurrexisse. ⁊ Jo. dicit ꝙ maria
mag. nunciauit pe. ⁊ io. eũ sublatũ fuisse. Uera
q̇dẽ sunt oĩa q̃ dicunt euangeliste in his. ⁊ nõ
sunt aduersa: sed ꝙ vnus minus dicit aliꝰ sup-
plet. Ueꝝ est enĩ sicut narrat math. ꝙ pmo vi-
derunt angelũ sedentẽ sup lapidẽ. quẽ reuolue
rat ab hostio monumenti. q̇ ⁊ dixit eis eũ r̃sur
rexisse: ⁊ adiecit. venite ⁊ videte locũ vbi posu
erunt eũ: ⁊ tunc ipse surgẽs. p̃cessit eas in mo-
numentũ ⁊ sedit in dextris. sicut narrat mar.
pꝰ ma. mag. vidit vnũ ad caput ⁊ aliũ ad pedes
sedentes. sicut dicit Jo. Qui dixerunt ei. muli-
er q̇d ploras: ⁊ nunciauerunt eũ resurrexisse.
⁊ tunc surrexerunt ipsi vt apparerẽt ei stantes
sicut dicit Lu. vt in hoc ꝙ surrexerunt dñm sur-
rexisse ondcerẽt: ⁊ cũ starẽt dixer̃t ei ⁊ alijs. cur
q̃ritis viuẽtẽ cũ mortuis. i. eũ q̇ surrexit: Cur q̃
ritis ĩ sepulchro ꝙ ẽ locꝰ mortuoꝝ: Amb. dicit
duas fuisse marias mag. vna q̃ ẽm math. sciuit
dñm resurrexisse. alia q̃ ẽm Jo. nesciuit. sꝫ cor-
pꝰ sublatũ credidit. Aug. v̓o de cõcor. euãgeli-
staꝝ sic soluit: dicit ei ꝙ cũ ma. mag. cũ alijs ve
niret dicẽdo. q̇s reuoluet nobis lapidẽ ab ho-
stio monumẽti: cũ adhuc aliq̈ꝫtulũ lõge eẽt vi-
dit lapidẽ reuolutũ. ⁊ stati cucurrit ad pe. ⁊ io.
⁊ significauit eis corpꝰ dñi fuisse sublatũ: q̇ ve
niẽtes inuener̃t monumẽtũ vacuũ. ⁊ credẽtes
ꝙ fuisset sublatũ redier̃t. maria ãt iteꝝ adiũxit
se alijs. ⁊ ꝓpiꝰ accedẽs cũ eis vidit angelũ sedẽ
tẽ sup lapidẽ. sicut dicit math. ⁊c̃. sicut supiꝰ di
cta st̃. Zacharias q̇ cõposuit vnũ euãgeliũ ex q̃
tuor alit̃ soluit. dicit ei ꝙ ma. mag. ⁊ alie vene-
runt ad monumẽtũ. ⁊ vider̃t angelũ sedẽtẽ su
ꝑ lapidẽ sicut dicit math. ⁊ pꝰ ĩ monumẽto sic̃
dicit mar. ⁊ iñ duos stãtes vnũ ad caput aliuz
ad pedes sicut Lu. dicit. s. illũ priorẽ cũ alio: vel
eo disparẽte alios duos: q̇ dixer̃t. Cur q̃ritis vi
uẽtẽ cũ mortuis: ⁊ significauer̃t eũ resurrexis-
se. Alij crediderunt verbis eoꝝ maria remansit
incredula. Vñ alie nũciauerunt discipulis do-
minũ resurrexisse. illa nunciauit pe. ⁊ io. eũ sub
latũ fuisse: q̇ post aduentũ ⁊ recessum eoꝝ sola
remansit ad monumentũ. ⁊ inclinans se ĩ mo
numentum vidit duos angelos sedentes vnuz
ad caput ⁊ aliũ ad pedes sicut dicit Jo. Qui di
xerunt ei mulier quid ploras: Et illa respondit
quia tulerunt dñm meũ ⁊ nescio vbi posuerũt
eum: ⁊ conuersa vidit dñm qui dixit ei. mulier
quid ploras: quẽ q̃ris: ⁊ illa putans eum ortu
lanum esse dixit. dñe si tu sustulisti eum dicito
mihi ⁊ ego eum tollam. Et tunc dñs eã ex no-
mine nominauit. ⁊ ipsa tunc eum cognouit: ⁊
post plures locutiones angeloꝝ tunc prio cre-
didit. ⁊ voluit procidere ad pedes dñi. ⁊ domi

nus dixit ei. Noli me tangere: nondum enim ascẽdi ad prẽz meum. subintelligit i corde tuo qui diceret. Quẽ quritis tanq̃ mortuum. nõ credis pr̃i esse eq̃lẽ: z adiecit dñs. Uade z dic fr̃ibus meis. Ascendo ad prẽz meũ z prẽz vr̃m zc̃. i. in pr̃io est vt ascendã. Et ipsa cepit ire iã certificata. z inuentis alijs mulierib⁹ iuit piter cũ eis hoc nunciare apostolis: z in illa via appuit eis dñs dicẽs. Auete: q̃ accesserũt z tenuerũt pedes ei⁹. Predictũ autẽ mõz loquendi. i quo qui generaliter dcm̃ est. q̃ mulieres iuerãt nunciare dñm resurrexisse. cũ tñ maria q̃ erat vna de illis tunc incredula fuit. sepe in scripturis inuenim⁹ sicut z dñs dicit discipulis. z me scitis z viaz meã scitis: cũ tñ q̃dã essent inter eos q̃ h̃ nescirẽt. Unũ dñs: tãto tp̃e vobiscũ suz z ñ cognouistis me zc̃. Sz illud pr̃io dcm̃ ẽ sciẽtib⁹. istõ ignorãtib⁹. Ita ẽt dr̃ q̃ dñs in ascẽsiõe appuit discipulis z exprobauit incredulitatẽ z duriciaz cordis eoz. q2 his q̃ viderãt eũ resurrexisse ñ crediderãt: cũ tñ aliq̃ inter eos fuerint q̃ iã crediderãt. sicut pe. z alij plures. Sz illud p̃mo dictũ est de incredulis. Hec opi. vr̃ p̃babilior q̃̃ sa. Et q̃d dixit Am. nõ est credẽdũ q̃d dixerit asserẽdo sed alioz opi. referẽdo: lz ipse eã argumẽtis p̃bare videat. q̃b⁹ iuxta p̃dictã opi. leuiter r̃ndet: z fere totũ q̃d ipse inducit. p̃ interp̃tionẽ soluit: verbi gr̃a. q̃d ipse dicit q̃ vna maria fuit s̃m math. q̃ sciuit dñm resurrexisse hoc est falsum: q2 alijs credẽtib⁹ verbis angeli. ipsa remãsit incredula. Aug. vero nõ sic fuisse dicit vt narrat: s3 narrat ita potuisse fuisse: vnde probabiliori sententie non preiudicat.

De secunda feria post pascha. Rubrica.

Uia p̃ gloriã resurrectõis i pleuit dñs q̃ p̃misit in veteri testamẽto. vt v3 introduceret nos in terrã fluẽtẽ lac z mel: iõ dicit ecclesia i introitu h⁹ secũde ferie. Introduxit nos dñs in terrã fluentez lac z mel. ero. xiij. q2 xp̃s iã introduct⁹ est z ecclesia triũphãs in re: ecclesia vero militãs i spe. Epistola sumit de actib⁹ ap̃loz. x. c. Stans pe. in medio zc̃. z intẽdit p̃bare passionez xp̃i z resurrectionẽ. Unũ dicit. huic oẽs p̃phete testimoniũ p̃hibẽt. Euãgeliũ. duo ex discipulis Lu. xxiiij. c. cõcoz. epistole de apparitõe dñi discipulis euntib⁹ in emaus: ibi ei habet. q̃ cognouerũt eũ i fractõe panis. Quid ẽ fractio panis. nisi expositio scripture: ibi eni3 cognoscit dñs. R̃nsoriũ vero cõcoz. cũ introitu. dicat nunc israel. All'a nõne coz nr̃m erat ardens zc̃. est de scripturaz expositõe: in alijs ecclesijs dr̃ alleluya. Angelus dñi: math. vl. c. Offertoriũ Angelus dñi zc̃. est de testimonio apostoloz. Postcõio. Surrexit dñs zc̃. Lu. vl. c. est de appitõe q̃ fcã est. Pe. multiplicat igit appitõẽs vt dictũ est ad cõfirmandũ fidẽ. Sane ex hodierno euãgelio sumit alleluya nonne. z offerenda. Angelus dñi: ex eo q̃ ibi dr̃ mulieres visiões angeloz vidisse. q̃ dicũt eũ viuere. Similit z cõio. Surrexit domin⁹. ex eo q̃ ibi dr̃. surrexit domin⁹ vere z appuit Symoni: ad pietatẽ ergo p̃tinet hoc officiũ. in quo cõtinetur rememoratio scripturaz. z p̃ pietatẽ accedit ad mãsuetudinẽ: mãsuetis aũt terra p̃mittit illa de q̃ dr̃. Bt̃i mites: q̃m ipsi possi. terraz. s. fluẽtẽ lac z mel. vnde in introitu. s. itroduxit nos domin⁹ in terrã fluentẽ lac z mel. Et sũt h̃ v̄ba moysi. populũ p⁹ esũz agni d̃ egypto ducẽtis. Introduxit inq̃ spe. sed in illã postea introducet re: quã caleph dedit axe filie sue irrigatã. ir riguo supiori in inferiori: irriguũ inferius timoz ẽ supi⁹ amoz. caleph eteni q̃ qui coz interp̃tat. dat aĩe deuotionẽ. cũ timoze repit z amoze. In hac. ij. feria fit in vrbe statio apud s̃cm pe. p̃pter hoc q̃d in euangelio habetur. et apparuit symoni. z ibidẽ dr̃: nõne coz nr̃m ardẽs erat i nobis. q2 ip̃e p̃ ceteris magis arsit dominũ diligendo. Hac die pisces viuos ij̃picim⁹ recolentes cũ gaudio. q̃ domin⁹ ad p̃bationẽ resurrectõis p̃tẽ piscis assi comedit: z in tertia feria ad fontes imus. vt ibi dicet: z mulieres verberant viros. Et iã in his trib⁹ diebus est feriandũ p̃ut sub pascha dictum est.

De tertia feria post pascha. R̃ica.

In tertia feria ostẽditur p̃ quod habeat hereditas celestis patrie. Dñs v̄o i. ij. feria q̃ i tr̃ã fluẽtez lac z mel. iã itroduxit nos de⁹ in spe. z postea itroducet i re: mõ ostẽdit p̃ q̃d habeat. q2 p̃ diuinã sciaz siue cognitionẽ domini. vnde hec tota feria est de cognitõe siue sapiẽtia dei. z ide itroit⁹ est Aq̃ sapiẽtie zc̃. ecc. xv. c. z est. vij. toni: q2 in. vij. donis sp̃s sci ẽ ista sapia. In epistola. Surgens paulus. act. xiij. c. ostendit passio xp̃i z resurrectio. p̃ quã h̃ sapientia habet. Qui eni verã fidẽ h3 de his. habet saporẽ dei: hec autẽ cognitio est dies quã fecit domin⁹. De graduali ergo p3. Et nota q̃ cũ oẽs graduales versus h⁹ ebdomade sumat de psalmo. c. xvij. s. cõfitemi. q̃ est non⁹. p⁹ dixit domin⁹: hodiern⁹ sumat de psalmo. c. vj. s. cõfitemini. q̃ est decimus in matutinali. cantate eo q̃ iste ps exhortat fideles ad laudes dei: q̃ sapientiã suã redemit z liberauit eos de q̃druplici tentatõe: q2 liberauit eos de necessitatib⁹

eoꝝ.i.ab infidelitate. ⁊ qꝛ liberauit eos de ne-
cessitatibꝰ eoꝝ.i.a praua cõsuetudine. ⁊ libera-
uit eos a tedio bone actõis. ⁊ eduxit eos a uer
sutijs heretice ĩpugnatõis. Allł'a est Surrexit
dominꝰ ⁊ appuit mulieribꝰ: vel ſm alias eccle
sias oportuit: qđ sumit̃ de euãgelio. in alijs eti
aꝫ dr̃ Surrexit dominꝰ uere. Lu.vl.c. Jn euã-
gelio v̉o stetit ihe. ⁊c̃. Lu.xxiiij.c. ostẽdit domi
nꝰ ⁊ ꝓbat resurrectionem suã discipulis suis ꝑ
q̃tuor. Prĩo ꝑ cõsuetudineꝫ mõꝫ loquendi. cũ
dixit Pax uobis: loq̃bat̃ ei eis sepe de pace. et
amator pacis erat. Unde ip̃e dominꝰ inq̃t Jn
me pacem habebitis in mũdo ãt p̃ssurã. Pacẽ
relinquo uobis pacem meã do uobis. Scđo ꝑ
hoc qđ ostendit se palpabilem. Tertio. qꝛ cum
eis comedit. Quarto. qꝛ eis sensũ apuit scriptu
raꝝ. Et qꝛ hãc sapiãꝫ dominꝰ dedit ꝑ se ⁊ ꝑ
apl'os. iõ dr̃ ĩ offertorio Jntonuit đ celo domi
nꝰ. i. de apl'is: ut omnes crederent ĩ illũ. Hec ei
inq̃t Jo. scripta st̃ ut credatis. ⁊ credentes ui-
tã eternã habeatis. Jn postcõione q̃ est ad
col'.iij.c. ĩuitamur ad hãc sapiãꝫ: si cõsurrexist]
cũ xp̃o q̃ sursum st̃ sapite. ecce de sapĩa. Et qꝛ đ
sapĩa habet̃ ĩ hac ſa feria iõ fit statio ad sãctũ
pau. q̃ fuit sapientior oĩbꝰ apl'is. seu cui domi-
nꝰ singularit̃ appuit intelligentiã scripturaꝝ: đ
q̇bꝰ legit̃ ĩ euãgelio ⁊ introitu. Unde ipse dic̃
nõ a me nec ab hoĩe accepi euãgeliũ meũ. ſꝫ ꝑ
relationem domĩ mei ihesu xp̃i: vel qꝛ ꝑ eũ ma
xie adipletũ est qđ ĩ euãgelio legit̃. s. oportuit
p̃dicare penitentiã ĩ omnes gentes: iõqꝫ ⁊ eiꝰ
p̃dicatio legit̃ ĩ hodierna lectõe actuũ apl'orũ.
Hac die uiri v̉berãt mulieres. ꝓut sub pascha
dc̃ꝫ ẽ. Hac etiã die ad fontes imus: ꝓ eo ꝙ ho
die ĩ introitu uiri btĩ aq̃ sapiẽ potati referunt̃.
⁊ ĩ offertorio fõtes aq̃ꝝ appuisse memorent̃.

De quarta feria post pascha. Rica.

Stenso ĩ tertia feria đ
celesti p̃ria. et
ꝑ qđ habeat̃: ostenso etiã ĩ. ij. feri
a ꝙ in terrã fluentẽ lac ⁊ mel ⁊c̃.
ĩtroducimur. iõ nũc ĩ hac q̃rta fe
ria ĩuitamur ad illã. Unde ĩtroitus est uenite
benedicti p̃ris mei ⁊c̃. math.xxv.c. Qꝛ v̉o dicit
dominꝰ penitentiã agite. appropinq̃bit eĩꝫ re-
gnũ celoꝝ. ⁊ qꝛ ibi nõ ĩtrãt nisi purificati ꝑ pe-
nitentiã: iõ beatꝰ pe. ĩ epl'a Apiens. act.iij. inui
tat iudeos ad penitentiã: iõ ãt ad pniãꝫ ĩuitat̃
hõ vt de filio dyaboli fiat filiꝰ dei. ⁊ hec muta-
tio dextre excelsi: ꝑꝑ qđ ĩ respõsorio habet̃. de-
xtra domini fecit v̉tuteꝫ. Seq̃t̃ all'a de resur
rectõe. Surrexit dominꝰ ⁊c̃. ⁊ ĩ alijs ecclesijs ẽ
Xp̃s resurgẽs ⁊c̃. Sẽꝑ eĩ ĩ his diebꝰ aliq̃ de re
surrectõe dicunt̃. Jn alijs eĩ dr̃. cũ sederit. ma-
th.xxvj.c. Qꝛ v̉o hec mutatio fit. etiã qñ ho
mines fiunt filij dei ꝑꝑ p̃dicationẽ. iõ ĩ euãge-
lio manifestauit se ihesus io.xxj.c. dic̃ dñs mit
tite in dextrã nauigij rethe: hoc facit q̃ tñ p̃di
cat ꝑꝑ deũ. ⁊ tunc trahũt̃ magni pisces: postea
dedit eis piscẽ assum. Piscis assus xp̃s passus:
hec erit refectio in p̃ria cũ comedemꝰ panẽ an
geloꝝ. de quo in offertorio. portas celi ⁊c̃. Pꝰ
cõio est xp̃s resurgens. Ro.vj.c. Et qꝛ beatꝰ
Laurentius fuit vnꝰ de magnis piscibꝰ ⁊ fuit
assatus ꝓ xp̃o. iõ fit statio ad btũꝫ Laurentiũ.

De quinta feria post pascha. Rica.

Uinta feria est de cõuer
siõe gẽtiũ ꝑꝑ pas
sionẽ ⁊ resurrectionẽ. vnde ĩtroi
tus est Uictricẽ manũ tuã lauda
uerunt ꝑiter: xp̃iani. qꝛ sapĩa ape
ruit os mutoꝝ. Unde ysa.xxv.c. Tunc claudus
saliet sicut ceruus. ⁊ apient̃ lingue mutoꝝ: qđ
factũ est qñ xp̃s demones eiiciebat ⁊ faciebat
hoĩes mutos loq̇. Uñ in euãgelio Erat ihesus
eiiciens demoniũ ⁊ illud erat mutũ. Jn epi-
stola v̉o Angelus dñi. act.viij. significat̃ cõuer
sio ista gentiũ. Uñ dr̃ ibi de eunucho q̇ cõuer-
sus est a philippo. q̇ interp̃tat̃ os lãpadis. siue
os illuminans: qꝛ qñꝫ ꝑ scripturaꝝ inspectionẽ
vel p̃dicationẽ conuertit̃ hõ. vt gẽtiles q̇ signi
ficant̃ per eunuchũ: qñꝫ vero per inspirationẽ
conuertitur ad dñm. vt habetur in euangelio
qđ apparuit Ma.mag. Qꝛ v̉o per conuersi-
onẽ gentiũ factus est xp̃s lapis angularis: iõ ĩ
versu responsorij habetur. lapidem quẽ repro-
bauerunt edificantes ⁊c̃. Et quia vera conuer
sio fit per penitentiã. iõ seq̃tur all'a. math.xxvj.
Jn die resurrectionis mee dicit dominus pre-
cedã vos in galileã. i. in transmigratõe de vici-
is ad virtutes. Euangeliũ maria stabat. Jo.
xx.c. est de apparitione dñi. Ma.mag. ĩ specie
ortulani siue peregrini: quia peregrinus est de
us homini q̃diu est in peccato. Jn offerto-
rio in die solennitatis. exo.iiij. ⁊.xiij.c. similiter
ꝓmittit̃ conuertentibꝰ uera beatitudo. Jn
postcõione vero. populus ⁊c̃. i. Pe.ij.c. ad laudã
dum inuitamur. Et fit statio ad sanctos apl'os
qꝛ in philippo q̇ interp̃tat̃ os lampadis intelli-
guntur omnes apostoli. per quoꝝ p̃dicationeꝫ
conuersio gentiũ facta est. Jtẽ qꝛ fratres dñi.
de quibus in euangelio legitur sunt apostoli.
per quos os muti apertum est ⁊ deserte lingue
infantium. ideo statio fit ibi ⁊c̃.

De sexta feria post pascha. Rica.

Exta feria est de īstitutiōe
baptismi. unde intro
it⁹ est Introduxit eos dominus
s. de egypto. i. de tenebris peccati
ꝛ inimicos eoꝝ operuit mare. i. ba-
ptismus. ꝛ subiicit ibi ter all'a: ꝓp liberationē
ab hostib⁹. ꝛ donū gr̄e. Postmōꝫ seq̄r ep'la.
xp̄s semel. i. pe. iii. c. ī q̄ beatus pe. agit ō baptis
mo. ꝛ de archa Noe. sicut in diluuio ꝑ archaꝫ
salue facte sunt aīe. lꝫ pauce. s. viij. silr ꝛ in bap-
tismo: qꝛ sicut in aq̄s diluuij q̄ inundauerūt to
tū mundū mundus a peccatis purgatus est. ꝛ
ꝑ archā ā aīe salue fc̄e sunt: ita ꝛ in aq̄s baptismi
in quo oīa peccata mundata sṫ. per ecclesiā sal
uati sum⁹. Sequit̄ graduale Hec dies quaꝫ
fecit domin⁹. uersus Benedict⁹ q̄ uenit in no
mine domini. Est enī hō q̄ cōsecrat baptisma.
sed deus est q̄ inuisibiliter baptizat. Unde seq̄r
de⁹ domin⁹ ꝛ illuxit nobis. s. ꝑ illuīatione bap
tismi. ꝛ ꝑ illuīatione legis domi. All'a est Ange
lus domī. cū duplici uersu. sicut ī die pasce ī q̄-
busdā ecclesiis: qꝛ ī hac die agit̄ de institutiōe
baptismi. vn⁹ uersus est ꝓpter resurrectionē ī
corpore. ali⁹ ꝓp stolā aīe quā ī baptismo susci-
piunt baptizati. Euangeliū v̄o est de instōne
baptismi: sm̄ math. ul. c. undecim discipuli abi
erūt in mōtē quē cōstituit illis Jhesus. ꝛ seq̄r
ibi. Euntes docete oēs gentes baptizantes eos
in noīe p̄ris ꝛc̄. Et qꝛ in memoria debemus
h̄re istū diē ꝓpter institutionē baptismi. iō seq̄
tur in offertorio. erit nobis mēorialis dies ista
ꝛc̄. exo. xii. ꝛ. xiij. c. Memorialis q̄dē dꝫ esse di
es in q̄ de vicijs ad virtutes transim⁹: hec eniꝫ
dixit moyses de die pasce. Postcōio est da
ta est mihi oīs ꝑtās. math. vl. c. Qꝛ v̄o btā v̄go
credit̄ interfuisse ī instōne baptismi qꝛ vt hie-
ronim⁹ ait hoc apud nazareth in domo ei⁹ ac
tū est: iō hac die fit statio in ecclesia eius.

De sabbato in albis. Rica.

Equitur de sabbato ī
albis. in quo
est introitus. eduxit dn̄s ppl'ꝫ su-
um in exultatōe: hoc maxie in ex
tremo sabbato fieri intelligimus
qñ erit veꝝ sabbatū. Sꝫ ne iudei credant h̄ di-
ctū esse de se. Sequit̄ in ep'la p̄ie pe. ij. c. Fr̄es
deponentes omnē maliciā ꝛ dolū ꝛc̄. Seq̄-
tur duplex all'a. sine graduali. Prīo qꝛ nunc t̄-
minat̄ septuagesima postq̄ꝫ sequit̄ octaua re-
surrectōis. qñ habebit̄ duplex stola. aīe. s. ꝛ cor
poris. ꝛ cessabit labor opis. de quo dictū est in
ꝓhemio h⁹ ꝑtis ꝛ sub ti. de septē diebus p⁹ pa
scha. ꝛ in q̄rta ꝑte sub ti. de all'a. Scd̄o qꝛ ī die
iudicij plenū erit gaudiū. ꝓ dñica ꝛ nr̄a resur-
rectōe. Tertio geminat̄ all'a. qꝛ tunc erit letitia
sempiterna: qꝛ enī erit letitia. in vnū all'a. qꝛ sē-
piterna sm̄ cōcinitur alleluya. Quarto qꝛ ī oc-
taua resurrectōis oīs sollicitudo deponet̄: qđ
significat̄ in hac. viij die. in q̄ vestis candida si
ue crismale deponit̄. Jō in albis nō cantat̄ g̃-
duale sed duplex all'a: qꝛ tunc erimus in albis.
Jtē q̄ꝫtū ad resurrectionē dn̄i nō dꝫ graduale
cantari. neq̄ꝫ q̄ꝫtū ad baptizatos: ꝛ iō cantatur
vnū all'a ꝓ baptizatis. s. laudate pueri dn̄m. ꝛ a
liud de resurrectōe dn̄i. s. hec dies quā fecit do
minus. P̄. iō p⁹ all'a hec dies sequit̄ all'a Lau-
date pueri: qꝛ de letitia aīaꝝ trāsient ad glori
am incorruptibilē corpoꝝ. Euangeliūꝫ vero
vna sabbati. Jo. xx. c. est de duob⁹ discipulis q̄
currebant ad monumentū: Pe. s. ꝛ Jo. q̄ signi
ficant duos ppl'os: cucurrit tñ citius Jo. i. iu-
daicus ppl's: qꝛ habebant ꝓphetas. s. Hieremi
am ysaiā ꝛ alios q̄ de passione dn̄i loquunt̄: sꝫ
Pe. citius intrauit. i. gentilis ppl's. nō tñ intra
uerunt iudei in multitudine: qui enī credit in-
trat. sicut dicit Aug. Et attende qꝛ ep'la ꝛ euā-
geliū h⁹ sabbati. concordāt cū ep'la ꝛ euāgelio
sabbati scī: ꝓut dictū est sub ti. de. vij. diebus
post pascha. In offertorio vero de illuīatōe
post baptismū aguntur grates. Bn̄dictus qui
venit ꝛc̄. Postcōio est. Oēs q̄ in xp̄o bapti
zati estis xp̄m īduistis gala. iij. Die ista fit sta
tio ad ecclesiā beati Jo. in laterano: qꝛ enī ibi ī
p̄cedenti sabbato baptizati sunt pueri. ꝛ ī. viij.
die in lege circūcidebant̄: iō recte hac die ibi
conueniunt. vt hoc spūaliter agat̄ in baptizatꝭ
ꝛ hoc est qđ dicit̄ in ep'la. deponētes oēꝫ ma-
liciā. ꝛ omnē dolū ꝛc̄. q̄i mō geniti infātes: ne
ꝑ fenestras q̄nq̄ꝫ sensuū intret mors. Dicit̄
autē ad horas capitulū xp̄s resurgens Ro. vj.
c. ꝛ illud expurgate vetus ꝛc̄. ad corinth. v. c. ꝛ
illud xp̄s passus est. i. pe. ij. Quia vero in to-
ta septuagesima q̄usq̄ꝫ ad hanc diē ꝓtenditur
penitentiaꝫ egimus. iō ecclesia hodie celebrat
in albis: vt magis ac magis albi sum⁹ sicut do
min⁹ ait in euangelio math. iij. agite penitētiā
appropinq̄bit enī regnū celoꝝ. Quare hoc sab
batū dr̄ in albis. dictū est sub pascha. Hac die
dn̄s papa distribuit agnus dei. Alicubi etiā di
stribuit̄ cere⁹ paschalis. de quo dictū ē sub sa-
bato scō.

Alia expositio dcōꝝ. vij. dieꝝ. Rica.

Oteſt etiā aliter dici. qꝛ
iō in p̄missis. vij.
dieb⁹ baptismalia celebrant̄ offi
cia. vel qꝛ baptizati sapīa septifor
mi docent̄. vel qꝛ ipsoꝝ tp̄is vni-
uersitas dieꝝ septenario voluit̄: q̄bus qꝛ fides:
spes: ꝛ caritas. p̄cipue sunt necessaria. iō trib⁹

psalmis vtimur in nocturnis. Singuloꝝ autez dieꝝ officia sic possumus. vij. spiritibꝰ ⁊ beatitudibꝰ coaptare. Officiū q̇dē dn̄ice resurrectōnis ꝑtinet ad timorē. quo timemꝰ terribilē sententiā iudicis. Cū eni dicit pr̄ rex ⁊ iudex diuz Resurrexi ⁊ adhuc tecū sum. i sugillationē inimicoꝝ dicētiū. qn̄ morieť ⁊ ꝑibit nomē eius: tunc magnus erit timor ⁊ tremor. Un̄ ⁊ in offertorio Terra tremuit ⁊c̄. sp̄s timoris vt fundamentū poniť. Sed qr̄ a timore incipiētes in sapīa terminamꝰ. cū ysa. cepit a sapīa ⁊ descenderit ad timorē: Rn̄deo ysa. saluatorē descripsit q̄ carnē assumēdo descēdit: nos vero de terrenis ad celestia tendere conamur. ⁊ iō gradꝰ ascēdēdo cōnumerare debemꝰ. vt a timore ad sapiaz ꝑuenire possumus. In s̄a feria legiť euāgeliū de duobꝰ discipulis euntibꝰ i emaus q̄bꝰ dn̄s apparuit. ⁊ scripturas moysi ⁊ omniū ꝓphetaꝝ aperuit. Et attēde ꝙ lꝫ hodie legatur euangeliū de apparitōe dn̄i: nō tn̄ hodie ſꝫ heri apparitio fuit. Ad pietatē ergo ꝑtinet hoc officiū. in quo contineť rememoratio scripturarū ⁊ accedit ad mansuetudinē. ꝓut ibi dictū est.

In tertia feria legiť euangeliū Stetit iesus. vbi multipharie suā resurrectionē ꝓbat. s. ꝑ visum ⁊ tactū. ⁊ ꝑ gustū. ē̄t ⁊ ꝑ auditū: cū scripturas etiā exponit. qđ ꝑtinet ad sciaz. Un̄ in itroitu Aq̄ sapie ⁊c̄. Beati viri potati referunť. In offertorio Intonuit: fōtes aq̄ꝝ apparuisse memoranť. In postcōione. si cōsurrexistis: q̄ sursum sunt q̄rere ⁊ sapere iubenť. Et in euāgelio sensus ad intelligendū scripturas discipulis aperiť. Scripturaꝝ q̇ppe intelligentia ⁊ scia. lamenti ⁊ luctus est cā effectiua. Qui eni legit i scripturis ꝓphetas ⁊ eoꝝ dn̄m occisos quoquo mō dolore mordeť: ⁊ q̄to q̇s peccata sua intelligit. tanto in luctū ⁊ penitētie lamētū ꝓrūpit. Licet igiť his diebꝰ sit gaudijs vacandū. tn̄ ineptā letitiā remoueamꝰ: nec carnes agni sine lactucis agrestibus comedamꝰ. qꝛ beati q̇ lugent.

In q̄rta feria legiť euangeliū de discipulis piscantibꝰ. quos dn̄s inuitauit ad prādiū. ⁊ dedit eis panē ⁊ piscē assuz. i. xp̄z cognoscere deū ⁊ hoīez passum. q̄ q̇dē est saturitas đ q̄ dr̄. Beati q̇ esuriunt ⁊ sitiunt iusticiā. qm̄ ipsi saturabunť. Qđ ergo dr̄ ibi venite prandete. hoc est qđ cantať in introitu. Uenite bn̄dicti pr̄is mei ꝑci. reg. hoc eni regnū est prandiū eternū vbi erunt pisces magni. sed vnus sup prunas. nō passiōis sed amoris. Rōnabiliter autē feria. iiij. nobis a xp̄o regnū ꝓmittiť. qꝛ in q̄rta etate regnauerūt Da. ⁊ Salo. in quoꝝ manibꝰ xp̄i regnū sp̄alīꝰ ⁊ pleniꝰ significať. Et qꝛ Pe. supradictū rethe traxit in terrā. ipsi eni cōmissa est ecclesia. ipsi sp̄aliter dictuz est pasce. o. m. iō ꝓ ep̄la sumiť eius p̄dicatio de ac. ap̄lo. Ad saturitatē quoq̧ pertinet offerenda: portas celi apuit. s. ꝓphetas q̄ p̄dixerunt angelos q̄ ānūciauerunt mariā q̄ genuit. ap̄los q̄ p̄dicauerūt. doctores q̄ exposuerunt. ꝑ hos oēs pluit dominus manna. in ore egentiū aīaꝝ. i. dei verbū vt corporis sacr̄m: vt nō deficerent in via tendētes ad pr̄iaz. vbi comedent panē angeloꝝ. Uersus gradualis Dextra dn̄i fecit virtutē. cōgruit illi verbo euangelij Mittite in dextrā nauigij rethe: ⁊ est sensus. dextra dn̄i fecit virtntē. qui a potentia vbi mihi vniti fecit me vincere mortē: iōq̧ dextra dn̄i exaltauit me. i. laudabilē me fecit. ⁊ repetit: dextra dn̄i fecit virtutē. vt ostendat resurrectōis q̄litatē. s. eternā. Un̄ seq̄ť non moriar. sed viuā: iuxta quē sensum capimꝰ cuz ap̄lo in all'a ⁊ cōione. xp̄s r̄surgens. ⁊ ꝑtinet h̄ ad fortitudinē. Et qꝛ beatus Lau. fuit piscis assus fortis in esurie. ⁊ esuriens in fortitudine: iō fit ibi statio.

Officiū. v. ferie ꝑtinet ad cōsiliū ⁊ misericordiā. Magnū eni fuit cōsiliū peccatricis pedes lauantis cū lachrimis. vt misericordiā cōseq̄reť: ꝓut in euangelio dr̄.

Officiuz vj. ferie ꝑtinet ad mundiciā cordis ⁊ corporis. In baptizato nanq̧ de quo ibi agiť lauať corpus ⁊ aīa. Et qꝛ mūdis cordibꝰ visio dei ꝓmittitur. vt ibi dictū est beati mundo corde. quoniā ipsi deū videbunt. ⁊ ꝑ mundiciā ad intellectū ꝑueniť: iō recte in euangelio dr̄. ꝙ transmigrantes deū videbunt.

In sabbato legiť euāgeliū in quo dr̄ ꝙ lꝫ Jo. p̄cucurrit. tn̄ pe. sequēs citius in monumentū intrauit. ⁊ postea Jo. Ui ꝓut dictū est ibi. sunt duo pp'li. Pe. significat gentes q̄ posterius venerūt ad notitiā passionis. sed tn̄ primitus crediderūt: Jo. synagogā q̄ in lege ⁊ ꝓphetis p̄us audiuit dn̄i passionē. sed nōdū credere in mortuū voluit: credet autē cū israel saluus fiet. De his duobꝰ pp'lis. s. credentibꝰ ⁊ nō credentibꝰ loq̄ť pe. in ep̄la deponentes ⁊c̄. De credentibꝰ dr̄ i introitu. Eduxit dn̄s po. s. in ex. eduxit eni dn̄s israel. de egypto cū auro ⁊ argento. sed illis in deserto murmurantibꝰ ⁊ iō ꝑ euntibꝰ: eduxit eos q̄ n̄ murmurauerunt de deserto in terrā ꝓmissionis. ⁊ ꝓpter eosdē dimittimus graduale. ⁊ duplicať alleluya. quia tunc neophiti laborant nunc deum voce ⁊ opere laudant: eosdem pertinet alleluya. Laudate pueri dominum. totus eniz ille psalmus ad lectionem dirigitur gentiuz. qđ ex eius illo fine probatur qui habitare facit sterilem in domo. Eisdem pueris conuenit quod canitur in offertorio: benedictus qui venit in nomine domini. Hunc enim versiculum cantauerunt pueri occurrentes domino ad passionem venienti. Quod sequitur Benediximꝰ vobis de do. domini. adiecit mater ecclesia dicēs pueris suis: benediximus vobis. i. significauizꝰ

uos baptiſmo.nosq̄ ſum⁹ familia dñi: qꝛ deus
dñs illuxit nobis.Sequẽs uerſus.hec dies. ad
gaudiũ ſpectat credentiũ.ille alius.lapidẽ quez
reꝓba.ad ſuggillationẽ ꝑtinet iudeoꝝ. Ad e-
oſdẽ credentes ꝑtinet.poſtcõio.oẽs q̄ i xp̄o ⁊c̄
ꝑtinet igiꝰ officiũ iſtud ad pacificos. q̄ filij dei
uocabunꝰ.Dedit enī dñs his q̄ credũt in noīe
eius filios dei fieri.qb⁹ daꝰ ſapīa perfrui.

De prima dominica poſt paſcha. Rica.

N octaua paſce ici-
pit tẽpuſ
regreſſiõis ſeu recõciliatõis. ꝓut
dictũ eſt in ꝓhemio h⁹ ꝑtis.Sa-
ne in hac die dñica in q̄buſdã ec
cleſijs fiunt octaue paſce. ⁊ dñr ꝛñſoꝛia de die
dñica.⁊ ītroitus Reſurrexi.⁊ graduale qꝺ̄ de-
relictũ erat reſumunt:habentes reſpectũ ad ge
neralẽ reſurrectionẽ. ad c⁹ gloꝛiã ꝑ gtad⁹ aſcẽ
diꝰ.Xp̄i enī reſurrectio in.viij.etate facta eſt.
Sed cũ paſchalis ſolennitas ſignificet illã oc-
tauã q̄ ſequiꝰ ſeptenariũ h⁹ uite.q̄riꝰ:qr̄ habet
octauas cũ etiã eius ſolennitas ꝓtendaꝰ.non
tm̄ ꝑ octo dies.ſed etiã uſqꝫ ad diẽ pẽthe: Rñ
deo qꝛ reſurrectio futura ſignificata eſt ꝑ cir-
cũciſionẽ q̄ octauo die mandata eſt.cui⁹ uere
circũciſionis octo ſunt beatitudines.q̄ꝛ octa-
ua redit ad ꝑ̇mã:⁊ iõ ad repñtandũ has beati-
tudines.ſolennib⁹.viij.dieꝝ officijs celebꝛam⁹
octauas dñice reſurrectiõis. q̄ eſt cã ⁊ ſignum
nr̄e future circũciſiõis. Has beatitudines coa
ptat Aug.in libꝛo de doctrina xp̄iana.vij. ſpiri
ritibus.omittens ultimã.qꝛ redit ad pꝛimã: g̃-
dati enī a timoꝛe ꝑueniꝰ ad ſapiaꝫ.vñ initiũ ſa
pientie timoꝛ dñi:de hoc diceꝰ in ꝓhemio.vij.
ꝑtis. Qꝛ ergo nouiter baptizati ſunt pueri.⁊
qꝛ multos nouellos in q̃drageſima genuit ec-
cleſia:⁊ qꝛ in illo tp̄e fuerunt apl'i pueri.ꝓpter
qꝺ̄ dñs fuit cũ eis q̃draginta diebus p⁹paſcha
inſtruens eos in fide.ut poſſent oīo fieri ſp̄ua
les.⁊ ut urerentur igne ſp̄s ſancti. ꝓpter iſtas
tres cãs ſiue nouitates.inſtruit nos eccleſia in
fide in hoc tp̄e.Et iõ in ꝑ̇ma q̇ndena leguꝰ a
poc.⁊ act.apo.in q̄b⁹ libꝛis habeꝰ de.vij. ſigna
culis vꝫ de incarnatõe.natiuitate ⁊c̄. q̄ xp̄s ſo-
lus aꝑuit:q̄ ſunt maxima pꝛĩcipia fidei noſtre.
Poſtmodũ in alia q̇ndena cantaꝰ in reſpõſo-
rijs de pſalmis. ⁊ in lectõibus leguꝰ ep̄le cão
nice uſqꝫ ad aſcenſionẽ dñi.ut ſupꝛa fidẽ edifi
ceꝰ bona oꝑa:pſalmi enī ⁊ ep̄le bona oꝑa de
ſignant. Et attende ꝙ añ reſurrectionez lex
⁊ ꝓphete legebantur: poſt reſurrectionẽ uero
apoc.⁊ ep̄le canonice q̄ ſunt aploꝝũ ſcripta le-
guꝰ.⁊ cantibus iubilanꝰ. Lex eniꝫ ⁊ ꝓphete
xp̄i paſſionẽ ⁊ reſurrectionẽ ꝓ̄dixerũt: ſed apl'i

iã factã annũciauerunt ⁊ teſtificati ſunt. iõqꝫ
reſponſoꝛiũ illud cantatur: virtute magna red
debant apl'i teſtimoniũ reſurrectõis. Rationa
biliter quoqꝫ legiꝰ apoc.⁊ caniꝰ:eo ꝙ in eo vi
ſio xp̄i ⁊ angeloꝝ collocutio memoꝛaꝰ. In illa
enī vita quã paſchale ſignificat tp̄s : aīe viſiõe
trinitatis ⁊ angeloꝝ cõſoꝛcio cõgratulabunꝰ .
Legiꝰ autẽ apoc.cũ hiſtoꝛia dignus es domīe
all'a.incipit.ego ſum vitis. Qꝺ̄ autẽ i quodã
reſponſoꝛio dr̄ decantabit ppl's iſrael all'a.⁊ v-
niuerſa multitudo iacob cãebat legitime:⁊ da
uid cũ cantoꝛibus cytharã ꝑcutiebat ī domo
dñi illud reſpicit ꝙ regno ſaul deſtructo.i.moꝛ
tis īpio:archa.i.humanitas ſaluatoꝛis.in q̄ ſũt
manna.i.verbũ.⁊ tabule teſtamenti.i.theſauri
ſapīe ⁊ ſcīe dei abſcõditi.in hieruſalẽ ducitur.
⁊ in tabernaculo collocatur:vt eterna paciſ vi
ſione fruaꝰ.⁊ ad patris eq̄litatẽ gloꝛioſus exhi
beatur. Cũ autẽ ſuꝑi⁹ de tp̄ib⁹ infantie ſalua-
toꝛis paulũ dixerimus eſſe legẽdũ.nũc v̇o ſcri-
pta ceꝰoꝝ aploꝝ.pꝫ ꝙ toto tp̄e ſiue añ paſſiõez
ſiue poſtea.quo dñi p̄ñtia memoꝛaꝰ cõgrue.p̃
cones noui teſtamenti loquunꝰ q̃i ab vberib⁹
ſponſi filij cõſolatõis lacte potentur. De nãqꝫ
ſcripture ſunt vbere de q̇b⁹ dr̄.melioꝛa ſunt v-
bera tua vino.de quib⁹ nos ſic reficiat de⁹. c⁹
miſericoꝛdia plena eſt terra.vt oẽs de ipſi⁹ ple
nitudine accipiam⁹. Et nota ꝙ ſc̄m romanũ
oꝛdinẽ leguꝰ.ix.lectões in dñicis a paſcha uſ
qꝫ ad penthe.ꝓut dictũ eſt ſub ti. de ſeptẽ die
b⁹ poſt paſcha. Propꝰ nouitatẽ autẽ triplicez
triplicẽ q̄ dicta eſt incipit introitus. q̃i mõ gẽi
ti infantes ⁊c̄.i.pe.ij.c. In ep̄l'a vero in fide
inſtruimur q̄ incipit.omne qꝺ̄ natũ eſt ex deo
vincit mundũ ⁊c̄.pꝛīe Jo.v.c. Oſtendit fidẽ ꝑ
teſtimoniũ in celo ⁊ in terra.⁊ in cõſcia. In t-
ra cũ dicit tres ſunt qui teſtimoniũ perhibent
in terra:ſpiritus:aqua:⁊ ſanguis: quia eniꝫ cla
moꝛe magno dominus emiſit ſpiritum.⁊ ꝙ ex
eo iã moꝛtuo exiuit ſanguis ⁊ aqua.inditiũ fu
it humanitatis:⁊ hi tres vnum ſunt.i.unum ſi
gnificant.Tres perhibent teſtimonium in ce-
lo.pater in uoce.uerbum in carne.ſpiritus ī co
lumba.⁊ hi tres unum ſunt.De teſtimonio cõ
ſcientie ſequitur in epiſtola : qui credit in fili-
um dei iam in ſe teſtimonium dei habet.i.hoc
dictat ei conſcientia. Sequitur duplex alle-
luya.In dominicis enim ⁊ feſtiuis diebus ab
hac die vſqꝫ ad octauã penthe.canitur duplex
alleluya:de quo dictum eſt ſub ti de ſeptẽ die-
bus poſt paſcha.⁊ ſub ſabbato ī albis. ⁊ ſub ſe
ptuageſima:pꝛimũ alleluya eſt.poſt dies octo.
Jo.xx.c.Euangelium cum eſſet ſero.Jo.xx.c.ẽ
de duabus apparitionibus. Prima omnibus
apoſtolis in ipſo die paſce excepto thoma:alia
octaua die p̄ſente thoma. qui uidit ⁊ credidit

ꝛ tetigit ꝛ dixit: dominus meus ꝛ deus meus. Aliud uidit aliud credidit: uidit humanitatem ꝛ credidit deitatē. ꝛ cōgruit factū intꝑtatiōe noīs. Thomas enī interꝑtat abyssus. nā ꝓ fūde intellexit. q̄ ex eis q̄ exterius vidit. deitatis ītima penetrauit: postmōꝫ inuitauit nos ī euāgelio beatus Jo. ad credendū ab utili ꝛ bonesto. Utile est enī nobis credere. vñ dixit. Multa signa fecit Jhesus. q̄ nō sunt scripta in libro hoc. Postcōio est Mitte manū ꝛc̄. Jo. xx. c.

De scd̄a dominica post pascha. Rica.

Equitur de sa dominica post pascha. Qꝛ enī p xp̄i resurrectioneꝫ illuxit deus nobis. nō tm̄ puulis: sed etiaꝫ pfectis: iō hec dñica de pastoribꝰ est. q̄ debent plene imitari xp̄m. Uñ introitus est. Misericordia dñi plena est terra ea enī nō tm̄ puuli. sed ꝛ magni repleti sunt. et ideo sicut añcedēs dñica fuit de puulis sic ista est de pfectis: vñ sequit ṽbo dñi celi. i. apl'i firmati sunt. Et qꝛ Pe. loquit ad pastores in epistola. Xp̄s passus est ꝓ nobis ꝛc̄. i. pe. ij. c. iō nunc fiunt sinodi. ꝛ fit statio apud scm̄ pe. In fine enī dr̄: cōuersi enī estis ad pastorē. ꝛ ep̄m aīaꝝ vestraꝝ. Duo all'a dñr. Primū. s. cognouerunt discipuli ꝛc̄. est de resurrectōne: in alijs tm̄ ecclesijs dr̄. Surrexit dñs math. vl. c. Aliud. s. ego sum pastoꝛ bonus ꝛc̄. Jo. x. c. est ō p̄lat'l. Euangeliū uero. Ego sum pastoꝛ bonus. Jo. x. est de bonis ꝛ mercenarijs. Offertoriū est ō us deus meus ad te de luce uigilo: qꝛ p̄lati debent semꝑ uigilare. Uñ in canticis canticoꝛuꝫ dr̄. Inuenerunt me uigiles q̄ custodiunt ciuitatē. Postcōio silr ē de p̄latis. ego sū pastoꝛ bonus.

De dñica tertia p' pascha. Rica.

In precedentibꝰ duabus dominicis ostensum est. ꝙ puı ꝛ magni ꝑ xp̄i r̄surrectionē pleni sunt misericordia dñi: pui cū dr̄ in introitu p̄cedētis dñice. mīa dñi plena est terra. magni cū dr̄ ibidē: uerbo dñi celi firmati sunt. In hac ṽo tertia ꝛ ī seq̄ntibꝰ duabꝰ dñicl añ ascēsionē. hortat nos ecclesia ad iubilū ꝛ exultationē ꝓpter xp̄i resurrectionē ꝛ ascensionē: vnde introitus hꝰ dñice incipit. Jubilate deo oīs terra ꝛc̄. Et ibi sequit all'a. qꝛ iubilus est exultatio mentis habita de eternis. soli autē deo iubilādū est. Sequit p̄s. Dicite nomini eius. i. hilari opatōe ip̄m laudate. ꝛ sequit silr ibi unū all'a: qꝛ una radice oꝛtū habent oīa talia. i. a caritate. Sequit date gloriā laudi eis. ꝛ ibidē ꝛ ī fine sequit triplex all'a: qꝛ a potentia patris ꝛ sapientia filij. ꝛ a benignitate sp̄s sancti ꝓcessit. qđ nos liberauit ꝑ passionē ꝛ resurrectionem suā: ꝛ ideo laudandus est deus. Licet autē sit exultatio tm̄ incutit timoꝛ: ne spes sine timore luxueriet in p̄sumptōe. vñ sequit uersus. Dicite deo q̄ꝫ terribilia sunt opa tua dñe. Dꝫ enī timere nouus ppl's qꝛ iudei excecati sunt. q̄ erāt ppl's peculiaris dñi. q̄ lꝫ apposuissent custodes tm̄ dixerunt. uenerunt discipuli eius ꝛ furati sēt eū. ꝛ hoc est qđ dicit p̄s. Mentiētur tibi. i. ad honorē tuū. qꝛ ex hoc magis cōfusi sunt inimici tui. i. iudei. Et sequit ibi. In multitudine virtutis tue. q. d. licet vidissent multa miracula uidelicet solē obscuratū. ꝛ petras scissas. in hoc ē etiā multitudo uirtutis dei ꝙ mendacia inimicoꝝ uertit in suū honoreꝫ. In epistola uero monet Pe. baptizatos ut ambulent in nouitate uite: abstinentes a carnalibus desiderijs dicens. Obsecro uos fratres tāq̄ꝫ aduenas ꝛ peregrinos. abstinere uos a carnalibus desiderijs. i. pe. ij. c. ꝛ concoꝛdat cū introitu quia gustato spiritu. desipit oīs caro. Quedā ecclesie dnt alleluya Xp̄s resurgens. Ro. vj. c. Euangeliū est de resurrectōe. Modicū ꝛ nō uidebitis me modicū. i. a moꝛte usq̄ꝫ ad resurrectionē. iterū modicū ꝛ uidebitis me pꝰ resurrectionē. ꝛ modicū qꝛ uado ad p̄reꝫ. Jo. xvj. c.

De dñica. iiij. pꝰ pascha. R.

In quarta etiam dominica īuitamur ad iubilū. ꝛ specialit īuitant ad hoc gentes. Uñ introitꝰ sumptus est de p̄s. inuitante ad cantū qui incipit. Cantate dño canticū nouuꝫ qꝛ mirabilia fecit. Bernardus inq̄t. Tria fecit dñs mirabilia in incarnatōe sua. Primū ꝙ mr̄ esset virgo. fm ꝙ deus fieret hō. tertiū ꝙ p̄dcā pōt credere carnalis homo. Sequit ibi añ conspectū gentiū reuelauit iusticiā suā. i. filiū suū. Sequit versus. saluauit sibi dextrā eius ꝛc̄. Et qꝛ ꝑ fidē uniti sunt duo ppl'i. s. gentilis ꝛ iudaicus. ideo in oꝛatione habet. Deus q̄ fideliū mētis vniꝰ efficis voluntatis ꝛc̄. Rursus quia ista dñica q̄rta appꝛopinq̄t ascensioni. iō dicit euāgeliū uado ad eū q̄ me misit ꝛ nemo ex nobis ꝛc̄. Jo. xvj. ꝛ post: expedit uobis ut ego uadā ꝛc̄. Ostendit enī cā iubili. s. ascēsio. huic cōsonat p̄ncipiū ep'le bti Ja. i. c. oē datū optimuꝫ ꝛ oē donū pfectū. desursū ē descēdēs a p̄re luminū. Seq̄t ī euāgelio. Cū venerit paclytus arguet mūdū de pecceto. i. de īfidelitate. fides eī peccatū excludit. vñ arguet ō ħ pcō ē arguere de oī peccato. ꝛ ō iudicō ꝛ ō iusticia. dicit g̃

de peccato.s.q̃ habent.De iusticia quã ñ hñt s.scõꝝ.q2 vado ad p̃rem.i.in cordibus scõꝝ ho minũ.ꝑducendo eos ad patrẽ.ꝑ cognitionem dei bonã:⁊ extollendo eos ad patris cõformi/ tatẽ:⁊ tñ volunt hoĩes sanctis assimilari.De iu dicio ꝙ nõ timent q2 princeps mundi h⁹ iã iu dicatus est:⁊ adhuc sequunt̃ dãpnatũ. ⁊ suffi ceret de duob⁹ arguere.s.de fide quã nõ hñt ⁊ hr̃e possent si vellent:⁊ de iusticia siue de bo na vita.in q̃ non imitant̃ scõs.⁊ iõ adiecit ver bũ timoris.s.de iudicio q̃ debent tales subir̃. Sequit̃ ibi.⁊ q̃cunq3 audiet loq̃tur:⁊ huic cõ/ cordat finis ep̃le. Suscipite cũ mansuetudine insitũ verbũ ⁊c̃.si enĩ sp̃s sanctus audit q̃ loqui tur.multo fortius d3 hõ audire ⁊ expectare do nec deus in ipso loq̃t̃:q2 q̇ de seipo loquit̃ mẽ dacium loquitur.

De dominica rogationum. Rŭica.

Vinto loco sequit̃ õ do mica rogationũ. in q̃ instructos ꝑ q̃tuor dñicas q̃ si armatos q̃tuor cardinalib⁹ vir tutib⁹.monet annũciare alijs: vt q̇ audit dicat veni.⁊ cortina cortinã trahat ex̃ de sacra vnc.c.vnico dicens ĩ introitu q̇ ẽ ysa. xliiij.c.s̃m aliã translationẽ vocẽ iocunditatis i.nouũ.testa.in quo ꝓmissa reddunt̃ nõ terro ris.sicut vetus lex fuit.annunciate ⁊c̃. Hec ãt dñica dr̃ rogationũ ꝓpter ꝓpinquã ascensiõ3 dñi:quã q2 nos seq̃ nõ possum⁹.iõ in or̃oe do cemur petere duo.q̃ petẽda sũt.s.vt cognosca/ m⁹ ⁊ faciam⁹.Dicit enĩ or̃o.Largire q̃s domi/ ne supplicib⁹ tuis.semꝑ sp̃m cogitandi q̃ recta sunt ꝓpitius ⁊ agendi ⁊c̃.Vñ in ep̃la redargu it beatus Ja.eos q̇ volunt cognoscere ⁊ nõ fa cere dicens:estote factores verbi ⁊ nõ audito/ res tñ ⁊c̃.Ja.i.c.Quedã ecclesie dñt all'a. Nõ ne cor nr̃m ardens ⁊c̃.Lu.vl.c.⁊ vsq3 mõ ⁊c̃. Jo.xvj.c.Jn euãgelio v̇o Amen dico vobis ⁊c̃ Jo.xvj.c.ondit q̇d debeam⁹ petere.s.eterna di cens.vsq3 mõ nõ potestis q̇cq̃3.q̇ enĩ petit tp̃a/ lia nil petit:qm̃ in eis q̃ nõ q̇escunt q̇es eẽ non põt. Vñ sequit̃ petite ⁊ accipietis quia dextra domini semper aperta est.

De rogationibus. Rubrica.

In tribus dieb⁹ ãte festũ ascẽ siõis dñi fiunt rogatões.q̃ dñr le tanie:letania ãt grece. apud nos supplicatio seu rogatio est. Jn q̃ ecclesia scã deũ rogat.vt q̇ destruxit cõsilium a chitofel.destruat cõsiliũ eoꝝ q̇ volunt viuer̃ su

ꝑ pacẽ ei⁹:tunc etiã supplicamus deo vt nos a morte subitania ⁊ ab oĩ infirmitate defendat. rogam⁹ vero scõs vt ꝓ nobis apud deu3 inter cedant.Et denoĩat̃ greco vocabulo letania.ꝓ pter auctoritatẽ lingue grece.ꝓut dcm̃ est sub pascha. Est autẽ duplex letãia.s. maior ⁊ mi nor. Maior est in festo btĩ Marci.q̃ inuenta fuit a btõ Gre.ꝑꝑ pestẽ inguinariã seu inflatu/ rã inguinũ:c⁹ instõnis cãs Pau.mõtis cassini monach⁹ lõgobardoꝝ historiograph⁹ ita de/ scribit dicẽs ꝙ tp̃e Pelagij pape tãta fuit ĩun/ datio aq̃ꝝ ꝑ italiã.ꝙ aq̃ ascẽdebãt vsq3 ad supi ores fenestras tẽpli Nerõis.q̃ erat rome.nec aq̃ intrabãt tẽpluũ: tũc ꝑ tyberĩ effluxit multitu do s̃pẽtũ.ĩter quos fuit maxim⁹ draco.ex quo rũ flatib⁹ aer ẽ corrupt⁹.⁊ iñ emersit pestis in/ guinaria.q2 hoĩes passi3 ⁊ subito moriebant̃: ⁊ cũ pene tot⁹ roman⁹ ppl's deleret̃ Pelagius papa oĩb⁹ ieiuniũ ⁊ ꝓcessionẽ indixit.S3 ĩ ip̃a ꝓcessiõe ipse cũ.lxx.alijs expirauit:cui substitu tus est Gre.p̃m⁹ q̇ ⁊ magn⁹ dict⁹ est.⁊ hanc le taniã vbiq3 terraꝝ s̃uari p̃cepit:iõq3 hec letãia dr̃ gregoriana vel romana. Vocat̃ aũt cru/ ces nigre:qm̃ in signũ meroris ex tanta hoĩu3 strage ⁊ ĩ signũ penitẽtie. hoĩes nigris vestib⁹ induebant̃.⁊ cruces ⁊ altaria nigris velebãt̃.

Tertio etiã mõ dr̃ ꝓcessio septiformis.ex eo ꝙ beat⁹ Gre.septeno ordine iri in ea in maiori b⁹ ecclesijs ordinauit. Jn p̃io ordine sunt cle/ rici.in s̃o religiosi.in tertio scẽ moniales. in q̃r to pueri.in q̇nto laici ꝑfecte etatis.in.vj. uidue ⁊ cõtinẽtes.in.vij.cõiugati. Jn alijs v̇o ecclesi/ is q̃ nõ possum⁹ in numero ꝑsonaꝝ.supple3⁹ in numero letaniaꝝ. Nã septies letaniã dicere debem⁹ p̃usq̃3 insignia d̃ponam⁹. Cõtigisse ãt dr̃ romanis p̃missa ĩguinaria pestis.ꝓ eo ꝙ cũ ĩ q̃dragesima cõtinẽter uixissẽt.⁊ ĩ pascha cor/ p⁹ dñi recepissent:p⁹mõ3 ludis.cõmessatõib⁹. ⁊ luxurie frena laxarũt. Fuit q̇dẽ tã seua h᷑ pe/ stis.ut ubiq3 hoĩes subito ꝑimeret. Jta ꝙ sicut dicit̃:cũ aliq̇s sternutabat se sp̃m emittebat.uñ cũ aliq̇s sternutabat.audiẽs statĩ accurrẽs di/ cebat.de⁹ te adiuuet:⁊ abiñ ut dñt. h᷑ adbuc ꝯ suetudo s̃uat̃ ut audiẽs aliquẽ sternuitatẽ sta tĩ dicat.de⁹ te adiuuet. Rursus ut fert̃ cũ tc̃ ali q̇s oscitabat:freq̃nt̃ subito sp̃m emittebat. Vñ cũ aliq̇s se uelle oscitare sẽtiebat. cõtinuo sig⁹ crucis sibi ĩprimere festinabat. q̃ ꝯsuetudo sil'r us3 hodie obs̃uat̃. Minor v̇o letãia q̃ ⁊ ro/ gatões ⁊ ꝓcessiões uocat̃. fit trib⁹ dieb⁹ añ a/ scẽsiõe3.q̃ sic̃ legit̃ ĩ burcardo li.xiij.c.exigẽtib⁹ ĩuẽta ẽ apd̃ uiẽnã a btõ Mamerto ep̃o uiẽñ. qui propter pestem luporum ⁊ aliarum ferarũ in galijs hoĩes acriter ꝑimentiũ.⁊ propter peri culosos terremotus illic crebro contingentes indixit populis ieiunium triduanum. ⁊ leta/

nias instituit: cessante vero illa psecutōe ieiuniū illud in cōsuetudinē annue obſuatōis deuēit: ⁊ sicut qdā referunt. fuit ꝑ ecclesiā cōfirmatū vt vniuersaliter obſuet̄. Dr̄ ergo hec letāia minor. q2 a minori. s. a simplici ep̄o ⁊ in minori loco. s. in vienna inuenta est. Illa vero dr̄ maior q2 in maiori loco. s. rome. ⁊ a maiori. scʒ a magno Gre. ⁊ ꝓ magno ⁊ grauissimo morbo inuenta est. minor tñ antiq̄or est tp̄e. nā īstituta fuit tēpore Zenōis īpatoris. maior vero tp̄e Mauricii īpatoris. Fiunt etiā letanie ꝓpter plures alias cās. Vñ Liberius papa statuit vt ꝓ guerra. ꝓ fame. ꝓ pestilentia. ⁊ huiusmōi aduersitatib⁹ īminentib⁹ semꝑ letania fiat: vt sic ista ꝑ supplicatōes. orōnes. ⁊ ieiunia effugiamus. Q2 ergo hoc tp̄e maxie bella emergere solent. ⁊ fruct⁹ terre q̇ adhuc in teneritate vel flore sunt. pluribus mōis facile corrūpi solent. iō hoc tp̄e fiūt letanie vt rogemus deū ꝙ talia nobis auertat. ⁊ ab aeris intēperie. ⁊ a bellis. ⁊ ab hostib⁹ xp̄iane religiōis nos eripiat ⁊ defendat. suꝑ hꝫ p̄rocinia scōꝝ spāliter ⁊ gn̄laiter īplorātes. ⁊ iō rogatōes vocant̄. Dicunt̄ etiā ꝓcessiones. q2 tūc ecclesia ꝓcessionē facit gn̄alē. Et est notandū ꝙ rogam⁹ scōs ꝑꝑ nr̄am inopiā. ꝓpter eoꝝ gloriā. ⁊ ꝓpter dei reuerentiā: qñ autē letania ꝓ īminētib⁹ piculis in pēitentiali ⁊ flebuli habitu facim⁹: illā vltimā ꝓcessionē mulieꝝ plangentiū p⁹ dñz qñ ducebat̄ ad crucē. repn̄taz⁹: plangentes iuxta mandatū dñi suꝑ vos ⁊ suꝑ filios vr̄os. Fiunt etiā hoc tp̄e letanie: q2 xp̄o ascendēte q̇ dixit Petite accipietis. cōfidētius ecclesia petit. Ieiunat enī tunc ⁊ orat vt parū habeat de carne ꝓpter carnis macerationē. ⁊ acq̇rat sibi alas ꝑ orōnē: q̇ est ala q̄ aīa volat ī celū vt. sic xp̄m ascendentē libere seq̇ valeat. q̇ ascendit pandans iter añ nos. ⁊ volauit super pennas ventoꝝ. ⁊ hec est cā qr̄ vltimā letaniā siue vltimū ieiuniū ascensiōi cōtinuat̄ vt vʒ ꝓpter orōnes ⁊ ieiūia deposita mole carnis xp̄m ascendentē seq̇ possum⁹. In letanijs ergo fit ꝓcessio ⁊ cantat̄ in q̇busdā ecclesijs ī p̄ncipio ꝓcessiōis. Exurge dñe ⁊c̄. Frequentandū etiā esse ⁊ a pueris dicendū illud canticū angelicū scē de⁹ scē fortis scē īmortalis misereꝛ̄ nobis. Nā Io. damascen⁹ refert in libro. iij. cuʒ apud cōstantinopolim ꝓpter quandā tribulationē fierent letanie: q̇dā puer emedio ppl̄i rapt⁹ est in celū: ⁊ hoc canticū ibidē edoctus: demū ad ppl̄m rediens. illud in cōspectu oīs ppl̄i decantauit: ⁊ mox oīs tribulatio cessauit. qđ canticū calcedoneñ. synodus approbauit. Ꝫ⁹ ergo cāntici laus ⁊ auctoritas. colligit̄ p̄rio ex eo ꝙ angelus illud docuit. s̄o ex eo ꝙ ad ei⁹ ꝓlationeʒ illa tribulatio cessauit. tertio ex eo ꝙ tm̄ cōsiliū approbauit. q̄rto ex eo ꝙ demones illud valde timēt. Leteꝝ in ꝓcessiōe ipsa p̄cedunt crux ⁊ capsa reliq̇aꝝ scōꝝ: vt vexillo crucis ⁊ orōnib⁹ scōꝝ demones expellant̄. vt dictū est in. iiij. p̄te in ti. de acces. pon. ad al. Portant̄ etiā vexilla ad repn̄tandū victoriā resurrectōis ⁊ ascēsiōis xp̄i: q̇ cū magna p̄da celos ascendit. Vñ vexillū ꝑ aera incedens. est xp̄us in celū ascendens: ⁊ sicut vexillū in ꝓcessiōe ipsa multitudo fideliū seq̇t̄. sic ⁊ xp̄m ascendentē magna scōꝝ collectio comitat̄. Portant̄ etiā vexilla ad imitationē ei⁹ qđ dr̄ in ysa. xi. c. Et leuabit dñs signū in nationes ⁊ cōgregabit ꝓfugos israel ⁊ dispsos Iuda colliget a q̄tuor plagis terre. Qđ vero cruces ⁊ vexilla portant̄: a cōstantino sūpsit ecclesia. q̇ cū in solennis crucis signū vidisset. eiqꝫ dictū fuisset vincens ī hoc signo: iussit crucē in vexillis bellicis insigniri. Qđ in letanijs crux maior a crucis baiulo de altari sumit̄. recolit ꝙ de xp̄i humeris tulit eā symon cananē⁹: in q̇busdā locis fit letania ꝑ cāpos. vt etiā a segetib⁹ demōes expellant̄: vel poti⁹ vt a domino cōfuent̄. Lāt⁹ autē in ꝓcessiōe q̇d significet: dictū est in p̄cedēti ti. de ac. pō. ad al. Cōsueuit quoqꝫ q̇dā draco cū cauda lōga. erecta ⁊ inflata. duob⁹ p̄mis dieb⁹ añ crucē ⁊ vexilla p̄cedere: vltīa vero die q̄i retro aspiciēs cauda vacua atqꝫ depssa retro seq̇t̄. Nēpe draco iste significat dyabolū: q̇ ꝑ tria tp̄a. s. añ legē. et sub lege. ⁊ tp̄e gr̄e. q̇ ꝑ hos tres dies significat: homines fefellit. ⁊ nunc fallere cupit. In duobus primis temporibus regnauit. ⁊ quasi dñs orbis fuit: cauda longa idest potenter. ⁊ inflata idest superbe incedens. Unde christus illuʒ mundi principem vocat. ⁊ Io. ait in apoc. draco de celo cadens traxit secum tertiam parteʒ stellarum idest hominum. Et dominus in euāgelio: uidebam sathanam tanq̄ꝫ fulgur cadentem de celo. In cuius rei figuram duobus diebus modo predicto precedit. In tempore vero gratie per christum victus est. ⁊ data est apostolis eiiciēdi spiritus immundos potestas propter quod tertia die draco quasi potestate propter fidei dilationem amissa. post cruceʒ sequitur: cauda vacua ⁊ dimissa ⁊ nō longa: q̇a non audet ita potenter regnare vt prius. sed ꝑ suggestiones ⁊ latēter homines seducit. quos vidit pigros in bonis operibus ⁊ r̄missos. nec viam vite sectantes: quasi fur retro aspiciens si quis oberret ⁊ a rectitudine fidei cadat. quē ad se quasi caudam trahat ⁊ sibi incorporet. sicut ⁊ in deserto filios israel īfirmos ⁊ debiles: ⁊ qui aberrantes remanebāt vltimi. hostes p⁹ tergum venientes necabant. In letanijs debemus secundū aurelianū consiliū ieiunare: vl' saltē cibis q̄dragesimalib⁹ ⁊ cappis nigris ī signū penitētie uti: nec debet q̇s uti ueste solēni

pp q̄ꝺ uocant̄ ꝓcessiōes nigre: nō tamē ꝺbēt
cruces nigre uocari de cō. ꝺi. iij. rogatiōes. Jn
letanijs quoqꝫ debēt oēs a ſuilib⁹ opib⁹ uaca
re. s. uiri ⁊ mulieres. ſui ⁊ ancille: de cō. ꝺi. iij. ro
gatōes. ⁊ donec terminent̄ ꝓcessiōi adesse. ut
sicut oēs peccauerūt. sic ⁊ oēs ꝓ venia suppli-
cent. oēs ad deū corda cū manib⁹ eleuēt. i. stu
diū or̄onis erigant. P⁹ ꝓcessionē cantatur
missa in aliq̄ ecclesia. ⁊ est introitus Exaudiuit
⁊c̄. Rememorat enī ecclesia p̄terita dei benefi
cia ad maiorē spē. ⁊ dei largitas inuocat̄: vt p
hoc conitiat futura. ex eo enī q multotiēs ex-
audiuit. ppendit̄ q adhuc exaudiet. exaudiuit
inq̄ꝫ de tēplo suo scō. s. p gr̄az. Et qꝛ nō pōt hu-
iusmōi esse exauditio sine dilectōe sequit̄ ver-
suꝫ Diligā te ⁊c̄. Jtex qꝛ non exaudiunt̄ nisi p
cōfessionē. iō dicit Ja. in epl̄a Cōfitemī alteru
trū peccata vr̄a. q̄ ē Ja. vlti. c. Et ut maior spes
habeat̄ adhibet exēplū de helya. q̄ petijt ut nō
plueret. ⁊ nō pluit annis trib⁹ ⁊ mēsib⁹ sex. Et
postea q plueret ⁊ pluit: si enī helyas solus ex-
auditus est. multo fortius tota ecclesia exaudi
et̄: man⁹ enī dn̄i nō est abreuiata. Seq̄t̄ vnuꝫ
all'a Cōfitemī. Sed cū in dieb⁹ antecedentib⁹
duplex all'a cantat̄. qr̄ in his dieb⁹ vnicū tātū
dr̄: Jtē cū in alijs ieiunijs nō dicat̄ all'a. qr̄ i h
dr̄: Ad p̄mū dicim⁹ q sic̄ sepe dcm̄ est. duplex
all'a cantat̄ in antecedētib⁹ dieb⁹: pp duplicez
stolā q̄ habebit̄ in resurrectōe scōi aīe vꝫ ⁊ cor-
poris: officiū āt paschale q̄ꝺ hoc significat fini
tū est. ⁊ iō remota cā remouet̄ effectus. i. q. vij.
necessariū. ⁊. c. se. ex̄ de ap. cū cessante. Ad ſm
dicim⁹ q iō in alijs ieiunijs nō cantat̄ all'a q̄ꝺ
est canticū letitie. qꝛ fiunt ꝓ peccatis: pp q̄ꝺ di
cunt̄ ieiunia meroris. hoc āt ieiuniū ⁊ ieiuniū
penthe. sc̄ exultatōis. qꝛ nō fiunt ꝓ peccatis: sꝫ
vt ptās dyaboli remoueat̄ ⁊ pestis. ⁊ iō in eis
all'a cantat̄. P̄ i hoc ieiunio dr̄ all'a. pp gaudiū
ascēsiōis q̄ꝺ īminet. Jn euāgeliū v̄o si q̄s vr̄z
⁊c̄. Lu. xxi. c. ostendit̄. q debem⁹ petere pseue
ranter: p amicū q̄ dicit amico. amice comoda
mihi tres panes ⁊c̄. si pseuerauerit pulsans pp
īprobitatē ei⁹ surget ⁊ dabit ei: p hoc habet̄ q
etiā existēs ī peccato mortali si pseuerant̄ peti
erit exaudiet̄. pp īprobitatē. Allegorice amicus
nr̄ est xp̄s a quo intellect⁹ theoricus petit tres
panes. s. fidē spē ⁊ caritatē: qꝛ amic⁹. i. intellec-
t⁹ practic⁹. s. rō inferior. venit de via. i. de cōsiꝺ
ratōe tp̄aliū. Sequit̄ ⁊ nō habeo q̄d ponā āte
illū qꝛ nō inuenit in talib⁹ sp̄ualē refectionē. ⁊
sic petit sup̄ior intellectus ꝓ inferiori. vel ꝓ to
ta aīa: nō enī pōt hr̄e aīa vel rō inferior aliquā
refectionē sp̄ualē. nisi ab intellectu sup̄iori. c⁹ ē
cōtēplari celestia. Sequit̄ postea ibidē: nūq̄d si
petierit panē. i. caritatē. lapidē dabit ei. i. indu-
rationē. q̄ꝺ est ꝯ̄riū caritati. i. nūq̄d dabit ꝯ̄riū.
q. d. nō. Silr̄ si petierit piscē. i. fidē q̄ nutrit̄ i a-
q̄s baptismi: nūq̄d ꝓ pisce dabit ei serpentē. i. ī
fidelitatē a q̄ est oīs vis peccandi. q. d. nō. Aut
si petierit ouū. i. spē: qꝛ in ouo est spes pulli: nū
q̄d porriget ei scorpionē. i. desperationē: q̄ r̄tro
⁊ oculte pungit sicut scorpio: desperantiū eniꝫ
est retro abire. q. d. nō. Uel p panē intelligunt̄
oīa q̄ hoīs victui sunt necessaria ut cib⁹ ⁊ po-
tus: p oua oīa genera fetuū. aīaliū. ⁊ fructuū. p
piscē oīa genera nataliū. Postcōio. Petite
⁊ acci. sumpta est de euangelio. Ad horas dr̄
capitulū Confitemini. ⁊ illud. Heli hō erat: ⁊ il
lud si q̄s errauerit. q̄ sunt Ja. v. c. Jn festo āt
beati Marci dicunt quidā epistolā. q̄ timet ꝺ
um que est ecc̄. xv. c. alij dicunt. silr̄itudo vult⁹.
que est ezec. i. c. Euangeliū Ego sum vit]. q̄ꝺ
est Jo. xv. c. alij vero dicunt. Designauit. Se
cunda quoqꝫ die rogationū est idē officiū q̄ꝺ
in prima: nisi qꝛ in q̄busdā ecclesijs euangeliū
de math. legit̄ i quo est eadē sententia ⁊c̄.

De vigilia ascensionis. Rubrica.

Uia vero ieiuniū de quo p̄
missum est nō sufficit
sine opib⁹ mīe. iō in vigilia ascē.
q̄ est. iij. dies rogationuꝫ ecclesia
monet ad op̄a mīe. dicēs in ītroi
tu q̄ est in q̄busdā ecclesijs. Misericordia dn̄i
⁊c̄. Dicit enī Gre. Si uis or̄onē tuā ad celū uo
lare. fac ei duas alas. s. ieiuniū ⁊ elemosinā: cuꝫ
bonis enī desiderijs uolam⁹ ad celū. Un̄ ꝺ do
mino dr̄. eleuatis manib⁹ ferebat̄ i celū. Jn ali
is tamē ecclesijs dr̄ Oēs gētes. Epl̄a v̄o q̄ ē
in quibusdam ecclesijs. multitudinis. non uiꝺ
tur concordare. immo videtur preposteratio:
quia post ascensionem domini facta est vt ml̄
titudinis credentium esset cor vnum ⁊ vna a-
nima. Sed hoc fit duabus de causis. Pr̄a ut
epistola consonet euangelio. subleuatis oculis
⁊c̄. Jo. xvij. c. in quo dicit dominus: pater clari
fica. i. manifesta filium tuum. ⁊ postea rogat di
cens: rogo ut vnum sint sicut ego ⁊ tu vnū su-
mus. extra de sum. tri. c. ij. hec autem unitas o-
stenditur in epistola. Alia causa est quia quan
do ex uero corde dantur elemosine omnia re-
putantur communia. sicut dicit apostolus de
manna. q qui plus collegit non plus habūda-
uit. ⁊ qui minus non habuit minus: qui enim
diues est. propter hoc non debet amplius co-
medere sed alijs distribuere. ⁊ hoc dicitur in e
pistola. ⁊ erant illis omnia commuia. Jdeo au
tem predictum euangeliuꝫ dicitur hodie. quia
qui passurus orauit. hominibus innotuit cum
ascendit. uel quia in fine concluditur Ego ad
te uenio. in quo rogat pro his quos dedit

ei pr̄ vt sint in pr̄e vnū.cū oīa sint in fide ⁊ ca/
ritate vnū.i.cōcordia vniti vicissim.vnde p̄ce/
dit epistola.Multitudis credentiū.Hilari⁹ ve
ro sic exponit p̄dicta verba.Rogo vt sicut ego
⁊ tu vnū sum⁹.s.nō tm̄ voluntate.ʒ etiā natu/
ra:sic ⁊ ipsi vnū sint.s.vnitate sp̄s ⁊ gr̄a sp̄s sci.
In alijs tm̄ ecclesijs dr̄ epistola.vnicuiqʒ nr̄m.
ad ephe.iiij.c. Offerto.ē.viri galilei.act.i.c.
Postcōio est.Nō vos.Jo.xiiij.c.In alijs vero
ecclesijs dr̄.petite.math.vij.c. Qr ergo ī hoc
offō de elemosina ⁊ opib⁹ misericordie agit̄:
iō in q̄busdā locis vt p̄missas sibi alas acq̄rāt.
elemosinaꝝ largitōi intēdūt: quā tamē vsqʒ in
festū ascensiōis differūt.q̄i tunc p⁹ xp̄ʒ in celū
aduolent.⁊ vt tunc liberi⁹ vacare possint.Qui
dā tamē nō incōgrue supradcā officia pascha
lis ebdomade p.vij.dona sp̄s sci.ad eos refert
q̄ sē in baptismo renati vt renat⁹ afflat⁹ spu sa
piētie dicat Resurrexi.Per q̄d resurrexerit.e/
uāgeliū declarat.s.p resurrectionē domi:q̄d i/
de acq̄sierit sp̄s instruit intellect⁹ dicēs.Intro
duxit nos in terrā.s.ecclesiā:⁊ adhuc addit spi
rit⁹ cōsilij.aq̄ sapie potauit eos.Quid īde quo
qʒ acq̄rere debeat.sp̄s īdicat fortitudis dicēs.
Venite benedicti pr̄is mei.ꝙ ex his collatꝭ be
neficijs deū laudare debeat.sp̄s scie docet di/
cens.Victricē ⁊c̄.Quid resurrectio renatis at
tulerit.indicat sp̄s pietatis dicēs.Eduxit eos
domin⁹ in spe:⁊ adhuc sp̄s timoris adiūgit di
cēs:eduxit domin⁹ populū suū.Pro his oīb⁹
beneficijs in baptismo collatis hoīb⁹.angeli ḡ
tulant̄.hoīes deo cōfitent̄:⁊ ad xp̄i p̄conia se
inuicē exhortant̄.gr̄as agūt.iubilāt beneficia.
⁊ beneficioꝝ cās rememorāt.⁊ ad maiora cōfi
denter aspirāt:⁊ circa hoc cetere ptes officio/
rū subscripte ebdomade versant̄.⁊ inde est ꝙ
hic mutat̄ ordo donoꝝ. Et attēdō ꝙ p offici
a h⁹ ebdōade ad q̄tuor introit⁹ q̄ter.⁊ ad tres
ter ponit̄ alleluya:q̄ scā trītas a q̄tuor mundi
ptib⁹ collaudat̄.de xp̄i resurrectōe ⁊ de hoīuʒ
redēptōe.In pria domīca.s.q̄i mō geniti.bap/
tizati monent̄ a'mr̄e tāq̄ʒ infantes innocenter
viuere.⁊ lac scē scripture concupiscere.vt pa/
schale sacr̄m p xp̄i resurrectionē acq̄situ mori/
b⁹ ⁊ vita teneāt.mundū vincāt.⁊ cū xp̄o triū/
phent.⁊ letitiā in corpore ⁊ in aīa simul obtie
ant:pp quā letitiā alleluya duplicat̄.q̄ morteʒ
euaserūt.⁊ spē vite hr̄e meruerūt:vel pp actōeʒ
⁊ cōtēplationē.vel pp gaudiū p̄dicatoꝝ ⁊ con
uersoꝝ.In s̄a vero domīca.s.misericordia do/
mini.baptizati iā instructi xp̄i miaʒ intonāt et
trinitatē p̄dicāt:nā in mia sp̄m.in verbo filiū.
in deo pr̄eʒ annunciāt p̄ponūt vero sp̄ʒ p quē
sunt scificati.deinde filiū p quē redēpti.deīde
pr̄eʒ cui recōsiliant̄:⁊ q̄ trinitatē cōcinunt.iō
ter iubilāt alleluya. In tertia domīca.s.Iu/
bilate.baptizati ad laudē dei totū mundū inui
tant.⁊ trinitatē p̄sonat.cū ibi in deo patrē ⁊ ī
noīe filiū.in laudē sp̄m sanctū accipiunt:⁊ q̄a
p duo p̄cepta caritatis firmant̄ in fide trinita
tis:ideo prius bis:deinde ter concinunt all'a.
In q̄rta domīica.s.cātate rursus baptizati ad
dei laudē gētes cōuersas īuitāt:⁊ trītateʒ cō/
memorāt:dū ibi ī domīo pr̄eʒ.p mirabilia filiū
p iuisticiā ītelligūt sp̄m scm̄:⁊ q̄ fidē trītatis
gentes a q̄tuor mundi ptibus acceperūt:ideo
trinitatē sub q̄rto all'a concludunt.In quinta
dominica.s.Vocē iocunditatis.rursus bapti/
zati liberatorē suū gentibus suis ānunciauer̄t
qui trinitatē p ter positū concinunt all'a.Et si/
cut ibi continetur instantia p̄dicantiū.sic ī of/
ficio Exaudiuit de templo scō suo.sollicitudo
se ab errore conuertentiū.Et in officio vigilie
Omnes gentes:applausus in celū intelligunt̄
ascensoꝝ.

De festo ascēsiōis domini. Rica.

In festo ascensiōis do/
mini qō cele/
bratur die q̄dragesima p⁹ pascha
q̄ xp̄s die q̄dragesima p⁹ resur/
rectionem celos ascendit:fit p/
cessio solennis.Precepit ei dominus discipu/
lis suis vt p̄cederent in montē oliueti.vt vide/
rent ipsum ascendere.⁊ fecerunt ei p̄cessionē:
⁊ ipse eleuatis manibus ferebat̄ in celū.De h̄
dictū est in q̄rta pte sub ti.de acces.pon.ad al.
Hec p̄cessio sigt̄ ascēsuʒ de v̄tute ī v̄tutē.⁊ cā/
tat̄ respōsoriū de ascēsiōe.vt iuitemur ad ascē
dēdū p⁹ dominū.De h̄ bethania āt q̄ īterp̄tat̄
obediētia.de q̄ eduxit apl'os.ascēdit domin⁹:
p qō significat̄ ꝙ sine obediētia nullus pōt a/
scēdere ī celū.Unde q̄dā cātāt ī p̄cessiōe r̄spō
soria ptinētia ad ipsā eductionē.vt Eduxit do
min⁹.Qō uero ascēdit de mōte oliueti signifi/
cat ꝙ p opa mīe oʒ nos ascēdere.Cū igit̄ hac
die p̄cessionē rōnabilit̄ agam⁹.nihilominus ⁊
h̄ rōnabili⁹ ē.qō nō celebret̄ anteq̄ʒ tertia di/
cat̄.ʒ ea cātata:lʒ ī die pasce ⁊ ceteris domīcis
alr̄ fiat.⁊ ī paschali p̄cessiōe ⁊ ī domīcalib⁹ aq̄
benedicit̄ ī memoriā ⁊ uenerationē baptisma
tis.Iōqʒ p̄cedūt tertiā.ī q̄ sp̄s sanct⁹ sup disci
pulos ascendit:ut sicut pri⁹ baptizamur ⁊ po/
stea sp̄m scm̄ accipimus:sic aq̄ benedicta pri⁹
nos ⁊ loca nr̄a respgim⁹.⁊ postmōʒ aduentus
sp̄s sci mēoriale.i.t̄tiā decātam⁹. Cur āt ī do
mīcis dieb⁹ baptismatis mēoria r̄nouet̄ supi⁹
enodat̄.In hac v̄o die t̄tia cātata p̄cessio cele
brat̄.silr̄ ⁊ oēs alie q̄ sine aq̄ bn̄dcōe celebrāt̄:
tū ut misse cōiugāt̄ offō.tū q̄ null⁹ eā sequit̄.
nisi scificatus spu scō.De hoc etiā sub dn̄ica ī
ramis palmaꝝ dcm̄ est.Facta p̄cessiōe canta/

tur antiphona O rex glorie. ꝑpter illud nõ vos
relinq̃ꝫ orphanos. Sequit̃ introitus Uiri gali
lei q̃d ãmiramini aspiciẽtes ĩ celũ. Jmmot͡ı. eiꝫ
oculis aspiciebãt. ⁊ diutius asperissent nisi an
geli eius intimassent ꝙ recederent dicentes.
Hic Jhesus q̇ assumptus est a nobis in celuꝫ.
sic veniet queẽadmõꝫ vidistis eũ ascendẽteꝫ in
celũ. i. sic veniet ad iudiciũ in nube. Nubes si-
gnificat gr̃aꝫ qꝛ sine nube ⁊ sine gr̃a nullus po
test ascendere etiã xp̃s ẜm ꝙ hõ: ⁊ hoc signifi-
cabat nubes in q̈ ascendit. Quia vero de ascẽsi
one dñi est in effabile gaudiũ iõ sequit̃ versus
Oẽs gẽtes plaudite mãibꝰ. Seq̃t̃ ep̃la ꝑmũ q̇-
dẽ ẜmonẽ ⁊c̃. act. i. c. in q̈ habet̃ de ascẽsione.
Postea sequit̃ duplex all'a: qꝛ dñs ascendit in
duplici stola. Et ita eadẽ rõne cantant̃ duo al
leluya. in ascensiõe q̃ durant vsq̃ꝫ ad penthe: q̃
⁊ in tp̃e paschali. Primũ alleluya est. Ascendit
deus in iubilatõe. i. in gaudio ĩeffabili antiquo
rũ patruꝫ. q̇ cuꝫ eo ascendebant. ⁊ apl'oꝝ ⁊ an-
geloꝝ dicẽtium. Quis est iste rex glorie: ysa. q̇s
est iste q̇ venit de edom. Seq̃t̃ ⁊ dñs ĩ voce tu
be. i. in voce horribili. qꝛ de voce loq̃t̃ angeloꝝ
vel dñs ꝑ angelos cũ dicebat apl'is. sic vẽiet ⁊c̃
vel qꝛ inuitabat ad nuptias eternas. sicut ⁊ tu
ba solebat antiq̃tꝰ inuitare ad nuptias tp̃ales.
Scõm alleluya. est Ascendẽs xp̃s in altum. A-
liq̃ tñ dñt nõ vos. Jo. xiiij. c.   Seq̃t̃ euangeli
uꝫ marci rugiẽtis vlti. c. Recumbẽtibꝰ. xj. disci
pulis ⁊c̃. vbi seq̃t̃. Et exprobauit ecce rugitꝰ: in
fine habet̃ de ascẽsiõe. dñs q̇dẽ ihesus postq̃ꝫ
locutꝰ ẽ eis assumptꝰ est in celum.   Põt etiã
dici ꝙ eoꝝ q̃ hac die cantant̃. q̃dã st̃ ascẽsiõis
ꝑacte narratio: vt illud qõ narrat Jo. pꝰ passi-
onẽ ⁊c̃. ⁊ illud Ascẽdit deꝰ ⁊c̃. Quedã st̃ cõso-
latio sponsi ad sponsã. vt illõ nõ turbet̃ coꝛ vr̃ꝫ
neq̃ꝫ formidet. ⁊ illud: tempus est vt reuertar.
et illud: si non abiero paraclytus non veniet.
Quedam sunt congratulatio sponse ad spon-
sum. vt illud responsoriũ. Exaltare dñe. ⁊ illud:
ponis nubẽ. Jn narratõe spes cõcipit̃. in cõso
latõe erigit̃: in gratificatõe certificat̃ vel delec
tat̃. Simılit̃ in diurno offõ narrat̃ ascensio in
epistola ⁊ in euãgelio. vbi dr̃ ꝙ dñs assumptꝰ
est in celum. ⁊ sedet ad dextram dei in equali
tate pr̃is: ⁊ in all'a. dñs ĩ syna cõsolat̃ sponsus.
Jn alio all'a. Nõ vos relinquã. agratulat̃ spon
sa. Jn offerenda narrat̃ ꝑfecta esse ascẽsio. ⁊ ĩ
cõione dicens. Psallite deo ꝑ ascẽdit suꝑ celũ
celi ad orientẽ: hoc est vꝫ ad verbũ sibi ꝑsona-
liter vnitum. qõ nõ dr̃ ortũ vel orituꝝ ꝫ oriẽs:
qꝛ semꝑ filiꝰ a pr̃e ꝓcedit. vel suꝑ cece. ad oriẽ-
tẽ: ꝭ est suꝑ firmamẽtũ celi ad oriẽtalẽ plagã.
Qõ ãt cãtat̃ ĩ ĩtroitu ⁊ offertorio Uiri galilei.
sumit̃ de ep̃la: ĩ q̈ clausula ꝑcutit̃ ab ãgelis eo
rũ suꝑbia: q̇ transfixerunt. ⁊ eoꝝ mundana sa-
pientia. q̇ nõ cognouerunt: ⁊ eoꝝ pigritia. q̇ ta
lenta sibi cõmissa cũ lucro debito nõ reporta-
uerunt: ⁊ sollicitat̃ eoꝝ desiderium. q̇ aduẽtuꝫ
dñi diutius expectauerunt. Hoc enĩ offĩm to-
tum cõsistit in sollicitudine ⁊ gaudio. Hoc eiꝫ
festũ hꝫ. x. dies ꝓ octauis. vt dcm̃ est sub ti. de
scã pascha. Hac die fiunt in q̇busdã ꝑtibꝰ ele-
mosine generales. vt dcm̃ est in p̃cedenti ti. ⁊ ĩ
ti. de rogatõibꝰ. Dr̃ autẽ hac die ad horas ca-
pitulũ. ꝑmuꝫ q̇dẽ. ⁊ illud: Cũ intuerent̃. ⁊ illud
Uiri galilei. que sunt act. i. c.

De dñica post ascensionem.   Rubrica.

Unc cõsequenter dicẽ
dum est de domi
ca pꝰ ascensionẽ. Siq̇dẽ abla-
to a se sponsa. magis deuota ẽ
ecclesia: vñ orat in hac dñica ĩ
introitu. Exaudi dñe vocẽ me
am q̈ clamaui ad te. Et sequit̃ ibi Uultũ tuum
dñe req̃rã. q. d. desiderio ⁊ cogitatõe seq̈r te. qꝛ
sum filia aq̃le. Sequit̃ epistola. Estote. ⁊c̃. i. pe.
iiij. in q̈ habet̃ ꝙ vnusq̇sq̃ꝫ sicut accepit gratiã
illã in alterutrũ admĩstret: ⁊ de cõmissiõe talẽ-
ti. ⁊ ꝙ mutua caritate sectemur eos. ⁊ sint ho-
spitales inuicẽ sine murmuratõe ⁊c̃. Sic eĩ ad
aptat nobis pennas virtutuꝫ q̇bꝰ volare possu
mꝰ ad celũ pꝰ xp̃m: qꝛ bonis oꝑibꝰ. s. caritate ⁊
misericordia. q̃i de mõte oliueti ascẽdimꝰ. Se-
q̇t̃ duplex all'a. Unũ est in q̇busdã ecclesijs. do
minꝰ ĩ syon in scõ. Sed q̇d est hoc qõ dic̃ do-
minꝰ in syna. cuꝫ nõ ascẽdit de mõte syna. sed
de mõte oliueti de bethania sicut habet̃ Luce
vlti. Ad qõ dicẽdum ꝙ de syna in scõ ascẽdit.
q̃ꝫtũ ad interp̃tationẽ. Syna enĩ iterp̃tat̃ mã-
datum: ascẽdit enĩ de scõ mandato. qõ est: ite
⁊ p̃dicate euangelium oĩ creature. Uel mãda-
tum scm̃ est. negociamĩ dum venio. Jpse ẽ hõ
ꝑegre ꝓficiscẽs q̇ vocauit ẜuos suos ⁊c̃. vel de
scõ mãdato ascẽdit: qꝛ ĩpletionẽ mãdatoꝝ dei
ascẽdit xp̃s in q̃ꝫtum hõ ⁊ alij pꝰ ip̃ꝫ.   Euãge
liũ v̇o ẽ de ꝓmissiõe sp̃s scĩ. Cũ vẽiret ꝑaclytꝰ
qꝛ pr̃e ꝓcedit sp̃s v̇itatis ⁊c̃. Jo. x. c. alia patẽt.
Sicardꝰ ep̃s cremoneñ. dixit ĩ mitrali. ꝙ apl'i
pꝰ ꝑmã vnctionẽ quã ĩ xp̃i morte susceperãt. ĩ
sufflãte illo ⁊ dicẽte. Accipite sp̃m scm̃. ẜaꝫ ex-
pectabãt. quã ꝓmiẜat dñs dicẽs: si abiero mit
tã ꝑaclytũ ad vos. expectãtes g̊ decãtãt ĩ ĩtroi
tu. Exaudi: q̇ v̇sus de psalmo. xvij. s. Dñs illuĩa-
tio assumit̃. cꝰ titulꝰ ẽ ĩ fine p̃s. dauid ꝑusq̃ꝫ li-
nir̃t̃. Agit̃ eĩ ibi õ vnctõe dauid q̃ fuit triplex.
Prio eĩ vnctꝰ ẽ ĩ signũ regis futuri: ẜo ĩ r̃gẽ s̃r
tribũ iuda. 3º. s̃r totũ israel. Nos quoq̃ꝫ idẽ can
tamꝰ. qꝛ vnctionẽ tertiã expectamꝰ. Pria enĩ
vnctio ẽ ĩ baptismo: ẜa ĩ cõfirmatiõe aut ĩ ꝑeĩ-

tentie cõfessione. tertia erit in resurrectõe. Uel
prima fuit in apostolis: fa in iudeis. tertia gen
tibus. Et qm̃ apostoli vt diximus erãt expe
ctantes in teplo ⁊ orantes. laudantes. ⁊ bene-
dicentes deũ: iccirco in nr̃a expectatõe in epi-
stola estote prudentes. inuitamur ad or̃ones:
⁊ in offerenda Lauda aĩa mea dñm. prouoca
mur ad laudes. Quis autẽ fuerit effectus illius
apostolice vnctõis. euangeliũ declarat. cuz ve-
nerit. vbi dr̃: vos testimoniũ phibebitis q2 ab ĩ
itio mecũ estis. In q̇busdã tñ ecclesijs est offer
Ascendit deus: ⁊ postcõio Pater cũ essem.
Et attende ꝙ ob p̃missam cãm. s. qm̃ apostoli
expectabant indui virtute ex alto. hec ebdoma
da dr̃ expectatõis: in q̃ solent quidã ieiunare.
⁊ orationi vacare. vsq3 ad penthe. eo ꝙ aposto
li ieiunasse legunt̃ p hoc tẽpus. Sed magr̃ Hil
bertus probat ieiunandũ nõ esse: q2 est de pa-
schali tp̃e. ⁊ de q̇nq̃gesima pẽthe. Hiero. quo
q3 Amb. ⁊ Aug. lxxvj. di. scire. ⁊ c. o3. aiunt ĩter
pascha ⁊ penthe. nõ esse necessitate ieiunia in
dicẽda: volũtate eĩ oĩ tp̃e a cibis pcipiẽdis pos
sumus abstinere. sed ex necessitate nõ o3. Uñ
Am. p hos q̇nq̃ginta dies ieiuniũ nescit eccle-
sia. sicut ipsa dñica q̃ dñs resurrexit. Sunt enĩ
oẽs hi dies velut pascha. ⁊ dñica celebrandi: ĩ
quib9 sicut ait Beda. maiorib9 epulis ⁊ hym-
nis celestibus est vacandũ. ob reuerentiã dñi-
ce resurrectõis: ⁊ ob memoriã dñici cõuictus
cũ discipulis. ob spem glorie ĩmortalitatis: ver
tñ ab hac auctoritate penitentes excludunt̃.
Sed ⁊ Gre. letanias excepit. ⁊ etiã cõsiliũ aur̃.
de con. di. iij. rogatões: illud tñ voluntariũ est.
Illud etiã notabile est. ꝙ octauã ascensiõis
q̃ deberet in. v. feria terminari. vlteri9 o3 proga
ri. Licet enĩ officiũ dñice in. v. feria reputatur.
tñ in nocturnis officijs. vj. ferie ⁊ sabbati inui
tatoriũ ⁊ responsoria de ascensione cantant̃:
veruntñ nocturnales psalmos dicimus cũ tri-
bus lectõibus ⁊ Te deũ laudam9 omittimus.
Prorogat̃ ergo octaua cum apostoli essent
laudantes deũ: d̃ hoc dictũ ẽ sub pascha. Nec
vacat a misterio. qm̃ apostoli expectantes per
obseruationẽ. x. p̃ceptoꝝ. paclytũ. misteriũ de-
narij accipe meruerunt: ⁊ nos etiã expectãtes
ob eandẽ obseruationẽ. denariũ vite pcipiem9
eterne. In his. x. dieb9 legendi sunt actus apo
loꝝ: quos qui sequitur spiritum sanctum acci-
piet ⁊ denarium promerebitur.

De vigilia penthe. Rubrica.

Equitur de vigilia pẽ
thecosten. in
q̃ sicut in vigilia pasce celebratur
baptisma: q2 iste due festitates sũt

maiores ⁊ mag9 necessarie sũt oẽs. In vigilia eĩ
pasce celebrat̃ baptismus. q2 ĩ passiõe xp̃i oẽs
baptizamur. q2 r̃dimimur ⁊ iustificamur: nihil
enĩ nasci nobis pfuit nisi redimi pfuisset. Itẽ
redimi nihil pfuisset. nisi paclytus mitteret: et
ideo in vigilia penthe. celebrat̃ baptismus. q̇a
tunc p spm sanctũ mũdamur ⁊ sanctificamur
qm̃ dñs in celũ ascendens discipulis pmisit di
cens. Joannes quidẽ baptizauit aq̃. vos autez
baptizabimini spu scõ. nõ p9 multos dies. i. p9
x. dies. qd̃ ⁊ factũ est: ppter hoc ergo ecclesia ĩ
decima die p9 ascensionẽ celebrat baptismuz:
ad notandũ ꝙ nr̃i neophiti baptizant̃ in spiri-
tu scõ. queadmodũ ⁊ illi. Baptizantur etiaz
hodie solenniter: tũ ad hoc vt p9 pascha nati.
vel necessitatibus impediti baptizent̃: tũ quia
Pe. hodie tria milia hominũ baptizauit. tũ q̇a
dei filius ĩ dei digito fortẽ deuicit: ideoq3 idez
opus p idẽ misteriũ repñtat̃. digito venienti ⁊
filio resurgenti: tũ q2 baptismi regeneratio pro
pria est sps sci optio: tũ q2 sicut hodie descen-
dit in apostolos quẽ descensuz dñs baptismũ
appellauerat dicens. Uos autẽ baptizabimini
spu scõ: sic in baptismate descendit. l3 inuisibi-
liter in baptizatos. Sed cũ sps sanctus die
dñica ⁊ hora tertia missus fuerit in discipulos
qr̃ baptismus fit in sabbato ⁊ hora. ix. Uidet̃
enĩ ꝙ deberet potius hora tertia celebrari. Re
spõdeo quãtũs baptisma fiat in sabbato. tamẽ
ad illud baptisma ptinet qd̃ apl̃i acceperũt. in
die penthe. ⁊ q̇3uis illud eadẽ die vel hora cele
bret̃. pp aliq̃s fluctuantes mundi occasiões: tñ
ppter sacr̃m qd̃ in se cõtinet. imitãdo xp̃i mor
tẽ ⁊ eius resurrectionẽ ne mẽbra caput prece-
dant: debemus illud baptisma eidẽ diei ⁊ dati
onẽ sps sci eidẽ hore deputar̃. In baptismo eĩ
nõ tñ r̃pñtat̃ sepultura saluatoris s3 etiã mors
xp̃i: p quã baptismus plenã recipit efficatiaz. ⁊
ip̃e hora. ix. emisit spm. Cẽturio quoq3 sicut ex
ac. apo. habet̃ eadẽ hora audiuit ab ãgelo. Au
dite sũt or̃ones tue. ⁊ eadẽ hora a btõ. Pe. bap-
tizat9 ẽ. ⁊ hora. ix. angel9 dñi vẽit ad eũ nũciãs
ei vt mitteret ad Pe. q̇ eũ baptizaret. xxvj. di. d̃
iñ. ij. q. vij. nõ oĩs. Iñ ergo mos ĩoleuit vt hora
ix. fiat baptism9 solẽnis. Alia ẽt sũt h9 hore p̃ro-
gatiue put dc̃3 ẽ ĩ. v. pte sub ti. de. ix. Jõ ãt sps
scũs dat9 ẽ discipulis hora. iij. q2 fidẽ scẽ trita-
tis p̃dicaturi erãt. Hoc sabbatñ ĩtitulat̃ sab-
batũ. xij. lcõnũ: q2 ĩ p̃matia eccl̃ia. xij. lcõnes le-
gebãt̃. vt dcm̃ ẽ snb. iiij. feria. iij. dñice aduẽt9.
Officiũ ãt h9 diei fere idẽ ẽ ĩ pl̃ib9 eccl̃ijs cũ of
ficio sabbati paschalis. ⁊ lcões legũt̃ añ bap-
tismũ ad ĩstructõe3 baptizãdoꝝ. ⁊ legũt̃ sine ti
tulis put ibi dcm̃ ẽ. Ueruñtñ q̃dã lcões ibi le-
gũt̃ q̃ non hic. ⁊ q̃dã ibi q̃ hic p̃postere tñ. Ibi
est enĩ prima lectio. in p̃ncipio: h v̇o est prima

Tentauit. Itē ibi prius legitur Apprehendent septē mulieres rc̄. ꝛ postea scripsit moyses rc̄. hic vero econuerso. Circa qđ notandū est ꝙ duo fuerunt patres. vnus ſm carnē .s. Adaʒ q̄ ꝓpter inobedientiam deo displicuit. ꝛ in quo oēs peccauerunt ꝛ mortui sunt. alter ſm spm sanctū Abrahā qui propter obedientiā placu-it deo ꝛ eius imitatores liberati sunt ꝛ viuunt De prima agitur ī vigilia pasce. Unde tunc p̄-mo legitur. In pricipio rc̄. vbi describit̄ digni tas hoīs pro quo oīa facta sunt vt cā eius mi-serabilior appareat. ꝛ inde est ꝙ non sequitur ibi canticū: qꝛ non bene nobis cantauit īmo ꝑ eū nascimur ad luctū. Adiicit̄ tn̄ lectio Factū est in vigilia rc̄. in quo ꝑ figurā maris rubri a-gitur de baptismo in egigyptijs spualibus sub mersis veri filij israel liberati sunt. Unde sequi tur ibi cāticū victorie seu letitie .s. cantem⁹ do mino. Sed qꝛ imitores ade ad hoc vt liberen-tur. primū instruendi sunt ī fide: ꝛ postea ī mo ribus. iccirco primo legitur ibi lectio illa app̄-hendent. in q̄ de fide agitur. ꝛ in q̄ xp̄s a septi-formi gratia spiritus sancti apprehensus ostē-ditur. ꝛ postea illa scripsit moyses. in q̄ agit̄ de moribus. In hac autē vigilia agit̄ de p̄re spua li .s. Abrahā. vnde legitur tunc prima lectio. scʒ Tentauit deus abrahā. ꝛ p⁹ eā dr̄ canticū leti tie: qꝛ nobis bene cātauit ꝛ peius fidē ad gau diū ꝓperamus. Unde dictū est ei in semīe tuo benedicentur oēs gentes. Aiunt tn̄ q̇dā nullū tractū sequi debere: qꝛ post ꝓmissionē sibi fa-ctā nullū cecinit canticū abra. qꝛ nullū socium cū quo cantaret habebat solus dei cultor ꝛ pe regrinus in terra aliena. Hec autē lectio bene cōgruit huic diei: qꝛ in effusionē sp̄s sancti da ta est gentibus benedictio. de q̄ dixit dn̄s ad abrahā. In seīe tuo benedicent̄ rc̄. huic etiam recte congruit orō. Deus q̄ abrahe rc̄. Scd̄a lectio est. scripsit moyses q̄ datā legē declarat q̄ hodie data est. ꝛ nouā significat q̄ in cordi-bus fideliū diffusa est. vnde canticū seq̄t̄ ī quo eterna letitia repromittit̄. Sed qꝛ veri abrahe filij bonos habuerūt mores an̄q̄ʒ. vij. mulieres app̄henderunt viꝝ vnū. i. an̄q̄ʒ xp̄us septiformi gratia sp̄s sancti repletus nasceret̄. ꝛ postea ī no. test. ꝑ baptismū xp̄o coniuncti sunt. iđ po-stea legit̄ lectio App̄hendēt septē mulieres vi rū vnū q̄ septē dona sp̄s sci ꝓnunciat. q̄ bonis moribus quēlʒ viꝝ informant. Unde sequitur canticū: qꝛ bonos mores gaudiū cōitat̄. Quar ta lectio .s. Audi israel virtutes q̄ dona comitā tur insinuat: vt sapientiā: prudētiā: lumē ꝛ pa-cē: vn̄ canticū seq̄t̄: qꝛ pro his ꝛ in his eternali ter gratulabimur. Prima quidā resonat histo riā. ſa allegoriā. tertia tropologiā. q̄rta vero a-nagogē. Prima ergo lectio est Tentauit deus abrahā. Sed q̇d ꝑtinet mō dicer̄ de īmolatōe ysaac. magis enī ꝑtineret ad vigiliā pasce. Rn̄-deo dicitur ꝓpter ꝓmissiones q̄ sunt ibi: vide licet multiplicabo semen tuū sicut stellas celi. baptizati enī sunt stelle. ꝛ iteꝝ in seīe tuo bap-tizent̄ oēs gentes. hoc enī nō conuenit bapti-zatis q̇ sunt veꝝ semen. i. veri filij abrahe. In le ctōe vero app̄hendent. vij. mulieres rc̄. ꝑ septē mulieres significant̄ septē dona spus sancti q̄ dantur in baptismo alia patent. Postea fit ꝓ-cessio ad fontes sicut ꝛ in vigilia pasce. ꝛ can-tat̄ missa sine ītroitu: qꝛ ecclesia nō hꝫadhuc spm scm̄ saltē in tanta plenitudine in q̄ʒta ex-pectat eū in crastino q̇ est p̄ncipiū ꝛ finis oīs boni. In vigilijs ergo pasce ꝛ penthe. incipit missa a kyrieleyson sine introitu ꝓut dictū est ibi. ꝛ dicitur gloria in excelsis deo. ꝛ hoc more apl'oꝝ q̇ etiā priusq̄ʒ spm sanctū acciperēt erāt iugiter in tēplo laudantes ꝛ benedicentes do minū. Rursus qꝛ angeli gaudent de renatis. iđ subiungitur gloria in excelsis. Postea sequit̄ epistola de actibus apostoloꝝ cū appollo rc̄. i q̄ habet̄ ꝙ Pau. baptizabat baptizatos a Joh. i. q. i. dedit: qm̄ in spm scm̄ nō credebāt. Dixerīt enī. Sed neq̄ʒ si sp̄s sanctus est audiuim⁹. P⁹ mōʒ sequit̄ vnū all'a .s. Confitemī in grāꝝ acti-one ꝓ baptizatis: qꝛ ab oī peccato liberati sūt. Dicit̄ ergo hodie all'a. nec dr̄ flectamus genua qꝛ hoc est ieiuniū exultatōis ꝛ letitie ꝓpter re-surrectionē ꝛ ascensione. Sequit̄ tract⁹. Sʒ q̄re hoc cū sp̄s sanctus oīa faciat leuia? Ad h̄ dicendū est ꝙ hoc fit propter baptizatos: qui multos tractus miseriaꝝ passuri sunt si vixerīt.

Postmodū sequit̄ euangeliū Jo. xiij. c. đ ꝓ missione sp̄s sancti. si diligitis me mādata mea ſuate rc̄. Credo in vnū deū nō est etiā omittē dū: qꝛ cū symbolū hoc deriuatuʒ sit a symbolo apostoloꝝ fidē quā habebant insinuat. Of-ferenda Emitte manifeste ad ꝑationē spirit⁹ sancti pertinet: quia per eū renouat̄ facies ter re ex delicto ade maledicta per eū dn̄s benedi citur. per eum celum sicut pellis extenditur id est scriptura vt quasi nihil lateat explanatur. si militer ꝛ cōmunio. Ultimo rc̄. Jo. vij. c. ad eā-dem pertinet spiritus sancti operationem qui facit flumina velut aque viue de ventre credē tis exire idest affluentiā salutaris doctrine: et est vt quibusdam placet hec missa per benedi-camus domino concludenda. In vesperis hi psalmi secundum quarundam ecclesiarum consuetudinem concinuntur .s. Laudate pue-ri. Laudate dominum omnes gentes. Lauda anima mea dominum. Laudate dominū quo niā bon⁹ ē p̄s. Lauda hierusalē dn̄ʒ: eo ꝙ ī his psalmis laudes dei magl' resonare videt̄. Ubi enī sp̄s spirat organum ad laudes inuitat.

Enthecostes

sicut ⁊ pascha apō hebreos ce
lebre festū erat: ꝙ post .v. deca
des pasce celebratur. vn̄ ⁊ vo-
cabuluꝫ sumpsit. Nā penthe.
dicitur a pentha qđ est q̄nqꝫ ⁊ costes qđ ē de
cē. Uocat̄ enī pen. q̄nq̄gesimus dies a pascha
ꝓut iā dicet̄. Inter hoc festū ⁊ aduentū do
mini cantat̄ All'a. ⁊ Gloria in ex. deo. ꝓut dcm̄
est in ꝓhemio hꝰ ꝑtis. ⁊ sub ti. de septē diebus
pꝰ pascha. Jccirco autē all'a frequenter canta-
tur per totā ebdomadā penthe. qꝛ ꝑ dies pen-
the. ecclesia per baptismū deo ppl'os cōgregat.
⁊ ideo saluti eoꝝ congaudens quousqꝫ albis v
tuntur uestibus hymnū laudis decantāt. Tūc
enī stantes oramus in signū liberatōis eorūdē
qui per dona spiritus sancti de morte ad uitaꝫ
resuscitari meruerunt. Hac enī die missus ē in
apl'os in linguis igneis. Sane octaua pēthe
co. a q̄busdā celebrat̄. qꝛ sicut in septenario eb
domedaꝝ q̇ precedit. intelligitur ꝑfectio bono
rū opeꝝ septiformis spiritus: ita in octaua ītel-
ligitur consumatio p̄mioꝝ. quoꝝ utrūqꝫ appro
priatur spiritui sancto. licet tota trinitas utrun
qꝫ opet̄: qm̄ indiuisibilia sunt opa trinitatis. đ
con. di. iij. c. fi. Sed qꝛ spiritus sanctꝰ est amor
patris ⁊ filij. ⁊ ex solo amore h̄ dat ⁊ dabit no
bis dn̄s: iccirco sp̄ui sc̄ō ascribit̄. Alij uero non
celebrant octauā penthe. Nā cū solum .vij. sint
spiritus sancti dona: solū .vij. diebus fieri debet
penthe. Et ideo clemens papa dicit in sua ep'la
decr̄. ex̄ de fer̄. capellanus: ꝙ hoc festū caret o-
ctauis. Sed pari rōne. nec pascha deberet octa
uā h̄re. nisi solū unū diē ꝓpter unitatē. Rur
sus hoc festū .vij. diebus agitur. ꝓpter p̄n̄tis ui
te septenariū: uel ꝓpter aīaꝝ sabbatismū. vel q̄a
ꝑ .vij. spiritus sancti dona. corporibꝰ ⁊ aīabus
plena gaudia conferunt̄. Un̄ septē ultimi psal
mi a laudibus intitulantur: qꝛ ꝑ septiformis ḡ-
tie opationē gaudia conferunt̄ eterna. De hoc
dicet̄ sub dn̄ica prima post penthe. Utrū pen.
sit ebdomadaria festiuitas: dictū est sub ti. de.
vij. diebus post pascha. In nocte penthe. le-
guntur tres lectiones ⁊ dicunt̄ tres psalmi cū
tribus antiphonis. sicut fit ī nocte pasce: ad no
tandū vnū esse opus totius sancte trinitatis in
potentia miraculoꝝ. Quidā tn̄ .ix. legunt lectio
nes sicut fit in alijs dn̄icis: sed tn̄ canonicū est
tres dūtaxat legere: ꝓpter sacramētū baptismi
in triū ꝑsonaꝝ noīe celebratiꝫ: vel ob triduanā
dn̄i sepulturā. cui sumus in baptismo cōsepl'ti.
Rursus ideo tres psalmi cū .iij. ātiphonis di
cuntur: qꝛ sp̄s sanctus tria circa apl'os opatus
est. Nā ueteres innouauit. innouatos cōfirma
uit. ⁊ confirmatos ad alios cōuertendos misit
ad p̄mū ꝑtinet qđ dr̄ in p̄ma antiphona. Fac-
tus est repente de celo sonus: ad s̄m qđ dr̄ ī se
cunda Confirma hoc deus. ad tertiū qđ dr̄ in
tertia Emitte sp̄m tuū. Eoꝝ enī misterio docti
sunt alij. ⁊ sp̄u sancto interius renati. ⁊ qꝛ ī ip̄is
apl'is duo opat̄ sp̄s sanctus. s. remissioneꝫ pec-
catoꝝ. ⁊ opationē miraculoꝝ ⁊c̄. iccirco ille an
tiphone terminant̄ ꝑ duplex all'a. Ueꝝ si diligē
ter attendere volumus ⁊ conferre psalmos et
antiphonas que dicuntur in pascha cum his
que dicunt̄ in penthe. alia rō inuenit̄. Nā ibi
infra ebdamadā fit variatio psalmoꝝ. antipho
naꝝ. ⁊ tonoꝝ. hic autē nec in ipsa die nec ī alijs
fit variatio. ⁊ oēs ille antiphone sunt vnius to
ni. s. viij. ⁊ eiusdē differentie. Ratio autē est: q̇a
q̄i duplex baptisma legimus apl'orum. p̄mum
quo perceperunt remissionem peccatoꝝ. Naꝫ
eos baptizatos esse xp̄i baptismo ambigenduꝫ
non est. vt dictū est sub ti. de uigilia pasce: sc̄đꝫ
qđ receperunt ad robur virtutum ⁊ ad opera-
tionē miraculoꝝ. ⁊ ad repulsionē illecebrarum
omniū secularium. Prio baptizatus fuerat pe.
cū ad uocē ancille xp̄m negauit. Sc̄đo baptiza
tus fuit in die penthe. cū corā regibus ⁊ prin-
cipibus non timuit predicare uerbum dei. In
primo ergo multa instabilitas ⁊ uarietas fuit
circa discipulos. ī s̄o uniformitas ⁊ stabilitas.
In hunc etiā moꝫ in ecclesia dei duo sunt gn̄a
bonoꝝ. s. actiuoꝝ ⁊ contemplatiuoꝝ. Actiua vi
ta consistit in bonis opibus. i. in administrati-
one exterioꝝ. in qua constituti ab amore tp̄ali
um non oīo sepantur. licet amorē dei amori tē
poraliū p̄ferant. Contēplatiua consistit in dile
ctione dei ⁊ contēplatione. He due uite ꝑ ma-
riā ⁊ marthā significate sunt. extra de renū. ni
si Marie ꝑs dicta est optima. iuxta illud Ma
ria optimā ꝑtē elegit ⁊c̄. Non tn̄ reprehendit̄
ꝑs marthe qꝛ ⁊ ipsa actiua uita bona est q̄ hic
inchoat̄ ⁊ terminat̄. Contēplatiua vero optīa
est q̄ inchoat̄ hic ⁊ in futuro consumat̄. In il
la tn̄ est multa varietas. in ista vniformitas: ꝓ
ut in hac vita esse pōt. Antiphone ergo cū psal
mis q̄ cantant̄ in pascha ꝑtinēt ad uitā actiuā
⁊ iccirco in eis est uarietas: antiphone uero et
psalmi q̄ cātant̄ in pen. ꝑtinēt ad cōtēplatiuaꝫ
uitā. ⁊ iō in eis est uniformitas. In pria enī an
tiphona q̄ est in pascha cātat̄. dr̄ ⁊ cōsiliū meū
nō est cū īpijs: hic dr̄ factꝰ est repēte de celo so
nꝰ ⁊c̄. sp̄s seu uētꝰ ueniēs solet puluerē a facie
terre deiicere. Magna enī dr̄a est inter donū
sp̄s sc̄i quo sepant̄ fideles ab impijs: ⁊ donum
quo oīs puluis terrenaꝝ cogitationū a pector̄
humano tollit̄. illud ad actiuā uitā ꝑtinet: hoc
ad cōtēplatiuā. In s̄a ib dr̄. Postulaui patrem

meū rc̄.hic vero dr̄ Confirma hoc de⁹ rc̄.Ad
oēs q̇dē fideles ptinet esse ō hr̄ditate domini.
sed ad paucos ptinet esse a terrenis cogitatio/
nibus sepatos.ꝛ in hoc cōfirmatos:ne ad ter/
rena redeant.sed p conseruationeꝫ esse in hie/
rusalē celesti.ꝛ ibi all'a cantare non cessent qȯ
hic petit̄.In tertia dr̄ Ego dormiui ꝛ somnuꝫ
cepi rc̄.hic dr̄ Emitte spm tuū ꝛ creabunt̄ rc̄.
Oēs fideles ꝛ boni a vicijs resurgunt vel resur
rexerūt:sicut christus a mortuis resurrexit qȯ
ibi dicitur:hic vero renouatur facies terre.i.ra
tio anime. qȯ fit ab oī puluer̄ terrenoꝝ deside
rioꝝ īmunis.Ibi ergo. hoc est in vita actiua q̄
ibi ostendit̄ est inchoatio. hic autē hoc est i ꝯ
templatiua q̄ hic ostenditur est pfectio ꝛ cōsu/
matio:ibi varietas hic vniformitas.ꝛ ꝓpterea
ibi variantur antiphone ꝛ psalmi.hic nō. Pro
pter hanc cōsumationē ꝛ vniformitatē notan
dā antiphone sunt.viij.toni.ꝛ eiusdē differen/
tie:qꝛ octo sunt beatitudines.q̄ꝝ octaua redit
ad caput.Nā in p̄ma dr̄ bt̄i paupes spu qm̄ ip
soꝝ rc̄.ꝛ in octaua Bt̄i q̇ psecutionē patiunt̄
ꝓpter iusticiā.i.q.e.r.ce. Propter hanc eandē
cōsumationē notandū in q̇busdā ecclesijs cele
bratur octaua penthe.Per hos quoqꝫ.vij.dies
tres quotidie legunt̄ lectōes vt.vij.fratres tres
ꝓcurent sorores.i.vij.dona.s.sc̄i p illos signifi/
cata tres virtutes.s.fidē spem ꝛ caritatē.prout
Gre.ꝓsequitur in moralib⁹. Hoꝝ enī dieꝝ offi
cia.vij.donis sp̄s sancti adaptant̄.hesternū igi
tur ꝛ hodiernū ptinet ad sapiāꝫ ꝛ intellectū ut
ex opibus pꝫ. Per totā etiā septimanā sunt
solennitates seruande.dr̄ enī Glo.in ex.Allelu
ya.Credo.Ite missa est.ꝛ Te deū lau.ꝓut ī se.
ti.dicetur.dr̄ etiā ad horas capitulū Dū cōple/
rentur act.ij.ꝛ illud Sp̄s dn̄i.Sapientie.i.c. et
illud.Caritas dei.Ro.v.c. Sequit̄ videre de
officio misse.ꝛ q̇dē in die penthe.celebratur fe
stū de aduentu sp̄s sancti.Uisibiliter enim de
scendit tunc in discipulos: ꝛ fuit hoc miracu/
lū ꝛ argumentū qȯ non potuerunt calumpni
ari iudei.Resurrectionē enī ꝛ ascensionē colū
pniabant̄.Sed hoc nō potuerunt facere ō ad
uentu spiritus sancti.qꝛ ex omni natione que
sub celo est conuenerant ad diem festum. ꝛ
tunc descendit spiritus sanctus visibiliter ī di
scipulos sicut xp̄s ꝓmiserat. ꝛ loq̄bant̄ oībus
linguis corā omnibus.Et ideo incipit introit⁹
sapientie.i.c.Sp̄s dn̄i repleuit orbē terraruꝫ.i.
ecclesiā q̄ dr̄ orbis terraꝝ: sicut enī extra orbeꝫ
terraꝝ nihil viuit ad lr̄am. sic extra ecclesiā nil
viuit spiritualiter. Sequit̄. Et hoc qȯ conti
net oīa.i.sp̄s sanctus.c⁹ bonitati oīa subsistūt.
Habet sciam vocis.i.linguaꝝ. ꝛ ita potuit dar̄
ꝛ dedit apl'is. Unde confusi sunt inimici xp̄i.
Et ideo sequit̄ versus. Exurgat deus ꝛ dissipē
tur inimici eius.Per spiritū eiꝫ sanctū omnes
demones cōpellunt̄ ꝛ eiiciuntur. Rursus īple
uit orbē terraꝝ dū apostolos inebriauit. quoꝝ
sonus in omnē terram exiuit. de quo sono dr̄
in epistola.Factus est repente de celo sonus ꝛ.
Et quoniaꝫ orbis terre per quatuor climata se
paratur:ideo quater in introitu alleluya conci
nitur. Duplex vero alleluya.qȯ post epistolam
canitur.significat duplicandam letitiaꝫ.vel spi
ritum sanctum bis apostolis fuisse datum.s. ō
terra ꝛ de celo: vel eos spiritu ꝛ mente psallen
tes.vel duorum populorum conuersioneꝫ. Et
hoc qȯ continet omnia scientiaꝫ habet vocis
i.nouit qua mēte quisqꝫ loquebatur.vel habet
scientiam omniū per que ꝛ de quibus potest
vox humana variari.vel scientiam vocis.i.vo/
cem scientie habet.i.facit nos habere vt q̄ ipso
inspirante apostoli proferrent cum intelligen/
tia pronunciarent.Et nota ꝙ sp̄s sc̄us paracly
tus dicitur qȯ verbum grece latine sonat. ad/
uocatus.qȯ nomen ꝛ filio ꝛ spūi sancto ascri/
bitur.Unde dominus in euangelio. Rogabo
patrē meū ꝛ aliū paraclytū dabit vobis. ꝛ Jo.
in euangelio Aduocatū habemus apud pr̄em
Jhesum xp̄m iustū.Dicit̄ etiā paclytus conso/
lator.Nā paclysis dr̄ latine consolatio. P⁹/
modū sequit̄ ep'la de act. apl'o.ij.c. Dū cōplerē
tur dies penthe.dies.s.l.a resurrectōe.Sicut eī
q̇nq̄gesima die a pascha fiebat penthe.iudeoꝝ
ita ꝛ nostrū fit. Et sicut ppl's israel q̇nq̄gesima
die ab īmolatōe agni paschal' siue a pascha qȯ
celebrauerunt in ramatha venerunt ad mōteꝫ
dei oreb.vel coreb.vel synai qȯ idē est.ꝛ tūc le
gē acceperunt.ita ꝛ die quinq̄gesimo a resurre
ctione dn̄i.datus est sp̄s sanctus discipulis in
supiori cenaculo.illius aduentū expēctantib⁹.
Precipit̄ enī leuitici.xxiij.vt in die penthe.of/
ferant̄ noui panes.s.ꝓpositōis de nouis frugi
b⁹:p qȯ significat̄ ꝙ debemus deo gr̄as ager̄.
ex eo ꝙ eadē die dedit nouā legē per spiritum
sanctū.In qua die data est lex vetus.s. q̇nqua
gesima die a pascha:de quo dicetur ī ꝓhemio
septime partis.de dono c⁹ debem⁹ laudare de
um qȯ est offerre panē nouū. qꝛ etiā lex vetus
spiritualiter intellecta noua est.Et attende qm̄
agnus īmolatus est.xiiij.die aprilis.lex vero da
ta est.xiiij.die mensis tertij.dr̄ tn̄ esse data ter/
tia die.Jā enī vt inq̇t scriptura aduenerat t̄tia
dies:ꝛ mane inclaruerat.ꝛ ceperunt audiri to
nitrua. Die nāqꝫ tertia descendit dn̄s nr̄ su
per montē ad dandā legē.ꝛ moyses ascēdit ad
deū.ꝛ descendens narrauit oīa plebi. maneqꝫ
rursus ascendens duas tabulas scriptas acce/
pit.Et caue vt in 2o mense triginta dūtaxat cō
putes dies s̄m lunā:ergo.xvj in mēse p'o.xxx.
ī 2o ꝛ q̄tuor in tertio faciūt q̇nq̄ginta. Rur

fus in q̇nq̈gesimo ãnno erat iubileꝰ ãnꝰ. q̇ int̃
ꝑtat̃ remissiõis ãnꝰ: q̇ septenis annoꝝ ebdoma
dibus.i.xl. ⁊.ix. annis texitur: in quo clange-
bant tube. ⁊ oĩa debita remittebant̃. serui ma-
numittebant̃ ⁊ libertas cõcessa confirmabat̃.
Antiq̃ possessiones alienate oĩbus restituebãtur.
vt dictũ est sub dñica q̇nq̈gesime. Silr̃ i
diebus penthe. hunc numeꝝ post dñi resurrec
tionẽ obseruamus suscipientes aduenientẽ in
nos sp̃s sc̃i gratiã. ꝑ quẽ efficimur filij dei: ⁊ v̈-
tutũ possessio nobis restituit̃. ⁊ remissa culpa
⁊ totius debiti cyrographo euacuato ab oĩ ser
uitutis nexu liberi efficimur. lxxv. di. hunc nũe
rũ. P̃ iste numerꝰ q̇nq̈gesimus resultat ex sep-
tenario numero ducto in seipo supaddita vni
tate. Septez enĩ sunt ebdomade a pascha vsq̧
ad penthe. ⁊ ita cõpetẽter q̇nq̈gesima die a pa
scha ẽ pen. i quo dat̃ sp̃s sanctus. cꝰ dona sũt.
vij. q̇ dant̃ ab vno. Judei enĩ septenariũ nume
rũ ñ sine figura in oĩbus obseruant. ꝓut dictũ
est sub q̇nq̈gesima. Ascensio autẽ facta fuit q̈-
dragesima die. q̇ est numerus penitẽtie. ⁊ hoc
cõpetens fuit: qꝛ ꝑ pñiaz hõ fit filis deo ⁊ hoc
est ascendere. Sed vr̃ ꝙ sicut iudei ab ĩmo-
latõe agni typici. l. dies cõputãdo ibi faciebãt
suũ pen. ita ⁊ nos q̇nq̈ginta dies ab ĩmolatõe
agni deberemꝰ cõputare. ⁊ sic deberemus nr̃z
penthe. facere in die veneris añq̧ mõ facimꝰ.
qđ docet cõputatio. Ad hoc dicimus ꝙ nõ fa
ciebant cõputationẽ ab ĩmolatõne agni sed a
sequenti dñica. Uñ legit̃ leui. xxiij. Numerabi
tis ab altera die sabbati. i. a dñica q̇ ẽ altera di
es pꝰ sabbatũ: numerabitis dico. vij. ebdoma-
das vsq̧ ad alterã diẽ expletõis septime ebdo-
made. hoc dixit sp̃s sanctus ꝑ moysen. innuẽs
ꝑ hoc penthe. xp̃ianoꝝ qđ semꝑ est in die dñi-
ca. Dicit ergo Lucas de hac die. Dũ cõplerẽ
tur dies penthe. erant oẽs discipuli ꝑiter in eo
dẽ loco. i. in consona ⁊ concordi vnitate: ⁊ fac
tus est repente de celo sonus. qꝛ exñtibꝰ in pe
nitentia q̇ est annus iubileus ⁊ cõpletio pent.
⁊ exñtibus in vnitate datur sp̃s sanctus. sed re
pente: qꝛ nescit tarda hr̃e reꝝ molimina sp̃s sc̃i
gr̃a. In igne autẽ descendit: qꝛ sicut ignis illu-
minat ⁊ inflãmat. ita sp̃s sanctus illuĩat ad co
gnitionẽ dei ⁊ inflãmat ad amorẽ dei. Appa-
ruit ergo in linguis igneis. vt facundi essent ĩ
oĩ genere linguaꝝ. Et qꝛ ipsa est lingua q̇ de o-
culto sue bonitatis verbũ ꝓtulit in vteꝝ virgi
nis: ⁊ ꝓfert verbũ in corde hoĩs math. x. Uos
nõ estis q̇ loq̇mini sed sp̃s patris vestri q̇ loqui
tur in vobis. ipse enĩ quos replet eloquẽtes fa
cit. Sequit̃. Quasi aduenientis sp̃s vehemẽtis.
hoc autẽ dicit: qꝛ nullus potuit resistere spiri-
tui sancto nec apl̃is. Uñ dñs in euangelio ma
thei. Ego dabo vobis os ⁊ sapientiã cui nõ po
terunt resistere ⁊ cõtradicere omẽs aduersarij
vestri. Et de beato Steph. scriptũ est in act. ꝙ
nõ poterant resistere sapientie ⁊ spiritui q̇ loq̇
bat̃. Qꝛ v̈o i epl̃a dr̃ Et factus est repente sonꝰ
tãq̧ aduenientis sp̃s vehemẽtis ⁊c̃. ideo ad h̃
repñtandũ in nõnullis ecclesijs clãgunt̃ tube
dũ sequentia dr̃. Uenit enĩ sp̃s sanctus in spi-
ritu vehementi. qꝛ sicut ventus vehemens ꝓij
cit puluerẽ a facie terre: sic sp̃s sanctus eiicit a
corde hoĩs omnẽ terrenitatẽ. Tubis q̇dẽ vte-
bant̃ antiq̇ vt legit̃ in numerĩ ad multitudinẽ
cõgregandã. ad dimicandũ ⁊ ad congratulan
duz i diebus festiuis. cũ diuersitate tñ sonoꝝ: q̇
rũ vsus fuit tante virtutis in iubilo. vt ad crepi
tũ siue sonũ eaꝝ corruerent muri hierico. He
siq̇dẽ sunt duo testamenta. vl̃ ꝑdicatores: qui
bus ad ꝓ cinctũ fidei ppl̃s euocat̃ ad pñiaz. et
lachrymabilẽ cõpunctionẽ excitat̃: ad laudes
dño exhibendas inuitat̃. ⁊ ad montẽ syon. et
ad ciuitatẽ sc̃ãm hierusalẽ. ⁊ multoꝝ miliũ an-
geloꝝ frequentiã. ⁊ ad futuꝝ dei iudiciũ ꝓuo-
cat̃. Et vide qꝛ in aduersis ⁊ ꝓsperis tubis clã
gitur: qꝛ oẽ tp̃s conuenit verbo dei. Uñ bene-
dicã dñm in oĩ tp̃e Semꝑ laus eius ĩ ore meo
De organis dictũ est in. iiij. ꝑte sub ti. de san
ctis. Tunc etiã ex alto ignis ꝓiicit̃. qꝛ spiri-
tus sanctus descendit in discipulos in igneis
linguis: ⁊ etiã flores varij ad denotandũ gau-
diũ ⁊ diuersitatẽ linguaꝝ ⁊ virtutũ. Colũbe eti
am ꝑ ecclesiã dimittunt̃. in quo ipsa sp̃s sancti
missio designat̃. Pꝰ epl̃am dr̃ graduale in qui
busdã ecclesijs: qꝛ festũ pasce terminatũ ẽ. Tñ
in quibusdã alijs dr̃ duplex all̃a. qꝛ sp̃s sanctꝰ
dator est gemine stole. Euangeliũ si q̇s dili-
git me. Jo. xiiij. c. manifeste est de sp̃u sancto.
Postcõio est Factus est act. ij. c. Quar̃ hoc
festũ celebrat̃ a iudeis ⁊ q̈re a xp̃ianis: dicetur
in prohemio septime partis.

De secunda feria.

Equitur sa feria i qua
oñdit̃ ꝙ nõ
tantũmõ data est lex iudeis sꝫ ẽt
gẽtibꝰ. Uñ ĩtroitꝰ ẽ. Libauit eos
ex adipe frumẽti. i. de ĩtelligẽtia
sp̃uali: ⁊ de petra melle. i. melliflua doctrĩa xp̃i
q̇ ẽ petra. saturauit eos: ⁊ h̃ habet̃ ĩ epl̃a. apiẽs
q̇ ẽ petra. act. x. c. In q̇ habet̃ ꝙ adhuc loq̇nte Pe. de
pe. act. x. c. In q̇ habet̃ ꝙ adhuc loq̇nte Pe. de
scẽdit sp̃s sc̃us. Uel frumẽtũ xp̃s ẽ. cꝰ adeps ẽ
sp̃s sc̃us. quo fideles satiant̃ cũ sp̃u sc̃õ replẽtur
q̇ ẽt satiant̃ melle de petra. i. doctrĩa de xp̃o ꝓ
cedẽte. i quo sũt oẽs thesauri sapiẽtie ⁊ scie dei.
Hic ãt ꝑꝑ ꝓmissiões q̇ ibi cõtinet̃. cõcinit̃ q̈t
all̃a: sicut ⁊ ĩ feria tertia ⁊ sabbato exponet̃. de
h̃ dictũ ẽ ĩ tertia dñica pꝰ pascha. All̃a est.

Sp̄s dn̄i sapientie.i.c. Aliud all'a. Loq̄bant᷑ ac.
ij.c. Euãgeliũ vero Jo.iij.c.nõ v̄r conuenire
sp̄u scõ sed concordat ep̄l'e:ibi eñi ostendit᷑.ꝙ
nõ tm̄ iudeis sed etiã gentibus data est lex di⸗
cens.Sic deus dilexit mundũ.supple nõ tantũ
iudeos.vt filiũ suũ vnigenitũ daret:⁊ postea se
quit᷑.vt oĩs q̇ credit in illũ non pereat.Et nota
terribile verbũ ꝙ q̇ nõ credit in eũ iã iudicatus
est.P̃:ꝑ hoc ꝙ de dilectione mentio fit.sp̄s sã⸗
ctus q̇ amor est satis exprimit᷑.Postcõio est.
Sp̄s sanctus.Jo.xiiij.c. Et est sciendũ ꝙ per
totã hanc septimanã in missa sunt solẽnitates
seruande.vt Glo.in ex.Credo.Jte miss.e.⁊ Te
de.lau.⁊ Alle.vt baptizatoꝝ saluti congaudea⸗
mus.⁊ vt future letitie plenitudinẽ figurem⁹.
Postremo notandũ ꝙ dñs nõ p̄dicauit genti
bus ꝑ se sed ꝑ apl'os.Vñ.ite baptizate eos ĩ no
mine patris ⁊ filij ⁊ sp̄s scĩ: sicut ysaac iuniori
filio suo nihil p̄cepit de offerendo sibi cibo vt
benedictionẽ accipet. sed ꝑ opationẽ rebecce
primatũ benedictõis accepit: ⁊ qꝛ hec facta st̄
dei oculto iudicõ:ideo officiũ h⁹ ferie scđe.ꝑti
nent ad consiliũ qđ est donũ spiritus sancti.

De tertia feria.

Sequitur tertia feria:⁊
qꝛ sp̄s sanct⁹
nõ datur nisi ꝑ ministros.ideo in
tertia feria d̄r introitus in ꝑsona
p̄latorũ.accipite gloriã iocũdita⸗
tis vestre:in quo.qꝛ ꝑ geminã dilectionẽ ad fi
dẽ ꝑtingimus trinitatis. iõ q̇nq̇es cõcinim⁹ al
leluya ⁊ est sensus.Accipite iocunditatẽ glorie
i.sp̄z sanctũ q̇ vos glorificabit ⁊ clarificabit: vt
q̇sqꝫ de se dicere possit qđ d̄r in cõione Sp̄s q̇
a p̄re ꝓcedit ille me clarificabit. Sequit᷑ epi
stola.Cũ audissent apl'i act.viij.c.vbi sequitur.
Tunc ĩponebãt manus suꝑ illos et accipiebãt
sp̄m sanctũ:qꝛ in ĩpositõe manus accipiebant
sp̄m sanctũ. Euangeliũ Jo.x.c.cõcordat epi
stole vbi d̄r.Qui nõ intrat ꝑ hostiũ ⁊c̃.nõ eniz
intrat in ecclesiã.q̇ nõ intrat ꝑ eos q̇ sunt ho⸗
stiũ.s.ꝑ xp̄m ⁊ apl'os.Nã heretici nõ dant sp̄m
senctũ:nisi in q̃ztũ cõueniũt cũ ecclesia.Et qm̄
apl'i ⁊ eoꝝ successores heresiarchas in sp̄u for⸗
titudinis sunt agressi ⁊ agrediũt᷑:iõ officiũ ho
diernũ ꝑtinet ad fortitudinẽ.q̇ est sp̄us scĩ do⸗
nũ. Rursus sp̄s sanctus hostiarius est q̇ ꝑ ho⸗
stiũ introducit ad patrẽ. qđ etiaz in offertorio
canit᷑.Portas celi.i.apl'oꝝ scripturas aperiet.
Postcõio est sp̄s q̇ a patre.Jo.ix.

De quarta feria.

Sequitur q̇rta feria ĩ q̇
fiunt ieiunia
q̇tuor tp̄m.Apl'i nãqꝫ nobis exẽ⸗
plũ ieiunandi hoc tp̄e reliq̇rũt: q̇
p⁹ susceptũ sp̄m scm̄ sicut mẽtes
auerterant a ceteris mundi illecebris. sic ⁊ ab
epulaꝝ appetitu.Licet ei q̃zdiu cũ illis fuit xp̄s
nõ ieiunarent p⁹ ablationẽ tñ ei⁹.spõtaneis se
subdidere ieiunijs. Sponso eñi ablato eis ieiu
nandũ erat. sicut dñs p̄dixerat qñ spõsus aufe
ret᷑ ab eis tunc ieiunabũt. Vñ repleti sp̄u sanc
to.sponte ieiunare ceperunt:quo circa in p̄ce⸗
denti.ij.feria q̇dã estiualẽ ĩchoãt q̇dragesimaz.
Alij vero sani⁹ hodiernũ ieiuniũ autumãt esse
h⁹ tp̄is q̇dragesime initiũ: cui q̇dã terminũ sta
tuũt in festiuitate scĩ Joannis baptiste siue.vi.
habeat ebdomedas siue nõ. Tertij festiuitatez
scĩ Joannis includũt.⁊ eo vsqꝫ ieiunãtes.sine
termino p̄fixo ꝓcedũt donec senariuz cõpleãt
numeꝝ.Hanc q̇dragesimã ꝓbat Hiero. nõ eẽ
necessitatis sꝫ voluntatis dicens.Nos vnã fa⸗
cimus q̇dragesimã illi tres q̇i tres passi fuerũt
saluatores:nõ qđ ꝑ totũ annũ ieiunare nõ lice
at excepto penthe.sꝫ qꝛ aliud est necessitate.a⸗
liud voluntate munus offerre. Sed h̄ dic̃ Hie
ro.cõtra mõtanũ hereticũ q̇ apud suos tribus
q̇dragesimis statuit ieiunandũ:⁊ d̄r hoc ieiũiũ
estatis qđ est ieiuniũ exultatõis.in quo genua
nõ flectimus.ĩmo cantica letitie dicim⁹:vt di⸗
ctũ est sub q̇rta feria tertie ebdomade aduẽt⁹.
Hoc autẽ ieiuniũ statutũ est ab ecclesia in tali
tp̄e.qꝛ q̇ in se sentit gr̃az scĩ sp̄s.leuit᷑ ⁊ cũ gau⸗
dio ieiunat:⁊ etiã qꝛ suꝑ ieiunantes descendit
sp̄s sanct⁹ visibiliter.⁊ iõ incipit introit⁹.Deus
cũ egredereris in cõspectu pp̄li tui ⁊c̃.Egredit᷑
autẽ dñs qñ aliquo signo visibili venit ad au⸗
xiliũ hominũ:egressus v̄o est cũ dedit nobis fi
liũ suũ: q̇ venit pandẽs iter añ nos vt di. Mi.
nũc egressus ẽ ẽt ꝑ sp̄s scĩ missionẽ.qñ visibil'r
d̄scẽdit suꝑ apl'os:⁊ qꝛ ꝑ h̄ dissipati st̄ ĩimici.iõ
sequit᷑ versiculus.Exurgat de⁹ ⁊ dissipent᷑ ini⸗
mici ei⁹ ⁊c̃. Sequit᷑ in q̇busdã ecclesijs lectõ
de p̄nci.sapie.s. Diligite iusticiã q̇ iudicatis ter
rã:vbi oñdit᷑ q̇lit᷑ poterit h̄ri sp̄s sanct⁹.ibi:sp̄s
sanct⁹ discipline effugiet fictũ.i.q.iij. saluator'.
⁊ ĩ fine d̄r sp̄s dñi repleuit orbẽ traꝝ ⁊c̃. P⁹
mõz seq̇t᷑ ep̄l'a.Stãs pe.⁊c̃.act.ij.c.ĩ q̇ oñdit᷑.ꝙ
suꝑ ieiunãtes descẽdit sp̄s sanct⁹:⁊ ibi seq̇tur.
Nõ isti st̄ ebrij sicut vos dicit] cũ sit hora diei
tertia.sꝫ h̄ ẽ qđ dixit dñs ꝑ ꝓphetã Johel. Ef⸗
fudã de sp̄u meo suꝑ oẽm carnẽ.⁊ ꝓphetabũt
filij v̄ri ⁊ filie v̄re ⁊c̃. Jn alijs v̄o ecclesijs d̄r p̄⸗
mo lcõ.Stãs pe.⁊ p⁹mõz ep̄l'a ꝑ man⁹ ãt. act.
v.c.Due itaqꝫ lcões legũt᷑: qꝛ duo pp̄l'i ad fiđ
cõuertũt᷑:vel qꝛ ordinãdi ĩ vtriusqꝫ testamenti
pagina ĩbuũt᷑. Seq̇t᷑ all'a.qꝛ ẽ ieiuniũ exulta

tōis vt dictū est. Et dicunt q̄dā Pater cū essez. Jo. xviij. c.   Sequit̄ euangeliū Jo. vj. c. Nēo venit ad me nisi pr̄ q̄ misit me traxerit eū. s. per spm sanctū. ⁊ p⁹ sequit̄. Pr̄es vestri manducauerunt mā̄na. ⁊ mortui sunt. q̇ manducat ex h̄ pane viuet in eternū: q² egressum est corā xp̄ianis mā̄na spuale. sicut añ corā iudeis. sed manducantes corporale mortui sunt q̇ vero mādu cauerit spuale nō morieẗ morte. s. incredulitatis seu iehennali. Vñ pz̄ q̄ eleganti⁹ egressus ē dñs corā nouo ppl'o q̄z corā veteri. Cōio ē pacē. ⁊c̄. ⁊ est Jo. xiiij. c.   Et attende q̄ officium h⁹ q̄rte ferie p̄dicat sciaz q̄ est donū sp̄s sci. qui vsq3 a deo scōs illuiat q̄ de. v. libris moysi paucisq3 pphetar̄ scriptur̄ librox copia creuit. qd̄ mistice innuit nobis euangeliū de. v. panibus. ⁊ duob⁹ piscib⁹ qd̄ hodie i q̇busdā eccl'ijs legr̄

De quinta feria.   Rica.

Equitur quinta feria q̄ s̄m aliq̄s ecclesias nō hz introitū ppriū. sz q² dñs descendit in die dñica p missionē sp̄s sci ⁊. v. feria ascendit in celū iō diei dñice ⁊. v. ferie cōis est introitus. A dñica ergo mutuat. nec hz ppriū vt a sabbato in sabbatū. vij. dūtaxat sī officia. vij. donis sp̄s sci deputata: q̇dā tñ ⁊ huic officio mutuato ñ incōgrue donū ascribunt: huiusmōi ascriptiones nō a sabbato sed a dñica facere incipiētes Jn dñica eteñ ponunt spm sapie in. ij. feria intellectus. in. iij. cōsilij. i q̄rta fortitudis. ⁊ i hac q̇nta spm scie. q̇ dat scrutari pfunda. sicut cantat̄ in all'a. Sp̄s oia ⁊c̄. Jn q̇busdā vero ecclesiis cantat̄ introitus. q̇ in seq̄nti dr̄ feria. s. repleat̄ os meū laude tua. Aliq̄ vero ecclesie habēt ppriū officiū. s. Deus patx nr̄ox da nobis spm gr̄e ⁊c̄. in quo ecclesia orat filijs suis dari spm sanctū ad remissionē peccatox: ⁊ ad facienda miracula. Et q² p spm sanctū fiunt miracula. iō habet̄ in epl'a Philippus ⁊c̄. q̄ est act. viij. c. q̄ Phi. multos claudos sanauit ⁊ sp̄s imundos eiecit: factuz est gaudiū magnuz in illa ciuitate s. samarie. Et q² p spm scm̄ oia ista fiunt iō seq̄tur euangeliuz. Lu. ix. c. Cōuocatis Jhesus. xij. discipulis suis dedit eis ptātē sup oia demōia ⁊ p⁹. Nō feretis virgā neq3 perā ⁊c̄. q̄ fieri nō possunt nisi sp̄s sci habundantia habeatur.

De sexta feria.

Exta feria est introit⁹. Repleat̄ os meuz laude vt possim cātare all'a: q² q̇ gaudz ore ⁊ corde. pōt ieiunare ieiunio exultatōis. Et q² ē dies veneris i q̄ passus ē dominus. ⁊ dies sp̄s sci: iō dicit Pe. i epl'a. Apiens act. ij. q̄ in q̇busdā ecclesijs legit̄ q̄ xp̄s suscitat⁹ ē a spu scō. Vñ ibi habet̄. suscitauit Jhesum solutis dolorib⁹ inferni. sicut scriptū ē: nō dabis scm̄ tuū videre corruptionē. i quo significata ē illa sp̄s sci opatio. q̄ synagoga nūc mortua pietate resurget. postq̄z plenitudo gētiuz eadez introierit pietate. Predicat ergo h̄ officiuz pietatē. Posset etiā ptiere ad sp̄z timoris p eo qd̄ dr̄ in euangelio Et repleti sī timore ⁊ extasi ⁊c̄ Jn q̇busdā ecclesijs legit̄ lcō Exultate filie syō. q̄ est Joelis. ij. c. Et q² p spm scm̄ fiunt miracl'a seq̄t̄ euangeliuz Factuz ē Lu. v. c. de palytico sanato. Et q² ppter hoc dz laudari dñs sequit̄ offer. Lauda aīa mea dñz. Cōio Spus vbi vult spirat. Jo. iij.

De sabbato.

N sabbato est introitus Caritas dei diffusa est i cordib⁹ nr̄is. ad Ro. v. c. ⁊ copetit spui sācto q̇ ē caritas. ⁊ etiā diei sabbati. q² i sabbato future q̇etis marie diffundetur vt q̇ igniculus ē i syon camin⁹ fit i hierusalez. Et seq̄t̄ versus. Dñe de⁹ salutis mee i die cla. ⁊ nocte corā te. Jlle enī i quo diffusa ē sp̄s sācti gr̄a: laudet deū i psperis ⁊ i aduersis.   Seq̄t̄ epl'a. Justificati ⁊c̄. ad ro. v. c. i q̄ habet̄ de huius diffusiōe. Q² enī caritas dei diffusa ē nō p mittit eā Pau. intra fines terre pmissiōis tātū coartari. imo oñdit q̄ nō tm̄ iudeis vex etiam gentibus datus est spiritus sanct⁹. dicēs ipys iudeis. Vobis oportebat p̄mū p̄dicari. sz q² repulistis verbū dei ⁊ vos idignos fecistis vite eterne. ecce cōuertimur ad gētes: ex̄ de renū. nisi. §. pp. Jn alijs v̇o ecclesijs dr̄ epl'a. Cōuenit vniuersa ciuitas ⁊c̄. act. xiij.   Q² ergo gētibus dat⁹ ē sp̄s sanct⁹ iō seq̄t̄ all'a. Laudate. d. o. gē. Jn h̄ eī ieiunio nō tacēt cātica letitie pp reuerētiā festi. Nec s̄m niceñ. cōsiliū. lxxvj. di. de ieiunio de cō. di. iij. qm̄ genua flectim⁹. sz stātes oram⁹. pp neophitos. gaudentes q̄ a peccatis surrexerīt. Jn alijs ecclesijs dr̄. Repleti sī omēs act. ij. c. ⁊ sp̄s dñi ornauit celos. Job. xxvij. c. Postea seq̄t̄ euāgeliū. Surgēs ihesus. Lu. iiij. c. de socru pe. saluata. q̄ significat synagogā. q̄ sanata ē a pe. ab infidelitate. ⁊ pfecti⁹ p fidē ipsi⁹ sanabit̄ i futuro. ⁊ sic cōnēit cū epl'a.   Fiunt autē hac die ordines. q² sup ordinādos d̄scēdit sp̄s sanct⁹ ⁊ ēt sup ieiunātes: ⁊ iō dñr q̄tuor lcōnes añ lcōnez daniel'. put dcm̄ est sub q̄rta feria tertie ebdomade aduēt⁹. Pr̄ia ē de p̄ncipio libri sapie. i q̄ oñdit̄ q̇b⁹ dat̄ sp̄s scūs. ⁊ q̇b⁹ nō. s. illis q̇ sentiūt de dño i bonitate ⁊ i

ſimplicitate cordis q̃runt illũ. In alijs vero ec-
cleſijs p̃ma eſt de Iohele.iij.c. Effundã de ſpu
meo ſup omnẽ carnẽ: qꜫ ſicut ſps ſanctus ſup
apl'os deſcendit viſibil'r.ita ſup ordinãdos de-
ſcẽdit inuiſibil'r. Scõa eſt Locutꝰ eſt.q̃ eſt Le
ui.xxiij.c.tertia eſt Dixit moyſes.q̃ ẽ in deutro.
xxvj.c.q̃rta eſt Dixit dñs ad moyſen. q̃ eſt leui.
.xxvj.c. Offertorium eſt introiuit dominus
Poſtcõmunio vero Nõ vos relinquã ⁊c̃. ⁊
de effuſiõe ſps ſci loq̃t. Põt etiã dici ꝙ hoc
officiũ figurat duoꝝ cõcordiã ppl'oꝝ.iudei vid̃
licet ⁊ gẽtilis. Hi ſt̃ duo ceci de q̇bꝰ dr̃ in euan
gelio ꝙ ſt̃ illuĩati a xp̃o:de q̃ concordia loquit̃
pau.in epl'a ad iudeos ⁊ gẽtiles dicẽs. Iuſtifi-
cati ex fide.pacẽ habeamꝰ ad deũ p.d.n. Iheſũ
xp̃m. Sꝫ qꜫ pax aut cõcordia v̓a nõ fit niſi p ca
ritatẽ.iõ p̃cinit̃ ĩ introitu Caritas dei diffuſa ẽ
ĩ quo ter ponit̃ all'a.qm̃ ad fidẽ trinitatis puẽi
tur p obſeq̇a caritatis. Lcões etiã ad ieiuniũ p
tinẽtes atteſtant̃ opationẽ ⁊ gr̃aꝫ ſps ſci:vt p̃-
ma.effundã de ſpu meo. ⁊ ſa Locutus eſt:vbi
dr̃. Numerabitis.vij.ebdomadas vſqꜫ ad alt̃aꝫ
diẽ expletõis. Ebdomade.vij.pñtẽ intelligit fe-
ſtiuitatẽ.q̃ olim dicebat̃ feſtiuitas ebdomada-
rũ: ⁊ qꜫ poſtqꜫ gẽtes intrauer̃t reliq̇e ſaluabũt̃.
iõ nũc flẽtibꝰ ⁊ ſpõſuꝫ expectãtibꝰ dicit dñs in
poſtcõione. Nõ vos relinqꜫ orphanos. Qꜫ igit̃
hec cõcordia fiet ĩminẽte die iudicij.q̃ etiã ele-
ctis erit cã timoris:iõ h̓ officiũ ptinet ad timo
rẽ.vel qꜫ timor introducit caritatẽ lꝫ caritas fo
ris mittat timorẽ de peni.di.ij.ſic vt ceca. Et
attẽde qꜫ ſm Aug.ĩ ordine officioꝝ iſtoꝝ d̃ſcẽ
dẽdo cõputamꝰ.in ordine v̓o paſchaliũ aſcen-
dẽdo:qꜫ p h̓ d̃ſcẽſus ſps ſci ad nos.p illa nr̃ ad
ip̃ꝫ ſignificat̃ aſcẽſus. Et caue qꜫ p̃ter p̃miſ-
ſa officia ad ieiuniũ ptinẽtia q̃ ĩ q̃rta ⁊ ĩ.vj.feri
a ⁊ in h̓ ſabbato expoſuimꝰ alie q̇dẽ lcões et
euãgelia ĩ eiſdẽ diebꝰ ĩueniunt̃ q̃ forte ſolẽnita
ti magis appropinq̃re videntur: ſꝫ tñ hec ⁊ illa
gr̃aꝫ ſps ſci pſonãt ⁊ opationẽ. Uñ q̇dã hodie
nõ incõgrue duas miſſas celebrãt. Unã ĩ t̃tia
de feſto cũ glo.ĩ ex. ⁊ cre. Aliã iu nona de ieiu-
nio ſine glo. in ex.ĩ q̃ ſt̃ clerici ordinãdi.q̇ meri
to ĩ hac ebdomada ordinãt̃. vt ſci ſps dona p
cipe mereant̃. Et memẽto ꝙ ĩ hac die termi
nat̃ q̇nq̈geſima. ⁊ iõ hodie freq̃ntat̃ ⁊ cãtat̃ p
graduali all'a:nec flectunt̃ genua.ptinet eiꝫ ad
octauã. Sñale q̇dẽ eſt.ꝙ quotiẽs in die de tp̃e
gr̃e materia laudis aſſumit̃. aut dies ad octa-
uã refert̃.genua nõ flectimꝰ.ſꝫ ĩ or̃onibꝰ ſtan-
tes collatã nobis gr̃aꝫ ⁊ cõferẽdã gloriã ꝓfite-
mur.vt cũ olim eſſemꝰ ſui curui:nũc fracto iu
go incedamꝰ erecti:vt ĩ dñicis diebꝰ ĩ ſcõꝝ na
talicijs ⁊ paſchalibꝰ.ĩclinar̃ tñ capita poſſumꝰ:
vt mulieres deuotas ad monumẽtũ vẽiẽtes ĩ-
mitemur. De die dñica ſcẽ trinitatis. Rica

In pleriſqꜫ locis ĩ octa pent.
fit feſtũ ſcẽ trinitat̃. Pꝰ
qꜫ eiꝫ celebrata eſt feſtiuitas pr̃iſ
in natiuitate. qꜫ natiuitas dr̃ fe-
ſtiuitas pr̃is: ⁊ poſtqꜫ celebratuꝫ
eſt feſtũ filij in paſcha. ⁊ feſtũ ſps ſci in miſſio-
ne ipſius.merito in octaua pẽth.fit feſtũ eoruꝫ
ſil'.feſtũ.ſ.trinitatis:vt oñdat̃ ꝙ tres pſone ſt̃ v
nꝰ deꝰ. ⁊ hec eſt pria cã qr̃ celebrat̃ feſtũ triuꝫ
pſonaꝝ diuinaꝝ ſil'. Scõa cã eſt. qꜫ ad inuoca
tionẽ ſcẽ trinitatis dat̃ ĩ baptiſmo ſps ſanctuſ
vt p̃miſſuꝫ eſt. Tertia cã eſt.vt oñdat eccleſia fi
lijs ſuis illũ a quo ſt̃ oĩa bona.cꝰ hꝫ imaginẽ. ⁊
cꝰ dꝫ hr̃e ſil'itudiaẽ vꝫ dei ⁊ ſcẽ trinitatis:quaꝫ
ſemp laudare debemꝰ. Et qꜫ tota intẽtio eſt
laudare ip̃ꝫ.iõ ĩ q̇buſdã eccleſijs ĩ ſingulis anti
phonis laudũ p̃ponit̃ v̓ſiculus.q̇ laborẽ ſignifi
cat:ad oñdẽdũ ꝙ toto labore totoqꜫ nixu d̃be
mꝰ nos vertere ad laudandũ deũ ⁊ ſcãm trini
tatẽ. Et eodẽ mõ fit ĩ q̇buſdã eccleſijs in feſto
btẽ Marie ĩ antiphonis laudũ: p eo qꜫ ip̃a ſe
totã v̓tit ĩ laudẽ dei. Uñ tũc ĩ euãgelio dr̃.ma-
ria ãt cõſuabat oĩa v̓ba hec cõferẽs ĩ cord̃ ſuo
⁊ qꜫ ipſa p̃uilegiata fuit ĩ virginitate.ipſa eni ẽ
v̓go virginũ. In antiphonis quoqꜫ de btõ lau
rentio ⁊ de btõ pau. ⁊ de btõ ſtepha.p̃ponunt̃
q̇dã verſus antiphonis.ad maiorẽ laborẽ no-
tandũ.quẽ in ſuis martyrijs ſubſtinuerunt.be
atus eni Lau.grauius ceteris paſſus eſt. Und̃
beatus Sixtus dicit ei. Maiora tibi debent̃ p
xp̃i fide certamĩa:beatꝰ v̓o Pau.plus ceter̃ la
borauit p̃dicando: ⁊ beatus Steph. p xp̃i fide
primꝰ martyrextitit. Sed in hoc eſt dr̃ia. qꜫ in
nocturnalibꝰ antiphonis tm̃ de btõ Lau.pre-
mittit̃.qꜫ paſſio ſua de nocte cõſumata eſt.vñ
dixit mea nox obſcuꝝ nõ hꝫ. Et iteꝝ. Nõ eſt in
uenta in me iniq̇tas: ⁊ ita appꝫ ꝙ totus fuit ſa-
crificiũ laudis. Uñ ſemp dicebat gr̃as tibi ago
dñe. Mane vero corpus eius cõditũ fuit: ⁊ iõ
tm̃ nocturnalibus ⁊ nõ laudũ antiphonis ver
ſiculi p̃ponunt̃. Rurſus qꜫ verſus laboreꝫ ⁊
boni operis fructũ ſignificant.prout tactum ẽ
in prohemio quinte partis:merito in dictoruꝫ
ſanctoꝝ natalicijs ſpecialiter premittuntur an
tiphonis. ad notandũ ꝙ ipſi excellentius labo
res ⁊ bonoꝝ opeꝝ fructꝰ.ſuis natalicijs ⁊ mar
tyrijs p̃miſerunt. Item in quibuſdam eccleſijs
antiphone de martyrio beati Pe.p̃poſtere p̃-
ponuntur verſiculis:ideo quia ipſe petijt vt in
cruce caput ſuũ ad terram verteretur. Hi autẽ
verſus tropi vocantur.quaſi laudes ad ãtipho
nas conuertibiles.tropos enim grece conuer-
ſio dicitur latine. Quia ergo ſemper ſanctaꝫ
trinitatem laudare debemus.ideo ad miſſaꝫ di
citur introitus. Benedicta ſit ſancta trinitas .
quẽ alchuinus ſumpſit de thobia.xij. Poſt

modũ sequit᷑ epl'a de apoc. Uidi hostiũ aptuꝫ
in celo. ⁊ in circuitu sedis. i. ecclesia q̃ est sedes
dñi mare vitreũ. i. baptismũ: in quo submergũ-
tur oẽs egyptij. i. oĩa peccata. Et nota qꝛ dicit
mare vitreũ. ꝓpter corporis fragilitatẽ ⁊ ꝑspi-
cuitatẽ quã recepit in baptismo. ⁊ est in circui
tu: qꝛ ad ecclesiã venire nõ possum⁹ nisi ꝑ bap
tismũ. Sequit᷑. Sil'e crystallo: qꝛ q̃ prius erant
aq̃ fluxibiles. fiunt ꝑ gratiã in baptismo accep
tã firmi sicut crystallus: q̃ fit ex aq̃ congelata ⁊
diuturno gelu in naturã lapidis consolidata.
Et h̕ est vna cã qr̃ in hac die legit᷑ h̕ epl'a: qꝛ i
ea dr̃ de baptismo. in quo p'inuocationẽ trini
tatis dant᷑. vij. dona sps sancti. Scd̃a rõ est q̃a
in ea inuitamur ad laudes trinitatis. cũ ibi seq̇
tur ꝙ aĩalia plena oculis ante ⁊ r̃tro. i. p̃lati da
bant gloriã ⁊ honorẽ ⁊ benedictionẽ sedẽti su
ꝑ thronũ viuenti in secula seculoꝝ. sedens aũt
suꝑ thronũ est deus trinitatis. Unde sequitur.
Et ꝓcidebant vigintiq̃tuor seniores ĩ facies su
as. mittẽtes coronas ante eũ: hoc significat. ꝙ
oĩa bona nostra debem⁹ attribuere ei. atq3 oẽ
illud ex quo meremur coronã. Sequit᷑ ⁊ non
habebant requiẽ dicentia. Sanctus sanct⁹ sã-
ctus: ⁊ ideo in introitu ⁊ in alijs officijs totiẽs
repetit᷑. Benedicta sit scã trinitas: ⁊ ꝓpt᷑ h̕ re-
sponsoriũ siue etiã graduale qd̃ respondet epl'e
est Benedictus es dñe q̇ intueris abyssos. Da
nie. iij. c. versus est Benedicite deũ celi. Tobie
xij. c. Alla. Benedictus es dñe ⁊c̃. Offer.
Benedictus es dñe. Et postcõio. Benedici
mus deũ celi ⁊c̃. Tobie. xij. c. Euangeliũ est.
Erat hõ ex phariseis Nicodemus in quo habe
tur de baptismo: q̇ in inuocatiõe scẽ trinitatis
scĩficat baptizatos. In alijs vero ecclesijs dr̃. e-
pistola Gaudete ꝑfecti. q̃ est. ij. ad corinth. vlti.
c. ⁊ in alijs dr̃. Uidi hostiũ. q̃ est apoc. iiij. ⁊ euã
geliũ cũ venerit paclytus. Jo. xiiij. c. Scien-
dũ est ꝙ historias de scã trinitate. ⁊ de inuen-
tõe sci Step. cõposuit sanctus Step. laudiceñ.

Rursum cũ Attila rex. q̇ xp̃ianos ꝑsecut⁹ est
fere oĩa volumina xp̃iane religiõis destruxisset
Alchuinus magr̃ karoli ⁊ Lodouici filij eius.
rogatu Bonifacij archiep̃i magũtini multa d̃
ecclesiasticis officijs cõscripsit: vñ ⁊ maguntio
consilio approbante. vt habet᷑ de cõ. di. v. ĩ die
instituit: ꝙ a festo pasce vsq3 ad dñicã istã. tres
tm̃ dicerent᷑ lcões. ⁊ hac die de trinitate can
tari vsq3 ad dñicã sequentẽ: ⁊ tunc incipe. Do
mine in tua misericordia ⁊c̃. ⁊ cõposuit offici-
um de trinitate. vz r̃nsoriũ. antiphonas. missaꝫ.
⁊ sequentiã: q̇ oĩa obtulit Alexãdro pape. Ille
vero respondit nõ esse celebrandũ festũ de tri-
nitate sicut nec de vnitate. Nã singulis dieb⁹
fit festũ trinitatis ⁊ vnitatis: qꝛ semꝑ dr̃ Glori
a pa. ⁊ fi. ⁊ spi. san. ⁊ premissas historias ⁊ offi
ciũ nõ admisit: ex̃ de fe. c. ij. Uerũ suꝑueniente
heresi arriana. fere fuit fides trinitatis extincta
sed Hylarius Eusebius ⁊ Ambrosius restitue-
runt. Consensit igit᷑ eadẽ de cã Gre. magn⁹ vt
de trinitate sp̃ali cantaremus ⁊ ecclesias in ip̃i
us honorẽ edificaremus. Exinde ergo est ꝙ d̃
historia trinitatis inuenit᷑ varia consuetudo.
Alij nanq3 nõ vtunt᷑ ea. sequentes reprobatio
nẽ Alexan. pape. Sed in q̃libet dñica ab octa-
ua penth. vsq3 ad aduentũ. cantant in noctur-
nis nonũ r̃nsoriũ de trinitate. nisi festũ aliqd̃ i-
pediat: vt eã confiteant᷑ ꝑ quã saluant᷑. ⁊ ĩ mis
sa all'a eã hilariter ꝓfitentes. vt dictum est sub
q̃rta ꝑte sub ti. de all'a. Alij vero vtunt᷑ ea can-
tantes eã in hac prima dñica. sequentes p̄maꝫ
institutionẽ alchuini. Alij ponunt eã in fine tẽ
poris declinationis. s. in vltima dñica vz añ do
minicã de aduentu sequentes vltimã ꝓbatõeꝫ
Gre. Romani ergo nũq3 de trinitate celebrant
festũ: nec etiã octauas faciunt: sed ĩ prima do-
minica post penth. incipiunt historiã. Prepa-
rate: seu deus omniũ. Alij vero celebrãt hodie
de octaua. s. de spiritu sancto. ⁊ ponunt eandẽ
epistolã. ⁊ idẽ qd̃ prediximus euangeliũ ꝓpter
baptismatis sacramentũ: ceteris obseruatis si-
cut in die penth. Celebrant autẽ octauã. ad in
sinuandã ꝑfectionem vel consumationeꝫ ope-
rum sancti spiritus. per septem enim dies ope-
ratio gratie septiformis. in octaua vero consu
matio d̃claratur. Et qm̃ octaua redit ad caput
ideo omnia sicut in die festo a vespera ĩ vespe
ram. in ipsis vesperis ⁊ tribus nocturnalibus
psalmis obseruant. De his octauis Augu. dicit
celebrationẽ octauaꝝ feriaꝝ noui hoĩs celebra
mus. Baptismus neophitoꝝ: licet in sabbato ꝑ
agatur: ad illum tamen bapsismũ pertinet quẽ
apostoli susceperunt in die penthe. cuius octa
ua dies est dominica sequẽs. Qui vero ponũt
historiã. ꝓ̃pate: seu. deus omniũ: melius faciũt:
quia romanã sequuntur ecclesiã. nostre pere-
grinationis recolentes ⁊ percurrentes histori
am. Nam per septuagesimã significamus expl'
sionem generis humani de patria paradisi. per
quardragesimã seruitutem populi sub pharao
ne. per pascham immolationem agni: per qua-
draginta dies paschales. quadraginta annos ĩ
deserto: per rogationes terre promissionis in-
gressionem. per septẽ dies penthe. in quib⁹ se-
teꝫ dona diuiduntur. terre date diuisionẽ per
tp̃s qd̃ ab hodie sequit᷑ significamus ppl'i affli
ctionẽ ⁊ gubernationẽ factã per iudices ⁊ re-
ges. Idq3 sequunt᷑ q̃tuor libri regũ ꝓut ĩ seq̃n-
ti titulo dicetur.

De prima dominica post penthe.

Jc dicendū restat de prima dñica pꝰ penthe. q̃ est vna de ꝑncipalibus dñicis. ⁊ incipit hic q̃rtū tp̄s .ſ. ꝑegrinatōis: qꝛ ſumus in via veniendi ad patriā. Sed qꝛ hoſtes habemus priuſq̃ȝ illuc ꝑueniamus .ſ. carnē. mundū. ⁊ dyabolū. ⁊ ideo legit̃ de libris regū: ī q̇bus agitur de bellis ⁊ de victorijs. vt inuitemur ad pugnandū fortiter cōtra hoſtes vt victoriā habeamꝰ. ſic̃ iudei de philiſteis. ⁊ tādē gl'iemur ī celis: qꝛ ñ ē nobis tm̄ lucta aduerſus carnē. ſȝ ēt aduerſus aereas ptātes: vñ p̄rio dicimꝰ ī veſp̄is Bñdictꝰ dñs deus meꝰ ⁊c̃. ⁊ hiſtoria ē De us omniū ſeu ſm̄ roma. ꝑpate. Sed qꝛ bellū ſine diſcretōe nō bene gerit̃: ideo ſequenti tēpore ſubiungunt̃ libri Salo. Jtē qꝛ inſurgunt vicia contra que neceſſaria eſt patientia. iō ſubſequenter ſubiungit̃ hiſtoria de Job. Recte ergo inuitamur ad pugnā: qꝛ poſtq̃ȝ digni ſumꝰ in numero iuſtoꝝ hr̄i. ꝑ librū numeri iā ꝑlectū ⁊ in ſtatu ꝑfectōis ꝑ nouā legē .ſ. deutro. ī quo habet̃ Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ⁊ ex tota aīa tua: ⁊ ſumus ſub Jheſu ꝑ libꝝ Joſue. ⁊ ſub iudicibus .i. ſub p̄latis ꝑ librū iudicū: ⁊ ſumus ſine acceptatōe ꝑſonaꝝ ꝑ librū Ruth. q̃ fuit moabitis: reſtat tm̄ pugnare: qꝛ tunc magis tentat dyabolus. ⁊ ſic ordinant̃ libri regū. in quibꝰ tractat̃ de bellis ip̄oꝝ ad alios libros. Adaptant̃ etiā ⁊ aliter: prime q̃tuor dñice q̃tuor libris regū ꝓut dicet̃ ſub .iiij. ⁊ ſub .vij. ⁊ ſub .xv. dñicis. Legunt̃ autē in tali tp̄e ⁊ pꝰ miſſionē ſp̄s ſci. ⁊ pꝰ feſtū trinitatis: qꝛ qñ accepimꝰ gratiā ſp̄s ſcī ex tunc ſumus filꝫs deo. ⁊ ꝑ hoc filij ſumus ſummi regis. ⁊ ꝑ cōſequens ſumus reges. Vñ in apoc. Fecit nos reges ⁊ ſacerdotes deo ⁊ patri ſuo ⁊c̃. Pe. in canonica. Vos eſtis genus electū regale ſacerdotiū ⁊c̃. ex ꝯ ſacra vnc. ergo cū ſumus reges ⁊ habeamus aduerſarios. nō reſtat niſi vt regnū noſtrū defendamus: qꝛ ex hoc nobis inuidet dyabolus: q̇a ad illud regnū ſumus aſſumpti. vnde fuit ipſe deiectus: ⁊ ideo nobis grauis īminet pugna.

Nempe oſtendit̃ nobis Dauid in exemplū q̇ vicit ꝑ humilitatē. ⁊ ꝑ iocunditatē mentis ⁊ vnctus fuit ter. P̄rio a Samuele in bethelee in ſignū regni. ſo ſup domū Juda in regeȝ tribus iuda. a viris iuda in ebron. tertio iteꝝ in ebron ⁊ in cōfirmatōe regni ſup totū iſrael. Similiter nos ſi bene pugnabimꝰ ter īungemur. Primo in baptiſmo in ſignū regni. ſo in cōfirmatōe. tertio in ꝑadyſo qñ regnū noſtꝝ confirmabitur. Saul etiā nobis p̄ponit̃ in exēpluȝ q̇ ꝑ inobedientiā amiſit regnū. Unde nō ſumus inobedientes ſicut ipſe fuit: ne ꝑdamus regnū eternū. Dauid autē fuit humilis in oibꝰ operibus ſuis. qᵭ pȝ: qꝛ cū luderet corā archa dñi. indutus ephot lineo. depoſitis regalibus veſtibus deſperit eum michol filia Saul: dicens ei ꝙ nudatus fuerat ſicut vnus ꝯ ſcurris: ⁊ ille reſpondit. Ludā ⁊ vilioꝛ fiā ante dñm q̇ elegit me ⁊c̃. Jtē qñ venit ad eū Nathan ꝓpheta et redarguit eū de peccato ſuo. publice penituit. Jtē iocunditatē mentis habuit: ⁊ oīa bona ſe facta ad deū rettulit. Unde de eo cantat eccleſia. p̄ualuit dauid in philiſteū in funda ⁊ lapiꝺ in noīe dñi: ecce exultatio in deo. Non enī cōfidebat in ſe. funda dauid eſt p̄dicatio. ꝑ quaȝ fundā p̄dicationis eiicitur dyabolus de cordibus hominū: cū ꝑ durā rep̄henſionē incutitur timoꝛ ⁊ concipitur peniteutia. lapis vero dura rep̄henſio eſt. Qꝛ ergo huiuſmōi victoria habetur ꝑ humilitatē: ideo ad miſſam incipit introitus. Dñe in tua miſericordia ſpaui. ecce humilitas dauid: exultauit coꝛ meū. ecce mētis iocunditas: ꝑ hec duo vincitur pugna. Et qꝛ ille ſolus vicit q̇ nihil ſibi. ſed oīa bona ſua deo attribuit. ⁊ ſperat in eo: ideo bene ſequit̃ oro. Deus in te ſperantiū fortitudo ⁊c̃. Poſtea ſequit̃ ep̄l'a de caritate. Deus caritas eſt ⁊c̃ .i. Jo. iiij. c. qꝛ ꝑ caritatē reges ſumus: ⁊ ꝑ eā facimus bōa opa meritoria regni: ꝑ q̃ regnū noſtrū defendimus ⁊ conſeruamus. Unde ſequit̃: in hoc apparuit caritas dei ⁊c̃. Poſt deus caritas ē ⁊c̃. ibi etiā oſtenditur ꝙ diligere debemus deū et ꝓrimū. Jn euangelio autē. Hō q̇dā erat diues Lu. xvj. c. oſtendit̃ ꝙ nō debemus diliger̃ diuicias. ꝑ diuitē q̇ induebatur purpura ⁊ biſſo. ⁊ ꝑ penā eius. Ut enī dr̃ ecc̃. v. c. Qui amat diuicias fructū nō capiet ex eis. q̇ amat .ſ. amore libidinoſo: naturali vero vel caritatiuo pōt: qꝛ diuites cum iuſticia ⁊ bonis operibus non abiicimus. xxx. di. hoc ſcripſimus. Habet̃ enim in euangelio de mendico lazaro. in cuius ꝑſona incipit graduale Ego dixi domine miſerere mei. ⁊ ſequitur verſus de operibus miſericordie. Beatus qui intelligit ſuꝑ egenū ⁊ pauperē .i. intelligit ⁊ precogitat illud qᵭ eſt in egeno ⁊ paupere .ſ. egeſtas ⁊ paupertas vt ei ſubuēiat. Dicit enim Gre. ꝙ debemus eos vocare patronos ⁊ amicos noſtros. quia etiam fratres noſtri ſunt: ⁊ ſic facere nobis amicos de mām̄ōa iniquitatis ⁊ de male acquiſitis. vt cuȝ defecerimus per mortem. recipient nos in eterna tabernacula: hoc nō fecit diues ille epulo. ⁊ quia in aliquo noluit pauperi ſubuenire: ideo cuȝ eo diſtrictiſſime fecit dominus. vt non poſſet habere guttam aque ad refrigerium lingue: Et ideo ſequitur alleluya Deus iuſtus iudex foꝛ. ⁊ pa. ⁊c̃. Poſtea ſequitur offertorium in perſona mendici .ſ. Jntende voci orationis mee. Et quia non obliuiſcitur deus orationes pau-

pex. Seqt̄ur postcōio. Narrabo oīa mirabilia tua. psal. vi. rc. In quibusdā tñ ecclesiis legit̄ hodie euangeliū. Estote misericordes. qđ ē lu. vi. c. Et est sciendū q̄ Urbanus papa q̄rtus statuit fieri festū đ corpore xp̄i q̄nta feria post hanc dñicā: concedens magnā indulgentiam tā clericis officiantibus q̄3 pplis venientibus ad diuina. ꝓut in officio sup hoc ordinato.

De secunda dominica post penthe.

Dictum est q̄ prima cā q̄ defendim⁹ regnū nr̄z est caritas: q̄ dilatat̄ per cōsideratione᷉ eternaꝝ nuptiarū. de quibus in apoc. Beatus q̄ vocatus est ad cenā nuptiaꝝ agni. Unde in hac fa dñica habet̄ de huiusmōi cena in euāgelio. Luc. xiv. c. Hō quidā fecit cenā magnā ꝛ vocauit multos. ꝛ misit seruos suos hora cene dicere inuitatis vt venirēt ꝛc. Hora cene est ex quo porta paradysi apta est p ip̄z. Sequit̄. ꝛ ceperūt oēs se simul excusare. Nā primus dixit villam emi ꝛ necesse habeo videre illā. Scōs dixit iuga boum emi. v. ꝛ eo ꝓbare illa. Tertius vo dixit vxorē duxi ꝛ ideo nō possum venire. Dominus vero dixit ad s̄uū. Uade ꝛ cōpelle intrare vt domus mea ipleat̄. Multos enī cōpellit intrare p tribulatōes. Illi ergo q̄ vocati fuerāt n̄ venerunt: q2 auari q̄ primū se excusant supple. vel gulosi q̄ p s̄m ꝛ luxuriosi q̄ p tertiū itelligūtur: hac cena se reddunt indignos. vñ v̄. Uilla boues vxor cenā clausere vocatis. Mūdus cura caro celū clausere renatis. Et q2 i hoc isti se reddunt indignos. iō dñs alios vocat. Quia vero p cōsideratione᷉ h⁹ cene dilatat̄ caritas. ꝛ q2 dñs ꝓtegit habentes caritatē: iō incipit introitus. Factus est dñs ꝓtector meus. ꝛ eduxit me in latitudinē caritatis. Sequit̄ versus đ caritate. Diligā te dñe fortitudo mea ꝛc. In oratione vero petit caritarē sc̄i nōis tui ꝛc. In epl̄a. Nolite mirari. i. Jo. iij. c. habet̄ de vita eterna. per cuius intuitū amor concipitur. ꝛ sequitur in fine de caritate: filioli. non diligamus v̄bo neq3 lingua. sed opere ꝛ veritate. Hec ē lingua dolosa q̄ dicunt amatores mūdi. rogo te habe me excusatū: dicunt etiā bonis ꝛ sanctis viris. rogate pro nobis. ꝛ tñ venire nō curant.

Et attende q̄ duo primi excusant se: p p̄mū enī supbi intelligunt̄ p s̄m oēs q̄ delectāt̄ i. v. sensibus corporis. p tertiū vero luxuriosi q̄ se n̄ excusant q2 nō habent cor sicut habet̄ in osee iiij. Fornicatio. vinū ꝛ ebrietas auferunt cor. Magis enī absorbet hominē fornicatio. q̄3 supbia vel auaricia: q2 ergo vt dictū est lingua taliū excusantiū se dr̄ lingua dolosa: ideo ecclesia a lingua dolosa petit se liberari in responsorio. Ad dñm cū tribularer clamaui. In. v̄. Dñe libera me ꝛc. Et q2 pfectus est q̄ non peccat in lingua. ideo scđo tono cantat̄. Postmōz sequitur all'a sil'r de caritate. Diligā te dñe fortitudo meo ꝛc. Quia vero consideratione vite eterne concipitur caritas: visa cena petit conuerti in offertorio. conuertere dñe. Et q2 ibi cantabimus vocaliter vt ait Cassiodorus sup psalmuz oīs sp̄s laudet dñm: non erit ibi tm̄ cena s3 maxima solennitas. Unde in trenis primo ca. vie syon lugent. eo q̄ non sunt qui veniant ad solennitatē. Ideo in postcōione promittit se cātaturum ibi dño dicens. Cantabo dño q2 bona tribuit mihi ꝛ psallam ꝛc.

De dominica tertia.

Tertia causa quare inflammamur ad defēdēdū regnū nostrū. est consideratio beniuolentie dei: qua nos custodit ꝛ diligenter q̄rit. ideo in euāgelio huius tertie dñice. Erant appropinquantes Lu. xv. c. habetur. Quis ex vobis homo habens centū oues. i. angelos ꝛ homines. ꝛ si perdiderit vnā. s. hominē. nōne relinquit nonagītanouē in deserto. i. in celo. ꝛ vadit q̄rere pditā ꝛc. aut q̄ mulier hn̄s dragmas. x. s. angelos et hoīes. ꝛ pdit vnā. s. hoīez. i quo imaginē suā đ pinxerat: nōne accendit lucernā. i. naturā hūanā in q̄ lumen deitatis posuit vniendo se ei. et q̄rit diligenter donec inueniat: ꝛ cū inuenerit conuocat amicas ꝛ vicinas dicens eis. Cōgratulamini mihi q2 inueni dragmā quā pdiderā. Ita dico vobis gaudiū est in celis an. dei su. v. pec. peni. agen. Ecce q̄3ta est beniuolētia dei erga nos. Ista enī beniuolentia accendit in nobis caritatē. Quia vero ad nuptias eternas nō intrant supbi neq3 luxuriosi neq3 auari: vt p̄missum est. ideo introitus hui⁹ dñice est. Respice in me ꝛc. ꝛ dicit. vidi humilitatē meā cōspice in me ꝛc. ꝛ dicit. vidi humilitatē meā cōtra supbiā: ꝛ laborē meū. contra luxuriā: q2 inops ꝛ paup sum ego contra auariciā. Et ꝓpter p̄dicta monet nos Pe. ad humilitatē dicens in epl̄a. i. pe. vlti. c. Humiliamini sub potēti manu dei vt vos exaltet ꝛc. Et post sequitur ibi Sobrij estote ꝛ vigilate in oratōib⁹. qm̄ ad v. di. tā. le. ru. cir. q. quē de. Et q2 tantā curaz habet dñs de nobis. Ideo in graduali inuitat nos ecclesia dicens. Jacta cogitatū tuū in domino ꝛ ipse te enutriet. versus est. Dū clamarē ad dñm ex. vocē meā ꝛc. All'a est. Dñe refugiū. Offer. est. Sperent in te oēs q̄ nouerūt ꝛc. quia de sperantibus in se habet curam. Quia vero dominus non īuenitur nisi q̄s peniteat.

Cū vero quis pēitet ad dn̄m clamat. ideo seq-
tur postcōio Clamabo. Rursus hoc officiū
est de penitēte. sicut appet ex ipsa cōione ⁊ ex
euangelio. vbi p dauid intelligitur q̄libet peni-
tens: ibi dr̄ gaudiū est in celo sup vno᷒ pec. pēi.
agen. ⁊c̄. ⁊ ex introitu ⁊ alijs. ⁊ ideo cantat̄ cir
ca festū bti Jo. bap. qui legit̄ populū ad penitē
tiā ꝓuocasse.

De dominica quarta.

Uarta cā q̄ defendim᷒
regnū nostꝝ. sūt
opa misericordie. Un̄ in euange
lio. Lu. vj. c. qd̄ legr̄ i hac q̄rta do
minica in q̄busdā ecclesijs dr̄. E-
stote misericordes sicut pat̄ vester misericors
est. Et post sequit̄. Mensurā bonaʒ ⁊ cōfertaʒ
⁊ coagitatā ⁊ supeffluētē dabunt in sinū vrʒ.
Qr vero nō pōt hō opa misericordie facere
nisi prius illuminet̄ a deo. ideo incipit introit᷒
Dn̄s illuīatio mea: ⁊ qr p opa misericordie est
ecclesia terribilis vt castrorū acies ordinata sic̄
dr̄ in canticis can. sequitur versus Si exurgāt
aduersum me castra nō timebit cor me. ⁊ si ex
urgat in me p̄liū ⁊c̄. Postea petit i collecta mi
sericordiā ⁊ gratiā dandi elemosinas: cū dicat
ꝓtector in te sperantiū deus ⁊c̄. In ep̄la v̄o
existimo. q̄ est ad Ro. viij. c. ostendit̄ p̄miū. vbi
dicit ap̄ls: nō sunt condigne passiōes h᷒ tēpo-
ris ad futurā gloriā q̄ reuelabitur in nobis. Et
post sequit̄: ⁊ oīs creatura ingemiscit expectās
reuelationē filioꝝ dei. Et vt hanc gloriā ecclesi
a possit adipisci. petit in rn̄sorio veniā de pec-
catis. ꝓpicius esto peccatis nr̄is dn̄e ⁊c̄. Se
quit̄ all'a. In te dn̄e speraui: qr in se sperantib᷒
ꝓpicius est. Un̄ p̄s. Qm̄ in me sperauit libera-
bo eū. Adaptant̄ etiā iste q̄tuor p̄cedentes do
minice. q̄tuor libris regū sic. In primo eiʒ libro
habet̄ q̄ō Dauid inunctus fuit. Un̄ in prima
dn̄ica incipit introitus Dn̄e i misericordia tua
speraui. Et in rn̄sorio habet̄. Et vnxit me vncti
one misericordie sue ⁊ oleo exultatōis. Un̄ seq
tur in introitu. Exultauit cor meum in salutari
tuo: ⁊ ita ostendit se vnctū oleo letitie p miseri
cordiā dei. In s̄o libro habet̄. q̄ō liberat᷒ fuit
ab inimicis. ⁊ vnctus bis vt haberet latitudīeʒ
regni. Un̄ in s̄a dn̄ica incipit introitus. Fact᷒
est dn̄s ꝓtector meus ⁊ eduxit me ī latitudinē
vt late regnarē. In tertio libro habet̄ q̄ō mor
tuus fuit. Un̄ in tertia dn̄ica vtit̄ ecclesia voce
decedentiuʒ dicens. Respice in me ⁊ miserere
mei: ⁊ i versu In te dn̄e speraui. In q̄rto libro
habet̄ de ꝓphetis q̄ illuīati sunt a deo vt vide
rent ventura. ⁊ ideo in q̄rta dn̄ica dicit̄ i itro-
it᷒. Dn̄s illuīatio mea.

De. v. dn̄ica p᷒ pēth. Rx.

Uinta cā q̄ dessendim᷒
⁊ obtinem᷒ r̄gnū
nr̄m. est pax cū inimicis ecclesie.
⁊ patientia in aduersis: ad quā i
uitat nos beatus Pe. in ep̄la hu
ius q̄nte dn̄ice Oēs vnanimes. i. pe. iij. c. dicēs:
⁊ nō reddentes malū ꝓ malo ⁊c̄. Un̄ in euan-
gelio habet̄ de rethe petri. Sed multi sunt qui
rūpunt rethe beati pe. i. cōcordiā ⁊ vnitatē fra
ternā: ⁊ ideo in ꝑsona tollerantiū incipit intro
itus Exaudi dn̄e vocē meā q̄ clamaui ad te ⁊c̄
versus est. Dn̄s illuīatio mea ⁊c̄. Illuīatus enī
a deo saluat̄ ab hostibus qr sperat in eo. Pro
p̄dicta autē pace cū inimicis ecclesie īpetrāda
orat ecclesia in collecta dicens. Da nobis q̄su-
mus dn̄e vt ⁊ mundi cursus ⁊c̄. In aliq̄bus tn̄
ecclesijs dr̄ Deus q̄ diligentibus te ⁊c̄. Seq̄
tur euangeliū Lu. v. c. Cū plurime turbe irrue-
rent in Jhesum ⁊c̄. vbi sequit̄. Preceptor p to
tā noctē laborantes nihil cepimus. Tales q̄ la-
borant in nocte ⁊ nihil capiunt: sunt q̄ ꝓ terre
nis p̄dicant. Sequit̄ in v̄erbo tuo autē laxabo
rethe. hoc facit q̄ hʒ sciaʒ ⁊ vitā: talis enī cōclu
dit multitudinē pisciū copiosā. Un̄ in p̄ncipio
tot capti sunt boni ⁊ mali ꝙ rethe rūpit̄: p qd̄
significatur. ꝙ ecclesie vnitas in hac vita rum
pitur a quibusdā. sed post resurrectionē capti
sunt multi ⁊ tn̄ nō est scissum rethe: p qd̄ signi
ficant̄ boni qui nō scindunt vnitatē ecclesie.
Et iō in offer. dicit ecclesia se landare deū. q̄ q̄ꝫ
tū ad bonos filios dedit eis intellectū. vt nō rū
pant rethe. i. vnitatē ecclesie. Benedicā domi-
nū q̄ mihi tribuit intellectū. In postcōione
vero dicit ecclesia se optare vnitatē ⁊ hanc pe
tere a dn̄o. Unā inq̄t petij a dn̄o. Licet enī plu
ra petat: quotidie tn̄ dr̄ vnū petere: qr ad vnuʒ
finē. i. ad habendū deo oīa petēda petit. ⁊ h̄ ē
ꝙ ibi sequit̄. Hanc req̄rā vt inhabitē in domo
dn̄i oīb᷒ dieb᷒ vite mee: hoc iō dicit qr tunc le
git̄ ꝑalipomenō. i. v̄ba dieꝝ. q̄ hʒ eandē materi
aʒ cū libro regū. ⁊ significat. ꝙ q̄ in diebus suis
bene rexerit se habebit dies eternitatis. Et
attende ꝙ hoc officiū cantat̄ circa festū beati
Ja. q̄ sicut dr̄ in euangelio. Relictis retibus se-
cutus est dn̄m: ⁊ factus est piscator hominū. i.
supplantator re ⁊ nomine vicioꝝ.

De sexta dominica post penthe. Rx ica.

Uia v̄o nō valēt oīa p̄dcā:
nisi fiat ēt plena iusti-
cia fidei. ⁊ i nouitate vite: iō i hac
vj. dn̄ica legr̄ s᷒ liber ꝑalipo. vbi
hēt̄ ꝙ cōfortauit dn̄s Salo. p qd̄
significat̄. ꝙ dn̄s sp̄ualr̄ suos cōfortat dādo e-
is fortitudinē. Iō dr̄ i offō h᷒ dn̄ice. Domin᷒
fortitudo plebis sue ⁊ protector ⁊c̄. versus est.
Ad te dn̄e leuaui animam meam. quia ab ipso

est oīs fortitudo. ⁊ tunc bene regimus regnū
nr̄m. qđ maxīe fit. si tendat hō ad ꝓmissiones
dei. Uñ dr̄ in orōne. Deus q̄ diligentibꝰ te bo
na inuisibilia p̄parasti ⁊c̄. In ep̄la autē. Quicūq̄
baptizati sumꝰ ⁊c̄. Ad ro. vj. c. hortatr̄ nos pau.
vt in nouitate vite ambulemus: alr̄ ei nihil va-
lent alia. ⁊ vt hoc possimus orat ecclesia in rñ-
sorio. Cōuertere dñe aliq̄ntulū ⁊c̄. Ille vō q̄ am
bulat in nouitate vite. p̄parat se ad laudandū de
um in p̄sēti ⁊ in futuro. Uñ sequitr̄ all'a. Te de-
cet hymnus deꝰ in syon. Ad hanc orōnē vel ꝑ
fectionē hortamur in euāgelio Math. v. c. nisi
habundauerit iusticia vr̄a ⁊c̄. Et sequitr̄ ibi. Si
offers munus tuū añ altare ⁊c̄. Et q̄r ñ pōt hō
hoc facere sine auxilio dei. iō orat in offer. ꝑfi-
ce gressus meos in semitis tuis ⁊c̄. Et q̄r talis
pōt offerre. iō seq̄tr̄ ī pꝰcōione. Tollite hostias
⁊c̄.

De septima dñica post penthe. R̄.

SEquitur septima dñi-
ca in q̄ legūtr̄
libri Salo. vt ꝑabole ecc̄. cātica. li
bri sapīe. quē philo composuit ⁊
ecclesiasticus quā Jhesus filius
Sirach edidit. ⁊ tñ Salomoni attribuitr̄. Hi li-
bri q̄ sunt de opibꝰ sapīe Salomonis legunt̄ a
kalendas Augusti vsq̄ ad kalēdas septēbris:
q̄r mēsis iste calidus est. ⁊ estū significat vicio
rū: in quo nos oꝫ sapienter regere: sicut ī medi
o natōis prauę ⁊ ꝑuerse. Uel q̄r mensis iste scꝫ
augustus sextus est. Uñ sextilis añ augustū ce
sarē vocabatr̄: ⁊ verus nr̄ Salomon in. vj. etate
venit. q̄ fecit vtraq̄ vnū: q̄ fuit dei virtus ⁊ dei
sapīa. q̄ docuit nos sapiēter viuere ⁊ docere.
Hic est xp̄s rex regū. q̄. vij. panibꝰ ⁊ piscibus vt
legitr̄ in euāgelio hodierno. satiauit eos q̄ de lō
ge venerāt ⁊ eū triduo sustinuerāt. Rursus in
hac dñica incipit ecclesia ꝑabulas Salo. Post
festū enī trinitatis legitr̄ liber regū. qm̄ hō quā
do trīitatis silr̄itudinē hꝫ fit rex ⁊ sacerdos. Uñ
p̄ponunt̄ ei exēpla de regibꝰ ⁊ sacerdotibꝰ. sic̄
sub p̄ria dñica dictū est. Postea vō sequūtr̄ li-
bri doctrinales. p̄ponūtr̄ enī exēpla doctrinis.
q̄r plus mouent fcā q̄̄ dcā: act. i. Cepit Jhesus
facere ⁊ docere. ⁊ sic ordinant̄ libri ad se inui
cē. vt p̄cedant libri exēplares regū ⁊ ꝑalipome
nō. ⁊ sequunt̄ libri doctrinales Salomonis: q̄
doctrina est refectio sp̄ualis de q̄ habetr̄ ī euā-
gelio hꝰ. vij. dñice. De hoc dicetr̄ sub dñica. xj. ⁊
xij. Et q̄r huic doctrine bonis opibꝰ rñdere
debemꝰ. incipit introitus. Oēs gētes plaudite
manibꝰ. Et beatꝰ pau. inuitat nos in episto
la ad ro. vj. c. vt rñdeamꝰ illi doctrine seruiendo
deo dicēs. Humanū dico pp̄ infirmitatē car-
nis nr̄e. Uñ in q̄busdā ecclesijs sequitr̄ rñs. Be
ata gens cꝰ est dñs deꝰ eoꝝ. i. q̄ deū hꝫ ꝓ domi
no. ei soli seruiendo: ⁊ sequitr̄ versus. Uerbo dñi
i. doctrina dñi celi firmati sūt. i. maiores sicut a-
postoli ⁊ alij scī. Sequitr̄ in q̄busdā ecclesijs
all'a. Attēdite pp̄le meꝰ legē meā. lex est illa re-
fectio: illa autē refectio ondit̄ in euāgelio mar.
viij. Cū turba pl'ima ⁊c̄. Et est notandū qđ ibi
dr̄ ꝙ q̄dā de lōge venerūt. s. illi q̄ de peccatis e
normibꝰ redierīt ⁊ penituerīt: q̄ enī in pcō mor-
tali est. nō hꝫ ꝙ manducet. Erāt autē q̄tuor mi
lia. s. habentes q̄tuor cardinales virtutes. ⁊ co-
mederunt ⁊ saturati sunt: q̄r lex dñi satiat. ⁊ r̄-
manserunt septē sporte. s. p̄dicatores. habētes
septē dona sp̄s sancti ⁊ reficientes alios. In a
lijs vero ecclesijs legitur euangeliū. Attendite
a falsis ꝓphetis. Quia vero habens doctri-
nā vidit in quanto ꝑiculo sit constitutus. vidꝫ
enī se esse in fornace babilonis ideo in offert.
Sicut holocaustū ⁊c̄. Daniel'. iij. c. petit se libe-
rari: ⁊ vtitur voce triū pueroꝝ. In postcōione
vero inclina aurē tuā ⁊c̄. petit liberationē acce
lerari.

De octaua dñica post penth. R̄ica.

SEquitur Octaua dñi-
ca in q̄ docꝫ
nos ecclesia vitare omnē vanita-
tē. Hic enim debet esse effectus
doctrine in nobis: quia ī doctri-
na docet nos fieri spirituales. ⁊ r̄moueri a cor
poralibus desiderijs. ad similitudinē beate vir
ginis cuius festū instat. Unde introitus inci-
pit. Suscepimus deus misericordiā tuā. i. filiū
tuū Jhesum xp̄m. nobis ex misericordia datū:
in medio templi tui. i. in cōi ecclesia tua. secun
dū nomen tuū deus. deus enim vbiq̄ nomīa-
tur. sic ⁊ laus tua ī fines terre. i. vbiq̄. Templū
etiā est beata virgo. in qua vere suscepimꝰ dei
misericordiā. Unde circa eius festū rationabi
ter p̄ns cantamus officiū: cū sit tēplū dñi ⁊ sa-
crariū sp̄s sancti Sequitr̄ epistola ad ro. viij.
c. Debitores ñ sumꝰ carni. vt scđm carnē viua
mus ⁊c̄. in qua docemur conculcare omnem
carnalitatē. ⁊ ad ostendendū ꝙ hoc possumꝰ.
sequitur non enim accepistis spiritum seruitu
tis iterum in timore: sed accepistis spiritum ad
optionis filiorum: quo gustato desipit omnis
caro. Sed quia nō possunt hec fieri nisi do
minus protegat: ideo orat in graduali Esto mi
hi in deum protectorem. Rursus quia non po-
test habere hec omnia: nisi qui gaudet in do-
mino. iō sequitr̄ all'a. Exultate deo adiutori no
stro: gaudiū enī sp̄uale excludit oēꝫ carnalitatē.
Q̄r vō q̄dā sunt vita casti ⁊ humiles sꝫ ficte
ab his docet caueri in euangelio math. vij. c.
Attendite a falsis ꝓphetis. q̄ p̄tendunt castita

tē ⁊ sunt luxuriosi. Uel ꝑꝑ humanā laudē sunt
casti sicut fatue virgines: qbꝰ dr̄ amē dico vo-
bis nescio vos. Sed dn̄s vere humiles saluat.
Un̄ sequit̄ offer. Populū humilē saluū facies
dn̄e. ⁊ oculos suꝑboꝝ humiliabis. Qꝛ vo per
delicias sp̄uales oīa cōculcamꝰ: iō dr̄ i postcōi
one. gustate ⁊ videte qm̄ suauis est dominus.

De nona dominica post penthe. Rūica.

Postmodū seqt̄ no-
na dn̄ica
i q̄ legit̄ liber sapīe. Sapīa autez
est cogitare de celestibꝰ ⁊ leuare
cor ad illa. Un̄ monet nos ad h
marie ꝑꝑ festū assumptōis btē virginis qđ in-
stat: qn̄. s. assumpta est in celū. Et qꝛ hō se super
se leuare nō pōt. nisi eū dn̄s trahat: iō dr̄ in in-
troitu. Ecce deus adiuuat me. ⁊ dn̄s susceptor
est aīe mee. i. sursum captor. sicut enī itur ad ce
lestia nō passibꝰ corporis sed assimulatōe men
tis ad deū. i quo vitant̄ oīa mala: de qbꝰ sequi
tur in ep̄l'a. i. ad corinth. x. c. Nō sumꝰ concupi
scentes maloꝝ ⁊c̄. Postea seqnit̄ ibi. Fidel' de
us q̄ nō patiet̄ vos tentari suꝑ id qđ potestis.
faciet cū tentatōe ꝓuentū. vt possitis sustiner̄.
ꝓ̄us tn̄ timorē incutit dicendo: q̄ stare se putat
videat ne cadat. In graduali vero. q̄ sursum
rapit̄ reddat gr̄as deo dicēs. Dn̄e dn̄s noster.
q̄ȝ admirabile est nomē tuū in vniuersa terra.
Qm̄ eleuata est magnificētia tua suꝑ celos: nō
tm̄ in xp̄o ⁊ beata virgine. i. suꝑ celos materia
les ⁊ sp̄uales. veꝝ etiā in scis suꝑ celos materia
les. In euangelio Lu. xvi. monet vt si n̄ pos-
sumus ꝑ nos volare ad celū. faciamus nobis a
micos de mām̄ona iniq̄tatis. i. de diuicijs ieq̄-
liter possessis dicens. Hō q̄dā habebat villicuz
⁊c̄. Hō iste sciuit sic ꝑ prudentiā carnis dispo-
nere. q̄ āmotus a villicatōe fuit receptus i do-
mibꝰ dn̄i: ⁊ hoc ꝑ iniq̄tatē fraudis. Si ergo ille
laudat̄ q̄ ꝑ iniq̄tatē fraudis sciuit sibi in futuꝝ
ꝓuidere. multomagis laudabit dn̄s eos q̄ dāt
elemosinas. qđ est prudētia sp̄s: de quo dicit a
postolus. Est vita ⁊ pax: qꝛ hō sibi ꝓuidet i fu-
turo. Postea sequit̄: qꝛ filij hꝰ seculi prudētio-
res sunt filijs lucis i generatiōe sua. i. i his que
pertinent ad generationem suam. i. circa tem
poralia. Et ego dico vobis facite vobis amicos
de mām̄ona iniq̄tatis vt cū defeceritis. s. mori
endo: recipiant vos in eterna tabernaeula q̄ sē
sua. Un̄ beati paupes sp̄u qm̄ ipsoꝝ est regnuz
celoꝝ. Et qꝛ nō tm̄ ꝑ elemosinas. sed etiā ꝑ ora
tōes volamus ad celestia. iō est all'a Dn̄e deus
salutis mee in die clamaui ⁊ nocte corā te. Qꝛ
vo hec tabernacula ꝑ opa iusticie habent̄. seq̄-
tur offertoriū. Justicie dn̄i recte letificātes cor
da ⁊c̄. Quo autē ordine hec fiant. ostenditur i
postcōione. Primū q̄rite regnū dei math. vj. c.

De decima dominica post penthe. Rūica

In dominica deci
ma
legit̄ ecclesiasticus q̄ incipit Dis
sapīa a dn̄o deo est: vbi ostendi
tur q̄ nō solū sapīa. sed etiā omīa
bona sunt a deo: ⁊ ideo ab eo solūmō sunt pe-
tenda. ⁊ ad eū debemus clamar̄. ⁊ ideo incipit
introitus: dū clamarē ad dn̄m exaudiuit vocē
meā. Et qꝛ debemus ipsum solū orare. sequi
tur versus. Exaudi deus orationē meā. Et or̄o
in q̄busdā ecclesijs. Pateant aures misericor-
die tue dn̄e p̄cibus supplicantiū. In q̄ collecta
pꝫ q̄s rogans dignus sit exaudiri. Un̄ sequit̄ ⁊
vt petentibus desiderata cōcedas. fac eos q̄ ti-
bi sunt placita postulare. Et ostendit in ep̄l'a.
Scitis qm̄ ⁊c̄. i. ad corīth. xij. c. q̄ oīa bona sūt
a deo: ⁊ ideo ei sunt exhibende grāꝝ actiones.
Un̄ enumeratis omnibus donis dicit: hec au
tē oīa opat̄ vnus atq̄ idē sp̄s. diuidens singul'
ꝓut vult. Sed qꝛ bonū cito amittit̄ qđ non a
largiente custodit̄: sicut dicit Gre. ideo sequit̄
responsoriū Custodi me dn̄e vt pupillā oculi.
Itē qꝛ ad illū confugere debemꝰ a quo oīa
bona habemus. sequit̄ all'a. Dn̄e refugiū factꝰ
es nobis. In alijs ecclesijs dr̄ all'a. Te decet.
Euāgeliū vo qđ ē i q̄busdā ecclesijs. Cū appro
pinq̄ret. Lu. xix. c. est de symoniacis q̄ iniuriāt̄
sp̄ui scō: i h q̄ vēdūt ea q̄ ipse dat gratis: vl' ad
voluntatē suū tribuūt. ac si ab illis eēnt illa bo
na. ⁊ nō a sp̄ui scō. Et nota q̄ h euāgeliū i quo
hierusalē destructio p̄dicat̄. i augusto legit̄: q̄a
p̄us a Nabuchodonosor. postmōꝫ a romanis i
h mēse destructa fuisse inuenit̄. In alijs eccle
sijs legit̄ Dixit Jhesus ad quosdā. Seq̄t̄ ⁊ of-
fer. Ad te dn̄e leuaui aīaꝫ meā. q. d. nō ad simōi
acos. nō ad p̄latos prauos. nō ad quosdā fatu
os ⁊ simulatos religiosos. q̄ faciūt se a simplici
bꝰ adorari: ſꝫ a te a quo oīa bona sūt. Et qꝛ tūc
acceptat deꝰ oīa opa nr̄a qn̄ speramꝰ i ip̄o deo
ideo sequit̄ postcōio. Acceptabis ⁊c̄.

De vndecima dominica post penthe.

In vndecīa dn̄ica incipit ec
clesia legere Job. q̄ sil'r ē
liber exēplaris: ſꝫ ē exēplū ꝑfectō
nis. i. ꝑfecte sapīe. q̄ n̄ habet̄ nisi ꝑ
p̄dictā refectōeꝫ doctrīe sp̄ualis.
Nā refectō facit sp̄ual'r fortes. ⁊ iō post libros
Salomonis legit̄ liber Job. In ordīe āt biblie
omnes exēplares. scilicet. Rubt. Job. Thobias

Judith ⁊ Hester. precedunt libros doctrīales
Salo. ꝓpꝰ p̄dictā rōnē: de quo etiaꝫ dicet̄ sub
dn̄ica. xv. Et qꝛ vnanimitas facit fortes ⁊ paci
entes. sicut fuit Job. ⁊ cōcordes sicut fuerūt fi
lij Job. q̇ faciebāt cōuiuia ꝑ domos vnusq̇sqꝫ
in dei suo. iō īcipit introitus. Deus in loco scō
suo. i. ī humilibꝰ. Jsayas Sup quē req̇escet sp̄s
meus. nisi sup humilē ⁊ q̇etū ⁊ trementē s̄mo/
nes meos: ⁊ si deus est cū eis nullus pōt eis p̄/
ualere. Deus eīꝫ habitare facit vniꝰ moris ī do
mo. i. cōcordes ⁊ vnanimes. q̄les fuer̄t filij iob
q̇ dabant sibiīnuicē comedere. Vn̄ versus est.
Exurget deus ⁊ dissipent̄ inimici eiꝰ: qꝛ forti/
tudo nostra nihil valet nisi dn̄s nobiscū coope
tur: īmo p̄ncipalr̄ opet̄. Jn ep̄la. Notū vo/
bis facio euangeliū. q̇ est. i. corinth. xv. on̄dit be
atus pau. humilitatē. Vn̄ sequit̄ ibi. Qui nō sū
dignꝰ vocari ap̄ls: ⁊ ꝓpter hanc humilitatē ra
ptus fuit vsqꝫ ad tertiū celū. Jn rn̄sorio quo
qꝫ sequit̄ vox humiliū. Jn deo sperauit cor me
um ⁊ adiutus sum. ⁊ in versu. Ad te dn̄e leua/
ui aīaꝫ meā. Et qꝛ ex tali spe sequit̄ exultatio: iō
in q̇busdā ecclesijs est all'a. Venite exultemus
dn̄o. Euangeliū vero est de humilitate ⁊ eiꝰ
affectu. Duo hoīes ascendebant ⁊c̄. Luc. xviij.
c. Vn̄ sequit̄. Phariseus dicebat. Dn̄e nō sum
sicut ceteri hominū ⁊c̄. ecce sup̄bia. Seq̇t̄ Pu
blicanus dicebat. Deus ꝓpitius esto mihi pec
catori: ecce humilitas: ⁊ iō abijt iustificatus in
domū suā ab illo. Qꝛ vero humilitatē sequi
tur exaltatio: q̇ enī se humiliat exaltabit̄. iō seq̇
tur offer. Exaltabo te dn̄e qm̄ suscepisti me. id
est sursum cepisti. q. d. exaltabo te qm̄ exaltasti
me. Pꝰcōio est. Honora dn̄m de tua substā
tia ⁊c̄. ꝓuer. iij. c. Ꝯ ad litterā facit humilis: dat
enī libenter paup̄ibus. ⁊ hoc est honorare do/
minū: qꝛ ipse p̄cepit vt detur paup̄ibꝰ. Vel ho/
nora dn̄m ⁊c̄. i. oīa bona tua deo attribue: ⁊ Ꝯ
est ꝓpriū humiliū. Hec postcōio cōgrue Ꝯ t̄pe
canit̄. qn̄ frugibꝰ horrea. ⁊ vino cellaria plene
redundāt: quibus deuote dominus honorat̄.

De. xij. dominica post penthe. Rica

Vodecima dominica ē

de orōne ⁊ q̄i exp̄mit̄ Job orās
⁊ sedens in sterq̇linio cōq̄rendo
de falsis amicis: legit̄ enī Job in
duabus dn̄icis. Job q̇dē in sterq̇linio moralit̄
est aīa in mortali peccato ⁊ fetido: in quo duꝫ
residet nō restat nisi orare deū. vt ipsaꝫ ab eo e
ripiat. Vn̄ incipit introitus. Deus in adiu. meū
inten. do. ad adiu. me festi. cō. ⁊ re. q̇ q̄. aīaꝫ me
am. Jn offertorio autē on̄dit̄ efficacia orō/
nis: ⁊ totū offertoriū est orō moysi sumpta de
exo. qn̄ rogauit ꝓ filijs israel q̇ fecerunt sibi vi/
tulū cōflatilē: ⁊ incipit p̄catus est Moy. in cō
spectu dn̄i dei sui ⁊c̄. q̇ Moyses seipsum expo
suit ꝓ salute ppl'i dicēs domio: aut dimitte eis
hanc noxā. aut dele me ⁊c̄. xlv. di. disciplina. et
reducit ad memoriā merita patrū. Memento
inq̇t Abrahā Jsaac ⁊ Jacob ⁊c̄. ⁊ placatus fa/
ctus est dn̄s de malignitate. quam dixit facer̄
ppl'o suo. ⁊ ex hoc ꝓbat̄ ꝙ scōꝝ merita nobis
ꝓsunt. Et nota ꝙ in hoc offertorio fit v̄boꝝ ge
miatio: de quo dictū ē sub s̄a dn̄ica pꝰ epiphāi
am. Jn ep̄la. Fiduciā talē habemꝰ ꝑ xp̄ꝫ ad
deū. ij. ad corinth. iij. c. ostendit ap̄ls. ꝙ orō sua
⁊ alioꝝ bonoꝝ p̄latoꝝ noui testa. maiorē hꝫ ef/
ficaciā. quā habuit in veteri testa. ꝙ etiā Mo
yses orauit cū fiducia cōfisus de meritis p̄rūꝫ.
Sed ne videat̄ hoc ex arrogātia facere subdit.
Nō ꝙ sufficientes simus cogitar̄ aliquid a no
bis q̄i ex nobis. sed sufficientia nostra ex deo ē
cꝰ ministri sumus. Jn euangelio vero osten
ditur ꝙ multū valet orō p̄latoꝝ. qđ legit̄ ī qui/
busdā ecclesijs. Dū transiret Jhesus ꝑ medios
fines decapoleos. ⁊ adducunt ei surduꝫ ⁊ mu/
tū. ⁊ sanauit eū dn̄s. Multi sunt surdi q̇ nolūt
audire verbū dei. ⁊ multi muti q̇ nolunt loqui
⁊ possunt: silr̄ hos dicunt p̄lati ꝑ p̄dicationem
adducere ad dn̄m in confessione. ⁊ orō salua
bit eos. Unde in ꝑsona surdi ⁊ muti. cantatur
in graduali. Benedicā dn̄m in oī t̄pe. Versus
est. Jn dn̄o laudabitur aīa mea. Jn all'a vero
monet ad hanc laudē. Venite exultemus dn̄o
⁊c̄. De offer. supra dictū est. Postcōio vero
est. De fructu op̄m tuoꝝ satiabitur terra. i. p̄di/
catores quos dn̄s replet prius bonis: ⁊ ipsi re/
pleti. alios replent. Jn alijs vero ecclesijs dicit̄
euangeliū. Exiens Jhesus de finibus tyri: qđ ē
marci. vij. c. Potest autem dici secundum Si/
cardum ep̄m cremoneñ. in mitrali. ꝙ Salomo
ne mortuo regnum diuiditur. ⁊ ideo mensis se
ptembris historia bipartitur. Prima pars in v
na historia consolidatur: alia variatur. quia re/
gnum Juda in Dauid familia stabilitur. sed re
gnum israel a pluribus occupatur. Unde ⁊ hi/
storia de his iustis qui gentibus intermixiti fu
erant compilatur: vt de Job: Thobia: Judith:
⁊ Hester. cum in prima septembris ebdomada
legatur Job. quem ipse scripsit cum responso.
Si bona in secunda liber Thobie. queꝫ ipse cō
posuit: in tertia Judit. quem Achior edidit: in
q̇rta Hester. quē mardocheꝰ vel potius. Esdra
composuit. Sed ⁊ liber Esdre post hec op̄a re/
citatur ⁊ cum his cantantur respon. Peto ⁊ a
donay domine ⁊c̄. His temporibus propheti/
zauit Helyas qui gessit typuꝫ xp̄i. Sic mortuo
Cōstātino eccl'a sepat̄. vna ps ē catholica. alia
ꝑ multa scismata sepata: a q̇bus ecclesia catho

lica multa aduersa pro dño tollerauit. sicut illi
quoꝝ opa hoc tpe legunt̃. Inter catholicos. q̇
dã sunt pfecti q̇dã ĩpfecti: pfecti sunt p̃dicato/
res. ministri. ꝛ coopatores dei. qḋ dr̃ in episto
la Fiduciã. Hi adducunt impfectos ꝛ alienos
surdos ꝛ mutos ad gloriã Jhesu xp̃i. sicut legi
tur in euangelio. Uox itaqꝫ pfectoꝝ est in ĩtro
itu. Deus in adiutoriũ meũ intende: q̇ adiutori
um dei ĩplorant. vt hereticis valeant resistere.
ꝛ eos ad dei gratiã adducere. Aut est vox ĩpfe
ctoꝝ pficientiũ: q̇ vt pficiant dei implorãt au
xiliũ. In graduali Benedicã. Et in all'a. dñe re/
fugiũ. vox siq̇dẽ ẽ pfectoꝝ gr̃as agẽtiũ: ḋ illis se
a psecutõe aliquotiẽs tp̃ãtib⁹ ꝛ istꝭ pficiẽtib⁹.
Et qꝛ moyses fuit vn⁹ eoꝝ q̇ se obtulerĩt p pec/
catis subditoꝝ: iȯ in offer. cantat̃. Precatus ẽ
moyses. Hi pfecti sunt illa terra q̃ satiata fruc/
tu opm dñi: donis vꝫ sp̃s sci pducit fenũ iumẽ
tis. i. doctrinã hoibus. Uñ coĩo est. De fructu
ꝛc̃. Et attende q̄ recte de Job ꝛ moyse sil' cãta
tur: qm̃ cõtempanei repiunt̃: p quoꝝ exemplũ
ad patientiã ꝛ mansuetudinẽ inuitamur.

De. xiij. dñica post penthe. Rica.

IN tertiadecia dñica legitur
liber Thobie. p quẽ figu
ratur genus humanuꝫ cecum fa
ctum per peccatum p̓mi pentis:
qḋ nõ potuit sanari. nisi amaritu
dine passiõis. q̃ p fel significata est. xp̃s vero p
piscẽ qꝛ piscis assus est xp̃s passus. Cecũ q̇dem
erat genus humanũ: qꝛ habitantibus in regio
ne vmbre mortis lux orta est eis. Petit g̊ vt ve
niat dñs sicut pmisit. Dñica enĩ ista est de pro
missionib⁹. Uñ dicit in introitu. respice dñe in
testamentũ tuũ. ꝛ in pmissiõe tua. vt sicut pro
misisti vẽiat filius tuus: ꝛ h̓ est qḋ seq̇t̃. ꝛ aĩas
paupũ tuoꝝ ne obliuiscarꝭ ĩ finẽ. ꝛ h̓ ẽ qḋ dix̃
Thobias filio suo. Meñto fili qm̃ paupẽ vitã
gerimus: habebis multa bona si timueris deũ.
Uñ sequit̃ orõ. Omnipotens sempiterne deus
de c⁹ munere venit ꝛc̃. ꝛ rogat vt possit currer̃
ecclesia ad veras pmissiones. Epistola Abra
he facte sunt pmissiones ꝛ semini eius ꝛc̃. ad
gala. iij. c. vbi agit̃ de promissionibus: ꝛ sequit̃
ibi. Quid igitur lex dicit apl's. si nõ põt sanare
genus humanũ cecũ sicut Thobiã: ꝛ sequit̃ re
sponsio. Lex q̇dez ppter transgressores posita
est supple. sicut pedagogus. Sequit̃ rñsoriũ
Respice dñe in testamentũ tuũ: vbi ostenditur
vehemens effectus orõnis. In all'a. Qm̃ de
us magnus ꝛc̃. ostenditur q̇s est q̃ põt illumĩa
re. In euangelio ostenditur q̄ lex nõ potest
sanare ꝛ incipit in q̇busdã ecclesijs. Beati ocu
li qui vident que vos videtis. multi pphete et
multi reges ꝛc̃. Lu. x. c. vbi habetur q̄ sacerdos
ꝛ leuita pertransierunt hominẽ qui incidit in
latrones. sacerdos inq̈ꝫ ꝛ leuita veteris testam̃
ti: sed solus samaritanus. i. xp̃s q̇ est custos no
ster: ipsum sanauit. Et quia lex non sanat quo/
niam neminem ad perfectionem ducit. sed so/
lus deus in quo sperãdũ est: ideo sequit̃ offer.
In te dñe speraui. Qũo autẽ sanauit illũ ce/
cũ patet. quia p panẽ angeloꝝ qui fact⁹ est lac
hominũ. i. per filiũ dei incarnatũ: ꝛ ideo sequit̃
in postcõione. panem angeloꝝ mãducauit hõ
Alie ecclesie dicunt. panẽ de celo ꝛc̃. sapi. xvj. c.

De. xiiij. dominica post penthe. Rica.

IN dominica. xiiij. legitur li/
ber iudith. ꝛ cantat̃ quo
mõ victoria data est in manu fe/
mine: ꝛ monet nos ecclesia ad sã
ctimoniam siue ad continentiaꝫ
exemplo Judith. Sicut eĩ Judith interfecit o
loferñẽ. qui interpretatur eneruans vituluꝫ sa/
ginatũ: sic monet ecclesia vt interficiam⁹ olo/
fernẽ. i. dyabolũ q̇ eneruat ꝛ interficit lasciuos
mundi: qḋ fit p sanctimoniã. abscindẽdo ei ca
put. Nã caput dyaboli est luxuria. qꝛ q̈i primo
de ea incipit homines tentare: ꝛ ideo dñs dic̃ i
Lu. Sint lumbi vestri precincti: hoc est precin
gatis vos contra primũ vicium. Exo. xij. In co
mestione agni. renes vestros accingetis. Alio
tñ mõ supbia est initiũ omnis peccati. Quia ve
ro fragiles sumus ꝛ effeminati. Unde ĩterfice/
re non possumus olofernem nisi adiutorio dei
ideo dicit in ĩtroitu. protector noster aspice de
us ꝛ respice in faciem christi tui. Sequitur in
quibusdam ecclesijs epistola ad galat. v. c. Spi
ritu ambulate ꝛ desideria carnis non perficie/
tis: caro enim concupiscit aduersus spiritum.
ꝛ spiritus aduersus carnem. Et sequitur mani
festa autem sunt opera carnis. ꝛ nominat ea.
Item alibi dicit. Si contenditis nonne carna
les estis: hoc dicit quia contendimus de car/
nalibus: ꝛ post. fructus autem spiritus sunt lõ
ganimitas. pax. patientia ꝛc̃. deuincere igitur
olofernem in nobis est facere ista duo. Per h̓
quoqꝫ vicia interficimus in nobis q̄ gustam⁹
spiritum sanctum: quo gustato desipit omnis
caro. Sed quia non potest sanari in nobis
carnalitas nisi a domino: quia est sicut lepra: iõ
in quibusdam ecclesijs sequitur euangeliũ. Dũ
iret Jhesus. Lu. xvij. c. de leprosis. qui venerũt
ad dominũ ꝛ dixit eis: ite ꝛ ostẽdite vos sacer
dotibus. ipsis tamen prius sanatis: per quod si
gnificatur q̄ prius peccator a domĩo sanatur.
ꝛ postea iniũgitur ei penitentia a sacerdote. et
absoluitur: qḋ significatũ est p hoc q̄ discipuli

dñi institia lazari soluerunt. ⁊ tñ prius ipse erat resuscitatus a dño. Rediit autẽ vnus ad eũ flexis genibus gratias agens: p qđ significat̃ ꝙ vnitas ecclesie reddit gratias deo. Unde vnus sanabitur in piscina. Jo. iiij. ⁊ ideo in rñs. i gratiaꝝ actões dicit ecclesia. Bonũ est cõfiteri domino. Et etiã in all'a: qđ est in quibusdã ecclesijs. Confitemini domino ⁊ inuocate nomẽ eius. Et quia hoc nõ sufficit nisi ⁊ dñs nos custodiat: ideo sequit̃ in offer. Jmmittit angelus dñi in circuitu timentiũ eũ: quia custodit nos dñs per angelos. Sequitur. Gustate ⁊ videte. qđ autẽ gustare debemus ostendit̃ in postcõione. s. panẽ qui saginat animã non corpus. Unde est offer. in qbusdã ecclesijs. Panis quẽ ego dedero caro mea est p seculi vita.

De. xv. dñica post penthe. Rica.

Dominica qntadecia habet eandẽ intentionẽ cũ pcedenti. ⁊ iõ i qbusdã ecclesijs in his duab⁹ dominicis legitur liber Judith. ⁊ introit⁹ est Jnclina aurẽ tuã dñe. versus est Letifica animã serui tui: qm̃ ad te dñe leuaui aiam meã: q. d. ñ ad carnalia desideria. Jn epl'a q̃ ẽ ad gala. vj. c. monet nos vt non simus vitulus saginatus: sed simus spirituales. Unđ dicit ibi paulus. si spiritu viuimus spiritu ⁊ ambulem⁹: qꝛ q̇ seminat in spiritu de spiritu metet vitã eẽ nã. q̇ vero in carne de carne metet coꝛruptõez. Sequit̃ rñs. Bonũ est confidere i dño q̃ȝ cõfidere in hoie: q̇ dat victoriã in manu femine. qñ facit hominẽ vincere in carne. Et qꝛ hoc facit q̇ p̃pat coꝛ suũ ad seruiendũ deo: sequit̃ Alleluya. paratũ coꝛ meũ deus ⁊c̃. Jn euangelio Nemo potest duobus dñis seruire. quod ẽ math. vj. c. docemur ne seruiamus ventri: ⁊ p⁹ Nolite solliciti esse dicentes: q̇d mãducabim⁹ aut q̇d bibemus ⁊c̃. sed primũ q̃rite regnũ dei ⁊c̃. Nolite solliciti esse. s. sollicitudine suffocationis: sollicitudine autẽ puidentie solliciti esse debemus. Jn offer. vero monemur vt seruiamus dño non ventri: expectãs expectaui dominũ vt reficeret me. Quis autez sit iste cibus quo anima debet refici: ostenditur in postcõione. q̃ est in quibusdã ecclesijs. Qui manducat meã carnẽ. s. per fidẽ. Nã vt dicit Aug. Crede ⁊ manducasti ⁊c̃. Querit̃ autẽ quaꝛ ecclesia post libros Salo. legat libꝛ Job. ⁊ postea libꝛ Thobie. ⁊ Judith. cũ alio mõ oꝛdinentur in biblia: sicut enĩ dictũ est sub septima dñica p̃cedunt libꝛi exemplares. ⁊ postea doctrinales: qꝛ magis mouent facta q̃ȝ dicta: ⁊ ad vltimũ ponunt̃ libꝛi machabeoꝝ. q̇ sũt libꝛi exemplares. Ad qđ dr̃ ꝙ p doctrinã pueniur ad pfectõez patientie. q̃ magis fuit in Job. Uñ postea seq̃t Thobias: qꝛ magnũ etiã patientie signũ fuit i Thobia: q̇ amisit multa ⁊ filiũ ⁊ tempus ⁊ oculũ. q̇ maxie ab homine diligunt̃. ex eo ꝙ oculi sunt pꝛincipiũ cognitionis ad quã natus ẽ homo. ⁊ qꝛ etiã plus valet exemplũ femine ⁊ magis erubescentiã incutit: iõ liber Judith i quo habet̃ de victoꝛia i manu feie post ṗdictos ab ecclesia oꝛdinat̃. Ultimo vero liber machabeorũ legitur: qꝛ ibi habetur exemplũ de confirmatione iustitie. Machabei enĩ passi sunt martyriũ p lege defẽdẽda ⁊ custodienda ab anthiocho fidei inimico.

De dñica. xvj. post penthe. Rica.

In decimasexta dominica legit ⁊ cantat ecclesia de machabeis. vt dicetur in seq. ti. q̇ multa passi sunt ab anthiocho ⁊ septẽ ppl'is: ⁊ ibi habet̃ ꝙ templũ qđ pollutuz fuerat ab illis ppl'is. ab istis machabeis purificatũ fuit: ⁊ p hoc significat̃ ꝙ aia q̃ templũ dei est polluta a septẽ capitalibus vicijs. nõ potest mundari nisi purificetur a peccato: qđ est eaz resuscitari de moꝛte peccati. vñ habetur i euãgelio de resurrectõe filij vidue: ⁊ ideo incipit introitus Miserere mei dñe. s. vt resuscites me. versus ẽ. Jnclinabo dñe aurẽ tuã ⁊c̃. Jn epl'a vos apl's iuitat nos ad patiẽtiã dicẽs. Obsecro vos ne deficiatis i tribulatõib⁹ ⁊c̃. q̃ ẽ ad ephe. iij. c. sic ei vicũt̃ iimici a machabeis. i. a scis Seq̇tur g̃duale. Timebũt gẽtes: qꝛ sic̃ postq̃ȝ illi vicert̃ iimicos suos ⁊ mũdauert̃ tẽplũ ⁊ redificauert̃. timuert̃ gẽtes i circuitu: sic ⁊ p⁹q̃ȝ hõ vicit dyabolũ. ⁊ mũdauerit se p cõfessionẽ: ⁊ reedificauerit tẽplũ dei i se: timẽt demões. Uñ seq̇t̃ vsus Qm̃ edificauit dñs syon. Sȝ qꝛ ñ pt̃ fieri nisi a dño ꝙ hõ libert̃ a vicijs: iõ seq̇t̃ all'a Redẽptõez misit dñs ppl'o suo ⁊c̃. Euãgeliũ ẽ i q̇busdã eccl'ijs. Jbat ihesus i ciuitatẽ q̃ vocat̃ naym ⁊c̃. Lu. vij. c. Et p⁹. Accessit ihesus ⁊ tetigit lectulũ. ⁊ dixit Adolescẽs tibi dico surge. ⁊ surrexit ⁊ dedit illũ mr̃i sue. Nẽpe tangit dñs lectulũ vbi erat moꝛtu⁹. qñ ĩfirmitate vl'aliq° flagello tãgit coꝛp⁹ hoĩs: i q° iacet moꝛtu⁹ sps hoĩs. i. aĩa ⁊ sic excitat̃ a sõno moꝛtis. Uñ eccĩ. xxxi. c. Jnfirmitas g̃uis. sobꝛiã reddit aiaz. Seq̇t̃ offer. q̇ i voce machabeoꝝ. Dñe i auxiliũ meũ respice. Seq̇t̃ p⁹cõio. Dñe mẽoꝛaboꝛ iusticie tue soli⁹: iusticie icq̃ȝ. qꝛ oĩs q̇ vẽit ad te ñ eiiciet̃ foꝛas. Potest ⁊ alr̃ dici ꝙ iosia defũcto hierl'm d̃struit̃. ppl's captiuat̃ ⁊ p̃mit̃: iõq̃ȝ i. B mẽse octobꝛi machabeoꝝ histoꝛia legr̃ ⁊ cãtat̃

Adaperiat rc. quia a suis aduersarijs ad modũ premebantur. quoꝝ primã partẽ Symon pontifex edidit. aliam filius eius Jo. posteriorẽ quidam iudeus agrestis. sed eruditus. Hi captiui militantẽ designant ecclesiam: in qua sunt duces ꝛ satellites. doctores ꝛ discipuli. perfecti et imperfecti. Doctores. uidua significat euangalica que uidua est: quia militans cũ sponso triunphanti non est: cuius filius moritur. cũ discipuli pro quouis crimine ab ecclesie corpore separant̃: resuscitãtur cũ illis grã infunditur. Hec igitur orat in euangelio pro filij resurrectione. i. gratie infusione: ꝛ hortatur in epistola ne deficiant in tribulationib⁹. ꝛ huius rei gratia flectit genua sua: hic eadẽ orat in introitu. Miserere. Et in offer. Dñe. Graduale. Respice id qđ dicitur i euãgelio. Accepit autẽ omnes timor.

Postcõio. Dñe memorabor. gratiaꝝ est actio. Uel hic mensis octobris. ut quidã aiunt d̃ signat octauã: sicut ergo iudei finitis prelijs et templo restaurato. in hymnis ꝛ confessionib⁹ domino benedicebant: sic in octaua magne festiuitatis. sci festiuius exultabunt.

De dominica. xvij. post penthe. Rica.

IN dominica decĩa septima agitur de nuptijs eternis quia consideratione nuptiaꝝ illarum libenter patimur tribulationes: sicut ꝛ machabei fecerũt. Sunt autẽ quatuor dominice in quibus agit ecclesia de machabeis. consideratio enim illa tribulatões leues facit: ꝛ propter illas nuptias: pena qualibꝫ leuiter sustinetur. De his nuptijs dicitur i euãgelio qđ hac die in quibusdam ecclesijs legit̃: cum inuitatus fueris ad nuptias recũbe in nouissimo loco rc. Omnes inuitati sumus ad nuptias eternas: ꝛ si in nouissimo loco nos ponimus. hic vt simus humiles: exaltabimur in paradiso. ꝛ econtra. Unde statim subiungit̃ Ego autẽ dico vobis. quia omnis qui se exaltat humiliabitur rc. Unde incipit introitus Just⁹ es domine. s. in hoc iudicio. ꝛ rectuꝫ iudiciũ tuuꝫ. Huic enĩ iudicio concordat ecclesia seu cõsentit. quo deus exaltat humiles ꝛ supbos deprimit dicens Justus es domine rc. In epistola Obsecro vos. que est ad ephes. iiij. c. inuitat nos ad humilitatẽ. vt dicat̃ nobis amice ascẽde superius. vbi dicitur: vt digne. i. in humilitate ambuletis. vocatione qua vocati estis. s. ad nuptias: hoc enim est nouissimũ locum tener̃.

Ad hoc idem monet in graduali. beata gẽs cuius est dominus de⁹ eoꝝ rc. superbi faciunt se dominos: humilium vero deus est domin⁹. vnde versus est Uerbo domini celi. i. humiles firmati. i. sanctificati sunt. Debem⁹ ergo eẽ humiles. quia nihil habemus nisi ꝛ deo: ꝛ iđ sequitur in quibusdam ecclesijs all'a. Qui timẽt deum sperant in eum. q. d. non in se. Postea sequitur euangelium de nuptijs. sicut dicuꝫ ẽ. In alijs vero ecclesijs legitur Cũ intraret Jhesus in domũ Lu. xiiij. c. Notandũ autem ꝙ anteꝗꝫ in ipso euangelio dicatur d̃ nuptijs: habetur quõ sanauit ydropicũ per quẽ intelligit̃ omnis amator mundi: pri⁹ enim oꝫ ꝙ sitis mũdi sacietur. quia qui biberit ex aqua satiet iteꝝ Jo. iiij. q̃diu enim hõ erit hydropicus: in ill' nuptijs nõ poterit satiari. In offer. sil'r inuitamur ad humilitatẽ. Unde ibi habetur oro Danielis. Oraui ad deũ meũ rc. Daniel'. ix. c. Et ꝑpter hanc humilitatẽ meruit audire archangelum. qui certificauit eũ de incarnatione xpi: satis autẽ congrue fit ibi mentio de angelo: quoniã hoc officiũ circa dedicationẽ beati michaelis cantatur. In postcõione habetur de hũilibus ꝛ superbis: vouete ꝛ reddite domino deo vestro: omnes qui in circuitu eius offertis munera. i. humiles qui attribuitis oĩa bona deo: terribili ꝛ ei qui aufert spiritum principũ. i. supbiã eorum. ecce quia superbus humiliat.

De q̃rta feria q̃tuor tẽpoꝝ septembris.

IN quarta feria legitur euangeliũ Respondens vnus de turba mathei. ix. c. de surdo ꝛ muto quẽ apostoli curare non poterãt eo ꝙ illud genus demonij non eiicit̃ nisi i oratione ꝛ ieiunio. qđ bene huic diei couenit: hodie nanꝗꝫ ieiuniũ est q̃tuor tp̃m. Ideo nanꝗꝫ due lectiones legunt̃: vt ordinandi in duobus preceptis caritatis. vel duab⁹ legibus instruãtur. Prima de calcatote vue. s. Ecce dies. amos vltio: tp̃i cõuenit. Scđa vꝫ cõgregatus neemie viij. c. cõgruit ordinãdis. qb⁹ dr̃ in introitu Exultate deo: q̇ meditari ꝓmittunt in offer. meditabor. Cõio est comedite pinguia. ꝛ sumit̃ de lcõe. ij.

De. vj. feria. iiij. tp̃m septembris.

FEriе sexte officiũ: penitentiã exprimit ordinandorum. Unde in euangelio. Factũ est. peccata paralytico dimittuntur: ꝛ in lectione Conuerter̃ Osee vl. c. ad conuersationem instruuntur: ꝛ i introitu. Letetur: ad querendum dominuꝫ inuitãt̃. Graduale ꝛ postcõio. sunt orões electoꝝ. Offerenda consolatio eorundẽ. In alijs tamẽ

ecclesijs dr̄ euangeliū. rogabat ihesū. Lu. vij. c.

De sabbato q̄tuoꝛ temporum septembris.

Abbati quoqꝫ officiuz ad doctrinam
ipsoꝝ ordinandoꝝ fit: ne sint ste-
riles. vt fici arboꝛ infructuosa: de
q̄ loquit̄ euāgeliū Arboꝛē fici ⁊c̄
Lu. xiij. c. ne vita illoꝝ sit terrenis implicita. sic̄
mulier incuruata. In ep̄l'a vero. Tabernacu
lū factū est ⁊c̄. q̄ est ad hebꝛeos. ix. c. vbi de pri-
mo ⁊ ꝯo agitur tabernaculo: monent̄ vt sic ꝯ-
uiant in tabernaculis ecclesie militantis. vt do
mino p̄ſitent̄ in tabernaculo triunphantis.
In lectionibus vero q̄r hoc septēbris ieiuniuz
indicit̄: cā institutōis. ⁊ eius vtilitas intimat̄:
q̄ꝛ pꝛima est. x. die Leuitici. xxiij. c. Scd̄a ē. xv.
die. q̄ est ibidē. Tertia ē. dn̄e dn̄s nr̄. miche. vl.
c. Quarta est. factū est verbū Sacha. vij. Quīta
est. angelus dn̄i Daniel. iij. c. Cetera sc̄ ordinā-
doꝝ exhoꝛtatōes orōnes ⁊ cōsolatōes. Cōio. s.
mēse. vij. de leuitici lectōe sumit̄. Merito au
tē in hoc mense fit clericoꝝ ordinatio: qm̄ ⁊ in
hoc mense fiebat tabernaculoꝝ celebꝛatio. Or
dinati vero sunt ecclesie ministri ī dei taberna
culo. ꝑ septiformā gratiā in septē gradibus cō
stituti. Unde ⁊ beatū Petrū legitur ordinatio
nē fecisse in septembꝛi: sex ep̄oꝝ. decē p̄sbytero
rū. ⁊ septē dyaconoꝝ. Et celebꝛatur ordinatio ī
tertia ebdomada: qꝛ in tp̄e tertio. s. gr̄e. fuit ab
ap̄l'is instituta. Olim tn̄ alia rō fuit a sapiētib⁹
assignata: nā olim instituta fuere ieiunia ī pri-
ma abdomada marcij. in ꝯa iunij. In tertia se-
ptēbꝛis. In q̄rta decēbꝛis. vt comitarēt̄ initia
thessere decadis ihesu xp̄i. Cū eiꝫ q̄s ordinatur
quodāmō vt xp̄o attineat generat̄. Prima er-
go p̄sona p̄me thessere decadis. est Abꝛaham: a
quo sumitur ordinatio pꝛime ebdomade mar-
cij: pꝛima p̄sona secunde thessere decadis. ē da
uid: a quo sumitur ordinatio secunde septima
ne iunij: initiū tertie est ieconia. a quo sumitur
ordinatio tertie septimane septēbꝛis: demū est
xp̄s in q̄rto loco. a quo sumit̄ ordīatio q̄rte se-
ptimane decēbꝛis. Sumunt̄ autē poti⁹ ab his
p̄sonis q̄ꝫ ab alijs ordinatōes: vel qꝛ fuerunt in
genealogia maioꝛes. vel ꝓpter nominū inter-
p̄tatōes. Dr̄ enī Abꝛahā pater multaꝝ gentiū.
Dauid foꝛtis. Jeconia p̄patio dn̄i: sic ⁊ illi q̄ oꝛ
dinant̄ debent esse foꝛtes. p̄pati ad euangeliū
xp̄i. vel sicut a p̄sona in p̄sonā sunt. xiiij. genera
tōes. sic ab ordinatōe in ordinationē septimāe
xiiij. inueniunt̄: vt ordinandi p̄iti sint in deca-
logi ⁊ in euangelij disciplina. Nunc autē ieiu-
nia ex cāis p̄missis alr̄ ordinat̄: vt dictuꝫ ē sub
q̄rta feria tertie ebdomade aduentus. Et me
mento q̄ ap̄l'i vsqꝫ ad simpliciū papā. in decē-
bꝛi semꝑ ordines celebꝛabant: vt ordinandos
coaptarent generationi Jhesu xp̄i. Simplici⁹
v̄o addidit ordīes ī febꝛuario tribuēdos vt or
dināẟos vicini⁹ īcoꝛparet coꝛpi Jesu xp̄i. vide
de hoc in ꝓhemio ꝯe partis. Sed si vt p̄mis
sum est ieiunia constituta sunt in pꝛedictis se-
ptimanis. ꝓ his q̄ ad ordinationē accedūt: nū
q̄d comutari possunt. qm̄ nullus tūc ordinat̄:
certe nō. nisi necessitate vꝛgente: de q̄ in ꝓhe-
mio ꝯe p̄tis dictū est. Cū enī sit vna ecclesia. oī
no oꝫ in actionibus eius esse concoꝛdia: q̄ nō
esset si in tā generali ieiunio alij pꝛanderent a-
lij ieiunarent. P̄: licet alicubi nō fiat ordinatō.
fit tn̄ alibi ꝓ q̄bus ieiunare ⁊ oꝛare debemus.
vt digni ad ordinationē ꝑueniant: oēs enī fra
tres sumus ⁊ vnanimes in domo dn̄i sumus.

De. xviij. dominica post penthe.

Ictum est in p̄cedenti dn̄ica q̄ oꝫ hō
se ponere ī nouissimo loco. vt po
natur ī pꝛimo sicut sunt p̄lati: vn̄
in hac. xviij. dn̄ica agitur de p̄la-
tis q̄ sunt in pꝛimo loco. Un̄ euangeliū est in q̄
busdā ecclesijs. Suꝑ cathedrā moysi ⁊c̄. In
troitus vero q̄ sumit̄ ecc̄. xxxij. c. incipit. Da pa
cē dn̄e sustinentibus te. vt ꝓphete tui. i. p̄lati. fi
deles inueniant̄: supplendū est nō infideles. si-
cut scribe ⁊ pharisei. versus est. Letatus sum ī
his q̄ dicta sunt mihi. in domū dn̄i ibim⁹. i. ibi
mus ad nuptias: ⁊ de hoc letatus sum: qꝛ inui
tati sumus ad nuptias in q̄bus erit eterna pax.
In alijs vero ecclesijs versus est. Bonū est.
P̄ scripserunt q̄dā q̄ ideo dr̄ introitus ipse q̄a
tali die Zacharias papa fecit pacē cū lōgobar-
dis. In ep̄l'a ap̄l's agit gratias ꝯ ephesijs. qꝛ
habent fidē verā de istis nuptijs. dicens: gr̄as
ago semꝑ deo meo ꝓ vobis ⁊c̄. ī. ad coꝛinth. c.
i. In responsoꝛio vero. Letatus sum ⁊c̄. on̄-
dit gaudiū de p̄dictis nuptijs: ⁊ ideo ꝓpter p̄-
dictas nuptias in all'a. Laudate dn̄m oēs gen
tes. hoꝛtatur ad laudē. Euangeliū in q̄busdā
ecclesijs. Accesserunt ad Jhesuꝫ. q̄ꝺ est math.
xxij. c. de scribis ⁊ phariseis q̄ infideles fuerūt.
Unde tentauerunt dn̄m dicentes. q̄ꝺ est mā-
datū magnū ⁊c̄. Dixit dn̄s dilliges dn̄m deum
tuū ⁊c̄. ⁊ postea reꝑhendit eos de infidelitate:
qꝛ nō credebant ip̄ꝫ esse deū. dicens. Quid vo
bis vr̄ de xp̄o: c⁹ filius est. Dicunt ei Dauid. Et
dixit eis. Quō ergo dauid in spiritu vocat eum
dominum dicens. Dix. do. do. me. se. a dex. me.
⁊c̄. Prelati non dicunt esse tales. i. īfideles:
sed sicut moyses. de quo habetur in offer. Sā-
ctificauit moyses altare dn̄o ⁊c̄. dicunt pꝛelati
l

se totos offerre incensum: ꝛ postea multas hostias. Unde sequitur postcōio. Tollite hostias loquitur enim de prelatis.

De .xix. dñica post penthe. Rubrica.

Ec xix. dñica respondet pcedenti. in q̄ dictuȝ est. Da pacē dñe sustinentibus te: vt prophete tui. i. plati. fideles inueniātur. Rñdet igr̄ si faciāt qd̄ habetur in euangelio. qd̄ legitur in hac dñica i quibusdā ecclesijs. s. Ascendens Jhesus ꝛc̄. qd̄ est math. ix. c. in quo habetur q̄ adduxerūt ad dominū palyticū. Jhesus autē videns fidē illoꝝ q̄ offerebant ꝛc̄. Paralitici sunt q̄ in delicijs carnis sunt: q̄ ita dissoluti sunt. q̄ nō possunt opa bona facere. ꝛ merito fidei platoꝝ sanantur. et ideo bonū est habere bonos platos. Quidā autē de scribis dixit ītra se: hic plasphemat q̄ peccata dimittit. Jhesus autē videns cogitatiōes eoꝝ. dixit: vt sciant q̄ filius hoīs hȝ ptātē in terra dimittendi peccata. dixit palitico. Tolle grabatū tuū ꝛ ambula. Et qr̄ solus deus est qui sanat palisim: ideo incipit introitus. Salus ppl'i ego sum ꝛc̄. versus est. Attendite ppl'e meus legē meā: subaudi p quā sananť palitici. Jn epistola monet apl's paliticos: vt erigantur corporaliter a paralisi ad bona opa dicens. Renouamini spiritu mentis vestre: ꝛ induite nouuȝ hominē ꝛc̄. ephe. iiij. c. Sequiť etiā graduale in voce palitici. Dirigatur orō mea sicut icēsum ꝛc̄. versus est. Eleuatio manuū mearū ꝛc̄. iā iste leuatur ad bona opa. All'a vero dr̄ in voce palitici sanati. s. Dextra dñi fecit virtuteȝ. subaudi: qr̄ sanauit me. Sed qr̄ nō sufficit sanare nisi dñs custodiat. sequiť offer. Si ambulauero in medio tribulatōis. Ubicūqȝ enī ambulant sanati a dño: custodit eos q̄ȝtū in se est.

Dominica .xx. post penthe. R̄ica.

N dominica xx. incipit ecclesia legere .xij. pphetas. et danielē. ꝛ cantat de ysaia ꝛ daniele ꝛ hieremia: nō tñ legit de ysa. ꝛ hieremia. qr̄ in alijs tp̄ibus plenius leguntr̄: d̄ ysa. enī legiť in aduentu. de hiere. in passione.

Queriť āt qr̄ legit ecclesia pphetas p⁹ librū machabeoꝝ. cū i biblia pponanť? Ad qd̄ dicim⁹ q̄ biblia pponit oēs libros exēplares. eo q̄ magis mouent exēpla q̄ȝ doctrina: pter librum machabeoꝝ quē vltīo ponit. ꝛ pp pfectā iusticiā: ꝛ pp tp̄s. qr̄ vltīo tp̄e fueřt. Eecclesia etiā legit vltīo libꝛ ezechielis. qr̄ i eo agiť de tēplo celesti: in quo est cōfirmatio ꝛ finis omniū. Duodecī vō pphetas legit pter fundamētū fidei qd̄ semp necessariū est q̄ȝtūcūqȝ hō sit pfectus ꝛ vide qd̄ dictū est sub dñica. xv. Jncipit autē ecclesia legere ezechielē in principio nouēbris. Jn matutiali h⁹ dñice officio. primuȝ rñsoriuȝ est in q̄busdā ecclesijs de ysa. s. Uidi dñm sedētē sup soliū excelsum. Uidit eī ysa. qūo thron⁹ dei angeli sunt ꝛ sancti in ecclesia triūphante ꝛ militante: in quibus p gratiā sedit ille q̄ est p̄mus ꝛ nouissimus. Qr̄ ergo ezechiel vidit templū celeste in quo fiunt nuptie eterne. iō ī euāgelio misse qd̄ in q̄busdā ecclesijs in hac dominica dr̄. ꝛ est math. xxij. c. habetur de illis nuptijs: sil'e est regnū celoꝝ hoī regi q̄ fecit nuptias ꝛ misit fuos suos. s. hoꝛa cene dicere inuitatis oīa pata sunt venite ad nuptias. Jlli vero contempserunt venire ad nuptias. Hi sunt iudei q̄ contempserunt venire. Et misit tunc fuos suos. Jte ad exitus viaꝝ ꝛ conuocate oēs: ꝛ īplete sunt nuptie discūbentiū. Et vidit rex quēdā nō habentē vestē nuptialem ꝛ dixit ei. Amice qūo huc intrasti nō habens vestē nuptialeȝ: ꝛ tradidit eū ministris suis. vt piicerent eū in tenebras exteriores. Huic autē iudicio quo dominus eos q̄ contempserunt venire ad nuptias āmouit a nuptijs. ꝛ oēs alios vocauit. congaudet ecclesia in introitu dicēs. Oīa q̄ fecisti nobis in vero iudicio fecisti. Jn epl'a vero monet apl's vt ante ambulemus ad has nuptias: qr̄ sine veste nuptiali piicitur in tenebras exteriores dicens. Uidete autē qūo caute ambulemus ꝛc̄. q̄ est ephe. v. c. ꝛ dissuadet a contrario dicens: nolite inebriari vino ī quo est luxuria. ne sitis in nuptijs dyaboli: sed impleamini spū scō. Sed qr̄ cibū illaꝝ nuptiaꝝ nō pōt dare: nisi solus deus: ideo sequiť in responsorio. Oculi omniū ī te sperant dñe. ꝛ tu das escā illoꝝ i. cibū nuptiaꝝ eternaꝝ: ī tp̄e oportuno. Et qr̄ de nuptijs illis nō pōt comedere q̄ est ī peccato mortali: sequiť in q̄busdā ecclesijs all'a. de pfundis. i. de peccato. clamaui ad te dñe. vt me eruas a peccato: ꝛ ita peto nuptijs interesse.

Jn offer. vero ostenditur q̄d sit interesse nuptijs. s. habere memoriā de eternis dicens. Super flumina babilonis. s. delicias seculi: illic sedimus ꝛ fleuimus dū recordaremur tui syon. i tui o. ecclesia triunphans. Jn postcōione vero petit. vt detur ei interesse nuptijs illis dicēs. Memento verbi tui seruo tuo. ī quo mihi spē dedisti ꝛc̄. q. d. memoꝛ esto qr̄ pmisisti: q̄ enī pmittit ꝛ nō dat videť esse oblitus. Et nota q̄ tres nuptie leguntr̄ in euāgelio. De primis dicitur. q̄ sil'e est regnū celoꝝ hoī regi. q̄ fecit nuptias filio suo: hic filius est xp̄s. q̄ humanā naturā sibi copulauit: vbi fuit thalamū virginis. vū

tanq̃ sponsus procedens de thalamo suo. Ad has nuptis hoies sub lege p pphetas iuitauit. De his dr. Uos sil'es hoibus expectantib⁹ dñz suũ qñ reuertat a nuptiis. Hic dñs xp̃s est ver⁹ hõ: q̃ ascendens. angelicã naturaz sibi copula/uit: ad has nuptias gentes p apl'os cõuocauit. De tertiis vero dr. Uirgines q̃ ppate erant in/trauerunt cũ eo ad nuptias: hic sponsus ẽ xp̃s. q̃ ecclesiã post iudiciũ sibi copulabit: ⁊ in thala mo glorificabit. Ad has p p̃latos ecclesie quo/tidie inuitamur. De primis solennizat ecclesia i xp̃i natiuitate: de his in ascensiõe. de tertiis in resurrectõe: qñ in nostra resurrectõe xp̃s spõ/sam assumet. ⁊ de babilonia mundi introducz in cellariũ pa̾disi: de q̃bus nuptiis hic põt intel ligi. cũ eni intrasset hõ nõ habens vestẽ nupti/alẽ: eiectus est in tenebras exteriores. ceteri nu ptialiter sunt induti cũ dño epulati. Hi sunt la/pides viui. e. q̃bus edificantur muri hierusalẽ.

Põt etiã aliter dici. q᷑ post reuersionẽ a ca/ptiuitate: hierusalẽ reedificabitur ⁊ tẽplum re/staurabitur p zachariã ⁊ aggeũ. esdraz ⁊ mala/chiã. p quos aduentus dñi pnunciatur: ideoq̃ in hoc mense nouembris vsq̃ ad aduentũ dñi cantat historia de pphetis. vidi dñm: ⁊ legun tur libri ezechielis. danielis ⁊. xii. pphetaꝝ. Ca/ptiuitas illa corporalis nostrã spualẽ significat a captiuitate reuersio est peccatoꝝ r̃missio. rex itaq̃ pphetaꝝ volens supnã hierusalez restau/rare filio nuptias celebrauit. ⁊ sicut legit̃ i euã gelio multos ad celeste prandiũ inuitauit: hi q̃ intrauert sũt lapides viui de q̃b⁹ p̃missum est. Ne igit̃ ad captiuitatẽ similẽ reuertamur: ⁊ a nuptiis excludamur monet nos Pau. in ep̃la p̃cedenti. Uidete q̃mo caute ambuletis. nõ q̃i i cipientes sed vt sapientes. Introitus. Oia q̃ fe/cisti. vox est danielis captiuitatẽ p̃teritã recolẽ tis ⁊ eã suis meritis dei iudicio ascribẽtis. Si militer in offer. Sup flũia babilonis. captiuita tẽ illã ploramus. sed in graduali. Oculi omniũ gr̃as agimus. In postcõione. Memento ver/bi. postulamus vt nuptias. p̃missas in spe. pci/piamus in re.

De dñica. xxj. p⁹ penth. R.

In precedenti dñica instructi sumus ⁊ ãmoni/ti vt caute eamus ad nuptis q̃ ce lebrant̃ in templo: q̃õ scripsit eze chiel. Sed q͛ de his nuptiis marie inuidet no bis dyabolus. p eo q᷑ de illis eiectus fuit. ideo in hac. xxi. dñica agit ecclesia de bello cõtra dy abolũ. ⁊ de armatura nr̃a cõtra eũ. si ei pugna uerimus. intererimus eternis nuptiis. si tñ ha/buerimus vestẽ nuptialẽ. q̃ est caritas. aliter ñ.

Unde q͛ cinis ⁊ ciliciũ sunt arma penitentie in introitu vtit̃ ecclesia voce mardochei in cili cio ⁊ cinere exiitis dicens de eo. In voluntate tua dñe vniuersa sunt posita. ⁊ nõ est q̃ resistat voluntati tue. hester. iij. c. Sequit̃ qñ dñs vni uersoꝝ tu es. ⁊ iõ beati q̃ tibi seruiunt. q͛ tu libe ras eos d̃ manu dyaboli ⁊ adiuuas eos i bello cõtra dyabolũ. sicut i hac orõne liberasti mar docheuz. de manu naaman. ⁊ suspensus est in patibulo. q̃õ pauerat mardocheo. In episto la monet apl's armã cõtra dyaboluz armatura dei dicens. Confortamini in dño ⁊ in potẽtia virtutis eius ⁊c̃. q̃ est ad ephe. vj. c. ⁊ p⁹. Qm̃ ñ est nobis colluctatio aduersus carnẽ ⁊ sangui nẽ. sed aduersus spiritalia neq̃cie in celestibus in omnib⁹ sementes scutũ fidei ⁊c̃. Sed q̃a etiã bene armati nõ possiuut p se resistere. nisi deus adiuuet. Sequit̃ responsoriũ. Dñe refugi um factus es nobis ⁊c̃. q͛ si lassamur vel sauti/amur i hoc bello nõ est refugiũ nisi ad ip̃z. Ui sec̃t i q̃busdã eccl'iis all'a. Lauda aïa mea do. Quia vero sautiati in hoc bello non sanantur nisi a dño ⁊ multi ab eo sanantur. Ideo in qui busdã ecclesiis sequit̃ euangeliũ de sanatione filii reguli. Erat quidã regulus cuius filius isir/mabatur ⁊c̃. quod est Jo. iiij. c. Per istũ regu lum intelliguntur reges. i. p̃lati qui reges sũt. ⁊ debent esse humiles. ⁊ ita sunt reguli. vñ ex/audiuntur licet habeant paruã fidẽ pro sanati one filioꝝ. Credebat enim iste regulus q᷑ dñs poterat sanare filiũ suũ. sed nõ credebat q᷑ eẽt deus. quia credebat q᷑ nõ posset sanare nisi p̃/sens. Humilitas ergo valde necessaria est p̃la tis. Quia vero per patientiã maxime vincit̃ dyabolus preponitur in offer. Job i exempluz. Unde in sapientia. melior est patiens viro for/ti. ⁊ qui dominatur animo suo expugnatõe vr biũ ⁊ incipit. Uir erat in terra his nomie Job ⁊c̃. In versibus autẽ huius offer. fit sepe repeti tio. de quo dictũ est sub dominica ꝑa p⁹ octa/uã epiphanie. Sed quia nihil valet penitentia nisi homo speret in domino. Sequitur p⁹cõio In salutare tuum anima mea sperauit ⁊c̃. quia spes patientiam operatur.

De dominica. xxij. post penthe. Rica.

Dictum est q᷑ nullus po test interesse e͛ nis nuptiis nisi habeat vestẽ nu ptialẽ que est caritas. ⁊ iõ in hac xxij. dominica monemur ⁊ inui/tamur ad habendam caritatem vt non tantuz beneficiamus p̃ximo: sed dimittamus ĩiurias nobis ab eo factas. Unde in quibusdam eccle siis euangelium est de seruo qui debebat decẽ

milia talenta. cū quo posuit dn̄s rationē ⁊ ille dixit. patientiā habe in me ⁊ oīa reddā tibi. et misertus dn̄s eius dimisit eū ⁊ debitū dimisit ei. ⁊ incipit. Sil'e est regnū celoꝝ hoī regi. q̇ voluit rationē ponere cū s̄uis suis. qͦ est mathei xviij. c. Siq̇dē in die iudicij ponet dn̄s rationē nobiscū. ⁊ nullis poterit cōputare cū eo: q₂ de tp̄e qūo reddet hō rationē qͦ tā bonū est ꝙ ī quolibet momento eius pōt hō fieri filius dei. ⁊ ideo incipit introitus. Si iniq̄tates obs̄. d. d. q. s. q̄i dicens nullus: ⁊ hoc est patientiā habe ī me ⁊c̄. ⁊ sequitur versus. De profundis clamaui ad dn̄e ⁊c̄. In ep̄l'a. Confidim⁹ ⁊c̄. ad philippens̄. c. i. inuitat nos apl's ad ꝑfectā caritatē vt dimittamus fratri vt deus dimittat nobis. q₂ sicut habetur in fine euangelij. sic ⁊ pr̄ me⁹ celestis faciet vobis. si nō remiseritis vnusq̇sq₃ fratri suo de cordibus vestris. dicit igitur apl's in ep̄l'a. Fratres confidimus. i. confidentiā talē habemus. ⁊ postea sequit̄. Obsecro aūt vos vt caritas vestra magis ac magis habundet. vt sitis sinceres ⁊ sitis sine offensa. ⁊ tunc est vnitas in ecclesia qn̄ non offendimus ꝓpter iniurias. sed dimittimus. Unde sequit̄ responsorium. Ecce q̄₃ bonū ⁊ q̄₃ iocundū habitare fr̄es ī vnū. Sed qn̄ illos q̇ irascunt̄ sanat dn̄s ꝑ caritatē dū penitent ideo sequit̄ all'a. Qui sanat cōtritos corde. ⁊ al. cō. eoꝝ. In ꝑmisso v̇o euāgelio mōemur ad ꝑfectā caritatē v̇t caute ambulemus ad nuptias cū veste nuptiali. Et q₂ ꝑfecta caritas nō tm̄ impēdit beneficia ⁊ dimittit iniurias. sed etiā orat ꝓ inimicis deo. sequitur in offer. oratio hester. ad assueꝝ regē qͦ interp̄tatur beatitudo. i. ad xp̄m ⁊ incipit Recordare dn̄e ⁊c̄. hester. xiiij. c. in quo offer. rogat ꝓ reconciliatione peccatoꝝ. ⁊ q₂ de hac reconciliatione gaudent angeli. Sequit̄ in q̇busdā ecclesijs postcōio. Dico vobis ⁊c̄. Lu. xv. c.

De. xxiij. dominica post penthe. Rica.

In tribus dn̄icis vltimis scilicet. xxiij. xxiiij. ⁊. xxv. est idē officiū. ⁊ in eis ostēdit ecclesia se habere vestē nuptialē. i. caritatē q̇a orat ꝓ iudeis vt conuertantur. qͦ fiet in fine mundi qn̄ venient ad fidē nostrā. qͦ figuratū est in Joseph. q̇ voluit longo tp̄e se manifestare fratribus suis. postea vero ad vltimū se manifestauit eis. ⁊ petierunt veniā ab eo ⁊ dixit eis. Nolite timere ego pascā vos. ⁊ inebriatus est cū eis: que inebriatio significat letitiā oīum in illa conuersione iudeoꝝ. hoc aūt erit in fine peregrinationis nostre. ⁊ ideo de huiusmōi cōuersione agitur in fine tp̄is ꝑegrinationis. In q̇tuor enī partes diuisum est tp̄s anni ꝓut dictū est in ꝓhemio h⁹ ꝑtis. ⁊ ꝑ has tres dn̄icas agit̄ de hac cōuersione: q₂ ad fidē trinitatis cōuertentur. In hac ergo. xxiij. dn̄ica. Introit⁹ est de conuersione iudeoꝝ ⁊ ꝓmissiōe dn̄i. Ipse nanq₃ dicit ꝑ hieremiā. xxix. c. ego cogito cogitationes pacis ⁊ nō afflictionis q₂ ad hoc tēdunt mala q̄ vobis infero vt reconciliē vos mihi. Et nota ꝙ tp̄e Henrici. iij. imꝑatoris brunotuliens̄. ep̄s q̇ de multis sanctis cantus cōposuit. factus papa ꝑ Henricū. iij. imꝑatorē ⁊ vocatus Leo. x. dū romā ꝓ papatu veniret. audiuit voces angeloꝝ canentiū ⁊ dicentiū dicit dn̄s ego cogito cogitatōes pacis ⁊c̄. Ipse vero cogitans ꝙ nō haberet canonicū ingressū renunciauit. ⁊ iteꝝ a romanis papa eligit̄ ⁊ vitā cū multis miraculis finiuit. In graduali v̇o agit dauid gr̄as de sua liberatōe a captiuitate spirituali ⁊ corporali dicens. liberasti nos ex affligentibus nos ⁊c̄. In versu vero promittit laudē bonoꝝ opeꝝ dicēs. In deo laudabimur tota die ⁊c̄. ⁊ q₂ solus dn̄s est q̇ sanat. ideo ī q̇busdā ecclesijs sequit̄ all'a. Qui sanat cōtritos corde. In offer. vero petit veniā sicut fratres Joseph dicēs. De profundis clamaui ad te domine ⁊c̄. Et q₂ ioseph. i. xp̄s respondit. nolite timere ego pascā vos. ideo q₂ ita liberalis est dominus. ⁊ ita cito dimittit. Sequit̄ postcōio Amen dico vobis. q̇cq̇d orantes petitis. credite q₂ accipietis. ⁊ fiet vobis. math. xviij. c. Q₂ vero nō intrabunt ad nuptias nisi q̇ habebunt sil'itudinē dei. ideo in euangelio. Abeuntes ⁊c̄. math. xxij. c. qͦ legitur in quibusdā ecclesijs dicitur. Reddite ergo q̄ sunt cesaris cesari. ⁊ que dei deo. s. imaginē suā sil'itudine sua insignitā quia oīa ad sibi sil'ia conuertuntur. In ep̄l'a quoq₃ Fratres imitatores ⁊c̄. ad philippen. iij. c. monet nos apostolus vt reddamus deo imaginē suā. ⁊ post sequitur conuersatio nostra in celis est. q. d. in hoc debetis me imitari nō illos quorū venter deus est. qui sunt inimici crucis xp̄i. Inuitamur autē deū ⁊ apostolū in hūilitate mansuetudine caritate ⁊ sanctimonia. ⁊ post saluatorē expectamus dn̄m Jhesum xp̄m qui reformabit corpus humilitatis nostre cōfiguratū corpori claritatis sue. si enim habuerimus sil'itudinē dei in animabus nostris in futuro non habebimus illā sil'itudinē in animabus tm̄ sed etiam in corporibus: quia vt dicit apostolus. similes erimus christo.

De. xxiiij. dominica post penthe. Rica.

In vicesima quarta dn̄ica sil'r agit̄ de vocatōe ⁊ cōuersi

one iudeorũ. Unde incipit in quibusdã eccle-
sijs euangeliũ math .ix.c. Loquente Jhesu ad
turbas.ecce princeps archisinagogus venit ad
eũ ꝛ dixit ei filia mea defuncta est.sed veni ꝛ i
pone manũ tuã sup eã ꝛ viuet.Dũ autẽ iret pꝰ
eũ.ecce mulier emoroissa dicebat. Si tetigero
fimbriã vestimenti eius salua ero. ꝛ sanata est
a dño postea resuscitauit dñs filiã archisinago
gi. Allegorice archisinagogus iste significat
moysen vel aliquẽ de ꝓphetis vel etiã apl'is q̇
rogauit dñm ꝓ sinagoga. ꝛ dñs vadit ꝛ sanat
eã:qꝛ non cessat corrigere.vt sanet ipsos iude-
os ꝑ varias tribulatões ꝛ seruitutes.sed eoꝝ sa
nitas fiet in fine mundi.mulier vero patiẽs flu
xum sanguinis est gentilitas q̄ dixit.Si tetige-
ro fimbriã vestimenti eius.i.si minima p̄cepta
seruauero saluauero. Per fluxũ sanguinis pec
catũ intelligitur.postea vero saluabitur sinago
ga q̇ significatur ꝑ filiã yairi postmodũ suscita
tã. Jtẽ ꝑ yairim q̇ interp̄tatur illuminãs siue il
luminatus intelliguntur p̄lati.prelatus enĩ illu
minatus a dño alios illuminat. ꝛ talis dꝫ orar̄
pro subditis suis sicut iste ꝓ filia sua. sicut etiã
orat apl's in epl'a hꝰ dñice.q̄ est ad colocen.i.c
Non cessamus inquit fratres orãtes ꝓ vobis.
Jn quibusdã tñ ecclesijs dicit̄ hac die euã-
geliũ. Cũ videritis abhomĩationẽ: math.xxiiij.
c.Et attende ꝙ hec dñica ꝓpriũ cantuale non
habet officiũ.qꝛ enĩ vexabitur ecclesia ꝑsecuti-
onibus antexp̄i.ideo sua continet organa. vel
ideo quia precedens officiũ huic euangelio re
ctissime coaptatur.vel qꝛ hec dñica sepiꝰ super
habundat.iccirco ꝓprio vacat officio.

De.xxv.dominica post penthe. Rica.

N uicesima quita ta do
minica agitur de illuminatõe iu-
deoꝝ. vnde dicitur in quibusdaꝫ
ecclesijs in epl'a q̄ est de hieremia
xxiij.c.Ecce dies veniunt dicit dñs ꝛ suscitabo
dauid germen iustum ꝛc̄.ꝛ post sequit̄ in die-
bus illis sanabitur iuda.ꝛ post nõ dicemꝰ am-
plius viuit dñs.q̄ eduxit filios israel de terra a-
quilonis.ꝛ de cunctis terris in quibꝰ ꝓiiceraꝫ
eos in quibꝰ verbis p̄cedens cantuale officiuꝫ
concordat.Nã in introitu dicit dñs.Ego cogi
to ꝛc̄.dr̄ ꝛ reducã captiuitatẽ vestrã de cũctis
locis.Soluti ergo illi que nunc tenent̄ captiui
tate in graduali liberasti nos.grãꝝ referunt ac
tionẽ. Offerenda.de profundis adhuc porri
gunt orationẽ q̇ sue petitõis in postcõione.A-
men dico recipiunt sc̄ificationẽ. Euangeliũ
vero est de refectione quã fecit Joseph fratri-
bus suis qñ recepit eos ad conuiuiũ. Uidens
Jhesus qꝛ multitudo maxima venit ad eũ ꝛc̄.
q̇nqꝫ panes sunt spiritualis intelligẽtia q̇nqꝫ li
broꝝ moysi.quos mõ habẽt nec eis possunt sa
tiari.qꝛ eos frangendo ꝑ spiritualẽ intelligenti
am non manducant:sed tunc eos dñs satura-
bit.Duo vero pisces sunt psalmus ꝛ euangeliũ
Tunc enĩ reficiet eos dñs intelligentia legis ꝛ
psalmoꝝ ꝛ euangelij. Jn quibusdã tñ ecclesijs
dicitur euangeliũ.Cũ subleuasset Jhesus ocu-
los.Jo.vj.c. Rursus in hac vltima dñica ce-
teras concludente recte ponitur officiũ qđ ad
vtrunqꝫ dñi ꝑtinere possit aduentũ vt dictum
hieremie ꝓpheticũ Ecce dies veniunt ꝛ susci-
tabo ꝛc̄.Ecce primus aduentus. Jn diebus ill'
saluabitur iuda.ecce s'us. Sed in euangelio re
cte legitur de.v.panibus:qꝛ post.v.milia anno
rũ datus est nobis.in primo aduẽtu panis an-
geloꝝ.Ab hinc etiã q̇nqꝫ dñice cõputant̄ vsqꝫ
ad illũ diẽ in quo panis ortus in presepio p̄di-
cabitur. Quidã tñ hanc epl'am ꝛ hoc euangeli
um ponunt cũ officio trinitatis.Jnfra ebdõa-
dã vero fit sicut in ceteris feriatis.ꝛ cõgrue cir
ca festũ beati andree hoc euãgeliũ legitur: qñ
in eo de ipso mentio continetur. Quedã eccle
sie faciunt in hac dñica festũ de trinitate.Alij
vero in octaua penthe.vbi de hoc dictũ est.

Llud postremo notanduꝫ est ꝙ nocturnales le
ctiones a prima dñica post pen.
vſꝫ ad aduẽtũ dñi q̇dã nõ in sub
tiliter refer̃t ad illã tp̄is seriẽ.q̄ fu
it a dauid vsqꝫ ad aduentũ dñi. Sed ꝛ ad illaꝫ
congrue referri possunt q̄ a primitiua cepit ec-
clesia.sicut enĩ Sauli successit dauid.Unde p̄-
mo legitur de primis libris regũ sic demonum
cultui cultus vnius dei. ꝛ sicut regnũ dauid ꝑ
roboã ꝛ ieroboã in scissuras diuiditur.vt legit̄
in libris sequentibus sic ecclesiã scindit hereti-
coꝝ insania.deinde sequuntur libri Salomõis
quia post pugnas hereticorũ claruerunt in ec-
clesia scõꝝ doctoꝝ ingenia.Postmõꝫ sequitur
liber Job vbi agitur de ꝑsecutionibus ꝛ cõso-
lationibus eius:quia q̄ꝫtũuis in pace floreat ec
clesia:tentationes tñ non desunt spiritualium
aduersariorum quorũ quanto est ocultior pu-
gna tanto difficilior est sed gloriosior erit acq̇-
sita victoria. Rursus illud quoqꝫ adiiciendũ
est ꝙ singulos menses preteritis possumus ad
aptare temporibus. Naꝫ per ianuarium ĩ quo
nouus annus inchoatur tempus a diluuio in-
telligitur.vbi mundus renouatur.Per februa-
rium in quo alleluya deponitur. illud tẽpus in
nuitur in quo vniuersitas linguarum confun-
ditur. Per martium in quo quadragesima se
pius celebrat illud tempus accipitur ĩ quo dei

ppl's in egypto affligitur. Per aprilē vbi pasca
celebratur vel obseruatur illud tp̄s ostendit in
quo ppl's a pharaone liberatur. Per maiuz in
quo de penthe. solennizatur illud tp̄s recolitur
in quo ppl's in terra ꝓmissionis gratulabatur.
Junius ꝛ Julius in quib⁹ historia reguꝫ legit
regnū Saulis. ꝛ Dauid cōmemorant. Augusti
nus in quo liber sapientie recitatur regnū sapi
entis Salo. insinuat. Reliqui q̄tuor menses re
gna principalia notant babilonicū. qđ est i ori
ente. ꝑsaꝝ qđ est in meridie. Grecoꝝ qđ est in a
quilone. Romanoꝝ qđ est in occidēte. Igitur
historia Job q̄ legitur in septēbri ꝑ duas ebdo
madas regnū exprimit orientis. Unde ibi dici
tur erat vir ille magnus inter oēs orientales. ꝛ
legitur ꝑ duas ebdomadas: q2 regnū illud du-
rauit ꝑ duas annuales ebdomadas. i. ꝑ bis sep
tingentos annos. Tot enī anni inueniunt a tē-
pore nini. a quo regnū babilonie īcepit vsq; ad
Cyꝝ regē ꝑsaꝝ in quo defecit. In reliq̄ ꝑte sep
tēbris regnū ꝑsaꝝ innuit quo circa due histo-
rie leguntur. eo q nunc de ꝑsis nunc de medis
reges assumebant. Historia machabeoꝝ q̄ legi
tur in octobri grecoꝝ significat regnū. sub q̄b⁹
machabei fuerunt afflicti. Per nouembrē ꝛ đ
cembrē. in quibus ꝓphete leguntur regnū ro-
manoꝝ. in quo xp̄i religio viget accipitur. pro-
phete maxime de xp̄i loquunt cuius natiuitas
est ī fine anni sic regnū romanoꝝ ī fine mūdi.

Explicit liber sextus. Incipit septimus đ sā-
ctorum festiuitatibus. Rubrica.

Dixim⁹ de diuinis offi
cijs in genere at-
q; dñicis ꝛ de festiuitatib⁹
ad dñm ꝑtinētib⁹ in specie
ꝑmisimus vtile est vt ꝛ đ of
ficijs festiuitatū scōꝝ aliq̄ ī
hac septima ꝑte subiiciam⁹
Sane ecclesia sanctoꝝ festa multis de cāis ce-
lebrat. Primo vt eis vicez rependamus: q2 ipsi
iā celebrant festū de nobis: qm̄ gaudiū est ī ce
lo angelis dei ꝛ aīabus scīs suꝑ vno peccatore
penitentiā agente. i. di. Quia tua. Scđo q2 eos
honorando rē nostrā agimus. nā eorū festiui-
tas nostra est. Unde apl's. Omnia nostra sunt
nos autē xp̄i. caritas enī oīa cōia facit. Tertio
vt habeamus eos intercessores ꝓ nobis. Unđ
legitur in tertio regū. i. c. q Bersabee. q̄ interp̄-
tatur puteus satietatis. i. ecclesia triūphās im-
petrauit filio suo regnū. Quarto vt eos imite-
mur. ꝑ eoꝝ enī exempla ad eoꝝ imitationē pro
uocamur. Quinto ꝓpter augmentū nr̄e securi
tatis ꝛ ad spei subleuationē. Si enī hoīes mor
tales nobis sil'es potuerūt. ita ꝑ sua merita sub

limari ꝛ nos silr̄ poterimus: qm̄ manus dñi nō
est abreuiata. Sexto ꝓpter honorē diuine ma
iestatis: qm̄ illos honorando in eis honoram⁹
ꝛ mirabilē ꝑdicamus q̄ ipsos sanctificauit. Se
ptimo vt visa eoꝝ pulchritudine ꝛ mūdicia cō
fundatur hō de peccatis suis ꝛ terrena contē-
nat sicut ꝛ ipsi fecerunt. Octaua ꝛ principalis
causa est q2 sanctoꝝ dies ꝛ anniuersaria in eo
rū honore nobis ad memoriā reducitur ꝓpter
nostrā vtilitatē: qm̄ in eis honoramus deū. Ip
si nanq; cū sint ꝑfecte beati orōnibus nr̄is nō
indigent: q2 oīa eis ad votū succedunt. imo in
iuriā facit martyri q̄ ꝓ martire orat: extra đ ce
le. mis. cum marte. §. pen. Jo. etiaz dam. in li.
iiij. c. vij. ponit alias rationes quare sancti ꝛ pa
riter eorum corpora siue reliquie debeant ho-
norari. q̄z tum quedam sumuntur q̄z tum ad eo
rum dignitatem. ꝛ quedam q̄z tum ad corporū
ipsoꝝ preciositatem. dignitas q̄druplex est qm̄
sunt amici dei. filij dei. her̄des dei. ꝛ duces no-
stri. De primo. Jo. xiij. iam nō dico vos seruos
ꝛc̄. De. scđo. Jo. i. dedit eis potestatē filios dei
fieri. De tertio roma. viij. Si aūt filij ꝛ heredes.
De quarto ita dicit. si quis multuz laborat du-
cem inuenire qui euz alicui regi mortali addu
cat ꝛ pro eo ad ipsum verbum faciat q̄z to ma-
gis duces generis humani qui pro nobis ad đ
um interpellationes faciunt honorandi sunt.
templa illis erigendo. ꝛ eorum memoriam ve-
nerando. Quantum vero ad corpoꝝ ipsoꝝ pre-
ciositatem manifestandam ponit etiam idē q̄-
tuor rationes. Nam ipsa sanctorum corpora
fuerunt promptuaria dei. templum xp̄i alaba-
strum spiritualis vnguenti. fontes diuini. ꝛ au
gu. addit quintum. s. organum spiritus sancti.
Circa primū dicit. Hi enim sunt promptuaria
dei cenacula spiritus sancti. De scđo dicit quo
niaz per intellectum in corporibus eorum ha-
bitauit deus. Unde apostolus. Nescitis quōiā
corpora vestra ꝛc̄. deus autem spiritus est. Ho
noranda ergo sunt animata dei templa. homo
quidem delectatur in edificatione murorum.
deus vero in conuersatione sanctorum. vnde
ꝑs. domine dilexi decorem domus tue. deco-
rem. s. quem prestat diuersitas non marmoruz
sed gratiarum. Circa tertiuz dicit si enim ex ru
pe aqua manauit in heremo. ꝛ ex maxilla azini
Sansoni sitienti. neq̄q̄z incredibile est ex mar-
tyrum reliquijs vnguentuz bene olens emana
re sitientibus dei ꝛ sanctorum virtutem. Circa
quartum dicit isti enim viuētes in veritate cū
libera presentia deo assistūt. ꝛ fontes nobis sa
lutares dominator xp̄s sanctorum suorum ꝑ-
buit reliquias multiformia beneficia irrigātes
Circa quintum dicit Aug. in libro de ciuitate
dei nō sunt cōtēpnēda sed plurimū reuerenda

sanctoꝝ corpora. quibus dum adhuc viuerēt. spūs scūs q̄si quibusdā organis ad oē bonum visus est. Unde apl'us. An expimētum queritis eius qui in me loquit' xp̄s. Itez Ambrosius in exameron. hoc est p̄ciosissimū q̄ homo diuine vocis fit organuz ⁊ corporalibus labijs celeste exp̄mit oraculū. Est aūt q̄druplex differētia sanctoꝝ noui testamēti quos per anni circulū colimus. sunt eī apl'i. martires. cōfessores. ⁊ virgines. ⁊ hij fm̄ Rabanū per q̄ttuor mūdi partes significant'. per oriētem apl'i. per meridiē martires. per aquilonē cōfessores. per occidētez virgines. Licz aūt festiuitates scōꝝ celebrāde sint ⁊ in eoꝝ memoriā altaria cōstruēda nulli tn̄ eoꝝ vel etiā angelis. s₃ soli deo sacrificare debem⁹. Nemo eni₃ antistitū in locis scōꝝ corpoꝝ assistens altari aliqñ dixit. offerimus tibi petre ⁊ paule aut cipriane. sed qd̄ offert' deo qui scōs coronauit. offert' apud eoꝝ memorias quos coronauit vt exēpli ipoꝝ locoꝝ amore maior affectus assurget ad augēdaz caritatē in illis quod imitari possumus. ⁊ in illū quoadiuuāte possumus. Nec eī₃ ipsi sancti vel angeli exhiberi sibi volūt q̄ vni deo per latriā exhiberi norūt. Unde paulus. Et barnabas cum quidā miraculis per eos factis cōmoti. ipsis tanq̄₃ dijs imolare voluissent cōscisis vestibus cōfitentes se hoīes mortales ⁊ non deos esse hoc fieri vetuerūt. Et sicut in apo. legit' angelus iohānez ip̄m in visione adorare volentē ꝓhibuit dicēs. Uide ne feceris. frater eī₃ tuus ⁊ cōseruus fratrū tuoꝝ su₃ deū adora. Jam eni₃ xp̄s erat sup̱ angelos exaltatus. Antea vero legūtur angeli adorati vt dictū est in q̄rta parte sub q̄rta particl'a canonis sup̱ v̄bo seruitutis. Et mardocheus voluit adorare qm̄ ille diuinā sibi voluit adoratōe₃ īpēdi. Honorādi sunt ergo sancti ꝑꝑ imitatiōe₃. non adorādi ꝑꝑ religiōe₃. honorādi sūt caritate: nō seruitute vt dictu₃ est sub dicto v̄bo seruitutis. Tribus aūt de cau' scōs rogamus ꝓut dictu₃ est in p̄cedēti parte sub ti. de rogatiōib⁹. Et nota q̄ stando scōs rogare debemus vt dictū est in ꝓhemio q̄nte partis vbi de respōsorio agit'.

Porro dieꝝ alij sunt ꝓfesti. alij festiui siue solēnes. ꝓfesti sunt qui nulla speciali celabritate insigniti sunt: q̄si ꝓcul a festo. Et nota q̄ hebrei aliter denoīant dies septimane. ⁊ aliter gētiles ⁊ eoꝝ p̄sbiteri: ⁊ aliter xp̄iani. hebrei denominant oēs alios dies a sabbato qui apud oēs precipuus habet'. vnde diem sequēte₃ post sabbatū vocāt p̄mā sabbati: aliā secūdā sabbati: ⁊ sic de reliq̄s. septimā vero diē vocāt simpl'r sabbatū. ⁊ q̄nq̄₃ sabbatū sabbatoꝝ. Sextā feriā vocāt parasceue: a para qd̄ est pre: ⁊ sceuē qd̄ est structio q̄si p̄structio seu p̄paratio q₂ tūc iudei preparāt cibaria ad opus sabbati. iuxta qd̄ eis preceptum fuerat de manna. s. sexta die colligatis ex eo duplū qm̄ in sabbato non licebat eos cibum p̄parare sicut nec māna colligere. Nos vero hoc nomen qd̄ est cōmune cuilibet sexte ferie appropriam⁹ illi sexte ferie que est ꝓxime ante pascha pro eo q̄ tunc p̄paratus est cibus siue manna. quo ⁊ militās ecclesia modo: ⁊ triumphās in futura requie ꝑfruetur. Et nota q̄ parasceue est nomen grecu₃: sed iudei ꝓpter varias captiuitates inter grecos dispsi queda₃ vocabula a grecis sumpserūt. vt parasceue ⁊ synagoga ⁊ alia quedam. Gentiles aute₃ tam vulgus q̄₃ philosophi denominat dies a planetis. Unde fm̄ eos prima dies dicit' dies solis. secūda dies lune ⁊c̄. que noīa sacra scriptura non recipit: licet hodie vulgari vsu teneant'. de hoc dicetur in parte octaua vbi agetur de septimana. Nempe vulgus ideo sic eos d̄noīabat quia solem lunam marthem ⁊ alios planetas a quibus dies denominabant deos esse credebant. Philosophi vero ideo quia hec sunt nomina planetaꝝ ex quoꝝ motibus ⁊ naturis omīa sui vegetatione₃ fm̄ illos trahunt. Christiani vero duos dies tanq̄₃ ꝓprijs designant nominibus. Nam sabbatū simpliciter sabbatum vocāt propter auctoritatem hebraici sermonis qd̄ sequētem diem dn̄icam vocant ꝓpter sui primatum de quo iam dicetur. vel quia sic in apoc̄. vocat'. vbi dicitur Joh. dominica die post missarū solennia descendit in defossum sepulture sue locum. Posset etia₃ dies dn̄ica prima feria appellari. diem vero post dominicā sequentē appellabant secundam feriam: aliam tertiā feriam: ⁊ sic de alijs diebus vsq₃ in sabbatum. Interpretatur enim feria quasi dies solēnis a feriando dicta. vnde prima dies septimane solēnis est. Uocantur ergo ferie a feriando: quia toto tempore a vicijs feriare idest vacare debem⁹: non q̄ sit a necessarijs vite operibus feriandum. vel dicuntur a fando idest loquendo: qm̄ sicut legitur in gen̄. Domin⁹ dixit ⁊ facta sunt. Siquidez beatus siluester volens imitari iudeos qui dicunt prima sabbati ⁊c̄. Nec gentiles qui dicunt dies solis dies lune ⁊c̄. adinuenit hoc nomē feria. In fine tamē septimane seruauit sabbatum ꝓpter p̄missam ratione₃. vel ꝓpter figura₃ quia sabbatū interpretat' requies: quia tūc dn̄s requieuit ab om̄i ope qd̄ patrarat. vnde ⁊ nos per totā ebdomadā idest per totū tp̄s vite nr̄e qd̄ ꝑcurrit' per spaciū septē dieꝝ debemus laborare ⁊ niti summo conamīe vt ad requie₃ ⁊ beatitudine₃ ꝑueīam⁹. Dies ergo tripl'r denominātur. p̄mo fm̄ se: vt dies lune: dies martis ⁊c̄. secūdo iuxta vsum eccl'ie: vt p̄ma feria: secūda feria ⁊c̄. tertio fm̄ mēses. ⁊ hoc etia₃ tripl'r. p̄mo modo kal'. pridie kal'. iij. kal'. Secūdo mō

idus.pridie idus.tertio idus. Tertio modo no
nas.pridie nonas.tertio nonas. Dominica ve
ro dies primatū obtinet: ⁊ maior est īter alios
dies: quia xp̄s annūciatus fuit ⁊ r̄surrexit ⁊ in
apl'os spiritū sanctum misit. ⁊ deus mundum
idest celum ⁊ terram in illa fecit. ⁊ in eodem
quoqꝫ die vt dicitur mundus dissoluet̄. Dicit̄
ergo dominica ꝓpter gaudiuꝫ dominice resur
rectionis qd̄ in eo celebramus. Licet aūt que-
dam dominice oībus alijs sunt supiores videli
cet pascha ⁊ penthe. ⁊ hoc ꝓpter resurrectiōeꝫ
⁊ spiritus sancti missioneꝫ: tamen ⁊ quinqꝫ alie
pricipales dicūtur ⁊ solēnes in quibus officia
mutātur: scilicꝫ dominica p̄ma de aduētu dñi
dominica in octauis pasche: dominica in octa
uis penthe. dominica qua cantat̄ letare irl'm:
⁊ dominica in ramis palmaꝝ. Addunt etiam
quidā sextam scilicꝫ qua cantat̄ inuocauit me
Quedam etiam alie dominice dicūtur ꝓuile
giate quibus videlicꝫ hystorie sunt appropria-
te. Et nota ꝙ sunt quidam dies priuilegiati
in tp̄re quadragesime videlicꝫ quattuor quar
te ferie: scilicꝫ quarta feria in capite ieiuniorū:
quarta feria sequentis ebdomade: ⁊ quarta fe
ria que est post letare ihrl'm: ⁊ quarta feria an
te cenam dñi. Item quattuor sabbata videlicꝫ
sabbatuꝫ prioris ebdomade quādo ordines ce
lebrātur: ⁊ sabbatū quarte: ⁊ sabbatū quinte: ⁊
sabbatū in vigilia pasche. Iteꝫ tres dies domi-
nice scilicꝫ īuocauit me: ⁊ letare ihrl'm: ⁊ domi
nica in ramis palmaꝝ. Item vna quinta feria
scilicꝫ cene dñi. Item vna sexta feria scilicꝫ pa
rasceue. Iteꝫ tota una septimana scilicꝫ vltima
que maior dicit̄ ꝓut sub dominica de ramis
palmaꝝ dictū est. de quibus priuilegijs in suis
locis dictū est. Et nota ꝙ pascha ⁊ penthe.
sunt ebdomadarie festiuitates vt dictuꝫ est in
tertia parte sub titulo de septeꝫ diebus post pa
scha ⁊ sub penthe. Incipit autē dies naturalis
ſm egyptios ab occasu solis siue in principio
noctis. ⁊ durat vsqꝫ ad vesperaꝫ sequētis diei.
iuxta illud. Et factum est vespere ⁊ mane dies
vnus. ſm persas ⁊ grecos ⁊ ſm cōeꝫ vulgi vsuꝫ
incipit mane ab ortu solis. ſm romanos a me-
dia nocte. ſm athenien̄. ⁊ ſm arabes ⁊ astro-
nomicos a sexta diei hora: quos oēs varie imi
tamur: qm̄ quo ad celebratōeꝫ diuinorꝝ officio
ruꝫ incipit dies in vespis. iuxta illud. A vespere
in vespam celebrabitis sabbata vestra. extra de
feri. c. i. Quo ad treuge obseruatiōeꝫ in ortu so
lis. extra de treug. ⁊ pac. c. i. ff. de iu. mori. Quo
ad contractus incipit dies ⁊ finit in media no
cte. Quo ad esum carniuꝫ post cenam vsqꝫ ad
diluculū. de con. di. iiij. de esu. Quo ad iudiciuꝫ
incipit mane: ⁊ termīatur sero. In fine diei an
te noctis tenebras. de offic. dele. cōsuluit: ⁊ in

auct. de iud. §. sedebūt. Cōputatio āt egyptiorꝝ
vera videt̄ cum ɔtineat ortū ⁊ occasuꝫ signorꝝ.
Potest tn̄ dici ꝙ ſm ecclesiā incipit media no
cte: quia tūc verus sol. s. xp̄s ort⁹ est. iuxta illud
Dum mediū silēciuꝫ ⁊c̄. vel verius in vespis vt
premissuꝫ est: quia nox p̄cessit dies autē appro
pinquabit. Licet aūt naturalr̄ dies p̄cedāt no
ctes tn̄ in nocte paschali fit ecōuerso vt dictuꝫ
est in sexta parte sub titulo de sabbato sancto.

Solēnes vero seu festiui dies sunt in q̄bus
a quolibꝫ ope seruili in honoreꝫ dei ⁊ scōꝝ ab-
stinēdū est ⁊ diuinis laudibus insistēdū. Et
est notādū ꝙ solēnitas est cōiter instituta cele
britas pro aliqua p̄rogatiua. Et dicitur a solon
qd̄ est cōe: vel a soluto idest firmo atqꝫ solido
quia ob religiōeꝫ mutari nō debet. vel dicit̄ so
lēnitas ex eo ꝙ fieri solet in anno. Celebritas
vero vocat̄ quia ibi nō terrena sed solum cele
stia agūtur. Solēnitas aūt: alia est festiuita-
tum: alia statiōuꝫ: alia letaniaꝝ: alia ieiunioꝝ. de
quaꝝ singalis videam⁹. Solēnitas festiuitatuꝫ
que est mors scōꝝ: pluribus noībus designat̄.
Vocat̄ eīꝫ festiuitas: festū: celebritas: natiuitas
natalis: vel natale: siue nataliciuꝫ: transitus: seu
exitus: obitus: passio: assumptio: depositio: ⁊
obdormitio. Festiuitas dicta est a festis die-
bus q̄si festiditas eo ꝙ in eis sola diuina res
agit̄: q̄bus cōtrarij sunt fasti: in q̄bus ius fat̄.
Dicit̄ quoqꝫ festiuitas q̄si facti natiuitas. Na
tiuitas dicit̄ ꝓprie festū illius natiuitatis que
est in carne ⁊ in mūdo. ⁊ ſm hoc dicit̄ tm̄ xp̄i
natiuitas: ⁊ beate marie: ⁊ beati iohānis bapt.
quoꝝ tm̄ natiuitates in ecclesia celebrantur.

Quare sancti dicant̄ in morte nasci: iam se-
quit̄ ⁊ dicet̄ vbi de octaua aget̄. De celebrita
te iam dictū est. Natalis vero: vel natale: vl' na
taliciū dicit̄ migratio scōꝝ ab hoc seculo: quia
tunc nascūtur deo ⁊ celo ad gloriā ea natiuita
te que tendit ad vitam eternā. Indifferēter tn̄
ista accipiūtur. Transitus dicit̄ festū de morte
scōꝝ qm̄ aīe illoꝝ a corporibus exeūtes ꝑ igno
ta sibi ⁊ diuersa loca trāseūt. xiij. q. ij. tēpus. vt
per celum aereum ⁊ ethereū ⁊ cristallū vt tan-
dem ꝑueīāt ad empyriuꝫ. Et nota ꝙ maius
est festū trāsitus alicuius sancti q̄ꝫ aliqd̄ aliud.
de illo dicet̄ sub festo assumptōis. Obitus dici
tur quia tūc angeli vēiunt obuiaꝫ aīe: vt legit̄
de beato martino. Passio dicit̄ quia tūc maxi
me corpus patit̄ ⁊ etiaꝫ aīa qm̄ per violētiā ab
inuicē sepant̄. ⁊ obit⁹ vniuscuiusqꝫ pōt passio
noīari quia sine amaritudine ⁊ sine violentia
quadā nulla aīa de corpore tollet̄. Assumptio
ꝓprie dicitur trāsitus beate marie. Depositio
ꝓprie dicit̄ depositio beati iohānis euāg. qui
vt p̄missuꝫ est locuꝫ sepulture vnius intrauit: ⁊
ita seipsuꝫ deposuit. Obdormitio vero dicitur

morꝛs scõꝝ q̄si quies. nam sicut quis post som-
pnũ integer ⁊ validiorꝛ fit sic sãcti sine difficul
tate resurgũt in corꝑoribus glorificatis quasi
a sompno euigilãtes. Unde dñs de lazaro mor
tuo dixit. Lazarus amicus noster dormit. xiij.
q. ij. Unde apl's. Nolum⁹ vos ignorare de dor
mietibus ⁊c̃. Sequit̃ de statiõibus videre.
Statio ãt ſm Ysidoꝝ est obseruatio statutoꝝ
dieꝝ vel tẽpoꝝ. dieꝝ vt quarte ⁊ sexte ferie ieiu
niũ ex veteri lege ꝑceptũ. de qua statiõe in euã
gelio. Jeiuno bis in sabbato idest in quarta ⁊
sexta sabbati tẽpoꝝ. s. que legalibus ac ꝓpheti
cis istitutõibus determiatis tẽporibus statuta
sunt vt ieiuniũ mẽsis quarti quĩti septimi ⁊ de
cimi. vel sicut in euãgelio dicit̃. Dies illi in qui
bus ablatus est spõsus. Statio quoq3 vocat̃
processio ad aliquã ecclesiaz ad exsoluẽduz ibi
gratias deo facta. Et dicit̃ statio quia tũc stan
tes orare ⁊ deo gratias ꝑsoluete nõ flexis geni
bus debemus. nec ieiunamus tunc: nec in eis
supplicationis voces fiunt. que oĩa cum vesti-
bus humilitatis in letanijs fiũt. Uident̃ autez
stationes a veteri lege initiũ habuisse: qm̃ tunc
ppl'us iudeoꝝ ⁊ etiam multi gẽtiles cõueĩebãt
in magnis solẽnitatibus. s. in pascha ⁊ penthe.
vt ibi orarẽt in templo ⁊ deo gratias ꝑsoluerẽt
⁊ offerrẽt. qđ adhuc obseruat: presertim ytalia
vbi in ebdomatibus pasche ⁊ penthe. ppl's de
opidis ⁊ villis adiacẽtibus ciuitatibus ꝯuenit
ad ecclesiã ep̄alem. Alie statiões a romanis ha
buerũt initiũ qui eas maxĩe frequẽtant qui cũ
intercessiõib⁹ scõꝝ quoꝝ suffragia implorabãt
pericula euasissent cum ꝓcessiõe vẽiebãt ad ec
clesiã illius sãcti cuius patrocinio erãt liberati
laudes deo cum gratiaꝝ actiõibus ꝑsoluẽtes.
ysidorus dicit in. vj. ethimo. ꝙ statio ex milita-
ri exẽplo nomen accepit pro eo ꝙ nulla leticia
castris obuẽiente statiõez cõtristatio militũ re
scidit. Sũt aũt due spẽs statiõuz. alie nãq3 sunt
generales. alie particulares. Generales sũt que
in ꝑdictis duab⁹ septianis ad matricẽ ecclesiã
fiunt. Particnlares sunt qui in diuersis eccle
sijs fiunt pro predicta causa. Fiunt etiaz qñq3
obseruatiõis causa nulla alia causa interceden
te. vt cum in festo alicuius sancti ad eius eccle
siam vadit ꝓcessio a maiori ecclesia. Fiũt etiã
cum in diuersis festis diebus ad diuersa alta-
ria cuz ꝓcessiõe ob scõꝝ veneratõez venimus.
Institutio ergo stationũ ex ꝑdictis liquet hoc
tamẽ addito: qm̃ sicut romana pro vitãdis su-
is periculis statuerũt suas statiões in vrbe: sic
⁊ alij in suis ciuitatibus ob causas sil'es statio-
nes instituerũt. In diebus autẽ statiõuz voces
seu cantica leticie cantant̃: videlicz respõsoria
vel antiphone vel aliqd huiusmodi. Quãdoq3
etiam tunc missa celebrat̃ in ecclesia ad quaz

vadunt: ⁊ qñq3 non: sed post statiõez finitã re
deunt. Et nota ꝙ ppl'us primo conuenit in
aliqua ecclesia vicina illi in qua debet esse sta
tio: vt dictum est in quarta parte sub titulo de
oratiõe. Nempe beatus grego. qui statiões in
ordine ordinauit. xx. omel'. euangelij diuerso
tp̄re in illis dicẽdas declarauit: alias vero sto
macho lacescẽte alijs ꝓnũciãdis cõmisit. De
solẽnitate letaniaꝝ in. vi. parte sub titulo de ro
gatiõibus dictũ est. Nota tñ ꝙ statões fiũt
ꝓpter ꝑterita pericula. Letanie vero que roga
tiões vel supplicatões interꝑtant̃ fiũt pro ꝑicu
lis euitãdis vt ꝑmissũz est. De solẽnitate ie
iuniorũz ⁊ de vigelijs scõꝝ: dictum est in sexta
parte sub quarta feria quarte dominice de ad
uentu. Hoc etiã nota ꝙ natale dñi festũ est
patris: quia per eum filius inotuit mundo. In
hoc eniz apparuit caritas dei ꝙ nobis dedit fi
lium suum. sicut dixit beatus iohãnes. Festuz
tñ patris festũ est filij ⁊ spiritus sancti. In hoc
enim ꝙ dicit̃ verbum intelligit̃ pater verbi. ⁊
etiã alia ratiõe quia scilicz filius patrem mani
festauit mundo. Pascha vero est festum filij:
quia tunc xp̄s a mortuis resurrexit: ⁊ verus de
us apparuit. Et nota ꝙ solẽnitas pasche an
tonomasice dicit̃ solẽnitas solẽnitatũ: sicut di
citur sancta scõꝝ ⁊ cantica cãticoꝝ: eo ꝙ alia
sancta ⁊ alia cantica excedũt. Inde est ꝙ oẽs
dies dominicos reciprocamus idest oẽs dies
dominice sunt octaue huius festi. Dicit̃ etiaz
festiuitas festiuitatũ: tum quia prima est oĩm
festiuitatũ: tum quia oẽs hac dominica cõica
re debẽt. In quibusdaz tamẽ locis quodlibet
magnũ festum pascha vocat quasi trãsitus: q2
de vitijs ad virtutes trãsire debemus. Penth.
est festum spũs sancti: ⁊ quelibet istaꝝ solẽni-
tatũ est solẽnitas totius trinitatis: qm̃ indiuisa
suut opa trinitatis: licz vt ꝑmissũz est quelibet
istaruz magis vni q̃3 alteri approprie t̃. Non
est etiam ignorandũz ꝙ populus israheliticus
tres pricipaliter celebrat solẽnitates. Primum
erat phase siue dies azimoꝝ/ qđ est pascha: quia
tunc deus eos liberauit a potestate pharaonis
de seruitute egypti: ⁊ a ꝑcussiõe angeli: linitis
postibus de sanguine agni ĩmolati. Non eniz
fuit domus alicuius egyptij vbi mortui non ia
cerẽt nisi domus iudeoꝝ vbi nullus mortuus
est. Secũdum erat penthe. quia tunc suscepe
runt legem vt dictũ est in sexta parte sub ipso
festo. Tertiuz cenophegia in septẽbri: quod ex
greco interpretatur dedicatio siue fixio taber-
naculorum. Populus enim israheliticus
quadraginta annis in tabernaculis habitauit
In cuius rei memoriam adhuc iudei hoc fe
stum celebrant: quasi in tabernaculis degen
tes. Ceno enim grece tabernaculum dicitur.

Hec festa que septem diebus ꝓtelebant̃: preci pua dicebantur ⁊ sabbatum qd̃ interueniebat dicebatur sabbatum sabbatoꝝ.i. sabbatũ sc̃oꝝ. Ueꝝ ⁊ supaddiderũt ⁊ alia festa ob euẽtus va rios ⁊ encenia qd̃ celebrabãt hebrei in hyeme scilicꝫ in octobri. ⁊ vocabãt encenia nouaꝫ de/ dicatiõeꝫ templi. Cenon eniꝫ grece dicit̃ nouũ latine. vnde qñcũqꝫ aliqd̃ nouuꝫ fuerit dedica tum encenia vocat̃. Nam ⁊ si quis noua tuni/ ca induit̃ enceniare dicit̃. Nos autẽ duo illoꝝ seruam⁹.s.pascha ⁊ penth. sed alia ratõe q̃ꝫ illi. Ipsi eiꝫ celebrabãt pascha qꝛ tũc ab egyptiaca seruitute liberati sunt. Nos vero qꝛ tũc ꝑ xp̃m redẽpti sumus. Illi celebrabãt penth. qꝛ tũc su/ scepũt legem. Nos vero quia tũc spũm sanctũ accepimus. Item illi susceperũt legem in tabu lis lapideis ad duriciam cordis notãdaꝫ extrin secus scriptã: qñ vsqꝫ ad spũalem littere intelle ctum non ꝑtingebãt. Sed spũs sc̃us datus est lxxij. discipulis in corde digito dei: spiritualem intelligẽtiaꝫ eis dictãte. Cenophegia etiã quo/ dãmodo celebramus in ascẽsiõe dñi: qꝛ per ta bernaculũ intelligimus corpus dñi in quo sub hũanitate dininitas latuit. iux̃ illud psalmista. In sole posuit tabernaculũ suum. Hoc itaqꝫ ta bernaculũ xp̃s in mortali carne nõ figebat: qñ exultauit vt gigas ad currẽdaꝫ viam discurrẽs de loco in locum vt suscepta misteriũ adimple ret. sed tunc fixit ⁊ stabiliuit tabernaculũ idest corpus suũ cum assumptus est in celum sedẽs ibi ad dextraꝫ dei patris ⁊ requiescẽs in patri/ monialib⁹ patris bonis donec ponat inimicos suos scabellũ peduꝫ.s. Hec itaqꝫ tria festa recte in euãgelio spũaliter celebramus. nam iux̃ ps. Xp̃us captiuaꝫ duxit captiuitatẽ qñ in pascha resurgens vinctos suos eduxit de lacu in quo non erat aqua ascẽdit in altum cuꝫ in ascẽsiõe exaltatus est suꝑ celos celoꝝ ad oriẽtem dedit dona hominibus cum in penthe. effudit de spi ritu sancto super oẽm carnem. Quarta vero fe ria post dñicam de passiõe: est de encenijs ꝓut ibi dictũ est in sexta parte. Erant quoqꝫ alie quattuor solẽnitates: non tamen ita solẽnes si cut precedentes videlicꝫ sabbatum festuꝫ clan goris: festum ꝓpitiatiõis: ⁊ neomenia. Siq̃deꝫ apud hebreos neomenia dicta est quia ſm lu narem cursuꝫ mẽses supputabant̃. Mene gre ce luna vocatur. inde neomenia idest noua lu/ na. Apud nos vͦ neomenie sunt kalẽde.. Erãt apud hebreos ipi dies kalendatũ ex legali insti tutione solẽnes. Sane constãtinus impator partes trãsmarinas petens inuenit eusebiuꝫ ce sarieñ ep̃m: virum sanctissimũ: cui dixit.. Pete a me vnde eccl'ia tua ditet̃. Ille vero respõdit. Ecclesia mea satis habũdat in diuitijs. sed rogo te vt mittas per partes mundi ⁊ nomina sc̃oꝝ ⁊ tẽpora passionũ ⁊ sub quibus ⁊ qualiter ⁊ in quibus locis passi sunt rescribas. quod factuꝫ est. Et refert eusebius ꝙ quolibꝫ anni die plus q̃ꝫ quinqꝫ miliũ sc̃oꝝ festa ↄcurrũt excepta die kalendaꝝ ianuarij. quo intẽdebãt gentiles epu lis ⁊ solẽnitatibus non ad martirizãdũ sc̃os. ⁊ hiero. dicit ideꝫ in ep̃l'a que suo kalẽdario ꝓpo nitur. Unde Gre. dicit. Totus mũdus plenus est sanctis. ⁊ sil'r haymo dixit de angelis. ꝙ si quis creaturas spirituales videre possꝫ videret eos ebulire in aere sicut mĩmos athomos in so lis splẽdore. Et nota ꝙ nullus asscribẽdus seu annumerãdus est cathologo siue numero san ctoꝝ nisi per rationũ põtificẽ. ⁊ nisi facta prius clara fide de illius vita ⁊ miraculis ex̃ de re. ⁊ ve. san. c.i. ex̃ de testa. venerabili. Dicit̃ autẽ ca thologus vniuersalis sermo. a catha qd̃ est vni uersale ⁊ logos qd̃ est ſmo. Et letania siue ka/ lendariuꝫ in quibus enumerant̃ sancti per ro manã eccl'iam approbati dicũtur vniuersal' ser mo. Ceteꝝ ſm decretuꝫ consilij affricani. de con. di.i. placet. nulla memoria martirũ ꝓbabi liter siue solẽniter accipiat̃ nisi aut vbi corpus martiris aut certe reliquie sunt aut vbi fuit ori go habitatõis vel possessiõis illi⁹. Nam altaria que per sompnia ⁊ inanes q̃si reuelatões quo rũlibet hoĩm vbicũqꝫ constituũtur oĩno repro bantur. Item statutũ est in cõsilio aureliañ. de con. di. iij. ep̃s. ꝙ ep̃s si in infirmitate nõ fuerit impeditus ecclesie cui fuerit ꝓximus puta epis copali die dominica deesse non debet. Que autem festiuitates celebrande sint patꝫ ex con silio lauduñ. de con. di. iij. c.i. extra de fer̃. c. fi. in quo sic statutuꝫ est. Dies dominici feriãdi sunt a vespera in vesperam. Item festuꝫ natalis dñi sancti steph. sancti ioha. euãge. innocentũ san/ cti siluestri circũci. theophanie siue ephy. pasca cum tota precedenti ⁊ sequenti ebdomatibus Rogationes cum tribus diebus Ascensio dñi. Penthe. cum duobus diebus sequẽtibus. san/ cti ioh. bap. duodecim apl'oꝝ. sancti laurentij. festiuitates beate marie. oẽs dies dominici. de dicatio sancti michaelis. dedicatio cuiuslibet oratorij. Festum oĩuꝫ sanctoꝝ. sancti martini. Ille festinitates.s. sanctoꝝ canonizatoꝝ quas singuli ep̃i in suis ecclesijs cum clero ⁊ populo decreuerint celebrandas. Reliquis vero festiui tatibus que per annum sunt non sunt populi cogendi ad celebranduꝫ siue feriandũ nec ꝓhi bendi. Quot psalmos quot responsoria quot lectiones. ⁊ quare in festis dicantur dictuꝫ est in sexta parte sub titulo de nocturnis. Que/ dam autem festa dicuntur in totum duplicia: quedam simpliciter duplicia. ⁊ quedam semi duplicia. Dicuntur quedam duplicia in quibus dam ecclesijs pro eo ꝙ respõsoria tam maiora

q̄ꝫ breuia. ⁊ versus a duobus cantantur. Et q̄a
omnia incipienda a duobus incipiuntur: ⁊ q̄a
antiphone in matutinis ⁊ vesperis duplantur.
Dicuntur eniꝫ complete ⁊ ante psalmū ⁊ post
sicut est festū natalis dn̄i. Sancti stephani pro
tho martyris. sancti Jo. euan. Circūcisio domi
ni. epyphania. purificatio. annunciatio. resurre
ctio. ascensio. penthe. sancti Jo. bap. apl'oꝝ pe.
⁊ pau. sancti Laurentij. assumptiōis btē Ma
rie virginis. natiuitatis eiusdē. ⁊ d̄dicatiōis ba
silice. Premissa quidē sunt maiora duplicia fe
sta. Minora autē duplicia festa sunt. ij. ⁊. iij. fe
ria infra octauas resurrectionis. Jtē. ij. ⁊. iij. fe
ria infra octauas penthe. Cōmemoratō sancti
Pau. apl'i. Octaue apl'oꝝ. Pe. ⁊ Pau. ⁊ assum
ptionis. ⁊ q̄dlibet festū q̄d vnaq̄qꝫ ecclesia du
plex ordinauerit celebrari. Semi duplicia autē
festa sunt in quibus p̄missa oīo nō obseruanť.
sed tm̄ tertiū sextū ⁊ vltimū. Responsoria can
tantur a duobus nec incipiť a duobus nec du
plantur antiphone. licet versus ⁊ breuia respō
soria a duobus dicanť. ⁊ sunt hec semi dupli
cia scōꝝ Andree Nicolai Lucie Thome apo
stoli Jnnocentū Octaua epyphanie Agnetis.
Conuersio sancti Pau. Agathe. Mathie. Ca
thedra sci Pe. Gregorij Augustini Hiero. Am
brosij Philippi ⁊ Jacobi Marci euangeliste.
Jnuentōis scē crucis Reuelatōis scē Micha
elis. Octaua ascensionts. Jo. ante portā latinā
Barnabe apl'i Octaua sci Jo. bap. Marie ma
gdalene. Jacobi apl'i Petri ad vicula. Octaua
sancti Lau. Bartho. Decolatio sci Jo. bap. Oc
taua natiuitatis beate Marie. Exaltatio sanc
te crucis. Mathei. Lu. Symōis ⁊ Jude Mar
tini Cecilie Catherine. ⁊ alia ꝟm cōsuetudineꝫ
cuiuscūqꝫ ecclesie. Sane igitur hec varietas
circa festa seruať: qm̄ sicut ꝟm apl'm stella dif
fert in claritate a stella. sic etiaꝫ erit resurrectio
mortuoꝝ. Cū ergo ꝟm beatū Dionisiū ecclesia
stica ierarchia rep̄sentet aliqualiter in suis acti
onibus seu ordinationibus celestē ierarchiam
in qua sancti scōm diuersitatē meritoꝝ suoꝝ
disponuntur. ideo ad hoc rep̄sentādū varietas
diuersoꝝ officioꝝ in nostra ecclesia repitur.
Que igitur festa in totū duplicia ⁊ q̄ semi du
plicia dici debeant liquido patet scōm misticū
intellectum. Nam secundum sanctos visio dei
erit premiū omniuꝫ beatorum. que quidem vi
sio erit maior vel minor in omnibns secunduꝫ
q̄ hic positi magis vel minus in caritate que ē
radix omniū meritoꝝ profecerunt. Veruntm̄ sūt
quedam specialia merita secunduꝫ que aliqua
specialia premia habentibus alia merita in fu
tura gloria conferentur. Vnde speciale premi
um supra essentiale reddetur martyribus doc
toribus ⁊ virginiuus quod premiū aureola dr̄

ita q̄ q̄ꝫtum ad hoc aliqui sancti duplex habe
būt premiū. scilicet essentiale quod dicitur dei
visio. ⁊ accidentale. s. aureolā. ⁊ secundū hoc fe
sta sanctoꝝ possunt dici maiora vel minora. s.
in quibus premioꝝ rationes magis vel minus
reperiri possunt. Quia igitur beata virgo inter
omnes sanctos sublimiori premio potitur quā
tum ad premiū essentiale. ⁊ rationes etiam ac
cidentaliū premioꝝ sibi cōpetunt. ideo eius fe
stum totum duplex dicitur esse. sic est etiam in
festiuitatibꝰ ad honorem xp̄i statutꝭ. Or vō pꝰ
eos angeli scōꝫ obtinent locum. ⁊ post illos a
postoli ⁊ martyres. ⁊ post ipsos alij. Jdeo scōꝫ
eoꝝ plura vel pautiora essentialia ⁊ accidenta
lia premia ipsoꝝ festum vel totum duplex vl' se
mi duplex. vel simplex. debet ab ecclesia militā
te. que vestigia triumphantis imitatur confor
miter celebrari. Quandoqꝫ vero alia consid̄
ratione dicuntur festa duplicia qn̄ videlicet e
adem die duo festa concurrunt. ⁊ tunc minus
cedit maiori. Nam die illa de festo excellentio
ri officium celebratur. ⁊ de minori fit solūmo
do cōmemoratio. ⁊ illius officiū ad diem seqn
tē reseruatur. sicut fit d̄ beatis Pe. ⁊ Pau. Si
ergo eadem die plura festa concurrant ⁊ om
nes sunt martyres illius qui inter eos maioris
erit nominis officiuꝫ celebretur. Si vero alter
confessor. ⁊ alius martyr vel martyres. si cōfes
sor maioris sit nominis q̄ꝫ martyr vel priuilegi
atus vt beatus Martinus. ⁊ cuius generaliter
officium instituit ecclesia dicendum est offici
um de confessore. ⁊ cōmemoratio facienda ē
de martyre. sin autem celebrandum est d̄ mar
tyre. Jtem si festum Andree veniret in p̄ia do
minica de aduentu fiet in secunda feria. idem
etiam dicimus de quolibet festo apostoloruꝫ
martyruꝫ si occurrit in premissis dominicis p
uilegiatis. Jtem si festum habens vigiliam cō
tingit in feria secunda celebratur officium de
vigilia ⁊ ieiunatur in sabbato an̄cedenti: extra
de obser. ieiu. c. i. Si autem in quacūqꝫ alia do
minica a priuilegiatis idest quibus historie ap
propriate inueniuntur euenerit festum apo
stoli vel alicuius precipui martyris. vel alterius
sancti qui proprium habeat officiū. attendēdū
ē vtꝝ seqnēs ebdomada siue singuli dies ip̄ius
ꝓpriū hēant officiū. q̄d si hn̄t fiet officiū d̄ do
minica ⁊ festum sancti fiet in secunda feria. si
vero non habet fiet officium de festo in domi
nica. ⁊ officium dominice fiet in secunda feria
⁊ sic dominica quandoqꝫ cedit festo quando
qꝫ econuerso. Circa vigilias sanctorum qua
re sic vocantur ⁊ vnde ortum habuerunt. dic
tuꝫ est in sexta parte sub quarta feria tertie eb
domade aduentus. Porro circa festa que
in septuagesima seu in tempore passionis siue

ante illud occurrunt sicut est festum sancte Aghate. Catherie. sancti Pe. sancti Mathie. annunciationis domini. festum sancti Gregorij. festum etiam patroni cuiuslibet ecclesie si acciderit. vel anniuersariũ illius vel pascha alicuius annotinũ. generaliter dicimus. qꝫ cantica laudis. s. Te deum laudamus. Gloria in ex. deo. et Jte missa est in illis debent cantari ⁊ omnia q̃ cantarentur in illis si in alijs temporibus contingerẽt preter alle. qm̃ festa huiusmodi ad tp̃s pasce ptiere noscũt. Sꝫ qr̃ ñ dr̃ tc̃ all'a sicut alia cãtica letitie Rn̄. qꝛ illõ ẽ magis cãticũ letitie q̄ꝫ alia que sunt magis obsecratões seu grarum actiones q̄ꝫ cantica letitie. Licet ⁊ in illis sit aliqua letitia presertim in cantu. si vero opponatur qꝫ glo. in ex. qõ est ꝓpriũ natalis dñi. ⁊ Jte missa est qõ est laus seu canticũ resurrectionis. ⁊ Te deum laudamus. qõ significat letitiã pro dragma inuenta. non debeant i festo annunciationis domini cantari. pro eo qꝫ premissa in aduentu domini nondum sua tempora habebant. quia dominus nondum ea in rebus humanis fuerat prosecutus. Respondent qꝫ solemnizare contendut qꝫ hoc festũ est oĩuꝫ festoꝝ xp̃i quasi fons ⁊ origo seu initiuꝫ. qm̃ ⁊ si natale domini vel passio vel inuẽtio dragme nondum erant in re vel in tempore. habebant tamen in spe: qm̃ in spe eoꝝ prodigia precedebant. Annotinũ pascha vocatur. quando aliq̄s diem quo baptizatus est celebrat annuatim qõ forte sumitur a gentilibus qui dieꝫ in quo ad miseriam nascebantur natalicium obseruabant in qua celebratiõe officiũ pasce debet cãtari preter all'a. si in tp̄e quadragesime contingat. Et nota qꝫ hec tria. s. Te deum laudam⁹ Glo. in ex. ⁊ Jte missa est sese concomitantur. ⁊ est ratio. Nam glo. in ex. significat illud ineffabile gaudium qõ angelus pastoribus nunciauit dicens. annuncio vobis gaudium magnũ quia natus est nobis hodie saluator. Jte missa est qõ est dictũ Jte ad ꝓpria missa est cõsumata. designat accessum pastoꝝ ad locum natiuitatis xp̃i dicentiũ ad inuicem post angelicã annunciationẽ. Transeamus vsq̄ꝫ ad bethleem ⁊ videamus hoc verbum quod factuꝫ est. Quia ergo post annunciationem angelus secutus ẽ pastorum accessus. Jdeo merito quãdo sacerdos dicit gloria in excelsis in quo predictũ angelum representat debet etiam dici. Jte missa est. Similiter quando hec duo dicuntur vel omittuntur. Te deum laudamus ad nocturnos dicitur vel omittitur. quoniam ibi gaudium et laudes celi ⁊ terre creatoris ⁊ creature captis. ⁊ ministrorum designantur. sicut ⁊ in gloria i excel. celum ⁊ terra creatoꝛ ⁊ creatura. caput ⁊ mẽbra. cum laude ⁊ gaudio nominantur. imo

fere omnia que ibi implicite continẽtur hic explicite ponuntur. Merito igitur quando illud dicitur hoc non debet omitti. veruntamen nõ semper premissa se concomitantur. Nam in festo cathedre beati Petri etiam si occurrat i q̄dragesima quedam ecclesie dicunt Te deũ laudamus. ceteris laudibus tacitis. quia hoc cantico vti solemus ad intronizandos episcopos i sedes suas. ⁊ beatus Pe. eadem die fuit in cathedra antiocena intronizatus. Jtem in cena domini dicitur glo. in ex. ⁊ Jte missa est si episcopus adsit. ⁊ crismatis celebret officium. Et i sabbato sancto dicitur gloꝛ. in ex. sed non Jte missa est. Jn ipsis tamen diebus non dicitur. Te deum laudamus. Jteꝫ in die natiuitatis dicitur glo. in excel. in pꝛima missa. sed Jte missa est non dicitur. ne populus licentiatum se credens. non audito matutino dicebat. Et ꝓpt̃ hoc etiam quidam tunc reseruant finalem collectam pꝛime misse donec matutine expleant̃ concludentes postea missaꝫ sub benedicam⁹. Sed alia ratio ponitur in. iiij. parte sub ti. de oratione nouissima. Secundam etiam missam eodem modo finiunt. Jn quibusdam tamẽ ecclesijs dicitur tunc. ecce completa sunt omnia nec datur populo licentia recedendi. vt sciat se tertiam missam audire. in qua demũ dicit̃. Jte missa est. Jn ecclesijs autem in quibus fit officium ambꝛosianum in tempoꝛe quadragesime nullius sancti festiuitas celebꝛatur: sed tantuꝫ cõmemoratio fit. Et idipsum antiq̄ꝫ decreta in alijs ecclesijs seruari iubebant ⁊ antiquitus cõmuniter sic fiebat. Jn illis quoq̄ꝫ ecclesijs prius sacrificatur q̄ꝫ euangeliũ legat̃ vel cãtet̃. xxxiij. q. iiij. non opoꝛtet. c. i. ⁊ se. De officio festoꝝ que tempoꝛe aduentus occurrunt dictum est in sexta parte i ti. de tempoꝛe aduentus. De festis vero a resurrectione vsq̄ꝫ ad octauam penthe. hec regula generaliter in quibusdam ecclesijs seruatur. qꝫ in omnibus sanctoꝛuꝫ festis canitur histoꝛia. beatus vir. hoc in apostolis martyribus confessoꝛibus virginibus. hoc in vno ⁊ in pluribus frequentatur. Uir enim iste beatus. xp̃s est secundum regulam cyconij caput ⁊ membꝛa. Hic est enim martyr d̃ quo dicitur in antiphona. Filie hierusalem quem secundũ caput coꝛonauit dominus stola ĩmoꝛtalitatis. in hoc tempoꝛe solennitatis ⁊ letitie. ⁊ secũdũ membꝛa. Postea coꝛonabit in illo tempoꝛ̃ qõ per istud significat̃. quod erit eternitatis ⁊ glorie. hic est enim qui loquitur in officio qõ hoc tp̄e frequentat̃. s. Protexisti me deus. hec ẽ vitis vera ⁊ sci sunt palmites sicut dr̃ i euãgelio. Ego sum vitis va. Jo. xv. c. qõ sil'r ħ tp̄e frequẽtat̃. Et ſm premissa patet qꝫ etiã in festis duoꝝ vel pluriuꝫ scõꝝ dꝫ dici in predicta antiphona.

Filie hierusalem venite ⁊ videte martyrem sci-
licet christum ⁊ non martyres ⁊ alia in plura-
li sicut faciunt quidam. Frequentamus au-
tem hoc tempore in festiuitatibus sanctorum
identitatem officiorum. eo ꝙ in suo significa-
to idem erit denarius omniũ. ⁊ quia tunc glo-
rificati erimus vnũ cũ xp̄o ꝗ tp̄e glorificato.
Sed q̄ritur q̄r in tp̄e paschali nõ celebram⁹
festa scõꝝ q̄ cũ xp̄o surrexerunt vel cũ eo celos
ascenderunt. debemus enim illoꝝ glorificatio-
nẽ gaudere ⁊ solennizare sicut ⁊ de alijs sanc-
tis cũ certi simus eos celos ascendisse. Respõ-
deo ideo nõ solennizam⁹ qm̄ ad inferos descẽ-
derunt. solennizamus enĩ scõꝝ natalicia. qm̄ vꝫ
celo nati sunt vt p̄missum est nõ qm̄ inferno. d̃
quo dictũ est in. vj. p̄te sub pasceue. Põt etiaꝫ
dici ꝙ de glorificatõe scõꝝ in aĩa in pascha vel
saltẽ in ascensione festare deberemus. sed non
possumus ꝓpter auctoritatẽ officioꝝ illoꝝ die-
rũ. Obumbraretur enĩ solennitas illoꝝ auctori-
tate maioris solennitatis. qm̄ adueniente prin-
cipe cessant magistratus. ⁊ ideo statutũ fuit vt
ꝑ alia tp̄a anni diebus quibus eis dedicate fue-
rint ecclesie festa illoꝝ celebrentur. Uel scõꝫ
Bedã in dedicatõe ecclesie in q̃ . ix. lectiões di-
cuntur fit festũ d̃ illis sicut ⁊ festũ sci Jo. bap.
fit ad finẽ augusti. q̃ tñ circa pascha mortu⁹ fu-
it. ⁊ festũ beati Jacobi cõpostelle in iulio. q̃ tñ
fuit tp̄e paschali occisus. Beat⁹ quoqꝫ Petr⁹
apl̄s fuit incarceratus hoc tp̄e. Facta est eniꝫ
p̄dictoꝝ festoꝝ mutatio. qꝛ tãta erat festiuitas
principis omniũ ꝙ nõ poterat tunc celebrare
solennitates satellitũ. iuxta illud cede maiori.
Uerũtñ festa scõꝝ veteris test. vt Abrahã Jsa.
Dauid Daniel ⁊ alioꝝ ꝑ gretiã ⁊ apud veneci-
as coli ⁊ ibi habere ecclesias. de machabeis d̃r
ꝓut sub ipso festo dicet̃. Circa octauas no-
tandũ est ꝙ octauũ diẽ leuiticus liber insinuat
dicens. dies octauus erit celeberrimus atqꝫ sã-
ctissimus. Sane octaue scõꝝ ideo celebran-
tur: qꝛ sicut primus dies significat natiuitatem
eoꝝ. s. q̄liter nascuntur celo. ⁊ in societatẽ ange-
loꝝ ⁊ scõꝝ patrũ qm̄ aĩe eoꝝ a corporibus sepa-
rantur. ita in octauis recolentes resurrectionẽ
corpoꝝ congratulamur resurrectioni eoꝝ. Et
attende ꝙ quorundã scõꝝ celebrantur octaue
ne hoc misteriũ lateat. nõ autẽ omniũ ne uile-
scat. si enĩ nõ valemus oĩa festa celebrare scõꝝ
q̄ꝫtominus octauas eoꝝ. Si igitur alioꝝ scõꝝ
octaue solennes sunt. q̄ꝫtomagis sci scõꝝ. s. dñi
natiuitatis octaua solennis erit. Uidet̃ autẽ ꝙ
natiuitas dñi nõ habet octauã: qꝛ illa tendebat
ad mortẽ. Obit⁹ enĩ scõꝝ ideo habent octauas
qꝛ tunc ipsi nascuntur ea natiuitate q̃ est ad vi-
tã eternã. Post illã natiuitatẽ enĩ q̃ est in mor-
te speranda est gloria resurrectõis. q̃ datur ĩ oc-
taua nõ post natiuitatẽ q̃ est ad mortẽ. Scđm
hoc etiã v̄r ꝙ natiuitas beate Marie. natiui-
tas beati Joannis baptiste non habent octa-
uam nec etiam resurrectio domini in qua do-
minus recepit stolaꝫ corporis que generaliter
omnibus fidelibus dabitur in octaua. iam enĩ
ipsa resurrectio domini facta erat in re. Qꝛ
igitur diuerse ecclesie in diuersis festiuitatibus
octauas celebrant. ideo ne illas reprehendere
videamur dicimus ꝙ duplex est octaua scilicꝫ
reuerentie siue venerationis. siue deuotionis ⁊
institutionis. Octaua reuerentie est festiuitatũ
pasce. penthe. natiuitatis beate virginis marie.
⁊ beati Joannis baptiste. celebrantur enim o-
ctaue eorum pro sola deuotione. non pro alio
misterio. Octaua etiam deuotionis est in san-
ctis patronis ecclesiaruꝫ. ⁊ in sancto Nicolao
⁊ Maria mag. ⁊ similibus. qui octauas nõ ha-
bent sed quedam ecclesie ob deuotionem eas
faciunt. Octaua vero institutionis quadripar-
tita est: quia est octaua significationis. supple-
tionis. alterius negocij significationis. ⁊ futu-
re glorificatiõis. Octaua significatõis est. vt oc-
taue sanctorum vigilias habentium. ⁊ festa de-
dicationis ecclesie. quod fit in signum quod d̃-
dicabitur ecclesia. i. extrema ⁊ plenissima dedi-
catione dicabitur tunc idest copulabitur chri-
sto. dicari enim est copnlari. ⁊ octaue martyrũ
quia ipsi per ea que passi sunt ⁊ ex eo ꝙ hãc vi-
tam pro nihilo habuerunt ostenderunt quod
erat vita ĩmortalis. Unde octaue innocentum
possunt dici octaue significationis: quia ꝑ eas
resurrectio nostra significatur. prout sub festo
illo dicetur. ⁊ etiam octaua beatorum Petri ⁊
Pauli ⁊ quorundam sanctoruꝫ que significãt
stolam secundam scilicet glorificationem quã
in octaua etate habituri sunt. Sed quar̃ ob
similem etiam causam non obseruatur seu ce-
lebratur octaua passionis domini. sicut enĩ chri-
stus qui est sol iusticie natus est nõ propter se
sed vt lex nostris mentibus qui eramus in te-
nebris appareret. sicut etiam baptizatus nõ ꝓ-
pter se sed vt nostra peccata lauaret. sic mortu-
us ẽ non propter se. sed vt nos moreremur pec-
cato. per quod nos liberaret a morte. Respon-
deo ideo quia superueniens festum letitie ob-
umbrat ⁊ abolet cõmemorationem tristicie. ꝓ-
pterea licet reddatur ratio quare premisse oc-
ctaue fiant. non tamen vsqꝫquaqꝫ in similibus
exigitur ꝙ octaue fiant. Nam christus fuit cir-
cumcisus carnaliter vt circumcidamur spiritu-
aliter. ieiunauit vt ieiunemus. pedes lauit vt la-
uemus. Nec tamen octauam istoruꝫ aut simi-
lium celebramus. sed ⁊ octaue sanctorum ob
causam similitudinem celebrantur vt p̄missuꝫ
est. Rursus dissimilem habet causaꝫ octaua

paſchalis ſolennitatis. cui nõ fit octaue miſte-
rium ve miniſterium. Octaua tamen additur
propter octo beatitudines que in illa ſolẽni o-
ctaua percipiuntur prout dictum eſt ibi. ⁊ etiã
octaua penthecoſten que ⁊ ideo celebratur vt
operꝝ ſcĩ ſps conſumatio declaretur. Eſt enĩ oĩ
uꝫ octauarꝝ rõ generalis. qꝛ. ſ. octaua reddit ad
caput qδ ⁊ de beatitudinibus in libro de doc
trina xpiana aſſerit Aug. Jdeoqꝫ dies primus ẽ
⁊ octauus. ſ. dñicus. ⁊ ideo reſurrectio dñi dr
facta in octaua. i. in die dñica. Jccirco igit̃ ob
ſeruatur celebritas octauarꝝ vt reuertamur ad
primũ innocentie ſtatũ in cuius innocentie re
cordatione in octaua die circũciſio agebat̃ vt
mens circũciſa fieret ob omni carnali cogitati
one. Octaua ſuppletionis eſt octaua natiui
tatis dñi qꝛ in ea ſupplemus qδ minus factuꝫ
eſt in feſto natiuitatis qꝛ enĩ in natiuitate mlˈ
tarꝝ actũ eſt de partu ⁊ parꝝ δ parturiente. ideo
in octaua plenius agitur de parturiente qδ ap
paret in reſponſorijs ⁊ in antiphonis laudũ et
in diurno officio ipſius octaue ⁊ ob ſilẽm etiã
cãm celebratur octaua epyphanie. Octaua
alterius rei ſignificationis eſt. ſilˈr octaua nati-
uitatis ꝓut ibi dictũ eſt. ⁊ octaua Agnetis. Jn
ea enĩ repſentatur ꝙ beata Agnes octaua die
viſa eſt glorioſa a quibuſdã fidelibus ꝓut ſub
illo feſto dicetur. Octaua future glorificati-
onis eſt vt octaua obitus cuiuſlibet ſancti.
Jtẽ nota ꝙ tñ beatus Stephanus ⁊ Lauren
tius habent inter martyres octauas inſtitutio
nis. ſolus vero beatus Martinus inter confeſ
ſores. De octauis paſce ⁊ aſcenſiõis ⁊ nata-
lis dictũ eſt in. vj. pte ſub ti. de paſca. Lꝫ aũt
regulariter in octauis feſtiuitatuꝫ fiat in miſſa
officiũ ſicut in ipis feſtiuitatibus. ꝓ eo qꝛ octa
ua eadẽ dies cũ ipſo feſto cenſet̃. hoc tñ fallit ĩ
octauis aplˈorꝝ Pe. ⁊ Pau. in quib⁹ dr̃ officiũ
de martyrib⁹ licet enĩ vna ⁊ eadẽ die paſſi fue
rint nõ tñ eadẽ die de vtroqꝫ in eccleſia ſolen-
nizatur ꝓut ſub eorꝝ feſta dicet̃. Jdeoqꝫ vtriuſ
qꝫ officiũ neqˈt in octaua fieri cũ vnã diẽ dun-
taxat ambo habeant ꝓ octaua. Oportuit ergo
ꝙ in eorꝝ octaua aliqδ cõe officiũ inueniretur.
⁊ ideo qꝛ eorꝝ martyriũ maximi fuit meriti. offi
ciũ dr̃ de martyribus qꝫuis ⁊ de vtriuſqꝫ preci
puis actibus mentio ĩ ipſo officio habeat̃. Fal
lit etiaꝫ hoc in octauis beati Laurenti. in quo
tria ꝑcipue valde comendabilia fuerunt vꝫ pie
tas in elemoſinis. firma ſtabilitas in fidei con-
feſſione ⁊ martyriũ ſpeciale. de primo agit̃ ĩ vi
gilia. de ſcδo in feſto. ⁊ iδ de tertia agi oportuit ĩ
octaua. Uerꝝ licet eccleſiaſtica officia ab aduẽ
tu dñi qδ eſt tp̃s renouationis inchoari in ꝓ-
hemio. vj. ptis diximus in hac tñ pte ſimplici
us incedentes kalendariũ ꝓſeqˈmur a mẽſe ia-
nuarij inchoando. de aliquibus anni feſtiuita
tib⁹ feriati aliqˈ ſpãlia apponẽtes vꝫ. De ſcis
fabiano ⁊ ſebaſtiano. De ſcã agnete. De cõ
uerſione ſci pauli. De ſcõ iuliano. De ſan-
cta agatha. De purificatõe beate marie. De
cathedra ſci pe. De annunciatõe beate ma-
rie. De ſanctis philippo ⁊ iacobo. De inuẽ
tione ſancte crucis. De reuelatione ſcẽ Mi
chaelis. De ſanctis geruaſio ⁊ ꝓtaſio. De
ſancto Jo. bap. De ſanctis pe. ⁊ pau. De fe
ſto. vij. fratrũ. De ſcõ iacobo aplˈo. De. vij.
dormientib⁹. De aduincula ſci pe. De ma
chabeis. De inuentõe ſancti ſtephani. De
transfiguratione domini. De ſcõ laurentio.
De aſſumptione beate marie. De ſcõ bar-
tholomeo. De decolatõe ſci Jo. De ſanc-
tis felice ⁊ audacto. De natiuitate beate ma
rie. De exaltatione ſancte crucis. De ſanc
to matheo apoſtolo. De ſanctis mauricio ⁊
ſocijs ſuis. De beato luca. De ſymone ⁊ iu
da De feſto omnium ſanctorum. De offi-
cio mortuoruꝫ. De ſanctis quatuor corona-
tis. De ſancto martino. De ſancto andrea
De ſancto nicolao. De venerabili beda pſ
bytero. De ſancto thoma apoſtolo. De fe
ſtis ſanctorum ſtephani Jo. euange. De in-
nocentibus. De apoſtolis. De euãgeliſtis
De martyribus. De confeſſoribus. De
virginib⁹. De officio feſti dedicatõis ecclˈie.

In feſto beatorum fa-
biani ⁊ ſeba-
ſtiani duplex collecta in quibuſ-
dam eccleſijs dicit̃. ⁊ ĩſolito mo-
re vtraqꝫ vno per dominum no-
ſtrum terminatur. Tum quia ipſo vnico dei fi
lio Jheſu chriſto mediante ambo ad palmam
martyrij peruenerunt. Tum etiaꝫ quia licet di
uerſis paſſi fuerint temporibus eccleſia tamen
propter ingentia vtriuſqꝫ merita vtriqꝫ pariter
⁊ principaliter ſolennizat. ⁊ vtranqꝫ collectam
vno eodemqꝫ fine concludit.

Feſtum beate agnetis ca
ret octauis ſcili-
cet inſtitutionis. habet tamen o-
ctauaꝫ alterius negocij ſignifica-
tionis. vt iam dictum eſt in pro-
hemio. Quod ergo dicitur in kalendario agne
tis ſecundo nõ dicitur propter hoc ꝙ illud ſit
feſtum octauarum eiuſdem. nec in eccleſia ꝓ-
nunciatur. nec in kalendario ſcribitur octaua
ſed eſt alia ſolennitas de eadem repetita. pro-
pter miraculum quoddaꝫ quod in octaua die
poſt eius obitũ contigit. ad tumulũ illi⁹ pẽtib⁹
ſuis plorãtib⁹. ĩtelligit̃ ergo agnetis ſcδo. ſ. feſto.

Unde melius diceretur secundo agnetis. De
hoc etiã dictũ ẽ sub q̃rta pte sub symbolo. Qꝛ
vero ꝑfecti filius eã adamauit. ideo recte ĩ eius
festo cantat̃ introitꝰ. Me expectauer̃t pcõres

Onuersio sci Pauli aplı̃ fcã ẽ
eodẽ anno quo xp̃s passus est. ⁊
Stephanus lapidatus: anno qui
dẽ nõ naturali sed emergenti. nã
xp̃s passus est octauo kalendas aplis. Stepha
nus eodẽ anno. tertio die augusti lapidatꝰ est.
Paulus vero octauo kalendas februarij con-
uersus est. Eius autẽ cõuersio potius q̃ꝫ aliorũ
scõꝝ celebrat̃ triplici rõne. Primo ꝓpter exẽ-
plum. ne quisq̃ꝫ q̃ꝫtumcũq̃ꝫ peccatoꝛ desperet
de venia: qñ tm̃ in culpa cõspicit postmõꝫ talẽ
fuisse in gr̃a. Scõo ꝓpter gaudiũ. Sicut enim
ecclesia magnã habuit tristiciã in eius ꝑsecuti
one. ita maximã habuit letitiã de eius cõuersi-
one. Tertio ꝓpter miraculũ qd̃ dñs in eo ostẽ
dit. dũ seuissimo ꝑsecutore fecit fidelissimũ pre
dicatorẽ. In hoc festo dr̃ epl̃a. Saulus adhuc
q̃ est act. ix. c. ⁊ euangeliũ. Dixit Symon petrꝰ
ad Jhesuꝫ. qd̃ est math. xix. c. dr̃ ⁊ ad horas ca
pitulũ. Erat quidã discipulus act. ix. c.

Ulianus iste cꝰ festuꝫ fit. v. kalẽdas
februarij fuit ep̃s cemonen̄. q̃ sy-
mon fuisse dr̃. quem dñs a lepra
mundauit. ⁊ q̃ deũ ad cõuiuiũ in
uitauit. Hic etiã dr̃ esse ille Julianus q̃ ab itie-
rantibus ꝓ inueniendo bono hospicio ĩuoca-
tur. eo ꝙ in domo eius fuit dñs hospitatus. A
lij dicunt ꝙ est ille q̃ patrẽ ⁊ matrẽ occidit de
quo sequit̃. Fuit quoq̃ꝫ ⁊ alius Julianus de a
lamania q̃ desiderio martyrij se vltro ꝑsequen
tibus offerebat. Uñ Crispinus cõsularis eum
iussit occidi. qd̃ ipse Julianus audiens statĩ fo
ras ꝓsilijt ⁊ q̃renti sponte intrepidus se oppo-
nens ꝓtinue ictũ ferientis excepit. Fuit insuꝑ
alius Julianus frater beati Juliani q̃ templa y
doloꝝ ꝑmissu Theodosij ĩpatoris vna cũ frat̃r
destruebant ad cꝰ verbũ hõ viuus suꝑ plaustrꝛ
mortuũ se fingens. mortuus est. Fuit etiã q̃rtꝰ
Julianus q̃ vtrũq̃ꝫ ꝑentẽ nescius occidit. ſꝫ pꝰ
multã penitentiã sub specie mendici leprosi re
cepit in domo sua angelũ a quo audire meru-
it ꝙ dñs suã penitentiã acceptasset. Fuit etiaꝫ
q̇ntus Julianus nõ sanctus ſꝫ dapostota scele
ratissimus. Primo enĩ monachus fuit. deinde
ĩpatoꝛ romanꝰ vt dicet̃ sub festo inuẽtõis scẽ
crucis.

Eata Agatha post mul
ta tormenta in carcere mortua ẽ. Ad cuius ca
put in tumulo posita est visibiliter tabula per
angeli ministerium in qua scriptum erat. Mẽ
tẽ sanctã spontaneã honorẽ deo ⁊ patrie libe
rationẽ. Jdq̃ꝫ cõsuetudo inoleuit cũ tabula eiꝰ
imaginẽ continente fieri processionem.

de purificatione

Nter cunctos scõs glo
riosa dei genitrix
virgo semꝑ Maria ꝑmatũ obti-
net. vtpote q̃ est sanctis digniœ
⁊ excellentioꝛ vniuersis. extra de
peni. ⁊ remis. noua. In cꝰ honorẽ ecclesia in q̈-
tuoꝛ anni tp̃ibꝰ q̈tuoꝛ solennes celebrat festi-
uitates vꝫ Annunciationẽ Assumptionẽ Na-
tiuitatẽ ⁊ Purificationẽ. Omni enĩ tp̃e ipsã in
memoria habere debemꝰ q̃ oĩ tp̃e ad filiũ suuꝫ
ꝓ nobis peccatoribus intercedit. q̃ꝛ due sunt
sibi ⁊ dño nostro cões. s. purificatio ⁊ annun-
ciatio. Hec autẽ q̈tuoꝛ festiuitates fiunt fm̃ q̈
tuoꝛ benedictões q̃ in ipsius virgis salutatõne
continent̃. prima est. Aue maria gr̃a plena. q̃ ꝑ̇
me festiuitati cõpetit. s. annunciatõi. qñ vꝫ eaꝫ
angelus salutauit ⁊ de sp̃u scõ concepit facta
gratia plena. Scõa est dñs tecũ. q̃ cõpetit assũ
ptõi. qñ vꝫ assumpta est in celũ. qꝛ tunc fuit cũ
dño suo. i. filio vt est dñs. Añ enĩ nõ viderat eũ
dñm ita manifeste in se. Tertia benedictio est
benedicta tu in mulieribus. q̃ cõpetit natiuita
ti. qꝛ tunc nata est mulier in vtero scĩficata. nl̃
la enĩ alia mulier fuit in vtero scĩficata. ⁊ ideo
dicta est castꝝ ꝓpter singularitatẽ qꝛ nũq̃ꝫ de
mones castrum illud fregerunt. Quarta bene-
dictio est benedictus fructus ventris tui. que
congruit quarte festiuitati. s. purificatõi: quia
tunc obtulit illũ benedictũ fructũ in templo.
Quidã etiã faciunt q̇ntũ festũ. s. de conceptiõe
beate marie dicentes. ꝙ sicut celebrat̃ de moꝛ
te sanctoꝝ nõ propter mortẽ. sed quia tunc re-
cepti sunt in nuptijs eternis. similiter potest ce
lebrari festũ de conceptione non quia sit con-
cepta quia in peccato est concepta: sed qꝛ ma-
ter dñi est concepta asserentes hoc fuisse reue
latũ cuidã abbati in naufragio constituto. qd̃
tamen non est autenticũ. Unde nõ est appro-
bandũ cum concepta fuerit in peccato. s. ꝑ cõ-
cubitũ maris ⁊ femine. de cõ. di. iiij. firmissime.
Ueruntamen licet fuerit conceptum in pecca
to dimissum est ei illud originale peccatum. et
sanctificata fuit in vtero. sicut ⁊ Hieremias et
sanctus Joannes baptista. quare merito nati-
uitas eius ⁊ beati Joannis baptiste celebran-
tur. natiuitas dico ex vtero. quando videlicet
in lucem seu in mundum prodierunt. Sed na
tiuitas eorũ in vtero scilicet quando infuse sũt
aĩe ĩ corpibꝰ eoꝝ ñ celebrãt̃ vt ꝑmissũ ẽ. Sextũ

etiã festũ est festiuitas pientis.s.festũ natalis.ꝫ
qñ tũc est etiã simul festũ filij qđ plenũ exigit
officiũ:ideo nõ solennizat̃ de illa nisi vsqꝫ in o
ctauas.tunc vero sicut iã dictũ est in ꝓhemio
Septimũ quoqꝫ festũ est beate marie ad mar-
tyres.de quo sub festo omniũ scõꝝ dicet̃.Qui
a vero festũ purificatõis ſm hꝰ septime ꝑtis di
uisionẽ ĩ ordine tp̃is alia festa virginis p̃cedit
iccirco hic de illo dicamus.Est autẽ hodie du
plex festũ.primũ quo ad partũ qđ dr̃ festũ ypo
panti.i.obuiatio:qꝛ in illa solennitate anna ꝓ-
phetissa ⁊ symeon obuiauerunt beate Marie
venienti filiũ suũ xp̃m in templũ offerr̃. ypopã
tes enĩ grece dr̃ obuiatio latine. ab ypo qđ est
ire ⁊ anti qđ est contra. Aduentus dñi in tem
plũ significat aduentũ eius in ecclesia ⁊ in mẽ
te cuiuslibet fidelis aĩe q̃ est templũ spirituale.
Hunc aduentũ p̃dixit dñs ꝑ malachiã ꝓphetã
iij.Ecce ego mitto angelũ ante faciẽ tuã q̃ pre
pabit viã ante faciẽ meã. ⁊ statim venit ad tẽ-
plũ sanctũ suũ ⁊c̃.Uel dr̃ ypopanti.i.p̃sentatio
eo ꝙ xp̃s in templo est presentatus. Secundũ
quo ad parientẽ.⁊ dr̃ festũ purificatõis.qꝛ btã
virgo licet purificatõe nõ ĩdigeret.nec legi pu-
rificationis obnoxia teneret̃.qꝛ nullo mõ ĩmũ
da fuit.nec pepit concepto seĩe.tamẽ voluit fa
cere ſm p̃ceptũ legis. Dicitur enim leuitici.xij.
mulier si suscepto semine pepit masculũ ĩmun
da erit.vij.diebus ĩmunda quidẽ erat a cõsor-
tio hominũ.⁊ ab ingressu templi.expletis vero
septẽ diebus munda efficiebatur quo ad con-
sortiũ hominũ.adhuc tamen vsqꝫ ad diẽ trice-
simũtertiũ quo ad templi ingressum. ĩmunda
erat donec purgaretur iuxta ritũ menstrui flu
xus.sed cõpletis.xl.diebus in die.xl.templũ in-
trabat ⁊ pueꝝ cũ muneribus offerebat. si autẽ
feminã pepisset.tp̃s duplicabatur.⁊ quo ad cõ
sortiũ ⁊ quo ad ingressuꝫ sicut ⁊ duplicat̃ quo
ad corporis formationẽ.Nã in.xl.diebus cor-
pus masculi organizatur ⁊ ꝑficitur ⁊ in.xl. aĩa
infunditur vt sepius. Corpus vero femine oc-
toginta diebus ꝑficitur ⁊ in octogesimo aĩa ĩ-
spiratur vt sepius.sic ergo si masculũ pepereat.
xl.si feminã octoginta diebus a die natiuitatis
partus a templi arcebatur ingressu.hodie tamẽ
statim ingredi nõ ꝓhibetur ne sibi pena ĩ cul-
pã vertatur.v.di.§.hec ⁊ si.c.se.ex̃ de puri.post
par.eo.ti.Uerũtñ mulier dum sentit sibi ĩmine
re dolores ꝑtus nõ intret ecclesiã .vel saltẽ ca-
ueat ne polluat illã. Sacerdos autẽ mulierem
vicinaꝫ partui sepe moneat ꝙ confiteatur. ita
ꝙ cũ doloꝛ partus vrgebit eã sit parata accipe
eucharistiã.nã inhonestũ est ꝙ tp̃e ꝑtus p̃sbyt̃
diu cũ ea moretur.Est autẽ triplex ratio quare
p̃cepit dñs die.xl.pueꝝ in tẽplũ offerri.Primo
ad notandũ ꝙ sicut die.xl.in materiale templũ
ducitur.sic in.xl.a cõceptõe vt sepius aĩa infũ-
ditur in corpus.tanq̃ꝫ in suũ templũ.ꝓut in hi
storia scholastica dr̃. q̃uis phisici dicant ꝙ in
xlvj.corpus ꝑficitur.Scđo vt anima qua ĩ die
xl.corpori infusa ab ipso corpori maculatur.in
die.xl.tẽplũ ingrediẽs ꝑ hostias expiet̃.Tertio
ad insinuandũ ꝙ illi merentur celeste templuꝫ
ingredi qui.x.p̃cepta decalogi cũ fide quatuoꝛ
euangelioꝝ obseruauerint.Transactis ergo pu
rificationis diebus pariens ingrediebatur tem
plum offerens filiũ vel filiã ⁊ munera ꝓ se.s. ꝓ
peccato pullum columbe siue turturẽ.Pro fi-
lio vero vel filia offerebat agnũ anniculũ in ho
locaustũ.Que agnum habere neq̃bat.offer̃bat
duas turtures aut duos pullos colũbaꝝ. alteꝝ
in holocaustũ ꝓ partu.alteꝝ vero ꝓ se.s. pecca
to suo. Unde in euangelio dr̃ vt offerrent par
turtuꝝ ⁊c̃.ſm legis consuetudinẽ.i.sicut lex ex
igere videbatur.Mulieres igitur in hoc beatã
virginẽ imitantur.cum in quibusdã locis post
partum transactis.xl.diebus ecclesiã ingrediũ
tur.significantes ꝙ si virgine ipsaꝫ fuerint imi-
tate pꝰ vitã p̃ntẽ ingredient̃ cũ ea eternã. Ce
lebratur ergo hoc festuꝫ die.xl.a natiuitate do
mini: qꝛ beata virgo die.xl. a natiuitate xp̃i ad
templum veniens.ipsum ſm legẽ p̃sentauit.
Rursus hoc festũ sequitur post festiuitates na
talis dñi.circumcisionis.⁊ epyphanie. ratione
misterij.sicut ⁊ ratione misterij voluit dñs ĩ tẽ
plũ p̃sentari.Et hoc dupl̃r.primũ misteriũ ẽ na
scitur enim primo deus ꝑ fidẽ in hoĩe ⁊ sequi
tur circumcisio.qꝛ qñ fides ĩ hoĩe est purificat̃
hõ.Unde in act.fide purificans corda eoꝝ.q̃
vero habent bonam fidẽ relinquũt oĩa mala o
pera tunc apparet deus. sed tunc facienda est
penitentia.vt in nobis maneat sicut in templo
suo.⁊ tunc fit ibi oblatio.⁊ offertur ei par tur-
tuꝝ.i.mundicia mentis ⁊ corporis. qđ nõ põt
fieri nisi in iugi luctu.sicut turtur gemit ꝓ can
tu ⁊ duos pullos columbaꝝ.i.geminã simplici
tatẽ. Scđm misteriũ qꝛ in templuꝫ venit ĩ hac
die vt notetur aduentus eius in mentẽ cuiusli
bet fidelis aĩe.siue in ecclesiã in quaꝫ sempꝑ pa-
ratus est intrare.Unde ĩ introitu dicitur.Su-
scepimus deus misericordiã tuã in medio tem
pli tui.qꝛ xp̃s est lignũ vite in medio ꝑadysi.pa
tus eq̃liter omnibus subuenire.⁊ bona sua lar
giri ſm nomen tuũ deus ita ⁊ laus tua deꝰ ⁊c̃
q.d.sicut creasti omnes ⁊ recreasti.ita ⁊ laudã
dus es ꝑ totũ mundũ.Hoc etiã expositũ est in
vj.ꝑte sub octaua dñica post penthe.Ut auteꝫ
veniat in mentẽ nostrã hortatur ecclesia filios
suos vt occurrant.Unde dicit ĩ principio ma-
tutinalis officij.s.in inuitatorio. Ecce aduenit
ad templũ sanctũ suũ dñatoꝛ dñs.gaude ⁊ leta
re syon occurrens deo tuo.s.ꝑ fidẽ ⁊ per bona

opera. ⁊ ꝓpter hoc festum illud dicit̃ ypapãti idest obuiatio: quia si volimus ꝙ ille veniat in mentez nostrã accipiamus eius similitudinez. Unde dicit in respõsorio pmo. Adorna thala muz tuum syon scilicz virtutibus purifica te: ⁊ suscipe scilicz virtutes: ⁊ sic veniet in te. Epi- stola vero est. Ecce ego mitto angeluz. que est malachie. c. vlti. Et euãgelium Postq̃ʒ impleti sunt dies. Luc. ij. cap. Et postcõio. Respõsum accepit simeon. Luc. ij. ca. Et nota ꝙ tẽpore Justiniani impatoris fuit magna mortalitas apud constãtinopolim: ⁊ ideo tunc cõstituta est solẽnitas purificatiõis marie in reuerẽtiaz eius ob causas pmissas. Solet aũt queri cũ adhuc pululent infinite hereses: quõ sit verꝝ ꝙ in nono respõsorio scilicz ꝙ beata virgo omẽs hereses interemit. Ad hoc dicimꝰ ꝙ hoc fecit q̃ʒtum in se fuit: quia ipsa ostendit eum visibi lem qui inuisibilis erat. pmo eniz non poterat inueniri: quia quidã ipm querebãt in delicijs carnis: quidaz in diuitijs: quidam in libris phi losophoꝝ: ⁊ nõ erat ibi. Unde in canticl. Que- siui: ⁊ non inueni eum. Modo vero non põt aliquis errare in via nisi velit. Unde manifeste habetur in ysa. Hec erit recta via: vt etiam stul tus non erret per eam. Et que erit illa via: ecce dabo in syon salutem: ⁊ in ihrl'm gloriã meaz. Dicitur hodie capl'm. Ecce ego mitto. malach. iij. cap. Et illud. Eradicaui. eccle. xxiiij. cap. Et il lud. Quasi cedrus. quod est ibidem. Fit aũt hac die ꝓcessio generalis. que significat ꝓces- siõez illam quam beata virgo ⁊ ioseph ad tem plum fecerũt. Qui in ꝓcessiõe ante cancellos cantant. Responsum accepit ⁊c̃. Significant ꝓphetas natiuitatẽ dñi ⁊ misericordiã ꝓnun ciãtes. Melodia respõdẽtinz est. gaudiũ hanc dei misericordiã suscipiẽtiuz. Tenẽtes igit̃ candelas in manibus dicamus. Suscepimus deus misericordiã tuam ⁊c̃. Quod vero canta tur in ipsa ꝓcessione ⁊ in euãgelio. Accepit si- meon in vlnas suas: ostẽdit ꝙ debemus eum non tñ corde: sed etiam in brachijs portare. Unde in canticis. Pone me vt signaculũ sup brachium tuum: ⁊ vt sigillum sup cor tuuz. Ad corinth. Empti enim estis precio magno: glori ficate ⁊ portate deum in corpore vestro. Debe mus quidem portare non tñ deitatẽ vel hũa- nitatem: sed vtrũqʒ: sicut fecit simeon. quod si- gnificat̃ per candelam quam ferimus in ꝓces sione. Per ceram enim per apes ope virginali cum melle ꝓductam. Nulla eniz libidine resol uitur humanitas siue caro xpi ex virgine sum pta. Per lumẽ deitas. quia deus noster ignis consumẽs est. deutro. iiij. Per lichinuz in cera anima cãdidissima vel deitas in carne latens. Uel ſm alios mortalitas intelligit̃. Uel per lu

men pater. per ceram filius. per lichinũ spiritus sanctus. Rursus candela in manu accensa: est fides cum bona opatiõe. Nam sicut cande la sine lumie mortua dicit̃. ⁊ lumẽ per se absqʒ candela non lucet sed mortuũ esse videt̃: sic ⁊ opatio sine fide: ⁊ fides sine opatione mortua esse dicit̃. Lichnus sub cera occultatus: recta intentio est. Unde gregor]. Sic fiat opus in publico vt tñ intentio maneat ĩ occulto. Can dele aũt benedicũtur vt eas digne ferant oẽs. Sunt multi habẽtes intus tenebras licz extra lucere videant̃. Digne ferentes sunt qui sicut extra lucent per lumen quod ipsi ferunt in ma nibus: ita ⁊ lucent interius per veram fidem. ⁊ in hoc est festiuitas ⁊ gaudiuz magnũ. Por tantur itaqʒ in ꝓcessione cerei ardẽtes ꝓpter sex causas. Primo vt vnusquisqʒ se illuminet ⁊ opa sua lumine patefacta alijs insinuet. Se- cundo vt ritum gentiliũ in melius cõmutet re ligio xpiana. Romani nãqʒ de quĩto in quĩtuz annum in kal' februarij ad honorẽ februe ma tris martis. qui vt putabant erat deus belli lu- strabãt vrbem tota nocte cuz cereis ac facibus accensis vt filins eius eis victoriã de hostibus cõcederet: cuius matrẽ tam solẽniter honora- bant ꝙ festum aburbale dicebat̃. Ipsi etiaz in mense februarij sacrificabant februo idest plu toni cum ceteris dijs infernalibus pro aĩabus antecessoꝝ suoꝝ vt ꝓpiciarent̃ ipsoꝝ eis solen nes hostias offerentes: ⁊ tota nocte eoꝝ laudi bus cum cereis facibus accẽsis vigilãtes. Mu lieres quoqʒ romanoꝝ his diebus festuz lumi num exercebãt. Gentiles nãqʒ pro eo ꝙ pluto deus infernalis cõcupiscẽs ꝓserpinam specio sissimã eam in principio huius mensis rapuit: deãqʒ fecit: quam ceres eius mater ⁊ parentes facibus accensis per siluas de nocte in ethna monte cecilie multo tẽpore quesierũt: ꝓut poe taꝝ fabule fingunt. Jccirco ⁊ ipse in prĩcipio mensis februarij in memoriã huius rei de no cte vrbem lustrabant ambiendo ipsam cum fa cibus ardẽtibus. Ydolatre enim sicut legit̃ in libro sapiẽtie obscura sacrificia faciebãt. Hos igit̃ lustrandi mores Sergius papa mutãs in melius statuit festum purificatiõis in honorẽ matris dñi in eodem mense: ⁊ tunc ꝓcessiões fieri vt plebs vniuersa portans cereos ardẽtes in manibꝰ per ecclesias ꝓcederet in memoriaz celestis regni: qñ oẽs electi lucẽtibus bonoruz actuum lampadibus obuiam sponso veniẽtes mox cum eo ad nuptias supne ciuitatis intra- bunt. Tertio vt per hoc prudẽtes virgines imi temur quaꝝ beata virgo est caput: vt accensa in nobis lampade castitatis ⁊ bonoꝝ opeꝝ cũ eis in tempĺũ glorie ad veꝝ spõsuz ingredi me- reamur. Quarto q̃a lumẽ qđ est ad ṙuelatiõez

gentiuȝ. sicut dixit simeon. Hac die pro nobis
est presentatū. Hec ergo ꝓcessio significat illā
simeonis. Quinto ad notāduȝ diuinitatē: ⁊ hu
manitatem xp̄i: vt p̄missuȝ est. Sexto ad osten
dendum virginis puritatem: ne quis audiens
eius purificationē credere posset eaȝ purifica-
tione indiguisse. Portamus ergo candelas ac
censas quasi ipso facto dicat ecclesia. Uirgo
beata purificatōe non indiget: sed tota rutilās
tota splēdens. ⁊ ꝓpter causas p̄dictas cande-
laria nuncupātur. Hoc festuȝ caret octauis.
qm̄ licȝ xp̄s legaliter fuerit p̄sentatus in tēplo:
nullus tn̄ doctor nos coartat ꝙ infantes die
quadragesima natiuitatis eoꝝ p̄sentet̃ in tem
plo. Unde sicut p̄sentatio pueroꝝ ad templuȝ
ſm veterem ritum deficit: quia hodie fit in ba
ptismo. ita ⁊ ipopātis. In octauis enim sicut
per p̄mum diem recolimus qđ factum est: ita
per octanam rem pro qua factū est. De festis
annūtiatiōis: assumptōis: ⁊ natiuitatis: in suis
locis dicet̃.

De cathedra sancti petri.

E cathedra san
cti petri ecclesia solēnizat qn̄ vi-
delicȝ apud antiochiam cathe-
drali honore sublimat⁹ esse ꝓhi
betur. quam sublimatiōeȝ dicūt quidā factam
esse a theophilo principe antioceñ. cuius filiū
defunctū post annos. xiiij. petrus suscitauit: ⁊
ip̄m ⁊ ppl'm ciuitatis cōuertit. ꝓpter qđ ibi ec
clesiam cōstruxerūt: in cuius medio excelsam
cathedram collocauerūt: ⁊ petrus vt ab oībus
audiri ⁊ videri posset exaltauerūt. in qua sedit
septem annis. De hoc igit̃ honore solēnizat ec
clesia: quia tunc prelati ecclesie cepūt loco pre
stare ⁊ honore sublimari. Tunc enim cōpletū
est illud psalmiste. Exaltēt eum in ecclesia ple-
bis ⁊c. Et nota ꝙ exaltatus est tripl'r: ⁊ ideo
triplex festum celebrat̃. Primo exaltatus est
in ecclesia militātiū eidem p̄sidendo: ⁊ eam in
fide ⁊ moribus laudabil'r regēdo. ad qđ perti
net hodierna festiuitas: vt p̄missum est. Secū
do in ecclesia malignātium: ipam scilicȝ dissi-
pando ⁊ ad fidem cōuertēdo. Ad quod ꝑtinet
secūdum festum: quod dicit̃ vincula. tunc eiȝ
ecclesiā malignātium dissipauit: ⁊ plures ad fi
dem cōuertit. Tertio in ecclesia triūphātiū in
eam scilicet introeūdo feliciter. Ad quod ꝑti-
net tertiuȝ festum scilicȝ passiōis eius. Rur
sus fit ei festuȝ triplex ꝓpter alias quinq̧ rōes.
Primo ꝓpter p̄uilegiū. fuit eniȝ pre alijs priui
legiatus: ⁊ ideo magis honoratus in auctori-
tate. Nam fuit princeps apl'oꝝ: ⁊ claues regni
celoꝝ accepit. Fuit etiam feruentior in xpristi
amore ⁊ efficatior in v̄tute. Nam ad eius vm
bram sanabātur infirmi. Secūdo ꝓpter offici
um. Ipse enim officium prelatiōis sup̱ vniuer
sam ecclesiam habuit. Que in tres mundi scili
cet asyam: affricam: ⁊ europam diffusa est. ⁊
ideo ecclesia ter in anno pro eo solēnizat. Ter
tio ꝓpter beneficiū: quia ipse qui potestatem
ligandi atq̧ soluendi habuit: liberat nos a tri
bus generibus peccatorum: scilicȝ cogitatiōis
locutionis: ⁊ operationis. Uel quia in deum
in proximuȝ: ⁊ in nos peccamus. Uel hoc be-
neficium potest esse triplex bonum: quod vir-
tute clauium peccator in ecclesia consequit̃.
Primum est absolutionis a reatu ostēsio. Se
cūdum est pene purgatorij in tēporalem com
mutatio. Tertium pene temporalis ſm parteȝ
relaxatio. Quarto ꝓpter debitum: quia scilicȝ
tripliciter pauit ⁊ pascit nos: scilicȝ verbo: exē-
plo: ⁊ temporali subsidio. Quinto ꝓpter exem
plum: vt scilicȝ nullus desperet: etiam si tertio
xpristū negauerit: sicut ille. si tamen velit cum
eo deum corde: ore: ⁊ opere confiteri. Nec
est pretermittēdum quia hoc festum de inca
thedratione sancti petri olim festum beati pe-
tri epularum dicebatur. Fuit enim mos genti
lium ſm magistrum iohāneȝ beleth annis sin
gulis in mense februarij hac die vinum ⁊ epu
las offerre deo supra sepulchra parentū moti
forte. ꝓpter illud thobie. iij. Panem tuum ⁊
vinum tuum super sepulturaȝ iusti constitue:
quas de nocte demones consumebant. Ipsi
tamen ab aīabus circa sepulchra oberiātibus
quas vmbras vocabāt vastari putabāt. quod
sancti patres exstirpare volentes: festum de in
cathedratione sancti petri: tam de illa que ro-
me q̃ȝ etiaȝ de illa que antiochie fuit facta sta
tuerunt fieri illo die quo talia a gentibus fie-
bant. Unde ab illis epulis festum cōsueuit ap
pellari festum beati petri epulaꝝ. Hac tamen
die non dicitur in quibusdaȝ ecclesijs nisi vna
collecta. ⁊ de illa incathedratione que fuit an
tiochie facta. Dicitur autem epl'a. Petrus
apl's seruus. qne est. i. pe. i. Et euangelium. Ue
nit ihesus in partes. math. xvj. ca. Tractus est.
Tu es petrus. math. xvj. cap. Ad horas dicit̃
capl'm. Petrus apl's. i. pe. i. ca. In festo bea-
ti mathie apostoli dicit̃ epl'a. Exurgens petrus
in medio. act̃. i. cap. Et euāgelium. Confitebor
tibi pater.

De annūtiatiōe v̄ginis marie.

FEstum annuntiationis
beate marie est
quādo angelus ei bonos rumo-
res nuntiauit: ⁊ ipsa saluatorem
concepit. Tunc aūt implete sunt

pphetie. Unde ecclesia legit ⁊ cantat de pphe
tis. quare introit⁹ est. Rorate celi desup: ⁊ nu
bes idest pdicatores pluant idest annūtiēt iu-
stum idest xp̄m. quia antonomasice dicitur iu
stus xp̄s. apiat terra idest beata virgo. Apiat
inq̄ȝ pet consensum. ⁊ germinet idest cōcipiet
saluatorē idest xp̄m. De hoc dictuȝ est sub pri
ma dominica de aduētu. Ep̄la est. Egrediat
virga. ysa. xi. cap. Alie tñ ecclesie dicunt. Locu
tus est dñs ad achas. que est eiusdem. vij. cap.
Euangeliuȝ est. Missus est gabriel. lu. i. ca.
⁊ quod ibi dicit. Et hic mens ⁊c. sic exponit.
hic mensis scilicȝ martius in quo beata virgo
concepit: est sextus illi idest a cōceptiōe illius
scilicȝ elizabeth: que vocat sterilis: quia illa cō
cepit ioh. bapt. viij. kal. octobris. Dicit etiā
per horas caplm. In diebus illis notuȝ faciet
deus. iere. xxx. cap. Competit autē hoc festum
tempori veris. Nam tēpore veris deus factus
est homo: ⁊ omia facta sunt noua. Hoc auteȝ
festum est de dño: ⁊ de beata maria. quare ea
dem prefatio dicit in natali: ⁊ in annūtiatiōe
dñi. De annūtiatiōe dñi consueuit opponi.
q glo. in ex. ⁊ ite missa est. ⁊ te deū laudamus
in ea cantari non debeant. De quo dictuȝ est
in phemio huius partis. Si hoc festum fue
rit in dominica passiōis vel oliuar: ad secūdaȝ
feriam trāsmutabit. Hoc enim generale est in
priuilegiatis dominic. Si autē in triduo ante
pasca occurrerit in sabbato ante palmas sm
quosdam anticipabit. Quidam vero illud trās
ferunt vsq ad octauas. Simil'r si fuerit in die
pasce: non congrue poterit infra ebdomadaȝ
celebrari: in quo hystoria de aduētu cōpilata
cantat. Unde melius est si ad secūdaȝ feriam
post octauas transferat. In hac die vt dicit
per diuersa tēpor curricula deus multa opa-
tus est. que quidā sic egregijs versibus pstrin-
xit. Salue festa dies que vulnera nr̄a coher
ces. Angelus est missus est passus ⁊ in cruce
xp̄s. Est adam factus ⁊ in eodē tēpore lapsus.
Ob merituȝ decime cadit abel fratris ab ense.
Offert melchisedech ysaac. supponit aris. Est
decollat⁹ xp̄i. baptista beatus. Est petrus ere-
ctus. iacobus sub herode pēptus. Corpora san
ctor cum xp̄o multa resurgūt. Latro per xp̄m
tam dulce suscipit amen.

De sanct apl'is. philippo ⁊ iacob.

Ascale tempus
sicut sepe dictuȝ est: octauā signi
ficat etatem. vbi bonum qđ erit
singulor in dispari caritate erit
oīuȝ: quia vnusquisq de bonis alterius gaude
bit vt de suo: ⁊ bonum oīuȝ erit singulor. Ut
ergo tempus pascale ɔcordaret solēnitatibus
que infra illud eueniūt. psertim cum apl'i in ec
clesia pmitiua nō haberēt particulares solēni-
tates. Satutū fuit vt in kal. maij celebraret so
lēnitas ad honorē oīuȝ apl'or vt dies varij nō
viderent diuidere: quos vna dignitas ⁊ apl'a-
tus in celesti gloria fecit esse sublimes. Quod
festum greci celebrare dicūtur in festo apl'or
petri ⁊ pauli. Hac etiam die festum est apl'or
philippi ⁊ iacobi. qui forte die ista passi sunt.
Sane iacobus iste dictus est minor ad dif
ferētiam iacobi compostelle siue zebedei: qui
dictus est maior. non etate: sed vocatiōe. sicut
contigit in episcopis: qui loco apl'or sunt. qm
qui pmo cōsecrat⁹ est: alios q̄tūlibet maiores
antecedit. xvij. di. §. fi. Primo eniȝ a dño vocā-
tus est. ⁊ primo ei adhesit: ⁊ sibi magis fuit fa
miliaris. In secretis eniȝ illum vocabat scilicȝ
quādo trāsfiguratus est: ⁊ quando suscitauit
mortuū in domo. Dictus est etiam iste iacob⁹
alphei: quia fuit filius alphei. Dictus est etiam
frater dñi sm carnem. de con. di. i. iacobi: quia
dicitur fuisse cōsimilis ei facie. vel quia erat fili
us alphei fratris ioseph viri beate marie: ⁊ ma
rie sororis eius. Qui enim ex vtraq parte con
iungebātur apud iudeos fratres vocabātur.
Jhesus enim putabatur filius ioseph. Uel dici
tur frater dñi idest consobrinus: quia filius so
roris beate marie: quem morem tusci seruant.
Sed ⁊ ioseph dicitur cognatus dñi. vel quia
pater putatiuus. vel quia cognatus dñi ex par
te matris scilicȝ beate marie. Ad clariorem
autem pmissor euidētiam notāduȝ est q ioa-
chim pater beate marie accepit vxorem nomi
ne annam. que habuit sororem nomine ymeri
am. Hec auteȝ ymeria genuit elizabeth ⁊ eliud
Elizabeth genuit iohānē bapt. De eliud natus
est emineud. De emineud natus est sanctus
seruatius. cuius corpus in opido traiecti sup
flumen moasi: in episcopatu leodiensi. Anna
autem tres viros dicitur habuisse. Joachim:
Cleopham fratrem ioseph: ⁊ Salome. De pri
mo habuit filiam: scilicȝ mariam matrem dñi:
quam dedit ioseph nuptui: que genuit xp̄m.
Generatio ipsius ioseph: ⁊ marie: posita est in
sexta parte sub festo natalis dñi. Primo auteȝ
viro defuncto: de secūdo simil'r genuit aliam
filiam nomine mariam. quam alpheo postmo
duȝ in cōiugem dedit. Hec autē maria genuit
ex alpheo quattuor filios: scilicȝ iacobum mi-
norem: Joseph iustum: qui ⁊ barsabas dictus
est. Symeonem ⁊ iudam. Ex tertio vero secū-
do mortuo genuit aliam simil'r filiam nomine
mariam. ⁊ zebedeo in cōiugeȝ tradidit. ex quo
duos filios habuit: scilicȝ iacobum maioreȝ: ⁊

iohãnem euãgelistã. Porro iacobus iste merito sue ꝓfessiõis cognominatus est iustus. Ex vtero enim dicitur sanctus fuisse. Ipse enim a petro ⁊ iacobo ⁊ iohãne apl'is: ordinatus est primus hierosolimitanorũ ep̃s. lxvj. di. pono. Ipse etiam vna cum basilio ep̃o cesarieñ. addidit nobis in scriptis misse celebratõez. de con. di. i. iacobi. Ipse quoq₃ tradidit' primus celebrasse missaz post pasca dñi in ihr'lm. ⁊ petrus primus in antiochia. Iste vinum vel siceram non bibit. nullam carnez comedit. nunq₃ tonsus. nunq₃ vuctus. nunq₃ balneo vsus est. ⁊ in tñ genub⁹ terre defixis orabat: vt eius genua camelorum excedere duriciam crederentur. Iste precipitatus est a iudeis de pinnaculo templi cum nomen xp̃i predicaret: ⁊ cum perticis fullonum interfectus. Fullo enim est: qui lineos pannos candificat. Quidam autem dixerunt: ꝓpter peccatum interfectiõis eius iudeos destructos fuisse per tituz ⁊ vespasianũ. ⁊ ita nõ attribuũt destructionẽ illam morti xp̃i. In hoc festo dicunt quedam ecclesie introitum. Exclamauerũt neemie. ix. cap. Epl'am. stabunt iusti. que est sapientie. v. cap. Euangeliũ. Non turbetur cor vestruu. qd̃ est ioh. xiiij. cap. Dicitur etiam ad horas capl'm. stabunt iusti. sapiẽtie. v. ca. ⁊ illud. Nos insensati. quod est ibidẽ. Et illud. Non esurient. apocalpip. vij. cap.

De inuẽtione sancte crucis.

In sancta Cruce dñi secũda spes habetur: Sicut eniz beata virgo portauit dñm: ita ⁊ sancta crux suo modo. Et sicut dat dñs aq̃s baptismalibus sanctificare: ⁊ alijs sacramẽtis: ita per tactum dominice carnis: sanctificatuz fuit lignum: vt nos suo modo sanctificare possit. Et quia ita crux saluat per talem effectum quem habet: ideo de eo cãtatur. O crux splendor ⁊c̃. que sola fuisti digna. Fuisti scilicz dignitate tibi data: portare talentum mundi ⁊c̃. Et quia finis crucis est gloria: ideo in fine plurium antiphonarum de cruce dicit' all'a. Dicitur autẽ per horas capl'm. Mihi autem absit. gal'. vlti. Fit autem duplex festum de cruce: videlicz exaltatiõis. de quo suo loco dicet'. ⁊ inuentionis: quia inuenta fuit crux tẽpore eusebij pape a beata helena matre constãtini: mediante iuda qui tunc iudeus erat. Unde in canone ipsius eusebij. de con. di. iij. crucis ita legitur. Crux dñi nostri ihesu xp̃i: que nuper nobis gubernacula sancte romane ecclesie tenẽtibus. Quinto noñ. maij inuenta est in p̃dicto kal'. die. Inuẽtiõis festum vobis solẽniter celebrare mandamus. Est autem maius hoc festũ q₃ festum exaltatõis: ꝓut ibi dicet'. Legitur autem de predicto iuda ꝙ cõuersus ad fidem factus est postmodũ episcopus hierosolimitanus. ⁊ mutato nomine vocatus est quiriacus De quo dicit' diabolus sic ꝓphetizasse. Judas xp̃m morti tradidit. sed iste iudas illũ mortuũ exaltauit: ⁊ artas magicas d̃texit. sed iulianus familiaris ⁊ amicus meus cito rex erit. qui me de isto vindicabit. Quod factum est. xj. q. iij. iulianus. i. ⁊. ij. Nam iulianus monachus ab ordine apostatãs acquisiuit per nephas cõsulatuz romanuz. ⁊ deinde factus impator: ⁊ xp̃ianorum p̱secutor. Illum diuersis penis afflixit: ⁊ interfici iussit. Legitur quoq₃ ꝙ quidaz miles nomine quiriacus. hunc iulianũ postea interfecit. De isto iuliano legit' ꝙ adhuc apud constantinopolim de tumba sua fetor intollerabilis ꝓgreditur. Si querat' quare fit festum de cruce: in qua xp̃s fuit dehonestatus: ⁊ flagellatus. ⁊ non de asina: in qua fuit valde honoratus. nec etiam de alijs que ipse tetigit. Responderi potest ꝙ laus ⁊ honor super asinaz impẽsus trãsitorius ⁊ mũdanus fuit: nec inde salus nostra prodijt: de quo curandũ non est. Preterea per alia que ipse tetigit nõ legũtur myracula ⁊ sanitates fieri: nec per illa redẽpti sum⁹ dehonestatio vero in cruce facta nostra redẽptio fuit. Dicitur hodie introitus. Nos aũt. gal'. vlt. cap. Et legitur epl'a. Confido de vobis in dño. gal'. v. d. pro eo ꝙ ibi dicitur. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce dñi nostri ihesu xp̃i. Alia dicunt. Hoc sentite. ad philippenſ. ij. Euangelium est. Simile est regnum celorum thesauro abscõdito in agro ⁊c̃. quia crux dñi ad litterã: inuẽta est in agro. Uel moraliter in agro ecclesie inuenit' crux dñi: que dicitur thesaurus. quia emptuz est per eam nobis regnuz celorum. qui vidit hunc thesaurum in ecclesia vadit ⁊ vendit om̃ia que habet idest oẽs trãsitorias delectatiões: ⁊ emit agrum istuz vt sit de ecclesia. Alij dicũt erat homo ex pharizeis. ioh. iij. c. Et est notãdum ꝙ festum crucis fit semper cum festo martyrum: quia crux significat martyriuz. Et ideo in festiuitatibus sancte crucis leguntur in quibusdaz ecclesijs sex lectiones de martyribus. ⁊ officia cõmiscent'. De signo crucis dictum est in ꝓhemio quinte partis.

De reuelatione sancti michaelis.

Eclesia facit festũ de ãgelis duplici ratione. Prima est quia nobis ministrãt. Omẽs eiz sunt administratorij spũs: idest

in ministeriū missi ꝑpter eos qui hereditatem capiūt salutis. sicut habet̄ in ep̄la ad hebreos primo. Secunda ratio est quia pugnant pro nobis contra angelos malos. nec ꝑmittūt nos temptari supra id quod possimus: De hac pugna dicit̄ in apocapol. Factum est preliū in celo. Hoc bellum erit maxime tēpore antexpi. ꝛ in morte martirū fuit ꝛ etiā semp est ꝛ eiectus est draco. i. diabolus de celo. i. de celestib⁹ hoībus ꝛ deiectus in corda malorū hominū. Hui⁹ autē belli princeps est btissim⁹ Michael. ꝛ ideo fit ei festū lʒ sit de ultima ierarchia de inferiori. s. ordine. Sunt. n. nouem ordines angelorū ꝑut tactū est in quarto sub ti. de p̄fatioe. q̄ q̄uis oēs mittanturq̄ ut premissum est sunt administratorii spiritus ꝛ in ysai. vi. habetur q̄ missus est ad eū vnus de seraphin raro tamen mittūtur. Unde daniel. Milia milium ministrabant ei. Eoꝝ vero qui mittuntur princeps est michael. qui fuit pnceps ecclesie iudeoꝝ. vt habetur in daniele: modo vero est princeps ecclesie xp̄ianoꝝ. In iudeis fuit eniʒ aliquādo ecclesia: que nūc est in xp̄ianis. Hoc autem festum quod est cōmemoratio victorie sancti michaelis. Inde originem sumpsit: quia cum barbari depopularent̄ apuliam: xp̄iani triduano ieiunio indicto: sancti michaelis auxilium implorauerūt. per cuius visibile patrocinium fuge terga dederunt: ꝛ xp̄iani victoriaʒ habuerunt. Uocatur etiam festum reuelationis: quia in mōte gargano reuelatus est: vt sequit̄.

Sane michael: gabriel: ꝛ raphael: noīa ꝑsonalia sunt angeloꝝ. Alia vero sunt ordinuʒ: vt dictum est in quarta parte sub titulo de prefatione. Sed cum hoc festum sit cōmune oīum angeloꝝ: quare special̄r denoīatur festum sancti michaelis: ꝛ nō gabrielis: vel raphaelis. Respōdeo michael est qui missus in egyptū fecit illas famosas plagas. qui diuisit mare rubrum qui eduxit ppl̄m per desertuʒ: ꝛ duxit in terraʒ ꝑmissiōis. Ipse est ꝑpositus paradisi ꝛ custos ꝛ est susceptor aīaꝝ: ꝛ princeps ecclesie. ꝛ ideo magis eum venerari debemus. Secūda ratio est quia ipsemet fundauit ecclesiam. ꝛ cōsecrauit altare. Unde dicitur. Stetit angelus iuxta aram templi ꝛc̄. hoc fuit in mōte gargano. postea vero reuelauit hoc hominibus per ep̄m regionis illius. Tertia ratio est: vt homines venerantes angelos ꝑueniant ad consortium angeloꝝ. ꝛ eadem causa in diebus dominicis ꝛ festiuis solēnitatibus. nouem psalmi. nouem lectiones. ꝛ responsoria cantantur. vt per cantū istoꝝ ad cōsortium ꝑueniamus nouem ordinū angeloꝝ. quoꝝ ꝑpriū est deo cantare. Congaudēdo autē angelis dicit ecclesia in introitu. Benedicite dn̄m omēs angeli eius. ꝛ quia angeli laudant: ꝛ nos similiter deum laudare debemus. Unde versus sequit̄. Benedic aīa mea dn̄m. Ep̄la vero de apoc. i. ca. Sumitur significauit deus que oportet fieri cito ꝛc̄. Sequitur ibi ioh. septē ecclesiīs. per septem ecclesias: vel per septem spiritus q̄ꝝ ad intelligentiaʒ que ad hanc diem pertinet vniuersitas angeloꝝ intelligitur. per septem enim dies currit vita presens. Sequit̄ responsorium. Benedicite. Et versus. Benedic. ratione qua supra. Alleluya est. In conspectu angeloꝝ psallam tibi. Hoc autem ideo dicit ecclesia: quia parati sunt angeli deferre deo oratōes nostras. Semper enim nobis astant ꝛ aspiciunt nos ꝛ auscultant. Unde in canticis. Qui habitas in ortis amici idest angeli auscultant te. Ber. istos scilicet bonos. cōpassio. illos scilicʒ malos. passio scilicet inuidie cogit vt in nos semper aspiciant. Sequitur euangelium. Accesserunt ꝛc̄. math. xviij. ca. in quo precipitur vitari scandalum. quia ibi fit mentio de angelis. Amen dico vobis quia angeli eoꝝ in celis semper vident faciē patris mei qui in celis est. Quod vero parati sunt deferre oratōes nostras: in offertorio ostēditur. Stetit angelus iuxta aram templi. apocalip. viij. cap. Et data sunt ei incensa multa: idest oratiōes incense igne caritatis: ꝛ ascendit fumus aromatum: idest oratio in cōspectu dei de manu angeli. In postcōiōe vero. Placuit ecclesie sicut prius benedicere. Unde dicitur in quibusdam ecclesijs. Benedicite angeli dn̄m ꝛc̄. Sane q̄ michael legitur cum dracone pugnasse: intelligitur allegorice. michael: idest xp̄s. hystorice vero quia michaelis ꝛ alioꝝ angeloꝝ eius ministerio dyabolus describitur in ecclesia ꝑpter laicos esse depulsus. In hoc festo dicit̄ capl̄m. Significauit. Et illud. Beatus qui legit. Et illud. Johānes septem. que sunt apocalip. p̄mo capl̄o.

De sanctis Geruasio: ꝛ Protasio.

In festo Sāctoꝝ geruasij: ꝛ protasij cantatur ex institutiōe grego. introitus. Loquetur dn̄s pacem in populo suo: ex eo q̄ tali die pax inter romanū imꝑatorem: ꝛ agisulphuʒ regem lōgobardoꝝ extitit reformata. queʒ regeʒ celdonia eius vxor xp̄ianissima. Cui grego. librum dialogoꝝ scripsit: ad fideʒ cōuertit. Officia nāq̄ sanctoꝝ partiʒ cōueniūt ipsis sanctis: partiʒ his euētib⁹ que in ipsoꝝ euenere dieb⁹.

De sancto Johanne baptista.

Elia inter natos mu
lierum nõ
surrexit maior iohanne baptista
merito ecclesia celebrat festũ de
illo. ⁊ facit ei duplex festuz.s. na
tiuitatis ⁊ decollationis. Natiuitatis propter
quatuor. Primo propter historiam: quoniam
dicit dominus de eo per angelum sicut ĩ euã
gelio habetur: ⁊ multi in natiuitate eius gau
debunt. quod etiam propter sarracenos dictũ
est qui hoc festum celebrare dicuntur. Secun
do propter allegoriam ⁊ mysterium: quia per
iohannem figuratus est ortus gratie quã no
bis attulit christus. Ipsum enim iohãnes pre
cessit in annunciatione: in natiuitate: in predi
catione: in passione: ⁊ in ad inferos descensio
ne. Tertio quia sicut beata virgo sanctificata
fuit in vtero matris: ita ⁊ ipse. Quarto q̃a ipse
primus annunciauit gaudia eterna: ⁊ ideo di
citur lucifer ⁊ turtur. Unde vox turturis audi
ta est in terra nostra. ⁊ Job xxxviii. c. Nũquid
duces luciferum in tempore suo. ⁊ eius natiui
tas fuit per gabrielem nunciata. Ideo autẽ io
hannes dictus est lucifer: quia obtulit nouuz
tempus. Et inde est ꝙ in quibusdam ecclesiis
habet missam in mane: quia natiuitas fuit q̃si
aurora. Natiuitas vero christi fuit quasi ortus
solis. Uel ideo dicitur missa in ortu diei: quia
legitur in euangelio Lu. ꝙ ipse fuit sanctifica
tus ⁊ spiritu sancto repletus in vtero matris.
quare merito laudandus est eius creator ĩ ex
ordio diei qui illum dignatus est honorare ĩ
vtero matris. Habet etiam aliam propriã mis
sam sicut ⁊ alii sancti que dicitur circa tertiaz
vel prima missa est de vigilia euangeliste: vel
alia dicitur: quia ipse fuit martyr ⁊ precursor.
Unde illa missa est vnius martyris: ⁊ est ĩtroi
tus: Justus vt palma florebit. De ipso nãqz ꝓ
phetauerunt Isaias ⁊ Hieremias. Hieremias
ipso vite actu: quia fuit ei similis. Isaias vt in
epistola habetur hodierna: Audite insule ⁊ at
tendite popule de longe. Isa. xlix. c. ibi etiaz se
quitur vnde sumitur introitus: de ventre ⁊c̃.
Sequitur etiam ibi Posuit os meum vt gla
dium acutum. gladius acutus est lingua p̃di
catoris quoniam abscindit superflua. Sequit̃
Posuit me quasi sagittam electaz. Sagitta ele
cta est predicator qui facit quod docet. Sagit
ta acuta fuit iohannes cum dixit: Genimĩa vi
perarum quis docebit vos fugere ab ira vẽtu
ra. Responsorium est priusqz te formarem ⁊c̃.
Hiere. i. c. ⁊ est de natiuitate eius. All'a est Tu
puer. Lu. i. c. ⁊ illud Inter natos ⁊c̃. Mat. xi. c
Euangelium est. Elizabeth impletũ. Luce. i. c.
Dicitur autem hac die capl'm. Audite insule.
Isa. xlix. c. ⁊ illud priusqz te formarem. Hiere.
i. c. ⁊ illud Reges videbũt. Isa. xlix. c. Porro
in vigilia beati iohannis baptiste ieiunamus
quasi compatientes ei qui in deserto ieiuna
uit ⁊ asperam vitam duxit. ⁊ vigilia ipsa plenũ
habet officium: quia post iohannis decollatio
nem christus crucifixus fuit ⁊ agnum come
dit. Fuit enim iohãnes quasi lapis augularis
i. vetus ⁊ nouum testamentum coniungens.
Unde tunc magis solẽnizamus ꝓpter myste
rium q̃z propter personam ipsam: ⁊ quoniam
ipse fuit medius inter vtrũqz testamentuz: q̃a
fuit finis ueteris ⁊ initium noui testamẽti. nã
⁊ lex ⁊ prophete usqz ad iohannem uidelicet
inclusiue. Hinc est ꝙ huius diei officiũ partiz
de ueteri ⁊ partim de nouo est testamẽto. In
hac autem die iohannes euãgelista obiit: sed
eius festum translatum est ꝓut sub eius festo
dicetur. Festum autem decollationis non
ita solennizat ecclesia sicut istud ꝓut ibi dicet̃
Fuit ergo ut premissum est in utero sanctifi
catus sicut ⁊ hieremias. Unde ⁊ de hieremia
legitur hac die. quod probatur per illud quod
dicit̃ in euangelio. Et repleta est spiritu sanc
to elizabeth: ⁊ exultauit in gaudio infans ĩ ute
ro meo. sed quo genere sanctificationis nõ le
gimus. Dicunt tamen quidam ꝙ ab oĩ pecca
to mundatus est. Sed in glosa super illo loco
Tu uis a me baptizari: ego a te debeo baptiza
ri. i. ab originali peccato mundari. dicitur ꝙ ĩ
persona generalis hominis loquebatur. Fuit
tamen in peccato originali conceptus. simili
ter ⁊ beata uirgo de quo ⁊ quare eius natiui
tas celebretur sub purificatione dictum est.
Pau. historiographus romane ecclesie diaco
nus cassinensis monachus quadam die cum
uellet pascalem cereuz consecrare: rauce facte
sunt fauces eius. cuz prius uocales essent. Ut
ergo uox sibi restitueretur composuit in hono
rem beati iohannis hymnũ. Ut queant laxis
in cuius principio petit uocis restitutionẽ quã
obtinuit. sicut ⁊ merito sancti iohãnis restau
rata est zacharie. In hoc festo non cãtatur
frequenter all'a sicut fit in festiuitatibus petri
⁊ pauli ⁊ alioꝝ: in quoꝝ ultimis nocturnis per
sonatur. Ratio est: quia ipse figurat legez. ⁊ q̃a
natale huius fuit ante christi resurrectionem
⁊ ante gaudium. Quidam tamen faciunt offi
cium sine all'a in initio noctis propter figuraz
legis. ⁊ postea iterant officium cum all'a ĩ me
dio noctis terminantes illud in principio lu
cis in memoriam antique obseruationis. de q̃
⁊ quare in hoc festo nocturni cantantur ĩ ini
tio noctis dictũ ĩ q̃nta parte sub ti. de noctur
nis. Nota ꝙ antiquitus solebat una q̃dra
gesima celebrari ante hoc festum ⁊ alia añ na
tale domini. sed postea ꝓpter fragilitatẽ hoĩm

redactum fuit ad tres septimanas ante natale
⁊ tres añ hoc festum. Unde ꝓhibitum ē ī de
cretis. xxxiii. q. iiii. non oportet. ⁊. c. se. ne ī illis
tribus septimanis nuptie fiant. sed ⁊ hoc abo
litum est ꝓut dictū ē in prima ꝑte sub ti. de sa
cramētis. Fiunt autem tria specialia in hoc
festo. In vigilia nāqꝫ in quibusdam partibus
ex antiqua obseruatione colligūt hoīes ⁊ pue
ri ossa ⁊ quedam alia īmunda ⁊ insil' cremant
vt exinde fumus in aerē ꝓducatur. Ferūt etiā
brandas siue faces ⁊ cum illis circueunt arua
Tertium est quia rotam voluūt qui immūda
cremant ⁊ fumū in altum produci faciunt. ha
bēt hoc a gentilibus. Antiquitus enim draco
nes hoc tēpore ad libidinē propter calorē ex
citati volando per aerem frequēter in puteos
⁊ fontes ſpmatabant ex quo interficiebantur
aque. ⁊ tunc erat annus letalis ex aeris ⁊ aq̄ꝝ
corruptione: quia quicūqꝫ inde bibebant mo
riebantur aut grauē morbum patiebātur. q̄ð
attendētes philosophi ignem iusserunt freq̄n
ter ⁊ passim circa puteos ⁊ fontes fieri ⁊ īmū
da. ⁊ q̄cunqꝫ immundū redderēt fumū ibi cre
mari. Nanqꝫ ꝑ talem fumū sciebāt posse fuga
ri dracones. ⁊ quia talia hoc tēpore maxie fie
bant. ideo hoc adhuc ab aliquibus obseruatᷣ.
Sunt enim dracones animalia. Uñ ī psalmo
Laudate dñm ō terra dracones. non tracho
nes. i. meatus terre ꝓut q̇dam dixerunt. q̄ q̇dē
animalia in aere volant in aquis natant. per
terram ambulant: nil īmunduꝫ sustinens ⁊ fu
giūt propter fumū oliferuꝫ sicut elephantes ꝓ
pter grumicum suum. Est etiam alia ratio q̄re
ossa animaliū comburūtur videlicꝫ in memo
riam ꝙ ossa iohannis baptiste a gentilibus in
ciuitate sebaste combusta fuerūt. uel pōt hoc
referri ad nouū testamentum. Abiiciunt enim
pueri uetera ⁊ comburunt ad significandū ꝙ
adueniēte noua lege uetus testamētum debꝫ
cessare. Dictum est enim: Uetustissima ueterū
ne comedetis ⁊ nouis supuenientibus uetera
proiicietis. Feruntur quoqꝫ brande seu faces
ardentes ⁊ fiunt ignes qui significant sanctū
iohannē qui fuit lumen ⁊ lucerna ardens pre
cedens ⁊ precursor uere lucis que illuīat oēm
hominē uenientē in hunc mundū: Uñ dicitᷣ
Ioh. vi. Est lucerna ardens ⁊ lucens ante do
minum qui uiam domini p̄parauit in heremo
Rota in quibusdam locis uoluitur ad signi
ficandum ꝙ sicut sol ad altiora sui circuli ꝑue
nit nec altius pōt progredi sed tunc sol descē
dit in circulo sicut in famasio qui putabatur
christus descendit s̄m ꝙ ipse testimoniuꝫ ꝑhi
bet dicens: Me oportet minui illum autē cre
scere. quod dicunt quidam dictum esse eo ꝙ
tunc dies incipiant minui ⁊ in natiuitate xp̄i
crescere. Sed quia ante festum sancti iohan
nis decrescunt ⁊ ante natale domini crescunt
intelligendū est de natiuitate in matre quādo
s. conceptus ē uterqꝫ. quoniā iohannes conce
ptus fuit decrescentibus diebus ut in septem
bri: ⁊ christus in crescētibus ut in aprili uel de
morte utriusqꝫ. nam corpus xp̄i exaltatum est
in cruce: corpus iohannis capite minoratum.

De sanctis Petro ⁊ Paulo

E petro et pau
lo questio est. Utꝝ eadem die passi
sunt. Nā Henricus solitarius uelle
videtᷣ ꝙ eadem die anno reuoluto
paulus passus sit. Sed Pelagius ⁊ Nicolaus
pape ⁊ Ambrosius ⁊ alii sancti patres uolunt
ꝙ eadē die ⁊ eadē etiam hora sub Nerōe im
ꝑatore uidelꝫ anno. xiiii. imꝑii eius. alioq̄n fal
se essent historie de illis scripte. Sed tamen in
diuersis locis licet in urbe ⁊ diuersas penas
passi sunt. quia petrus in urbe crucifixus est.
paulus v̄o quia sicut legitur in actib⁹ apl'orū
ciuis romanus erat q̄ꝫuis natione tarsensis es
set extra muros urbis decollat⁹. que pena ho
nestior uidebatur. ⁊ de ipso lac pro sanguīe ui
debatur profluxisse. Uexꝝ p̄cedente tēpore cū
Constantinus imꝑator in honorē utriusqꝫ ec
clesias construxisset ⁊ romanus pōtifex uellet
eoꝝ corpora seꝑare. ⁊ dubitaretur que cui⁹ os
sa forent diuinitus responsuꝫ est: maiora ossa
sunt p̄dicatoris. minora piscatoris ⁊ sic ab īui
cem seꝑata sunt in propriis ecclesiis collocata
Postmodū v̄o Siluester papa uolens ecclesi
as ipsas consecrare tam parua q̄ꝫ magna ossa
equa lance cum summa reuerentia pōderauit
⁊ vnā medietatē in una ecclesia. ⁊ aliaꝫ ī alia
ecclesia collocauit. Unde quidā faciūt festum
de hac diuisione ossium in nonis uel octauo
idus iulii. quia die tali facta fuit. Alii illud faci
xv. uel. xvi. die eiusdem mēsis. Alii v̄o dicūt ꝙ
festū diuisioni s petri ⁊ pauli quod celebratur
die illa fit propter illam diuisionē que facta ē
in irl'm post duodecī annos qñ seꝑati sunt ad
p̄dicandū gentibus: in quo festo cantant illā
magnam sequentiā Celi enarrant gloriam. et
euangeliū ascensionis Recumbentibus ⁊c̄. in
cipientes ibi in fine. Dominus q̇dē iesus p⁹q̄ꝫ
⁊c̄. Licet aūt eoꝝ festa eadē die celebranda
concurrāt. btūs tamen gregori⁹ instituit ut tā
tum officiū btī petri ipso die celebraretᷣ. tū q̇a
tali die ecclesia beati petri fuit dedicata. tū q̇a
ipse prior fuit conuersiōe. tū q̇a maior fuit di
gnitate: quoniā romane ecclesie tenuerat pri
matum. Et dicitur in missa introit⁹: Nūc scio

Act.xii.c. Collecta cōis vtriꝗ. Deus q̄ hodier nā diē: q̄re non fit cōmemoratio ð scō paulo. Epl'a. Misit herodes. que ē ibidē. All'a. Tu es petrus. math. xvi.c. Euangeliū: Uenit iesus in ptes. quod est ibidē: vbi dicit': Quem dicūt homines esse filium hoīs. sed sm hieremiā in hebreo dicitur filium ade. Per horas vō dicit' capl'm: Misit herodes rex manus. Act. xii. c. ꝛ angelus domini. ꝛ illud. ꝛ petrus ad se reuers⁹ que sunt ibidē. Sequenti vō die festum de btō paulo. Et dicit' i missa introitus: Scio cui ii. ad thimo. ii. c. ꝛ collecta Deus qui multitu dinē. Graduale. Qui opatus est petro. Gal'. i. c. versus est: Gratia dei in. i. corin. xv. ca. Epistola Notum vobis facio. Gala. i. c. Alleluia. Tu es vas. Act. ix. c. Euangelium: Dixit symon petr⁹. Mat. xix. c. In aliis ecclesiis dicit': hoc est p̄ce ptum. Job. xv. c. Cōmunio amen dico vobis. Mat. xix. c. Item in nocturnali officio beati pauli quidam v̄siculi p̄mittuntur antiphonis laudum vt dictum est in vi. parte sub trinitate Et dicit' capl'm Bonum certamen. ii. ad timo iiii. c. In octauis vō apostoloꝝ dicit' illud con fitebor tibi domine rex. Eccle. vl. Uerum in vi gilia dicitur introitus: Dicit dominus. Jo. vlt. ꝛ epl'a petrus ꝛ io. Act. iii. c. Euangeliū: Dixit iesus simoni petro. Joh. vl. c. Habet autem hoc festum tria. s. ieiunium solennitatē ꝛ octa uam. Jeiuniū quia si volumus conregnare oꝫ nos ꝛ compati in die festi de eoꝝ glorificatiōe gaudemus. In octaua de eoꝝ futura beatitu dine in corpore ꝛ anima iam certi letamur: ꝛ eterne glorificationis meritum expectam⁹. de hac octaua dictum est in prohemio hui⁹ ptis Et nota q̄ leo papa secundo orans pro neopo litanis ciuibus in manu cuꝫ sarracenis pugnā tibus fecit illam collectaꝫ. Deus cuius dextra beatum petꝝ ꝛc̄. Perfectis vō p̄ eum muris ci uitatis: leo mane imponēs seras portis orans fecit illaꝫ collectam. Deus qui beato petro col latis clauibus ꝛc̄. In festo magdal'. dicitur epl'a Mulierem fortem quis inueniet. que est in pabolis vl. c. Euangelium. Rogabat iesum. luce. vii. c.

De septem fratribus.

Jrca festum se ptem fratrum notandum est tres fuisse martires quaꝝ quelibet se ptem matres habuit filios: ꝛ post passiones eoruꝫ passe sunt videlicet mater ma chabeorum cuius nomē ignoratur: ꝛ felicitas mater istorum septem fratrum ꝛ simphoriana sapiens mulier que sancta fuit.

De sancto Jacobo

Acobus maior filius zebedei frater iohānis euā geliste missus est ad p̄dicanduꝫ hispanis. Sed cuꝫ non posset ni si vnum principem ibi conuertere rediit hiero solimam: sed tandem ab herode decollatus ꝛ in hispaniam reportatus quos viuus cōuerte re nequiuit: mortuus diuino miraculo cōuer tit. Fit auteꝫ eius festum. viii. kal'. augusti pro eo q̄ tali die fuit apud compostellam transla tus: non q̄ tunc obierit: quia occisus ē ab he rode in diebus azimoꝝ videlicet. viii. kal'. apri lis in annunciatione domini. s. circa pasca ut legitur in epistola huius diei Misit herodes. ꝛc̄. ꝛ ita tunc propter dies ip̄os festum nō ha buit. In kal'. vō ianuarii fuit sepultus: quia ab augusto vsꝗ tunc sepulchri eius fabrica fuit protelata. Uel ideo fit. viii. kal'. augusti hoc fe stum: quoniam hac die dedicata est sibi eccle sia in compostella. Quare dictus sit maior dic tum est sub festo apostoloꝝ philippi ꝛ iacobi. Hoc autem festum non habet vigiliam uel ie iunium prout dictum est in. vi. pte sub q̄rta feria tertie ebdomade aduentus. Hac die di cunt quedam ecclesie epistolam Jam nō estis ephe. ii. c. All'e: B̄ndictus deus ꝛ pater. ephe. i Et euangelium. Accessit ad iesum. mat. xx. c.

De septem dormientibus.

Unc de festo se ptem dormientium dicendum est Sex eoꝝ potētes fuerunt in epheso tpe quo Decius cesar p̄secutus est ecclesiā dei: q̄ q̄ncito audierūt p̄secutionē fugi erūt in montē ꝛ latuerūt in speluca q̄dā ꝛ se cū magnā pecuniā portauerūt sed parum cibi Quoꝝ noīa sunt: maximian⁹. marcus. martini anus. dionisius iohannes. serapion ꝛ constan tinus. Ubi cū essent in speluca prima die come derunt q̄cquid habuerūt comestioni aptum ꝛ dixerūt seruiēti suo: Cras emes nobis cibos: q̄a pax hodie comedim⁹: ꝛ postea dormierūt. Tandē deci⁹ q̄siuit eos nā audiuit eos esse x̄pi anos: sꝫ dictum ē sibi eos aufugisse in alias re giōes ul' i monte latuisse q̄d audiēs fecit ostia sp̄e l̄uce lapidibus obstrui. p⁹ ml'tū vō tpis vi delicet circiter trecentos annos q̄dam voluit stabulū contra speluncā facere: ꝛ fecit magnū ignem in quo soluti sunt lapides q̄ erāt i ostio spelunce: ꝛ statim in spelunca refulsit splendor ignis ꝛ euigilati sunt septem dormiētes ꝛ sex

qui poetntes erant dixerūt septimo qui erat seruus eoꝝ: dies est. vade nobis emere cibos. Putabant enī se per vnā noctem tantū dormiuisse. Iuit ergo ille ad ciuitatem ꝛ uenit ad macella miratus ultra modum q̄a cruces uidebat p vicos ꝛ in triuiis ꝛ in quadriuiis. Cumq̄ carnes emens obtulisset monetā quam habebat non cognouerūt eā carnifices: ꝛ dixerūt: Unde habes istos nummos: qui ait. Ex meo proprio labore. ꝛ illi. Unde es tu: qui ait. de patria ista. Tunc illi: qui sunt parentes tui. ille ait isti ꝛ isti: ꝛ nō cognouerūt carnifices aliquos eoꝝ quos ipse nominabat. a longo enī tempore eoꝝ nomina cū illis erant sepulta. Iterū illi dixerūt. sub quo imperatore fuit illa moneta: ait ille. sub decio. Tūc illi āmirati sunt. tū propter monetā. tū propter ea que referebat estimantes eū insanū esse ligauerunt eum ꝛ duxerunt eū ante pontificem ciuitatis: cui diligēter inquirenti quis ille esset ꝛ vnde ꝛ ubi hanc inuenisset monetā ꝛ de aliis que ipse retulerat carnificibus: oīa prout contigerant reuelauit. Tunc episcopus ueniens cum vniuerso populo ciuitatis ad speluncam inuenit eos sex qui remanserant iterū dormientes: ꝛ euigilatos secum in ciuitatem adduxit. ꝛ singula sciscitatus ab eis inuentū est eos in spelunca fuisse p annos fere trecentos. Preterea inuēte sunt plūbee tabule in ipsa spelunca quas illi iposuerāt ibi: qui mandato decii obturauerūt os spelunce. Imperatores erant tunc honorius ꝛ archadius qui cum prius dubitarent de resurrectione. hoc uiso firmius crediderūt. Fuerūt autē cum episcopo pdicti septē iuuenes p aliquos dies ꝛ postea mortui sunt libera morte. Unde dicti sunt martyres quia tam diu in spelunca manserunt.

De festo sancti petri ad vincula.

Festum beati petri ad vincula taliter sm̄ Bedā instituū fuit. Thosobia uxor theodosii. ii. impatoris hierosolimā proficiscens uidit in alexandria festū celebrari ī kal. augusti ad honorē cesaris augusti de triūpho habito de cleopatra regia egypti de marco antonio uiro eius. Unde vehementer doluit q̄ damnato ꝛ gentili tantus honor exhiberetur Ueniens autem hierosolimam cathenas quibus petrus sub herode fuit alligatus acq̄siuit ꝛ romam rediens eas apostolico p̄sentauit q̄ alias cathenas quibus sub Nerone fuerat alligatus apportari precepit que se tangētes vsq̄ adeo sunt miraculose coniuncte ac si semper fuissent eedem. Theodosius igitur ad honorē beati petri ecclesiam edificauit ꝛ ibi cathenas iposuit que dedicata est in kal. augusti ut solennitas piscatoris offuscaret solennitatem imperatoris: ꝛ cathena petri extingueret torquē augusti. Secunda causa institutionis hui⁹ festi est propter memoriam liberationis bti petri per angelum facte a carcere siue a vinculis quibus per herodem agrippā tenebat̄ prout in epistola legitur hodierna. ꝛ sm̄ hoc videtur q̄ deberet vocari hoc festū a vinculis. Tertia causa ē q̄a cum quirinus tribunus filiā haberet guturosam illa ad mandatum sancti alexādri pape qui sextus fuit a beato petro quesiuit bogas siue vincula quibus beatus petrus fuit vinculatus rome sub nerōe: quibus osculatis liberata est: ꝛ quirinus cū sua familia baptizatus est. tūc dictus alexander papa hoc festum in kal. augusti celebrandū instituit. ꝛ in honorem beati petri ecclesiā in vrbe fabricauit vbi vincula ipsa reposuit ꝛ ad vincula nominauit ꝛ kal. augusti dedicauit. in qua festiuitate populus illic ipsa vincula hodie osculatur. Quarta causa potest esse quia dominus petꝛ a vinculis miraculose absoluit ꝛ eidem ligandi atq̄ soluendi potestatē dedit. Nos autem vinculis peccatoꝝ ligati tenemur ꝛ absolui idigem⁹ Ideo igitur in solēnitate ipsa qua dicit̄ ad vicula ipsum honoramus: ut sicut ipse a viculis absolui promeruit ꝛ absoluendi potestatē accepit a domino: sic ꝛ ipse nos a peccatoꝝ nexibus absolui obtineat. Hac die dicitur epistola Misit herodes. act. xii. c. Euangelium. Uenit iesus in partes. Mat. xvi. c.

De Machabeis.

Machabei isti sūt illi de quibus fuit iudas machabeus de quibus habetur in. ii. machabeoꝝ. Et cum ecclesia occidentalis nullius alterius sancti veteris testamenti festū celebrat put dictum est in p̄hemio hui⁹ ptis istoꝝ tamen ꝛ innocentiū recolit. Istoꝝ quidē ppter quatuor. Primo q̄a passi sunt ppter legis obseruatiōē: q̄a videlꝫ carnes porcinas cōtra legē comedere noluerūt. Secūdo propter martyrii progatiuā put legit̄ in historia scolastica. q̄a. n. mandata supplicia sup scōs veteris testamēti ptulerūt. iō in hoc puilegiati sunt vt eoꝝ passio celebret̄. Tertio q̄a ipsi fuerūt. vii. fratres ꝛ numerus septenatius ē numer⁹ vniuersitatis. Uñ in eis significantur omnes martyres veteris testamenti celebritate digni ꝛ omnibus illis in istis reuerentia exhibetur.

Quarto quia ipsi ostenduntur in exemplum
martyribus noui testamenti vt sicut illi pro le
gis moysaice obseruatiõe passi sunt: ita ⁊ nos
maxime si necesse fuerit parati simus ꝓ euan
gelica. ⁊ fm hoc magis celebratur hoc festum
ꝓpter significatum ꝙ̃ propter significãs. Qui
dam vͦ dixerunt ꝙ illi machabei sunt illi se-
ptem fratres qui fuerunt filii felicitatis.

De inuentione sancti Stephani.

Eati stephani

ꝓthomartyris inuentio facta fu
it die illa qua celebratur ei⁹ pas-
sio. ⁊ passus est die illa qua eius
inuentio celebratur. s. in augusto. sed festa per
ecclesiã quatuor de causis translata sũt. Prĩo
quia cum beatus stephanus fuerit ꝓthomar
tyr. ⁊ martyꝝ sanctoꝝ sit eoꝝ natale in cel' me
rito statim post natale domini natale protho-
martyris stephani celebratur. Secundo ꝓpter
dignitatem. dignius nãq3 est festum quod est
de morte ꝙ̃ aliud. ⁊ ideo competenter tanq̃3
dignius statim post natiuitatem collocatũ est
Tertio quia officium passionis eius cõcordat
officio natalis domini. Unde il lud. Heri nat⁹
est christus in terris: ⁊ hodie stephanus nas-
citur in celis. Quarto quia in eius inuentione
maxima multitudo hominũ uenit: qui viden-
tes miracula plurima que fecit deus in illius ĩ
uentione maiori cultu diem illum celebraue-
runt annuatim ꝙ̃ etiam diem mortis illius.
Statuerunt ergo sancti patres ut festum pas-
sionis eius transferetur ad hanc diem inuen-
tionis: ⁊ ad festum inuentionis festum passio
nis: quia festum passionis maiori cultu dignũ
est ut populus hunc diem qui natale domini
sequitur feruentiori cultu celebret ꝙ̃ diẽ eius-
dem festi in augusto. Alia etiam ratio reddet̃
sub ipso festo.

De transfiguratione domini.

Equitur de fe

sto transfiguratiõis domini: qđ
est in die festi beati Sixti: nõ q̃a
tali die transfiguratio facta sit: s3
quia tunc ab apostolis qui secum fuerũt ĩ mõ
te fuit manifestata ⁊ publicata ⁊ predicata
Precepat eni3 dominus ne alicui dicerẽt do-
nec a mortuis resurrexisset. illi autem usq3 ad
hanc diem super hoc tacuerunt. Transfigura
tionem enim constat factam fuisse circa prin
cipium ueeris: eo. s. die quo dicitur euangeliũ
de transfiguratione. s. secũda ebdomada qua
dragesime. Et nota ꝙ ĩ quibusdã locis hac
die conficitur sanguis christi de nouo uino si
inueniri possit aut saltem aliquantulũ de ma-
tura vua in calice eliquatur. Benedicunt̃ etiã
racemi ex quibus poculus cõmunicat: ⁊ est ra
tio hec. In die enim cene dixit iesus discipul':
Amen dico vobis. Ammodo non bibã đ hoc
genimine vitis. donec bibam illud nouum ĩ re
gno patris mei. quia ergo hoc qđ dixit nouũ
⁊ etiam transfiguratio ꝑtinet ad illam glorio-
sam innouationẽ quam xp̃s habuit p⁹ resur-
rectionẽ ⁊ quam fideles post resurrectionem
sunt habituri. ideo in hoc festo sanguis christi
ex nouo vino cõficit̃: ⁊ ꝓpter hoc etiã hac die
noue vue bñdicuntur. Euticianus papa statu
it vt prime fruges ⁊ fabe super altare benedi-
cantur.

De sancto Laurẽtio.

Eatus lauren

tius quia post beatũ stephanum
inter alios martyres ꝓmatu3 ob
tinet vigiliã habet: non q̃a maio
rẽ penam sustinuerat ꝙ̃ alii. Nã multi tanta3
penã sustinuerunt: sicut beatus Uincentius ⁊
beatus Georgius ⁊ alii q̇dã. sed ꝓpter officiũ
ꝑdicationis ⁊ ꝓpter martyrii locũ q̃a rome: ⁊
ꝓpter bonam administrationẽ thesaurorũ ec
clesie. Unde incipit introitus in vigilia ipsius
Dispsit dedit pauperibus. In die vͦ habet ꝓ
priũ officiũ videlic3 Cõfessio ⁊ pulchritudo ⁊c̃
⁊ hoc ideo dicitur: q̃a ꝓpter confessionẽ fidei
fuit assatus ⁊ exaltatus ⁊ apparuit eius sancti
tas cũ nõ timuerunt sic tormẽtari ꝓ christo.
Quia vͦ ipse in tormẽtis posit⁹ iubilabat: ac
dño laudes cãtabat. iđ sequit̃ vͣsus Cantate
dño can. no. In collecta vͦ illa Da nobis q̃s
dñe ⁊c̃. orat eccl'ia se sic liberari ꝑ dñ3 ab igne
vicioꝝ: ⁊ ipsa vicia ĩ se extingui sicut btũs lau
renti⁹ fuit liberatus ab igne tormẽtoꝝ. Unde
ipse dicebat tyrãno: Disce miser q̃nta ẽ virtus
dñi. nã carbones isti nõ dolorẽ s3 refrigerium
mihi p̃stant. In epl'a vͦ q̇ parce. ii. corin. ix. c.
agit̃ de largitate el'yaꝝ faciẽda paupibus: qđ
p̃ceptũ strenue ĩpleuit btũs laurẽti⁹ q̇ thesau-
ros eccl'ie dedit paupib⁹. ⁊ vt eũ in hoc imite
mur dicit̃. Justicia ei⁹ ma. ĩ se. se. Rñsorium đ
passiõe ei⁹ ẽ eo ꝙ igne ꝓbat⁹ fuit sicut aurũ ĩ
fornace ꝓbat̃. ⁊ hoc ẽ qđ dicit. Probasti cor
me. ⁊ vi. no. q̃a ad litterã đ nocte fuit assat⁹ ⁊
a dño visibilit̃ visitatus. ⁊ iđ dicebat mea vox
obscuꝝ nõ h3 s3 oĩa ĩ luce clarescũt. vͣsus ẽ. Ig
ne me exa. ⁊ nõ ẽ inuẽ. ĩ me iniq̇. i. inequalitas

quia semper ꝛ perfecte in fide constans fuit. Uel non fuit inuēta in eo iniquitas scilicꝫ pec cati. Alia est de nobili ministerio eius. Et q̄a q̄ erat pcipuꝰ mister. ideo in vtute dn̄i pcipue opabat̄: Leuita inquit laurentiꝰ bonū opꝰ ope ratus est: qui p signū crucis cecos illuminauit. Leuita idem est ꝙ assumptus vel offerens: q̄a ad litterā assumptus fuit ad ministeriū diuinꝫ Unde legitur ipsum dixisse beato Sixto: Quo pgrederis sine filio pater nunquid degenerē me pbasti experite certe: vtrum idoneum mi nistrum elegeris cui cōmisisti dominici san guinis consecrationem. Item fuit leuita. i. se ipsum offerens. Unde ipse in tormentis posi tus dicebat: Ego me obtuli hostiaꝫ deo i odo rem suauitatis. ꝛ ideo de eo in nocturnali of ficio cantat ecclesia. Meruit esse hostia beatꝰ laurentius: qui dum assaretur dominū nō ne gauit. ꝛ ideo inuentus est sacrificiū laudis. et quia deus laudandus est de tā ta patientia cō cessa martyri: ideo pdicta sub all'a cantantur

In euangelio vō: Nisi granū frumenti. q̄ȯ est Joh. xii. agit dominus de ministris suis: ꝛ de premio ipsoꝝ dicēs primo de opere ipsoꝝ Qui mihi ministrat me sequatur. ꝛ post ō pri mo adiungit dicens: ꝛ vbi sum ego illic ꝛ mi nister meus erit: si quis mihi ministrauerit ho norificabit eum pater meus ꝛc̄. Cum igitur in ter ministros pcipuus fuerit beatus laurentiꝰ ideo istud euangelium in eius festiuitate can tatur. Sed quia priuilegiatū ministeriū est predicatio ꝛ confessio nominis domini corā regibus ꝛ principibus: ideo sequitur offerto rium: Confessio ꝛ pulchritudo ꝛc̄. In post cōmunione quoqꝫ agitur de ministris ꝛ me rito ipsoꝝ Qui mihi ministrat ꝛc̄. Ad horas dicitur capl'm Qui parce. ii. corinth. ix. c. Et nota ꝙ iste sanctꝰ propter tres prerogatiuas supra in principio positas in tribus priuilegia tus est. Primo quoniam ipse solus inter mar tyres habet ieiunium institutionis. Secundo in octauis: quoniam iste tantum ꝛ beatus ste phanus octauas habent inter martyres sicut beatus martinus inter confessores. De hac oc taua dictum est in fine phemii huius partis Tertio in regressibus antiphonaꝝ: in hoc enī festo quidam vsiculi premittuntur antiphōis vt dictum est in. vi. parte sub dominica de tri nitate. Beatus laurentius fuit archidiaconꝰ rome: post quem nullus dicitur ibi archidia conus fuisse.

De assumptione vginis gloriose marie.

Eronimus dixit quomodo beata maria assumpta fuerit sine in corpore siue extra corpus nescio deus scit. Augustinus uero dicit ꝙ in corpore. veritas tamen est ꝙ primo assumpta est i anima. vtrū vō corpus in terra remansit incertum habet̄: ꝛ melius est pie dubitare q̄ȝ aliquid circa hoc temere diffinire. pie tamen credendū est eā to taliter fuisse assumptam. Uex quedam religio gissima mulier elizabeth nomine de partibus saxonie asseruit sibi reuelatum fuisse ꝙ pꝰ qua draginta dies post assumptionem aīe assum ptum fuit corpus. ꝛ inde com posuit quendaꝫ tractatū: qui tamen non est auctenticus. Re fert Ephirius ꝙ btā vgo quando xp̄m cōcepit erat annoꝝ. xiiii. ꝛ in decimoquinto ān̄o ipsū peperit: ꝛ cum eo mansit ān̄is. xxxiii. ꝛ pꝰ mor tem xp̄i supuixit annis. xxiiii. ꝛ s̄m hoc tempꝰ obitus sui erat annoꝝ. lxxii. Probabilius vt vi detur dicunt alii quia. xii. annis filio supuixit ꝛ sic sexagenaria est assumpta: cū apostoli to tidem annis pdicauerint in iudea ꝛ circa par tes illas. In hoc festo dicuntur quedā que in ecclesiaꝝ dedicationibus dicūtur: quia ad eam pertinent. Cantat̄ etiam ō libro cāticoꝝ s. Osculetur me osculo ꝛc̄. Responsoriū enī an tiphone ꝛ lectiones inde sumuntur: qui liber est de amoribus: quia in carne manens maio rem habuit dilectionē q̄ȝ aliqua creatura i car ne viuens excepto xp̄o. ꝛ ideo ppter excellētē caritatem q uā habuit in terris meruit ascēde re super angelos. In carne enim preter carnē viuere non terrena sed celestis vita est: ꝛ cōpe tit hoc festum estiuo tempori: quia per calorē ignis caritas ascendit Rursus legitur ꝛ cā tatur de cantico amoris: eo ꝙ beata virgo fi guram tenet ecclesie. Sicut enim mater est et virgo ꝛ sponsa: sic ꝛ ecclesia mater sanctorum nomen tenet virginitatis ꝛ sponse. virginita tis inquam mentis ꝛ fidei que preualet virgi nitati carnis sponse: quia ipsa est sponsa chri sti. Unde apostolus. Despōdi vos vni viro virginem castam exhibere christo. Est au tem vt dicunt quidam cantici legenda medie tas vsqꝫ ad octauas. Alia vero medietas vsqꝫ ad natiuitatem eiusdem virginis reseruetur.

Huic ergo congrue accedit ꝙ circa fe stum istud libri salomonis legantur. Et pre mittuntur antiphonis quidam versiculi: vt dictum est in sexta parte sub dominica de tri nitate. In calcedoñ. cōcilio ꝙ btūs Leo ce lebrauit statutū fuit ꝙ virgo maria mater dei appellaretur. Alii tamen dicunt ꝙ in ephe sino iussu Celestini pape primi celebrato.

Item nota ꝙ ille sermo hiero. Cogitis me opaula: ꝛ eustochium: qui a quibusdam in ec clesia in hoc festo legitur: nō debet legi nisi in

refectorio vel caplo: quia ad hoc factus fuit.
Dicitur autez ad horas caplm. In oibus re
quiem. eccle. xxiiij. cap. In vigilia assumptōis di
citur epla. Ab initio. eccle. xxiiij. cap. Alie eccle
sie dicunt. Ego quasi. que est ibidem. Euan
gelium est. Exurgens maria. luc. i. ca. Alie eccle
sie dicunt. Loquente ihesu. xi. ca. Offertorium
Oratio mea munda. iob. xvi. ca. Ceteruz in
missa diei legitur epistola. In oibus requiem
⁊c. In oibus enim quesiuit vitam eternam. ⁊
ideo habuit illam. Sequit. Et qui creauit me:
requieuit in tabernaculo idest in vtero meo.
Et quia dn̄s in vtero beate marie virginis re-
quieuit: ideo ipse dedit illi suum tabernaculuz
idest celuz. Et sicut ipsa dn̄o fecit thronū gran
dez. Unde ipsa dicit. Magnificat aīa mea dn̄z
Et. iij. Re. decimū thronuz fecit rex salomon de
ebore grandem. ita ei fecit dn̄s thronum gran
dem in celo: quādo exaltauit eam super ange
los. Euāgelium legit de martha ⁊ maria sci
licz intrauit ihesus. luc. x. quod prima facie pti
nere non videtur. tamen bene ptinens est fm
allegoriam. Intrauit enim ihesus in quoddaz
castellum: idest in beatam virginem: que dicit
castelluz. que est terribilis demonibus. ⁊ bene
se muniuit contra dyabolum ⁊ vicia. Dimini
tiue autem dicitur castellū ppter humilitatez.
Et dicitur quoddam ppter singularitatē: quia
nec primam similez visa est: nec habere sequen
tem. ⁊ martha: idest actiua vita recepit euz. Di
ligentissime enim nutriuit puer suum. ⁊ tulit
in egyptum. ⁊ prius se pbauit in actiua vita:
eundo ad elisabeth: ⁊ seruiēdo ei. Et sicut ipsa
fuit martha in actiua vita: ita ⁊ fuit maria ma
gdalena in contēplatiua. Unde in euangelio
habetur. Maria conseruabat omīa verba hec
conferens in corde suo. Hee autem due soro
res significant vitam actiuam: ⁊ vitam cōtem
platiuam. que plene fuerunt in beata virgine
maria. per quas ipsa sublimiter: honorabiliter:
atqz delectabiliter in seipsa recepit xpm. Il
lud autem notāduz est ꝙ quattuor sunt euan
gelia de beata maria virgine. Unum est. Mis-
sus est. quod debet dici nisi in aduentu dn̄i: ⁊
in annūtiatiōe eius. Alia tria possunt cantari
quotiēs de ipsa peculiaris missa cantat: tanqz
cōmunia. que sunt ista. Extollens vocem que-
dam mulier ⁊c. Aliud. Abijt maria in mōtana
⁊c. Aliud. Stabat iuxta crucem ⁊c. Itez no
ta ꝙ hoc festum habet ieiunium: ⁊ octauas.
quod non habet aliud festum. Hoc eniz festū
maius est oibus alijs que fiunt de illa. Similr
⁊ de quolibet sancto maius festum est transi
tus illius qz aliud de illo. quia de miseria tran
sit ad vitam: excepto de iohāne bapt. Qua
re autem herbe colligantur: ⁊ benedicātur in
hoc festo. ipsa legenda indicat. quia beata ma
ria comparatur rose: ⁊ lilio. Unde sicut spina
rosam genuit: ita iudea mariam. Officiuz bea
te marie virginis debet quotidie: sed in sabba-
to solēniter dici. put dictum est in sexta parte
sub titulo de tempore aduētus. In quibusdaz
tamen ecclesijs non dicitur a quinta feria ce-
ne dn̄i vsqz ad octauas penth. dicētes ꝙ tunc
in ecclesia omīa breuia esse debent. Legitur
tamen ꝙ cum quidam sacerdos: aliam forte
missam nesciēs: omni die missam de beata vir
gine celebraret. episcopus euz ab officio suspē
dit. Sed virgo beata ipsi episcopo ex hoc gra-
uissime cōminata est. ⁊ ideo ipse suspensionez
huiusmodi relaxauit.

De sancto bartholomeo aplo.

Eatus Bartholomeus primo p̄dicauit
vt dixit beatus theodorus: abbas
in legdonia: postea in india: de-
inde in albania: ciuitate armenie
vbi primo excoriatus: ⁊ postea decollatus est.
Deinde trāslatus dicitur beneuenti: qzuis ho
die rome esse dicatur. Quidaz autem celebrāt
festum excoriatiōis. ⁊ quidam decollatiōis. si-
cut dictum est in sexta parte sub quarta feria
tertie ebdomade aduētus. Et nota ꝙ inqui
rentibus beatum bartholomeū demon ipsum
ita descripsit dicens. Capilli eius nigri ⁊ crispi
caro candida: oculi grandes: nares coequales
⁊ directe: barba plixa: habens paucos canos:
statura equalis: collobio albo clauato induit.
⁊ purpura vestit. pallio albo. quod per singu-
los angulos habet gemmas purpureas.

Estum decolla
tōis beati iohānis celebrat eccle
sia. qz pro veritate mortuus est.
sed non sic solēniter sicut festuz
natiuitatis eius. eo ꝙ descēdit ad iferos. sicut
dicit grego. sup illud. Tu es qui vēturus es: an
aliū expectamus. Fuit aūt decollatus in tēpore
pascali p herodē regē. āno. xxx. a natīitate dn̄i
scilicz anno p̄cedēte passiōe dn̄i. ⁊ ipe in anno
xxx. cepit p̄dicare. ⁊ ita hoc festuz est de ōcolla
tione. Et nota ꝙ tres fuerūt herodes: quos
eorum infamis crudelitas fecit famosos. Primus
dictus est herodes ascolonita. sub quo natus
est dn̄s. a quo innocētes occisi sunt. Secūdus
antipas. qui ioh. ōcollauit. Tertius agrippa. qui
iacobum occidit. ⁊ petrū incarcerauit. Unde
versus. Ascalonita necat pueros. Antipa ioh.
Agrippa iacobuz claudens in carcere petrum.

Sane decollato iohāne discipuli eius eum se-
pelierunt in sebasta vrbe palestine. ⁊ caput in
hierusalem humatum est: iuxta herodis habi
taculuz. ⁊ vbi corpus sepultum iacebat: multa
deus miracula opabat᷑. Unde multitudo ma-
gna xp̄ianoꝝ illuc cnofluebat. Quod vidēs iu
lianus apostata: iussu eius gētiles ad dedecus
sancti iohānis cōfregerūt mauseoleum: ⁊ ossa
eius per agros sparserunt. Sed cum christiani
illuc venirent: ⁊ miracula non cessarent: iteruz
gentiles ossa collegerunt: ⁊ combusserūt. Sed
digitus ille quo dn̄m ad iordanem venientez
monstrauit dicens. Ecce agnus dei ⁊c̄. nō po
tuit comburi. Multi tamen christiani mona
chi a hierosolimis qui intererāt cum gentilib⁹
ossa colligētibus quod occultare poterant re-
seruauerunt. Tulerūtqꝫ ossa ad philippū hiero
solomitanuz episcopum: qui misit ea per iulia-
num diaconuz anastasio alexandrie episcopo:
que post theophlus vrbis eiusdem episcopus
in templo serapis reposuit. ⁊ basilicam in ho
norem eius consecrauit. Unde hoc festum de
decollatione ⁊ cōbustione ossium est ſm ma
gistrū gilbertum quod celebrat ecclesia quasi
pro iam mortuo ſm martyriū: quia in suis ossi
bus quodāmodo passus est. Alij dicūt ꝙ bea-
ta teda digitum beati iohānis: qui cōburi nō
potuit de vltra marinis partibus afferens in
morianam. ibi ad honorem beati iohānis fun
dauit ecclesiam. ⁊ hac die dedicata est ei eccle
sia. quodqꝫ statutum fuit a dn̄o papa: vt hec
dies ad honorem beati iohānis per totū mun
dum semper celebris haberet᷑. ⁊ ſm hoc videt᷑
ꝙ debet dici festū dedicatiōis. Rursus bea
tus iohānes caput suum quod in hierusalem
fuerat humatuz reuelauit duobus monachis
orientalibus: qui hierusalem adorare venerāt
qui iuxta herodis habitaculū illud. v. kal᷑. mar-
cij inuenerūt. sed post ab alijs perlatum est in
emissam ciuitatem: ⁊ in quodam specu igno
biliter recōdirū: donec denuo marcello presbi
tero fuit reuelatum: ⁊ per eiusdem vrbis ep̄m
quarto kal᷑. septēbris reuelatuz. ex quo tēpore
in eadez vrbe decollatio celebrari ea die: vt ar-
bitror qua caput est reuelatuz. ⁊ ita hoc festuz
potest dici reuelatiōis. Hoc ergo festuz potest
esse de decollatione: vel de collectione ossium
vel de dedicatione ecclesie: ad honorem illius:
vel de reuelatiōe. Hac die dicunt quidam epi-
stolam. Expectatio. ꝓuerb. x. cap. Et euāgeliū.
Misit herodes. marci. vj. cap. Et all'a. Erat lu
cerna. iohannes. v. cap.

De sanctis felice ⁊ audacto.

Sciendum est ꝙ cuz beatus fe
lix traheretur ad mortem pro nomine xp̄i: qui
dam repente se in medio protulit dicens. Ego
sum christianus. Dixerunt carnifices. ergo ve-
nies ⁊ tu. Cum autem nomen illius ignorare
tur vocatus est audactus: quasi beato felici au
dacter associatus. sicut ⁊ beatus iohannes ale
xandrinus episcopus ob eximiaz in pauperes
christi pietatez iohānes elemosinarius dictus
est. Cuius festum. ix. kal᷑. februarij celebrat᷑.

De natiuitate beate marie.

Festuz natiuita
tis beate marie quando videlicz
in mundo nata est ideo celebra
tur: quia fuit in vtero sanctifica-
ta. Juxta illnd psalmiste. Sanctificauit taber
naculum suum altissimuz . Jn hoc festo le
gitur genealogia saluatoris: immo ipsius bea-
te virginis: quia de eadem fuerūt genealogia.
Unde legitur euāgelium mathei. i. cap. Liber
generationis. de qua dictuz est in sexta parte
sub natali: ⁊ sub festo apostoloꝝ philippi ⁊ ia
cobi. Et epistola. Ego quasi. ecclesiastic. xxiiij.
cap. Alie ecclesie dicūt. Dominus possedit me.
ꝓuerbio. viij. Cantatur etiam hystoria de lau
dibus ipsius virginis. Jn quibusdam tamē ec
clesijs leguntur cantica canticoꝝ. que magis
pertinent ad festum assumptiōis marie: ꝓut
ibi dictū est. Dicitur etiam ad horas capl'm
Ego quasi vitis. ecclesiasti. xxiiij. cap. Sane
hoc festum olim non celebrabat᷑: sed quidam
vir religiosus pluribus annis audiuit angelos
in hac nocte solēnizantes in celis. cui causam
querenti reuelatum est angelos gaudere: qm̄
beata virgo nata fuit in illa nocte. quod apo-
stolicus auctēticauit. ⁊ festum celebrari prece
pit: vt in solēnizādo celesti curie cōfirmemur.
Non autem habet hoc festum ieiuniū insti
tutōis: potest tamen habere deuotiōis. Olim
etiam non habuit octauaz: sed innocētius pa-
pa. iiij. eam instituit. Uacante eniz romana ec
clesia per obitum grego. pape. ix. cardinalibus
cōcordare nequeūtibus. Romani post plures
dies eis inclusis multiplices molestias infere-
bant. ꝓpter qd̄ dicti cardinales regine celi vo
uerūt: ꝙ si ei⁹ meritis cōcordarēt: ⁊ abire libe-
re possent octauā sue natiuitatis diu neglectā
celebrādā de cetero statuerēt. Sicqꝫ in celesti
nuz papā cōuenerūt: ⁊ liberati sunt. Sed quia
idez celestinus vixit solū. xviij. dieb⁹: nō potuit
votū implere. qd̄ postmodū dictus inno. eius
successor ipleuit. Et nota ꝙ eccl'a tres natiui
tates solēnizat. s. io. ba. beate ma. ⁊ xp̄i. siqdē io.
fuit lucifer: qa sic lucifer p̄cedit solē: sic ip̄e xp̄z.

Primus enim apte p̄dicauit. Maria fuit aurora: natiuitas xp̄i ortus solis. quia in eo splendor patris apparuit. Predicte autē tres natiuitates designāt tres spirituales natiuitates. naȝ renascimur cum ioh. in aqua: cum maria in penitentia: ⁊ cum xp̄o in gloria. Cum igit̄ oporteat ꝙ cōtritio p̄cedat natiuitatē baptismi in adultis: ⁊ natiuitatē glorie simil'r. ideo merito ille due vigilias habent. Sed cum penitētia tota sit pro vigilia: non oportuit ꝙ ipsa vigiliam haberet. ⁊ ideo hoc festum vigiliam siue ieiuniuȝ non habet. Et est sciēdum ꝙ beatus fulbertus episcopus cardinalis fecit illa tria respōsoria. Stirps yesse. Solem iusticie. ⁊ Chorus noue ihr'lm.

De exaltatione sancte crucis.

Xaltatio Sancte crucis dicit̄: q̄a cosdroes rex persaꝝ hierosolimā venit: ⁊ lignum dominicū inde secum tulit. ⁊ facta domo celo simili. in eadem sedem sibi fecit. ⁊ lignum a dextris posuit loco filij. gallum vero a sinistris loco sp̄us sancti. ⁊ ipse stans in medio se deum vocari iussit. Quod audiens eraditus imperator romanus aciem mouit iuxta danubiū qui fluuius est persaꝝ. non hūc qui in sueuia nascit̄: sed alum eiusdem nominis. Inde victo filio cosdroe singulari certamine crucem dñi tulit. ⁊ cum appropinquaret in magna pompa hierusalē: porte ciuitatis per angelum clause sunt ne intraret. qui cum vehemēter admiraret̄: audita est vox de celo dicēs. Regem regum non sic intrasse hierusalem phaleratum quādo pro oībus pati venit: sed humilem ⁊ super azinam sedētem. Et statim recognoscēs elationē suaȝ: de equo descēdit ⁊ humiliat⁹ est valde. ⁊ porte ei sponte aperte sunt. ⁊ nudis pedibus ciuitatem intrauit. ⁊ in eius introitu multi diuersoꝝ morboꝝ generibus detēti: curati sunt per crucē. ⁊ imperator ipse in has deuotissimas crucis p̄rūpit laudes dicens. O crux splēdidior cunctis astris mūdi celebrior hominibus ⁊c̄.

Ille ergo crucē exaltauit: ⁊ exaltatōis diem in futuꝝ epis sibi cōsentiētibus in suo imperio statuit esse solēnem. Sergius vero papa lōgis post tēporibus in sacrario beati petri inuenit capsam argēteam: ⁊ in ea crucem ex salutiferi ligni magna portione cōpositaȝ lapidibus preciosis adornatā. que posita in basilica saluatoris adorat̄ a pp'lo in die exaltatiōis. Est aūt maius festum inuētiōis q̄ȝ exaltatiōis: p̄pter auctoritatē instituētis. Nam illud a papa scilicet eusebio: istud ab imperatore statutum est.

In hoc festo dicit̄ ep'la que dicit̄ in ramis palmaꝝ: quia in ea agitur de exaltatiōe sancte crucis. Alij legunt illam. Christus factus est. ad philippens. ij. cap. Legitur etiam in quibusdam ecclesijs euāgelium: in quo fit mētio de aduentu xp̄i ⁊ fulgure. sicut fulgur exit ⁊c̄. quod ⁊ dici cōsueuit tēpore aduētus. In alijs vero dicitur euāgelium de nichodemo. quod quidā dicunt in festo inuētōis sancte crucis. Ibi enim dicitur. Sicut moyses exaltauit serpentem in heremo: ita exaltari oportet filium hominis. Cōmuniter tñ dicitur ꝙ melius est euangelium. Nunc iudicium est mundi. ioha. xij. cap. In quo dicitur. Cum exaltat⁹ fuero a terra om̄ia traham ad meipsuȝ. Prefatio vero illa dicitur que ante pasca per q̄ndeciȝ dies seu in quibusdam ecclesijs per quīqȝ dicit̄. vel vt alij volunt illa que dicitur in tēpore pascali. Dicitur etiaȝ ad horas cap'lm. Xp̄s factus est pro nobis. ad philippens. ij. cap'lo.

De festo sancti mathei ap'li ⁊ euāgeliste.

Eatus Matheus leuita fuit. Erat autē hebreus: ⁊ ideo hebraice scripsit hebreis in iudea: sȝ postea liber ei⁹ fuit translarus in grecu: deinde in latinum. Et nota ꝙ euāgelium quod ipse p̄prijs manibus anno dñi. xl. scripsit: cum ossibus beati barnabe reptum est. Quod quidem euangelium beatus barnabas secum ferebat. ⁊ super egros illud ponens: tam fide barnabe: q̄ȝ merito beati mathei continuo liberabat. Marcus vero edidit aquileie euāgeliuȝ anno dñi. xliiij.. Dicitur hodie ep'la Unicuiqȝ vestrum. eph. iiij. cap. Alij vero dicunt. Similitudo vultus. ezech. i. cap. Euangelium est. Dum transiret ihesus. mathei. ix. cap. In vigilia vero est euangelium. Uidit ihesus publicanū. Luc. q̄nto cap. Predicauit autem sub gayo caligula imperatore: qui sic dictus est: q̄ñ natus est in expeditiōe: ⁊ cooptus est caligis. Iohānes autez scripsit sub numa. Marcus sub nerone. De luca incertuȝ est. Quidā tamē dicūt ꝙ sub nerone.

De sancto mauricio ⁊ socijs.

Um galli exercuissent exercitum in romanos. du xegipti collegit exercitū: ī quo fuit beatus mauricius. qui sub se hēbat legionē. in qua erāt sexmilia sexcēti ⁊ sexagitasex. Cuȝ ergo essent in exercitu: tyrānus voluit eos cogere adorare ydola. qui noluerunt. ⁊ p̄pterea decimā partē accepit tyrānus

⁊ interfecit. quod videns beatus mauricius: conuertit sermonē ad socios orans vt viriliter starent. ⁊ sic ab eo confortati passi sunt martyrium. Fuerant aūt baptizati anteꝗ̃ romā venirent. Et nota ꝙ dicit̄ de mauricio ⁊ thebea legione: quia inueniūtur plures thebe. vna in egypto vbi sunt mauri. altera in grecia vbi sunt thebani. alia in india vbi sunt tesbite. Isti socij mauricij erant de egypto.

De festo sancti luce euāgelista.

Lucas syrus fuit natiōe: ⁊ antiochen⁹ patriarcha: ⁊ p̄dicauit in bithinia: vbi suam mortez non martyrio vitam finiuit. Fuit etiam pictor ⁊ medicus. ⁊ ſm hiero. fuit discipulus ap̄loꝝ: ⁊ non dn̄i. Uenit enim ad fidem post dn̄i resurrectiōez vt legit̄ in glo. super exo. licꝫ quidā dicant ꝙ fuerat de. lxxij. discipulis dn̄i: ⁊ scripsit euāgeliū in achaia. Uixit autez octoginta quattuor annis. Ipse euāgeliū ⁊ actus ap̄loꝝ cōposuit. Fuit discipulus beati pauli: a quo dicit quod docuit: sicut ⁊ beat⁹ marcus a beato petro. In ꝓlogo tn̄ euāgelij sui inueītur ꝙ ipse didicit multa a quibusdā: qui in principio cum dn̄o fuerūt. Sed beatus paulus non fuit a principio cum dn̄o: ergo non didicit ab eo quod docuit. Solutio. Quedam didicit ab eo ⁊ quedam ab alijs: sed maxime a beato paulo. Credit̄ tamen ꝙ ipse ad beataz virginē tanꝗ̃ ad archam testamēti recurrēs ab ea de multis certificat⁹ fuit: ꝑcipue de his que sibi soli constabant: sicut de angelica annūtiatiōe: ⁊ xp̄isti natiuitate: ⁊ huiusmodi: de quib⁹ solus lucas agit.

De festo ap̄loꝝ simonis ⁊ iude.

Iacobus minor frater dn̄i: ⁊ simon ⁊ iudas ⁊ ioseph: qui ⁊ barsabas ⁊ etiaꝫ iustus cognoīatus est: ne ꝑpter iniusticiam ab apostolatu fuisse reprobatus credat̄. Fratres fuerunt filij marie cleophe: que alpheo nupta fuit. Simon autez iste dictus est zelotes. dictus est ⁊ simon cananeus: a cana vico galilee quod idem est. Cana eniꝫ zelus interp̄tat̄. Habuit eiꝫ magnū zelum aīaꝝ. Judas etiaꝫ multipl'r cognoīatus est. Dictus est eniꝫ iudas iacobi: supple frater: vt p̄missum est. dictus est etiam thadeus a tarcha quod est regia vestis ⁊ deus. vel thedeus interp̄tat̄ apprehēdēs p̄cipē. Ipse enim fuit vestis regia virtutuꝫ per quas apprehēdit principem xp̄m. Dictus est etiam lebeus: quod sonat cor vel corculus id est cordis cultor. Inter p̄missuꝫ ioseph ⁊ mathiaꝫ sortes iactate sunt ⁊ de simone dicitur ꝙ crucifixus mortuus est Alij tn̄ dicūt ꝙ non est iste: sed simon qui fuit filius cleophe crucifixus est. Iste simon predicauit in egypto: postea vero venit in ih'l'm: ⁊ ibi fuit episcopus: post beatū iacobuꝫ minorē: qui dictus est frater dn̄i: ⁊ ibi crucifixus est. Uixit autez centum viginti annis: ⁊ suscitauit anteꝗ̃ moreret̄. xxx. mortuos. Unde in eius legenda inuenit̄ terdenos mortuos mersos fluctibus humane vite reddidit vsibus. Filium enim hospitis sui mersum fluctibus suscitauit Mortuus autē est in bothero nō in postphorio. Postophorium vt quidam volunt est porticus templi in quo iacebant custodes templi Judas autez predicauit apud persas ⁊ medos ⁊ mortuus est apud armenos.

De festo oīum sanctoꝝ.

Cum singula ydola romanoꝝ rome tēpluꝫ habere non possent: romani vnum templuꝫ in honorē cybelles matris deoꝝ ⁊ oīuꝫ deoꝝ ipoꝝ fecerūt. quod dictuꝫ est pantheon: a pan qđ est totum ⁊ theos deus. Successu vero tēpoꝝ bonifacius papa petijt a phoca cesare impatore cōstātinopilitano: qui preerat romanis tēpluꝫ illud sibi dari. Quo obtento abiect'l inde ydolis dedicauit illud. iiij. idus maij ad honorē beate marie virginis ⁊ oīum martiꝝ. Et dictū est festū illud beate marie ad martires. Nōduꝫ enim fiebāt festa de cōfessoribus: sed solum de martyribus. Unde tūc institutū fuit festū beati iohānis ante portam latinam: occasiōe martyrij quod ꝗ̄tuꝫ in se fuit sustinuit. Statuit ergo idem papa vt singulis annis illa die celebraret̄ festū de martyribus: sicut in kal'. eiusdē mēsis celebrat̄ festū ap̄loꝝ. ⁊ in honore beate marie: ⁊ oīuꝫ martyꝝ cantauit ibi. Terribilis est locus iste ⁊c̄. quod tn̄ in dedicatiōe ecclesie solet dici. Uex gregor'l. iiij. hoc festum martyꝝ trāstulit ad kal'. nouēbris: vt tunc collectis terre frugibus cōueniēter ad hoc festum possent copiosius victualia inueniri. instituens tunc fieri festum: non solū ap̄loꝝ ⁊ martyꝝ: sed etiaꝫ trinitatis: ⁊ angeloꝝ: ⁊ confessoꝝ: ⁊ general'r oīuꝫ scōꝝ ⁊ sanctaꝝ: ⁊ etiaꝫ electorum: vt patet in hymno. ⁊ illius officiuꝫ ordinauit. Institutuꝫ fuit autem hoc festuꝫ quattuor de causis. Primo ꝑpter p̄missaꝫ templi dedicatiōnē. Secundo ꝑpter omissorum festorum suppletionē. Non enim ꝑpter ipsoꝝ multitudinē de oibus special'r festare valem⁹.

Tertio ꝓpter negligentiaꝝ in festis q̃ȝ celebramus cõmissaꝝ expiatiõeȝ. Et hec ratio tangit in sermone qui hac die in ecclesia recitat: vbi ita dicitur. Decretū est vt die ista oīuȝ scõꝝ memoria habeat: vt quicq̊d hūana fragilitas per ignorãtiaȝ aut negligẽtiaȝ vel per occupatiõeȝ rei secularis in solẽnitatibus scõꝝ minꝰ pegisset in hac sancta obseruatiõe psoluat. Quarto ꝓpter faciliorẽ oratiõuȝ nostraꝝ impetratiõeȝ Facilius enim quod petimus obtinebimus si simul oẽs intercedant pro nobis: quia īpossibile est multitudinẽ non exaudiri. Unde in orõe hodierna dicit multiplicatis intercessoribus largiari. Quare aūt festa scõꝝ celebrẽtur: dictum est in ꝓhemio huius partis. Hoc festum habȝ ieiuniū institutõis: nec debet quis comedere illa die vsqȝ ad vespas: nec ieiuniuȝ debet mutari: vt quidam faciūt ꝓpter sanctum quintinum. Quia vero hoc festum oīuȝ scõꝝ est generale ideo variat illius officiuȝ ꝓut habet varietas oīuȝ scõꝝ. Prima eniȝ antiphona ⁊ prima lectio ⁊ primuȝ respõsoriū de trinitate cantantur quia festuȝ est trinitatis. Secūdo loco cantatur de beata maria. Tertio de angelis. Quarto de ꝓphetis. Quinto de apostolis. Sexto de martyribus. Septimo de cõfessoribus. Octauo de virginibus. Nono de illis oībus simul. Auctoritas autẽ illius officij obseruat in lectiõibus. Nam in q̇busdaȝ ecclesijs in hoc festo maior in ecclesia etiaȝ eps̃ si p̃sens fuerit lectiõeȝ legit de trinitate scilicȝ ṗmam: vel decanus: vel salteȝ sacerdos. ⁊ sic fit descẽsus per personas in legendo vsqȝ ad pueros. Octauaȝ nãqȝ lectionẽ de virginibus legit vnus ex pueris. Nam semꝑ nonam lectionẽ maioris est legere. Octauū etiam respõsoriū dicunt de virginibus scilicȝ Audiui vocem. qđ cantat a [illegible] pueris coraȝ altare beate marie virginis si fuerint ibi: candelas in manibus tenẽtibus. ad [illegible] presentatiõeȝ quīqȝ prudẽtum virginū lampadas ornatas accensas habẽtium. Dicit etiã caplm̃. Uidi turbam. apoc̃. viij. cap. Ad missaȝ vero dicit eplã. Ecce ego ioh. que est apo. v. c. Alleluya. O q̃ȝ gloriosum. apoc̃. vij. cap. Euãgelium. Uidens ihesus turbas. mathei. v. ca. In vigilia vero dicit eplã. Ecce ego ioh. apoc. v. c. Euãgelium. Descẽdens ihesus. Luc. vj. cap.

De officio mortuoꝝ.

De loco De officio mortuoruȝ dicẽduȝ est. Et qñqȝ vocat agenda ab ago agis quia īter ceteras sui significatiões agere idem est ꝙ celebrare. Inde ergo officium ordinatuȝ ad celebrẽ defunctoꝝ memoriã agenda vocatur. qñqȝ etiam vocãtur exequie. ab exequor exequeris. quia īter alias sui significatiões exequi idem est ꝙ extra alia sequi. Officium ergo seu obsequium in sepulturis mortuoꝝ exequie vocantur: quia celebrat dum mortui extra viuos sepeliendi ferunt: vel quia extra horas canonicas speciales ⁊ singulares habet obseruãtias.

Sane hoc officium continuat festo oīum scõꝝ. ⁊ sunt tres dies cõtinui tribus misterijs deputati. Nam vigilia oīm scõꝝ dies est afflictiõis. solẽnitas dies exaltatõis. hodie vero est dies oratiõis. In ṗmo nos ieiunãdo affligimꝰ presentis vite miseriã recolẽtes. In secūdo beatitudini scõꝝ congaudemus gratiaꝝ actiones dño referẽtes. In tertio pro his que in purgatorio detinẽtur oramus eis modo penam minorem modo plenam absolutionẽ oratiõibus impetrãtes. Si quidẽ cõmemoratio oīuȝ fideliuȝ defunctoꝝ instituta est fieri ab ecclesia tali die vt generalibus beneficijs adiuuent: quia specialia habere non valent. de consec. di. i. visum. sicut ⁊ de festo oīuȝ scõꝝ p̃missuȝ est. Sicut eniȝ petrus damianus ait. Sanctus edibo cõperiens ꝙ apud vulcanum cecilie crebre voces ⁊ vlulatus demonū audiebãtur plãgẽtiuȝ ṗro eo ꝙ aīe defunctoꝝ per elemosinas ⁊ orationes de eoꝝ manibꝰ eripiebãtur: ordinauit in suis monasterijs vt post festum oīuȝ sanctoruȝ fieret cõmemoratio defunctoꝝ. quod fuit postmodū a tota ecclesia approbatum. Primo ergo videamus a quibus institutū fuit officium mortuoꝝ. Secūdo vbi habuit initium. Tertio de modo celebrandi illud. Quarto de modo sepeliendi. Fuit aūt ṗmo institutuȝ ab aplĩs: sed non ab origine: vt testat ysidorus in libro de ecclesiasticis officijs: fuit audactum ⁊ ex maxia parte ordinatum. Unde ip̄m cõmendat beatus augus. in encheridon: dicens eum fuisse secundum in ecclesiasticis officijs post aplõs. Hoc officiuȝ initiuȝ habuit in veteri lege. Nam sicut ait ambrosi. xij. q. ij. quia mortuo iacob ioseph ⁊ alij fratres sui cum multis egyptijs attulerūt eum in ebron: sed prius fleuerūt. xl. diebus in egypto. ⁊ postea fleuerunt eum. vij. diebus in Sab. geñ. l. c. Item legit in deutro. vlt. cap. ꝙ mortuo moyse fleuit pplĩus isrl̃. xxx. diebus. ⁊ simil'r fecerūt de aaron: ⁊ de maria. Item dicit salomon. Luctis filij sapientis mortui septeȝ diebus. luctus stulti filij sempiternus. ideo quia in eternū puniet. Nota autẽ ꝙ quidaȝ faciūt memoriaȝ pro defunctis die tertia seu per tres dies rep̄sentãtes triduanaȝ dñi sepulturã: seu respectū habẽtes ad resurrectiõeȝ xp̄i: qui die tertia resurrexit resurrectioneȝ cum christo mortuis ꝑoptãtes: seu ad

trinitatem.vel ut ꝙ viuentes tripliciter pecca-
uerũt videlꝫ cogitatiõe.v̾bo ⁊ opere remittant̾
eisdẽ. Alij v̾o faciunt missaꝫ celebrari.vij. dies
seu ꝑ.vii.dies. ⁊ vtrũqꝫ ostenditur in libro Nu
meri.xliiii.c. vbi dicitur ꝙ qui tetigerit cada-
uer mortui hominis ĩmundus erit septem die
bus.Unde aspgatur aqua tribus dieb⁹ ⁊. vij.
⁊ sic mundabitur.de ↄse.dis.i.aqua. Sane im
mundus ꝓpter cadauer mortui hominis sig-
nificat pollutam animã ꝓpter mortua opera.
Celebratur ergo ꝑ septem dies. Primo ut de-
functus ad sabbatũ eterne quietis citius vale
at ꝑuenire.Secundo ut ei remittant̾ oĩa pctã
que cõmisit in uita q̃ per septẽ dies ducit̾.Ter
tio ꝓpter septenariũ anime ⁊ corporis.Anima
enĩ tres habet vires.s.rõnabilitatẽ concupisci
bilitatẽ ⁊ irascibilitatẽ.Corpus v̾o constat ex
q̃tuor elemẽtis.ut ergo pctã que homo ꝑ hoc
septenariũ siue in hac vita que ꝑ septem dies
ducit̾ cõmisit deleant̾:septenariũ mortuis ce-
lebrat̾.Quarto sicut filii iacob defũcti fleuerũt
ꝑ septem dies ut p̃missum est:ita ei ecclesia ꝓ
suis defunctis celebrat officiũ septem diebus
Quidã autem faciũt nouendiale.i.officiuꝫ no
uem dieꝝ ut ꝑ hoc officium mortuoꝝ aĩe a pe
nis liberate nouẽ angeloꝝ ordinib⁹ associẽtur
Hoc tñ a quibusdã non approbat̾ ne gẽtiles
imitari videamur a q̇bus hoc sumptũ eẽ videt̾
q̇ nouẽ diebus lugebant mortuos suos. ⁊ ĩ no
no die cineres eoꝝ piramidibus uel in bustis
recondebãt. Alij v̾o celebrari faciunt ꝓ defun
tis triginta dies uel tricesimo die . Primo q̇a
filij isrl̾ tot diebus fleuerunt moysen ⁊ aarõ vt
p̃missum est.Secundo iõ quia ter decẽ faciũt
triginta.ꝑ ter enĩ trinitatẽ:ꝑ decem decalogũ
intelligimus.Ter denariuꝫ ergo mortuis faci-
mus ut quod in obseruatione decalogi seu p̃
ceptoꝝ xp̃i ⁊ contra trinitatẽ peccauerunt eis
dei misericordia condonet̾. Tertio q̇a nume-
rus lune triginta diebus ꝑficitur.ideo tricesi-
ma die uel triginta diebus fit mortuis officiũ
ut opa eoꝝ coram deo plena esse intelligãtur.
Quidã quoqꝫ q̃terdecies celebrant siue q̃dra-
genariũ faciunt ut quod illi in doctrina q̃tuor
euangelioꝝ ⁊ in decem p̃ceptis legis peccaue
runt sibi condonet̾. Rursus qui diem qua
dragesimũ seruant rep̃sentant dominicam se
pulturã optantes mortuos gloriã habere cuꝫ
xp̃o q̇ quadragĩta horis iacuit in sepulchro cõ
putata hora in qua emisit spiritũ ⁊ ultima ho
ra noctis dominice in qua resurrexit ſm Au-
gustinũ rep̃sentat etiam:quia ut p̃missum est
mortuo iacob filij eius luxerunt q̃draginta di
ebus. Alii q̇nquagenariũ faciũt:quoniaꝫ sicut
Beda ⁊ Gregorius dicunt in glo. suꝑ locum
illum vbi habet̾ ꝙ abrahaꝫ quesiuit a domio

volente subuertere sodomam.si q̇nquagĩta fu
erint ibi nũquid destrues eos:⁊ respondit do
minus nõ. Quinq̃genarius numerus ꝑfectus
ẽ. ⁊ significat annum iubileũ.i.octauã etatem
in qua erit remissio ⁊ plena libertas. Ut ergo
aĩe defũctoꝝ plenariã lib ertatẽ pctõꝝ suoꝝ re
missionẽ adipiscant̾ quinq̃ginta diebus ꝓ ill̾
celebrant officiũ. Preterea dicitur in Mar
co. Unũ granũ afferebat triginta ⁊ vnũ quin-
quaginta ⁊ vnũ centũ.Alij sexagenariũ pro eo
q̇a sexagesima significat merorẽ ecclesie ꝓpter
absentiam sponsi ⁊ ei in consolationẽ due ale
dantur ut dictũ est in sexta ꝑte sub dñica qua
dragesime.Sic ⁊ hi rep̃sentant merorem pro-
pter absentiã defuncti sui in quoꝝ consolatio
nem ⁊ aĩe defuncti expiationẽ sacrificiũ dño
offertur ⁊ pauꝑibus elemosine largiunt̾. Nõ
nulli etiã celebrant centesimũ diem ut mortui
transeant a leua in dextram: a milicia in triũ-
phũ.a terra in celũ.a miseria in gloriam.a mor
te in vitã.optant enĩ illis eternã btĩtudineꝫ q̃
ꝑ centenariũ ultra quẽ non ẽ numerus desig-
nat̾. Quidã v̾o anniuersariũ obseruant tri-
plici de cã. Primo ut defuncti de annis cala
mitatis ꝑueniãt ad annos eternitatis siue ad
uitã eternam que sine fine est ⁊ quasi ann⁹ in
se reuoluit̾.uel q̇a ibi est idemptitas ⁊ nulla re
peritur uarietas.Secũdo q̇a sicut scõꝝ ãniuer
sariũ ad ipsoꝝ honorẽ ⁊ nostrã utilitatem cele
bramus ꝓut dictũ est in ꝓhemio huius partis
sic ⁊ anniuersariũ defunctoꝝ ad ipsoꝝ utilita-
tem ⁊ nostrã deuotionẽ.Tertio dies anniuer
sarii ꝓ defunctis ideo repetit̾:quoniã ſm Au
gustinũ qualiter fit eis in alia uita nescimus ⁊
melius est ut eis suꝑsit beneficiũ nostrũ q̃ꝫ de
sit.xiii.q.ii.non estimemus. Anniuersarium
aũt si contigerit in die dñica uel in aliqua cele
brari solẽnitate nõ debet mutari ad sequentẽ
diem ꝓut fit in festis sanctoꝝ:sed fiat in die p̃
cedenti ut citius occurrat̾ penis defunctoruꝫ
quas in purgatorio sustinẽt.defuncti eniꝫ no
stro indigent auxilio ⁊ beneficio sed nõ sancti
Die quidẽ festiuo ãniuersariũ celebrari nõ
debet nec missa ꝓ defunctis dici nisi corpus
p̃sens fuerit.tunc sic: quia omni tempore po-
test missa pro defunctis celebrari cadauere p̃
sente nisi in pasceue. Tunc enĩ non debet cor
pus intumulari nec missa pro eo cantari quia
tunc corpus xp̃i ĩmolari non debet sed usqꝫ ĩ
crastinũ reseruet̾. ⁊ tunc.s.in sabbato põt mis
sa pro illo cantari ⁊ corpus sepeliri. Similiter
si quis in die pasce moriatur:corpus eius vsqꝫ
in crastinũ reseruetur super terram: ⁊ tunc cũ
celebratione misse sepeliatur. Non enim debꝫ
corpus sepeliri absqꝫ missa q̃uis contrariũ fiat
in plerisqꝫ locis. Licet autẽ ſm gabilonẽ.

concilium. de conse. dis. i. visum. quotidie fit ꝓ
defunctis orandũ ⁊ sacrificandũ. In p̄missis
tamen diebus hoc specialiter agiť ab amicis.
Siquidem aliqui omni tẽpore festiuis dieb⁹
dũtaxat exceptis generaliter orant ꝓ defũctis
in officio vespertinali ⁊ matutinali. Alii missã
quotidie ꝓ eis celebrant. alij in mensis initio
nouem psalmos ⁊ nouem lectiones ⁊ nouem
responsoria cantant. Et quidem sancta ⁊ salu
bris est cogitatio ꝓ defunctis exorare ut a pec
catis soluanť. In quibusdam locis non di
citur in ecclesia officium mortuoꝝ a quinta fe
ria cene domini vsqꝫ ad octauas penth. dicen
tes ꝙ omnia officia illius tẽporis debent esse
breuia nec in dominicis diebus. Legiť aũt
ꝙ quidam abbas ꝓhibuit monachos suos ce
lebrare dominicis diebus ꝓ defunctis: sꝫ mor
tui ꝓpter hoc durissimis verberibus euꝫ afflix
erunt. ⁊ ideo ꝓhibitionem huiusmodi reuoca
uit. Et nota ꝙ suffragia que fiũt in ecclesiis
ꝓ defunctis valde bonis: actiones sũt gratiaꝝ
Ille enĩ anime que sunt perfecte bone statim
cum egrediunť a corporibus euolãt ad celos
nec subsidijs nostris egent. extra de cele. miss.
cum marte. ad fi. xiii. q. ii. temp⁹. Pro valde ma
lis sunt qualescunqꝫ consolationes viuorum.
Eis enĩ subsidia nostra non ꝓsunt: quoniam
anime illoꝝ statim descẽdũt ad infernũ. Pro
mediocriter bonis qui. s. sunt ĩ purgatorio sũt
expiatioues. Pro mediocriter malis q̇. s. sunt
in inferno sunt ꝓpiciationes siue penaꝝ miti
gationes. Nã fm augustinũ quibus ꝓsũt aut
ꝓsunt ut sit plena remissio aut certe ut tolera
bilior sit damnatio. xiii. q. ii. tempus. in fi. Qui
dam tamen ꝓ eodẽ sumũt mediocriter bonos
⁊ mediocriter malos quos vocãt nõ valde bo
nos q̇ videlicet intrant purgatoriũ qui viuen-
tes iniunctã penitentiã non perfecerũt quib⁹
ꝓsunt elemosine. oratiões. ieiunia ⁊ sacrificia
que ꝓ eis fiũt. nam ut dicunt eis qui sunt in ĩ
ferno nihil ꝓsunt. Illud etiã nota ꝙ scd̃m
hiero. de conse. dis. v. mediocriter cũ ꝓ cũctis
animabus psalmus uel missa diciť non min⁹
q̃ꝫ si ꝓ quolibet diceretť accipiť. Circa hoc tñ
dici põt ꝙ si suffragia fiũt in speciali magis ꝓ
sũt illis pro q̇bus specialiter fiũt q̃ꝫ aliis si fiũt ĩ
genere seu in cõi magis ꝓ unt illis qui pl⁹ me
ruerunt in hac vita ut sibi ꝓdessent. ut in dcõ
c. nõ estimemus. ⁊ c. tẽpus. si inequali uel ma-
iori necessitate existunt. Licet igiť fm Au-
gu. xiii. q. ii. non estimemus. non ꝓsint oĩbus
ꝓ quibus fiũt q̇a tamen nescimus pro q̇bus ꝓ
sint uel non ꝓ oĩbus facienda sunt ne aliquis
p̄termittať. melius nãqꝫ superũt eis quib⁹ nec
obsunt nec ꝓsunt q̃ꝫ desint eis q̇bus prosunt.
⁊ ideo dies anniuersarii fit ut p̄missum ẽ. Sꝫ
nunq̇d suffragia eius qui propter mortale pec
catũ in caritate nõ est prosint ei qui in carita-
te decessit. Rñdeo opera sacramẽtalia ut mis-
sa officiũ mortuoꝝ collecte ⁊ similia per talem
facta bene valent ⁊ defuncto prosunt. extra
de cle. ex. mi. c. fi. tũ q̇a illa a deo non ab operã
te efficatiam habent. tum q̇a ille non proprio
noĩe sed quasi syndicus omnium videlicet to
tius ecclesie nomine hoc agit fm ea que dicta
sunt in prohemio q̃rte partis. Si v̊o tanq̃ꝫ pri
uata persona alia suffragia facit: aut hoc agit
alio noĩe: aut suo ꝓpo. si alieno ut quia defũ
cti seu alterius in caritate existentis iussu d̊ il
lius bonis elemosinã tanq̃ꝫ minister pro eo fa
cit tunc quidem illi prodest quoniã is intelli-
giť facere cuius mandato facit. extra d̊ sen. ex
co. mulieres. ut qui mandat solui ipse soluere
videť. ff. de so. qui mandato. Hinc est ꝙ ꝑegri
nationis votum ab vno emissum alter ei⁹ ius
su exequi potest. extra de voto licet. Idemqꝫ ẽ
si duo quoꝝ alter in caritate est. alter non pro
defuncto psalterium legũt ⁊ si elemosina datť
iusto ut oret pro defuncto. His eteuĩ casibus
prodest defuncto rõne caritatis hoĩs iusti ad
icti. ff. q̇d cũ fal. tu. l. §. i. extra de elec. illa cont̃
extra de offi. dele. cũ super. Si aũt suo priuato
nomine ⁊ de proprio quis pro illo elemosinaꝫ
dat uel orat uel ieiunat uel aliter se affligit q̃si
cõiter dicunt theologi ꝙ talia in nullo prosũt
ei. nã legiť Jo. ix. Scimus q̇a pctõres de⁹ non
exaudit. sed illud ceci ⁊ non euãgeliste fuit ver
bum. ⁊ Isa. i. Cũ multiplicaueritis oratões nõ
exaudiã. manus enĩ vestre sanguĩe. i. peccatis
plene sunt. ĩmo fm Augu. iii. q. vii. in grauib⁹.
Dũ is qui displicet ad intercedendũ mittiť ira
ti iudicis animus ad deteriora prouocať. De⁹
enĩ iniquoꝝ dona non respicit ⁊ iustoꝝ soluꝫ
orationes exaudit. Itẽ dñs per Amos prophe
tam. Uota pinguiũ terre. i. peccatoꝝ non reci
piam. xxiiii. q. i. odi. Uerum cum pauci sine
crimine viuant. de pe. dis. ii. si enim. in p̄n. l. di.
quia tua. talis sententia que misericordiam ⁊
tot suffragia defunctis adimit ⁊ viuoꝝ carita
tem ad illos refrigescere facit nimis dura. ⁊ iõ
non sequenda videť. l. di. ponderet. extra d̊ re
nnn. nisi. §. i. Si enĩ omnium quos consciẽtia
culpe arguit suffragia condẽnamus illi pauco
rũ suffragiis iuuabunť. Dicendũ ergo videtur
ꝙ q̃ꝫq̃ꝫ suffragia eius q̇ ⁊ si non in caritate ĩ fi
de tamen est illi qui in caritate decessit nõ ꝓ
sunt ex merito vite agentis: quia tamẽ illa fiũt
fm doctrinã ecclesie ⁊ per eũ qui in fide est ⁊
pro eo qui talia recipere meruit beneficia ubi
deficit caritas agentis supplet meritum fidei
⁊ caritas ecclesie talia dictantis ac defuncti
capacis suscipientis. necnõ ⁊ liberalitas dei

miserentis:quia ſm Ambro.de pe.diſ.i. quan
tūlibet.beneficia non reuocat imo cumulos li
beralitatis amplificat ⁊ ſua liberalitate opꝰ ab
alio factū ꝑinde reputat ac ſi ꝑ illum pro quo
fit factū eſſet. Nam ſm iura aliquo alienū de/
bitū exſoluere ipſe debitor liberator.ff.de pig.
act.ſolutū.§.ſolutam.⁊ ſi ſeruo legata ſit liber
tas:ſi ticio decem ꝑſtiterit quomodocūqꝫ illa
decem ꝑſtante liber eſt.ff.de ſta.ho.aretuſa.ſꝫ
⁊ ꝑ eum qui capax nō eſt alteri legatum ⁊ he
reditas acquiri pōt.ff.ad trebel.cogi.§.hi q̇.ff.
ſi quis aliquē teſtari ꝓhi.l.i.§.ſed ſi legatū. Et
is qui ob crimen ꝓ aliis poſtulare ꝓhibet̃ ꝓ
ſe ⁊ ꝓ his quoꝝ curā gerit admittit̃.iii.q.vii.§
tria.Et ſm auguſtinū.i.q.i.ſi fuerit q̄ꝫq̄ꝫ i lapi
deo canali nil generet̃:tamen aqua inde tran
ſiens terram fecundat.Et hiero.de pe.diſ.i.po
teſt fieri.⁊ diſ.iii.pium.Si quādo videris iter
multa opera pctōꝝ quemq̄ꝫ aliqua facere q̄ iu
ſta ſunt nō ē tam iiuſtus deus ut ꝓpter mul/
ta mala paucoꝝ bonoꝝ obliuiſcat̃. Sane de
functi ſciunt ſuffragia que ꝓ eis fiunt tribus
modis ſm auguſtinū.xiii.q.ii.fatendū. Primo
ꝑ diuinā reuelationem quādo.ſ.deus eis reue
lat.Secūdo ꝑ bonoꝝ angeloꝝ manifeſtatiōeꝫ
angeli enī qui hic ſemꝑ nobiſcū ſunt ⁊ omnes
actus noſtros conſideraut quaſi i inſtāti poſ
ſunt ad eos deſcendere ⁊ eis ꝓtinus nūciare
Tertio ꝑ animaꝝ hinc exeuntiū intimationē.
Quarto ꝑ experientiā cum videlicet ſe a penis
ſentiunt reuelari. Sciendū aūt ꝙ defuncti
ualde mali neſciunt quid a viuis agitur niſi q̄
tenus eis ſcire ꝑmittitur.Similiter nec medio
criter boni adhuc in igne purgatorii cōſtituti
qui nondū dei uiſione fruunt̃ niſi quatenus
ꝑ aliquem de ꝑmiſſis modis ꝑmittit̃ eis ſcire
Sed ualde boni q̇ iam ea fruuntur bene ſciūt
quid hic agitur. Iuxta illud grego.quid eſt ꝙ
neſciunt qui uidentē omnia vident. Alii tam̄
dicunt eos ſcire omnia que eis neceſſaria ſūt
⁊ non alia Unde iſaias ex ꝑſona populi afflic
ti ait:Abraham pater noſter neſciuit de hoc.
xiii.q.ii.de mortuis.Et utruꝫ mortuis cura ſit
de viuis.augu.late ꝓſequitur libro de cura ꝓ
mortuis habenda. Adhuc ſicut auguſtinus
xiii.q.ii.fatendum ait:Multi aliquos ex mor/
tuis uel in ſomnis uel alio quocūqꝫ modo vi/
uis apparere credunt.Et vbi eoꝝ inhumata ia
cerent corꝑa atqꝫ ut eis ſepulchra fierēt ⁊ alia
huiuſmodi inumera ſepe admonuiſſe.⁊ illa ve
ra reꝑtum eſſe in dialogo grego.⁊ in aliis ple
riſqꝫ ſcriptis autenticis reperitur. Uerūtamēvt
idem augu.i ꝑmiſſo libro ait:q̄ꝫuis mortui ta/
lia in ſomnis iudicare uel petere videant̃ non
ideo putandū eſt eos iſta ſentire.nā ⁊ viuētes
plerūqꝫ apparent in ſomnis dormientibꝰ duꝫ
ipſi ſe neſciunt apparere.⁊ ab eis qui hoc ſom
niauerunt audiſſe diceutibus ꝙ eos i ſomnis
agentes aliquid uel loquentes viderunt. Unū ⁊
dicit credendum ē ꝙ he ſunt euangelice oꝑa
tiones ꝑ diſpenſarionē ꝓuidentie dei ad qua
lecunqꝫ ſolacium viuoꝝ. Concilium etiam an
q̇ritanū.xxvi.q.v.epiſcopi.in prin.ait ꝙ pleriqꝫ
demonum illuſionibus ⁊ fantaſmatibus ſepe
ſeducunt̃. Officium mortuoꝝ imitatur oīo
triduanam xp̄i ſepulturā. Sicut enim i illo tri
duo:ita ⁊ i hoc officio omnia laudis cantica
ſubticemus ⁊ ſolennitates quaſlibet ſubtrahi
mus.nam in miſſa benedictiones ab ep̄o non
petimus nec in agenda dicimus: Domine la/
bia mea.deus in adiu.m.intende.benedicamꝰ
nec inuitatoriuꝫ niſi corpus preſens ſit.⁊ etiā
in vigiliis.nec gloria patri ad reſponſoria uel i
fine pſalmoꝝ nec ad lectiones benedictionem
petimus uel damus nec diīmus. Tu autē uel
deo gratias nec in miſſa. All'a nec gloria in ex
cel.nec ite miſſa ē.nam in veteri lege ꝓhibituꝫ
fuit oleum leticie ⁊ thus ſuauitatis ꝓ peccato
offerri. mors etenī eſt vindicta peccati.vñ ubi
peccatū ibi tenebre.nec debet eſſe leticia nec
canticoꝝ leticie decantatio ubi ē luctus ⁊ cō/
triſtatio mentis ac exequie pro mortuis cele/
brant̃ cum luctu. Rurſus laudes ſupprimi
mus:quia quo mortui tranſeunt ignorātes ne
ſcimus.vnde laudare dominum debeamꝰ de
iuſticia uel de miſericordia gaudium reprimi
mus:quia triſtes in hunc mundum intramus
⁊ triſtiores eximus.non ergo ſequentia debet
dici que eſt canticum exultationis. Adhuc
licet in miſſa ꝓ viuis debeant omnes thurifi/
cari ad ſignificandum ꝙ illoꝝ orationes ad ce
leſtia diriguntur. In miſſa tamē ꝓ defunctis
non debet thus per choꝝ porrari nec offerri.
i.altare thurificari ſed circa corpus tātum: q̇a
hoc in lege prohibitum fuit ut iam ꝑmiſſuꝫ ē.
Nullus ergo in hoc officio thurificatur ad no
tandum ꝙ mortui nil ammodo ſuis valēt ora
tionibus ꝓmereri. Unde pſalmiſta. Non mor
tui laudabunt te domine. Ipſa autē defuncto
rum corpora thurificantur ⁊ aqua benedicta
aſꝑguntur:non ut eoꝝ peccata tollantur que
tunc per talia tolli nequeunt:ſꝫ ut oīs imun/
doꝝ ſpirituum ꝑſentia arceatur. Et fiunt etiaꝫ
in ſignum ſocietatis ⁊ cōmunionis ſacramen
toꝝ quam nobiſcuuı duꝫ vixerunt habuerunt
Unde ⁊ dioniſius tradit ꝙ antiq̇tꝰ viui mor/
tuos oſculabantur in ſignum vnitatis quum
cum ipſis habuerunt.ꝓſunt etiā hec ⁊ ſimilia
inq̄ꝫtum ꝑ talia ipſi deo reuerētia exhibetur.
Quare autem duplex verſus ponitur in in
troitu pro defunctis.ſ. Te decet:⁊ exaudi ora
tionem meam ⁊c.dictum eſt in ſexta ꝑte ſub

ſabbato tertie ebdomade quadrageſime. Jtez
in miſſa ꝓ defunctis non debet intermiſceri
oratio ꝓ viuis ꝓut dictũ eſt in quarta ꝑte ſub
ti. de oratione. Pax etiã triplici ratione nõ
datur. Primo q̃a hoc officiũ ut iam dictũ eſt
triduanam xp̃i ſepulturã veſtigio ſequitur ubi
pax non datur ꝓpter iude oſculũ deteſtandũ
Secundo quia non cõmunicamus mortuisz
q̃a non nobis reſpondẽt. nos enĩ ſumus enĩ i
vi. etate. illi in ſeptimana. Jnde eſt ꝙ corpus
nunq̃ȝ debet eſſe in eccleſia q̃ȝdiu miſſa ꝺ die
celebratur. imo ſi prius eſſet ibi debet aſporta
ri extra eccleſiã i veſtibulo eccleſie quãtacũqȝ
auctoritate viuens fulgeret ⁊ poſtea ad miſſaz
de mortuis reportari. Tertio quoniaz ſicut ex
multis grauis ſimul collectis vnus panis con
ficitur ⁊ ex multis racemis vinũ eliq̃tur. ſic ex
multis fidelibus quoꝝ quidã boni quidã ma
li ſunt vna eccleſia cõſtruitur ⁊ coadunatur.
Quia ergo de mortuo homine neſcimꝰ adhuc
vtꝝ ſit ipſe de conformitate eccleſie ⁊ pacẽ ha
beat cũ ſuo creatore ⁊ reconciliationẽ. iõ pacẽ
ad miſſam non damus nec aliquas laudes ꝓ
mortuis referimus: q̃a nõ eſt vnde agendũ ſit
non enĩ adhuc apparet eoꝝ req̃es. Quarta ra
tio poſita eſt in q̃rta ꝑte vbi agitur de oſculo
pacis. Jllud quoqȝ notandũ eſt ꝙ officium
mortuoꝝ incipit a veſpis poſtea ſequũtur vi
gilie quaꝝ tria ſunt genera. Jn quibuſdam. n.
eccleſiis legũtur nouẽ lectiones de iob. ⁊ inci
piũt: Parce mihi domine ⁊c. Jn aliis legũtur
de libro ſapiẽtie. ⁊ incipiũt: Melius ẽ ire ad
⁊c. Jn aliis vͦo de quodã ſermone augu. Sed
vndecunqȝ ſumanť abſolute ſine iube dñe be
nedicere ⁊ ſine tu autẽ. Uel alibi incipiũt ⁊ fi
niunť ꝓut in exequiis q̃s in dicto triduo pro
xp̃o celebramus ſeruatur. Uerũtamẽ in q̃bu ſ
dam eccleſiis loco tu autẽ domine terminãť:
beati mortui qui in domino moriũť. que vͣba
ſunt de apoca. xiiii. c. Frequentať autem ĩ
hoc officio pſalmus te decet: quoniã ibi agiť
de reditu filioꝝ iſrahel a captiuitate in terram
ꝓmiſſiõis: ſic ⁊ defuncti de captiuitatis miſe
ria ad vitã ꝓficiſcũť eternã. Diciť etiã pſalmꝰ
Domine ne in furore tuo: qui cum ſit ſextus ĩ
ordine pſalterii tamẽ ꝓ octaua intitulať qua
ſi in ſex etatibus per hũc pſalmũ deum rogan
tes ut ſeptime etatis poſſimus tormenta eua
dere ⁊ ad octauã glorie peruenire. Officiuz
mortuoꝝ non habet ſecũdas veſpas ut dictũ
ẽ in ſexta parte ſub ti. de veſpis. Jn cõcilio
tholetañ. xxvi. q. v. quicunqȝ. ſtatutum ẽ ꝙ ſa
cerdos miſſam defunctoꝝ celebrans ut eiꝰ ini
micus mortẽ incurrat: deponať ⁊ tam ipſe q̃ȝ
eũ ad hoc incitans exilio ꝑpetuo puniatur
Nũc videndũ eſt qualiter corpus ſepelien
dũ ſit. ⁊ quidẽ quando homo videť agere i ex
tremis debet poni ad terram ſupra cineres uľ
ad minꝰ ſupra paleas per quod ĩnuiť ꝙ cinis
ẽ ⁊ in cinerem reuerteť. ⁊ fit hoc exemplo be
ati martini qui ut in ſe aliis daret exemplũ in
cinere iacens vitam finiuit. Et ſi moriens litte
ratus ſit: legi debet paſſio domini uel ſaltẽ ꝑs
illius ante eũ: ut ſic ad maiorẽ compunctionẽ
moueatur. ⁊ debȝ eſſe crux erecta ad pedes ut
moriens eam cernens magis conterať ⁊ con
uertať. Debet etiã ſupinus iacere ut ſemꝑ ere
cta facie aſpiciat celum exemplo beati marti
ni ⁊ priuſq̃ȝ expiret eius anima domino com
mendeť. Poſtq̃ȝ vͦo expirauerit cãpane debẽt
pulſari ꝓut dictũ eſt in ꝑte prima ubi agiť de
campanis. deinde corpus niſi viuens nouiter
ĩunctus fuerit debet lauari ad ſignificandum
ꝙ ſi anima ꝑ confeſſionẽ ⁊ contritionez a cul
pa mundata ſit: vtrũqȝ. ſ. anima ⁊ corpus eter
nam glorificationẽ ⁊ claritatẽ in die iudicii cõ
ſequeť. quodqȝ illi ſm̃ iob. vere in domĩo mo
riunť: ⁊ beati ſunt qui nullam ſecũ portãt ma
culã ſed in hoc mũdo per penitentiam dereli
quũt. ſed cũ de hac lotione neqȝ ĩ ueteri teſta
mento. ſ. leuitici. x. c. neqȝ in nouo. ſ. act. v. c. nil
agať. ſi omittereť non multũ ut aiunt quidaz
curandũ eſſet. ⁊ auguſtinꝰ dicit in libro de cu
ra ꝓ mortuis agenda corpori humano quod
poſt mortem ĩpendiť nõ eſt ſalutis p̃ſidiũ ſed
humanitatis officiũ. Uerũtamen cum maria
magdalena vnxerit dominũ ante paſſionem.
mat. xxvi c. fecit enĩ morituro quod nõ potuiſ
ſet facere mortuo. marci. xiii. c. p̃uenit inq̃t vn
gere corpus meũ in ſepulturã: ex hoc ꝓbari po
teſt corpora defunctoꝝ lauãda eſſe. Nã ſicut
hiero. ait in originali ſuꝑ illud mat. vi. c. vnge
caput tuũ. in illis ꝑtibus vnguentis ꝓ balneis
vtebanť. Canon tholetañ. cõcilii. xiii. q. ii. q̃ di
diuina ſtatuit. ꝙ qui diuina vocatiõe ab hac
vita recedunt cũ pſalmis tantũmodo ⁊ pſallẽ
tiũ vocibus ad ſepulchꝝ deferanť. debet autẽ
defunctus portari a conſimilibus ſue ꝓfeſſio
nis ut ſi fuerit diaconus a diaconibus: ſi ſacer
dos a ſacerdotibus ſi ſint ibi: aliter non eſt vis
q̃a neceſſitas legi nõ ſubiacet. ꝺ conſe. diſ. i. ſi
cut. extra de obſer. ieiu. c. ii. clericus a clericis:
catholicus a catholicis. Si vͦo fuerit ꝺ aliqua
fraternitate deportareť ab illis q̃ ſunt eiuſdez
fraternitatis. mulieribus vͦo non licet corpora
ferre ne coganť corpora ſua laſciua incitãtia
denudare quod facile contingere poſſet. Duz
aũt de domo ad eccleſiã ſeu ſepulturã portãť
ſm̃ quorundã locoꝝ morem ter in via pauſať
Primo ad ſignificandũ ꝙ ipſe in hac vita ex
iſtens ut poſſet digne domĩo preſentari ⁊ cũ
aliis ſanctis perpetua quieta ꝑfrui. Jn tribus

in caritate proximi ⁊ in custodia sui: siue ꝙ in fide sancte trinitatis uixit atq3 uitam finiuit. Secundo ad rep̄sentādū ꝙ dominus triduo in ventre terre ꝑausauit. Tertio tres pause fi-unt in via ut ꝑ tres dietas psalmodie que tūc dicit̄ trina fiat ei absolutio a delictis trib⁹ mo-dis. s. cogitatione v̄bo ⁊ ope cōmissis. exo. iii. Uiam triū dierum ibimus in solitudine. deinde ponit̄ in speluca in qua in quibusdā locis ponit̄ aqua benedicta ⁊ prune cū thure. Aq̄ benedicta ne demones qui multum eā timēt ad corpus accedunt. Solent nāq3 deseuire i corpora mortuoꝝ ut quod nequerunt in vita saltem post mortē agant. Thus v̄o ibi ponitur ꝓpter fetorem corporis remouendū: seu ut defunctus creatori suo acceptabile bonoꝝ opu3 odorē intelligat̄ obtulisse seu ad ostendendū ꝙ defunctis ꝓsit auxilium orationis. carbōes in testimoniū ꝙ terra illa ad cōes vsus āplius redigi non pōt. plus enī durat carbo sub terra q̄3 aliud. Hedera quoq3 uel laurus ⁊ hui⁹mōi que sp̄ seruant virorē in sarcophago corpi substernunt̄ ad significandū ꝙ qui moriuntur in xp̄o viuere non desinent. nā l3 mundo mori-ant̄ sm corpus: tn̄ sm animā viuunt ⁊ reuiuiscunt deo. Alia tn̄ consideratione habebant i funeribus antiq̄ cipressos q̄a videl3 sicut cipssus cesa non iteꝝ surculescit sed tota morit̄: ita homo mortuus non reuiuiscit. Fiūt etiā hic nō q̄a cadaueribus insit sensus sed in figuram videl3 uel ad resurrectionē sp̄andam uel ad dei misericordiā seu beniuolentiā ꝓuocandā cui talia pietatis officia placent. debet autē q̄s sic sepeliri ut capite ad occidentē posito pedes dirigat ad orientē in quo quasi ipa positōe orat ⁊ inuit ꝙ ꝓmptus ē ut de occasu festinet ad ortum de mundo ad seculum. Et in quocūq3 loco extra cimiterium xp̄ianus sepeliat̄ semp crux capiti illius apponi debet ad notandum illum xp̄ianum fuisse: q̄a hoc signum diabol⁹ valde veret̄ ⁊ timet accedere ad locum crucis signaculo insignitum: debent quoq3 fideles xp̄iani sepeliri induti sudariis ꝓut ꝓuinciales obseruant: quod sumunt ex euangelio in quo legitur de sudario ⁊ syndone xp̄i. quidā v̄o cilicio insuunt̄ ut hac veste insignia penitētie rep̄sentent. nā cinis ⁊ cilicium arma sunt peni-tentium. Nec debēt indui vestibus cōibus ꝓut in italia fit. Et ut quidā dicunt debēt habere caligas circa tibias ⁊ subtulares i pedibus ut ꝑ hoc ipsos esse paratos ad iudicium representet̄. Clerici v̄o si sunt ordinati illis indumētis induti sint que req̄runt ordines quos ha-bent. Si v̄o non hn̄t ordines sacros more laicoꝝ sepeliant̄. Uext̄n licet in aliis ordinibus ꝓpter paup̄tatem hoc sepius omittat̄. In sacerdote tamen ⁊ ep̄o nullo modo p̄termittendū ē. vestes enī sacerdotales v̄tutes significāt cū q̄bus p̄ ceteris sunt dn̄o p̄ntandi. Euticia-nus papa statuit ut nullus martyres sepeliat sine dalmatica aut collobio purpurato. Circa hoc autem considerandū est vtꝝ xp̄s vestitus fuerit p⁹ resurrectionē. ⁊ vtꝝ celū vestit⁹ ascenderit. ⁊ vtꝝ duobus discipulis eūtib⁹ i emaus ⁊ ceteris mulieribus ⁊ discipulis vestitus ap-paruit. siq̄dem angeli legunt̄ vestiti apparuis-se: iuxta illud ioh. vidit angelos sedentes in albis. ⁊ alibi. ecce duo viri astiterūt iuxta illos i uestibus albis q̄ ⁊ dixerūt. Hic iesus q̄ assumptus ē a vobis in celū: sic veniet quemadmo-dū vidistis eum euntem in celu3. Nempe christus uestitus ascendit in celu3 Juxta illud: q̄s ē iste q̄ venit de edom tinctis vestib⁹ de bosra Jtē angeli dixerunt: quare rubꝝ est indumentū tuū. Queritur etiā vtꝝ homines erūt nudi post diē iudicii: an vestiti. ⁊ uidet̄ ꝙ uestiti Nā sp̄ angeli apparere solent vestiti. ⁊ christ⁹ etiā post resurrectionē cū ueste apparuit ⁊ in transfiguratione vestitus fuit. vnde ⁊ apparebant vestimenta eius alba sicut nix. ecōtra videtur ꝙ nudi erunt: q̄a habet auctoritas ꝙ in eadem forma erimus in q̄ fuit adā priusq̄3 peccaret ⁊ etiā in meliori. sed tunc fuit nudus. ergo similiter nudi erimus. Solutio nil diffinimus de veste sed hoc solum dicimus ꝙ ibi nō erit difformitas nec ulla aduersitas uel i firmitas ⁊ erimus uestiti ⁊ ornati vestimentis v̄tutū. Quis aūt ⁊ in quo loco sepeliri deb3. ⁊ vtꝝ locus sepulture aliquid conferat dictum est i prima p̄te ubi de cimiterio agit̄. Jllud aūt nota ꝙ q̄a scriptum ē leuitici. xxi. c. Pontifex ad omnē mortuū etiā patrē uel matrē non ingredietur neq3 egredietur de sanctis. hinc est ꝙ romanus pontifex ad nullius defuncti domū accedit. Jtē q̄a ibidē dicit̄ sacerdotes non radent caput non barbā nec in crinibus suis facient incisuram: ideo qui de caroꝝ morte tristant̄ barbam nutriūt nec crines p̄scindunt. ⁊ etiā nigris vestibus ornātur ut ꝑ nigredinē ⁊ dolorē consepulti mortuo uideatur. Hic etiā queri potest vtꝝ uoces mortuoꝝ loquant̄ ⁊ uidetur ꝙ sic iuxta illud ꝓphete. Exultatōes dei in gutture eoꝝ. Hormisda papa. l. dis. si q̄s diaconus. dicit ꝙ illi q̄bus cū falsa misericor-dia indulserimus ante tribunal xp̄i cōtra nos facient questionē. ⁊ augu⁹. xiii. q. ii. fatendum dicit ꝙ defuncti q̄ nesciūt que hic fiunt dum hic agunt̄ postea audiunt ab his qui moriendo hinc recedunt. Sed apostolus contradicere videtur dicens ꝙ tunc lingue cessabunt. ⁊ psalmista. non mortui laudabunt te. Et nota ꝙ sm augu. ꝙ tempus qd̄ inter hois mortem

⁊ ultimam resurrectionem interpositum est a
nimabus abditis idest nobis occultis recepta
culis continet. Postermo nota secundum
magistrum iohannem beleht ꝙ antiqui so-
lebant dicere ꝙ quando anime in humanis
sunt corporibus uocantur anime. in infernis
manes. quando vero celos ascendebant spiri
tus. quando autem recēs erant sepultura siue
quando spiritus circa sepulturas errabant um
bram uocabant. Unde psalmista. nam ⁊ si am
bulauero in medio umbre mortis nō timebo
mala quoniam tu mecuꝫ es. ⁊ ideo tunc panē
⁊ vinum ponebant supra sepulchra mortuo
orum ut dictum est sub titulo de cathedra pe
tri. In missa pro mortuis dicitur quandoqꝫ
epistola: Uir fortissimus machabeus. secūdo
machabeorum. xii. cap. quandoqꝫ: Nolumus
uos ignorare de dormientibus sicut ⁊ ceteri
qui spem non habent. thessalescen. iiii. caplo.
quandoqꝫ: Audiui uocem. Apocalypsis. xiiii.
ca. quandoqꝫ: Ecce mysteriuꝫ uobis dico. i. co
rinth xv. ca. Dicitur etiam quandoqꝫ euange
liū. amen amen dico uobis q̄a uenit. iohannis
v. c. quandoqꝫ: Dixit martha ad iesum. iohan-
nis. xi. c. sicut enim pater suscitat mortuos ⁊ vi
uificat ⁊c. iohannis. v. cap. quandoqꝫ. Omne
quod dat mihi pater. iohannis. vi. cap. quan-
doqꝫ. Ego sum panis uiuus qui de ce. descēdi.
qd̄ ē ibidē.

De quatuor coronatis martyribus.

E quatuor co
ronatis hic notabiliter repetit̄
ꝙ quinqꝫ fuerunt qui venerant
ad construendum templum di-
ocletiani cognito ꝙ essent christiani nimarty-
rio sunt coronati quorum nomina quia non
fuerunt idcirco in collecta ponuntur. Post
duos vero annos: alii quatuor martyrium sus
ceperunt quorum corpora sepulta sunt iuxta
corpora p̄dictorum quinqꝫ quorum nomina
quia fuerunt ignota. ideo statuit. Melchiades
papa ut dies eorum sub nominibus predicto
rum quinqꝫ celebris haberetur. ⁊ sic vocatum
est festum quatuor coronatorum. postea uero
fuerunt quidam: religioso eorum nomina re
uelata. s. seueri. seuerini. carpophori. ⁊ victorini
nomen tamen festi propterea mutatum non ē
nec etiam dies in kalendario.

De beato martino episcopo ⁊ confessore

E beato marti
no Sciendum est ꝙ dicitur par
apostolis non propter sciscitati
nem mortuorum quorundaꝫ ut
quidam putant cum idem multi alii fecerunt
martyres et confessores uel propter multitudi
nem miraculorum sed specialiter propter vnū
miraculum. Cum enim esset thuroneñ. archi
episcopus venit ad eum quidam pauper ⁊ in
ops tunicam ab eo petens ⁊ ipse cōcessit. Jus
sit ergo procuratori suo ut emeret. Ille uero
iuit ad forum ⁊ tardus rediit tunicam vilem
portans que fere penula quasi pene nulla po-
terat dici quam vir sanctus sibi monstrari fe-
cit. Erat autem breuis forte vsqꝫ ad genua ma
niceꝫ vsqꝫ ad cubituꝫ extrahens. ergo suam pau
peri dedit ⁊ ipse pauperis tunicam induit.
Nec multo post preparauit se ad celebranduꝫ
missam. ⁊ stans ante altare sicut mos est ī p̄fa
tione leuauit manus ad dominumm mani-
nicis laxis retro labentibus: licet nec grossa
eius brachia nec multum carnosa essent. ⁊ cū
p̄fata penula non nisi ad cubitum protende
retur remanserunt eadem brachia nuda. Tūc
venerunt miraculose aurei torques ipsaqꝫ de
center operuerunt ⁊ globus igneus apparuit.
sup caput eius p quod demonstratū spiritum
sanctū sup eū descendisse ad robur sicut super
apostolos ī pēthecostes. vnde propter hoc nō
īmerito dictus ē par apostolis. est etiaꝫ eis par
in officio. Considerandū autē est ꝙ ipse solus
inter confessores institutionis habet octauas
sicut btūs laurentius inter martyres. Ille enim
dixit. igne me examinasti ⁊ nō est inuenta in
me iniquitas. ⁊ martinus in agone mortis di
xit demoni astanti. Nil inuenies in me cruen
ta bestia: ecce quomodo concordāt. ille p̄pol
tens martyr quare pre oībus aliis octauas ⁊
vigiliam habet. iste confessor excellens quare
pre omnibus aliis octauā habet. Cappam eius
reges francoꝝ cōsueuerunt portare in p̄liis ut
dictū ē in secunda pte ubi agit̄ de sacerdote.
Fortunatus poeta vir egregius ⁊ īgenio p̄
clarus de italia thuroneñ. veniens gesta beati
Martini conscripsit tempore iohannis pape
tertii

De beato andrea apostolo.

Beatus andreas
niger fuit colore: barba prolixa:
stature mediocris: hoc ideo dici
mus ut sciatur qualis in ecclesia
debet depingi quod de vnoquoqꝫ apostoloꝝ

⁊ aliorum multorum sanctorum sciendum
esset. Predicauit autem in achaia ⁊ athe-
nis ⁊ circa partes illas. Excellētis fuit val-
de meriti. nec sine causa beatus gregorius
adeo fuit sibi deuotus ꝙ sibi fecit propriū
officium ⁊ monasteriū condidit: ⁊ ibidem
monachus extitit. Vigiliam ex institutiōe
non habet quia est ī tempore ieiunioꝝ q̄re
nō fuit necesse īstitui ei vigiliam. ⁊ idem ē
de btō thoma apostolo. Sane ossa eius
ac beati luce euangeliste tempore cōstāti
ni. ii. imperatoris translata sunt apud con
stantinopolim. Hac die dicit̄ epistola cor
de credit̄ ad iusticiam. roma. x. c. ⁊ euange
lium: ambulans iesus iuxta mare. mat. iiii.
ca. Postcommunio. Venite ad me que ē
ibidem. In vigilia vero est introitus: do
minus secus mare. math. iiii. ⁊ euangelium
Stabat iohannes ⁊ ex discipulis. ioh. i. ca.
Postcommunio. dixit andreas. Iohan-
nis. i. ca.

De beato nicolao.

Egitur quod cū
in quadam ecclesia que dicitur
crux subiecta monasterio beate
marie de caritate nondum hi-
storia beati nicolai cantaretur. fratres eius
dem loci priorem suum ut eam sibi cantare
liceret instanter rogauerunt. Ille vero hoc
precise negauit dicens incongruū fore pri
stinum morem nouitatibus immutare. Il-
lis uero instantibus indignatus respondit
recedite a me quia noua cantica immo io
culatoria quedam in mea ecclesia non can
tabuntur. Adueniente autem eiusdem san
cti festiuitate fratres cum quadam animi
tristicia matutinales vigilias peregerunt.
Cumqꝫ omnes se in lectis recepissent: ecce
beatus nicolaus priori visibiliter terribilis
apparuit quem a lecto extrahens per capil
los dormitorii pauimento allisit. ⁊ incipiēs
antiphonam: O pastor eterne per singulas
vocum differentias virgis quas ī manu te
nebat grauissimos ictus super dorsum illi9
ingeminans per ordinem morose cantādo
antiphonam ipsam ad finem vsqꝫ perduxit
omnibus ergo illis clamoribus excitatis se
minimus ad lectum deportatur qui tandē
ad se rediens dixit. Ite ⁊ historiam nouam
sancti nicolai decantate. Tempore henrici
quarti imperatoris ossa sancti nicolai apud
vrbem beneuentum translata sunt.

De venerabili beda presbytero

Eda venerabi
lis p̄sbiter ⁊ monach9 egregi9
expositor claruit in anglia cir
ca ānū domini. cccccc. lxxxvi
qui licet in sanctorum cathologo compu-
tetur. non tamen ab ecclesia sanctus sed ve
nerabilis appellat̄ duplici ratione. Primo
ꝙ cum pre nimia senectute eius oculi cali-
garent faciebat seduci per villas ⁊ castra v
biqꝫ verbum domini predicando. cumqꝫ q̄
dam vice per quandam vallem magnis la-
pidibus plenam transiret. quidam ex ducto
ribus derisorie dixit ei ꝙ ibi erat magn9 po
pulus congregatus expectans eius predica
tionem auide ⁊ silenter: ⁊ tunc incepit ille
predicare feruenter ⁊ cum in fine conclu-
sisset per omnia secula seculorum: mox oēs
lapides alta voce clamasse dicuntur: amen
venerabilis pater ⁊ ideo venerabilis pater
appellatur. Alii uero asserūt ꝙ angeli respō
derunt bene dixisti venerabilis pater. Se-
cunda causa est quia post eius mortem cle
ricus sibi quidam deuotus quendam v̄suz
edere cupiebat quem in illius tumulo scul-
pi facere intendebat incipiēs sic. Hac sunt
in fossa volens versum terminare bede san
cti ossa. Sed quia talem finem v̄sus cōgrui
tas non patiebatur ⁊ sedula mēte reuolue
ret nec congruum finem videret dum qua
dam nocte multum super hoc cogitasset:
mane ad tumulum properans manibus an
gelicis taliter versum sculptum reperit fini
tum. Hac sunt in fossa bede venerabilis os
sa. Eius autem corpus apud ianuam deuo
tione congrua dicitur coli.

De sancto thoma apostolo.

Istoria seu le
genda de sancto thoma apo
stolo si quid ex ea in respōso
riis uel antiphonis sumptum
reperitur īter apocrifa deputatur. ī ipso aūt
festo legitur ad missam euangeliū. thomas
vnus ex duodecim. ioh. xx. c.

De sanctis stephano iohanne euange
lista ⁊ innocentibus

Post domini
natiuitatem seq̄nti die fit fe
stum de obitu beati Stephāi
prothomartyris ⁊ tamen ipse
fuit passus in augusto. Quare autem hoc
festum fiat sub festo inuentionis eius dic/
tum est. Queritur quare hec tria festa vi
delicet sanctorum stephani iohannis ⁊ in/
nocentum immediate post festum natiui/
tatis domini ordinantur. Respondeo pri
mo ut christo capiti ⁊ sponso omnes sui co
mites adiungantur. Natus enim christus
sponsus ecclesie in hunc mūdum tres sibi
comites adiunxit de quibus dicitur in can
cis. Dilectus meus candidus ⁊ rubecundꝰ
electus ex milibus. candidus quantum ad
iohannem euangelistam preciosum virgi/
nem ⁊ confessorem. Rubecundus quantū
ad stephanum prothomartyrem. Electus
ex milibus quantum ad magnam turbam
innocentum. Secūdo ut sic ecclesia om
nium martyrum genera quorum quidam
martyrij christi natiuitas causa fuit īsimul
adunaret. Triplex est enim martiriuꝫ. Pri
mum voluntate ⁊ opere tale fuit martiriuꝫ
beati stephani. ⁊ hoc est dignissimuꝫ in ge/
nere. hoc autem dicimus quia aliqua circū
stantia facere posset ꝙ aliquis cōfessor ali/
quo martire dignior esset. ⁊ ideo festū eius
precedit alia ⁊ continuatur festo dominice
natiuitatis. Unde in ipso festo legitur. mor
tem quam saluator dignatus est pro omni
bus pati hanc ille primus pre omnibus red
didit saluatori. Et iterum. Christus heri na
tus est in terris ut hodie nasceretur stepha
nus in celis. In festo beati stephani in/
troitus est. Etenim sederunt principes ⁊ ad
uersum me loquebantur. in quo ostendun
tur insidie principum iudeorum beato ste/
phano insidiantium. Epistola est actuū. vi.
ca. Stephanus plenus gratia ⁊ fortitudine
que sicut dicit augustinus in sermone huiꝰ
diei cum plurimum habeat admirationis ī
ipsa specie non minus continet in ministe
rio dignitatis. in qua narratur tam passio
ipsius q̄ꝫ passionis causa ⁊ meritum seu re
muneratio. ⁊ hec etiam insinuantur ⁊ rep̄
sentantur in responsorio quod est. sederūt
principes ⁊ aduersum me loquebantur. ⁊ ī
alleluia quo est. Uideo celos apertos ⁊ ie/
sum stantem a dextris dei. actuū. viij. cap. ⁊
in offertorio ⁊ in postcommunione. video
deo celos apertos. actu. vii. ca. Et in noctur
nali etiam officio idem repetitur ut osten/
datur ꝙ sepe ⁊ sepius consiliati sunt princi
pes sacerdotum in mortem eius. Euan
gelium est. Ecce ego mitto ad vos. mathei.
xxiii. ca. Et sequitur. Hierusalem hierusalem
que occidis prophetas ⁊ lapidas eos ⁊c. ste
phanus enim fuit lapidatus. dicitur etiam
ibi a sanguine abel iusti. Sicut enim fuit ꝓ
thomartir in veteri testamento: sic iste ī no
uo. Historiam sancti stephani composu
it Alcuinus caroli magister ⁊ capellanꝰ no
cturnales ātiphonas de psalmis quibus at
titulantur accepit cetera de actibus aposto
lorum. Antiphonis etiam laudum quidam
versus premittuntur prout dictum est i. vi.
parte sub dominica de trinitate. Freq̄n
tatur autem in uersiculis alleluia uel ꝓpter
solennitatem dominice natiuitatis. uel pro
pter gaudium de consortin stephani angeli
ce contionis. Dicitur enim illud capitulum
Stephanus plenus gratia ⁊ fortitudine. et
illud. Surrexerunt quidam que sunt actuū
vi. cap. ⁊ illud. Cum esset stephanus plenꝰ.
actuū. vij. cap. Secundum martirium est
voluntate ⁊ non opere quale fuit martiriū
beati iohannis euangeliste qui martir fuit
sicut patet in illa antiphona. In feruentis
olei dolium missus iohannes apostolus di
uina se protegente gratia illesus exiuit. ut si
cut non senserit carnis estum quia virgo fu
it mente ⁊ corpore: sic nec estum feruentis
olei sensit. In natali autem eius canitur in
quibusdam ecclesiis vna missa in exordio
lucis ad notandum ꝙ ipse accepto lumine
huius mundi sacrificium virginitatis semp̄
obtulit deo. quia enim non poterat habere
vigiliam propter festum beati stephani sta/
tutum fuit ut duas missas haberet. In mis
sa de beato iohāne epistola. Qui timet deū
faciet bona. ecclesi. xv. ca. Euangelium ē.
Dixit iesus petro. iohannis vltīo. ca. ⁊ canta
tur alleluia. Ualde honorandus est. ⁊c. et
quod ibi dicitur. Qui supra pectus domini
in cena recubuit. sumitur iohan. vlt. ca. In
troitus est. In medio ecclesie aperuit. eccle.
xv. ca. ⁊ responsorium. Exiit sermo inter fra
tres ⁊c. iohannis vlt. ca. Item alleluia. Hic
est discipulus. iohannis vltīo. ca. Cōmu
nio. exiit sermo. que est ibidem. Dicitur
etiam ad horas capitulum. Cibauit. ecclesi.
xv. ca. ⁊ illud. Benedictus deꝰ ⁊ pater. eph.
i. ca. ⁊ illud. Qui timet dominum. eccle. xv.
ca. Et nota ꝙ beatus iohannes euangeli
sta in festo beati iohannis baptiste obiit. ſꝫ

quia non poterat tunc eius festum fieri trã
slatum est ad tertiam diem natalis domini
ut omnes comites suos haberet spõsus ut
premissum est. ⁊ festum beati iohannis ba
ptiste in suo die remansit. nec mirum quia
dies illa ab angelo gaudio natiuitatis pcur
soris auctenticata fuit. Nec est dogmatizã
dum q euangelista baptiste tanq maiori
cesserit pro eo q legitur. Inter natos mulie
rum non surrexit maior iohanne baptista.
nam, quod non debet esse de ipsorum ma-
ioritate disputandum diuinitus est ostẽsũ
Cum enim duo magistri quorum vnus ba
btistam. alter preferret euangelistam solen
nem ad hoc indixissent disputationem. ⁊ q
libet valde sollicite inuestigasset auctorita-
tes ⁊ rationes efficaces quibus suum iohã
nem preferre posset. Tandem die disputati
onis adueniente quilibet sanctorum emu
latori suo apparuit dicens. Bene cõcordes
sumus in celis: de nobis non disputetis in
terris. Tunc illi sibi adinuicem ⁊ omni po
pulo visionem publicauerunt ⁊ dominum
benedixerunt. Uel ideo fuit ad tertiũ diẽ
post domini natiuitatem translatum: quia
forte illa die dedicata est ei basilica. vel qa
forte ea die rediit de patbmos insula vel in
sulatus est. fuit enim patriarcha ephesinus
Aiunt quidam q beatus iohannes cum
post celebratam missam descendisset in tu
mulum euanuit ab oculis circumstantium
⁊ cum terra ibi scaturiat de profũdo addũt
eum viuere ⁊ terram eius anhelitu statuere
alii in celum translatum. Igitur partim
ex euangelio partim ex eius tribulatiõe ho-
dierna copulatur historia. in cuius vltimo
responsorio. s. in medio ecclesie quod sumi
tur de libro sapientie. in quo agitur de spi-
ritu intellectus. neuma iubilatur: quia per
spiritum intellectus fuit de ineffabili verbo
s. de verbo dei locutus. Tertium marty-
rium est opere ⁊ non voluntate. quale fuit
martirium innocentum: quod sicut tertiuz
locum obtinet i dignitate: ita ⁊ inter festa
martirum innocentum quod ũcut tertium
locum obtinet in dignitate: ita ⁊ inter festa
martirum. Sed quare festum innocẽtuz
celebratur ante festum stelle idest epiphaie
cum mortui fuerint post apparitionem stel
le quando. s. herodes vidit q illusus esset a
magis. Respondetur q herodes auditis ru
moribus d christo nato turbatus est valde
timens amittere regnũ. vnde cogitauit face
re interfici omnes pueros. ⁊ sic xps nõ eua
deret sed fuit impeditus tunc: quoniã Au-
gustus cesar mandauit ei q ad eum veni-
ret cum aristobolo ⁊ alexandro filiis ipsius
herodis responsuris coram eo. Et quia nõ
fuit ausus non ire iuit. postmodum vero re
uersus reuoluto anno quarto die post na-
tale domini fecit omnes pueros interfici a
bimatu. i. biennio ⁊ infra. bimatos enĩ gre-
ce dicitur latine biennium. Queritur qre
in festiuitate innocentũ in missa Gloria in
excelsis deo ⁊ alleluia ⁊ alia cantica leticie
non cantantur. Dicunt magistri ideo: quia
mortui sunt ante domini passionẽ. ⁊ sic ad
inferos descenderũt. Sed pari ratione ⁊ in
festo beati iohannis baptiste subticeri de-
berent. Dicendũ est igitur q hoc ideo con-
tingit: quia auctor officii voluit nos coniũ
gi in hac festiuitate animis deuotarum mu
lierum de morte innocentũ plangentium ⁊
dolentiũ. Unde causa tristicie earũ illa di-
mittimus. ⁊ ideo legit prophetia hiere. xxxi
c. de innocentibus. Uox in rama audita ẽ.
que ad litteram de beniamitis exponitur q
interfecti sunt propter vxorem leui quaz op
presserant ⁊ rachel fuit mater beniami. Uel
per Rachel que interpretatur ouis. vel vi-
dens intelligitur ecclesia que plorat filios
suos. s. triplices. Primi sunt martires consi
derans eos esse sibi subtractos ⁊ non vult
consolari in presenti: sed omnem consolati
onem transferret in futur quia sunt nõ. s. p
sentes. Secũdos filios luget ecclesia quia
fere ad partũ veniunt ĩ quibus patitur ab-
ortum. Tertii vero sunt qui iam renati
ti in baptismo erant. sed per peccata retro-
cedunt: hos ⁊ illos luget ecclesia. quia non
sunt idest quia damnati sunt. ⁊ ideo quia
luget ecclesia cantica leticie subticentur.
Potest esse ⁊ alia ratio. nam cantica le-
ticie proprie post victoriam cantari debent
Unde Ezechie dictum est. Dispone domui
tue quia morieris tu ⁊ tota domus tua ⁊c.
quia post victoriam habitam non cecinit
cantica leticie: sed innocentes non habue-
runt victoriam. non enim est victoria ubi
pugna non est. Media ratio melior est.
Quidam tamen pro alleluia cantant in
missa. Laus tibi christe. Alii. Cantemus eia.
Et dicitur epistola. Uidi supra montem
syon agnum stantem. Apocalipsis. xiiii. ca.
Et euangelium. angelus domini apparu
it in somnis. mat. ii. c. Si autem festuz illud
in dñica contingat nullũ canticũ leticie sub
ticetur pter gaudium resurrectionis. In

octauis quoq3 eoꝝ cantica leticie cantãtur pro significatione gaudii quod accepturi sunt in octaua idest in resurrectione: quia licet ad inferos descenderint resurgent tamen nobiscum in gloria. Octaue enim festiuitatum celebrantur in memoriam generalis resurrectionis quam significant.

Rursus quia hac die tristiciam mulierũ representamus. in multis ecclesiis diaconi non utuntur dalmaticis nec subdiaconi subtilibus idest tunicellis ad notandum ꝙ innocentes statim in morte primam stolã non receperunt sed ad infernum descenderunt: de hoc in tertia parte dictum est sub titulo de coloribus. In hoc festo dicit᷑ capitulum illud: Uidi supra montem. apocalipsis. xiiii. ca. ⁊ illud: hi sunt qui cum mulieribus non sunt coĩquinati. ⁊ illud. hi empti sunt. que sunt ibidem. Et aduerte ꝙ antiphone nocturnales de psalmis sumũtur. cetera de epistola uel euangelio. Quod autem dicuntur centum quadragintaquatuor milia finitum ponitur pro infinito q̃a deus omnes sub certo numero comprehẽdit. Quod etiam dicitur: Uidi super altare dei animas interfectorum sic est accipiendum ꝙ iohannes uidit animas interfectorum sub altare idest humiliatos capiti suo uel in absconso: q̃a nemo percipit hic quomodo ibi sit. Sed quare solennizat ecclesia pro morte innocentum qui non habuerunt uoluntatem patiendi. Uidetur enim ꝙ eadem ratione si aliquis tyrannus interficeret tot pueros deberet ecclesia similiter solennizare pro illis quod uerum non est

Responderi potest ꝙ hoc festum propter tria celebrandum est licet uoluntatem non habuerunt patiendi. Primo quia christus in eis querebatur ⁊ occidebatur. Secundo quia christus in eis celabatur diabolo ⁊ herodi. Tertio quia nomen domini non loquendo sed moriendo confessi sunt quia pro christo ⁊ uice christi occisi sunt. Erant autem innocentes quia circumcisi. nam circumcisio erat tunc remediũ contra originale peccatum licet ita non sufficiens sicut nunc baptismus est. Illud autem sciendum est ꝙ in quibusdam ecclesiis in die natalis domini diaconi vesperis finitis in honorem beati stephani qui eximius diaconus fuit in tripudio conuenientes cantant antiphonam de sancto stephano ⁊ sacerdos dicit collectam. Nocturnos autem et officium crastinum celebrant ⁊ benedictiones per lectiones dant quod tamen facere non debent. Et eodem modo faciunt sacerdotes in festo beati stephani in vesperis in honorem sancti iohannis: quia ipse sacerdos fuit ⁊ pueri in festo sancti iohannis in honorem innocentum. Subdiaconi uero faciunt festum in quibusdam ecclesiis in festo circumcisionis ut ibi dictum ē. In aliis in epiphania etiam in aliis in octauis epiphanie quod vocant festum stultorum Quia enim ordo ille antiquitus incert⁹ erat nam in canonibus antiquis. extra de etate ⁊ q̃litate. a multis. qũq3 vocat᷑ sacer. ⁊ quãdoq3 non. ideo subdiaconi certam ad festã dum non habent diem ⁊ eorum festum officio celebratur confuso.

De apostolis.

Apostolus grece ĩterpretatur missus latine. inde apostoli dicti sũt quia a christo missi fuerunt euangelizare ꝑ vniuersum orbem. Sane ecclesia in communi de apostolis solennizat ⁊ canit in matutinis. Ecce mitto vos ⁊c. quia omnes electi sunt simul a domino post sermonem ad eos factum in monte sicut habetur in matheo ⁊ in marco ꝙ videlicet electi sunt duodecim. De quibusdam tamen facit ecclesia officium proprium sicut de beato petro propter priuilegium dignitatis. De beato paulo q̃uis non sit de duodecim propter priuilegium predicationis. ð beato iohãne propter priuilegium amoris siue virginitatis. ⁊ de beato andrea propter priuilegium crucis quam ita ardenter predicauit cõcupiuit ⁊ habuit. Per horas capitulũ illud Jam non estis hospites ⁊ aduene. ephe. ii. ⁊ illud: non vos me elegistis. quod est ibidẽ ⁊ illud: beatus vir qui suffert temptationez. Jacobi. i. cap. ⁊ illud. Magnificauit eum ĩ timore inimicorum. ecclesi. xlv: cap. Et illud Statuit illi dominus testamentum sempiternum. ibidem. ⁊ illud: in fide ⁊ lenitate illius sanctum fecit illum. ibidem. Et illud ibant apostoli gaudentes. Actuũ. v. ⁊. illud nã quos prescivit ⁊ ꝑdestinauit cõformes. roma. viii. ca. ⁊ illud. Corpora sanctoꝝ ĩ pace sepulta sunt. eccle. xliiii. c. ⁊ illud. Nõ esurinet neq3 sitiẽt amplius. apocalipsis. vii. ca. ⁊ illud. Nos insensati vitam illoꝝ. sap. v. c. ⁊ illud. Ipso sũmo ãgulari lapide christo iesu

ephe.ii.ca. Habent autem uigilias ⁊ octauas
quia ſi cõpatimur ⁊ conregnabimus. De hoc
dictũ eſt in ꝗrta pte ſub ꝗrta feria tertie ebdo
made aduentus. Inſtantia tĩ'eſt ō bea to io
hanne euangeliſta quo ad ieiunium quod cõ
tingit.tum quia ut dicunt quidam non fuit
martyr niſi animo.tum propter feſtum ſancti
ſtephani quod eſt in vigilia feſti eius . In
vigiliis apoſtolorum dicitur epiſtola: Bene-
dictio domini ſuper caput eius.prouer.xv.ca'.
⁊ eccleſi.xlv.ca. Item illa. Per manus autem
apoſtolorum fiebant ſigna ⁊ prodigia.actu.v.
cap.Et euangelium..ego ſum vitis uera. iohã.
xv.In feſtis uero apoſtolorum dicitur epiſto
la. Jam non eſtis hoſpites ⁊ aduene.eph.v.c.
Item.hi ſunt viri miſericordie.eccleſi.xliiii.ca
Item illa:Scimus quoniam diligẽtibus deũ
roma.viii.ca.item illa. Benedictus deus ⁊ pa
ter domini noſtri ieſu chriſt.ephe.i. Item illa
Spectaculum facti ſumus.ad corinth.iiii.ca .
Item illa.Unicuiqʒ ueſtrum data eſt.ad ephe
iiii.Item alleluia.Ego vos elegi. ioh.xv. Item
illud. Uenite ad me omnes qui laboratis.ma
xi.ca. Enangelium uero : Hoc eſt preceptum
meum ut diligatis inuicem ⁊c .ioh.xv.c.illud:
hoc mando uobis quod eſt ibidem. Item illõ
Ecce ego mitto uos.Mathe.x.cap.Item illud
illud.facta eſt contentio inter diſcipulos ieſu
Luce. xxii.c. Item illud:Deſignauit dominus
⁊ alios.luce.v:cap.⁊ illud . Ego ſum vitis vera
iohannls· xv.c.item illud:dixit ſymon petrus
math.xix. ca. Poſtcommunio eſt :amen d
co vobis ꝙ uos qui re.math.xix.ca. Item illa:
Uos qui ſecuti eſtis me que eſt ibidem. Et
nota ꝙ tres apoſtoli legũt tñ viui fuiſſe rome
ſ.petr⁹paul⁹⁊ io.⁊tres euãgeliſteſ..ioh· marc⁹
lucas . Notandum eſt etiam apoſtolos ſi
ue chriſti diſcipulos non ideo tantum fuiſſe
paſſos quia predicabant de chriſto : ſed quia
ipſum deificatum aiebant ſine romanorũ au
ctoritate quod ipſi prohibuerant.Eccleſia oliʒ
ſtatuit fieri communiter feſtum de ommibuſ
apoſtolis in kal'.mai ut d ictum eſt in ſexta ꝑ
ſub feſto apoſtolorum ppi ⁊ iacobi.

De euangeliſtis

Oſt apoſtoloſ
eccleſia venerat' etiã euãgeliſtaſ
qui nõ tñ ꝑdicauerũt ſed etiam
euãgelia ſcripſerũt. Legit' eni in
geñ.iiii.c.ꝙ fluuius egrediebat' de loco volup
tatis ad irrigandũ paradiſũ qui diuidit' i ꝗtu
or capita.ſ.phyſon:geon:tygrim ⁊ eufratẽ.Sa
ne allegorice fluuius ille euangelica predicatõ
que a xp̃o ꝓcedit a quo generaliter omnis vo
luptas emanat.Uenite inquit ad me oẽs qui
laboratis ⁊ onerati eſtis ⁊ ego reficiam vos ⁊
ĩuenietis requiẽ animabus veſtris. Jugũ eni
meũ ſuaue ẽ ⁊ onus meũ leue:guſtate ⁊ vide
quoniã ſuauis ẽ dñs btũs vir qui ſperat in eo
Recte aũt hec predicatio fluuio comparat'
tum quia reficit abluit ⁊ fecundat.tũ quia flu
uius dicit' aqua fluens.⁊ ut ſalomõ ait.Aqua
ꝓfunda verba ex ore viri ⁊ torrens inundans
eſt fons ſapientie qui tam longe lateqʒ difflu
xit ut mundũ repleuerit vniuerſum.Juxta illõ
euntes in vniuerſum mundũ ⁊c. quapropter
in oẽm terram exiuit ſonus eorum:⁊ in fines
orbis terre uerba eoꝝ.Hoc irrigat paradiſum
i.fecũdat eccleſiã uxta quod dicit apoſtolus.
Ego plantaui:apollo rigauit. deus autẽ incre
mentũ dedit.hic ẽ eni fons hortoꝝ pute⁹aꝗꝝ
viuentium que fluũt de libano.Fluuius autẽ
iſte in quatuor capita diuidit' : quia ꝑdicatio
ieſu chriſti in quatuor euangelia deriuat'.Nã
licet ſcripſerint multa euangelia : quia luca te
ſtante multi conati ſunt ordinare narrationẽ
reꝝ que in nobis completa ſunt tamen nõ ni
ſi quatuor recepta ſunt ab eccleſia videlʒ ma
thei.marce.luce.⁊ iohannis.quop utiqʒ factũ
ẽ quadruplici ratione.Primo ad oſtẽdenduʒ
duoꝝ teſtamentoꝝ concordiã.Sicut eni i ue
teri teſtamento vnus fuit legiſlator.ſ. moyſes
quatuor maioris prophete.ſ.iſaias hieremias
ezechiel ⁊ daniel.⁊ duodecim minores ꝓphe
te ⁊ multi ſapientes.ſ.iob dauid ſalomon ⁊ ie
ſus ſirach.Ita ⁊ in nouo teſtamento vnus fu
it legiſlator.ſ.xp̃s ⁊ quatuor euangeliſte ⁊.xii.
apoſtoli ⁊ alii multi doctores ut hieronimus
auguſtinus ambroſius⁊ gregorius ut per hoc
oſtendat' quia rota continet' in medio rote ⁊
duo cherubin ſeſe recipiunt verſis vultibus i
ꝓpiciatorium.Secundo ꝓ miniſterio quadri
ge aminadab qua ſponſa dicit in canticis.ani
ma mea turbata ẽ ꝓpter ꝗdrigas aminadab
Aminadab enim interpretatur ſpontane⁹ do
mini.hic eſt chriſtus qui factus homo oblat⁹
eſt quia ipſe voluit.huius quadriga eſt euãge
lica doctrina per quam eius fama per mundũ
vehitur vniuerſuʒ cuius quatuor rote ſũt dic
ti quatuor euangeliſte.Propter hanc quadri
gam ſponſa.i.eccleſia ſalubri dolore turbatur
ad penitentiam Tertio ad deſignandum libe
rationem generis humani a morte quadrifica
ta.i.a tranſgreſſione quadruplici. Pria trã
ſgreſſio fuit mandati in paradiſo.Secunda le
gis naturalis.Tertio legis ſcripte.Quarta euã
gelii uel potius peccatum frugalitatis ꝑ impo
tentiam ſimplicitatis ꝑ ignorantiam ſecurita
tis.ꝑ negligentiã ⁊ malignitatis per inuidiam

Dis enī quatuoꝛ modis peccādi anima moꝛi
tur ⁊ ſeparatur a deo. Quarto ꝓ miniſterio foꝛ
me quadrige. ſicut enī in ceteras foꝛmas q̄dra
tū: ſic inter ceteras doctrinas euangeliū ſolidi
us ⁊ ſtabilius pſeuerat. nam illud vndiq3 ſtat.
⁊ ideo legitur apo. xxi. c. ꝙ ciuitas in q̄dro po
ſita eſt. ⁊ illud ꝓpter ſtabilitatē appellatur eter
nū ꝑ cuius gratiam homo quadrat̄ in moꝛib⁹
⁊ in v̄tutibus ſolidat̄. Ceteꝝ iſtoꝝ potiuſ q̄3
alioꝝ euangelia recepta ſunt. tū q̇a ipſi diligen
tius ⁊ aptius hiſtoꝛiā euangelicā deſcripſerūt
tū q̇a licet aliq̄n varia ſeu diuerſa nunq̄3 tamē
cōtraria ſeu diuerſa ſcripſerunt. tum q̇a iſti q̄
tuoꝛ animalium figuras in viſione. ioh. ⁊ ezec.
p̄figurati fuerūt. ezec. i. c. Mathe⁹ ꝑ hominē eo
ꝙ eius intētio p̄cipue circa ſcribendā chꝛiſti
humanitatē uerſant. Unde eius liber ab hūa
na xp̄i natiuitate ſumit exoꝛdiū. Liber inquit
generationis ieſu xp̄i ⁊c. Marcus per leonē3
in deſerto rugientē eo ꝙ eius intentio p̄cipue
circa deſcribendā eius reſurtectionē conſiſtit
Uū eius euāgelium antonomaſice ī die reſur
rectionis legit̄. Dicitur enī ꝙ leo rugitu maxi
mo tertio die ſuos excitat catulos: ita ⁊ deus
pater īmenſa potentia ſua filium ſuum tertia
die ſuſcitauit. vnde ⁊ marcus ab exclamatiōe
incipit. ſ. a p̄dicatione iohannis in deſerto cla
mantis ⁊ dicentis: vox clamentis ī deſerto
Et ſcias ꝙ marcus fuit lōgo naſo ſubducto ſu
ꝑcilio: pulcher oculis: caluus: barba ꝓlixa. ha
bitudinis optime: etatis medie: canos aſpꝑſus.
Lucas ꝑ vitulu3 eo ꝙ pꝛecipue circa deſcribē
dam xp̄i paſſionem eius intentio v̄ſatur ī qua
xp̄s ſe obtulit hoſtiā deo patri: idem ipſe ſacer
dos ⁊ hoſtia. Uitulus enī erat hoſtia ſacerdo
talis. unde a ſacerdotio incipit dicens. Fuit ī
diebus herodis regis iudee ſacerdos quidam
⁊c. Johānes per aquilam: q̇a ceteris cum do
mino gradientibus ipſe in celum ad deſcribē
dam xp̄i diuinitatē volauit dicens: in pꝛīcipio
erat. De hoc dictum ē ī pꝛima ꝑte ſub ti. de pi
cturis. He ſiquidem quatuoꝛ pꝛincipales intē
tiones dſignate ſunt ꝑ figuras illoꝝ quatuoꝛ
animaliu3 quoꝝ quodlibet ſm viſionē ezechi
elis quatuoꝛ habet facieſ quoniā omnes ō ſin
gulis agunt: licet q̇dem pꝛincipalius de q̄buſ
dam p̄ſertim cum oēs agant de xp̄o cui qua
tuoꝛ ille figure conueniunt. fuit nanq3 hō naſ
cendo: vitulus moꝛiendo: leo reſurgendo: aq̄
la aſcendendo. Que ut melius intelligas. ima
gina aliquod animal habēs caput quadratu3
⁊ in qualibet ſupꝑficie imagina vnā faciem vi
delicet a parte anterioꝛi faciem hominis a de
xtris: faciem leonis a ſiniſtris: faciem vituli a
parte poſterioꝛi faciem aquile Quia uero fa
cies aquile ſuper alias eminebat propter lon
gi colli ꝓductionem. ideo dicitur ꝙ erat deſu
per. Quodlib3 etiā hoꝝ habebat quatuoꝛ alas
de. pe. diſ. ii. pennata. finge enī quodlibet aīal
quaſi quadratum. in quadrato ſunt quatuoꝛ
anguli ⁊ in quolibet angulo erat vna ala. poꝛ
ro hi quatuoꝛ ſignificati ſunt ꝑ p̄dicta quatu
oꝛ flumīa. per phiſon iohannes. per geon ma
theus. per tygrim marcus. per eufraten lucas.
Sicut enī clare ꝓbat innocen. tertius de euā
geliſtis in ſermone: ſunt etiam ſignificati per
quatuoꝛ ānulos arche q̇ aurei ⁊ rotundi erāt
Jn auro claritas in rotunditate que initio ca
ret ⁊ fine deſignatur eternitas. ipſi enī eternā
chꝛiſti claritate3 ⁊ clarā eternitatē deſcribunt
ꝑ duos annulos a ſiniſtris duo euangeliſte. ſ.
matheus ⁊ iohannes qui ab ipſo xp̄o fuerunt
edocti ſignificātur. Quidā tamē per duos an
nulos a ſiniſtris matheum ⁊ iohānē q̇ adhuc
paſſibili ⁊ moꝛtali adheſerunt accipiunt. ꝑ du
os a dextris marcum ⁊ lucā qui poſt aſcenſio
nē ei iam facto immoꝛtali ⁊ impaſſibili adhe
ſerunt accipiunt. ꝑ ſiniſtrā enī moꝛtalitas: per
dextrā īmoꝛtalitaſ deſignat̄. Scđm illud: leua
eius ſub capite meo: ⁊ dextra illius amplexa
bitur me. Et ꝓpter hanc cauſa3 in picturis ec
cleſiaꝝ paulus ad dextrā ⁊ petrus ad ſiniſtra3
ſtatuūt̄ ſaluatoꝛis: ⁊ in bulla papali caput pau
li a dextris crucis ⁊ caput petri a ſiniſtris.
Sane in quibuſdā eccleſiiſ antiphona ad ma
gnificat in eoꝝ officio eſt. Ecce ego iohannes
vidi oſtium apertum in celo ⁊c. apo. iiii. Per
hoꝛas autem dicitur capl'm: in medio eccleſie
aperuit os eius. eccle. xv. c. ⁊ illud: cibauit illu3
dn̄s pane vite ⁊ intellectus. ibidem. ⁊ illud: io
cunditatem ⁊ exultationem theſaurizauit. qđ
eſt ibidem. omnia reſponſoꝛia ſumpta ſunt ō
ezech. Pꝛimum eſt de viſione dei. ſ. vidi cōiun
ctos ⁊c. Jn laudibus vero habetur ō mini
ſterio pꝛedicationis eoꝛum: dilecti deo ⁊ ho
minibus ⁊c. eccle. xlv. c. Jntroitus miſſe ꝓ
pꝛie eſt: os iuſti meditabitur ſapientiam. Ta
men iohannes euangeliſta habet introitum
pꝛopꝛium pꝛopter pꝛiuilegium amoꝛis ⁊ dig
nitatis videlicet. Jn medio eccleſie aperuit os
eius ⁊c. quia ipſe non tantum fuit euāgeliſta
ſed etiam pꝛopheta: quod patet in pꝛincipio
libꝛi apocalypſis. ubi dicitur: Beatus qui legit
⁊ qui audit uerba pꝛophetie huius ⁊ ſeruat ea
que in ea ſcripta ſunt. Notandum tamen
eſt ꝙ iſte introitus pꝛopter pꝛiuilegium pꝛedi
cationis ſecundario competit Auguſtino gre
goꝛio ⁊ aliis expoſitoꝛibus. Epiſtola in qui
buſdam eccleſiis ē ō figura quatuoꝛ animaliū
Ecce ego iohannes vidi oſtium apertum. apo
calypſis quarto ca. Alie eccleſie dicunt illam
ezech. pꝛimo. capl'o. Similitudo uultus ⁊c.

Reſponſoriũ ē. Btũs vir qui timet dñm ⁊c
Ꝟſus eſt potens in terra erit ſemē eius ⁊c. qđ
intelligitur de ſemine vbi dei ⁊ honoꝝ opibuſ
Sequiť generatio rectoꝝ benediceť: q̄a euan
geliſte generant filios dei qui benedicuntur
All'a in quibuſdā eccleſiis eſt: ad ſyō dicet ec
ce enim aſſum. ⁊ irl'm euangeliſtā dabo. iſa. xli
c. In aliis vo eccleſiis diciť all'a: beatus vir.
Euangeliũ ē. Deſignauit dominus ⁊ alios ſep
tuagintaduos diſcipulos. luce. x. c. ⁊ ſequitur
Et dicebat illis. meſſis quidē multa operarii vo
pauci. xx. di. in nouo. Offertorium eſt. poſui
ſti domine ſup caput ⁊c. Poſtcōmunio eſt
magna eſt gloria eius in ſalutari ⁊c.

De martyribus.

Artir grece di

citur teſtis latine. martyres eniꝫ
teſtes ſunt ꝙ xp̄s paſſus eſt pro
oībus ⁊ ipſi ꝓ xp̄o. Sane beat⁹
laurentius inter martires vigiliam habet ⁊ oc
tauam ꝓut ſub eius feſto dictum eſt. oēs enī
martyres ſingulares habent cōmunia officia
exceptis ſtephano laurentio. iohāne baptiſta
⁊ aliis quibuſdam. ⁊ ē introitus ad miſſam.
gloria ⁊ honore coronaſti eũ domine. uel ſapi
entia ſcōꝝ. eccle. xliiii. c. uel iudicabũt ſci. Sap.
iii. c. uel ſacerdotes dei. danie. iii. uel: letabiť iu
ſtus. Ꝟi tñ in paſcali tp̄e habēt aliud officium
eo ꝙ in illo tēpore oportet ꝙ frequenter repe
tať all'a ꝑpter gaudiũ reſurrectionis. ⁊ tunc ē
introitus: protexiſti me a conuentu malignan
tiũ ⁊c. ⁊ quia corona debetur eis tanq̄ꝫ victo
ribus. ideo ſepe fit mentio de corona. vnde ſte
phanus īterpretať coronatus. Epiſtola vo
quandoqꝫ diciť prouno martyre: iuſt⁹ coꝛ ſuũ
eccle. xxxix. c. quandoqꝫ illa: beatus homo qui
īuenit ſapientiā. puer. iii. c. quandoqꝫ illa: iuſt⁹
ſi morte ꝓoccu. que ē ibidē. iiii. c. quandoqꝫ il
la: btũs vir qui in ſapīa. eccle. xiiii. c. ⁊. xv. quan
doqꝫ illa: benedictus deus ⁊ pater. ad corin. i.
c. quandoqꝫ illa: memor eſto. ii. ad thimo. ii. c.
quandoqꝫ illa: nemo militans que eſt ibidem.
quandoqꝫ illa: btũs vir q̇ inuent⁹ ē. eccle. xxxi.
c. q̄ñqꝫ illa: benedictio domini ſup caput. ꝓv.
xv. c. q̄ñqꝫ ſtabũt iuſti. ſap. v. c. Euangelium
vo diciť q̄ñqꝫ. Si quis vult p⁹ me venire. mat.
xvi. c. quādoqꝫ illud: ſi quis venit ad me. luce.
xiiii. quandoqꝫ illud: niſi granũ. io. xii. c. quan
doqꝫ illud: nolite arbitrari. mat. x. quandoqꝫ il
lud: nihil optũ qđ ē ibidē. quādoqꝫ illud: ſi q̇s
venit ad me ⁊ nō odit. luce. xiiii. c. Pro plu
ribus vo martyribus diciť quādoqꝫ ep'la: lin
gua ſapientiũ. ꝓv. xv. c. quandoqꝫ illa: benedi
ctus de⁹ ⁊ pa. do. n. ie. xp̄i. i. pe. i. c. quādoqꝫ: iu
ſtoꝝ aīe. ſap. iii. c. quādoqꝫ: rememoramini pri
ſtinos dies. heb. x. quādoqꝫ: ſci ꝑ fidē. heb. xi. c
quādoqꝫ: expectatio iuſtoꝝ leticia. ꝓv. xi. quā
doqꝫ: hi ſunt viri. eccle. xliiii. c. quādoqꝫ: abſter
get de⁹. apo. vii. c. quādoqꝫ: reddet de⁹. ſap. x. c
quandoqꝫ: iuſti aũt in ꝑpetuũ viuent. ſap. v. c.
quādoqꝫ: q̇s nos ſepabit a caritate xp̄i. ad ro.
viii. c. All'a ē: hi ſunt due oliue. apo. xi. c. Euāge
liũ vo quādoqꝫ diciť cũ audieritis ꝑlia. lu. xxi
quandoqꝫ: deſcendēs ieſus de monte. luce. vi.
c. quādoqꝫ: videns ieſus turbas. mat. v. quan
doqꝫ: egrediente ieſu de tēplo. mat. xiiii. c. quā
doqꝫ: attēdite a fermento phariſeoꝝ. lu. xii. c.
quādoqꝫ illud: ſedente ieſu ſup montē o. mat.
xxiiii. c. quādoqꝫ illud. ve vobis q̇ edificatis. lu
ce. xii. quādoqꝫ illud: q̇ vos audit. luce. x. quan
doqꝫ illud: confitebor tibi pater. mat. xxvi.
Dicitur poſtcōmunio: amen dico vobis qđ
vni. mat. v. c. quandoqꝫ: ⁊ ſi corā hominibus.
ſap. iii. c. quādoqꝫ: q̇cunqꝫ fecerit. math. xii. ca.
quandoqꝫ: dico autē vobis. mat. x. c. quādoqꝫ
ſigna autē. marci. vl. c. ⁊ quandoqꝫ: multitudo
luce. vi. c. In nocturnali vo officio primum
reſponſoriũ ē: iſte ſanctus ꝓ lege dei ſui certa
uit vſqꝫ ad mortē ⁊c. ⁊ ē q̇nti toni: q̄a petulan
tia q̇nqꝫ ſenſuũ fuit mactata in eis. In tēpore
vo paſcali primũ reſponſoriũ ē: btũs vir q̇ me
tuit dominũ. ⁊ eſt octaui toni ꝑpter octauaꝫ
que ſignificat gloriā reſurrectionis. Quia vo
ſci martyres in tolerādis tormentis ſe habue
rũt conſtāter ⁊ conſtantia a ſolo deo eſt. ideo
illud reſponſoriũ: o venerāda martyꝝ ⁊c. can
tať ꝓ eis ⁊ ē q̇nti toni: q̄a martyres q̇nqꝫ ſen
ſus deo īmolauerũt. De martyribuſ etiā cātať
illud reſpōſoriũ: fulgebũt iuſti ⁊ tanq̄ꝫ ſcintille
in arundineto diſcurrent iudi. na. ⁊ reg. in īter
num ⁊c. ſap. iii. c. Et ē ſenſus: iuſti fulgebunt ī
futuro diuerſis btĩtudinib⁹ prius tamē in hoc
ſeculo diſcurrēt. i. ꝑ diuerſas mundi ꝑtes curſi
tādo dīna vba aliis ānunciabunt. ⁊ hoc faci
unt more ſcintillaꝝ diſcurrentiũ ꝑ arūdinetuꝫ
ſicut. n. ſcintille uel fauille ignis arūdinetum. i
materiā fragilē arūdinũ atterũt ⁊ annihilant.
ſic ⁊ ſci ſua ꝑdicatiōe ignita. i. dīno igne accē
ſa vicia q̄ reſpectu fortiũ vtutũ fragilia ſũt de
ſtruent. Iudicabũt. i. dominabũť natiōes. i. il
los q̇ in ꝑctis ſuis ꝑmāſerũt ⁊ regnabũt ī eter
nũ. i. in eternitate cũ deo recipiēt īmortalitatē
⁊ īpaſſibilitatē ceteraſqꝫ vtutes. Rurſus in
his vbis exprimiť ſtola carnis quam ſci reci
pient q̄ conſiſtit ī quatuor. ſ. in claritate. ſubti
litate. agilitate ⁊ impaſſibilitate. Nam fulge
bunt clari ⁊ tanq̄ꝫ ſcintille ſubtiles in arundi
neto diſcurrent agiles ⁊ regnabit dñs eorum
in ꝑpetuum ⁊ ipſi cum domino impaſſibiles.

Nam absterget deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum ⁊c. imo: exultabunt in gloria ⁊ de. in cubilibus suis: quod ad stolam spirit⁹ refertur quam etiam recipiunt sancti. Et nota arundinetũ est locus in quo sunt multe arũdines siue canne sicut in paludibus. flante autem austro ex assidua confricatiõe arundinũ ignis accenditur scintille vndiqꝫ aduolant et accenditur arundinetũ quod allegorice cõtingit in sanctis. De martyribus etiam cantatur Circuierunt in melotis. heb. xi. quasi dicat in petra. Melota te est vestis facta de pilis uel d̃ pelle cuiusdã animalis quod melota vocatur siue taxus. est enim habitus necessarius ad exercitia operis. Per horas etiã dicitur capitulũ illud Btũs vir qui suffert. Jac. i. c. ⁊ illud Beatus vir qui inventus est sine. eccle. xxxi. c ⁊ illud beatus vir qui in sapientia morabitur. eccle. xiiii. ⁊ illud Justorum anime. sap̃. v. c. ⁊ illd̃ iusti autem. ibidem. ⁊ illud Sancti per fidem. heb. xi. c. ⁊ illud: potuit enĩ transgredi ⁊ non ẽ transgressus. eccle. xxxi. c. ⁊ illud: corona aurea super caput eius. eccle. xlv. ⁊ illud. stolaꝫ iocũditatis induit. ibidem. ibi tamen dicitur stola glorie. ⁊ illud: sancti ludibria ⁊ verbera. heb. xi c. ⁊ illud: tanqꝫ aurũ in fornace. sap̃. iii. c. ⁊ illd̃. hi sunt qui venerunt de tribulatione. sap̃. vii. c ⁊ illud: non esurient neqꝫ sitient. ibidem. ⁊ illd̃ Justi tulerũt spolia impiorum. sap̃. x. c. ⁊ illd̃. In bonis iustorum exaltabitur ciuitas. puer. xi. c

Illud etiã sciendum est ꝙ ecclesia celebrat festum quorundam martyrum veteris testamẽti put dictum est de festo machabeorum.

De Confessoribus.

Confessores dicuntur laudatores. licet autem tam martyres qꝫ virgines qꝫ etiã omnes sancti veri sũt xp̃i confessores: martyres tamen q̇a in irascibili vincunt transcendunt ⁊ superlucrantur speciale vocabulum martyrũ. ⁊ virgines quia vincunt ĩ cõcupiscibili nomen virginũ. ⁊ doctores q̇a alios supant in rationabili doctorum. ⁊ hinc est ꝙ martyres ⁊ v̄gines ⁊ doctores aureole decorabunt. Sane confessores distinguunt ĩ episcopos ⁊ in p̃sbyteros. De ep̃is dicit introit⁹. Statuit. eccle. xlv. c. ⁊ ep̃la. Ecce sacerdos magnus. eccle. xliiii. ipsi enĩ sunt magni sacerdotes ⁊ illud de episcopis dicitur: Inueni dauid seruũ meum oleo sancto meo vnxi eum: quia non tantũ vncti fuerũt in baptismo ⁊ in cõfirmatione ⁊ ordinatione in p̃sbyteros sed etiã in consecratione in episcopos vt habeant misericordiam supeffluentẽ. ⁊ officia illa que icipiunt sacerdotes pprie cõpetunt episcopis cetera sunt cõmunia. ⁊ plura sunt respõria octaui toni: quia affixerunt ⁊ crucifixerunt carnẽ suam cũ vitiis ⁊ concupiscentiis ppter octauam resurrectionis. Rursus d̃ confessorib⁹ dicitur quandoqꝫ epistola: dilectus deo. eccle xlv. c. quandoqꝫ: testificor corã deo. ii. ad timo iiii. quandoqꝫ plures facti sunt sacerdotes. ad heb. c. vii. quãdoqꝫ: dedit dñs confessionẽ. eccle. xlvii. c. quandoqꝫ: iustus cor suum que est eccle. xxxix. c. quãdoqꝫ: sapiẽtia laudabit aĩam eccle. xxiiii. c. quãdoqꝫ: iustuꝫ deduxit domin⁹ sap̃. x. c. quãdoqꝫ: doctrinis variis. ad heb. xiii. c. quãdoqꝫ: ego enĩ iam delibor. ii. thimo. iiii.

Allła. iustus germinabit. isa. xxxv. c. Euangeliũ v̄o dicit quãdoqꝫ: sint lumbi vestri p̃cincti lu. xii. quãdoqꝫ: vigilate. math. xxiiii. quandoqꝫ homo quidã pegre. mat. xxv. quandoqꝫ: videte ⁊ vigilate. mar. xiii. c. quandoqꝫ homo q̇daꝫ nobilis. lu. xix. quandoqꝫ: nemo accẽdit lucernã. lu. xi. quandoqꝫ: vos estis sal terre. mat. v. c quandoqꝫ: nolite timere pusillus grex. lu. xii. c. Postcõmunio est: quinqꝫ talenta. mat. xxv. ⁊ quandoqꝫ: fidelis seruus. mat. xxiiii. c. ⁊ lu. xii. c Per horas v̄o dicitur caplm̄ illud: ecce sacerdos. eccle. xliiii. c. ⁊ illud: benedictionẽ omniũ gentium: quod est ibideꝫ. ⁊ illud: cognouit euꝫ ibidem: ⁊ illud: iustum deduxit. sap̃. x. c. ⁊ illud iustus cor suum. eccle. xxxix. c. ⁊ illud: magnificauit eum in conspectu regum. eccle. xlv. c. sed ꝙ hic dicit magnificauit dicit ibi glorificauit ⁊ illud: labia sacerdotis custodiunt. malach. ii ⁊ illud: non est inuentus similis illi. eccle. xliiii. c. ⁊ illud: fungi sacerdotio ⁊ habere laudẽ. eccle. xlv. c. ⁊ illud: talis decebat ut eẽt nobis põtifex. ibidem. e. ⁊ illud: collaudabunt multi sapientiã eius ⁊ vsqꝫ in seculum nõ recedet memoria eius. eccle. xxxix. b. ⁊. c. ⁊ illud: honestauit illum in laboribus. sap̃. x. b. ⁊ illud. custodiuit illum ab inimicis quod ẽ ibidẽ. c. Illud autẽ notandũ est ꝙ si plura festa in eadeꝫ die concurrãt illius qui inter eos maioris erit nominis officium celebretur. de hoc dictũ est in phemio huius partis.

De virginibus.

Officium matutinale maria ex pte sumit d̃ psalmo epitalamico. s. eructauit cor m. ĩ quo agit de laudib⁹ spõsi ⁊ sponse. v̄gines enĩ sũt spõse xp̃i q̃ sequũt agnũ quocũqꝫ ierit ĩ corpe ⁊ ĩ aĩa ppter integritatẽ corpis ⁊ aĩe. Notandũ aũt ẽ ꝙ illud rñsoriuꝫ quod est de sponso. s. audiui vocem d̃ celo ⁊c

quod in quibuſdam eccleſiis dicit̄ eſt p̄mi to
ni: quia vnicus eſt ſponſus aīaꝝ xp̄i· ⁊ ſumit̄ d̄
mat.xxv. Jllud v̄o quod ē d̄ contēptu mundi
ſ. Regnū mundi ⁊ oēm ornatū ſeculi contēpſi
⁊c. eſt q̄nti toni: quia ibi oſtendit̄ conculcatō
q̄nq; ſenſuū. De virginibus etiā cantatur illō.
Fulcite me floribus. can. ii. c. quod expoſitum
eſt in. v. p̄te ſub ti. de ſexta. Jn quibuſdā eccle
ſiis dicūt v̄ſiculū de v̄ginib⁹ illū. Elegit eā de⁹
⁊ p̄elegit eam. Sed alii rectius conſidetantes
ꝙ ſola beata v̄go maria p̄electa eſt in honorē
eius tantū dicūt illū pro aliis v̄o v̄ginibus di-
cunt. elegit eam deus ⁊ dilexit eam. Per ho
ras etiā dicit̄ capl'm illud· Qui gloriat̄. i. corin
ii. c. ⁊. i. corin. x. c. ⁊ illud. emulor enī. i. corin. xi.
⁊ illud. Sapientia vincit. ſap̄. vii. ⁊ illud. Me-
morati ſunt domine miſericordie tue. eccle. li.
⁊ illud. Liberaſti me a perditione. ibidē. ⁊ illō.
Accinxit fortitudine lumbos ſuos. p̄uer. xxxi.
Jn officio miſſe ſi ſit virgo ⁊ martyr propriū
officiū eſt. Loquebar de teſtimoniis tuis ī cō
ſpectu regū ⁊c̄. Alia cōia ſunt excepto ꝙ de be
ata agatha dicitur introitus. Gaudeamus oēſ
in dn̄o. p eo ꝙ ipſa excellenter letiſſima uenit
ad paſſionē ſicut de ea ſcriptum ē. Agatha le-
tiſſime ⁊ glorianter ibat ad carcerē. ideo ei⁹ le
ticie noſtrā leticiā ſociamus ⁊ cū ea in domi-
no cōgaudem⁹. De btā etiam agnete officium
miſſe ē. Me expectauerūt. ratio quare poteſt
ex eius legenda haberi. Et nota ꝙ d̄ virginib⁹
dicitur quandoq; ep'la. Confitebor tibi domi
ne. eccle. li. c. qn̄q;. Qui gloriatur. ii· ad corin. x.
qn̄q;. Domine deus meus exaltaſti. ecclesi. ii.
quandoq; Sapientia laudabit animā. ſ. Sap̄.
xxiiii. quandoq;. ſapientia vicit maliciam. ſap̄
viii. quandoq; de virginibus. i. ad corinth. vii.
quandoq;. dominus poſſedit me. p̄uerb. viii.
All'a ⁊ poſtcōmunio. Quinq; prudentes. mat.
xxv· c. Euangelium quandoq; dicit̄. Simile ē
regnū celoꝝ theſauro abſcondito. math. xxiiii.
c. quandoq;. Simile eſt regnū celoꝝ decē v̄gi-
nibus. math· xxv.

De feſto ⁊ officio dedicationis eccleſie.

Uoniā in par
te p̄ma dictum ē qualiter eccl'ia
dedicanda ſit. Reſtat ut hic aliq̄
de officio quod in feſto dedica-
tionis eccleſiaꝝ dicit̄ ſubiiciamus. Feſtū ergo
illud ſolenniter ab eccleſia celebratur. de quo
in iohanne habet̄. facta ſūt encenia. i. feſta de
dicationis in hieroſolimis. ⁊ ieſus ambulabat
in templo in porticu ſalomonis. ad confirma-
tionē illius feſtiuitatis. de conſe. diſ. i. ſolēnita
tes. i. ⁊ dicitur porticus ſalomonis: quia ſalo-
mon ſolebat ibi orare ⁊ ibi orauit in die dedi-
cationis. Hoc etiam feſtum inveteri teſtamen
to fiebat. Unde legit̄ in primo libro machabe
oꝝ. c. iiii. Elegit iudas machabeus ſacerdotes
ſine macula ⁊ mūdauerunt ſancta. Eccleſia. n.
militans poteſt mundari ſed non triumphās
Et auguſtinus dicit in omelia ſuper predicto
v̄bo: facta ſunt encenia. illum diem quo tēplū
dedicatum eſt iudei ſolenniter celebrant. Cele
brauerunt autem iudei encenia octo diebus.
quare videtur ꝙ nos ſimiliter feſtum dedica-
tionis debemus octo diebus ſolennizare. ut ī
p̄d. c. ſolennitates. §. i. Sed mirꝝ eſt quare octo
diebus celebrauerunt encenia cū paſca ⁊ cino
phegiā non celebrauerīt niſi per ſeptem dies
tantū. ut de conſe. diſ. i. §. i. Ad hoc eſt reſpōſio
q̄a hec feſtiuitas ſp̄aliter ſignificat eternā de
dicationem in qua eccleſia illa. ſ. aīa ſancta ita
deo dedicabit̄. i. copulabit̄ vt nō poſſit ad ali-
os vſus transferri quod erit ī octaua reſurrec
tionis. ⁊ iō ī nouo teſtamēto habet hoc feſtū
octauas. Hec eccleſia cōſtruit̄ in baptiſma
te ⁊ in doctrina ⁊ in penitentia. hic enī audit̄
ſecuris ⁊ oīs generis ferramentū. i. omnia ge-
nera flagelloꝝ ⁊ diſciplinaꝝ. ſ. in hac eccl'ia mi
litante que per tabernaculū moyſi ſignificat̄.
Tabernacula enī militantiū ſunt. Templū v̄o
illud ſalomonis ſignificat eccleſiam triūphātē
in qua hic non audiunt̄. Jn matutinali of-
ficio dicunt̄ illi pſalmi in quibus fit mentio d̄
portis que ſp̄aliter ſunt timor ⁊ amor ſicut ha
bet̄ in pſalmo illo. Domini ē terra. ibi. Attolli-
te portas principes veſtras ⁊c̄. Jtē illi in q̄bus
fit mentio de altari ſicut in pſalmo illo. Judi-
ca me deus ⁊ diſcerne ⁊c̄. Jtem illū in quibus
fit mentio de ciuitate ut ſunt illi Deus noſter
refugiū ⁊c̄. magnus dn̄s noſter. Jtem illi in q̄
bus fit mentio de atriis ⁊ de portis ut ſunt illi
q̄; dilecta tabernacula. Fundamenta eius in
montibus ſanctis. Sed queritur quare tūc
dicitur pſalmus ille. Domine deus ſalutis mee
Ad quod quidam dixerūt ꝙ ideo: quia ibi fit
mentio de ſepulchris. ſed hec ratio non valet.
quia ibi non fit mentio de talibus ſepulchris
in q̄bus habitant ſiue ſepeliunt̄ corpora fide-
liū iuxta eccleſiā. ſed de ſepulchris maloꝝ vnd̄
dicim⁹ ꝙ ille dicit̄ pſalm⁹ eo ꝙ ē pſalmus pe
nitentialis ⁊ ſpecialiter ibi de oratione habet̄
que in eccleſia facienda ē. Unde ibi dicit̄. Jn
tret oratio mea ī cōſpectu tuo. Dicit autē dn̄s
de eccleſia. Domus mea dom⁹ oratiōis voca-
bit̄. Octau⁹ v̄o pſalm⁹ ē. Qui habitat in adiu-
torio altiſſimi· i. in eccleſia: q̄a ibi dicitur. Altiſ
ſimū poſuiſti refugium tu. q̄a ſup omnes mon
tes in vertice montium fundata eſt eccleſia.

Ultima vͦ antiphona.s.ad magnificat in ue-
speris est pax eterna:quia ad hoc celebrat̃ de
dicatio ut dedicemur ⁊ habeamus illam pacẽ
eternam. Per horas autẽ dicit̃ caplm illud
Uidi ciuitatẽ.apo.xxi.c.⁊ illud Ecce taberna-
culũ.quod ẽ ibidẽ.⁊ illud.Unusq̃sq꜡ propriaꝫ
mercedem.i.corin.iii.⁊ illud. Fundamentum
aliud nemo potest ponere.corin.iii.c. Sa-
ne huic festo cõpetit ꝙ iacob vidit scalã ⁊ an-
gelos ascendentes ⁊ descendẽtes.i.totã eccle-
siã uidit vna visione.⁊ erexit lapidẽ.i.xp̃m q̇ est
lapis in summo ⁊ ẽ lapis angularis ⁊ fũdamẽ
tũ qui oĩa sustinet.Erexit inquã in titulũ p̃co
nialẽ.memorialem ⁊ triumphalẽ fundẽs oleũ
desup.Si quidẽ iacob.i.p̃latus fundit oleum
super lapidẽ.i.xp̃m ad ostendendũ eius caris-
mata.⁊ idem prophetauit iacob dicens.Terri
bilis est locus iste:non est hic aliud nisi domꝰ
dei ⁊ porta celi.vere dominꝰ est in loco isto ⁊
ego nesciebã.Terribilis ẽ enĩ ecclesia demoni
bus propter dei similitudinẽ quã habet.⁊ ꝓpt̃
hoc ad missam est introitus: Terribilis ẽ locꝰ
iste.geñ.xxviii.Sequit̃. ⁊ uocabitur aula dei.
hoc apposuit btũs gregoriꝰ de suo ꝓ eo ꝙ ibi
paratꝰ ẽ deus exaudire sicut dixit dñs salomo
ni.iii.Reg.xiii. Exaudiui orationem tuam ⁊c̃.
Quare aũt terribilis sit ostendit̃ in uersiculo.
Dñs regnauit decorẽ induit.s.in mẽbris suis:
⁊ ideo terribilis ẽ ecclesia demonibus. In
consecratione vͦ altaris ẽ introitꝰ. Dicit dñs
sermones mei.Ysa.lix.c.⁊.lvi. Epistola sumit̃
de apo.xxi.Uidi ciuitatẽ sanctã irlm ⁊c̃.respõ
soriũ ẽ.Locus iste.s.ecclesia materialis scũs ẽ:
quia scĩficata est ad hoc ut ibi dominus exau
diat p̃ces.⁊ ideo p̃stat orantibus sanctitatem
Salomon enim orauit ut dñs orantes ibi ex-
audiret.⁊ dominꝰ dixit ei: exaudita est oratio
tua.hoc etiã significatuꝫ est.iii.Reg.viii.c. vbi
salomon dedicato templi ait:Quicunq꜡ oraue
rit in loco isto exaudies ĩ loco tabernaculi tui
in celo:⁊ cũ exaudieris ꝓpicius eris.Alla est ĩ
quibusdã ecclesiis.O q̃꜡ metuendus ẽ. genes.
xxviii.c.Euangeliũ vͦ est.Egressus iesus. Lu.
xix.c.eo ꝙ ibi habet̃.Hodie salus domui huic
facta ẽ. In quibusdã tamen ecclesiis legit̃
euangeliũ de matheo in quo habet̃. Et nõ po
terunt subuertere domũ illam.fundata.n.erat
supra firmã petrã.Sequit̃ offertoriũ d̃ uerbis
dauid in palipomenon.i.vlt.c.uel s̃m alios sũt
v̾ba salomonis.Dñe deus in simplicitate corꝺ̃
mei letus obtuli vniuersa hec.Obtulerat enim
sacrificia inestimabilia que significant bonas
oꝑationes siue cogitationes ⁊ bona desideria
que inestimabilia sunt ⁊ numero ⁊ p̃cio. Se-
quit̃ postcoĩo.Domus mea ⁊c̃.Ysa.lvi.⁊ mat.
vij.c. Nota ꝙ si festum dedicationis eccl'ie
occurrerit in passione domini fit in seq̃nti eb-
domada.si vͦ in festo ascensionis de ascensio
ne fiet officiũ.⁊ officiũ dedicationis differet̃.
Salomon enĩ dedicauit templũ duodecĩa die
mensis ⁊ decima die mensis occurrebat ceno
phegia.celebrauit autẽ dedicationem templi
per septem dies ⁊ ꝓrogauit cenophegiaꝫ vsq꜡
post dedicationem.

Finit liber septimus.Incipit octauus de cõ-
puto ⁊ kalendario ⁊ pertinentibus ad illa.pul
cherrimꝰ enĩ est liber iste ⁊ clericis ⁊ laicis ne
cessarius valde.

Uoniam

sicut ait btũs Auguꝰ
xxxviii.dis.q̃ ipsis.Sa
cerdotes computum
scire tenent̃:alioquin
vix in eis nomen sa-
cerdotis cõstabit sub
quo v̾bo noticiã cur
sus temporis lune ac kalendarii intelligimus:
quoniã computus est scĩa certificandi tẽpus
s̃m solis ⁊ lune ꝓgressum.Idcirco ad simpli-
ciũ sacerdotum instructione in hac octaua et
finali parte de hoc aliqua claro compẽdio per
stringemus ꝓut ad vsum ecclesie dignoscitur
ꝑtinere.Dicit̃ aũt cõputus a cõputo tas. quia
in ipso cõputando procedimus:non q̇a ĩ ipso
cõputare doceamur.Et est duplex computus
s.astronomicus seu philosophicus.⁊ vulgaris
seu ecclesiasticus.sed de astronomico nil ad
p̃sens.Uulgaris cõputus ẽ scĩa distinguendi
tẽpus certa ratione siue sciẽtia tẽporis discre-
tiua s̃m ecclesie vsuꝫ. Tempus vͦ prout hic
sumit̃ ẽ s̃m Tulliũ quedã quantitas anni mẽ
surni diurni seu alterius spacij. Uel tempus ẽ
mora motus rerũ variabiliũ cuius partes decẽ
esse dicuntur.s.annus.mensis. septimana. di-
es.quadrans.hora.punctũ.momentũ.vncia.⁊
athomus. Annus continet.xii.menses ⁊.lii
septimanas.⁊ diem vnã.⁊ trecentos sexagita
quinq꜡ dies ⁊ sex horas. Mensis cõtinet q̃
tuor septimanas uel pauloplus. Septimãa
septem dies. Dies quatuor quadrantes.
Quadrans sex horas. Hora quatuor pũ-
ctꝰ. Punctũ decẽ momenta. Momẽtũ
xii.vncias. Uncia.xlvii.athomos. Atho-
mus indiuisibilis est.nã thomos grece diuisio
dicit̃.vnde athomos grece ĩdiuisio latine. An
ni ergo solaris fere duodecima pars mensis ẽ
Septimana vͦ est fere quarta pars mẽsis.Di
es naturalis septima pars septimãe. Quadrãs
quarta pars diei naturalis. Hora sexta pars

q̈drantis. Punctū q̈rta ps hore. Momētū decima puncti. Uncia duodecima ps momenti Athomꝰ. xlvii. ps vncie. Est ⁊ alia tpis diuisio. s. ꝑ euū. ꝑ etatē. ꝑ seculū. ꝑ lustꝝ. ꝑ olimpiadē. ⁊ ꝑ indictionem de q̇bus infra dicetur. Ceterꝝ tria sunt tpa annoꝝ siue triplex ē annus. s. solaris lunaris ⁊ magnus. de q̇bus ꝓuidimꝰ i hac octaua pte tractare que duas principal'r hꝫ partes. in q̈ꝝ prima agit̃ de anno solari ⁊ ō magno. in secunda vero de lunari.

Prima pars de anno solari incipit

In hac prima huius opis pte de ãno solari tractat̃. que ĩ q̈tuoꝛ subdiuidit̃ particulas. In q̈ꝝ prima agit̃ q̇d sit annꝰ. De initio anni. De multiplici ãno. De duodecim signis. De bisexto. De q̈tuoꝛ anni tpibꝰ. De ieiuniis illoꝝ. De solsticiis. De eq̇noctijs. De magno anno. De era. De olimpiade. De lustro. De etate. De sc'lo. De euo. In secunda pte agit̃ de mense. De kalēdis. De nonis. De idibus. Uñ ⁊ q̈liter dies denoĩentur De diebus egiptiacis ac canicularibꝰ. In tertia agit̃. De septimana. Et q̄ sit littera kalendaꝝ cuiuslibet mensis. In q̄ die septimane q̇libet mensis incipiat. Et de litteris dñicalibus. De regularibus solaribꝰ. De occurrentibꝰ. Et de indictiōe. In quarta agit̃ de die. De momēto. Et de hora. Occasione hore ãnectit̃ de quãtitate lucentium horarum noctis.

Quid sit annus solaris.

Annus est solis anfractꝰ cū pactis trecētis sexagintaq̇nqꝫ diebꝰ ad eadē loca siderꝝ redit. Dr̃ ergo annꝰ. q̇a mensibus in se recurrentibꝰ voluit̃. ab an qđ ē circū ⁊ eois q̈si circulariter rediens. Uñ ⁊ annus dicit̃ q̈si ãnulꝰ. i. circulꝰ eo ꝙ ĩ se redit. Uñ virgiliꝰ. Atqꝫ in se sua ꝑ vestigia voluit̃ annꝰ. ⁊ ob hoc añ inuētas lr̃as sic apud egiptios annꝰ indicabat̃. Pīgebãt. n. draconē caudã suã mordentē q̇a in se recurrit ⁊ sic adhuc a q̇busdam figurat̃. Alii annū ab innouatiōe dicūt sꝑ. n. renouat̃. Annꝰ ſm diuersos diuersa hꝫ initia qm̃ arabes ⁊ egiptii illū inchoãt post solsticiū estiuale. s. a septēbri ꝓ eo ꝙ legit̃ arbores ĩ pricipio mūdi fructū habuisse ꝙ q̇a ergo hoc ĩ septēbri cōtingit putãt tūc mundū factū fuisse ideoqꝫ ibi incipiãt annū. Numa v̊o pōpiliꝰ ⁊ romani ãnū a ianuario incepūt ꝓ eo ꝙ tūc vel pauloañ sol nobis incipit appropinquare Judei a marcio ĩceperūt: q̇a ĩ eo cōditꝰ ē mūdus. ⁊ ideo dicit̃ ꝙ decimaoctaua dies eius ē ꝑ̄mus dies seculi quos oēs quo ad aliq̈ cōputiste imitant̃. ipsi nãqꝫ a septēbri incipiunt regulares lunares ⁊ embolismos ⁊ epactas ⁊ oēs ãnos lunares. A ianuario v̊o incipiūt aureū numeꝝ ⁊ q̈sdã lr̃as dñicales a marcio regulares solares cōcurrentes ⁊ q̈sdaꝫ lr̃as dñicales ꝓut ĩ secūda pte apparebit. Sane q̇daꝫ moderni ob reuerentiã saluatoris cōputãt annos a natiuitate eiꝰ. Alii v̊o ab eius ĩcarnatōe i. a conceptiōe btē marie qñ illa dixit. Ecce ancilla dñi ⁊c. stati. n. fuit xp̄s hō ⁊ plenꝰ spū scō

Annoꝝ aliꝰ ē naturalis. alius vsualis. alius legitimꝰ. alius emergēs. alius solaris. alius magnus. aliꝰ olimpias. aliꝰ lustralis. aliꝰ indictionalis. aliꝰ iubileus. aliꝰ benignitatis. alius eternitatis ⁊ glorie. Annꝰ naturalis ē cuꝫ luna soli opponit̃ vnde sol eclipsim patit̃. Usualis siue tpalis ē q̇ ſm vsū hoīuꝫ sumit initiū videlꝫ a ianuario vsqꝫ ad sequentē ianuariū. Legitimꝰ siue cerimonialis ē q̇ cōputat̃ ſm lunationes ab apl̇i vsqꝫ ĩ aprilē. apl̇is. n. ē ꝑ̄mus mēsis apud hebreos. Emergēs est in quo aliqđ magnū iudeis uel aliis cōtingit. a quo facto ĩ illius memoriã annū incipiūt computare. s. a quouis die. Annꝰ solaris ē spaciū ĩ quo circuit sol. xii. signa zodiaci quē circulū facit ut ꝑ̄missum ē in trecētis. lxv. diebus ⁊ fere sex horis. fere dixi ꝓpter q̈dã momēta q̄ adiiciūtur sicut infra dicet̃. he aūt sex hore de q̈rto ĩ q̈rtū annū faciūt vnū diē naturalē bisextilē. ⁊ annus iste cōis ē oībus gentibꝰ. ⁊ incipit q̈libet die ⁊ q̈libet die finit̃ trãsactis ꝓ̄dictis diebus ⁊ iste pōt etiã dici naturalis. Signa v̊o predicta sūt ista Aries taurus gemini cancer leo v̊go. Libra scorpio sagittariꝰ capc̊ornꝰ aq̈rius ⁊ piscis. vñ v̊sus. Hec sunt signa poli q̄ sꝑ sunt via soli. est aries taurꝰ gemini cãcer leo v̊go. Libraqꝫ scoꝛ. chirō capc̊ornꝰ vrnula pisces. Et nota ꝙ celi habitatio stat circuloꝝ disticta zonis zone aūt ipse sūt q̇nqꝫ q̄ idō zone uel circuli appellant̃ q̇a ĩ circūductiōe spere existūt. Zodiacus aūt circulꝰ ē q̇ ex lineaꝝ q̇nqꝫ angulis ex vna linea cōstat. Rursus zodia grece dicitur aīal siue signū latine. ide zodiacꝰ dicit̃ aīal seu signifer. circulꝰ ex eo ꝙ in medio firmamenti sūt. xii. signa ꝑ trãuersū posita eq̈liter ꝑ circulū distincta q̄ formis ⁊ noībꝰ aīaliū designat̃ q̇a sol intrãs in illa ꝓprietates aīaliū quodam modo sortit̃. uel q̇a stelle ĩ signis disposite sūt aīaliū in figuris. Signū aūt dicit̃ duodecima ps zodiaci. sol q̇dē intrat ĩ aliquod ō ꝓ̄dictis

signis quolibet mēse in.xv.kal᷑.ſm ecclesiam
Uñ in martio intrat ĩ arietē.xv.kal᷑.aplis. in
apli intrat in thauꝝ.xv.kal᷑.mai.⁊ ſic ꝑ ordinē
mensiũ ⁊ signoꝝ. Primũ igit᷑ signũ ē aries
in quo sol dr̄ esse fact⁹ ĩ quo signo ē sol circa
ꝑ̄ncipia veeris sic dictũ.qa sicut aries ē aīal re
tro debile hñs aliqd āte roboris.sic postrema
solis illo tp̄e debilia sũt frigore eius fortitudi
nē minuēte.anteriora vͦ q̄ estatē respiciũt ali
qd fortitudinis.i.caloris hñt. Uel sicut aries
in bieme cubat ĩ latere sinistro.in veere autē
incipit cubare in dextro.Sic sol añ illud tēp⁹
morat᷑ in sinistro latere firmamēti.s.ĩ meridie
tũc vͦ intrat lat⁹ dextꝝ.s.vͤsus aqlonē.Antiq
hoc signũ ꝓpter amorē iouē vocauerũt ĩ cui⁹
capite q̄ simulacra faciunt arietis cornua fin-
gũt. Secũdũ signũ ē thaur⁹ sic dictũ.qa si-
cut thaur⁹ fortior ē ariete.sic fortioris ē effica
tie sol in illo tp̄e quo ad nos q̄ʒ in ꝑ̄cedēti. ve
rũtñ añ ē efficatior q̄ʒ p⁹:sicut thaur⁹ añ forti
or ē q̄ʒ retro.Antiq iõ thauꝝ ĩter sidera in ho
norē iouis collocauerunt.qa ille fabulose fin
git᷑ ĩ bouem cõuersus qñ europā trāsuexit.

Tertiũ gemini sic dictũ.qa illo tp̄e vis solis
geminat᷑.ĩcipit.n.esse calid⁹ ⁊ siccus effectiue
Uel qa tũc ꝑ̄cipue res gemināt᷑.i.multiplicāt᷑
aues.n.⁊ aīalia fet⁹ ꝓducũt. vel ꝓpter gemi-
nos siue duos gradus qbus sub illo signo ma
gis q̄ʒ sub alio sol eleuat᷑ a terra. Antiq autē
hoc signũ gemini vocauerũt ꝓpter castorē ⁊
pollucē quos p⁹ mortē inter notissima sidera
cõstituerũt. Quartũ cācer sic dictũ.qa can
cer ē aīal retrogradũ ⁊ sol tũc retrogradit᷑ di
scedēs a nobis cũ ꝑ̄us appropinquerit nobis

Quintũ leo sic dictũ:qa leo ē aīal crudele ⁊
ſꝑ febricitās:sic ⁊ tp̄s illud crudele ⁊ generās
febres. Rursus qa hercules leonē fortissimũ ĩ
grecia occidit.iõ ꝓpter suā vͤtutē hũc ĩter.xii.
signa statuerũt. Sextũ vͤgo.qa sicut vͤgo ni
hil generat:sic tp̄s illud sterile nihil noui gene
rat:generata tñ maturescere facit.ē.n.tp̄s ca-
niculariũ dieꝝ. Septimũ libra sic dictũ ab
eq̄litate mēsis ipsi⁹.qa sole ibi existente dies ⁊
nox eq̄pōderata ē.qm̄ tũc ē eq̄noctiũ autũna
le. Octauũ ē scorpi⁹.sicut.n.scorpi⁹ veneno
sus ē ⁊ pũgit.sic ⁊ tp̄s illud morbosũ ē ꝓpter
ineq̄litatē aeris.est.n.mane frig⁹ pugnās ⁊ ĩ
meridie calor vrēs. Nonũ sagittari⁹ sic di-
ctũ. qa venatio q̄ ꝑ sagittarios fit plerũq̄ʒ tũc
exercet᷑ vel ꝓpter fulgura q̄ tũc sepe cadũt vl᷑
italici sagittas vocāt. Decimũ cap̄cornus.si
cut enī cap̄corn⁹ in abruptis mōtib⁹ siue ĩ ex
celsis ꝑ̄cipiis pascit᷑.sic sol tũc ē in altissio gra
du vͤsus meridiē.vel sicut cap̄corn⁹ mōtes so
let ascēdere:sic sol tũc ad nos ascēdere ĩcipit.
Rursus antiq cap̄corni figurā ĩter sidera finx
erũt ꝓpter caprā iouis nutricē cui⁹ posterio-
rē ꝑtē corpis in piscis effigiē formauerunt ut
pluuias designarēt q̄s plerũq̄ʒ idē mēsis in ex
tremis solet habere. Undecimũ ē aq̄ri⁹ sic
dictũ:quia tp̄s illud aquis ⁊ vētis abũdat.

Duodecimũ ē pisces.quia sicut piscis ē aīal
aq̄ticum.sic ⁊ tp̄s illud ꝓpter multas pluuias
aq̄ticũ ē.vel quia tũc aquis resolutis ē tp̄s pis
catiõis.Ueꝝ lʒ sicut pʒ ex ꝑ̄missis signa eq̄lia
sint ſm astronomicos.ecclesia tñ illa non po
nit eq̄lia. nā quādoq̄ʒ plures dies sunt ĩ vno
signo q̄ʒ ĩ alio:cũ vn⁹ mēsis plures dies habe
at q̄ʒ ali⁹.vñ plures erũt grad⁹ vni⁹ q̄ʒ alteri⁹ si
gni.grad⁹ aũt dr̄ spaciũ quo sol motu suo trā
sit in zodiaco die naturali. Ex iā dictis facile
sciri pōt in quoto gradu alic⁹ signi sit sol quo
cũq̄ʒ die. Porro dies bisextilis de q̄ dictuʒ ē
dr̄ bisextilis uel ſm pħos q̄si ex bisse momen
toꝝ collecta qd̄ sic poterat cōprehendi.Sol.n
in quolibet signo morat᷑.xxx.dieb⁹ ⁊.xxx. triē
tib⁹ horaꝝ ⁊.xxx. bisse momētoꝝ.⁊ triens est
tertia ꝑs alicui⁹ rei cõstantis ex trib⁹ ꝑtibus.
bisse vͦ sunt due ꝑtes:sed multiplicatis duo-
decies triginta dieb⁹ habem⁹.ccclx.dies.xxx.
trientis horaꝝ cõstituũt.x.horas q̄ multiplica
te duodecies faciũt. v.dies.xxx.bisse momen-
toꝝ cōtinēt.xx.momēta ⁊ ita duo puncta.sed
multiplicatis duodecies duob⁹ pũctis hēm⁹
vi.horas ex bisse momētoꝝ collectas q̄ d̄ q̄rto
in q̄rtũ annũ cõstituũt vnũ diē q̄ dr̄ bisextilis
Rursus ſm isidoꝝ ꝑ singu los ānos crescit ꝑs
q̄rta assis ac ubi q̄rto āno assis cōpleta fuerit
bisextũ vnũ facit.⁊ iõ ꝑ q̄tuor ānos vn⁹ dies
bisextilis adiect⁹ ē.dict⁹ aũt ē ſm eũ bisextus
qa bis sexies duct⁹ assem faciet qd̄ ē vn⁹ dies
In quo loco kalendarii poni debeat illa dies
his vͤsibus cōtinet᷑. Bisextũ sexte martis tenu
ere kalēde. Posteriore die celebrant᷑ festa ma
thie.hoc ē dicere q̄ ĩ illa lr̄a ubi dr̄ in kalenda
rio. vi.kal᷑.martii.debet poni dies bisextilis.⁊
tũc stam⁹ siue sedem⁹ duobus diebus suꝑ illa
littera.⁊ festũ sc̄i mathie qd̄ deberet illa die
celebrari celebrat᷑ tm̄ in seq̄nti.ita tñ q̄ inter
ip̄m festũ ⁊ vigiliā nullũ sit mediũ.extra d̄ ver
bo.sig.q̄siuit.nõ iterest tñ vtꝝ ipsũ festũ.i.uel ĩ
ii.dieꝝ ꝑ̄dictaꝝ duaꝝ celebret᷑.sed regionis in
hoc cõsuetudo fuet᷑. Isidor⁹ dicit q̄ a.vi.noñ
marcij vsq̄ʒ ĩ diē kal᷑.ianuarij lune cursu bisex
tus apponit᷑ atq̄ʒ inde detrahit᷑. Si aũt volu-
mus scire qñ sit ānus bisextilis debemus diui
dere ānos dñi ꝑ q̄tuor quotiens possumus ⁊
si nullus suꝑauerit tũc erimus ĩ anno bisextili
si aũt aliquis remāserit tũc non erit bisextus.
Uñ vͤsus. Anni diuisi dñi ꝑ q̄tuor eque. Mon
strant bisextũ q̄ rõne scias. Hoc aũt veꝝ ē ſm
illos qui diuidũt ānos dñi ĩcipiēdo a natitate

uel a ianuario ⁊ nõ ſm illoſ q̄ incipiūt ab īcarnatiōe. Alia etiā doctrina ad īueniendū biſextū ponet̄ infra ubi de cōcurrentibuſ aget̄.
Tpa ſiue pteſ anni ſolariſ ſūt q̄tuoꝛ. ſ. uer. eſtaſ autūnuſ ⁊ hyemſ. ut dictū ē in ſexta pte ſub q̄rta feria tertie ebdomade aduētuſ. Dcā aūt ſūt tpa a coīoniſ tpamēto eo ꝙ īuicē ſe hūoꝛe ſiccitate caloꝛe ⁊ frigoꝛe contēpent hec ⁊ curricula dicūt̄ q̄a nō ſtant ſed currūt. Uer dictū ē q̄a uiret. eſtas dr̄ ab eſtu. i. caloꝛe. inde eſtas q̄ſi uſta ⁊ arida. autūnus a tēpeſtate uocat̄ qn̄ ⁊ folia cadūt ⁊ oīa matureſcūt. hyemps dicit̄ rōne emiſpii: q̄a tūc ſol circulo uoluit̄ breuioꝛi Un̄ ⁊ hoc tp̄s bꝛuma dicit̄ q̄ſi bꝛachi. i. breuiſ uel a cibo: q̄a tūc maioꝛ ē ueſcendi appetitus. edacitas enī grece bꝛuna appellat̄. Principia aūt ptiū anni ſm eccleſiā his v̄bis continētur Feſtū clementis hyemps caput ē oꝛiētis. Cedit hyems retro cathedrato ſymōe petro. Uer fugat urbanus eſtatem ſimphoꝛianus. Id tibi qđ reſtat autūni tpa p̄ſtat. Hoc ē dicere feſtū clemētis qđ ē. viii. kal̄. decēbꝛis ē pꝛincipium hyemis ⁊ durat vſq; ad feſtum cathedre ſancti petri tūc incipit ver. ⁊ illud feſtū ē. viii. kal̄. marcij. ⁊ ver durat vſq; ad feſtū ſcī vrbani qđ ē. viij. kal̄. iunij. tūc īcipit eſtas ⁊ durat vſq; ad feſtū ſimphoꝛiani qđ ē. viii. kal̄. ſeptēbꝛis tunc incipit autūnus ⁊ durat vſq; ad feſtū clementis in quo īcipit hyemps. In his q̄tuoꝛ partibus ān̄i triduana ieiunia celebꝛamus. ⁊ ideo ieiunia q̄tuoꝛ tpm appellant̄. Jeiuniū veris ē ī i. ſeptimana q̄dragesime ſ. ī q̄rta feria poſt cineres. Jeiuniū eſtatis ē ī pꝛima die mercurii poſt penthe. Jeiuniū autūni ē ī tertia die mercurij ſeptēbꝛis. ſ. in q̄rta feria poſt feſtū ſcē crucis. Jeiuniū hyemis ē ī q̄rta feria poſt feſtū btē lucie ꝑut ibi dictū ē. Un̄ v̄ſus. Uult crux lucia cineres chariſmata dia. Ut det vota pia q̄rta ſequēs feria. Fiūt aūt hec ieiunia ī q̄rta feria: q̄a in q̄rta feria x̄p̄s a iuda traditus ē ⁊ ī ſexta feria q̄a in ea crucifixuſ ē ⁊ in ſabbato q̄a tunc apl̄oꝝ triſticiā de nece ſaluatoꝛiſ repn̄tamꝰ. nā ſi cōpatimur ⁊ cōregnabimꝰ. de cōſe. diſ. iii. ieiunia. ⁊ c. ſabbato. Aduentꝰ autē dn̄i qn̄ celebꝛet̄ dictum ē in ſexta pte ſub ti. de aduentu Adhuc in anno ſolari cōtīgunt duo ſolſticia ⁊ duo eq̄noctia. Solſticia ī eſtate ⁊ ī hyeme. Eq̄noctia in vere ⁊ ī autūno. Eſt autē ſolſticium maxīa ineq̄litas diei ⁊ noctis ſiue ingreſſuſ ſolis in capꝛicoꝛnuꝫ uel cancꝛꝝ. ⁊ dicit̄ ſolſticiū q̄ſi ſolis ſtatio. eo ꝙ tūc ſole ſtante creſcūt dies uel noctes. Eq̄noctiū ē maxima diei ⁊ noctis eq̄litas: q̄a tūc eq̄li ſpacio hoꝛaꝝ cōſiſtunt ſiue īgreſſus ſolis in arietē uel librā. Ubi autē ſit locꝰ ſolſticionū ⁊ eq̄noctioꝝ his v̄ſibus cōtinet̄. Solſticiū decimo x̄pm p̄itat atq; iohannē. Eq̄ crucis feſtū dat tpa martis ⁊ idus. Hoc ē dicere ꝙ ſolſticiū hiemale ē an̄ natiuitatem x̄pi decē diebꝰ videlꝫ. xviii. kal̄. ianuarii quo tēpoꝛe ſol īcipit altioꝛes circulos petere. ⁊ ſolſticiū eſtiuale ē ante natiuitatē iohānis baptiſte totidē diebꝰ videlꝫ ⁊. viii. kal̄. iulii. quo tpe incipit ſol ad inferioꝛes circulos remeare. Unde eſtiualis ſolſticii dies maximꝰ ſicut ⁊ hyemal̄ dies mīmꝰ īuenit̄. ſed ſm egyptios hiemale ē xii. kal̄. ianuarii. ſm grecos. ix. kal̄. iulii. Eſtiuale v̄o ē ſm egyptios. xii. kal̄. iulii. ſm grecos. ix kal̄. Itē in feſto crucis uel ſm alios. xii. kal̄. octobꝛis ē eq̄noctiū autūnale. ⁊ ubi dr̄ in kalendis idus marcii. vel ſm alios. xii. kal̄. apꝛilis ē equinoctiū v̄nale. Olim enī annꝰ in duas pteſ tm̄ diuidedat̄. ſ. in eſtiuale ⁊ in hiemale ſolſticiū ⁊ in duo emiſpia. magnꝰ autē annꝰ cōpletur reuerſis planetis oībꝰ ad loca ſue creatōis qđ fit annis nō pautioꝛibꝰ. cccccxxx. Mundanuſ v̄o anniſ erit oībus ſtellis ad pꝛīa loca reuerſis qđ fit demū pꝰ quindecim milia ānoꝝ. Magiſter dicit ī hiſtoꝛia ſup gen̄. vbi agit de ebꝛietate Noe ꝙ magnꝰ annꝰ implet̄ per circula ſexcentoꝝ annoꝝ. Era q̄ vtunt̄ hiſpani ſinguloꝝ annoꝝ ē cōſtituta ceſare auguſto qn̄ ad pꝛimum cenſum oꝛbē deſcripſit. dicta ē āt era ab ere ex eo ꝙ oīs oꝛbis es reddere ꝓfeſſꝰ eſt rei publice romanoꝝ. pꝛius autē fuerunt ī dictiōes ⁊ poſtea ere. Olimpias cōſtituta ē apud grecos in elide ciuitate elijs agētibꝰ agonē ⁊ quīquēnale certamē q̄tuoꝛ mediis ān̄is vacantibꝰ. ⁊ ob hoc tps elidii certamīs olīpiadem vocauerunt q̄driennio in vna olimpiade ſuppotato. Luſtꝝ ē penteſim. i. quinquēniū qđ quinto anno dr̄ condi ꝑpter olimpiades a romanis. nondum enī erāt cōſules neq; ere. quinquēnale q̄dē tps iō ſic vocatū ē q̄a cenſū p q̄nquenniū in re publica pacto vrbs romāa luſtrabat̄. Apud eoſdē romanos ē annꝰ īdictionalis q̄ ter q̄nos cōtinet ānos ut infra dicet̄ ⁊ p̄miſſum ē. Apud hebꝛeos ē annꝰ iubileus. i remiſſionis q̄ ſeptenis completis annoꝝ ebdomatibꝰ celebꝛat̄. de quo dictū ē in ſexta parte ſub ti. q̄nq̄geſime. Apud x̄pianos ē annus benignitatis ⁊ gratie in quo x̄p̄s venit ⁊ nos ſola benignitate redemit. Apud ſcōs cōpꝛehenſoꝛes ē annꝰ eternitatis ⁊ gloꝛie in quo exultabunt ſcī in gloꝛia ſine fine. Rurſus ſcl̄a generationibꝰ conſtāt ſic dicta: q̄a ſequunt̄ abeuntibꝰ. n. aliis alii ſ[illegible]cedunt. Hoc tps quidaꝫ q̄nq̄geſimum annum dicunt quē hebꝛei iubileum vocant ut iam dictum ē. Et ob hāc cām hebꝛeus ꝑpter vxoꝛē ⁊ liberos amās dn̄m ſuū aure ptuſa ſeruitio ſubiugatus ſeruire iubetur in ſeculum. i. vſq; ad annū q̄nq̄geſimū. Etas autē plerumq; dicit̄ p vno anno ⁊ p ſeptem ⁊

ꝓ centum ⁊ ꝓ quouis tꝑe. Uñ ⁊ etas est ꝙ ō
multis seculis instruit̄. ⁊ iode dicta ē etas qua
si euitas q̇a si sil̄itudo eui. Nā euum ē etas per
petua cuiꝰ neqꝫ initium neqꝫ finis noscit̄. De-
riuatum ē autē euuꝫ ab eonas qͦ apud grecos
aliqñ ꝓ seculo ⁊ aliqñ ponit̄ ꝓ eterno. Pro
prie v̄o etas duobꝰ modis dicit̄ videlꝫ hoīs: si-
cut infantia iuuentꝰ senectꝰ aut mundi. cuius
pr̄ia etas ē ab adā vsqꝫ ad noe. s̄a a noe vsqꝫ ad
abrahā. tertia ab abrahā vsqꝫ ad dauid. ⁊ q̄rta
a dauid vsqꝫ ad trāsmigrationē iude in babi-
loniā. q̇nta de iuda vsqꝫ ad aduentū saluatoris
in carne. sexta q̄ nūc agit̄ vsqꝫquo mūdus iste
finiatur. Quot aūt sunt anni ab origine mūdi
dictū ē in sexta pte sub ti. de septuagesima.

Incipit secunda pars. ⁊ primo de mense

Jcto de anno

seq̄tur, videre de mense. Est autē
mensis spaciū tꝑis quo a phebo
phebe recedēs eidē cōpleto suo
circulo sociat̄. vel dicit̄ mensis a mensurando
eo ꝙ annꝰ ꝑ menses mensurat̄. uel a mēse qͦ
ē defectus eo ꝙ luna singulis mensibꝰ visu de
ficit ab humano. Uel s̄m Jsidoꝝ a mene gre-
ce qͦ ē luna latine. Apud grecos enī menses
legitimi non ex solis circulo sed ex lune cursu
cōnumerant̄ qͦ ē de noua ad nouā. Diuidit̄
aūt annus ꝑ. xii. menses: quia sol pagrando zo
diacū duodecī circuit regiones signoꝝ ⁊ ī his
xii. mensibꝰ cōmorat̄. Romulus tñ voluit tan
tū decē esse menses in anno incipiēs a marcio
quem marti deo belli quē patrē suū esse puta
bat dedicauit. Uñ ouidius in pr̄io fastoꝝ. Tꝑa
dirigeret cū conditor vrbis in annū. Jnstituit
menses q̇nqꝫ bis esse suos. Sed numa pompi
lius videns ꝙ annꝰ nō bene. x. mensibꝰ cōple-
bat̄ supaddidit duos principio. s. ianuariū ⁊ fe
bruariū. Januariꝰ dicit̄ a ianua. lxxxvi. di. ie
iuniū. q̇a sicut ꝑ ianuā intramꝰ domū: ita ꝑ ia
nuariū intramus annū. est enī limes anni. uel
dicit̄ a iano deo q̇ ab antiq̇s dicebat̄ pr̄incipiū
⁊ finis omniū reꝝ. Ei enī fuit a gentilibꝰ mēsis
ille cōsecratus. Uñ ⁊ idē ianus bifrons pingit̄
ut āni introitꝰ ⁊ exitus demonstret̄. ō quo di
ctū ē in. v. pte sub ti. de circūcisione. Febru
arius dicit̄ a febribꝰ q̄ tunc de facili contigūt
uel a februis. i. a purgationibꝰ. Sūt aūt februe
oblationes facte ꝓ mortuis. Romani autē illo
mense memoriā aīaꝝ habebāt ⁊ eas purgabāt
celebrando exeq̇as mortuoꝝ. Uñ s̄m Jsidorū
dicit̄ a febru. i. plutone cui eo mense sacrifica
bat̄. Martiꝰ dicit̄ a marte patre romuli. ul̄
q̇a eo tꝑe cūcta aīantia agunt̄ ad marem ⁊ ad
cōcubendi voluntatē. Appellat̄ etiā qñqꝫ mē-
sis nouoꝝ: q̇a ē anni initiū. ⁊ qñqꝫ nouum ver
q̇a in eo viridantibꝰ fructibus nobis trāsacto
rū ꝓbat̄ occasus. Aprilis dicit̄ q̄si aperilis:
q̇a terra apit̄ ad germinandū flores apiūtur ⁊
arbores incipiūt pollulare. uel aprilis ꝓ venere
dicit̄: q̇a a frodis grece dicit̄ latine venus.
Maius a maioribꝰ natu dicit̄ q̇ erāt prin-
cipes rei publice. uel a maia matre mercurii
Juniꝰ a iunioribꝰ dicit̄. erāt. n. olim maio
res. s. seniores q̇ appellabant̄ patres. ⁊ hi ī ciui
tate sꝑ remanebāt vrbis regimini consulentes
erāt ⁊ minores q̇ ibant ad pugnandū ꝓ repu
blica. ⁊ iō maius a maioribꝰ iunius a iunioribꝰ
nomē acceperūt ⁊ in illoꝝ instituti sunt. ul̄ di
cit̄ a iunone. Julius dicit̄ a Julio cesare. q̇a
tūc natus fuit. uel q̇a tūc de hostibus triūpha
uit. vicit enī cleopatrā reginā egypti cū Anto
nio viro suo bello nauali. Julius tñ ṗus q̇ntilis
dicebat̄ eo ꝙ ē q̇ntus a martio q̇ s̄m romuluꝫ
principiū erat āni. Augustus ē dictꝰ ab Oc
tauiano augusto q̇ tūc natus fuit. uel q̇a tunc
hostes supauit. prius tñ dicebat̄ sextilis eo ꝙ
sextus ē a martio. Septēber nomē hꝫ a nu
mero ⁊ imbre. q̇a septimꝰ ē a martio ⁊ imbres
hꝫ sic ⁊ october nouēber atqꝫ decēber ex nūe
ro ⁊ imbribus vocabula accepūt. quē numeꝝ
decurrentē decēbris finit ꝓ eo ꝙ denariꝰ nu
merus p̄cedētes numeros clausit. Quot āt
dies q̄libet mensis habeat his v̄sibus cōtinet̄.
Junius aprilis septemqꝫ nouē tricenos. Plus
vnū reliqui sed hꝫ februs octo vicenos. Cui si
bisextus fuerit supaddit̄ vnꝰ. Hoc ē dicere ꝙ
iunius aprilis septēber ⁊ nouēber hñt. xxx. di
es. reliq̇ aūt menses hñt. xxxi. sed februariꝰ tñ
hꝫ. xxviii. ⁊ qñ bisextus. xxix. Sciendū aūt ē
ꝙ cuilibet mensi pr̄io dati fuerūt trigita dies:
q̄ multiplicati duodecies cōstituūt trecentos
q̄draginta dies. De q̇nqꝫ v̄o residuis datus est
vnus ianuario eo ꝙ ē pr̄icipiū anni ⁊ etiā rōe
ipsius numeri: quia īpar numerus mūdus ē. ⁊
numero deus īpare gaudet. xxxii. q. i. nuptie. se
cūdus datus ē martio ꝓpter eandē īparitatē.
tertius maio. q̄rtus iulio. quītus octobri. Ce
sar aūt augustus volēs suū mēsem eē eq̄lē mē
si iulii abstulit februario vnā diē: quia erat mē
sis tristicie atqꝫ luctus ⁊ attribuit eā augusto
⁊ ita remanserūt februario tñ vigītinouē ⁊ au
gusto. xxxi. demū astrologi romani abstulerūt
aliā diē februario ⁊ addiderūt decēbri ad hoc
ut finis pr̄icipio rñderet. ⁊ sic februario remā
serunt tñ vigintiocto ⁊ decēbri. xxxi. Uerūtñ
ad quandā cōpensationē vna dies videlicꝫ bi
sextilis ē de q̄rto in q̄rtū annū februario resti
tuta. Qua v̄o die uel q̄ feria quilibet mensis in
trat iā sub ti. de septimana dicet̄. Sane in-

quolibet mense sũt tres dies celebres qui so
li ꝓpriis nominibꝰ noĩant᷑. ⁊ ab eis ceteri de-
nominãt᷑ kalende none ⁊ idus: quos ratiõi ꝓ
pter dies festos uel ꝓpter officia magistratuũ
instituerũt. his. n. diebꝰ ĩ vrbibꝰ cõueniebãt. ꝺ
cõse. dis. i. si quis etiã extra kalenꝺ sunt primi
dies mẽsis. ⁊ dicunt᷑ q̃si colende: quia tũc sꝑ
erat festũ iunonis. Uñ ouidiꝰ vẽdicat ausoni-
as saturnia iuno kalẽdas. uel quia tũc a roma
no populo ꝑ̃ncipia mẽsiũ celebrãt᷑ sicut fit ab
hebreis. xxvi. q. vl. nõ licet. ⁊. c. se. Uñ ouidius.
Salue festa dies meliorq; reuertere sꝑ. A po-
pulo rex digna potẽte coli. uel dicunt᷑ a kalo.
qꝺ ẽ voco. pmo nãq; die mẽsis ꝑ̃co de more
populũ ad nũdinas vocabat clamãs totiẽs ka
lo quot dies erant vsq; ad nonas. ⁊ ideo dicit᷑
pluraliter kalẽde a pluribꝰ vocatiõibꝰ. vel a ka
lo qꝺ ẽ bonũ oẽ ꝑ totũ mẽsem habẽdũ. xxvi. q
vl. nõ obseruetis. tũc enim sibi mutuo encenia
trãsmittebãt. None v̊o sũt q̃tuor uel sex di-
es ĩ quolibet mẽse qui sequũt᷑ post kalẽꝺ. ⁊ di
cũtur a nũdinis q̃si nũdine. quia tũc romãi nũ
dinas colebãt. Jdeo aũt in aliquo mẽse erant
none siue inchoatio nũdinaꝝ ĩ die quĩta ⁊ in
aliquo ĩ die septima ne ꝑ̃dones certũ tꝑs ad ĩ
sidiandũ mercatoribꝰ haberẽt. Uel dicũt᷑ no-
ne a nonis. quia ille dies nonꝰ erat ante idus.
uel a nõ quia tũc nullũ fiebat festũ. Uñ ouidiꝰ
nonaꝝ tutela deus erat. Jdus v̊o sunt octo
dies qui sequũt᷑ pꝰ nonas. Est aũt idꝰ sꝑ ĩ. xiii
uel. xv. die ſm ꝙ none ꝑ̃cedũt. Si enĩ mensis
habet quatuor nonas idꝰ ẽ ĩ. xv. die. Si aũt. vi
nonas idꝰ ẽ in. xv. die. Quod aũt cõciliũ anthi
ocẽn. xviii. dis. ꝓpter. dicit ꝙ idꝰ ẽ die decima
Hoc alia cõsideratiõe dicit ⁊ dicũt᷑ idꝰ q̃si di-
uisio. quia tũc fiebat diuisio nũdinaꝝ. uel quia
idibꝰ fit diuisio mensis. Dicit᷑ etiã idꝰ ab iduo
as. i. sepo as. vñ vidua dicit᷑ q̃si idua. i. diuisa.
Pleriq; latinoꝝ putãt idus dici ab edẽdo: eo
ꝙ hi dies apud veteres epularũ essent. Dies ãt
qui sequũt᷑ statĩ post kalenꝺ ita denoĩantur.
Si enĩ ẽ mẽsis qui habeat. iiii. nonas debemꝰ
dicere in kalẽdario statim post kalenꝺ. iiii. no
nas. ĩ tertio. iii. nonas. ĩ q̃rto ꝑ̃die nonas. ĩ quĩ
to v̊o nonas dicimus ut pꝫ ĩ ianuario ⁊ simili
bus. Si v̊o ẽ mensis qui hꝫ sex nonas debemꝰ
dicere statĩ post kalenꝺ. vi. nonas. ĩ tertio die
quinto nonas. in q̃rto. iiii. nonas. ĩ quĩto tres
nonas. ĩ sexto ꝑ̃die nonas. ĩ septimo nonas. ut
pꝫ ĩ martio ⁊ similibus. Dies aũt qui sequũt᷑
post nonas ita denoĩant᷑. ĩ quolibet mẽse. viii
idus. vii. idus. vi. idus. v. idus. iiii. idus. iii. idus.
pridie idus. ⁊ idus. sicut hec apparẽt ĩ kalenda
rio manifeste. Dies v̊o qui sequũt᷑ post idus ꝺ
nominant᷑ a kalẽꝺ mẽsis sequẽtis hoc modo.
Januarius hꝫ. xxxi. dies. de istis accipe vnã ꝓ
kalenꝺ. ⁊. viii. ꝓ idibus. ⁊ iiii. ꝓ nonis. ⁊ sic re-
manẽt tantũ. xviii. adde ergo istis. xviii. diebus
kalẽ. siue diem kalendaꝝ seq̃ntis mensis. ⁊ sic
erũt. xix. Uñ ĩ mẽse ianuario debemus dicere
statĩ post idus. xix. kalen. februarii. ĩ seq̃nti die
xviii. kalen. ⁊ sic ꝑ ordinẽ vsq; ad finem mẽsis
sꝑ minuendo. Nota tñ ꝙ dicit᷑ pridie idus
⁊ pridie nonas ⁊ pridie kalen. ⁊ nõ secũdo. q:
secundꝰ dicit᷑ a sequor. sed illa dies nõ sequit᷑
sed ꝑ̃cessit. Et exponit᷑ hec ꝑ̃positio ꝑ̃. i. añ uel
prius. vnde pridie q̃si priori die siue ꝑ̃. i. añ diẽ.
Et cũ dicit᷑. iiii. nonas intelligit᷑ quarto die añ
nonas. ⁊ sic de aliis. Quot aũt dies denoĩent᷑
a nonis quot ab idibus ⁊ quot a kalẽ. omniũ
mensiũ his v̊sibus cõtinet᷑. Sex nonas maius
october. iulius ⁊ mars. Quatuor ac reliqui te-
net idus quilibet octo. Janꝰ ⁊ augustꝰ denas
nonasq; decẽber. Julius october mars maius
epta decemq;. Juniꝰ aprilis september ⁊ ipse
nouẽber. Ter senas retinent februsq; bis octo
kalen. hoc est dicere ꝙ maius october ⁊ iuliꝰ
⁊ martiꝰ hñt dies. vi. ꝓ nonis. sed reliqui men
ses hñt tñ quatuor. Et quilibet mensis habet
octo dies ꝓ idibus. Jtem ꝙ ianuariꝰ augustꝰ
⁊ december hñt. xix. dies ꝓ kalen. Juliꝰ v̊o mar
tius october ⁊ maius hñt. xvii. Juniꝰ aũt apri
lis september ⁊ nouember hñt. xviii. Februa-
rius hꝫ. xvi. ⁊ si fuerit bisextus suꝑaddit᷑ ei vnꝰ
Jllud aũt notandũ ꝙ ĩ quolibet mense sũt
duo dies egyptiaci. i. ab egyptiis deꝑ̃hensi. in
egypto enĩ erãt quidã astrologi qui quasdam
cõstellationes nociuas humanis actibꝰ ĩ illis
diebꝰ ĩuenerũt. ideoq; illas notas esse homini
bus uoluerũt tñ illaꝝ cõstellationũ pũcta scire
ꝓpter errorem nostri cõputi nõ ualemꝰ Uel
forte ĩuenerũt illos dies bñ cõstellatos. ⁊ ideo
eos ĩ kalendario notauerũt ut ĩ illis diebꝰ po-
tius q̃ꝫ in aliis illis actibꝰ insistat᷑: quoꝝ errorẽ
ne ecclesia sequi videat᷑ a talibꝰ cauet᷑. Uel di
cũtur egyptiaci ſm quosdã quia dñs ĩ illis die
bus ꝑcussit egyptũ nouem plagis. Quotus ãt
sit dies egyptiacus a principio uel a fine men
sis his v̊sibus continet᷑. Augurior decies audi
to umine clãgor. Linquit olens abies coluit
colus excute gallũ. Jn his v̊sibus sũt. xii. dic
tiones. xii. mensibus seruientes. prima primo.
secũda secũdo. ⁊ sic ꝑ ordinem sumpto initõ a
ianuario. ita ꝙ quota die erit prima littera pri
me syllabe alicuius istaꝝ dictionũ ĩ alphabeto
totus erit dies egyptiacꝰ in illo mense cui ser-
uit illa dictio cõputando a mensis principio
v̊sus finem. Jtem quota erit prima littera secũ
de syllabe in alphabeto totus erit dies egypti
acus in illo mense cui seruit illa dictio cõputã
do a fine v̊sus principiũ. Ubi gratia. Augurior
est pria dictio ⁊ seruit primo mensi. s. ianuario

au est prima syllaba ⁊ a est prima littera ipsius syllabe ⁊ ẽ prima ĩ alphabeto. ergo dies prima ianuarii est egyptiaca. Item gu.est secũda syllaba. ⁊ g est prima littera ipsi⁹ syllabe. ⁊ g est septima ĩ alphabeto.ergo septim⁹ dies ianuarij numerãdo a fine ꝟsus principiũ est egyptiaca ⁊ sic in allis hoc obseruato ꝙ h.ĩ hoc loco nõ ponat᷑. Quilibet aũt ꝑmissoꝝ dierũ ꝓpter vnicam horã sui denominat᷑ egyptiacus. de hoc dicendũ est in fine opis. De diebus ꝟo felicibus uel infelicibus quos quidã astrologi notauerunt in pñti opuscnlo nõ agit᷑: quia ecclesia ꝓhibet fidẽ talibus adhiberi.xxxvi.q.vl.nõ obseruetis. ⁊.c.qui estimaret. ⁊.c.se. In quibusdã quoqꝫ mẽsibus sũt quidã dies qui caniculares dicuntur.a cane uel canicula stella sita ĩ fronte leonis. ⁊ ante genua thauri q̃ estiuis mẽsibus ẽ in medio cẽtro celi. ⁊ dũ sol ad eã ascẽderit cõiuncta cũ sole vel ei proxĩa duplicatur calor ipsius ex quo dissoluũt᷑ corpora ⁊ vaporant᷑. Uñ uocat᷑ canis: quia corpa morbis afficit. Et sunt septuagintaduo dies ĩ quibus propter tpis crudelitatẽ ⁊ caloris solis intẽperiez malũ est minui sanguinem ⁊ potionari. Quando aũt illi dies incipiant ⁊ finiant᷑ his ꝟsibus cõtinetur. Incipiũt iulii pridie idus caniculares. Et pridie nonas septẽbris fine resultãt. ſm aliquos ꝟo incipiunt.xiiii.kalendas augusti.

De septimana.

Equitur de septimana.nempe cõtinet septimana septem dies naturales quorũ repetitione ⁊ menses ⁊ anni ⁊ secula pagũtur. Et hec apud grecos ebdomada sed apud hebreos sabbatũ appellat᷑. ⁊ dicit᷑ septimana a septem ⁊ mane q̃si septem maue.ps pro toto.s.mane pro tota die.vel a septẽ ⁊ manet: quia manet ꝑ septem dies.vel dicitur septimana quasi septem luces.nã mane lux ẽ ſm Isidorũ. Idem etiam spaciũ vocatur ebdomada ab epta grece quod est septẽ ⁊ deos qd̃ est dies uel modus quod ẽ mẽsura. ſm hoc ebdomada est cõmunius nomẽ q̃ꝫ septimana. Uñ Daniel post septuaginta ebdomadas ⁊c. ⁊ sumuntur ibi ebdomade annorum.i.septuagies septem anni. Septimana autem nequeũt habere certa nomina quia neqꝫ habent certa initia. Singulis nanqꝫ annis variantur propter vnuz uel propter duos dies qui quandoqꝫ sũt super integras septimanas. Omnes autem dies septimanam inscribuntur septem primis litteris alphabeti. Item dies ſm gentiles d̃ nominatur a planetis. Primus a sole qui princeps est omnium siderum. sic ⁊ idem dies caput est ceterorum dierum. Secundus a luna que est splendore ⁊ magnitudine soli proxima ⁊ ex eo mutuat lumen. Tertius a stella martis que vesper vocatur. Quartus a stella mercurii quam quidam candidum circulum dicunt Quintus a stella iouis quam phetontem aiũt Sextus a stella veneris quam luciferũ asserũt quia inter cuncta sidera plus lucis affert. Septimus a stella saturni que sexto celo locata triginta annis fertur explere cursum suuꝫ. d̃ hoc dictum est in prohemio septime partis. Sed querirur quare dies non ita ordinantur in septimana sicut planete in celo: quoniã in celo ordinantur ſm hunc versum. Sol ve.mer. ⁊ luna saturnus iuppiter ⁊ mars.vel sic. Saturnus ioue mars sol cum vene mercurii luna. Solutio dicimus ꝙ dies in septimana non ordinãtur ſm ordinem planetarum sed ſm regimen eorum in singulis diebus.vnde quia viderunt philosophi ꝙ sol regnabat prima hora diei dominice.ideo diem illam denominauerunt a sole. Item quia viderunt quia luna regnabat prima hora secunde ferie.ideo diem illum denominauerunt a luna. ⁊ sic de ceteris sicut patet ex distinctione horarum diei facta ĩter planetas per ordinem successiue. Rursus a dictis planetis philosophi nomina dieruꝫ sumpserũt eo ꝙ a singulis aliquid in homine esse voluerunt ut a saturno caliditatem. a ioue temperãtiam.a marte feruorem.a sole spiritum. ⁊ venere voluptatem.a mercurio eloquentiaꝫ. a luna cor. Et quia ordo planetarum vltra numerum septenarium non procedit sed ad primum reuertitur: ideo tantum septem dies in septimana sunt a sapientibus constituti. Nunc videndum est qua die septimane quilibet mẽsis intret. de hoc duplex ratio habetur. Prima ꝑ hos uersus. Alta domat dominus gratis beat equa gerentes. Contemnit fictos augebit dona fideli. In istis versibus sunt duodecim dictiones duodecim mensibus seruientes.prima primo.secunda secundo. ⁊ sic per ordineu sũpto initio a ianuario ita ꝙ quecunqꝫ fuerit initialis littera alicuius istarum dictionum eadẽ erit littera kalendaruꝫ mensis cui seruit illa dictio.verbi gratia.alta est prima dictio ⁊ seruit primo mensi.s.ianuario. ⁊ a est prima littera illius dictionis alta.ergo a est prĩa littera ianuarii. Item domat est secunda dictio que seruit secundo mensi.s.februario. ⁊ d est prima littera istius dictionis.ergo d est prĩa littera februarii. ⁊ sic de aliis. Item dicit sequens versus per syllabas quod precedentes per dictiones. Adam degebat ergo cisos adrifex. Habita autem littera kalendarum facile possumus scire

qua feria quilibet mensis intret. Per litteram
enī dominicalem illi⁹ anni procede computā
do dies per litteras subseq̄ntes vsq3 ad litterā
q̄ est ī kal'.mensis cui⁹ diei introitū scire optaſ
ꝛ ī qua feria occurret. in tali feria intrabit ille
mēsis. Secūda ratio per quā sciri potest q̄
feria q̄libet mēsis ītret est per regulares ꝛ con
currētes.nota ergo ꝙ ī anno solari sūt q̄nqua
gintadue septimane ꝛ vnus dies vel duo si sit
bisext⁹ ꝓpter quā diem variāẗ singulis annis
principia mensiū.Si enim hoc anno īcipiat ia
nuari⁹ a die dominico.toto illo āno a q̄ ē pria
littera ianuarii erit dominicalis.Cū ergo vētū
fuerit ad finem āni illud a finale kalēdarii qd̄
inscribiẗ illi diei que est vltra ītegras septima
nas repſentabit diem dominicum.ergo seq̄ns
a quod iterum est initiale ianuarii repſentabit
secundā feriā.ꝛ sic toto jllo āno erit illa varia
tio eodem modo singulis annis variantur ini
tia mensium per diuersas ferias. Et si sit bisex
tus duplex erit variatio.prima in kal'.ianuarii.
secunda in festo sancti mathei. Ut ergo cōpu
tiste scire possent qua feria quolibet anno qui
libet mensis inciperet īuenerunt duos nūeros
vnum inuariabilem qui vocatur regularis so
laris ferialis.alium variabilem qui vocatur cō
currens de quibus breuiter est dicendum.

Uidendum est autem primo quid sit regu
laris solaris.ꝛ vnde dicatur.ꝛ vnde habeat or
tum.ꝛ quot regulares quisq3 mensis habeat
Regularis est numerus inuariabilis dat⁹men
si qui adiunctis concurrenti declarat qua fe
ria septimane quilibet mensis intret cuius fue
rit ille regularis.Dicitur autem regularis a re
gula quia inuariabilis est sicut regula.iii.di.ca
non.Solaris dicitur ad differentiam lunaris.
de quo infra dicetur. Habent autem ortu3 re
gulares a martio.nam in mense martii sunt.v.
regulares seu.v.pro regulari.Martius enī nō
habuit initium in primo anno mūdi seu seculi
immo dicitur mundus factus fuisse ī illo men
se in die quo dicitur.xv.kal'.aprilis.Uel ut alii
dicunt.viii.kal'.Si enim computes ordine re
trogrado dies septimane vsq3 ad kal'.martii ī
uenies ꝙ quinta feria mundus incepit. Si ta
men ante martium fuit.ꝛ hec est causa quare
martius quinarium numerum habuit ꝓ regu
lari. Regulares vero aliorum mensium sic for
mantur. Jungas regulares menses cum dieb⁹
eiusdem ꝛ ab illa summa subtrahe.vii.quotiēs
poteris.ꝛ regularem sequentis mēsis quod re
mansit indicabit.verbi gratia. Martius hab3
v.regulares.ꝛ dies eius sunt.xxxi.redige in sū
mam ꝛ sunt.xxxvi.subtrahe.vii.quotiens pote
ris ꝛ remanet vna dies que datur mensi seq̄n
ti ꝓ regulari. Jtem aprilis hab3.xxx.dies ꝛ vnū
regularem qui constituunt.xxxi.subtrahe.vii.
quotiens poteris ꝛ remanebunt.iii.que danẗ
maio ꝓ regularibus.ꝛ ita de aliis usq3 ad mar
tium. Possumus etiam scire mensium regula
res per hos vsus.Est astris clara fulgētib⁹ara
deorum.Grata bonis extat gratissima cuiq3 fi
deli. Jn istis versibus sunt duodecim dictōes
duodecim mensibus seruientes.prima primo.
secunda secundo.ꝛ sic per ordinem sumpto in
itio a martio. ita ꝙ quota fuerit littera prima
alicuius istarum dictionum in alphabeto tot
regulares habet ille mensiſ cui seruit illa dictō
vbi gratia.Est.est prima dictio ꝛ seruit primo
mensi.s.martio.ꝛ e est prima littera istius dic
tionis est.ꝛ est quinta in alphabeto.ergo mar
tius habet quinq3 regulares. Jtem astris est se
cunda dictio ꝛ seruit secundo mensi.s.aprili.ꝛ
a est prima littera istius dictionis que est etiā
prima in alphabeto. ergo aprilis habet vnum
regularem.ꝛ sic de aliis. Nunc dicamus d̄
concurrentibus. Dicitur autem concurrens
quia sibi inuicem concurrunt sicut videbitur
in formatione.vel ideo quia concurrunt cū re
gularibus ad demonstrandum initialem feriā
mensium singulis annis. Est autem concur-
rens superexcrescentia vnius diei uel plurium
super quinquagintaduas septimanas anni so
laris.ideo dixi uel plurium.quia in anno bisex
tili superexcrescunt duo dies.in aliis vo vnus
tantum.ꝛ ab illa superexcrescentia habent ori
ginem concurrentes.Alii vo concurrentes q̄
sequuntur post primum formanẗ vno addito
singulis terminis siue annis.sic tamen ꝙ septe
narium numeꝝ non excedūt quia non sūt nisi
septem ferie.ꝛ quandocūq3 est septimus con-
currens illo anno menses habent eadem prin
cipia que in primo anno mūdi seu seculi habu
erunt.quelibet enim feria distat ꝑ septenariu3
a semetipsa. Cōcurrentes etiam ī hac linea de
monstraẗ.i ii.iii.iiii.vi.vii.i.ii.iiii.v.vi. vii ii. iii.
iiii.v.vii.i.ii.iii.v.vi.vii.i.iii.iiii.v.vi. Nam p̄mus
ann⁹ cicli solaris habet vnū concurrentem. se
cūdus duos.terti⁹ tres.q̄rtus q̄tuor.q̄ntus sex
ꝓpter bisextū.sextus septem.septimus vnum.
q̄a vltra septenariū non ꝓcediẗ sed reuertitur
ad vnū.ꝛ ita debemus ꝓcedere vsq3 ad.xxviii.
annos.tūc reuertimur ad primū annū cicli.ꝛ ꝓ
cedim⁹ sicut prius. Unde transcursus.xxviii.
annoꝝ vocaẗ ciclus solaris vel concurrentiū.
ꝛ diciẗ ciclus q̄si circulus ꝑ similitudinē. Si
aūt volumus scire quotuſ sit ann⁹ cicli solariſ
debemuſ diuidere annoſ domini ꝑ.xxviii.quo
tienſ possum⁹.ꝛ adde illiſ.ix.anteq3 diuidam⁹
quia quando xp̄ſ nat⁹ fuit tantum iam ꝓcesse
rat ille ciclus.ꝛ quotuſ annuſ remanserit supra
diuisionem annoꝝ totuſ erit cicluſ. ꝛ si nulluſ

remanserit tunc sumus in vltimo anno cicli so
laris. vndeuersus. Annis adde nouem domini
partire per octo. Uiginti ciclus sic tibi notus
erit. Possumus etiã scire concurrentes cu-
iuslibet anni per litteram dominicalẽ illi⁹ ãni:
sicut declarant ṽsiculi subsequentes. A sex b
q̇nq; c quatuor e duo tres d. primus cõcurrẽs
f. littera septimus ẽ g. ⁊ sic de similibus. Hoc ẽ
dicere ꝙ quando a ẽ littera dominicalis ĩ illo
anno sunt sex ꝑ concurrente. quando. b. q̇nq;
quando c quatuor. quando e duo. quando d
tres. quando f vnus. quando g septem. In-
uento aũt concurrente debemus iũgere cum
regularibus mensis cui⁹ feriã kalẽdaꝝ. i. ĩtroitũ
scire volumus. ⁊ quota fuerit illa summa si nõ
transcendat septẽ tota siue tali feria septimãe
ille mensis intrabit. Si vero transcendat septẽ
quotum fuerit residuũ tota feria septimane il-
le mensis intrabit. sicut autem concurrẽtes ita
⁊ dominicales littere variant̃. Nam in primo
anno cicli solaris est f littera dominicalis. ĩ se-
cundo. e. in tertio d. in quarto c. in q̇nto a. tũc
enim propter bisextum pertransitur b. quod ĩ
his versibus declaratur. Fert ea dux cor amet
gens fautor eum coluit his. Ars genus est de
corde bono gignit ferus ensis. Dicta beant aq̃
gens fons dat cunctis bonus auctor. In his
versibus sunt vigintiocto dictiones vigintioc
to annis cicli solaris seruientes. prima primo.
secũda secũdo. ⁊ sic per ordinem sumpto initõ
a primo anno cicli ita ꝙ quecũq; fuerit initia
lis littera alicui istarum dictionũ eadẽ erit lit-
tera dominiculis in illo anno cui seruit illa di
ctio. verbi gratia. Fert est prima dictio ⁊ seruit
primo anno cicli solaris. ⁊ f est prima littera.
ergo f est littera dominicalis in primo ãno ci-
cli solaris. ⁊ sic de aliis. Et nota ꝙ ille annus
est bisextilis cui deseruit aliqua dictio desinẽs
in t. ⁊ ita primus ann⁹ cicli semper est bisextil'.
cum ei deseruiat dictio desinens in t. s. fert. et
ꝓpter hoc prima littera dictionis desinentis ĩ
t non erit littera dominicalis in illo anno cui
seruit illa dictio nisi a loco bisexti vltra. q̇a lit-
tera dominicalis cum bisexto simul mutatur.
A kalendis ṽo ianuarii precedentis ipsum bi-
sextũ vsq; ad locum bisexti erit littera domini
calis illa que immediate sequitur in kalenda-
dario post illam que deberet esse littera domi
nicalis. Unde in primo anno cicli f est littera
dominicalis a loco bisexti vsq; ad kalendariũ
ianuarii sequentis. A kalendario vero ianu-
arii p̃cedentis vsq; ad locum bisexti g est litte-
ra dominicalis. ⁊ ita in aliis. Annus autẽ cui
seruit illa dictio sciri potest per rationem supe
rius dicam de ciclo solari. naz ratio littere do
minicalis tunc currentis ratione simili incipit
⁊ finitur. Nunc aliqua de indictione dica-
mus. est autem indictio spaciuz temporis quo
romanus princeps tributum gentibus indice
bat. Si autem volumus scire quota sit indictõ
debemus addere tres annos annis dnmini ⁊
postmodum diuidere annos domini per quĩ
decim quotiens possumus. ⁊ quotiens ãnus
remanserit facta diuisione tota erit indictio. ⁊
si nullus superauerit in vltimo anno indictio
nis sumus. ⁊ tunc ad primam indictionem re
uertimur. quia indictio non transcendit q̇nde
cim. vndeṽsus. Si tribus adiũctis domini di-
uiseris annos. Per terq̇nq; datur indictio cer
tificata. De indictione plenius dixim⁹ ĩ spe
culo iudiciali in tractatu de iustrumentorum
editione. §. i. vbi post annos ⁊ infra vbi de ci-
clis agetur. de era supra dictũ est.

De die.

Icet iam supe
rius in plerisq; locis de die tac-
tum est. nihilominus hic specia-
liter dicendum est. Sciendũ est
igitur ꝙ duplex est dies. s. naturalis ⁊ artificia
lis siue visualis. Naturalis est spacium quo sol
ducitur circa totam terram ab oriente vsq; in
occidentem. s. spacium diei ⁊ noctis quod sem
per continet. xxiiij. horas. Et dicitur dies ista a
diis quorum nomiua romani quibusdam side
ribus sacrauerunt. Unde quelibet dies ab ali-
quo deo antiquitus vocata est. vt a ioue ⁊ ali
is ꝑut sub septimana dictum est. vel a dia qđ
est duo quia continet duo tempora noctem. s
⁊ diem visualem. Quando autem incipiat dic-
tum est in ꝓhemio septime partis. Artificia
lis est, spacium quo sol moratur super nostrũ
emisperium ab ortu solis vsq; ad occasum. Et
hic sm̃ solis ascensum ⁊ descensum crescit pa
riter ⁊ decrescit. Dicitur autez dies a dian qđ
est claritas. ⁊ dicitur visualis siue artificial': q̇a
solum hoc tempus aptum ẽ vsibus ⁊ artificiis
exerceudis. Reliqua pars diei dicitur nox a no
ceo q̇a nocet visui. ⁊ ideo vocata ẽ dies a meli
ori parte sine cõmemoratione noctis. iuxta il-
lud. Et factũ est vespere ⁊ mane dies vnus.
Rursus ꝑtes diei sunt tres sm̃ Isidorꝝ. s. mane
meridies ⁊ suprema. Mane est lux natura et
plena nec iam crepusculũ. Mer̃dies dicit̃ q̃si
medi dies. i. medius dies. vel quia tunc ꝑor di
es est. Suprema est postrema pars diei. Sero
dicitur a clausis seris. Noctis ṽo ꝑtes sunt
vii. s. vesper. crepusculu. conticiniũ. intẽpestum
gallicinuũ. matutinũ ⁊ diluculũ. Uesperꝝ dicit̃
a vespere occidentali stella q̃ tenebras sequẽtes

ꝑcedit ⁊ dicunt̃ tenebre q̃ſi tenentes vmbram
Crepuſculũ dicit̃ dubia lux.ſ.inter lucē ⁊ tene
bras. Conticiniũ ē qñ iam oēs ſilent. Intēpe-
ſtũ eſt mediũ noctis tp̃s qñ nil agi pōt ⁊ oīa ſi
lent q̃ſi in opportunũ. Halliciniũ dr̃ ꝓpter gal
los lucis ꝑnuncios. Matutinũ ē inter abſceſ-
ſũ tenebrarꝫ ⁊ aurore aduentũ. Diluculũ dr̃ q̃ſi
incipiens ꝑua diei lux ⁊ aurora q̃ ſolē ꝑcedat.
ē.n.aurora diei clareſcent exordiũ. Et nota
ꝙ dies alii ſunt ſiderales ĩ q̇bus ſidera mouēt̃
⁊ hoīes a nauigationib⁹ excludunt̃.alii ꝑliales
de q̇bus ĩ libro Regñ q̇bus reges ſolent ad bel
la ꝓcedere.alii iuterſcalares quos ſcimus duo
decĩ menſib⁹ ſuꝑeſſe.alii caniculares.alii ſolſti
ciales.alii eq̇noctiales de q̇b⁹ iam ꝑmiſſũ ē.alii
faſti in q̇b⁹ iura fant̃.alii nefaſti eis contrarii.
alii feſti.i.feſtiui ut dies azimorꝫ. alii ꝓfeſti q̃ſi
ꝓcul a feſtis ut feriales.alii mali. Vñ apl's. Re-
dimētes tp̃s qm̃ dies mali ſunt.q̄a in eis plus
ſolito hoīes affliguot̃.⁊ ecōtrario ſũt boni.alii
egyptiaci de q̇b⁹ ꝑmiſſũ ē. Eſt etiã dies ſalutis
ĩ quo dñs venit ad ſaluandũ. Eſt etiã dies iu-
dicii ĩ quo dñs veniet ad iudicãdũ q̇ erit bōis
dies leticie.mal'ãt calamitatis ⁊ miſerie. Mo
mentũ v̇o ē mĩmũ atq̧ anguſtũ tp̃s a motu ſi-
derꝫ.dictũ ē.n.extremitas hore ĩ breuib⁹ inter
uallis cũ aliq̇d ſibi cedit atq̧ ſuccedit ſm̃ Iſi-
dorꝫ. Hora grecũ nomē ē ⁊ tñ latinũ ſonat.eſt
eni finis tp̃is.quot aũt horas cōtinet dies na-
tural' dictũ ē in pricipio h⁹ ꝑtis. Et nota ꝙ
in menſe iannarii nox hꝫ.xvi.horas.dies.viii.ĩ
februario nox hꝫ.xiiii.horas.dies.x. In martio
nox hꝫ.xii.horas.dies totidē.ĩ apr ili nox hꝫ. x.
dies.xiiii.ĩ maio nox hꝫ.viii.dies.xvi. In iunio
nox hꝫ.vi.horas.dies.xviii.in iulio nox hꝫ.viii.
dies.xvi.ĩ auguſto nox hꝫ.x.dies.xiiii.ĩ ſeptem
bri nox hꝫ.xii.dies totidē.ĩ octobri nox hꝫ.xiiii
dies.x.ĩ nouēbri nox hꝫ.xvi.dies.viii.ĩ decēbri
nox hꝫ.xviii.dies.vi. Aſtrologus tñ curioſus
poteſt horas aliter equare: ſed ꝑmiſſa equatio
ꝓ vulgarib⁹ ⁊ ſimplicibus ſufficere poteſt.

Spatium diei et noctis

Hec rotula nũer⁹ a pũctis diſtĩcta oñdit quot
horis luna ſingulis noctib⁹ luceat hoc mō.nu
meri quos exterior rotula tenet a pria luna in-
cipiũt quouſq̧ triceſima finiat. ſecũda rotula
numeri horarꝫ q̇bus luna plus uel min⁹ lucet.
ſeu qñ creſcit ſeu qñ decreſcit. Singule autem
hore ex q̇uis pũctis conſtant.

Explicit prima pars. Rice ſecunde ꝑtis tractãtis de ãno lunari.

Equitur ſecunda pars de anno lunari.

In qua agitur primo quid ſit annus lu
naris.⁊ quot dies contineat. Se
cundo de regularibus lunaribus. Tertio de
epacta. Quarto de emboliſmo. Quinto de au-
reo numero. Sexto de termino paſcali ⁊ alia-
um mobilium feſtiuitatum. Septimo ꝺ ciclis.

Quid ſit annus lunaris.⁊ quot dies continet.

Nnus lunaris dicitur trib⁹ modis. Primo mo-
do ann⁹ lunaris eſt ſpaciuꝫ quo
luna circuit totum zodiacum qꝺ
facit in vigintiſeptem diebus ⁊ nouem horis.
Secundo modo dicitur annus lunaris ſpaciũ
quo circuit ſolē ab vna aſcēſiōe vſq̧ ad aliã ⁊
hoc facit in.xxix. diebus ⁊ duodecim horis.
Nam cum luna ſeparatur a ſole ad peragran-
zodiacum.⁊ poſtea reuertitur ad eundem pũ-
ctum in quo dimiſerat ſolem non ĩuenit illum
ibi.quia ſol iam tantũ ꝓdeſſit ſuo motu ꝙ lũa
laborat recurrere ad eum ſiue attingere ipſum
duobus diebus ⁊ tribus horis. Tertio dicit̃
annus lunaris ſpaciuui duodecim lunationũꝫ
in anno communi.⁊ tredecim in emboliſmali
de quibus infra dicetur. Cum ergo lunatio q̄
libet conſtet ex vigintinouem diebus ⁊ duode
cim horis.quia non curat eccleſia de minuciis
⁊ ex duodecim horis precedentis lunationis.
⁊ ex duodecim ſequentis conſtituitur vna di
es naturalis que ſemper lunationi ꝑcedenti at
tribuitur ita ꝙ lunatio ꝑcedentis menſis ſem-
per habeat.xxx.dies ⁊ ſequentis.xxix. niſi aliꝺ
ſit ꝓpter biſextũ uel emboliſmũ uel ſaltē lune.
vñ v̇ſus. Luna paris mēſis nũq̧ triceſima fiet.
Impar trideno nunq̧ niſi fine carebit. Tp̃e bi
ſexti febri triceſima luna ē. Nã iulii luna tũc ē
viceſimanona. Parnientis dicit̃.q̄a numeran
do a ianuario ꝑ ordinē cadit in numerꝫ parez.
ut februari⁹ aprilis iuni⁹ auguſt⁹ october decē
ber.quorum lunatio ſemper eſt.xxix.dierꝫ.exce
pto februario cui⁹ lunatio eſt.xxx.quando eſt
biſextus. Impar v̇o eſt qñ in numerꝫ cadit ĩpa
rem.ut ianuarius martius maius iuli⁹ ſeptem
ber ⁊ nouember. quorum lunatio ſemper eſt
triginta dierum.excepto iulio qui ĩ vltimo an-
no cicli lunaris ꝓpter ſaltum lune habet tan-
tum.xxix. Ex his autem.xii.lunationibus con-
ſtituũtur trecenti q̇nq̇gintaq̃tuor dies ĩ anno
lunari.⁊ ſic annus lunaris ĩ.xi.diebus excedit̃

a solari ex quo excessu oĩs varietas etatis lune cõsurgit. ita ꝙ vbicũqꝫ fuerit luna prima ĩ primo ãno fit in secũdo. xi. ꝓpter quã varietatez duoꝝ numeroꝝ genera sunt ĩuenta regulares ꝛ epacte. de q̃bus breuiter videamus.

De regularibus lunaribus. Rubrica.

Unc uideamus

d̾ regularibꝰ. Et q̃dem regularis lũaris ẽ nũerꝰ ĩuariabilꝭ datꝰ mensi ad ĩueniendũ in kalũ lunã mẽsium singuloꝝ. Habẽt aũt ortũ regulares ab illis q̃nqꝫ diebus q̃ supsũt in anno solari supra trecentos sexaginta dies. Uñ q̃nqꝫ regulares dati sunt septẽbri a quo anuꝰ lunaris sumit initiũ. Regulares vo alioꝝ mensiũ sic formantur Iũge regulares mensis cũ diebus eius. ꝛ ab illa summa subtrahe lunationẽ eius. ꝛ residuuz quod remãserit erit regularis illius mẽsis. vbi grã. September habet. v. regulares ꝛ dies eiꝰ sũt. xxx. qui coniũcti regularibus constituunt xxxv. ꝛ lũatio septembris ẽ tricesima. qua subtracta remanent q̃nqꝫ que sũt regꝛlares seq̃ntis mensis. s. octobris. ꝛ sic de aliis vsqꝫ ad septembrem. nã egyptii suũ annũ incipiunt a septembri. ꝛ ideo nos annũ lunarem incipimus a septembri. De regularibus traditur iste versus Dic e g bis i k bisꝛ post manet ordo. q̃si dicat dic e bis que est q̃nta ĩ alphabeto. i. primis duobus mensibus anni lunaris danẗ. v. ꝓ regularibus. Item dic bis g que est. vii. in alphabeto i. tertius ꝛ q̃rtus mensis hñt. vii. ꝓ reguiaribus Item dic bis i que est nona ĩ alphabeto. i. quitus ꝛ septimꝰ mensis hñt nouem pro regularibus. Item dic bis k que est decima ĩ alphabeto. i. sextus ꝛ octauus mensis habent decem ꝓ regularibus. Et nota ꝙ hic fit trãsitus de quinto ad septimũ ꝛ de sexto ad octauũ. vt pꝫ ĩ formando ipsos regulares. q̃a ianuarius ꝛ martius. ix. ꝛ februariꝰ ꝛ aprilis. x. hñt. sed post mãet ordo. i. maius. xi. iunius. xii. iulius. xiii. augustus q̃tuordecim habent.

De epacta. Rubrica.

Equitur de epa

cta. est aũt epacta nũerus variabilꝭ: datus ãno ad ĩueniẽdũ lunã ĩ kalꝭ. cuiꝰlibet mẽsis. ꝛ dr̃ epacta ab ephi q̃d ẽ supra ꝛ aucta q̃a ẽ superexcrescẽtia ãni lũaris a solari. Ĩõqꝫ ãnus primus cicli lũaris nullã hꝫ epactã. q̃a nullus ãnus ꝓcessit a quo. xi. accepisset. Secũdus vo habꝫ. xi. ꝓ epacta. quia epacta oriẗ ab illis. xi. diebus quibus ãnus lunaris excediẗ a solari. Tertiꝰ ãnꝰ hꝫ. xxii. qr sꝑ addũẗ. xi. si nõ trãscẽdat. xxx. si vo trãscendat xxx. abiectis illis. xxx. residuũ erit epacta illius ãni. ꝛ iõ in quarto anno: quia summa ascẽdit ad. xxxiii. abiectis trigĩta tres sunt epacte illius anni. Epacte vo grece dicũẗ latine adiectiões ãnue lunares q̃ ꝑ numeꝝ vndenarium vsqꝫ ad tricenariũ in se reuoluũẗ q̃s egyptii ideo adiiciũt ut lunaris emersio rõni solis coequeẗ. Luna enĩ iuxta cursũ suuz. xxix. semis dies lucere dinosciẗ. ꝛ fiũt in ãnũ lunarẽ dies trecẽti quĩquagĩtaquatuor remanẽt ad cursũ ãni solaris dies. xi. quos egyptii adiiciũt. Absqꝫ his nõ ĩuenies lunã quota sit ĩ quolibet ãno mẽse ꝛ die. Epacte oĩuꝫ ãnoꝝ cicli lunaris ꝑ hãc tabulam denotanẗ ita ꝙ hoc vbũ nulla. rñdet prĩo ãno ꝛ singuli seq̃ntes nũeri rñdent singulis ãnis cicli vsqꝫ ad. xix. ut nllꝫa. xi. xxii. iii. xiiii. xxv. vi. xvii xviii. ix. xxi. xii xxiii. iiii. xv. xxvi. vii. xviii. Sꝫ hoc idẽ etiã oñdiẗ ꝑ hos vsus. Annis adde monos dñi ꝑtire ꝑ vnde. Uigĩti lune ciclis ꝛ ĩde patet Hoc vult dicere ꝙ si volumus scire quotus sit ãnus epactalꝭ siue cicli debemus diuidere annos dñi ꝑ. xix. quotiẽs possumꝰ ꝛ addere vnũ. q̃a qñ xp̃s natus fuit tñ ꝓcesserat ille ciclꝰ ꝛ quota fuerit sũma q̃ remãserit totꝰ erit annus cicli epactalꝭ. vbi grã. Hoc ãno cõputamꝰ ãnos dñi mille ducẽtos octuagĩtasex quoꝝ mille ducẽti septuagita tres sũt rcẽ ꝑ. xix. diuisi. supsũt xiii. d̾ ꝓdcõ numero addito. ergo vno fiũt. xiiii vñ hoc ãno ẽ. xiiii. ãnꝰ cicli lũaris ĩ ãno seq̃nti erit. xv. ꝛ sic vsqꝫ ad. xix. postea rediẗ ad primũ ꝛ hoc veꝝ ẽ fm illos q̃ ĩcipiũt cõputare annos dñi a natĩtate xp̃i vlꝭ ĩ kalꝭ. ianuarii. nõ aũt fm eos q̃ illos ĩmutãt ĩ kalꝭ. septẽbris ꝛ faciunt ibi diõnẽ. nã tũc addẽdi sũt duo ãni. Põt etiaꝫ ꝛ aliter ĩueniri epacta ut si sũmã q̃ remanet d̾ ꝓmissa dione ãnoꝝ dñi ꝑ tres iũcturas pollicis nũeremꝰ. Si. n. nũerꝰ finiẗ ĩ priã iũctura debemus demere vnũ de ipo nũero. si in secũda debemꝰ addere nouem. si in tertia debemꝰ addere. xix. ꝛ sũma inde ꝓueniens ẽ epacta. ꝛ hoc si triginta nõ trãseat. si vo transiret abiectis. xxx. residuũ ẽ epacta. vñ vsus. Deme vnũ post adde nouẽ pꝰ dena nouẽqꝫ. Inuẽta igiẗ epacta debemꝰ eã iũgere cũ regularibꝰ mẽsis cuiꝰ lunaꝫ volumꝰ ĩuenire. ꝛ quota fuerit sũma inde ꝓueniens tota erit luna in kalꝭ. illius dũmodo. xxx. nõ trãseat. si vo. xxx. transierit abiectis. xxx. residuũ erit etas lune. ꝛ si sũma illa fuerit triginta in kalꝭ. mensis tũc luna erit triginta. si aũt epacta nulla fuerit puta in prĩo anno cicli lunaris tũc ad ĩueniendum lunam sufficit regularis Sed quoniam epactarum ratio q̃doqꝫ fallit propter embolismum siue saltum lune. ideo

de ipso breuiter videamus.

De embolismo. Rica.

Circa ēbolismū

siue lune saltū notandū est q embolismus grece interpretatur latine superaugmentum seu superexcrescētia anni solaris supra lunarē. Quia ergo annus solaris excedit lunarē in.xi.diebus. ex illo excessu constituūtur septē lunationes i xix.ānis cicli lunaris multiplicatis illis.xi. diebus. Et dicūtur lunatōes embolismales q̄rū q̄libet ē.xxx.dierū. τ attribuūtur septē ānis embolismalib⁹.ita q in quolibet ciclo lunari sunt septē embolismales τ.xii.cōes. Appellatur aūt ānus embolismalis quia q̄rtadecia luna precedētis pasce vsq3 ad q̄rtādecimā seq̄ntis h3.xiii lunationes siue.xiii.mēses lunares.i.trecentos octuagintaq̄tuor dies. τ iste ē annus scō moysi diuinitus reuelatus. Cōis vō h3 tm̄.xii. lunationes.i.trecentos quinquagintaquatuor dies. quorū dispōnes continet iste versus. Cur fles has lachrymas odiosū q̄re tyrānū. In isto uersu sunt septē dictiones septē embolismalibus seruiētes.pria primo.fa fo. τ sic p ordinem ita q quota ē pria lrā alicuius istarū dictionū in alphabeto totus ānus cicli epactalis erit ānus embolismalis. vbi gratia. cur ē prima dictio et seruit prio āno embolismali. τ c ē pria lrā illius dictiōis q̄ ē tertia i alphabeto. ergo tertius annus cicli lūaris ē ēbolismalis. τ ita de aliis. hoc obsuat q hic has deb3 scribi cū h. Et dr̄ ann⁹ cōis. quia sepe duo ita cōiuncti icedunt ut iuicē se i pascali solēnitate sequātur. ēbolismalis vō sp solus ē. ordo aūt istorū ānorū cōiu3 τ embolismaliu3 p3 i linea subseq̄nti. Cōis cōis ēbolismalis. cōis cōis ēbolismalis. cōis ēbolismalis cōis cōis ēbolismalis. cōis cōis ēbolismal. cōis embolismalis. cōis cōis embolismalis. Habito autē āno ēbolismali possumus scire i quo mēse lunatio ēbolismalis cōtingat p hunc vsum. Mobilis τ xpm modo liber hēto coeuu3. In isto vsu sunt.vii.dictiōes.vii mēsibus fuiētes i quibus cōtingunt lunatōes ēbolismales i p fatis.vii.ānis. pria prio. fa fo τ sic p ordinē ita q quota erit pria lrā alic⁹ istar dictionū in alphabeto toto mēse illi⁹ āni cui fuit illa dictio otingit lūatio ēbolismalis. Itē quota erit pria lrā secūde syllabe i alphabeto tota die mēsis incipit lunatio ēbolismalis. verbi gratia. mobilis ē pria dictio τ seruit prie lunatiōi q̄ cōtingit i tertio āno cicli lunaris. τ m ē prima lrā h⁹ dictionis. τ ē.xii. in alphabeto. ergo i duodecimo mēse cōtingit lunatio ēbolismalis. Itē b ē pria lrā secunde syllabe τ ē secunda i alphabeto. ergo i fa die illi⁹ mēsis incipit illa lunatio. τ sic de aliis. Si autē velis pleni⁹ h⁹ rei veritatē inquirere, recurre ad epactā τ regulares illi⁹ āni de quo vis scire τ iuenies ita esse. Nūc videamus ubi fallit epacta iūcta regularib⁹ propter ēbolis. seu saltū lune. Circa qō nota q l3 i ciclo lunari sint.vii. anni ēbolismales ut supi⁹ dictū ē. nō tm̄ fallit epacta nisi i trib⁹.s. in.viii.xi τ.xix vn̄ vsus. Octauo vndecio postremo fallit epacta. In quo aūt loco uel mense uel i quot locis fallit epacta iūcta regularibus his vsibus denotar. Julius vndenis ter mai⁹ octo vicenis. Bisextus nisi sit mars peccat i vnde tricenis. In totidē maius august⁹ vō duobus. Hoc ē dicere q i.viii.āno cicli lunaris fallit epacta cū regularibus i maio τ iulio. quia i kal. mai cū lūa deberet eē.xxviii. sm epactā nō repir nisi.xxvii propter embolismū. Itē fallit i kal. iulii eodem āno. q̇a tūc luna deberet esse.xxx. sm epactam tm̄ nō repir nisi.xxix. propter embol. ubi credēdū ē embolismo τ nō epacte. Itē in.xi.āno fallit epacta. q̇a i kal. martii sm epactā deber3 eē luna.xxix. s3 propter embol. repir tm̄.xxviii. Uerūtm̄ si i illo āno fuerit bisextus tūc corrigir ille error. qm̄ ppter bisextū addir vna dies. Itē i.xix.āno fallit epacta in duobus locis. nā sm epactā luna deberet eē.xxix. i kal. mai. s3 ppter embol. nō repir nisi.xxvii. τ in eodē āno fallit i kal. augusti. q̇a sm epactā luna deberet ibi eē ii. s3 ppter saltū lune ibi tertia iuenir. q̇a lūatio iulii q̄ deber3 eē.xxx. i illo āno ē tm̄.xxix. τ hoc cōtingit ppter errorē nr̄i cōputi. τ tūc annus i.xii. diebus excedir a solari. De saltu lūe tradir iste vsus. Luna facit saltū q̇ntil. luce suprema. Retrocedit. n. lūa vna die sicut diximus ppter errorē nr̄i cōputi ut i seq̄nti āno i kal. septembris luna redeat sicut debet. nisi. n. saltus lune colligerer cōtingeret error ut i.xiiii. ciclis dicerer luna pria qn̄ esset pleniluniū. Colligir aūt sic iste dies. q̄lib3. n. lunatio adhuc ut lunatōes sūt eq̄les hēret.xxix. dies τ dimidiū minus.iiii momtis τ vna vncia τ vno athamo. Sūt aūt i ciclo ducenti trigintaq̇nq3 lūatiōes. erūt ergo q̄ter tot momenta q̄ sūt i vniuerso noningenta q̄dragita q̄ diuisa p q̄dragita cōstituūt.xxiiii horas τ dimidiā. postea ex ducentis triginta q̇nq3 vnciis cōstituūr.xix. momta τ remanēt v.vncie. τ ex ducentis trigitaq̇nq3 athamis cōstituuur.v.vncie q̄ vncie cū septe3 prioribus faciūt vnū momentū qō iūctū ad.xix. momenta p̄habita facit dimidiā horā q̄ iūcta cū aliis.xxiii. τ dimidia facit vnā diē q̄ subtrahir vltio āno a lunatōe iulij τ dicir saltus lune. Pōt etiā facili⁹ hoc mō colligi. ān⁹ lunaris cōstat ex trecentis q̇nquagitaq̄tuor dieb⁹ min⁹ vna hora

⁊ quarta pte vnius hore ⁊ septuagesimasexta
parte q̄rte vniꝰ hore.ergo in.xix.annis haben
tur.xix.hore.⁊.xix.quarte horaꝝ.⁊.xix. octua-
ginta sex ptes quarte vniꝰ hore q̄ faciūt in.xix.
annis quartā partē vniꝰ hore.⁊ ita erūt.xx.q̄r
te horaꝝ q̄ faciūt.v.horas q̄ iuncte.xix.horis p̄
habitis faciūt vnā diē.Est igit̄ saltꝰ lune qui-
dā dies collectꝰin.xix.ānis ex eo superfluo qd̄
dat̄ lunationibꝰ.Et dicit̄ saltꝰlune nō ꝙ luna
magis saliat illa die q̄ꝫ alia:sed q̄a nos lunā cō
putātes diē illā super quā ī aliis annis lunatō
iulij dicit̄ trigīta salimꝰ siue p̄termittimꝰ non
cōputantes lunā ī ultimo āno cicli decēnoue
nales nisi.xxix.Ideo aūt subtrahit̄ dies illa a
lunatiōe iulii ī vltīo āno cicli decennouiales.
quia iuliꝰ ē ultimꝰ ī anno epactali inter mēses
habētes.xxx.dies in lunatiōe. Vn̄ ultimo āno
lunatio iulij nō cōputatur tricesima sed vicesi
manona.⁊ iō aureꝰ numerus illiꝰ āni.s. decen
nouenalis q̄ꝫuis crescat sequit̄ sine interuallo
minorē.⁊ ꝑ cōsequens ī aliis mensibꝰ sequen
tibus usqꝫ ad ianuariū sicut infra dicet̄.Saltꝰ
ergo lune facit duas lunatiōes pariter esse vi-
gintinouē dieꝝ. Ad p̄fatos ergo errores fa
cilius corrigēdos īuentꝰ ē aureus numerus d̄
quo breuiter ē vidēdū.

De aureo numero.Rica.

Ureus nume
rus ille ē q̄ ponit̄ in kalēdario q̄
in quolibet mēse īdicat lunā pri
mā ad p̄uatos errores faciliꝰ cor
rigēdos īuentꝰ.Et dicit̄ aureꝰ nūerꝰ ꝑ similitu
dinē.q̄a sicut auꝝ supat oīa metalla:ita iste nu
murꝰ oēs alias rōnes lūares excellit quē iuliꝰ
cesar cū tāta diligētia dicit̄ īuenisse q̄ īcipiens
a quocūqꝫ āno cicli lunaris ubicūqꝫ īuenit lu
nā p̄mā in p̄mo āno cicli posuit.i.ī kalendario
īlatere extrīseco iuxta litteras feriales.s.ī quo
libet mēse.⁊ ī secūdo āno ubicūqꝫ īuenit p̄mā
posuit.ii.s.ī quolibet mēse.⁊ ī tertio.iii.⁊ sic de
aliis.⁊ iō ī kalē.ianuarij ternariꝰ ē numerꝰ.q̄a
ibi luna īuenit̄ tertio anno p̄ma.nec ibi debet
poni aliꝰ numerꝰ q̄ꝫ ternariꝰ:q̄a ī nullo anno ī
kalend̄ ianuarii luna ē p̄ma nisi ī tertio āno ci
cli decēnouenalis.In q̄busdam tn̄ kalēdariis
numeri ipsi designāt̄ ꝑ litteras alphabeti. naꝫ
ꝓ vno īponit̄ ibi a.ꝓ duobꝰ b.ꝓ tribꝰ.c. ⁊ sic
de aliis nūeris ⁊ lrīs.⁊ seriatī usqꝫ ad lrām t.q̄
ē.xix.ī ordine alphabeti. Format̄ aūt aureꝰ
numerꝰ ab illo ternario q̄ ponit̄ ī kalē.ianua-
rij.nā illis tribꝰ addunt̄.viij.⁊ constituūt̄.xi.q̄
numerꝰdebet poni ī tertia littera ianuarii.Itē
illis.xi.addūt̄ octo q̄ cōstituūt.xix.q̄ numerus
debet poni cū īteruallo ī q̄nta lrā ianuarij.Itē
illis.xix.addūt̄ octo.⁊ sic sūt.xxvij.Sed q̄a au
reus numerꝰ nō trāsit.xix.iō abiectis.xix.resi-
duū.s.octo debet poni īmediate pꝰ.xix.⁊ sic ꝑ
totū kalendariū.Patet ergo ꝙ qn̄ maior nūe-
rus sequit̄ minorē tūc debet īter vtrūqꝫ nume
rum dimitti vna lrā.⁊ qn̄ minor sequit̄ maio-
rem tunc nulla debet lrā ītermitti.vndeuersus
Da tribꝰocto cauens super ⁊ ne dena nouēqꝫ
Maior sit ternꝰminor aureꝰ esto secundus.
Uextamen formatio illa fallit ī oī mēse cuius
lunatio ē.xxix.dieꝝ.s.ī februario.apl̄i.iunio.au
gusto.octobri ⁊ decembri.in q̄bus pꝰ minorē
numeꝝ maior īmediate locatꝰ sequit̄ circa p̄n
cipiū mēsis qd̄ pꝫ hoc versu.mēse breuis lune
febrꝰs ē ars dat cito gāger.In isto versu sunt
sex dictiōes sex mēsibꝰ deseruiētes quoꝝ lūa-
tio ē.xxix.īcipiēdo in medio uersu ubi dicit fe
brꝰ ita ꝙ q̄cūqꝫ fuerit īitialis lrā alicꝰ istaꝝ dic
tionū sup eadē lrā ī kalēdario maior nūerꝰ se-
quit̄ minorē sine spacio.i.nulla lrā dimissa ī il
lo mēse cui seruit illa dictio.uerbi grā.febrꝰest
p̄ma dictio ⁊ fuit p̄mo mēsi cuiꝰ lūatio ē.xxix
s.febru ⁊.f.ē p̄ma lrā.g̊ sup p̄mū f.mēsis febru-
arii maior numerꝰ sequit̄ minorē īmediate. si
militer sup p̄mū e apl̄is.⁊ sic d̄ aliis.sꝫ sup p̄mū
g.decēbris maior.s.xiij.seq̄t̄ īmediate mīorē.s.
ii.⁊ sup eadē lrā.q̄a ibi ē duplex aureꝰ numerꝰ
qd̄ designat gemīatio hꝰ lrē g.ī hac dictōe gā
ger.Itē fallit ī iulio ⁊ reliq̄s mēsibꝰ usqꝫ ad ia
nuariū ī q̄bꝰ circa finē nūerus.xix.seq̄t̄ īmedi
ate ad.xi.nūeꝝ.Un̄uersus.Iuliꝰ⁊ reliq̄ q̄ restāt
dena nouēqꝫ.Iūgūt undeno sic ē ratꝰ aureus
ordo.Itē sciendū ē ꝙ qn̄.xix.īmediate seq̄t̄.xi
tūc octauꝰ q̄ sequit̄ debet tertio loco poni.vn̄
v̄sus.Qn̄ cōtinuas vndenis dena nouēqꝫ. ma
iori trinꝰ tūc octonariꝰ esto.

De termino pascali.Rica.

E termino pascali
triplex
dat̄ rō.Pria ꝑ claues mosaycas
sa per etatē lune.tertia ꝑ tabu-
las manuales.d̄ q̄ꝝ q̄libet videndū ē. Sꝫ p̄mo
de clauibꝰ.⁊ iō videndū ē q̄d sit clauis.⁊ vnd̄
dicat̄.⁊ vn̄ hēat ortū.⁊ ad q̄d īuēta fuerit.Cla
uis ē nūerꝰ variabilis datꝰ āno ad īueniendū
p̄ncipia q̄nqꝫ mobiliū festiuitatū.s. septuagesi
me q̄dragesime pascatis rogationū ⁊ penthe.
⁊ iō sūt quīqꝫ claues.⁊ quolib: p̄dictoꝝ festoꝝ
hꝫ.xxxv.dies ī quibꝰsp celebrāt̄.A sede āt cuiꝰ
libet clauis numerāt̄ dies.xi.vsqꝫ ad īitiū ipoꝝ
xxxv.dierū.ꝓut hec īfra patebūt. Et dicit̄ cla
uis ꝑ similitudinē.quia sicut ꝑ claues ostia re-
serantur:ita per talem numerum principia di-
ctarum festiuitatum nobis denotantur.

Habent aũt ortũ iste claues termiõꝝ a.xix. an
nis cicli lunaris ⁊.vii. diebus septiane. Uñ pri
ma clauis ẽ.xxvi. Claues aũt alioꝝ annoꝝ sic
formant᷑. addamus eñ sp̱ claui p̃cedẽtis anni
xix. ⁊ summa inde ꝓueniẽs erit clauis sequen
tis anni si nõ superat q̃dragĩta. Si ṽo summa
ĩlla superat q̃draginta abiectis.xxx. residuũ erit
clauis seq̃ntis anni. ṽbi gratia. Clauis primi an
ni ẽ.xxvi. cui si iungãt᷑.xix. erunt quadraginta
quinqz. vnde abiectis.xxx. remanẽt.xv. qui nu
merus ẽ clauis seq̃ntis anni. ⁊ ita formãt᷑ vsqz
ad.xix. annos p̱ ordinẽ: quia nõ ꝓceditur vltra
xix. numeꝝ sz reuertit᷑ ad priorẽ. Uñ ciclus cla
uiũ aurei numeri ẽ epactaꝝ non differũt quã
titate. differũt tñ p̃cipio: quia ciclus epactaꝝ
ĩcipit a septẽbri. ciclus aũt aurei numeri ⁊ cla
uiũ a ianuario. vnde si velimus scire quotus sit
ãnus cicli aurei numeri ⁊ clauiũ possumus sci
re p̱ diuisionẽ annoꝝ dñi factã supius ĩ titu.d̃
epacta. Inuẽto quotus sit ãnus clauiũ pos
sumus scire q̃ sit clauis illius ãni p̱ aliam hãc
rõnẽ. numeꝝ enĩ ille qui remanet de diuisione
ãnoꝝ dñi numerari debet p̱ sũmitates quinqz
digitoꝝ inchoando a pollice. ⁊ si numerus ter
miatur ĩ pollice debemus addere.xxv. ⁊ sũma
inde ꝓueniens erit clauis illius anni. Si ṽo nu
merus finit᷑ ĩ indice debemus addere.xiii. si in
medio.xxxi. si ĩ ãnulari.xix. si ĩ auriculari.vii. et
si sũma inde ꝓueniens excesserit q̃dragĩta ab
iectis.xxx. qd̃ remanserit erit clauis q̃ additio
his ṽsibus cõtinetur. Uigintiquinqz tredecim
plus asse tricenos. Uñ vicena epa digitis pro
clauibus apta. Sedes quidẽ clauiũ nunq̃z ĩue
niũtur in kalendario nisi sup̱ hanc lram̃.g. pri
ma ergo.g. ianuarii ẽ clauis septuagesime. vlti
ma.g. eiusdẽ mensis ẽ clauis quadragesime. et
secũda.g. martii ẽ clauis pascatis. tertia.g. apri
lis ẽ clauis rogationũ. vltĩa.g. aprilis est clauis
pẽthecostes. Uñ ṽsus. Ultĩa g prima: iam mar
tisqz secũda. Aprilis terna tibi signat ⁊ vltima
clauẽ. Habita ergo claue anni ĩcipe cõputare
a sede clauis ⁊ cõple illã in diebus kalẽdarii p̱
ordinẽ ꝓcedendo. ⁊ vbi termĩabitur ĩbierit ter
minus solẽnitatis ita q̱ ĩ ꝓrimo die dñico ibi
sequẽti erit initiũ solẽnitatis cuius ẽ clauis. sz
rogationes ĩcipiunt in seq̃nti die lune. ⁊ si fue
rit bisextus cuilibet claui ẽ vna dies addenda.

Possumus etiã scire pascales terminos per
etatẽ lune cuius rõnẽ sequimur iuxta cõsuetu
dinẽ iudeoꝝ. de quo talis dat᷑ regula. Accipe
lunã quecũqz ẽ in festo epiphanie ⁊ p̱fice illã
ꝓcedendo p̱ dies kalendarii ordinate vsqz ad
q̃dragĩta dies. ⁊ si fuerit bisextus vsqz ad q̃dra
gĩta vnũ. ⁊ in ꝓrimo die dñica subsequẽti erit
initiũ septuagesime. Undeuersus. A festo stel
le numerando perfice lunã. Quadragĩta dies
post septuagesima fiet. Bisextus qñ fuerit sup̱
additur vnus. Si cadat in lucẽ domini tũc su
me sequentẽ. Si cadat in feriã septenã sitqz bi
sextus. Linque diem dñi primũ sumasqz secũ
dũ. Habita ergo septuagesima terminos ali
arum mobilium festiuitatum facile scire põt.
nam a septuagesima vsqz ad quadragesimam
sunt tres integre septimane. a q̃dragesima vsqz
ad pasca sunt sex integre septimane. a pascaṽo
vsqz ad diem lune rogationũ sunt quinqz sep
timane ⁊ vnus dies. a pascate vero vsqz ad pẽ
thecosten cõputãtur quinquies decem dies.
Terminum quoqz pascalem his versibus scire
potes. Post nonas martis ubi sit luna noua re
quire. Tertia lux domini ꝓrima pasca tenet.

Rursus vbicũqz post.xii. kal᷑. aprilis luna d̃
cimaq̃rta reperitur: in dominica ꝓrima pasca
celebratur. Item q̃liscunqz luna fuit in kal᷑
ianuarii talem fac eam in festo saucti benedic
ti siue.xii. kalend̃ aprilis. ⁊ illaz computes vsqz
ad vicesimamquartam. ⁊ ibi erit pasca hebreo
rum. Rursus ab.viij. idus martij usqz ad no
nas aprilis sunt dies uigintinouem. quocunqz
ergo illorum luna fuerit prima cõputetur usqz
ad quatuordecim. ⁊ ibi erit pasca hebreorum.

Est etiam ⁊ alia ratio inueniendi pasca per
etatem lune. quoniam quãdo luna currit per
i. erit pasca dominica prima post nonas april᷑
quando currit per duo erit dominica prima
post.viij. kalen. aprilis. quando currit per tres:
erit dominica prima post idus aprilis. quando
per quatuor erit dominica prima post nonas
aprilis. quando per quinqz erit dominica prĩa
post.xi. kalend̃ aprilis. quando per sex erit do
minica prima post quatuor idus aprilis. quan
do per septem erit dñica prĩa post.iii. kal᷑. apri
lis. quãdo per octo erit dominica prima post
q̃tuordeci kalen. mai. quando per nouem erit
dominica prima post septem idus aprilis. quã
do per decem erit dominica prima post.vi. ka
len. ap̱lis. qñ p̱.xi. erit dñica prĩa post.xvii. kal᷑
mai. qñ p̱.xii. erit dñica prĩa post p̱de nonas a
prilis. qñ p̱.xiii. erit dñica prima post.ix. kalen.
aprilis. qñ p̱.xiiii. erit dominica prima post.ij.
idus aprilis. qñ p̱.xv. erit dñica prima post kal᷑
aprilis. qñ p̱.xvj. erit dñica prĩa post.xii. kalen.
aprilis. qñ p̱.xvij. erit dñica prĩa post.v. idus ap̱
lis. qñ p̱.xviij. erit dñica prĩa post q̃rto idus ap̱
lis. qñ p̱.xix. erit dñica prĩa post.xv. kal᷑. mai

Tabulas insuper manuales nonnullas ad
inueniendas pascales terminos conficere si
cut Dionisius Isidorus ⁊ quidaz alii. quas ad
presens duximus dimittendas ne difficultas
sit nimium onerosa. Ad presens igitur suffi
ciant carmina nostra infra scripta. Esse
grauem nobis bello karm en kaueamus.

Bellum sepe gerens etiam puto deiecit hostē
Mox aīe lucꝝ īuenies cū religiosis. In his vˀ-
sibus sunt.xix.dictiones.xix.ānis cicli lunaris
seruiētes pria prio:fa fo ⁊ sic ꝑ ordinē sūpto
initio a prio anno cicli.⁊ quota fuerit pria lra
dictiōis in ordine alphabeti q̄ nō desinat ī.m.
tota die aprilis cōputādo a mēsis pīcipio ver
sus finē erit terminus pasce hebreoꝝ.i. luna
xiiii.Et in ꝓxia dn̄ica subseq̄nti erit pasca no-
strū.sicut in.vi.pte sub tractatu ꝺ pasca plene
dictū ē. Ibi etiā pꝫ q̄re sup.vi.kal.aprilis scribi
tur ī kalendario resurrectio dn̄i. Si vˀo dictio
desinit ī m.quota erit eius pria lra ī alphabeto
tota die martij cōputando a mēsis fine versus
principiū erit terminus pascalis iudeoꝝ.⁊ ī pri
mo die dn̄ico qui postea occurrerit descēden
do vˀsus finē erit pasca nostꝝ.hoc cautius ob-
seruādo quia karmē ⁊ kaueamus ī p̄fatis ver
sibus debēt scribi ꝑ k.⁊ hostē debet scribi ꝑ h
q̄ in hoc loco ꝓ littera reputat̄. Pōt etiaꝫ ⁊
aliter pasca facile īueniri.pone.n.ī kalendario
tuo ī margine aureū numeꝝ sequentē videlicꝫ
iuxta.xij.kal.aprilis pone.xvi.iuxta.xi.kal.pōe
v.iuxta.ix.kal.xiij.iuxta.viij.kal.ii.iuxta.vi.kal
x.iuxta.iiij.kal.xviij.iuxta.iij.kalen.vij. Item
iuxta kal.aprilis.xv.iuxta.iiij.nonas aprili.iiij.
iuxta.ij.nonas.xij.iuxta nonas.i.iuxta.vi.idus
ix.iuxta.v.idus.xvii.iuxta.iiij. idus.vi. iuxta.ij.
idus.xiiij.iuxta idus.iii.iuxta.xvij. kal.mai. xi.
iuxta.xv.kal.xix.iuxta.xiiij.kal.viij. Uolens
ergo terminū pasce īuenire adde vnū ānis do
mini tūc currētibus.postea diuide ipsos quo-
tiens poteris ꝑ.xix.⁊ si diuiso ꝑficiat̄ in.xix.ita
ꝙ nil sup̄sit:recurre ad kalendariū tuū.⁊ ī die
illa iuxta quā īuenies scriptū.xix.erit pasca he-
breoꝝ quod sꝑ celebrāt ī.xiiij.luna.⁊ in sequē-
ti dn̄ica erit pasca nostꝝ. Si vˀo aliquid sup̄sit
sup vltīa.xix.puta.v.uel.x.uel.xv.dies tūc pasca
hebreoꝝ erit ī die illa iux quā scriptū īuenies.v
uel.x.uel.xv.⁊ sic de alijs p̄missis numeris ⁊ di
ebus.⁊ in seq̄nti dn̄ica erit pasca nostꝝ qꝺ nō
pōt esse ante.xi.kal.april nec post.vii.kal.mai
vˀbi gratia. Hoc anno cōputant̄ anni dn̄i mil-
le ducenti octuagintasex quoꝝ mille ducēti se
ptuagītatres sūt recte diuisi ꝑ.xix. sup̄sūt ergo
xiii.de p̄misso numero q̄bus addit̄ vnus ⁊ fiūt
xiiii.vbi ergo īueneris in tuo kalendario hunc
numeꝝ ibi erit hoc anno pasca iudeoꝝ.ī seq̄n-
ti vˀo anno erit vbi īuenies scriptū.xv.⁊ sic vsqꝫ
ad.xix.postea vˀo redit̄ ad primū.⁊ sic ꝑpetuo
fiet. Per eundem quoqꝫ moduꝫ poteris ter
minum septuagesime inuenire. Pone enim in
kalēdario tuo in margine iuxta.xvi.kal.febru.
hūc numeꝝ.viii. Item in eadeꝫ linea pone.xvi.
iuxta.xv.kal.februarii pone.v.iuxta.xiii.kalen
xiii.iuxta.xij.kal.ij.iuxta.x.kal.x.iuxta.viij.kal.
xviii.iuxta.vii.kal.vij.iuxta.v.kal.xv.iuxta.iiii.
kal.iiii.iuxta.ii.kal.xii. Item iuxta kal.februa-
rij.xix. Item iuxta.iii.nonas februarii.ix.iuxta
nonas.xvii.iuxta.viii.idus februarij.vi.iuxta.vi
idus.xiiii.iuxta.v.idus.iii.iuxta.iii.idus.xi. iux
ta idus.xix. Diuisis ergo annis domini per
xix.ut premissum est. vide quis numerus sup
est super..xix.⁊ ubi illum in ipso kalendario in
ueneris: ibi erit terminus septuagesime qui
semper est in luna vndecima.⁊ in sequenti do
minica septuagesimam celebramus que non
potest esse ante.xv.kalendas februarii. nec pˀ
ix.kalendas marcii.sic nec quadragesima po-
test eē ante.vi.idus februarii.nec post.ii.idus
marcii. Eodem etiam modo terminus pen-
thecostes inueniri potest.pone enim ī tuo ka
lendario in margine iuxta. vii. idus mai. xvi.
iuxta.vi.idus. v.iuxta.iiii. idus.xiii. iuxta. xiii.
idus.ii.iuxta idus.x. Item iuxta.xvii.kalende
iunii.xviii.iuxta.ōv.kalende.vii.iuxta.xiii. ka-
lē.xv.iuxta.xii.kalende.iiii.iuxta.x.kalēde.xii.
iuxta.ix.kalende.i.iuxta.vii.kalende noueꝫ iu-
xta.v.kaleude.xii.iuxta quatuor.kalende.vi.iu
xta quatuor.kalende sex iuxta.ii.kalende.xiiii
Item iuxta kalendas iunii.iii.iuxta tres no
nas vndecim iuxta nonas.xix.iuxta octo idus
octo. Diuisis ergo annis domini ꝑ decem ⁊
nouem numerum illum qui supererit super de
cem ⁊ nouem quere in premissis locis kalēda
rii.⁊ ubi illum inueneris ibi erit penthecoste
hebreorum quod semper est in luna quarta ⁊
in sequenti die dominica erit penthecoste no
strum quod non potest esse ante sex idus mai
nec post idus iunii sicut nec rogationes esse
possunt ante sex kalenꝺ mai nec post tres ka
lenꝺ iunii. Potest etiam pasca aliter inueni
ri per hāc tabulā.quinqꝫ.quindecim.tredecī.
duo.vigintiduo.decem.triginta. decem ⁊ oc-
to.septem.vigintiseptem.quindecim.quatuor
vigintiquatuor.quodecim.vnū.vigintiunū.no
uem.vigintinouem.decem ⁊ septem. Isti nu
meri representant quosdaꝫ dies aprilis ⁊ mar
cii in quibus contingit pasca hebreorum com
putando dies illos a principio ipsorum men-
sium ita ꝙ ipsi numeri a uiginti infra respon-
deant aprili a uiginti supra martio. Hoc vult
dicere hec tabula ꝙ in primo anno cicli luna
ris est pasca hebreorum in quinta die intrātis
aprilis.in secundo anno eiusdem cicli est quin
tadecima die intrantis marcii.⁊ sic ꝺ aliis do
nec numeri ipsius tabule compleantur.postea
reditur ad primum annum cicli.Qualiter au-
tem inueniantur anni cicli dictū est supra ubi
agitur de epacta. Quare festa saluatoris ex-
cepto festo natalis siue natiuitatis sint mobi-
lia dictū est in sexta parte sub festo natalis.

Ultio ſm Iſidoꝝ ſciendū ē ꝙ īter latinos
⁊ grecos ē uarietas ſuꝑ termīo feſtiuitatis pa
ſcalis qꝺ ꝓuenit. quia latini. iij. nonas marcij
vſqꝫ ī tertia noñ. aplis ꝑmi mēſis lunā requi/
rūt. ⁊ ſi. xv. luna dies dñica ꝓuenerit: in aliam
dñicā paſcā ꝓtrahūt ut ꝑmiſſū ē. greci vͦo ob
ſeruāt ꝑmā lunam ab. viij. idus marcij vſqꝫ in
diem nonam aprilis.

De ciclis.

Uia in pleriſqꝫ huius ꝑtis
locis de ciclo mentio
facta ē. iō de ciclo aliq̄ dicamus
Notandū ē ergo ꝙ ciclus ē ſpa
ciū aliquoꝝ ānoꝝ ī ſe rediēs ſm
aliquos nūeros. ⁊ dicit̄ q̄ſi circulus ꝑ duplicē
ſincopā. Eſt. n. ciclus vocatus eo ꝙ ī orbē di/
geſtus ſit ⁊ q̄ſi ī circulū diſpoſitū ordinē cōple
ctat̄ ānoꝝ ſine varietate ⁊ ſine arte. Sūt āt. vi
cicli ꝑmus ſolaris īcipiēs ī. vi. kal̄. marcij in fe
ſto mathie. cōſtās ex. xxviij. ānis cōtinēs con
currētes ⁊ regulares ſolares dñicales ⁊ ānos
biſextiles ⁊ cōes. Secūdus ē ciclus decēnoue
nal̄ cōſtans ex. xix. ānis. ⁊ īcipit a ianuario cō
tinēs ī ſe aureū numeꝝ ⁊ claues termīoꝝ. Ter
tius ē ciclus lūaris īcipiēs ſil̄r a ianuario hñs
xix. ānos. īcipit aūt q̄rto anno cicli decēnoue
nal̄. hūc īuenerūt romāi ut ſcirēt q̄ hora luna
a ſole accēderet̄. ſꝫ quia ꝓceſſu tꝑis hͤ īuentio
falſificata ē: nihil oꝑamur ſm hūc ciclū. Quar
tus ē epactal̄ īcipiēs. v. kal̄. ſeptēbris hñs ſil̄r
ānos. xix. cōtinēs ī ſe regulares lunares ⁊ epa
ctas ⁊ annos cōes ⁊ emboliſmales. Quītus ē
ciclus magnus cōſtās ex quīgēt s trigītaduo
bus ānis. ul̄ ſm alios quīgētis trigīta ānis ſm
quē format tabula dioniſij. Sextus ē ciclus ī
dictional̄ cōſtās ex. xv. ānis ⁊ cōtinēs indicti
ones. Romani. n. quia difficile erat ꝺ remotis
mūdi ꝑtibꝰ venire ſingul̄ ānis romā ad ſoluē/
da tributa ꝑ eos ꝓuītiis īdicta ſtatuerūt ꝙ ſal
tē ſingul̄ quīquēniis ſoluerēt̄ ita ꝙ prīo quin
quēnio apportarēt ꝓ tributo ferrū ꝓ fabricā
dis armis. In ſecūdo quīquēnio argētū ꝓ ſti/
pēdiis militibꝰ erogādis. In tertio auꝝ pro ſi/
mulacris fabricādis. ⁊ ſic ſꝑ pͦ auꝝ qꝺ in āno
quīdecimo ferebat̄ īcipiebat quīquēniū quo
ferrū iteꝝ ſoluebat̄. ⁊ ſic erat q̄ſi quidā circulꝰ
tꝑis. Quia ergo romani ſic fieri indixerūt ideo
illi anni indictio nūcupati ſunt de quo dictuꝫ
ē ſupra. Premiſſū autē ſpaciū quinqꝫ annoruꝫ
vocatum ē luſtꝝ: quia veniētibus nūcijs ꝓuī/
ciaꝝ cum tributo cum cereis ⁊ alijs ꝑcioſis ſuī
ꝑtibus vrbem luſtrabant.

Concluſio huius operis Rca.

Emo in hoc ope
re dīna officia ſufficiēter exiſtimet
expoſita. ne forte opꝰ extollēdo hu
manū dīnū īprouide extenuet ſacrm̄. In dīniſ
nāqꝫ officiis ꝑſerti miſſe tot ⁊ tāta ſūt īuoluta
myſteria ut nemo niſi ꝑ vnctionē edoctus ea
ſufficiat explicare. Quiſ enī nouit ordinē celi ⁊
ponit rōnes eiꝰ ī terra. Scrutator quippe ma
ieſtatis opprimet̄ a gloria. Ergo vͦo nō ꝑualēs
lippientibꝰ oculis ſolē in tota cōſpicere tanti
myſterij maieſtatē q̄ſi ꝑ ſpeculū in enigmate
mihi viſus ſū īnueri nec penetrās ad īteriora
cenaculꝭ ſꝫ ꝑ foribꝰ aſſidens ī veſtibulo egi di/
ligēter ut potui. nō iuſſiciēter ut volui. lxix. di.
ſi officia. ī prin. cū in humanis īuentōibꝰ nil ſit
ex oī ꝑte ꝑfectū. vii. q. i. nihil. nēpe ꝓpter innu
meras atqꝫ īeuitabiles negocioꝝ apl̄ice ſedis ī
iūctas neceſſitudines quotidie more fluctuū
emergentes q̄ ſtudētis ⁊ ad ſuꝑiora tendentiſ
obtundūt aīuꝫ q̄ſi ꝑplexus atqꝫ variis ⁊ īeuita
bilibꝰ irretitus nexibus vacare ad plenū nequi
ut vellē. quinīmo vix valui meditata dictare ne
dū cōciꝑe meditāda. nā cuiuſqꝫ aīus ad plura
diuiſus ſit ꝓfecto ad ſingula minor quo circa
nō ſolū benignū ſedulo īploro lectorē: veꝝ etiā
libeꝝ deſidero correctorē. Enīuero negare ne
queo quī plura inſerta ſint in hoc opuſculo q̄
pñt iuſto iudicio nll̄a temeritate culpari. ix. di
negare. Veꝝ ſi quid forte laude dignū reꝑiet̄ ī
eo dīne grē penitus aſcribat̄. Nā oē datū op
timū ⁊ oē do. ꝑfe. deſur. ē deſc. a pa. lu. i. q. ii. q̄ꝫ
pio. Si quid vͦo īdignū īſufficiētie deputetur
hūane. nā corpus qꝺ corrūpit̄ aggrauat aīam
⁊ deprimit terrena inhabitato ſenſū multa co
gitantem. aut ſiquidē ꝓprie aut eoꝝ fortaſſis
quoꝝ dicta plerūqꝫ potius recitando q̄ꝫ appro
bando hic introducta naſcunt̄. Hoc enī tā ex
diuerſis alioꝝ libellis ⁊ cōmentarijs more mel
lificantis apis. q̄ꝫ ex his q̄ mihi dīna grā ꝓpia
uit fructuoſe collegi. ⁊ hanc doctrinam inter/
no fluentē nectare velut fauū mellis in dīnis
officiis ſpeculari volentibus dīno ſuffultus ꝑ
ſidio ꝓpinaui hanc ſolum apud homines ex ī
genti ꝑpeſſo labore mercedē expectās ut apꝺ
miſericordiſſimū iudicē ꝓ ꝑctis meis deuotaſ
orationeſ effundant.

Hermannus lichtenſten coloni/
enſis probatiſſimus librarie artis
exactor. Impreſſuꝫ Vincentie an
no domini. M. cccc. lxxviij.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
XV
FIRENZE